

D. JO. BAPTISTÆ

DE LUCA

S.R.E. CARDIN. INNOCENTII XI.
P. M. Auditoris & Supplicum Libellorum Secretarii,

THEATRUM

VERITATIS ET JUSTITIÆ,

SIVE

DECISIVI DISCURSUS

per Materias, seu Titulos distincti, & ad Veritatem editi in Forensibus Controversiis Canonicis, & Civilibus, in quibus dum in Urbe Advocatus, pro una Partium scripsit, vel Consultus respondit.

TOMUS XI.

I. DE LEGATIS.
II. DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO.
III. DE RENUNCIATIONIBUS.

ULTIMA EDITIO, CUM NOVISSIMIS ADDITAMENTIS, EX AUTHORIS Schedis depromptis; nechon Discursibus, antehac in SUPPLEMENTO sejunctim editis, suis loco & ordine insertis.

Cum INDICIBUS *Argumentorum, Causarum ac Rerum Locupletissimis.*

LUGDUNI.
Sumptibus J. A. CRAMER & P. PERACHON.
M. DC. XCVII.

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli de LEGATIS.

DISC. I. *Jannen. Legati.*

FActo legato bonorum differentium, quorum legatarius non sit capax ex ipsorum bonorum qualitate, puta quia sint feudalia, vel emphyteutica &c. An legatario per hæredem debeatur æstimatio, vel potiùs dispositio inutilis remaneat.

DISC. II. *Romana pratensa æstimationis.*

An, & quando, cessante re legata, adeò ut legatum remaneat inutile, adhoc debeatur per hæredem æstimatio, seu æquivalentia.

DISC. III. *Senogalien. legati.*

An, & quando legatum censeatur factum de proprietate, vel de usufructu, ad effectum caducationis per prædecessum ejus, qui post mortem usufructuarii vocatus est; Et quando legatum, ad eumdem effectum caducationis, dicatur conditionale; Et præsertim, an mora facta conditionem; Et quid de certa ætate, quæ legati assequutioni præfinita sit, an inducat conditionem, vel importet dilationem.

DISC. IV. *Lucana delegati.*

De legato creditorum, ac jurium, & actionum, quid comprehendat, an scilicet solùm nomina debitorum, vel etiam pecunias destinatas investimento, sive existentes penes procuratores, & ministros testatoris; Vel potiùs referendum solum sit ad credita, ac jura, & actiones quæ habebentur contra ipsum legatarium pro ejus liberatione, non autem, ut ei legata sint jura, & actiones contra alios.

DISC. V. *Auximana Legati.*

An, & quando, sub legato mobilium domus, veniat pecunia numerata, quæ in domo reperta sit.

DISC. VI. *Romana, seu Cusentina Legati.*

An sub legato mobilium, veniat pecuniæ domi repertæ, quas erogare oportuit in expensas funerum, & medicinarum testatoris.

Et an sub legato mobilium veniant argenta, & alia mobilia, quæ in alia Civitate, vel Provincia existant cum destinatione illa introducendi in domum.

Et an, & quando pro legatis, competat via exequutiva, necnè.

DISC. VII. *Bononien. liquidationis pretii.*

An, & quando sub legato prædii, vel possessionis, veniant alia prædia separata, quæ à testatore possidebantur tanquam connexa; Et an, & quando in legatis præstanda sit evictio.

DISC. VIII. *Lauretana Legati.*

Sub legato domus, an, & quando veniant, hortus, & stabulum, aliæque officinæ; Et quid ubi legatum non sit in proprietate, sed in usufructu, vel in habitatione.

DISC. IX. *Firmana divisionis.*

Sub legato bonorum stabilium, an veniant animalia, & blades, aliaque mobilia existentia in fundis, seu prædiis, Vel potiùs veniant sub legato bonorum mobilium, quando testator, de uno, ac altero genere diversimodè disposuit.

DISC. X. *Romana legati mobilium.*

De legato mobilium domus facto uxori, collato in ejus arbitrium, de illis scilicet, quæ sibi necessaria, vel opportuna judicaret, quomodò interpretandum sit, sive quomodò istud arbitrium à legatario interponi debeat.

DISC. XI. *Romana Legati de Fabiis.*

Legatis equis, an defectis illis, quos testator habebat, teneatur hæres alios supplere, vel potiùs casus cedat damno legatarii; Et an, & quando, frumentum, vinum, & oleum, aliaque hujusmodi, quæ in domo reperiuntur, veniant sub legato mobilium domus

DISC. XII. *Viterbien. Legati censuum.*

Legato generaliter relicto, cujus sit electio, an hæredis, vel legatarii; Et posito quod sit unius, vel alterius, an possit eligi optimum, vel dari possit respectivè pessimum; Et quando legatum generis sit inutile.

DISC. XIII. *Montis Falisci Legati.*

Facto legato generis, de quo in hæreditate adsint plures species, de melioribus, pejoribus, & mediocribus, cujusnam sit electio; Et quid eligendum, vel præstandum sit; Et quid in hoc operetur favor causæ piæ.

DISC. XIV. *Nepesina legati.*

An, & quando certa designatio in legatis pro certo opere faciendo, stet taxativè, vel demonstrativè; adeò ut deficiente designatione, vel re designata non sufficiente, intret necnè obligatio supplendi aliundè.

DISC. XV. *Romana lucri, & Legati.*

An facto per uxorem viro legato de feudis dotalibus, vel de eorum aliqua parte, possit vir lucrum dotale petere ab hæredibus mulieris in aliis bonis, vel potiùs illud sub legato comprehensum sit; Et an legatum factum per uxorem viro, compensetur cum lucro dotali

DISC. XVI. *Comen. Legati.*

Facto legato omnibus filiis alicujus, an id conveniat etiam filiabus, adeò ut masculinum concipiat fœmininum;

Et si fiant duæ species legatorum, una pro filiis alicujus in genere; & altera illis filiabus ejusdem, quæ extant moniales professæ, quale legatum conveniat illi filiæ, quæ de tempore mortis testatoris erat novitia.

DISC. XVII. *Romana, seu Senen. Legati.*

An legatum relictum pro subsidio dotali filiarum alicujus conjuncti, debeatur solùm illis filiabus, quæ vivente testatore procreatæ erant, vel etiam aliis post mortem susceptis.

DISC. XVIII. *Mutinen. Legati.*

De eadem materia, an legatum factum filiis alicujus, debeatur solùm natis de tempore testamenti, seu mortis testatoris, vel etiam aliis; qui posteà nati sint; Et an factum filiis intuitu patris, ad istum pertinere dicatur, adeò ut de eo disponere possit, necnè.

DISC. XIX. *Romana annata.*

An legatum annuum pro substentatione capellanorum, sub ea lege, ut fructus primi anni erogati debeant in reparationem, ac utensilia cappellæ, intelligendum veniat de primo anno fundationis cappellaniarum, vel potiùs de primo anno vacationis, ac provisionis cujuslibet capellaniæ cum tractu successivo.

DISC. XX. *Romana Cappellaniarum.*

Facto legato erectionis certi numeri capellaniarum, cum certo annuo redditu, puta scutorum centum pro qualibet, si tractu temporis bona legata diminutionem patiantur, seu aliàs diminuantur fructus, adeò ut totus redditus percipi non valeat, an diminui debeat earum numerus, vel potiùs de eis provisi, diminutionem redditus pati debeant.

DISC. XXI. *Romana annuæ præstationis.*

Facto legato annuæ præstationis ad vitam, an legatarius ab invito hærede petere possit assignationem tot bonorum, ex quibus dictam præstationem manu sua percipiat; Et è converso, an hæres dictam assignationem lega-

legatario invitu facere valeat; Et an legatarius impedirè possit hæredi venditionem officiorum vacabilium in ipsius legatarii persona cantantium, ut ea eorum emolementis legatam præstetionem obtineat.

DISC. XXII. *Romana Legati.*

De legato annuæ præstationis relicto ei, qui in eodem testamento deputatus sit tutor filiorum testatoris an, & quando cesset, ob tutelam recusatam, vel aliàs cessatam, tanquam ipsius correspectivum, necnè.

DISC. XXIII. *Januen. Legati.*

An, & quando legatum factum uxori cum onere habitandi cum filiis, ob istorum mortem, vel absentiam, seu aliud impedimentum, tanquam à cessante causa legandi, cesset, necnè.

DISC. XXIV. *Romana, seu Viterbien. Legati.*

An legatarius habitationis, & alimentorum in domo cum hærede, prætendere valeat alimenta, & habitationem extra domum, & mensam hæredis, ex aliqua justa causa, præsertim ea eo, quod legatum fuerit factum mulieri tunc solutæ, quæ postea virum duxerit.

Et an, & quando legatarius, qui testamentum impugnat ejusque invaliditatem allegat, cedat, necnè à commodo legati.

DISC. XXV. *Albanen. celebrationis missarum.*

Legatum hæredi injunctum, celebrationis certi numeri missarum in aliqua Ecclesia, an spectet ad religiosos dictæ Ecclesiæ, per quos pernecessè missæ celebrandæ sint, vel potius hæres eligere possit sacerdotes ad celebrationem.

DISC. XXVI. *Hortana Legati.*

Facto legato de aliquibus bonis, quæ alicui censui, vel oneri effecta sint, cui incumbat, census, vel oneris solutio, an scilicèt hæredi, vel legatario.

DISC. XXVII. *Romana prætensi Legati de Gestis.*

Legatum incertum pro exoneratione conscientiæ, in confessarii, seu alterius arbitrium collatum, an pernecessè sit integrè adimplendum, vel sufficiat illud implementum, quod exequutor fecerit; Et an bona, ex quibus testator dixit tale legatum implendum esse, stent demonstrativè, vel taxativè; Et aliqua de facultatibus Fabricæ, circà legata pie exequenda.

DISC. XXVIII. *Pisauren. Fideicommissi.*

De legati acceptatione, quando constare dicatur, necnè, ad effectum videndi, an bona legata, separata sint ab hæreditate, itaut non cadant sub fideicommisso universali in ea ordinato, vel è contrà.

DISC. XXIX. *Romana prætensi fideicommissi.*

Legatum, cujus caducitas ob contraventionem prætenditur, an ità dicatur esse in hæreditate testatoris, ut cadat sub fideicommisso universali per ipsum ordinato; Et de differentia inter casum caducationis, & casum caducitatis.

DISC. XXX. *Romana Legati de Aggatariis.*

De eadem materia caducationis in legatis particularibus; Et an, & quando in eis intret vulgatis directa, vel anomale, necnè.

DISC. XXXI. *Romana Legati ususfructus.*

Legatarius ususfructus universalis, an participare debeat de usufructu rei particularis, alteri relicto; Et an dictus legatarius universalis haberi debeat loco hæredis.

DISC. XXXII. *Veliterna Legati.*

Legatum, in quo alter substitutus sit sub conditione mortis utriusque primi legatarii, an substituto debeatur, si conditio mortis naturalis in uno tantùm purificata sit, in altero verò contigerit mors civilis, seu ficta, putà transitus ad secunda vota.

Et aliqua in materia ademptionis, an scilicet adempto onere, quod legato adjectum est, ità quoque legatum ademptum censeatur, sive illud cesset, tanquam ex cessante causa.

DISC. XXXIII. *Romana Legati de Columna.*

Legatum annuum, vel menstruum relictum familiaribus, vel aliis, an intelligendum sit ad vitam tantùm, vel potius perpetuum, ac transmissibile ad hæredes.

Et si duobus, vel pluribus fiat menstruum legatum sub unica summa, an illa intelligatur pro omnibus collectivè inter eos dividenda, vel potiùs distributivè, ut illa singulis relicta dicatur.

DISC. XXXIV. *Romana Legati missarum.*

Legatum annuæ præstationis quod non est directum ad legatarium, sed injunctum hæredi, ut præstaret alicui Ecclesiæ, an intelligatur de primo hærede, ita ut eo defuncto cesset, vel potiùs sit perpetuum, ac præstandum ab aliis, hæredibus mediatis.

Et an legatum injunctum hæredi, debeatur etiam à substituto; Et quid in hoc operetur favor piæ causæ.

DISC. XXXV. *Catanien. Legati.*

De contributo inter legatarios; Et de legatorum diminutione, an, & quando intret necnè, ubi hæreditas non sit omnibus legatis idonea.

DISC. XXXVI. *Romana legati de Justinianis.*

Legatum annuum, vel menstruum relictum pro subventione juvenum de familia, qui certam ætatem habentes studiis per determinatum tempus vacarent; An sit perpetuum, & reiterabile cum tractu successivo; Vel potiùs intelligendum veniat pro unica vice ad favorem eorum, qui primò admissi sint; Et de concursu plurium juvenum ejusdem familiæ, quibusnam debita sit prælatio, & quomodò regulari debeat ætas à testatore præfinita.

DISC. XXXVII. *Spoletana prædii.*

An pro fructibus legati ad legatarii favorem cumulandis pro certa summa constituenda, affecta sint bona testatoris, in præjudicium aliorum legatariorum, vel fideicommissariorum.

DISC. XXXVIII. *Romana legati negotii.*

An facto legato negotii expeditionum Datariæ, quod testator exercebat illud factum censeatur cum juribus etiam passivis, adeò ut legatarius teneatur ad debita, ad quæ defunctus ea causa ejusdem negotii tenebatur; Et quid de creditis ea causa negotiorum jam expletorum à defuncto assequendis, & de quibus creditis legatum intelligatur.

DISC. XXXIX. *Anconitana legati.*

De legato relicto uxori, ut sit domina, & usufructuaria, an importet alimenta, vel formalem usumfructum; Et quatenùs usumfructum importet, quæ cautio per eam præstanda sit; Et an de illo participare debeat hæres universalis; Sive an capiat legitimam ipsi hæredi debitam.

DISC. XL. *Bononien. dotis, & legati.*

De interpretatione legati quantitatis monetæ per testatorem expressæ in testamento, extrà ejus patriam condito, quia nempè dixerit de tot scutis, De quibus intelligendum sit, an scilicèt de illis propriæ patriæ, vel de illis loci testamenti; Et quatenùs plures scutorum species in eodem loco currerent, de qua specie legatum intelligendum sit.

DISC. XLI. *Januen. Legati.*

De materia interpretationis legati, & quomodò ista facienda sit, quando verba sint ambigua, & apta recipere plures diversos intellectus, & significationes.

DISC. XLII. *Camerinen. Legatorum.*

An legata tractum successivum habentia, relicta ab instituto, censeantur repetita à substituto; Sive an censeantur injuncta primis tantùm, non autem ulterioribus hæredibus.

DISC. XLIII. *Romana legati, seu oneris.*

An conditiones, vel onera legato adjecta, quæ sint adeò præjudicialia, ut non expediat legatario acceptare, vitient legatum, vel potiùs vitiata remaneant, ac pro non scriptis habeantur, ideoque legatum adhuc debeatur.

DISC. XLIV. *Marsicana Legati.*

Demandata per testatorem erectione alicujus Monasterii in domo ejus habitationis, an ipsa domus legata censeatur, & quomodò, quatenùs non ibi, sed alibi Monasterium fundaretur; Et quid si domus, pleno jure non spectaret ad testatorem, an hæres teneatur eam redimere, vel solvere æstimationem legatario.

DISC. XLV. *Eugubina Legati.*

An legatum factum de fructibus aliquorum bonorum;

sit

fit perpetuum, ac transmissibile ad hæredes, vel potius personale, unde terminetur cum vita legatarii.

DISC. XLVI. *Romana redditionis rationum.*

De legato facto per soecerum nuruni, usus gemmarum & jocalium, an cesset per dissolutionem matrimonii sequutam per mortem viri, adeò ut conjugata, necnè eidem legatariæ in statu viduitatis.

DISC. XLVII. *Narnien. bonorum.*

An liberatio generalis à redditione rationum; & à quacumque alia actione, per uxorem legata viro, qui ejusdem uxoris bona extradotalia administravit, importet etiam liberationem à debito restitutionis dotis.

DISC. XLVIII. *Romana Legati de Carafis.*

An per alienationem voluntariam rei legatæ, resultet legati ademptio, vel diminutio, si pretium unico contextu in alia bona erogetur, vel potiùs intret istorum bonorum subrogatio.

DISC. XLIX. *Viterbien. legati.*

De legato contento in priori testamento, an censeatur diminutum per secundam dispositionem, quæ expressam contineat diminutionem, deindè tamen emendatam; Et an talis emendatio per apostillam; seu additionem, facta censeatur de ordine, & voluntate testatoris; Vel quatenùs ea non adesset, an posterior diminutio, ratione subjectæ materiæ, errori potiùs tribuenda sit.

Legatarius annuæ præstationis negligens eam exigere ab hærede gravato, an petere possit annualitates decursas à successore, vel actionem habeat ad bona testatoris.

DISC. L. *Florentina legati.*

De ademptione legati ordinata sub certa conditione, an ad ejus effectum, requiratur implementum in toto, atque in forma specifica; Vel potiùs sufficiat in parte, vel per æquipollens.

DISC. LI. *Fulginaten. Legati.*

An, & quando legatum cesset, per provisionem à testatore factam post testamentum ad favorem legatarii, sive per implementum in vita, illius operâ, pro quo legatum factum sit.

DISC. LII. *Romana contributionis.*

An legatarius quotæ, seu alicujus universitatis bonorum, teneatur concurrere cum hærede in solutione æris alieni, aliorumque onerum hæreditariorum, ac etiam legatorum.

DISC. LIII. *Spoletana successionis.*

An & quando per secundum legatum contentum in codicillis, censeatur ademptum, seu diminutum alterum legatum in testamento factum eidem personæ.

DISC. LIV. *Romana pecuniaria, seu legati de Benedictis.*

Revocato primo testamento per secundum, an revocata censeantur omnia legata in primo contenta; Vel potiùs aliqua adhuc debeantur.

DISC. LV. *Avenionen. legati.*

An, & quando per alienationem rei legatæ ab ipso testatore post testamentum factam, resultet legati ademptio necnè.

DISC. LVI. *Lucana ademptionis legati.*

De interpretatione ademptionis factæ in codicillis, de legato facto in testamento, & quomodò talis ademptio intelligenda sit, ubi constet, quod affectio ergà legatarium non sit diminuta; sed potiùs dispositio ademptiva majorem arguat affectionem.

DISC. LVII. *Perusina caducitatis.*

An, & quando legatarius, ob non implementum conditionum, & onerum adjectorum legato, istius caducitatem, seu privationem incurrat; Vel potiùs ad moræ purgationem admittendus veniat.

DISC. LVIII. *Senen. legati.*

An legatum, vel alia dispositio facta ad favorem puellæ adhuc non nubilis pro quando erit in certa ætate, ac nubet, debeatur, si ante illam ætatem nubat, vel potiùs caducitas intret; Et de interpretatione legati, seu dispositionis, ut uxor testatoris tractari debeat eo modo, quo ipso vivente tractabatur.

DISC. LIX. *Discursus generalis.*

An, & quando legatum dicatur purum, vel conditionale, ubi præsertim agatur de legato dotis; Et de effectibus exinde resultantibus.

DISC. LX. *Alter discursus generalis.*

An legatum alicui puellæ in specie, vel puellis in genere factum pro dote, conveniat jam nuptis; Vel an intelligatur solùm de primis nuptiis, vel conveniat ulterioribus favore viduarum; Et an secundum legatum deroget primo pinguiori.

Ex Suppl. DISC. LXI. *Aretina Legati.*

De interpretatione legati super comprehensione bonorum, quæ sub prædio legato veniant, nec nè.

DISC. LXII. *Januen. Legati.*

An per ademptionem legati facti uni personæ, ademptum quoque censeatur legatum consequutivè, & dependenter factum alteri.

DISC. LXIII. *Cremonen. Legati.*

An, & quando ille, cujus favore dispositum sit, censendus veniat legatarius, vel potiùs hæres; Et incidenter quando legatum factum creditori, censeatur factum compensandi.

DISC. LXIV. *Eugubina Legati.*

An debeantur per hæredes ab intestato legata facta iisdem intestatis successoribus in testamento, in quo alter hæres esset scriptus, per cujus prædecessum illud caducatum sit; Et incidenter de puncto, An, & quando pro legato competat via exequutiva.

DISC. LXV. *Romana Legati.*

An legatum Ecclesiæ, in qua electa fuerit sepultura, cesset per mutationem dictæ electionis, quæ fiat in alia Ecclesia.

DISC. LXVI. *Trojana Legati.*

An legatum factum Loco Pio destinato pro Conservatorio puellarum, debeatur, si erigatur in Monasterium cum clausura; Et an censeatur factum taxativè, vel demonstrativè in effectibus destinatis.

DISC. LXVII. *Romana legati Alimentorum.*

De interpretatione legati alimentorum; & an ista debeantur juxta conditionem personæ, quamvis omnes redditus hæreditatis absorbeant, vel potiùs pro viribus, & numero personarum.

DISC. LXVIII. *Foroliviem. Legati.*

De legato facto pro subsidio Scholarium, quam conditionem implicitam habere dicatur; Et an contraventio explicitæ vel implicitæ conditionis habeat oculos retrò, & obliget ad restitutionem accepti.

Et de qualitate monetæ, in qua hujusmodi legatum præstari debeat, si Testator de aureis simpliciter loquutus fuerit.

DISC. LXIX. *Sarzanen. Legati.*

De interpretatione legati facti uxori alicujus non cohabitantis cum viro, an cesset, nec nè, si cum eo cohabitet.

DISC. LXX. *Pistorien. Legati.*

De eadem materia, de qua *disc.* 23. an scilicet cesset legatum factum intuitu cohabitationis, & educationis aliquius quæ posteà cesset.

Summa seu Compendium *quæ in Foro magis practicabilia continentur in Titulo de* Legatis.

INDEX CAUSARUM

Tituli de LEGATIS *ordine alphabetico per Diœceses dispositus.*

INDEX

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli. de SUCCESSIONIBUS *ab* INTESTATO, *&* *de* STATUTIS.

DISC. I. *Perusina successionis.*

DE Statuto Perusino super successionibus ab intestatò, decernente successionem patruis, eorumque descendentibus, una cum sorore, & matre, An locum habeat, quando nullis patruis existentibus, adsint solùm patruelis; Et an hujusmodi Statuta excludentia fœminas, & cognatos propter masculos, & agnatos respectivè, censenda sint odiosa, & exorbitantia, vel potiùs favorabilia, adeò ut benignè interpretanda sint.

DISC. II. *Perusina successionis.*

De Statuto Perusino excludente fœminas propter masculos, dummodò eas dotent, in casu negligentiæ eas ad successionem vocante, seu reintegrante; Quomodo intelligatur; Et quæ mora in masculo ad hunc effectum requiratur.

DISC. III. *Nepesina vel Sutrina successionis.*

De Statuto Scrophani excludente fœminas propter masculos, an intelligendum veniat data gradus æqualitate, vel potiùs masculi remotiores succedant; Et demandata exclusione propter dotem, an unica sufficiat pro omnibus casibus, vel discretivè requiratur dotatio ex qualibet successione.

Et de hujusmodi Statutorum cessatione, ob existentiam matris in medio, tanquam in casu mixto; Et quid ubi mater non succedat; Vel ea succedente in sua portione; Quid inter fratres, & sorores uterinæ concurrant cum matre.

DISC. IV. *Jannen. Successionis.*

De famigerata quæstione, occasione Statuti Urbis in successione exteri in ea morientis; An Statuta capiant bona extrà territorium; Sive an in bonis in territorio existentibus suffragentur masculo forensi, in cujus patria idem vigeat Statutum; Et, an inter, necnè combinatio utriusque Statuti personarum, & bonorum.

DISC. V. *Bononien. successionis de Zanis.*

De Statuto Bononiæ exclusivo fœminarum propter masculos, an sufficiat moniales tanquam personas ecclesiasticas, & Statuto non subjectas, Et generaliter de omni alio simili Statuto.

DISC. VI. *Tudertina successionis,*

De Statuto Tudertino excludente fœminas propter masculos, an procedat in successione clerici, quamvis contentio sit inter solos laicos; Et de bonis extrà territorium, an & quando veniant sub Statuto, ubi præsertim accedat morientis voluntas.

DISC. VII. *Tudertina successionis.*

De eodem Statu Tudertino, excludente matrem, ab intestata successione filii, ob remotiores agnatos, an valeat; Et an statuta disponentia de successione ab intestato, procedant in successione intestabilis; Et quid in hoc operetur voluntas patris pupilli, de cujus successione agitur.

DISC. VIII. *Florentina successionis.*

De Statuto Florentino excludente sorores, vel alias fœminas proximiores propter agnatos remotiores, etiam usque ad sextum, vel respectivè octavum gradum; An intellegendum veniat de agnatis lineæ inferioris, vel etiam de illis lineæ superioris; Et de aliis ad ejusdem Statuti materiam; Et præsertim an sit favorabile, vel odiosum.

Et de aliquibus differentiis inter collaterales lineæ superioris, & illos lineæ inferioris, sive inter patruum, & nepotem ex fratre.

DISC. IX. *Florentina successionis de Franceschis.*

De Statuto Florentino exclusivo fœminarum propter masculos, an contentetur sola subjectione personarum, non curata illa bonorum, sive an utriusque Statuti combinationem admittat.

Et ubi successio complectatur bona in diversis Principatibus existentia, qualis dicatur hujusmodi successionis forum competens, etiam respectu bonorum alibi existentium; Et incidenter de legibus, scriptis, vel non scriptis, quæ in Civitate, ac regno Neapolitano habeantur super fœminarum exclusione, ab intestata successione.

DISC. X. *Anconitana successionis.*

De Statuto Anconitano excludente cognatos propter agnatos intrà quartum Gradum, an suffragetur fœminis agnatis.

Et de activa, & passiva successione naturalium tantùm, seu eorumdem legitimatorum per rescriptum, an in istis intrent jura agnationis activè, & passivè,

DISC. XI. *Massanen. successionis.*

De Statuto Plumbini excludente fœminas propter masculos, an procedat in bonis in defunctum obventis à matre, in exclusionem sororis utrinque conjunctæ, si masculus sit consangoineus tantùm.

Et de successione morientis in captivitate, an in ea attendi debeat tempus mortis naturalis, vel potiùs illud captivitatis, juxtà fictionem *l. Cornelia.*

DISC. XII. *Reatina successionis.*

De Statuto vocante proximiores consanguineos, an intelligendum sit solum de agnatis, qui sub hoc vocabulo veniant; Et quatenùs sic, quid de bonis obvenientibus à matre, vel à latere materno.

DISC. XIII. *Bononien. successionis de Mazzachinis.*

De Statuto Bononiæ præferente agnatos cognatis, an intelligatur indefinitè de omnibus agnatis, vel potiùs de solis existentibus intra quartum gradum, ad quos in præcedenti capitulo restricta est exclusio fœminarum.

DISC. XIV. *Interamnen. successionis.*

De Statuto Interamnen excludente fœminas propter masculos ex fœmina prædefuncta; Et de differentia inter exclusionem resultantem à renunciatione, & istam resultantem à Statuto; Et an attento isto Statuto, unica dotatio sufficiat pro omnimoda exclusione ab omnibus successionibus.

DISC. XV. *Fanen. successionis,*

De Statuto Fani excludente matrem ob agnatos transversales, an procedat favore patris, vel avi paterni.

De materia text. *in l. si infanti Cod. de jure deliber.* favore patris, ut bona filii occupet jure peculii, an hodie locum habeat.

Et de materia transmissionis successionis non agnitæ, deletæ ex jure communi, vel statutario.

DISC. XVI. *Viterbien, hæreditatis.*

De Statuto Viterbii excludente fœminas propter masculos, & cognatos propter agnatos, an procedat solùm data gradus æqualitate, & an ista admittatur fictè ratione repræsentationis, vel subingressionis; Et de casu mixto

faciente cessare Statutum, ob existentiam personæ non exclusæ.

Et incidenter de alio Statuto Viterbiensi prohibente mulieri disponere extrà filios.

DISC. XVII. *Firmana successionis.*

De Statuto Amandulæ excludente cognatos propter agnatos usque ad secundum gradum, an requirat, ut cognatorum mater sit dotata per eum, de cujus successione agitur; Et de graduum computatione, an facienda sit de jure civili, vel canonico.

DISC. XVIII. *Nucerina successionis.*

De Statuto Gualdi vocante fratres, & fratrum filios ad successionem fratris, exclusis fœminis, An attendenda veniat inter ipsos fratres distinctio unitaria vinculi; Et an sub generica exclusione fœminarum, veniat etiam mater.

DISC. XIX. *Anconitana, seu Bergomen. successionis.*

De Statuto Bergomi excludente sorores ob agnatos; Et an civilitas, vel subjectio Statuti retineatur per eos qui decedunt extrà patriam, seu territorium, à qua diu absentes fuerunt; Et an mobilia, & nomina debitorum existentia extrà territorium, sequantur personam defuncti, necnè ad hunc effectum comprehensiona sub Statuto.

DISC. XX. *Romana, seu Spoletana successionis.*

De civilitate, quæ requiritur in persona excludente, ad effectum ut Statutum exclusivum ei suffragari valeat, quando adesse dicatur, necnè; Et in specie Statuti Urbis excludentis matrem, & sororem propter fratres.

DISC. XXI. *Parmen. hereditatis.*

De Statuto Parmensi excludente fœminas propter masculos, sub conditione dotis, qua non data, vel non oblata, fœminæ ad successionem reintegrentur; An dotatio, seu oblatio fieri possit per masculorum creditores, vel hæredes extraneos.

DISC. XXII. *Bononien. successionis de Marescottis.*

De Statuto Bononiæ excludente matrem etiam à legitima propter fratres, an locum habeat ubi defunctus conditu testamento, instituat fratrem, cui substituat extraneum, qui succedat adhuc viva matre.

DISC. XXIII. *Senegallien. Successionis.*

De Statuto Oppidi Corinaldi excludente fœminas, & conjunctos per eas, propter masculos, quomodo intelligatur, & quos casus comprehendat; Et an sufficiat subjectio personæ excludentis, quamvis non adsit subjectio personæ excludendæ.

DISC. XXIV. *Foroliviens. successionis.*

De Statuto Foroliviensi, deferente successionem filiorum, patri in exclusionem sororum, an suffragetur patri binubo; Vel potiùs intelligi debeat juxtà dispositionem juris, ut moriens, proprietatem filiis primi matrimonii, quamvis fœminis, reservare teneatur; Et incidenter de altero Statuto continuativo possessionis in hæredem.

Et an filii censeantur veri proprietarii ab initio.

DISC. XXV. *Firmana Successionis.*

De Statuto Firmano prohibente matrimonia cum forensibus, an attendendum sit in successione matris binubæ, quæ unum virum habuit civem, & alterum forensem; & an filii ex viro forensi procreati, ei succedant in bonis existentibus in territorio.

DISC. XXVI. *Beneventanæ reintegrationis.*

De Consuetudine Neapolitana, *Capuana, & Nidi*, seu more nobilium, super successione in dote mulieris; Et de aliis Consuetudinibus, vel Statutis in eadem successione dotis remissivè, præsertim de Barensi, Urbevetano, & Bononiensi. DISC. XXVII. *Romana vel Senen. Successionis.*

An moriens ab intestato aversio ex justa causa, & tali, quæ ad exhæredationem sufficeret, apta sit excludere ab intestata successione personam aliàs ad eam vocatam, ut locus aperiatur remotiori, vel æquali; Et an voluntas ejusdem morientis desumpta ex ejus testamento, quod casu eatum sit vel aliàs inutile remaneat, pro eadem exclusione sufficiat.

DISC. XXVIII. *Novarien. Successionis.*

An legitimati per rescriptum ad instantiam, vel de consensu patris, cum clausula, *sine præjudicio venientium ab intestato*, habeant primam causam intestatæ successionis, in exclusionem fratrum, & aliorum.

DISC. XXIX. *Romana hereditatis de Armannis.*

De exclusione matris à successione filii pupilli, eo quia non curavit infrà annum illi provideri de tutore; Et an detur in hac materia purgatio moræ; Et de ejusdem matris exclusione ob transitum ad secunda vota, non redditis prius rationibus tutelæ per eam administratæ, quando, & quomodo id procedat.

DISC. XXX. *Romana successionis de Comitibus.*

An dispositio textus *l. fœmina Cod de secundis nuptiis* super necessaria successione reservanda per matrem binubam filii defuncti, locum habeat solum in successione immediata, vel etiam in mediata.

Et an dicta necessaria successio procedat favore illorum filiorum qui sint Religiosi professi.

DISC. XXXI. *Anconitana dotis.*

An bona primi conjugis obventa in alterum binubum, non ex successione, sed ex renunciatione filiorum primi matrimonii, subjaceant necessariæ successioni resultanti ex dispositione textus *in l. fœmina.*

DISC. XXXII. *Romana hereditatis.*

Au materiam textus *in l. hac edictali Cod. de secund. nupt.* An scilicèt secundus vir obtinere possit plus, quàm quilibet ex filiis primi matrimonii; Et an in hujusmodi æquali successione regulanda, detrahi prius debeat tanquam præcipua legitima filiorum.

Et an in amasio, seu concubino procedat idem, quod in secundo viro.

DISC. XXXIII. *Romana successionis de Pelegris.*

An dispositio textus *in l. fœmina* procedat etiam contrà virum contrahentem secundas nuptias; Et an excuset consensus filiorum, seu alia justa causa; Et incidenter; An renunciatio capiat hanc successionem necessariam debitam ex dicto textu *in l. fœmina.*

DISC. XXXIV. *Romana successionis de Ambrosiis.*

An illa proprietas, quæ per parentem binubum reservanda est filiis primi matrimonii, transmittatur per dictos filios, qui parenti binubo prædecedant in eos, quorum favore per testamentum, seu aliàs dispositum sit; Et de cessatione dispositionis textus *in l. fœmina* in iis, quæ parenti binubus, non ex intestata successione, sed ex voluntate filii morientis obvenerint.

DISC. XXXV. *Volaterrana successionis.*

An parens binubus possit in bonis, quæ filiis à Statuto reservantur, gravamina apponere, & quæ; Et an possit nolle acquirere, ut ità faceret deteriorem conditionem filiorum primi matrimonii, ac meliorem illam secundi viri, seu filiorum secundi matrimonii; Et incidenter de uxore relicta per virum usufructuaria.

DISC. XXXVI. *Auximana successionis.*

An in augmento dotis facto pro secundo matrimonio cum pacto, ut filii primi in eo nil prætendere possent; præcipua sit successio filiorum secundi matrimonii; Vel potiùs etiam alii ex primo succedere debeant.

DISC. XXXVII. *Romana administrationis.*

De bonorum possessione concedenda proximiori in gradu ejus, cujus incerta sit vita, vel mors, quia nempè absentis, ac peregrinantis nullus habeatur certus nuncius; Et quatenùs ista decernatur matri, an huic sit aliquo obstet transitus ad secunda vota.

DISC. XXXVIII. *Melevitana successionis, seu communionis.*

De consuetudine Insulæ Melevitanæ super necessaria successione filiorum in quota bonorum per utramque parentem, constante matrimonio quæsitorum; Et de alia consuetudine adjiciendi in pactis dotalibus pactum communionis inter conjuges bonorum constante matrimonio quærendorum, seu reciprocæ successionis in eis; Et si de dicto pacto expressa mentio non fiat, an adhuc, stante consuetudine, subintelligatur.

DE SVCCESSIONIBVS.

INDEX

INDEX CAUSARUM

Tituli de SUCCESSIONIBUS *ab* INTESTATO *ordine alphabetico per Diœceses dispositus.*

INDEX

INDEX ARGUMENTORUM

Tituli de RENUNCIATIONIBUS.

DISC. I. *Bononien. successionis de Fabrettis.*

AN renunciatio facta per filiam paternæ successioni occasione ingressus in Monasterium, eam ab intestata patris renunciatarii successione excludat, ob existentiam aliarum filiarum æquè Monialium, quæ non renunciarunt.

Et an hujusmodi renunciationes factæ per ingressas, vel ingressuras Monasterium, subjaceant solemnitatibus statutariis.

Et de aliquibus generalibus prænotationibus ad hanc renunciationis materiam.

DISC. II. *Romana hæreditatis de Lanuviis.*

De eadem materia renunciationis factæ per fœminas profitentes in Monasterio, parentum, ac fratrum, aliorumque successionibus; An eas ità cattaneas faciat, ut eorumdem renunciatariorum intestata successio, aliis remotioribus collateralibus potiùs aperiatur.

DISC. III. *Marsicana successionis.*

De renunciatione facta per fœminam nubentem in sæculo ad favorem fratris, cum expressione, ut ea realis esse debeat, an excludat renunciantem ab ipsius renunciatarii intestata successione; Qua occasione agitur de explicatione hujusmodi terminorum renunciationis realis, vel personalis, sive translativæ, vel extinctivæ.

DISC. IV. *Romana Fideicommissi de Steccatis.*

De eadem materia renunciationis factæ per Monialem, an sit realis, vel personalis, ad effectum, ut cessata persona contemplata, cessare debeat, necnè; Et de alia distinctione renunciationis translativæ, vel extinctivæ; Et an renunciatio capiat fideicommissa.

DISC. V. *Romana seu Urbevetana successionis.*

De eadem materia renunciationis factæ per fœminam carnaliter nubentem, an capiat fideicommissum, quod contineat strictam, ac pœnalem alienationis prohibitionem.

DISC. VI. *Romana Fideicommissi.*

De eadem materia renunciationis factæ per sororem fratribus occasione dotationis an capiat fideicommissa per renunciatariorum obitum purificanda favore renunciantis, adeò ut jura renunciata, ad extraneos etiam transmissibilia sint; Vel potiùs renunciatio dicatur personalis, adeò ut per renunciatarii mortem resolvatur; Et incidenter de solemnitatibus, præsertim illa insinuationis, quæ requiritur in donationibus, an in hujusmodi renunciationibus requiratur.

DISC. VII. *Bononien. successionis, seu fideicommissi.*

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an dicatur personalis, adeò ut suffragetur ei soli, cujus intuitu facta est, ad cujus favorem faciat numerum, & partem; Vel potius sit realis, ità ut eo habito pro non extante, suffragetur omnibus.

Et an renunciatio facta per ingredientem Religionem, capiat successiones obventas post professionem.

DISC. VIII. *Auximana dotium.*

De eadem materia renunciationis factæ per sorores uni, vel pluribus fratribus, an sit realis, vel personalis, sive translativa, vel extinctiva, ad eumdem effectum, an scilicet prodesse debeat solùm personis contemplatis, quibus facta est, vel potiùs omnibus coæquale jus habentibus; Et incidenter, an, & quando renunciatarius seu refutatarius fideicommissi, vel alterius juris sibi de futuro debiti renunciantem in ejus auctorem agnoscere dicatur, ut ad sibi incumbentia onera teneri debeat.

DISC. IX. *Viterbien hæreditatis.*

Renunciatio facta bonis paternis & maternis, an capiat successionem fraternam; quæ ad fratrem defunctum obvenerunt à patre, & matre; Et de quibus bonis talis renunciatio intelligenda sit.

DISC. X. *Arianen. successionis.*

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an illum excludat à successione parentum, vel aliorum, quorum favore renunciatio facta est.

DISC. XI. *Sabinen. bonorum.*

An renunciatio facta per ingredientem Monasterium, obstet intestatæ successioni ejus, qui sit hæres renunciatarii, adeò ut quæstio non sit de immediatâ successione renunciatarii, sed de mediatâ.

Et an renunciatio facta per novitium, subjaceat formæ præscriptæ per Concilium Tridentinum, ubi ea sit correspectiva, & ex causa onerosa.

DISC. XII. *Bononien. de Lucatellis.*

An renunciatio facta patri binubo, capiat necessariam successionem renuncianti debitam in bonis ejus matris, in exclusionem filiorum secundi matrimonii, Vel potiùs ista species successionis, remaneat extrà renunciationem.

DISC. XIII. *Romana donationis, vel hæreditatis.*

De renunciatione, quæ per puellam in sæculo nubentem, occasione donationis facta sit parentum, ac aliorum successionibus, quarum mentio habita sit an dici possit invalida, utpotè facta sine consensu eorum, de quorum successione agitur; & an, & quando hujusmodi renunciationes exigant solemnitates statutarias, quarum defectus illis obstet, necnè.

DISC. XIV. *Faventina, seu Ravennaten. renunciationis.*

De materia læsionis, quæ cadat in renunciationibus, quæ per puellas occasione nuptiarum, ac dotis fiant, an, & quando intrent, ipsamque renunciationem inficiat, necnè.

Et incidenter, an renunciatio, quæ invalida prætenditur, impediat, necnè actiones, vel remedia, quæ renuncianti alias competerent, si renunciatio facta non esset.

DISC. XV. *S. Severinæ supplementi legitimæ.*

An & quando renunciatio facta per matrem prædefunctam, obstet filiis ex propria persona venientibus.

DISC. XVI. *Romana, seu Jannuen. renunciationis.*

An, & quando valeat, & obligatoria sit renunciatio futuris successionibus viventium, seu pactum de non succedendo ad materiam text. *in l. fin. Cod. de pact. & in l. pactum quod dotali C. de pact. convent.*

DISC. XVII. *Romana renunciationis, seu bonorum.*

An, & quando renunciatio facta occasione ingressus in Religionem, vel Monasterium, resolvatur, seu aliàs cesset per mutationem status renunciantis, quia nempè ad sæculum redeat, sive ad Episcopatum, vel ad aliam dignitatem assumatur, aut ad Religionem, vel Monasterium transeat.

DISC. XVIII. *Interamnen. renunciationis.*

An renunciatio facta patri dotanti per filias occasione nuptiarum carnalium, istas excludat ab ipsius patris renunciatarii intestata successione, ob ejus fratres vel agnatos, qui ex Statuto patriæ fœminas excluderent, si agatur de bonis existentibus extrà territorium statuentis, in diverso loco, in quo mors defuncti contingat, ac successio aperiatur.

SUMMA SEU COMPENDIUM *eorum quæ in Foro magis practicabilia continentur in Titulo de* RENUNCIATIONIBUS.

INDEX

INDEX CAUSARUM

Tituli de RENUNCIATIONIBUS *ordine alphabetico per Diœceses dispositus.*

D. IO. BAPT.

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LUCA

DE LEGATIS.

JANUEN. LEGATI

Pro CONVENTU BEATÆ MARIÆ DE MONTE

Cum HÆREDIBUS BLANCHINETTÆ.

Responsum ad causam, etiam cum sensu veritatis.

Facto legato bonorum differentium, quorum legatarius non sit capax ex ipsorum bonorum qualitate, puta quia sint feudalia, vel emphyteutica &c. an legatario per hæredem debeatur æstimatio, vel potiùs dispositio inutilis remaneat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De capacitate, vel incapacitate Minorum Sancti Francisci remissivè.*
3 *De eodem.*
4 *Manus mortuá potest prohiberi ne retineat rem emphyteuticam, sed vendat.*
5 *Et quando hæc prohibitio cesset.*
6 *Ubi accedit etiam prohibitio investituræ, tunc manus mortua est incapax etiam ad effectum vendendi.*
7 *Undè resultent æquivoca Iuristarum.*
8 *Declaratur conclusio, de qua numer. 6. quando procedat.*
9 *Non potest dari feudum, vel emphyteusis tam in re, quàm in pretio.*
10 *De alia declaratione conclusionis, de qua num. 6.*
11 *Pretium fundi, vel emphyteusis non est feudale, vel emphyteuticum.*
12 *Successor qui sit hæres ultimi possessoris tenetur ad factum auctoris saltem in æstimatione.*
13 *De conclusione an legato feudo, debeatur ejus æstimatio, distinguuntur casus.*

DISCURSUS I.

1 Obtinuit Catetta in emphyteusim, seu perpetuam locationem à Mensa Archiepiscopali, sibi concedi villam, pro se, ejusque hæredibus, & successoribus ex legitimo matrimonio procreatis, vel procreandis; Ipsa verò, facta de eadem villa dispositione ad favorem Bernardi ex filio prædefuncto nepotis, & Blanchinettæ filiæ, istorum ultimo defecto sine prole substituit Conventum Minorum observantium Beatæ Mariæ de Monte, in quo alter nepos ex filio professionem emiserat; Sequuta verò morte testatricis, concorditer Blanchinetta, & Bernardus de consensu domini directi, villam vendiderunt, erogato pretio in loca montium Reipublicæ, sub ea lege, ut post ipsorum mortem spectare deberent ad quem de jure; Undè propterea ambobus defunctis absque prole, inter Hieronymam Blanchinettæ ex fratre neptem, & hæredem, & Conventum prædictum, orta controversia coram Magistratu Cameræ; De duplici incapacitate, Hieronyma rea conventa opponebat adversùs Conventum, jure substitutionis petentem dictorum locorum vindicationem; Primò nempè de illa quæ resultat à Religionis instituto juxta dispositionem textus *in cap. exiit de verb.* 2
signif. in 6. & in Clementin. exivi de paradiso eodem tit. Et secundò ex lege adjecta in investitura, juxta consuetam formulam, ut sine consensu domini, in Ecclesiam, seu manum mortuam alienari non posset; Cumque per Consultorem ab eo Magistratu [juxta stylum] electum, datum esset votum favore Conventus super non obstantia primæ incapacitatis, ideoque restricta esset difficultas ad alteram; Pro istius obstantia aliud votum prodiit ad favorem hæredis, unde propterea super hoc voto ut illi responderetur, ex parte dicti Conventus requisitus fui, dum pro eodem aliàs consultus, pro veritate responsum dederam, concludendo quod ista incapacitas non obstaret.

Super prima specie incapacitatis, non scripsi, solumque in primo responso, obiter insinuavi, quod facilis esset objecti solutio, quoniam, ut de hoc puncto habetur pluries in sua materia *sub tit. de Regular.* 3
Istorum Minorum incapacitas, in legatis aliisque dispositionibus, percutit retentionem bonorum stabilium, vel æquivalentium fructiferorum in redditu, ex cujus provisione cessaret mendicitas, non autem ad effectum vendendi, ut erogaretur pretium in Religiosorum victum, & vestitum, aliásque necessitates; Multò verò magis ubi pro fabrica Ecclesiæ, vel Conventus, sive pro Sacristia, Infirmaria, vel Libraria, hujusmodi legata fierent, cum istis usibus, vel indigentiis occurri non valeat, cum ostiaria mendicitate, sed necessaria sit pecunia etiam in summa notabili, ut latiùs distinguendo in dicta sua materia, firmatur cæteris relatis plenè *per Rot. apud* 4
Merlin. decis. 456. repetit. decis. 365. par. 5. rec. & decis. 16 par 11. ac in aliis.

Quatenus verò [præsuppofita dicta caparitate personali] pertinet ad alteram realem ex investituræ prohibitiooe resultantem ; Scribeutes pro Hieronyma hærede [quibus Consultor in voto adhæsit] fundamentum constituebant in couclusione pluries firmata per Rotam præsertim *apud Gregor. decis.* 536. *Merlin. decis.* 583. *repetit. decis.* 211. *par.* 6. *rec. decis.* 692. *Dunozett. decis.* 427. *par.* 9. *&* 209. *p.* 10. *& per Andreol. contr.* 378. quod scilicet, quamvis attenta juris dispositione, manus mortua prohiberi possit à domino, ne bona emphyteutica obtineat;
4 Attamen id procedit ad effectum retinendi, non autem impeditur manus mortua hujusmodi bona obtinere ad effectum vendendi infra annum manui oon mortuæ, atque ita pretinm habendi ex deductis *apud Merlin. decis.* 649. *Add. ad Buratt. decis.* 477. & habetur plories in sua materia *sub tit. de emphyt. discurs.* 28. Uoi tamen advertitur, ut hodiè ex introductio-
5 ne usus quindenniorum, quo mediante consultum est domini directi præjudicio circa laudemiorum emolumentum, ideoque tanquam ex cessante ratione, dicta prohibitio cessare debeat, saltem ex Judicis officio, quando aliqua particularis ratio, vel circumstantia aliod non suadeat, ex deductis in dicta sua materia.

Secùs verò dicendum est, ubi prohibitioni legis, accedat etiam expressa prohibitio homiois, cum tunc, joxta magis communem opinionem præsertim in
6 Rota, & Curia receptam, resultet manus mortuæ omnimoda incapacitas, etiam ad dictum effectum obtinendi pretium, ideoque inutilis remaoeat dispositio ex firmatis in supra allegatis drcisionibus, ac etiam *apud eumdem Merlin. dec.* 872. & habetur pluries in dicta sua materria *sub tit. de emphyt.* præsertim *disc.* 28. ubi agitur de eodem casu individuo, de quo per *Andreol. dict. contr.* 378. ubi eam confutando, non negatur conclusio, sed negatur applicatio.

His tamen non obstantibus, retento eodem sensu veritatis, cum quo ptimum Responsum dedi ; Dicebam probabiliores videri partes Conventus actoris, dictumque votum, quamvis nimis elaboratum, pluribusque conclusionibus, ac doctrinis benè ornatum, laborare consueto modernorom pragmaticorum morbo, circa defectum applicationis, cum plures conclusiones, ac auctoritates essent de jure in suis casibus
7 veræ, non benè tamen ad rem applicarentur ; Ita resultantibus consuetis æquivocis produci solitis à nimium damnabili abusu attendendi simpliciter, ac in genere conclusiones, & doctrioas, illas indefinitè cuicumque casui applicando, ac non restrĕtendo ad singulorum casuum particulares circumstantias, ob quas in uno eodemque juris articulo, modò juxta onam & modò juxta alteram opinionem judicare oportet.

Distinguendo igitur casus, ut pro meo sensu frequenter inculcato iu causis decidendis præcisè necessarium videtur ; Tres in hoc proposito casus constituebam ; Quorum primus est, ubi contentio sit inter dominum directum de rei emphyteuticæ devolutione contendentem, & manum mortuam, quæ ex legato, vel alia dispositione, ipsam rem prætendat,
8 adeo ut incapacitas percutiat solum jus, & interesse domini directi pro observantia pacti, seu prohibitionis, quam ipse rei suæ adjecit, ut absque obligatione refundendi pretium ipsam rem obtineat ; Et istum casum percutiunt omnes dictæ Rotæ decisiones, ac aliæ auctorirates collectæ *per Andr. dicta contr.* 378. Et consequenter eas, ac similes à controversiæ casu omninò extraneas esse dicebam, cùm in hac facti specie, dominus directus non esset in causa, nilque sua interesset, an hujusmodi loca Montium provenientia ex pretio, magis ad unum, quàm ad alterum spectarent, dum ipsa res emphyteutica erat penes alterum, qui ab ipso novam investituram acceperat, ideoque habebat suum vassallum, per annihilationem primi, ne-
que ut infrà dari potest eodem tempore duplex jus 9
emphyteuticum in re, & pretio, ut advertitur etiam *in Albanen. seu &c. sub tit. de feud. disc.* 4.

Alter casus est, ubi domino directo non existente in causa, bona, quæ manui mortuæ relicta sint, ex lege investituræ vendicentur ab agnato etiam contra defuncti jodicium ; Et illo casu intrat quæstio, de qua infrà inter feudistas adeo disputata, an scilicet legato feudo, debeatur æstimatio, & quo etiam casu in hac facti specie ex ejus circumstantiis pro legatario super pretii assecutione responderi debuisset, sed non opportuit de hoc agere, utpotè extra controversiam.

Tertius demum casus est, ubi qoæstio non sit, ne- 10
que cum domino, neque cum agnato, minusque agatur de legato ipsius rei differentis, cujus manus mortua esset incapax, sed omnino extincto jure feudali, vel emphyteutico, ex quo inhabilitas resultat, quæstio sit in pretio existente penes disponentis hæredem, cui prohibitum est proprii auctoris factum impognare juxta vulgares terminos *tex. in l. cum à matre C. de rei vendicat.* cum concordantibus ; Et tunc dicebam, nullam subesse probabilem, quinimò nec apparentem dubitandi rationem ; Non quidem ratione bonorum, cum agatur de pretio, quod retractum ex re feudali, vel emphyteutica, non est tale, sed indifferens, juxta ea, quæ super ista propositione, ut pretium feudi non sit feudale, habentur præsertim *sub tit. de emphyt. disc.*
58. Et magis in individuo de pretio rei emphyteuticæ 11
erogato juxta hanc facti speciem in loca montium, habetur *eodem tit de emphyt disc.* 56. *& in decisione Rota ibidem allegata.*

Quamvis enim in utroqoe loco de præfatis conclusionibus ego dubitem, attamen id provenit ex facti qualitate, qood scilicet *in disc.* 36. agretur de interesse domini directi petentis devolutionem in locis Montium tanquam subrogatis loco rei emphyteuticæ, quæ amplius non extabat, vel de mandato Principis ab eo vinculo soluta erat ; Et *disc.* 58. agebatur de præjodicio creditorum, qui cum assensu domini jus quæsierant in ipsa re emphyteutica, cujus loco pretinm subrogatum erat ; Attamen illi sunt termini longè diversi, diversam habentes rationem ob dictas particulares circumstantias, quibus cessantibus, dicta conclusio, ut pretinm feudi non sit feudale, seu rei emphyteuticæ, non sit emphyteuticom, procedit de plano, nullamque habet probabilem dubitandi ratiooem.

Minusque testaroris judicium impugnari posse dicebam à persona successoris, cùm iste nullum jus ha-
beret ex persona propria ratione investituræ, quo- 12
niam ubi etiam dici posset emphyteusis, ad quam vocati essent hæredes sanguinis, adhuc tamen ob admixtam qualitatem hæreditariam, auctoris factum impugnabile non erat juxta *decis.* 1. *Franch.* cum aliis ibi collectis *per Adden.* & pluries in sua materia *sub tit. de feud.* & consequenter nulla dubitandi probabilis ratio pro meo judicio in hoc proposito cadere videbatur.

Et quoniam in primo Responso à me dato, insinuaveram suprascriptam quæstionem, an pretium feudi sit feudale, super quo, ac auctoritatibus in ea deductis, dictum votum nimium se involvere vide-
batur ; Hinc proinde in secunda scriptura responsi- 13
va ad dictum votum, ut tollerentur æquivoca, cum quibus procedi videbatur, advertebam, ut ad casuum distinctionem quoque reflecti deberet ; Ut enim patet ex iis, quæ pro utraque sententia in ista quæstione habentur cæteris relatis *apud Mantic. de conjectur. lib* 9. *tit.* 12. *Fulgin. de emphyt. tit. de success. qu.* 12. *Aponte cons.* 18 *lib* 1. *& cons.* 75. *&* 77. *lib* 2. *Merlin. lib.* 2. *controv.* 81 circa finem, cum aliis relatis *per Modern. elaboratum de Luca add. ad Franchū d. dec.* 1 *n.* 16.

Prima

Prima quæstio est, an intret distinctio inter institutionem universalem, & legatum particulare, plerisque opinantibus; ut primo casu dispositio inutilis remaneat, atque pretium non debeatur, secus autem in altero, sed quidquid sit de hujus distinctionis veritate, illam examinare non oportuit, utpote extra casum quæstionis.

Alia verò quæstio est in ipso legato, seu dispositione particulari, an scilicet legata re feudali, vel emphyteutica personæ extraneæ, vel incapaci, debeatur æstimatio, & tunc distinguendum est; Aut n. controversia est cum ipso domino directo, ad quem res feudalis, vel emphyteutica sit devoluta, & à quo legatarius pretium petat; Et tunc, ubi incapacitas manus mortuæ proveniat ex duplici prohibitione legis, & hominis, admittebam verius esse, ut hæc obligatio non intraret, sed res liberè ad dominum rediret, juxta firmata in supra allegatis decisionibus præsertim *dicta decis. 583. Merlin. repetit. decis. 211. par. 6. rec.* & in aliis.

Aut verò agitur de casu, in quo rem feudalem, vel emphyteuticam extraneo incapaci legatam, jure suo vindicet agnatus ab investitura vocatus, independenter à defuncto, qui legatum fecit, unde propterea, si daretur obligatio solvendi æstimationem, ita disponentis hæreditas duplicem jacturam pati cogeretur, unam scilicet amissionis ipsius rei feudalis, vel emphyteuticæ, quam agnatus, vel etiam dominus jure devolutionis vendicaret, & alteram in refusione pretii de aliis ejus bonis; Et tunc probabilius regula est negativa, ut æstimatio non debeatur, quoniam præsumptio est, ut testator relinquere solum voluerit jus, quod habebat, ac tale quale habebat, non autem ejus hæreditatem gravare, nisi facti circumstantiæ suadeant diversam voluntatem, cujus revera ista est quæstio, quiquid aliqui ex aliquibus generalibus propositionibus discurrant, quoniam in effectu est quæstio ambiguæ voluntatis, ex conjecturis, & facti circumstantiis dedenda.

Aut demum cesset dictum inconveniens duplicis oneris, vel jacturæ, quam hæreditas pateretur, ideoque sola quæstio sit cum ipso hærede contendente de lucro, quia nempe ipsa res cujus legatarius incapax prætenditur, vel ejus pretium, nisi à legatario obtineatur, penes ipsum hæredem remaneat ex causa lucrativa; Et tunc omninò verius est, ut vel res, vel pretium legatario præstari debeat juxta doctrinam *Speculator in tit. de locat. §. nunc aliqua nu. 143.* quam isto casu esse veram *ex Barsatt.* bene distinguente *cons. 159. nu. 44. & 45.* firmatur *in eadem decis. 583. Merlin. repetita decis. 211. par. 6. recent. num. penult. & fin.* Ex ea congrua, & convincenti ratione, quod ita hæres ex quadam legali subtilitate, manifestam ingratitudinem erga proprium auctorem committeret, atque esset species furti, obtinendo rem alienam invito domino, qui voluit, ut hujusmodi res, vel ejus æquivalentia, esset legatarii, non autem hæredis, ideoque ubi hæc voluntas impleri potest, nulla superest ratio, cur licitum esse debeat hæredi ad solum lucrum, & locupletationem, illam spernere, sed implere tenetur, si non in ipsa re, attamen in pretio, quod penes ipsum remanet.

Potissimè verò ubi non perseveret eadem res prohibita penes ipsum hæredem, qui eam obtineat jure proprio ex investitura, quamvis ob annexam qualitatem hæreditariam gravari possit in pretio juxta dictam celebrem *decis. primam Franch.* cum concordantibus, quia nempe in hæreditate remaneat solum pretium consistens in bonis allodialibus, ac indifferentibus, & res emphyteutica sit penes alterum, ideoque casus videbatur pro meo judicio planus, & tamen diversum fuit dicti Consultoris judicium; Talis est ingeniorum diversitas.

Quando debeatur æstimatio agitur *sub tit. de feud. disc. 19 & 21.*

ROMANA PRÆTENSÆ ÆSTIMATIONIS

Pro ANGELO ANDOSILLA JUNIORE

Cum IO. BAPTISTA GUTIO.

Casus disputatus coram A. C. & concordatus.

An, & quando, cessante re legata, adeo ut legatum remaneat inutile, debeatur per hæredem æstimatio, seu æquivalentia.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quando debeatur æstimatio de legato rei alienæ.*
3 *De eodem.*
4 *Quando testator mandat, ut quis præsentetur, sufficit quod id sequutum sit.*
5 *Quid competat Patrono in beneficio.*
6 *De iis, quæ non sunt in commercio, non debetur æstimatio.*
7 *De quæstione an legato feudo, debeatur æstimatio.*
8 *De eodem.*
9 *De differentia inter feuda, & beneficia ecclesiastica.*
10 *An ratio remunerationis meritorum attendatur.*
11 *Quid ubi legatum factum est famulo, qui diu inservivit.*
12 *An pro servitio competat actio ultra salarium.*
13 *De observantia Curiæ circa translationes pensionum, quæ non sortiantur effectum.*

DISCURSUS II.

IN codicillis, quos morti proximus fecit Angelus Andosilla insignis Jurisconsultus, priùs Advocatus primarius, deinde utriusque Signaturæ Decanus, approbato testamento priùs ordinato, in quo Angelum juniorem ex fratre pronepotem hæredem instituerat, huic, & Portiæ sorori, tutorem, & pro tempore curatorem, in vim indulti Apostolici deputavit, aliasque fecit dispositiones; Cumque in actu codicillandi, Ego, qui adeò charo amico, & magistro assistebam, ad preces Jo. Baptistæ Gutii sacerdotis, qui longævum servitium ei præstiterat in munere amanuensis, seu adjutoris studii testatori insinuassem, ut dicti antiqui famuli recordaretur, ipseque responderet, quod credebat eum jam providisse eum quodam beneficio, ad quod eum tanquam patronus præsentaverat, adhuc tamen mihi injunxit curarem, ut per tutorem hæredis præsentaretur ad quoddam consimile beneficium per ipsiusmet testatoris mortem vacaturum; Hinc ex motivo charitatis erga dictum Jo. Baptistam, sollicitus fui, ut id explicaretur in codicillis, ne tutor [qui erat Princeps Nicolaus Ludovisius] alias gratificari vellet aliquem ejus aulicum, ut frequenter contingit, atque ita sequutum fuit; Cùm autem præsentatio effectum non habuerit ob litem motam per Saravezzam hæredem fideicommissarium Manosii, ex cujus dispositione, ac bonis dictorum beneficiorum, seu capellaniarum erectio sequuta fuerat, dum Rota declaravit ut Jus patronatus non fecisset transitum ad hæredem dicti Andosillæ primi hæredis gravati, sed transiisset in fideicommissarium, & de qua causa habetur actum in sua materia *sub titul de Jurepatronatus discursu* 14. Hinc prætendere cœpit Gutius, quod

per hæredem sibi deberetur recompensa, innixus juribus disponentibus, ut præstari debeat æstimatio rei alienæ legatæ, dum legatum dici non poterat mere gratuitum, sed potiùs longævi servitii remunerativum; Et introducta causa coram A. C. Judex peritis aonuendo, decrevit sibi præstandam esse recompensam in annua præstatione vitalitia scutorum 60. Sed interposita appellatione, cùm in disputatione habita in Signatura super modo committendi, actor difficultates agnovisset, hinc proinde quodam honesto concordiæ temperamento contentus fuit, quam ego dicto tutori consului, potiùs ex prudentialibus, & congruentiæ motivis, quam quod de jure hujusmodi prætensio alicujus subsistentiæ judicaretur.

Ex triplici enim fundamento prorsus injustam, male-
2 leque fundatam dicebam talem prætensionem; Primò quia, ut rei alienæ legatæ æstimatio debeatur, constare debet de scientia in testatore, quod ea res esset aliena juxta *tex. clar. in §. non solùm instit. de legatis, ubi glos. & DD.* plura dedocunt concordantia *Mantic. de conject. lib. 9 tit. 9. num. 1. & sequ. Vivius decis. 417. pariter num. 1. cum seqq.* & cæteri passim; Hæc autem scientia in proposito non justificabatur, quinimò erat improbabilis, dum ex pluribus fundamentis, quæ tamen Rotæ non placuerunt; de quibus *d. disc. 14. de jurepatr.* testator doctus I.C. firmiter credebat, ut absque difficultate, dictum juspatronatus esset transitorium ad ejus hæredes.

Secundò, quia tunc intrare potest inspectio æstimationis præstandæ, quando res legata prorsus aliena
3 esset, adeout testator sciret, quod nullum jus in ea sibi competeret; Secus autem, ubi aliquod jus sibi competebat, vel competere credebat, eòm tunc legasse censeatur jus suum, tale, quale sit, ut in specie *Mantic. dicto lib. 9. tit. 1. num. 8. & 15. cum seqq. Cavaler. decis. 503. in fine;* Et generaliter habemus etiam in dispositionibus, vel contractibus inter vivos, in quibus præstanda est evictio, quod nisi ex pretii quantitate, vel aliis facti circumstantiis constet, quod tota res in contractum, vel dispositionem deducta sit, quoties disponens certam partem, seu jus in ea habet, de illa solum disposuisse censetur, *ad text. in cap. Pastoralis de donat. & l. qui tabernas ff. de contrahen. empt. Greg. decis. 225. not. 2. & 3.* & habetur non semel *sub tit. de emp. & vendit.* & sub altero *de donat.*

Tertiò clariùs, quia testator non reliquit jure legati beneficium, quod tanquam res spiritualis non cadit sub nostrorum bonorum dispositione, sed so-
4 lùm monuit hæredis tutorem, ut ad beneficium, ad quod per ejus mortem vacaturum aliquem extraneum clericum præsentare debebat, potiùs istum domesticum antiquum famulum, juxta convenientiæ, ac bene ordinatæ charitatis leges gratificaret, idque jam impletum fuit, unde propterea dicebam, quod quantum erat faciendum ex parte hæredis, atque totum id, quod testator ordinaverat, jam factum erat, ideoque neque videbamur esse in casu quæstionis super æstimatione rei alienæ legatæ, vel alterius quæstionis, super evictione pro legato præstanda.

Et nihilominus, ubi etiam dici posset, quod ipsum beneficium legatum esset, adhuc tamen indebita fuisset prætensio, quoniam cùm hujusmodi jura spiritualia non cadunt sub morientium dispositionibus & legatis, dum eorum collatio pertinet ad superiorem ecclesiasticum, solumque patronis conceditur, ex
5 gratiosa canonum indulgentia, facultas præsentandi, quæ eatenus arctativa est superioris ad conferendum, quatenus de persona idonea gratuito intra statuta tempora, servatisque aliis de jure servandis, fiat; Sequitur exinde, intrare certum juris principium, quod legatum earum rerum, quæ non sunt in nostro commercio, sit nullum, etiam quoad æstimationem, juxta textus expresso *in l. idem Julianus §. constat, ff de lega-*
tis 1. §. non solum in fine instit. eodem, & utrobique 6
communiter *glos. & DD. Duran. decis. 17. num. 2. & cum seqq.*

Neque huic principio obstare videntur ea, quæ per Feudistas habentur in quæstione, an legato feudo
personæ incapaci, seu alias à lege investituræ non 7
vocatæ, debeatur æstimatio, de qua *Franch. decis. 1.* ubi latè *modernus De Luca in addition. Merlin. lib. 4. contr. 18. de Maria. in addis. ad Revert. obs. 359. n. 1. & resol. 45. n. 50. lib. 2.* apud quos cæteri, & habetur insinuatum *disc. praced.* in sua materia *sub tit. de feudis,* & in qua quæstione, quæ est facti; Et voluntatis, retenta etiam opinione negativa, illa limitari solet, ubi legatum esset ex causa remunerationis, quod videbatur in præsenti applicari posse, quamvis disputatum non esset, cùm Scribentes pro legatario motivum non excitassent.

Adhuc tamen non videbantur termini pares; Tum quia feudum in effectu est res temporalis, quæ naturaliter & de facto est in nostro commercio, licet acci-
dentaliter, ob feudorum peculiares leges non dica- 8
tur talis absque assensu domini, quòd dici non potest in beneficiis ecclesiasticis, quæ de eorum intrinseca natura non sunt in commercio; Tum etiam quia, licet præsertim in regno Neap. ubi strictius feuda non dicuntur in commercio ob Constitutionem incipientem *Constitutionem Divæ memoriæ,* quæ latiùs
patet, quam prohibitio juris communis feudorum *in* 9
Cap. Imperialem de prohib. feud. alien. per Feder. Nihilominus pretium feudi dicitur esse in commercio, & in hæreditate feudatarii morientis, qui licet non possit in præjudicium successoris sanguinis vocati per legem investituræ disponere de ipso corpore feudi, quod successor licet habeat qualitatem hæreditariam, impugnando judicium proprii auctoris obtinere potest; Attamen disponere potest de integro valore, seu pretio, atque in eo legitimum sanguinis successorem ob admixtam hæreditariam qualitatem gravare *Franch. dicta decis. 1.* & habetur sæpius in dicta sua materia *sub tit. de feud.* Et sic absque gravamine hæreditatis in aliis bonis rectè legatum sortiri potest effectum, atque testatoris voluntas impleri in ipsamet re legata, si non in specie, saltem in æquipollenti, ejusque pretio, pro quo legatarius cogere potest legitimum sanguinis successorem in actione personali, illum etiam cogendo ad vendendum feudum, ut ex pretio exinde redigendo, solvat, eodem modo, quo jus competit creditoribus, quamvis nullum assensum habentibus, ut *per Franch. decis. 7 4.* aliosque Regnicolas passim, & sæpiùs in dicta sua materia *sub tit. de feudis;* Id autem adaptabile non est beneficiis ecclesiasticis, ideoque termini non sunt æquales.

Ac ulterius, ideò ratio remunerationis est in pro- 10
posito considerabilis, quoniam ex ea resultat præsumptio, seu conjectura, quod si testator cogitasset, ut legatum in specie legata effectum sortiri non posset, verisimiliter aliam rem, vel æquivalentiam reliquisset; Hæc autem præsumpta voluntas, in hac facti specie [ut mihi præsertim ex certa scientia innotescebat] omninò ac radicitus cessabat, quoniam testator ad id non cogitabat, atque per me admonitus, replicavit, quod eum congrue providerat, cum consimili capellania, ad quam vivens illum præsentaverat, communicando solùm mihi dictam voluntatem tutori insinuandam, adeout expresso in codicillis potiùs ex insinuato charitativo motivo [testatore solùm approbante] à me demandata fuerit, Ducto etiam talis voluntatis argumento ex eo, quod ne hæredem gravaret, nullum fecerat legatum, etiam iis, erga quos ex majori convenientiæ & honestatis, ac forsan ex justitiæ ratione obligabatur; Tum etiam quia in testamento, quod in statu sanitatis, ac seriò & maturè condiderat,

derat, nil ad favorem ejusdem ordinaverat.

Faciebat apud Signaturam impressionem circumstantia longævi punctualis servitii ex lege justitiæ tali remuneratione digni; Verùm hoc erat de jure nimium debile fundamentum, dum de lege justi-
11 tiæ pro famulatu menstruum conventum salarium habuerat; Unde quemadmodum per ipsum dominum viventem ad nutum dimittendus, nullam contra eum actionem habuisset, ita dici non poterat, ut actionem haberet contra hæreditatem; Licèt enim præsertim in Curia Romana, etiam gratuitum longævum servitium, vel obsequium præstari soleat sub remunerationis spe, quæ est Aulicorum totum pabulum, quod aliquos in modico numero nutrit, alios autem ad summam inediam reducit, non indè tamen resoltat, ut actio aliqua ex lege justitiæ competat, si ejus malum fatum tribuat, ut sua spe elusus remaneat, ut *apud Mantic.decis.66.*

Considerationes autem, quæ circa debitam remunerationem famuli, benè ac ultrà consuetum ser-
12 vientis, habentur in *Romana donationis sub tit.de feud. ad materiam Bullæ Baronum disc. 94.* procedunt ad effectum substinendi donationes, vel alias dispositiones tanquam causativas, aliàs prohibitas, ubi sunt mere voluntariæ, non autem ad effectum cogendi dominum invitum, seu ad producendam actionem ex lege justitiæ, nam aliàs id redundaret in eorumdem bene inservientium maximum præjudicium, si hujusmodi prætensiones reducerentur ad praxim; Cùm enim Cardinalium, & Magnatum consuetudo sit, in mortis articulo providere magis benemeritos famulos, cum pensionibus, quas in vim indultorum, & facultatum transferre possunt; ità omnes abstinerent ab hujusmodi remunerationibus, ubi crederent, quod contra eorum hæreditatem ad æquivalentiam translatario actio competeret, quòties translatio effectum non haberet, vel ob ejus formam non benè servatam, vel ob incapacitatem beneficii, vel quia indultum aliquo defectu laboraret, seu ex alio accidenti, cujus contrarium servat inconcussa observantia, quoniam nunquam praxis docuit, ut illi, in quibus, ex hujusmodi accidentibus translatio effectum sortita non est; regressum habuerint contra transferentium hæreditatem pro evictione, seu præstatione æquivalentiæ; Et merito, quoniam transferens censetur dedisse solùm id, quod sibi competebat, & prout competebat, & non aliàs.

† VIde *sub tit. de feud. disc.19.& 21.*

SENOGALLIEN. LEGATI.

Pro GHERARDIS.

Cum MERCURIIS

Casus disputatus coram A. C. & coram aliis Judicibus resolutus pro Mercuriis.

An, & quando legatum censeatur factum de proprietate, vel de usufructu, ad effectum caducationis per prædecessum ejus, qui post mortem usufructuarii vocatus est; Et quando legatum ad eundem effectum caducationis dicatur conditionale, & præsertim an mors faciat conditionem; Et quid de certa ætate, legati assequutioni præfinita, an inducat conditionem, vel importet dilationem.

S V M M A R I V M.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione, an vocatus post mortem usufructuarii, dicatur pure vocatus ab initio, vel potiùs sit substitutus.*
3 *Quando propriè ista quæstio intret, & qualis sit casus hujus controversiæ.*
4 *De differentia inter dictam quæstionem, & alteram, an mors, vel tempus faciat conditionem.*
5 *De dicta quæstione, an mors vel tempus faciat conditionem.*
6 *Ut in ea procedi debeat cum distinctione casuum.*
7 *De casu conditionis mere casualis.*
8 *De altero temporis determinati.*
9 *Quid de certo tempore ætatis legatarii.*
10 *Et de casu legati collati in tempus mortis, & de distinctione an substantiæ, vel exequutioni.*
11 *Quando in una, vel altera distinctionis parte esse dicatur.*
12 *& 13 De eodem.*
14 *Quando legatum censeatur in solo usufructu, non autem in proprietate.*
15 *Facto legato bonorum ad usufructuandum, dicitur legata proprietas.*
16 *Declaratur, quando id procedat.*
17 *Quomodo decidenda sit ista quæstio, an sit legata proprietas, vel ususfructus.*
18 *Ex voluntate disponentis fit transmissibile id, quod non est tale.*
19 *De differentia inter legatum speciei, & quantitatis, vel generis.*
20 *De eodem, de quo num. 17. & quomodo quæstio decidi debeat.*
21 *De eodem, & ad quid juris distinctiones, & theoricæ deserviant.*
22 *De distinctione an commodum caducationis secundi legatarii sit primi, vel hæredis.*
23 *Quod in Judice desideretur judicium potiùs, quàm ingenium.*

DISCURSUS III.

TOrquatus de Gherardis, instituto hærede Theodosio patruo, Cleriæ amitæ reliquit prædium dotale ejus matris, ad usufructuandum donec viveret, post ejus verò mortem, illud reliquit Tullio avunculo, seu aliàs ex materno latere conjuncto, adjecta ratione, ut illud rediret ad eam domum, à qua exierat; Cùm autem casus dederit Tullii prædecessum Cleriæ; Hinc proinde inter Mercurios Tullii hæredes, & Gherardos filios, & hæredes dicti Theodosii, orta est lis super dicti prædii pertinentia; Introductaque causa coram A. C. pro Mercuriis prodiit resolutio, cui Gherardi non acquiescentes, causam [mutatis etiam defensoribus,] prosequuti sunt per duas alias instantias, in quibus etiam succubuerunt, atque prima sententia confirmata fuit. 1

In disputationibus autem desuper habitis, antequam ego ad causam evocatus essem, assumpta fuit quæstio, inter *Imolam & Baldum*, de qua habetur præ- 2
sertim particulariter actum *in Imolen. prædii sub tit. de legit. & de tract. disc.* 33. ac pluries insinuatur *sub tit. de fideicommiss.* An scilicet instituto aliquo hærede in usufructu, atque post istius mortem, dato alio hærede in proprietate, primus dicendus esset hæres pleno jure, fideicommisso gravatus restituere secundo; Vel potiùs iste dicendus esset hæres directus ab initio, ille autem simplex legatarius usufructus; Istaque posterior opinio, cessantibus conjecturis diversæ voluntatis testatoris, est magis communis & recepta, ex ibi deductis.

Mihi verò videbatur, quod ista quæstio extranea esset à casu controversiæ, cùm verè & propriè 3
illa procedat, ubi agatur de dispositione universali, in qua intrare valeat ratio caducationis, vel absurdi, ut decedat, quis pro parte testatus, & pro parte intestatus; Secus autem, ubi de legato, seu dispositione particulari, in qua non dignoscitur illa impli-

cantia, quæ viget in hæreditate, ut ad tempus, vel sub conditione relinquatur; Ideoque potius intrare videbatur altera quæstio, an tempus mortis legato adjectum, illud reddat conditionale, necne, adeout legatario præcedente priusquam conditio verificetur, intret necne caducatio.

Magna etenim differentia est inter primam quæstionem, & istam; In illa etenim, controversia est inter 4 primò, & secundò vocatos, an scilicet secundo præmoriente, bona jure caducationis remaneant penes primum, vel potiùs transmittantur ad hæredes dicti præmorientis; In ista verò non est controversia cum primo honorato, sed cum hærede universali, penes quem residet proprietas, donec purificetur conditio ad favorem secundi ad eam vocati post mortem primi, quamvis huic solus ususfructus relictus esset; Atque hic erat casus præcisus.

Ista verò quæstio an scilicet, & quando mors, vel aliud tempus faciat conditionem, vel potiùs inducat simplicem dilationem, reputatur una de magis nodosis ac intricatis quæstionibus, quæ in jure habeantur, 5 ob nimiam opinionum diversitatem, adeout DD. in hoc se involvisse videantur, dictásque diversas opiniones referunt, post alios ab eis deductos, *Menoch. lib. 4. præsumpt.* 201. *Castill. lib. 4. controv. cap.* 56. *Capyc. Latr. dec.* 107. cum aliis de quibus infra discurrendo, ac etiam insinuatur *sub tit. de feud. disc.* 108. ubi de puncto, an & quando tempus certæ ætatis stare dicatur pro conditione, vel pro dilatione; Unde propterea in plerisque causis à me disputatis, sub ista quæstione cadentibus, expertus fui magnum æquivocorum incursum, magnámque rerum judicatarum diversitatem, ex consueta ingeniorum varie- 6 tate; Sive [& frequentius] ob consueta æquivoca resultantia à pragmatico abusu consarcinandi doctrinas, & auctoritates in confuso, totam vim constituendo in earum majori arithmetico numero, non benè illas distinguendo.

Hinc proindè, ad æquivoca hujusmodi tollenda, atque pro materiæ dilucidatione, advertebam, ut procedendum esset cum distinctione casuum, cum qua conciliari videntur quamplures opiniones, quæ reputari solent invicem pugnantes; Præsertim verò ad rem, constituendi videbantur quatuor casus, neglectis aliis considerari solitis, utpote ad rem non facientibus.

Primus est, ubi agitur de conditione omninò incerta cum omnimoda incertitudine, tam in tempore, quàm in substantia, non habente casum, vel tempus 7 mortis, magis unius, quàm alterius; Ut putà si navis ex Asia venerit, vel si Titius Consul erit, cum similibus, & tunc cùm omninò incertum sit, an id exiturum sit, & quatenus exiturum, adhuc incertum, quando hinc proindè apud omnes receptum est, ut legatum sit conditionale, ideoque per legatarium morientem ante conditionis purificationem non transmittatur, sed caducetur.

Alter casus est, ubi tempus est certum, quia nempè dicatur, ut legatum præstandum sit tali die, vel tali anno, & tunc concordant, ut illud non dicatur conditio- 8 nale, sed purum, proindeque non caducetur, sed per legatarium interim morientem transmittatur ad ejus hæredem, quoniam tempus dicitur importare potiùs dilationem, quàm conditionem.

Tertius casus est, ubi tempus est certum quando, sed est incertum quoad substantiam, an scilicet sit exiturum necne; Puta quia legetur Titio, cùm 30. annorum erit, quoniam certum est, quando id tempus 9 cessurum sit, sed est incertum, an Titius ad eam ætatem sit deventurus, & tunc intrat, an recipienda veniat distinctio, ex qua decisio quæstionis pendet, an tempus adjectum sit substantiæ legati, vel potiùs præstationi, seu executioni tanquàm simplex dilatio, ut primo casu caducetur, secus autem in secundo.

Hinc proindè ista non est quæstio juris, sed potius facti, seu applicationis, quando scilicet in una, vel altera distinctionis parte versari dicamur, Atque in hoc, certa & determinata regula dari non potest, sed totum pendet ex singulorum casuum individuis circumstantiis, præsertim verò ex causa legandi, puta pro legitima non recipiente conditionem, vel dilationem, ut frequenter contingit in legatis, quæ pro dote filiabus relinquuntur, cùm ad certam ætatem devenerint ex plenè deductis *per Merlin. lib. 2. controv.* 1. *Menoch. Castill. & Capyc. Latr. ubi supra*, cum aliis de quibus *dicto tit. de feud. disc.* 108. ubi agitur de isto casu præciso, & in proposito legati pro dote habetur actum in sua materia *sub tit. de Dote disc.* 14.

Quartus demùm est casus conveniens præsenti controversiæ, ubi scilicet respectu legatarii dies est omninò incertus, tam circa substantiam, quia nempè incertum sit, an ille sit eventurus, quàm circa tempus, quia nempè incertum sit quando id contingere debeat, quia nempè legatum relictum sit in tempus nuptiarum ipsius legatarii, seu post mortem hæredis, vel alterius; Tunc enim non solùm est incertum, 10 quando id exiturum sit, sed etiam an id in substantia sit eventurum, cùm legatarius possit non nubere, vel alteri non supervivere; Et tunc aliqui conati sunt casum decidere cum eadem distinctione, de qua in præcedenti, an scilicet hoc tempus adjectum esset substantiæ, vel executioni.

Verùm eorum opinio, utpotè claris juribus contraria, frequentiori calculo rejecta videtur, magisque communiter receptum, ut tale tempus indistinctè faciat conditionem, *ut per Castill. dict. cap.* 56. *num.* 71. *vers. quartus & ultimus*, & benè *Capyc. Latr. dec.* 107. *n.* 30. *cum sequen.* ubi *n.* 42. ità testatur decisum, atque *idem Menoch. dicta præsumpt.* 201. *num.* 50. *ver. sic cæterum*, qui inclinat in dictam distinctionem, fatetur, quod difficile esset in foro recedere à communi, quam monet in judicando retinendam esse; Ut in terminis temporis incerti nuptiarum, quoties privilegium causæ ligandi, non resecat ex juris ministerio conditionem, vel dilationem, tenuit sæpiùs Rota præsertim *decis.* 346. *num.* 6. *apud Gregor. in Bonon. legati* 28. *Junii* 1652. *coram Verospio* impress. *decis.* 291. *par.* 11. *rec.* & habetur deductum *sub dicto tit. de Dote decis.* 14. Et hic videbatur casus, quoniam cùm legatum relictum esset post mortem Clitiæ, incertum erat, an legatarius de tempore talis mortis exiturus esset in rerum natura, & consequenter locus erat caducationi, ut in specie firmatur *in dict. decis.* 291. *par.* 11. *rec.*

Clariùs verò ità dicendum videbatur in hac facti specie, quoniam admissa etiam dicta distinctione, de qua in casu præcedenti, an scilicet tempus mortis adjectum esset substantiæ, vel executioni, quando DD. 11 disputant super applicatione, an scilicet in una vel altera distinctionis parte versaremur; Quamvis revera pro meo judicio erroneum sit certam regulam determinatam statuere, cùm potiùs ut supra, totum pendeat ex particularibus facti circumstantiis; Nihilominus ad statuendam quamdam regulam præsumptivam, ad effectum videndi, cui in dubio assistat juris præsumptio, quæ transferat onus probationis in alterum; Considerari solet, an legatum conceptum esset per præcedentem orationem puram, ac perfectam, adeout ad sui perfectionem aliud non exigeret, aliaque subsequentia verba tempus mortis respicientia, si omissa essent, non redderent dispositionem mancam, & imperfectam; Vel è converso si est unica oratio, itaut dempta conditione, seu tempore mortis, dispositio esset imperfecta, juxta ea, quæ pluries hoc *eodem tit.* firmata sunt in proposito dignoscendi, an certa destinatio staret taxativè, vel demonstrativè, ut præsertim habetur *in allegata Bonon.*

coram

coram Verospio, ubi allegatur *Noal. de transmiss. cas.* 17. *n.* 55. & alii; Hoc enim posito, versabamur in hac secunda parte, dum dicebatur, quod titulo institutionis post mortem Cleriæ relinquebatur prædium Tullio, & sic mors alterius præcedit, eáque separari non potest ab oratione perficiente legatum.

Hinc dicebam non obstare auctoritates, quæ in
12 contrarium deducebantur præsertim *decis. in Maceraten. coram Coccino inter suas decis.* 272. & registratam *apud Gratian. discept.* 136. ac repetitam *decis.* 163. *par.* 2. *rec.* quoniam ibi legatum erat purum, & cum oratione jam perfecta conceptum, deindè verò cum separata oratione præcipitur legatario, ne pro certo tempore hæredem molestaret, ut in specie huic decisioni respondetur *apud Cassyc. l. atr. dicta decis.* 107. *num.* 38.

Et quamvis in contrarium pro majori fundamento deducerentur firmata [licet incidenter, & ad alium effectum,] *apud Seff. decis.* 117. *num.* 28. *circa finem*;
13 Replicabam tamen hunc Auctorem rectè loqui in casu suo, quando scilicet uni ususfructus, & alteri proprietas relicta est, quoniam cùm hæc legata sint inter se distincta, tunc mors legatarii, cui relicta est proprietas, ante mortem usufructuarii non causat caducationem, & in hoc benè dicitur; Sed punctus controversiæ erat in applicatione, an scilicet dictæ mulieri relictus esset bonorum controversorum solus ususfructus formalis contradistinctus à proprietate, quæ proinde Tullio ab initio relicta diceretur habita mentione mortis tanquam demonstratio temporis, in quo proprietas utilitatem allatura esset, vel potiùs è converso censeretur dictæ mulieri relicta proprietas, quam esset gravata post mortem dicto Tullio restituere; Primo enim casu caducatio non intrabat; In altero autem ea remanebat certa.

In hoc autem puncto, à quo decisio causæ pendere videbatur; Scribentes pro altera parte, ma-
14 gnam vim constituebant *in decision.* 257. *Buratti* 195. *& decis.* 238. *par.* 7. *rec. &* 119. *par.* 8. in quibus, in eadem causa editis, præsertim verò magis ex professo in ultima, firmatur, ut ob restrictionem legati ad vitam illud censeretur potiùs in usufructu, quàm in proprietate.

E converso autem ego scribens pro hac parte, more Advocati ad causæ oportunitatem, dicebam quod cùm legatum inciperet ab ipsis bonis, ità relicta censeretur proprietas, non obstante quod diceretur *ad usufructuandum*, quoniam Aliud est relinque-
15 re usumfructum bonorum, adeout legatum principaliter dirigatur ad ipsum usumfructum; Aliud verò relinquere bona ad usumfructuandum, cùm id non adversetur legato proprietaris *l. ult. ff. de usufruct. earum rerum &c. l. species ff. de aur. & argent. legat. l. libertis ff. de alim. & cibar. legat. ubi Bartol. & alii*, ac firmant *Menoch. Mantic. Surd.* & alii de more cumulati *per Castill. de usufru. c.* 30. *n.* 4.

Reflectendo autem ad veritatem [quatenus ad hanc facti speciem pertinet;] Mihi videbantur probabiliores esse partes dictorum de Mercuriis hæredum Tullii, in exclusionem prætensæ caducationis,
16 [ut ab initio pro stylo insinuavi huic parti, pro qua scribebam,] ideoque resolutio probabilis visa fuit, quoniam dicta conclusio, quam deducebam, ut legatum directum ad bona, importaret proprietatem, non obstante quod dicatur ad usufructuandum, cùm id legato proprietatis non adversetur; Rectè procedit, quando legatum, simpliciter, ac indeterminatè conceptum est; Secùs autem ubi cum restrictione vitæ legatarii juxta magistralem distinctionem *Baldi in l.* 1. *Cod. de fructib. & lit. expens.* quam sequuntur DD. magis communiter relati per *Honded. cons.* 69. *lib.* 1. *Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 135. *num.* 12. ubi dicit hanc opinionem esse magis communem, & veram *Castill. de usufruct. dicto cap.* 30. *num.* 13. *Rot. dicta decis.* 115. *num.* 3. *par.* 8. *rec.* & conferunt ea quæ habentur *decis.* 450. *num.* 30 *par.* 9. *rec.*

Præterea ponderabam quod [quidquid DD. variando, vel se involvendo dicant] revera ista est quæstio ambiguæ voluntatis, ideoque decidenda cum 17
adeo frequenter insinuata propositione, ut principaliter indaganda sit substantia verisimilis voluntatis, ex facti circumstantiis desumendæ, noo aurem imn o-randum sit in formalitate verborum, quæ potiùs Notarii quàm testatoris esse solent ex deductis *per Castill. dicto cap.* 30. *num.* 12. *& seq.* ubi allegantur *Mantic. Honded.* & alii.

Substantia verò voluntatis erat, juxta rationem ab eodem testatore assignatam, ut ità prædium rediret ad domum, à qua exierat; Et consequenter quod, Vel istud legatum respectu Tullii interpretandum esset purum ab initio in proprietate [quo casu absque dubio intrabat transmissio;] Vel quod ità resultaret sufficiens conjectura pro transmissione; Quamvis 18
enim regula sit, ut legatum, vel fideicommissum conditionale per morientem ante purificatam conditionem non transmittatur; Attamen receptissima est limitatio ex contraria voluntate disponentis, ex qua etiam tacita, seu præsumpta, & conjecturali, sine dubio sit transmissibile id, quod regulariter de jure non est tale, ut pluries in sua materia *sub tit. de fideicom. præsertim disc.* 112. *& seqq.*

Clariùs verò ex duplici circumstantia; Primò nempe quod agebatur de legato rei corporalis stabi- 19
lis, unde propterea non intrat illa major præsumptio legati proprietatis, quæ intrat in legato pecuniæ, seu alterius rei, quæ usu consumitur, ut ità respondendo ad textum *in l. ult. ff. de usufructu earum rerum quæ usu consum.* observat in specie *Bertazzol. consil. civil.* 4. *num.* 36. Et secundò quia nullum adjectum fuerat gravamen primo legatario, restituendi post ejus mortem bona secundo, & quod gravamen supponere videtur, ut relicta sit proprietas, ut cæteris relatis *Castill. dicto cap.* 30. *num.* 23.

Istæ verò, vel similes ponderationes, sunt quidem bona argumenta deservientia in dubio, & quando 20
alia majora non urgeant, deducta præsertim potiùs ex circumstantiis facti, quàm ex verbis, quibus facta semper prævalent, quoniam ut plurimùm illa sunt Notarii, vel scriptoris testamenti, ista verò sunt ipsius disponentis; Potissimè verò ubi, [ut in præsenti] agitur de personis idiotis, hujusmodi subtilitates non callentibus, quas in eo restaudi actu, præsertim per infimos, vix ex centum juris professoribus, callent decem; Ideoque manifesta ineptia videtur, in hac formalitate verborum, seu qualitate phrasis, ac modo loquendi, tantam vim constituere, dum verè id à casu provenit, po stylo, seu formulario Nᵒtarii, vel alterius scriptoris, in cujus animo; multò verò minus in illo testatoris, neque per somnium hujusmodi subtilitates, vel distinctiones ceciderunt.

Hinc proinde laudabilis quidem est, imò necessaria, hujusmodi theoricæ ac distinctionum notitia pro benè regulandis conjecturis, & circumstantiis facti, & ne Judex rusticano more, vel in solo naturali sensu procedat; Damnabile autem omninò est, ità 21
cum sola auctoritate DD. hanc theoricam tradentium, in omni casu procedere, non reflectendo ad facti qualitatem, ex qua substantia voluntatis disponentis desumenda sit, & an verè unum, vel aliud tempus stet pro conditione, vel dilatione, & an respiciat substantiam, vel executionem; juxta ponderationes, cum quibus ego, [gerendo partes Judicis,] processi in casu, de quo *dicto disc.* 108. *sub tit. de feud.* quoniam ibi deducta nimium ad hujusmodi materiam, seu quæstionem conferre videntur.

Pro majori autem vel minori efficacia præsumptionum, sive pro magis benigna, vel stricta interpretatione.

pretatione, ad favorem, vel respectivè odium secundi legatarii, nimium considerabilis quoque videtur di-
22 stinctio, supra initio considerata, an scilicet caducationis commodum, ità sit primi legatarii, cui, attenta naturali veritate, testator nonnisi usumfructum, seu fruitionem ad vitam relinquere voluit, adeout ex legis subtilitate, præter intentionem disponentis, proprietatem obtineat; Et an, nulla data alteratione hujus voluntatis naturalis, atque primo legatario remanente in terminis usufructuarii, dictum commodum caducationis cedat commodo hæredis, juxta casum de quo in fortioribus terminis hæreditatis post mortem usufructuarii conditionaliter alteri relictæ, habetur *per Rotam decis. 24. num* 18 *cum seqq. post Pattell.* quoniam præsertim in particularibus dispositionibus, in quibus non urget illa implicantia, quæ de stricta juris censura urget in universalibus, stant benè simul, ut primo relictus sit solus ususfructus, secundo autem relicta sit proprietas sub conditione mortis primi, & quatenus huic supervivat, cùm in-
23 terim proprietas benè residere possit penes hæredem; Ideoque magna differentia est inter unam, & alteram speciem dispositionis; Et consequenter totum reducitur ad voluntatem, cujus substantia ex facti qualitate potiùs, quam ex prædictis leguleicis subtilitatibus desumenda est; Atque in idem conferunt, quæ circa vulgarem anomaliam, an procedendum sit cum theorica *Bartoli*, vel cum illa *Angeli in l. quamdiu ff. de acquir hered.* habentur *dicto titulo de fideicommiss. discur.* 106. *& seqq.* ac etiam hoc *eodem titulo dis.* 30. cum similibus.

Atque ex hac ratione, in Judice magis congruit judicium, quam ingenium; Ideoque aliquando eximii, ac ingeniosi Advocati, vel Cathedratici [magis verò isti, quàm illi,] non bene Judicis, vel Consulentis ad veritatem partes explent, quoniam ex ingenii acumine, hujusmodi subtilitatibus, ac distinctionibus legalibus principaliter vacando, atque impatientes effecti, negligunt mature reflectere ad factum, ejusque omnes etiam minutas circumstantias considerare, ex quibus unitim ponderandis cum consueta regulâ, *ut singula, quæ non prosunt, &c.* verè congrua decisio omnium ferè forensium pendere videtur; Ideoque ista non dicitur juris scientia, sed juris prudentia.

† AN vocatus post mortem usufructuarii dicatur purè vocatus ab initio, vel potiùs sit substitutus. *Vide notat. ad disc.* 1. *& seqq. de Hered. & infrà disc.* 31.

LUCANA LEGATI.

Pro CLARA FRANCIOTTA.

Cum MICHAELE ANGELO STIAVA.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

De legato creditorum, ac jurium, & actionum, quid comprehendat, an scilicet solùm nomina debitorum, vel etiam pecunias destinatas in vestimento, sive existentes penes procuratores, & ministros testatoris; Vel potiùs referendum solùm sit ad credita, ac jura, & actiones quæ haberentur contra ipsum legatarium pro ejus liberatione, non autem, ut ei legata sint jura, & actiones contra alios.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Est attendenda substantia voluntatis, non autem formula verborum.*
3 *Et voluntas desumenda est ex facti circumstantiis simul junctis.*
4 *De conjecturis, & argumentis probantibus, ut solùm relicta esset liberatio.*
5 *Quæ propriè dicantur nomina debitorum.*
6 *Sub istorum nomine non veniunt occupatores bonorum debitoris, vel depositarii, & ministri.*
7 *Loca montium, & similia jura habentur pro stabilibus.*
8 *De verbo* investire *quid significet*
9 *Actus est in dubio referendus titulum licitum.*
10 *Ad regulandum voluntatem testatoris attendi debet ejus destinatio, vel opinio &c.*

DISCURSUS IV.

IN testamento Augustini Franciotti Nuncii Coloniensis, de quo habetur actum *sub tit. de legitim & detract. disc.* 10. inter alia ibi disposita, continetur in particulari, & separato capitulo, legatum scutorum etiam mille ad favorem Michaëlis Angeli secretarii, ac intimi familiaris testatoris, cum assertatione pro remuneratione ejus servitii; Deindéque per aliud capitulum separatum, assignata ratione, ut dictum Michaelem Angelum ab omnibus molestijs liberaret, ei legavit omnia credita, & actiones directas, & indirectas, ac tàm civiles, quàm criminales, quæ ex qualibet causa ipsi testatori competere possent; Cùm autem in hæreditate adessent quamplura nomina debitorum ex causa mutui, vel alia, tam in Urbe, quam in Civitate Lucana; Ac etiam penes ejusdem testatoris Agentem, seu negotiorum gestorem in Urbe, reperirentur de tempore mortis, scuta bis mille ex diversis effectibus obventa; Ipséque testator per annos antequam ab Urbe discederet, dedisset cuidam probato negotiatori scuta quatuor mille circiter, quos dictus negotiator promittit sub ejus nomine investire se obligabat, sin minus solvere fructus ad rationem locorum montium; Hinc proinde dictus Michael Angelus prætendere cœpit, ut hæc omnia sub dicto legato venirent, atque ad ipsum spectarent; Cumque acquiescere nollet meo Responso pro veritate dudum per edito ad instantiam hæredis, fretus aliquibus Responsis aliorum Advocatorum diversimodè sentientium, juxta eam ingeniorum varietatem, quam quotidie experimur; Hinc proindè introducta fuit lis coram A.C. posteà concordata. 1

In responso autem ut supra dato, ac etiam deindè scribendo in causa, pro hærede, more Advocati; Duas informabam inspectiones; Unam scilicet generalem, ut hæc dispositio nihil ex dictis effectibus complecteretur, sed importaret solùm liberationem à creditis, ac juribus, & actionibus, quæ contra ipsum legatarium, testatori, ejusque hæredi, vel aliis ex causa ejus servitii, & administrationis competere possent; Et alteram particularem, an posito, ut comprehenderet credita, ac jura, & actiones activas contra alios, de quibusnam id intelligendum esset, & præsertim, an comprehenderet dictas duas partitas existentes, penes agentem, & penes campsorem.

Quatenùs pertinet ad primam; Dicebam [etiam in sensu veritatis] ut attenta regula, quæ perpetuò in omnibus actibus, præsertim verò in illis ultimarum 2
voluntatum, attendenda est, hoc *eodem tit.* ac *sub aliis de testam. & de fideicommiss.* omnique alia materia frequenter insinuata, ut non formalitas, vel grammaticalis significatio, sive litteralis sensus verborum, sed substantia veritatis attendi debeat; Ex toto dispositionis contextu, magisque ex aliis facti circumstantiis, & qualitate desumenda, patebat quod reverà istud legatum contineret solùm liberationem à quibuscumque creditis, ac juribus, & actionibus, quæ testatori, vel alteri ex ejus causa, contra ipsum legatarium competerent, non autem in eo sensu litterali, in quo legatarius, ejusque Consultores illud accipiebant.

Ad ita sentiendum movebar ex pluribus fundamentis,

mentis, & considerationibus, ponderandus cum altera pariter recepta regula, ut in ultimarum voluntatum præsertim interpretatione attendenda, de qua 3 satis frequenter *dicto titulo de fideic.* & alibi, ut *singula, quæ non prosunt, unita juvant*; Ità juxta pluries insinuatum exemplum more pictoris in opere musivo, ex pluribus parvis lapidibus, nihil de per se operantibus, efformando figuram.

Primò nempè accipiendo rei primordium, quod dictus legatarius, quamvis ejus principale munus esset secretarii, attamen utpote primus, ac totalis testatoris fiduciarius, omnimodam administrationem tam negotiorum privatorum, quàm pertinentium ad 4 Nuntiaturam habuerat; Et consequenter quod, tam per testatoris hæredem, quàm per ministros camerales ipsius Nuntiaturæ, ac Urbis, ad redditionem rationum, earumque justificationem cogi poterat, atque molestias desuper pati.

Secundò in idem, attento præmio dispositionis, dum non assignatur causa benevolentiæ, vel gratitudinis, seu remunerationis, sed altera liberandi ipsum Michaelem Angelum à quibuscunque molestiis; Istaque ratio seu causa præmialis, quæ de sui regulari natura denotat causam finalem, congruebat huic intellectui, non autem alteri.

Tertiò in idem ratione discretivæ, quoniam quando testator legatum eidem famulo facere voluit, in præmium, ac remunerationem servitii, id expressit cum legato particulari summæ scutor. 3000. quæ attenta qualitate legatarii, ac servitii, erat potiùs magna, & exorbitans, præsertim comparative ad alios familiares.

Quartò, incongruentia quæ aliàs adesse videretur in illis verbis *jurium, & actionum, tam civilium, quam criminalium*, dum incongruum est actiones criminales activè alteri legari.

Quintò, ob præceptum datum hæredi liberandi eundem à quibuscunque molestiis, quæ ab aliis eidem familiari inferri possent, eundem hæredem obligando ad suppeditandum quidquid pro dicta liberatione necessarium esset, quamvis universam hæreditatem desuper erogare oporteret; Argumentum clarum, quod per hanc dispositionem, aliud in animo testator non habuerit, nisi dictum finem in præmio enarratum, liberandi hunc fiduciarium familiarem à quibuscunque molestiis, quæ pati posset ex causa fiduciariæ administrationis, ob quam non solent confici libri, neque adhiberi illæ diligentiæ super justificatione rationum, quæ fiunt per illos, qui habent ex munere principali, domus præfecturam, seu aliam administrationem, isteque videbatur verus, ac germanus hujus dispositionis intellectus.

Et sextò demum, ac omnium fortius, ex maxima inverisimilitudine, dum supponebatur, quod nomina debitorum [comprehensis dictis duabus partitis] importarent ingentem summam scutorum 12. m. circiter; Omninò etenim id improbabile videbatur; Tùm ex eo quod summa esset incongrua, atque importaret notabilem partem hæreditatis, quam testator reliquerat germanæ sorori, cum fideicommisso ad favorem ejus filiorum, & deinde ad favorem Ecclesiæ juxta seriem de qua *dicto disc.* 10. *de legit. & detract.* Tùm etiam quia verisimiliter in hoc legato expressisset eamdem causam, quam cum verbis nimium significativis expressit in longè magis exiguo legato scutorum 3. m. Ponderando etiam quod in dicto legato scutorum 3000. dixit ea relinquere jure legati, quod non dixit in hac altera dispositione.

Prætereà advertebam, quod cum de recenti sequuta esset mors patris testatoris, per quam duplex actio sibi aperta erat ad bona per eumdem patrem possessa, Una scilicet testatæ, vel intestatæ successionis; Et altera antiqui fideicommissi, quorum neutram agnoverat, unde propterea dominium bonorum non acquisiverat, sed solùm ad eas jus, & actionem habebat; Hinc proinde, ubi dicta verba, in literali, seu grammaticali sensu accipienda essent, istas hæreditates, & successiones quoque capere debebant, dum ita non nisi jus, & actio competebat, contra omnem prorsus verisimilitudinem, quæ in ambiguæ voluntatis quæstionibus principatum obtinet inter præsumptiones, & conjecturas, ex vulgari, & quotidiano axiomate, quod verisimilitudo imaginem habet veritatis, inverisimilitudo autem illam falsitatis.

Hinc proinde opus non erat assumere aliam inspectionem, quæ scilicet partitæ venirent sub dicto legato, necne, utpote inanem, quoniam vel nullæ, vel omnes venire debebant; Siquidem ubi legatum ad nomina debitorum solum restrictum esset, tunc rectè hæc inspectio intraret, quidnam scilicet sub hoc vocabulo veniat, sed quoniam dispositio latiùs patebat de quibuscumque juribus, & actionibus ex quacumque causa competentibus, concepta per verba effrænata, idcircò omnia hæc capiebat, & consequenter, vel totum, vel nihil capiebat; Cumque omninò incongruum esset, ut totum caperet, idcircò omninò probabilius erat, ut nihil nisi dictum effectum liberationis operaretur.

Verùm ubi, juxta sensum scribentium pro legatario, de nominibus debitorum tantùm ageretur, adeout illa venirent; Adhuc tamen [eodem veritatis sensu retento] dicebam, ut venire non deberent prædictæ duæ partitæ; Non quidem illa scutorum bis mil- 5 le, quæ in pecuniis reperiebantur penes Agentem, seu negotiorum gestorem, quoniam nomina debitorum, seu credita, vere, & proprie dicuntur illa, quæ pendent ex causa mutui, vel alia causa debendi, unde dominium pecuniæ, vel alterius quantitatis, non sit penes creditorem, sed penes debitorem obligatum ad solutionem; Id autem in hac facti specie dici non poterat, dum dictus negotiorum gestor retinebat hanc pecuniam potius tanquam depositarius, vel minister.

Ideoque conclusionem habemus, quod sub nomine debitorum, & eorum nominum, veniunt solùm illi, qui sunt tales, non autem illi, qui detinent bona testatoris juxta doctrinam *Baldi in l. cum necessitate* 6 *num.* 1. *God. de fideicom. Mantic. de conject. lib.* 9. *tit.* 4. *num.* 3. *vers. cæterum*; Atque in hoc dabam practicum exemplum omnium Magnatum, & nobilium, ac etiam mercatorum, qui retinent eorum pecunias penes thesaurarios, vel capserios, aliosque ministros, ideóque dici non possunt nomina debitorum; Idemque pro illis pecuniis, quæ retinentur penes ædem sacram, vel in alio banco in forma depositi irregularis, quod in effectu nomen debitoris de stricto jure importat, attamen prorsus incongruum esset dicere, ut id veniret sub nomine debitorum.

Quo verò ad alteram partitam scut. 4000. quæ per quatuor annos ante discessum testatoris ab Urbe, data fuit campsori ut supra, planum videbatur, ut ea non veniret sub legato nominum debitorum, cùm constaret eam fuisse destinatam investimento locorum montium, quæ pro stabilibus potiùs habentur, ac loco cir- 7 cumscribuntur, uc de locis montium Urbis *Gabr. conf.* 141. *lib.* 2. *num* 23. *Buratt. decis.* 474. *num.* 1. *& decis.* 913. *n.* 10. *Royas decis.* 66. *num.* 10. Et de juribus super redditibus Regiis, vel Reipublicæ *Thes. in lib.* 2. *quæst forens.* 5. *Rovit. Pragmat.* 1. *de jur. & exaction. Fiscal. num.* 66. *&* 80. *cum seqq.* Et de pecuniis depositis in Montibus Venetiarum, seu Florentiæ *Rota in Vrbeta pretii bonorum* 13 *Novembris* 1603. *coram Cardinali Hieronymo Pamphilio*, quæ passim recepta est, tanquam in materia magistralis, ut *sub tit. de alien. & contract. disc.* 1.

Destinatio

Destinatio autem probabatur ; Tum ex verbo *investire*, quod ex communi loquendi usu convenit hu-
8 jusmodi investimentis, non autem mutuo, ut *decis. 275. numer. 1. post Zacch. de oblig. cam. decis. 85. par. 4. rec. tom. 2. & 668. eadem par. 4. tom. 3. decis. 56. num. 6. par. 12. rec.* & in aliis ; Tum etiam ex qualitate datoris pecuniæ, qui erat Archiepiscopus, & Ecclesiasticus, ideoque ei non congruebat mercatura, & consequenter conventio referenda est ad titulum
9 licitum, ut ad rem benè habetur *per Rotam decis. 259. num. 4. & 5. par. 11. rec.* Nil obstante quod campsor, qui pecuniam receperat, eam non investierit, unde propterea remaneret in terminis crediti, quoniam in hac materia attendenda est destinatio domini pecuniæ, vel bonorum, ad effectum regulandi ejus voluntatem, non autem quod ex facto tertii id sequutum non sit, ut in aliis pluries advertitur ; Ita enim testator supponendo, ut dictus campsor datam fidem implevisset juste opinari potuit, quod investimentum factum jam esset in loca montium ; Prout etiam ista ratio deficientis animi cadere poterat in dicta alia partita penes Agentem, seu negotiorum gestorem, dum eam ignorabat, concordia tamen substulit occasionem ulterioris disputationis ; Verùm ista mihi videbatur veritas.

† AGitur in his discursibus, prout etiam infrà *disc. 38.* de interpretatione legati, quid scilicet sub eo comprehensum fuerit, super quo videri poterunt deducta *disc. 61. & sub tit. de Cens. disc 57.*

AUXIMANA LEGATI.

Pro UGONE, ET ALIIS DE CIMIS.

Cum UBALDO ETIAM DE CIMIS.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Ubaldo.

An, & quando sub legato mobilium domus, veniat pecunia numerata, quæ in domo reperta sit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De decisionibus firmantibus comprehensionem pecuniæ sub legato mobilium.*
3 *De abusu deferendi doctrinis, non curando distinctiones, & ratiocinia.*
4 *Est quæstio facti, an pecunia veniat sub hoc legato, & quomodo cum distinctionibus decidenda.*
5 *De legato generali absque præfinitione loci.*
6 *Usus loquendi in hoc attendi debet.*
7 *De distinctione inter pecuniam præsidii causa, & alteram.*
8 *Quando dicatur de una, vel altera specie.*
9 *De eodem cum distinctione.*
10 *Declarantur decisiones, de quibus numer. 2.*
11 *Quòd facti circumstantia potiùs attendi debeant, & quomodo in hac materia procedendum sit.*
12 *De circumstantiis in hac facti specie, ut pecunia non veniat.*
13 *De vocabulo* massaritiarum *posito cum illo mobilium tanquam sinonymo.*

DISCURSUS V.

1 CUm Silvester, Ubaldo ex sorore nepoti reliquisset usumfructum domus, ac omnium, & quorumcumque mobilium in ea existentium, cum verbis amplis eorum universitatem denotantibus ; Casus autem dedisset, quod de tempore mortis testatoris, domi reperta esset quædam summa scutorum 300. circiter in pecunia numerata ; Hinc proinde orta est controversia inter legatarium, & hæredes, an dicta pecunia sub dicto legato comprehensa esset, introductaque causa coram A.C. ab isto prodiit determinatio favore legatarii, commissaque appellationis causa in Rota, incertum est, an ea ulteriorem progressum habuerit,
vel per concordiam terminata sit, cum amplius de illa actum non audierim. 1

Resolutionis fundamentum fuit auctoritas specia-
lis Rotæ *in Cathacen. legati 7. junii 1652. coram Cerro*, edita in casu illius testamenti, de quo habetur actum *sub tit. de testam. disc. 22.* ubi pro legatario mobilium, responsum fuit pro comprehensione pecuniæ in summa valde notabili scutorum circiter bis mille ; Ac etiam ob firmata in eisdem terminis comprehensionis pecuniæ sub legato mobilium *apud Altegrad. cons. 70. lib. 1.* ubi late de istius opinionis fundamentis ; Et quamvis ego scribens pro hæredibus, deducerem distinctiones casuum, de quibus infrà, ex quibus hujus quæstionis decisio verè regulanda est, attamen juxta currentem abusum, immorandi in auctoritati- 2
bus punctualibus, cum eis processum fuit, non curando distinctiones, quæ in omnibus Advocatis, præsertim verò in me, ita meo fato exigente, ratiocinia, ac ingenii acumen reputari solent. 3

Dicebam igitur, etiam cum sensu veritatis, quòd, quidquid nostri certent super antinomya legum, quæ in hac materia invicem pugnare videntur ; Omninò verius est, ut ista non sit quæstio juris, sed volunta-
tis, ideoque metienda ex facti circumstantiis, quæ illam uno, vel altero modo expressè, vel conjecturaliter probent ; Istaque probatione accedente, cessant omnes juris regulæ, vel dispositiones, ad quas solum recurrere oportet, ubi dicta probatione non accedente, versemur in ambiguo, in quo pro congrua jurium applicatione, adhibenda venit plurium casuum distinctio, quam inter antiquiores, omnium melius adhibet *Menoch. lib. 4. præsumpt. 138.* ad quem in hac materia omninò recurrendum esse admonet *Castill. de usufruct. cap. 38. num. 13.* atque inter moderniores, benè etiam occasione comprehensionis mercium venalium sub legato mobilium, distinguit *Merlin. lib. 2. contr. 65.* neque distinctionem negat *Altegrad. dicto consil. 70.* 4

Primus igitur casus est, ubi agitur de indefinito, ac generali legato mobilium absque aliqua domus, vel alterius loci præfinitione ; Et tunc licet non desint con-
tradicentes, verior tamen magisque communis videtur opinio, pro comprehensione pecuniæ indefinitè, ex sola tamen [ut dictum est] præsumptione juris, cujus virtus, ac operatio est transfundendi onus contrariæ probationis in hæredem. 5

Alter casus est, ubi accedat loci præfinitio, præsertim verò, juxta frequentiorem contingentiam, sit præfinitio domus, quia nempè factum sit legatum
mobilium domus, vel in domo existentium, & tunc altera intrat subdistinctio, an in loco adsit usus loquendi, per quem sub hoc vocabulo mobilium domus, sola suppellectilia comprehendantur, ideoque pecunia non veniat, cujus jure etiam merces, ac gemmæ, vasa aurea, & argentia regulari solent, illis exceptis, quæ quotidiano communi usui deserviant, tunc enim usui deferendum est, sive sit universalis loci [sive & melius] sit particularis testatoris. 6

Aut verò ille non probatur, ut probari debere [quatenus non sit notarius,] credit magis communis DD. schola, ac pariter subdistinguendum est inter
eam pecuniam, quæ domi retineatur, peculii, seu præsidii causa, & sic cum destinatione, ut ubi perpetuò maneat & tunc veniat sub legato ; Aut ibi reposita est, ut fœnori detur, vel tanquam investimento destinata, sive ut impendatur pro quotidianis usibus, & tunc non veniat, nisi legatarius, in quem ob contrariam juris præsumptionem transfunditur onus probationis, 7

bationis, istam expressam, vel conjecturalem faciat, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Gabriel. conf. 98. lib. 1.* [quod est ad veritatem] *Menoch. dicta præsumpt. num. 8. 138. Thesaur. decis. 160. per tot.* præsertim *n. 9. cum seq.* & admittunt *Peregr. conf. 37. lib. 2. & Altograd. dicto cons. 70.* qui partes legatarii tenent, & cum hac distinctione deducta *ex text. in l. si chorum §. 1. ff. de l. gat. 3.* perpetuò processit *Rota in decis. 432. & 434. par. 1. divers. Romana legati mobilium 23. Maii 1603. coram Pamphilio*, alia *Romana mobilium dimus 28. Januarii 163. coram Metmanno*, & admittitur *in dicta Cathacen. legati coram Cerro*, in qua pro legatariis fundamentum constituitur in circumstantiis facti, ut infra.

Hinc proinde, major quæstio consistere videtur in applicatione hujus distinctionis ad factum quando scilicet pecunia, quæ domi reperta est, de una, vel altera specie censenda veniat; Atque in hoc DD. nimium se involvere videntur circa summam; Aliis il-
8 lam dicentibus majorem, & aliis minorem, ut patet ex relatis *per Thesaur. dicta decis. 160. & per Altograd. dicto cons. 70.*

Alii verò certant, cuinam qualitati magis assistat præsumptio, ut scilicet potiùs stare censeatur peculii, seu præsidii causa, & consequenter ut fundata sit legatarii intentio, donec hæres probet, quod investimento,
9 vel fœnori, sive quotidianis usibus destinata sit, & hanc tenet *Decius conf. 472.* cum quo pertranseunt *Peregr. conf. 37. lib. 2. & Altograd. dicto conf. 70.* utpote, Consulentium more, ad causæ opportunitatem substinentes partes legatarii.

Verum alii tenent contrarium, ex eo quod iste usus retinendi pecuniam, peculii seu præsidii causa, qui apud antiquos erat frequens, hodie non vigeat, vel sit rarus & non frequens, ut benè probat cæteris relatis *Gabr. dicto conf. 98. num. 27. & 32. cum seqq.* [cui nimirum deferendum est tanquam decisivo, & ad veritatem] & sequuntur *Menoch. dicta præsumpt. 138. num. 12. & Rota in supra allegatis decisionibus*, ex quibus patet, quod in communi, ac magis recepto sensu, *dictum conf. Decii*, cui innititur *Perègr.* est reprobatum, ut etiam agnoscit *Thesaur. dicta decis. 160.* ītaque opinio omninò tenenda videtur, quoniam revera nostris temporibus habemus potius regulam in contrarium, quod scilicet nemo præsumitur tenere pecuniam otiosam ex iis, quæ habentur *sub tit. de usur.* in proposito interesse lucri cessantis.

Et quamvis [cùm nulla detur in humano genere regula absque limitatione] etiam hodie adsint avari, ac pecuniæ idolatræ, qui otiosis horis, in illius aspectu, vel numeratione, summam delectationem capiunt, atque aliud non habentes studium, in hoc turpi exercitio, tempus adeò damnabiliter conterunt; Attamen rarus est hic usus, frequentior autem est ille investiendi, sive negotiandi, vel retinendi pecunias in aliqua sacra æde, seu publico banco.

Neque deferendum esse dicebam *dictæ decisioni Cathacen. coram Cerro*, quoniam quidquid ex aliqua inadvertentia dicatur circa genericam propositionem, Illa resolutio in suo casu probabilis prodiit ex facti
10 circumstantiis, eam voluntatem suadentibus; Tum propter nimiam amplitudinem verborum legati, quod simpliciter conceptum non erat de mobilibus domus, sed de auro, argento, aliisque mobilibus omnibus, ideoque rectè adaptabantur ea, quæ ob amplitudinem verborum super comprehensione mercium habentur *apud Merlin. dicta centr. 65. lib. 2.* cum ibi deductis.

Tum clariùs ob alias particulares facti circumstantias; Primò scilicet, quod legatum cum dicta amplitudine verborum conceptum non erat per Notarium juxta ejus formularium, sed per ipsum testatorem J. C. ac eruditum, qui cum affectata elegantia pedagogica, ordinavit testamentum adeò ambiguum, ut pa-

tet ex deductis *dict. disc. 12. de testam.* Secundò ob ejusdem testatoris statum, & consuetudinem, quod scilicet esset clericus, cui prohibita erat negotiatio, quam etiam abhorrebat, ut etiam abhorrere probatum fuerat investimenta in census, vel alia in ea regione usitata, ex quibus pecunia numerata ad omne placitum, vel opportunitatem haberi non potest prompta, eo modo quo habetur, ubi investimentum fiat in locis montium occasio habetur solùm in magnis, ac metropoliticis Civitatibus; Tertiò ob qualitatem monetæ, quæ ad formam peculii, seu delectationis hujusmodi pecuniæ cultorum, studiosè redacta erat ad speciosam, & conservationi destinatam monetam auri in dupplonis hispanicis, & similibus; Quartò ob verisimilem majorem affectionem erga legatarios fratres uterinos; Et quintò fortius ob quasdam alias facti circumstantias, tam ex testamento resultantes, quàm extrinsecùs justificatas, quibus potiùs, quam præmissis omnibus aliis meritò delatum fuit.

In his etenim quæstionibus facti, & voluntatis, rectè intrat, ac verificatur dicterium, quod ego sæpiùs in consuetudine habeo, ut s. majoris ponderis, vel efficaciæ sit una uncia facti, quàm centum libræ juris; Atque in eodem facto plus valet una uncia eorum, quæ pendent à gestis ipsius disponentis, quàm quæ pendent à verbis testamenti, vel alterius dispositionis; Potissimè ubi non constat, quod sint verba ipsius disponentis, qui rectè eorum vim ac operationem calleat sed sint Notarii, vel alterius, ad cujus dictamen, juxta frequentiorem contingentiam, dispositio concepta sit; Hinc proinde perpetuò irrisione dignos censui eos, qui in verborum, & clausularum cortice, vel grammaticalibus significationibus, aut in regulis generalibus, sive in Consulentium, aliorumque scribentium auctoritate generica, vel etiam specifica in casu diverso vim constituunt, quoniam commendabilis quidem est, imò necessaria notitia tam regularum, & conclusionum, ac distinctionum generalium, quàm etiam decisionum, & doctrinarum specialium in casibus similibus, ut cum hoc lumine judicium benè ac legaliter, non autem in solo sensu naturali interponi valeat, sed con binandæ sunt diligenter facti circumstantiæ pro congrua conclusionum, ac doctrinarum applicatione, in qua totus est punctus, & ad cujus effectum in hac facultate magis necessarium est judicium, quàm ingenium, quamvis istud quoque necessarium sit. 11

Applicando autem ad rem; Plures circumstantiæ, pro meo judicio, clarè excludebant comprehensionem dictæ pecuniæ sub legato mobilium; Primò nempè attenta qualitate testatoris, quem per hæredem justificatum fuit, esse virum nimium industrem, non solùm, nequidem per dies, retinere pecuniam otiosam, 12 nisi quatenus prompta occasio non suppeteret; Secundò magis in specie super destinatione hujusmodi pecuniæ investimento, quando occasio haberetur; Tertiò ob diligentissimam etiam superfluam descriptionem domus, omniumque ejus membrorum, unde probabile est, quod hujus summæ pecuniariæ, quæ attenta ejus conditione erat notabilis, mentionem fecisset; Quartò, quia agebatur de legato usufructus tantum, quod attento more regionis potiùs importabat habitationem, cùm non de facili inveniantur inquilini, adeout mobilia explicata essent accessoriè ad domum ejusque habitationem; Et quintò omnium fortiùs, ob communem usum loquendi præsertim in vocis popularibus, & idiotis, in parvis locis, in quibus ille videtur communis, & notorius, ut advertit *Thesaur. dicta decis. 160. num. 7. cum seqq.* cum quo pertransit *Menoch. dicta præsumpt. 138. num. 14.* Clariùs verò, dum pro synonymis habuerat vocabulum *mobilium, & massaritiarum*, quibus omnibus simul junctis, casus videbatur planus, ideoque probabi- 13
liter

liter prosequendo appellationem sperari debuisset retractatio ; Credo autem, quod cùm non ageretur de legato in sorte principali , sed in solo usufructu, nun expediret pati sumptus prosequutionis, ut frequenter contingit.

ROMANA SEU CUSENTINA LEGATI

Pro PP. S THERESIÆ

Cum HYACINTHO ALTOMARE.

Casus disputatus coram A. C.& in Signatura , postea concordatus.

An sub legato mobilium veniant pecuniæ domi repertæ , quas erogare oportuit in expensas funerum, & medicinarum.

Et an sub legato mobilium veniant argenta , & alia mobilia , quæ in alia Civitate , vel provincia existant , ex destinatione illa introducendi in domum.

Et an , & quando pro legatis competat via executiva, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quando pecunia veniat sub legato mobilium.*
3 *Etiam in executivis intrat appellatio ratione injustitia*
4 *An merces , vel ea mobilia , quæ sunt extra domum, veniant sub legato mobilium.*
5 *De stylo pragmatico procedendi cum traditionibus.*
6 *Quod opinio* Angeli *sit magis recepta, ut pro legato competat via executiva.*
7 *Rota verò sequitur contrariam* Alexandri.
8 *Quando recipienda sit opinio* Angeli.
9 *Et quando contraria opinio* Alexandri.
10 *De eodem , ac pluribus casibus,in quibus non procedat lex executiva.*
11 *Non dicitur impugnare , qui negat comprehensionem.*
12 *De legato dividuo speciei admittente executionem in parte,dantur exempla.*
13 *De eodem in materia legati quantitatis.*
14 *Quid ubi sententia concepta est unica structura, ans pars indebita impediat executionem etiam pro parte debita.*

DISCURSUS VI.

LÆlius Donatus Romanam Curiam sequens , institutis hæredibus PP. Ordinis Sanctæ Theresiæ Civitatis Cusentinæ ejus patriæ , factisque nonnullis legatis aliquibus amicis , de aliquibus tabulis pi-
1 ctis , mobilia domus reliquit Hyacintho ejus medico,
italico sermone explicata , in numero singulari . cum illis verbis *il mobile di casa* ; Cumque in domo reperta esset somma scutorum centum circiter pecuniæ numeratæ , quam incontinenti sequuta morte , erogare oportuit in expensas funerum, ac medicinarum, atque testator paulò ante infirmitatem , mandasset ejus procuratori in patria , ut quædam argenta, quæ ibi habebat, nisi emptor inveniretur , ad Urbem transmitteret , illaque proinde essent in via , Hinc Hyacinthus , prætensionem excitavit, ut in dicto legato , tam pecunia, quàm dicta argenta , inclusa essent ; Introductaque causa coram A. C. ad ejus favorem super pecunia prodiit resolutio. Verùm per Signaturam commissa fuit causa appellationis , cum clausula suspensiva. *Si quid exequendum* , quod rescriptum ansam dedit honestæ concordiæ litem terminanti ; Super argentis autem judicatum fuit favore hæredis,pro non comprehensione.

In disputationibus respectivè habitis coram A. C. in Signatura , tres erant puncti ; Primò nempe circa pecuniam numeratam ; Secundò circa vasa argentea, quæ erant in patria , sive in via ; Et tertiò ordinis circa viam exequutivam , an competeret, necne pro isto legato.

Quoad primum , clarissimum pro meo sensu erat gravamen ; Tum etiam ex eo, quod stante summa,di-
ci non poterat, quod pecunia retineretur domi, pecu- 2
lii, seu præsidii causa, sed potiùs , ut impenderetur in quotidianos usus juxta distinctionem,de qua *in Auximana disc. prec.* Tum etiam quia, omninò improbabile erat, ut ista manualis pecunia spectare deberet ad legatarium, dum hæres erat absens , neque alter pro eo prompte subministrare poterat illas expensas, sine quibus ipse testator remansisset insepultus , ac etiam vivus non provisus in ultima infirmitate de necessariis , adeout dicta determinatio non levem præbuerit admirationem , cum verè nullum haberet, nec juris , nec facti fundamentum ; Et tamen adeò acriter cum bina propositione disputare oportuit in Signatura , an adversùs hoc decretum rescribendum esset de clausula translativa exequutionis , dum etiam in iis , quæ sunt indubitate exequutiva , cum obligatione
camerali rescribi , quamvis solet de translatione exe- 3
quutionis ratione injustitiæ , quoniam sententia , vel alia determinatio injusta nunquam exequutionem meretur.

Quo verò ad secundum punctum argentorum, quæ domi non erant [reflectendo etiam ad veritatem ;] justa visa est determinatio ex duplici fundamento; Primò nempe ex communi usu loquendi , insinuato *in eadem Auximana disc. praced.* Et secundò clariùs,
quoniam licet destinatio patrisfamilias totum faciat , 4
atque operetur, ut ea, quæ extra domum sunt , etiam in partibus remotis, pro extantibus in domo habeantur ; Attamen id procedit , quando constat de dicta destinatione, ut ea bona in domo permansura sint ; Id autem in hac facti specie potiùs excludebatur , dum ita constabat , quod testator hæc argenta destinaverat venditioni, qua non sequuta in patria , ad Urbem
ad eundem effectum transmitti voluit, ideoque rectè 5
intrabant ea, quæ de mercibus,vel aliis rebus venditioni destinatis,habentur apud *Castill.de usufruct. cap.* 38. & plenius, magisque ex professo discussa materia, *apud Merlin.lib.* 2 *contr.*65.

Major igitur disputatio fuit in Signatura super tertio puncto ordinis , an scilicet pro legato competat, necne via exequutiva ; Cùm enim ut plurimum Curia sit mere pragmatica, procedere solita cum receptis propositionibus, ac traditionibus , non indagando rationem , vel fundamentum ; Atque receptum sit , ut [excepto tribunali Rotæ, quod] nescitur ex quo spiritu [persistit in sequendo opinionem *Alexandri* , ut pro legato non detur via exequutiva] omnia alia Tribunalia, ipsaque Signatura sequuntur opinionem *Angeli* super dictæ viæ executivæ competentia , hinc proinde sensus erat , ut juxta naturam processus executivi rescribendum esset in devolutivo tantùm , non autem in suspensivo.

In hoc autem Scribens pro appellante, admittebam quidem , ut opinio *Angeli* esset verior , magisque
recepta , non solùm in Tribunalibus A.C. & in Si- 6
gnatura, omnibusque aliis Tribunalibus Urbis,verùm etiam in illis aliorum locorum , ut patet ex deductis *per Becc.cons.*17.*Hodiern.contr.* 19.*in fin.Capyc.Latr. decis.* 12. *numer.* 17. *Merlin. lib.* 2. *contr.*2. *& Prat. observ.*24. Adeout opinio Rotæ , quæ retinere volt illam *Alexandri*, sit forte singularis, quamvis eam plures sequantur præsertim *Menoch. de adipisc. remed.* 4. *num.*694. *& seqq. Thesaur. decis.* 26. *num.* 10. & alii plene relati *per Rotam decis.*359. *par.*9. *rec.apud Dunozett.*

Dunozett. in Romana demuncularum 10. *Februarij* 1647. *inter suas decis.* 792. *Add. ad Buratt. decisione* 208. *num.* 12.

Dicebam tamen, ut hæc opinio *Angeli* recipienda esset in eo casu, in quo ejus ratio vigeat, atque cesset altera, cui innixa est opinio *Alexandri*, quia, nempè
8 contentio sit inter hæredem, & legatarium, quorum uterque veniat ex eodem testamento, legatum autem sit certum, nullaque exceptione elidibile; Tunc etenim intrare non potest ratio opinionis *Alexandri*, ut hæres, à cujus manu legatum præstandum est, dicatur legitimus contradictor, dum ipse impugnare non potest illud judicium, ex quo ejus jus metitur, testamentum verò quo ad ipsum est probatio probata, ac species rei judicatæ, undè proptercà appellatio calumniosa censenda est.

Secùs autem ubi contentio sit cum hærede ab intestato impugnante testamentum, in quo legatum continetur, quia nempè, ob præteritionem, vel ex alio defectu, testamentum jure directo non substineatur, possint autem substineri legata in vim clausulæ codicillaris, sive ex dispositione textus *in Authent. ex*
9 *causa Cod. de liber. præterit.* cum similibus, cùm tunc, competente hæredi ex diverso titulo facultate impugnandi testamentum, illudque habendi pro non existente in rerum natura, atque legatario veniente potiùs ex dispositione, vel interpretatione juris, utique intrat ratio legitimi contradictoris juxta doctrinam *Bart & Saliceti in authentica ex causa nu.* 21. *& seqq. Cod. de liberis præteritis Becc. dicto cons.* 17. *num.* 7. *Turret de clausf. codicillar. quæst.* 30.

Aut contentio sit cum ipsomet testamentario, qui tamen justam oppositionis causam habeat, ideoque dici quoque possit legitimus contradictor, quia nempè non sit quæstio super substantia legati, seu ejus directa impugnatione, sed sit super ejus comprehen-
10 sione, vel interpretatione, ut erat in casu præsentis quæstionis, ac aliarum, de quibus in discursibus proximis, an scilicèt sub nomine mobilium veniant pecuniæ, ac merces, & alia, in quibus cadat probabilis quæstio comprehensionis; Sive an sub nomine prædij veniant ea, quæ prætenduntur membra annexa &c. Vel quod non subsistente legato in ipsa re, in qua factum sit, puta quia in re aliena, aut perempta, sive differenti, cujus legatarius sit incapax, intret quæstio, an debeatur æstimatio; Aut intret altera quæstio, an certa destinatio stet taxativè, vel demonstrativè, cum similibus quæstionibus, quæ habentur *hoc eod. tit.*; Tunc etenim non dicitur formalis oppositio, seu impugnatio judicij defuncti, sed potiùs istius existentia negatur, ex recepta proposi-
11 tione in foro frequenter volitante, quod impugnare, vel contravenire non dicitur, qui non comprehensionem allegat; Ideoque intrant ea, quæ passim in jure habemus circa exceptiones modificativas, rectè deducibiles etiam in ijs casibus, in quibus prohibitum sit exceptiones deducere, undè implementum, omni exceptione postposita, præstandum sit; Quæstio etenim hæc exigit formalem declarationem, seu determinationem Judicis causa cognita: Hoc autem posito intrat de plano appellatio, seu materia legitimi contradictoris, quoniam non est appellare à judicio defuncti, sed ab illo Iudicis, qui mandet præstari id, quod prætenditur defunctum noluisse; Ad instar eorum, quæ habemus in materia beneficiali super impedimento exequutionis literarum Apostolicarum; quoniam non dicitur appellari ab eo, quod disponit Papa, sed ab eo quod mandat judex, præter, vel contra Papæ intentionem.

Ac etiam dari potest casus, ut hæres legatario sit legitimus contradictor, quamvis nulla cadit quæstio voluntatis ut supra, adeout legatum sit omninò clarum, ob insufficientiam scilicèt virium hæreditariarum, undè intret quæstio contributi; Sive quia eadem sufficientia pendeat, non à facto, sed à jure, an scilicèt hæredi debita esset, necnè falcidia, quæ ob legatariorum privilegium, sive ob tacitam, & conjecturalem prohibitionem negetur, cùm tunc intret eadem ratio appellationis, non à judicio defuncti, sed ab illo Iudicis.

Benè verum, quod in his, vel similibus casibus, in quibus nulla cadat quæstio super substantia legati, sed super aliqua ejus diminutione, difficultas cadit in ijs, quæ consistant in specie individua; Secùs au- 12
tem in ijs, quæ sive in specie, sive in quantitate, compatibiliter impleri possunt, quoniam tunc illiquiditas, & incertitudo in parte, impedire non debet exequutionem in altera parte certa, & liquida; Ut puta facto legato prædij juxta casum, de quo *in Bonon. disc. sequ.*, intret quæstio, an sub eo veniant alia prædia, & bona, quæ prætenduntur annexa, quoniam cessabit quidem via exequutiva in hujusmodi membris, vel annexis, quæ sunt sub quæstione, non autem in ipso prædio principali, in quo nulla cadat quæstio; Sive si disputetur, an sub legato mobilium domus veniant solùm suppellectilia, non autem vasa aurea, & argentea, vel gemmæ & merces, ac pecunia numerata, appellatio rectè intrabit quod ea, quorum non comprehensio prætenditur, non tamen exindè retardari poterit processus exequutivus in ipsis suppellectilibus, in quibus nulla quæstio cadat, cum similibus.

Atque in legato quantitatis, ut potè dividuo, in quo tantam affert utilitatem totum respectu totius, quantam pars respectu partis, quæstio in parte non debet retardare totum: Ut puta legatis mille, hæres prætendat quod ob insufficientiam virium hæreditatis, vel ob detractionem falcidiæ, non debeantur integra mille, sed solùm quingentum; Tunc enim pro istis deneganda non erit exequutio ex recepta proposi-
tione, de qua *apud Gregor. decis.* 220. *in fine Ottbob. dec.* 32. *num.* 13. quod exequutio partis liqui- 13
dæ in rebus dividuis, retardari non debet per partem illiquidam.

Et quamvis de stricto jure, ubi sententia, vel alia condemnatio per unicam periodum, seu verborum structuram fiat in totum, tunc appellatio in totum ad- 14
mittenda sit ob individuum voluntatis Iudicis; Secùs autem ubi per capitula separata ex ijs, quæ habentur *apud Add. ad Buratt. decis.* 360. *Rot. decis.* 185. *num.* 19. *par.* 10. *rec. Royas decis.* 331. *num.* 6, *& decis.* 355. *num.* 10., & in sua materia *sub tit. de judic.*; Attamen laudabilis Signaturæ stylus inolevit resecandi hos leguleicos rigores, atque attenta veritate demandandi exequutionem partis liquidæ, & non controversæ, ut in dicta sua materia *sub tit. de judicijs*.

BONONIEN LIQUIDATIONIS PRETII

Pro COMITISSA CAMILIA ZAMBECCARIA

Cum HÆREDIBUS FRANCISCI DE PEPULIS.

Casus variè decisus per Rotam.

An, & quando sub legato prædij, vel possessionis veniant alia prædia separata, quæ à testatore possidebantur tanquam connexa; Et an, & quando in legatis præstanda sit evictio.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *In legatis non præstatur evictio.*
4 *Fallit, ubi sit ex causa onerosa.*

5 *Quando legatum dicatur ex causa onerosa.*
6 *De conclusione, ut confessio debiti importet legatum, & ad quem effectum.*
7 *De contributo legatariorum, ubi hæreditas non sit omnibus legatis idonea.*
8 *An, & quando confessio viri favore uxoris attendatur.*
9 *De eodem, & adminiculis.*
10 *An confessio meritorum attendatur in donatione.*
11 *De materia annexionis unius rei cum altera.*
12 *Quomodo in ea procedi debeat.*
13 *Diversitas vocabulorum, vel materialis separatio non attenditur.*
14 *Quando legatum largè, vel strictè interpretari debeat.*
15 *De connexione bonorum allodialium feudo, & de ratione differentia inter feuda, & bona indifferentia.*
16 *In dubio pro exclusione donationis.*
17 *De circumstantijs suadentibus annexionem.*
18 *Ex qualitate pretij regulatur voluntas.*
19 *Bona fides, vel media excusat à fructibus consumptis.*

DISCURSUS VII.

1 CUm Comitissa Camilla de Zambeccarijs hæres instituta per primum virum, secundò nupsisset Francisco de Pepulis, iste in recompensam illorum bonorum mobilium, quæ ex hæreditate primi viri obtenta, in ejus domum [in dote non comprehensa] intulerat, in testamento ei reliquit prædium, seu possessionem in loco nuncupato *Dozza*, cum omnibus ejus juribus, & adhærentijs; In hujus autem legati executionem, eidem Camillæ tradita fuerunt duo prædia materialiter sejuncta, quorum utrumque sub uno colono, unaque domo, ac una area testator habere consueverat; Evicta verò tractu temporis dictorum prædiorum medietate, egit Camilla ad eorum pretium loco evictionis, ac deinde in partibus, & coram A. C. tres obtinuit sententias; Commissaque per appellationem causa *in Rota coram Emerix* super
2 liquidatione pretij, datoque dubio, an mandatum relaxatum in vim trium conformium esset exequendum, *sub die 4. Iulij* 1664. negativa prodijt resolutio, quæ tamen revocata, vel reformata fuit *sub diebus 4. Maij* 1665, & 23. *Ianuarij* 1666. deindeque putò, quod causa per concordiam finem habuerit, dum de illa, quod sciam amplius actum non fuit.

In his autem disputationibus habitis in Rota, tres fuerunt puncti; Primò nempè, an pro legato deberetur evictio; Secundò, evictionis obligatione præsupposita, an sub legato prædij, seu possessionis explicatæ sub vocabulo *Dozza*, quod altera Pars non negabat, comprehenderetur alterum inferius prædium ab eo separatum, quod supponebatur habere diversam nuncupationem *della volta*; Et tertiò, posito quod istud non comprehenderetur, an dicta legataria teneretur restituere, vel imputare fructus ex illo, plurium annorum spatio perceptos, ex quibus illiquidum remaneret creditum evictionis prædij legati, ac evicti juxta sensum primæ decisionis.

Quatenus pertinet ad primum; Scribens ego pro legataria, non negabam regulam, quam latè exornare conabantur Scribentes pro hærede, ut in
3 legatis non præstetur evictio, cùm sit principium certum, ac fundatum in claris juribus præsertim *in l. si à substituto in fine ff. de legatis* 1. *cum concordan. in Bonon. legati usufructus* 5. *Decembris* 1650. *coram Bichio inter suas decis.* 445.; E converso autem ijdem scribentes pro hærede, non negabant
4 limitationem, de qua cæteris relatis *Mangil. de evict quæst.* 62. *num.* 37. *Rota decis.* 148. *num.* 24. & 26. *par.* 9. *rec.* & sæpius; ut secùs dicendum sit, quando legatum non sit gratuitum, sed correspectivum, & in recompensam ejus, quod legatarius à testatore, ejusque hæreditate, vel à tertio, consequi debebat, vel prætendere poterat, cùm tunc habeat speciem dationis in solutum, ut *per Rot. ubi supra, & Novar. de dat. in solut. quæst.* 11. *num.* 8.

Hinc proindè quæstio erat facti, sive applicationis, an scilicet constaret, necnè de causa onerosa, vel correspectiva, ut potè aliàs non justificata, quàm 5
per ejusdem viri confessionem, super cujus irrelevantia ijdem Scribentes plenè cumulabant ea, quæ habentur *sub tit. de dote disc. generali* 159., & in plerisque alijs particularibus, ut confessio viri de dote recepta non probet veritatem sine adminiculis etiam in præjudicium confitentis, vel ejus hæredum.

Verùm [cum sensu etiam veritatis] dicebam id nullum penitùs habere fundamentum ex duplici motivo; Primò quia, ubi etiam esset confessio pura, nullis adminiculis suffulta, adeo ut resolveretur in legatum, quod utique non cadit sub prohibitione donationis inter conjuges, adhuc tamen dum testator noluit procedere per viam legati, sed per viam confessionis debiti, exindè resultare videbatur ejus voluntas, ut præstanda esset evictio, quoniam conclusio, ut hujusmodi confessiones aliundè non justificatæ 6
resolvantur in legatum, seu donationem, percutit interesse tertij, puta, filiorum pro legitima, seu etiam ipsius hæredis pro falcidia non prohibita, cum similibus.; In reliquis autem, præsertim ad hunc effectum, iste modus disponendi, dictam voluntatem clarè præse ferre videtur, quod scilicèt testator voluerit, ut istud legatum non regularetur tanquam legatum, sed tanquam debitum, ideoque, Aliud est quod lex fingit; Aliud est quod testator de facto vult, vel dicit.

Hinc propterea quamvis in hæreditate omnibus legatis non idonea, intret inter legatarios contributum ex plenè deductis *per Rovitum decis.* 87. cum alijs 7
infra *disc.* 35.; Attamen cùm id cesset ex diversa, quamvis conjecturata testatoris volontate, ita ista probari videtur, dum non per viam liberalitatis, sed per viam agnitionis debiti, dispositio facta est ob possibilem confessionis veritatem testatori cognitam, quamvis nobis ignotam pro exoneratione ejus conscientiæ, ideoque cessante ratione fraudis, quæ tertio fieri posset, nulla suppetit ratio, cur tali agnitioni deferendum non sit.

Et secundò quia ut habetur in eadem sua materia *disc.* 159. *de dote*, & in alijs, ea, quæ de stricta juris censura habentur in hac materia confessionis viri ad favorem uxoris, frequentiùs, ac penè semper locum ha- 8
bent, ubi versetur fraus, vel præjudicium tertij, putà, creditorum, vel successorum in fideicommisso, ad quem effectum urgentia adminicula desiderantur; Secus autem ubi cessante suspicione fraudis, vel præjudicij tertij, agatur de solo præjudicio hæredis confitentis, quoniam huic non de facili concedendum est, proprij auctoris factum impugnare, illumque de mendacio redarguere, & consequenter etiam modica, & levia adminicula sufficiunt.

In hac autem facti specie, confessionem nimiùm adminiculatam esse dicebam, adeout etiam cum tertio ad veritatem probandam sufficiens reputari debe- 9
ret; Primò nempè, & potissimum ob certum veritatis primordium in genere vel substantia, dum ista mulier à primo viro hæres instituta, ejusdem viri suppellectilia, ob ejus nobilitatem, & qualitatem verisimiliter considerabilis valoris, atque in tabulis dotalibus secundi matrimonij non descripta, ad secundi viri domum traduxit; Secundò ob ejusdem testatoris probitatem, junctam cum tempore, in quo confessio facta est, in mortis scilicet articulo, quando nemo præsumendus est mendax, atque salutis æternæ immemor;

æternæ immemor; Tertiò ex cessante prohibitione legis, dum substantia dispositionis, ita conferebatur in tempus habile post dissolutum matrimonium juxta distinctionem *de qua sub tit. de donat. disc.* 30. Et quartò clarius, ob cessantem causam simulandi, seu mendacem assertionem faciendi, dum testator prole carens ex libera facultate collaterales attinentes instituit, quibus neglectis, libere poterat eamdem uxorem in universo esse instituere, ideoque nulla suberat probabilis ratio, quæ huic agnitioni fidem adimeret, & consequenter hic punctus erat planus.

Atque ad comprobationem, deducebam ea, quæ in proposito evictionis præstandæ pro donatione remuneratoria, quoties merita deducta sunt ad speciem, alia quamvis ex sola confessione donatoris absque extrin-
10 seca probatione, quoties agatur de non prohibitis, habentur in sua materia *sub tit. de donat.* ac etiam *sub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *disc.* 94.

Quo verò ad secundum punctum [in quo major, ac pene tota fuit disputatio,] an scilicet sub legato dicti prædii majoris, veniret alterum inferius, per
11 aliquod spatium separatum, sub eodem tamen colono, ac horreo, & area, tanquam annexum per testatorem possideri solitum; Quamvis Scribentes pro hærede, cum consueta inepta transcriptione eorum, quæ traduntur in hac materia annexionis unius rei cum altera, chartas implerent cum iis, quæ deducta habentur *apud Fab. de Ann. cons.* 10. *Apont. cons.* 63. *lib.* 1. *Galeot. lib.* 1. *contr. c.* 22. Attamen ille pro meo judicio remanebat solitus inanis, ac impensus labor Legistarum, quoniam ut ad litteram probant plura jura expensa *per Galeot. contr.* 22. præsertim *in l. quod in rerum § si quis post ff. de legat.* 1. *l. cum fundus ff. de leg.* 2. *l. Seio §. Tyrannus ff. de legat. de fund. instruct.* & in aliis, de quibus etiam *in Romana prælationis sub tit. de servit. disc.* 74. Indubitatum est de jure, ut sola destinatio patrisfamilias hujusmodi unionem, seu connexionem inducat, non curata materiali separatione, etiam cum notabili distantia plurium milliarium; Ut in specie de distantia per tria milliaria unius prædii ab altero, quod tamen habendum esset pro unico, advertit *Rota in Melevitana fideicommissi* 13. *Maii* 1652. *coram Bichio inter suas decis.* 506.

Adinstar eorum, quæ habemus in materia unionis Ecclesiarum, vel beneficiorum in sua sede *sub tit. de benefic.* ac etiam *sub tit. de præemin. disc.* 7.
12 quoniam in hoc sola voluntas attenditur ejus, qui uniendi potestatem habet; Ideoque nulla desuper cadit quæstio juris, sed tota est facti, & voluntatis, & consequenter intrat frequenter inculcatus error procedendi cum doctrinis, ac regulis generalibus, earumque cumulum faciendi mere inutiliter, cum totum pendeat à circumstantiis facti, hanc voluntatem suadentibus.

Distinctiones autem desuper tradi solitæ, an utriusque te contemporanea, vel separata fuerit acquisitio; Sive an pro unico, vel separato pretio; Vel an
13 eadem, seu diversa sit nuncupatio, cum similibus frigiditatibus, in aliqua consideratione haberi debent, ad effectum regulandi dictam voluntatem, qua concurrente, etiam diversitas vocabulorum, vel nuncupationum in nulla consideratione habetur, ex iis, quæ in specie legati facti uxori, habentur *apud Odd. cons.* 21. & generaliter *apud Mantic. de conject. lib.* 9. *tit.* 2. *num.* 13. *Galeot. dicta contr.* 22. *num.* 18. *& seqq. Bellon. jun. cons.* 10. *num.* 27. *& seqq Rovit. cons.* 101. *lib.* 2. *Surd. decis.* 241. *num.* 12. *&* 13. *Rota apud Merlin. decis.* 316. *num.* 9. *cum seqq.* & sæpius.

An autem pro hujusmodi voluntatis probatione, large, vel strictè procedendum sit, pariter certa, &
14 determinata regula tradi non potest, erroneumque est cum generalitatibus procedere, cum pendeat ex facti qualitate, ac verisimilitudine metienda ex effectibus, ad quos unio, seu connexio deducatur; Ideoque advertebam, quod in hoc legato, utpote ad favorem dilectæ uxoris in concursu hæredum pene extraneorum; Et quod magis, potiùs pro exoneratione conscientiæ, ac agnitione veritatis, quàm ex liberalitate, benigne procedendum esset, ideoque intrare non deberent illi rigores, qui ad hunc effectum ponderantur *apud Apont. & Fab. de Ann.* ac alios ubi supra, qui loquuntur ad effectum inducendi incorporationem bonorum allodialium, cum feudo; quod redolet exorbitantiam; Tum quia bona libera, ita effi- 15
ciuntur serva, ideoque ex vulgato axiomate capienda est interpretatio, quæ pro libertate facit; Tum clarius, quoniam actus redolet in verisimilitudinem, ob devolutionem, cui feuda subjacent; Ac etiam investitura durante, ob nimium restrictam libertatem alienandi, seu aliàs disponendi, ideoque meritò cum restrictione proceditur, ob resistentem verisimilitudinem, ut bona libere alienabilia, vel transmissibilia, velit quis facere serva ad favorem domini directi, vel agnatorum, cum esset species donationis, quæ in du- 16
bio non est præsumenda, & consequenter omnis possibilis intellectus pro ejus exclusione capiendus est ex deductis *apud Cavaler. decis.* 603. *Rot. dec.* 41. *in princ. par.* 9. *rec.* & frequenter in sua materia *sub tit. de donat.*

Applicando autem ad rem, plures circumstantiæ desuper apud allegatos ponderari solitæ, hanc annexionem suadebant; atque pro larga, benignaque legati 17
interpretatione, ponderabam dictam causam legandi, ac etiam distinctionem pluries in aliis hoc *eodem tit.* insinuatam inter majorem dilectionem, quæ vigeat cum hærede, vel respective cum legatario, ut unius, vel alterius favore, stricta, seu larga interpretatio fieri debeat; Potissime quia in ultimis disputationibus justificatum fuit, concurrere quoque identitatem contratæ, seu dominationis, quodque illa diversa nominatio, quæ in prima decisione præsupposita fuit, proveniat potiùs ex sensu periti æstimatoris lite pendente.

Advertebam etiam, ut [quando possibile esset] ex hac parte saltem adminiculative justificaretur valor, seu quantitas bonorum, pro quorum recompensa istud legatum factum erat, & an unita, vel respecti- 18
ve utriusque prædii valori responderet, ex recepta, & frequenti propositione pluries in omni fere materia insinuata, ut pretium sit magnum argumentum rei contractum, vel dispositionem deductæ.

Demum quoad tertium punctum restitutionis, vel imputationis fructuum; Ubi etiam aliud prædium comprehensum non esset, adhuc modica cadebat disputandi ratio, quoniam ex præmissis negari non poterat quin posseditrix fuerit in bona fide, vel saltem media, quæ ad hunc effectum restitutionis fructuum consumptorum sufficiens reputatur, cum sufficiat abesse malam fidem 19
positivam, juxta nimiam vulgarem, & quotidianam receptam propositionem, de qua *decis.* 3. *p.* 7. *rec.* aliàs *apud Merlin. decis.* 663. *Gregor. & Add. decis.* 74. *Buratt. & Add. dec.* 184. & sæpiùs cum sit in foro notium frequens, ut alibi pluries advertitur.

† Decisiones proditæ sunt impressæ *decis.* 288. 295. *&* 389. *par.* 14 *recent.*

LAURETANA LEGATI

Pro ANTONIO FELICE THOMASSINO

Cum MAGDALENA TOFFINA.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Magdalena.

Sub legato domus, an, & quando veniant, hortus, & stabulum, aliæque officinæ; Et quid ubi legatum non sit in proprietate, sed in usufructu, vel in habitatione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An facto legato domus veniant hortus, & alia membra.*
3 *Materialis separatio non tollit annexionem.*
4 *Quomodo ista materia regulanda, & decidenda sit, & num 8.*
5 *Distinguuntur tres casus, & de eorum singulis.*
6 *De differentia inter legatum habitationis, & facultati habitandi remissive.*
7 *De applicatione ad casum, ejusque circumstantiis.*
8 *De eodem de quo num. 4.*
9 *Quare congrua sit repetitio plurium casuum cadentium sub eisdem articulis.*

DISCURSUS VIII.

LUcas de Cæsaris, instituto hærede Antonio Fe-
1 lice ex sorore pronepote, Magdalenæ uxori reliquit usumfructum domus solitæ habitationis, ac suppellectilium in ea existentium; Cumque testator, ab aliquibus annis ante obitum, emisset aliquas domunculas eidem domui vicinas, non tamen confinantes, ob viam, seu plateam intermediam, in quibus, stabulum, & horreum, ac hortum construxit; Hinc proinde orta est controversia, an hujusmodi membra, sub dicto legato venirent; Et introducta causa coram A. C. ad favorem legatariæ resolutum fuit; Quamvis enim resolutio in parte placeret, in Parte autem non, Attamen quia non agebatur de perpetuo præjudicio, sed probabiliter ad modicum tempus ob dictæ Magdalenæ gravem ætatem, atque ad horreum, & stabulum restringebatur gravamen [cum respectu horti ego scribens pro hærede darem manus ad favorem legatariæ] hinc proinde hæres acquievit, cùm non expediret causam ulteriùs prosequi.

In disputationibus autem desuper habitis; Scribentes pro legataria, principale fundamentum constituebant in ea circumstantia, quod testator expressisset domum suæ habitationis, etiam cum suppellectilibus, unde argumentum desumi dicebant voluntatis testatoris, ut uxor continuare deberet, in
2 domus, ejusque membrorum, & officinarum habitatione, ac fruitione, eo modo, quo ipso vivente, habitaverat, ac potita erat, deducendo ea, quæ in hoc proposito habentur *apud Engen cons. 66. num. 45. cum seq. lib. 1. Castill. lib. 5. contr. 62. Cancer. par. 3. var. cap. 20 de legatis num. 141. & seq. & Veg. cons. 54. num. 19. cum seqq.* ubi plene examinantur notata per DD. ad materiam textus *in l. prædiis §. balneos ff. de legat. 3. cum concordan.*

Neque obstare dicebant materialem separationem dictorum membrorum, publica via, vel platea me-
3 diante, cùm in hac materia totum faciat patrisfamilias destinatio, ob quam dicuntur annexa, & de pertinentiis fundi etiam ea bona, quæ cum notabili distantia sint materialiter separata ex juribus, & auctoritatibus, de quibus *in Bononien. liquidationis pretii disc. præceden.*

Scribens ego pro hærede dicebam, quod pro meo sensu, erroneum erat hujusmodi quæstionem tractare cum dictis generalitatibus, cùm ista non sit
quæstio juris, sed voluntatis, ac facti, ex istius 4
particulari qualitate decidenda, prudenti arbitrio, pro quo benè regulando, necessaria quidem est notitia theoricæ juris, inspiciendo cui assistat regula, cujus virtus, ac operatio est fundare intentionem illius, cui ipsa assistit, ac transfundere in aliam partem onus probandi limitationem, cujus tamen probatione accedente, sine dubio regula cessat, cùm ista simplicem juris præsumptionem inducat, contraria probatione etiam conjecturali, seu præsumptiva elidibilem; Cognitaque juris theorica descendendum est ad examen facti, ejusque circumstantiarum, ex quibus pendet judicium, an in casu regulæ, vel potiùs in altero limitationis versemur.

Quatenus igitur ad juris theoricam pertinet, dicebam quod malè per scribentes in contrarium, ac
etiam per aliquos ex eis allegatos, generica regula 5
desuper constituebatur, quoniam in vero conciliativo sensu jurium, quæ desuper habemus, tres casus in proposito distinguendi sunt; Primò nempè, ubi hortus, aliaque membra, de quibus est quæstio, ita connexionem habeant cum domo, ut nonnisi per ipsam aditus, ac usus haberi valeat; Secundò, ubi pariter concurrit connexio, seu contiguatio, idemque habeatur aditus per domum, non tamen iste sit necessarius, sed aliunde haberi possit, quia nempè hortus, vel aliud membrum januam habeat in via, ideoque sit practicabilis dividuitas atque commode utriusque separatus usus haberi possit; Et tertiò demum, ubi non adsit connexio materialis juxta casum præsentis controversiæ, adeout pernecesse habeatur aliunde aditus, ac usus, solumque intret connexio ficta, seu intellectualis, quæ ex legis fictione ob destinationem patrisfamilias resultat.

In primo casu intrat distinctio, an legatum sit de domo, vel ejus usufructu, seu formali habitatione redolente servitutem, quæ locandi facultatem tri-
buat, vel potiùs de legato facultatis habitandi, In 6
domo juxta distinctionem inter habitationem, & facultatem habitandi, de qua *sub tit. de servit. disc. 66.* ut in prima specie veniant etiam membra, secus autem in altera, ut combinando textum *in l. Olimpico ff. de servit. urban. præd.* cum alio textu *in l. prædiis §. fin ff. de legat. 3.* plerique firmant, de quo sensu pleuè *Veg. dicto cons. 54.* Verùm de isto primo casu utpote extra illum controversiæ, juxta commendabilem Curiæ stylum prohibentem superfluas evagationes, actum non fuit, ideoque desuper maturum judicium efformatum non fuit.

In secundo nimium certant DD. in varias scissi opiniones, atque cum consuetis formalitatibus distinguunt, an hortus, aliaque membra eodem tempore cum domo acquisita sint pro unico, eodemque pretio, tanquam unum corpus; Sive an acquisitio facta sit animo omnimodæ incorporationis, ac faciendi unum & idem corpus ex relatis *per Cancer. dicta par. 3. tit. 20. de legat. num. 144. & seqq.* cum aliis *in dicta Bonon. liquidationis pretii discur. præced. & dicta tit. de servit. dis. 74.* sed pariter istius casus veritatem examinare non oportuit, cùm esset quoque extraneus à quæstione.

In tertio autem proprio, ac præciso, Regula assistit potiùs hæredi, quam legatario, ut sub legato domus non veniant hortus, & alia membra hujusmodi, nisi concurrant adminicula, quæ diversam

voluntatem

voluntatem suadeant, ideoque limitationem inducant, ut antiquioribus relatis habetur *apud Cephal. cons.* 169. *num.* 16. bene *Mantic. de conject. lib.* 9. *tit.* 2. *numer.* 36. *& de tacit. lib.* 13. *tit.* 23. *num.* 33. & cum hoc censu videtur perpetuò Rota processisse, ut *apud Caputaq. decis.* 342. *par.* 3. *apud Burat. decis.* 354. *num.* 2. *decis.* 432. *num.* 4. *par.* 5. *rec. dec.* 125. *par* 9. *decis.* 77. *par.* 10. *Bonon. manutentionis* 2. *Februarii* 1648. *coram Peutingerio*; & in aliis.

Hinc proinde [applicando ad rem] dicebam, quod regula assistebat hæredi ita habenti intentionem fundatam, donec per legatariam probaretur
7 limitatio, & consequenter non incumbebat huic Parti, sed alteri probare diversam voluntatem; Et nihilominus facti circumstantiæ erant tales, ut ubi etiam regula hæredi resisteret, illius limitationem suadebant, dum constabat, quod testator longo tempore cum uxore legataria, domum habitaverat sine horto, & stabulo, ac horreo, curasset autem postmodum construere prope domum pro majori commoditate principaliter stabulum, & horreum occasione acquisitionis aliquorum prædiorum, pro quorum cultura, & assistentia, stabulo indigebat, ut equum pro ejus usu, aliaque animalia retineret, ac etiam ut in horreo triticum, aliasque fruges conservaret; Quibus sic stantibus, cùm testator hujusmodi prædia reliquisset hæredi, ita eamdem habenti indigentiam dictorum membrorum, quæ mulieri legatariæ inutilia remanebant, nisi extraneis locaret, nimium improbabile videbatur, ut de illis testator sensisset, quodque verus sensus esset, ut pro eo usu, qui mulieri congruus est, mulier continuaret habitationem in domo cum usu supellectilium eo modo, quo vivente viro habitaverat; Solumque inspecta verisimilitudine, probabile videbatur, ut usum horti bene separabilis haberet pro quadam muliebri consolatione compensativa afflictionis ob amissionem viri, ut Judex motivabat, atque ego, ut dictum est, ex quadam epiecia admittebam, non tamen ut exinde ista potiùs non scripta æquitas, ad prædicta alia membra legatariæ incongrua, hæredi autem nedum opportuna, sed etiam necessaria, inferendum esset.

Et consequenter firmum remanet id, quod supra
8 insinuatum est, ut certa, & determinata regula desuper statui non possit, erroneumque sit cum regulis, vel doctrinis generalibus procedere, sive decisiones in uno casu editas, Indefinite cuicumque alteri juxta modernum pragmaticum abusum applicare, manifestaque ineptia est in hujusmodi quæstionibus voluntatis, cum improbo labore auctoritatum legiones congerere, atque in earum arithmetico numero pro verè contemptibili stylo vim constituere, cùm necessaria quidem sit theoricæ generalis notitia pro bene regulando arbitrio, istius autem interpositio vere pendeat à circumstantiis
9 facti; Ideoque ad hunc effectum, eodem modo, quo præsertim in fideicommissaria materia advertitur, opportunum, imò necessarium est, citra superfluitatis vitium, recensere plures casus cadentes sub eisdem articulis, ut ita bene judicium efformari valeat, dum in duobus pene identificis casibus diversimode frequenter judicandum esse praxis docet, ad quod non advertunt illi tincti, qui rerum superficiem, atque inutiles chartarum repletiones cum allegationibus respiciunt.

FIRMANA DIVISIONIS

Inter FILIOS IO. ANTONII DE PASSERIS.

Responsum pro veritate.

Sub legato bonorum stabilium, an veniant animalia, & blades, aliaque mobilia existentia in fundis, seu prædiis, vel potiùs veniant sub legato bonorum mobilium, quando testator, de uno, ac altero genere diversimode disposuit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An & quando animalia veniunt sub legato fundi.*
3 *Sub legato rerum in domo, vel fundo existentium, quanam veniant.*
4 *De eodem, de quo num.* 2.
5 *De ponderatione super eodem.*
6 *Quomodo ista quæstio decidi debeat.*
7 *De eodem.*

DISCURSUS IX.

Joannes Antonius Passerus, institutis hæredibus 1
duobus ejus filiis, ad tollendam inter eos omnem controversiæ occasionem super divisione bonorum, illam fecit in ipsomet testamento, assignando cuilibet quasdam possessiones, aliaque bona stabilia; Quo verò ad mobilia, & ornamenta, & massaritias, ac alia, necnon quædam officia, & nomina debitorum, ac census, aliosque effectus hujusmodi, mandavit, ut omnia æqualiter dividerentur; Cùm autem in possessionibus, ac domibus, ut suprà respective assignatis, nonnulla animalia, & certa quantitas frumenti, aliaque bona mobilia, reperta essent; Hinc orta est dubitatio, an ista venirent in ea æquali divisione, quæ per testatorem de bonis mobilibus demandata fuit, vel potiùs integre spectarent ad eos, quibus respective ipsa bona stabilia assignata fuerunt; Unde desuper pro veritate consultus.

Respondi, decisionem pendere ex circumstantiis facti, an scilicet animalia, aliaque bona essent
in dictis prædiis pro eorum cultura, & tanquam eorumdem prædiorum instrumenta, perpetuò desti- 2
nata, sive frumentum pro semine, ac victu colonorum; Vel è converso accidentaliter & ad tempus, animalia scilicet pro pascendis herbis, vel glandibus, ad effectum deinde vendendi tanquam mercem; Unde frumentum ibi repositum esset custodiæ causa, ut venderetur; Primo enim casu veniunt cum ipsis prædiis, & sub nomine bonorum stabilium, tanquam pars, ac instrumenta fundi ad text. *in l. de grege, & l. quæsitum est, ff. de fundo instructo, & instrumento legato, l. generaliter, §. uxori, ff. de usufructu legato, l. uxorem, §. legaverat, & l. quis alium, ff. de legat.* 3. Secus autem in secundo casu, in quo animalia, & bona ibi accidentaliter sint, ut vendantur, seu alibi transportentur, quoniam sub legato rerum in loco existentium veniunt solùm ea, quæ ibi sunt, ut perpetuo maneant, nisi alias de diversa testatoris voluntate constet ex deductis *per Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 147. latè *Altograd. cons.* 70. *ex numer.* 20. 3
lib. 1. *Merlin. lib.* 2. *controv.* 65. *num* 30. *& per tot.* ubi bene materiam examinat, ac expendit jura, quæ invicem pugnantia videntur, atque habetur actum *in Romana, seu Cusentina legati, &*

in Auximana legati, & in aliis hoc eodem tit. discur. 5. *& 6.*

In contrarium obstare videbatur, quod plura ex juribus superiùs allegatis procedunt in legato fundi instructi, secus autem, ubi fundi, & bona simpliciter relicta sunt, ut in puncto de animalibus non venientibus sub dispositione fundi *per text. in l. cum fundus, ff de fundo instructo* cum concordan. probat *Odd. consf.* 30. *num* 41. *cum sequen.* Verùm credebam, ut ponderatio non obstaret ex verisimili intentione testatoris,
4 dum non agebatur de vero, ac proprio legato, quod importaret gravamen hæredis ad favorem extranei, seu alterius, qui non esset hæres, unde propterea intraret propositio super stricta legati intelligentia, sed agebatur de quadam divisione, quam prudens testator de bonis hæreditariis inter ipsosmet filios, & hæredes, ad tollendam discordiarum occasionem facere voluit, unde propterea intrare videbatur dispositio, vel ratio textus *in l. quæsitum circa finem, vers. sed & ipse Papinianus, ff. de fund. instructo* cum iis, quæ in dispositis ad favorem filiorum observant DD. deducti *per Merlin. dicta contr. 65 num.* 26. *&* 27.

Ponderando etiam, quod quando testator loquutus est de mobilibus, & juribus, quæ utpote
5 ab ipso non divisa, præsupponit æqualiter dividi debere, enumeravit satis distinctè, & accurate illorum species, scilicet ornamenta, massaritias domus, tabulas pictas, vasa argentea, officia, census, & nomina debitorum, ideoque verisimiliter de animalibus, ac tritico, aliisque frugibus, specificam mentionem habuisset, si non credidisset, ut sub distributione possessionum, aliorumque stabilium, tanquam eorum partes, & instrumenta venirent.

Quinimò etiam respectu animalium, ac fructuum in ipsis fundis existentium ad exuberantiam, & quæ venditioni destinata esset, & in quibus ut suprà regula esset in contrarium, adhuc inspiciendum esse dixi valorem bonorum, quæ dictis filiis & hæredibus per testatorem distributa fuerunt, an scilicet habita
6 etiam ratione dictorum animalium & frugum, aliorumque mobilium portiones remanerent æquales, quoniam cùm ex æquali institutione, ac præcepto de æqualiter dividendo reliqua omnia per ipsum testatorem non divisa, constaret evidenter de enixa voluntate servandi omnimodam æqualitatem inter dictos filios, tunc etiam ea, quæ tanquam exuberantia venditioni destinata erant, sub ipsorum prædiorum, seu bonorum stabilium nomine venirent, vel è contra ad text. *in dicta l. quæsitum, ff de fundo instructo* cum concord. *per Merlin. dicta contrav.* 65. *num.* 27. *&* 28. *& per Altograd. dicto consf.* 70. *num.* 34. 35. Ubi potissimum pondeatur id, quod satis ad rem adaptabile erat, quod scilicet dicta animalia, & fruges etiam exuberantia, ibi introducta non erant ab extra mercimonii causa, sed destinata erant venditioni, seu domestico usui, quia superabant ipsorum prædiorum necessitatem. Et in summa cum ista sit quæstio facti potius, & voluntatis quàm juris, atque mihi communicatæ non essent distinctæ facti circumstantiæ, circa quantitatem, & qualitatem bonorum tam stabilium, quàm mobilium, ac etiam circa valorem; Hinc proinde hæc omnia ita generaliter pro utraque parte insinuabam pro directione partitorum in partibus, ut ita concordiam à testatore desideratam inter fratres conservarent, atque ita cœdo sequutum esse.

ROMANA LEGATI MOBILIUM

Pro ANNA ROTTIGNA

Cum MARCO ANTONIO LONGO.

Casus disputatus coram A. C. sopitus per concordiam.

De legato mobilium domus facto uxori, collato in ejus arbitrium, de illis scilicet, quæ sibi necessaria, vel opportona judicaret, quomodo interpretandum sit, sive quomodo istud arbitrium interponi debeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod argumentum non veniat sub legato mobilium domus.*
3 *De legato mobilium ad arbitrium legatarii quomodo intelligendum.*
4 *In specie de legato mobilium uxori viduæ.*
5 *Quæ mobilia non congruant viduis.*
6 *Advocati in Curia, ut plurimùm toguntur sequi vestigia Procuratorum.*
7 *Uxor plebeia copulata viro nobili, efficitur nobilis, & quid è contra.*
8 *Uxori pauperi debetur successio in bonis viri in quarta parte.*

DISCURSUS X.

Catharinæ inæqualis conditionis, ac amasiæ, in mortis articulo, [forsan ex medici spiritualia consilio, ut frequenter contingit, sive ex motivo legitimandi filios] desponsatæ Reliquit Riccardus facultatem accipiendi ea mobilia domus, quæ sibi necessaria, & opportuna reputaret, ut commode in statu viduitatis vivere posset; Sequuta verò ejusdem Catharinæ morte, inter Marcum Antonium ipsius, & Annam Riccardi testatoris hæredem, orta est controversia super aliquibus vasis argenteis, aliisque preriosis mobilibus, quæ in vindictæ facultatis, Catharina propria auctoritate acceperat, de tempore, quo Anna in pupillari ætate constituta erat, introductaque causa coram A. C. post aliquas disputationes, concordia finem dedit controversiæ. 1

In disputationibus autem desuper habitis, Judex duos restrinxit punctos; Unum super argentis in genere, an scilicet ista venirent sub legato mobilium; Et alterum respectu aliorum mobilium, seu suppellectilium, dum legatum non erat generale de omnibus, sed solùm de illis, quæ ipsi legatariæ necessaria, vel opportuna viderentur, de quibus scilicet intelligendum veniret, & quomodo prædictum sibi attributum arbitrium interponi debuisset, adeout locus esset restitutioni illorum, quæ ex testatoris voluntate sub legato non venirent. 2

Quatenus pertinet ad primum; Dicebam scribens pro Anna hærede, quod quidquid sit de quæstione, an facto simpliciter generali legato mobilium domus, veniant pecunia numerata, aurum, argentum, gemmæ, merces, & alia hujusmodi, ex deductis *hoc eodem titulo discurs. præcedentibus*; In hac tamen facti specie, ista quæstio cessabat ex facto, seu contextu testamenti, dum testator de argentis, ac gemmis, & peruniis loquutus fuerat discrete à mobilibus domus, sub quorum nomine, de solis suppellectilibus intelligere voluit, ideoque planum erat, ut aliqua vasa argentea non venirent, aliquibus exceptis, quæ utpote pro quotidiano usu, si non præcisè, saltem moealiter

moraliter necessaria, sub nomine suppellectilium potiùs venire dicuntur; Ista enim [ut alibi ad hanc materiam advertitur] dicitur potiùs quæstio facti, quàm juris, pro facti, ac personarum qualitate decidenda; In idem quoque accedente ponderatione, de qua in alio puncto super hujusmodi argentorum incongruitate, attenta qualitate, ac statu personæ.

Quo verò ad alium punctum qoalitatis, vel quantitatis bonorum, quæ venirent sub hoc legato mobilium collato in arbitrium legatarii; Advertebam indubitatum esse, ut nulla certa, & determinata regula desuper tradi posset, cùm omninò id pendeat à singulorum casuum circumstantiis, pro qualitate scilicet personarum, bonorum, & locorum, eorumque usus, ex iis, quæ in terminis legati incerti, ac inde- 3 finiti habentur generaliter *apud Crot. in l. nemo post num 61. ff. de legat. 1. Mantic. de conject. lib. 3. tit. 1. numer. 17. Martin. de Andr. decis. 73. & decis. 239. par. 7. recent.* Et in terminis specialibus legati mobilium domus, ut veniant solùm ea, quæ statui viduili 4 mulieris conveniunt *beaè Cerdub. in l. si quis à libris §. si quis ex his ff. de liber. agnos. numer. 168.* cum quo pertransit *Cancer. par. 3. var. cap 20. de legat. num. 526.* Et generaliter conferunt ea, quæ habemus in materia legati, vel alterius dispositionis legis, vel hominis super præstatione alimentorum, cum arbitrio Judicis determinandum id veniat pro personarum, locorum, & bonorum quantitate, & qualitate, ac verisimili disponentis intentione, ut etiam in materia taxæ dotis congruæ habetur *sub tit. de dote disc. 2. &* 144. & juxta ea, quæ habentur plenè *apud Gizz. dec. 57. ubi add.* in proposito contrahentis, qui alterius contrahentis arbitrio se remittat, vel subditi, qui se remittat arbitrio superioris cum similibus.

Applicando autem ad rem [etiam in sensu verita- 5 tis, qualem Judex agnoscebat] extra controversiam esse dicebam, ut sub hoc legato non venirent quædam culcitræ, aliaque lecti ornamenta, ac alia suppellectilia serica rubei coloris, trinis aureis ornata, necnon gemmæ, & alia, viduili statui omninò incongrua, atque à testatoris animo sine dubio aliena, eodem modo quo ut supra in primo puncto de vasis argenteis pretiosis dictum est, cum spectata substantia voluntatis testatoris, constaret eum solùm voluisse, ut uxor in domo habitaret provisa aliqua decenti supellectili, non autem, ut hujusmodi bona omninò incongrua haberet, viduas ad luxum, ac vitam licentiosam, sive ad secundas nuptias potiùs existentia.

Quo verù ad alia bona, eorumque quantitatem & qualitatem; Quamvis causæ Patronus excitasset motivum, ut hoc arbitrium regulandum esset attenta humili qualitate naturali istius mulieris, unde propterea ego tanquam Advocatus, causæ oportunitati inser- 6 viendo, studerem istud motivum confovere, cum præsertim ex Curiæ stylo Advocatorum partes videantur illæ artificum ornantium pannum, vel telam alterius cum auro, vel serico, seu gemmis, siquidem causarum Patroni promovent motiva, Advocati verò ornant, potissime ubi contingat [ut sæpiùs praxis docet] quod illi sint peritissimi J.C. quandoque ipsis Advocatis peritiores.

Attamen reflectendo ad veritatem, id continebat fallaciam, quoniam cùm dicta mulier jam constituta es- 7 set in statu uxoris testatoris, illius radiis coruscabat, atque de ignobili, nobilis effecta erat sicuti è converso mulier nobilis viro ignobili, ac plebeo copulata, potiùs ignobilis, ac plebea fieri dicitur in puncto juris, quamvis de facto contrarium sequatur, ut scilicet ex ejus radiis vir coruscare dicatur, atque si non veram nobilitatem, saltem quandam majorem existimationem, sive introductionem ad statum nobilem, ac magis qualificatum acquirere dicatur, ex iis, quæ habentur *sub tit. de Dote disc. 2.* & alibi

Et consequenter dicebam, ut arbitrium interponendum esset eo modo, quo uxorem testatoris, non autem concubinam, seu amasiam deceret; Tum ex verisimili defuncti voluntate; Tum etiam ducto argumento à dispositione textus *in authentica preterea Cod. unde vir, & uxor,* dum supponitur uxor pauper, ideoque inferioris conditionis viro, & tamen ei lex decernit congruam provisionem cum successione in quarta parte bonorum viri juxta declarationes tamen, de quibus *Fontanell. de pact. claus. 5. glos. 8. par. 9. & seq. Hodiern. ad Surd. decis. 61. Mangil. de imput. quæst. 157.* plenè *Conciol alleg 9. & 10. Durant. decis. 29 & 42.* Licet adhuc occasionem non habuerim de hac successione agere, isteque meus sensus libere dictæ Annæ [pro qua scribebam] insinuatus, facilitavit concordiam, dum ita temperavit majorem prætensionem excitatam à sensu causæ Patroni, qui in Curia solet esse privatorum litigantium oraculum.

ROMANA LEGATI DE FABIIS

Pro JULIANO BUTIO

Cum PETRO DE FABIIS.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

Legatis equis, ac defectis illis, quos testator habebat, teneatur hæres alius supplere, vel potiùs casus cedat damno legatarii; Et an, & quando frumentum, vinum & oleum, ac alia hujusmodi, quæ in domo repetiuntur, veniant sub legato mobilium domus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An pecunia veniat sub legato mobilium domus.*
3 *Quid de frumento, vino, & oleo, quæ in domo sunt.*
4 *De eodem.*
5 *Legatum generis non cessat, quamvis aliquæ species pereant.*
6 *Declaratur quando id procedat.*
7 *Legatis equis, intelligitur de illis, quos testator habebat.*
8 *Legatum in specie, ista perempta cessat.*

DISCURSUS XI.

IN testamento, de cujus validitate habetur actum *sub tit. de testam. discur. 2.* priusquam ea controversia excitata esset, facto legato per testatricem Petro 1 fratri, medietatis mobilium domus, ac etiam curius cum equis; Cum casus dedisset, ut vivente testatrice, vel paulò post mortem, peremptio unius equorum sequuta esset, hinc orta est inter legatarium, & hæredem quæstio, an alter equus supplendus esset; Ac etiam, an legatarius participare deberet de pecunia numerata, & de frumento, ac vino, & oleo, quæ domi reperta fuerunt, atque post aliquas disputationes, concordia litem terminavit, quamvis postmodum altera super ipsius testamenti substantia exorta sit, de qua *dicto disc. 2. de testam.*

Tres igitur erant puncti; Primò nempe super pecunia numerata; Secundò super frumento, vino, & 2 oleo; Et tertiò super peremptione dicti equi; In primo autem deducta fuerunt eadem, quæ habentur super hoc articulo *in Auximana disc. 5.* & in aliis, quæ repetere non oportet; Quatenus autem pertinet ad secundum, super frumento, vino, & oleo; Admittebam ego scribens pro hærede, ut sub dicto legato veniret illa pars, quæ probabiliter destinata esset ejus-

dem testatricis usui pro eo anno, quatenus ejus mors
3 non contigisset; Dicebam tamen, ut non veniret pars excedens, quæ venditioni potiùs destinata esset, juxta ea, quæ in proposito mercium venalium ea theorica Bartoli *in l. Divus num.* ..*de bon.damnat.* habentur *apud Gabr.cons.98. lib.1. & Merlin. lib. 2. controv.2. per tot.* præsertim *num.17.& seqq.* ubi latè concordantes.

Verùm reflectendo ad veritatem, quemadmodum prætensio legatarii improbabilis videbatur circa pecuniam numeratam, in quadam moderata summa quotidianis, ac manualibus usibus proportionata, adeout vix sufficeret ad expensas funerum, & ultimæ infirmitatis, juxta casum, de quo *in Romana, seu Cusentina disc.* Ita è converso parum probabilis videbatur ista prætensio hæredis, quoniam non ex eo quod aliqua major fiat provisio, unde congruat quantitatem excedentem vendere, resultat, quod dicantur merces, seu bona mercimo-
4 nii gratia retenta, præsertim in muliere, cui incongrua est mercatura, & consequenter quod conclusio de non comprehensione mercium venalium, non esset applicabilis ad casum.

Demum quoad tertium punctum legati equorum, Scribentes pro legataria dicebant, quod cùm testa-
5 tria certos equos non designasset, sed reliquisset equos in genere, ita casus peremptionis, damno hæredis, non autem legatarii cedere deberet, quoniam genus nunquam perit, ut ex claris juribus alibi advenitur, Verùm reflectendo ad veritatem, dicebam quod hæc prætensio nullum penitus fundamentum haberet; Dicta etenim propositio, quod genus nunquam perit, rectè procedit, quando testatrix nullos habuisset equos in ejus hæreditate, adeout hæredi injuncta esset obligatio illos emendi, Sive quod magnus equorum numerus, vel armentum adesset, adeout aliquibus pe-
6 remptis, alii remanerent, ex quibus legatum impleri posset; Secus autem dum testatria habebat solùm duos equos ad usum currus, quoniam de illis legatum censetur, quamvis generaliter conceptum esset ad notata *per DD in l. legato generaliter relicto ff. de leg.1.* ex dispositione vel ratione textus *in l.si domus ff. eodem*; Idque adeo verum est, ut quamvis testatria diversum colorem expressisset, quia nempè dixisset legare equos albos, illi autem essent rubei, vel nigri, vulgo *bai*, seu *morelli*, adhuc legatum intelligendum veniret de illis. quos testatrix habebat, ut advertit in specie *Graff.de success.in §. legatum quæst.65. num. fin.* Idque ad nimiam evidentiam probari videbatur ex facti circumstantiis, ea præsertim, quod non fuerunt simpliciter legati duo equi, sed relictus currus cum equis, ideoque sine dubio id intelligendum veniebat de cur-
7 ru, eo modo, quo ipsa testatria illo utebatur. & consequenter legatum remanebat speciei, cujus peremptio legatarii damno cedit ad *text.in l. mortuo bove ff. de leg.2.§. si rei, & § si rem. Institut.de legat. & DD.* communiter, quoniam quæstio cadit, an legatum consistat in specie, vel in genere, sed posito quod consistat in specie, vel in genere, sed posito quod consistat in specie, tunc nulla desuper dignoscitur ratio dubitandi, & consequenter hujus legatarii prætensio in secundo puncto solùm probabilitatem habebat, non autem in aliis.

VITERBIEN. LEGATI CENSUUM

Pro COLLEGIO SOCIETATIS IESU

Cum FANIS.

Discursus in congressu.

Legato generaliter relicto, cujus sit electio, an hæredis, vel legatarii; Et posito quod sit unius, vel alterius, an possit eligi optimum, vel dari possit respectivè pessimum, Et quando legatum generis sit inutile.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An legatum factum de aliqua re in genere valeat, distinguitur.*
3 *Quando valeat etiam, ubi aliàs valere non deberet.*
4 *De suppletione voluntatis testatoris à lege, vel Judice facienda.*
5 *Ubi voluntas adest, cessant quæstiones.*
6 *Quando electio sit hæredis.*
7 *Et quando ejusdem, vel legatarii.*
8 *De distinctione inter res animatas, & inanimatas.*
9 *Respondetur ad* Harpret. *tenentem, ut semper electio sit legatarii.*
10 *Quomodo leges debeant intelligi.*
11 *De aliquibus* Rotæ decisionibus *super electione legatarii.*
12 *Quando uni vel alteri competit electio, quid sit eligendum.*
13 *Favore piæ causæ debetur quod magis.*
14 *Quod sit legatum quantitatis, non autem speciei.*
15 *Quando bona sint in facultate solvendi.*
16 *Quomodo dignoscatur an sit de specie, vel de quantitate.*
17 *Vincula minuunt de valore.*
18 *Potest census vendi minori pretio, quàm sit impositus.*
19 *De alio argumento, ut legatum sit quantitatis.*
20 *Ubi legatum est de specie, vinculi diminutio cedit damno legatarii.*
21 *Census si non habet ab initio fundum idoneum, non est census.*

DISCURSUS XII.

DOnatus de Spadensibus creditor patrimonii Monaldensium in pluribus censibus diverso tempore constitutis, quorum aliqui ob anterioritatem 1
erant tuti; Alii verò posteriores periculosi, juxta seriem, dè qua *sub tit.de feud.* ad materiam bullæ Baronum *disc. 77. & seq.* legatum fecit Collegio Societatis Jesu Viterbii scutorum 1500. pro fabrica Ecclesiæ, adimplendum ex hujusmodi censibus in genere, non exprimendo de quibus; Unde propterea inter Collegium legatarium, & hæredem orta est extrajudicialis controversia [cum quodam concordiæ benevolo temperamento sopita] cujusnam esset electio, an hæredis, vel legatarii, dum hæres prætendebat dare de posterioribus, legatarius autem prætendebat eligere de melioribus; Ac etiam cùm Congregatio Baronum non liberet pecunias nisi vinculatas, cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus, atque ubi præstari non potest idonea cautio, loco istius fit investimentum in loca montium cum hoc vinculo, ut pluries advertitur ad dictam materiam Bullæ Baronum *sub tit.de feudis*, ac etiam *eodem titulo in supplemento, & sub tit.de credito præsertim disc.127.* Hinc dubitari etiam contigit, an hujusmodi cautio præstari deberet per hæredem, vel per legatarium; Ideoque, pendente tractatu concordiæ, ex parte Collegii convocatus fuit congressus Advocatorum, ad effectum deliberandi, quid magis expediret.

Quatenus igitur pertinet ad punctum electionis, an illa esset hæredis, vel legatarii juxta stylum hujusmodi congressuum, quod quandoque ad ostentationem totius materiæ discursus assumi solet, generaliter actum fuit de materia legati generaliter relicti; Atque super hoc articulo dicebam, quod duæ cadant inspectiones, una scilicet validitatis, & alte-

ra electionis; Et quoad validitatem, quidquid aliqui 2 scribentes varient, [qui tam in hoc puncto validitatis, quàm in altero electionis se involvere videntur,] distinctio est quod; Aut res legata in genere habet fines determinatos à natura, ut sunt semoventia,& tunc est genus generalissimum, quia nempè relictum esset animal, absque specificatione, Illud inutile remanet, utpote verificabile in musca, vel in alio simili animali inutili; Aut genus redactum est ad speciem, seu explicatum est, quia nempè relictus sit equus, vel bos, & tunc valet, intrante solùm altera quæstione super electione, & qualitate, ut infra; Aut verò res legata non habet fines determinatos à natura, sed recipit determinationem à facto hominis, quia nempe legetur fundus, vel domus, & tunc, Aut in hæreditate nulli adsunt fundi, vel domus, & pariter magis receptum 3 videtur, ut legatum sit inutile,nisi facti circumstantiæ suadeant certam, ac determinatam testatoris voluntatem, quod noluerit nugari, sed verè providere legatarium de una domo, seu de una vinea, vel de altero prædio, quoniam licet suam voluntatem explicare 4 ignoraverit, adhuc tamen ex illa suppletione, quæ per legem, vel Judicem facienda est, quando constat, quod sit minus scriptum, quàm volitum, & de qua suppletione habetur præsertim actum *sub tit. de fideicom. dis* 113. ubi de juribus, & auctoritatibus, ita attendendi potiùs substantiam voluntatis testatoris, ac naturalem voluntatem, quàm sonum verborum, vel subtilitates, ac formalitates juris civilis præsertim antiqui Digestorum, quod nimium immorabatur in verborum formalitatibus, etiam in institutione hæredis, ac in aliis, de quarum moderatione habemus in jure novo, vel novissimo Codicis, & Authenticorum; Et tunc intret Judicis arbitrium ad cogendum hæredem, ut emat pro legatario domum, vel vineam, quæ ipsius legatarii conditioni proportionata sit pro verisimili testatoris voluntate, habita consideratione virium hæreditariarum, aliarumque circumstantiarum, ex quibus ipsa substantia voluntatis desumatur; Si verò in hæreditate adsunt domus, vel fundi, & tunc extra controversiam est legati validitas, remanente solùm quæstione super electione,ut infrà.

Et consequenter [applicando ad rem,] ubi etiam istud dicendum esset legatum speciei, sive generis hujusmodi censuum [cujus contrarium mihi probabilius videbatur, ut potiùs esset legatum quantitatis, ut infrà] dubitari non poterat de validitate, dum in hæreditate aderant census, ac propterea restringebatur inspectio ad alteram quæstionem electionis, an scilicet illa esset hæredis, vel legatarii, ac etiam super modo eligendi, quatenus ad unum, vel alterum respectivè pertineret, an de melioribus, vel deterioribus.

Super utroque autem, utpote in quæstione voluntatis potiùs quam juris, quoties accedunt probationes expressæ,vel etiam præsumptæ, & conjecturales vo-5 luntatis testatoris, omnes quæstiones cessent,cum voluntati tanquam dominanti, ac Reginæ,in iis, in quibus ob legis prohibitionem, non autem defectus potestatis, perpetuò lex cedat; Atque in hoc certa, & determinata regula tradi non potest, cum totum pendeat ex facti qualitate, singulorumve casuum particularibus circumstantiis, hujusmodi voluntatem probantibus,necne.

Ubi verò hujusmodi voluntas omninò ambigua sit, adeout ad juris dispositionem pro ea regulanda recur-6 rere oporteat, & tunc distinguendum etiam est, an testator, genus restrinxerit ad certam speciem, seu demonstrationem, quia nempe relinquendo servum, illum explicaverit per nomen proprium, cum tamen plures in hæreditate adessent, qui idem nomen haberent, quia nempe dixerit lego Stychum, cum plures essent ejusdem nominis; Sive quod dicat relinquere equum album, vel nigrum, cum plures in hæreditate ejusdem coloris adessent equi, cum similibus; Et tunc verius est, ut indistinctè electio sit hæredis, sive agatur de rebus animatis juxta exempla superiùs tradita, in quibus major dubitandi ratio cadit, ut infra, sive de rebus inanimatis, in quibus facilius est electio hæredis juxta dispositionem *textus in l. si quis à filio §. 1. & l. legato generaliter relicto ff. de leg. 1.* Idque duas habet rationes assignari solitas *per gloss. & DD. ibidem*; Primò nempe, quod cum testator senserit de re certa, tunc non dicitur amplius electio, sed potius declaratio, quæ fieri debet per hæredem, utpote verisimiliter informatum de voluntate testatoris; Et secundò quia de stricta juris censura, illud legatum, ratione incertitudinis, deberet esse inutile, ideoque cum sustineatur ex quadam juris æquitate, ista non est multiplicanda favore ejusdem legatarii, ex regula prohibente cumulum specialitatum in idem, ideoque dum hæres gravatur circa substantiam, gravari non debet circa modum,seu electionem,& consequenter [ad rem applicando] videbatur quod electio esset hæredis, dum testator, genus ad speciem reduxerat, quia non loquutus est de censibus in genere,qui plures quoque aderant cum aliis debitoribus, sed de illis cum certo debitore.

Prosequendo autem materiæ discursum, [quamvis extra controversiæ necessitatem] quod scilicet testator ad hanc specificationem non devenerit, sed relinquat in genere unam ex rebus, quæ in hæreditate existant; Et tunc, ut dictum est, revera DD. nimium variant ob jura, quæ invicem pugnantia habemus, dum legatario tribuitur electio *per textum in § si quis generaliter Instit. de leg. & in l. qui duos ff. de leg. 1.* 7 *cum concordan.* de quibus post antiquiores *Harprect. in dicto §. si quis generaliter numer.* 15. E converso autem hæredi illam tribuunt *textus in l. si quis à filio §. 1. & l. legato generaliter relicto ff. de legat. 1.* cum concordantibus relatis *per Harprect. ubi supra*, qui tamen indistinctè partes legatarii tenet, ac per alios de quibus infra.

Mihi verò, tam istius, quàm aliarum controversiarum occasione, ad istam quæstionem reflectendo [quatenus favor piæ causæ, vel alia circumstantia non accedat, quæ limitationem suadeat,] probabilior, meliusque fundata visa est distinctio. quam ex anti- 8 quiorum sensu, præsertim verò ex magistrali *glossa in l. legato generaliter*, magis communiter receptam, bene præ cæteris, pro meo judicio, tradunt *Cross. in §. legatum quæst. 62. & Simon de Pretis de interpret. ultim. vol. lib. 1. dubit. 3. fol. 3. & 4. fol. in num. 19. & 22.* cum quibus pertransit *Barrius de success. lib. 9. tit. 8.* quod scilicet; Aut agitur de rebus animatis; Aut de inanimatis; Primo casu cessante dicta certa destinatione per testatorem facta, in rebus animatis, electio debeat esse legatarii, juxta dispositionem *textus in d. l. qui duo*; In rebus autem inanimatis electio debeat esse hæredis juxta dispositionem *textus in d. l. si domus ff. eod. tit. de leg. 1.* Ex ea ratione differentiæ, quod in rebus animatis puta in servis, vel animalibus, quandoque magis expedit non habere, quàm habere morbosum, seu aliàs inutilem, ob expensam necessariam in alimonia; Secus autem ubi agatur de rebus inanimatis, in quibus dicta ratio non intrat, quoniam tunc quomodocumque, hæres eligat, semper magis expedit habere, quam non habere.

Et quamvis huic distinctioni obstare videatur generalitas textus *in dicto §. si generaliter Instit. de legat.* 9 in qua se fundat [more scholasticorum litteram textus rigorose sentientium] *Harprect. ibidem*, qui proinde generaliter legatario electionem tribuit, atque cum ejus auctoritate tanquam in re plana procedebant alii desuper consulti; Attamen ut bene præ cæteris observat *Simon de Pretis ubi supra num. 4. circa finem*, cum textus exemplificet in servo, hinc proinde quando generaliter de aliis loquitur, intelligendus

dus est de similibus, ità capiendo intellectum conciliativum cum textu *in dict. l. si domus*, & concordantium super electione hæredis.

Licèt enim *idem Harprect.*, scholastico more, seu [ut aliqui dicunt] potiùs tamquam grammaticus legalis, quàm tanquam J. C. respondendo ad textum *in*
10 *dicta l. si domus*, nimium elaborare curet super illius emendatiori littera in Pandectis Florentinis, & an illud verbum *valent* stare possit potiùs in numero singulari, quam in plurali; Attamen istæ, ac similes scholasticorum subtilitates, commendabiles quidem censendæ sunt in scholis, & academiis, ad juvenum ingenia exercenda, pro acuminis acquisitione, ut ita resultet bonus effectus practicus super applicatione, & ne aliàs procedatur cum ineptissimo, nimiumque damnabili, quamvis frequentiori, ac penè communi, pragmatico usu, attendendi auctoritates in sola littera; Non autem, ut in foro super hujusmodi grammaticalibus rigoribus, seu emendationibus legum, adeò immorandum sit; Tùm ex rationibus ponderatis *sub tit. de usur. disc. nr.* 5. Tum etiam ex alia ratione ponderata in historia legali recensita *sub tit. de servitut. disc. nr.* 1., quod scilicet, dum legum usum habemus, non ex auctoritate Imperiali, sed ex usus receptione post, inventionem, ideireò illas attendere debemus juxta editionem vulgarem, cum qua populi illas receperunt, non autem cum hujusmodi novis ponderationibus, vel subtilitatibus, ut *dicto disc. 1. de servit.* advertitur.

Alii desuper consulti, atque ad congressum vocati,
11 magnum fundamentum constituebant in auctoritate *Rotæ decis. 2. 3. num. 3. par. 1. recent. & decis. 238. num. 7. par. 4. tom. 2.* ubi constitui videtur regula ad favorem legatarii, ut ejus sit electio, Verùm advertebam quod in dictis decisionibus nullum fundamentum constitui deberet, dum incidenter articulo non discusso, atque ad alium effectum ibi de hoc agitur.

Et quoad alterum punctum, an scilicet, præsupposito quod uni, vel respective alteri electio competeret,
12 an ubi competit legatario, possit eligere pessimum; Quamvis pariter DD. nimium discrepent; Aliquibus in summo juris rigore, seu legulcico more extremum retinentibus; Aliis verù [& probabilius,] mediam viam tenentibus, quodque propterea mediocre pro facti qualitate, ac verisimili disponentis voluntate ex Judicis prudenti arbitrio, præstandum sit, adeout certa, & determinata regula desuper non cadat, ut sentiunt *Crass. Simon de Pret. & Barrius ubi sup.* Non tamen fuit opus hujus quæstionis veritatem examinare, cùm ageretur de legato ad pias causas, cujus privilegium est, ut censcatur relictum quid magis ex deductis *per Tiraq. de privil. pia caus. cap. 15. & Surd. decis.* 298. apud quos concordantes, ut alibi advertitur.

Ista deducebam discurrendo, retento præsupposito, cum quo ab omnibus procedebatur; ut istud esset legatum in genere de tot censibus, qui considerandi essent tanquam species, eodem modo, quo considerantur legata facta de domo, vel de fundo seu de alia re in genere; Verùm pro meo sensu advertebam, ut hæc omnia essent extra casum quæstionis, cùm mihi videretur potiùs quod ageretur de legato quantitatis
14 scutorum 1500. pro quorum solutione destinati essent census, qui proinde ita starent potiùs pro facultate solvendi, seu tanquam effectus demonstrati, ex quibus solutio facienda esset.

Ad id autem sentiendum movebar; Primò ratione subjectæ materiæ, seu operis, cui legatum factum erat, pro fabrica scilicet Ecclesiæ, pro qua, congrua, imo necessaria erat pecunia prompta, & numerata, incongrui autem census, quorum sors est irrepetibilis, quodque propterea intrarent ea, quæ ex theorica *Bartoli in l. decem in mille ff. de verbor. oblig.* & aliis habentur *in Romana dotis, seu canonum sub tit. de dote disc.*
55. ubi quod aliud est debitum bonorum in specie; 15
Aliud verò illud quantitatis, pro quo bona danda sint, & quæ propterea posita sint in facultate solvendi, ideoque ut onus esse deberet hæredis vendere tot ex censibus sibi melius visis, pretium autem usque ad dictam summam erogare in hoc opus.

Secundò idem suaderi credebam ex contextu dispositionis, seu verborum formula, dum legatum directum non erat ad census, super quibus substantia dis- 16
positionis resideret, sed directum erat ad quantitatem, & deinde demonstrari essent census, ideoque census potius starent, demonstrative tanquam effectus, ex quibus solutio facienda esset.

Et tertiò quoniam stante dicto stylo Congregationis Baronum, qui etiam est juridicus, ac juris dispositioni innixus quando agatur de concursu creditorum, non liberandi pecuniam, nisi cum cautione, seu istius loco cum investimento vinculato ut supra; Ita de consequenti resultabat, quod ubi census legati fuissent tanquam species, illi minus valerent ratione vinculi, quod sine dubio minuit de valore, ex iis, quæ ha- 17
bentur *sub titulo de Regal. disc. 30. cum duobus seqq.* ac etiam *sub tit. de credito disc. 53.* & alibi, ideoque summam legatam legatarius non obtineret.

Hinc proinde verius videbatur, ut hæredes cogendi essent vendere tot ex istis censibus etiam in majori summa, ut dicta summa legata in opus demandatum integre erogari posset, quoniam etiam in censibus, quæ pro justo pretio constituti sunt, verius est dari majoris, vel minoris pretii alterationem ob vincula sive ob difficultatem exactionis, aliasque circumstantias 18
ex deductis *per Cenc. de cens. quæst. 72. Roder. de ann. redd. quæst. 8. num. 22. Cyriac. contr. 170. num. 13. Rovit. prag. 1. de cens. num. 33.* latè *Salgad. in labyr. par. 1. cap. 13. §. 2. num. 36. & seqq. & cap. 27. num. 80. & seqq.* ubi referendo utriusque opinionis sequaces, veriorem firmare videtur negativam in praxi de facto receptam.

Dictumque argumentum subjectæ materiæ nimium concludens videbatur ex dicta circumstantia cautionis, quam dare oportebat de restituendo, sive ejus lo- 19
co investiendi in loca montium inalienabilia, cum ita impossibile esset practicare erogationem hujus pecuniæ in fabricam Ecclesiæ, utpote in actum irretractabilem, onde alias dari posset casus avocationis, ob quam Collegium damnificatum remaneret de proprio; Sunt autem ista argumenta pro regulanda ambigua voluntate, secus autem, ubi istius expressa probatio accedat, vel etiam tacita deducta ex fortioribus præsumptionibus, cum in hujusmodi quæstionibus semper regulæ, vel præsumptiones juris, cedant voluntati testatoris.

Ubi verò legatum esset de speciebus, tunc advertebam, quod caderet quidem inspectio super dicto onere præstandi cautionem, illudque admittebam incumbe- 20
re legatario volenti census pretium obtinere, cum sit onus, seu vinculum de natura rei, quamvis illud minuat de valore, dum ita censetur relictum illud minus, ipseque census talis qualis est, summa verò stat potius demonstrative ad denotandum, quanta dictorum censuum rata relicta esset.

Quo verò ad punctum electionis, an uni, vel alteri incumberet; Sive circa modum, an de melioribus, vel de deterioribus; Verè erat inspectio inanis, dum istud patrimonium jam positum erat sub concursu ad effectum extinguendi census ex deductis *sub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *in Romana reviviscentia censuum disc.* 81. cum ita intraret dilemma quod, 25
Aut census assignandi, erant de non subjectis avocationi ab anterioribus, vel potioribus, & tunc nullus effectus erat, an potius uni, quam alteri assignarentur; Aut verò erant de posterioribus, adeout non remanerent bona, ex quibus satisfieri possent, & tunc

illi dicuntur deficere in radice ex defectu fundi, ac reputantur non census ab initio, ideoque hæres non adimplet legatum juxta celebrem *decisionem 639. Merlin.* & advertitur *sub tit. de credito disc. 64.*

MONTIS FALISCI LEGATI

Pro CAPPELLANIIS

Cum COLLEGIO CATHECUMENORUM.

Casus disputatus coram Protectore Collegii, & resolutus cum temperamento.

Facto legato generis, de quo in hæreditate adsint plures species, de melioribus, pejoribus, & mediocribus, cujusnam sit electio, & quid eligendum, vel præstandum sit; Et quid in hoc operetur favor causæ piæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum generis intelligitur de iis rebus, quæ sunt in hæreditate.*
3 *Cui competat electio, an heredi, vel legatario.*
4 *De eodem &c.*
5 *In legatis non piis, debetur quod minus, secus in piis, ut quod magis.*
6 *Quid ubi etiam heres sit causa pia, & de conquassatione privilegiorum.*
7 & 8 *De eodem, & qua dicatur causa magis pia.*

DISCURSUS XIII.

1 Joannes Venturellus, instituto hærede Collegio Cathecumenorum, inter alia legata, reliquit loca 20. montium, ad effectum erigendi in Cathedrali Montis Falisci duas capellanias, quas sequuta morte testatoris Episcopus cum Capitulo illicò erexit; Dumque in hæreditate quamplura reperta essent loca montium trium specierum, ex quarum singulis, integrè legatum impleri poterat; Aliqua enim erant baronalia, quæ tunc juxta temporum conditionem reputabantur meliora, habentia pretium extrinsecum scutorum quinque, ultra intrinsecum scutorum 100. pro quolibet; Alia verò cameralia, quæ mediocria dici poterant, habentia solùm valorem intrinsecum cum satis modico augmento vix ad unum scutum ascendente valoris extrinseci; Et alia erant, sive cameralia, sive baronalia, fortè ob dotis, ac assignamentorum deterioratam conditionem, quorum valor non ascendebat ad intrinsecum, ideóque erant de deterioribus; Hinc proindè orta est controversia, cujusnam esse deberet electio; Et quatenus unius, vel respectivè alterius esset, an meliora, vel respectivè deteriora eligi possent, vel potiùs capienda essent mediocria, seu de omnibus tribus speciebus pro rata; Quare ex parte cappellanorum requisitus ad scribendum coram Cardinali ejusdem Collegii Protectore in forma potiùs extrajudiciali, & benevola, quàm contentiosa.

Præsupposito certo juris principio, quod dum in hæreditate aderant loca montium, eorum legatum,
2 quamvis in genere factum, attamen de hæreditariis intelligendum esset juxta *text. expressum in l. si domus 74. ff. de legat. 1.* cum concordant.; Quatenus pertinet ad punctum electionis, cui scilicèt ea competat, an hæredi, vel legatario; Dicebam quod hujus quæstionis occasionem præbet varia lectura *text. in dicta l. si domus*, ex deductis præsertim *per Harprecht. in §.*
3 *si generaliter Instit. de legatis ex num. 13.* ubi cæteris allegatis probat, quod emendatior lectura videtur assistere legatario, ut scilicet quoties agatur de legato speciei, hæres præstare teneatur eam ex pluribus domibus in hæreditate existentibus, quam legatarius velit, nisi in contrarium urgeant adminicula diversam testatoris voluntatem suadentia; Atque pro legatario stare regulam dixit pluries *Rota præsertim decis. 203. num. 3. par. 1. rec. & 238. num 7. par. 4. tom. 2.*

Verùm in hac facti specie opus non erat assumere hujusmodi quæstionem, super cujus proindè determinatione matura reflexio habita non fuit, [ideóque præmissa Incidenter insinuabantur], atque de eis actum est *discur. praced.* Siquidem non agebatur de legato domus, vel prædii, seu aliarum rerum similium 4
diversæ naturæ, seu valoris, itaut magis expediret unam potiùs, quam alteram habere, sed agebatur de locis montium, quæ omnia eumdem intrinsecum valorem habent, idemque genus constituunt, solumque adest aliqua accidentalis differentia inter unam, & alteram speciem, circa majorem, vel respectivè minorem valorem extrinsecum, unde propterea nil refert, an electio sit unius, vel alterius, cùm in eis non concurrat illa ratio affectionis, seu majoris commoditatis, quæ in speciebus datur ultra interesse bursale; Ideoque reducebatur quæstio ad punctum super modo eligendi, an scilicet, [sive ad legatarium, sive ad hæredem id spectaret], eligenda, vel respectivè præstanda essent meliora, vel deteriora, aut media.

Quando autem hæres non esset etiam causa pia, tunc dicebam, quod casus esset extra quæstionem, ut meliora, atque habentia majorem valorem, præstari deberent, quoniam inter causæ piæ favores, ac privi- 5
legia illud computatur, ut legato generaliter relicto, debeatur quod plus; In hoc etenim differunt legata pia à prophanis, quod in istis regulariter debetur quod minus *ad text. in l. Titia §. Seia ff de auro. & argento legatis*, ubi Bart. & cæteri congesti *per Tiraquell privil. pia causa 25. in princ.* ibique *Adden.* [licèt ipse *Tiraquell.* dubitet] *Harprecht. in dicto §. si generaliter numer. 23. Gratian. disc. pt. 615. num. 16. & discept. 700 num. 12. cum seqq. Sur. de alim. tit. 8. privil. 25. & decis. 298. n. 12.*, ibique *Hodiern.*

Quare difficultas residebat in eo, quod hæres etiam esset causa pia, an scilicet intraret inter æque privilegiatos conquassatio privilegiorum, itaut, vel intraret distinctio, quæ habetur in legatis prophanis inter 6
res animatas, quas, ubi sunt deteriores, magis expedit non habere quàm habere, & res inanimatas, quas semper habere expedit, undè propterea præstando etiam deterius, legatum remaneat proficuum, & operativum.

Et in hoc, licèt *Capr. cons. 3. num. 3. & sequen.* ex dicta ratione conquassationis privilegiorum punctualiter firmet; ut mediocre debeatur; Nihilominùs dice- 7
bam, ut de stricto jure contrarium probabilius videretur, quoniam regula, ut inter privilegiatos privilegia conquassentur, procedit, ubi ambo sunt privilegiati in genere, & in specie, atque uterque deducere potest privilegium activè, & passivè, & non alias, ut cæteris cumulatis *Tiraquell. privil. pia causa 16.* plenè *Trentacinq. lib. 3. var. tit. de rescript. & privil. resol. 3. n. 3.* Ideoque cùm causa pia reperiatur in jure privilegiata, quando est legataria, & sic in specie consequendi ex legato, quod majus; E converso autem non reperiatur privilegiata in eadem specie, quando est hæres, præstandi quod minus ex privilegio, eo quia aliàs de jure, quod majus præstare deberet, hinc proindè sequitur, ut cesset concursus privilegiorum hinc indè, & consequenter locus non sit regulæ.

Præterea, posito etiam concursu privilegiorum in eadem specie, adhuc tamen inter easdem causas pias datur inæqualitas privilegiorum, seu magis, & minus 8
juxta majorem, vel minorem pietatem, seu verisimilem testatoris voluntatem, quæ uni magis quàm alteri pio operi assistat, ut non semel *hoc eodem titulo* inferius habetur In proposito contributi inter legatarios, quoties hæreditas omnibus idonea non sit, quoniam in

eodem

eodem genere piarum dispositionum; datur majus, vel minus privilegium, ut una pia dispositio non subjaceat contributo; & alia sic, quia nempè agatur de facta pro restitutione malè ablatorum, ac exoneratione conscientiæ, sive pro missis celebrandis, aut aliæ concurrant circumstantiæ majorem affectionem testatoris verisimiliter suadentes; Licèt enim omnes essent dispositiones piæ, animæ favorabiles, ac directæ in Deum, qui est unus, & idem qui per plura organa, seù media, nostras pias clargitiones in peccatorum redemptionem recipit; Nihilominus adhuc datur inter eadem opera aliqua differentia majoris pietatis, seu magis benè ordinatæ charitatis, vel majoris affectionis ipsius disponentis; Idque præsertim à DD. exemplificari solet in legatis pro celebratione missarum ut potè ex opere, quod juxta piam catholicam credulitatem magis proximè operativum est ad animæ suffragium, ac liberationem, vel aliquod levamen à pœnis purgatorij; Et hunc dicebam esse casum cum ageretur de legato pro erigendis cappellaniis cum onere missarum, ac ulterius concurreret ratio verisimilis majoris affectionis testatoris, dum quo magis cappellaniæ erant benè dotatæ, eo magis id influebat in honorificam conservationem ejus memoriæ in patria.

Accedente etiam alia ratione melioris, magisque honorifici cultus Ecclesiæ Cathedralis, dum quò magis beneficia sunt pinguia, & benè provisa, eo magis habentur personæ qualificatæ melius Ecclesiæ inservientes; Licèt enim quo ad provisionem hujusmodi cappellaniarum, seu beneficiorum, principaliter spectetur fructus, qui sive in una, sive in altera locorum specie erat onus, & idem, ut judiciosè motivabat idem Cardinalis Protector; Replicabam tamen quod dicta circumstantia majoris, vel minoris valoris influebat quoque in fructum, licèt non circa quantitatem benæ tamen circa faciliorem exactionem; Ac etiam quia sæpius, ob doris, seu assignamentorum deteriorationem, oportet pati de facto etiam diminutionem fructuom, vel amissionem in parte, ex qua circumstantia resultat dimioutio valoris intrinseci; Non fuit tamen opus super his, ultra primam informationem elaborare, quoniam causæ Patronus, qui pro cappellanis scribebat, cum quadam simplicitate petiit mediocria, atque Collegii Administratores visis istis difficultatibus dederunt libenter; Et de hac eadem materia in terminis legati certæ quantitatis in tot censibus, cujus esset electio, & an legatarius eligere possit anteriores, & magis exigibiles, vel hæres præstare posset posteriores, & minos totos habetur *in Viterbien. legati hoc eodem tit. disc. praced.*

† *In alternatiris cujus nam sit electio, habetur etiam sub tuit de Donat. disc. 4. ex n. 8.*

NEPESINA LEGATI

Pro HÆREDIBUS CATHARINÆ ZACCARDINÆ.

Responsum pro veritate.

An, & quando certa designatio in legatis pro certo opere faciendo, stet taxativè, vel demonstrativè, adeout deficiente designatione, vel re designata non sufficiente, intret, necne obligatio supplendi aliundè.

SVMMARIVM.

1 *FActi series.*
2 *De ratione deficientiæ fructuum locorum montium.*
3 *Quod facta assignatione aliquorum bonorum cum præsupposito, ut quemdam redditum importarent, non teneatur heres, si redditus deficiunt, & non intret suppletio.*
4 *De privilegio pia causa, ut semper destinatio stet demonstrativè.*
5 *Contrarium, ut pia causa in hoc non sit privilegiata*
6 *Distinguitur, seu conciliatur.*
7 *De eodem, & ut in dubio pro pia causa quod magis.*
8 *Pia causa attendit veritatem naturalem, cujus defectum ea non supplet.*
9 *Declarantur decisiones, de quibus num. 3.*
10 *Quando designatio dicatur stare taxativè, vel demonstrativè.*
11 *De eodem, & quomodo id dignoscendum sit.*
12 *De applicatione ad casum quastionis.*
13 *De alio casu controversia, ut designatio staret demonstrativè.*
14 *Et de alio casu, in quo dicitur idem.*

DISCURSUS XIV.

1 CAtharina prole carens, institutis peonepotibus
ex fratre, fractaque narrativa, quod possi-
deret in Vrbe 26. loca montium, tunc fructu antium 1
ad rationem quinque pro centenario, mandavit ero-
gari ex eorum fructibus annua scuta centum pro sub-
sidio dotali quatuor pauperum puellarum, & scuta
20. pro diversis alijs piis operibus, mandando, ut in
casu extractionis, pretium [toties quoties id contin-
geret] non in alios effectus, quàm in consimilia loca
montium investiri deberet, assignata ratione, ut dic-
ta annua summa ex fructibus pro piis operibus im-
plendis percipi posset; Tractu verò temporis, dupli-
cem diminutionem, tàm in sorte, quàm in fructibus
dicta loca montium passa sont; In fructibus scilicèt 2
ob reductiones primò ad quatuor cum dimidio, & de-
indè ad quatuor, Et in sorte, quoniam sequuta ex-
tractione, in cujus casu, Camera debitrix restituit so-
lùm scuta centum pro quolibet loco, in quibus con-
sistit pretium intrinsecum, & naturale, ad effectum
emendi alia consimilia loca, juxta frequentiorem
contingentiam, oportet erogare aliquam majorem
summam, ratione augmenti extrinseci; Et quateous
id expleri non possit [quia nempè alia non adsit pe-
cunia, nisi ex hujusmodi extractione retracta], id
causat diminutionem numeri, adeout [e. g.] cum
pretio locorum 26., vix emantur loca 25. vel 24. & sic
successivè, contingente hujusmodi replicata extrac-
tione, & nova erogatione, sors primæva longo tem-
poris tractu, recipit notabilem diminutionem, ex qua
de consequenti resultat diminutio fructuum; Quare
executores ab eadem testatrice ad id deputati, non
integram summam scutorum 120. ab ea demandatam,
sed solum eos minores fructus, qui in tempora per-
cepti fuerunt, erogarunt; Hinc proindè officiales
Fabricæ, prætensionem excitarunt contra hæredes
testatricis pro suppletione omnium annorum decurso-
rum, quod summam notabilem importabat; Quare
desuper, pro veritate ab eisdem hæredibus consultus
fui, ad effectum deliberandi, an expediret litem sub-
stinere [ut aliquorum desuper consultorum sensus
erat], vel potiùs, cum honesta concordia pro istius
Tribunalis stylo hujusmodi litem, & molestias redi-
mere, atque juxta hanc secundam, partem Ego res-
pondi.

Consulentes autem litis prosequutionem, opinando
quod molestiæ essent indebitæ, juxta solitum pragma-
ticum stylum, qui hodie adeò invaluit, procedendi
cum decisionibus, & auctoritatibus, quæ videntur
speciales, illas non examinando, neque casus distin-
guendo; Fundamentum constituebant in firmatis *per* 3
*Rotam in Camerinen. dotis Ecclesia 22. Juny 1650. &
9. Maij 1653. coram Meltio*, quarum prima est im-
pressa *decis. 62. par. 11. recent.*, in quibus deciditur,
quod fundata per testatorem, vel disponentem Eccle-
sia

sia, seu cappella cum annuo redditu per hæredes
solvendo scutorum 500. redimibili cum sorte scuto-
rum 6. m. investiendorum in effectus fructiferos,
si dicta summa per hæredes restituta, eaque inve-
stita, dictum fructum non produceret, sed longe mi-
norem, non tenerentur hæredes ad suppletionem;
Ac etiam *in Romana supplementi dotis 5. Decembris
1653. coram Cerro*, ubi quod facta donatione,
vel assignatione pro dote monasterij tot bonorum,
quæ redderent in fructu annua scuta 300., si post
assignationem dictos fructus diminutionem patere-
tur, non teneantur hæredes supplere; Ad quod
etiam conferunt deducta *apud Mantic. decis. 242.*
& latè *per Brixian. in repertor. decis. Borgnin.
vers. verba potiùs præsumuntur posita demonstrativè
&c.* ubi in fortioribus terminis certi numeri mis-
sarum celebrandarum, ut diminuto assignamen-
to, vel excreta eleemosyna missarum, unde prop-
terea, illud ad præfinitum numerum non suffi-
ciat, iste reduci debeat juxta frequentem, & quo-
tidianam praxim reductionis missarum ex ista
causa.

Non acquiescendo autem, pro genio, ac stylo hu-
jusmodi generalitatibus; Ad veritatem melius inda-
gandam, opportunum censui examinare priùs theori-
cam juris generalem, sive in abstracto, deindeque age-
re de concreto, sive de applicatione, distinguendo pri-
mam juris inspectionem in duas quæstiones, quas de-
super habemus; Primò nempè, an favor piæ causæ ali-
quam specialitatem in hac materia inducat, adeout,
quamvis regulariter in prophanis, destinatio taxativè
potiùs, quàm demonstrative staret, undè propterea in-
dubitata resultet juris dispositio pro exclusione sup-
pletionis, attamen in pijs legatis secùs dicendum
esset; Et secundò, quatenus pia causa hujusmodi pri-
vilegium non habeat, dictumque effectum non opere-
tur, adeout pariformiter cum generali regula, seu theo-
rica procedendum sit; An & quando in una, vel respe-
ctivè altera taxativæ, vel demonstrativæ specie versati
dicamur.

Quatenus pertinet ad primam; Inter antiquiores
non modica fuit quæstio, an inter causæ piæ favores,
4 & privilegia, illud recensendum veniat, ut taxativam
resolvat in demonstrativam, ad effectum ut pium
opus a testatore volitum, integrè impleatur, cum obli-
gatione hæredis ad suppletionem; Vel potius, ut in hoc
nullum dignoscatur privilegium; Atque juxta primam
partem favore piæ causæ sentiunt *Roman. singul. 431.*
quod ab omnibus in hoc alligari solet, & alij relati
*per add. ibidem Tiraquell. privil. piæ caus. 63. Tondut.
quæst. benef. tom. 1. quæst. 90. num. 2. Rovit. decis. 57.
num. 2.*

Contrarium verò tenent *Felin. in cap super litteris*
5 *num. 4. de rescrip.* & alij relati *per Rovit. dicta decis. 57.*
ubi istam quæstionem ex professo hincindè disputat,
ex quibus patet, magis communem esse hanc secun-
dam opinionem; quod etiam agnoscit *Rota decis. 11.
de testam. in antiq. decis. 662. par. 1. divers. apud Mer-
lin. decis. 456. num. 35. & seqq. repetit. dec. 365. par. 5.
rec. decis. 63. num. 21. par. 11. rec Tondut. dicta quæst. 90.
num. 4. & seqq.*

Quod scilicet, in eis favore piæ causæ, & pro sup-
pletione respondeatur, eo quia ambiguum esset, an in
6 una, vel altera specie versaremur, quo casu favor piæ
causæ hunc effectum operatur, magis benignæ, ac latæ
interpretationis, atque ut in dubio potius pro demon-
strativa, quàm pro taxativa respondendum sit; præsu-
mendo voluntatem disponentis eo modo, quo melius,
ac pinguius illa impleri potest, ex conclusione, de qua
pluries *sub tit. de dote*, & alibi, ut quemadmodum in le-
7 gatis prophanis, seu alias ob præsumptam majorem
hæredis dilectionem legatum ambiguum, seu æqui-
vocum interpretandum est, ut minus gravet, ità èconn-
verso pia legata interpretationem habeant in op-
positum; Ubi verò facti circumstantiæ ob claram pro-
bationem, vel fortiores præsumptiones dictam præ-
sumptionem cessare faciant, atque taxativam sua-
deant, tunc favor causæ piæ nullius est operationis
ex vera propositione pluries insinuata *sub tit. de testam.*
& alibi, quod piæ causæ privilegium operativum est
in ijs, quæ pendent à juris positivi subtilitate, & so- 8
lemnitatibus, non autem in ijs, quæ sunt voluntatis, ac
juris naturæ, quoniam dum Ecclesia alijs enixè prohi-
bet obtinere bona alterius citra istius voluntatem,
multò magis ipsa hoc observare debet; Itaque vide-
tur hujus quæstionis genuina veritas; Et consequenter
tanquam in quæstione facti & voluntatis potiùs,
quam juris, neglectis diversis opinionibus, decisio re-
gulanda est ex facti circumstantijs, ex quibus verisimi-
lem disponentis voluntatem indagare oportet, illam-
que servare; Atque in his terminis, & cum hoc præ-
supposito procedunt dictæ decisiones, in quibus Alij
desuper consuli simpliciter fundamentum constitue- 9
bant, quoniam revera error est cum generalitatibus in
hac materia procedere.

Cum eadem distinctione, seu reflexione proceden-
dum esse dicebam in altera quæstione, quando scili-
cet designatio stare dicatur taxativè, vel demonstrati- 10
vè; Quamvis etenim Scribentes, pro consueta legulei-
ca insipidura, totam vim constituere soleant in verbo-
rum ordine, seu contextura, distinguendo, an legatum
cum sua perfecta oratione præcedat, adeout alia sup-
pletione non indigeat, deindeque adjiciatur designa-
tio; Et tunc censeatur demonstrativè; Aut verò sine
designatione oratio esset imperfecta, ipsaque designa-
tio eam perficiat; Et tunc secus; Magnam etiam rete-
xendo quæstionem, an oratio debeat esse penitus se-
parata à designatione, vel sufficiat unica, & conjuncti-
va cum solo relativo, ut ex sensu *Bartol.* distinguit
Castrens. cons. 338. lib. 1. num. 3. quem cæteri sequuntur
relati *per Cyriacum contr. 336. n. 8. & seqq. Grat. dis-
cept. 256 num. 1. & seqq. Lara de anniverʃ. lib. 1. cap. 15.
in fin. Alphons. de Leon. de cappellan. quæst. 5. sect. 14.
Castill. lib. 4. contr. 54. num. 21. & seq Galeot. lib. 2. contr.
44 de Marin. resol. 124 lib. 2. Rovit decis. 57. num. 3. &
11. Merlin decis. 456. num. 35. & seqq. Rot. decis. 63.
num. 21. par. 11. rec. Fanen. dotis 31. Januarij 1656. co-
ram Verospio*, & advertitur etia *sub tit. de dote disc. 61.*

Attamen mihi id nunquam placuit, quoniam ex
propositione præ oculis semper habenda, ut non cor-
tex, & figura verborum, sed substantia veritatis attendi 11
debeat, erroneum videtur, ita generaliter decisionem
regulare cum hac formalitate verborum, quæ potius
Notarij quam testatoris esse dicuntur; Potissimè verò
in hac facti specie, quod agebatur de testamento mulie-
ris, quod juxta hujus regionis nimium damnabilem
abusum, conceptum erat in lingua latina, ipsi testatri-
ci omninò ignota; Et consequenter prorsus fabulosum
videtur ex formalitate verborum, vel phrase Notarij,
voluntatem regulare, cum potiùs indagari debeat sub-
stantia voluntatis ex facti circumstantijs, potissimum
verò à qualitate hæredis, an sit verisimiliter magis
dilectus, necne.

Applicando autem ad rem; In hac facti specie ex
ejus circumstantijs, pro demonstrativa potius mihi res-
pondendum videbatur, ideoque consului, ut concordia
procurari debuisset, ut credo sequutum, quoniam etiam 12
contextus verborum id suadere videbatur, cum tamen
sufficeret, quod esset dubium, ut in eo pro causa pia
facienda esset interpretatio supra; Clarius vero, quo-
niam agebatur de hærede penè extraneo, adeout, non
intraret illa magis benigna interpretatio, quæ favore
hæredis contra legatarium ex ratione prædilectionis
fieri debet, atque agebatur de asse hæreditatio valdè
notabili, undè propterea onus suppletionis non re-
manebat incongruum, neque inverisimile, totius-
que dispositionis contextus ostendere videbatur,
ut testatrix erogationem dictæ summæ annuorum

C scuto-

scutorum 120. in animo principaliter habuerit.

Hinc in pluribus nimium frequentibus quæstionibus pluries disputatis, cum hac distinctione, seu regula procedere consuevi, præter genium, ut inepto usui satisfieret, juxta opportunitatem causarum pro una, vel altera parte, prædictarum auctoritatum cumulum faciendo; Præsertim verò *in una Perusina legati* pro Collegio Cambij cum Flordespina Sentia; Cum enim

13 testator fuerit magnus negotiator, instituto hærede unico filio infante, in casu ejus obitus absque prole, unde fieret locus substitutioni ad favorem Flordespinæ filiæ, reliquisset aliqua legata, præsertim unum scutorum bis mille dicto Collegio pro piis operibus adimplendis, designando pecunias retrahendas ex effectibus Thesaurariæ, quam ipse habuerat; Idem vero per aliquod tempus supervivens dictos effectus in notabili parte exigendo, pecunias investierit eo modo, quo perhæredis tutores fieri debere mandaverat, unde propterea facto casu legati non aderant, nisi modici effectus inexigibiles, meritò *per Rotam sub die 4. Maij 1671. coram Bourlemont* decisum fuit pro legatario, ut destinatio staret demonstrativè, non autem taxativè, quodque substantia voluntatis esset, ut defecto filio masculo, ideoque transeuntibus bonis ad fœminam aliqua majora fierent pia opera pro animæ suffragio, ob cessantem rationem prædilectionis, ac majoris provisionis filij masculi, & agnationis, Ex ea potissimum circunstantia, quod post testamentum supervixit testator per plures annos, atque morti proximus aliqua legata in testamento contenta, in codicillis revocavit, & in reliquis testamentum confirmavit.

Et *in una Mo ielanen.* disputata coram Prælato Judice commissario; Cum Æmilia Carpana reliquisset aliquibus ejus filijs professis in diversis Religionibus

14 quasdam annuas summas ad eorum vitam percipiendas ex fructibus effectuum, quos ipsa habebat in Bancho Sancti Ambrosij, istoque defecto, vel deteriorato, prætenderet hæres, ut legatariorum damno id cedere deberet, quodque dicta destinatio staret taxativè; Dicebam ego scribens pro Religiosis legatarijs idem quod supra, ut. s. spectari deberet substantia voluntatis, quæ erat providendi filios religiosos de annua vitalitia subventione ex tolerata Ecclesiæ consuetudine pro illis extraordinarijs indigentijs & usibus, quibus Religio non providet, quamvis adjici soleat, ut Religiosi legatarij debeant erogare in usus pios ab ipsis testatoribus eis communicatos, quoniam ista est cautela adhiberi solita, ut Religio manus desuper non apponat, atque in alijs usibus eroget ex deductis *sub tit. de testam. disc. 56.* ac etiam *sub tit. de Regularibus*, in effectu autem substantia voluntatis est, providendi personas ex motivo sanguinis, ideoque destinatio facta fuit de effectibus dicti banci, in gratiam legatariorum, tanquam de effectibus magis promptis, & explicitis, non autem, ut eis cessantibus, dicta subventio cessare deberet, & consequenter standum non est verbis, seu eorum formalitati; Eodemque modo quamplures alias consimiles quæstiones decidendas esse, pro meo sensu, respondere consuevi.

† QUando certa designatio dicatur stare taxativè seu demonstrativè, habetur etiam *sub titulo de Testam. disc. 45. de Donat. disc. 1.* ac etiam hic infra *disc. 20. & 27. & disc. 66.*

ROMANA LUCRI ET LEGATI

Pro ANTEA CORFINA DE PACTIS

Cum ALEXANDRO SABELLO.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Alexandro, postea ut credo, concordatus.

An facto per uxorem viro legato de fundis dotalibus, vel eorum aliqua parte, possit vir lucrum dotale petere ab hæredibus mulieris in alijs bonis, vel potiùs illud sub legato comprehensum sit, Et an legatum factum per uxorem viro, compensetur cum lucro dotali.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *An legatum factum per debitorem creditori censeatur animo compensandi, & in specie an legatum factum viro compensetur cum lucro dotali, &c.*

3 *Quando cesset regula super compensatione, vel non compensatione.*

4 *Quid in terminis lucri debiti ex Statuto Urbis.*

5 *Probatio voluntatis naturalis in hoc sufficit.*

6 *De distinctione inter casum certum, & dubium, an debitum sit voluntarium.*

7 *Lucrum est pars quotitativa dotis.*

8 *Legatum censetur factum de portione, vel jure spectante ad testatorem.*

DISCURSUS XV.

MAria Flavia de Corfinis nupta Alexandro 1 cum dote scutorum 3000. hoc est ducentum in bonis mobilibus, & 2800. in 101 locis montium, cum expressione quod ea remanerent pro fundo dotali tanquam species, Decedens, in ejus testamento, plurimis Piis legatis, penè absorbentibus dicta bona mobilia, & quædam alia extradotalia, viro reliquit usum fructum dictorum locorum montium, eorumdem proprietate relicta Anteæ nepti hæredi institutæ, contra quam idem vir judicium instituit pro consequutione lucri dotalis sibi debiti ex Statuto Urbis, ultra dictum legatum, atque mandatum executivum ab A. C. obtinuit, commissaque causa appellationis *in Rota coram Ninet*; Ego ad scribendum pro rea conventa requisitus fui, neque quod sciam ad ulteriorem disputationem deventum est, vel ob mortem dicti Alexandri, vel propter concordiam, seu ob defensorum mutationem.

In coagressu autem, juxta laudabilem stylum, pro causæ directione habito, ac etiam in informationibus futuræ disputationis Rotalis præparatorijs, recognitis scripturis, tam coram A. C. quam in Signatura, pro utraque parte editis, duo erant puncti; Primò nempe, an dictum legatum compensandum veniret cum lucro dotali; Et secundo, an illud factum censeretur de omnibus locis montium vel solum de illa parte, quæ spectabat ad uxorem, dempta quota spectante ad virum ratione dicti lucri.

Quatenus pertinet ad primum; Quamvis alij scribentes pro hac parte, post consuetum inutilem, ac superfluum cumulum eorum, quæ collecta habentur *apud Menoch lib. 4. præsumpt. 110. Altogr. cons. 68. lib.* 2 *1. Rot. decis. 257. & 412. par. 7. recent.* & in istis frequenter, in ista quæstione, an & quando legatum factum creditori, censeatur factum animo compensandi, stante vulgari, nimiumque recepta distinctione, inter causam voluntariam, & necessariam, seu legalem, & conventionalem, dicerent, quod lucrum dotale, utpotè delatum à Statuto, etiam sine conventione esset potiùs legale, ac necessarium quàm voluntarium; Attamen quando causa restringeretur ad hunc punctum, ego dicebam, quod omnium de illo dubitandum esset, quoniam licet etiam in his specialibus terminis, in puncto juris, verior fortè videatur hæc opinio, pro qua constituenda sit regula, ut agnoscit *eadem Rota apud Cavaler. dec. 168. n. 4. & decis. 518. nu. 1.* & habetur *sub tit. de dote in Romana augmenti dotis disc. 27.* In terminis tamen specialibus Statuti Urbis, contrarium Rotæ sequi placuitur scilicet dicator potius debitum voluntarium, & consequenter, ut regulariter non intret compensatio, ut *apud*

apud Cavaler. dicta decis. 318. & apud Buratt. decis. 291. & habetur in dicta sua materia *sub tit. de dote.*

Et quamvis regula, quæ juxta dictam distinctionem
3 statuitur, inducat simplicem juris præsumptionem, quæ non solum per contrariam probationem expressam, sed etiam per præsumptivam, seu adminiculativam, est elidibilis, ex generaliter deductis *apud Menoch. & Altogr. ubi supra*, & in specialibus terminis dotis & lucri, *d. decis. 257. & 312. par. 7. rec.* adeout ista pariter non sit quæstio juris, sed facti, & voluntatis, non recipiens proinde certam regulam generalem cuicumque casui applicabilem, cum decisio pendeat à singulorum casuum individuis circumstantijs, prudenti arbitrio ponderandis; Ideoque irrisione dignæ mihi semper visæ sunt illæ juris quæstiones, quæ desuper assumi solent, sive illæ chartarum inanes repletiones, quæ cum allegationū magno cumulo desuper fieri solent, quoniam theorica juris est indubitata, ideoque tota quæstio reducitur ad factum sive ad applicationem; Attamen in hac facti specie, nullæ aderant conjecturæ, quæ suadere possent limitationem dictæ regulæ.

Super hoc autem puncto, in eodem casu, de quo agitur *dicto tit. de dote disc. 27.* Advertebam, ut pro compensatione respondendum esset, non solùm ex qualitate
4 legati valdè notabilis, & quæ circumstātia in hoc proposito pro conjectura ponderari solet, ut *apud Altograd. dicto cons. 68. num. 38 Rot. dicta decis. 257. num. 11. & decis. 312. num 10. & 11 par. 7. rec.* sed etiam ob aliud testamentum posterius, quod inefficax fuit ad derogationem primi ob defectum solemnitatum, adeout si
5 fuisset inter liberos, vel ad pias causas, rectè valuisset, cùm voluntas esset perfecta; Et consequenter dum accedebat concludens probatio naturalis, ista sine dubio attendenda videbatur, dum ad hunc effectum sufficiunt solæ præsumptiones, & conjecturæ.

Ponderando ulterius, circa hujusmodi præsumptio-
6 num, & conjecturarum efficaciam, quod magna differentia est, inter casum, in quo agatur de simplici credito indifferenti, ex causa merè voluntaria, undè propterea intret sine dubio regula compensationis exclusiva, atque istum casum, in quo agatur de lucro staturatio, in quo sub quæstione est, an potiùs dicendum veniat debitum legale, ac necessarium, ad effectum regulandi vim, seu efficaciam conjecturarum; Istæ siquidem longè minores in isto casu dubio, quàm in altero magis claro desiderandæ veniunt, utpotè minorem facere debentes operationem, juxta ea, quæ circa efficaciam conjecturarum, ac præsumptionum frequenter habentur *sub titulo de fideicommiss.*

Quo verò ad alterum punctum; Mihi videbatur, quod clarum esset bonum jus hujus partis, & consequenter
7 quod clara esset injustitia dicti decreti, quoniam ut habetur pluries in sua materia *sub tit. de dote* præsertim *in Romana dotis de Anguilaria disc. 128.* lucrum statutarium dicitur pars quotitativa dotis, quæ ipso jure acquiritur viro proportionabiliter, & pro rata in singulis rebus dotalibus, eo modo quo de legitima, alijsque detractionibus habemus; Ideoque cum de tempore mortis testatricis, in quo testamentum perfectionem recepit, ipsa esset solùm domina trium ex quatuor partibus istorum locorum montium, hinc legatum censendum
8 est factum de portione spectante ad testatorem, neque legatarius prætendere potest æstimationem illius ratæ, quæ est sua juxta textus expressos *in l. servi electione §. fin.* & magis punctualiter *in l. si domus § etiam fin. ff. de leg. 1. Bart. in dicta l. servi electione num. 2.* ad quē tanquam magistrum se referunt *Alex.* & cæteri *in dicta l. si domus*; Et generaliter de quacumque dispositione, etiam correspectiva, ut intelligatur de jure, seu portione ad ipsum disponentem competente *ad text. in l. qui tabernas ff. de contrah. empt., & cap. Pastoralis de donat. Gregor. decis. 225. nu. 2. & 3. Ottbob. decis. 195. num. 19. cum seqq.*, & advertitur *sub tit. de donat.* & sub altero *de empt. & vendit.* ac alibi &c.

† QUando legatum censeatur factum animo compensandi, habetur infra *disc. 40. & 63.*

COMEN. LEGATI

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

Facto legato omnibus filijs alicujus, an id conveniat etiam filiabus, adeout masculinum concipiat fœmininum; Et si fiant duæ species legatorum, una pro filijs in genere, & altera illis filiabus ejusdem patris, quæ erant moniales professæ, quale legatum conveniat illi filiæ, quæ de tempore mortis testatoris erat novitia.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2. *Novitij dicuntur personæ Religiosæ.*
3 *Masculinum concipit fœmininum.*
4 *Contrarium seu declaratur.*
5 *Quomodo istæ quæstiones decidantur, & num. 10.*
6 *Si testator post factum legatum perficit opus, non debetur.*
7 *Sed si expendit minus, debetur id, quod superest.*
8. *Vitalitia subventiones monialium reputantur pars dotis.*
9 *Relictum filijs intuitu patris, dicitur à patre obtineri.*
10 *De eodem, de quo num. 5. quomodo scilicèt istæ quæstiones decidendæ sint.*
11 *De legato generali facto Prioribus Civitatis, & particulari facto alicui, an utrumque debeatur, si hic esset Prior, & de factis Monacis, & Priori &c.*
12 *An familiares honorati cum legato particulari participent de legato generali facto familiæ remissivè.*
13 *Legatum factum filijs alicujus, an conveniat solùm tunc natis, vel etiam natis post mortem testatoris.*

DISC. XVI.

CUm testator [qui propria prole carendo, etiam in vita subvenerat nepotem ex fratre, numero- 1
sa familia oneratum, in expensis necessarijs pro monacaglo aliquarum filiarum]; In ejus testamento, monialibus explicatis cum proprijs, ac appellativis nominibus, annuum legatum vitalitium librarum 30. pro qualibet fecisset; Deindeq; omnibus ejusdem nepotis filijs, sub nomine generico, & collectivo, reliquisset libras 3000. pro quolibet; Casus autem dedisset, ut de tempore mortis, una ex ejusdem nepotis filiabus, quæ de tempore testamenti erat puella innupta, reperiretur novitia in Monasterio; Hinc proindè orta est quæstio, an, & quale legatum huic conveniret, an scilicèt illud vitalitium factum monialibus annuum librarum 30. vel potius alterum generale factum omnibus filijs librarum 3000. Cumque desuper meum votum pro veritate expetendo suppressis nominibus, adeout incertus essem de requirente, communicata fuissent responsa plurium hinc inde Scriptorum; Competij, quod ad duas dubitandi rationes quæstio restringebatur pro exclusione dictæ novitiæ à legato majori; Primò nempè, quod illud factum filijs conveniret, solùm masculis, adeoùt masculinum non conciperet fœmininum; Et secundò, quod cùm dictum majus legatum librarum 3000. factum esset cum expressione, quod fieret omnibus alijs dicti nepotis filijs in sæculo existentibus, ità non congrueret dictæ moniali, quamvis adhuc non professæ, sed novitiæ, multas cumulando auctoritates, de quibus præser-

tim *apud Sperell. decif.* 16. *num.* 13. *cum fegq. Vecch.*
2 *de novitijs difp.*11.*quæft.* 10. *num.* 2. *Donat. in praxi
rerum regular. tom.* 2. *tract.* 6. *de privil. novitior,
quæft.* 2. ad probandum ut novitij dicantur potiùs
perfonæ religiofæ, & ecclefiafticæ, quàm fæculares.

Quatenus igitur ad has duas dubitandi rationes pertinet;
Refpondi, ut pro meo fenfu, neutra fubfifteret;
Non quidem prima, quoniam quidquid aliqui
contradicant, verius eft, magifque receptum, ut in ultimis
voluntatibus, atque in rebus indifferentibus, maf-
3 culinum concipiat fœmininum, atque fub nomine filiorum
veniant etiam fœminæ, ut frequenter habetur
fub tit. de fideic. difc. 34. *& feqq.* & alibi.

Et quoad alteram dubitandi rationem advertebam,
quod licèt novitij dicantur quidem religiofi, feu verius
pro religiofis habeantur, ad quofdam effectus favorabiles,
relatos per fupra allegatos; Attamen ad alios
effectus, magifque generaliter, præfertim quoad fa-
4 ctionem teftamenti activam, vel paffivam, ac jus fuccedendi,
& fimiles, habentur potiùs pro fæcularibus,
quàm religiofis; Ut in fpecie hæreditatis, vel legati relicti
exiftentibus in fæculo, ut debeatur novitijs, cæteris
relatis, habetur *apud Pafqualig. quæft. moral. centur.*
3. *quæft.* 186. *per tot.* Et generaliter *Sanchez ad præcepta
decalog. lib.* 5. *cap* 5. *numer.* 12. *Sperell. dicta
decif.* 16 *a numer.* 2. *ad* 11. *&* alij fupra allegati; Potiffimè
quia dicta expreffio qualitatis fæcularis dici non
poterat ità præcifa, feu taxativa, ut non nifi verè in
fæculo, ac fæculari more viventibus, difpofitio cum
tractu fucceffivo competeret, juxta illos cafus, de
quibus habetur *fub tit. de fideicom. difc.* 63. *cum feqq.*
vel fimul his, quoniam ita dictum fuit, difcretive à
monialibus jam profeffis, quibus idem teftator diverfum
inferius legatum fecerat, ita ejus voluntatem explicando
providendi folùm perfonas, non autem ditandi
monafteria, ultra neceffitatem perfonarum.

Neglectis autem hujufmodi generalitatibus, atque
inhærendo confueto ftylo, ac genio, regulandi hujufmodi
quæftiones volũtatis, quæ funt potiùs facti, quàm
5 juris, cum adeo frequenter infinuata propofitione, ut
non cortex, vel formalitas verborum, fed fubftantia
voluntatis attendi debeat, ex fingulorum cafuum individuis
circumftantijs defumenda; Meus fenfus fuit, ut
infpiciendum effet, an pro dote, quæ ante admiffionem
ad fufceptionem habitus novitiarum, deponenda eft
penes ædem facram, vel in ipfo monafterio juxta decreta
generalia, de quibus *fub tit. de dote difc.* 167.,
ubi agitur de dote monialium, ipfemet teftator [ut in
dictis alijs proneptibus jam profeffis fecerat] dictam
fummam, feu aliam in vita poft teftamentum erogaffet,
ut tunc dictum legatum, utpotè implicitè cer-
6 tam habens caufam, feu finem, ità impletum effet præventivè,
& confequenter, quod duplicata folutio denegandа
effet ad *textum in l. libertis quos ff. de alim. &
cibar. legat. cum concordan. apud Menoch lib.* 4 *præfũpt.*
118. *Rota decif.* 60. *n.* 1. *& decif.* 356. *num.* 9. *par.* 6. *rec.
Romana pecuniaria, feu legati* 11. *Martij* 1650. *coram
Albergato*, & in alijs; Si verò non dediffet in vita,
quia nempè ipfe pater, dotis depofitum feciffet, ut tunc
deberetur legatũ, quo mediante, idem pater, quem teftator
fublevare voluit, in toto, vel in parte fe reintegraret.

Dubitandi autem ratio, fupererat in cafu, quo dicta
fumma effet excedens, an fcilicèt illud plus deberetur;
7 Ac etiam, an huic novitiæ, poftquam effecta effet monialis,
deberetur quoque dicta vitalitia fubventio relicta
alijs monialibus; Et in hoc, quamvis magis communis
opinio videatur, ut teftatore implente in vita
opus ab eo volitum, cum minori fumma, quàm relicta
fit, debeatur refiduum legatario, quoties ifte talis
dicendus veniat, non autem fimplex exequutor, ex ijs,
quæ cæteris relatis habentur *apud Cafanatt. conf.* 35.
Capyc. latr. confult. 17. *de Marin. refol.* 93. *lib.* 1. *Gregor.
& Add decif.* 236. Attamen, retenta eadem propofitione,
de qua fupra, ut attendi potiùs debeat fubftantia
voluntatis, quàm verborum cortex, feu formalitas;
Advertebam, quod utrumque peti non poffet, refiduum
fcilicèt dictæ fummæ, ac etiam præfata annua
fubventio vitalitia, quoniam ifta relicta fuit folùm
certis, ac determinatis perfonis, proprio, ac appellativo
nomine explicatis, ideoque alijs convenire non poterat;
Benè tamen providus teftator, incertus de ftatu,
quem aliæ dicti nepotis filiæ affumpturæ effent, dictam
fummam reliquit, utpotè probabiliter congruam
pro dote matrimonij carnalis, quæ frequentiùs major
effe folet, ac etiam pro altero matrimonio fpirituali, &
pro dote folita dari monafterio, quæ minor eft, fed adæquare
folet ob alias expenfas ad id neceffarias, juncta
dicta vitalitia fubventione, quæ neceffaria etiam repu- 8
tatur, ideoque pars dotis dicitur, ut in fpecie *apud Merlin.
decif.* 671 *repetit. decif.* 30. *par.* 7. *rec. n.* 127. & pluries
in fua materia *fub titulo de dote*; Et fic, quod fumma
excedens, feu refidualis, erogaretur in cenfum, vel
alia jura vitalitia, pro dicto effectu affequẽdo, & ne ifta
proneptis alijs inferior effet, dum fubftantia voluntatis
fuit occurrendi neceffitati; qua premebatur ejus nepos
iftarum fœminarum pater, cujus intuitu principaliter
hoc legatum genericum pro omnibus filijs etiã nafcituris,
& ignotis, perfonale meritum non habentibus,
factum cenfetur; Adeout propterea, filij, à patre potiùs, 9
quàm à teftatore agnofcere dicantur, atque id reputetur
peculium profectitium, ut advertitur pluries *dicto
tit. de dote difc.* 154. & in altero *de legit. & detract.*

Si enim refiduũ, vel fumma excedens, deberetur ipfi
puellæ ad ejus liberam difpofitionem, vel quod ea non
difponente, per fubfequentem profeffionem acquireretur
Monafterio, ità effet erogare legatum in diverfam
caufam, feu finem, quàm à teftatore volitum, dum puellæ
pater, quem teftator fublevare voluit, adhuc preme- 10
retur neceffitate, faltem morali, fuppeditandi aliquam
vitalitiam fubventionem; Ifteque videtur verus modus
interpretandi, ac exequendi legata, aliafque ultimas
voluntates, indagando fcilicèt earum fubftantiam, feu
finem, vel effectum, quem teftator in animo habuit,
non autem cum legulcica infipientia, vim conftituere
in verborum formalitate, feu grammaticali fignificatione,
vel in regulis generalibus, aut in decifionibus,
vel doctrinis, quæ certos diverfos cafus percutiant, ut
in dies cum manifefto æquivoco fieri videmus.

Et quamvis ad fcripturæ ornatum, plura deducerem,
fuper quæftione, an & quando fpecies deroget generi,
in id deducendo ea, quæ habentur ex traditione *Ralð* 11
in l. fi Conful. numer. 2. *& in l.* 2. *ff de ftipulatione fervorum,
& conf.* 349. *lib.* 4 *& conf.* 140. *lib* 5. *cum concordant.
apud Pheb. decif.* 57. *& de Marin. refolut.* 237.
lib. 1. Quod fcilicèt facto legato generali Prioribus
Civitatis, & alio legato fpeciali perfonæ, appellativo
nomine explicatæ, quod fi ifta reperiatur etiam de
Prioribus, utrumque legatum affequi debeat; Ita pariter
de legato generali facto omnibus fratribus Monafterij,
& aliquo particulari facto Priori, feu Abbati,
quod huic utrumque debeatur; Sive quod facto legato
generali omnibus mulieribus de familia, vel genere,
ac particulari alicui fœminæ, quæ fit de dicto genere,
ifta debeat utrumque obtinere cum fimilibus; Attamen
ifta potiùs ad ornatum, [ut dictum eft] deducta,
quandam fuperfluam evagationem continebant, cùm
legatum particulare librarum 30. ad vitam, factum
non effet omnibus dicti nepotis filiabus, quæ effent
moniales, fed certis ac determinatis perfonis, appellativo
nomine explicatis, ideoque dicta quæftio non intrabat.

De illa verò agi folet inter Aulicos, quando fcilicèt
Cardinalis, vel alter Magnates faciat legatum ge-
nerale diftribuendum inter omnes de familia, & ali- 12
quod particulare aliquibus familiaribus appellativo
nomine explicatis, an fcilicèt illi participare quoque
debeant de dicto legato generali, quod particulariter
agere occafio non dedit

Tunc

Tunc etenim dicta vitalitia subveniret omnibus filiabus dicti nepotis, quæ moniales fierent debita esset, quando de illis in genere loquutus esset, unde tunc non restringeretur ad moniales, quæ de eo tempore existerent, sed etiam ad alias, quæ in futurum fierent.

Hinc propterea in una *Januen*, in qua suppressis nominibus consultus fui, an legatum annuarum librarum 500. ad vitam factum à Petro, omnibus filijs
15 alterius Petri ex fratre nepotis, deberetur solùm filijs jam natis de tempore mortis testatoris, vel illis etiam, qui postea nati essent; Respondi, ut illud omnibus debitum esset, cum natura generis, seu nominis collectivi sit omnes sub eo genere, vel nomine venientes comprehendere; Ac etiam quia nati de tempore testamenti, non erant in tali statu, quod meritum ex persona propria habere possent apud testatorem, quem non constabat eos unquam vidisse; Quare ex conjunctione sanguinis erga Petrum nepotem, atque ex modo legandi ad vitam annuam præstationem, regulariter alimentis referibilem, censendum est, quod testator principaliter respexisset ad dictum Petrum, ut ita eum in filiorum substentatione subveniret: Ideoque dispositio generaliter de omnibus intelligenda est juxta theoric. *Bart. in l. si cognatis num. 1. in fine*, & *num. 4. ff. de reb. dub.* quam cæteri sequuntur, ut *per Alex. cons. 171. num. 4. lib. 2. Peregr. de fideic. art. 22. num. 14. 16. & 19. Fusar. quæst. 318 numer. 18. & 23. Surd. de alim tit. 8. privil 31. num. fin Menoch lib. 4. præsumpt. 122. n. 9. Castill. 8. tom. controv. cap. 53. num. 8. cum seqq. & num. 15.*, ubi concordantes.

† DE interpretatione legati facti omnibus filiis, quibus scilicet conveniat, vide aliqua *super annot. ad disc. 10. de donat.*

ROMANA SEU SENEN. LEGATI

Pro CAMILLA BERNINA, ET IOSEPHO GATINO VIRO

Cum N.

Casus disputatus coram Prælato Judice deputato, credo resolutus pro N. sive concordatus.

An legatum relictum pro subsidio dotali filiarum alicujus conjuncti, debeatur solùm illis filiabus, quæ vivente testatore procreatæ erant, vel etiam alijs post mortem susceptis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo ista quæstio sit decidenda.*
3 *Ex quibus constet, quod ad legatum omnes filiæ etiam nasciture sint vocatæ & num. 6.*
4. *Dos data ab extraneo intuitu patris, dicitur profectitia, ac si a patre.*
5 *Quando ita dos data, seu legata censeatur.*
6 *De eodem, de quo num. 3., ut filiæ etiam nascituræ vocatæ sint.*
7 *Quod in legatis non detur extensio, & quod gravamina non sint multiplicanda.*
8 *Declaratur quando id procedat, & quando intret ista conclusio.*

DISCURSUS XVII.

1 CUm testatrix, vivens in Civitate Senen. haberet fratrem artificem qui in Urbe vivebat uxoratus, atque in dies filios tam masculos, quam fœminas procreabat, in testamento quandam summam reliquit, sub pij loci, seu qualificatæ personæ provida administratione multiplicandam cum fructibus, ut ita suis temporibus, subsidium dotale parari posset filiabus, quas post ipsius mortem dictum fratrem habere, ac providere debere contingeret; Cumque de tempore mortis testatricis, aliquæ adessent jam procreatæ fœminæ, postmodum verò procreata esset Camilla, nupta Iosepho, hinc exequutor; pecuniam ex illo legato provenientem, & multiplicatam, tam ei, quàm alijs distribuit, quare dictæ sorores priùs procreatæ prætendentes, quod ipsis tantùm legatum congrueret, repetitionem summæ solutæ à sorore, ejusque viro intentarunt coram Prælato Iudice particulariter deputato, qui inhærendo soli litteræ testamenti, ac verbis, quæ juxta grammaticalem significationem congruere tantùm videbantur filiabus de tempore mortis procreatis, fortè juxta petita judicavit, vel ob ejus difficultates, causa per concordiam finem habuit, dum post unicam disputationem, ampliùs de illa actum non audivi.

Mihi autem scribenti pro reis conventis [etiam in sensu veritatis] contrarium probabilius videbatur, inculcando sæpiùs insinuatam veram propositionem, 2
[non tamen de facili apud pragmaticos pro moderno stylo admitti solitam] ut in hujusmodi quæstionibus decidendis, ut potè nudi facti, & voluntatis, potiùs quam juris, immorandum non sit in formalitate, seu grammaticali significatione verborum, sed in naturali veritate, ac substantia verisimilis voluntatis; Potissimè verò, & clariùs, ubi agatur de dispositionibus mulierum, vel personarum idiotarum, quas certum est, non scripsisse nec præcisè dictasse dispositionem per se ipsas, adeout ex verborum sensu earum voluntas desumi valeat; dum potiùs certum remanet, quod sint verba Notarij, vel alterius scriptoris, qui pro ejus stylo, verba, seu eorum phrasim conceperit, istique frequentiùs non advertunt ad eorundem verborum vim, seu efficaciam, ut in dies experimur, & cuique ad sensum clarè probatur; Ideoque id nimia admiratione dignum videtur, quod omnes id agnoscamus, ac fateamur, & tamen in dies magis crescit abusus in contrarium, insistendi in sola formalitate verborum, vel significatione clausularum, & dictionum, perindè ac si essent verba I. C. in Pandectis, quæ nonnisi seriò, ac misteriosè prolata sint; Error quidem magna irrisione dignus.

Attenta verò substantia voluntatis, ista pro meo judicio, clara videbatur considerandi provisionem filiarum fratris in genere, principaliter respiciendo ad istum sublevandum ab onere, quod testatrix prævidebat sibi incumbere debere, ut filiarum honestati 3
consuleretur, dum ipsa morabatur Senis, frater autem cum uxore, & familia in urbe, unde propterea testatrix ignorabat, an, & quales filias haberet, nullaque jam procreatarum sibi cognita erat, adeout intrare posset motivum, vel ratio affectionis personalis, & consequenter causa, seu motivum legati respiciebat ipsum patrem, ac fratrem respectivè, illi verè, ac directè faciendo legatum, ejus tamen usum, vel distributionem, hìc restringendo, ne scilicet in alios usus illud erogari posset.

Hinc propterea intrat conclusio, ut hæc dos patris intuitu filiabus relicta, profectitia censenda sit, perin- 4
dè ac si verè ex paterna substantia proveniret ad *text. in l. profectitia ff. de jur. dot. §. 1. instit. per quas person. nobis acquir. Gabr. de jur. dot. conclus. 5. Mangil. de imput. quæst. 19. num. 16. & quæst. 20. num. 5. Bottiglier. de success. ab intest. theor. 21. nu. 2. Rot. decis. 46. num. 7. par. 6. rec. ut. Romana census 15. Junij 1654. coram Bichio inter suas dec. 610. numero 37.* & sæpiùs; Et de hujusmodi legatis relictis 5
pro dotandis filiabus, ut censeantur contemplatione patria, atque ad eum sublevandum *Othob. decis. 15. num. 5. & seqq. & per tot.* & habetur in hac materia *sub tit. de dote præsertim discur. generali. 54.* ubi agitur de natura, seu qualitate dotis, & quando sit profectitia, vel adventitia.

Hinc proindè probabilem, beneque fundatam esse
6 dicebam specialem doctrinam *Ruini conf.* 30. *à num.* 5. *ad* 12. *lib.* 2., ubi in terminis hoc firmatur, ut scilicet legatum relictum filiabus alicujus, conveniat tam natis, quàm nascituris, eo quia inter unas, & alias nulla dignoscatur differentiæ ratio, quoties non urgeat ratio personalis affectionis erga jam natas; Et conferunt deducta *apud Surd. conf.* 72. cum alijs *per Castill. de usufr. cap.* 2. *num.* 62. *& seqq.*, an conveniat legatum omnibus filiis etiam ex secunda uxore.

Cùm etenim legati motivum sit, affectio testatoris erga patrem, ad eum sublevandum, atque ad consulendum hujusmodi fœminarum honestati, hinc nulla subest ratio, cur unam, & non aliam disponens providere voluerit.

Et quamvis Scribentes in contrarium deducerent regulam, in qua Iudex nimium se fundare videbatur,
7 quod in legatis ut potè continentibus onus, admittenda non sit extensio de persona ad personam, vel de casu ad casum, quoniam onera non sunt multiplicanda, & de qua regula habetur *sub. tit. de fideicom.* pluries; Attamen advertebam, quod id contineret æquivocum clarum, ob dictæ regulæ incongruam applicationem; Procederet enim quando ageretur de multiplicando onus hæredis, puta quia testator certam summam invariabilem distributivè singulis filiabus alicujus fecisset, cùm tunc hæredis interesset, ad evitandam oneris multiplicationem, ut nasciture non comprehenderentur; Atque tunc intraret regula restrictiva, quoties non urgeat ratio majoris dilectionis
8 erga legatarios, quàm erga hæredem; Secùs autem ubi unicum est legatum, quod ex numero alterationem non recipit, ut in præsenti, undè propterea nil interisit hæredis, an major, vel minor sit filiarum numerus, & an omnes participent, necne, adeout sola quæstio sit inter personas de eodem genere, super modo participandi inter se, tunc etenim non intrat dicta regula restrictiva, sed potiùs intrant dictæ aliæ rationes uniformis provisionis totius generis, ita testatore assumente partes patris, qui omnes filias pariformiter diligit, ac providere debet, ittaque mihi videbatur genuina veritas.

MUTINEN. LEGATI
AD PETITIONEM
PROSPERI DE PRATIS

Responsum pro veritate.

De eadem materia, an legatum factum filiis alicujus, debeatur solum natis de tempore testamenti, seu mortis testatoris, vel etiam aliis, qui postea nati sint; Et an factum filijs intuitu patris, ad illum pertinere dicatur, adeout de eo disponere possit, necne.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Dispositio facta favore filiorum alicujus intelligitur de tunc natis.*
3 *Fallit ex conjecturis*,
4 *Affectio dari potest etiam infantibus.*
5 *Legatum factum filiis intuitu patris, ipsi patri factum dicitur.*
6 *Donatio contemplatione matrimonij, an acquiratur etiam filijs procreatis ex diverso matrimonio.*
7 *De argumento vocationis filiorum per nomen collectivum.*
8 *Quando filii nascituri etiam ex diversa uxore procreati veniant.*
9 *Ad quid referat conclusio, de qua num.* 5.
10 *Observantia est optima interpres, eique deferendū est.*
11 *De differentia inter legatum purum, & conditionale.*
12 *Quare in eisdem articulis diversimodè judicetur.*
13 *Quare legatum pro dote factum filiabus alicujus censeatur factum ipsi patri.*
14 *De eadem conclusione, de qua num.* 5.
15 *Et quando procedat.*
16 *De feudo concesso pro se, & filijs.*
17 *Quomodo donatio dicatur verè remuneratoria, & quæ merita attendantur.*
18 *Quando judicandum, seu procedendum sit in dicta conclusione, de qua num.* 5. *& in alijs, ut relictum filiis censeatur relictum patri.*

DISCURSUS XVIII.

Eleonora, institutis Ioanne & Cæsare filiis primi matrimonij in semisse, & Gaspare filio secundi in 1
alio semisse, Io codicillis ad quadriennium posteà conditis, legavit filiis masculis Gasparis quædam bona, assignata ratione gratitudinis erga dictum Gasparem, ac recompensæ servitiorum, quæ in longa infirmitate receperat, ac recipiebat; Cumque tam de tempore codicillorum, quàm mortis testatricis, Gaspar [u.tra filias fœminas] duos haberet masculos, Camillum scilicet, & Io. Baptistam; Ad plures autem annos posteà suscepisset Robertum, deindeque moriens, huic ultimo solam legitimam reliquerit, hæredem autem scripserit Io. Baptistam [stante prædecessu Camilli], dictusque Io. Baptista moriens absque prole, hæredem instituerit Faustinam sororem; Hinc proindè orta est controversia super dicti legati pertinentia, & an illud in toto, vel in parte spectaret ad Robertum, ex cujus parte pro veritate desuper consultus fui.

Respondi quod penderet resolutio à duobus punctis, de quibus *disc. præcedenti*; Primò nempè, an dictum legatum simpliciter factum filiis masculis Gasparis, conveniret omnibus etiam posteà natis, vel solùm illis, qui tunc nati erant; Et secundò, quatenus etiam nasciturus conveniret, an tanquam factum filiis intuitu, & contemplatione patris, huic acquisitum esset, adeout ipse de bonis legatis disponere potuerit, sive illa sub ejus hæreditate, ac dispositione venirent.

Quatenùs pertinet ad primum; Respondi oppositum 2
ejus, quod dictum est *disctur. præced.* quod in legatis, aliisque dispositionibus puris factis filiis alicujus, non veniunt illi, qui tam post tempus dispositionis, quàm post illud mortis, neque nati neque concepti sunt, cum quæstio intret respectu eorum, qui erant solum concepti, non autem nati, sive una, vel altera qualitas non aderat de tempore dispositionis, verificatur tamen de tempore mortis disponentis, sed utraque circumstantia cessante, regula est plana, ad *textum in l. si cognatis ff. de reb. dub. l. qui filiabus ff. de legat.* 1. *l. cum ita* §. *in fideicommisso ff. de leg.* 2. *l. intervenit ff. de legat. præstand.* & firmant communiter Scribentes plenè de more relati *per Fusar. de substit. quæst.* 318. *nu.* 1. *cum seqq. præsertim vers. ultimo in specie.*

Et quamvis ista regula [juxta generalem naturam omnium aliarum, quas habemus in hac materia ul- 3
timarum voluntatum] limitationem recipiat, ea diversa quamvis præsumpta, seu conjecturata testatoris voluntate, ob quam etiam nasciturus congruere valeat ex relatis *per eundem Fusar. dicta quæst.* 353. *num.* 18. & firmatur *discur. præcedenti*; Attamen in hac facti specie non videbatur, quod adessent conjecturæ, & circumstantiæ tales, quæ hanc voluntatem suaderent, sed potiùs in oppositum urgebat, quod cùm testatrix viveret in domo dicti Gasparis, ibique senex, & infirma per plures annos stetisset, ita concipere potuit affectionem erga eos pueros jam natos, 4
qui etiam infantes, atque in fasciis existentes, affectionem captare solent, adeout non desint DD. dicentes, ut in eis verificabilis sit affectio meritorum, ob

quo

quorum causam donatio, vel alia dispositio fieri dica-
tur, ex iis, quæ habentur *sub tit. de alienation. & con-
tractibus discur.* 45.

Ponderabam duo in contrarium; Primò nempe,
quod si testatrix ex affectione personali mota esset,
dictos Caroillum & Io. Baptistam jam natos, proprijs
& appellativis nominibus expressisset, non autem per
5 nomen collectivum, ac generale filiorum masculo-
rum, Et secundò fortius, quod legatum habebat cau-
sam expressam meritorum, & beneficiorum Gasparis
patris, non autem ipsorum filiorum; Et consequenter
intraret conclusio, de qua *eodem discur. præcedenti*,
ut legata, vel dispositiones factæ ad favorem filiorum
intuitu, & contemplatione patris, huic potius acqui-
rantur, à quo filij agnoscere dicantur tanquam per
speciem peculij profectitij, ideoque omnium filiorum
æqualis esse deberet conditio.

Adinstar eorum, quæ habentur *sub tit. de donat.*
6 *disc.* 10. in quæstione, an bona donata contemplatio-
ne matrimonii, acquirantur etiam filiis procreatis ex
alijs matrimonijs, quàm ex illo cujus contemplatione
facta est, quoniam, ubi non constat, quod filij ex eo
matrimonio nasci turi principaliter contemplati sint,
adeout veniant tanquam filij, regula est, ut omnes
pariformiter succedant.

Verum hujusmodi considerationes non videbantur
ad id sufficientes, quoniam prima est nimium vaga,
7 & levis, quoniam stante existentia plurium ejusdem
Gasparis filiarum jam procreatarum, testatrix ita fi-
lios masculos, quos honorare voluit sub nomine col-
lectivo tanquam per speciem appellativi expressit,
cum solo adjecto sexus, & consequenter non suberat
necessitas specificandi singulos per nomen appellativũ.

Alicujus majoris ponderis videbatur altera consi-
deratio, quod legatum principaliter factum esset in-
8 tuitu, & contemplatione patris, potius quàm ipso-
rum filiorum, & consequenter, ut omnibus filijs pa-
riformiter congruere deberet, ex ijs, quæ in specie
filiorum procreatorum ex altera uxore diversa ab ea,
quam pater habebat de tempore dispositionis, haben-
tur *apud Surd. cons.* 72. *Peregrin. de fideic. art.* 22.
num. 19. *Fusar. dicta quæst.* 318. *num.* 23. cum alijs
d. sc. præced.

Advertebam tamen, quod id minimum considerabi-
9 le esset, quando pater ab intestato obijsset, seu omnes
filios tam procreatos de tempore legati, quàm postea
æqualiter instituisset, adeout quoad ipsum patrem,
omninò eadem, & æqualis esset conditio, & cum quo
præsupposito proceditur *d. disc.* 10. *sub. tit. de donat.*
Secùs autem, dum solum eos, qui procreati fuerant,
& quibus regula assistit, ejus successores esse voluit,
quoniam tunc quomodocunque dicatur, idem resul-
tat effectus; Intrat etenim dilemma; Aut legatum
factum est ipsismet filijs, quibus directè ex testatoris
judicio acquiratur tanquam peculium adventitium, &
tunc non intrat consideratio, seu argumentum; Aut
ita factum dicitur ipsi patri, ex cujus judicio, ac sub-
stantia filii agnoscere dicantur, & tunc in ista facti
specie idem effectus resultabat, dum iste filius posteà
procreatus, non erat patris hæres, & successor uni-
versalis, undè propterea solus effectus ei proficuus vi-
debatur ille, quod bona in hujusmodi legato, con-
tenta, computanda venirent in asse paterno pro im-
pinguanda legitima, in qua ipse solum institutus erat.

Magnum quoque argumentum contra istum postea
procreatum desumebam ex subsequuta observantia,
10 quæ [ut in omni ferè materia advertitur tanquam ni-
mium frequens, & recepta propositio], dicitur qua-
rumcumque ambiguarum dispositionum, ac volun-
tatum optima interpres, adeout verborum proprietati
quoque prævaleat, dum solus Io. Baptista procreatus
de tempore legati, donec vixit, illud obtinuit præci-
puum, absque eo quod aliquam habuisset participa-
tionem alter postea natus, qui contra fratris postea de-
functi mentem hanc prætensionem excitavit.

Neque præmissis obstare videntur ea, quæ favore
filiorum postea natorum habentur *dicto discur. præce-
denti*, ob longè diversam rationem, diversasque fa-
cti circumstantias; In eo etenim casu agitur de dispo-
sitione conditionali, pro subsidio scilicet dotali illa-
rum puellarum, quas matrimonium carnale, vel 11
spirituale contracturas esse casus daret, quod incertum
erat, in quibus verificabile esset, necne; In præsenti
autem agitur de legato puro recipiente perfectionem,
suumque effectum sortiente illico post mortem testa-
toris in illis, qui tunc existunt, atque sunt habiles
ad illud assequendum, & consequenter isto effectu in
jam natis consummato, intrat regula, de qua pluries
sub. tit. de fideic. & alibi, ut postea nati, quamvis ali-
quam majorem qualitatem habentes, non avocent jus
alteri quæsitum; Ideoque magna differentia inter istum
casum, & illum, de quo *d. disc. præcedenti.*

Hinc propterea resultat, quod in eodem articulo
variè judicare oportet, quamvis ignarum vulgus id
percipere non valeat, ideoque de facili scandalizetur, 12
ut præsertim contingit in ijs, qui aliquam peritiam ha-
bentes politioris literaturæ de omnibus judicare vo-
lunt, atque de legum professoribus, ex ista præsertim
ratione obloquuntur, ex ignorantia tamen, non ad-
vertendo, quod lex non est in omnibus casibus uni-
formis.

Alia item valdè notabili circumstantia, seu diffe-
rentiæ ratione accidente, quod in casu, de quo *disc.
præcedenti*, testator, legando filiabus alicujus, ex- 13
pressit causam, quæ respectu patris, cujus intuitu, &
contemplatione legatum factum fuit, necessaria erat,
adeout, stante conclusione, de qua *sub tit. de dote
disc.* 1. & 142., ut pater filiam quamvis divitem, ac
aliundè provisam dotare teneatur, Ita rectè intrat ve-
risimilis testatoris voluntas, ut ad patrem sublevan-
dum ab hoc onere, facere voluerit legatum directum
ad filias pro restrictione usus, in quem pater illud e-
rogare deberet, ne aliis usibus applicaret, atque ob
alias ponderationes, de quibus in hoc legato dotium
facto filiabus alicujus, habentur *dicto tit. de dote disc.*
2. & 154., istæ autem considerationes non intrant in
legato puro, & simplici facto filiis masculis.

Hinc opus non erat agere de altero puncto, an
scilicet ita istud legatum intuitu patris factum esset,
ut illi acquisitum fuisset, adeout filij ex paterna sub- 14
stantia illud obtinere dicerentur, dum ut suprà effec-
tus erat idem, præterquam respectu alicujus impin-
guationis legitimæ, Verum, ubi de hoc agendum es-
set; Adhuc verius mihi videri respondi, ut legatum
ipsis filiis directè factum censeretur, quamvis eorum
pater fuisset dispositionis causa motiva, seu impulsi-
va, juxta ea, quæ in similibus terminis donationis
factæ patri, & filijs, habentur in sua materia *sub tit.
de donat. disc.* 1. *cum pluribus seqq.*; Ac etiam, quoni-
am ubi agitur de legato purè facto ex liberalitate &
benevolentia, atque non intrat ratio superiùs ponde-
rata, quæ adaptabilis est legato dotis, vel subsidij do-
talis; id incongruum videtur, quoniam testator ita
potius ipsi patri directè legatum fecisset, neque urgere
videtur congrua ratio faciendi hunc circulum aptum
producere lites inter patrem & filios.

Quare conclusio superiùs insinuata, & de qua *disc.
præcedenti* in suis casibus vera, recipienda videtur in 15
duobus casibus, vel in aliis similibus, quibus ex fac-
ti qualitate eædem congruant rationes; Primò scilicet,
ubi legatum expressam habeat eam causam, quæ in
patre erga filios aliàs necessaria esset, puta, filiabus
pro dote, & filiis masculis pro expensis studij, ac doc-
toratus; aut pro sacris Ordinibus suscipiendis cum si-
milibus.

Et secundò, ubi dispositio intuitu patris principali- 16
ter facta sit, non ex liberalitate, vel ex simplici obli-
gatione antidotali ad limites justitiæ distributivæ, sed
ex

ex causa onerosa, & correspectiva, ad limites justitiæ commutativæ, juxta ea, quæ habentur *sub tit. de feud. disc. 75.* in quæstione per Feudistas disputata, an feudum concessum patri, & filiis, vel filiis tantum intuitu, & contemplatione patris, ipsis filiis directè acquiratur, eisque concessum censeatur, vel potiùs patri, ex ibi deductis.

Applicando autem ad rem; Videbamur esse in prima parte distinctionis potius quam in secunda, quoniam merita Gasparis filii per testatricem expressa, non erant talia, ut producerent actionem ad præmium, ac remunerationem ex obligatione, seu ratione justitiæ commutativæ, sed solùm quamdam obligationem antidoralem, quæ actum justificaret, illumque rationabilem redderet, beneque ordinatum ex regulis justitiæ distributivæ, ad effectum tollendi aliquas prohi-
17 bitiones, vel dispositiones juris positivi in actibus mere lucrativis, & gratuitis, juxta distinctionem, de qua in proposito donationis verè remuneratoriæ pluries in sua materia *sub tit. de donat.* ac etiam *sub tit. de feud. disc. 94.*; Siquidem, si Gaspar testatricis filius, legatariorum pater, matri seni, ac infirmæ diligenter obsequia, & servitia præstiterat; propriæ obligationi filiali satisfecerat, ac etiam condignum, imò exuberans præmium receperat; Tùm in hæreditatis quota sibi relicta, quàm in besse ex matris benevolentia, & liberalitate obtinuit; Tum fortiùs ob gratificationem, quod cum unicus esset secundi matrimonii filius, atque ab intestato solam tertiam partem obtinere debuisset, stante existentia duorum aliorum filiorum ex primo, ita obtinuit semissem per quamdam speciem successionis in stirpes; Benè tamen ista causa meritorum patris narrata fuit à testatrice pro cohonestando istam codicillarem dispositionem factam favore filiorum hujus filij secundi matrimonij, ne alij filij ex primo conqueri possent, ac dicere, quod ita in eorum fraudem, ac supplantationem istud legatum factum esset, ideoque pater fuit quidem causa, ut filijs legatum fieret, sed motiva, seu impulsiva, non autem ut ipsi patri verè, & propriè ita legatum factum censeretur, ut filij ex paterna substantia potius obtinere dicerentur.

Hinc proindè dicta conclusio ut datum, & relictum filij intuitu, & contemplatione patris, speciem peculij profectitij potius habeat, non ita simpliciter, ac indefinitè capienda est, ut frequenter cum æquivoco
18 manifesto id fieri practicavi ex consueto pragmaticorum errore attendendi juris conclusiones, vel doctrinas verbaliter, & ad litteram, sed pro facti qualitate, & substantia juxta unum ex duobus supra exemplificatis casibus, vel in alijs similibus, quibus eædem respectivè congruant rationes, quoniam in effectu est quæstio voluntatis, quæ ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantijs, unam vel alteram voluntatem suadentibus, non autem ex regulis, vel doctrinis generaliter decidenda venit.

Et his stantibus, consului requirenti, ut eo meliori modo, quo posset se cum sorore concordaret, quoniam ego sentiebam difficultatem contra ipsum; Incertum tamen est, quid sequutum sit.

ROMANA ANNATÆ.

Pro CAPITULO S. MARIÆ MAJORIS.

Cum ALIQUIBUS CAPPELLANIS.

Casus disputatus in Congregatione Visitationis Apostolicæ sub incerto exitu.

An legatum annuum pro sustentatione cappellanorum, sub ea lege, ut fructus primi anni erogari debeant in reparationem, ac utensilia cappellæ, intelligendum veniat, de primo anno fundationis cappellaniarum, vel potiùs de primo anno vacationis, & provisionis cujuslibet cappellaniæ cum tractu successivo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Dispositio intelligitur de prima vice sine tractu successivo.*
3 *De prohibitione Constitutionis Pij, applicandi Capitulo fructus primi anni beneficiorum.*
4 *Fallit ex consuetudine, quæ quando sit valida, & num. 9.*
5 *Membra regulantur a natura corporis.*
6 *Ratione subjectæ materiæ, quæ exigat tractum successivum limitatur regula, de qua num. 2.*
7 *Favore piæ causæ limitatur etiam dicta regula.*
8 *De regula conquassationis privilegiorum inter privilegiatos.*
9 *De eadem consuetudine, de qua num. 4.*

DISC. XIX.

1 FActo per Cardinalem Sfortiam, vel Cæsium legato aliquorum bonorum pro erectione tot cappellaniarum, in unius, vel alterius familiæ cappella existente in Basilica Sanctæ Mariæ Majoris, sub ea lege, ut fructus primi anni, in reparatione cappellæ, & in sacram suppellectilem erogari deberent; Orta est controversia, inter Capitulum dictæ Ecclesiæ, & cappellanos jam provisos post notabilem temporis decursum, in quo dictæ legis observantia, per cappellanos neglecta fuerat, an illi satisfactum esset, erogando fructus primi anni, in quo sequuta fuit cappellaniarum erectio, vel potiùs id intelligendum veniret cum tractu successivo, ac discretivè in cujuslibet novi cappellani provisione, ut scilicet prima annata fructuum, ipsius cappellæ servitio applicari deberet? Atque re delata ad Congregationem Visitationis Apostolicæ, incertum est quæ resolutio prodierit, dum post unicam disputationem ampliùs de causa actum non audivi; Credo tamen, quod ea prodierit juxta votum Capituli, pro quo scribebam, utporè probabile, cum aliqua tamen moderatione ad limites necessitatis, stante reddituum diminutione, ut generaliter contigit. a

In hac autem disputatione, Scribentes duo cappellani, procedebant cum regula generali, insinuata *in Romana legati de Iustinianis disc. 36.* resultante ex vulgari textu *in l. boves, §. sermone, ff. de verb. signific.* ut quælibet dispositio intelligatur de prima vice, absque tractu successivo. Magis verò insistebant 3
in dispositione sacri Concilii Tridentini, & in Constitutione pii V., super prohibita applicatione primæ annatæ integræ, vel dimidiæ, seu alterius partis fructuum spectantium ad noviter provisos, ad Capitulum, ex ijs, quæ super hujusmodi prohibitione habentur *sub tit. de Canonic. & Capitulo disc. 8.*

His tamen non obstantibus, Scribens pro Capitulo [etiam cum sensu veritatis] contrarium dicebam probabilius ex pluribus fundamentis clarè suadentibus dictæ regulæ limitationem, tam ex verisimili fundatoris voluntate, quàm etiam ex subjecta materia resultantem.

Primò autem, ac potissimùm in id ponderabam 4
ejusdem Basilicæ, quinimò omnium aliarum Urbis consuetudinem super dicta applicatione emolumentorum primi anni, beneficium sacristiæ pro sacræ suppellectilis provisione: Et quam consuetudinem non esse improbatam à Concilio, vel Constitutione Pii V. habetur *dicto disc. 8. de Canonic. & Capitulo*; Dicta enim prohibitio procedit, quando emolumenta caderent ad privatum commodum Capituli, & Canonicorum, tanquam per speciem præmii admissionis noviter provisi; Secùs autem, ubi ex dicto rationabili

ratinnabili motivo, ità regulandi pro majori commoditate illam collectam, seu contributionem, quæ aliàs inter ipsos Canonicos, & Beneficiatos ad hunc effectum facienda esset; Ideòque cùm fundator optaverit, ut hujusmodi cappellani, insignia beneficiatorum e-
5 jusdem Ecclesiæ obtinerent, atque in choro, aliisque divinis, statutis temporibus, inservirent, ità constituentes aliqua membra ejusdem corporis Capituli; Exindè claré resultare dicebam ejusdem voluntatem, ut ista membra regulentur cum consuetudine reliqui corporis, atque cum debita proportione.

Secundò etiam in idem, ac ad evidentiam, ratione subjectæ materiæ, quoniam, cùm in dies, novas capellæ restaurationes facere oporteat, atque sacram sup-
6 pellectilem renovare, neque desuper aliundè provisum esset, ità per necesse hunc intellectum dare oportebat, ex ijs, quæ cæteris relatis plenè habentur *apud Cyriac. controv.* 340. *Castill. tom.* 8. *controv. cap.* 42. *num.* 30 *cum seqq.*, ubi pro consueto stylo alij cumulantur, atque in re, quæ ad sensum claré probari videtur, frustrà desiderandæ veniunt auctoritates, utpotè in quæstione potiùs facti, quam juris.

Et nihilominùs dicebam sufficere, quod versaremur in ambiguo, ut huic magis latæ, ac benignæ interpretationi locus esset, ratione pietatis causæ, ac favo-
7 re Divini cultus, ex quibus magis communis, præsertim Canonistarum, opinio est [sequendo sensum *Cuman.*] ut pro perpetuitate, & reiteratione fiat interpretatio ex deductis *per Menoch lib.* 4. *præsumpt.* 132. *num.* 3. *Decian. cons.* 115. *num.* 3. *cum seq lib.* 3. *Gennen. in prax. Eccl. quæst.* 225. *Castill. dicto cap.* 42. *num.* 22. *vers. omnium tamen sententia &c.*

Scribentes in contrarium, dicebant id rectè procedere, quando ageretur ad favorem piæ causæ contra causam prophanam, cum tunc intraret privilegium prædictum, secùs autem, dum quæstio erat in concursu duorum corporum æquè ecclesiasticorum, ac
8 privilegiatorum, ideoque dicebant intrare regulam conquassationis privilegiorum inter æquè privilegiatos, & super qua regula pro consueto moderno inepto stylo, magnus allegationum cumulus fiebat; Verùm dicebam hujusmodi axioma prorsus extraneum esse à casu, ac propterea dictum allegationum cumulum, inanem laborem continere [ut frequenter contingit] quoniam ultra plures declarationes, quas illud recipit, & præsertim, an uterque privilegiatus sit talis in eadem specie, vel potiùs, unus in genere, & alter in specie; Sive an unus agat de lucro, & alter de damno, cum alijs distinctionibus desuper tradi solitis; Cessabat omnis difficultas ex facto, seu ex defectu applicationis, quoniam Capitulum non agebat causam propriam, sed pro decore Ecclesiæ, & cappellæ, ac etiam nè alias consumeretur propria sacra suppellectilis, id petebat, cappellani autem id negabant ex proprio, & privato interesse, & consequenter prorsus impropria, ac extranea remanebat hæc inspectio conquassationis privilegiorum inter æquè privilegiatos.

Atque ut advertitur *dict. disc.* 8. *de Canonic. & Capitul.* ista provisio potiùs rationabilis, & commen-
9 dabilis dicenda est, quoniam libenter noviter provisi in eo primo anno lætitiæ, abstinent ab assequutione fructuum acquirendorum, & sic à lucro sine jactura rei quæsitæ, postmodùm verò, illo primo calore refrigerato, cum magna difficultate inducuntur ad contributiones ad id necessarias; ex axiomate, quo etiam
10 Legistæ utuntur, quod turpiùs ejicitur, quam non admittitur hospes.

ROMANA CAPPELLANIARUM
Pro CAPITULO S. MARIÆ MAIORIS.
Cum CAPPELLANIS TOLETANIS.

Casus disputatus in Sacra Congregatione Visitationis Apostolica, resolutus pro Capitulo.

Facto legato erectionis certi numeri cappellaniarum cum certo annuo reddito; puta scutorum centum pro quolibet, si tractu temporis bona legata diminutionem patiantur, seu aliàs diminuantur fructus, adeout tantus redditus percipi non valeat, an diminui debeat earum numerus, vel potiùs de ejus provisi, diminutionem redditos pati debeant.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De suppletione, vel respectivè diminutione, si destinatio non sufficit.*
3 *De quæstione an destinatio stet taxativè, vel demonstrativè.*
4. *Quod quæstio sit decidenda cum casuum distinctione.*
5. *Distinguuntur plures casus cum diversis decisionibus pro eorum diversitate.*
6 *Quando ob diminutionem redditu um possint supprimi canonicatus, vel beneficia.*

DISCURSUS XX.

DOctrina, & pietate insignis Cardinalis de Toleto Societatis Jesu, scripta hærede Imagine Beatissimæ Virginis in Basilica S. Mariæ Majoris, mandavit, ut ex pretio ejus bonorum, ab exequutoribus vendendorum, emi deberent tot loca montium, quorum fructus deservire deberent pro tot cappellanis ad Capituli nominationem providendis, ad rationem scutorum centum pro quolibet, eoque tempore attento, ob majorem fructum locorum montium, duodecim cappellaniæ erectæ fuerunt, aliæque duæ postea ex quodam augmento; Cùm autem ex eodem casu insinuato *in Nepesina disc.* 14. loca montium eam in sorte, seu numero, quàm in fructu, notabilem diminutionem passa essent, adeo ut dictus numerus ad præscriptam rationem scutorum centum pro quolibet, impleri non posset; Hinc proindè cappellani prætensionem excitarunt, ut sequuta duarum cappellaniarum vacatione non posset Capitulum novam facere præsentationem, sed deberent supprimi, atque ita reduci numerus, ad effectum, ut adimpleretur fundatoris voluntas, & quilibet cappellanus haberet in reddito scuta centum, cùm ità vix sexaginta obtineret; Atque re delata ad Sacram Congregationem Apostolicæ Visitationis, contra hujusmodi cappellanorum prætensionem prodijt resolutio. 1

In disputatione autem desuper habita; Scribentes pro cappellanis se fundabant in dispositione *text. in l. alumnæ §. Attia, & l. Titio ff. de annuis legat.*, quæ jura in proposito expendit *Lara de anniversf. & cappellan. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 10. *cum seqq.* 2

Atque assumendo quæstionem, de qua *in dicta Nepesina disc.* 14. an scilicèt certa destinatio favore 3 piæ causæ, demonstrativam indefinitè importare deberet, fuso calamo deducebant omnia, quæ *eod. disc.* 14. deducta habentur; transcribendo plenò cumulata *per Rovitum decisione* 57., qui examinat quæstionem ad partes.

In hoc autem, scribens ego pro Capitulo, [quod allud non habebat in causa interesse, nisi illud juris nominandi, ac majoris Ecclesiæ cultus, undè proptereà majus interesse erat nominatorum ad duas cappellanias vacatas, quarum suppressio petebatur]; Quatenus ad istam quæstionem pertinet, advertebam, 4
ut ad tollenda æquivoca, quorum incursus in hac materia facilis est, atque pro conciliatione, seu congrua applicatione, doctrinarum, quæ pugnare videntur, eodem modo, quo penè in omnibus fori quæstionibus; illis præsertim ambiguæ voluntatis, facere oportet, plures casus distinguendi veniant.

Primus igitur casus est, ubi testator, pluribus bonis in hæreditate relictis; aliquod pium legatum, seu opus relinquit ex certo prædio, seu certis bonis præstandum,

ſt ndum, ſeu implendum , & tunc dictis bonis deſi-
5 cientibus , vel ad integrum opus non aſcendentibus , intrat quæſtio an hæres univerſalis ex reliquis bonis in idonea hæreditate exiſtentibus , ſupplere teneatur , eaque decidenda venit cum diſtinctione , an deſtinatio ſtaret demonſtrativè vel taxativè; Et quatenus ſonus verborum importaret taxativam, intrare ſolet dubitatio . an favor piæ cauſæ ſit in aliquo operativus ex deductis plerè *per Rovit. decif. 57. Caſtill. lib. 4. cap. 14. numer. 21. cum ſeqq.* cum alijs, de quibus plenius *in dicta Nepeſina diſc.* 14. Verùm hic non erat caſus controverſiæ , quoniam penes hæredem univerſalem alia non aderant bona, ex quibus hujuſmodi ſuppletio fieri poſſet , ideoque extraneæ remanebant auctoritates iſtum caſum percutientes.

Alter caſus eſt , ubi deſtinatio teſtatoris eſt certa , ſeu taxativa pro certo opere pio implendo , pro quo res , vel quantitas deſtinata tunc ſufficiebat , deindè verò non ſufficiat ; non ex diminutione rei deſtinatæ, ſed ex augmento impenſarum pro opere explendo; Ut puta , relinquit teſtator præſtari per hæredem annuà ſcuta 100. pro celebrandis mille miſſis in perpetuum ad rationem unius julij [qui de tempore diſpoſitionis importabat congruum præmium , ſeu congruam eleemoſynam etiam in oneribus perpetuis] , ſi deindè dictum ſalarium, ſeu eleemoſyna augeatur , quia nempè ob adauctum pretium victualium non reputetur ſufficiens ad ſubſtentationem ſacerdotis , ideoq; cum dicto annuo redditu ſcutorum 100. non minuendo, opus eſſet diminuere numerum miſſarum ; Et tunc poſita ſufficientia virium hæreditariarum , intrat dubitatio , an debeat potiùs hæres ſupplere majorem redditum ad id neceſſarium , vel è converſo ipſum pium opus minuendum ſit ; Et pro diminutione operis latè agit *Brixianus in repertor. decif. Cavalcan.* verbo *verba* ; E converſo autem pro augmento ſtipendij, ſeu ſuppletione , itaut opus non minuatur *Gennen. in practicabil. Eccleſ. quæſt. 179. Ricc. Diana*, & cæteri, de quibus *Barboſ. de Epiſcopo alleg. 19. numer. 7. & Tondut.* & alij de quibus *dicto diſc.* 14. Sed pariter hic non erat caſus; Tum quia penes hæredem non aderant alia bona , ex quibus ſuppletio fieri poſſet ; Tum ob ceſſantem rationem, cui hæc poſterior opinio innititur , ne ſcilicèt diſponentis anima eo majori ſuffragiorum numero privetur, cùm in hac facti ſpecie redditus quamvis diminuti longè excederent præmium miſſarum , & onerum per teſtatorem ſingulis cappellanis adjunctorum.

Tertius eſt caſus , ubi teſtator dotat Eccleſiam de certo annuo redditu præſtando per hæredem , quem liberatum eſſe diſponat cum ſolutione certæ ſummæ in ſorte principali , ex qua inveſtienda teſtator opinabatur eundem redditum percipi poſſe . & tunc ſi ex ſumma per hæredem ſoluta id non ſequatur, intrat dubitatio , an teneatur ſupplere , & de hoc punctualiter agitur *in Camerinen. dotis Eccleſiæ 22. Junij 1650 & 9. Maij 1653. coram Meltio* , quarum prima eſt *decif. 62. par. 11. rec.* ubi deciditur ad favorem hæredis, quoniam huic ad liberationem obtinendam ſufficit præſtaſſe ſummam à teſtatore ſibi demandatam , ut advertitur *eodem diſc.* 14.

Quartus caſus eſt , ubi teſtator ab initio, ultra ejus vires diſponit, faciendo plura legata pia , vel reſpectivè prophana , ac demandando plura pia opera quibus omnibus , bona hæreditaria non ſufficiant ; Et tunc intrat quæſtio contributi , an iſtud æqualiter de omnibus faciendum ſit , vel potiùs legata ſeu opera pia debeant priùs integrè impleri , atque de hoc agunt *Rovit. decif. 87. Franch. decif. 216. Capyc. Latr. decif. 12. Rub. de teſtam ad pias cauſas cap. 65. num. 141. cum ſeqq.* ac habetur alibi actum *hoc eodem titulo* , ſed pariter non erat iſte caſus quæſtionis , cùm de tempore tam primæ , quàm ſecundæ erectionis, redditus ad integram ſummam à teſtatore deſtinatam eſſent ſufficientes.

Quintus demum eſt caſus controverſiæ, ubi ſcilicèt teſtator omnia ejus bona deſtinavit in certa opera, ad quæ juxta ſummas ab eo præſcriptas , tunc illa ſufficiebant , deinde verò diminuta ſint, neque diminutio ſuppleri poſſit ex alijs bonis , ſed ſolùm intret dubitatio , an potiùs ipſa opera minui debeant; Et iſto caſu dicebam, ut ſine dubio reſpondendum eſſet pro diminutionis excluſione, quoties id, quod pro ſingulo opere ſupereſt ; ſufficit ad neceſſitatem, ideoque ſola deficientia eſt in ea majori proviſione , quam diſponens ad exuberantiam, ſeu honorificentiam præſcripſit, ex regula, quam ex mente *Sac. Concil. Trident. ſeſſ. 24. de Reform. cap.* 15. habemus in materia ſuppreſſionis canonicatuum, vel beneficiorum eccleſiaſticorum , quoniam ſi certus numerus canonicorum , ſeu beneficiatorum cum pingui præbenda , ſeu proviſione erectus 6
eſt, non ex eo, quod deindè redditus diminuantur, ſit locus ſuppreſſioni , niſi in caſu magnæ tenuitatis , & inopiæ, ob quam Eccleſiæ cultus deſeratur ex deductis *per Barboſ. ad idem Conc. ubi ſupra, & de poteſtate Epiſcopi alleg. 67. num. 1. cum ſequen. & de Canonicis capit. 3. numer. 18. cum ſequen.* , dum attento etiam iſto redditu ſic diminuto in caſu cujuslibet vacationis, multi habentur concurrentes , qui ad hujuſmodi cappellaniarum aſſequutionem anhelent; Unde propterea ceſſabat ratio deſertionis cultus , ob quam ſuppreſſionibus locus aperitur ; Neque urgebat ratio diminutionis ſuffragiorum , dum currentes redditus ſuperabundabant, ideoque contentio erat de majori ditatione cappellanorum.

† QUando locus fiat diminutioni , ſeu reductioni ob defectam , ſeu diminutam aſſignationem. Vid. *in Miſcell. Eccleſiaſt. diſc. 33. & in Ann. ad S. C. Tr. diſc.* 21.

ROMANA ANNUÆ PRÆSTATIONIS

Pro FRATRIBUS DE MARESCOTIS

Reſponſum pro veritate.

Facto legato annuæ præſtationis ad vitam , an legatarius ab invito hærede petere poſſit aſſignationem tot bonorum , ex quibus dictam præſtationem manu ſua percipiat , Et è converſo , an hæres dictam aſſignationem legatario invito facere valeat ; Et legatarius impedire poſſit hæredi venditionem officiorum vacabilium in ipſius legatarij perſona cantantium , ut ex eorum emolumentis legatam præſtationem obtineat.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De quæſtione an legata annua præſtatione debeantur tot bona , quæ tanti reddant.*
3 *Legatum relictum titulo inſtitutionis non eſt capiendum à manu hæredis.*
4 *Facto legato annuo de certa quantitate vini , poteſt aſſignari vinea.*
5 *De materia* text. in l. ſi quis argentum C. de donat.
6 *De diverſitate rationis in hac materia inter hæredem, & legatarium.*
7 *An relicto aſſignamento de aliquibus bonis alternativè, fieri poſſit electio partim de unis, & partim de alijs.*
8 *Alternativa quandoque reſolvitur in copulativam.*
9 *De eodem* text. in l. ſi quis argentum.
10 *Uſufructuarius non impedit proprietario venditionem proprietatis.*

DISCURSUS XXI.

COmes Sforzia de Mareſcottis , numeroſam habens prolem , emit plura officia vacabilia , præſertim

ſertim illud Præſidentis Cameræ in perſona unius ex
1 filijs, qui in Prælatura ratione dicti officij ſe conſtituit, cum libera reſervatione decreti ad ejus favorem; Moriens autem inſtituto hærede filio primogenito in caſtro Viguanelli, alijſque bonis, factiſque alijs prudentibus diſpoſitionibus ad favorem aliorum filiorum, dicto filio Prælato, reliquit ad vitam pro ejus condecenti ſubſtentatione in eo ſtatu Prælaturæ annuam præſtationem ſcutorum 1500. circiter, percipiendam; vel ex fructibus officiorum, vel ex alijs effectibus hæreditarijs Urbis; Cumque ſequuta morte, inter hæredem, ac Prælatum, retenta magna benevolentia, aliqua diſcrepantia ſuper modo implendi dictum legatum orta eſſet; Hinc ſuper tribus ab utroque concorditer tanquam communis amicus, & Advocatus, pro veritate conſultus fui; Primò ſcilicet an legatarius invito hærede prætendere poſſet aſſignationem tot bonorum, vel effectuum, ex quibus manu ſua dictam præſtationem perciperet; Secundò è converſo, an hæres legatario invito dictam aſſignationem facere poſſet, ità, & taliter, quod quicumque futurus caſus, ſive bonus, ſive malus, ipſius legatarij damno cederet; Et tertiò, an hæres in vim reſervationis decreti, cogere poſſet eumdem legatarium ad venditionem officiorum.

Ad primum reſpondi, quod inter DD. in quæſtione eſt, an legato annuo redditu, legata cenſerentur tot bona, ex quibus ille percipi valeat ad terminos textus *in l. ſiquis argentum Cod. de donat.* vel potiùs ſingulis annis præſtatio ſolvi debeat; Pleriſque volen-
2 tibus, ut id prætendi non valeat, ex regula, quod legatum capiendum eſt à manu hæredis, ut cæteris relatis firmat. *Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 41. num. 12.* Alijs verò ſentientibus contrarium, ut cenſeantur legata tot bona, quæ legatario danda ſunt, ut manu ſua redditum ex eis percipiat ex deductis *per Soccin. jun. conſ. 60. num. 34. & ſeqq. lib. 4. Surd. conſ. 319. numer. 7. & per tot. Rota apud Buratt. deciſ. 487.* Et conferunt pro eadem opinione ea, quæ in legatu alimentorum habentur *apud Pen. deciſ. 1154. & deciſ. 194. n. 69. par. 8. rec.* Potiſſimè verò ubi non agatur de ſimplici
3 legato, quod extraneo factum ſit, ſed de illo, quod ſit factum filio honorabili titulo inſtitutionis, quo caſu non intrat regula, ut legatum capi debeat à manu hæredis ex deductis *apud Buratt. dicta deciſ. 487.*

Retenta verò hac ſecunda opinione, quæ magis recepta videtur; Hinc proindè, tam in primo, quam in ſecundo puncto reſpondendum eſſet pro eo, qui hanc aſſignationem peteret, vel reſpectivè facere vellet, cùm ex natura correlativorum, utriuſque puncti, ſeu dubij, eadem ſit ratio, eademque reſolutio; Ad quod conferunt ea, quæ ex *Baldo in eadem l. ſi quis argentum num. 6. & Tiraquell. de retract. conſangu. §. 1. gloſ. 6. num. 20.* & alijs habentur *apud Capyc. Latr. de-*
4 *ciſ. 11. num. 4.* quod ſcilicet facto legato annuo Religioſis tot ſalmatum vini, poſſit, vel reſpectivè debeat eiſdem aſſignari vinea, quæ dictam vini quantitatem fructare ſolita ſit.

Verùm his non obſtantibus, contrarium in hac facti ſpecie dixi veriùs videri, quoniam præmiſſa procedunt, ubi legatum eſſet indefinitum, ac perpetuum, undè propterea, ex diſpoſitione, vel ratione dicti textus *in l. ſi quis argentum*, dici poſſent legata tot
5 bona in proprietate; Et de cujus textus diſpoſitione habetur præſertim *per Rotam in Romana ſupplementi dotis 5. Decembris 1651. coram Cerro,* & innuitur *in Romana fideicommiſſi de Ceſijs ſub tit. de fideicom. diſc. 134.* & alibi; Secus autem ubi [ut in præſenti] agatur de annuo legato ad vitam pro ſubſtentatione in eo ſtatu, in quo teſtator filium legatarium conſtituerat, cùm tunc, neque ratio, neque diſpoſitio dicti textus intret, ut admittunt ijdem *Soccin. dicto conſ. 60. & Surd. dicto conſ. 319.* ideoque remanet legatum quantitatis, non autem ſpeciei.

Dicebam tamen, quod in hoc propoſito aliqua dignoſci videatur claudicatio inter hæredem & legatarium, ut ſcilicèt legatario volente exigere aſſignamentum ex ijſdem officijs, aliiſque effectibus Urbis, id ei negari non deberet; Tum ex voluntate teſtato- 6
ris ità diſponentis, dum dixit dictam præſtationem percipi debere, vel ex officijs, vel ex bonis Urbis tanquam magis promptis, & explicitis; Tum etiam ex officio, ſeu arbitrio Judicis, ne ſingulis annis, ac temporibus cogeretur ille, qui in Prælaturæ ſtatu conſtitutus eſt, ac propterea in dies indiget pecunijs pro ejus ſubſtentatione, habere incommodum exactionis, atque denegata prompta ſolutione, litem ſuſcipere, juxta ea, quæ in praxi recepta ſunt de alimentorum aſſignatione facienda clerico debitori juxta diſpoſitionem textus *in cap. Odoardus de ſolut.* cum ſimilibus.

Secùs autem in caſu converſo, ideoque intrare non videtur ratio correlativorum, ratione ſubjectæ materiæ, ſeu qualitatis legatarij conſtituti in ſtatu Prælaturæ, cujus ratione, juxta curſum Curiæ, munera pro ſervitio ſedis Apoſtolicæ in Præfecturis, ac Nuntiaturis exercere oportet [ut meritò, atque commendabiliter in hoc Prælato contigit, qui poſt aliquas Præfecturas munus Inquiſitoris Inſulæ Melevitanæ, deindeque Nuntiaturas Poloniæ exercuit, & nunc illam Hiſpaniæ exercet]; Et conſequenter incongruum eſſet, ut cogendus veniret tot bona accipere, quorum culturæ, ac adminiſtrationi vacare cogeretur, cum incerto etiam fructu, & caſus, qui in fructibus ratione ſterilitatis, vel ex alio accidenti contingunt; Ideoque diverſa eſt ratio hæredis, ac legatarij, neque correlativorum æqualitas intrat ob rationis diverſitatem.

Ecquamvis quæſitum etiam eſſet, an legatarius hoc aſſignamentum à teſtatore demandatum alternativè, vel in officijs, vel in alijs bonis Urbis, eligere poſſet de utraque ſpecie; Atque in hoc dicerem, 7
quod de ſtricto rigore juris id non liceret per *text. in l. ex toto §. ſi ita legatum ff. de legat. 1.* ubi deciditur, quod legato certo numero ſervorum, vel eorum æſtimatione ad rationem ſcutorum decem pro quolibet, non poteſt legatarius eligere partim de ſervis, partim de pecunia, atque ita ex eodem textu notant ibidem *Ripa Iaſ.* & alij, de quibus *Grat. diſcept. 248. num. 31.* Nihilominus credebam, ut etiam in hoc præcluſum non eſſet Judicis arbitrium, ex dicta ratione interponendum, ex recepta propoſitione; de qua in omni ferè materia præſertim *ſub tit. de fideicom.* & ſub 8
altero *de credito*, ut non ſemper alternativa capienda ſit in ejus propria, ac naturali ſignificatione, ſed quandoque reſolvatur in copulativam pro facti qualitate, quodque teſtator bona Urbis cumulaverit cum officijs in gratiam legatarij, præſertim dicta ratione accedente.

Ad textum verò *in dicta l. ſiquis argentum*, reſpondebam, illius diſpoſitionem procedere in gratiam donatoris, ut ita ab eo onere ſe liberaret, ut advertunt communiter Scribentes; Secùs autem favore hæredis contra legatarium, qui in hac parte cenſetur prædilectus ex deductis *per Surd. de alim. dicto tit. 9. quæſt. 40. num. 32. & quæſt. 41. num. 10. & per tot.* Et in ſumma iſta videtur, ad inſtar aliarum, quæſtio potiùs facti, quàm juris, certam, ac determinatam regulam non recipiens, ſed in ſingulis caſibus pro facti qualitate ex veriſimili teſtatoris voluntate, ſive ex qualitate legatarij, vel operis, prudenti Judicis arbitrio decidenda.

Demùm quo ad tertium, & ultimum quæſitum; Quamvis *Surd. dicto conſ. 319.* plura jura ponderet ad probandum, quod hæres in præjudicium legatarij, eoque invito, alienare non poſſit bona, ex quibus annua præſtatio ab eodem legatario obtinenda eſt; Attamen contrarium in hac facti ſpecie dixi verius per 9
textum expreſſum *in l. fundi Tribatiani ff. de uſu, & uſufruct. legat.* cum concordantibus, de quibus *ſub*

titulo

titulo de servit. disc. 65. ubi de conclusione, quod per legatum usus fructus, vel habitationis, non impeditur hæres dominus proprietatis illam vendere.

Clarius autem in hac facti specie, dum agebatur de officijs vacabilibus periculo vacationis subjectis, cum perpetuo præjudicio hæreditatis, ac successorum, stante perpetuo, ac successivo fideicommisso ordinato per eundem testatorem, cujus verisimili voluntati id adversari videtur, ac etiam ex axiomate, ut quod uni non nocet, & alteri prodest &c.

Hæc respondebam ut mihi vera viderentur in puncto juris; Laudabam verò magis prudentialia temperamenta inter fratres benevolos congrua, ut sequutum fuit.

† DE materia *Text. in l. si quis argentum C. de Don.* nulla postmodùm suppetiit occasio disputandi.

ROMANA LEGATI

Pro ANNA DE GUARDIA

Cum PETRO DE LUPIS.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

De legato annuæ præstationis relicto ei, qui in eodem testamento deputatus est tutor filiorum testatoris, an, & quando cesset ob tutelam recusatam, vel aliàs cessatam tanquam ipsius correspectivum, necne.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *An legatum factum tutori cesset ob cessatam tutelam, datur distinctio.*
3 *Quod indistinctè cesset, neque dicta distinctio intret.*
4 *Quando hac secunda opinio procedat.*
5 *Quod ista sit quæstio voluntatis, & facti, & quomodo decidi debeat.*
6 *Ut in dubio præsumptio stet pro cessatione legati.*
7 *De circunstantijs facti pro ademptione, vel è contra.*
8 *De eodem.*
9 *De alio casu controversia super eodem puncto.*
10 *Transitus ad secunda vota non est causa ademptionis legati, sed bene junctus cum desertione tutelæ.*

DISCURSUS XXII.

1 N. De Guardia, Annæ filiæ in pupillari ætate existenti, in testamento tutorem, & pro tempore curatorem deputavit Petrum, cui cum expressione amoris, & benevolentiæ, ac etiam in remunerationem incommodi, & laboris, ac alias omni meliori modo, reliquit annua scuta 100; Cumque ante obitum idem testator dictam filiam nuptui tradidisset, atque in apoca dotali declarasset, quod eam eximebat à tutore, vel curatore in testamento deputato; transferendo quamcumque administrationem in sponsum, ac respectivè pro tempore virum; Hinc propterea, sequuta morte testatoris, orta est controversia inter dictos Annam, & Petrum, super dicti annui legati præstatione, quàm hæres cessatam esse dicebat, ob cessatam causam legandi; Et introducta causa coram A. C., informantibus tantùm causæ Patronis hinc indè, prodiit decretum relaxationis mandati pro prima annualitate ad favorem Petri, ideoque [juxta frequentiorem consuetudinem Curiæ in hoc Tribunali A. C., alijsque Judicibus primæ instantiæ, assumendi Advocatum post causam jam vulneratam], ad Annæ defensionem evocatus fui; Et quamvis inferiùs deducenda pro hærede more Advocatorum nimium exagerata fuisseot; Nihilominus cum causa non esset integra, atque ageretur de puncto conjecturali, in quo nimium operatur arbitrium Judicis, cujus ac etiam meam benevolentiam Petrus lepidus curialis habebat, idcircò cùm à decreto removere non potuerunt, atque me etiam consulente, honesta concordia controversiam terminavit.

In unica igitur disputatione habita, Dicebam scribens pro hærede, quod in hoc puncto, an tutor, cui 2
legatum relictum est à testatore, qui eundem in tutorem, vel curatorem ejus filiorum deputavit, illud assequatur cessata tutelæ, vel curæ administratione, duas habemus opiniones, Unam *Salyceti*, ac aliorum sequentium distinctionem traditam *per text. in l. Nesennius ff. de excusat. tutorum*, ut scilicet cesset illud legatum, quod constet intuitu tutelæ, vel curæ relictum esse, non autem illud, quod factum sit principaliter intuitu personæ, quodque alias etiam sine tali onere testator fuisset relicturus, atque hanc sequuntur plures relati *per Gutier.*, qui eam sequitur, magisque communem dixit *in tract. de tutelis par. 1. cap. 22. numer. 14.* & referuntur *Hodiern. ad Surd. dec. 38. Capyc. Latr. consult. 106. nu. 14. Carpius de execut. test. lib. 1. cap. 18.*

Altera verò est opinio *Iacobi de Belvisio*, & *Romani*, ac sequacium volentium, ut hujusmodi, distinctio procedat de jure antiquo *Digestorum*; secus autem attento jure novissimo *Authenticorum in §. his 3
omnibus auth. de hæred. & falcid.* quam sequuntur, ac veriorem probant *Menoch.* qui alios congerit, *lib. 4. præsumpt. 124. Surd. Baez.* & alij cumulati *per Carp. dicta quæst. 18. & Capyc. Latr. dicta consult. 106. num. 11. cum. seqq.* ut scilicet indistinctè, dicto jure attento, sive legatum relictum sit intuitu tutelæ, sive non illud cesset, tutelæ non acceptata, vel recusata; Unde propterea scribendo more Advocati, atque congestis auctoritatibus relatis per allegatos, ostendere conabar, quod hæc esset magis communis, & recepta, proindeque nil suffragaretur, an legatum prædictum diceretur principaliter relictum ob causam amoris, & benevolentiæ prius expressam, ut insistebant scribentes in contrarium.

Reflectendo autem ad veritatem, dubitabam de motivo; Quidquid enim sit de veritate hujus secundæ opinionis, quæ licet magnum habeat sequacium cumulum, nihilominus; ut pluries expertus sum, non de facili in foro recipitur; Adhuc tamen cessabat ejus applicatio ad factum, cum ea probabiliter recipienda 4
videatur in casu culposæ recusationis, vel respectivæ dimissionis, tanquam in pœnam ingratitudinis, quæ ita erga testatorem à legatario committi videtur, undè propterea ex præsumpta indignatione, tacita, seu præsumpta ademptio resultet, & in his terminis loquuntur dictæ opinionis sequaces, Secus autem, ubi sine aliqua tutoris culpa id proveniat; Puta ex facto ejusdem testatoris, [ut in præsenti], vel ob supervenientem adultam ætatem, seu ex alia justa causa, adeout omnino cesset dicta ratio ingratitudinis, seu præsumptæ indignationis; vel etiam cesset altera, quæ contra legatarium forsan urgere posset immutatæ benevolentiæ, seu fiduciæ, quia scilicet revocato isto tutore alium deputasset, ex ijs, quæ cæteris allegatis habentur plene *apud Surd. dec.* 38. Hæc autem omnia in præsenti cessabant; dum immutatio administrationis provenit à rationali motivo id committendi ejusdem pupillæ, vel minoris sponso, ac respectivè viro.

Quare firma remanente distinctione textus, *in dicta l. Nesennius*; quæstio erat potius facti, & applicationis quàm juris, ideoque non habetur certam, ac determinatam regulam, sed pendens ex singulo- 5
rum

rum casuum particularibus circumstantijs, ex quibus pro prudentis Judicis arbitrio, ambigua disponentis voluntas desumenda est, ad effectum inspiciendi, an in una vel altera distinctionis parte versemur; Solaque juris disputatio cadere videtur super statuenda præsumptione in dubio, cui scilicet illa assistat, an hæredi, vel legatario; Idque nimiùm refert; Tum ob onus probationis, quod transfertur in eum, cui præsumptio resistit; Tum etiam ob pondus, seu efficaciam conjecturarum hincindè colluctantium, ut in pari, vel parum inæquali concursu potior sit conditio ejus, cui præsumptio assistit; De reliquo enim quoad singularum conjecturarum vim, & efficaciam, juxta generalem conjecturalium naturam, fatuitas est, certam, ac generalem regulam statuere, sive conjecturas in uno casu approbatas, vel rejectas, in quocumque alio recipere; vel rejicere, quoniam stant benè simul, ut aliquæ conjecturæ in uno casu; ob illius facti circumstantias essent validæ, atque in altero, ob circumstantias diversas, eædem, ac majores sint inefficaces, vel è contra.

In dubio autem, magis communis recepta opi-
6 nio videtur; ut præsumptio assistat hæredi contra legatarium, quod scilicet præsumatur principaliter legatum relictum esse intuitu tutelæ *per text. in dicta l. Nesennius, & l. sequen. cum concord.* ut cæteris cumulatis probant *Menoch. dicta præsumpt.* 124. *num.* 1. *& sequen. Surd. dicta decis.* 58. *num.* 3. *Capyc. Latr. dicta consult* 106 *num.* 23. *& sequen.* Eaque probabilior videtur, ubi præsertim agatur de extraneo, erga quem nulla obligatio naturalis, vel sanguinis ratio urgeat ad eum providendum, gravando proprios filios, erga quos regulariter major affectio præsumitur; Ideoque in hac facti specie dicebam, quod hæredi sufficiebat dicta juris præsumptio, donec legatarius diversam voluntatem probaret; ut insinuatur etiam *sub. tit. de servit. disc.* 50.

In hac autem voluntate probanda; Scribentes in contrarium satis insistebant in illis verbis, *per Segno de l'affetto, che li porta*, primo loco prolatis; quasi quod ista fuisset principalis causa legandi; Ve-
7 rum videbatur satis levis conjectura, dum immediatè, ac per copulam, in eadem ratione subjuncta erant alia verba, *& per l'incommodi, è fatighe*; Potissimè, quia in eadem periodo, ac unica ratione continebantur deputatio tutelæ, & curæ, ac legatum, quod potiùs magnum erat argumentum correspectivitatis; Altero etiam adminiculo in contrarium urgente per argumentum à contrario sensu deductum *apud Menoch. cons.* 346. *n.* 12. *& dicta præsumpt.* 124. *n.* 11. *& per Rot. deci.* 636. *n.* 6. *&* 7 *par.* 4. *rec.* 10. 3. *& in Firmana codicillorum* 1. *Martij, &* 15. *Novembris* 1449. *coram Cerro decis.* 150. *&* 149. *par.* 10. *rec.* ubi pro legatario considerabatur, quod annuum legatum relictum erat ad vitam legatarij, ideoque testator consideravit illius durationem etiam post expletam tutelam, vel curam, quod in præsenti cessabat.

Credebam tamen, quod major probabilitas legatario assisteret, ex alijs circumstantijs facti insimul, ac utrim à me ponderatis, quamvis per scribentes in contrarium non deductis, & in quibus magis, quàm in verbis, semper insistendum est, pro ambigua defuncti voluntate indaganda; Attenta scilicet in primis am-
plitudine patrimonij, cujus in unica filia fœmina, alijs
8 legatis non multùm onerata, satis modicum onus erat; Ac etiam attenta non levi affectione, quam testator vivens habebat erga legatarium, cujus opera in omnibus ejus negotijs utebatur; Item quia postquam dictam filiam collocaverat, ejusque viro administrationem dederat, ideoque sciebat cessasse onus tutelæ legatario demandatum cum aliquo tempore supervixisset, atque dispositorum rectè conscius esset, dum super eis nonnullas aliquas fecit declarationes; Attamen nil dixit in contrarium, quibus omnibus insimul ponderatis una cum dictis verbis, quæ unicè pro legatario deducebantur, videbatur, quod ei major assisteret probabilitas, undè propterea consului Annæ viro, ut curaret, eo quo posset modo, concordiam obtinere, ut credo sequutum.

Tunc etenim pro legati cessatione probabilius respondendum videtur, quamvis urgerent adminicula af-
fectionis, quodque cessante etiam causa tutelæ, testa- 9
tor esset relicturus, quando scilicet tutor, ex ejus facto merè voluntario, tutelam acceptare recuset, sive illam acceptatam deserat, adeout hujusmodi actus testatori ignotus, verisimiliter dici valeat causa diminutionis prioris benevolentiæ, ac inductivus justæ indignationis, juxta facti circumstatias.

Ideoque *in una Firmana usus fructus* pro Beatrice Vagnarella cum Anna Catalana, ejus matre, de qua habetur actum *sub tit. de servitutibus* ad materiam ususfructus *disc.* 50. disputata *in Rota coram Albergato*, & in qua principalis disputatio erat super puncto; an legatum ususfructus uxori relictum, resolveretur in alimenta juxta consuetudinem *Bulgari*, vel potiùs importaret usum fructum formalem, ut Rota credidit, magnam mihi intulit admirationem illa resolutio; Non quidem super dicto articulo; quoniam cum sit juris, ac merè conjecturalis, varia esse solent ingenia, quamvis ab omnibus ad veritatem reflectatur.

Sed ob non curatam cessationem legati, sive uno, sive altero modo factum esset; dum eodem contextu uxor relicta fuerat tutrix communis filiæ pupillæ hæredis institutæ, atque culposè tutelam deseruerat ob transitum ad secunda vota; Et tamen istud motivum in decisione neglectum fuit; Quinimò cum incultatum fuisset pro obtinenda nova audientia, id non fuit at-
tentum, ex eo fundamento in decisione deducto; quod 10
transitus ad secunda vota, cessante expressa pœna caducitatis non esset sufficiens causa ademptionis, seu cessationis legati; Verùm hoc videbatur æquivocum clarum, quoniam dicta legati cessatio, non deducebatur ex solo transitu ad secunda vota, tanquam ejus pœna, sed ex præsumptione cessatæ voluntatis defuncti deducta à probabili indignatione, ob voluntarie desertam filiæ tutelam, ex culposa, parumque viro defuncto grata causa transitus ad secunda vota; Ideoque in hac parte intellectus non acquievit, atque omninò parum probabilis visa est resolutio, licet neque illa placeret super altero puncto interpretationis legati ususfructus ex deductis in dicta propria materia *disc.* 50. *de servit.*

† AN & quando ex cessante onere, seu causa legandi, cesset quoque legatum, habetur infra *disc.* 32. 62. 65. *&* 66.

JANUEN. LEGATI

Pro BRIGNOLIS.

Discursus pro veritate extra Curiam.

An & quando legatam factum uxori cum onere habitandi cum filijs, ob istorum mortem, vel absentiam, seu aliud impedimentum, tanquam à cessante causa legandi, cesset, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Recepta est distinctio* Decij.
3 *Quando constat, quod legatum sit in gratiam filiorum sine dubio cessat.*
4 *Secus è converso.*
5 *Quid in casu mixto, quod sit in gratiam utriusque.*
6 *Ubi agitur de alimentis, præsumptio est favore legatarij.*
7 *Idem ubi de habitatione.*

8 *Quod attendi debeat preponderancia*
9 *Ponderantur conjectura favore legatarij, præsertim uxoris.*
10 *Declaratur, in quibus terminis ista quæstio procedat.*
11 *Legatum habitationis est onus, & non favor.*
12 *De circunstantijs, ob quas sit in gratiam hæredis.*
13 *De eodem favore heredis.*
14 *Matri educanti filios debentur alimenta.*
15 *Respondetur conjecturis assistentibus legatario, de quibus num. 9.*
16 *Quod mors civilis in hoc æquiparetur naturali.*

DISCURSUS XXIII.

1 N. De Brignolis in testamento mandavit, ut ejus fi-
lij hæredes instituti, in infantili, vel respectivè
pupillari ætate constituti, educari deberent penes
ejus uxorem, ac respectivè matrem, viduitatem tamen
servantem, dictoque casu illi danda esset habitatio
cum ejusdem filijs in domo designata; Cum autem
duo tantum superessent filij, quorum unus de tempore
mortis testatoris erat infans, vel respectivè pupillus,
Alter verò major; Atque minor successive major fa-
ctus, à patria de Superiorum mandato exulare coactus
esset; Hinc prætendere cœpit alter filius major, qui
educationi commendatus non erat, ut resolutum esset
dictum legatum habitationis ad favorem uxoris; At-
que pro veritate desuper consultus.

Respondi, quod in hoc articulo, an legatum factum
uxori cum onere, vel conditione habitandi cum filijs,
2 per istorum mortem, vel recessum tanquam à cessante
causa, cesset, ex veterum sententia *Decius consil.* 6:1.
qui in hoc distinguendi modo per moderniores com-
muniter est receptos, tres casus distinguit.

Primo nempe, ubi tale onus adjectum legato facto
uxori, respiciat principaliter favorem, ac intuitum fi-
liorum, & tunc omnes concordant, ut cessante causa
3 legandi, expiret legatum *ad text. in l. illis libertis in fin.*
ff. de cond. & demonstrat. l. Seio in princip. ff. de annuis
legatis, Bart. Salycet. & alij *in l. 1. Cod. de legat. Ancha-*
ran. cons. 185. & 237. utrobique *n.* 1. quem post *Dec. di-*
cto cons. 601. *in princip.* cæteri sequuntur, de quibus
Menoch. lib. 4. præsumpt. 123. *n.* 21. *cons.* 146. *n.* 1. & 970.
n. 27. & *sequen. Surd. de alim. tit* 8. *privil.* 23. *n.* 8. *Cyriac.*
controv. 50 *n.* 19. & 20. *Arias de Mesa lib.* 2. *var. re-*
sol. cap. 4. *n.* 23. *Peregrin. de fideic. art.* 16. *n.* 148. *Franch.*
decis. 58. *n.* 4. *ubi addit. n.* S[illegible] absolutum admit-
rit *Rota in Ferrarien. legati* 4. *Febr.* 1626. *coram Man-*
zanedo decis. 636. *par.* 4. *rec. tom.* 3. *n.* 3. & *sequen.* & *in*
Firmana codicillorum 1. *Martij*, & 15. *Novembris*
1649. *coram Cerro impress. dec* 290. & 349. *p.* 10.

Alter casus est, ubi respiciat solum commodum, &
favorem uxoris; Et tunc è converso est pariter abso-
4 lutum, ut mors, vel aliud impedimentum illorum, cum
quibus habitatio est demandata, nullatenus legatariæ
præjudicet, ut apud allegatos.

Tertius est casus mixtus, quia nempe causa legandi
respiciat commodum utriusque, & tunc discrepant
DD. Aliqui enim volunt, ut adhuc legatum cesset; ut
ex Peregr. dicto art. 16. *n.* 149. *Menoch. dicto cons.* 970.
5 *post n.* 43. Alij verò magis communiter tenent, ut in
casu mixto præponderare debeat favor legatarij *per*
text. in l. 1. *Cod. de legat.* ubi DD. *Dec. dicto cons.* 651.
quem ita intelligunt *idem Pereg.* sibi contrarius *cons.*
38. *post n.* 8. *lib.* 2. *vers. cum autem*, & *Menoch. cons.* 146.
post n. 14. *vers. facto dato &c. Franch. dicta decis.* 58. *n.* 4.
cum alijs *per Arias de Mesa dicto lib.* 2. *var. cap.* 5. *n.*
19. ubi testatur, quod hæc opinio est frequentius re-
cepta, ut recepit *Rota in dicta Firmana codicillorum* 1.
Martij, & 15. *Novembris* 1649. *coram Cerro decis.* 290.
& 349. *par.* 10. *rec.* reprobatis in specie *Menoch. dicto*
cons. 970. & *Cyriac. controv.* 50. qui dictam controver-
siam edidit in allegata *Ferrarien. legati coram Man-*
zanedo impr. decis. 636. *par.* 4. *rec.* 1. 3. in qua succubuit.

Et quando hæc opinio favore legatarij pati posset
aliquam difficultatem in alijs legatis, magis tamen de
plano procedit, ubi agatur favore alimentorum, in qui-
bus, semper legatarij favor præponderat; Ideoque spe- 6
ciale dicitur etiam per contrariæ sententiæ auctores,
ut deficientia conditionis non causet illius expiratio-
nem *per text. in dicta l.* 1. *Cod. de leg.* ubi *Bart.* & *l.*
Caio. §. Imperator de adim. leg. cum concord. per Peregr.
dicto cons. 38. *n.* 3. *Menoch. dicto cons.* 146. *n.* 15. & ad-
mittit *dicto cons.* 970. cum alijs *per Arias de Mesa di-*
cto cap. 4. *num.* 21.

Cum igitur in hac facti specie ageretur de legato
habitationis, quæ est pars alimentorum, ut advertunt
Berous. cons. 24. *n.* 8. *lib.* 2. & alij, de quibus in his termi- 7
nis *per Arias de Mesa dicto cap.* 2. *n.* 10. & *cap.* 6. *n.* 4.
hinc dictum privilegium intrare videbatur.

Deducebam ista in forma discursiva, ut insinuare-
tur, quid in materia DD. dicant, Mihi autem videtur,
ut in ista, potius facti, ac voluntatis, quàm juris quæ- 8
stione, inspicienda sit favoris, vel affectionis prepon-
derantia, ex vero principio, quod mixtum assumit
qualitatem illius simplicis, de quo magis participet, ut
in his terminis ingeniose de more observat *Engen.*
cons. 49. *lib.* 2. *ex n.* 18. & sequitur *Arias de Mesa di-*
cto cap. 5. *num* 21.

Ideoque difficultatis cardo totus in facto, consiste-
re videbatur, an scilicet habitatio relicta esset uxori
intuitu ipsius, vel filiorum, vel utriusque; Et quod ip-
sius uxoris, vel saltim utriusque respectus habitus fue-
rit, suadere videbantur; Primò regula generalis, ut in
dubio legatum potiùs intuitu, & favore legatarij quam
tertij factum censeatur, maximè ubi agitur de uxore, 9
vel alia persona dilecta, quidquid sit de libertis, alijs-
que personis servitorijs, ut rectè post antiquiores ab
eis allegatos firmant *Menoch lib.* 4. *præsumpt.* 123. *n.*
1. & *sequen.* & *cons.* 146. *n.* 9. *Peregr. dicto cons.* 38. *post*
n. 10. ubi considerat distinctionem uxoris, vel alterius
personæ dilectæ, à libertis, vel alijs personis servitorijs
Arias de Mesa dicto cap. 2. *n.* 2. & 3. *Merlin. lib.* 2.
controv. 40. *n.* 37. *Rot. dicta decis.* 636. *n.* 5. *par.* 4. *rec.*
tom. 3. & in allegatis *Firmana codicillorum coram Cer-*
ro decis. 290 & 349. *par* 12. *rec.*

Secundò ob qualitatem rei legatæ, nempè habita-
tionis, cùm enim cohabitando mutua inter matrem, &
filios sit connaturalis, duraque sit separatio, ideò
utriusque cohabitare debentis favor à testatore consi-
deratus censetur, ut *Peregr dicto cons.* 38. *n.* 8. *vers. cùm*
autem in fine.

Tertiò ob conditionem viduitatis uxori impositam,
ut post *Dec. cons.* 85. *n.* 7. & *Signorol. de Homod. cons.*
179. *ad fin.* bene prosequitur *Arias de Mesa dicto cap.*
2 *n.* 4. & *sequen.* atque istam conjecturam satis consi-
deravit. *Rota in alleg. Firmana codicillorum coram Cer-*
ro decis. 290. & 349. *par.* 10.

Quartò, quia testator reliquit onus habitationis sub
libera voluntate uxoris per illa verba, *Che si compia-*
cera &c. quo casu receptum est, ut onus non censeatur
adjectum principaliter contemplatione filiorum, ut
post *Soccin. sen. cons.* 69. *n.* 6. *lib.* 1. *Menoch. dicta præ-*
sump. 123. *n.* 14. *Peregr. dicto cons.* 38. *n.* 13. *Arias de*
Mesa dicto cap. 5. *n.* 4.

Quintò pro uxore legataria faciebat, quod ipsa per
multum tempus educaverat filios, eosque penes se ha-
buit, ideoque dum jam testatoris præcepto satisfecit,
non debebat commodo legati privari, si per eam non
stabat quominùs continuetur, ut late per jura, & ratio-
nes probant *Menoch. cons.* 146. *n.* 19. & *Arias de Mesa*
ubi supra cap. 2. *n.* 8. *per text. in l. mævia* 13. *in princi-*
pio ff. de annuis legatis.

Sextò ubi agitur de legato, quod verisimiliter te-
stator fecisset, etiam deficientibus filijs, tunc censetur,
quod ad uxorem habuerit respectum, ut post *Dec.* &
Soccin. & alios *Menoch. dicta præsumpt.* 123. *n.* 9. & *cons.*
146. *post n.* 11. Tale autem videbatur istud legatum ha-
bitationis tribuendæ uxori viduæ, quæ durãte statu vi-
duitatis

duitatis dicitur in conjugio perdurare, ideoque præsu-
mitur, ut testator desideraverit continuationem habi-
tationis uxoris viduæ in propria domo, ut in puncto
per deficientiam conditionis ex banno filij, cum quo
uxor habitare debebat *Arias de Mesa ubi supra cap.*
6. num. 1. 2. *&* 3.

Pro meliori autem veritatis indagatione, ego de-
siderassem videre totum testamentum, ad effectum col-
ligendi ex alijs ejus partibus affectionem testatoris er-
ga uxorem, & quomodo eam tractaverit, ut exinde ar-
gumentum voluntatis melius posset deduci; Attenta
verò sola particula transmissa, credidi eum modica
difficultate, ut versaremur in primo casu distinctionis,
quod nempe demandatum esset præstari habitationem
10 uxori in solam gratiam filiorum, ac intuitu eorum
educationis, adeout cessante causa, cessaret obligatio
illam præstandi; Diligenter etenim consideratis casi-
bus positis per DD. supra allegatos, ac alios per eos
adductos super isto articulo diffidentes, omnes loqui
videntur in terminis legati facti uxori de aliqua re
sub onere, vel conditione habitationis cum filijs,
adeout legatum consistat in alia re, quàm in habitatio-
ne, quæ non est legatum, sed potius consideratur tan-
quam onus, ut post *Bart. in l.* 1. *Cod. de legat.* egregie
Eugen. dicto conf. 49. *num.* 25. *& seqq.*

Quodque habitatio facienda cum alio, dicatur
onus, & non favor, vel commodum, firmat generaliter
Rot. alijs allegatis *apud Buratt. decis.* 354. *nu.* 4. & pro-
11 bat *text. in l. qui concubinam* 29. §. *uxori ff. de leg.* 3.
quæstio enim est, an conditio, vel modus, seu onus ha-
bitandi qualificet aliud legatum, illudque faciat cau-
sativum; ideoque cum in hac facti specie nullum le-
geretur legatum factum uxori, quæ in testamento no-
minata fuit sola occasione præcepti injuncti filijs mi-
noribus, ut penes eam educari debeant; Hinc sequi
videbatur, ut habitatio non esset ei relicta per modum
legati, sed tantum per viam dispositionis consequu-
12 tivæ, & accessoriæ ad præcedentem educationem fi-
liorum, ut clarè sonant verba testamenti, ibi, *lascia che*
li figli stano alimentati appresso la Signora Isabella, &
in tal caso lascia, che le sia data l'habitatione insieme
con detti figlioli, adeout habitatio demandetur tan-
quam necessaria educationi, quæ fieri non potest pe-
nes matrem, nisi habitet in eadem domo cum filijs; ut
bene ostendit illud verbum; *In tal caso.*

Idque apertius probari videbatur ex limitatione
temporis, ibi, *per tutto il tempo, che si compiacerà di*
vivere con detti figlioli; Legatum etenim habitationis
factum intuitu legatarij, fieri solet ad vitam; Et clarius
probari videbatur ex finalibus verbis dispositionis, ibi,
non ostante, che vivera, è sara como sopra in dette case
alle cura, e governo di detti suoi figlioli, ergo vivere, &
habitare, quod factura erat in domo, consideratum
fuit à testatore pro cura, & gubernio filiorum; Et con-
sequenter dicebam, quod versaremur extra terminos
quæstionis agitatæ per DD. dum nullum aderat lega-
tum uxori factum, vel in ipsam directum.

Et quamvis ubi adest clara dispositio, vanum sit
recurrere ad conjecturas juxta vulgarem *text. in l.*
ille aut ille ff. de leg. 3. Attamen ad tollendam om-
nem ambiguitatem plures considerabam conjectu-
ras vehementes suadentes, quod habitatio in so-
lam causam educationis filiorum relicta esset; Pri-
mò nempe qualitas filiorum educandorum in mi-
nori ætate existentium, cura, & educatione mater-
na indigentium, maximè quia testator istam quali-
13 tatem consideravit, & expressit, ibi, *lascio che gli*
figlioli minori &c. ad text. *in l. sed si hoc in fin ff. de*
condit. & demonstr. juxta conf. Signorol. de Homod.
179. *Alex. post Rainer. in l.* 1. *C. de legat. Dec. conf.*
485. *numer.* 7. cum alijs *per Menoch. conf.* 146. *sub*
num. 3. *& dicta præsumpt.* 123. *num.* 15. *Peregr. dicto*
conf. 38. *num.* 10. *Eugen. dicto conf.* 49. *num.* 38. *& se-*
quen. Purpurat. conf. 2. *num.* 11 *lib.* 2. *Arias de Mesa*
ubi supra cap. 5. *num.* 12. *& sequen.* Licet enim ista con-
jectura, ubi sit sola, impugnetur ab alijs; Attamen uni-
ta, videtur potentissima, maxime ubi testator ætatem
filiorum consideravit.

Secunda desumebatur conjectura ex qualitate ip-
sius legatariæ, quæ erat mater, cui proprie incumbit
filiorum impuberum educatio, *ut bene Eugen. dicto*
conf. 49 *num.* 37. Dictaque conjectura efficacior redde-
batur ex circumstantia viduitatis à testatore desidera-
tæ, quam solam pro conjectura deducunt post *Signorol.*
dicto conf. 179. & alios antiquiores. *Menoch. conf.* 970.
num. 31. *& sequen. & de præsumpt. dicto cap.* 123. *nu.* 17.
Capyc. Latr. consult. 120 *n.* 66. atque videtur conjectu-
ra indubitata, ubi conditio viduitatis ponatur post
onus, ut in casu nostro, quoniam tunc est consequutiva
oneri, licet secus, ubi sit à parte antea, in quibus termi-
nis procedunt loquentes in oppositum, ut distinguen-
do firmat *Decius dicto conf.* 485. *num.* 8. *& Rota in alleg.*
Ferrarien. legati coram Manzanedo decis. 636. *num.* 8.
& seqq. par. 4. *rec. tom.* 3.

Tertiam ponderabam conjecturam, quod commo-
dum legati non solum adæquaret onus, sed esset longè
inferius; Ideoque sicuti quando commodum superat,
conjectura est pro legatario, ita quando æquat, conje-
ctura est pro hærede, ut observant post *Beninten. de-*
cis. ultim. & *Menoch. dicto conf.* 146. *num.* 13. *& sequen.*
cum alijs *per Arias de Mesa cap.* 5. *num.* 29. Quinimo
ex isto modo disponendi, quem testator fecit, aperta
desumitur conjectura exclusiva affectionis, & dile-
ctionis testatoris erga uxorem, quoniam cum ei reli-
quisset onus educationis, & curæ filiorum, nihilominus
non solum eam nullis verbis benevolis tractavit, in
quibus principaliter se fundant ferè omnes tenentes
partes legatariæ, sed nec ei reliquit alimenta, quæ de 14
juris censura videntur debita matri, cui filiorum edu-
catio demandata fuit juxta *theor. Bart. in l. ultima num.*
8. *Cod. de indict. viduit. tollen. cum concord. per Surd. de*
alim. tit. 2. *quæst.* 3. *num.* 2. *Mantic. de conjectur. lib.* 9. *tit.*
4. *n.* 12. *Arias de Mesa dicto cap* 3. *n.* 5. Si enim omisit
relinquere uxori id, quod tenebatur relinquere in
præmium laboris injuncti, hinc proinde certa, & aperta
desumitur exclusio affectionis, quæ pariter aliena pro-
babatur, dum de illa tanquam extranea potius, quàm
de uxore loquendo, nulla verba benevola adjecit, ne-
que de illa confidit circa filiorum tutelam, vel admi-
nistrationem, sed tantum eam consideravit tanquam
simplicem educatricem, ac minus, dum etiam educa-
trici danda sunt alimenta, quæ testator omisit.

Neque istis conjecturis præponderare videbantur
aliæ supra in contrarium ponderatæ; Prima enim est
simplex præsumptio legalis nimis debilis, ubi non est
vestita verbis expressivis amoris, ac dilectionis, atque
tollitur per contrarias vehementiores, eamque in spe-
cie parvipendit, *Eugen. dicto conf.* 49. *num.* 47. quem se- 15
quuntur alij.

Secunda retorquetur, quoniam nuda habitatio est
potius onus, quàm favor, ac legatum, ut supra.

Tertia est resoluta in secunda conjectura pro filijs,
atque potius retorquetur ut supra.

Quarta procederet, ubi legatum esset purum, atque
onus voluntarium, itaut nolente illa ferre onus injun-
ctum, adhuc consequi posset legatum, & in his termi-
nis loquuntur, qui pro ista conjectura possunt allega-
ri, & in specie observat *Eugen. dicto conf.* 49. *num.* 53.
& patet ad sensum.

Quintà non est conjectura sed particularis opinio
aliquorum considerantium onus tanquam conditio-
nem, sed est vanum; quoniam nullum aderat legatum,
ac etiam quia constabat illud esse merè causativum,
seu consequutivum ut supra.

Et sexta fundata in verisimilitudine procedere
posset, ubi constaret de affectione testatoris erga uxo-
rem, atque non urgerent in contrarium conjecturæ
illam excludentes, dum videbatur, quod testator ea-

tenus voluisset uxori dari habitationem, quatenus filiorum curæ, & educationi assisteret; In casu autem posito *per Arias de Mesa dicto cap.* 6. constabat de maxima affectione testatoris erga uxorem, cui ingens legatum fecerat, ultra habitationem; Et ulterius ibi agebatur de dando habitationem uxori viduæ in domo viri, ad exclusionem Fisci, non autem ad exclusionem filij & hæredis, ut in præsenti.

Et licet DD. ferè omnes tractent materiam in casu
16 mortis naturalis filiorum; Attamen idem dicendum videri dicebam in casu mortis civilis, quoniam eadem est ratio cessationis causæ, dum non proveniret ex actu merè voluntario, ac ordinato ad impediendum implementum conditionis; sed erat impedimentum quod veniebat in consequentiam; ut in individuo latè, & eruditè probat *Arias de Mesa* [quem in scholis habui præceptorem] *dicto lib. 2. cap. 6. ex num.* 18. præsertim *num.* 27. ad quem sufficit relationem haberi, dum alios deducit.

† QUando cesset legatum factum intuitu cohabitationis, habetur *disc.* 69. & 70.

ROMANA Seu VITERBIEN. LEGATI

Pro CAMILLO BERNARDO

Cum CÆCILIA NEPTE.

Casus decisus per Rotam ut infra.

An legatarius habitationis, & alimentorum in domo cum hærede, prætendere valeat alimenta, & habitationem extra domum, & mensam hæredis ex aliqua justa causa, præsertim ex eo, quod legatum fuerit factum mulieri tunc solutæ, quæ postea virum duxerit.

Et an, & quando legatarius, qui testamentum impugnat, ejusque invaliditatem allegat, cadat, necne à commodo legati.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Legatarius, qui impugnat testamentum cadit à legato cum distinctione.*
4 *An restituatur in integrum.*
5 *Qua regula desuper cadat.*
6 *De distinctione inter jus quæsitum, & quærendum.*
7 *Usufructuarius an faciat suos fructus, cautione non data.*
8 *Quando restitutio in integrum debeat negari.*
9 *De eodem, & quando concedi.*
10 *Unde resultent æquivoca Juristarum.*
11 *Transitus ad secunda vota non causat amissionem legati.*
12 *An alimenta legata peti possint, extra domum hæredis.*
13 *Ubi etiam peti non possunt extra domum, adhuc fallit ex justa causa, & quæ ista dicatur.*
14 *Quando etiam justa causa non obliget.*
15 *Non est augendum onus à testatore non injunctum.*
16 *Quando non sint præstanda extra domum, & accedit causa, dandum est quanti domi esset impensurus.*
17 *De differentia inter legatum habitationis, & legatum facultatis habitandi.*

DISCURSUS XXIV.

CAtolus, scripto hærede Camillo patruo, huic onus 1
injunxit, ut Cæcilam ipsius testatoris sororem viduam secum in domo & mensa retinere deberet; Cumque sequuta morte testatoris, dicta Cæcilia testamentum impugnasset, litem per aliquod tempus substinendo cum testamentario, qui, opposita invaliditate non obstante, obtinuit testamentum canonizari, hinc eadem Cæcilia, deserta lite, atque facto transitu ad secundas nuptias, petijt legatum habitationis, & alimentorum, adversùs quam petitionem Camillus hæres reus conventus de duobus opposuit; Primò nempe de caducitate incursa ob testamenti impugnationem, Et secundò ut non teneretur dictum legatum præstare extra propriam domum, & mensam; Assumptaque desuper disputatione in Rota, [ubi jam occasione validitatis testamenti causa introducta erat] *coram Verospio sub die* 16. *Iunij* 1664. agendo tantum de primo puncto caducitatis, pro istius exclusione prodijt resolutio; Devolutaque causa *in eadem Rota coram* 2
Albergato, sub die 17. *Martij* 1666. & 25. *Maij* 1668. prodijt resolutio provisionalis ad favorem legatariæ, ut ei præstare deberent, quarta pars domus pro habitatione, & annua scuta quadraginta pro alimentis, pluresque aliæ disputationes postmodum habitæ principaliter fuerunt, consistentes potius in facto, quam in jure, super statu hæreditatis, ac istius incapacitate ad prædictum onus supportandum; Potissimè quia ob sequutam mortem causæ Patroni, ac etiam ipsius met Camilli, causa, juxta stylũ, mutavit defensores.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum caducitatis à legato, quam legatarius incurrit, ob impugnationem testamenti, quoties ista sit ex defectu voluntatis, secus autem, ubi ex altero solemnitatum, juxta distinctionem, de qua cæteris relatis, *apud Grat. discept.* 3
419. *n.* 37. *cum seqq* & in sua materia *sub tit. de testam. disc.* 55. Scribentes pro legataria, non negabant conclusionem, minusque eam negat dicta decisio *coram Verospio*, utpote fundata in juribus litteralibus, de quibus in dicta sua materia *sub tit. de testamentis*; Dicebant tamen, se Rota admisit, quod cum ageretur de moliere hujusmodi subtilitatum legum ignara, quodque hæc impugnatio, potius ex mente secundi viri, vel Causidicorum sequuta esset, subveniendum illi veniret ex beneficio restitutionis in integrum ex clausula ge- 4
nerali *si qua mihi &c.* In id deducendo ea, quæ generaliter habentur super restitutione in integrum mulieribus, imò etiam quandoque viris ex dicta clausula *si qua mihi* concedenda adversùs aditionem hæreditatis inconsultò factam sine beneficio inventarij, sive adversùs ejus solemnitates omissas ex deductis *apud Franch. & Add decis.* 229. *Capyc. Latr. cons.* 57. & *Rota decis* 82. *par.* 9. *rec.* cum similibus.

In hoc autem, non de facili judicium pro veritate efformari potest, seu certa regula generalis desuper statui, quæ cuicumque casui sit applicabilis, quoniam, cum sit materia Judici arbitraria, atque arbitrium regulandum veniat ex singulorum casuum individuis 5
circunstantijs, ex quibus pendet, an accedat, necne justa causa, ob quam mulieri tanquam excusabili de hoc beneficio succurrendum sit, hinc proinde, totum pendet ex facto potius, quàm ex jure; Et consequenter advertebam erroneum videri, ita generaliter, ac indefinite in hoc puncto procedere, ut in dicta decisione proceditur, quoniam reflectendum est ad distinctionem, de qua in proposito caducitatis ob contraventionem, vel non implementum, habetur in omni fere ma- 6
teria præsertim verò *sub tit. de fideicom. disc.* 154. & latius *sub titulo de testam. discur.* 73. ac etiam *sub titulo de matrim.* Quod scilicet magna differentia sit inter casum, in quo caducitas operetur privationem, seu amissionem juris, vel emolumenti jam agniti, & quæsiti,

quæsiti,ac alterum,in quo agatur de jure quærendo,
seu de impediendo,ne quis acquirat, seu lucrum obti-
neat; Primo etenim casu importante speciem pœnæ,
supponendum est delictum,à quo proindè de facili ex-
cusatio admittenda est, secus autem in altero, ex ibi
deductis.

Ad quod conferunt etiam quæ habentur *sub tit. de*
servit. ad materiam usus fructus *disc.* 48.super obliga-
7 tione,quæ usu fructuario incumbit præstandi cautio-
nem de utendo,& fruendo arbitrio boni viri, & quan-
doque etiam *Mutianam*, quodque aliàs suum non fa-
cit usum fructum, quoniam si usufructuarius agat de
jure quærendo, pro fructibus scilicet ante hujusmodi
implementum à proprietario perceptis,tunc non de fa-
cili exauditur,neque muliebris simplicitas,vel alia ju-
sta causa admittitur, faciliùs tamen, ubi ad effectum
excusandi à restitutione perceptorum, quoniam reve-
ra,magna differentia est inter unum, ac alterum effe-
ctum.

Et consequenter, cum in præsenti ageretur de hac
secunda parte, mihi videbatur, ut in proposito proce-
deretur cum aliquo æquivoco; Potissime cum id ma-
gis consisteret in jure,cujus ignorantia,juxta satis vul-
garem, ac receptam distinctionem non excusat agen-
8 tem de lucro captando,seu de acquirendo,non obstan-
te rusticitate,vel muliebri simplicitate, cui bene con-
sultum esse potest,consulendo peritiores; Aliàs etenim
lex,verbis potiùs quàm rebus imposita diceretur, at-
que de facili, huic legis provisioni fraus fieri posset,
aditusque aperiri testamentorum impugnationibus[per
quas injuria testatoribus inferri dicitur,] impune ob
istud refugium,pro quo utpotè præviso,facile est, ali-
quas justas causas excusationis studiose, ac affectate
parare; Potissime quia hujusmodi impugnationes in
forma judiciali, & cum formali substentatione litis,
fieri non solent, nec possunt, absque opera, & consilio
Advocatorum,& Procuratorum,hanc legis dispositio-
nem bene callentium,à quibus impugnatores, quam-
via legum ignari,rectè instrui possunt; Et clariùs ubi
impugnatio tractum habuit successivum cum diuturna
litis substentatione,cum tunc difficilius ista æquitati-
va excusatio admittenda videatur, ut in hac facti spe-
cie ejus circunstantiæ suadebant.

Est bene verum,quod in hac materia, omnino cer-
ta,& determinata regula statui non potest cuicumque
casui applicabilis, quoniam dari posset casus [quem
9 ego quandoque expertus sum,] ut hæres vel alter, ad
cujus commodum caducitas cedat,colludendo cum ali-
qua Rabula forensi,cui mulier,vel alter, ex ejus malo
fatò ejus jura commiserit,ad effectum,ut ita per inno-
centem ista pœna incurratur, curet; ut hæc oppositio
fiat, istoque casu verum est, ut dictum æquitativum
arbitrium, justè, ac rationabiliter interponi debeat,
etiam ad hunc effectum; Secùs autem ubi ista circun-
stantia cesset; Atque hinc,in ista legati facultate,resul-
10 tat tam magna æquivocorum frequentia,quoniam ea,
quæ in uno casu,quamvis juste,ac fundate decisa, vel
dicta sint, uno alterum transcribente, statuantur pro
regula generali, cuicumque casui applicabili.

Quo verò ad alterum punctum, an scilicet hæc le-
gataria,quæ post mortem testatoris,immutando statum
viduitatis ad alia vota transitum fecerat,habitationem
ab hærede separatam, ac alimenta extra ejusdem hæ-
redis mensam petere posset.

Scribentes pro ea,cum consueta ineptia,seu impro-
bo pragmaticorum superfluo labore, magnum allega-
tionum cumulum faciebant super conclusione, quæ in
11 specie firmatur *in Romana usus fructus coram Bevila-*
qua decis. 95 *num.* 4.& 5. *par.* 12. & pluries alibi insi-
nuata,quod scilicet transitus ad secundas nuptias non
causat amissionem legati, quamvis istud à primo viro
factum sit, cujus, ejusque filiorum superstitum tan-
tum favore,vel ratione, in usu remanent pœnæ secun-
do nubentium,& non alias, ex ijs,quæ ad hanc mate-
riam secundarum nuptiarum habentur *sub tit. de suc-*
cessionibus; Multo igitur minus, ubi agitur de legato
facto per alium,quam per primum virum, ejusque ca-
ducitas non percutit favorem filiorum primi matri-
monij, sed alterius.

Hoc autem posito; Quamvis ijdem Scribentes ad- 12
mitterent regulam, ut habitatio, ac alimenta isto casu
sequi deberent personam hæredis ob expressam testa-
toris voluntatem, quæ cessare facit quæstionem juris
super qua ad satietatem multa de more cumulant *Ad-*
dent ad decis 636.*par.*4.*rec. tom.* 3. ubi,ac in alijs ibi-
dem cumulatis habetur, de distinctione inter alimen-
ta debita jure actionis, ac alia officio Judicis.

Dicebant tamen,quod etiam in casu quo, ex legis,
vel hominis dispositione,alimentandus recipere debet 13
alimenta in domo hæredis,vel alterius alere obligati,
qui extra propriam domum ad id non teneatur,adhuc
tamen, id cesset ex justa causa, ex parte alimentarij
vere non culposa,ex ijs,quæ pariter ad satietatem cu-
mulantur per dictos. *Addent.ad decisionem* 636.*n.*113.
*cum seqq.par.*4.*rec.tom* 3.Ubi quod inter justas causas
reputatur ista dissensionum,vel odij ratione litis; Mul-
to verò magis altera justa causa quoque accedente, li-
citæ,atque jure canonico potius approbatæ,quàm im-
probatæ mutationis status per transitum ad alia vota,
unde propterea nedum incongrua, sed ex facti quali-
tate impossibilis reddebatur dicta conviventia cum
hærede,eo modo,quo in statu viduitatis sequuta erat.

Admittebam ego scribens pro hærede veritatem
omnium præmissorum in abstracto,sive in suis casibus;
Attamen[etiam cum aliquo sensu veritatis] negabam 14
applicationem, in qua advertebam quod consisteret
æquivocum; Procedendo etenim cum ea, [quæ mihi
semper cordi est,] propositione, quæ pro meo sensu
ante omnia præ oculis habenda est, ut in hujusmodi
quæstionibus voluntatis istius substantia principaliter
attendi debeat, non autem procedi cum formalitate
verborum,vel cum generalibus juris propositionibus;
Ista vero substantia attenta, stantibus personarum
qualitate, ac patrimonij quantitate, clarum vide-
batur, ut testatoris voluntas fuerit injungendi pa-
truo ejus hæredi, ut sororem, quam viduam,atque in
eo statu perseverantem præsupposuit, apud se in pro-
pria mensa,ac domo retinere continuaret,eodem mo-
do,quo ipse defunctus apud se retinebat,dum pene ea-
dem sanguinis arcta conjunctio concurrebat; idque
modicum, ac fere nullum redolebat onus; Tum quia
conjunctæ mulieris existentia in domo,ob ejus opera,
& servitia,potius commodum,& utilitatem importet;
Tum etiam clarius, quia modicum onus est mulieri,
seu alteri conjunctæ personæ familiariter suppeditare
alimenta,in propria mensa,pro qua pene eosdem sum-
ptus suppeditare oportet; Et consequenter obligando 15
ad præstandum alimenta extra domum in pecunia, es-
set augere onus à testatore non volitum neque injun-
ctum juxta decisa per Rotam *in Spoletana alimento-*
rum 24.*Maij* 1593.*coram Gyptio* cum alijs cumulatis
per dictos Add.ad decisionem 636. *par.* 4. *rec. tom.* 3.
*num.*122.*cum seqq.* Ideoque dicebam quod aliud ab ista
legataria prætendi non posset,nisi æstimatio ejus,quod
importaret præstare habitationem,ac alimenta in pro-
pria domo,atque id,quod domi fuisset impensurus jux-
ta ea,quæ habentur in Romana pecuniaria *pro Ornano*
sub tit.de credito disc. 86. Et ad quod conferre obser-
vabam ea,quæ habentur *sub tit.de servit.discur.* 66.su-
per distinctione inter legatum habitationis,ac legatum
facultatis habitandi, ex ibi deductis.

† DE interpretatione legati alimentorum agitur
disc. 67.

ALBANEN CELEBRATIONIS MISSARUM

Pro MAGDALENA MANFRONA.

Responsum pro veritate.

Legatum hæredi injunctum, celebrationis certi numeri missarum in aliqua Ecclesia, an spectet ad religiosos dictæ Ecclesiæ, per quos pernecesse missæ celebrandæ sint, vel potius hæres eligere possit sacerdotes ad celebrationem.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum Ecclesiæ pro missis pertinet ad Rectorem.*
3 *Fallit ubi onus est injunctum hæredi.*
4 *Legatum pro missis in Ecclesia monialium, cui Ecclesia debeatur, si moniales transferantur.*
5 *Quod clerici sæculares possint accedere ad Ecclesias Regularium.*
6 *Decretum* Gratiani *non est authenticum.*
7 *Declaratur conclusio, de qua num. 5.*
8 *Declaratur circa idem* consil. Abbat.
9 *De alio casu controversia.*
10 *De aliquibus declarationibus S. Congregationis.*
11 *Vbi Regulares se opponunt ne Clerici sæculares missas ibi celebrent, legatum in alia Ecclesia impleri possit.*
12 *De alijs declarationibus Sac. Congregationis, & quando procedant.*

DISC. XXV.

1 DOminicus hæredem instituit Aloysium Joannem Baptistam filium, cui morienti sine prole succedere voluit Margaritam uxorem, cum onere, ut teneretur celebrari facere pro anima ipsius, & suorum in Ecclesia Beatæ Mariæ Gratiarum Oppidi Mareni singulis annis quasdam missas in perpetuum; Cuio autem factus esset casus dictæ substitutionis, dictaque Ecclesia pertineret ad Clericos Regulares minores, istique prætenderent jus, & actionem habere exigendi effectus ad id assignatos, hæres autem vellet in eadem Ecclesia, quatenus impedimentum non reciperet, celebrari facere ab alijs Sacerdotibus dictas missas, sio minus in casu impedimenti in alia Ecclesia; Hinc ex parte Magdalenæ hæredis dictæ Margaritæ interim defunctæ pro veritate consultus.

Respondi, quod quando legatum directum esset in ipsam Ecclesiam, quia nempè dictum esset relinqui Ecclesiæ annuam sinnmam pro missis celebrandis, tunc probabilius respondendum esset pro dictis Regularibus, qui Rectores earum Ecclesiæ dicuntur
2 juxta *decisiones Cavaler.* 369. *&* 405. in quibus firmatur, ut legatum factum pro missis celebrandis in Ecclesia, debeatur ejusdem Ecclesiæ Rectori, cui incumbat onus, seu cura celebrationis, quod etiam habetur *decis.* 294. *&* 338. *par.* 9. *rec.* ubi concordantes.

Verùm, quia onus injunctum erat ipsi hæredi, ideirco pro isto potius in hac facti specie dixi res-
3 pondendum videri, quoniam, ubi onus hæredi injunctum est, aliam iste non habet obligationem, nisi illam adimplendi, atque curandi, ut sequatur opus à testatore volitum, & sic ipsum sacrificium, quod solum à testatore contemplatum fuit non autem una, vel altera persona, quæ celebrare deberet, ut bene advertit *Petrus de Vbaldis in tract. de portione Can cap 7 n.* 17. atque per argumentum à contrario comprobant *eadem decis.* 294. *&* 338. *par.* 9. *rec.* in quibus totus punctus restrictus fuit, an onus injunctum esset hæredi, vel Rectori.

Et licet in contrarium facere viderentur deducta *apud Seraph. decis.* 1149. ubi, quod non videatur 4
contemplata Ecclesia localis, sed ea, in qua essent moniales, quæ principaliter contemplatæ videntur; Nihilominus ibi deducta non videbantur facere ad rem, ob diversas facti circunstantias, quoniam legatum directum erat in Moniales, atque ex dispositionis contextu apparebat, quod factum esset in earum gratiam, ut ita scilicet relevarentur ab onere substentandi proprium cappellanum pro missa quotidiana conventuali, qua indigent; Undè propterea bene deciditur, quod si Moniales translatæ sint de loco ad locum, missæ celebrandæ sunt in nova Ecclesia loci translationis, ubi illæ resident, non autem in antiqua, quamvis testator illam expressè nominasset, cùm censeretur nominata demonstrativè, & cum præsupposito, quod Monialibus deserviret.

Et quamvis pro ratione dubitandi ponderarem dispositionem textus *in cap. dudum* 18. *quæst.* 2. ubi 5
deciditur, quod clerici sæculares accedere non debent ad celebrandum in Ecclesijs regularium, nisi ab istis invitentur, per quem textum ità in terminis plenè firmat *Abb. cons.* 59. *par.* 2. Attamen dicebam, quod hujusmodi prohibitio hodie de facto non militaret; Tum quia decretum *Gratiani* non est authenticum, minusque Canones in eo contenti habent vim legis, ut habent illi, qui continentur in Decretalibus, & sexto, alijsque annexis, ut advertit *Rota* 6
apud Peniam decis. 377. juxta *Venetam* alias 484. juxta *Lugdunen.* & in alijs; Tum etiam, quia cessavit dicti Canonis ratio, quæ consistit in ea solitudine, ac totali separatione à commercio sæcularium, quam priscis temporibus monaci profitebantur, utpotè anachoreticam vitam tunc potius ducentes, cujus oppositum hodie ab introductione Mendicantium, 7
aliarumque modernarum Religionum citra, de facto servatur, dum in regularium magis quàm clericorum sæcularium Ecclesijs populi concursus habetur, atque in eis frequentius divina ministrantur, ipsique regulares magis quàm clerici sæculares laicorum negotia pertractant.

Quæ autem dicuntur *per Abb. dicto cons.* 59. percutiunt materiam jurispatronatus in Ecclesia regulari pro clericis sæcularibus non erigendi, ne sæcu- 8
lares jurisdictionaliter, atque in ratione auctoritativa jus haberent divina celebrandi in Ecclesijs regularium, ita ordines confundendo, præsertim verò, ubi ageretur de altari majori, ex deductis in materia *Adden. ad Buratt. dec.* 1. Secus autem, ubi agitur de implendis oneribus missarum non solemnium in alijs ejusdem Ecclesiæ altaribus; Ut circa annum 1657. pro absoluto habitum fuit per S. Congregationem de Propaganda Fide occasione erectionis quarundam cappellaniarum annualium, quam 9
Cardinalis Cornelius in testamento demandaverat pro aliquibus missis quotidie celebrandis in cappella S. Theresiæ per ipsum fundata in Ecclesia B. Mariæ de Victoria ordinis dictæ S. Theresiæ, non obstante oppositione dictorum religiosorum, pro quibus ego scribens more Advocati deducebam dictum *cons. Abbatis*, ejusque fundamenta, quoniam dictum fuit, quod ille loquitur in dictis terminis; Quamvis in eo casu dictis PP. deinde S. Congregationi humiliter supplicantibus, gratiosè sumptum fuerit quoddam temperamentum, ex ratione eorum particularis Instituti.

Stantibus præsertim aliquibus declarationibus Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium *in una Neapolitana die ultima Febr.* 1605. *& in una Mediolanen.* 4. *Maij* 1608. ac altera declaratione Sac. Congregationis Concilij *in una Romana* 15. *Ianuarij* 10

nuarij 1639. ut regulares teneantur præstare patientiam in eorum Ecclesijs, ut missæ relictæ possint celebrati per sacerdotes sæculaces, cum aliqua tamen congrua, & honesta contr bu ione pro expensis ceræ, vini, hostiarum, ac etiam usus paramentorum.

Quatenus verò dicti regulares, oblatione dictæ contributionis non contenti se opponerent, atque
11 hæres non curaret suscipere onus illos cogendi; Tunc dixi, quod liberum remaneret dicto hæredi onus prædictum adimplendi in alia sibi bene visa Ecclesia, ex jam dicta ratione, quod ipsum opus, seu sacrificium principaliter à testatore volitum, seu contemplatum dicitur; Atque ita declaravit Sacr. Congregatio Episcoporum, & Regularium, *in una Burgi S. Sepulchri 7. Octobris* 1617. *& in una Balneoregien.* 18. *Martij.* 1622. dum facultatem dedit loci Ordinario transferendi onus in aliam Ecclesiam,

Fundabant [quantum relatum fuit] dicti regulares eorum prætensionem in quibusdàm declarationi-
12 bus Sacræ Congregationis relatis *per Barbos. de Paroch. cap.* 15. *num. finali, & per Nicol. in suis flosculis*; Verum ista percutiebant regularium exemptionem à subministratione paramentorum, ceræ, vini, & aliorum, quæ necessaria sunt pro missarum celebratione, unde quando sæculares de his se provident, corruit hoc fundamentum.

† DE concernentibus celebrationem Missarum videantur ea, quæ habentur *in Miscell. Eccles. disc.* 1. *&* 33. *& in Annot. ad S.C.T. disc.* 17. *&* 21. *& disc.* 24. *de Donat.*

HORTANA LEGATI

Pro PP. CARMELITANIS TERRÆ CANEPINÆ.

Responsum pro veritate.

Facto legato de aliquibus bonis, quæ alicui censui, vel oneri affecta sint, cui incumbat, census, vel oneris solutio, an. s. hæredi, vel legatario.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ut onus censuum sit donatarij, non autem legatarij, & de ratione differentia.*
3 *Distinguitur etiam ad effectum legati, an onus sit proprium, vel occasionale.*
4 *Census consignativus est onus personale.*
5 *Ille non tribuit dominium, vel jus reale in fundo.*
6 *Secus dicendum in occasionali.*
7 *Istæ distinctiones attenduntur in dubio, secus autem, ubi constat de voluntate.*
8 *Quomodo ista voluntas metienda sit, & ad quid suffragetur favor piæ causæ*
9 *Status hæreditatis, & qualitas operis in legato injuncti attendi debet.*
10 *Quid operetur, quod legatum relictum sit titulo institutionis.*
11 *Vel si agatur de legato alicujus universitatis bonorum*
12 *De eodem, de quo num. 9. & quomodo quæstio decidenda sit.*

DISCURSUS XXVI.

1 CUm testator, institutionis titulo reliquisset bona existentia in territorio Viterbiensi, ad effectum ex illis construendi Ecclesiam in Conventu Carmelitanorum loci Canepinæ, ac etiam celebrandi quasdam missas, & anniversaria, dictaque bona affecta essent quibusdam censibus consignativis, supec eis impositis ad formam Bullæ Pij V. Hinc orta est controversia, an ad Conventum legatarium spectare deberent bona libera, itaut onus esset hæredis universalis dictos census redimere, seu alias eorum onus in se assumere; Vel potius è converso legatarius illa obtinere deberet, sic onerata, & affecta; Cumque desuper ex parte dicti Conventus pro veritate meum consilium expetitum fuerit.

Respondi, quod licet, ubi agitur de legato pro legatario de plano respondendum videatur [quasi quod difficultas esset solùm in casu donationis inter
vivos] auctoritate *Rota in Romana census 7. Februa-* 2
rij 1628. *coram Pirovano*, ut dicit *de Marin. resol.* 12. *lib.* 1. ubi registrat eamdem decisionem, quæ etiam est *impress. decis.* 517. *post Cenc. & decis.* 143. *par.* 5. *rec.* in qua donatario, secus dicitur contra, ita contrarium supponendo in legatario, cum quo benignius proceditur, atque favorabilior interpretatio capienda est, potissimè, ubi agatur de favore causæ piæ.

Attamen verius videri dixi, ut inspiciendum sit, an ageretur de censibus impositis per eumdem testatorem, seu ejus auctores, quorum ipse esset hæres,
ac successor universalis in universum jus activum, 3
& passivum etiam personale, Vel è converso census per ipsum deberentur occasionaliter tanquam à tertio possessore dictorum bonorum titulo singulari, adeout nulla concurreret propria, vel ejus auctoris obligatio personalis, sed eatenus teneretur, quatenus esset possessor, & sic jure obligationis occasionalis, seu causativæ juxta casum, de quo agit *Amat. resol.* 21.

Primo enim casu, pro legatario respondendum esse censui per dispositionem text. *in l. si res obligata ff. de legat.* 1. ubi communiter Scribentes late colle-
cti *per Cenc. de cens. quæst.* 79. *ex num.* 16. & per Scri- 4
bentes apud eumdem super impugnatione dictæ decisionis, etiam in casu donationis, ex ea ratione, quod census consignativus in ordine ad ipsum impositorem; vel ejus hæredem universalem, verè dici non potest onus intrinsecum, & reale, ut sunt census reservativi, vel canones, seu livelli, ac similes, sed potius continet onus, seu obligationem personalem, interveniente solum fundo, ut satisfieret formæ præscriptæ, per Constitutionem Pij V. seu ob intrinsecam naturam contractus, ut verius forte videtur, quoniam ex veriori opinione in censuarium non transit rei censuatæ dominium; minusque servitus,
vel aliud jus reale quæritur, sed solum quædam hy- 5
potheca magis specialis ex deductis *per Cenc. quæst.* 1. *num.* 23. *& quæst.* 23. *per tot.* ac habetur pluries in sua materia *sub tit. de censibus*, ac etiam *in Romana, seu Tudertina collecta sub tit. de Regalibus disc.* 92. occasione quæstionis, an creditor census teneatur, necne ad collectas in loco fundi censiti, ac alibi.

Si verò dictum onus esset [ut supra] occasionale, seu causativum tanquam à tertio possessore titulo
singulari bonorum, & tunc dicebam, ut secus res- 6
pondendum esset, cum tunc non intret ratio text. *in dicta l. si res obligata*, sed potius congruere videatur ratio, ob quam ad legatarium pertinet onus intrinsecum, seu reale, quale respectu tertij possessoris, etiam census consignativi importare videntur, ut admittitur per Scribentes *apud Cenc. dicta quæst.* 79. *num.* 58. *& seq.* ubi sic distinguendo respondetur *ad Gratian.* & alios, qui partes hæredis contra legatarium tenent.

Utroque tamen casu dixi, quod quæstio sit potius facti, & voluntatis quàm juris, proindeque ex
distinctione prædicta firmari non potest omnino cer- 7
ta, & determinata regula generalis, sed solum juxta conjecturalium quæstionum naturam, hæc distinctio atten-

attendenda est pro inducenda præsumptione in dubio, secus autem, ubi diversæ voluntatis inditia, vel conjecturæ accederent, quoniam, tunc istis omnino deferendum esset, ut de plano tanquam absolutum admittitur per omnes hincinde de materia tractantes; quamvis inter se diffideant.

Super hujusmodi autem voluntate indaganda, pariter certa, & determinata regula tradi nun potest,
8 sed totum venit decidendum prudentis Judicis arbitrio, ex singulorum casuum particularibus circunstantijs regulando, adeout favor causæ piæ in hoc non importet privilegium positivum, per qood semper ad ejus favorem respondendum sit, ut generaliter ex motivo pietatis freqoentius Canonistæ & Morales credere solent, sed sit circunstantia coosiderabilis ad facilius præsumendam disponentis voluntatem relinquendi necne bona libera, ob benigniorem, ac latiorem interpretationem favore piæ causæ faciendam, ut debeatur quod magis, non autem quod minus, præsertim verò quoties [ut in hac facti specie] legatum non est gratuitum, sed onerosum, ac factum ad certum effectum, construendi scilicet Ecclesiam, ac successive celebrandi in perpetuum missas, & anniversaria.

Ideoque dixi, ut firmari deberet status hæreditatis detracto ære alieno, atque ita inspici valor bonorum legatorum, & qualitas oneris io eis existentis, nec-
9 non quantitas aliorum bonorum in hæreditate remanentium; Si enim onos super bonis legaris esset tale, ut eo etiam ad legatarium pertinente, adhuc bona sufficerent ad opus per testatorem demandatum, unde potius Ecclesia legataria contenderet de majori lucro, hæreditas verò, detractis dictis bonis, esset exigua, vel notabiliter præjudicata, si dictum onus illi incumberet, & tunc contra legatarium potiùs respondendum esset; Spectata præsertim qualitate personæ hæredis, an esset de sanguine conjonctis, ac verisimiliter prædilectis, sive an eidem adjecta essent alia onera, ad quæ hæreditas idonea non esset, vel ab eis absorpta remaneret, si istud quoque onus sibi incumberet; Et è converso, ubi ex dictis circunstantijs potiùs hæredi, quam legatario onus congruum esset; Et in summa, ut juxta singulorum casuum circunstantias, unam, vel alteram voluntatem suadentes, decisio sequi deberet.

Urgere videbatur contra legatariom notabilis circunstantia, quod testator, non titulo legati, sed ex illo institutionis, reliquisset dicto Conventui per quandam speciem universitatis omnia bona, quæ
10 habebat in Civitate Viterbiensi; Licet enim, dato hærede universali, adhuc dispositio prædicta remaneat particularis, ac jure legati, itaut titulus institutionis importare solum dicatur facultatem capiendi propria auctoritate, quando legato adjicitor, cùm de reliquo non concedatur pagano habere plora patrimonia, pluresque diversos hæredes eo modo, quo conceditur militi, seu feudatario, ut frequenter tam *sub tit. de feud.* quam sub altero *de hered. & heredit. & de successionib.* advertitur; Nihilominus id satis attendendum videbatur pro conjectura voluntatis testatoris, qood scilicet ita quodammodo distinguere voluerit patrimonia juxta distinctionem locorum, in quibus ea sita sunt, atque illud universum, quod existeret in dicta Civitate relinquere huic Conventoi.

Isto etenim casu, dicta onera de plano incumberent legatario tanquam jura passiva dictæ universitati bonorum incumbentia, ex ijs, quæ de debitis unius patrimonij, seu negotij spectantibus ad illius succes-
11 sorem, absque contributione succedentis in altero patrimonio, habentur deducta *apud Salgad. in labyrinth. par. 1. cap. 9. ex num. 48 & par. 2. cap. 12. ex n. 68. & per Rot. decis. 51. 63. & 64. post Merlin. de pignor & apud Roias dec. 268. ex num. 16. repetita decis. 368. par. 9. rec.*

Videbatur tamen, ut ista conjectura tunc attendenda esset, quando status bonorum esset talis, ut onere
oon obstante, congrua essent operibus à testatore vo- 12
litis, secùs autem è contra, cum ista conjectura videatur efficacior, ac præponderans, præsertim si reliqua hæreditas esset idonea, & non ageretur de gravando filios, seu conjunctos verisimiliter prædilectos; Ideoque concludebam, ut totum penderet ex facto, cujus potiùs quàm juris est quæstio, ex ejus qualitate decidenda; Et consequenter erroneum est, cum doctrinis generalibus, vel cum decisionibus in uno casu proditis, in omni casu procedere, cùm exinde tot frequentia æquivoca resultent.

† AD quem spectet onus rei legatæ. vel donatæ, *habetur sub tit. de Donat. disc. 58. & sub tit. de Cens. disc. 18.*

ROMANA PRÆTENSI LEGATI DE GESSIS

Pro FRANCISCA ET ANNA DE GESSIS

Cum FABRICA S. PETRI

Casus disputatus coram Judicibus Fabrica, credo; concordatus.

Legatum incertum pro exoneratione conscientiæ, in confessarij, seu alterius arbitrium collatum, an pernecesse sit integre adimplendum, Vel sufficiat illud implementum, quod exequutor fecerit; Et an bona, ex quibus testator dixit, tale legatom implendum esse, stent demonstrative vel taxative; Et aliqua de facultatibus Fabricæ circa legata pia exequenda.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum non dicitur pium, si opera pietatis ad speciem deducta non sunt.*
3 *De facultatibus Fabrica S. Petri.*
4 *Non attenditur declaratio contraria testamento.*
5 *Quando legatum non sit in specie, sed in genere exonerationis conscientia.*
6 *De dictione præsertim.*
7 *De quæstione an destinatio stet taxative, vel demonstrative.*
8 *De eodem, ejusque effectu.*
9 *Residui verbum probat solutionem.*
10 *Nemo moriens præsumitur immemor aterna salutis.*
11 *Declaratur, & quando mortui attestationi deferendum sit.*
12 *De fiduciario.*
13 *De adminiculis probantibus fiduciarij declarationem.*
14 *Quando dispositio collata in fiduciam religiosi non importet piam dispositionem &c.*

DISCURSUS XXVII.

DOminicus Gessios, institutis hæredibus Fran- 1
cisco, & Anna ex filio nepotibus, administratorem, & curatorem hæreditatis deputavit Petrum Paulum ejus fratrem in Religione Servorum, sibi attributa libera, & absoluta facultate, vendendi, alienandi, & permutandi omnia ejus bona mobilia, & stabilia; Præsertim verò eidem injunxit, ut venderet quasdam duas domos, earumque pretium erogaret, ot pro exoneratione conscientiæ idem testator sibi communicaverat, ac aliàs totum committendo ejusdem conscientiæ, illum eximendo à quavis rationum redditione, quodque de præmissis nihil Religioni, vel Monasterio acquireretur.

Sequuta

Sequuta morte testatoris,dictus Petrus Paulus, nec dictas domus, neque alia stabilia alienare voluit, sed liberè administrando mobilia,& pecunias , ac nomina debitorum, aliaque in hæreditate reperta,exegit etiam à dictis hæredibus factis adultis,& nuptis scuta 100. quæ declaravit necessaria esse pro quodam alio implemento non sequuto , ne stabilia distraherentur ; Deindeque moriens declaravit fratris voluntatem in omnibus impletam fuisse;His autem ita sequutis,Procuratores Fabricæ prætendere cœperunt , quod dictæ duæ domus præcise , ac in specie legatæ fuissent in opera pia incerta pro exoneratione conscientiæ, ideoque ob incertitudinem operum,ac neglectam exequutionem intrarent Fabricæ facultates pro applicatione sibi ipsi in vim Constitutionum Apostolicarum,atque juxta talem prætensionem prodijt sententia Judicis primæ instantiæ,à qua interposita appellatione, atque deputato per Congregationem ejusdem Fabricæ alio Judice.

Pro hæredibus scribens dicebam , quod quidquid sit,an hujusmodi legatum dicendum esset pium, stante quod testator non explicaverat , ut in pia opera pretium prædictum erogandum esset, unde propterea
1 non esset pium , neque caderet sub facultatibus Fabricæ , ex ijs quæ contrarijs respondendo late probat *Marant.junior.respons.32. par. 4.* Ubi etiam tale dicendum esset,adhuc tamen dictæ facultates non intrabant , stante illius jam sequuto implemento.

Fabrica enim,utpote loco Ordinariorum cumulative subrogata,dicitur exequutrix piarum dispositionum,quas hæredes vel alij, quibus testatores injunxe-
3 runt,exequi neglexerunt,ne pia disponentium voluntas elusa remaneat,ut de hoc Tribunali,ejusque facultatibus habetur *apud Rovit.in pragm.1.de legatis pijs, Cappc. Latr.decis.*180.*lib.*1.ubi plene de ejus introductione, & facultatibus,& *per Rot. apud Cavaler. dec.* 211.quæ in Curia circumfertur tanquam magistralis , & cum qua proceditur *decisione* 121. *par. 7. rec. & Ferrarien. transactionis coram Celso inter suas decis.* 78. & in alijs, ideoque ingerere se non potest in jam exequutis , cum impletus esset finis,ob quem ejus facultates introductæ sunt.

Scribentes pro Fabrica non negabant hujus assumpti veritatem, quod scilicet, posita exequutione , seu implemento,non possit Fabrica aliud prætendere; Ve-
4 rùm insistebant super facto non sequuti implementi , non obstantibus quibuscunque exequutoris declarationibus , utpote convictis ab eodem testamento , in quo præcise demandatur alienatio duarum domorum, quarum pretium testator in communicata opera pro exoneratione conscientiæ erogari voluit, inferendo ut ipsæ domus tanquam species in legatum essent deductæ,ideoque dicebant esse impossibile,ut testatoris voluntas impleta esset , dum domus extabant penes hæredes non distractæ.

Verùm[eum sensu etiam veritatis]improbabilem, parumque fundatam dicebam hujusmodi prætensionem , quoniam stante præcedenti generica facultate dicto Religioso attributa vendendi , ne dum domos prædictas , sed etiam alia bona quæcumque tam mo-
5 bilia,quàm stabilia, enunciatis dictis duabus domibus cum dictione *præsertim* , hinc proinde substantia voluntatis non consistebat,an conscientiæ exoneratio sequeretur cum pecunijs ex una, vel alia re retrahendis, sed in ipso opere in universum, quod,scilicet restitueretur,seu alias erogaretur id quod exequutor,necessarium, vel congruum reputaret , pro assequendo dicto fine, seu effectu, qui unice, ac principaliter fuit in intentione testatoris , itaut domus prædictæ non starent taxative,neque tanquam legatum in specie,sed sulum demonstrative, seu indicativè tanquam de bonis , de quibus magis prompte talis voluntas impleri posset , dum illæ insinuatæ fuerant cum dictione *præsertim* ,
6 quæ non inducit necessariam, ac præcisam restrictionem, sed solum exprimit casum minus dubitabilem , alios non excludendo *Gemin. cons. 16. n. 4.* & cæteri *apud Barbos. dict. 177.*

Si enim casus dedisset, quod prædictæ domus , ex incendio,vel terræmotu,seu alio accidenti perijssent , tunc retento intellectu prætenso per dictos Scribentes , ulteriori implemento locus non esset, cujus contrarium ipsius dispositionis contextus , ac subjecta materia evidenter probabant, dum principaliter in 7 intentione, ut supra , fuit ipsa conscientiæ exoneratio cum erogatione pecuniæ , & sic generis , quod nunquam perit , unde propterea dato casu peremptionis bonorum destinatorum, dispositio ex alijs impleri debuisset *ad tex. in l. quidam testamento ff. de legat.* 1. *Bart.in l.stipulantem* §. *sacram num. 6 ff. de verborum oblig. Mantic.de conject.lib.9. tit. 3. nu. 20.* & cæteri *apud Rovit.decis.57.& apud Merlin.decis.456.n. 36.* & alibi *hoc eodem titulo* advertitur.

Quæstio enim est inter Scribentes super qualitate , seu natura dispositionis , an scilicet certa destinatio staret taxative,vel demonstrative, qua una, vel altera qualitate posita ; Quidquid *Roman.* & pauci sequaces teneant,magis communiter receptum est,ut nulla da- 8 ta distinctione inter pias, & prophanas dispositiones , in casu taxativæ,peremptio rei destinatæ liberet,secus autem in casu demonstrativæ , itaut favor piæ causæ in hac materia in eo tantum sit operativus , ut facilius præsumere faciat unam,quàm alteram qualitatem, & sit in dubio,sed isto cessante , itaut qualitas sit certa , nihil operantur.

His igitur ita constitutis, Cum in facto justificaretur, quod in hæreditate remansisset notabilis quantitas argentorum,& pecuniarum,aliorumque mobilium prædictorum,quæ domorum valorem excedebant, de quibus per dictum exequutorem,seu administratorem nulla dabatur ratio,ita cum istis bonis voluntas disponentis impleta remanebat, stante ejusdem exequutoris geminata declaratione;Primo scilicet, quando recepit scuta centum,quæ declaravit esse pro residuo,& complemento,quod probat solutionem reliquatus *ad text. in l si ex pluribus,* ubi *glos. verb. reliquum ff. de solut. Cavaler. decis.* 128. *nu.*1.*decis.*94.*nu.*10.*post Merlin. de pignor.* Et secundo in articulo mortis,quando præ- 9 sumptio est pro veritate, cum nemo præsumendus sit immemor æternæ salutis,præsertim Religiosus ex deductis *per Menoch. lib.* 5. *præsump.* 5. *n* 3 *Surd.decis.* 10 103. *num.* 4. & 7. apud quos,& alios ibidem habetur propositio , quam in foro circa privatas attestationes quotidianam habemus,quod mors habet vim juramenti , eique æquipollet.

Et licet Scribentes in contrarium super hujusmodi propositione impugnanda, nimium se diffunderent , allegando aliud axioma per ora pragmaticorum volitare solitum , quod non omnis præsumendus est S. Joannes Baptista; Attamen ut sæpius præsertim *in Perusina erectionis Canonicatus sub tit. de fideicommissis disc.*182. & alibi deductum habetur,in hoc proposito procedendum est cum distinctione tradita *per Alphan. in l.1.Cod.de edend.num.*19.cum quo transit *Genua de scriptura privata tit.de libris rationum num.*65. quod 11 scilicet ; Aut agitur de declaratione , seu attestatione facta per viventem in statu valido,atque ab imminentis mortis cogitatione alieno,cui subsequens attestantis mors ex intervallo sequuta,absque alia ratificatione, robur tribuat tanquam species juramenti , & tunc dicebam , quod opponentes benè dicebant , cum non intret dicta ratio de non præsumendo morientem immemorem æternæ salutis,dum declaratio, seu attestatio facta est procul à mortis cogitatione,Secus autem, ubi constitutus in mortis articulo,videns per ejus imminentiam, quod non posset amplius sibi notam veritatem pandere , eam declaret , quoniam tunc attenta præsertim bona qualitate declarantis , absque dubio majoris ponderis hujusmodi declaratio videtur,quàm

jurata

jurata attestatio facta per existentem in statu valido, & à mortis cogitatione alieno.

Fortius dum agebatur de declaratione facta per 12 exequutorem, seu confidentiarium, cujus fides per testatorem probata fuerat, ad notata *in l. Theopompus ff. de dot. præleg. & in l. si quis pro redemptione §. 1. Cod. de donat.* ubi *in. Bald.* & cæteri, de quibus *apud Afflict decis.* 371. *num.* 6. cum alijs in materia *text. in dicta l. Theopompus* plene deductis *in dicta Perusina erectionis Canonicatus sub tit. de fideicommissis disc.* 182. ubi ex professo actum fuit, an, & quando exequutoris, vel confidentiarij declarationi standum sit; Potissime verò ob plures circunstantias dictæ declarationis veritatem adminiculantes; Primo scilicet quod non agebatur de declaratione facta ad propriam exonerationem, & à se eximendo à redditione rationum, ad quam per Ordinarium, vel alium superiorem pulsare-
13 tur, in quibus terminis intrare solet difficultas super fide hujusmodi declarationibus præstanda, & sic non agebatur de proprio interesse; Secundo quia agebatur de sacerdote, & vero religioso; Tertio quia de fratre germano testatoris, in quo præsumendum non erat, quod fratris animam absque proprio commodo gravatam relinquere voluerit; Et quarto demum, quia dum constabat, quod ad ejus manus pervenisset æquivalens, ac major summa, [nam aliàs sine delicto in præjudicium hæredum in diversos usus erogare non potuisset] in dubio capienda erat interpretatio, potius pro licito, quàm pro illicito *ad tex. in l. merito ff. pro socio* cum concord. *Felin in cap. cum accessissent num. 25. de Constit.*

Eoque magis præmissis veritatem assistere credebam, quoniam nimium probabile videbatur, ut dispositio ita concepta contineret potius cautelam à dicto religioso professo excogitatam, ut scilicet ita habere
14 posset liberam administrationem, ac dispositionem hujusmodi bonorum absque eo quod Religioni acquirerentur, vel à superioribus cogi posset ad redditionem rationum juxta casum, de quo *in Neapolitana legati sub tit. de testamentis disc.* 56. adeout non videremur esse in casu, quo testator alicui patri spirituali, vel extraneo religioso revera commisisset, ut suam conscientiam exoneraret cum summis, ac bonis ab eo destinatis; Quia verò in hoc Tribunali non de facili transeunt propositiones hæredibus proficuæ pro excusandis oneribus, idcirco, me etiam consulente, concordia controversiæ finem dedit, ut frequentius contingit.

† DE facoltatibus fabricæ in legatis, aliisque dispositionibus incertis, habetur actum *in Annot. ad disc.* 22. *&* 23. *de Testam.* ubi concordantes.

PISAUREN. FIDEICOMMISSI

Pro MARCO ANTONIO BORRO

Cum MINERVA, ET FELICE DE MONTE.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro Minerva, & Felice, postea concordatus.

De legati acceptatione, quando constare dicatur, necne, ad effectum videndi, an bona legata, separata sint ab hæreditate, itaut non cadant sub fideicommisso universali in eo ordinato, vel è contra.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ubi legatum non agnoscitur, seu alias sit caducum, remanet in hæreditate subjectum vinculis hæreditarijs.*
3 *Acceptatio legati præsumitur in actu lucrativo data scientia.*
4 *Ex quibus scientia arguatur.*
5 *Declaratur conclusio, de qua num. 4. ut non procedat in legato oneroso.*
6 *Quando autem dicatur legatum onerosum, vel lucrativum.*
7 *Legatum non potest pro parte acceptari, & pro parte non.*
8 *Effectuatio in parte operatur effectuationem in totum.*
9 *Observantia est bona interpres.*
10 *Ex potestate desumitur voluntas, atque actus referendus est ad licitum potius, quàm illicitum.*
11 *In quæstionibus voluntatis omnia simul juncta ponderanda sunt.*

DISCURSUS XXVIII.

GUidobaldus de Monte, institutis hæredibus, cum 1 quodam fideicommisso, Horatio, Ugoccione, Alexandro, & alijs ejus filijs masculis, jure legati reliquit Felici uxori, pro restitutione partis, acceptæ dotis, duo prædia, unum nuncupatum de *Scapezzano*; Et alterum *de Soria*, una cum accessionibus, & melioramentis; Cumque mortuis omnibus dictis masculis, Minerva, & Felix filiæ Joannis unius ex dictis institutis, prætenderent ad earum favorem apertum esse fideicommissum à dicto testatore ordinatum, immissionem proinde intentarunt adversùs plures tertios bonorum possessores, præsertim verò contra Borrum possessorem dicti prædij nuncupati *Scapezzano*, quod emerat ab Honuphrio uno ex dictis hæredibus gravatis; Et assumpta desuper disputatione coram A. C. per istum favorem actricium sententiatum fuit; Interposita verò appellatione, cum Signatura commisisset causam in Rota cum clausula translativa, id [ut frequenter contingit] causam dedit concordiæ, dum amplius de causa actum non audivi.

In disputationibus autem habitis, tam coram A. C. quàm in Signatura, Scribentes pro actricibus, quibus Judex adhæsit, fundamentum constituebant in eo, quod non constaret de acceptatione, ob cujus defectum bona legata, utpote legatario non acquisita, remanere di- 2 cuntur in hæreditate per jus non decrescendi, & consequenter, quod veniunt sub fideicommisso juxta magis communem, de qua in proximis terminis caduci habetur *in Romana prætensi fideicommissi hoc eodem tit. discur.* 29. Quicquid in specialibus terminis legati repudiati, quoties institutio, & substitutio factæ sint in reliquis bonis, sentiant in contrarium *Fulgos. cons.* 99. *Cephal. cons.* 231. & alij relati *per Fusar. quæst.* 652. *in principio.*

Quo verò ad acceptationis præsumptionem, quam 3 ego scribens pro reo convento dicebam resultare ex sola scientia, quoties agatur de actu lucrativo, ac favorabili ex deductis *per Surd. decis.* 111. *num.* 12. *decis.* 189. *num.* 15. *post Zacch. de oblig. camer. decis.* 356. *par.* 9. *rec. Reggien. bonorum* 25. *January* 1647. *coram Corrado*, & in alijs, in quibus firmatur scientiam stare loco acceptationis, & habetur pluries *sub tit. de donatiõ.*

Scientia verò non poterat controverti; Tum quia agebatur de uxore cum eodem testatore vivente, quæ ipsius morientis voluntatis conscia præsumitur, ut in 4 allegata *decis.* 356. *par.* 9. Tum etiam quia justificabatur ex facti circunstantijs.

Verùm respondebant, ut id procederet in actibus mere lucrativis, secus autem in habentibus admixtum onus, ut in præsenti, dum testator uxori reliquerat hæc prædia, utpote, comparata ex pecunia dotali per eum 5 habita, atque in ejusdem pecuniæ satisfactionem, cum tunc posset expedire non acceptare legatum, atque magis dictam pecuniam, quam bona habere, ut firmatur *decis.* 27. *par.* 7. *rec. & in Melevitana hæreditatis* 17. *Decembris* 1649. *coram Royas inter suas decis.* 314. *& dicto tit. de donat.* pluries.

Adhuc tamen, contrarium mihi probabilius videbatur, quoniam ex pluribus de dicta acceptatione constabat;

6 constabat; Primò nempè ex dicta probatione præsumptiva resultante à scientia, & utilitate juxta superius allegatas auctoritates; Non obstante dicta limitatione, quoniam ut benè declaratur *in dicta Reggien. bonorum coram Corrado*, ac non semel habetur in dicta sua materia *sub tit de donationibus*; Limitatio prædicta procedit, quando onus est tale, ut incertum sit, an utilitati præponderare valeat, illamque etiam excedere, adeout concurrat possibilitas damnificationis donatarij, vel legatarij in bonis proprijs, Secùs autem, ubi dispositio, sive inter vivos sive per ultimam voluntatem, quamvis habeat aliquod onus admixtum, attamen semper, ac certè remanet utilis, quoniam cùm illud sit inferius emolumento, hinc proindè in excessu certa remaneat causa lucrativa; Atque in his ultimis terminis versabamur, quoniam legatum non erat solùm de prædijs, eo modo quo cum pecunia dotali comparata fuerant, sed etiam cum omnibus accessionibus, & melioramentis, quæ erant satis notabilia, ideoque utilitas erat indubitata.

Secundò clarius [in præmissæ præsumptivæ probationis comprobationem] quoniam legatum erat unicum, unica oratione, atque in eandem causam factum de duobus prædijs, uno scilicet controverso, & altero nuncupato de *Soria*, de cujus acceptatione, ac possessione in legataria constabat, undè propterea resultabat acceptatio in totum, ex regula, quod legatum
7 non potest pro parte acceptari, & pro parte non *ad text. in l. legatarius ff. de legat. 1. & l. neminem cum sequenti ff. de legat. 2.* Et ex altera propositione, quod
8 effectuatio in parte, operatur effectuationem in totum ex deductis *per Adden. ad Greg. decis. 557. num 7. cum seqq. Bonon. census 15. Junij 1648. coram Corrado*, & habetur non semel *sub tit. de Beneficijs* in materia Regulæ revocatoriæ unionum non effectuatarum.

Tertiò ex subsequuta observantia, dum legataria
9 donec vixit, dotem in pecunia non petijt, minusque ejus filij, & hæredes petierunt, ex recepta propositione, quam in foro quotidianam habemos, ut observantia sit optima interpres, seu declaratio ambiguæ voluntatis.

Quartò demùm evidentiùs, quoniam absolutum
10 est de jure, ut legatum purum, quamvis à legatario non agnitum, transmittatur ad hæredes; Licet enim ista transmissio sit tanquam de agnoscendo, itaut in ipso quoque hærede agnitato necessaria sit; Nihilominus, cùm potestas sit certa, voluntas quoque in proposito certa videbatur, dum Honuphrius ejusdem legatarij filius, & hæres dictum prædium vendidetat tanquam omninò liberum, & cum assertione, quod illud ad se plano jure spectaret; Iste siquidem actus, illicitus, & criminosus fuisset, si ille, qui alienationem fecit, illum gessisset tanquam repræsentans solam personam hæredis patris fideicommittentis; E converso autem fuisset licitus, & validus, si fecisset tanquam repræsentans alteram personam hæredis ejus matris, & legatariæ; Ideoque ex regula metiendi voluntatem a potestate, & ex altera capiendi in dubio præsumptionem delicti exclusivam, dicta alienatio referenda erat ad causam licitam ex titulo hæreditario matris ad communiter notata *in l. Marcellus ff. ad Trebell.* ut habetur sæpiùs *sub tit. de tract. & sub. altero de fideicommissis*.

Quamvis autem contra singulas supradictas probationes in specie, plura per scribentes in contrarium
11 deducerentur; Attamen, ultra quod videbantur æquivoca, & non omninò concludentia; Dicebam quod difficultatem cadere posset, quando de ipsius singulis, ac singulariter consideratis agendum esset, secùs autem ijs insimul, & unitim attentis juxta vulgatam regulam in ambiguis, & conjecturalibus perpetuò attendendam, *ut singula quæ non prosunt unita juvent*; Ideoque credebam, ut justitia huic parti assisteret; Ultra ea, quæ adversùs easdem actrices in eisdem disputationibus deducebantur super hujusmodi fideicommissi insubsistentia, vel magna turbiditate in toto, vel in parte; Post hanc autem controversiam sopitam per concordiam, actrices effectæ sunt meæ clientes *in Romana fideicommissi de monte sub tit. de fideicommissis disc. 42.* ubi tamen de fideicommisso diverso.

† AD materiam acceptationis legati conferunt deducta in sua sede *sub tit. de Donat.* cum eadem distinctione inter causam onerosam, & lucrativam *disc. 14.*

ROMANA PRÆTENSI FIDEICOMMISSI

Pro PIORDIS.

Cum PETRO PAULO DE ROSIS.

Casus disputatus in Rota, incertus est exitus.

Legatum, cujus caducitas ob contraventionem prætendatur, an ita dicatur esse in hæreditate testatoris, ut cadat sub fideicommisso universali per ipsum ordinato; Et de differentia inter casum caducationis, & casum caducitatis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Legata effecta caduca, remanent in hæreditate, ideoque cadunt sub fideicommisso universali.*
3 *De differentia inter casum caducationis, & caducitatis.*
4 *An in casu contraventionis non dato substituto, intret caducitas, necne.*
5 & 6 *De differentia inter casum conditionis, & modi, seu privationis, & non acquisitionis.*
7 *Pœna non declarata in vita, non declaratur post mortem.*
8 *De quæstione an contraventio causet mortem civilem*
9 *De alia differentia inter modum, & conditionem.*
10 *Quando contraventio referri non possit dolo, vel delicto, ex quo resultet pœna.*

DISCURSUS XXIX.

SImon Corona, institutis hæredibus pluribus filijs 1
Anastasij fratris, tunc jam existentibus, cum fideicommisso reciproco, ac successivo inter ipsos, eorumque descendentes, quamdam domum reliquit primo filio masculo ejusdem Anastasij nascituro, cum onere assumendi nomen ipsius testatoris, & quatenus dictus Anastasius alios filios non procrearet, illam reliquit Francisco uni ex dictis filijs tam existentibus, sub eodem onere, quod ipse nomen testatoris assumere, ac retinere teneretur, sub pœna caducitatis in casu contraventionis ad favorem Melchioris alterius filij Anastasij, cum eodem onere tenendi nomen, ac inhabitandi domum; Cum autem alijs filijs non procreatis, tàm Melchior, quàm Franciscus Religionem ingressi essent, facta prius donatione Anastasio patri, tam dictæ hæreditatis pro eorum portionibus, quàm legati domus respectivè; undè propterea ex hoc titulo Anastasius dictam domum jure domini possedit, atque Piordi ejus creditores ex remedio interdicti salviani obtinuissent ad eamdem domum immitti; Hinc Petrus Paulus de Rosis, tanquam possessor fideicommissi universalis ex personis Sulpitiæ, & Annæ Mariæ testatoris descendentium [ad quarum favorem Rota in satis agitata *Romana fideicommissi de Coronis*, in qua plures habentur decisiones *coram Cerro*, & coram alijs de

quibus

quibus in hac eadem causa *sub tit. de fideicommiss. disc.* 131. declaraverat dictum fideicommissum apertum esse] prætendere cœpit, ut stante contraventione prædictorum Francisci, & Melchioris in non retinendo nomen testatoris, neque inhabitando domum, factus esset casus caducitatis ad favorem hæreditatis, proindeque illa caderet sub dicto fideicommisso universæ hæreditatis complexivo; Et assumpta desuper disputatione *in Rota coram Taia*, Scribentes pro actore, pro-
2 cedendo cum terminis legati effecti caduci, utpote ab hæreditate nunquam avulsi, exinde infereb nt ad rei legatæ comprehensionem sub eadem hæreditate, ac successivè sub fideicommisso in ipsa ordinato juxta *decis. Surdi* 269. cum alijs apud eum, & *per Fusar. quæst.* 652.n.3. *ad finem*, ex quibus longas allegationes transcribebant.

Scribens ego pro Piotdis reis conventis, dicebam quod etiam in casu caduci, non desunt negantes comprehensionem legati sub fideicommisso universali ob deficientem testatoris voluntatem illud comprehendendi, dum expressè dictum fuit institutionem concipi *in alijs bonis*, ex quibus verbis receptum est, ut non urgentibus contrarijs adminiculis prælegata non veniunt sub fideicommisso universali, ut pluries in sua materia *sub tit. de fideicommiss*; Et in specie tenent collecti per eumdem *Fusar, dicta quæst.* 652. *n.* 1. & 2. Verùm admisso etiam, ut juxta magis communem, & probabilem opinionem, ut tali casu bona legata utpotè ab hæreditate non avulsa, sed in ea per jus non de-
3 crescendi existentia eodem jure regulanda essent, quo reliqua bona hæreditaria; Adhuc tamen cessabat dictæ conclusionis applicatio ad factum, quoniam admissa etiam contraventione per actorem prætensa, eramus in casu caducitatis, qui emolumenti acquisitionem & respectivè privationem supponit, non autem in casu caducationis, qui supponit non acquisitionem, ac successivè non abdicationem, seu separationem bonorum à suo corpore universali hæreditario, idcoque magna differentia est inter unum casum, & alterum.

Casus enim caduci diversus est ab illo caducitatis, quoniam in primo casu caduci, legatum nunquam nascitur, neque res legatæ avelluntur ab hæreditate, in qua proinde jure continuationis perseverare dicuntur bona tanquam per cessationem causæ productivæ separationis, seu dismembrationis; In secundo autem, emolumentum jam quæsitum est legatario, atque dominium ab hæreditate abdicatum est, ac translatum in legatarium, qui proindè in casu contraventionis dicitur privari per viam pœnæ, seu conditionis ad favorem substituti particularis in legato, quatenus hic da-
4 tus sit; Ubi verò iste non adesset [nisi testator aliter disposuerit] non videtur jure eautum ut revertatur ipso jure ad hæredem [ut opus esset ad effectum, de quo erat quæstio]; Sed vel præceptum resolvitur in consilium, Vel quod legatarius non adimplens astringi potest per Judicem ad implementum prævijs monitionibus, quibus spretis ex Judicis officio procedi etiam potest privationem ex deductis *per Molin. de primogenitura lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 8. & *cap.* 14. *n.* 13. & *sequen. Altograd. cons.* 84. *n.* 41. & *sequen. lib.* 1.

Tunc enim non implementum oneris causat non acquisitionem, quando adjectum est per viam conditionis suspensivæ à parte antea, ita ut ejus implementum præcedere debeat acquisitionem, cujus principio non implementum se opponat; Secùs autem ubi adjectum est per viam modi à parte posteà, cùm tunc
5 supponat præcedentem acquisitionem, atque non implementum, seu contraventio dicatur causa privationis juxta traditionem *Bart. in l. quibus diebus §. Termilius num* 5. & *seqq ff de condit. & demonstr Bald in l. cum eorum Cod. de sentent & interlocut. num.* 6. quos cæteri sequuntur collecti *per Molin. dicto lib.* 2. *n.* 2. *cum sequen.* & *cap.* 14. *n* 1. *cum sequen. Altograd. dicto cons.* 84. *n.* 6. *lib.* 2. *Rovit. pragm.* 1. *de viat. n.* 11. & 12. bene *Rota decis.* 39. *n.* 1. & *seqq par.* 1. *diversorum*, & de qua distinctione habetur etiam *sub titulo de testamen. discur.* 73. & *sub altero de matrim.* quando scilicet matrimonium contra præceptum testatoris contractum, sit causa non acquisitionis, vel privationis, & *sub tit. de fideicommiss. disc.* 134.

In facti verò specie, planum videbatur, ut ageretur de modo, tàm respectu oneris habitandi domum, quod pernecesse præsupponit præcedentem acquisitionem, 6
sine qua sequi non potest habitatio habens tractum futurum, & successivum, undè impossibile est, ut ea d ci possit conditio à parte antea, quàm etiam circa assumptionem nominis, quæ ex magis communi & recepta, non est facienda nisi post jam pacificè quæsitum, & obtentum emolumentum ex deductis *per Molin. dicto cap.* 12. *Rota dicta decis.* 39. *par.* 1. *divers.* & 310 *n.* 5. *par.* 7. Potissimùm quia implementum non consistit in simplici assequutione, sed in retentione, & sic pariter est actus habens tractum futurum, & successivum, cui congruere non possunt termini conditionis à parte anteà se opponentis principio acquisitionis.

Ista theorica ità constituta; Dicebam [etiam cum sensu veritatis] quod cùm Anastasius, cujus personam, & jura rei conventi tanquam creditores repræsentabant, esset donatarius, tam primi legatarij, quàm etiam substituti, atque in utroque doceretur in facto de implemento, donec fuerunt in sæculo, hinc prorsus improbabilis remanebat actoris prætensio excitata post utriusque mortem, quoniam cùm ageretur de pœna privationis prævijs monitionibus, & contraventione 7
declaranda per Judicis sententiam, id sequi non poterat post mortem ad notata *per DD. in l. finali, Cod. de repud.* & alibi ex deductis *per Buratt. & adden. dec.* 617. *n.* 2 & 7 *dec.* 143. *n.* 18. *par.* 10. *rec.* & habetur latiùs actum *sub tit. de fideicommiss. in Parmen. fideicommissi de Scoffenis disc.* 148.

Quæstio enim, an contraventio causet mortem civilem, atque aperiat locum fideicommisso, seu substitutioni non expectata sententia, vel Judicis declaratione, 8
procedit, ubi datus est substitutus, itaut dici valeat, ut implementum, vel respectivè contraventio consideretur potiùs tanquàm qualitas, seu conditio resolutiva, ex ijs, quæ *dicto tit. de fideicomm.* habetur *disc.* 7. & 148. & in alijs; Sed ubi cessat substitutus, itaut juxta magis rigorosam sententiam, non resoluto præcepto in consilium [ut alij volunt] fiat locus officio Judicis, ad cujus effectum eo perseverante in contumacia, pernecesse dare oportet processum contumacialem, & sententiam contra viventem.

Alterum item notabilem effectum ponderabam resultare ex dicta differentia inter conditionem, & modum, quoniam primo casu non spectatur, an non implementum conditionis resultet ex dolo, & malitia, necne, quoniam sufficit, ut ea non sit impleta, seu sit 9
defecta, cùm in conditionibus attendatur nudum factum; Ubi autem agitur per viam pœnæ, tunc opus est, ut contraventio sequuta sit ex certa scientia, adeout actus redoleat dolum, vel malitiam, à quibus quælibet causa excusat ex deductis *per Ottheben. decis.* 110. *n.* 21. & *sequen decis.* 230. *n.* 7 & *sequen par.* 7. *rec.* cum alijs *sub tit. de fideicommiss. dis.* 154. ubi ita distinguendo habetur inter implementum consideratum tanquam conditionem, seu qualitatem, & alterum consideratum tanquam delictum productivum privationis.

Dici autem absque dubio non poterat, ut ista contraventio dici possit sequuta ex dolo, vel malitia, redolente delictum positivum pœnæ productivum, quoniam ad hunc effectum requireb itur scientia certa, & 10
specifica ex deductis *per Buratt. dicta dec.* 167. *num.* 1. & passim, & de qua in præsenti constabat; Atque absonum fuisset dicere, ut ingressus in religionem, ac electio status perfectioris importaret delictum punibile

bile, ideoque, Vel præceptum intelligendum esset, quatenùs fuisset in sæculo, ac justam non haberet causam aliàs faciendi; Vel quod tale præceptum haberetur in isto casu factum tanquam consilium, Vel quod saltim id præberet justam causam, quæ excusaret à delicto & pœna, dum præsertim non concurrebat substitutus, atque res non erat integra ut suprà; Incertum est autem qualis fuerit resolutio, sed puto quod, Vel juxta præmissa ad favorem hujus partis, Vel quod dilata resolutione, actor destiterit ab ulteriori prosequutione, dum non audivi ampliùs actum de causa, nisi ea mutaverit defensores, ut frequenter contingere solet in Curia ob mutationem causæ Patroni, credebam tamen, ut justitia huic parti assisteret.

ROMANA LEGATI DE AGGAZARIIS

Pro CLERIA DE PAULELLIS

Cum FABRICA S. PETRI, SEU EIUS CESSIONARIO.

Consilium pro veritate.

De eadem materia caducationis in legatis particularibus; Et an, & quando in eis intret vulgaris directa, vel anomala, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De vulgari anomala, seu in fideicommisso.*
3 *An in ea intret differentia inter dispositiones universales & particulares.*
4 *Quod etiam in legatis intret vulgaris directa, vel anomala.*
5 *Declaratur, quando per unam, vel aliam verborum speciem concepta.*
6 *De dicta declarationis, vel distinctionis verborum impugnatione.*
7 *De materia transmissionis.*
8 *Quod causæ consistentes in articulis juris, sint semper dubiæ, & incertæ, ideoque consuli debeant concordiæ.*

DISC. XXX.

1 IN casu mortis absque prole Virginiæ filiæ, ac hæredis universalis, Camilla testatrix legatum fecit Magdalenæ, Victoriæ, Julio Cæsari, & Cosmo filijs Cleriæ sororis, vel neptis, scutorum, 1500. pro singulis, cum reciproca inter eos; Cum autem vivente testatrice, obijsset Cosmus, superstite Cleria juniore filia; Hinc facto casu dicti legati, orta est quæstio, an per legatarij prædecessum, sequuta esset caducatio, vel potiùs locus esset vulgari anomalæ, à dicta caducatione præservanti ad favorem filiorum præmorientis, qui dupliciter vocati erant; Primò scilicet per testatricem; Et secundò tanquam positi in conditione ex Statuto 142. Urbis; Cumque dicta Cleria ex Cosimo prædefuncto superstes, favorabilem sententiam reportasset pro caducationis exclusione, ac legati assequutione, atque pendente appellatione, assumptus esset quidam concordiæ tractatus super aliqua dicti legati diminutione, hinc proindè ex parte ejusdem, seu veriùs ejus, qui ipsam adhuc puellam uxorem ducere intendebat, pro veritate consultus fui, an expediret concordiam amplecti, proindeque aliquam diminotionem pati, vel potiùs litis aleam prosequi, ut totum obtineretur.

Quamvis autem Alij priùs desuper consulti, seu causæ defensores, essent in sensu, ut nihil dimittendum esset tanquam in re clara, freti ijs, quæ plenè ex
2 dicta theorica *Bart. in l. quamdiu num.* 10. *ff. de acquir. hered.* firmantur *per Rotam decis.* 201. *&* 227. *par.* 8. *rec.*, quæ sunt repetitæ *apud Bich. dec.* 17. *&* 27. cum alijs, de quibus *dicto tit. de fideic. disc.* 107. *& seq.* in materia vulgaris anomalæ caducationem impedientis, & ob quam secundus per corruptionem primi, atque per subingressionem in ejus locum efficitur primus; Attamen diversa fuit mea sententia, cùm non ageretur de dispositione universali, in qua facilius dicta theorica intrat, atque difficilius admittitur limitatio deducta ex altera theorica *Angeli in eadem l. quamdiu*, de qua pariter *dicto tit. de fideicom.*
disc. 106. Sed agebatur de legato particulari, in quo 3
aliqua major dubitandi ratio cadere videtur ex ijs, terminis legati particularis habentur *eodem tit. de fidec. disc.* 108. ac in decisione in eo casu edita.

Quamvis enim, ex magis communi opinione per Rotam recepta, etiam in legatis particularibus rectè intret substitutio vulgaris directa, vel etiam anomala
ad textum *in l. ut heredibus, ff. de legat.* 2. *& l. si legata, Cod. de legat.* cum concordantibus de quibus 4
in Bonon. legati usufructus 5. *Decembris* 1650. *coram Bicchio inter suas decis.* 445. Attamen isto casu requiritur, ut verba sint directa civilia, secùs autem, ubi
communia, vel obliqua, ut ex theorica *Bartol.* cæ- 5
teris relatis firmatur in decisione edita in casu, de quo *dicto disc.* 108. *de fideic.* ubi concordantes; Et consequenter in legatis particularibus aliqua major dubitandi ratio cadere videtur, ob quam, stante illà, quam quotidie experimur, ingeniorum varietate, ut quod uni videtur album, alteri æqualis doctrinæ, ac integritatis nigrum videatur, mea est consuetudo semper consulendi concordias, neque certum judicium pro veritate dandi, quoties ad purum articulum juris, sive ad conjecturas, quæstio reducatur.

Est benè verum, quod ut *eodem disc.* 108. advertitur, ista distinctio, inter dispositionem universa-
lem, & particularem, & an hæc posterior, per unam, 6
vel per alteram verborum formulam concepta sit, pro meo sensu continet æquivocum clarum, atque unam de consuetis leguleicis frigiditatibus, quoniam revera sensus *Bartoli*, & sequacium percutit primam, seu directam vulgarem, non autem hanc secundam, quam anomalam, seu in fideicommisso dicimus, ad diversum effectum, ut scilicet legatarius rei particularis; ita defecto hærede universali, efficiatur hæres directus ex ibi deductis; Sed quia communis schola id recepit, hinc difficile est in foro id suadere, cum hujusmodi ponderationes, vel distinctiones, referri soleant acumini Advocatorum, ideoque vocantur ratiocinia.

Credebam quoque in hac facti specie, ut ad favorem hujus filiæ legatarij defuncti ante factum casum suæ vocationis, seu legati, assisteret alterum motivum in-
sinuatum *in Senogallien disc.* 3. super transmissione ex 7
conjecturata verisimili volontate testatricis, etiam ubi de stricto jure, ipsius filiæ vocatio propria in vim dictæ vulgaris anomalæ non intraret, adeout, sive modo, sive altero modo, caducatio per hæredem prætensa non intraret; cum facilius admittatur transmissio, quam vocatio ex pluries deductis in dicta sua materia *sub titulo de fideicom.* præsertim *disc.* 98.

Adhuc tamen concordiam consului, quoniam, ubi ea honesta sit, adeout remissio non esset valde notabilis, tunc ex motivo superiùs insinuato, quod scilicet
ubi causæ reducuntur ad conjecturas, purosque arti- 8
culos juris, ob dictam ingeniorum varietatem, semper sunt periculosæ, neque certum judicium super earum eventu dari potest, ut quotidie experimur; Siquidem vincuntur causæ, quarum certa succumbentia in congressibus Advocatorum timetur, eamdem verò succumbentiam patiendo in ijs, quas concluditor esse planas, sive eas vincendo ex motivis, quæ omnino fallacia, & debilia reputantur, rejectis illis, quæ solida creduntur, juxta præsertim casum, de quo *in Mantuana*

Mantuana sub tit. de feud. discur. 10. & 11. & In alijs; Ideoque, ut præsertim advertitur *in Bonnon. fideicommissi de Pepulis sub tit. de fideicommiss. disc.* 179. irrisione digni videntur illi, qui nullam fori notitiam, ac negotiorum experientiam habentes, antiquiorum dicta cum improbo labore solum transcribendo, obloquuntur de mala conscientia Advocatorum defendentium causas injustas, quoties istæ consistant in articulo, seu in quæstione juris vel in materia conjecturali, cum eorum propositiones vere procedant, quoties injustitia pendeat ex facto inalterabili, ut *dicto disc.* 179. *de fideic.* advertitur, ac etiam *sub tit. de judic. in praxi & relatione Curiæ*; Et consequenter concordiæ semper sunt laudandæ & consulendæ.

† De materia caducationis legati, & de vulgari anomola illam præservante, habetur in sua sede *sub tit. de fideic. disc.* 107. *cum seq. ubi in adnot habentur concordan.*

ROMANA LEGATI USUSFRUCTUS

Pro URBANO MILLINO

Cum PATRITIIS.

Casus disputatus coram A. C. seu Prælato deputato, sub incerto exitu.

Legatarius ususfructus universalis, an participare debeat de ususfructu rei particularis, alteri relicto, Et an dictus legatarius universalis haberi debeat loco hæredis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione, an usufructuarius sit hæres, vel legatarius.*
3 *De eodem, ut sit legatarius.*
4 *De conjecturis contrarijs remissive.*
5 *Et quomodo debeant attendi.*
6 *Usufructuarius, universalis participat de usufructu rei particularis legatæ.*
7 *Quomodo ista conclusio procedat, & quando limitetur.*
8 *De eodem, & quomodo in conjecturis procedendum sit.*

DISCURSUS XXXI.

1 Cum Catharina Pinella, institutis hæredibus Astallis ejus filijs, ex primo matrimonio susceptis usufructuarium universalem reliquisset Urbanum Millinum ejus tertium virum, relicto etiam usufructu quorumdam bonorum Patritijs, ex eo intuitu, quod eadem bona in eam obvenissent ab ista domo ex successione unius filij, quem ex Patritio secundo viro susceperat; Hinc orta est controversia, an Urbanus usufructuarius universalis, participare deberet etiam de ususfructu dictarum rerum particularium, Et introducta causa coram A. C. seu Prælato per eum deputato, Scribentes pro Patritijs legatarijs particularibus, in eo principaliter insistebant, quod Urbanus, potius hæres quàm legatarius censendus esset, ideoque ad legatorum præstationem obligatus, ita assu-
2 mendo quæstionem, de qua *apud Merlin dec.* 505. *alias* 22. *par.* 6. *rec. Altograd. cons.* 104 *lib.* 1. *Capyc. Latr. consult* 112. *Martian. jun. disput.* 90. cum alijs, de quibus non semel *sub tit de legit. & de tract.* ac etiam *sub altero de fideicommissis*; An scilicet institutus hæres in usufructu, post cujus mortem alter ad hæreditatem vocatus sit, dicatur hæres pleno jure cum onere restituendi post mortem alteri, qui substitutus potius dicendus veniat; Vel è converso, hic censeatur hæres à principio, ille verò legatarius.

Verum, ultra quod, quando etiam titulo institutionis, ususfructus universalis relinquitur, adhuc magis communis, ac recepta opinio est, ut censeatur legatarius potius, non autem hæres, ut locis citatis advertitur.

Dicebam difficultatem cessare ex facto, dum dictus ususfructus, non titulo institutionis, sed titulo legati in testamento relictus legebatur; Ea etiam notabili circumstantia accedente, quod instituto concepta erat favore filiorum, quos pure ab initio mater instituere 3 tenebatur, undè propterea, Vel favore testamenti, pro eo sustinendo; Vel ita desumendo voluntatem à potestate, facilius intrabat dicta communis opinio, ut qui post mortem vocatus est, censeatur hæres ab initio, ita insinuato tempore mortis pro effectu utilitatis fructuum de facto; Istaque circumstantia præponderare videbatur aliquibus levibus conjecturis, quas ex clausula *omni modo meliori*, sive ex præcepto conficiendi Inventarium, ac similibus deducebant Scri- 4 bentes in contrarium, eas desumendo ex ijs, quæ plene in materia pro hujusmodi conjecturis deducuntur *per Bellon. jur. de jur. accres. cap.* 7. *quæst.* 16. *ex num.* 292. *& seq.* ubi omnium latius agitur de hoc articulo; Potissime verò, quia causæ Patronus in facto plures etiam conjecturas ex hac parte deducebat, circa quas ponderabam, ut opus non esset, quod alijs præponderarent, easque omnino suffocarent, sed sufficeret, ut eas conquassarent, seu ita debilitarent, ut aptæ non essent ad stabiliendam limitationem, qua non probata intentionem fundatam habere dicitur, ille qui habet pro se regulam, cujus hic 5 est præcipuus effectus *Mantic. decis.* 251. *num.* 4. & sæpius.

Hoc posito, nisi per legatarium particularem doceatut, saltim de præsumpta, & conjecturali diversa disponentis voluntate, tunc licet articulus inter scribentes sit controversus; Attamen, magis communis & recepta præsertim per Rotam & Curiam, videtur opinio *Bart.* ut legatarius usufructus universalis, con- 6 currere debeat cum altero rei particularis ex plene deductis *per Adden. ac dec.* 636. *par.* 4. *rec. tom.* 3. *n.* 24. *& sequen.* & admittitur *decis.* 579. *n.* 10 *par.* 5. quæ emanavit in specie inter hanc testatricem, ac dictos Patritios legatarios, & de qua conclusione habetur etiam actû in sua materia ususfructus *sub tit. de serv. disc.* 55.

Incertus autem est hujus quæstionis exitus, dum post unicam disputationem, non audivi amplius de causa tractatum, forsan [ut probabile est] concordia eam terminavit; Quoniam verò ista dicitur quæstio facti potius quam juris; Hinc proinde ponderatis to- 7 to contextu testamenti, alijsque circumstantijs resultantibus à qualitate personarum, & à causa legandi per testatricem expressa, ac etiam ab ijs, quæ inter eamdem testatricem, & legatarios in lite inter eos habita contigerant; Ego non levem difficultatem habebam contra usufructuarium universalem; Licet enim in stricta juris censura, conclusiones illi assisterent, atque singulæ conjecturæ pro legatarijs consideratæ essent leves; Nihilominus, attenta tota massa negotij, ac substantia verisimilis voluntatis testatricis major probabilitas assistere videbatur legatarij; Potissime, quia ista videbatur subtilitas juris, in sensu humano non facile perceptibilis, quoniam primo aspectu, quilibet non satis peritus Jurista, contrarium responderet.

Ideoque ponderabam, quod non multum urgentes conjecturæ necessariæ essent pro recessu ab ea communi opinione, quam circa dictam participationem supponere solemus pro regula, dum ista non est regula certa, quæ resultet ex claris principiis juris, sed solum proveniat ex illa opinione DD. quæ majores habeat sequaces, & consequenter, pro regulanda limitatione, magna constituenda videtur diffe- 8 rentia, inter istum casum & alterum, in quo regula

sit certa, quia nempe ex clatis juribus resultet; ut in proposito vocationis filiorum in conditione positorum, & similium regularum, quæ ex DD. opinionibus derivant, habetur alibi sæpius, præsertim sub *tit. de fideicommissis*.

† DE quæstione, an usufructuarius sit hæres, vel legatarius. V. de concordantia *allegat. ad disc. 1. & seqq. de Hærede & hic infra disc. 6*.

VELITERNA LEGATI

Pro ELEUTHERIO SCANNELLONO.

Responsum pro veritate.

Legatum, in quo alter substitutus sit sub conditione mortis utriusque primi legatarij, an substituto debeatur, si conditio mortis naturalis in uno tantum purificata sit, in altero verò contigerit mors civilis, seu ficta, puta transitus ad secunda vota.

Et aliqua in materia ademptionis, an scilicet adempto onere, quod legato adjectum est, ita quoque legatum ademptum censeatur, sive illud cesset, tanquam ex cessante causa.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Secundæ nuptiæ positæ in conditione inducunt mortem civilem, & æquipollent morti naturali.*
3 *Portio hæreditaria hæredis contravenientis, vel legatum cujus caducitas incurratur, debetur cohæredi ex testamento non autem venientibus ab intestato.*
4 *De alio casu controversia.*
5 *An legatum factum tutori cesset, si cessat tutela.*
6 *De eodem, & quando causa legato adjecta, dicatur finalis.*

DISCURSUS XXXII.

1 ANdreas, institutis hæredibus Magdalena matre, & Euphemia uxore, cui conditionem viduitatis adjecit, reliquit quamdam vineam post mortem utriusque Eleutherio; Cumque post mortem testatoris, obiisset etiam Magdalena, quæ in testamento hæredem scripsit eamdem Euphemiam, quæ postmodum ad secunda vota convolavit; Hinc pro parte Eleutherij pro veritate consultus fui, an factus esset casus legati ad ejus favorem, Et affirmative respondi, non obstante, quod legatum conceptum esset sub conditione mortis utriusque mulieris, quarum una tantum obierat, Altera verò adhuc supervivebat, quoniam istius respectu conditio purificata etiam erat, per secundas nuptias, quæ stante conditione per testatorem adjecta, inducere dicuntur mortem civilem, naturali æqui-
2 pollentem, ut in specie firmat *Io. Andr. ad specul. in rubr. de secundis nupt.* ex cujus originali traditione [quidquid dubitet *Roman. in l. si quis hæres. l. 2. n. 2. ff. de acquir. hæred.*] communi calculo firmant *Bart. Bald & Alberic. in auth. quod locum. C. de 2. nupt. Ias.* & cæteri *in l. 3. Cod. de instit. & subst. Ruin. cons. 17. n. 18. vol. 2. Decian. cons. 1. n. 89. lib. 1.* Et hanc esse veram, & communem profitentur *Gomez var. resol. tom. 2. cap. 11. de qualitatibus contrahentium num. 34. Crass. de success. §. legatum quæst. 45.* plene *Simon de Præt. de interpret. ult. vol. lib. 1. fol. 14. ex nu. 5. Menoch. lib. 4. præsumpt. 65. num. 10. & præsumpt. 185. nu. 31. Bellon. jun. de jur. accresc. cap. 7. quæst. 18. num. 69.* & alij communiter, adeout non videatur in judicando, vel consulendo de hujusmodi opinione amplius dubitandum; Nisi diversa voluntatis indicia concurrerent, potissime, quia in hac facti specie cessat illa dubitandi ratio, quæ in casu posito *per Io. Andr.* militare posset, ubi scilicet superest hæres innocens, ac dilectus, penes quem donec purificetur conditio per veritatem, posset remanere legatum ademptum legatariæ binubæ, seu alias contravenienti, cum eadem contraveniens, seu delinquens hæreditariam qualitatem mediate haberet ut supra, ideoque eramus in casu plano, quod scilicet legatarius utpote conjunctus testatori esset magis dilectus quàm hæres.

Prætendebat quoque idem Eleutherius, utpote proximior, atque ab intestato successor, tam testatoris, quàm Magdalenæ, ut ob dictæ Euphemiæ contraventionem, hæreditas quoque sibi aperta esset, stante caducitate in casu dicti transitus per testatorem expresse ordinata; Verùm in hac parte contra ipsum respondendum esse censui, quoniam non datur intestata successio in casu testati, ideoque portio, hæredis contravenientis, non defertur successoribus ab intestato, sed accrescit alteri cohæredi testamentario, ne detur inconveniens, ut paganus decedat partim testatus, & partim intestatus, dum dicta defecta portio, utpote accreta portioni Magdalenæ cohæredis, ad istius hæreditatem pertinebat, & consequenter ad eamdem Euphemiam, utpote repræsentantem personam omninò diversam. 3

In proposito autem ademptionis; Pro veritate pariter interrogatus fui in una *Interamnens.* pro parte Valentini Saluoli; Cùm enim Nicolaus, & Pompilia fratres, unicum commune testamentum ordinassent, 4 in quo facta reciproca institutione ad favorem superstitis, continebatur quoddam pium legatum celebrationis 500. missarum circiter, aliorumque piorum operum implendorum, quorum omnium, cura, & exequutio demandata fuit dicto Valentino, cui fecerunt legatum scutorum 50. atque mortuo Nicolao, Pompilia superstes post aliquod temporis intervallum morti proxima aliud ordinasset testamentum, in quo approbatis dictis pijs operibus in præcedenti demandatis, illorum curam, & exequutionem injunxit hæredi scripto, hinc orta est dubitatio, an stante ademptione oneris dicto Valentino injuncti, censeretur etiam ademptum legatum, cujus nulla mentio facta fuit.

Quoad medietatem; Respondi, casum videri planum pro legatario, cum iste assequi diceretur ex judicio Nicolai primi testatoris jam defuncti, quod per hæredem revocari non poterat, quamvis dici posset, ut legatum prædictum fuisset omnium correspectivum ad curam, & exequutionem dictorum piorum operum, dum oneris ademptio non proveniebat ex judicio ejusdem testatoris, neque hæres poterat in præjudicium legatarij adimere onus, ut ita resultaret ademptio legati; Quo verò ad alteram medietatem; Dixi quod ista sit quæstio potius facti quàm juris, utpote pendens ab ea facti circumstantia, an scilicet onus fuisset, causa finalis ac præcisa legati, & sine qua illud factum non esset juxta materiam *text. in l. Nesennius ff. de excusat. tutorum & text. in l. alumna §. Seia ff. de adimen. legat.* ex deductis alias *hoc eodem tit. disc. 22.* super articulo, an legatum factum tutori, cesset, seu ademptum censeatur ob ademptam, seu alias cessatam tutelam. 5

In hac autem facti specie respondi, ut legatario probabilitas major assisteret; Tum quia difficultas cadit, quoties ut supra, constet quod onus fuerit unica, & finalis causa legandi; Secus autem ubi plures causæ concurrant, ex deductis *per Gratian. discept. 284. num. 39. Surd. decis. 38. num. 25. & 26.* ubi plene *Hodiern. in addit.* cum alijs, quæ in dicta materia cessationis legati facti tutori superiùs deducta habentur; Tum etiam, quia hæc secunda testatrix in ultimo testamento, expresse professa est, prius testamentum revocare, seu reformare in expressis tantum, in reliquis autem omnibus illud confirmare, & approbare, unde propterea, ob rationem regulæ generalis resultantis 6

resultantis ex limitatione in certis casibus expressa; Eo ipso quod istud legatum in primo testamento contentum, non legebatur expresse ademptum, locus erat confirmationi; ut cæteris allegatis habetur *apud eosdem Surd. & Adden. dicta decis.* 38.

† QUando adempto onere, cesset legatum, habetur supra *annot. ad disc.* 22.

ROMANA LEGATI DE COLUMNA

Pro STEPHANO COLUMNA DUCE BASSANELLÆ

Cum ALIQUIBUS FAMILIARIBUS POMPEI COLUMNÆ Principis Gallicani,

Casus disputatus coram A.C. & resolutus pro Duce.

Legatum annuum, vel menstruum relictum familiaribus, vel alijs, an intelligendum sit ad vitam tantum, vel potius perpetuum, ac transmissibile ad hæredes.

Et si duobus, vel pluribus fiat menstruum legatum sub unica summa, an illa intelligatur pro omnibus collective inter eos dividenda vel potius distributive, ut illa singulis relicta dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Annuum, vel menstruum legatum dicitur ad vitam.*
3 *Quando dicatur declaratio, vel nova dispositio pro numero testium.*
4 *De eodem.*
5 *Verbum in perpetuum est adaptabile vitæ hominis.*
6 *An legatum menstruum factum duobus, intelligatur unitive, vel distributive.*

DISCURSUS XXXIII.

1 POmpeus Columna filius olim Ducis Zagarolæ, [Princeps Gallicani nuncupatus] destitutus prole, alijsque agnatis de proprio colonnello, qui in ejus persona terminavit; Instituto hærede Stephano Columna Duce Bassanelli filio Principis Carbognani ex colonnello, seu domo olim dominorum Civitatis Prænestinæ, descendente ab illo Sarra satis noto in vita Bonifacij Octavi; Pluribus ejus familiaribus reliquit quasdam menstruas præstationes, majores, vel minores, juxta ipsorum familiarium conditionem, & quæ erant proportionatæ illis provisionibus, quas ipse vivens eis præstare solitus erat; Cumque aliqui ex dictis legatarijs, sequuta morte testatoris, prætenderent, ut tale legatum esset perpetuum ad eorum hæredes etiam transmissibile, illi innixi fundamento, quod quidam Religiosus, qui fuerat testamenti scriptor, testaretur, quod testator dixisset, ut hujusmodi præstationes in perpetuum dari deberent.

Hinc introducta causa coram A. C. Scribens pro dicto hærede [cum sensu etiam veritatis, qualem etiam Judex agnovit, ita pronunciando] dicebam,
2 ut parum probabilis esset hujusmodi legatariorum prætensio, quoniam, ubi etiam, non de menstruo, sed de annuo legato ageretur, adhuc de jure illud, non perpetuum, sed ad solam vitam legatarij intelligendum est *ad text. in l. in singulos, & l. cum in annos ff. de annuis legatis l. in annalibus Cod. de legatis cum concord. de Mart. de success. par. 4. quæst. 18. art. 12 n 74. Anell. de Amat. cons.* 34. *de Marin. resol. a 19 lib. 1. n. 8. Burate. decis.* 643 *n.* 6. Multo magis, ubi agitur de legato menstruo, quod ad formam mercedis, vel subventionis per Principes & Magnates in vita familiaribus præstari solet loco alimentorum, atque in præmium famulatus, vel obsequij; In morte autem relinquitur quodam jure continuationis, ne ijdem familiares cogantur alieno servitio se addicere, vel in misero statu vivere, juxta eam legandi speciem, de qua habetur *in Romana legati sub titulo de testamentis discur.* 8. ubi agitur de materia *Senat. Consult. Liboniani*, Et quam consuetudinem satis attendendam esse dicebam ad clarius corroborandam dictam juris dispositionem.

Neque alicujus momenti videbatur dicta attestatio; Quoniam cum ex allegatis juribus, alijsque facti circumstantijs clare, ac indubitanter legatum prædictum ad solam vitam legatariorum intelligendum esset, hinc resultabat, ut dicti testis depositio induceret potius quandam novam dispositionem diversam ab ea, quæ in testamento legitur, & consequenter requiritur idem solemnis numerus testium, qui in ultimis volun- 3
tatibus est necessarius, ut ita distinguendo inter testes inductos super declaratione, seu interpretatione ambiguæ voluntatis, ac alios ad novam voluntatem probandam cæteris allegatis habetur *apud Mantic. de conject. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 9. *Gutier. practicar. quæst.* 180. *Capyc. Latr. consult.* 143. *n.* 36. *& sequen. Rota in Romana annuæ præstationis* 4. *Julij* 1661. *coram Bevilaqua*, de cujus casu habetur actum *sub dicto tit. de testamentis disc.* 46.

Hoc autem motivum, quod tanquam Advocatus deducebam [reflectendo ad veritatem] non videbatur
tutum, quoniam licet regula ex supra allegatis juribus 4
talis esset; Nihilominus ex ea resultare dicitur solum probatio præsumptiva, quam sicuti prohibitum non est per contrarias fortiores præsumptiones, vel adminicula destrui, ita prohibitum non videtur posse declarari per testes voluntatis testatoris conscios, præsertim vero per scriptorem testamenti, cui satis deferendum esse habetur sæpius *sub tit. de testamentis*, ac etiam *sub altero de fideicommissis*.

Adhuc tamen videbatur, ut dictæ attestationi deferendum non esset; Tum ob aliquas exceptiones, quæ per causæ Patronum in facto deducebantur dicti attestantis fidem satis diminuentes; Tum clarius quia ipse non descendebat ad hanc speciem, an scilicet testator voluisset, ut legatum terminari non deberet cum vita, sed esset ad hæredes transmissibile, cum solum diceret, testatorem dixisse, ut dicta præstatio danda esset in perpetuum, quod perneccesse non concludebat
dictam legatariorum prætensionem; Hoc enim ver- 5
bum *in perpetuum* plures habet in jure significationes, atque sæpius intelligitur juxta subjectam materiam pro perpetuitate vitæ hominis *Alciat. cons.* 203. juxta impress. Lugdunen. alias *cons. 7. lib.* 4. juxta illam Basileæ *n* 25 *cum sequen. Menoch. cons.* 421. *n.* 25. *Annel. de Amat. dicto cons.* 34. *n* 31. *cum sequen. Marta de success. dicta par. 4. quæst. 18. art. 12. n.* 7. *Capyc. Latr. consult.* 24. *n.* 4. *de Marin. ad eas resolut.* 239 *n.* 11. Quod etiam insinuabam edoceri per tyrones in principijs institutionum super definitione justitiæ, quæ dicitur constans, & perpetua voluntas suum cuique tribuendi, cum illud verbum *perpetuo* interpretetur pro perpetuitate vitæ hominis; Unde propterea dicebam, quod juris interpretatio magis caderet super dicto attestantis, quam super dispositione testatoris.

Cum autem inter dictos legatarios duo adessent fratres de eadem familia Columnensium existente in Insula Siciliæ, qui in ejusdem Principis testatoris obsequio, ac domo vivebant, eisque in testamento relicta essent menstrua scuta 20. non exprimendo, an sin-
gulis, vel utrique collective; Hinc priusquam ad 6
aliorum legatariorum instantiam dicta lis in judicio introduceretur, orta est extrajudicialis benevola controversia super dicti legati interpretatione, atque

utraque

utraque parte profitente meæ declarationi acquiescere; Quamvis in stricta juris censura, pro hærede respondendum esset, dum unicum videbatur legatum, unica oratione conceptum, Attamen ex facti circunstantijs, contrarium dixi probabilius, ponderatis nempe dilectione testatoris, & qualitate legatariorum, quos utpote de familia, atque ob longum, ac assiduum, satisque diligens, & fidele obsequium, ac servitium præstitum præsertim in satis longa infirmitate, omnes credebant longè pinguius provideri debere per testatorem, legitimo successore propriæ domus destitutum, ac de pingui asse scutorum circiter 700. m. disponentem, ad favorem unius quidem de familia, sed nullo sanguinis gradu conjuncti; Ac etiam habita ratione ejus, quod vivens ipse testator eisdem præstare solitus erat, quodque dicta summa distributa omnino incongrua, & inverisimilis esset; Cùm enim istæ videantur quæstiones potius facti, quàm juris, ex facti circunstantijs decidendæ; Hinc proinde ex his, vel similibus circunstantijs decidi debent, Declaravi tamen, ut legatarij renunciare deberent prætensioni per alios jam extrajudicialiter excitatæ, super hujusmodi legatorum perpetuitate, ac transmissione ad hæredes, sed solum eo contenti essent ad cujuslibet ipsorum respective vitam, atque huic determinationi utraque parte acquiescente, ita exequutum fuit.

† DE eadem distinctione super numero Testium inter declarationem ambiguæ voluntatis, & novam dispositionem, habetur pluries in enunciato *tit. de Testam. disc. 46. & seqq.*

ROMANA LEGATI MISSARUM

Pro DUCE BASSANELLÆ

Cum PP. CONVENTUALIBUS SS. APOSTOLORUM.

Casus disputatus coram A. C. & resolutus pro PP. postea concordatus.

Legatum annuæ præstationis quod non est directum ad legatarium, sed injunctum hæredi, ut præstaret alicui Ecclesiæ, an intelligatur de primo hærede, itaut eo defuncto cesset, vel potius sit perpetuum, ac præstandum ab alijs hæredibus mediatis. Et an legatum injunctum hæredi, debeatur etiam à substituto; Et quid in hoc operetur favor piæ causæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum injunctum hæredi, non egreditur primum.*
3 *An legatum ab instituto, debeatur à substituto.*
4 *De conjecturis id suadentibus.*
5 *Contrarium fuit resolutum, & de ratione.*
6 *De eodem, de quo num. 2. & 3.*
7 *Et quod regula cesset ex conjecturis.*
8 *Quales sint conjecturæ.*
9 *De alio casu controversiæ, & an secundum onus deroget primo, vel censeatur utrumque injunctum.*
10 *De eodem, ut onus injunctum uni, non censeatur repetitum alteri &c.*

DISCURSUS XXXIV.

1 DUx Zagarolæ Petrus Franciscus Columna, domum habens è conspectu Basilicæ Sanctorum duodecim Apostolorum, cum ibi quotidie missam audiendi consuetudinem haberet, solvere solebat eidem Ecclesiæ annuos scutos 60. pro celebratione unius missæ quotidianæ, Moriens autem, in testamento injunxit Pompeo ejus filio, & hæredi, ut eamdem præstationem continuare deberet, cum facultate ab ea se liberandi, solvendo pro una vice scuta 800. Religiosis ibi existentibus, ad eumdem effectum investienda, ut de facto sequutum fuit; Mortuo autem dicto primo hærede, orta est controversia inter dictos Religiosos, & Ducem Stephanum Columnam dicti Pompei hæredem super hujusmodi præstationis continuatione; Et introducta causa Coram A. C. quamvis hæredi libere insinuarem difficultatem, nihilominus ipso volente disputationis aleam tentare; Scribendo more Advocati ad causæ opportunitatem deducebam ea, quæ ex *Berrett. Menoch.* 2
Surd. & alijs deducuntur per Scribentes *apud Capyc. Latr. consult. 24. num. 1. cum sequen. & per eumdem consult. 23. nu. 52. cum sequen.* ubi in specialibus terminis legati pij relicti quibusdam Religiosis, ut scilicet illud injunctum primum hæredi, istum non egrediatur, neque ad secundum transeat; Ad quod comprobandum cumulabam etiam ea, quæ habentur apud 3
Menoch. lib. 4. præsumpt. 10. plene deducta in quæstione, an legatum relictum ab instituto, debeatur a substituto, ubi præsertim concurrit dictio, seu verbum *infrascriptus*, quod tamen in præsenti non concurrebat, cum tunc persona hæredis videatur ad oculum demonstrata ex deductis *apud Surd. dicto cons. 23. Capyc. Latr. ubi supra, Buratt. decis. 385. num. 5. & 387. num. 9.*

Atque ad probandum, quod talis fuisset testatoris voluntas, ponderabam aliquas conjecturas, Primo scilicet primordialem qualitatem hujus præstationis, 4
quam testator in vita dare dictis Religiosis pollicitus fuit, unde ab initio in animo non habuit eam faciendâ perpetuam; Secundo quia ejusdem præstationis continuationem demandavit hæredi in numero singulari, in istum, non autem in ipsam Ecclesiam, vel PP. verba dirigendo, idque denotare videbatur personalitatem; Tertio ex discretiva resultante à quibusdam alijs dispositionibus perpetuitatem expressam habentibus, ideoque ubi eam voluit, dixit, signum quod quando non dixit, noluit, argumento *text. in l. unic. §. fin. autem ad deficientia Cod. de caduc. tollen.* eum ibi notaris, ut in specie observant Scribentes *apud Capyc. Latr. dicta consult. 24. n. 3.* Et quarto ob summam scutorum 800. cum qua testator voluit, ut hæres posset istud onus redimere; Cum enim ex decretis generalibus Sacr. Congregationis Concilij editis de anno 1625. quæ *de celebratione missarum* vulgo dicuntur, statutum esset, ut pecuniæ relictæ cum onere perpetuo missarum, [prohibito investimento in census,] investiri non possint nisi in bona stabilia fructifera, vel loca montium, quorum utraque species attento etiam eo tempore, ascendere non poterat ad annua scut. 40. hinc improbabile videbatur, quod testator intellexisset de perpetuitate ejusdem præstationis scutorum 60. ad quam constituendam, ad minus attenta illius temporis conditione, assignare oportebat scuta 1300. & ultra, unde ex vulgari axiomate, de quo *apud Greg. & Adden. decis. 120.* & alios in foro quotidiano; ut ex pretij quantitate desumatur contrahentium, ac disponentium voluntas, quæ ita probata remanebat pro sola vita primi hæredis, ad quam dicta summa sufficiebat, eam investiendo in loca montium vacabilia sub ejusdem hæredis vitæ periculo, quorum fructus dictam præstationem adæquabant, etiam cum aliquo excessu.

His tamen non obstantibus, contrarium judicatum fuit, atque mihi pro succumbente scribenti, resolutio placuit, utpote juxta votum ante disputationem parti 5
insinuatum, ideoque consului, ut negligendo appellationem, acquiesceret, seu eo meliori quo posset modo se concordaret, ut sequutum fuit mediante assignatione tot locorum montium vinculatorum, quæ licet ratione vinculi essent minoris valoris, atque non

non constituerent dictam summam scutorum 800. nihilominus per dictos PP. ulteriorem litem timentes, concorditer accepta fuerunt.

Quidquid rnim in hac materia varient Scribentes occasione dictæ quæstionis, an legatum injunctum hæredi, debeatur solùm à primo, vel etiam ab ul-
6 teriotibus, & de qua latè *apud Menoch. dicta præsumpt.* 1-8. *& Castill. dicto cap.* 32. *lib.* 8. Ubi etiam constituenda esset regula secundo hæredi, vel substituto favorabilis; Illa tamen inter alias limitationes, eam recipit derivantem à privilegio, seu favore causæ piæ, ex deductis *per Tiraqu. de privil. piæ causæ cap.* 36. *Mantic de conject. lib.* 8 *tit.* 2. *n.* 16. *&* 17. *Surd de alim. tit.* 8 *privil.* 15. *Menoch. dicta præsumpt.* 108. *n.* 36. *Castill. dicto cap.* 32. *per tot. Rot. decis.* 140. *n.* 3. *par.* 2. *divers.*

Et licet, ubi habeatur contraria voluntas etiam præsumptiva, & conjecturalis, tunc nulla ratio habenda veniat de hoc privilegio, quod operativum est circa defectus respicientes solemnitatem, seu alias à
7 subtilitate juris positivi provenientes, non autem à voluntate, quam non supplet ex frequenter deductis *sub tit. de testamentis*, & in his terminis *Riminald. jun. cons.* 136. *n.* 76. ubi in puncto præstationis pro annua celrbratione anniversarij *Surd. cons.* 123. *n.* 17. *cum sequen. Capyc. Latr. dicta consult.* 23. *n.* 54 *& consult.* 54. *n.* 2. Nihilominus, ubi efficaces conjecturæ diversæ voluntatis non habeantur, tunc inhærendum est regulæ pro pia causa facienti, ut hujusmodi dispositiones potius successivæ, ac perpetuæ censendæ sint.

Conjecturæ autem, ut supra in contrarium pon-
8 deratæ, parvi ponderis videbantur; Illa enim deducta ex eo quod in personam hæredis verba directa essent, rectè procederet, atque operativa esset, quando concurrerent, verba personalitatem denotantia, quia scilicet primo hæredi sub nomine proprio, ac appellativo onus injunctum esset, sive quod ejosdem nominis præcedenter explicati repetitio in hac dispositione haberetur per verba repititionem denotantia, io quibus terminis loquuntur allegari, & est præsertim casus de quo *apud Capyc. Latr. dicta consult.* 23. *&* 24. Secus autem, ubi hæredi simpliciter, ac indeterminatè onus adjectum sit, quoniam tunc tale vocabulum tanquam genericum, nedùm primo, sed cuicumque ulteriori hæredi convenire potest.

Altera conjectura deducta ex quantitate pecuniæ pro dictæ præstationis redemptione præstandæ, videbatur pariter nimium levis, quoniam non constabat, quod testatori cognita essent dicta decreta de celebratione missarum, atque probabilius erat, quod essent ignota, undè justè credere potuit cum dicta summa investienda in censis dictam præstationem constitui posse, cum in hoc sæpè testatores decipi soleant juxta casum, de quo *in Camerinen. dotis Ecclesiæ* 22. *Iunij* 1650. *&* 9. *Maij* 1653. *coram Melzio*, quarum prima est *decis.* 62, *par.* 21.° *rec.* de quo alia occasione habetur actum *hoc eodem tit. disc.* 14. Quinimò ista circunstantia videbatur potius retorquenda, dum testator sollicitus fuit de investimento, quod expresse præcepit, non necessarium, si in animo non habuisset perpetuitatem, ideoque remanebat solùm argumentum discretivæ, quod non videbatur tantæ efficaciæ, ut dictæ regulæ præponderare posset, ac limitationem inducere, præsertim stante dicta alia contraria conjectura deducta ex demandato investimento.

Consimilem habui quæstionem pro eisdem PP. Conventualibus dictæ Ecclesiæ SS. Apostolorum cum Fabrica, in ejusdem Fabricæ Tribunali; Cùm enim
9 Orienta Argentea, instituto hærede Carolo Galantevìro, huic injunxisset, ut quoad vixisset, celebrari faceret à dictis PP. unam missam quotidianam pro ejus anima, eique morienti substituisset eosdem PP. adjecto onere ex fructibus bonorum hæreditariorum dotandi singulis annis tot pauperes puellas cum subsidio per eamdem testatricem præscripto; Hinc facto casu substitutionis, orta est dubitatio, an dicti PP. ad utrumque onus implendum tenerentur, missæ scilicet quotidianæ, & maritaggij; Et quamvis ipsi cuperent magis primum, quàm secundum onus implere; Nihilominus ego dicebam in oppositum videri majorem probabilitatem assistere, quod scilicet tenerentur ad secundum onus maritaggij, utpote ipsis in casu substitutionis, expresse, ac nominatim injunctum, quod proindè tanquam expressum non admittebat glossas, & interpretationes ad vulgatum *text. in l. ille aut ille. ff. de legat.* 3. Secùs autem quoad primum, quoniam licet favor piæ causæ operetur, ut legatum ab instituto relictum, à substituto repetitum censeatur; Attamen id procedit in dubio, secùs autem disponentis resistente voluntate, cui talis favor semper cedit; Et hic erat casus, quoniam dictum onus celebrationis missæ quotidianæ, non solùm injunctum erat primo hæredi per nomen appellativum, & cum verbis personalitatem denotantibus, sed etiam quia expresse dictum fuerat *quoad vixerit*; Et clarius ob immutationem oneris, dum substitutis dictum diversum onus maritationis injunxerat, quod non dederat hæredi, neque vires hæreditariæ erant tales, quod de utroque verisimiliter sentire potuisset: Ideòque in concursu duarum dispositionum, quarum una est expressa, & verbalis, & altera ambigua, quæ probabilius contrarium intellectum cessationis recipiat, tunc probabilius videtur, ut clara prævalrat dubiæ; Neque novum est, ut onerum species ex mutatione personarum immutetur, cùm de tempore, quo hæc disputabantur jam præcessisset dis- 10
putatio *in Romana restitutionis dotis coram Peutingerio, & Priolo*, de qua *sub tit. de fideicommissis disc.* 109. ubi in puncto oneris celebrationis missarum injuncti per uxorem viro hæredi scripto donec vixisset, ut cessaret in substituto, cui diversum onus injunctum fuit, quoniam in hujusmodi quæstionibus, cùm non sint juris, sed facti, ac voluntatis, ista principaliter attendenda est, atque totum facit; Puto autem quod stante redditutum tenuitate, compositio cum Fabrica controversiam terminaverit.

CATANIEN. LEGATI

Pro CLERICIS REGULARIBUS MINORIBUS CATANIÆ

Cum MONASTERIO S. CLARÆ NEAPOLIS.

Casus disputatus coram Cardinali Protectore Clericorum, credo concordatus.

De contributo inter legatarios, & de legatorum diminutione, an, & quando intret necne, ubi hæreditas non sit omnibus legatis idonea.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Animus non trahitur ad ignorata.*
3 *Ademptio non est præsumenda.*
4 *Legatum ad vitam magis privilegiatum.*
5 *Legatum subsidij vitalitij Monialis dicitur legatum dotis.*
6 *Legatum pro dote, vel alimentis non venit in contributum.*
7 & 8 *De materia contributi, & quod hæres consideretur tanquam legatarius.*
9 *Quomodo in ista contributi materia sit procedendum.*

DISC. XXXV.

1 CUM N. de Paterno, scripta hærede domo Clericorum Regularium Minorum Civitatis Cataniæ, quam habere voluit quandam summam in redditu pro ejus congrua substentatione, quam pluta fecisset legata pia, vires ejus hæreditatis longè excedentia; Ortis proindè inter hæredem, ac legatarios controversijs, atque re delata ad Sac. Congregationem Concilij pro eorumdem legatorum moderatione, ea negotium remisit Cardinali dictæ Religionis Protectori, qui erat etiam unus ex ejusdem Congregationis Cardinalibus; Isteque partibus auditis, ac omnibus maturè ponderatis, declaravit, ut ex redditibus hæreditarijs deberentur dictæ domui hæredi annuæ unciæ 500. quamvis testator satis majorem summam decrevisset, ex reliquis verò effectibus hæreditarijs, integrè, & sine aliqua deductione, adimpleri voluit duo pia legata, unum pro subsidio dotali pauperum puellarum, & alterum pro vestitu, ac eleemosyna 30. pauperum, diminuendo proportionabiliter juxta vires hæreditarias cætera legata, eo excepto, quod testator fecerat de annuo redditu ad vitam, cuidam conjunctæ moniali professæ in Monasterio S. Claræ Neapolis; Cumque post dictæ monialis mortem jam secutam, comparuisset Monasterium petendo à dictis Clericis tanquam hæredibus, omnes annualitates decursas, quæ summam notabilem importabant; Hinc coram eodem Cardinali, potiùs in forma extrajudiciali, quàm contentiosa, actum fuit de dictæ petitionis substentia, prætendentibus aliquibus eorumdem PP. defensoribus, ut illud legatum nullatenus deberetur, utpote à dicto Cardinali omninò neglectum, quasi quod ità per eum declaratum esset quodammodo ademptum, dum idem in repartitione facta profitebatur vidisse integrum testamentum, illudque in omnibus ejus partibus diligenter considerasse.

Requisitus autem pro parte eorumdem PP. Dixi injustam, parumque probabilem esse hujusmodi prætensionem, quoniam dum in dicta repartitione nulla
2 de dicta legataria mentio habebatur, neque alias constabat, quod Cardinalis ad illam cogitasset, non poterat ejus animus, seu voluntas trahi ad ignorata, & incogitata ex deductis *decis. 624. n. 9. par. 4. rec.* & passim; Ac etiam quia legatorum ademptio dicitur in jure odiosa, ideò non admittenda nisi in expressis, non autem per levia argumenta extendenda ad non expressa, quæ tanquàm in casu omisso remanere dicuntur sub
3 dispositione juris *ad text in l. 3. §. in duobus ff. de adimen. legatis* cum concordantibus plenè deductis *per Menoch. lib. 4. præsumpt. 167. Rota in Romana legat. sentorum 50. m. 11. Martij 1640. coram Dunozetto inter suas decis. 579.*

Clariùs verò ex verisimiliter cessante voluntate dicti Cardinalis, neque in parte reducendi, multò mi-
4 nus in totum adimendi hoc legatum, utpote vitalitium, brevi tempore duraturum, atque non habens tractum perpetuum, ac successivum, ut alia legata habebant, stante etiam verisimili testatoris voluntate, ut illud legatum esset magis privilegiatum, utpote factum personæ conjunctæ, & quod in monialibus, juxta communem consuetudinem, pro earum extraordinarijs indigentijs, quibus Monasterium providere non solet, sapere dicitur speciem alimentorum vel dotis, ut in
5 specie hujusmodi vitalitiarum præstationum monialium, quod dicantur pars dotis, ejusque speciem habeant, etiam ad effectum, ut intret subsidiarium remedium *auth. Res, quæ Cod. commun. de legat. Rot. apud Merlin. decis. 671. alias decis. 30. par. 7. rec.* & non semel habetur in sua materia *sub tit. de dote*; Hoc autem posito, inter privilegia dotis, & alimentorum illud numerari solet, ut legata in hujusmodi causis facta regula-
6 riter, non constito de contraria voluntate, non veniant in contributo, potissimè accedente conjunctione legatarij in testatore, adeout concurrat præsumptio majoris dilectionis, quàm erga alios, ex deductis *per Surd. de alimentis tit. 8. privil. 30. Castill. 8. tom. controv. cap. 52.* apud quos concordantes; Magno etiam adminiculo in idem deducto, ex eo, quod duo legata pro dotibus puellarum, ac pro vestitu, & eleemosyna 30. pauperum, quamvis essent perpetua, attamen Cardinalis noluit venire in contributo, sed declaravit integrè præstari debere, ideoque multo minus dicendum videbatur voluisse, nec quidem diminuere istud legatum vitalitium tantùm.

Neque mirum videbatur, quod in dicta repartitione de hoc legato nulla mentio habita erat, quamvis professus esset testamentum integre vidisse, & considerasse, quoniam nemine comparente, cum ageretur de præstatione ad vitam tantum, opinari potuit, quod legatum esset finitum per ejusdem monialis mortem.

Difficultas autem cadere poterat in eo, an dum eramus in casu omisso, atque per dictum repartitorem non cogitato, legatum prædictum integrè implendum esset per dictos clericos tanquam hæredes
universales, vel potiùs agi deberet contra alios legata- 7
rios ad contributum pro rata; Et in hoc, quamvis primo aspectu regula stare videretur contra dictos PP. qui ob implicantiam, ut idem sit hæres & legatarius, ac sui ipsius debitor & creditor, totum jure hæreditario obtinere dicebantur, proindeque, quatenus vires hæreditariæ suppeterent, ad legatorum præstationem obligati essent, Contrarium tamen [cum sensu etiam veritatis] probabilius dicebam, quod scilicet, Vel ad nihil teneri deberent ex dictis 500. uncijs sibi assignatis tanquam præcipuis; Vel quod ad summum obligati essent ad solum contributum pro rata, dum in dicta repartitione dictum fuerat, ut præfatæ domui Clericorum assignarentur annuæ unciæ 500. sumendæ, ac retinendæ primo loco; De reliquis autem, alia legata juxta vires adimplerentur, Ideoque ista portio
tanquam species legitimæ, seu legati particularis, ac 8
privilegiati, ex verisimili voluntate testatoris deducenda erat præcipua, utpote ab hæreditate separata, cum in hac materia contributi, quidquid Scribentes satis variaverint circa causas pias, vel prophanas, vel etiam inter æque pias, super majori, vel minori pietate, ac etiam inter legata speciei, & illa quantitatis, ex ijs, quæ cæteris allegatis habentur in materia, *Rolan. cons. 25. n. 3. & seqq. lib.* . *Franch. decis. 236 ubi adden. Revit. decis. 87. Capyc. Latr. & adden. dec. 12. Castill. 8. tom. controv. cap 9. n. 15. & 16.* late *Rub. de testam. ad pias causas cap. 66.* præsertim *ex n. 141. Rot. dec. 55 post Merlin. de pignor. n.* 10. & in alijs.

In hoc autem proposito contribuni inter legatarios, quando hæreditas omnibus legatis idonea non sit; Frequenter de hoc puncto agere occasio dedit, modò pro æquali contributo, & modò pro ejus exclu-
sione respondendo juxta Advocatorum stylum fere 9
necessarium, cum in eorum electione positum non sit, unam, vel alteram partem defendendam assumere.

Quamvis autem in hoc puncto, DD. cum consuetis varietatibus, nimium se involvere videantur, distinguendo legata specierum ab illis quantitatis, ac etiam pia à prophanis, cum alijs distinctionibus, de quibus apud proxime allegatos, Verius tamen est, [ut etiam supra insinuatur] ut ista tanquam nuda quæstio voluntatis, certam regulam generalem cuicumque casui applicabilem non recipiat, sed pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantijs decidenda sit, verisimilem testantis voluntatem indagando; Atque piæ causæ favorem; Sive inter plura pia legata, majorem pietatem; Aut quoad prophana, sanguinis conjunctionem, vel majorem affectionem; Sive desiderium conservandi bona indivisa per fideicommissum; Aut ipsorum bonorum individuam qualitatem, similesque circumstantias rectè ponderando in casu mere dubio, & quando

quando voluntas omnino incerta sit, adeout ad regulas generales, vel præsumptiones à DD. ponderari solitas recurrere oporteat, cùm tunc istæ circunstantiæ nimium prosint.

† DE materia contributi vide notata *ad disc.* 199. *de fideic.* & habetur intra *disc.* 52.

ROMANA LEGATI DE JUSTINIANIS

Pro FAMILIA JUSTINIANA.

Cum SOCIETATE SS. DUODECIM APOSTOLORUM.

Casus decisus per Rotam pro familia.

Legatum annuum, vel menstruum relictum pro subventione juvenum de familia, qui certam ætatem habentes, studijs per determinatum tempus vacarent; An sit perpetuum, & reiterabile cum tractu successivo; Vel potius intelligendum veniat pro unica vice ad favorem eorum, qui primò admissi sint; Et de concursu plurium juvenum ejusdem familiæ, quibusnam debita sit prælatio, & quomodo regulari debeat ætas à testatore præfinita.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Quod dispositio intelligatur de primo actu.*
4 *Declaratur.*
5 *Legatum pro alimentis est pium.*
6 *Ita pariter illud pro studijs.*
7 *Quomodo eleemosyna, & subsidia debeant distribui.*
8 *De circunstantijs facti suadentibus tractum successivum.*
9 *De alio casu controversia, & quomodo intelligenda sit dispositio super ætate.*
10 *Quomodo ista quæstiones decidi debeant.*
11 *Ut attendi debeat finis à testatore volitus.*
12 *Proximior, vel magis habilis superveniens non excludit admissum.*
13 *In concursu plurium ad idem subsidium, quis debeat præferri.*

DISCURSUS XXXVI.

1 SIlvanus Justinianus nobilis Januensis Urbis incola, instituta hærede Societate duodecim Apostolorum, postquam cessasset quoddam pingue menstruum legatum ad vitam Caroli famuli, dictam Societatem gravavit ad subministrandum menstrua scuta decem cuilibet ex duobus pauperibus adolescentibus de familia, qui existentes in tenera ætate decem, vel duodecim annorum, studijs vacare vellent in Urbe usque ad ætatem annorum 20. Cumque facto dicti legati casu, ad illud admitti petijsset Joseph filius Stephani [qui juxta morem hujus prudentis, ac industris nationis alibi quærentis eam fortunam, quam proprium cœlum non dedit, morabatur in Civitate Liciensi], ejusdem Societatis Administratores, nullam habentes difficultatem super admissione dicti adolescentis, utpote habentis omnia requisita per testatorem descripta, prætensionem excitarunt, ut priusquam hæc dispositio ad praxim deduceretur, declarari deberet, an in isto, ac alio adolescente, qui compararet, legatum absque alio tractu successivo finem habere deberet; Huic autem prætensioni se opponente familia, atque de concordi Partium consensu commissa per Protectorem Societatis causa in Rota pro hujus puncti determinatione, ad favorem familiæ pro legati perpetuitate ac tractu successivo, binæ prodie-
2 runt resolutiones *sub diebus* 23. *Martij* & 9. *Decembris* 1661. *coram Albergata,* quibus Administratores acquieverunt, ideoque legatum suam habuit, ac habet durationem.

Resolutiones mihi pro familia scribenti [reflectando etiam ad solam veritatem,] probabiles, beneque fundatæ visæ sunt; Quamvis enim regula sit deducta
ex vulgari textu *in l. Boves, §. hoc sermone ff. de ver-* 3
bor. signific. ut legatum aliquibus de familia, vel de certo genere relictum, in primo admissis expiret, neque ulteriorem durationem habeat, ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Manticam de conject. lib.* 8. *tit.* 12. *numer.* 19. *Cancer. par.* 3. *cap.* 20. *de legat. num.* 278. *Surd. dec.* 349. *numer.* 19. & 23. apud quos concordantes; Attamen juxta generalem naturam omnium regularum, seu propositionum, quas in materia ultimarum voluntatum habemus, illa cessat, ubi expressè, vel etiam conjecturaliter, ac præsumptive constet de diversa disponentis voluntate, ut legatum debeat esse
reiterabile cum tractu perpetuo & successivo; Sive 4
ubi ita suadeat subjecta materia, quæ eamdem reiterationem, seu tractum successivum de sui natura exigat, adeout, juxta omnes alias quæstiones, præsertim ultimarum voluntatum, quæstio videatur potius facti, quam juris, certam ac determinatam non recipiens regulam cuicumque casui applicabilem, sed pro singulorum casuum qualitate, & circunstantijs decidenda veniat; Et consequenter erroneum est, decisiones, aut doctrinas unum casum percutientes, cuicumque alteri indefinite applicare, bene tamen eas attendere oportet pro norma, ut facta circunstantiarum combinatione, congrua congruis applicentur, ad textum *in l. annua, & l. cum quidam ff. de ann. legat.* ubi communiter Scribentes, de quibus *Barbos. in l. divortio, §. quod in anno, ff solut. matrimon Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 132. *Cyriac. controv.* 340. *n.* 3. *cum seqq. Castill.* 8. *tom. controv. cap.* 42. *num.* 16. *cum seqq.*

Applicando autem ad rem; In hac facti specie, pro limitatione, & sic pro reiteratione, ac perpetuitate legati, quoties casus eveniret, omnino probabilius
respondendum videbatur; Primò nempe ratione pie- 5
tatis causæ dupliciter concurrentis, dum agebatur de alimentis præstandis nobilibus pauperibus continentibus causam piam *Surd. de alim. tit.* 8. *privil.* 58.
ac etiam ex causa studij, quæ etiam pia dicitur *Gra-* 6
tian. discept. 62. *numer.* 3. ubi concordantes; Atque utraque est pietas satis bene ordinata, quoniam ubi pauperibus est subveniendum, cum conjunctis potius quàm cum extraneis, seu cum civibus quam cum cæteris, ac cùm nobilibus potius quàm cum vilibus id est exercendum, & fortius ubi concurrit etiam causa
respiciens bonum publicum, qualis est illa studiorum, 7
cum potius in illam quam in indignorum, & vagantium alimoniam charitas applicanda sit, ut in proposito distributionis eleemosynarum, cæteris allegatis bene habetur *apud Franch. decis.* 190.

Fortius id comprobabat ea circunstantia, quod testator motus non fuit ad ita disponendum ex aliqua particulari affectione personarum, sed ea sola generica affectione erga familiam, ac rem litterariam, onde quemadmodum utraque perpetuitatem continebat, ita dispositio intelligenda erat.

Idem quoque suadebat qualitas hæredis instituti, seo dispositionis de universa hæreditate, dum eam reliquit dictæ Societati, ut singulis annis in perpetuum juxta ejus institutum redditus in pauperum præsertim infirmorum subventiones erogarentur, unde quando
occasio præberet, ut adessent in Urbe hujusmodi ado- 8
lescentes pauperes, qui studijs vacare vellent, aliud testator ordinasse visus non est, nisi hæredi insinuare hunc bene ordinatum modum distribuendi has eleemosynas, ut scilicet potius illis de familia, studijs incumbere volentibus, quàm extraneis pro hac rata suæ hæreditatis fructus distribuerent.

Accedebat

Accedebat consuetudo familiæ, quæ, pro meo judicio, etiam sola efficacissimum præbebat hujus voluntatis indicium, quoniam ex dispositionibus Cardinalium Benedicti, & Vincentij de Justinianis, idem cautum reperitur pro illis ejusdem familiæ adolescentibus, qui in Civitate Perusij, vel alijs publicis Universitatibus studijs operam navare vellent in perpetuum, & quoties occasio daret; Atque generaliter nimium laudabilis consuetudo viget in Civitate Januensi erigendi montes, seu alias faciendi dispositiones, per quas de fructibus singulis annis subveniatur pauperibus de familia, ut præsertim habetur de ista Justinianorum, unde propterea satis probabile erat, quod testator suorum majorum, ac patriæ consuetudini se conformem reddere voluerit.

Sopita ista quæstione; Cum unus ex filijs Fabiani
9 Justiniani filij Petri Vincentij, peteret admitti ad locum vacantem per completam ætatem 20. annorum unius ex ejusdem Petri Vincentij filijs, primo loco ut supra admissis, orta est difficultas coram ejusdem societatis Judice super hujus de novo admittendi ætate, stante quod decimum annum solum inchoasset, an scilicet menstruæ subventiones initiari deberent post completum decimum annum, ex quo testator dictos pueros admitti voluit, vel sufficeret initiatio, & sic, an annus inceptus, haberetur esset pro completo.

Super hoc autem multa hincinde deducta fuerunt juxta varias opiniones DD. qui ponderare solent verborum formulas, an scilicet in genitivo, vel in accusativo, sive in ablativo annus positus esset, Alij verò ponderant dispositionis causam, an esset favorabilis, vel odiosa, ut fere omnes opiniones referendo, materiam discutit *Prat. obser.* 27. apud quem concordantes.

Erroneum autem mihi videbatur hunc punctum ex
10 verborum formulis decidere, dum præsertim testator non præcise de decimo anno loquutus fuerat, sed alternative de decimo, seu duodecimo, ibi, *due putti di dieci, ò dodici anni*; Ex isto enim loquendi modo clare desumebatur, quod testator respexerit ad certum effectum, præscribendo scilicet illam ætatem, quæ magis studijs scientiarum congrua esset, cum studia grammaticæ etiam in quolibet parvo loco, atque in propria domo, sine dispendio fieri possint, ideoque, juxta communem experientiam subsidium necessarium est pro se substentando in locis publicarum Universitatum extra patriam; Unde propterea si reperiretur puer ingeniosus, qui etiam in ætate novem annorum habilis esset ad scientiarum studia, nil prohibere debebam, ut etiam in hac ætate admittendus esset, cum naturæ beneficium non deberet esse præjudiciale; Et è contra si adolescens, qui tarde studijs operam dedit, istis inceptis, ob supervenientem ætatem 20. annorum, ea complere non posset, utique irrationabile videretur, atque judaismi speciem contineret contra verisimilem testatoris voluntatem; ut impediendus esset studia complere ob subsidij deficientiam.

Hinc proinde totum discrete intelligendum est pro facti qualitate & circumstantijs ponderandis cum pru-
11 denti Judicis arbitrio, principaliter spectato fine, seu effectu per testatorem volito, non autem cortice, & figura verborum ex bene firmatis apud *Dunozett. dec. 427. repetit. decis 93. par. 7. rec.* ubi disposito per testatorem, ut extincta propria domo, per exequutores eligeretur juvenis, familiam ficte assumpturus, qui uxorem duceret, ac procrearet filios, quibus mediantibus eadem familia conservari, & propagari posset, bene deciditur, quod valida fuerit electio viri maturi in ætate annorum 50. & ultra uxorati, qui plures filios jam procreaverat, quoniam ita pinguius impletur finis per testatorem volitus, atque obtinetur effectus principaliter attendendus ut sæpius habetur deductum *sub tit. de fideicommissis* præsertim *in Roman. fideicommissi de Baldassinis eodem tit. de fideicommiss. disc.* 45. & adveititur alibi *hoc eodem tit* & in proposito ætatis puerorum *eodem tit. de fideicommiss. in Bonon. fideicommissi de Amorinis disc.* 30.

Postquam verò dictus puer, ex præmissis admissus fuit, atque per plures menses subsidium obtinuerat, comparuit alter adolescens de eadem familia, constitutus in ætate 16. vel 17. annorum, prætendens, quod 12
dictus locus ut supra vacatus, sibi potius decernendus esset, dum alter admissus in intempestiva, & tenera ætate expectare poterat; Verum scribendo pro admisso dicebam, quod ista prætensio fuisset justa, quando comparitio fuisset re integra, adeout ambo æqualiter agendo venirent ad locum vacantem; Secus autem, ubi res non sit integra, itaut agatur de expellendo jam admissum, cum tunc major proximitas, seu altera præponderans qualitas non habeatur in consideratione, nisi contraria disponentis voluntas accedat ex ijs, quæ cæteris deductis habentur *decis. 206. par. 3. rec. in Bonon. fideicommissi de Barberijs 5. Decembr. 1650. coram Corrado post Censal ad Peregr. decis. 34. repetit. de decis. 95 par. 11. recent.* & in alijs, de quibus frequenter *sub tit de fideicommissis*, Ideoque sibi imputet ille, qui meliorem habet qualitatem, cur debito tempore, ac re integra non comparuerit, Atque responsio [reflectendo etiam ad veritatem] fuisset solida, nisi obstaret circunstantia, quod vacatio sequuta erat ante completam ætatem ac annorum prioris possessoris, qui ut nepotis admissionem absque contradictione obtineret, ita per aliquos menses juri suo cessaret; Ita enim ille, qui postmodum venit, dicere poterat non comparuisse prius, quia sciebat locum plenum; Atque id tam Judici, quàm etiam mihi non levem inferebat difficultatem, quam sustulit concordia, dum alter ex dictis primis admissis per aliquos menses pariter suo juri cessit, ut ita uterque contendens haberet intentum.

Ponderabam tamen, in ordine ad præponderantiam resultantem à provectiori ætate, ut in isto concursu, principaliter haberi deberet in consideratione habilitas illius, qui in provectiori ætate constitutus erat, an scilicet in eo modico spatio, quod supererat ad complendam ætatem à testatore præfinitam, assequi posset 13
doctoratum, seu finem, ad quem hujusmodi subsidia ordinari solent, ne aliàs illius præstatio inutilis esset, ac præter verisimilem intentionem disponentis; Ideoque firmum remanet, ut ista materia non ex formulis verborum decidenda sit, sed principaliter inspecto fine, seu effectu per testatorem volito, & considerato, & quisnam esset magis habilis ad profectum, seu ad assequendum finem à testatore volitum.

† De legato facto pro subsidio Scholarium, habetur plene actum *disc.* 68.

Prima ex decisionibus prodiris in ista causa, habetur impressa *decis. 302. par. 13. recent.*

SPOLETANA PRÆDII

Pro MONASTERIO S. LUCIÆ TREBII

Cum CANONICIS S. ÆMILIANI.

Casus disputatus coram Prælato Judice Commissario super alijs punctis, resolutus pro Canonicis.

An pro fructibus legati ad legatarij favorem cumulandis pro certa summa constituenda, afecta sint bona testatoris in præjudicium aliorum legatariorum, vel fideicommissariorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quid requiratur ad efformandum judicium in causis.*

3 *Referuntur*

3 *Referuntur agentes de quæstione, an pro fructibus legatorum affecta sint bona testatoris, & quod debeant distingui casus.*
4 *Sunt affecta pro legato annuæ præstationis.*
5 *Legata annua sunt solvenda ex fructibus.*
6 *Declaratur, ad quem effectum procedat ista conclusio.*
7 *Quod pro annuis præstationibus non solutis debeatur interesse.*
8 *De eadem declaratione, de qua n. 6. circa fructus census, aliaque annua onera.*
9 *Pro legato quantitatis affecta sunt bona, quamvis dicatur, ut solvatur ex fructibus, & de ratione.*
10 *De dote extrahenda in vim auth.* Res quæ, *ex fideicommisso, an ex fructibus.*
11 *Si legatum est certæ rei, vel quantitatis, cujus fructus debeant cumulari favore legatarij, pro fructibus non sunt affecta bona testatoris.*
12 *Quomodo ista materia regulanda & decidenda sit.*
13 *De alio casu controversia super eodem puncto.*

DISCURSUS XXXVII.

1 NVentorinus, scripto hærede Raynaldo nepote ex fratre, inter alia legata, reliquit Monasterio Sancti Bartholomæi Trebij, adhuc formaliter non erecto scuta 3000. in tot centibus, sub ea lege, ut per quatuor annos eorum fructus reponi deberent in arca depositorum, ad effectum cumulandi aliam summam scutorum 1000. Et quatenus dicti Monasterij formalis erectio non sequeretur, mandavit, ut, cum ex dictis scutis 3000. quam ex fructibus ut supra cumulatis, erigi deberent quatuor Canonicatus in Ecclesia Collegiata Sancti Emiliani ejusdem loci, aliaque fecit legata, præsertim duabus neptibus monialibus in Monasterio S. Luciæ; Cumque per Sac. Congregationem denegata dicta clausura, seu formali erectione Monasterij, erecti essent Canonicatus, neglectus autem esset dictus cumulus fructuum, quos hæres exegit, & consumpsit; Hinc per Canonicos motum fuit judicium coram Ordinario pro suppletione dictorum scutorum mille ex fructibus cumulandorum super quodam prædio hæreditario per hæredem ipsis monialibus assignato in causam earum legati, atque sententiam favorabilem reportarunt; Commissaque causa appellationis Prælato per Papam cum clausula *appellatione remota*, eadem sententia confirmata fuit.

Super dictarum sententiarum justitia, vel injustitia maturum judicium efformari non potuit, quoniam in 2 secunda instantia post discussam causam cum alijs defensoribus in limine expeditionis, quando Judex determinatus erat, atque causa semimortua dici poterat, semel scripsi, absque alia disputatione io contradictorio, vel communicatione jurium alterius Partis, sine quibus non de facili notitia haberi potest motivorum, cum quibus Judex processerit, ad effectum inspiciendi, an bene, vel male, quoniam [ut pluries insinuatur] frequenter accidit, ut Judices moveantur ex motivis non deductis à Partibus; ipsisque ignotis.

Retenta verò dicta pura facti serie, quodque alia alternativa circumstantia non concurreret, mihi videbatur, quod improbabilis esset dictorum Canonicorum prætensio super bonis hæreditarijs testatoris in præjudicium alterius legatarij, vel fideicommissarij ab eodem testatore suum jus metientis, cum in hac rata controversa proveniente ex fructibus censuum à testatore legatorum, non istius, sed hæredis debitum dicendum esset, ideoque testatoris bona non essent affecta in præjudicium aliorum legatariorum, seu fideicommissariorum, bene tamen in præjudicium ipsius hæredis, ac habentium causam ab eo, & consequenter quod sententiæ essent injustæ.

In ista etenim quæstione, pluries, ac pluries à me disputata; Quamvis aliqua opinionum diversitas dignosci videatur inter modernos, cum antiquis ea penè ignota videatur, ut patet ex deductis apud *Surd. decis.* 3 28. & ibi *Hodiern. in addit. Grat. discept.* 294. *num.* 22. *cum seqq.* & alios cumulatos *per Prat. observat.* 32. *num.* 21. ac etiam licet incidenter *apud Rot. decis.* 260. *num.* 13. *cum seqq. par.* 11. *rec.* procedendum videtur, ut in omnibus fere quæstionibus forensibus advertitur, cum distinctione casuum.

Primus igitur casus est, ubi agatur de legato annuæ præstationis, & tunc pro annualitatibus decursis, & non solutis, legatarius, actionem habet 4 contra bona hæreditaria, atque dicitur defuncti creditor, quoniam substantia legati consistit in ipsis annuis præstationibus, quæ ita sortis vicem habent, ex regula, ut quot sunt anni, tot censeantur legata.

Et quamvis hujusmodi annualitates, per hæredem, vel usufructuarium solvi debeant singulis annis ex fructibus, non autem ex sorte principali, quæ pro eis consumi vel alienari non debet, ideoque dicitur debitum hæredis, non autem testatoris ex deductis *apud* 5 *Franch. decis.* 374. *num.* 12. *Rot. apud Dunozettum decis.* 846. *Prat. dicta observ.* 32. *num.* 21. & habetur in sua materia *sub tit. de fideicom.* & sub altero *de legit. & detract. præsertim disc.* 25. occasione agendi, an, & quæ detractiones, facto casu restitutionis, hæredi gravato competant pro debitis, & legatis solutis.

Attamen id rectè procedit inter ipsum hæredem gravatum, & ejus necessarium successorem jure fideicommissi, ad dictum effectum competentiæ detractionum, sive inter usufructuarium, & proprietarium, ad effectum inspiciendi, cui nam hujusmodi legatorum 6 onus incumbat, Secus autem quoad ipsum legatarium, cui hæredis negligentia, vel mala administratio, in erogando fructus in alios usus, præjudicare non debet, dum substantia legati isto casu consistit in ipsis annualitatibus, quæ [ut dictum est] habent vicem sortis in singulis annis ex dicta propositione, ut quot sunt anni, tot sint legata.

Adeout in illis partibus, in quibus data mora pro debito in sorte principali, datur cursus usurarum, seu interusuriorum absque justificatione requisitorum, 7 quæ recenset *Castrens. in l. 3. ff. de eo quod certo loc.* quæ habentur pro notorijs, ut præsertim receptum est in Regno Neapolitano, ejusque laicalibus Tribunalibus, ex ijs, quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de usuris*; Quamvis ibidem recepta quoque sit opinio, quæ damnat anatocysmum, & sic usurarum, seu interesse alterius interesse; Attamen admittitur interesse hujusmodi annuarum præstationum, quoniam ad instar eorum, quæ habentur in fructibus censuum, dicuntur potius debitum sortis, stantis de per se, ex plene deductis *apud Rovit. decis.* 9. cum alijs de quibus in dicta sua materia *sub. tit. de usur.*

Hinc proindè stant bene simul, ut hujusmodi annualitates solvi debeant per hæredem ex fructibus, & tamen, ut pro eis effecta sint bona hæreditaria in sorte principali tanquam pro debito defuncti, quatovis fideicommissario, vel alteri jus habenti in hæreditate, actio competat contra ipsum hæredem gravatum ad 8 reintegrationem, seu ad id, quod interest, ut frequens, & quotidianum habemus in proposito fructuum censuum, seu canonum, & livellorum, ac similium annualium onerum, quibus fideicommissaria hæreditas affecta est, ex deductis *dicto tit. de fideicom.* ac in altero *de legitim. & detract.* ac etiam ad hoc propositum habetur *sub tit. de feud.* ad materiam bullæ Baronum *disc.* 74.

Alter casus est, ubi legatum in substantia sit de certa summa in sorte principali, quam tamen testator etiam per viam præcepti, non autem consilij mandet hæredi, ut absque distractione bonorum in sorte, 9 solvere debeat ex fructibus; Et tunc pariter, idem

quod

quod supra,favore legatarij dicendum venit, quoniam substantia legati consistit in ipsa summa, quæ relicta est, fructus autem destinati sunt pro modo solvendi, qui hæredi præscriptus est potius demonstrative, quam taxative.

Ad instar eorum, quæ habentur deducta *sub tit. de*
10 *dot. discur. generali* 145. ad materiam *auth. Res quæ Cod.commun.de legat.* & in pluribus discursibus particularibus ad eamdem materiam in proposito dotium constituendarum puellis descendentibus, quando fideicommittentis præceptum accedit, ut ex fructibus id faciendum sit,non autem ex sorte, quoniam tale præceptum obligabit quidem hæredem, vel possessorem fideicommissi, ut alias faciendo teneatur fideicommissum reintegrare, sed non obligabit ipsas puellas,quibus dos debita est, quando commode cum fructibus provideri non potest, cum similibus, nisi adsit præcisa taxatio.

Tertius demum est casus, ubi substantia legati directa est ad certam quantitatem in sorte principali,
11 sive ad certa bona limitate; Idem verò testator pro pinguiori legatarij provisione injungat hæredi, vel alteri cumulum,seu multiplicum fructuum, ut ex eis aliqua major quantitas constituatur juxta casum, de quo habetur actum *in Romana legati de Frangipanis sub tit.de fideicommiss.disc.* 187. ubi recensentur decisiones in eo casu editæ, atque concordantes; Sive quod testator relinquat certam quantitatem in sorte, obliget vero hæredem, ut ejus solutione pendente usuras solvere debeat cum præsupposito, ut tale præceptum validum, & obligatorium sit juxta distinctionem,de qua *sub tit.de usur.præsertim disc.*32. Et tunc omnino verius est, ut hærede negligente solvere, vel cumulare fructus, istorum debitum sit ipsius hæredis, non autem defuncti, & consequenter ista bona affecta esse non debeant in præjudicium aliorum legatariorum,vel fideicommissariorum, seu alias in bonis hæreditarijs jus habentium, ut per *Surd. dicta decis.* 28 [quidquid *Andr.*in contrarium moveant,] cùm ratio motivandi vere & proprie percutiat alterum casum præcedentem,atque in istorum casuum mixtura, seu confusione consistit æquivocum; Potissime vero ubi solutio fructuum non inanimdirecta sit in hæredem,ut advertitur *per eumdem Surd.decis.*195.*num.*2. *cum seqq.Capyc.Latr.consult.*24 *nu.*9. & dixit etiam *Rot. in Viterbien. legati* 24. *maij* 1664. *coram Taia edita in casu*,de quo *hoc eodem tit.disc.*49. ubi pariter de ista conclusione.

Et quando Auctores desuper non haberemus, ita clare ad sensum probaret ipsa ratio naturalis,& communis usus,quoniam cum testatoris hæredibus, alijsque successoribus demandentur hujusmodi cumuli, & multiplica ad favorem alicujus personæ, vel operis, ita per negligentiam hæredis, vel alterius, cui onus injunctum est, nimium facilis esset, hæreditatum, ac
12 fideicommissorum eversio,ac omnimoda supplantatio contra disponentium voluntatem;Ideoque pariter ista quæstio non est juris, sed facti, ac voluntatis, & consequenter ex ipsius facti qualitate,& circunstantijs decidenda, an scilicet substantia legati consistat in integra summa,quam à legatario testator assequi voluit, fructus autem,ex quibus summa legata in toto, vel in parte solvenda esset, starent solum demonstrative juxta secundum casum supra exemplificatum, vel potius starent taxative juxta tertium casum, atque in istorum casuum confusione, non reflectendo ad eorum distinctionem,ac diversam rationem, consistere solent æquivoca.

Unde propterea *in Romana legati* inter Paulum
13 Trovaluscium, successurem in fideicommisso, & PP. SS.Apostolorum;Cum testatrix Conventui reliquisset quamdam summam in sorte principali investiendam, ut ex fructibus singulis annis missæ celebrarentur, injungendo hæredi,ut pendente solutione,ac investimento respective,deberet solvere fructus in quadam summa,quæ verisimiliter, attenta conditione temporum, ex investimento obtineri potuisset, atque tam hærede, quàm legatario negligentibus, conflata dictorum fructuum summa,ista peteretur à Paulo fideicommissario ex bonis fideicommissarijs; Introducta causa coram A C.atque me pro Paulo scribente,pro eo prodijt resolutio, & quidem juste; Idemque in plerisque alijs causis practicatum fuit,quoniam videtur vera, & germana distinctio.

In casu autem principali hujus causæ *Spoletan.*post hæc scripta comperij,quod motivum fuit non jus Monialium,quæ jam satisfactæ erant, quodque hæres sive esset debitor, sive ex errore, agnoverat etiam se istorum fructuum debitorem.

† DE hoc eodem articulo habetur actum infra *disc.*49.ad quem conferunt deducta *sub tit. de Dote disc.*145.*ex n.*40.nullaque postmodum suppetiit ocasio disputandi.

ROMANA LEGATI NEGOTII

Pro JACOBO HYEOT

Cum FRANCISCO MOREAU.

Casus disputatus in Rota ubi pendet.

An facto legato negotij expeditionum Datariæ,quod testator exercebat, illud factum censeatur cum juribus etiam passivis,adeout legatarius teneatur ad debita, ad quæ defunctus ex causa ejusdem negotij tenebatur; Et quid de creditis ex causa negotiorum jam expletorum à defuncto assequendis, & de quibus creditis legatum intelligatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Non sunt disputandæ quæstiones super accidentibus, ubi incerta est substantia.*
3 *An pecunia domi reperta veniat sub legata mobilium domus.*
4 *Legatis creditis una cum legato alicujus universitatis, intelligitur de illis dictæ universitatis.*
5 *Si testator exigit aliqua credita, ista non cadunt sub legato generali.*
6 *Quid si credita sint exacta à procuratore inscio testatore.*
7 *Legata universitate,veniunt debita, & jura passiva, ut in hereditate.*
8 *Idem in grege,vel ratione bancaria,aut alia universitate subalterna.*
9 *In specie de legato negotiorum Dataria.*
10 *An hæres gravatus faciat sua lucra negotij hereditarij.*
11 *Recensetur doctrina* Bartol. *an legata apotheca, quid veniat.*
12 *De distinctione, an pro harede, vel pro legatario sit facienda interpretatio.*
13 *Legata apotheca, an veniat aviamentum.*
14 *Quomodo ista quæstio decidi debeat, & de applicatione ad casum.*

DISCURSUS XXXVIII.

IN testamento quod, juxta seriem,de qua *sub tit. de* 1
testam. disc. 34. condidit adolescens Adrianus filius familias, qui per aliquos dies præcedentes institutus fuerat hæres per Joannem patruum negotiorum Datariæ sullicitatorem, vulgo expeditorem; Francisco legavit mobilia domus,ac omnia credita corresponsalium ratione dicti negotij,& ipsummet negotium, ultra quamdam aliam summam pecuniariam;Quare inter

ter

ter istum, ac Jacobum patrem & hæredem, priusquam ex... retur altera quæstio invaliditatis testamenti ratione patriæ potestatis, de qua *dicto disc.* 34. orta est controversia super interpretatione primæ partis legati mobilium domus, an complecteretur pecuniam numeratam, ac etiam alterius partis legati dicti negotij, & creditorum, seu nominum debitorum, an scilicet, & quæ nomina debitorum ad legatarium spectare deberent, & an ipse teneretur solvere primi testatoris debita, ejusdem negotij occasione contracta, consistentia in restitutione pecuniarum, quas correspondales transmiserant, ut frequenter contingit, pro expeditionibus, quæ postea effectum sortitæ non sunt, sive quæ obtentæ, tantam impensam non exegerint; Introductaque causa coram A. C. prodiit sententia Jacobo hæredi favorabilis, ut sub prima parte, pecunia numerata non contineretur, quodque sub altera continerentur solum credita pertinentia ad negotium existentia tempore mortis secundi testatoris, non autem exacta, quodque idem legatarius teneretur ad debita prædicta; Devoluta verò per appellationem causa *in R ta coram Priolo*, eaque proposita sub die 26. *Februarij* 166 , nulla capta fuit resolutio, ex ea ratione, quod
2 cum jam introducta esset, ac penderet super omnimoda invaliditate testamenti, tanquam ... filio familias, hinc proinde dictæ causæ exitum expectari debere prudenter existimatum fuit, quoniam inanis labor est agere de interpretatione accidentium, quoties ipsa substantia incerta sit.

In hujusmodi ergo disputationibus in utroque Tribunali habitis, quatuor fuerunt puncti, Primo nempe super comprehensione pecuniæ numeratæ domi repertæ, sub legato mobilium domus; Secundo super legato creditorum correspondalium, an scilicet venirent credita ab eisdem assequenda ex diversa causa, & alias quam pro negotijs Datariæ, Tertiò circa credita hujus negotij, an venirent ea, quæ post mortem primi testatoris, per ultimum exacta fuerant; Et quartò demum, quid de debitis eidem negotio annexis ut supra.

Super primo deducta fuerunt eadem, quæ in ista quæstione habentur *hoc eodem tit. disc. 5. & seqq.* atque facti circunstantiæ dictam comprehensionem vere
3 excludere videbantur; Quamvis etenim Scribentes pro legatario, pene transcribendo deducta *in Cataten. legati coram Cerro impressa decis. 269. par. 11. rec.* totam vim pro consueto stylo pragmatico in ea constituerent, Attamen scribens ego pro hærede, ad evitandam hujus decisionis applicationem, dabam easdem responsiones, de quibus *dicto discur.* 5. considerando illius casus circunstantias particulares, ex quibus, ad casum præsentis controversiæ qui nimium diversas, imo oppositas circunstantias habebat, non bene argere licebat.

Facti verò potius, quam juris erat alter punctus comprehensionis nominum debitorum, seu credito-
4 rum ex diversis causis assequendorum, cum legati contextus in verbis probare videretur, ut hujusmodi credita explicata essent tanquam species generis quoque legati per expressionem ejus, quod tacite inerat.

Dabam in hoc exemplum feudatarij, vel clerici habentis beneficia ecclesiastica, quod si relinquat alicui feudum, & credita à vassallis exigenda; Sive, [quatenus fieri possit, ut contingit in mere sæcularibus capellanijs, piorum legatorum speciem redolentibus] relinqueret beneficium, & omnia credita, à colonis, vel ministris assequenda, ut intelligendum veniat de creditis ratione feudi, vel beneficij, non autem ex diversis causis à feudo, vel beneficio extraneis, in quibus testator consideratur duplex, ac omnino diversus homo, ut pluries *hoc eodem titulo*, ac *sub altero de Feudis*, & altero *de beneficijs*, ac alibi advertitur.

Quo verò ad tertium punctum, distinguebam; Aut enim agebatur de nominibus exactis per ipsummet secundum testatorem, adeout ipsi recte innotesceret, 5
quod illa non essent amplius talia, utpote extincta, & tunc casus videbatur planus pro non comprehensione, absque necessitate assumendi quæstionem alibi *hoc eodem titulo* insinuatam, an per exactionem nominis legati à testatore factam, intret legati ademptio, quoniam ea procedit, quando agitur de legato certorum nominum; Secus autem, ubi de illo generis; quoniam cum istud essentiam, ac perfectionem recipiat à tempore mortis, capere non potest nisi illas species, quæ sub genere legato essent.

Aut verò agitur de illis nominibus, & creditis, quæ de jure essent jam tempore mortis extincta, id autem non innotesceret testatori, qui ea reputaret adhue vi- 6
gentia, quia nempe debitores ea solvissent alicui procuratori, vel negotiorum gestori, qui pecuniam nomine principalis retineret; Et tunc pro non comprehensione, ponderabam ea, quæ habentur *in Lucana legati disc.* 4. ubi in specie an legatum nominum debitorum comprehendat pecunias extantes penes negotiorum gestorem, a debitoribus, alijsque effectibus jam exactas; Verum, reflectendo ad veritatem, in hac facti specie contrarium cre ebam probabilius; Tum quia testator opinabatur, ut ista credita essent exigenda; Tum etiam quia legatum restrictum non erat ad solos debitores, sed etiam ad correspondales, sub quorum vocabulo, ex negotij, vel subjectæ materiæ natura, venire videntur etiam hujusmodi procuratores, seu negotiorum gestores, qui curam habent exigendi expensas expeditionum à principalibus, vel ab ijs, qui eas committunt.

Major igitur, ac pene tota quæstio erat super debitis, de quibus in quarto puncto; Et in hoc [etiam in sensu veritatis] dicebam, ut contra legatarium responderi deberet [prout à Judice primæ instantiæ responsum fuit] juxta generales terminos textus *in l. 1. & 4.* 7
& tot. tit. de hæreditate, vel action. vendit. & in sua materia *sub titulo de hæred.* ac etiam *sub altero de empt. & vendit.* quod scilicet cum legatum sit ipsum genus, seu ipsa universitas, hinc proinde sub ista veniunt omnia ejus membra, & jura, tam activa, quam passiva, quæ dividi non possunt, juxta practicum naturale exemplum, quod non potest dividi caro ab ossibus, sed [ut vulgo dici solet,] illa cum istis capienda est.

Atque in genere magis subalterno, puta, grege, peculio, dote, mensa nummularia, seu bancaria ratione, ac similibus, quæ universitatem constituant, 8
habemus expresse cautum in jure, ut universitate legata, non possit legatum dividi, atque in parte utili acceptari, in altera verò onerosa sperni, per textus expressos *in l. grege autem legato, & l. Mævio §. 1. ff. de legat. 2. & l. cum taberna ff. de pignor.* cum ibi notatis.

Et per quæ jura, in individuo negotij Datariæ ita firmatur *apud Cavaler. decis. 277. num. 1.* Et in proxi- 9
mis terminis legati, vel donationis rationis bancariæ *apud Peniam dec. 397. & apud Grat. discept. 256. nu. 7. cum seqq.* ubi concordantes; Atque in idem confert regula *secundùm naturam &c.* ponderata *apud Coccin. decis.* 409. ubi de derogheria, seu taberna negotiatoria, quodque illius debeat esse onus, cujus est commodum,
& è contra, juxta ea, quæ in hoc proposito *dicta decisionis Coccini* habentur *sub tit. de fideicom. disc. 591. ac etiam sub tit. de hæred disc. 7.* super puncto, an hæres gravatus restituere teneatur lucra negotiationis hæreditariæ continuatæ. 10

Scribentes pro legatario, magnam vim constituebant in theorica *Bartol. in l. cum pater §. mensa ff de legat. 2.* cum quo pertranseunt ibidem *Florian. de Sancto Petro, Imol. Castrens.* & alij, ubi in specie de legato apo- 11
thecæ, ut ad istam legatum restringatur, & non capiat ea, quæ extra eam sint; Verum advertebam, ut id clarum

rum contineret æquivocum, quoniam potius illa theorica, in hac facti specie ad evidentiam retorquebatur contra legatarium, pro legati restrictione, non autem a. pliatione; Dicit enim *Bartolus*, quod si legatur alicui apotheca pannorum, censetur solum legata apotheca materialis sine pannis, quæ demonstrative enunciata censentur, Vel si dicatur legari apothecam pannorum, cum omnibus, quæ ibi sunt, censentur quidem legatæ merces ibi existentes, non autem credita & debita, ac aviamentum, nisi legatum conceptum esset de genere, id est de ipso negotio, seu mercantia; Ista igitur doctrina *Bartoli*, tota tendit ad restrigendum, non autem ad ampliandum legatum; Ac ulterius versabatur in ultima ejusdem doctrinæ parte, seu declaratione, quod agebatur de legato generis omnium complexivo.

Ponderabam quoque alias pluties insinuatam veram, ac receptam distinctionem, super larga, vel stricta
12 legati interpretatione, regulanda ex majori dilectione, quæ ratione sanguinis, ac majoris conjunctionis vigeat potius pro hærede, vel pro legatario respective, cum vere ista non sit quæstio juris, sed facti, ac voluntatis, decidenda ex singulorum casuum circunstantijs, particularibus, verisimilem voluntatem suadentibus, juxta ea quæ in terminis legati librariæ facti per librarium ejus famulo, vel juveni, an comprehendat non solum libros, sed etiam aviamentum, aliaque annexa, & dependentia, habentur apud *Carill. decis. ultima* 303. cum similibus; Ideoque manifesta est ineptia
13 pragmaticorum, qui pro consueto stylo, cum regulis generalibus, sive cum decisionibus, ac doctrinis percutientibus casus diversos, hujusmodi quæstiones, tractant, ac decidunt.

Applicando autem ad rem, cum ageretur de testa-
14 mento, quod, ubi etiam, non obstante obstaculo patriæ potestatis, ratione clericatus substineri posset, adhuc utpote ab imprudenti adolescente, aliquam suspicionem redolebat, ut advertitur *dicto discur. 34. de testam.* cumque hæres esset pater, qui sine dubio est prædilectus, legatarius autem esset remotus transversalis, pinguissime provisus, non solum de hoc legato negotij, sed de alijs mobilium domus, & notabilis quantitatis summotum 4. m. adeout forte plus importaret legatum, quàm reliqua hæreditas, detractis alijs oneribus, Hinc proinde, de plano intrabat consequentia, ut in dubio, favore hæredis contra legatarium, facienda esset interpretatio.

† DE comprehensione bonorum sub legato, agitur supra *ad disc. 4. cum seqq.*

ANCONITANA LEGATI

Inter DOROTHEAM PASSARAM,

Et JO. BAPTISTAM BERTOLDUM.

Responsum pro veritate.

De legato relicto uxori, ut sit domina, & usufructuaria, an importet alimenta, vel formalem usumfructum; Et quatenus usumfructum importet, quæ cautio per eam præstanda sit; Et an de illo participare debeat hæres universalis, Sive an capiat legitimam ipsi hæredi debitam.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum usufructus generalis non capit legitimam filiorum.*
3 *Legatum usufructus factum uxori una cum filio est huic commune.*
4 *Quod debeat in his attendi substantia voluntatis.*
5 *Et quod testatores non soleant cogitare ad juris subtilitates.*

6 *Declaratur conclusio, de qua n. 2. & quando onus usufructus resecandum sit à legitima.*
7 *De eadem materia oneris super legitima.*
8 *Quando digressiones sint potius commendabiles.*
9 *De cautione Mutiana, quando præstanda sit.*
10 *Quod ista cautio possit remitti.*
11 *Altera cautio de utendo, & fruendo in mobilibus non potest remitti, sed declaratur.*
12 *Quandoque legatum usufructus importat proprietatem.*

DISCURSUS XXXIX.

CUm testator, instituto hærede Jo. Baptista filio, 1
Dorotheam uxorem [quatenus vitam viduilem servaret, & non aliàs,] hæredem usufructuariam, ac dominam, & patronam absolutam in omnibus bonis reliquisset, cum expressa declaratione, ut legatum ad sola alimenta restrictionem pati non deberet, sed factum censeretur de vero, ac formali usufructu una cum dicto Joanne Baptista filio, & hærede, illam expresse liberando ab onere cujuscumque cautionis etiam mutianæ, seu aliàs, quæ de jure communi, vel statutario præstanda esset; Hinc sequuta ejusdem testatoris morte, inter matrem & filium, de tribus dubitari contigit; Primò an illud legatum ususfructus universalis caperet legitimam ipsi filio debitam in bonis testatoris; Secundò an de eodem usufructu, sive esset de universa hæreditate, sive de besse, participare deberet idem hæres universalis; Et tertiò an eadem legataria præstare deberet utramque cautionem, non obstante dispositione testatoris eam ab hoc onere liberantis; Quare desuper [incertum est ex cujus parte,] pro veritate consultus fui.

Ad primum, & secundum respondi, quod ubi hujusmodi quæsita, distincte ac in abstracto, juxta generales propositiones, vel doctrinas, consideranda veni- 2
rent, tunc in utroque, pro filio, & hærede respondendum veniret; Ad primum scilicet, ut hoc legatum ususfructus non caperet legitimam, quoniam eam præcipuam tanquam æs alienum pleno jure in proprietate, & usufructu, filius in instanti mortis parentis, per quamdam resecationem, quæ per legem fiat à reliqua hæreditate, detrahit, Ideoque legatum intelligitur a reliquo besse, quod remanet ad liberam ipsius testatoris dispositionem, ut cæteris relatis infirmatur *apud Merlin. de legit. lib. 3. tit. 2. quæst. 13.* ac *per Rotam decis. 570. n. 1 par. 5. rec. & decis. 290. n. 11. par. 10.* & in alijs, ac insinuatur in sua materia ususfructus *sub tit. de serv.*

Prout, juxta opinionem, quam Rota sequitur, de 3
qua *decis. 241. par. 5. rec. in Faventina ususfructus, 20. Iun. 1664. coram Verospio, & in Firmana ususfructus 5. Iulij 1666. coram Albergato*, & in alijs, de quibus *sub dicto tit. de servit. ad materiam ususfructus disc. 50.* edito in casu, de quo *in dicta Firmana*; Quando legatario ususfructus adjunctus est etiam hæres cum verbo, seu dictione *cum*, vel simili, quia nempe dictum sit relinqui usumfructum uxori una cum filio, tunc utrique ille relictus censetur, ex ibi deductis; Et consequenter, attentis hujusmodi generalitatibus, ita resultare videtur, ut dicta mulier usumfructum ex solo bonorum triente, & sic in tertia parte habere deberet, dum filius tertiam partem præcipuam detraheret pro legitima, reliquus autem bessis, ita esset communis æqualiter videndus.

Verùm procedendo cum consueta mea geniali, ac pro meo sensu, omninò vera, & germana propositione,
ut in hujusmodi ultimarum voluntatum quæstioni- 4
bus, regulæ, & propositiones generales, congruæ quidem sint, ac necessariæ, pro bene regulando arbitrium legaliter, non autem in solo sensu, seu lumine naturali, non tamen, ut cum eis judaico more, & generaliter in solo sensu litterali in omni casu pariformiter procedendum sit, sed ut attendi; ac indagari debeat ex

facti qualitate, totoque dispositionis contextu, sub-
stantia verisimilis voluntatis; Ista videbatur esse, ut
uxoris, ac respectivè matris, & filij, æqualis esse
deberet conditio in fruitione omnium bonorum, per
5 quamdam speciem communionis vitæ, non reflecten-
do ad has subtilitates legales, ad quas frequentiùs tes-
tatores, qui præsertim non sint peritissimi Juristæ,
quamvis doctoratus gradu in legibus decorati, seu
earum superficialem notitiam habentes, cogitare, ac
advertere non solent, undè propterea sæpè contingit,
quod Legistæ cum hujusmodi leguleicis rigoribus,
non interpretantur, neque exequuntur, sed destruunt
testantium voluntatem, faciendo de directo oppositum.

Et quamvis, quoad primum punctum resecationis
legitimæ, id non proveniat à sola testantis voluntate,
sed à defectu potestatis, adeout neque volens, possit
pater relinquere filio legitimam hac servitute grava-
tam; Attamen id rectè procedit, quando pater solam
6 legitimam filio de jure debitam relinqueret, cùm tunc
filius impugare possit paternum judicium, atque ex
illo legis, legitimam liberam detrahere, tanquam æs
alienum, & consequenter intrat rejectio oneris, vel
servitutis ex defectu potestatis, cùm nil urgeat, quod
ipsum obliget ad habendum ratum factum patris,
quem non agnoscit in auctorem, ut advertitur in sua
materia fusiùs *sub tit. de legit. & detract.* ac etiam *sub
tit. de dote* occasione pactorum, & gravaminum in
dote succedente loco legitimæ, seù alias ex necessita-
te debita; Secùs autem ubi filius est hæres universalis,
undè propterea ex patris liberalitate reliquum bes-
sem obtinet, quoniam, ubi expressa accedat disposi-
tio, ut integer usufructus alterius esse deberet, cùm
certa, & præcisa testatoris voluntate, tunc non vide-
tur, ut filio licitum reddatur impugnare illud judi-
cium, ex quo tam magnum lucrum reportat, ac sper-
nere possit factum sui auctoris, dum valor proprieta-
tis reliqui bessis, absque dubio in magno excessu ma-
jor est, quàm sit ille ususfructus solius trientis; Ideo-
que rectè intrant ea, quæ ad vulgarem regulam tex-
tus *in l. cùm à matre C. de rei vendic.* habentur pluries
sub tit. de fideicommiss. super potestate testatoris gra-
vandi hæredem etiam in ejus bonis proprijs, ac etiam
sub tit. de legitima, & detractionibus in proposito gra-
vaminis legitimæ, etiam in totum, & in proprietate,
cum ea cautela, quam *Soccini* dicimus, vel æquipol-
lenti, Et advertitur etiam *sub tit. de dote*, quod si do-
tator, cui facultas non tribuitur onera adijcere doti
congruæ debitæ ex necessitate legis, vel hominis, ma-
jorem dotem statuat, adeoùt illud augmentum, quod
ex liberalitate præbetur, plus valeat, quam importet
onus, tunc non videtur, quæ lex, vel quæ ratio id
prohibeat, juxta practicum exemplum locorum mon-
tium, vel pecuniarum habentium aliquod vinculum,
quod de pretio, seu valore minuit ex deductis *sub tit.
de Regal. discur. 30. & seqq. & sub tit de camb. discur.
2.* ac etiam pluries *sub tit. de credit.* [ubi est propria
sedes pecuniæ vinculatæ] quoniam si [e.g.] quis est
debitor in mille, quæ liberè solvere tenetur, admit-
tendus non est ad præstandum decem loca montium
vinculata, quæ in valore intrinseco importent quidem
eamdem summam, sed ratione vinculi importent mi-
nus; At si debitor, ut creditori morem gereret, illi
det, seu leget viginti, vel triginta loca montium
animo compensandi cum debito, eaque, æstimata
etiam cum vinculo, longè excedant valorem debiti,
utique creditor conqueri non poterit, neque vinculi
resecationem petere, si dispositionem vult acceptare,
quoniam in ijs, quæ expressè per legem reprobata
non sunt, adeoùt pro non scriptis habeantur, non pos-
sunt stare simul, acceptare alicujus judicium, atque
ex eo lucrum reportare, illudque eodem tempore im-
pugnare, quoties illud sit certum, cùm id adversetur,
nedum juri positivo, sed etiam illi naturæ, quoniam
esset fovere ingratitudinem.

Illa verò rejectio oneris, de qua in proposito legi-
timæ, vel dotis ejus loco succedentis, habetur in di-
ctis suis respectivè materijs *de legitim. & de detract. &
de dote*, quando ea cautela, quæ dicitur *Soccini*, vel
alia æquipollens, sive specialis mentio non accedat,
provenire magis dicitur ex præsumpta ipsius dispo-
nentis voluntate, quoties ista sit ambigua, utpotè tali
casu interpretationem recipiat à potestate, sive à dis-
positione legis, cui in dubio præsumptio est, ut se
conformem reddere voluerit; Secùs autem ubi ista sit
certa, adeout resecatio oneris importare dicatur spre-
tum positivum, qui ingratitudinis vitium redoleat;
Et consequenter, pro meo judicio, contemptibiles vi-
dentur, ac irrisione dignæ illæ leguleicæ propositio-
nes, vel doctrinæ, quas in hac materia habemus in-
sinuatæ *dicto tit. de legitim. & de detract.* præsertim *in* 7
Lucana disc. 18. super præcisa formalitate verborum,
& cautelarum, quasi quod [ut alibi etiam per mo-
dum loquendi dicitur] essent verba continentia for-
mam sacramenti, quod sine illis non perficiatur, dum
substantia voluntatis potiùs attendi debet, quàm hu-
jusmodi verbales formalitates.

Verùm in hac facti specie, discurrebantur hæc ad
superabundantiam, atque pro ea digressione, quæ
non semper vitiosa est, utpotè quandoque necessaria,
vel opportuna pro casuum distinctione, ex qua resul-
tare solet æquivocorum delucidatio, quoniam ob 8
æqualem communicationem, ob quam ita filius, etiam
usumfructum in semisse obtinebat, resultabat, ut le-
gitima pleno jure, tam in proprietate, quàm usufru-
ctu assequeretur.

Ad tertium respondi, quod de jure duplex cautio
per istam mulierem usufructuariam præstanda erat;
Primò scilicet Mutiana, dum legatum conceptum erat
sub conditione viduitatis, ità & taliter, quod in ca-
su contraventionis totum perceptum restituendum es-
set, juxta distinctionem inter conditionem, & modum,
de qua *dicto* tit. *de servit.* ad materiam ususfructus 9
disc. 49. & 51. Et altera generalis de utendo, & fruen-
do arbitrio boni viri, quæ à quocumque usufructuario
præstari debet ex deductis *eodem tit. de servit.* ad dictam
materiam *disc. 45. & 51. & seq.*

De potestate autem testatoris remittendi primam
cautionem, dixi quod nullatenùs dubitandum vide-
batur, dum ipse poterat dictam conditionem vidui-
tatis non adjicere, seu eamdem viduitatem adjicere 10
per viam modi, & consequenter si habet potestatem
destruendi substantiam, non videtur, quid prohibeat
illam destruendi accidentia, quodque onus restitutio-
nis in casu contraventionis, ita verificaretur in eo
quod de bonis legatarij superesset.

Quovero ad alteram cautionem generalem; Quam-
vis DD. magis communiter firment in testatore defe-
ctum potestatis eam remittendi, ubi præsertim agatur
de mobilibus, ac alijs consumptioni, vel dissipationi
subiectis, ex relatis *per Castill. de usufruct. cap 15.* 11
& per Rotam decis. 185. num. fin. par. 10. rec. ac insinua-
tur pluries in dicta sua materia *sub. tit. de servitut* At-
tamen advertebam, quod adhuc discretè id intelli-
gendum est pro facti qualitate, ex qua prudens Judi-
cis arbitrium regolari debet, an scilicet urgeat, nec-
nè ratio, cui ista conclusio innixa est, ne remittatur
dolus de futuro, seu detur delinquendi occasio, quod
publico favori, atque bonis moribus naturalibus ad-
versatur; Ideoque merito lex hujusmodi dispositiones
interpretatur, ut intelligendæ solùm veniant pro re-
missione implementi rigorosi, vel scrupulosi, & non
aliàs; Ad instar eorum quæ habemus de liberatione
relicta tutori, vel administratori à redditione ratio-
num, sive à confectione inventarij cum similibus.

Secùs autem ubi testatoris voluntas certa, & cui-
xa sit [ut in hac facti specie esse videbatur ob nimiam
verborum amplitudinem] atque facti qualitas sit ta-
lis, ut ei non congruat dicta ratio remissionis futuri
doli,

doli, vel invitationis ad delinquendum, quæ tutoribus, & curatoribus, alijsque administratoribus congruit; Tunc etenim judaismi species videtur, dictam conclusionem ita generaliter, ac in verbis attendere, quoniam si poterat testator omnia ea bona mobilia, vel dissipationi subjecta, libere, ac pleno jure, etiam in proprietate legatario ususfructus relinquere hinc non videtur, quæ legalis, vel humana ratio prohibeat relinquere in solo ususfructu cum remissione dicti oneris ex certo legali, & naturali principio, ut qui potest facere plus, possit etiam facere minus.

Ac etiam quia receptum in jure habemus, ut illud
12 legatum, quod in verbis canat de solo ususfructu, proprietatem quoque ex conjecturis, vel circumstantijs incompatibilibus importet, atque in usumfructum causalem magis, quàm formalem resolvatur, ex deductis in dicta sua materia *sub tit. de servit.* Igitur totum pendet à voluntate, cujus substantia attendenda est, rejectis hujusmodi pragmaticorum judaismis, ac formalitatibus; Attendendo bene regulas, & conclusiones juris, pro congrua ejusdem voluntatis interpretatione, quando ambigua sit, non autem pro ejus destructione, quando sit clara.

13 Non fuit autem opus agere de quæstione, an hoc legatum juxta consuetudinem *Bulgari* resolveretur in alimenta, & de qua *dicto tit. de servit disc.* 50 *& seq.* quoniam voluntas erat expressa, nimiumque in verbis declarata, ut verum usumfructum importaret.

† AD hanc materiam legati ususfructus, ac etiam cautionis præstandæ per usufructuarium, habetur pluries *sub titulo de Servit.* præsertim *disc.* 48. *& seqq.*

BONONIEN. DOTIS, ET LEGATI

Pro COMITISSA CAMILLA CAETANA DE DOZIIS

Cum MARIA ISABELLA DOZIA.

Casus decisus per Rotam pro Camilla.

De interpretatione legati quantitatis monetæ per testatorem expressæ in testamento, extra ejus patriam condito, quia nempe dixerit de tot scutis, de quibus intelligendum sit, an scilicet de illis propriæ patriæ, vel de illis loci testamenti; Et quatenus plures scutorum species in eodem loco currerent, de qua specie legatum intelligendum sit.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Legatum factum à debitore non compensatur cum debito voluntario dotis.*
4 *De legato habitationis, vel facultatis habitandi & in quo differant.*
5 *Partus in dubio præsumitur vitalis.*
6 *Ut legatum debeatur de moneta patriæ testatoris, non autem loci testamenti.*
7 *Contrarium.*
8 *Quod sit quæstio voluntatis.*
9 *De eodem, & quando quæstio intret.*
10 *In quo differant forenses à scholasticis.*
11 *De varijs scutorum speciebus in Urbe, & in Civitate Bononiæ.*
12 *An in legatis debeatur, quod plus, vel quod minus.*
13 *De alio simili casu controversia.*
14 *De voto auctoris, ac resolutione.*
15 *Eadem res non potest diverso jure censeri.*
16 *Quomodo ista quæstio decidi debeat, & num.* 20.
17 *Scriptor, vel consultor testamenti est ejus interpres.*
18 *De legato dotium filiabus, in qua moneta sit interpretandum.*
19 *De diversa interpretatione unius ex pluribus legatis, quàm aliorum.*
20 *De eodem de quo num.* 16.
21 *Declaratur axioma, de quo num.* 15.

DISCURSUS XL.

COmes Joseph Maria Dozius nobilis Bononien. 1
qui uxorem duxerat Camillam Caetanam nobilem Romanam, infirmatus in Urbe, vel prope eam intra districtum, in testamento ibi condito, instituta hærede Maria Isabella Dozia filia, inter cætera legata reliquit uxori scuta 10. m. Cumque ejusdem uxoris venter prægnans de proximo esset, ex quo ad octo menses post mortem, altera fœmina posthuma procreata fuit, quæ ad breve tempus obijt, ac etiam testator eidem uxori legatum habitationis in propria domo existente in Civitate Bononiæ reliquisset, Hinc propterea, inter ipsam, ac dictam Mariam Isabellam filiam, & hæredem, seu verius Hipolytam testatoris matrem dictæ pupillæ aviam, & tutricem, plures exortæ fuerunt controversiæ; Primò scilicet super restitutione dotis, an istius solutio probaretur; Secundò an dictum legatum censeretur factum animo compensandi cum dicto credito dotali, & lucro; Tertiò super dicto legato habitationis; Quartò super successione matri delata in portione, seu legitima debita dictæ posthumæ, quæ in successibilis prætendebatur sub prætextu, quod nata octavo mense, non esset vitalis; Et quintò super qualitate monetæ dicti legati scutorum 10. m. an scilicet intelligendum esset de scutis Romanis, vel de illis Bononiæ, cum isti minus, quàm illi importarent.

Causaque ex compromisso delata *ad Rotam coram*
Emerix, pene in omnibus resolutiones favore Camillæ 2
prodierant *sub diebus* 23. *Januarij, &* 14. *Junij* 1669. ad quarum resolutionum normam, emanata sententia arbitramentali, ea confirmata fuit in alia instantia, in qua non scripsi, cum procederetur cum eisdem fundamentis jam firmatis, ideoque necessaria non reputabatur opera plurium Advocatorum, cum inani sumptu, dum sufficiebat illa Advocati ordinarij, qui ab initio, pro stylo, onus habuerat causæ.

Primus punctus erat nudi facti; In secundo processum fuit cum recepta conclusione, seu regula, de qua alibi *hoc eod. tit. præsertim disc.* 15. ut cessantibus diversæ voluntatis conjecturis, legatum à viro uxori
factum, compensandum non veniat cum debito dotis, 3
vel lucri tanquam debito voluntario potius, quam necessario juxta receptam distinctionem.

Super tertio deducta fuerunt eadem, quæ in hac materia habentur *sub tit. de servit. disc* 65. ubi in specie de consimili legato facto per virum uxori, ac de distinctione inter legatum habitationis, & legatum fa-
cultatis habitandi; Et in quarto super successione di- 4
ctæ posthumæ, modica fuit disputatio, ob non justificatum factum præsuppositum, quod partus non esset vi-
talis, cujus contrarium in dubio præsumitur, ut in 5
causæ decisionibus, cæteris relatis, firmatur.

Quatenus igitur pertinet ad ultimum punctum, super interpretatione dicti legati scutorum 10. m. de qua scilicet specie scutorum intelligendum esset, an de Romanis, & sic de loco conditi testamenti, ubi testator accidentaliter morabatur, vel potius de illis Civitatis Bononiæ, quæ erat testatoris patria originaria, & domiciliaria, resolutiones prodierunt favore legatariæ, ut intelligendum veniret de Romanis majoris valoris seu importantiæ.

In disputationibus autem desuper habitis; Scribentes pro hærede prætendente solvere legatum in moneta Bononiæ minoris valoris, dicebant quod sibi assi-
steret regula per textum expressam *in l. nummis* 75. 6
ff. de legat. 3. *ibi ex regione unde fuerit*, ibique firmant *Cyn. Bartol.* & alij, de quibus *Corn. cons.* 244. *lib.* 2. ubi loquendo de legato facto per testatorem Perusinum

in testamento condito in Civitate Anconæ de tot florenis, ut intelligendum veniat de moneta Perusina, non autem de Anconitana, & sequuntur *Menoch. lib. 4. præsump* 106. *n.* 4. *Mantic. de conject. lib.* 6. *tit.* 8. *n.* 15. *Grat. discept.* 565. *n.* 18. *Surd. decis.* 227. *n.* 2. & alij apud eos:

E converso autem Scribentes pro hac parte [quibus Rota adhæsit,] præcipuum fundamentum constituebant in eo nimium probabilissimo claro facti moti-
7 vu, redolente speciem expressæ probationis, cui dicta simplex juris præsumptio cedere debet, quoniam quando testator loqui voluit de moneta Bononiæ, id expressit, illam explicando cum ibi usitata specie librarum, in quibus communis usus, seu commercium tam in actibus inter vivos, quàm per ultimam voluntatem habetur, unde propterea hæc discretiva claram præseferre videbatur hujus voluntatis probationem.

Et his annectebantur etiam ea, quæ habentur *apud Soccin. cons.* 247. *n.* 4. *& seq lib.* 2 *Surd. decis.* 227. *n.* 4. cum alijs *apud Menoch.* & alios ubi supra, præsertim *Gratian. dicta discep* 565. ubi hunc punctum examinat, [& à quo totum transcribi solet,] cum alijs in causæ decisionibus super alijs conjecturis, & circumstantijs, illis præsertim usus loquendi Notarij, & quod testator diu versatus fuerit in loco, in quo testamentum conditum fuit cum similibus.

Scribens ego pro eadem Camilla legataria, atque deducendo quoque eadem fundamenta; Addebam ulterius, quod inanis labor videretur in hujusmodi generalitatibus immorari, quoniam cum ista sit quæstio
8 voluntatis, & consequenter facti potius, quàm juris, hinc proinde [ut frequenter advertitur,] erroneum pro meo judicio est, ex hujusmodi generalitatibus judicium efformare, cum potius illud inquirendum sit ex circumstantijs facti, quæ substantiam voluntatis suadeant.

Hoc autem prænotato; Advertebam, quod quæstio cessabat in radice ex facto, quoniam tunc illa caderet, quando in utroque loco esset verificabile idem monetæ vocabulum, unde propterea intraret dicta quæstio,
9 an vocabulum, quo testator usus est, potius referendum esset ad monetam propriæ patriæ, vel ad illam loci testamenti, quia nempe in utroque loco idem scutorum, vel ducatorum vocabulum esset usitatum; Eo modo quo in casu, de quo agit *Corn. de consi.* 244. nam idem florenorum vocabulum otrique loco commune erat, cum aliqua tamen valoris differentia.

Id autem in hac facti specie in facto cessabat, ideoque pro meo judicio, iste inanis labor erat, dum semper erroneum est assumere disputationes juris, ubi quæstio decidi potest cum facto, quod potissimum, ac principaliter in forensibus controversijs decidendis attenden-
10 dum venit; Siquidem [ut alibi pluries advertitur] in hoc differunt scholastici, seu academici à forensibus, quod illi, pro ingenijs exercendis, disputant quæstiones juris in abstracto, isti autem agunt de causis in concreto, pro ipsarum qualitate, ac particularibus circumstantijs decidendis.

In Urbe etenim, alijsque adjacentibus locis, istud scutorum vocabulum, duplicem habet significationem; Unam scilicet scutorum monetæ, qui constituuntur ex
11 decem nummis argenteis, qui *julij*, seu *pauli* vulgo nuncupantur, atque ad differentiam scutorum auri vulgo dicuntur scuti monetæ; Et alteram scutorum auri, qui subdistinguuntur in tres species recensitas *sub tit. de Regal.* ad materiam monetarum, ac etiam *sub tit. de pension. & sub tit. de credit.* quod scilicet; Alij sunt scuti aurei qui dicuntur stamparum modernarum; Alij verò scuti aurei, stamparum veterum, sive ut vulgo dicitur, qui non sint stamparum currentium, ac antiquitus dicebantur stricti; ad differentiam aliorum majoris valoris, qui antiquitus erant magis in usu; qui scuti, seu ducati largi, vel solis dicebantur.

In Civitate autem Bononiæ, moneta argentea, seu alterius inferioris materiæ, explicari non solet cum hoc vocabulo scutorum, sed cum dicto alio librarum, quod continet monetam imaginariam, sive cum vocabulo ducatorum, aut ducatonorum; Vocabulum autem scutorum in usu solum est respectu scutorum auri, qui pariter sunt diversarum specierum, majoris, vel respective minoris valoris, ut in specie de hac Civitate Bononiæ habetur *per Rotam decis.* 398. *par.* 9. *rec. repetit.* inter illas *Bichij decis.* 293. & advertitur in proposito Civitatis Mediolani, aliorumque Locorum Lombardiæ *in dicto tit. de pensionib.*

Igitur, quando etiam admittenda esset opinio, ut attendi deberet locus patriæ testatoris, dum iste adhibuit vocabolum scutorum, quod non est verificabile nisi in scutis auri; ita magis expediret legatariæ,
etiamsi admittenda esset regula, de qua plene cæteris 12
relatis *apud Surd. decis.* 298. & insinuatur alibi *hoc eod. tit.* & sub altero *de dote*, ut facto legato de scutis, vel ducatis, qui diversi in regione sint, diversumque valorem habeant, illud intelligendum veniat de illis minoris valoris, quodque censeatur legatum, quod minus favore hæredis, nisi favor causæ piæ, vel dotis, aut præsumpta testatoris voluntas deducta ex qualitate, ac majori dilectione legatarij, vel alijs circumstantijs diversimode suadeant; Quoniam quomodocumque diceretur, plus importabat inferior scutus aureus Bononiensis, quàm scutus monetæ Romanæ, in quo legatum petebatur, atque reveta aliæ facti circonstantiæ istam veritatem clare convincere videbantur, ideoque ad factum, non autem ad jus, in hujusmodi quæstionibus est recurrendum.

In hoc autem proposito; Cum Plumbini Princeps Nicolaus Ludovisius, ad mortem infirmatus in Cala-
ritana Civitate, ubi duplex diversum munus exerce- 13
bat, Proregis, & Ducis generalis Classis maritimæ illius Regni Sardiniæ, testamentum condidisset [pro loci stylo] hispanico idiomate, in quo quamplura legata quantitativa fecit, explicata cum termino, seu vocabulo scutorum, nonnulla scilicet pia Ecclesijs, & Monasterijs dictæ Civitatis; Alterum scutorum 100. m. pro dote filiæ fœminæ primogenitæ, cum expressione, quod dicta summa relinquebatur tanquam congrua, & consueta filiarum primogenitarum eorum, qui sunt Hispaniarum Primi vulgo *Grandi*; Aliud scutorum 10. m. distribuendum inter ejus familiares, juxta Principum & Magnatum stylum; Et alterum scutorum 10. m. pro una vice, & annuorum scutorum 4000. in perpetuum, pro perfectione, conservatione, & ornamento conspicui templi Sancti Ignatij in Collegio Romano, constructi ex legato Cardinalis germani fratris; Dictaqua pia legata facta illis Ecclesijs, & Monasterijs illico adimpleta fuissent in scutis monetæ ejusdem regionis, qui constituuntur ex valore illarum monetarum hispanicarum, quæ vulgo dicontur *pezze da otto*, constituentes octo partes cum dimidia ex decem, ex quibus constituitur scutus monetæ Romanæ; Hinc proinde, respectu dictorum aliorum legatorum pro veritate consultus fui, an in eadem specie monetæ illa intelligenda essent, vel potius in scutis monetæ Romanæ majoris valoris ut supra.

Respondi, ut pro tribus primis legatis, quæ facta fuerunt Ecclesijs dicti loci, ac familiaribus, & filiæ, istud vocabulum scutorum attendendum esset juxta
monetam, seu valorem loci testamenti; Alterum verò 14
factum dictæ Ecclesiæ Urbis intelligendum esset de moneta Romana, Atque ita respective in eodem Tribonali A. C. per diversos tamen Locumtenentes diversimode judicatum fuit, ut illud scilicet familiarium deberetur ad rationem scutorum Sardiniæ, illud verò Ecclesiæ ad rationem monetæ Romanæ [quamvis ex prudentialibus motivis in dictis causis judicialiter agitatis, ego non scripserim,] sed exitus fuit.

fuit juxta votum jam datum; De alijs etenim duobus le...s agere non oportuit, quoniam primum illico post mortem pacifice in ea moneta impletum fuit; Et alterius legati adimplendi defuit occasio, dum dicta filia primogenita, vitam spiritualem Oblatarum in Monasterio Turris Speculorum, pie elegit.

Responsum autem, seu votum desuper à me datum, tunc plerisque visum est exorbitans, atque contradictorium, contra vulgare axioma, super quo plura colligit *Barbos. axiom. 74 n. 4.* ut scilicet una & eadem res,
15 vel dispositio diverso jure censeri non possit, quodque propterea istud scutorum vocabulum, quod testator adhibuit, vel de una, vel de altera specie intelligendum esset, non autem de utraque, cum id compatibile videatur.

His tamen non obstantibus, in prædictam deveni sententiam, motus, non quidem ex generalitatibus, de quibus supra in altero casu, cum quibus procedi solet, sed cum regula, pro meo sensu solidissima, atque
16 principaliter attendenda, quod cum ista sit quæstio voluntatis, istius substantia verisimilis indaganda est, ex facti circumstantijs, non autem ex generalitatibus, vel doctrinis, ac decisionibus, quæ diversos casus, vel terminos percutiant, cum iste videatur error nimium clarus.

Quo enim ad duo legata, Ecclesiarum scilicet & piorum locorum Civitatis, in qua testator obijt, ac distributionis faciendæ in familia, quæ tota, vel in longe majori parte ibi erat, ideoque ex verisimili testatoris voluntate, atque pro ejus honorificentia ibidem facienda; Cum, tam ordinatio legati, quàm assecutio ibidem sequi deberent, vel destinatæ essent, idcirco omnes regulæ assistebant, ut de illa moneta intelligenda venirent, ex deductis *per Surd. & add. dec.* 227. & communiter; Et clarius, ob subsequutam observantiam in primo legato exequuto per Consiliarios ac assistentes, qui testamentum respective conscripserant, vel consuluerant, dum ut alibi *hoc eodem tit.*
17 advertitur, ac etiam sub altero *de testam. & de fideicom.* isti dicuntur optimi interpretes ambiguæ voluntatis defuncti.

Alterum verò legatum dotis, pariter, imo clarius eodem modo interpretandum videbatur, ob causam eidem adjectam, quod scilicet ea summa legabatur, tanquam solita dari filiabus eorum, qui sunt Primi, seu Magnates Hispaniarum; Addendo etiam dictæ consuetæ summæ scutorum centum mille, alia viginti mille, ideoque cum supponeretur, ut in Hispanijs dicta summa consueta conflatetur ex dictis petijs argenteis
18 Hispanicis, ita credebam, quod in hoc nimium clara esset testatoris voluntas, se conformandi cum dicta consuetudine, dum declaravit aliud facere additamentum ex particulari motivo benevolentiæ, ac etiam verisimiliter, ut ita fieri posset suppletio scutorum centum mille monetæ Romanæ, quatenus in Urbe [ut probabilius est testatorem opinatse] ea nuberet.

Verum quoad ultimum legatum factum dictæ Ecclesiæ in Urbe, diversa vigebat ratio, quoniam cum
19 istud legatum habere deberet, ex intentione testatoris ità pluries explicata, implementum successivum, & perpetuum quolibet anno ex redditibus bonorum, quæ in Urbe, & Stato Ecclesiastico existebant, hinc proinde quando loquutus est de scutis, probabile est, ut intelligere voluerit, juxta communem usum loci implementi, seu faciendæ solutionis in moneta ejusdem loci certa, & invariabili; Non cogitaverit autem ad petias argenteas hispanicas, dum earum frequens, ac manualis usus in Urbe non habetur, neque sub scutorum nomine unquam veniunt, vel reputantur, cum diversum habeant vocabulum prædictum *di pezze da*
20 *otto*; Ideoque iste mihi videbatur modus interpretandi dicta legata diversimode pro diversa eorum natura, seu qualitate, procedendo, ut dictum est, cum dicta propositione indagandi verisimilem testatoris voluntatem, ejusque substantiam attendendi, non autem immorandi in formulis verborum, sive in dictis generalitatibus, quæ, ut dictum est, Juristarum ineptiæ, seu frigiditates mihi videntur.

Neque præmissis obstare advertebam dictam repugnantiam, ut una, & eadem res diverso jure censeretur, sive quod unum, & idem vocabulum diversas 21
habeat significationes, quoniam id obstaret, quando ageretur de unico, eodemque legato; Secus autem, ubi de pluribus diversis, quæ diversam rationem habeant, quoniam quot sunt legata, tot sunt dispositiones; Cumque juxta supra insinuatam *dec. 298. Surd.* & alibi *hoc eodem tit.* habemus, ut facto legato rei, quæ duplicem habeat significationem, ac importare possit, magis & minus, regulariter legatum importet minus, sed favore causæ piæ, vel dotis, aut ratione prædilectionis importet plus, Hinc proinde rectè dari possent in eodem testamento diversa legata, quæ pro legatariorum qualitate hanc diversam recipiant interpretationem, quamvis eadem sint verba, seu vocabula, cum illorum interpretatio fieri debeat juxta subjectam materiam, singula singulis congrue referendo, juxta dictum exemplum plurium legatorum piorum, & prophanorum, quæ in eodem testamento contineantur, cum similibus.

† De materia monetarum actum est *sub titulo de Cred. disc. 140. Ubi vide Adnot. & in disc. 68.*

Decisiones in ista causa proditæ, sunt impressæ *t. 6. recentior. decis.* 17. 96. & 124.

JANUEN. LEGATI

Pro STEPHANO LOMELLINO.

Responsum pro veritate.

De materia interpretationis legati, & quomodo ista facienda sit, quando verba sint ambigua, & apta recipere plures diversos intellectus, & significationes.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De dote congrua per patrem debita.*
3 *Legatarius speciei præfertur creditoribus, vel filijs pro legitima.*
4 *De quæstione contributi inter legatarios.*
5 *Gerundium an importet conditionem, ubi resolvatur.*
6 *Quomodo legata interpretari debeant, & de circunstantijs, ex quibus fiat interpretatio.*

DISCURSUS XLI.

JO. Franciscus Lomellinus tres habens filias, qua- 1
rum una in Monasterio professionem jam emiserat, factis aliquibus pijs, ac prophanis legatis, atque relicta dictæ filiæ moniali quadam annua vitalitia præstatione, alijs duabus innuptis statuit dotem scutorum 20.m. quatenus in sæculo nuberent, ubi verò Monasterium ingrederentur, reliquit dotem Monasterio dari solitam, ac etiam pinguem vitalitiam subventionem, easdemque filias innuptas hæredes universales instituit, quibus Stephanum fratrem, vel ejus præ defuncti, filios, & descendentes substituit, tamen in casu monachagij, quàm etiam matrimonij carnalis, quatenus absque filijs decederent ante completam ætatem annorum 25.

Pec. capitolum autem speratum post legata, & priusquam ad institutionem hæredis deveniret, facta narrativa, quod domus habitationis cum annexis utpote proveniens à paterna hæreditate, adhue

indivisa esset cum dicto Stephano fratre, idcirco, eam, & quædam alia bona pariter indivisa ab eadem hæreditate provenientia illi reliquit, sub ea tamen lege, ut legatum respectu domus, effectum sortiri non deberet, nisi postquam dictæ filiæ, quatenus supervixerint, uno vel altero modo collocatæ essent ubi, *dopo che le Signore figlie d'esso testatore, vivendo haveranno presostato, cioe si saranno maritate, ò monachate*; Quare (prosequente morte testatoris, dictis filiabus in statu innupto continuantibus, superduobus inter ipsas, ac dictum Stephanum dubitari contigit; Primò nempe an dicto legato locus esset, ex eo quod impleta non esset conditio earum collocationis ipso testatore vivente; Et secundò, an idem Stephanus in dicto legato, ac bonis in ea contentis præferri deberet ejsdem filiabus in dote, quam juxta paternum judicium assequi debebant, quatenus carnale matrimonium eligerent, atque super utroque pro veritate consultus fui.

Quatenus pertinet ad secundum quæsitum, dixi quod certum J.C. responsum, seu judicium desuper dari non poterat, dum quæstio non erat juris, sed facti,
2 utpote pendens à duplici facti circumstantia; Primò nempe, an, & quæ esset pro qualitate personarum, & more regionis, vel familiæ, dos congrua juxta illam congruitatis taxam, de qua *sub tit de dote* pluries præsertim *disc ur. generali* 144. adeout ad eam pater a lege cogeretur; Tunc etenim eum redoleat speciem æris alieni, sine dubio istud vincit legata, in quibus legatarius fovet causam mere lucrativam, & voluntariam;
Ac etiam an in hæreditate alia essent bona, ex quibus
3 ista dos præstari posset, quoniam ubi etiam speciem æris alieni redoleat, adhuc intrat conclusio, de qua pluries *sub tit. de legit. & detract.* quod legatarius speciei in re legata præfertur filio in legitima, ac etiam creditoribus chirographarijs, ubi alia suppetant bona, ex quibus consuli valeat.

Quatenus verò dicta summa pro dicta dote constituta excederet congruam ex legis necessitate debi-
4 tam, adeout excessus redoleret voluntarium, & gratuitum legatum; Tunc tanquam inter æque legatarios, si hæreditas omnibus idonea non esset, intraret quæstio contributi, & an istud locum habeat inter legatarium quantitatis, & legatarium speciei, & de qua quæstione habetur in alijs *hoc eodem tit.* Illa verò in hac facti specie non intrabat ob claram, & expressam dispositionem testatoris, ut istud legatum factum fratri, contributioni non subjaceret etiam cum legatis pijs, cum indubitatum sit, ut ista contributi materia tota sit voluntatis, quæ etiam tacita & conjecturalis in proposito sufficit; Eaque in præsenti adesse videbatur, ubi etiam non fuisset expressa, dum constabat de substantia voluntatis testatoris, ut ista majorum bona antiqua, in domo, & familia conservarentur, istudque est magnum hujusmodi voluntatis argumentum.

Quo verò ad alterum punctum, in quo in transmissa notula supponebatur, quod major quæstio, seu difficultas resideret; In aliquibus responsis datis pro parte dictarum filiarum ad hunc effectum transmissis,
5 cum magno generalium propositionum, seu grammaticalium regularum apparatu, nimium insistebatur in eo verbo *vivendo*, quod in gerundio conceptum erat, an scilicet illius resolutio importaret, necne conditionem suspensivam, juxta ea, quæ in hoc proposito resolutionis gerundij, an importet modum, vel conditionem, habentur *hoc tit. & sub tit de testam. & de heredit.* super qualitate viduitatis legato adjecta, cum similibus.

Ac etiam, an idem verbum, potius ad testatorem, quàm ad ipsas filias referendum esset, quatenus scilicet ipso testatore vivente filiæ collocarentur, ac statum sumerent, ita curando probare cum regula, ut verborum relatio ad proxime præcedentia fieri debeat, quodque hæc relatio magis congrua esset, dum verbum testatoris magis proximum erat, cum similibus generalitatibus, seu leguleicis frigiditatibus; Hisque positis, inferebatur ad consequentiam caducationis legati, ob non purificatam conditionem.

His tamen non obstantibus, respondi, ut, pro meo judicio, punctus esset omnino planus favore legatarij, 6
adeout indignus videretur hac disputatione, seu J.C. responso, cum dispositio esset nimis clara, adeout rectè intraret frequenter insinuata regula textus *in l. ille, aut ille ff. de leg.* 3.

Neglectis etenim præfatis generalitatibus, quas in hujusmodi ultimarum voluntatum quæstionibus, utpote facti, ac voluntatis potius, quam juris, meras ineptias perpetuo reputare consuevi; Atque attendendo substantiam dispositionis, seu voluntatis; satis nimium clara erat, quod cum prudentissimus testator [qui qualificatum munus Procuratoris Reipublicæ habebat,] prole masculina careret, prudenter ejus dispositionem ordinando, filias fœminas dote providit in certa quantitate, ex mobilibus, alijsque effectibus ab eo acquisitis, reliquum de eisdem bonis in pia, & prophana legata, pro anima, amicis, & familiaribus distribuit, domum verò paternam, aliaque antiqua, & majorum bona stabilia, quæ in familia, & agnatione notabili tempore fuerant, in eadem agnatione relinquere voluit, ut ibi conservarentur, dum se non restrinxit ad personam Jo. Stephani fratris, sed eo præmoriente vocavit ejus descendentes, disponendo ut hoc legatum subjacere non deberet contributo, quatenus vires hæreditariæ non essent alijs legatis idoneæ, Verum quia incongruum erat, ut eædem filiæ, donec statum assumerent, à paterna domo egredi cogerentur, atque alibi vivere una cum uxore, & matre respective, [quam usufructuariam quoque reliquit;] Hinc proinde, eadem prudentia retenta, disposuit, ut legatum domus tantum, discrete ab alijs bonis paternis eidem fratri relictis, non deberet sortiri effectum, nisi postquam dictæ filiæ jam collocatæ essent cum uno, vel altero matrimonio, ob cujus casum in domo viri, vel Monasterio respective vivere deberent, adjiciendo etiam dictum verbum *vivendo* ex eo quod per earum mortem idem resultaret effectus; Ponderando potissime quod ista conditio desumpta ex dicto verbo *vivendo*, ac altera assumptionis status adjecta non erat substantiæ legati, sed potius executioni, & tanquam per speciem dilationis, dictam probabilem causam, seu rationem habentis, dum in verbis dicebatur, quod istud legatum respectu domus non sortiretur effectum, nisi post dictam status assumptionem uno, vel altero modo, ideoque testator clare præsupposuit, ut testamentum, ac respective legatum perfectionem jam ab ejus morte reciperet, unde propterea mereretur executionem, seu effectum, quem ita in parte suspendere voluit; Ergo ad nimiam evidentiam constare dicebam, ut omnino incongruus, ac ineptus esset dictus intellectus, sed potius oppositus, ut testator præsupponeret, quod de tempore mortis filiæ non essent provisæ, adeout intraret dicta ratio congruentiæ, & honestatis, ut in paterna domo cum matre interim viverent; Istque est modus interpretandi legata, & ultimas voluntates, indagando scilicet substantiam verisimilis voluntatis, non autem immorando in hujusmodi verborum formalitatibus, ac generalitatibus, quæ ut dictum est potius ineptiæ, ac frigiditates dici merentur.

† INterpretatio legati quomodo sit facienda, habetur pluries *disc.* 61. 67. & 69.

CAMERINEN. LEGATORUM

Pro MARIOTTIS

Cum LEGATARIIS, VEL PROCURATORE FABRICÆ S. Petri.

Casus disputatus in Tribunali Fabricæ, credo sopitus per concordiam.

An legata tractum successivum habentia, relicta ab instituto, censeantur repetita à substituto; Sive an censeantur injuncta primis tantum, non autem ulterioribus hæredibus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Ut legata etiam pia relicta à primo hærede non debeantur à secundo.*
3 *De restrictione oneris ad primum per verba personalia.*
4 *Item per discretivum modum loquendi.*
5 *In ijs, quæ sunt voluntatis, favor piæ causæ non operatur.*
6 *Quid agere soleant Advocati, quando timent de causis.*
7 *Et quid in isto casu agere debeant.*
8 *Quod favore piæ causæ relicta ab instituto, debeantur à substituto.*
9 *Declaratur conclusio, de qua num. 5. & quod favor piæ causæ operetur etiam in ijs, quæ sunt voluntatis.*
10 *Cujus sit favor major, an piæ causæ vel liberorum &c.*
11 *Recensentur conjecturæ seu circumstantiæ probantes tractum successivum etiam cum secundo, & ulteriori hærede.*
12 *Quando fortius intret quæstio, de qua n. 2. & 8.*
13 *Quomodo quæstio decidi debeat.*

DISCURSUS XLII.

1 CUm testator prole carens, relicta uxore usufructuaria, hæredem instituisset nepotem ex fratre, cum fideicommisso successivo, antequam verò ad institutionem deveniret, aliqua fecisset pia legata, annum, ac successivum tractum habentia, quæ tamen in verbis injuncta videbantur inferius describendis hæredibus per illa verba *mandat ut infrascripti ejus hæredes quolibet anno solvant &c.* Hinc proinde, defunctis, tam uxore, quàm primo hærede instituto, prætensionem excitarunt substituti, ut hujusmodi legata, seu onera, tanquam personalia, jam terminassent, idcóque per aliquos annos ea non adimpiendo, juxta ordinarias Fabricæ Sancti Petri facultates alibi *hoc eodem tit.* insinuatas, in ejus Tribunali per legatarios vel [juxta stylum] per ejusdem Fabricæ Procuratores pulsati fuerunt, atque causæ Patrono firmiter credente dictam personalitatem, cum requisitus essem ad scribendum pro eadem opinione substinenda, more Advocati, causæ inservientis.

Deducebam in primis regulam generalem deductam ex una opinione, de qua apud infra allegandos, ut legata relicta ab instituto, non censeantur relicta
2 à substituto; Atque in terminis specialibus annui legati pij, pro anniversarijs, alijsque similibus operibus pijs, ut quoties directa sunt ad primum hæredem, non afficiant secundum, deducebam ea, quæ habentur *apud Riminald. jun. cons. 536. n. 76. Surd. cons. 123. nu. 17. cum seqq. Capyc. Latr. consult. 53. n. 54. & consult. 54. num. 2.*

Restrictionem autem ad primos hæredes deducebam dupliciter; Primò nempe ex illo verbu *infrascripti*, quod est personale, ac ad oculum demonstrativum personarum, quibus directum est, ut in eisdem 3
specialibus terminis advertitur *apud Surd. cons. 153. n. 16. & 17. Capyc. Latr. dicta consult. 23 nu 53 & 54. & consult. 24. n. 1. cum seqq.* & generaliter *Rota apud Burats. decis. 555. n. 5. & 587. n. 9.* & frequenter in alijs.

Et secundò ob discretivam, quod scilicet quando de ulterioribus hæredibus testator loqui voluit, id expressit, ut fecerat in prohibitione alienationis bonorum, dum expressè locutus est de institutis, & substitutis, ideoque intrat vulgare argumentum discretivæ, 4
quod ubi voluit, dixit &c. communiter deductum ex textu *in l. unic. §. fin. autem Cod. de caduc. tollend.* ut in eisdem specialibus terminis advertitur *per Capyc. Latr.* sive Scribentes apud eum *dicta consult. 24. num. 3.*

Neque obstare dicebam, quod ageretur de legatis pijs, quoniam ex veriori, magisque recepta sententia
pluries deducta *hoc eodem tit.* frequentius autem *sub* 5
altero de testam. favor piæ causæ, nimirum operativus est circa solemnitates, easque removenda obstacula, quæ pendeant à jure positivo, non autem circa voluntatem; cujus defectus dicitur juris naturæ, quod magis afficere debet causam piam, quam prophanam, ex plùries insinuata ratione, quod Ecclesia, vel pia causa, ad majorem veritatis naturalis cultum tenetur, dum eam tantum active, ac passive attendit, sæcularibus in hoc exemplum præbere debet, sive esse exemplari.

Curando præmissa omnia, & alia [præter stylum] exornare cum alijs regulis, ac propositioni-
bus generalibus; atque super earum singulis, cum 6
consueto inepto, ac superfluo pragmaticorum labore, magnum facere auctoritatum sive allegationum cumulum, ut ita ignaro vulgo scriptura docta, beneque elaborata, ac fundata videretur, ut frequentius sequi solet in illis causis, de quibus ipsi Scribentes magis timent; Ideoque in classicis, ac judiciosis Advocatis, de scripturis brevibus magis timendum est, quoniam tunc signum est, quod habeant motiva solida, & stringentia; Nisi quandoque necessitas respondendi objectis, vel elucidandi æquivoca [cum quibus procedi dignoscatur,] ad aliquam prolixitatem cogat, cum alias prolixitas paupertatem judicij denotet.

Quamvis autem hæc deducerem more Advocati conducti ad causæ opportunitatem; Pro consueto ta-
men stylo [Dei gratia benigne assistente, nunquam vio- 7
lato,] Partibus, vel alteri pro eis requirenti, libere insinuavi meas difficultates, meumque diversum sensum, ideoque consului, ut honesta concordia procurari deberet, ut credo sequutum esse.

Ad id movebar in primis, quoniam in superius insinuata quæstione disputata per *Bart.* & alios *in l. 5. §. fin ff. de alim. & cibar. legat.* an scilicet legata reperi-
bilia, tractumque successivum habentia, relicta ab in- 8
stituto, repetita censeantur a substituto; Quoties agatur de legatis pijs, probabilior, magisque communis opinio videtur affirmativa, ut patet ex relatis *per Surdum de alim. tit. 8. privil. 15. Menoch. lib. 4. præsumpt. 108. n. 47. Castill.* [quem solum pro notitia aliorum allegare sufficit] *S tom. controv. cap. 52. per tot. Rot. decis. 140. n. 3. par. 5. divers.*

Ut enim pluries in alijs *hoc eodem tit.* advertitur, præsertim occasione agendi de quæstione, an certa designatio favore piæ causæ, semper importet demonstrativam necne; Quamvis vera sit superius insinuata propositio, ut in ijs; quæ sunt voluntatis,
nullus piæ causæ favor dignoscatur; Attamen id 9
procedit, ubi voluntas sit certa, adeout esset dare, ut pia causa aliquid assequeretur, præter, vel contra intentionem

intentionem disponentis; Secus autem ubi agatur de ambigua voluntate, quæ interpretationem exigat, ideoque sit quæstio, an lata, magisque benigna, vel è converso stricta, & rigorosa interpretatio facienda sit, quoniam in hoc operativus est piæ causæ favor, ut lata, benignaque interpretatio fieri debeat, juxta generalem propositionem quam habemus, ubi legatarius sit magis conjunctus, seu verisimiliter magis dilectus, quàm hæres, qualis reputatur pia causa in concursu præsertim hæredis extranei, ut in hac facti specie.

Quæstio etenim, majoris, vel minoris dilectionis, cadit in concursu piæ causæ, cum filijs, & descendentibus, istoque casu nostri [pro consueta frigiditate] nimium certant, ac scinduntur; Alijs simpliciter, ac indiscrete tenentibus partes piæ causæ;
10 Alijs è converso indefinite tenentibus partes liberorum; Alijs verò distinguentibus, inter legitimam, & reliquam hæreditatem, ut in prima parte, pro liberis, in altera verò pro pia causa respondendum sit; Et alijs demum, probabilius, magisque judiciose opinantibus, ut in ista quæstione, utpote facti, ac voluntatis, erroneum sit, certam, ac generalem statuere regulam cuicumque casui applicabilem, cum potius, juxta hujusmodi quæstionum generalem naturam, decisio pendeat ex facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantijs, ex quibus, etiam in transversalibus, vel extraneis hæredibus, non implicat dari posse verisimilem majorem dilectionem erga hæredem, quàm erga piam causam legatariam, & è contra respectu liberorum; Benè tamen piæ causæ, adversùs eos, qui non sint de liberis, pro majori dilectione assistit regula, quæ licet inducat præsumptionem juris tantum, elidibilem per contrariam probationem, etiam præsumptivam, & conjecturalem; Attamen eam facit operationem, ut pro ipsa in dubio sit judicandum, ubi contrariæ probationes, vel conjecturæ non urgeant; Isteque est effectus dictæ quæstionis in abstracto disputatæ, non autem, ut idem generaliter in omni casu dicendum sit.

Ultra hanc generalitatem, quod scilicet concursus esset inter piam causam, & hæredes extraneos; Accedebant quoque pleræque specialitates, quæ pro meo sensu in hoc proposito principaliter, magisque spectandæ sunt; Primò nempe, verbum *in*
11 *perpetuum* pluries repetitum; Secundò subjecta materia, seu qualitas piorum operum, quæ tractum perpetuum, ac successivum probabiliter suadebat; Tertio vires hæreditatis, dum ita bene utrique consultum remanebit, [idque nimium in hoc proposito attendendum venit;] Quartò, inverisimilitudo, ut plus gravare voluerit uxorem, & nepotem cognitos, ac dilectos, quam alios successores nascituros, ac ignotos, magisque remotos; Quintò quia loquutus est de hæredibus in numero plurali, cum tamen ubi de stricto jure in verborum formalitate immorandum esset, unicus esset hæres, neptis scilicet, dum ex veriori sententia, institutio uxoris hæredis usufructuariæ, importat solum legatum juxta plene firmata *apud Merlin. decis.* 505. alias *decis.* 22. *par.* 6 *rec.* & pluries *sub tit. de legit. & detract.* ac etiam *sub altero de hæred.* & sub *altero de fideic.* Et sextò, quoniam ex alijs testamenti partibus constabat, quod etiam substitutos, ac ulteriores mediatos hæredes, sub isto hæredum vocabulo expresserat, dum idem genericum vocabulum in ejus lata significatione, ipsis quoque convenit; Ideoque ex his omnibus, probabilius esse credebam, ut hæc legata perpetuum successivum tractum habere deberent.

Major enim dubitatio circa dictam quæstionem, an legata relicta ab instituto, repetita censeantur à substituto, cadere videtur, quando ad primò institutum, per nomen proprium, ac appellativum dispositio directa sit, ut alibi *hoc eodem tit.* super ista quæstione advertitur præsertim *disc.* 54. Et nihilominus etiam isto casu, id producit simplicem juris præsumptionem in dubio attendendam, quando alia in contrarium non urgeant [quod tamen nimium rarum est.] 12

Ideoque omnino verius esse dicendum est, ut in ista quæstione, eodem modo, quo generaliter in alijs ultimarum voluntatum, erroneum sit, in generalitatibus principaliter immorari, quoniam decisio in singulis casibus, ex eorum particularibus qualitate, & circumstantijs inquiri debet, attendendo principaliter substantiam verisimilis voluntatis potius, quàm immorando in verborum formulis, & grammaticalibus significationibus, sive in regulis, & doctrinis generalibus; Idque pluries, ac semper inculcare opportunum, imo necessarium videtur, cum in hoc nimium invaluisse videatur modernorum pragmaticorum abusus in contrarium, pro meo sensu, perpetuo damnandus; Id etenim producit in ista facultate tot æquivoca, & confusiones in dies majores, non distinguendo casuum, vel circumstantiarum diversitatem, diversamque rationem, & à qua distinctione pendet congrua applicatio, seu decisio, cum in hoc tota versetur Judicantis, vel Consulentis peritia; Doctrinarum etenim, & allegationum consarcinatio, etiam ineptis copiam temporis, & librorum, ac patientiæ habentibus, nimium hodie est facilis, sed punctus est in bene distinguendo triticum à palea, quod non omnibus conceditur. 13

† Vide deducta infra *disc.* 64.

ROMANA LEGATI, SEU ONERIS

Pro ARCHICONFRATERNITATE SANCTISSIMÆ Trinitatis Peregrinorum.

Cum BARTHOLOMÆO CEDRONO.

Responsum pro veritate.

An conditiones, vel onera legato adjecta, quæ sint adeo præjudicialia, ut non expediat legatario acceptare vitient legatum, vel potius vitiata remaneant, ac pro non scriptis habeantur, ideoque legatum adhuc debeatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Voluntas testatoris non potest dividi, atque pro parte acceptari, & pro parte non.*
3 *Quod in ultimis voluntatibus conditiones à jure reprobatæ vitiantur, secus in contractibus.*
4 *Munus Procuratoris, & Ministri confidentiarij est quandocumque revocabile.*
5 *De captatoria, vel dispositione, quæ cum ea similitudinem habeat.*
6 *Ubi voluntas est certa, illa debet naturaliter per Ecclesiam, vel piam causam servari.*
7 *De differentia, ubi conditio ab initio inest legato, vel quando illi puro adjicitur ex intervallo.*
8 *Graviter infirmi plura dicunt ad suggestionem præter intentionem.*
9 *De verisimili voluntate testatoris, quod si cogitasset ad oneris præjudicium non adjecisset, ac etiam legasset; & dantur similia.*
10 *Ademptio est odiosa, & strictè capienda.*
11 *Exitus causæ.*

DISCURSUS XLIII.

1 IN testamento legavit Antonius Confraternitati, cui erat adscriptus, loca 20. montium, adjecto solum onere modici numeri missarum singulis annis; In codicillis autem, ad biduum, ac pene in mortis articulo conditis, aliud addidit onus, ut Confraternitas teneretur Bartholomæo nepoti conferre munus exactoris in capite ejus redditunm, cum mercede, seu salario dari solitu; Sin minus in ejusdem Bartholomæi facultate esset, aliam Ecclesiam, vel pium locum in dicto legatu nominare; Cumque ex prudentialibus, & œconomicis motivis, dictæ Confraternitatis nimium qualificatæ Administratores judicarent non expedire hujusmodi onus adimplere; Tùm quia munus erat magnæ confidentiæ; Tum etiam ob hujusmodi malam introdectionem, ut ita captari possent Confraternitatis officia, seu munera, Hinc propterea plures desuper consuluit Advocatos, quid expediret, & an respuendo dictum onus, legatum assequi posset.

Alter Advocatus credebat, ut legatum dividi non posset, sed vel esset in totum acceptandum cum sua causa, vel in totum repudiandum; An autem expediret unum, vel alterum eligere, id non pendebat ex puncto juris, sed ex alijs prudentialibus, & œconomicis motivis, de quibus ad ipsos Administratores, non autem ad Jurisconsultos inquirere pertinebat.

Movebatur autem dictus Respondens, ex generali nimiumque vulgato axiomate, de quo *in §. disponat* 2 *auth. de nupt.* ut testamium præcepta pro lege servanda sint, ac etiam ex altero axiomate, quod unus & idem actus non potest pro parte approbari, & pro parte reprobari, ut in specie conditionum, quæ in legatis, alijsque ultimis voluntatibus adjiciuntur, habemus integros titulos: *De condit. institution De condit. adjectis &c. Et de instit. & substitut.* Eodemque triplici *tit. de legat.* 1. 2. & 3.

Et quamvis ipse admitteret verum juris princi-3 pium, de quo particulariter, ac plene actum habetur *sub tit. de test. in disc.* 73. deductum ex text. *in l. 3 ff. de condit. & demonstr. l. 1. ff. de condit. instit.* ubi *Bart.* & alij communiter *l. reprehendendo Cod. de instit. & substit.* cum concordantibus, de quibus *dicto discur.* 73. quod in ultimis voluntatibus, conditiones impossibiles, vel turpes non vitiant, sed vitiantur, ejsque pro non scriptis habitis, legatum validum est, ac debetur, cum in hoc differant ultimæ voluntates à contractibus, ut in istis individuum voluntatis rigorose attendatur, magisque stricte procedatur, in illis autem ex præsumpta mente testatoris fiat magis benigna interpretatio, ut *eodem disc.* 73. *de testament.* Nihilominus ejus difficultas erat in applicatione; quod scilicet ista conditio non videretur impossibilis, neque turpis, vel inhonesta, seu alias de jure reprobata, cum ageretur de munere inferiori, & mecanico proportionato personæ, & cum jam per locum retineretur exactor tanquam necessarius, neque alteraretur solitum salarium, & consequenter id aliud non contineret nisi simplicem gratificationem assumendi in eodem munere, magis unam, quàm alteram personam.

Diversa fuit mea sententia, ut scilicet, potius intraret dicta juris regula, pro conditionis, seu oneris vitiatione, quodque ista condinio inhonesta esset, ac de jure improba, ideoque vitianda, ac habenda pro non scripta, eaque non obstante, legatum debitum esset.

Movebar; Tum ex circunstantijs facti, ex qoibus in omnium sensu ista reputabatur mala, & perniciosa introdictio, ideoque potius expediebat legatum repudiare; Tum etiam quia, cum munus hujusmodi procuratoris, & exactoris, reputetur summæ fiduciæ, illud de sui natura debet esse liberum, & quandocumque revocabile, adeout neque contractus expressus, atque de sui natura obligatorius ad id obliget, juxta unam 4 opinionem, quam sequuta est *Rota in Romana œconomia*, de qua habetur actum *libr. 7. tit. de tutor. & administr. disc.* 20. ubi concordantes; Igitur multo minus dicebam ut obligatoria esse non debeat ultima voluntas, in qua juxta supra insinuatam distinctionem, longe magis benigne proceditur.

Et fortius quia, cum hic minister, seu officialis magnum peculium administrare debeat, ita posset societatem notabiliter damnificare, ejusque exigendas pecunias consumere, alijsque usibus erogare, unde propterea dicebam quod ista dici posset dispositio captatoria, de qua *sub tit. de testam. disc.* 42. Vel 5 quod quamdam similitudinem cum ea contineret, & consequenter ut dicenda esset conditio à jure improbata.

Quamvis autem crederem, quod de stricta juris censura hæc aliquam probabilitatem haberent, atque in judicio substentabilia essent; Attamen, ubi constaret certitudinaliter, quod talis esset præcisa, & determinata voluntas testatoris, quia nempe aliàs legatum non fecisset; Tali casu in eamdem sententiam ego quoque 6 devenissem; ut legatum, vel acceptandum esset cum tali onere, vel respuendum, cum in eo semper fuerim sensu pluries insinuato, ut Ecclesia, vel pia causa, debeat magis attendere solam veritatem naturalem, atque nolle ex quibusdam subtilitatibus juris positivi, captare aliena invito domino; Solumque ut alibi *hoc eod. tit.* advertitur, piæ causæ favor operatur circa benignam interpretationem voluntatis, quando hæc ambigua sit.

Verum favore legatarij pro rejectione oneris magis me movebant contrariæ facti circunstantiæ, ex quibus probabiliter testatoris voluntas esset potius in oppositum, dum onus, vel conditio adjecta non erat in ipsamet prima dispositione, adeout dicenda veniret conditio nativa, atque ab ipsa ordinatione insita, redolens individuum voluntatis, dum legatum in sua 7 ordinatione facta in testamento condito in statu magis valido, & quando melior erat intellectus operatio, erat purum, illudque suam probabilem habebat causam magnæ affectionis, quam idem testator habebat erga adeo pium opus, in quo ipse longo temporis intervallo, tanquam unus ex confratribus, cum nimia charitate, ac frequentia se exercuerat; Codicilli autem inti erant pene in articulo mortis, ipsoque Bartholomæo præsente, quo casu præsumitur, ut ad ejusdem suggestionem id factum esset ex deductis *apud Cap. yc. Latr. consult.* 95. *num.* 40. Quoniam ut pluries adver-8 titur in dicta sua materia *sub tit. de testam.* graviter infirmi, ac morti proximi, ex vi morbi, ac mortis cogitatione turbati, vel oppressi, non bene discurrentes quid agant, vel dicant, omnibus respondent affirmative.

Et nihilominus, ubi etiam admittendus non esset hic intellectus, qui aliquam redolere videtur speciem delicti, ac turpitudinis, sed dicendum esset, ut ista conditio, ex sincera testatoris voluntate proveniret; Ad hæc tamen, probabilius dicendum esse credebam, ut ita disponeret, eo quia crederet, quod conditio con- 9 grue impleri posset, neque exinde superius insinuata inconvenientia resultarent, quodque si ad id advertisset, verisimiliter eam non adjecisset, vel remisisset; Ad instar eorum quæ habemus ad materiam textus *in l. si unquam Cod. de revocand. donat.* super resolutione donationis ob supervenientiam filiorum; Sive [magis proxime] quæ habemus de omnimoda irritatione testamenti ex causa præteritionis ignoranter factæ etiam respectu legatorum, adeout non iuret dispositio *Authenti. ex causa Cod. de liber. præterit.* ut in dicta sua

materia

materia *de testamen.* advertitur, quoniam, tam in uno, quàm in altero, vel in alio simili caso, intrat consideratio, an ex facti circumstantijs, verisimilis testantis voluntas desumi valeat, ut hoc non obstante, adhuc legatum, vel aliam dispositionem fecisset.

Ponderando quoque in idem ea, quæ pluries *hoc eodem titul.* insinuantur circa odibilitatem ademptionis non præsumendæ, ac difficilius inducendæ,
10 & sic quod magna differentia sit inter casum, in quo ista esset unica dispositio, cui ab initio hujusmodi conditio inesset, tanquam nativa, & in ipsa sui origine insita, cum tunc probabiliter dubitati posset, ut istius conditionis implementum fuisset primarium in intentione testatoris, atque dispositionis causa finalis, vel saltem principaliter impulsiva; Et casum controversiæ, in quo constabat, quod dispositio in sui origine erat pura, & principaliter ordinata erga pium opus, non solum ex legis generali præsumptione, sed ex dictis particularibus facti circunstantijs id nimium probabiliter suadentibus; Onus autem ex intervallo adjectum erat cum dictis circunstantijs aliquam suspicionem, seu malam faciem redolentibus, illudque ademptionem ita importabat; Atque cum his considerationibus, & particularibus facti circunstantijs, indagando substantiam verisimilis voluntatis testatoris, hujusmodi quæstiones decidendæ veniunt, potius quàm cum regulis, ac propositionibus generalibus.

Quia verò legatarius prævidens difficultates adierat Congregationem Fabricæ Sancti Petri, eamdemque
11 que in casu non implementi nominaverat, libenterque nominatio acceptata fuerat, nisi societas, intra certum terminum, legatum cum sua causa acceptaret; Quamvis probabiliter sperari potuisset, præsertim à Congregatione Generali, justitiæ complementum prout de jure, omni ejusdem Fabricæ utilitate, vel interesse postposito; Attamen ex prudentialibus motivis, ego quoque in eam deveni sententiam, ut non deducendo ad praxim dictam conditionem, cum aliquo honesto concordiæ temperamento ejusdem conditionis remissio a præfato interessato obtineretur, atque ita credo sequutum esse, cum amplius de controversia actum non audierim.

† DE conditionibus legato adjectis, quando vitientur nec ne, habetur infra *disc.* 58. & latius *sub tit. de Testam. disc.* 73.

MARSICANA LEGATI

Pro THOMASETTIS,

Cum PP. SCHOLARUM PIARUM.

Casus disputatus coram Arbitris, postea concordatus.

Demandata per testatorem erectione alicujus Monasterij in domo ejus habitationis, an ipsa domus legata censeatur, & quomodo, quatenus non ibi, sed alibi Monasterium fundaretur; Et quid si domus, pleno jure non spectaret ad testatorem, an hæres teneatur eam redimere; vel solvere æstimationem legatario.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De usuris legatorum remissivè.*
3 *Testator legare potest rem hæredis, seu alias de ea disponere, & quando secus.*
4 *An legata re aliena, debeatur æstimatio remissive.*
5 *De axiomate quod actore non probante, reus absolvitur, & de alijs similibus.*
6 *Legatum factum cum certo præsupposito, seu cum certo fine, non debetur isto cessante.*
7 *Si mandetur erigi Conventum in prædio, non per hoc ipsum prædium totum legatum censetur.*
8 *Si quis mandet ex ejus bonis erigi Monasterium, istud censetur hæres institutus.*
9 *Institutio hæredis fit per quæcumque verba universitati adjecta.*
10 *Legato reddituum, censentur legata tot bona illum fructantia.*
11 *De conclusione de qua n. 8. & quando secus dicendum sit.*
12 *De materia fructuum rei legatæ, & de differentia inter legatum speciei, & quantitatis, &c.*

DISC. XLIV.

JUxta seriem de qua in hac eadem causa *sub tit. de usur. disc.* 29. legatum factum per N. Thomassettum scutorum 10. m. pro erectione conventus Religiosorum in patria, plures produxit controversias, Primam nempe inter istos PP. Scholarum Piarum, & Silvestrinos, cui potius illud congrueret, & de hoc habetur *sub tit. de Regular. in Miscell. m. Ecclesiastic. disc.* 34. Et secundò post Victoriam à dictis PP. Scholarum Piarum reportatam, cum hæredibus testatoris super legati implemento, quod plures habebat inspectiones, seu punctos, quorum aliqui consistebant in nudo facto; Duo autem potissimum consistebant in jure, Primo scilicet, an pro dicto legato quantitatis deberentur usuræ illius medij temporis, in quo implementum dilatum fuit; Et secundò cum testator mandasset, ut Conventus erigeretur in domibus ejus habitationis, quarum aliqua pars tantum erat ad ejus liberam dispositionem, altera verò pars tanquam emphyteutica pacti, & providentiæ, transierat ad eosdem hæredes tanquam agnatos jure proprio; An ipsi tenerentur, ob qualitatem hæreditariam, totam domum præstare, vel ejus æstimationem, nec non restituere pensiones seu fructus medij temporis; Cumque istæ differentiæ compromissæ essent in duos Prælatos Partium benevolos, post aliquas disputationes coram eis habitas, honesta concordia ipsas terminavit. 1

De primo puncto concernente fructus, seu usuras dicti legati quantitatis, habetur actu in *dicto disc.* 29. 2
de usur. tanquam in propria sede, idque priusquam quàm istæ disputationes habitæ essent, occasione scribendi pro veritate, sive occasione molestiarum Tribunalis Fabricæ S. Petri.

4 Quatenus igitur pertinet ad alterum punctum legati domorum; Dicebam ego scribens pro hæredibus [etiam in sensu veritatis] quod quando ageretur de nova fundatione, quam Religio actrix, ad normam desiderij, seu voluntatis testatoris facere vellet in his domibus; Tunc pro illa earumdem domorum parte, quæ 3
necessaria, imo Judicis arbitrio congrua, seu oportuna esset, tenerentur id pati, non obstante jure proprio, quod in vim investituræ emphyteuticæ in majori parte habebant; ex recepta conclusione, de qua pluries *sub tit. de fideicom.* ac etiam sub altero *de testam.* & sub altero *de legitima & detractionibus*, & forsan alibi hoc eodem titulo quoque insinuata, quod testator legare potest bona propria hæredis, seu alias de eis disponere, saltem ad mensuram, seu proportionem virium suæ hæreditatis, ejusque emolumenti; Quodque ex magis communi, & recepta opinione, regula *textus in l. cum à matre C. de rei vendicat. & l. vendicantem ff. de evict.* ut hæres ratum habere teneatur factum auctoris, illudque præcise, ac in forma specifica adimplere, procedat etiam in bonis proprijs, vel ex propria persona sibi competentibus; Quoties tamen non obstet ipsa qualitas bonorum, quæ non sint in commercio absque certa solemnitate, unde propterea

etiam

etiam hæredi licentia tribuatur impugnandi factum auctoris, ut præsertim contingit in feudis, vel illis bonis, quæ sint de Regalibus; Vel quod expressa hominis prohibitio sive etiam prohibitio implicita per legem sub intellecta, ratione dilectionis, & desiderij testatoris, aut conspicuæ qualitatis ipsorum bonorum, hujus regulæ limitationem non inducat, undè propte-
4 reà intret altera quæstio, an debeatur æstimatio juxta insinnata *hoc eodem tit.in januen.disc.*1.

Difficultas verò intrabat, quod ijdem Religiosi contemnentes in hac parte votum testatoris, pro majori oportunitate [cum auctoritate tamen superiorum] alium elegerant locum fundationis Conventus, undè propterea ista domus petebatur ad lucrum, seu legati impinguationem, ptu bursali emolumento in reddito, quatenus eam retinere vellent, vel in pretio in casu venditionis; Atque in hoc, licet pro diligentijs tunc habitis, per Scribentes hinc inde, casus non dedisset invenire DD. qui ad hos præcisos terminos
5 descendant; Attamen ego dicebam, quod magis fundata videretur intentio hæredum, quibus tanquam reis conventis sufficit vincere per non jus actoris juxta vulgarem regulam textus *in l. actor Cod.de prob.*&. de qua *apud Mantic.decis.*241. *Gregor. & Add. dec.* 228. & passim; Eamque habere locum quoque in beneficialibus, alijsque juribus ecclesiasticis, vel spiritualibus, habetur pluries *sub tit.d. benef.* Sive quod intraret vulgare, & quotidianum dicterium, *jo. Andr. in addit ad speculator.* de quo pluries *sub tit. de fidei.*. nempè *fideicommissum de te non loquitur*; Aut dicterium *Baldi*, ut id quod instrumentum, vel testamentum non cantat, neque ego cantabo, cum similibus.

Substantia etenim legati per viam dispositivam, residebat in præstatione scutorum 10. m. Domus autem
6 stabat solùm demonstrativè, seu præsuppositivè, pro loco constructionis, quatenus ista ibi sequeretur; Et consequenter, dicebam quod intrabat altera vera, & recepta propositio juris, ut quælibet dispositio facta cum certo præsupposito, subsistat quatenus istud quoque subsisteret, Sive quod facta pro certo fine, eatenus locum habeat, quatenùs iste impleatur; Et sic quod hæredes ità præstare deberent patientiam, atque se opponere non possent voluntati, seu desiderio testatoris, quatenùs Religiosi prædicti, erectionem in hoc loco facere vellent, idque pro sola parte ad id necessaria, vel opportuna, non autem quod isto fine non adimpleto, ipsæ domus censerentur legatæ ad emolumentum bursale.

Ad quod probandum ponderabam, quod ubi ista Religio primo loco vocata, nollet, vel non posset
7 hanc fundationem facere, testator subsidiarie vocaverat illam Capuccinorum, istique fundare volentibus, stante eorum instituto vivendi extra mœnia seu habitatum, testator alium locum destinaverat in quadam ejus tenuta, seu magno prædio, quod utique dici non poterat, ut totum veniret sub legato, sed solum, id importaret, ut hæredes, quamvis solo jure hæreditario idem prædium possidentes, in eo dictam fundationem pati tenerentur, atque tantam assignare terreni partem, quanta necessaria, vel oportuna esset pro Conventu, ac proportionatis hortis, & officinis; ita à pari.

Scribentes in contrarium pro actoribus, totum fun-
8 damentum constituebant in doctrina *Baldi, & Imola in l. 1. ff. de testam.* illam, pragmaticorum more nimium magnificando tanquam specialem; Verum advertebam quod hæc doctrina extranea videbatur à casu controversiæ; Dicunt enim præfati DD. [& bene] quod si testator, nullo scripto hærede, mandet, ut de ejus bonis erigatur Monasterium, tunc istud dicitur institutus hæres, quodque ita per hunc modum loquendi, implicita institutio universalis facta dicitur; Id autem nil commune habet cum casu, cum id proveniat ex diversa ratione alibi *hoc eodem tit.* & sub altero *de hæred.* & *de testamen.* insinuata, quod. s. per jus no- 9
vum, sublatis superstitiosis subtilitatibus juris antiqui, hæredis institutio fieri potest per quæcumque verba, quæ bonorum universitati adjecta sint, quamvis obliqua, ac etiamsi jure legati.

Deducebant quoque doctrinam *Ruin.cons.*63. *num.* 3. *lib.* 2. quæ pariter extranea erat, dum continet conclusionem alibi *hoc eodem tit.* insinuatam præsertim 10
disc. 21. ut facto legato alicujus annui redditus, legata censeantur tot bona, quæ reddant illum fructum ad materiam textus *in l. si quis argentum Cod. de donat,* sed pariter id extraneum erat a casu controversiæ.

Concipiebam ego aliquam probabilem dubitandi rationem [per Scribentes tamen in contrarium non
deductam] quod cum pro fundatione alicujus Conven- 11
tus necessaria sint ædificia, quoties ista jam habeantur, minor sumptus requiratur pro ejusdem ædificij reductione ad usum Religiosorum; Et consequenter, quod ideo testator sufficientem crediderit dictam summam scutorum 10. m. quia provisum ita credebat cum hoc ædificio materiali, sine quo majorem summam probabiliter reliquisset, quodque ita implicite, seu præsuppositive, istæ domus venirent sub legato, ejusque para essent, itaque consideratio aliquam mihi inferebat difficultatem; Pro ea tamen evitanda [quatenus excitaretur,] considerabam, quod ubi neque ista Religio, neque altera Cappuccinorum per ipsum testatorem vocata, hanc fundationem facerent, tunc idem testator vocabat eam Religionem, quam Communitas loci eligeret, & quæ jam elegit illam Silvestrinorum, ut advertitur *dicto tit. de Regular.* Istoque casu, nullam de loco, vel domibus mentionem fecit, sed solum dictam summam scutorum 10. m. præstari voluit, unde propterea desumebam argumentum, quod mentio domorum non fuit causa summæ minoris, quodque aliàs summa major relicta fuisset, sed potius quod stante hujus Religionis instituto, circa pauperum puerorum instructionem, pium testatoris desiderium esset, ut hoc opus ab eo exoptatum in patria, impleretur in loco, in quo, ob ejus habitationem in vita, aliquam habebat affectionem, ideoque adesset dictum implicitum legatum patientiæ, quatenus finis ab eo desideratus impleretur, & non aliàs.

Hinc de consequenti resultabat decisio alterius
puncti fructuum, quoniam si domus non veniebat sub 12
legato, utique vanum erat prætendere fructus sine sorte, ac accidentia sine substantia; Si verò è converso domus sub legato veniebat, cum tunc ageretur de legato speciei præsertim favore Ecclesiæ, vel piæ causæ, cujus favore dominium ipso jure, ac recta via in eam transit, admittebam quod fructus sibi deberentur, ut distinguendo inter legatum speciei, & legatum quantitatis in hac materia fructuum, vel usurarum legati advertitur *dicto tit.de usur. eodem disc.* 29. & in alijs ibidem.

† Conferunt deducta infra *disc.* 66.

EUGUBINA LEGATI
AD PETITIONEM
HÆREDUM LÆLII DE FONTIBUS.

Responsum pro veritate.

An legatum factum de fructibus aliquorum bonorum, sit perpetuum, ac transmissibile ad hæredes, vel potius personale, unde terminetur cum vita legatarij.

SUMMA

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Bona possunt esse unius, & fructus possunt esse alterius etiam in perpetuum.*
3 *Quod legatum fructuum sit idem, ac illud usufructus, & num. 6.*
4 *De dictione* ultra *quid importet.*
5 *Discretivus modus loquendi probat diversam voluntatem.*
6 *De eadem conclusione de qua n. 3.*
7 *De verbis personalitatem denotantibus.*
8 *Quando procedat conclusio, de qua n. 2.*
9 *Quomodo Advocati debeant se gerere in Consilijs, qua ab eis petuntur &c.*

DISCURSUS XLV.

1 Tiberius de Fontibus, in notabili asse ex ejus virtute parto, hæredes instituit plures ex fratre nepotes, quorum primogenito [qui Lælius appellabatur] legavit fructus aliquorum locorum montium, ratione adjecta, ut melius ejus decorem substinere posset; Quare sequuto dicti Lælij obitu, inter ejus hæredes, ac illos Tiberij, orta est controversia, an istud legatum, cum vita legatarij cessasset, vel potius ad ejus hæredes transmissum esset, suamque durationem haberet; Atque desuper ex parte dictorum hæredum Lælij pro veritate consultus, Respondi præcise, ut sequitur.

Pro transmissione plura faciunt; Primò, quod non implicat, ut alicui soli rei fructus perpetuò, ac transmissibiliter acquirantur, ejusdem rei dominio penes
2 alterum existente, adeout detur dominium fructuum, contradistinctum à dominio ipsius rei, seu causæ productivæ, ex deductis *apud Grat discept.* 839. *num.* 21. *&* 22. *Ann. alleg.* 104. & firmavit *Rota in Tiburtina castrorum.* 1. *Octobris* 1662. 13. *junij* 1663. 9. *junij* 1664. *&* 9. *Februarij* 1665. *coram Bevilaqua*, in quibus agitur solum de difficultate resultante à dispositione textus *in l. Antiquitas C. de usufr.* an scilicet hoc dominium esse possit perpetuum, vel solum ad primos, aut aliquos hæredes limitatum ob inconveniens, ne proprietas perpetuò inutilis remaneat, & de quo casu agitur *sub tit. de feud. disc.* 61. Ideoque quidquid sit de ista difficultate, certum videtur, ut non exinde quod dispositio de solis fructibus loquatur, ita de sui natura terminetur cum vita, dum simul stare possunt, ut sit de solis fructibus, & tamen sit transmissibilis.

Et quamvis in pleris que juribus inferius allegandis, expresse disponatur, ut idem importet legatum fructuum, ac illud usufructus, de cujus natura est, ut
3 cum vita terminetur; Nihilominus dicta jura procedunt, ubi de annuis fructibus dispositio concepta sit, adeout, ex illa annuali distributione potius, quàm ex natura dispositionis fructuum, hic effectus resultet.

Secundò, quia testator dixit facere hoc prælegatum, ultra portionem hæreditariam eidem Lælio relictam; Dictio autem *ultra* importat repetitionem qualitatum
4 præcedentium, ut ex *Decio*, & alijs plene habetur collectum *per Barbos. dict.* 428 *num.* 3. ejusque naturæ est omnia æqualiter determinare, ut ex *Bero. cons.* 204. *num*, 44. *lib.* 1. *Surd. dec.* 285. *num.* 12. *in princip.* unde cum hæreditaria portio sit absque dubio perpetua, & transmissibilis, talis etiam videtur hæc alia dispositio, eodem jure per dictam dictionem regulanda.

Tertiò fortiter, ex discretivo modo loquendi, quo testator usus est, quoniam, ubi voluit legatum terminari cum vita legatarij, id expressit, ut liquet ex legato
5 annuorum scutorum 12. relicto Hippolytæ sorori ibi, *mentre la detta vivera, è che seguita la sua morte, cessi il pagamento*; Igitur quando voluit, ut legatum esset temporale cum vita terminandum, id expressit, signum clarum quod diversimode voluit, ubi non dixit *ad text. in l unic. §. sin autem, C. de caducit. tollend.* & est axioma quotidianum.

E converso plura in contrarium urgent; Primò nempe illud verbum *annualmente*, fructuum legato adjectum, per quod legatum fructuum ab illo ususfructus non differre litteraliter disponitur *in l. si quis* 6
ita 23. *ff. de usufruct. & l. cum ita* 41. *ff. de usufruct. legat.* quarum verba registrantur *per Castill. de usufruct. cap.* 29. *num.* 5. Atque liquet ex omnibus tractantibus quæstionem, an legatum fructuum importet idem, quod ususfructus, & de qua post magistralem traditionem *Bart. in l. fundi Trebatiani ff. de usufruct. legat.* habetur *apud Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 156. *Mantic. de conject. lib.* 9. *tit.* 5. *Castill dicto cap.* 29. & alios apud eos, quoniam dicta quæstio percutit effectum, ut legatum fructuum sit minus, quàm illud ususfructus, non autem ut sit, majus, ac transmissibile.

Secundò nimium urgere videntur illa verba, *acciò* 7
possa mantenere meglio il suo decoro, quæ videntur personalia, atque respiciunt solam personam dicti legatarij, ut denotat illud verbum *suo, Seraphin. decis.* 1337. n. 4. *Barbos. dict.* 397. *n.* 3.

Tertiò subjecta materia, seu qualitas bonorum, quorum fructus legati sunt; Non agitur enim de ca- 8
stro, vel alia re conspicua, cujus intersit habere dominium sine fructibus ad alium pertinentibus juxta casum, de quo *in dicta Tiburtina castrorum sub tit. de feud. disc.* 61. cum ibi allegatis; Sed de locis montium, quorum proprietas absque fructu omnino inutilis, ac fatua est; Si enim testatoris voluntas fuisset facere legatum perpetuum, ac transmissibile, probabiliter reliquisset ipsamet loca montium, non autem solos fructus; Multò magis adjuncto illo verbo *annualmente*, quod usumfructum potius importare videtur; Ac etiam, stante dicta ratione restricta ad personam Lælij legatarij.

Ex his autem videtur, ut hæc secunda pars videatur probabilior, sed quoniam non desunt difficultates, quæ liti ansam præbere possunt, ut supra, atque agitur 9
de modica re, pro qua non convenit inter conjunctos litem haberi; Hinc proinde videtur casus aliqua honesta concordia dignus; Atque ita credo, quod sequutum sit.

† QUando legatum dicatur perpetuum, & transmissibile, vel potius personale, habetur supra *disc.* 33. 34. *&* 36.

ROMANA REDDITIONIS RATIONUM

Pro COMITISSA MARIA CATANEA COSTA

Cum PHILIPPO ET OCTAVIO FILIIS.

Casus disputatus coram A. C. seu Prelato deputato, credo, sopitus per concordiam.

De legato facto per socerum nurui usus gemmarum & jocalium, an cesset per dissolutionem matrimonij sequutam per mortem viri, adeout congruat, necne eidem legatariæ in statu viduitatis.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Legatum factum tutori, vel administratori, an cesset ob cessatam tutelam, vel administrationem.*
3 *An & quæ vestes, & jocalia censeantur donata sponsa, necne.*

4 *Quod*

4 *Quod in casu non adessent doctrina speciales, & quid tali casu agendum sit.*

5 *Sub nomine mortis venit quandoque mors civilis per contraventionem.*

6 *Per transitum ad secunda vota non admittitur legatum, nisi dicatur.*

7 *An usus gemmarum, & jocalium congruere possit mulieri viduæ.*

8 *Quando intret officium judicis pro suppletione voluntatis testatoris in omissis.*

9 *Quod ea, quæ enunciantur, vel præsupponuntur, non importent legatum.*

10 *De regula, quod verba præsuppositiva non inducant dispositionem.*

DISC. XLVI.

1 INito matrimonio inter Benedictum & Mariam juxta seriem, de qua *sub tit. de dote disc.* 57. Octavius pater, ad formam suæ promissionis, etiam sumptuosè sponsam, providit de gemmis, & vestibus, aliisque sponsæ jocalibus, & ornamentis; Postmodum autem in testamento ordinato juxta seriem, de qua *sub tit. de servitut. disc.* 58. disposuit, ut hujusmodi gemmæ, ac alia ut suprà, per ipsum de proprio data nurui, post istius mortem, per quam destinatus usus cessaret, deberent vendi, pretiumque investiri juxta formam ab eo præscriptam ad commodum fideicommissi, vel primogenituræ; Commissa dictæ Mariæ administratione nepotum, ac domus, eidemque legando fructus quarundam domorum in Civitate Januæ, & de qua administratione habetur *sub tit. de tutor. & administrat. disc.* 14. Cùm autem inter matrem & filios, vel eorum alterum, essent ortæ controversiæ super redditione rationum dictæ administrationis, ultra plures alios punctos circa partitas dati & accepti, in facto potiùs quàm in jure consistentes, de duobus præsertim coram Prælato Judice deputato actum fuit; Primò nempè circa dictum legatum fructuum domorum, an esset correspectivum ad dictam administrationem, ac substentationem familiæ sibi commissæ, vel potiùs ab hoc independenter censeretur factum ipsi Mariæ privato nomine, ac ad proprium commodum; Et quatenùs esset juxta hanc secundam partem, an ab eo cecidisset ob contraventionem præcepti testatoris cohabitandi in Civitate Albinganensi juxta seriem, de qua *apud Royas decis.* 204. Et secundò circa dictam dispositionem gemmarum, & jocalium, an scilicèt, ea censeretur facta cum præsupposito durationis matrimonij, in cujus causam à testatore data fuerunt, adeoùt illo dissoluto per mortem viri, undè propterea hujusmodi bona incongrua essent viduæ, factus esset casus præcepti testatoris, super eorum venditione, ac investimento pretij.

Super primo legato, cujus interpretatio pariter nudi facti videbatur, ex verbis, & contextu testamenti, quoad ea, quæ juris sunt, deducebantur hinc inde eadem, quæ ad materiam textus *in l. Nesennius ff.*
2 *de negot. gest.* habentur *hoc eodem tit. disc.* 22. ac etiam *sub tit. de servitut.* ad materiam ususfructus *disc.* 50. & 52. an scilicèt, & quando legatum factum tutori, vel educatori, seu administratori hæredis, vel alterius, censeatur correspectivum ad tutelam, vel administrationem, seu educationem, adeoùt ea cessata, cessare debeat, ex ibi deductis, ex quibus patet, quod quæstio pariter est potiùs facti, quàm juris, ex facti qualitate decidenda, ideoque certam, ac generalem regulam non recipit, ut in omnibus alijs voluntatis quæstionibus contingit.

Quatenùs verò pertinet ad alterum legatum gemmarum, & jocalium; Non intrabat quæstio, de qua & cæteris relatis habetur præsertim plenè actum *in Pisauren. jocalium coram Arguelles impress. post Paitell. de-*
3 *cis.* 20. & 21. & quarum posterior est etiam repetita *decis.* 340. *par.* 10. *rec.* an scilicèt, & quando vestes, ac gemmæ, & jocalia sponsæ transmissa, censeantur donata necne, & de qua quæstione habetur *sub tit. de dote in supplemento*, ubi de recepta distinctione, de qua in mox allegatis *decis. post. Paitell.* inter usualia, & pretiosa festiva, quoties in una, vel altera, specie diversæ voluntatis probationes, vel argumenta non habeantur; Quoniam planum erat, ac extra controversiam inter partes, ut ea donata non censerentur, sed tanquam tradita ad solum usum, ac ornatum, remanerent in dominio, & hæreditate Octavij; Ideoque solus punctus erat super interpretatione legati, seu dispositionis ut suprà super eis factæ in testamento.

In his autem terminis præcisis, pro illis diligentijs, quæ in hujusmodi disputationibus per Scribentes hinc indè adhibitæ fuerunt, casus non dedit invenire doctrinas, quæ ad eos descendant, istumque punctum decidant; Quare discurrendo,] ut tali casu facere oportet] cum generalitatibus, ac ratiocinijs; Dicebam ego scribens pro Maria, quod cùm testator in verbis præsupposuisset usum ad vitam dictæ mulieris, disponendo venditionem post mortem, ità de plano intrare videretur sæpiùs enunciata regula deducta ex vulgari textu *in l. ille aut ille, ff. de leg.* 3. quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta. 4

Et quamvis, ut advertitur, *hoc eodem tit. dis.* 32. & alibi, in hujusmodi legatis, quæ fiunt mulieribus, quandoque verbum *mortis* verificetur etiam in morte ficta, vel civili, adeout non semper naturalis requiratur; Attamen id procedit, quando ista sequatur ob caducitatem, quæ frequenter in mulieribus verificatur, ob transitum ad secunda vota, quoties dispositio facta sit sub conditione, seu qualitate viduitatis, vel alia similis contraventio accedat, quoniam verbum mortis in isto etiam casu verificatur ex ijs, quæ cæteris relatis habentur *apud Menoch. lib. 4. præsumpt.* 65. *num.* 10. & *præsumpt.* 185. *num.* 31. *Crass.* §. *legatum quæst.* 45. *Bellon. jun. de jur. accrescend. cap.* 7. *quæst.* 18. *nu.* 69. cum alijs *dicto disc.* 32. 5

Attamen secùs est, ubi ex parte mulieris legatariæ nulla contraventio accedat, quoniam tunc mutatio status per mortem viri, ut potè ex ejus parte non culposa, hunc effectum causare non debet, dum verius est, ut etiam ipsemet transitus ad secunda vota hunc effectum non producat, neque cessare faciat legatum, etiam à viro, vel socero factum, nisi constet de diversa voluntate illud faciendi sub conditione viduitatis, ac permanentiæ in eo statu, & non alias, ut *ex Bart. Aretin. Natt. Mantic.* & alijs plenè firmatur *per Rot. decis.* 95. *num.* 4. & 5. *par.* 12. *recen.* & pluries in alijs, & præsertim *in Firmana ususfructus*, de qua *sub tit. de servitut. disc.* 50. 6

Ideoque non videbatur subesse congrua ratio, ob quam istud legatum factum ad vitam, ista durante, cessare deberet, quoniam licèt usus hujusmodi bonorum incongruus esset viduæ, attamen dicebam [atque Judex admittebat] ut incongruitas, in ò & turpitudo percuteret quidem usum, ad illum ornatum patentem, qui mulieribus nuptis congruus est, nullibi autem prohibitus videretur ille modestus & occultus usus, qui dum vidua est in domo cum solis ancillis, ad animi exhilarationem habeatur, sive etiam subtus vestes viduiles, ut in plerisque viduis, citra scandalum, praxis docet quasi quod viduitatis quoddam solatium id esse videatur. 7

Quamvis autem præmissa deducerem more Advocati scribentis ad causæ, & clientis oportunitatem; Reflectendo tamen ad veritatem, mihi contrarium probabilius videbatur [ut ingenuè pro stylo causæ Patrono, seu agentibus pro eadem muliere insinuabam] ideoque consulebam, ut actoribus alijs parum justis prætensionibus cedentibus, ipsa huic cedere deberet

deberet saltim ex quodam æquitatis, vel congruentiæ
8 motivo fundato io regula, *ut quod uni non nocet, & alteri prodest &c.* dum revera ista prudens matrona, neque dictum occultum usum ad aliquod solatium, vel oblectamentum habebar; Et consequenter videbatur species iniquitatis, seu æmulationis contra proprios filios retinere, donec viveret in arca inutiliter hujusmodi bona, impediendo notabilem utilitatem, quæ ejus vita durante reportari potuisset ex fructifero investimento, ad normam præcepti testatoris, ex eorumdem bonorum pretio faciendo, unde propterea tanquam in casu omisso, verisimiliter tamen in mente testatoris habito, advertebam, ut prohibitum non videretur Judici ejus officium desuper interponere, ita testatoris voluntatem supplendo, juxta eam suppletionem, de qua habetur præsertim actum *sub tit. de fideic. disc.* 115. & alibi.

Et clarius, quoniam bene ponderata ista dispositione testamentaria, ea revera non continebat in hac
9 parte legatum, vel dispositionem aliquam favore dictæ mulieris [adeout admirationem conciperem, quod scribentes in contrarium ad id non adverterent,] quoniam dictæ nurus usus, enunciatus potius fuit præsuppositivè, non ut ei aliquod novum legatum fieret, seu liberalitas cum ea exerceretur, aut novum, ac majus jus, quàm habebat ei tribueretur, sed cum testator in apoca, vel instrumento dotali promisisset subministrare sponsæ gemmas, aliaque ornamenta, unde propterea ob illud secundarium jus, quod ipsi mulieri durante matrimonio pro ejus usu, ac ornatu competebat, idem testator non potuisset, ipsa muliere invita, hujusmodi bona reassumere, ac distrahere, neque in testamento id præcipere; Hinc proinde hujus prohibitionis conscius, ita præsupponendo id, ad quod tenebatur, enunciativè seu præsuppositive posuit in conditione vitam nurus, quoniam cum homines facile credant, vel supponant id quod sperant, idcirco non cogitavit ad tristem eventum dissolutionis matrimonij per mortem ejus filij, sed potius per mortem nurus, & ne aliàs, ista sequuta, ipse filius, ac vir respective, de cujus prudentia dubitabat, ista bona dissiparet, ideoque ita disposuit, ac providit.

Et consequenter ista dispositio, non fuit principaliter ordinata ad favorem nurus, adeout legatum contineret [ut male, pro meo judicio supponebatur,] sed principaliter ordinata fuit ad favorem hæredis, pro dicto investimento pretij; Usus autem mulieris enunciatus fuit præsuppositivè, tanquam connaturalis, ac
10 necessarius, qui ab eo prohiberi non poterat; Ideoque intrare videbatur receptum axioma, seu propositio, quod qui præsupponit non disponit, neque verba præsuppositiva dispositionem inducunt *Clementin.* 1. *de preben.* cum concordan. *apud Gregor. decis.* 208. *n.* 2. *ubi add.* bene *Rovit. super pragm.* 1. *de titul. abus. n.* 83. *& seq. Rot. decis.* 62. *post collect. Bonden.* & sæpius; Atque ita credo, quod cum honesto concordi temperamento super alijs, controversia finem habuerit.

† DE tacita legati ademptione ob cessantem causam, habetur pluries *hoc tit.* præsertim *disc.* 22. 23. & 32. & 54. & *disc.* 62. 65. 69. & 70.

NARNIEN. BONORUM

Pro CAROLO ALBERTO

Cum ANTHEA SORORE.

Casus disputatus coram A. C. in hac parte resolutus pro Carolo.

An liberatio generalis à redditione rationum, & à quacumque alia actione, per uxorem legata viro, qui ejusdem uxoris bona extradotalia administravit, importet etiam liberationem à debito restitutionis doris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De modo decidendi has quæstiones super interpretatione lagati.*
3 *An prohibitio detractionis dotium capiat dotem ab ipso testatore debitam, & num.* 8.
4 *Inquirenda est substantia voluntatis, & non immorandum in verbis.*
5 *De distinctione inter testatorem litteratum, & illitteratum*
6 *Vir non est debitor, neque administrator dotis consistentis in quantitate constante matrimonio.*
7 *Liberatio, legata à debitis cum expressione causæ ab ista restrictionem recipit.*
8 *De eadem conclusione, de qua num.* 3.
9 *De conjecturis, vel circunstantijs voluntatem testatoris suadentibus.*
10 *Quod in conjecturalibus, verisimile, vel inverisimile principaliter attendi debeat.*

DISCURSUS XLVII.

UTriusque parentis testamenta, inter istos fratrem, 1
& sororem, multas produxerunt lites coram A. C. disputatas, varieque decisas, præsertim vero istam super interpretatione legati liberationis, quam uxor viro feceiat, an scilicet debitum restitutionis dotis comprehenderetur, atque pro non comprehensione judicatum fuit ad favorem Caroli, Cum etenim, contracto inter Albertum, & Magdalenam matrimonio, cum dote in quantitate scutorum 3000. in partis solutionem, quidam census assignati fuerunt, matrimonio autem constante, ad favorem Magdalenæ aperta esset illa intestata successio, in qua prodierunt adeo celebres decisiones *Narnien. bonorum coram Merlino*, quarum mentio pluries habetur *sub tit. de success. ab intestato*, utpote circumferri solitæ tanquam magistrales super utraque copulativa subjectione personarum & bonorum statuto fœminarum exclusivo, ac etiam ad eumdem effectum super dotationis qualitate; Unde propterea magnas expensas pro hujusmodi lite substinenda Albertum virum facere oportuit; Deindeque post victoriam aliqua bona ex hujusmodi successione obventa distracta sint pro dictarum expensarum reintegratione, seu pro dissolvendis debitis ex eadem causa contractis; Hinc proinde mulier prædecedens viro, institutis filijs masculis, cum perpetuo successivo fideicommisso, prius in linea masculina, deindeque fœminina, & demum favore cujusdam generis transversalium, viro [quem usufructuarium quoque reliquit] amplissimum fecit legatum liberationis a quacumque redditione rationum ex causa administrationis ejus bonorum, ac etiam de omni & toto eo, cujus ipse esset debitor, tam ratione fructuum perceptorum, quàm ex causa alienationis quorumcumque bonorum & effectuum, assignata ratione, ut quidquid exinde perceptum fuisset, vel ipsi testatrici à viro manualiter datum, vel de ejus voluntate, ac mandato pro litibus, alijsque occurrentijs expensum esset.

Cumque postea vir decedens, pariter aliquas fecisset dispositiones Antheæ filiæ fœminæ nimium favorabiles, quæ liti causam dederunt; Hinc proinde Carolus, qui, ob aliorum masculorum naturalem, vel civilem præmorientiam, erat unicus matris hæres, petebat à paterna hæreditate prius detrahi dictum debitum dotale ad favorem hæreditatis maternæ, soror autem excipiebat de dicto legato liberationis à quocumque debito, sub quo istud quoque creditum comprehensum esse prætendebatur, sed merito prætensio rejecta fuit.

In

In disputationibus autem superhabitis, cum nullus caderet juris articulus in abstracto, tanquam in quæstione voluntatis, idcirco omnia, quæ hinc inde deduce-
2 bantur, juxta fere generalem naturam controversiarum sub ista materia cadentium, percutiebant interpretationem verborum legati, ac pondus præsumptionum, & conjecturarum pro testantis voluntate desumenda; Scribentes etenim pro sorore prætendente inclusionem hujus debiti sub legato liberationis, principale fundamentum constituebant in amplitudine verborum universalium, atque in generalibus regulis, vel axiomatibus juris, super eorumdem verborum operatione, quodque verbum universale, *omnes*, omnia complectatur, quodque qui totum dicit nihil excludit; Ponderando etiam ea, quæ habentur firmata in aliquibus decisionibus editis *in Romana fideicommissi de Albertinis sub tit. de legitim. & detract. disc.* 31.
3 in proxima quæstione, an scilicet prohibitis per fideicommittentem hæredibus gravatis quibuscumque detractionibus etiam ex causa dotium, ita prohibita censeretur etiam detractio debiti ex causa dotis matris ipsorum hæredum, ipsiusque testatoris uxoris, ex ibi deductis, cum similibus generalitatibus, super quibus, pro stylo ad satisfaciendum vulgo, atque ut distingueretur, quod esset scriptura juris, consuetum superfluum allegationum cumulum faciebant.

Scribens ego pro Carolo dictam comprehensionem negante [etiam cum sensu veritatis per Judicem
4 quoque agnitæ,] dicebam, quod hujus partis jura probabiliora essent, ex adeo frequenter insinuata verissima, imo necessaria propositione, in hujusmodi quæstionibus decidendis principaliter, ac perpetuò attendendam, ut immorandum non sit in verborum formulis, vel grammaticalibus significationibus, sed inquiri debeat substantia voluntatis ex factis potius quam ex verbis;
5 Potissime verò attenta aliàs pariter sæpius insinuata distinctione inter testatorem litteratum, qui per seipsum, serio, ac studiose in statu valetudinis testamentum composuerit; Et mulierem, vel illitteratum, seu etiam litteratum, qui ab infirma valetudine impeditus per Notarij, vel alterius organum ejus voluntatem explicaverit, ut primo casu aliqua verborum ratio haberi debeat, in altero autem dicta substantia voluntatis ex factis potius, quàm ex verbis desumi debeat, nimiumque clarus error sit, acineptia, totam vim constituere in nuda verborum formalitate, seu grammaticali significatione, cum revera sint verba Notarij, vel alterius, non autem testantis, atque versabamur in secunda parte distinctionis, in testamento scilicet mulieris.

Voluntatis autem substantiam nimium clare desumi dicebam; Tum ex causa per ipsam testatricem assi-
6 gnata principaliter respiciente administrationem ejus bonorum, eorumque distractionem ipso vivente, quando, ac de ipso tempore testamenti, præsupponi, vel prætendi poterat ipse vir debitor pro debito consequutivo, ab ipsa administratione resultante; id autem nullatenus dicto debito dotali congruere poterat, quoniam cum dos consisteret in quantitate, hinc sequebatur, ut constante matrimonio, in ea non caderet administratio, quæ non datur in re propria, neque verificari poterat terminus debiti, vel debitoris, cum debitum restitutionis nascatur, facto illius casu per mortem, vel divortium, aut alium in jure statutum, quamvis cum retrotractione ad suum initium, pro anterioritatis, vel potioritatis prærogativa.

Unde propterea dicebam intrare regulam, seu conclusionem generalem, ut facto legato liberationis, seu
7 aliàs facta quietantia de debitis, cum certæ causæ expressione, ad istam fiat restrictio, nisi aliàs dispositionis tenor ostendat ex deductis *decis.* 80. *n.* 6. & 7. *post Merlin. de pignor. & apud Carill. decis.* 151. *n.* 1. & in alijs.

Ac etiam retorquebam ea, quæ habentur deducta *dicto disc.* 31. *de legitim. & detract.* super non compre-
hensione debiti dotalis propriæ uxoris sub prohi- 8
bitione detractionis dotium, utpote intelligenda de illa detractione, quæ cum tractu successivo in bonis fideicommissi pro dotibus constituendis, vel restituendis proveniat ex dispositione juris *in auth. Res quæ Cod. commun. de legat.* ex ibi ponderatis.

Comprobari quoque dicebam nimium clare hanc voluntatem ex pluribus facti circunstantijs, quæ [ut dictum est] potissimum, ac principaliter in hujusmodi 9
quæstionibus voluntatis attendi debent, Primò nempe ob summam valde notabilem attenta loci, & personarum qualitate, unde propterea omnino verisimile est, quod id ad speciem, deductum fuisset; Secundò ob magnam inverisimilitudinem resultantem ex numero filiorum, quos tunc testatrix habebat, & clarius ex ejus desiderio summo studio explicato perpetuæ conservationis bonorum cum fideicommisso perpetuo, & successivo in utraque ejus linea masculina, & fœminina, deindeque in altero genere ut supra vocato; Hoc n. posito omnino improbabile videbatur, ut vito libere, & cum facultate transmittendi etiam ad extraneus summam, quæ notabilem assis hæreditarij partem constituebat, remittere voluerit; Ideoque deducebam vulgarem propositionem, quàm pariter ad satisfaciendum superius enunciato inepto stylo cum superfluis inutilibus allegationibus exornabam, quod. f. verisimile 10
imaginem habet veritatis, inverisimile autem illam falsitatis. Quod que [ut pluries advertitur in omni vere materia præsertim *sub tit. de fideicom.* ubi frequentius de quæstionibus conjecturatæ voluntatis agitur, ac etiam *sub tit. de dote* ad materiam dotis confessatæ, & alibi] istud verisimilitudinis, vel inverisimilitudinis argumentum, in materijs conjecturalibus dicitur omnium maximum, ac principaliter à judicantibus præ oculis habendum in alijs conjecturis, & argumentis metiendis; Isteque est modus, cum quo hujusmodi quæstiones decidendæ sunt, non autem cum solitis frigiditatibus generalium propositionum, sive grammaticalis significationis verborum, ut frequentius per leguleicum vulgus fieri, praxis docet.

† Quomodo legatorum interpretatio desumenda veniat habetur supra *ad dist.* 41.

ROMANA LEGATI DE CARAFFIS

Pro PRINCIPE BELVEDERII.

Responsum pro veritate.

An per alienationem voluntariam rei legatæ, resultet legati ademptio, vel diminutio, si pretium unicò contextu in alia bona erogetur, vel potius intret istorum bonorum subrogatio.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An debitor census possit istum extinguere cum hærede absque consensu legatarij.*
3 *An, & quando per alienationem rei legata, censeatur ademptum legatum.*
4 *De eodem, ut intret ademptio per alienationem voluntariam.*
5 *Secus autem per necessariam.*
6 *Declaratur.*
7 *De circunstantijs facti, ob quas uno, vel altero modo sit respondendum.*
8 *Quid ubi pretium rei distracta in aliam rem est erogatum*
9 *Quando potius pro harede, quàm pro legatario sit respondendum, & è contra.*

10 11 & 12 Expenduntur plura jura de hoc agentia.
13 Quomodo ista quæstio decidenda sit.
14 De isto legato remissive.

DISCURSUS XLVIII.

1 PRæsupposita facti serie, de qua in hac eadem causa *sub tit. de fideicom. disc.* 55. Cùm testator mandasset præsertim, ut ex locis montium, alijsque effectibus in testamento designatis, emi deberet palatium pro habitatione Cardinalium, & Prælatorum de familia, Deindeque post ordinatam schedolam testamentariam, quam juxta seriem enunciatam *sub tit. de testamen. discur.* 1. in scrinio reposuit [quamvis non nisi in articulo mortis ad formam testamenti redactam,] vendiderit 70. loca montium pro pretio scutorum 7500. cum quibus, ac alijs 4500. in pecunia numerata admixtis, censum in sorte principali scutorum 12. m. emit à Collegio Romano Societatis Jesu; Hinc dicto Collegio post testatoris mortem dictum censum redimere volēte, per ejus Administratores, & Consultores, excitata fuit difficultas, an redemptio, seu extinctio fieri posset cum Principe Belvederij testatoris ex fratre pronepote, hærede universali, non consentiente, vel non citato prælato possessore legati, vel non curando investiri dictam partem pretij provenientis à locis montium ad favorem dicti legati, sub quo hanc ratam venire credebatur; Quare desuper, tam ex parte dicti Principis hæredis, quàm etiam ejusdem Collegij, Concorditer pro veritate consului.

In Responso desuper edito, duas efformabam inspectiones; Primò scilicet, an Collegium, faciendo extinctionem simpliciter cum hærede, liberationem obtineret, quamvis legatarius contra ipsum hæredem actionem haberet pro restitutione seu reintegratione dictæ summæ, Et secundò, an hæc actio competeret, necne.

Quatenus pertinet ad primum; Respondi, quod planum videretur, ut Collegium rectè censum extinguere 2 posset cum hærede universali, quoniam in instrumento impositionis, nulla fiebat mentio quod pecunia numerata juxta formam Piæ constitutionis coram Notario, & testibus, proveniret ex alienatione dictorum locorum montium; Et consequenter nulla cadebat dubitandi ratio, cui solum locus esse posset, quando ipse census legatus fuisset in specie, vel quod idem legatum in genere, ita conceptum esset, ut censum quoque comprehenderet; Unde propterea, quamvis ad scripturæ ornatum, plura deducerentur super quæstione, de qua *sub tit. de censibus disc.* 13. an scilicet, & quando debitor census, extinctionem facere possit cum hærede gravato, vel potius teneatur esse sollicitus de investimento favore legati, vel fideicommissi; Attamen erat potius superflua evagatio, cum neque ista quæstio intraret, adeò ut ineptam crederem difficultatis excitationem.

Quo verò ad alteram inspectionem, inter hæredem, & legatarium; Adhuc dicebam, quod neque videretur intrare quæstio, an, & quando per alienationem rei le-3 gatæ, resultet legati ademptio, cum ea vere, & propriè cadere videatur, quando post jam conditum testamentum, vel aliam ultimam voluntatem, in qua legatum contineatur, rei alienationem testator faciat; Id autem in præsenti non intrabat, quoniam licet ex indulto Cardinalium, sola schedula testamentaria propria manu scripta sufficiat sine testibus, vel alia solemnitate; Attamen id procedit, quando ita testator disponere voluerit, eam schedulam reducendo ad actum testandi; Secus autem, ubi constet [ut in præsenti] quod esset solum præparatoria futuri testamenti, quod per relationem ad eamdem schedulam ordinatum fuit in Conclavi in articulo mortis juxta seriem, de qua *sub tit. de testamen. dicto disc.* 1.

Cæterum, ubi etiam versaremur in casu quæstionis; Adhuc dicebam, quod regula assistit hæredi contra legatarium, ut per voluntariam alienationem rei legatæ 4 causetur ademptio quoad ipsam rem alienatam *ad text. in l. rem legatam ff. de adim. legat. l. legatum § pater ff. eodem.* ubi *Bart.* & cæteri cum concordantibus *per Alex. cons. 169. lib. 6. Gabr. cons. 103. lib. 1. ex. n. 5. Mantic. de conject. lib. 12. tit. 6. n. 2. & 3. Menoch. lib. 4. præsumpt. 167. ex n. 6. Cancer. lib. 3. var. cap. 20. de legatis ex n. 559.* cum alijs *per Rot. in Reggien. bonorum 23. Januarij 1647. coram Corrado §. finali*, ubi firmatur id procedere, etiamsi agatur de legato facto favore piæ causæ.

Ratio autem dubitandi in eo consistere videbatur, quod alienatio fuerat ex causa correspectiva, ejusque pretium extabat, utiliter conversum in alterius speciei acquisitionem, ideoque ista acquisitio tanquam subrogata loco rei legatæ ad legatarium spectaret *per* 5 *text. in l. fideicommissa 11. §. si rem in fine vers. paulatim ff. de legat.* 3. ubi disponitur, quod si ex pecunia exacta nominis legati, testator rem comparaverit, illa venit sub legato; Et clarius per *text. in l. pater 13. ff. de adim. legatis*, ubi habetur, quod si pater relinquat filiæ 300. quæ habebat investita in quædam officia, si his alienatis, cum eorum pretio, ac alijs pecunijs prædium emat, videtur, ut pro dicta rata, prædium ad legatarium pertineat; Et in *l. filia 28. §. intra ff. de cond. & demonstr.* ubi quod sub legato ancillæ, venit illa, quæ ex pretio alterius venditæ, acquisita est.

Per ista verò, ac alia jura, ut legatario debeatur pretium extans rei legatæ, & distractæ, seu alia res ex tali pretio comparata, generaliter firmant *Joannes de Platea & Ias. in §. si rem Instit. de legatis Bald. in l. 3. n. 12. Cod. de legatis Roman. cons. 229. n. 3.* & alij *apud Menoch dicta præsumpt. 167. n. 39.* plene *Gratian. discept. 251. ex n. 5. Modern. de Luca ad Franch. decis. 283. n. 3.* Et magis specialiter probat *Bart. cons. 29. lib. 1.* ubi quod facto legato domus pro construenda Ecclesia, si testator illam vendat, atque ex pretio aliam emat, ista cadit sub legato; Et *Alex. cons. 157. lib. 7.* ubi de legato locorum montium in Florentiæ, ut capiat pretium, quod ex eisdem alienatis in banco per testatorem depositum erat; Idemque firmat *Menoch. cons. 254.* ubi de prædijs legatario debitis, quæ acquisita essent per testatorem ex pretio quorumdam redditunm legatorum cum locis montium fraternizantium; Sequuntur *Honded. cons. 61. lib. 1.* ubi de censibus, vel alijs bonis quæsitis ex pretio census legati, & *Cyriac. controv. 118.* ubi de terris acquisitis ex pretio aliarum terrarum legatarum, atque cum hac opinione procedit *Gratian. dicta discept. 251. n. 11. & per tot.* licet ipse omnia desumendo ex elaborato, & confusissimo *Simon de Pretis*, multum se involvat in tot casuum distinctione.

His tamen non obstantibus, in hac facti specie, contrarium probabilius videri dicebam, quoniam ut observant *Bart. in dict. l. si rem*, & cæteri de quibus bene *Gabr. dicto cons. 104. lib. 1. n. 13.* ac habetur *in dicta Reggien. bonorum 23. Januarij 1647. coram Corrado* 6 *§. finali*, supradicta jura procedunt, ac intelligenda veniunt in casu alienationis necessariæ, quæ in nominibus debitorum contingit ob solutionem à debitore factam, quam creditor recusare non potest, ita pariter in extinctione censuum, ac in extractione locorum montium, ac etiam quandoque in ipsismet bonis stabilibus, quæ ab invito emuntur, vel ex jure retractus, vel pro publico ornatu, ut habemus in Urbe ex Constitutione Gregorij XIII. vel ex dispositione *text. in l. si quis sepulchrum ff. de Relig. & sumpt. funer.* cum similibus; Secus autem ubi de alienatione mere voluntaria.

Clarius autem in hac facti specie, ex ea circumstantia, per quam omnium dictorum contrariorum applicatio de facili evitabilis videbatur, quod ista scilicet loca montium distracta, ad speciem deducta non 7 erant

erant sub legato, vel in quantitate, vel in qualitate, quia nempe testator dixisset relinquere tot, vel talia loca montium postmodum distracta, dum solum mandavit, emi palatium ex locis montium, tanquam ex effectibus, a quibus magis prompte pecunia numerata haberi poterat, quodque illa loca, quæ superessent post factam dictam emptionem, cederent commodo Prælatorum, & Cardinalium pro subventione; Ideoque legatum erat potius generis quam speciei, & consequenter intelligendum erat de illis locis montium, quæ reperirentur in hæreditate de tempore mortis, quando etiam majora esse poterant, quam essent de tempore conscriptæ schedulæ testamentariæ, ob alias intermedias acquisitiones, unde propterea, non eramus in casu dictorum jurium, & auctoritatum; cum testator non respexisset illud tempus præsens, quo casu forte obstare poterat *text. in l. scribit 36. §. item scribit ff. de auro, & argento legat.* Ponderata etiam qualitate testatoris viri accuratissimi, & qui in eo intermedio tempore inter scripturam schedulæ, & ingressum Conclavis juxta contingentias, plura addiderat, vel respective diminuerat, unde si habuisset animum subrogandi ad commodum legatarij istum censum per plures menses ante dictum ingressum acquisitum, satis verisimile est, ut id adnotasset.

Alij per hæredem desuper consulti, magnum, ac pene totum fundamentum constituebant in eo, quod census acquisitus non esset ex solo pretio dictorum locorum montium, sed cum mixtura alterius notabilis
8 summæ; dum juxta præmissam facti seriem, census erat scutorum 12.m. pretium autem prædictum importabat 7300. ponderando in id *text. in dicta l. pater. 25. ff. de adim. legat.* Verum observabam, ut istud fundamentum de per se, ac solum consideratum, esset nullius, vel satis modicæ relevantiæ, quodque potius iste textus retorqueretur, dum [ut supra dictum est] in eo casu prædium emptum majoris valoris erat, quàm 300. quæ filiæ relicta erant, & sic summa legata commixta erat cum alia pecunia testatoris, ut observat *glos. ibid.* verbo *paravit*; Admittebam tamen quod ista circumstantia coadjuvaret alias, superius consideratas, atque faceret aliquid plus, sed præcipuæ, ac fortiores essent supradictæ, quod scilicet ageretur de alienatione voluntaria, quodque legatum non contineret in specie quantitatem, vel qualitatem locorum montium ut supra.

Io idem quoque suffragante alia circumstantia ma-
9 joris dilectionis præsumendæ in hærede, quàm in legatario, ob majorem sanguinis conjunctionem juxta receptam distinctionem, de qua *in Romana legati 14. Martij 1644. coram Carillo inter suas decis. 303. Romana executionis laudi 24. Junij 1647. coram Arguellez dec. 77. p. 10. rec.* & in alijs, quod scilicet ubi agitur de larga, vel stricta interpretatione legati ambigui, attendi debeat major, vel respective minor dilectio hæredis, & legatarij; Si enim legatarius est magis conjunctus, seu aliàs verisimiliter magis dilectus, quàm hæres, tunc benigna ac lata pro eo sit interpretatio, secus autem è contra.

Neque obstare dicebam contraria, siquidem *text. in*
10 *dicta l. fideicommissa § si rem ff. de legat. 3.* duplici responsione tolli videbatur; Primò quia ibi constare videbatur de perseverantia voluntatis testatoris, ut duraret legatum, quod non erat aliàs verificabile, nisi in pretio depositato, vel in alia re ex illo comparata; In præsenti autem licet constaret de perseverantia voluntatis testatoris, attamen illa non remanebat inutilis, & sine effectu, utpote verificabilis in alijs superexistentibus locis montium in notabili quantitate, itaut eorum pretium sufficeret ad emptionem palatij, ac exuberarent alia fere centum pro subsidio; Ratio autem textus prædicti consistit in eo, quod voluntas testatoris aliàs fatua non remaneat, ut ex *Cuman.* rectè probat *Gabr. dicta cons. 103. num. 15.*

Et secundò quod ibi ageretur de legato nominis debitoris, cujus exactio sequi potuit ex causa necessaria, quam testator evitare non poterat, unde deponendo pecuniam, vel illam investiendo, declarare videretur ejus perseverantem voluntatem ad commodum legatarij, cui sufficit sola possibilitas causæ necessariæ pro evitanda ademptione ex plene deductis *per Cyriac. dicta controv. 118. num. 7. & 8. & num. 11. cum sequen.*

Magis stringere videbatur *text. in l. pater ff. de adim. legat.* Verum ut observant *Bart. ibidem Alex. dicto cons. 169. lib. 6. & Gabr. dicto cons. 103. n. 15* [qui satis bene loquitur] ille agit de legato quantitatis; Et licet *Gratian. dicto cap. 251. n. 11.* dicat veriorem esse sententiam volentium, ut indistincte procedat, sive
agatur de legato quantitatis, sive speciei, attamen hæc 11
opinio videbatur potius indigesta, & non bene undata, dum contrarium sentiunt *Bart. Alex.* & cæteri, de quibus bene *Gabr.* loco citato.

Textus autem *in l. filiæ 28. §. Titia ff. de cond. & demonstr.* in qua fundari videtur dicta opinio *Gratian.* ex eo quod ille loquatur de legato speciei, non obstat, quoniam in eo casu testator secundæ ancillæ emptæ ex pretio alterius legatæ, ac postmodum venditæ, ap-
posuit idem nomen Agathæ, quod illa habebat, ex 12
quo desumi videbatur sufficiens argumentum voluntatis subrogandi, Cum enim ista sit quæstio magis facti, ac voluntatis, quàm juris, hinc dictæ voluntatis conjecturæ, tam pro ademptione, quàm pro subrogatione, principaliter attendi debent, ac prævalere generalibus regulis, & distinctionibus juris, ut advertunt idem *Gabr. dicto cons. 103. Hondod. cons. 72. lib. 2. Cancer. lib. 3. var. cap. 20. de legatis num. 273. & sequen.*

Ideoque cum ista sit quæstio facti, ac voluntatis, certam uniformem, seu generalem determinationem recipere non potest, sed decidenda venit juxta singulorum casuum particulares circumstantias, unam, vel al-
teram voluntatem verisimiliter suadentes; Itaque vo- 13
luntas in hac facti specie ex ejus circumstantijs insimul ponderatis, hæredi magis assistere videbatur; Atque juxta præmissa impositus fuit finis dubitationi, quoniam Consiliarijs Collegij debitoris, his acquiescentibus, juxta consuetam formam Constitutionis Pij V. cum decreto Judicis de deponendo, nisi hæres oblatam sortem statuta die reciperet, extinctio sequuta fuit absque eo quod aliud in contrarium ex parte Prælati possessoris legati motivaretur, dum idem Prælatus peritus J. C. his visis, ac ponderatis in eamdem devenit sententiam.

De isto autem legato facto Cardinalibus, & Prælatis de familia, quomodo veniat intelligendum, an cumulative, & per simultaneum concursum omnibus, vel uni tantum prælative, & cum quo ordine, habetur actum *dicto disc. 32. de fideicommiss.*

† AGitur in *hoc & cap. 4.* discursibus de causis, ob
quas legata censeantur tacite adempta seu re- 14
vocata, de quo solum habetur actum *disc. 62. 65. 66.*

VITERBIEN. LEGATI

Pro OCTAVIA PARMA DE COLLEMODIIS

Cum COMMENDATARIO CIVITATIS VETULÆ Religionis Hierosolymitanæ.

Casus decisus per Rotam pro utraque parte respective.

De legato contento in priori testamento, an censeatur diminutum per secundam dispositionem, quæ expressam contineat diminutionem, deinde tamen emendatam; Et an talis emendatio per apostillam, seu additionem, facta censeatur de ordine, & voluntate testatoris; Vel quatenus

quatenus ea non adesset, an posterior diminutio, ratione subjectæ materiæ, errori potius tribuenda sit.

Legatarius annuæ præstationis negligens eam exigere ab hærede gravato, an petere possit annualitates decursas à successore, vel actionem habeat ad bona testatoris.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *An pro annuis præstationibus per hæredem non solutis legatario competat actio ad bona defuncti.*
4 *Creditor defuncti pro censibus, vel annuis præstationibus habet actionem contra fideicommissarium.*
5 *Quid de fructibus dotis debita ex remedio* Auth. res quæ.
6 *De eisdem conclusionibus, & quando cessent.*
7 *An pro terminis decursis pensionis detur actio contra successorem.*
8 *An puella quæ prius dotanda est, ob negligentiam excludatur.*
9 *Apostilla præsumitur apposita de ordine testatoris.*
10 *De suppletione casus omissi.*
11 *Testamentum revocatum servit pro declaratione.*
12 *Mutatio non præsumitur ex actus vicinitate.*
13 *De alijs adminiculis.*

DISCURSUS XLIX.

1 TErentius de Collemodijs Policastren. Diœcesis, incola loci Centum cellarum, aliàs Civitatis Vetulæ, in testamento condito de mense Decembris 1661. reliquit uxori pro ejus sublentatione ad vitam menstrua scuta decem solvenda singulis mensibus, ultra habitationem, ac certam quantitatem frumenti, & vini singulis annis; Deinde verò in quadam schedula futuræ donationis faciendæ Sacræ Religioni Hierosolymitanæ pro erectione commendæ in dicto loco, [& quàm schedulam Rotam sufficientem declaravit ad validam dispositionem juxta seriem, de qua *in Viterbien testamenti sub tit. de testam. disc.* 16.] mandavit, ut eidem uxori per commendatarium, ultra usum unius domus pro habitatione, ac annuam præstationem sex rubrorum frumenti, præstari deberent annua scuta decem, ut ex his se ipsam, ac famulam substentare posset, Cum autem schedula esset duplicata, eo quia earum una transmissa fuit ad Religionem, & altera consormis remansit penes testatorem, hinc in secunda, manu ejusdem scriptoris, cancellato illo verbo, *anno*, per apostillam adjectum fuit verbum *mensis*, & cum explicatione quod essent scuta 120. singulis annis.

Sequuto igitur obitu testatoris postquam effectum sortita est dispositio in dicta schedula contenta juxta enarrata *sub dicto tit de testamentis discur.* 16. vivente eo, quem testator voluit esse primum commendatarium, nulla inter istum & dictam Octaviam adfuit controversia; Dicto autem primo commendatario defuncto, cum Octavia à successore peteret, nedum annualitates currentes, sed etiam aliquas decursas à prædecessore non solutas, Reus conventus prætendere cœpit, ultra absolutoriam à decursis ut neque in futurum teneri deberet, nisi ad annua scuta decem ultra frumentum juxta formam dictæ schedulæ Melitam transmissæ, atque desuper contra Octaviam indefensam ab A.C. reportavit favorabilem sententiam, in gradu appellationis per duas instantias à Prælatis Judicibus commissarijs revocatam, quibus sententijs Religione, seu commendatario non acquiscente, ideoque commis-
2 sa causa *in Rota coram Taia*, datoque dubio, an, & in qua summa dictum legatum deberetur, suspensa inspectione super annualitatibus decursis, illoque proposito *sub die* 28. *Martij* 1664. pro Octavia legataria responsum fuit, legatum scilicet deberi in menstruis scutis decem, seu annuis scutis 120. juxta formam schedulæ accommodatæ; Et concessa nova audientia, atque reproposita causa *sub die* 25. *Iunij ejusdem anni*, quoad præstationes in futurum, persistitum fuit in decisis; Verùm in hac disputatione commendatarius obtinuit declarari, ut non teneretur ad annualitates decursas; quas eadem legataria neglexerat à prædecessore exigere.

Hinc agentes pro Religione, seu commendatario acquiescebant, volentes ex tempore moti judicij, seu possessionis commendæ post mortem primi, solvere dictas annualitates ad rationem scut. 120. Nolebat autem acquiescere Octavia quoad annualitates decursas pro tempore primi commendatarij, ex cujus hæreditate utpote minus idonea, desperatum opus erat aliquid recuperare; Verùm ego qui pro eadem scripseram, tam coram Prælatis secundæ, & tertiæ instantiæ, quàm etiam in Rota, consului, ut acquiesceret, ejus negligentiæ tribuendo dictarum annualitatum decursarum amissionem, cum inspecta veritate, quemadmodum justæ erant resolutiones ad ejus favorem captæ pro tempore futuro, ita justa quoque videbatur altera capta contra eam pro dictis annualitatibus decursis.

Quatenus enim ad istas decursas pertinet; Quidquid more Advocatorum, scribendo ad causæ opportunitatem pro actrice deducerem, ex auctoritate *Costa de port. rata quæst.* 60. *n.* 4. *cum seqq* ubi nominatim reprobando *Surdum dec.* 28. contrarium probare conatur, ut pro annuis legatis affecta sint bona testatoris, adeout pro annualitatibus decursis in vita hæredis gravati, vel alterius prædecessoris, detur actio ad ipsa bona contra successorem, super quo etiam dubitare ostendit *Cyriac. contr.* 18 *n.* 23. Attamen reflectendo ad verita- 3
tem, ista mihi videbatur in contrarium; Tum attentis auctoritatibus, de quibus *apud Surd. dicta decis.* 28. *Gratian. discept.* 294. *n.* 8. *&* 22. *Merlin de pignor. lib.* 3. *quæst.* 14. *n.* 168. *& seqq. Capyc. Latr. consult.* 24. *n.* 4. *cum seqq. Prat. observ.* 32. *n.* 21. cum alijs in hujus causæ decisione deductis, quod etiam prius sensit *Rot decis.* 260. *par.* 11. Tum etiam attenta viva ratione, quæ apud me satis urgere videbatur, quod scilicet testator legando hanc menstruam præstationem in causam alimentorum, non cogitaverit afficere ipsa bona, sed eorum fructus eisdem singulis mensibus, vel anni temporibus percipiendos, ut habetur etiam deductum supra *in Spoletana legati discurs.* 37.

Et quamvis in creditoribus annuarum præstationum fideicommissariæ hæreditatis, puta ex causa cen-
suum, vel canonum, seu livellorum &c. creditori non 4
exigenti ab hærede gravato, vel fideicommissario prædecessore, detur actio ad ipsa bona, etiam contra suc-
cessorem ex persona propria venientem; Quinimo for- 5
tius etiam pro fructibus dotis constituendæ vel restituendæ ex bonis fideicommissarijs in vim *auth. res quæ*, idem magis communiter receptum videatur, cum eo tamen temperamento, ut ad fortis distractionem exinde procedi non possit, ex deductis *sub tit. de dote disc.* 51. *&* 145. *& sub tit. de feud.* ad materiam Bullæ Baronum *disc.* 78. *&* 79. & alibi.

Attamen non est eadem ratio; Ibi enim obligatio provenit, vel a contractu, vel à dispositione legis, afficiens ipsum defunctum, ejusque hæreditatem, ac bona
ipso etiam invito; In legatis autem totum provenit à 6
voluntate disponentis, quæ probabilius ita interpretanda est; Quinimo ex ibidem deductis, ac etiam *sub tit. de fideicom* quoties magna negligentia concurrat, fortius verò collusio, neque id cumpetit; Atque de collusione nimium dubitari poterat, in hac facti specie ex ejus circumstantijs, ex quibus etiam in casibus præmissis magna subest ratio dubitandi, multo magis in præsenti, cum nullatenus probabile sit,

quod

quod testator voluerit ut legatario negligente, vel colludente cum hærede gravato tunc necet annualitatum massa, quæ totam hæreditatem supplantare posset.

Et in fortioribus terminis pensionis ecclesiasticæ Apostolica auctoritate reservatæ super beneficio, in
7 qua receptum est, ut etiam pro decursis tempore prædecessoris, agi possit contra successorem, licet ex voluntate Papæ ipsum beneficium, seu ejus fructus affecti sint, adhuc tamen id procedit, quatenus ex parte pensionarij doceatur de diligentijs contra titularem ea deductis *apud Greg. decis. 507. Buratt. & add. decis. 448.* & in sua materia *sub tit. de pension.* Multo magis in his terminis.

Atque conferre observabam firmata *in Romana bonorum, seu ususfructus 23. junij 1653. coram Zarato,* quod si testator mandasset præstari aliquibus puellis,
8 juxta ordinem ab eo præscriptum singulis annis, vel temporibus subsidia dotalia, atque puella, cui prius debebatur, neglexerit urgere possessorem, atque permiserit, ut ille exigeret eos fructus, ex quibus suum subsidium juxta præscripta tempora præstandum erat, actionem habere non debeat ad fructus futuros in præjudicium aliarum puellarum, quibus futura subsidia debentur, ut advertitur etiam in sua materia *sub tit. de dote*, cum similibus; Ideoque consului Octaviæ, ut acquiesceret prout fecit, quoniam facti circumstantiæ erant tales, quod illam inexcusabilem reddebant.

Quoverò ad alium punctum futurarum annualitatum, Justas credidi resolutiones, quales etiam agnoverunt ipsimet commendæ defensores, qui pariter ac-
9 quiescentiam consuluerunt, Tum quia in schedula reservata penes testatorem error expresse accommodatus fuit per apostillam, quæ ubi est ex eadem manu, seu charactere ejus, qui eam conscripsit, habet præsumptionem pro se, ut de ordine testatoris facta sit, donec probetur contrarium ex deductis *apud Coccin. decis 477. decis. 413. par. 4. rec. tom. 1. dec. 544. n. 23. eadem par. 4. tom. 3. in Urbinaten. prædij 13. Maij 1658. coram Bevilaqua* impress. *decis. 540. par. 12. rec* ac habetur *in Romana fideicommissi de Victorijs sub tit. de fideicommissis disc.* 23.

Tum clarius, quia, ubi etiam dicta apostilla erroris correctiva non adesset, adhuc idem dicendum esse videbatur ea conjecturis, alijsque circunstantijs eundem
10 errorem convincentibus, ex quibus recte dici poterat, ut minus scriptum esset quàm dictum, seu volitum, ita ut intraret ea legis suppletio, de qua plene actum habetur præsertim *in Tudertina fideicommissi sub tit. de fideic. disc. 115.* ubi habentur auctoritates, quæ in hac eadem disputatione cumulabantur, ideoque fortios admitti debebant ad adminiculandam dictam apostillam, seu correctionem, omnemque suspicionem abolendam.

Primum etenim adminiculum resultabat ex priori testamento, in quo eadem ad amussim summa relin-
11 quebatur, dum ex frequenter deductis *sub dicto tit. de fideic.* testamentum etiam nullum, vel revocatum deservit pro declaratione secundæ dispositionis, ut *ex Mantic. de conjectur. lib. 3. tit. ult. n. 2. Castill. lib. 5. contr. cap. 108. n. 18. cum seqq.* & alijs firmatur in hujus causæ decisionibus præsertim prima.

Alterum præcedentis corroborativum deducebatur ea vicinitate actuum, dum inter testamentum, &
12 schedulam, intercedebat solum spatium unius mensis, per quod breve intervallum, regula est, ut non præsumatur mutatio voluntatis, sed potius error, ut cæteris *alleg. Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 1. n. 4.* & habetur sæpius deductum in præcedentibus super casu converso mutationis de facili præsumendæ ob longum intervallum

Tertium fortissimum & convincens erat illud cessantis causæ odij, seu diminutionis amoris, cui dicta diminutio referri posset, cum potius schedula pro- 13
baret augmentum prioris amoris in testamento expressi.

Quartum fortissimum, & magis convincens erat illud deductum ex qualitate legatariæ, & causa legandi, ex quibus insimul junctis resultabat hujus veritatis probatio manifesta; Agebatur enim de uxore satis juveni & formosa, sed pauperrima quam indotatam pene octuagenarius testator ea filiorum desiderio duxerat, multumque diligebat, unde cupiens, quod commode cum una famula in statu viduitatis, & castitatis se substentare posset, prout ipsius testatoris decentiæ conveniebat idcirco omnino incongrua erat ad hunc finem assequendum dicta summa annuorum scutorum decem, sed bene congrua & proportionata erat eadem summa menstrua.

Et his accedebat observantia illius, qui testatoris fiduciarius, declaratus fuerat primus commendatarius, & cujus declarationibus utpote de ejus voluntate satis conscij deferendum esse idem testator mandaverat; Ac etiam quod ipsamet Religio in concordia, de qua *sub dicto tit. de testam.* obtinuit Apostolicam confirmationem, atque mentionem habuit hujus oneris tanquam menstrui, unde propterea casus videbatur omnino planus, cum in contrarium aliud non deduceretur nisi dicta schedula Melitam transmissa, de qua vere nulla ratio habenda erat; Tum quia constabat de errore, quem testator correxit in ea scriptura, quam corrigere poterat, non in altera, quam non habebat; Tum etiam quia decisio Rotæ ad favorem ejusdem Religionis firmaverat, ut dispositio prædicta attendenda esset potius tanquam testamentum, ob actum coram testibus gestum à Terentio in actu moriendi quàm uti contractus irrevocabilis; Ideo dum ea qua actus initus erat super hac schedula correcta eadem Religio successionem obtinuit, ita proinde omnis dubitandi ratio cessare videbatur.

FLORENTINA LEGATI

Inter COLLEGIUM, ET DOMUM NOVITIATUS SOC. Iesu Florentiæ.

Responsum pro veritate.

De ademptione legati ordinata sub certa conditione, an ad ejus effectum, requiratur implementum in toto, atque in forma specifica; Vel potius sufficiat in parte, vel per æquipollens.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Implementum formæ in parte non sufficit.*
3 *Non potest idem esse hæres, & legatarius.*
4 *Ademptio strictè intelligenda est.*
5 *Quando sit conditio voluntaria, vel mixta, seu quando præcisa, necne.*
6 *Quando forma, vel conditio impleatur per æquipollens.*
7 & 8 & 9 *In idem, & dantur similia.*
10 *Quomodo ista quæstio decidi debeat.*
11 *Quando dicatur legatum collatum in voluntatem, vel in arbitrium.*

DISCURSUS L.

JUxta seriem super dispositione Benedicti Biffoli, 1
quæ habetur in hac eadem controversia *sub tit. de usuris disc.* 31. Cum dictus testator reliquisset arbitrio P. Generalis Societatis Jesu, an Domui Probationis, per Collegium hæredem institutum, præstanda essent scuta 10. m. jore legati relicta, quatenus exigerentur quædam nomina debitorum relicta eidem Domui

mui Probationis recuperanda in Civitate Neapolis in summa scuturum 59. m. atque ex illis recuperata essent scuta 36. m. residuum verò remaneret omnino inexigibile; Hine orta est difficultas, an stante quod implementum conditionis sequutum erat in parte, intraret ademptio, seu facultas ut supra concessa adimendi; Atque rationem dubitandi movebat propositio, ut de conditionis natura sit inducendi formam perfectè adimplendam, unde propterea implementum imperfectum, seu in parte non sufficit ex deductis per *Tiraq. de retract. convent.* §. 2. *glos. unic. num. 3. Paris. de resignat. lib. 1. quest. 3. n. 15. cum seq. Surd. decis.* 202. *num.* 8. *Buratt. decis.* 437. *num.* 4. apud quos concordantes.

Potissime dum agebatur de translatione legati de uno in alterum, ideoque intrant termini ademptionis; Et fortius, dum penes Collegium unicum hæredem irrevocabilem, legatum esse non poterat, ob incompatibilem concursum actionis, & passionis in eodem subjecto ad text. *in l. in fidei commissariam §. finali. ff. ad Trebell. l. legatum §. 1. & l. plane §. si duobus, & l. quidam totum ff. de legat.* 1. cum concordan. Ademptio autem utpote odiosa strictè intelligenda est, atque in dubio pro ejus exclusione respondendum *l.* 3. §. *in duobus ff. de adimen. legatis, Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 107. *n.* 1. *Greg. dec.* 236. *n.* 1. *Buratt. decis.* 168. *n.* 4. & 5. *Romana legati scutorum* 50. *m. coram Dunozetto* inter suas *decis.* 579. Istaque erant fundamenta, quæ deducebantur per scribentes pro Domo Probationis coram eodem P. Generali ad ostendendum, quod ipse non posset dictam facultatem exercere, adimendo dictæ Domui hoc legatum, & applicando Collegio; Super his ex parte dicti Generalis pro veritate consultus.

Contrarium [præmissis non obstantibus] respondi probabilius videri, quoniam inspecto tenore dispositionis, tam in verbis, quàm in substantia voluntatis, constabat quod non versabamur in conditione voluntaria, quæ strictius adimplenda est formaliter, ac specifice, ut sonant verba, quamvis ruditer concepta ex congestis *per Surd. dicta decis.* 202. *n.* 6. sed in conditione casuali, vel mixta, quæ adjecta erat, non pro aliqua forma, vel solemnitate, seu obedientia, quam testator ita præstari voluerit per eum, qui emolumentum percepturus esset, sed ad certum effectum, ut scilicet ab exactione facienda dictorum nominum debitorum, Domus probationis remaneret sufficienter, & congrue provisa pro substinendo eo majori numero noviciorum, qui arbitrio Generalis congruus videretur.

Ubi autem conditio, vel alia dispositio respicit certum effectum, seu finem, tunc iste principaliter spectatur, non curato rigore formalitatis verborum, minusque attentis juris subtilitatibus super specifico, ac pleno implemento conditionis adjectæ pro solemnitate, vel forma ad communiter notata *in l. scripturas C. qui potiores in pign. Mantic. de tacit. lib.* 14. *tit.* 43. *n.* 10. *Buratt. decis.* 910. *n.* 3. *Rot. apud Dunozett. decis.* 417. *repetit. decis.* 93. *par.* 7. *rec.* ubi de præcepto injuncto exequutoribus finita propria descendentia, eligendi juvenem solutum assumere debentem familiam, ad hoc ut nubat, atque ita familiam propagare possit, quoniam dicitur, & bene, pinguius impletum fuisse dictum præceptum per electionem viri quinquagenarij, & ultra jam uxorati, qui plures filios masculos habebat, atque habetur pluries deductum *sub tit. de fideicommissis* præsertim *disc.* 45.

Et in proximis terminis id clare probari dicebam *per text. in l. Lucius Titius* §. *à te peto ff. de legat. secundo*, ubi disponitur, quod si testator mandaverit præstari decem pro ejus corpore condendo, pro quo minor summa sufficeret, reliquum non debeatur, sed penes hæredem remaneat, quoniam spectanda non est summa, sed finis seu effectus à testatore volitus.

Ex istius autem textus dispositione resultat traditio *Butrigar. & Baldi in l. si quis ad declinandam Cod. de Episcopis, & Clericis*, quam refert, & laudat *Genuensis in practicabil. Eccles. quæst.* 526. quod si testator assignet mille distribuenda in pios usus pro male ablatis, atque appareat, quod ea non ascendant ad tantam summam, tunc id quod superest, cedit ad commodum hæredis, quoniam sufficit impleri effectum à testatore volitum, pro quo implendo è converso, si constaret majorem summam necessariam esse, illa præstanda esset, cum summa videatur stare potius demonstrative.

Atque ad idem conferunt deducta *in Neapolitana seu Jannen. sub tit. de testamentis disc.* 56. ubi de præcepto deponendi quandam summam ad dispositionem confessarij, seu aliquorum religiosorum pro eorum effectu exonerationis conscientiæ, ut impletum dicatur cum illa minori summa, quam dicti exequutores mandassent.

Hinc proinde concludebam, ut ista esset quæstio potius facti, quàm juris, ideoque resolutio penderet ab eo, an cum summa jam exacta, Domus probationis remanserit necne sufficienter provisa, itaut impletus esset finis, seu effectus per testatorem volitus; Et consequenter dixi quod determinato non pendebat à Responso J.C. in abstracto, sed ab examine dictæ circunstantiæ, quæ alteri melius esse nota non poterat, quàm ipsimet Generali tanquam conscio status suæ Religionis in illa Provincia, seu Regione, & qualis noviciorum numerus congruus, ac adaptatus esset, ut ita regularet ejus arbitrium; Dixi tamen quod istud non erat liberum, & absolutum, sed tanquam illud boni viri à prædicta ratione regulandum erat, cum testator id non remisisset per verba denotantia liberam voluntatem, sed per verbum *videbitur*, quod arbitrium, ita regulandum potius denotat, ut ita distinguendo in terminis legati habetur de materia *apud Cavaler. decis.* 374. *n.* 2. Potissime quia dispositio directa non erat, ad certam personam nomine appellativo, sed sub nomine officij, & sic tanquam ad superiorem, unde clarius resultabat, ut non posset in hoc declarare pro libito voluntatis, sed eo modo quo arbitrium regulandum est à Judice, & Superiore, justitiam administrante.

FULGINATEN. LEGATI

Pro HÆREDIBUS IOANNIS ANTONII

Cum IOANNA.

Responsum pro veritate.

An, & quando legatum cesset, per provisionem à testatore factam post testamentum ad favorem legatarij, sive per implementum in vita, illius operis, pro quo legatum factum sit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione, an per implementum in vita cesset legatum.*
3 *De distinctione, ut cesset si est expressa eadem causa.*
4 *Sed quid si implementum in vita factum sit cum minori impensa, an debeatur residuum.*
5 *Debetur legatum, si habet causam diversam ab ea, in quam factum est implementum.*
6 *Dos data intuitu renunciationis reportata à dotata, non dicitur data per dotantem, sed de bonis proprijs dotatæ.*
7 *Declaratur quando id procedat.*
8 *Ut attendi debeat propositio innovandi in substantia voluntatis, non autem in formalitate verborum.*

9 *De*

9 *De circumstantiis, vel argumentis, ex quibus legatum habeat certam causam, quamvis non adjectam.*

10 *De eodem, de quo num. 8. ut inquiri debeat substantia voluntatis, non autem cortex verborum, & quomodo hujusmodi quæstiones decidi debeant.*

DISCURSUS LI.

JOann. Antonius, institutis hæredibus filiis masculis, atque provisis filiabus de dote, Joannæ nepti
1 ex fratre prædefuncto, amore Dei, ac ob benevolentiam, relinquere professus est, victum, vestitum, & habitationem in ejus domo, usque quo carnaliter, vel spiritualiter nuberet; Per capitulum verò separatum, eidem legavit scuta 400. investienda in bonis stabilibus, quorum fructus spectare deberent ad hæredes, usquequò innupta domi remaneret, atque victum, & vestitum reciperet; ipsa verò Monasterium ingrediente, possent dicta bona libere in dotem dari, sed si carnaliter nuberet, dari non possent, nisi cum pacto reversivo ad hæredes in casu obitus sine filiis; Cùm autem idem testator, ad plures annos supervivens, eamdem Joannam maritaverit cum competenti dote in summa excedente dictum legatum, reportata ab eadem consueta renuncia successionibus paternis, & maternis, & cujusdam patrui; Hinc proindè sequuta morte testatoris, dicta Joanna, ejusque vir, legatum prædictum prætendebant, unde desuper ex parte hæredum pro veritate consultus, ad effectum deliberandi quid expediret.

Attento sensu litterali testamenti, attentisque juris regulis, seu DD. traditionibus generalibus, pro legataria primo aspectu respondendum videbatur, quoniam in ista quæstione, an ea, quæ data sunt per testatorem in vita legatario, censeantur data in adimplementum legati, adeout istud peti non possit, vel
2 potius debeatur utrumque [quod adeo acriter disputatum fuit *in Romana legati scutorum 50. m. coram Dunozetto inter suas decis. 560. & 579. & coram Cerro decis 41. & 309. par. 9. rec.* & in aliis, editis in ea causa, in qua Rota variavit, adeout ob difficultatem oportuerit, quod per concordiam finem reciperet.

Illa videtur distinctio, quod, Aut legatum expres-
3 sam habet causam, quæ postmodum in vita impleta sit, & tunc illud cesset, utpotè præventivè satisfactum ad textum *in l. filia legatorum Cod. de legatis, & l. 1 unius Titius ff de legat. 2.* ubi communiter DD. de quibus generaliter *Rota d. decis. 41. & 309. par. 9. rec.* & penes *decis. 409. par. 2. & apud Gregor. decis. 236.* & advertitur in aliis *hoc eodem tit.* Et in specie legati pro dote *Paschal. de patr. potest. part. 2. cap. 6. n. 35. cum seqq. Milin. decis. 249. n. 1. add. ad Gregor. dicta decis. 236. num. 15.* cum aliis collectis *per Bosf. de matrim. cap. 12. num. 551.* & habetur *sub tit. de dote disc. generali 154.* & in aliis.

Remanente solum quæstione, de qua *apud Fab. de Ann. cons. 91. de Marin. resol. 93. lib. 1. Andreol. contr. 140. Bosf.* ubi supra *n. 552. Gregor. & add. dicta decis. 236.* & de qua habetur alibi *hoc eodem titulo,*
4 *ac dicto disc. 154. de dote*, an debeatur illud plus, quod in legato continetur, quatenus implementum in vita cum minori summa factum esset, de quo in præsenti agere non oportebat, cùm potiùs supponeretur data major summa.

Aut nulla causa expressa est, & tunc aliqua major intrat dubitatio, sed si est expressa, illaque diversa
5 sit ab altera, in cujus causam implementum in vita sequutum sit, tunc ad legatum non refertur, ideoque utrumque debetur ex iis quæ cæteris relatis habentur *decis. 107. & 233. par. 3. rec. & dicta decis. 499. part. 2.* quæ est eadem *apud Dunozett. sen. decis. 20.* & supponitur tanquam absolutum *in decisionibus editis in dicta Romana legati scutorum 50. m.* in quarum casu quæstio erat, ubi legatum, ac respictivè implementum in vita non continerent identitatem, vel respectivè diversitatem causæ, adeout versaremur in ambiguo.

Applicando autem istam theoricam ad factum, pro legataria actrice potiùs respondendum videbatur, quoniam legatum principalem causam expressam habebat pro amore Dei; ac etiam pro benevolentia, & non dicebatur pro dote, in cujus causam solùm dabatur facultas erogandi bona, in quæ summa legatata investienda erat, ideoque versari videbamur in secunda parte distinctionis.

Clariùs verò, quoniam idem testator dotando in vita reportaverat a puella dotata renunciationem bonis paternis, & maternis, & quibuscumque juribus sibi competentibus super bonis alterius patrui defun- 6
cti, unde propterea intrat frequens, ac recepta conclusio, de qua *apud Dunozett. decis. 267.* quæ in Curia circumfertur tanquam magistralis, sæpius canonizata præsertim *coram eodem decis. 528. in Romana pecunia 15. Junii 1665. coram Albergato*, & in aliis, ac insinuatur pluries in sua materia *sub tit. de dote dicto disc. 154.* & in aliis, occasione agendi de articulo, an, & quando dos sit adventitia sive profectitia, seu recipiat onera, & gravamina, quod scilicet ea dos, quæ datur puellæ renuncianti successionibus, aliisque ejus juribus, ad favorem dotantis, vel alterius ejus intuitu, contemplatione, non dicitur constitui per ipsum dotantem de bonis suis, sed de bonis propriis ipsius puellæ dotatæ, tanquam pretium jurium renunciatorum, sive sint in re, sive sint in spe; Et consequenter neque intrare videbatur quæstio, dum ea procedit, quando utrumque factum sit ab eodem testatore de ejus bonis, quod in præsenti dici non poterat, cum dotatio in vita sequuta erat de ejusdem puellæ dotatæ bonis propriis, ideoque legatum remanebat in suo esse, atque cessabat quæstio in radice.

Quando istud ultimum motivum haberet facti subsistentiam, quod scilicet bona, & jura, in re, vel in spe eidem puellæ competentia, atque patruo dotanti renunciata, istud pretium seu recompensam mereren- 7
tur adeout dicta conclusio intraret, tunc pro legatario probabilius responderi debuisset; Verùm supponebatur, quod id nullum haberet facti fomentum, quodque ista renunciatio esset penè de vento, adjecta instrumento dotali pro quodam stylo, seu formula Notarii; Potissimè quia ejus contextus verbalis probabat, quod de illa sollicitus non fuisset ipse patruus dotator, adeout renunciatio dicenda veniret correspectiva renunciationi, quæ aliàs sequuta non esset, [in quibus terminus vere, & proprie dicta conclusio intrat] sed legebatur sponte facta cum assertione ejusdem puellæ, quod fieret ex motivo gratitudinis erga patruum ejus provisorem, unde propterea id in nulla consideratione habendum venit, quoniam ut advertitur in dicta sua materia *sub tit. de dote*, dicta conclusio non fundatur in sola formalitate verbali renunciationis, sed in substantia veritatis, seu rationis, ut id, quod datur pro dote, probabiliter, seu præsumptivè dici valeat pretium adæquatum juribus renunciatis, unde propterea intraret correspectivitas, Secus autem, ubi ea fiat pro stylo, & usu communi, sive ad quandam exuberantem cautelam, in effectu autem dicta ratio non verificetur, & hic supponebatur casus; Quare isto aliàs nimium efficaci motivo cessante, decisio pendebat à dicta quæstione, seu dictæ juris theoricæ applicatione, & an potius in una, quàm in altera distinctionis parte versaremur.

In hoc autem [præmissis non obstantibus,] pro hæredibus omninò responderi debere censui, procedendo

dendo cum adeò frequẽter insinuata propositione, quæ Judicantium, & Consulentium, in hujusmodi quæs-
8 tionibus ambiguæ voluntatis, primaria, ac perpetua magistra esse debet, ut scilicet immorandum non sit in formalitatibus verborum, sive in regulis, & propositionibus generalibus juris, sed indagari debet substantia veritatis, seu voluntatis disponentis.

Ista verò attenta, atque ponderato, non quidem per partes, grammaticali more, sed toto contextu dispositionis, ad nimiam evidentiam parere videbatur, ut hæc dispositio alium finem non haberet, nisi illum collocandi hanc puellam, ejusque honestati
9 consulendi, cum uno, vel altero matrimonio, quatenus illam supervivementem collocare oportuisset, itaque provisione pendente, provisa remaneret de victo, & vestitu, ac habitatione in domo propria testatoris; Et in summa, ut hæredes erga eam agerent id, quod ipse vivens agebat, vel acturus esset, si viveret.

Idque evidenter probari observabam ex discretivo modo tento super facultate assignandi in dotem bona ex legato acquirenda, quoniam si matrimonium esset spirituale, pro quo dare oportebat dotém liberam, & quæ nullum pactum reversivum admittit ex deductis in materia dotis monialium *sub tit. de dote disc.* 167. hanc libertatem expressit; E converso autem, adjecit pactum reversivum, quod per dotantes ex libertate adjici solet, & quasi pro communi usu est connaturale etiam in piis subsidiis dotalibus pro matrimonio carnali in casu obitus sine filiis, quoniam justum, & congruum est, ut potiùs ad ipsius dotantis hæredes, quam ad hæredes extraneos mulieris tanquam ex cessante causa dandi, bona revertantur; Igitur clara remanebat voluntas relinquendi hoc legatum, in solam, ac præcisam causam dotationis, quamvis in ejus ordinatione non exprimeretur causa pro dote, dum per subsequentem ordinationem, nimium clare dicta expressio facta est.

Ponderandu etiam in idem alteram provisionem, ut fructus bonorum emendorum, collocatione pendente, esse deberent hæredum; Ac etiam fortiter, quod ipsismet propriis testatoris filiabus aliud relinquere noluit nisi congruam dotem, unde propterea, si innuptæ decederent, nihil eis relinquere voluit; Ideoque prorsus improbabile videbatur, ut nepti ex fratre absque dubio minus dilectæ, postquam eam in vita congrue providerat gravando proprios filios masculos, quos favore filiarum gravare noluit, ad superfluam ditationem, vel exuberantiam relinquere voluisset hanc summam; Adeout si casus dedisset, ut testatur hanc puellam in vita non dotasset; eaque innupta decessisset, omnino verius legatum tanquam conditionale fuisset caducatum, quamvis attento rigore formalitatis verborum, seu leguleicis propositionibus, & subtilitatibus, contrarium dicendum videretur, eo quia dos posita non esset pro conditione explicita, quoniam non formalitas verborum, sed substantia voluntatis attendenda est, ex ea congrua pluries inculcata ratione, quod verba frequentius potius unam, quàm alteram habent formulam ex stylo, vel imperitia Notarii, vel alterius scriptoris tes-
10 tamenti sine dubio non percipientis effectus, quia ex una, vel altera loquendi formula resultat, ideoque indagare oportet ipsius disponentis voluntatem, potius ex facto ejusque circunstantiis, ac tota massa dispositionis, quàm ex hujusmodi formalitatibus, & grammaticalibus significationibus verborum; Unde meritò citra superfluitatis vitium, semper repetenda est damnatio moderni abusus insistendi in verbis, vel in regulis, ac doctrinis generalibus pro decidendis hujusmodi quæstionibus, quoniam in effectu non sunt juris, sed facti, & voluntatis, ideoque pro facti qualitate decidendæ veniunt.

Expressio autem dictæ diversæ causæ benevolentiæ, & pro amore Dei, non immutabat substantiam dictæ veritatis, sed continebat quandam expressionem, quod testator proprios habens filios, nullamque habens obligationem, quia nulla bona parentum puellæ in manibus habebat, adhuc tamen ex charitate, de illius provisione sollicitus fuit, istamque rationem dicta expressio habebat.

ROMANA CONTRIBUTIONIS

Pro SOCIETATE SS. STIGMATUM

Cum HORATIO DE ABBATIBUS.

Discursus in congressu pro veritate,

An legatarius quotæ, seu alicujus universitatis bonorum, teneatur concurrere cum hærede in solutione æris alieni, aliorumque onerum hæreditariorum, ac etiam legatorum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De distinctione inter legatum quota hæreditatis, & quota bonorum.*
3 *Legatarius particularis non tenetur contribuere ad onera hæreditaria.*
4 *De alia distinctione inter legatum quota, & illud alicujus generis bonorum.*
5 *In quo consistat differentia inter legatum quota hæreditatis, & quota bonorum.*
6 *De Voto auctoris, & quod hæredis institutio fieri potest per quæcumque verba etiam per viam legati adjecti universitati bonorum.*
7 *Genus aliquorum bonorum reputatur tanquam species particularis.*
8 *De contributione ad debita inter hæredem allodialem, & feudalem.*
9 *Feudum est universitas, sed declaratur.*
10 *De universitate bonorum allodialium, quæ reputetur tanquam res particularis.*
11 *An codicillis hæreditas detur, vel adimatur.*
12 *Quomodo ista materia regulari debeat.*
13 *Qualis sit casus controversia.*
14 *In dubio pro causa pia.*
15 *Ademptio est odiosa, & in dubio contra eam.*
16 *In dubio, an pro hærede, vel pro legatario.*
17 *Deferendum est scriptori testamenti, seu aliàs informato.*
18 *De falcidia detractione remissivè.*
19 *Quomodo Ecclesia, vel pia causa debeat se gerere.*

DISCURSUS LII.

MArcellus de Abbatibus causarum Patronus [parto ex parsimonia, & industria notabili asse, ejus statum, ac omnium opinionem excedente,] in 1
testamento, factis aliquibus legatis particularibus, inter quæ unum continebatur de duabus tabulis pictis ad favorem Horatii germani Fratris, hæredem scripsit Societatem SS. Stigmatum Sancti Francisci, cui ipse adscriptus erat, cum onere erigendi ex fructibus, vel redditibus tot capellanias pro celebratione missarum in ejusdem Societatis Ecclesia; Postmodum verò, quodam nobili viro ejus amico suadente, ut dictum ejus fratrem melius tractare deberet, in codicillis prope mortem ordinatis, medietatem omnium bonorum ei legavit; Cumque sequuta morte, Horatius legatarius prætensionem excitasset, quod sibi integra omnium bonorum medietas debita esset, nulla facta onerum, seu legatorum deductione, adeout illorum implementum incumberet hæredi ex reliquo semisse; E converso autem aliqui Societatis zelantes officiales aliam prætensionem excitassent super

detractione

detractione falcidiæ ; Hinc proinde, ex parte ejusdem Societatis convocatus fuit plurium Advocatorum congressus, ut pro commendabili Curiæ stylo, ejusdem prætensionis respective inquireretur veritas, cui ipsa pia, nimiumque exemplaris Societas, absque lite acquiesceret.

In hoc autem congressu, Aliqui juniores, quibus pro stylo priùs discurrere incumbebat, Quatenus pertinet ad primum punctum super prætensione Horatii legatarii, pro ipso concludebant, procedendo cum communi distinctione, de qua, antiquioribus collec-
2 tis habetur præsertim *apud Spin. in specul. testam. glos. 8. in principio tit. de legatis*, & *apud Castill. de usufruct. cap. 59. num. 12. & sequent.* inter legatarium quotæ hæreditatis, & legatarium quotæ bonorum, ut primo casu intret contributum inter hæredem, legatarium, atque per utrumque onera impleri debeant, cùm tunc legatarius dicatur etiam participare de universo jure, tam activo, quàm passivo ; Secus autem in altero casu, in quo ratio hujus universitatis jurium intret, ideoque dicatur legatarius particularis, qui non concurrit cum hærede in supportatione onerum, nisi quatenus hæreditas, quæ cum beneficio in-
3 ventarii adita sit, non esset omnibus idonea, ut apud allegatos, atque posita dispositione particulari, videtur principium certum.

Alii verò in contraria erant sententia, procedendo cum altera distinctione bene tradita *per Martian. jun. disput. 82.* ubi concordantes, quod scilicet etiam in legatario partis bonorum, non autem hæreditatis ; Aliud est agere de legato alicujus universitatis, vel generis bonorum, puta de omnibus
4 mobilibus, ac nominibus debitorum, sive de omnibus bonis tam mobilibus, quàm stabilibus in aliqua Civitate, vel Provincia existentibus, aut ad aliquam negotiationem, vel rationem pertinentibus ; Aliud verò de legato quotæ bonorum in universum ; Ut scilicet in primo casu dicatur legatum particulare, ideoque non intret contributio ; Secus autem in altero, in quo universitas juris activi, ac passivi relicta censetur, cum tunc nulla dignoscatur differentia inter legatarium quotæ hæreditatis, & legatarium quo-
5 tæ bonorum, nisi illa, quæ ex quadam juris subtilitate ponderari solet circa actiones directas activas, vel passivas, earumque favorabile, vel odiosum exercitium, ut bene ponderatur *apud Martian. dicta disput. 82.*

Mihi placuit hæc posterior sententia, cui [post alios discurrendo] dicebam majorem videre assistere probabilitatem, non solum ex præmissis conside-
6 rationibus, sed etiam ex aliis, de quibus infrà, quibus auditis, etiam alii diversam tenentes in eamdem devenerunt.

Dicebam igitur, quod hæc ultima distinctio probabilior videretur ; Licet enim antiquum jus digestorum circa titulum hæreditarium nimium insistat in subtilitate, seu formalitate verborum ; Attamen ista subtilitas de jure novo Codicis rationabilius sublata est, quoniam ubicumque dispositio universitatem contineat, tunc hæreditariam qualitatem importat, non curando, an per verba hæredis institutionem denotantia, vel per alia, quæ denotent legatum, dispositio concepta sit, spectando potius substantiam dispositionis, super ipsa universitate, quæ omnium activorum, ac passivorum jurium complexiva sit, qualiacumque sint bona & jura, & ubicumque sint posita, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Capyc. Latr. decis. 5. n. 17. & 18. & consult. 10. n. 14.* ubi in specie de verbis legatum denotantibus, cum aliis plene collectis *per add. ad decis. 25. n. 16. & seq. par. 3. rec. Buratt decis. 847. n. 1. & seqq. & sub tit. de testament.* ac sub altero *de hered.*

E converso autem, ubi legatum est de certo genere bonorum, tunc quamvis istud universitatem contineat, attamen dicitur universitas subalterna, quæ comparative ad alteram majorem constitutam, ex universo jure hæreditario, constituere dicitur rem particularem, quamvis sub eodem genere veniant omnia jura 7
activa & passiva eidem generi annexa, quoniam hæc, discrete ab universitate omnium jurium importantium repræsentationem personæ defuncti, particularia dicuntur.

Ad quod, ultra præmissa, ponderabam ea, quæ cæteris relatis habentur plene deducta *apud Capyc. Latr. dicta consult. 9. & 10.* & insinuatur in sua materia *sub tit. de feud.* circa contributionem onerum hæreditariorum, tam ratione æris alieni, & expensarum funeris, quàm ratione legatorum, aliorumque onerum, inter hæredem in allodialibus, ac alterum in 8
feudalibus, quoniam utraque hæreditas veram universitatem continet, atque defunctum æquè repræsentat ; Verùm id procedit in eo, qui est hæres, vel successor in universo patrimonio respectivè, secus autem, ubi agatur de successione alicujus juris particularis, quamvis istud, etiam genus, vel universitatem importet, quoniam discrete seu comparativè dicitur res particularis.

Ut puta, feudum dicitur universitas, cadente solùm quæstione, an sit universitas juris tantùm, vel facti tantum, vel utriusque ex plene deductis *per Amichangel. quæst. feudal. 3. Capyc. Latr. dicta consult. 9. & 10.* & insinuant in dicta sua materia *de sub feud.* Sed si possessor plurium feudorum, 9
unum eorum alicui relinquat, ille dicendus veniet legatarius particularis, non obligatus ad contributum, quoniam comparativè ad universitatem patrimonii feudalis, dicendus venit legatarius particularis, dum universalis successio in utroque jure activo & passivo explicatur, secus autem, ubi agatur de illo jure universo, quod est particulatiter annexum ipsi generi subalterno.

Quod etiam in patrimonio allodiali rectè exemplificari potest, quia nempè alicui fiat legatum de ratione bancaria, seu taberna, vel alio negotio, aut etiam de grege, sive de universitate bonorum alicujus Civitatis, vel provinciæ, quoniam ista in se dicitur universitas jurium activorum, & passivorum 10
spectantium ad ipsam rationem, seu tabernam juxta ea, quæ habentur *in Romana legati de Hyer. d. 58.* & in celebri decisione *in Romana de Ceulis coram Pavia* inter suas *dec. 307.* & *apud Gratian. discept. 256. num. 7. cum seqq.* ubi de donatione, vel dispositione rationis bancariæ, ac enunciatur *sub tit. de donat. disc. 45.* occasione agendi quando dicatur donatio universalis, vel particularis ; Verùm comparativè ad universitatem omnium bonorum, & jurium dicitur res particularis, eo modo, quo aliquod genus, reputatur tanquam species comparativè ad aliud genus generalissimum, secus autem, ubi de isto sit dispositio, & hic erat casus ; Ideoque formalitas verborum attendenda non videtur, sed potius substantia veritatis, quod s. uterque tanquam successor universalis ad eamdem universitatem per quotas æquè vocatus esset.

Et quamvis in hac facti specie, obstare videretur juris regula, de qua in sua materia *sub tit. de testam.* quod hæreditas directè codicillis dari, vel adimi non potest, ideoque ista codicillaris dispositio jus hæreditarium directum importare non posset ; Nihilominus advertebam, ut id ad rem obstare non deberet ex duplici fundamento ; Primò nempe, quia agebatur cum causa pia, cujus respectu non attenduntur hujusmodi 12
juris civilis subtilitates, ac distinctiones, ut pluries in dicta sua materia *sub tit. de testam.* Et secundò, quod Aliud est de hoc agere, ad effectum exercitii jurium directorum, atque pro iis, quæ sunt ordinis ; Aliud verò ad effectum regulandi voluntatem testatoris, & qualis istius substantia sit, necne.

Præterea

Prætereà [laudando istas generalitates, quarum
inspectio, seu notitia nedùm congrua, sed etiam ne-
cessaria est pro specialitate regulanda] insistebam in
mea consueta propositione, de qua adeò frequenter
12 *hoc eodem titulo*, ac in alijs *de testam & de fideicom.* &
in omni ferè alia materia; Quod scilicèt in his quæ-
stionibus agitur de interpretando defuncti volunta-
tem, quæ totum facit ac regulat, atque juris genera-
les propositiones cessare facit, ex ijs, quæ in his spe-
cialibus terminis contributi inter duplicem hæredem
feudalem, & allodialem habentur *sub tit. de feud. disc.*
21. & seqq. ac etiam *hoc eodem tit.* in proposito contri-
buti inter legatarios, quando hæreditas omnibus le-
gatis idonea non est; Ideoque omnes dicuntur inspe-
ctiones facti, non autem juris, ex ipsius facti specifi-
ca qualitate, ac singulorum casuum individuis circum-
stantijs decidendæ, principaliter attendendo ejusdem
voluntatis substantiam, non autem verborum forma-
litates, seu grammaticales significationes, vel juris
apices, ac regulas generales.

Applicando autem ad rem [stante præmissa facti
serie] evidens videbatur substantia voluntatis testa-
toris faciendi ejus fratrem in omnibus æqualem So-
cietati, quam hæredem scripserat, adeout esset utri-
13 usque conditio æqualis in eo, quod detractis oneri-
bus, & aliquibus legatis, in hæreditate superesset.

Et nihilominùs advertebam, ut sufficeret ex præ-
missis id reddi dubium, ut in dubio interpretatio ità
favore hæredis contra legatarium facienda esset ex tri-
bus regulis, seu propositionibus, quarum quælibet
sufficeret, multò magis omnibus simul junctis, at-
14 que in idem tendentibus; Primò nempè ob favorem
piæ causæ, pro qua in dubio facienda est interpreta-
tio, ut legatum censeatur quod magis, ut pluries ali-
bi *hoc. eod. tit.* advertitur.

Secundò, quod cùm istud legatum importaret adem-
ptionem medietatis bonorum, quæ generaliter Socie-
tati in testamento relicta fuerant, atque ademptio in
15 jure odiosa reputetur; Hinc proindè, contra eam, seu
pro ejus restrictione, ac minori operatione, quo ma-
gis fieri potest, interpretatio facienda est.

Et tertiò, quoniam, ut alibi *hoc eodem tit.* adverti-
tur, in ea quæstione, cujus favore potiùs legati in-
terpretatio facienda sit, an scilicèt lata favore legata-
rij, vel stricta favore hæredis; Vera & recepta di-
16 stinctio est, ut in dubio, quando de voluntate testa-
toris expressè, vel conjecturaliter non constet, at-
tendi debeat maior dilectio, an sit respectivè erga hæ-
redem vel erga legatarium; Ideoque cùm in hac fa-
cti specie absque dubio, etiam ex regulis generali-
bus, maior censenda esset dilectio erga hæredem;
Tùm ob pietatem causæ, quæ juxta receptam distin-
ctionem, exceptis liberis circa legitimam, magis di-
lecta præsumitur, potissimè ubi pro celebratione mis-
sarum, ac suffragio animæ ipsius testatoris, Tùm
etiam ob expressè declaratam majorem dilectionem in
testamento, hinc proindè videbamur esse in casu plano.

Clariùs verò, ob attestationem illius nobilis viri,
qui testatoris amicus, illi suaserat, ut cum fratre ma-
gis benevolè se gereret, dùm tales narrabat circum-
stantias, quod penè invitus ad id testator inductus
17 esset; Ut n. ut pluries habetur *sub tit. de fideic. & sub*
altero de testam. nimiùm deferendum est hujusmodi
assertionibus eorum, qui testamenti, vel alterius ul-
timæ voluntatis scriptores, vel consultores fuerunt,
aut aliàs informati.

Quo verò ad alium punctum detractionis falcidiæ,
quamvis Alij discurrenter concluderent pro affirma-
tiva, ex ijs, quæ in specie habentur deducta *sub tit. de*
18 *legitim. & detraction. disc. 34.* ubi quod ea, quæ rema-
nent penès Ecclesiam hæredem cum onere celebratio-
nis missarum, sunt detrahenda, & non dicuntur pe-
nes hæredem remanere, Attamen ex eisdem funda-
mentis, de quibus *dict. disc.* 34. ego fui in contraria
sententia, quodque ubi etiam de stricto juris rigore
contrarium dicendum esset, adhuc tamen ob illam æ-
quitatem, quam Ecclesia, & pia causa servare tene-
tur, ac etiam ex convenientiæ, seu prudentiæ moti-
vo, ad alliciendum fideles ad piè disponendum, hu- 19
jusmodi rigores juris civilis adhiberi non debent, Po-
tissimè quia ipsa Ecclesia, seu pia causa juri positivo
se non agnoscit subjectam, sed attendit naturalem
veritatem, ideoque intrare debet regula, *quod quisque*
juris &c. ut pluries advertitur *sub tit. de testamen.* Con-
troversia verò adhuc pendet indecisa.

SPOLETANA SUCCESSIONIS

Pro IACOBO TORTO

Cum ALEXANDRO DE ALBERTIS ET Vincentio de Tortis.

Casus disputatus coram A. C. seu Prælato deputato, incertus est exitus.

An & quando per secundum legatum contentum in codicillis, censeatur ademptum, seu diminutum alterum legatum in testamento factum eidem personæ.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*

2 *An per secundum legatum censeatur ademptum primum; vel potius debeatur utrumque.*

3 *Quod sit quæstio voluntatis, & quomodo decidenda sit.*

4 *Ponderantur plures conjecturæ pro ademptione affirmativa, vel negativa.*

5 *De eodem &c.*

6 *De alio casu controversia, & quando per secundum legatum specierum comprehensarum sub genere priùs legato, istud censeatur ademptum, vel reformatum.*

DISC. LIII.

PRopertius de Anticis, scriptis hæredibus Cinthia,
& Julia sororibus, Jacobum autem & Vincentium 1
nepotes ea Julia altera sorore prædefuncta instituen-
do in unica portione æquali sororibus viventibus, ità
servando ordinem intestatæ successionis; Alexandro
dicto Cinthiæ filio legavit prædium, sub onere assu-
mendi cognomen & insignia; Cùm autem casus de-
disset mortem prædictarum Cinthæ, & Juliæ, idcir-
cò in codicillis hæreditatem reliquit pro medietate
dicto Alexandro, & pro altera medietate præfatis Ja-
cobo & Vincentio; Quare inter istos, plures ortæ
sunt controversiæ, inter quas fuit ista, an. s. Alexan-
der præcipuum obtinere deberet dictum legatum in
testamento sibi relictum, Habitaque unica disputatio-
ne coram A. C. seu Prælato Judice deputato, non au-
divi amplius actum de causa, Vel quia concordata
fuerit, Vel quia, defensores mutaverit; neque vidi
jura alterius partis, ideoque judicium pro veritate
desuper efformari non potuit.

In hac igitur disputatione, Scribens pro Jacobo,
more Advocati ad causæ oportunitatem, admitte-
bam, quod stante diversitate scripturarum, ac re-
rum, adeout subjectæ materiæ duplicatio non resi- 2
steret, regula assisteret duplicationi, ac resisteret a-
demptioni, seu transfusioni prioris legati in secun-
dum, ad communiter notata *per D D. in l. quinqua-*
ginta ff. de probat. & in l. Lucius 1. ff. de legat. 2. & l. si
pluribus §. Is. ff. de legat. 2. & alibi ea plenè ac elabo-
ratè deductis *per Fab. de Ann. cons. 91. per tot.* ubi o-
mnes opiniones recensentur *Menoch. lib. 4. præ-*
sumpt. 167. & 173. Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 2.
&

& tit. 4. Rota decis. 41. num. 53. & sequent. & plenius *decis. 309. n. 50. cum sequent. part. 9. rec.*

Dicebam tamen, quod ista, prout fere omnes aliæ ultimarum voluntatum quæstiones, hodie non videntur amplius juris, sed solum facti & applicationis; Controversia enim inter DD. est in omnino ambiguis, & quando particulares conjecturæ, vel
3 facti circumstantiæ diversam disponentis voluntatem non ostendant secus autem ista accedente, cui omnes jurium dispositiones, ac DD. traditiones cedunt, itaut dicatur more conjecturalium materia reposita in Judicis arbitrio potissimè regulando ex facti circumstantiis, in quarum defectum recurrendum est ad regulas, seu præsumptiones juris, nimium etiam deservientes in concursu conjecturarum, & adminiculorum hinc inde, itaut incerta sit præponderatio, quæ in ambiguo danda est illi, cui juris regulæ assistunt, ut habetur apud allegatos, ac omnes de materia tractantes.

Plures autem conjecturæ ponderabantur pro mutatione voluntatis dicti testatoris super legati ademptione, Primò scilicet ex magno temporis intersititio annorum circiter 15. inter testamentum & codicillos, per quod facilius mutatio voluntatis præ-
4 sumitur, quàm incontinenti *Mantic. de conjectur. dicto lib. 12. tit. 1. num. 23. in fine, & tit. 4. num.* 10. Verum ista est nimis vaga & generalis; Secundò ex mutatione status rerum ob prædecessum sororum aliorumque nepotum; Et ista etiam videbatur levis, quoniam si viventibus adhuc sororibus proximioribus, ac prædilectis, testator hoc legatum nepoti ex sorore jam honorata relinquere voluit, non videtur urgere congrua ratio ademptionis; Tertiò more Advocati arguebam ab incompatibilitate, quoniam si Alexander per codicillarem dispositionem effectus erat hæres, vel saltim fideicommissarius universalis in ejus quota, non poterat esse legatarius particularis in toto prædio, cum actio, & passio non dentur in eodem subjecto, neque legatum à seipso præstari possit; Allegando ad id more Consulentium pro ornatu scripturæ quamplura jura, & auctoritates super hujusmodi notoria, & indubitata propositione; Verum istud quoque motivum nullius ponderis, ac omninò fallax erat, quoniam implicantia procederet, ubi institutus esset hæres in solidum, itaut à seipso legatum recipere deberet, secus autem, dum habebat cohæredem; Quartò deducebam regulam, ut per alienationem, vel dispositionem omnium bonorum censeatur ademptum legatum particulare sub genere comprehensum ex deductis *per Menoch. dicta præsumpt. 167. numer.* 19. Adhuc tamen id leve videbatur, cum dispositio universitatis bonorum in codicillis contenta, rectè compatibilis esset cum hoc legato, eodem modo, quo in testamento ità compatibiliter de reliquis bonis hæreditariis ad favorem institutorum dispositum erat; Quintò ex motivo æqualitatis servandæ, potissimè, quia pinguius [secundo opinionem *Accursii*] dispositum erat ad favorem legatarii, quàm si ab intestato successisset, cum tunc attendi potius debuisset magis recepta opinio *Azzonis*; Connectendo cum ista conjectura ponderationem, quod secunda provisio est pinguior, unde facilius intrat limitatio regulæ desumptæ ex textu *in dicta l. quinquaginta*, quæ proprie intrat, quando aliàs exclusa duplicatione una ex duabus dispositionibus remaneret fatua, & inanis, ut bene de materia, seu intellectu dicti textus habetur *per Rot. dicta decis. 41. num. 53. & sequent. & decis. 309. num. 26. cum seqq. part. 9. rec.* Verum neque ista conjectura stringebat, quoniam sicuti in testamento, firmo remanente legato, testator in reliquo asse, ordinem intestatæ successionis ad favorem legitimorum hæredem servare voluit, ita immutatis personis, idem fecit in codicillis, absque alia ejusdem ordinis alteratione, nisi quod sequutus est magis opinionem *Accursii* quam *Azzonis*, undè hæc secunda dispositio videtur regulanda à præcedenti testamentaria, per quam, legitimorum ab intestato succedentium vocatio, facta est compatibiliter cum dicto legato.

Quare illa videbatur unica conjectura alicujus momenti, quæ resultabat ex dispositione partis dicti prædii ad favorem Agnetis neptis ex Tullia altera so- 5
rore defuncta in solo usufructu, cum expressa dispositione, ne ea defuncta consolidaretur cum proprietate ad favorem dicti Alexandri, Jacobi & Vincentii hæredum, unde clara videbatur deduci voluntas, quod prædium, non sub legato, sed sub universa hæreditate veniret, atque stante ista efficaci conjectura considerabile dicebam etiam aliàs superius recensitas insimul ponderandas in istius corroborationem, quamvis singulariter essent leves, ex consueta regula, *ut singula, quæ non prosunt, &c.*

Licet enim satis me torqueret contraria conjectura desumpta ex contemplatione agnationis, dum testator dicto prælato adjecit onus assumptionis cognominis & familiæ pro perpetua ejus conservatione; Nihilominus dicta altera conjectura videbatur magis specialis; Accedentibus etiam tot aliis generalibus, illis præsertim notabilis distantiæ temporis, ac mutationis personarum, ac etiam quia si testator eandem intentionem de tempore codicillorum habuisset, verisimiliter idem onus repetiisset in magis pingui dispositione facta ad favorem ejusdem Alexandri, ac etiam verisimiliter idem ordinasset cum aliis nepotibus; Verum hæc omnia ponderabam per discursum absque mei judicii efformatione, dum altera parte non audita, defuit occasio maturioris examinis veritatis.

In eadem materia, unicam pariter disputationem habui coram A. C. cum incerto exitu *in una Ravennaten. legati* pro Achille Mattarello cum Lucretia
Lupatella; Nicolaus enim Mattarellus scripto hære- 6
de Achille, in eodem testamento reliquit ad vitam pro habitatione Lucretiæ uxori appartamentum superius suæ domus una cum granario, columbario, aliisque mansiunculis vulgò *camerini*; In codicillis autem postmodum confectis, reliquit Antonio Mattarello unam aulam in dicto appartamento superiori, reliquum verò dicti appartamenti, una cum coquina, & dictis mansiunculis vulgò *camerini*, reliquit dictæ uxori ad usumfructum, seu habitationem; Unde propterea orta est controversia, an dictæ legatariæ deberentur etiam granarium, & columbarium, de quibus in testamento, vel potius sola codicillaris dispositio attendenda esset utpote prioris ademptiva, seu reformativa.

Pro hærede autem scribens, dicebam, quod cum ageretur de legato, vel ratione causæ, vel ratione materiæ non admittente duplicationem, certa videbatur conclusio, ut per legatum magis diminutum in codicillis factum super eadem re, censeretur ademptum illud plus, quod in priori testamento ad favorem ejusdem legatarii continebatur juxta textum expressum *in l. libertis ff. de alim. & cibar. legatis*, ubi cùm testator tribus libertis decem menstruos pro alimentis reliquisset, si postea in codicillis, omnibus libertis septem menstruos relinquat, prius legatum moderatum videtur, ibique *glos.* verb. *relicta sit*, pleraque deducit jura concordantia, cum quibus pertranseunt *Bart. Ias.* & cæteri *in l. non ad ea §. ultima ff. de condit. & demonstr. l. cum centum ff. de adim. legat. & in l. quinquaginta ff. de probat.* ac alibi; Atque ejusdem textus dispositio in proposito etiam contra Ecclesiam, seu piam causam ponderatur *in Romana prætensi legati coram Gislerio decis. 10. part. 10. rec.* ubi cum testator prius se declarasset relinquere Ecclesiæ scuta mille auri, deinde verò reliquisset

quisset scuta mille monetæ, nedum excluditur duplicatio ob unicitatem causæ, sed firmatur, ut hæc secunda dispositio attendenda sit; [Licet ista decisio vere non percutiat casum, cum præcipuum illius fundamentum consistat in eo, quod prior dispositio contenta solum esset in lapide, quem super ejus sepulchro testatur vivens apposuerat, ideoque dicenda non esset perfecta, utpote indicans potiùs velleitatem, ac futuram voluntatem.]

Eo magis, quia in secundo legato testator enumeravit aliam officinam in primo non contentám, nempe coquinam, ex qua posteriori denominatione videtur ad istam se restringere voluisse juxta tex. *in l. Seiæ ff. de fundo instructo*, in cujus casu, testator reliquerat Seiæ fundos instructus cum suis villicis & reliquis colonorum, sub quo legato veniebant omnia, quæ pro patrisfamilias quotidiano usu in fundo erant, & tamen si in codicillis eidem relinquat eosdē fundos cum supellectili, pecude, villicis, cum reliquis colonorum, & apotheca, dicitur, quod non debetur amplius, quam in codicillis contentum est, eo quia per hanc secundam dispositionem cum enumeratione specierum, censetur à prima recessum, & quem textum expendit *Cyriac. lib. 2. observ. cap. 27.* Quoties enim posterius legatum continet qualem qualem diversitatem à primo, tunc istud censetur in istud transfusum ad text. *in l. cum centum ff. ad adim. legatis, & l. cum non ad ea ff. de condit. & demonstr. Bellon. jun. cons. 15. num. 16.*

Ponderabam etiam pro præmissorum corroboratione aliquam distantiam temporis inter testamentum & codicillos, ex qua facilius mutatio voluntatis præsumitur *Mantic. de conjectur. lib. 12. tit. 4. num. 10. ac alibi eod. tractat.* Necnon satis considerabilis videbatur causa minuendi, ex eo quod legataria per plures dies virum languentem dereliquisset, & de quo constabat, quod ipse conquestus esset, quæ causa etiam ex sola juris dispositione reputatur sufficiens ad inducendam præsumptam ademptionem ex deductis *per Mantic. de conjectur lib. 12. tit. 2. n. 18. in fine*; Concurrente etiam expressa alteratione prioris legati; Tum in diminutione, dum ejusdem appartamenti duas aulas Antonio in codicillis reliquit; Tum etiam quia super residuo dictæ uxori relicto, adjecit in codicillis quoddam pœnale præceptum, quod in testamento non continebatur.

Difficultas tamen mea [reflectendo ad veritatem] erat in facto, an scilicet dicta duo membra controversa, granarium, & columbarium, ita connecterent cum dicto superiori appartamento, ut sub ejus generica expressione aliàs venirent, itaut particularis mentio esset potius expressio ejus, quod tacite inerat, vel è contra, cum in primo casu stante illo verbo generico *residui* importante universitatem totius appartamenti desumptæ ex dictis juribus, in quorum casu certa erat diminutio inter unam & alteram speciem; Defuit autem occasio id maturius examinandi.

ROMANA PECUNIARIA,

Seu LEGATI DE BENEDELLIS

Pro HÆREDIBUS ANTONII BENEDELLI

Cum MARINO NATO.

Discursus pro veritate.

Revocato primo testamento per secundum, an revocata censeantur omnia legata in primo contenta; Vel potius aliqua adhuc debeantur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Revocatio prioris testamenti per posterius procedit etiam in piis dispositionibus.*
4 *Sed possunt deberi legato prioris testamenti.*
5 *Cessante causa ademptionis, cessat ademptio.*
6 *Quando legatum censeatur impletum in vita.*
7 *Quod per secundum testamentum revocetur primum.*
8 *Fortius in legatis, quàm in institutione.*
9 *Ampliatur.*
10 *Quando id limitetur.*
11 *De confirmatione tacita ex conjecturis.*
12 *Quando dicta confirmatio cesset.*
13 *Legata prævertivè adimplera in vita non debentur.*
14 *An legatum liberationis à debito censeatur ademptum ob illius exactionem.*
15 *An dispositio valeat, si adest falsa causa.*
16 *De eodem.*
17 *Quando verba enunciativè prolata à testatore attendantur.*

DISCURSUS LIV.

Antonius Benedellus, in primo testamento condito de anno 1641. inter quamplura legata, unum fecit Marino Nato ejus amanuensi, seu adjutori, suppellectilium domus, ac liberationis à debito scutorum 1500. ex causa mutui; Morti autem proximus de mense Decembris 1642. prævia dicti testamenti, omniumque aliarum dispositionum revocatione, aliud condidit testamentum, in quo declaravit se in dicto penultimo testamento quamplura legata diversis personis fecisse, quæ ex eo, quod vivens adimpleverat, non renovabat, seu revocabat, atque ad tres vel quatuor dies, ordinatis interim quibusdam codicillis, obiit, unde comperto, quod dictus Marinus erat hæreditatis debitor in scutis 1630. illum hæredes pulsarunt coram A. C. à quo sententiam condemnatoriam obtinuerunt, sed introducta causa appellationis in Rota coram Arguelles sub die 31. Martii 1650. prodiit resolutio super dictæ sententiæ infirmatione ex capite injustitiæ pro rata scutorum 1500. stante liberatione in priori testamento ut suprà relicta, non attenta ejusdem testamenti, de legatorum in eo contētorum revocatione per posterius; Licet enim regula sit, ut ex posteriore testamento, præcedens, omniaque in eo contenta ex sola juris dispositione quamvis expressa revocatio non accederet, corruant, ad text. *in §. sed & si quis priore instit. quib. mod. testam. infirmentur* cum satis notis concordantibus, multò magis accedente revocatione expressa, quod magis communiter receptum est procedere etiam in legatis, & dispositionibus ad pias causas, rejecta sententia volentium, ut in istis specifica & individua mentio requisita sit ex deductis *per Rovit. decis. 56. & cons. 93. lib. 1.*

Nihilominus id procedit, nisi appareat, quod diversa fuerit testatoris voluntas, quæ etiam conjecturalis, confirmat legata in priori testamento revocato contenta, ad text. *in l. licet Imperator ff. de legat. 1. leg. cum proponebatur ff. de leg. 2. Cephal. cons. 73. n. 22. Menoch. cons. 176. n. 3. Afflict. decis. 44. n. 14* cum aliis in decisione de super extensa *per Alberbatum* in locum *Arguelles* interim defuncti suffectum, & sub cujus nomine decisio edita est.

Voluntas autem prædicta desumebatur ex ratione in posteriore testamento adjecta, circa non renovationem, sed revocationem legatorum, quia scilicet per ipsum viventem impleta, & satisfacta erant, unde propterea proceditur cum dilemmate, quod Aut testator intellexit implevisse istud legatum tanquam liberationis operantis ipso jure, atque

que non exigentis aliud implementum positivum, & tunc plana est voluntas; Aut id non intelleait, & tunc tanquam ex cessante dicta ratione ponderata tanquum causa finali revocandi, illud non venit sub dicta revocatione, ex regula, ut cessante ademptionis causa, cessare quoque debeat ademptio ad *text. in l. finali ff. de hered. instit. glos. in §. sed & si quis verb. expressum*
5 *instit. quib. mod. testam. infirmentur* cum concordantibus *apud Menoch. cons.* 857. *num.* 9. *Rovit. cons.* 55. *num.* 4. *lib.* 2.

Inclinatur autem in priorem partem dilemmatis, quod scilicèt intellexisset dictum legatum, ita impletum,
6 seu satisfactum esse, ponderata particulari affectione testatoris erga legatarium unde propterea verisimile est, quod quemadmodum reliqua omnia legata facta alijs minùs dilectis vivens implevit, ita istud sic impletum esse intellexerit; Constituendo etiam fundamentum in aliquibus testibus deponentibus pluries audivisse à testatore quod Marino donaverat scuta 1500. quæ est eadem summa dicto legato correspondens, cui verbum donare adhuc congruit; Tum quia legatum est donatio à defuncto relicta, ab hærede præstanda, Tum etiam quia adimpiendo in vita, magis donasse, quàm legasse censetur, ut liquet ex dicta decisione.

In hoc statu hæredes, ad effectum deliberandi, an cedere, vel prosequi deberent, seu ad concordiam devenire, me tunc circa susceptæ professionis initia, ut potè minùs occupatum, atque in majori studiorum fervore constitutum [ut Curiæ consuetudo est] requisierunt, ut pro veritate indagarem, an fundamenta decisionis prædictæ subsisterent; necne, stante præsertim, quod in contrarium judicatum fuerat per Prælatum magnæ existimationis, tam quoad doctrinam, quàm quoad integritatem; Petendo etiam, ut videretur, nedum super dicti legati liberatione, de quo solùm agit decisio, sed etiam super altero legato mobilium domus, in quo legatarius erat actor.

Pro hæredibus contra legatarium in omnibus respondendum censui, innixus principaliter dictæ regulæ, quod per posterius testamentum censetur priùs re-
7 vocatum cum omnibus in eo contentis, quamvis nulla mentio fieret ex superius allegatis cum alijs *per Surd. cons.* 350. *num.* 9. & 414. *num.* 22. *Gratian. discept.* 605. *num.* 11. *cum sequen.* Quinimò facilior est revocatio legatorum, quàm institutionis hæredis, adeo ut stare simul possint, ut institutio per posteriorem dispositionem utpotè minus solemnem; vel aliàs defectivam non remaneat revocata, & tamen revocata sint
8 legata, ut *post Barr. Bald.* & alios *Surd. cons.* 320. *num.* 11. cum alijs *apud Rot. in Reggien. bonorum* 23. *Januarij* 1647. *coram Corrado* §. & *demum*, ubi quod etiam ex actu nullo, minusque solemni probatur ademptio.

Dictaque regula procedit, quamvis testator in posteriori testamento unum ea legatis in priori contentis expresse revocaverit, alijs sub silentio involutis, non
9 enim exinde resultat argumentum a contrario sensu super confirmatione eorum, quæ revocata non sunt, quoniam illa si non revocantur ex facto hominis, dicuntur revocata ex facto legis *Castrens. in l. heredes palàm* §. *si quid ff de testam. Mantic. de conject. lib.* 12. *tit.* 1. *numer.* 36. *Surd. dicto cons.* 350. *num.* 9. *Gratian. dicta discept.* 605. *num.* 11. & *sequen.* undè propterea quoties non urgeant conjecturæ vel adminicula suadentia diversam testantis voluntatem, quæ totum facit, atque per legatarium probanda est, fundata remanet hæredis intentio.

Ista autem vera theorica ita constituta, totus punctus erat, an constaret necne de dicta contraria voluntate limitationis productiva, de qua in præsenti
10 dicebam non constare, quoniam *Cephal. cons.* 73. & *Menoch. cons.* 176. cum quibus proceditur in decisione, & quibus observabam addi posse *eumdem Cephal. cons.* 74. *Nattam* in eodem casu consulentem *cons.* 483. & *seq.* & *cons.* 527. eumdemque *Menoch. cons.* 857. loquuntur in casu, quo testator expresse declarasset nolle in totum priùs testamentum revocare, sed tantùm in aliquibus partibus reformare, & in reliquis confirmare, tunc enim quia satis in jure dubitari, potest de potestate ita disponendi, cùm paganus decedere non possit cum duobus testamentis, ideircò ad hoc objectum removendum, voluntas testatoris super confirmatione, ac subsistentia contentorum in priori testamento, in hoc operativa remanet, ut ea, quæ revocata esse noluit, censeantur implicitè de novo disposita in posteriore, ex quo validitatem obtineant, & sic jure confirmantis potiùs quàm confirmati, adeo ut prius testamentum, in partibus non revocatis, habeatur tanquam pars, seu codicillus ultimi, ut probatur *per eosdem, & per Surd. cons.* 230. plenè *Altograd. cons.* 78. & 79. *lib.* 1.

In præsenti autem nulla accedebat expressa voluntas approbativa contentorum in priori testamento idcircò dicebam, quod non versaremur in casu dictarum auctoritatum, quæ propterea directè ad rem facere non videbantur.

Et quamvis superius allegata *glos. in §. sed & si quis verb. expressè instit. quib. mod. testam. infirmentur*, cui innititur *Menoch. dicto cons.* 176. *num.* 3. & *cons.* 857. *sub num.* 9. firmet, ut etiam ex tacita, & conjecturata voluntate, dicta confirmatio resultare possit, Nihilominus adhuc observabam, ut nimium de hoc fundamento dubitari posset, Tum quia *dicta glos.* ita sim-
pliciter intellecta, minùs vera videtur propter exem- 11
plum ab eadem adductum, in quo se restringit ad falsitatem causæ, ut observat *Cyriac. controv.* 168. *num.* 45. ubi in specie illam refellit, firmando antecedenter *num.* 40. & *sequen.* ut ad tollendam legalem revocationem primi ex secundo resultantem, requiratur voluntas expressa, [super cujus tamen assumpti veritate nihil firmandum censui] Tum etiam quia tam *glos.* quàm *Menoch.* loquuntur, ubi agatur de revocatione tacita à sola legis dispositione resultante ob præsumptam testatoris voluntatem, quoniam tunc voluntas præsumpta cum alia præsumptione tolli potest. *ut benè idem Menoch. dicto cons.* 176. *sub numer.* 3. *vers. quocircà*, & *cons.* 857. *sub. num.* 9. ideoque posita dictarum auctoritatum veritate, cessabat earum applicatio ad casum.

Prætetea posito etiam, quod tacita, & conjecturalis voluntas in proposito sufficeret; Adhuc tamen non assistebat factum, ea cujus circunstantijs contra-
rium potiùs evidenter probari videbatur, quoniam 12
per eosdem testes à legatario inductos probabatur, quod testator illo intermedio tempore inter primum, & secundum testamentum, præfato legatario donaverat diversis vicibus scuta 3.m. & ultra, unde propterea rectè verificabatur causa, seu ratio implementi per ipsum expressa, Quinimò stante hac facti circunstantia dicebam, quod etiamsi prius testamentum revocatum non esset, omniaque præmissa cessarent, adhuc non improbabiliter prætendi posset, ut dicta legata ut potè per ipsum testatorem viventem præventivè impleta amplius non deberentur ex de-
ductis *per Magon. decis. Lucen.* 28. *Franch. decis.* 422. 13
Greg. & adden. decis. 336. & *in Romana legati scutorum* 50. *n.* 11. *Maij* 1640. *coram Dunozetto inter suas decis.* 579. & *in eadem* 17. *Junij* 1641. & 1. *Junij* 1644. *coram Cerro*, quæ duæ posteriores sunt impressæ *decis.* 41. & 309. *p.* 9. *rec.* Quidquid enim esset de veritate dicti assumpti super tacita ademptione resultante ab implemento, quod ex alijs titulis per testatorem factum esset in vita, super quo *Rota in allegatis decisionibus* variavit, ac revera certa, & determinata regula tradi non potest, cùm sit quæstio voluntatis, & facti, ex istius particularibus circunstantijs in singulis

gulis casibus diversimode decidenda, nihilominus
in præsenti deducebatur tanquam per argumentum
à fortiori,& de huc habetur particulariter actum supra
*disc.*51.

Accedebat etiam considerabilis circunstantia, quod
illud debitum, cujus liberatio in primo testamen-
14 to relicta fuerat, præsupponebatur de tempore se-
cundi in majori parte exactum, itaut dicta senten-
tia condemnatoria esset pro debito contracto ex alia
causa, unde intrare poterat inspectio, an per subse-
quutam exactionem censeretur ademptum legatum
liberationis, quamvis primum testamentum non esset
revocatum ex deductis *per Mantic.de conject. lib.*12.
tit. num. 19. *Gratian. discept.* 241. cum aliis supra
*disc.*48.

Motivum autem falsæ causæ adjectæ in revocatio-
ne legatorum, seu istius causæ cessatio in controversis
15 legatis; neque videbatur considerabile, quoniam ea,
quæ in hujusmodi terminis dicuntur per DD. proce-
dunt ubi testator ignorat, quod causa allegata esset
falsa; tunc enim ratione erroris excluditur voluntas;
Secus autem, ubi ipse bene sciat, an ea sit vera nec-
ne; Puta quia agatur de re consistente in facto pro-
prio, ut in præsenti; Tunc enim dispositio valet non
obstante causæ falsitate ad *text. in l.demonstratio* §.1.
ff.de condit. & demonstr. cum concordantibus *per
Mantic.de conject. lib.*6. *tit.*14 *post n.*15.*Capyc. Latr.
consult* 85. *n.finali.*

Item considerabam, ut tunc ea, quæ dicuntur de
falsa causa adimendi, locum habeant, quando agitur
16 de ademptione legatorum contentorum in testamento
valido, & non revocato, adeout principalis inspec-
tio consistat in ipsa ademptione, qua cessante, lega-
tum subsisteret, ac deberetur jure suo tanquam con-
tentum in testamento, seu alia dispositione valida,
adeout consideretur cessatio ademptionis tanquam re-
motio obstaculi, seu impedimenti in ea re, quæ aliàs
non impedita, marte suo procederet; Ubi verò tes-
tamentum, seu alia principalis dispositio non subsi-
stit, unde propterea, etiamsi nulla legatorum adem-
ptio, vel alia mentio fieret, illa corrueret, tunc in-
trare non videntur argumenta super superflua expres-
sione eorum, quæ jam de jure inerant, sed legata-
rio habenti contra se regulam, incumbit onus pro-
bandi diversam voluntatē, ob quam à dicta regula re-
cedatur, Neque occasione istius disputationis, inspec-
tis auctoritatibus in dicta decisione allegatis, ac aliis,
quæ per Scribentes pro legatario deducebantur, com-
periebam quod adesset auctoritas, quæ istos termi-
nos percutiat.

Hinc ponderabam, quod non bene in eadem de-
cisione ponderarentur testes ad id inducti, licet sin-
gulares, ac aliàs in persona, & dicto defectui, ut-
pote solum deservientes pro declaranda testatoris am-
bigua voluntate, quoniam posita cessatione omnium
legatorum, quæ in testamento revocato continen-
tur, adeout eorum aliqua substinere oporteat tan-
quam novam voluntatem, quæ robur, ac efficaciam
recipiat à secundo testamento, in quo virtualiter,
ac implicite id contineri diceretur, quoties id per
testes faciendum est, cum agatur de probando no-
vam voluntatem, requiritur numerus solemnis jux-
ta receptam distinctionem, de qua sæpius *sub ti-
tul. de testamentis*; Ac etiam quia in verbis inci-
denter, & enunciative prolatis per testatorem, fieri
non potest solidum fundamentum, nisi prolata sint
17 in ipso actu ordinandi ultimum testamentum vali-
dum, seu post illud ordinatum; Secus autem si antea,
cum tunc proferri potuerint cum præsupposito, quod
effectum sortiri deberet primum testamentum, ut
apud Capyc. Latr. consult. 143. *num.* 46. *& sequent.
de Marin. resol. quotid.* 95. *num.* 23. *Buratt. decis.*
626. *n.*10.

Quid autem sequutum sit, incertum remanet, cum
amplius de controversia actum non audierim; Puto
autem, quod concordia eam terminaverit, seu quod
per alios defensores tractata sit.

AVENIONEN. LEGATI

Pro DOMO CHARITATIS, SEU ELEEMOSYNA
Generali Avenionen.

Cum JOANNE BAPTISTA

Responsum pro veritate.

An, & quando per alienationem rei legatæ ab ipso
testatore post testamentum factam, resultet legati
ademptio, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo ista quæstio decidenda sit.*
3 *Unde resultet decisionum diversitas.*
4 *De modo judicandi, vel consulendi remissive.*
5 *De eodem de quo num.*2.
6 *Traditur regula, seù theorica generalis cum distin-
ctione casuum.*
7 *Illa cessat ex diversa voluntate.*
8 *De circunstantiis probantibus ademptionem.*
9 *De eodem,& an legatum fructuum sit idem quod usu-
fructus, & minus.*
10 *Quod dari possit perpetua alienatio fructuum sine
alienatione ipsius rei.*
11 *Qualitas testatoris est nimium consideranda, an sit
literatus, vel illiteratus.*
12 *De modo interpretandi legatum magis favore hære-
dis, quàm legatarii, & è contra.*

DISC. LV.

MElchior de Bus, instituta hærede Domo chari-
tatis, vel eleemosynæ generalis Civitatis Ave-
nens. legavit Joann. Baptistæ ex fratre uterino nepo-
ti, fructus, ac reditus cujusdam prædii, sub ea lege, 1
ut eis frui non posset usque quo ad ætatem 30. an-
norum pervenerit, aut matrimonium contraxerit, sed
interim dicti fructus per dictum hæredem, ejusque
administratores, erogari deberent in emptionem
tot bonorum, vel capitalium ad commodum dicti
Joannis Baptistæ, quo defuncto, prædium ad hære-
dem reverti, seu spectare deberet, remanentibus so-
lum ad commodum legatarii dictis investimentis fac-
tis ex fructibus.

Post testamentum per annum cum dimidio ante
obitum, testator voluntariè illud vendidit, majori
parte pretii recepta in pecunia numerata, habita fide
de residuali parte, cum dilatione ad biennium; Hinc
propterea pro veritate consultus fui, an, & quale jus
dicto legatario competeret, vel potius dictum lega-
tum per rei alienationem ademptum esset.

Respondi idem quod in hoc eodem articulo *disc.
præcedenti*, ac generaliter ferè in omni hac legato-
rum, aliarumque ultimarum voluntatum materia
habetur, quod quidquid nostri cum regulis gene- 2
ralibus, desumptis, ex aliquibus juribus, vel majo-
rum traditionibus, earumdemque regularum limita-
tionibus, & sublimitationibus, seu declarationibus,
se involvant; Verius est, ut certa & determinata
regula generalis cuicumque casui applicabilis desu-
per tradi non possit, quoniam cum sit quæstio volun-
tatis, à qua totum pendet, eique omnes juris re-
gulæ cedunt, hinc de consequenti est facti & appli-
cationis potius quàm juris, ejusque in singulis casi-
bus diversimodè pendet decisio ex eorum qualitate,
& circunstantiis, ex quibus in casibus, qui similes,

as

ac pene identifici videantur, in uno album, in alte-
ro autem nigrum respondere congruat; Id autem
ignarum vulgus non de facili percipit, atque de va-
3 rietate decisionum in eodem articulo, quinimo etiam
in eadem causa scandalizatur, sed malè; ex ratio-
nibus de quibus *sub tit. de judic.* in relatione, seu pra-
xi Curiæ occasione agendi de Rotæ Auditorio: sub
cujus Rubrica generaliter agitur de Judicibus, ac de
4 modo judicandi; Ac etiam sub Rubrica de Advoca-
tis, & Procuratoribus, ubi de modo scribendi, vel
consulendi, & an liceat scribere, vel causas tueri
etiam contra propriam opinionem.

Et consequenter [ut sæpius advertitur] mera ine-
ptia est, in istis vel similibus quæstionibus, cum soli-
to improbo Juristarum labore, doctrinarum, ac deci-
sionum magnum cumulum facere, atque ita chartas
5 inutiliter implendo, materiam potius involvere, quo-
niam oportuna quidem, imò necessaria est notitia
theoricæ generalis juris, & quænam ex magis com-
muni, & probabili sententia, sit regula, vel quæ sint
limitationes, ad effectum, ut ita, ponderatis facti cir-
cunstantiis, congrue applicari possint activa passivis,
sive quomodo colluctantibus, hincinde conjecturis, &
argumentis diversæ voluntatis, quæ ita omnino obs-
cura & ambigua remaneat, per solos juris tramites
judicandum sit, [quod tamen nimium rarum est;]
De reliquo enim, totum consistit in facto, sive in ap-
plicatione congrua, ideoque magis judicium adæqua-
tum, quàm ingenium, vel dictus improbus labor desi-
derari videtur.

Deducendo autem in hoc responso [forsan ple-
niori stylo, ut quandoque etiam præter genium, vel
rectum scribendi ordinem in hujusmodi Responsis
extra Curiam ad satisfaciendum regionum moribus
facere oportet] easdem auctoritates, quæ haben-
6 tur deductæ *disc. præcedenti*, easdemque responsio-
nes ibidem contentas ad leges, quæ desuper pug-
nare videntur; Constituebam regulam, seu theori-
cam generalem, cum vera, & recepta distinctione,
quod; Aut agitur de merè voluntaria alienatione,
& tunc regulariter ademptio exinde resultet, sive
pretium extet in specie, vel in æquipollenti, sive
non; Aut verò agitur de alienatione necessaria, quæ
contingat etiam in bonis stabilibus per retractum le-
galem, vel conventionalem juxta illas retractus spe-
cies, de quibus in sua materia *sub tit. de servit.*
Vel in ea resolutione, quæ resultet à jure offerendi
de quo *sub tit. de empt. & vendit.* Vel à jure redimen-
di, quod debitori competat, de quo *sub tit. de credi-
to*; Aut in censibus, vel locis montium cum extin-
ctione, ac in nominibus debitorum cum solutione, &c.
Et tunc Aut pretium non extat, nec in specie, nec in
æquipollenti, sed vere consumptū est ab eodem testa-
tore, & pariter intrat regula pro ademptione; Aut
extat præcisè, vel æquipollenter, quia nempe versum
sit in alia bona, seu in alios effectus, qui remaneant
in hæreditate, & tunc secus, quodque probabilius in-
tret subrogatio; Nisi in omnibus, hujusmodi distin-
ctionis partibus respectivè, diversæ voluntatis con-
7 jecturæ, & argumenta urgeant, in quorum pondere,
vel efficacia, omnes forenses quæstiones versari so-
lent, ut conciliando, seu declarando jura, & auctori-
tates, insinuatur *disc. præcedenti*.

Ista theorica ita constituta; Quatenus pertinet ad
applicationem; Respondi quod probabiliores vide-
rentur partes hæredis pro ademptione; Primò quia
8 agebatur de alienatione merè voluntaria, pretio pro
majori parte consumpto, seu ita commixto, ut illud
in specie, vel in æquipollenti distingui non posset,
residuum autem remanebat in terminis puri crediti
quantitatis accidentaliter ob fidem de eo habitam,
unde propterea intrare non poterat illud argumen-
tum voluntatis subrogandi, quod ponderatur *disc.
præcedenti* quoties alienatio principaliter ordinet ad
aliud immediatum investimentum, quod pinguius, seu
magis oportunum reputetur, cùm tunc videatur po-
tius species permutationis, quæ in substantia non im-
portat eam alienationem, quæ bona in patrimonio
annihilet.

Et secundò clarius, quoniam legatum non erat de
ipsa specie pleno jure, & in proprietate, sed solum
de usufructu, seu fructibus quod regulariter im-
portat idem ex deductis *in Eugubina hoc eodem titu-* 9
lo disc. 45. cujus quæstio neque intrabat, dum in
verbis exprimebatur; Quinimo minus importare vi-
detur legatum fructus, quàm usufructus, quoniam
istud importare dicitur jus, ideoque cadit sub prohi-
bita alienatione, quod in illo fructuum non procedit
utpotè redolens solam commoditatem, seu nudum fa-
ctum ex iis, quæ habentur pluries *sub tit. de feud.* præ-
sertim *disc. 61.* ac etiam *sub tit. de alienat. & contract.*
& alibi.

Et quamvis non implicet, ut etiam fructus tan-
quam distincti ab ipsa re, perpetuò ad aliquem per-
tinere possint, etiam transmissibilitet, ex iis, quæ 10
habentur *sub dicto tit. de feud. disc. 62.* ac etiam in-
sinuatur *in dicta Eugubina disc. 45.* Attamen id
regulariter non præsumitur, ut in proximè allega-
to *disc. 62.* advertitur; Ac etiam quia in hac facti
specie non disputabatur de hoc principaliter, sed so-
lum id insinuabatur incidenter pro regulanda volun-
tate disponentis, dictique diversa quæstione deciden-
da, cum ita in hæreditate non remaneret aliquid ex
rei legatæ pretio, in quo istud legatum fructuum esset
verificabile.

Ponderabam quoque in idem eam circunstantiam,
quod testator esset juris peritus, bene conscius de ista
juris regula, ut per voluntariam alienationem, po-
tissime non ordinatam ad immediatum investimen- 11
tum, resultaret ademptio; Cumque habuisset op-
portunum tempus providendi, ita magis dictæ vo-
luntatis præsumptio à lege inducta resultare vide-
tur, juxta ponderationem, de qua habetur præser-
tim *sub tit. de fideicomm.* inter testatorem litteratum,
ac Jurisperitum, & idiotam, cum diversimode
unius, ac alterius voluntas interpretanda veniat;
Atque pleræque aliæ quoque videbantur accedere
facti circunstantiæ in idem tendentes; Quibus adde-
bam juris generalitatem, ut in dubio stricta inter-
pretatio contra legatarium, larga verò, seu favora-
bilis pro hærede facienda sit, quoties sit verisimili-
ter hæres, ut in præsenti, dum concur-
sus erat inter causam piam, & transversalem; Quam- 12
vis ista generalitas sola, & de per se absque aliis facti
adminiculis, vel argumentis, pro meo sensu, modicæ,
ac pene nullius ponderis esset, bene tamen considera-
bilis ad facti circunstantias muniendas, sive, ut ex
eis, hujusmodi generalitates, vel juris regulæ faci-
lius intrarent, ac admittendæ essent; Isteque videtur
germanus modus, quo mediante, hujusmodi quæs-
tiones decidendæ sunt.

LUCANA ADEMPTIONIS LEGATI.

Responsum pro veritate, suppressis nominibus.

De interpretatione ademptionis factæ in codicillis, de legato facto in testamento, & quomodo talis ademptio intelligenda sit, ubi constet, quod affectio erga legatarium non sit diminuta, sed potius dispositio ademptiva majorem arguat affectionem.

SUMMARIUM.

1 Facti series.

2 *In claris, & expressis non intrant præsumptiones, & argumenta.*

3 *De distinctione an testibus singularibus, vel non solemnibus probationibus in materia legatorum, & ultimarum voluntatum deferatur, & n.8.*

4 *Inducta ob majorem amorem ad commodum, non debent operari ademptionem.*

5 *Contra ademptionem capienda est interpretatio.*

6 *Ea non præsumitur, & de facti circunstantiis eam excludentibus.*

7 *Affectio testatoris erga legatarium attenditur pro legati interpretatione.*

8 *De eadem conclusione, de qua n.3.*

9 *Scriptor, vel consultor testamenti est bonus interpres.*

10 *Observantia nimium attenditur in interpretatione legatorum.*

11 *Declaratur quomodo, & quando id procedat.*

12 *De dispositione inter liberos.*

13 *Testi mediatori, seu deponenti de facto proprio non interessato nimium defertur.*

DISCURSUS LVI.

TEstator, instituto hærede unico filio, duabus filiabus jam nuptis, jure legati reliquit annua scuta auri 50. pro qualibet ad vitam, Dictoque filio
1 absque prole masculina deficiente, eisdem filiabus reliquit scuta mille auri pro qualibet, declaratione adjecta, ut tali casu, dictum aliud annuum legatum vitalitium cessare deberet.

In codicillis autem, post sex annorum spatium conditis, facta magna expressione amoris, quo easdem filias prosequebatur, eisdem reliquit scuta 400. pro qualibet, solvenda statim ejus obitu sequuto; Et demum in aliis codicillis sequenti die ordinatis, deficiente linea masculina prædicti ejus filii, singulis dictis filiabus reliquit scuta 10. m. in quibus comprehensa esse voluit scuta mille in testamento in eodem casu relicta, revocando dictum legatum annuum scutorum 50. perinde ac si factam non esset, cum verbis revocatoriis nimis amplis.

Sequuta morte testatoris, tam per tutores, vel curatores dicti hæredis minoris, quàm per ipsummet factum majorem, dictum annuum legatum scutorum 50. spatio annorum circiter 52. persolutum fuit; Postmodum verò, cum continuationem recusaret, ex fundamento dictæ revocationis in ultimis codicillis contentæ; Hinc proinde, suppressis nominibus, neque primendo partem, à qua consilium expeteretur, desuper pro veritate consultus fui.

Respondi, quod pro hærede nimium urgere videbantur verba codicillorum quæ clare, ac litteraliter revocationem indefinite continent, unde, proptereà intraret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille §. cum in verbis ff. de leg* 3. quod ubi verba sunt
2 clara, locus non est glossis, argumentis, & interpretationibus ex deductis *decis. 44. par. 15. rec. num. 14.* & passim.

Et quamvis in facti notula supponeretur, quod testatoris uxor, ac respective contendentium mater, per cujus organum præfatos ultimos codicillos Notarius extendit, attestaretur, quod hujusmodi revocatio ordinata esset in solum casum deficientiæ lineæ masculinæ, per quam locus fieret dicto pingui legato scutorum 10. m. atque huic attestationi accederet quoque adminiculum subsequutæ observantiæ.

Nihilominus, posito quod testatoris voluntas circa dictam revocationem, in verbis esset expressa, & litteralis, dicebam quod præmissa nil prodessent, ob ve-
3 ram ac receptam juris theoricam, quod; Aut agitur de interpretando dubiam voluntatem, quæ in verbis licet ambiguis contineri potest, & tunc admittantur etiam testes singulares de voluntate defuncti informati, aliaque adminicula & conjecturæ; Aut verò agitur de voluntate clara, quam per extrinsecas probationes destruere oporteat, ita diversam voluntatem deducendo, & tunc requiratur eadem solemnis probatio, quæ in ultimis voluntatibus ex integro probandis de jure requiritur, ut ita distinguendo firmant [cæteris relatis] *Mantic. de conjectur. lib. 5. tit. 15. n. 9. Guttier. practic. quæst. 180. Capyc. Latr. consult. 143. n. 36. & seqq. Gabr. cons. 112. lib. 2. Hodiern. contr. 11. num. 81. & seq. Rota coram Carillo dec. 128. num 24 & seqq. decis. 61. n. 4. par. 10. rec. in Romana annuæ præstationis 4. Iulii 1663. coram Bevilaqua* impress. post *Zuff. de legitimat. process. decis.* 102. & habetur pluries *sub tit. de testam.*

Potissime quia eadem revocandi voluntas in verbis expressè probata, adminiculum quoque recipere videtur ex notabili augmento prioris legati facti in decuplo, ac etiam ex alio legato scutorum 400. statim post mortem singulis dictis filiabus facto in codicillis die præcedenti conditis, quasi quod ita testator, cum hac summa, per unicam præventivam solutionem, dictum annuum vitalitium incertum legatum pinguius implere voluerit.

His tamen non obstantibus, pro legatariis probababilius respondendum esse censui, quoniam, tam verba priorum codicillorum, quàm notabile augmentum in posterioribus contentum, ostendebant, quod testatoris affectio erga filias legatarias, potius crevisset; Hoc autem posito, nullatenus præsumenda est ademptio legati certi, ob eventualem incertam alterius legati spem à testatore potius abhorritam, atque verisimiliter non speratam, cum aliàs amoris aug- 4
mentum, emolumenti dominationem causaret, contra omnia scripti, ac naturalis juris principia.

Cessante autem probabili causa ademptionis, pro istius exclusione semper stat præsumptio, ideoque capiendus est omnis possibilis intellectus pro illa evitanda *l. 3. §. in duobus ff. de adim. legat. Alex. cons. 169.* 5
n. 3. lib. 5. & cæteri *apud Menoch. cons. 243. n. 5. & 6. & lib. 4. præsumpt. 167. n. 1. Gregor. decis. 236. n. 11. Rota in Romana legati scutorum 50. num. 11. Martii 1640. coram Dunozetto* inter suas *decis. 579. n. 1. & seqq.* & in aliis.

De possibili autem, quinimò vero, ac germano dictorum verborum intellectu, circa dictam revocationem, accessorie solum, & consequutive ad casum substitutionis, ob quem pinguiori legato scutorum 10. m. 6
locus fieret, evidenter constare dicebam ex tenore primi testamenti, in quo dispositum est, in dictum legatum annuum cessare sulum deberet in dicto casu, ideoque cùm voluntatis mutatio non præsumatur, sed potius continuatio de deductis *per Menoch.* & alios ubi supra, ideirco secunda dispositio à præcedenti interpretationem recipere debet, proindeque, ut dixi, revocatio, eodem themate retento ad præfatum casum referenda esset, ne daretur absurdum; ut inducta ad augmentum, operentur diminutionem, quodque crescente testatoris amore erga legatarium, istius conditio deterior efficiatur, atque certum emolumentum diminuatur, ob incertam spem non contingibilem.

Affectio enim testatoris erga legatarium, nimium est considerabilis pro favorabili, ac benigna legati interpretatione, ut *apud Carill. decis. 303. n. 5.* & advertitur pluries *hoc eodem titul.* Maximè ob dictam 7
rationem, quod eventus, in cujus casu dictum pinguius legatum ordinatum fuit, erat nimium tristis, atque testatori odibilis, ab eo verisimiliter non speratus, sed potius reformidatus.

Et nihilominùs, ex præmissis dicebam negari non posse, quod hujusmodi volontas esset ambigua; ac interpretationis capax, ut propterea, juxta veram ac receptam distinctionem, in ratione dubitandi supe- 8
rius traditam, testibus etiam singularibus, aliisque

conjecturia,

conjecturis, ac adminiculis deferendum sit ex allegatis; & in specie *in dicta Romana annua præstationis 4. Julij 1663. coram Bevilaqua post Zuff. decis. 102.* in qua nimium defertur attestationi, etiam extrajudiciali unius, per cujus organum testatoris voluntas Notario communicata fuit, ut patet ex dicta decisione, de cujus casu agitur *sub tit. de testamen. disc. 46.* Multo magis in hac facti specie, in qua agebatur de uxore, quam satis verisimile est de viri voluntate informatam esse, eaque erat etiam communis mater; quam inverisimile est, ut contra proprium filium id attestari vellet; Attenta præsertim modicâ summâ, pro qua omnino improbabile videri dixi, ut matrona nimium qualificata, in propriæ animæ perniciem, atque contra stimulum materni amoris, minus veram attestationem facere vellet.

9 Quodque testamenti, seu alterius ultimæ voluntatis scriptor, dictator, consultor, explorator, vel relator, sit optimus ejusdem voluntatis interpres, firmant *Pedrocch. consil. 2. num. 89. & seqq. Rovit. pragm. 2. de Notar. num. 20. Mantic. de conject. lib. 3. tit. 1. num. 33. Simon de Prat. de interpret. ultim. volunt. lib. 1. dub. 1. solut. 8.* & habetur *sub tit de fideicomm. disc. 115.* & in alijs, ac etiam *sub tit. de testamen.* & alibi.

10 Nimium quoque conferre dicebam vehemens adminiculum subsequutæ observantiæ longævæ spatio annorum 12. quæ in omnibus ambiguis est optima interpres, ac interpretationum Regina ad *textum in d. l. si de interpretatione ff. de legib.* cum ibi notatis; Et ultra generalia nota, in specialibus terminis interpretandi legati veritatem, ac substantiam ob subsequutum ejus implementum, quamvis notabile objectum *Sen. Cons. Liboniani* obstaret, firmatur *in Romana legati 28. Iunij 1658. §. fin. coram Celso inter suas decis. 271. ad textum in l. non dubium Cod. de testam.* ubi *Castr. num. 2. & 3.* & habetur *sub tit. de testam. disc. 8.*

11 Licet enim istud motivum observantiæ non esset considerabile in ordine ad deducendam illam observantiam obligatoriam, quam tanquam per speciem novæ obligationis ponderant *Bart. in dicta l. non dubium n. fin.* & cæteri, & *apud Giovagn. conf. 7. n. 8 lib. 2. Magon. decis. Floren. 58. n. 33.* & alij, cum id originarie gestum esset per tutores, vel curatores, qui non potuerunt præjudicare pupillo, vel minori, qui factus major, sequendo errorem suorum administratorum, præter voluntatem id agere potuit; Attamen dixi, id esse nimium considerabile, in ordine ad desumendum adminiculum, voluntatis testatoris, cujus verisimiliter conscij præsumuntur tutores, vel curatores, quibus unici filij educationem, atque ingentis assis administrationem commisit, nam etiam *in dicta Romana legati coram Celso*, confirmata etiam *coram Priolo, & Verosp.* de qua *dicto disc. 8. de testam.* solutio consimilis annuæ, seu menstruæ vitalitiæ præstationis per solum spatium aliquorum mensium facta fuerat, non per ipsum hæredem, sed per ejus absentis matrem procuratricem, & tamen id satis habitum fuit in consideratione; Ideoque omnia præmissa insimul, ac unitim combinata, cum regula in ambiguis, & conjecturalibus perpetuo, ac principaliter attendenda, ut singula, quæ non prosunt, unita juvent, casus pro meo judicio ad favorem legatariarum videbatur planus.

Omnisque difficultas cessare videbatur, quoniam non agebatur de dispositione ad favorem extraneorum, in qua requiratur probatio solemnis, sed inter liberos, inter quos sufficit probatio naturalis per duos

12 testes, vel alias species probationis, ad communiter notata *in l. hac consultissima §. ex imperfecto Cod. de testam.* cum concordantibus *sub tit. de testam. disc. 26. 27. & 75* Et consequenter, ubi etiam non ageretur de faciendo interpretationem voluntatis dubiæ, sed etiam de probatione voluntatis omnino novæ, ac dispositivæ, adhuc dicta attestatio, juncta cum præfatis adminiculis sufficeret, quoniam testis non interessatus & qualificatus, qui deponat de facto proprio, junctis adminiculis est sufficiens ad perfectam probationem *Rot. apud Merlin. decis. 604. num. 11. Buratt. & add. decis. 111. num. 9. decis. 483. num. 3. & decis. 773. num. 5. cum seqq.*

Quamvis autem, suppressis nominibus, desuper consultus fuerim, puro tamen quod casus esset super eo testamento, de quo habetur actum *sub tit. de legit. & detract. disc. 10.* Incertum est autem, quid sequutum sit, sed credo quod hæres his acquieverit. 13

PERUSINA CADUCITATIS

Pro MONASTERIO S. BENEDICTI.

Responsum pro veritate.

An, & quando legatarius, ob non implementum conditionum, & onerum adjectorum legato, istius caducitatem, seu privationem incurrat; Vel potius ad moræ purgationem admittendus veniat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De decisionibus agentibus de caducitate.*
3 *Etiamsi caducitatis pœna non sit adjecta, an sub intelligatur.*
4 *De purgatione moræ.*
5 *De distinctione inter dispositionum modalem, & conditionalem.*
6 *De diversis speciebus contraventionis &c.*

DISCURSUS LVII.

Cum testator, scripto hærede Monasterio S. Benedicti Congregationis Cassinensis, aliquorum prædiorum legatum alteri fecisset, sub lege, & conditione præstandi singulis annis eidem Monasterio certam frumenti, & vini quantitatem, Legatarius autem, qui in primis annis adimpleverat, per aliquos subsequentes defecisset; Hinc Monasterium, coram Ordinario, ex consilio Sapientum de partibus super caducitate à legato dictorumque prædiorum vendicatione, judicium instituit, quo pendente, cum Judex ostenderet difficultatem habere; Hinc ex parte ejusdem Manasterij, communicato Responso ejus defensoris, in quo probabatur dicta caducitas, meum pro veritate petitum fuit consilium, quod fuit, ut jam oblatas decursas annualitates reciperet, atque ab ulterioris litis prosequutione abstineret, cum non videretur opus in foro substentabile, quodque lis, evidentem temporis, ac expensarum jacturam contineret. 1

In Responso autem, seu Informatione communicata, elaborate quidem, ac ingeniose, cum eo tamen superfluo conclusionum ac allegationum cumulo, qui extra Curiam connaturalis videtur, in effectu deducebantur ea, quæ habentur in tunc de recenti edita *decisione Neapolitan. hæreditatis 27. Januarij 1668. coram Carpineo* in casu de quo agitur *sub tit. de fideicom. disc. 154.* & quæ decisio ad manus obventa, forsan huic litis excitationi ansam dedit, ut frequens praxis docet, dum in hac facti specie, præceptum super implemento dictorum onerum conceptum quoque fuerat per verba expresse conditionem denotantia ibi, *con condizione però* &c. Ita cumulando ea, quæ habentur etiam *apud Dunozett. decis. 882.* & in alijs concordantibus, 2

concordantibus, de quibus in dicta recentiori decisione.

Dicebam igitur, quod ubi etiam dicta decisio admittenda esset tanquam vera in casu suo, cujus contrarium est probabilius ex deductis *dicto disc. 154. de fideicommiss.* illaque ad litteram attendenda esset, adhuc, tamen[istum ineptum stylum insequendo, non erat applicabilis ad casum, cum in illo decisionis, in casu contraventionis expresse adjecta esset pœna caducitatis, dato etiam substituto; In præsenti autem nullum ex his legebatur.

Et quamvis admitterem veritatem conclusionis, super qua idem Scribens nimium elaborate prolixius instabat, ut etiam testatore pœnam caducitatis expresse non adjiciente, adhuc tamen præclusum non sit Judicis officium in hac parte supplere hanc partem omis-
3 sam verisimiliter à testatore volitam, ex auctoritatibus, de quibus super ista conclusione habetur *eodem tit. de fideicomm. disc. 7.* ac in decisionibus in ea causa editis; Attamen advertebam, quod æquivocum clarum erat in applicatione, quoniam ex deductis *eodem disc. 7.* id recte procedit, quando prævia Judicis monitione, subsequatur talis contumacia, seu protervia, quæ malitiam redoleat, ac spretum positivum voluntatis testatoris, adeout resultet ingratitudo, quæ legatarium, seu aliàs ex diverso titulo obtinentem reddat hoc beneficio indignum, quod in præsenti dici non poterat, dum legatarius initio judicij, illico totum obtulit, atque ad moræ purgationem admitti petijt.

Si etenim juxta ea, quæ pluries habentur in sua materia *sub tit. de emphyt.* etiam in materia emphyteutica, in qua strictius proceditur, utpote in contractibus,
4 præsertim verò ubi ageretur de primo investito, in quo propriæ obligationis conventionalis, ac præstitæ fidei violatio ita accederet, adhuc ex recepta æquitate canonica, quinimo juxta unam opinionem, etiam ex intentione juris civilis admittitur purgatio moræ; Multo magis in ultimis voluntatibus, in quibus absque dubio longe benignius proceditur.

Ad distinctionem autem ex *dicta decisione Neapolitana* desumptam, in qua, idem Scribens nimium, ac principaliter insistebat quod scilicet ea, quæ habentur de dolo, vel malitia desiderandi ad effectum caducita-
5 tis, procedant ubi agatur de dispositione modali, quæ pœnam formalem importet, non autem ubi ea concepta sit per viam conditionis, ut in hac facti specie verba denotabāt; Respondebam eadem, quæ latius deducta habentur *dicto disc. 154. de fideicom.* ac etiam *in Forolivien. donationis sub tit. de donat.* in supplemento, & *sub tit. de testamen. disc. 73.* ac etiam *sub tit. de matrim.* & alibi, quod in hoc proposito, immorandum non est in littera, sive in sensu, vel significatione grammaticali verborum, sed in substantia veritatis, an scilicet implementum conditionis, vel oneris præcedere debeat emolumenti assequutionem, adeout [quemadmodum nostri dicere solent] illod adjectum sit à parte antea, unde propter, non implementum se opponat principio acquisitionis, nullumque causet legatario, vel alteri, cui illod injunctum est, damnum, vel præjudicium in bonis proprijs, vel jure quæsito, sed solum impediat jus quærendum; Vel è converso implementum sit successivum, atque supponat præcedentem emolumenti acquisitionem, utpote ex ejus fructibus cum tractu successivo faciendum, ideoque dicitur adjectum à parte postea, cum tunc importet pœnam formalem privationis; Primo etenim casu dispositio dicitur conditionalis, quamvis verba in sensu litterali, seu grammaticali modum significarent; In altero autem dicitur modalis, quamvis verba in eodem sensu litterali, seu grammaticali importarent conditionem, quoniam in hac materia, substantia veritatis, seu dispositionis natura, non autem verborum formalitas attendi debet, ut locis citatis advertitur.

Ideoque, cum in hac facti specie ageretur de implemento à parte postea, cum tractu successivo præsupponente etiam pernecesse exequutionem dispositionis, & acquisitionem bonorum, ex cujus fructibus illud faciendum erat, ita sine dubio in secunda distinctionis parte versabamur; Potissime verò, dum neque pœna adjecta erat ab homine, sed ex officio Judicis illam supplere oportebat ex intentione legis, quo casu strictius proceditur.

Ponderabam quoque, quod in hoc proposito, notabilis differentia constituenda sit inter illam speciem 6
contraventionis, quæ de sui natura quemdam spretum testatoris, vel benefactoris redoleat, puta delerendo ejus nomen, ac insignia, vel similem actum faciendo ex ponderatis *dicto disc. 7. de fideicomm.* Et hujusmodi contraventionem resultantem à non solutione alicujus præstationis, quæ negligentiæ, vel inopiæ, seu incommoditati referri valeat, ideoque pariter erroneum est in hac materia, cum generalitatibus procedere, cum decisio pendeat à facti qualitate, & circunstantijs spretum positivum redolentibus, necne; Isteque videtur modus decidendi hujusmodi quæstiones.

† De materia caducitatis ratione contraventionis, videri poterunt adnotata ad *disc. 154. de fideicom.*

SENEN. LEGATI

Pro CATHARINA.

Responsum pro veritate.

An legatum, vel alia dispositio facta ad favorem puellæ adhuc non nubilis pro quando erit in certa ætate, ac nubet, debeatur, si ante illam ætatem nubat, vel potius caducitas intret; Et de interpretatione legati, seu dispositionis, ut uxor testatoris tractari debeat eo modo quo ipso vivente tractabatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Puella si nubat ante ætatem à testatore præfinitam, an adhuc legatum consequatur, vel intret caducitas.*
3 *Assequitur, sed actio non est exercibilis, nisi post superventam ætatem.*
4 *Quando dictum tempus adjectum dicatur pro præcisa conditione, vel potius pro dilatione, & executione. & numer. 9.*
5 *Contraventio an operetur caducitatem si ista adjecta non fuerit.*
6 *Conditiones respicientes matrimonij libertatem, an vitient, vel vitientur remissive, & numer. 11.*
7 *In his quæ per legem reprobata sunt, vel intret dubitatio reprobationis, non est præsumenda voluntas.*
8 *Quod sub generica renunciatione, vel obligatione non veniant prohibita.*
9 *De eodem de quo supra num. 4.*
10 *In casu caducitatis, an intret restitutio in integrum remissive.*
11 *De eadem conclusione de qua supra num 6.*
12 *Hæres gravatus dicitur interim verus dominus.*
13 *De interpretatione dispositionis, ut uxor tractari debeat prout ipso testatore vivente tractabatur.*
14 *De consuetudine* Bulgari.

DISC.

DISCURSUS LVIII.

1 CArolos jure legati Lucretiæ uxori reliquit usumfructum hæreditatis, donec Catharina neptis ex fratre inferius instituta, ætatem 15. annorum compleret, ac nuberet, istoque casu facto, eidem uxori reliquit ad vitam usumfructum particularem quorumdam bonorum, generaliter mandando, ut esset domina, ac tractari deberet eo modo quo, ipso testatore vivente, tractabatur; Post plura verò alia legata, deveniendo ad hæredis institutionem, hæredem instituit eamdem Lucretiam cum onere restituendi hæreditatem Catharinæ, postquam dictam ætatem compleverit, ac nupserit, eam ex nunc pro tunc hæredem instituendo; Cum autem dicta Catharina esset in ætate annorum 12. atque nubere intenderet; Hinc de pluribus ex ejus parte pro veritate consultus fui; Præsertim verò [quatenus ad hanc materiam pertinet] an ejus nuptijs etiam ante dictam ætatem sequutis, restitutio ei debita esset, atque cessare deberet dictum legatum usufructus universalis ad favorem Lucretiæ; Ac etiam quomodo intelligendum esset dictum aliud legatum, seu præceptum, quod eadem testatoris uxor, esset domina, ac tractari deberet sicut in ejus vita tractabatur.

Ad primum respondi, quod duplex inspectio cade-
2 bat; Primò nempe, an ob contraventionem præcepti testatoris nubendo ante ætatem ab eo præfinitam, intraret caducitas, adeout etiam ætate adveniente, dispositio ad ejus favorem effectum sortiri non deberet; Et secundò, quatenus dictæ caducitati locus non esset, an ob sequutas nuptias etiam ante ætatem cessare deberet legatum usufructus favore uxoris.

Super utroque puncto, mihi sequi visum est decisionem Sac. Cons. Neap. relatam, ac exornatam per *Merlin. lib. 2. contr. 45.* ubi in specie de consimili dispositione ad favorem puellæ ex testatoris voluntate nubendæ post completam ætatem 16. annorum, ut scilicet, per nuptias ante ætatem sequutas, dispositio non cessaret, non tamen pro ea exercibilis esset actio con-
3 tra hæredem, nisi post superventam ætatem, & non antea.

Quatenus enim pertinet ad punctum caducitatis, absque necessitate assumendi quæstionem potestatis, de qua infra, cessare videbatur difficultas, ex cessante voluntate, quoniam ex contextu testamenti constabat quod testator id præcise non demandaverat, neque
4 adjecerat pro præcisa, & suspensiva conditione adimente alias consensum ab actu, adeout ejus purificatio dispositionem perficeret, sive quod adeo præcise esset præceptiva voluntas, ut contraventio per speciem ingratitudinis indignum redderet legatarium, vel
5 alium, cujus favore sub ea lege dispositum sit, & quo casu pœna caducitatis licet expresse non adjecta per legem subintelligenda venit, sive per Judicem ex officio suppleri potest, juxta ea, quæ in hoc proposito contraventionis præcepto testatoris habentur *sub tit. de fideic.* pluries præsertim *disc. 7. & hoc tit. disc. 29. & 57.*

Potissime verò quoniam in hac materia, ut patet ex plene deductis *sub tit. de testam. disc. 73.* ubi habe-
6 tur, an & quando hujusmodi conditiones concernentes matrimonium, obligent, vel potius vitientur, ac pro non scriptis habendæ sint, & de quo etiam habetur *in Avenionen. sub tit. de matrim. in Miscellaneo*
7 *Ecclesiastico*, Negari non potest quin id sub quæstione sit, & consequenter in his, quæ clare per legem reprobata sunt, vel saltem est dubium, an sub reprobatione cadant, præsumenda, vel subintelligenda non est voluntas, quoties illa expressa non sit; Ad
8 instar eorum quæ habentur *sub tit. de credit. disc. 13. & 151. & sub tit. de renunc. disc. 4. & seq.* ut sub generica renunciatione, vel obligatione non veniant prohibita, seu ea, in quibus probabilis suspicio cadere valeat, quod prohibita, seu per legem reprobata sint.

Ac etiam quia contextus dispositionis, quamvis aliquo grossolano, ac rudi modo conceptæ, & qualitas personarum, clare probabant, ut pro sola dilatione, seu 9
executione dispositionis, ita testator præsuppositive, seu consultive dictam ætatem statuisset, utpote congruam; Et consequenter, quod id non percuteret substantiam dispositionis per viam præcisæ conditionis, cujus defectus voluntatem cessare faceret, sed potius dilationem, seu executionem contineret utpote in tempore congruo, juxta casum præcisum, de quo *in dicta controv. 45. Merlini*, ideoque hic punctus videbatur planus; Neque intrabant ea, quæ habentur plene deducta *per Rotam in Venusina legati coram Coccino decis. 493. par. 4. rec. tom. 2.* cum alijs de quibus *dicto disc. 73. de testam.* dum in eo casu aderat expressa pœna vel provisio in casu contraventionis, quod in hac dispositione non legebatur, ideoque non oportebat examinare punctum, de quo ib, & *in dicta Avenionen.* 10
sub tit. de matrim. an scilicet in omnem eventum, stante tenera ætate, evitari posset incursus caducitatis, vel pœnæ ex beneficio restitutionis in integrum, ex ibi deductis, dum ita cessabat quæstionis occasio in radice.

Hinc proinde disputandi ratio potius cadere videbatur super secundo puncto, an scilicet stante matrimonio ante dictam ætatem sequuto, deberetur dispositio, atque cessaret legatum ad favorem uxoris.

Et in hoc, ad favorem Catharinæ contra Lucre- 11
tiam pro hujusmodi conditionis, seu dilationis rejectione respondendum videretur, ex plene cumulatis per *Altograd. cons. 77. lib. 2.* super juris concluclusione, ut omnia quæ viduitatem inducunt, seu matrimonij libertati adversantur, pro non scriptis habenda sint, recteque sperni valeant, cum alijs in hoc proposito relatis *eodem disc. 73. de testam.*

Verum his, ac similibus non obstantibus, contrarium juxta dictam resolutionem S. Cons. mihi probabilius visum est, Tum quia conclusio prædicta in suis casibus vera, recte procedit, quando perpetuam percutiat viduitatem, seu indiscretam dilationem, quæ aliqua ratione, seu justo motivo vestita non sit; Secus autem ubi prudens, ac rationabilis dispositio sit, ut in præsenti esse videbatur, dum ætas præfinita nimium discreta erat, magisque congrua, eo quia puella in magis tenera ætate seductionibus subjecta, facilius est, ut matrimonium parum dignum contrahat, ut *eodem disc. 73. de testam.* advertitur.

Tum clarius, quia non agebatur de dispositione directa in ipsam puellam, adeout in ea radicata dici posset, eique jus quæsitum, sed de substitutione facta ad ejus favorem, quando qualitates à testatore desideratas obtinuerit, & consequenter non agebatur de aliqua privatione juris quæsiti, quæ pœnæ speciem redoleret, sed potius de qualitate necessaria ad assequendum, seu de conditione, sub qua hæres gravatus est restituere, & ante cujus purificationem recte dicere potest, quod casus sui gravaminis non evenerit, juxta magistralem distinctionem deductam ex celebri *cons. 16. Oldrad.* quæ magis communiter recepta est ex deductis *dicto disc. 73. de testam.* ac etiam *disc. 44. sub tit. de fideicom.* ubi in specie agitur de casu, de quo *per Altogr. dicto cons. 77. lib. 2.* ejusque opinio rejicitur, cum revera probabile non habeat fundamentum, sed potius sit doctrina venalis, ut frequentius est illa Consulentium ad requirentis opportunitatem.

Et sic advertebam, quod non intrabant termini cessationis legati primo loco facti de usufructu, quoniam præcedens legatum, inutile potius remanebat ob subsequutum titulum hæredis incompatibilem 12

cum

cum illo legatarij, & consequenter quod hæres, [qui licet fideicommisso gravatus interim verus dominus dicitur, ex pluries deductis *sub tit. de fideicom.*] jure proprij dominij continuaret, tanquam per non factum casum, vel non purificatam conditionem.

13 Quo verò ad aliud quæsitum, super interpretatione alterius legati facti ad favorem uxoris postquam purificatio conditionis sequuta erit, su per ejus tractamentis; Respondi quod hæc dispositio in ista parte contineret potius ad favorem uxoris quamdam dominicalem præeminentiam in domo, juxta illam speciem de
14 qua *sub tit. de servit.* ad materiam usufructus, agendo de consuetudine *Bulgari*, quando uxor relinquatur *donna, e madonna,* & *usufructuaria*, ut non per hoc id importet aliud nisi alimenta, non tamen, eo modo quo pauperi alimentario ex benevolentia, seu charitate præstanda sunt, sed cum dicta præeminentia dominicali, eo modo quo uxor in domo viri vivere solet; Quasi quod hæc puella hæres instituta, quæ per testatorem, ipsamque mulierem, ex fratre neptis, tanquam filia educata erat, ita etiam post nuptias, in eadem reverentia erga matrem continuare deberet, non autem, ut congrua provisio, quam testator eidem uxori reliquerat cum usufructu particulari aliquorum bonorum, deservire deberet ad meram locupletationem, & cumulum, cum id improbabile videretur, atque voluntati testatoris verisimiliter contrarium, quod. s. neptem hæredem, quam tanquam filiam tractaverat, spoliare voluerit, ut ditaret hæredes extraneos uxoris sibi ignotos, Atque cum his ponderationibus, spectata substantia verisimilis voluntati defuncti, legata ambigua interpretanda sunt, non autem cum verborum formalitatibus, aut cum regulis, seu propositionibus generalibus.

DISCURSUS GENERALIS.

An, & quando legatum dicatur purum, vel conditionale, ubi præsertim agatur de legato dotis; Et de effectibus exinde resultantibus.

SVMMARIVM.

1 *Occasio edendi discursum.*
2 *Agitur in præsenti principaliter de dote constituta per ultimam voluntatem, an sit pura, vel conditionalis.*
3 *Dispositio de dote succedente loco legitimæ, est pura, sed quæstio est, an conditionis rejectio proveniat ex potentia legis, vel ex præsumpta voluntate disponentis.*
4 *Effectus ex dicta quæstione resultantes, præsertim quod ubi est pura ex voluntate disponentis, est talis in totum etiam in eo, quod excedit legitimam, sed ubi est ex potentia legis, est pura in sola quantitate legitimæ.*
5 *Dispositio de dote non succedente loco legitimæ est regulariter conditionalis.*
6 *Fallit accedentibus conjecturis contrariam disponentis voluntatem suadentibus.*
7 *Agitur de una ex conjecturis, ubi* dotis *verbum seu temporis dilatio, non substantiæ, sed executioni est adjectum, & concluditur verius esse hanc distinctionem non esse attendendam in ultimis voluntatibus, secus in contractibus; Et quid ubi tempus est certum?*
8 *Quando tempus dicatur adjectum substantiæ dispositionis, vel potius executionis.*
9 *Alia dari solet conjectura, quæ deducitur ex contextu sermonis, num scilicet nuptiæ positæ sint conditionaliter, vel modaliter, quod reprobatur, & traditur regula generalis, quomodo in his conjecturis Judex debeat se gerere.*
10 *Observantia subsequens est una de conjecturis, quod declaratur procedere in casu dubio, non in claris, in quibus observantia non dicitur interpretativa, sed destructiva, vel dispositiva.*
11 *Quid ubi pendente tempore, vel implemento matrimonij, disponens relinquit alimenta, vel interusurium dotis non solutæ, an ex hoc resultet conjectura puritatis.*
12 *Jus congrui, seu retractus, an intret in concessione sub annuo censu, vel præstatione ab initio ex pacto redimibili.*
13 *De alijs conjecturis, ex quibus conditio rejicitur, & puritas inducitur remissive.*
14 *Quid ubi mandetur, ut legatum statim præstari debeat.*
15 *De effectibus exinde resultantibus.*

DISCURSUS LIX.

ULtra ea, quæ ad hanc materiam Legati conditionalis habentur in casibus particularibus supra 1 præsertim *disc.* 3. Cum circa ea legata, quæ puellis pro earum dote fiant, ista conditionalis dispositionis inspectio frequentius cadere soleat; Hinc proinde, 2 in eo otio, cujus mentio habetur *sub tit. de dote disc.* 142. in principio, in hac materia legati dotium, quando scilicet dicatur conditionale, vel ubi in verbis esset tale; Idcirco sequentia adnotavi, quæ legata tantum, vel alias ultimas voluntates percutiunt.

Distinguendo igitur inter legatum illius dotis, quæ legitimæ loco succedat, quia nempe factum sit ab eo, qui ad legitimam erga legatariam tenebatur; Et alterum factum ab extraneo, vel ab eo, in quo hæc ratio non intret.

Primo casu, in quo dos succedat loco legitimæ; Certum est, ut legatum non sit conditionale, quoniam legitima, neque onus, neque conditionem admittit; Solumque intrat dubitatio, an id proveniat ex sola potentia legis, vel potius ex præsumpta mente disponentis; Atque vera resolutio est, quod; 3 Aut dispositio continet expressam conditionem futuri matrimonij, & tunc, quia in claris cessant præsumptiones, & conjecturæ, idcirco totum tribuendum est privilegio legitimæ, ac legis dispositioni; Aut verò dispositio non continet claram conditionem, & tunc censenda est pura, non ex privilegio legitimæ, sed ex præsumpta mente disponentis, ut gravamen, quod non poterat, noluerit adjicere, sed relinquere prout ex juris necessitate tenebatur, juxta sententiam *Bart. in l. Titio centum §. Titio genero de condit. & demonstr.* magis communiter admissam ex deductis *per Mantic. de tacit. dicto lib.* 11. *tit.* 22. *num.* 35. *Fontanell. de pact. nuptial. claus.* 6. *glos.* 3. *par.* 1. *num.* 5. *Menoch. cons.* 251. *num.* 33. *& seq. & lib.* 4. *præsumpt.* 146. late *Giovagnon. cons.* 41. *&* 24. *lib.* 1. cum alijs inferius allegandis.

Nimium autem expedit, an dispositio sit pura ex præsumpta voluntate disponentis, vel ex defectu pote- 4 statis, quoniam primo modo ea dicitur pura in totum, etiam quoad excessum legitimæ, juxta sententiam *Bart.* ubi supra, quæ sic intellecta, est vera, quoniam voluntas, tanquam individua, tota venit pariformiter terminanda; Secundo verò modo, non nisi usque ad quantitatem legitimæ, intra cujus limites disponentis potestas est reformanda, atque juxta hunc sensum sunt capiendi illi, qui reprobant prædictam theoricam *Bartoli*, & in his terminis loquuntur *Gabr. cons.* 116. *lib.* 1. & alij deducti *sub tit. de dote discur.* 90. *&* 91. *&* 155. ubi de hac potestate respectu pacti reversivi, aliorumque onerum dotationi adjectorum; Aliaque consideratur differentia inter puritatem orientem

tem ex præsumpta voluntate, vel ex defectu potestatis, ad effectum transmissionis, ut infra suo loco.

In ijs verò casibus, in quibus dos, vel ab extraneo, vel etiam a parente relicta, non succedat loco
5 legitimæ, tunc constituenda est regula, ut dispositio, quamvis in causam dotis simpliciter, absque alia conditione ordinata, censeatur conditionalis; Cum enim dos non detur sine matrimonio, hinc proinde, qui supponit consequens, supponere censetur necessarium antecedens, ex ejusdem *Bartoli* sententia *in dicto §. Titio genero*, quam [reprobata distinctione *glossa*,] cæteri communiter sequuntur, ut constat *apud Mantic. dicto tit. 22. ex num. 7. Fontanell. & Menoch.* ubi supra, *Giovagnon. ibidem*, *Rota* tam in decisionibus apud eumdem *Giovagnonum* impressis, *quàm coram Greg. decis. 346. in Romana fideicommissi de Cartulis 20. Novembris 1647. coram Verospio, Bononien. legati 28. Junij 1652. coram eodem, Romana domus 3. Junij 1658. coram Bevilaqua*, quarum decisionum aliquæ sunt impressæ *decis. 125. par. 10. 291. par. 11.* & in alijs pluries, quoniam est conclusio vera.

Regula hæc in abstracto, controversiam amplius in foro non admittit; Et è converso, indubitata est li-
6 mitatio, quoties constet de contraria voluntate, quæ totum in hac materia facit ac regulat, cum indubitanter valeat quis dispositionem, quæ de sui natura sit conditionalis, facere puram, & e contra *Mantic. dicto lib. 11. tit. 23. num. 1.* plene *Cyriac.* alios cumulans *controvers. 7a. num. 18.* Hinc proinde ista dicitur quæstio potius facti quàm juris, dum tota difficultas residet circa conjecturas, ex quibus, à regula recedendo, inferet pro puritate limitatio; Circa quam advertendum est ad æquivoca plurium Doctorum, qui casuo dotis succedentis in locum legitimæ ab alio non distinguentes, eam benignam interpretationem, quæ pro conditionis exclusione primo casu etiam quoad excessum facile sumitur, huic secundo quoque tribuunt, sed male.

Primam conjecturam desumunt nonnulli Scribentes ex eo, quod verbum dotis, non substantiæ dispositionis, sed exequutioni adjectum sit, quasi
7 quod tunc dispositio à principio pura & perfecta, in sola exequutione dilata sit, ita *Bald. cons. 286. num. 4. vol. 3. Cravett. cons. 101. Vivius dec. 484. num. 6. lib. 3. Cyriac.* alios deducens *controvers. 72. num. 42.*

Aliqui verò eam temperant, quoties hujusmodi verbum, exequutioni adjectum est pure, vel sub modo, secus autem si conditionaliter, quoniam dies incertus, cum verbis conditionaliter prolatis, importat conditionem, quamvis conditio respiciat exequutionem, ut *ex Bald. in l. ambiguitatem n. 4. C. de usufr. Rnin. cons. 65. n. 14. vol. 2. Gratian.* [licet ad aliud propositum] *decis. 153. n. 21. & discept. 136 n. 29. & seqq.* ubi registrata est decisio Rotæ *in Maceraten. legati coram Coccino.*

Verius tamen est, ut hæc limitatio indistinctè non sit vera, quoniam cum conditio matrimonij, sub verbo dotis, tacite subintellecta sit, hinc proinde sequitur, ut dies omnino incerta in ultimis voluntatibus quomodocunque adjiciatur, sive substantiæ, sive executioni, semper faciat conditionem.

Contraria verò procedunt, vel in contractibus, in quibus conditio adjecta executioni, non facit dispositionem conditionalem juxta *decis. Gregorij 117.* Vel ubi dispositio conferatur in tempus certum, atque omnino futurum, ut *ex glos. in l. Seius Saturninus ff. ad Trebell.* firmant *Angel. & Alex. ibidem*, aliique congesti *per Mantic. de conject. lib. 11. tit. 18. num. 29. & seqq. & tit. 23. num. 7. Gabriel. cons. 150. num. 3. & seqq. lib. 2. Ladercb cons. 60. num. 7. Marot. cons. 3. Giovagnon. dicto cons. 40. num. 3. Noal. de transmiss. casu 17. num. 54. & seqq. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. quæst. 8. num. 61. & seqq. Fontanella* [qui tamen effuso sermone discurrendo, nescitur quid concludat] *dicta claus. 6. glos. 3. par. 2. ex num. 1. & 19.* Et hanc sequuta est *Rota apud Gregor. dicta decis. 346. & in dicta Bononien. legati coram Verospio decis. 291. par. 11. rec.* ubi expressum habetur, quod auctoritates in contrarium facientes, vel loquuntur contra communem, vel procedunt in dote succedente loco legitimæ, atque late casus distinguendo, bene in conditione, vel die omnino incerto, an & quando *Castill lib. 4. controv. cap. 56. num. 71.* & conferunt plene in simili deducta *per Capyc. Latr. decis. 107.* Et quidem nullatenus rationi congruit, ut ea verba, quæ tam ex legis dispositione, quàm ex naturali intellectu, de sui natura conditionem important, debeant ex inadvertentia Notarij, vel testatoris, in eis, uno aut altero modo concipiendis, totam dispositionis naturam immutare.

Ideoque conjectura, seu limitatio, solum procedit, ubi agatur de tempore omnino extituro, puta nubilis ætatis; Tunc enim admittenda videtur prædicta distinctio, si verba percutiant substantiam, vel executionem; Dummodo tamen non adsint verba importantia conditionem, nam tunc etiamsi ad certam diem præstatio collata sit, non desinit dispositio esse conditionalis, ut *ex Dec. cons. 2. n. 5. & Bero. cons. 160. num 8. lib. 3.* in puncto legati dotis sub conditione nuptiarum præstandi, cum puella fuerit in ætate 17. annorum *Rota in dicta decis. 291. par. 11.* Continet enim dispositio duo impedimenta, unum conditionis, & alterum temporis, ideoque remoto uno, remanet alterum.

Et licet aliqui credant, ut conjectura procedat, saltem in dispositione paterna ad favorem filiæ; Attamen id non est ita simpliciter admittendum, quoniam, Aut dos succedit loco legitimæ, & tunc non est agendum de limitatione, dum deficit regula principalis; Aut non succedit, & tunc nulla differentia dignoscitur inter patrem & extraneum.

Bene verum, quod magis in paterna, quàm in extraneorum dispositione, conjecturis locus præstatur, non quidem ad effectum inducendi prædictæ regulæ limitationem, sed ad effectum inducendi agnitionem filiæ in suam, atque deducendi voluntatem subrogandi dotem loco legitimæ, ut advertitur *sub tit. de success. præsertim disc. 4. & seq.*

Quando autem tempus dicatur adjectum substantiæ, vel executioni, tradunt *Noal. Mantic.* & alij ubi supra, *& Rota in dicta dec. 291. par. 11. n. 10.* Aut enim, tam legatum, quàm præstatio reguntur ab uno verbo, & sub unica oratione, & tunc dicatur esse circa 8
substantiam; Si verò unaquæque oratio sit perfecta, Vel fortius si præcedente pura dispositione in una parte, in alia adjiciatur tempus, & tunc dicitur esse circa exequutionem, quod etiam bene expendit *Merlin. lib. 2. controv. 45.*

Altera tradi solet conjectura, quæ resultet ex contextu sermonis, quia nempe nuptiæ sint positæ conditionaliter, vel modaliter, & causative, ut constat ex deductis [licet indigeste] *per Noal. dicto casu 17. ex num. 9
38. ad 56. & Fontanell. dicto glos. 3. par. 2. num. 45. & seqq.*

Verum mihi ex solo modo concipiendi verba, non concurrentibus alijs conjecturis, vel præsumptionibus, nunquam in ista, omnique alia materia placuit, ut ob formalitatem verborum immutari debeat regularia natura dispositionis, quoniam satis notum est, quod Notarij, vel ipsimet testatores ad solam rei substantiam reflectendo, vel ignorant, vel non advertunt ad hanc differentiam verborum conditionalium, ac modalium, idque etiam magnis Jurisconsultis ex improviso testamenta dictantibus, pluries evenisse scio in

praxi;

praxi; Ideoque ut nimium frequenter advertere consuevi; Tam in ista, quam in alia quacumque materia conjecturali ultimarum voluntatum, semper legis intentioni, ac disponentium voluntati, seu rationi adversantem censui hunc judaicum stylum, insistendi super verborum cortice, ac subtili grammaticali intelligentia; Sunt etenim istæ subtilitates Consulentium non attendendæ per Judices prudentes, quorum munus præcipuum esse debet [induendo personam defuncti] ex particularibus facti circunstantijs, indagare substantiam dispositionis, ac verisimilem illius voluntatem; Ideoque istam, ac alias conjecturas cumulatas *per Noal. Fontanellam*, *Manticam*, *Merlinum*, & alios allegatos sumere, sive attendere debent, tanquam adminicula se ad invicem coadjuvantia, attenta præsertim quantitate legata, & personarum qualitate, ad effectum videndi, an testator senserit de expensis præparatorijs ad nuptias, vel de ipsa dote juxta distinctionem *Castren. in dicto §. Titio genero*, cui adhæret *Mantica dicto lib. 11 tit. 21. num. 5. & seqq.*

Inter alias verò conjecturas, ea nimium ponderari solet, quæ ab observantia deducatur, quia nempe hæ-
10 redes, ante conditionis adventum dotem solverint, quasi defuncti voluntatem ita interpretasse videantur *Cravett. cons. 101. n. 3. & 4. Noal. dicto casu 17. n. 36. Vivius decis. 484 n. 7. Casanatt. cons. 35. n. 22. Fontanell.* ubi supra *num. 20.*

Id autem recipiendum videtur, ubi ex alijs conjecturis, vel facti circunstantijs, res esset probabiliter dubia; Tunc enim intrat recepta & trita conclusio, quod observantia est optima interpres, & interpretationum regina; Sed nisi aliud concurrat, id de nihilo servit; Cum enim regula clara sit pro conditionalitate, hinc proinde sola credulitas, vel observantia hæredis, non diceretur interpretativa rei dubiæ, sed potius dispositiva, ac destructiva regulæ claræ, ut bene in puncto *Rota in dicta decis. 291. par. 11. rec.*

Et generaliter, ut sola observantia causata ex credulitate facientis in casu claro non operetur *Rota decis. 329. & 351. par. 6. recent. in Avenionen. fideicommissi 26. Junij 1647. coram eodem Verospio dec. 98. par. 10. in Avenionen. Salviani 10. Februarij 1651. coram Bichio* inter suas *decis. 449.* in quibus concordantes.

Alia quoque ponderari solet conjectura, si disponens mandaverit, ut interim puellæ alimenta,
11 vel annuus reditus præstari debeat, quasi quod tunc, ex legato à principio puro, & dilato ad solvendum, pro dilatione interusurium præstari voluerit, ut observant *Ancharan. cons. 323. Mantic. dicto tit. 23. numer. 33. Cyriac. dicta controv. 72. numer. 34. Giovagnon. dicto cons. 41. num. 40. & cons. 42. num. 20. Merlin. de legitim. dicto lib. 3. tit. 1. quæst. 8. num. 66. & seqq.*

Verum distinguendum videtur, quod aut ista conjectura attendenda est respectu paternæ dispositionis, ad effectum desumendi voluntatem subrogandi, dotem loco legitimæ, in quibus terminis loquuntur allegati; Aut respectu dispositionis extranei, vel etiam patris, seclusso effectu prædicto, & tunc nisi aliæ concurrant conjecturæ, ea sola, & de per se nullius, vel levissimi ponderis videtur; Probabile siquidem, ac humanæ rationi congruum est, ut ex eadem charitate, cum qua disponens puellæ in nubili ætate de dote providere voluit, providere quoque voluerit in tempore præambulo de alimentis, vel pro ipsis de annuo reditu; Semper enim vera erit solida ratio, in qua principalis regula fundatur, quod scilicet finis à disponente habitus, jam terminatus fuerit cum persona, quam providere voluit, non autem ejusdem hæredem, quem testator non curavit, nec dilexit; Ideoque merito hanc alimentorum conjecturam in extraneo, parvi fecit *Rota in dicta decis. 291. par. 11. rec.*

Bene verum, quod si annua præstatio, non sub nomine alimentorum, ac subventionis, sed sub nomine interusuriorum relicta sit, ad rationem tot pro centenario, tunc videtur conjectura magnæ efficaciæ, quoniam debitum usurarum præsupponit debitum sortis; Nisi constet, quod dispositio ad eumdem finem directa fuerit, ut *in Bononien. successionis 29. Novembris 1599. coram Lancelloto* impressa *apud Giovagnon. dicto cons. 42. num 134.*

Ad quod conferunt deducta *per Franch. decis. 392. n. 2. & Merlin. decis. 210. n. 6.* quod scilicet, ubi conce- 12
ditur res sub annuo censu, vel præstatione, tunc non intrat retractus, dum non est venditio, sed si fiat concessio sub annua præstatione solvenda, vel redimenda, ad rationem tot pro centenario, tunc intrat retractus, quoniam in effectu est venditio, atque censetur principaliter deductum in contractum pretium sortis, ejusque loco præstatio tanquam sortis accessio, ut advertitur *sub tit. de servit.* ad materiam retractus, ideoque debitum videretur a principio purum, sed ob dilatam solutionem, sit interusurij productivum loco damnorum, & interesse juxta ejus legitima requisita, & non aliàs ex ijs, quæ habentur *sub tit. de dote disc. 161.* & pluries *sub tit. de usur.*

Est pariter certa conjectura deducta *ex Bart. in dicto § Titio genero*, ubi nempe constat disponentem fuisse alias relicturum, sed quia hoc non præsumitur, pendet autem ex facti probationibus, hinc proinde dicenda potius est probatio hominis, quàm conjectura legis.

Alias quamplures ponderant conjecturas *Mantica dicto tit. 23. Giovagnon. allegat. cons. 41. & 42. Cyriac.* 13
controvers. 72. Merlin. de legitim. dicta quæst. 8 lib. 3. tit. 1. Verum, ut dixi, ut plurimum illæ potius percutiant paternam dispositionem ad effectum delumendi agnitionem filiæ in suam, Et è converso etiam in casibus, in quibus regulariter dispositio pura censenda esset, adhuc ex potentioribus conjecturis, vel facti circunstantijs potest esse conditionalis, quoniam [ut præmissum est] ex disponentis voluntate sit purum id, quod de sui natura est conditionale, & è contra, quoties defectus potestatis non resistat.

Quoties verò disponens mandet dotem statim se-
quota morte præstari, tunc non conjectura, sed aperta 14
est probatio puritatis, ut *per Castr. cons. 125. n. 2. lib. 1. Cravett. dicto cons. 101. n. 2. Mantic. dicto tit. 23. num. 24.* Nisi præceptum hoc de statim solvendo hæredi fuerit injunctum, non ad effectum solvendi, sed ad effectum deponendi ad hoc, ut accedente tempore nuptiarum, pecunia prompta sit, & parata; Tunc enim adhuc dispositio remanet conditionalis, ut egregie *Rota in dicta decis. 295. n. 14. & seq. par. 11.*

Effectus autem exinde resultantes, sunt quamplures, frequentiores autem, ac principaliter considerandi sunt; Primò jam dictus, ut scilicet dispositio pro nuptijs carnalibus sit applicabilis spiritualibus; Tota enim hæc inspectio fundatur in præsupposito, quod dispositio sit conditionalis; Secundò, de quo *disc. seq.* an conveniat nuptis, vel pro ulterioribus nuptijs, cum ex ibidem deductis hoc præsuppositum conditionalitatis sit fundamentum quæstionis; Tertiò circa exercitium actionis ad hujusmodi legatum consequendum, quoniam si est dispositio pura, statim agi potest, saltem ad effectum, ut adveniente tempore exequatur, secus verò si est conditionalis, quoniam non purificata conditione, deficit actio; Quartò circa transmissionem, vel caducationem; Quintò circa fructus medij temporis; Sextò circa conditiones, & pacta per hæredes disponentis adjecta cum similibus, de quibus in proprijs sedibus videndum est, præsertim

præsertim *sub tit. de dote*, quæ est ejus sedes, ac etiam de aliquibus *sub tit. de success. & sub tit. de legitim. & detraction.*

An legatum alicui puellæ in specie, vel puellis in genere factum pro dote, conveniat jam nuptis; Vel an intelligatur solum de primis nuptijs, vel conveniat ulterioribus favore viduarum; Et an secundum legatum deroget primo pinguiori.

SUMMARIUM.

1 *Regulæ generales inducunt confusionem.*
2 *Dispositio de dote præstanda patris, vel sui immediati, qui etiam divitem, & nuptam dotare tenentur, convenit nuptis, & aliunde provisis.*
3 *Dos per patrem data, vel constituta post dispositionem à se factam de dote præstanda, si est major, vel æqualis, censetur data in compensationem dictæ dispositionis, unde unica & secunda dos tantum debetur.*
4 *Legatum factum per patrem filiæ indotatæ, semper censetur in causam dotis, licet non exprimatur.*
5 *Ubi secunda dos est minor, quàm in prima dispositione continetur, an filia petat residuum, seu supplementum.*
6 *Dos semel destinata, vel constituta à patre, an minui possit remissive.*
7 *Dispositio de dote facta ab alio, quàm à patre ad favorem certæ personæ, intelligitur pro futuris nuptijs, si testator sciebat tunc mulierem esse nuptam, & dotatam.*
8 *Intellige si erat congrue dotata, secus si adhuc opportuna provisione indigebat, quia ad istam dispositio est referenda.*
9 *Ubi verò testator est ignarus nuptiarum, vel quia istæ sequutæ sint post testamentum, discrepant DD. num dispositio ad favorem certæ personæ, vel incertæ de certis, conveniat jam nuptæ, & distinguuntur plures casus.*
10 *Dotes præstandæ puellis innuptis, an, & quando debeantur etiam nuptis ante dotium distributionem.*
11 *Dispositiones de dotibus, seu subsidijs dotalibus præstandis incertis de incertis.*
12 *Dictæ dispositiones pro incertis de incertis non conveniunt nuptis, sed solum nubendis, quod tamen declaratur, ut etiam aliquando male nuptis conveniant, ut honestati consulatur.*
13 *Dispositio de dote præstanda intelligitur pro primis nuptijs, non pro ulterioribus.*
14 *Limitatur tripliciter; Primò, ubi constat de præsumpta disponentis voluntate; Secundò, ubi primæ nuptiæ non fuerunt consummatæ, ita ut agatur de vidua virgine; Tertiò, ubi agitur de vidua juvene, & formosa, ut periculo consulatur.*
15 *Primæ nuptiæ nullæ, non merentur nomen nuptiarum, ideoque secundæ nuptiæ dicuntur primæ, si nullitas non est culposa, secus si culpa mulieris accedat.*

DISCURSUS LX.

1 CUm in forensibus materijs experientia probet, quod nisi casus distinguantur, generales propositiones, confusionem potiùs, quàm resolutionem producunt; Hinc proinde, pro hujus materiæ aliquali cognitione, ita distinguendum videtur; Aut agitur de dispositione illius, qui dotare tenetur, etiam nuptam, ac divitem, ut est pater, ac etiam
2 certis casibus avus, ut habetur *sub tit. de dote disc. 1. & 142.* & tunc non dubitatur, ut dispositio conveniat etiam nuptis absque dote, vel aliunde dotatis, ideoque dispositio censetur facta in adimplementum debiti, atque pro illius taxatione; Non enim inconvenit, ut mulier duplicem habeat dotem, unam aliunde, & alteram à patre, ut *dicto disc. 1. & 144. de dote*; Atque isto casu vera ratio resolutionis, non consistit in expiratione, vel implemento conditionis, ut aliqui male credunt, sed in jam dicta, quod pater, etiam nuptam dotare tenetur, ut bene declarando *Guliel. de Cun.* observat. *Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 6. n. 50. & seqq.*

Si verò mulier, ad cujus favorem dispositum fuerit, dotata postmodum sit ab eodem patre, vel avo disponente, cum dote majori, vel æquali, & tunc certum pariter est, ut legatum, vel dispositio cesset ob illius cau- 3
sæ expirationem ad text. *in l. filia legatorum C. de legat.* Licet enim iste textus loquatur de legato expresse facto in causam dotis; Attamen procedit etiam in legato simplici, quoniam semper à patre censetur factum in causam dotis, ut quidquid sentiat *Bart. in dicta l. filia legatorum*, firmant ibidem communiter Scri- 4
bentes, de quibus *apud Fab. de Anna cons. 91. n. 4. & seqq. & n. 21 Paschal. dicta par. 2. cap. 6. n. 55. & seq. Franch. decis. 4. 2. n. 6. Bess. de matrim. cap. 11. n. 553. Arias de Mesa lib. 2. variar. cap. 11. n. 15. &* 18. Atque videtur hodie absolutum, quoties, tam legatum, quàm posterior constitutio, consistant in quantitate, ac fortius, ubi utraque dos consistat in specie, quæ difficilius recipit duplicationem ad text *in l. Lucius 2. §. impuberem de legat. 2.* cum concordantibus *per Fab. de Anna* ubi supra *in princ.* Dubium etenim aliquod esse posset, quoties, una consisteret in specie, & altera in quantitate; Verum adhuc idem est dicendum, vel ratione compensationis, vel saltem ex altera cessantis causæ.

Difficultas igitur est, ubi secunda dos data, vel constituta sit minor; Tunc enim intrat famigerata quæstio, 5
an filia, in vim primæ dispositionis residuum petat; In hoc autem duæ sunt opiniones; Una est negativa *Dyni in l. Lucius de legat. 1.* quoniam cessante causa legati, illud remanet extinctum, & sequuntur *Imol. & Cumani, & Castren.* quos refert *Fab. de Anna dicto cons. 91. n. 11. & seq.* atque hanc veriorem credunt *Cancer. lib. 3. variar. cap. 20. n. 128. in fine, Merenda tom. 3. controv. lib. 16. cap. 20. de Marin. resolut. quotidian. 93. tom. 3.*

Altera est opinio affirmativa *Oldradi in eadem l. Lucius*, quem sequuntur *Angelus, Jacobin.* & alij relati *per Fab. de Anna ibidem n. 14.* eamque veriorem profitentur *Jas. in l. hujusmodi §. cum pater n. 18. & seqq. de legat. 1. Covarr. in c. officij n. 10. de testament. Franch. decis. 422. n. 6. Casanatr. cons. 55. n. 17. Capyc. Latr. consultat. 17. adden. ad Gregor. decis. 236. Rota apud Millin. decis. 404. in princ.* ubi hæc admittitur pro regula.

Et licet aliqui, tertiam tradant opinionem *ex Bart. in eadem l. Lucius*, distinguendo inter legatum pro dote, & illud prò maritanda, ut primo casu procedat opinio *Dyni*, quasi quod tunc causa cessasse non dicatur, cum etiam constante matrimonio, dos augmentum recipere valeat; Attamen reprobatur hæc distinctio; quodque *Bartolus* computandus veniat cum sententia *Oldradi*, observat *Covarr.* quem recte expendit *Fab. de Anna* ubi supra *n. 20.*

Quamvis autem ista secunda opinio magis recepta videatur; Attamen mihi non placet, neque probabile rationis fundamentum habere videtur; Finis enim parentum in hujusmodi dispositionibus est, condecenter collocare filias; Neque mirum, quod major sit quantitas in legato contenta, quoniam satis notum est, quod major necessaria est dos in orphanis, cum patris viventis qualitas sæpius pars dotis esse soleat, ideoque patres prudentes, plus in casu mortis pro

dote filiabus legare solent, quam si vivenies darent, ut ita de nuptijs dignis magis tuti reddantur; Probabileque omnino est, quod si pater voluisset date vivens tantam dotem, quantam in præcedenti dispositione statuerat, eam constituisset à principio, dilata solutione partis post ejus mortem, cum ita utique digniorem generum habere potuisset, ut ad sensum.

Verùm quia eam ita simpliciter respuere non audeo, idcircò crederem, quod istæ opiniones conciliari possint, quodque utraque opinio sit respective vera juxta facti circumstantias, & conjecturas, ut etiam observat *Rota apud Millin.d.dec.*404. Si n. pater vir prudens, post dotem constitutam, habens congruum tempus ad revocandum priorem dispositionem, illiusque memor, contrariam dispositionem, vel declarationem, facere neglexit, tunc videtur illud plus etiam filiæ post mortem præstari voluisse; E converso autem, secus dicendum, si morte improvisa præreptus, testamentum mutare non potuit, vel ex facti circunstantijs constet, quod illius memor non fuerit; Sive quod sit persona talis, quæ probabiliter credere potuit, ut per jam sequutam provisionem filiæ, prior dispositio evanuerit; Ideoque totum prudentis Iudicis arbitrio, inspectis facti circunstantijs, remittendum videtur.

Quatenus verò secunda opinio regulariter tenenda esset, adhuc certum est, ut dictæ, vel aliæ conjecturæ inducant limitationem, ut supra; Prout etiam indubitatum est, quod si prior dispositio sit dubia, tunc sequens constitutio dotis, tanquam deserviens pro interpretatione, veniat attendenda; Puta, legavit pater pro dote scuta mille, atque in eadem Civitate currunt scuta diversi valoris, seu qualitatis, nempe scuta auri, & scuta monetæ, ut in Urbe; Tunc in dubio favore dotis venit quod magis, ut in sua materia advertitur; sed si vivens mille scuta monetæ dederit, vel promiserit, tunc ista constitutio attendenda est in totum tanquam interpres legati æquivoci.

Est tamen ista quæstio voluntatis, non autem potestatis, ut male credidit *Crot. in l. si constante* 10. *in* 2. *lect.n.*19. relatus *per Paschal.de patr.potest. par.* 1.*c.*4. *n.*94. qui dixit ut summam pro dote legatam pater,
6 neque volens possit amplius minuere, quoniam hæc opinio nullum habet juris, vel rationis fundamentum, ut in dicta sua sede *sub tit. de dote* advertitur.

Aut verò sumus in dispositione alterius, quàm patris, Vel etiam istius, in ijs casibus, in quibus nuptam, vel aliunde provisam, dotare non tenetur; Et tunc pariter subdistinguendum est, an scilicet agitur de legato
7 facto ad favorem certæ determinatæ personæ, vel potius incertæ; Primo enim casu, si mulier de tempore testamenti erat nupta, idque cognitum erat testatori, tunc planum est, ut conditio intelligenda veniat de futuris ulterioribus nuptijs, non autem de contractis ad text. *in l. si jam facta*.11. *& l. si ita legatum* 67. *de condit.& demonstrat. Ias.in l.*3.*§.ex pluribus n.*26 *ff.de acquir. possess. Felin.in cap. ad hæc, ante fin.de rescript. Cancer. dicto cap.* 20. *lib.* 3. *var. num.* 179.

Id autem intelligendum est, si cum præsentibus
8 nuptijs, legataria est ita bene collocata, ut illis durantibus alio dotali subsidio probabiliter non egeat, quoniam si nupta esset cum nulla, vel cum exigua dote, tunc crederem, ut amplectenda esset supra dicta distinctio *Bartoli*, quæ aliàs in casu suo reprobata est, nisi conjecturæ aliter suadeant; Ubi enim veram, vel conjecturatam disponentis voluntatem habere possumus, tunc cessant istæ inspectiones.

Si verò de tempore testamenti, vel etiam postea, testatore vivente, sed ignorante, mulier esset nupta,
9 & tunc intrat non levis difficultas, ob Scribentium varietatem; Prima enim opinio est magis recepta, majorique legum, ac rationum unanimine roborata, ut legatum indistinctè debeatur, sive nupta sit de tempore testamenti, sive postea testatore vivente, & fortius eo mortuo ante alterius conditionis adventum, Idque ex triplici ratione; Primò nempe, quia pro dispositione conditionali consequenda, sufficit conditionem quandocumque adimpleri, ad tex *in l.si ita scriptum §.fin.de legat.*2.& in terminis *in l. si quis hæredem C.de instit.& substit.* Secundò quia, ubi effectus alicujus rei attenditur, tunc nil interest, quod finis præcedat, vel sequatur, *glos.in Clem.*1.*verbo Nerva, de concess.preben.* Et tertiò, quia matrimonium non est causa extinctiva, sed productiva dotis; Atque per hinc ultimam rationem respondetur objecto extinctæ, seu cessantis causæ legati.

Ubi enim tempus adjectum est, non causa terminandi, vel extinguendi, sed perficiendi, vel exequendi obligationem, tunc non procedunt ea, quæ de tempore limitato tradi solent *Bald. in l. fin. C. de sent quæ sine cert. quantit. n.*11. *Lup.in c.per vestras* 3.*notab.§.*20. *num.*6.*Castr.cons.*148.*vol.*2.*& cons.*308.*lib.*1. *& in l. Publius ff.de cond.& demonstrat.num.*2.*Imol.cons.*113. *num.* 9.

Altera etiam ratio ponderari solet, quod scilicet mulier cum illa spe meliorem virum invenit *Imol. dicto cons.*113. *Deccius cons.*163.*Spin.in specul.testament. glos.*14.*num.*152.*Ceval.comm.contr.com quæst.*138. *n. fin.Sanchez de matr.lib.*7.*disp.*91 *num.* 65. ex professo *Casanat.cons.*35. bene *Marta de success.lib.*4.*quæst.*10. *artic.*3.*num.*55 *& seqq.Capyc.Latr.consult.*17. *Cancer dicto cap.*20.*num.*17.*&* 185 & alij [quamvis inter illos adsint plures id simpliciter firmantes etiam in legato generali facto pro incertis, sed ita simpliciter non bene ut infra.]

Alia est opinio præcedenti de directo contraria, quæ simpliciter negat, ut maritatis hoc legatum debeatur, ex ea ratione, quod extincta est causa legandi, atque cessavit finis, ob quem testator inductus est ad disponendum; Atque ad contrariam rationem, quod matrimonium est causa, potius productiva, quàm extinctiva, respondetur, id procedere in legato facto per patrem obligatum dotare etiam nuptam, & dotatam, *Bald.cons.*360.*lib.*4.*&* 491.*lib.*5. *Simon de Pret. de interpret. ultim. voluntat. lib.* 4.*dubitat.*12.*n.*46.*& seq. Manent.decis.*35.*Paschal.de patria potest.par.* 2. *cap.* 7. *num.* 55. *&* 60.

Tertia est opinio distinguens inter dispositionem conceptam in futuro, & in subjunctivo, ut in primo non debeatur, in secundo autem sic, ut per *Nats. cons.* 485. late *Manent. cons.* 147. *Mandell. cons.* 52. & his videtur etiam adhærere *Paschal* ubi supra.

Ex præmissis igitur constat, ut priori sententiæ magis adhærendum videatur, illaque tanquam doti magis favorabilis teneri potius debeat, nedum in legato facto certæ, ac determinatæ personæ, sed etiam incertis de certis, quoniam [excepto *Baldo*,] fere omnes utrumque casum videntur æqualiter determinare.

Mihi verò, consideratis attente præfatis auctoritatibus [alijs omissis utpote loquentibus de dispositione patris, in qua ut supra viget diversa ratio] videtur, in istà materia, utpote pendens à conjecturata disponentis intentione, cum certa uniformi regula determinari non possit, sed quod regulanda sit juxta singulares facti circumstantias; Ideoque juxta pene generalem naturam hujusmodi quæstionum voluntatis, quæ facti potius quàm juris dicuntur, cum casuum distinctione procedi debeat.

Aut enim agitur de legato nominatim relicto ad favorem certæ personæ, præstando per legatariæ patrem, vel alium dotare obligatum, ac verisimiliter à testatore magis dilectum, quia nempe testator, instituto hærede ejus fratre, vel alio conjuncto, fecerit legatum, pro subsidio dotis alicujus ex ejusdem hæredis filiabus; Et tunc si legataria de eo tempore, vel postea per ipsum met hæredem congruè provisa sit, cùm cessatio legati respiciat ejusdem dotantis commodum,

modum, amplectenda venit sententia *Baldi consulentis*, dum potiùs in sublevamen dotare debentis, quàm pro excessiva superflua dote, dispositum esse censetur; Et hic est proprius casus, de quo agunt *Mandell. cons.* 51. *& Manent. decis.* 35. Magna enim æquitas, ac verisimilitudo id suadere videntur, maximè si in defectum unius, alteri filiæ sit consultum juxta casum *Mandelli*.

Aut agitur de legato, pariter ad favorem certæ personæ, præstando ab alio, quàm ab eo, qui dotavit absque alia substitutione, itaùt legati cessatio respiciat commodum hæredis non dotantis, & tunc amplectenda sit opinio *Baldi repetentis*, quoniam alias intentio testatoris remaneret sine effectu, atque rectè tunc dici posse videtur, ut potiùs affectio personæ, quàm causa contemplata fuerit, ut observat *Sanchez* [nisi versemur in casu, in quo dispositio censenda esset de jure subsidiaria,] ut in sua materia *sub tit. de dote disc.* 37. *& seq. & disc.* 145.

Verùm si dispositio contineat favorem alterius personæ, in qua vigeat eadem ratio charitatis, quia nempè relicta sint mille pro dote Titiæ, & in ejus defectum, pro dote Semproniæ, tunc verior, & æquior videtur dicta sententia *Baldi consulentis*, dum cessat in prima provisa, finis charitatis habitus à disponente, illeque urget in altera non provisa, pro qua testator vivens, verisimiliter potiùs respondisset.

Id autem multò magis dicendum est in legato pro incertis de certis, quoniam auferendo nuptæ, ac provisæ, non cessat dispositio, sed confertur in aliam magis indigentem, juxta magis verisimilem disponentis intentionem, contra quam, ac omnem charitatis rationem videretur, ut ex sola legum rigorosa intelligentia abundandum esset in superfluis, ut deficeretur in necessarijs, juxta stylum imprudentum, & prodigorum; Ideoque contraria sententia *Cassanat. dicto cons.* 55. *& Capyc. Latr. consult.* 17. quatenus generaliter capiatur, placet; Nisi prima non sit cum nuptijs benè provisa; Vel nisi nuptiæ sequutæ sint post factum casum legati, cùm tunc agatur de jure quæsito, ut rectè *Bald. dicto cons.* 360. *lib.* 4.

Procedunt hæc quatenùs dispositio concepta sit sub
10 incerta conditione; Quoniam si conditio sit certè extitura infra aliquod tempus, quod puella expectare non potest, vel non debet, tunc præcedentes nuptiæ non præjudicant, quoniam agitur de jure quæsito; Ut puta disponente Statuto, ut dotes non nisi quoquo triennio, vel quinquennio puellis de familia distribuantur, tunc non tenentur vocatæ expectare finem hujus termini, cùm non substantiam, sed potiùs dilationem executionis dictus terminus percutiat, & in his terminis rectè procedunt dicta per *Capycium Latr. dicta consultat.* 17. Istoque casu, benè intrat ratio *Imolæ dicto cons.* 113. *num.* 9. quod scilicèt ista spes est pars dotis; Maximè ubi agatur de dotibus præstandis per Montes familiarum, de quibus loquitur *Capyc. Latr.* quoniam isto casu, puellæ ab instanti nativitatis, tanquam ex causa onerosa, jus quæsitum quodammodo habere videntur, ut firmat idem *Capyc. Latr. consult.* 117.

Idemque dicendum videtur in conditione potestativa pendente à facto tertij, juxta casum *Valenzuela consil.* 132. *lib.* 2. quia nempè dotes dandæ sint puellis de familia, nominandis per executores, vel nubendis cum eorum, vel aliorum consensu, quoniam, si isti requisiti, absque justa causa, nominationem facere, vel consensum præstare renuunt, atque puella, hoc non expectato nubat, tunc nuptiæ non præjudicant ut benè *Valenzuela* ubi supra.

Aut agitur de dispositione generali pro incertis de incertis, ut frequenter esse solent pia legata, vel dis-
11 positiones pro dotali subsidio generali pauperibus puellis præstando, & tunc, Aut istæ sunt, nedum nuptæ, sed etiam aliundè dotatæ, & nulla cadit quæstio, cùm hujusmodi dispositiones censeantur subsidiariæ pro solis pauperibus non provisis *Cyriac. controver.* 94. *num.* 41. ideoque detestabilem abusum esse, dare hujusmodi subsidia puellis aliundè provisis dicit *Rota in Romana dotis* 21. *Februarij* 1650. *coram Corrado apud Salgad. in labyrint. decis.* 22. ubi invehit contra simulationes in ista materia fieri solitas, & habetur *sub tit. de dote*, Aut verò sunt nuptæ, sed non dotatæ, & quia tunc nulla viget ratio affectionis potiùs erga unam, quàm alteram, atque denegare legatum nuptis, non tollit pietatem operis, principaliter inducti ad consulendum honestati puellarum innuptarum, idcircò omninò vera est dicta prima sententia *Baldi in dicta l.* 12
fin. quam absolutam censet *Sanchez dicta quæst.* 91. *lib.* 7. *num.* 63. *& seqq.* Atquè ita passim in praxi servari videmus.

Benè verum, quod non repugnante voluntate disponentis, si ex facti circunstantijs, eadem ratio pietatis, vel consulendæ honestatis vigeat, tunc non videtur prohibitum executoribus, hujusmodi subsidia, etiam nuptis distribuere; Ponamus enim, quod simus in muliere juvene, ac formosa de dote non provisa, quæ habeat virum exulem, vel aliàs inutilem adeout, ad instar innuptæ, honestatis periculo subjaceat, utique dicendum non est ut maximum foret charitatis opus, idem subsidium nubendarum, huic malè nuptæ præstare, ut ità honestatem tutam reddere valeat, ut expressè sentit etiam *Sanchez*, atque in hoc sensu capiendi videntur *Cavalcanus decis.* 26. *num.* 36. *par.* 3. *& Boss. dicto cap.* 11. *num.* 556. *in fin.* Nisi usus obstet, ut etiam advertitur in dicta sua materia *sub tit. de dote*.

Quo verò ad secundam partem propositæ materiæ, an scilicèt dos pro nuptijs relicta, debeatur solum pro primis, vel etiam pro ulterioribus; Regula est negativa, quoniam dispositio consumitur, in prima vice 13
ex ratione *text. in l. Boves §. Hoc sermone, de verb. signific.* & firmant *Bald. in proœm. decret. num.* 25. *Sanch. lib.* 7. *disp.* 91. *num.* 53. latè *Capyc. Latr. consult.* 127. *num.* 10. *&* 53.

Verùm ea tripliciter temperatur; Primò nempè, ubi ex facti circunstantijs constet dispositionem ulterioribus etiam nuptijs convenire, & in his terminis 14
venit intelligendus *Castrens. cons.* 308. *lib.* 1. qui pro omnibus nuptijs legatum deberi firmat.

Secundo ubi primæ nuptiæ fuerint tantùm ratæ, sed non consumatæ, cum tunc mulier tanquam virgo dicatur etiam capax dispositionis, dum regula *in l. Boves* procedit cum effectu *Sanch.* ubi supra *n.* 56. *Capic. Latr.* ibidem *n.* 54. *& seqq.* ubi ita decisum in Sac. Consilio Neapolit.

Tertiò [judicio meo] ubi ageretur de vidua nimis juvene, ac formosa, adeout probabiliter credatur honestatis periculo subjecta; Quemadmodum enim in sua materia *sub tit. de dote disc.* 142. nedum conjunctos regulariter ad unicam dotationem obligatos, sed etiam filios primi matrimonij, contra omnes juris regulas, ex ista ratione ad secundarum nuptiarum dotem teneri habetur, ita pariter, & in præsenti; Maximè ubi agitur de subsidio debendo incertis de certis, ex aliqua particulari ratione sanguinis, vel affectionis, ob verisimilem disponentis voluntatem; Ubi enim agitur de subsidio dando incertis de incertis, non ita de facili hoc admittendum est, saltem ob contrariam communem observantiam, à qua, etiam non resistente disponentis voluntate, vel particulari Statuto, non crederem rationi incongruum esse, ut aliquando recederetur, ut supra observatum est.

Bene verum, quod hoc tertium temperamentum, in sola æquitatis ratione fundatum, admittendum videtur, non militante altera æquitate, in contrarium, atque sine præjudicio aliarum puellarum; Si enim agatur de monte alicujus familiæ, cui post præstitas dotes omnibus puellis tunc existentibus, supersint reditus, tunc pro isto subsidio viduæ videtur

omni ratione prædictæ æqoitati locum fore; Secus autem ubi, ob dotem viduæ præstandam, cessaret subsidium alterius puellæ uubilis, cum tunc in concursu æquitatis hincinde, non sit recedendum à regulis juris.

An autem primæ nuptiæ nullæ, nuptiarum nomen ac effectum mereantur, adeout sequentes dicendæ sint secundæ, vel primæ; Negat *Sanchez dicta disput. 91. n. 56.* quoniam non entis nullæ sunt partes *ad text. in l. dotis 68 de Jur dotium*, In contrarium verò urget *text. in l. hac conditio ff. de condit. & demonstr.* ubi disponitur, ut per inutiles nuptias illarum conditio, licet non impleta, adhuc tamen defecta sit, Verum non videtur recedendum à priori sententia, quoties nullitas non proveniat ex culpa, vel delicto, adeout mulier reddatur æquitate indigua; Secus autem ejus culpa accedente, ne alias melioris conditionis dicatur contrahens criminosas nuptias, & illicitas, quàm licitas, & honestas; Atque istæ, inter plures intellectus, quos habet *text. in dicta l. Hac conditio* bene congestos *per Arias de Mesa lib. 2. variar. c. 40. ex n. 15.* videtur ex littera textus, *& ex glos.* ac Doctoribus verior; Ut nempe procedat de summo jure, secus autem de benignitate.

ARETINA LEGATI

Pro MONASTERIO OLIVETANORUM.

Responsum pro veritate.

De interpretatione Legati super comprehensione bonorum, quæ sub prædio legato veniant, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo quæstio decidi debeat.*
3 *De circumstantijs in hoc attendi solitis.*
4 *De applicatione ad casum, ejusque resolutione.*
5 *Quod qualitas onerum regulet voluntatem.*
6 *An bona relicta pro opere pio stent taxative, vel demonstrative.*
7 *In dubio, an quod minus, vel quod magis relictum censeatur.*
8 *Quando attendi debeant regula, & conclusiones generales, vel doctrina.*

DISCURSUS LXI.

1 FRanciscus de Gatzinis de anno 1661. sub unico pretio, & contractu emit tria prædiola, seu petitas terræ, unum scilicet statiorum quindecim cum domo, alterum stariorum duorum, & alterum starij unius, quorum singulis distincte dati fuerunt quatuor diversi confines; De anno verò sequenti in testamento, vel Codicillis reliquit Monasterio S. Bernardi Olivetanorum post mortem famulæ, cui reliquit usumfructum primum prædium 15. stariorum sub nuncupatione *la bachnaia*, cum diligenti expressione eorundem confinium contentorum in instrumento emptionis, & alia duo petia terræ in diversis locis, & finibus, aliàs quàm ex dicta emptione ad se pertinentibus, cum distincta pariter expressione confinium, cum onere perpetuo celebrationis triginta Missarum privatarum, & unius cantatæ singulis annis, hærede instituto Monasterio Monialium S. Catharinæ sub diversis oneribus; Quare ortâ quæstione, an sub legato dicti prædij nuncupati *la bachnaia*, venirent dicta duo petiola terræ, diversam nuncupationem, diversosque confines habentia, ex eo quod unico pretio, & per unicum contractum insimul quæsita essent, duæ prodierunt in partibus sententiæ Monasterio hæredi favorabiles pro non comprehensione, atque in hoc statu ex parte Monasterij legatarij consultus fui pro veritate ad effectum deliberandi, an deberet prosequi, necne interposita appellatio.

Respondi, quod de ista quæstione agitur in specie supra *hoc. eodem titulo disc. 7.* ubi habetur, quod licet 2 nostri pro eorum consuetudine in hoc se involvere videantur cum solita opinionum varietate, nihilominus revera non est quæstio juris, quæ ab aliqua legum contrarietate, vel ambiguitate proveniat, sed potius est facti, & voluntatis, cum totum faciat destinatio possessoris, adeo ut intret solitus error procedendi cum regulis generalibus, vel cum inepto, ac superfluo cumulo doctrinarum, & decisionum, cum decisio revera pendeat à singulorum casuum qualitate, & particularibus circumstantijs, ex deductis supra *d. disc. 7.* ac etiam *disc. 74. de Servit.* ex quibus aliqui desuper ex altera parte consulti totum transcribentes tacito authore, ut sæpe contingit pro currenti ineptia, magnum faciebant allegationum cumulum, ac inutilem chartarum repletionem.

Et quamvis pro regulatione hujusmodi voluntatis, vel destinationis ponderari soleat unicitas coloni, areæ, & horrei, ac etiam unicitas, vel respective pluralitas, ac diversitas pretij, & acquisitionis, cum similibus, de quibus locis mox citatis; Attamen istæ, ac similes circumstantiæ inducunt quidem in ambiguo præ- 3 sumptionem juris elidibilem non solum à contraria probatione expressa, sed etiam à contrarijs præsumptionibus, & argumentis resultantibus à circumstantijs particularibus facti, quæ semper vincunt, ac suffocant hujusmodi præsumptionem juris, & circumstantias generales.

His itaque ita constitutis, atque descendendo ad applicationem, loquendo in abstracto, sive cum solo tenore testamenti, dicebam, dubitandum potius videri de juribus Monasterij legatarij, adeò ut sententiæ haberent aspectum justitiæ, ob adeo exactam diligentiam in omnibus dispositionibus à Testato- 4 re adhibitam in testamento, & Codicillis, quod in omnibus prædijs magnis, & parvis diligentissime descripsit vocabula situationum, & confines, quodque dum memoria erat nimium recens, ita probabilius videretur, quod ex tribus prædiolis quamvis pro eodem pretio, eodemque contracta acquisitis, unum tantum legare voluerit, non autem alia duo, quorum loco pariter alia duo subrogavit.

Adhuc tamen advertebam, reflectendum esse ad quantitatem fructuum rerum legatarum in verbis, an essent, necne proportionati oneri per Testatorem injuncto, ut supra, juxta illam altiorem taxam 5 eleemosynæ Missarum, quæ juxta varias Diœcesium consuetudines fieri solet, quando agitur de oneribus perpetuis; Ubi etenim sufficerent, tunc consului, quod acquiesceret sententijs, neque ulteriorem curaret appellationis prosequutionem, secus autem è converso, quoniam quidquid sit de quæstione, de qua supra *disc. 14.* an bona celebrationi Missarum alijsque pijs operibus destinata, stare dicantur taxative, vel demonstrative, cum pariter non sit quæstio juris, sed facti, & voluntatis, ideoque certam non recipiat regulam, idemque error, de quo supra intrat, sed quoniam ubi præsertim agitur de isto pio onere celebrationis Missarum, quod solet 6 præ cæteris reputari magis pium, & privilegiatum, in dubio pro demonstrativa, potius quàm pro taxativa stare videtur præsumptio, ut propterea locus esse debeat suppletioni, ut advertitur supra *d. disc. 14.* Hinc advertebam, quod longe facilius intrare deberet ista præsumptio, quæ aliam majorem juris assistentiam, seu minorem resistentiam habet, ut sub nomine dicti prædij majoris alia duo prædiola contemporanee pro eodem pretio, & per

eundem

eundem contractum acquisita comprehendere voluerit, quàm dare obligationem suppletionis aliunde; In idem faciente sæpius enunciata conclusione, quod ex quantitate pretij desumitur Partium intentio; Ita à pari ex qualitate, & quantitate onerum.

Non videbatur autem suffragari posse conclusionem supra pluries enunciatam, quod in dubio pro causa pia judicari debeat, atque fieri interpretatio, ut cen-
7 seatur relictum quod plus, dum è converso in dispositionibus ad causas prophanas res est in oppositum, ut censeatur quid minus, quoniam cum ageretur de hærede pariter causa pia, cui pleraque pia onera erant injuncta, ita videbatur intrare conquassatio privilegiorum, ut propterea intret potius regula, quàm limitatio; Sed istæ generalitates videntur, ut dici solet, panni calidi, cum revera principaliter sit reflectendum ad circunstantias particulares casus, ex quibus ad verisimilem disponentis intentionem sit arguendum, adeò ut semper firmum sit, ut istæ dicantur quæstiones facti, & voluntatis, potius quàm juris incapaces proinde regularum generalium, quodque inutilis chartarum repletio est cum regulis & propositionibus generalibus, vel cum doctrinis, & decisionibus procedere, atque in eis fundamentum constituere, præterquam ubi eisdem circunstantijs pensatis, ob earum colluctationem res in ambiguo remaneat, cum tunc, & non aliàs prosint, atque attendi debeant.

JANUEN. LEGATI.

Ad petitionem Missionariorum Januæ.

Responsum pro veritate.

An per ademptionem legati facti uni personæ, ademptum quoque censeatur legatum consequutive, & dependenter factum alteri.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Ordinarius est interessatus in causis Ecclesiarum, & piorum operum, & præsumitur informatus.*
3 *Quilibet de populo pro Ecclesia, & pia causa agere potest.*
4 *Dispositio dependens, & consequutiva cessat, cessante dispositione principali.*
5 *An & quando per secundum legatum ad favorem ejusdem personæ censeatur ademptum, vel reformatum primum.*
6 *Quomodo ista materia regulari debeat, & ad quid reflectendum, an per secundam dispositionem censeatur prima adempta.*

DISCURSUS LXII.

JO. Franciscus Granellus, inter quamplures pias dispositiones, in qua in testamento majorem partem ejus nimium pinguis assis erogavit, erigendæ Congregationi quinque Sacerdotum, pro quibusdam pijs operibus exercendis, legavit annuas libras bis mille quingentum, subjungendo per Capitulum separatum, quod ubi ante obitum dicta
1 Congregatio erecta non esset vel erecta post mortem dissolveretur, tunc dicta annualitas erogari deberet in subventionem Ecclesiarum ruralium, eo adjecto, quod si exequutoribus videretur, quod PP. Missionarij aliquo indigerent subsidio, tunc aliqua pars eis applicari posset; In secundis verò Codicillis prope mortem ad biennium ordinatis, multa ex pijs legatis in testamento contentis revocavit, ac respective reformavit, vel immutavit, & præsertim ad rem dictum legatum factum Congregationi revocavit, relationem habendo ad capitulum testamenti, in quo illud continetur, atque dictis Ecclesijs ruralibus reliquit libras 20. mil. pro una vice investiendas, ut fructus pro earum subventione servirent arbitrio Archiepiscopi.

Ista igitur facti serie sic stante, dubitari contigit, an ademptum censeretur, necne legatum ad favorem Missionariorum, ex quorum parte pro veritate consultus, affirmative contra requirentes respondi, ad id motus, quod legatum in casu non erectionis, vel suppressionis Congregationis vere, & proprie factum non erat ipsis Missionarijs, sed Ecclesijs ruralibus, eis verò solum demandata fuit aliqua subventio, juxta indigentiam pro tempore arbitrio exequutorum, perinde ac
si essent earundem Ecclesiarum Ministri, ac servientes, ideoque dictæ Ecclesiæ principaliter interessatæ, 2
atque pro eis Archiepiscopus non agerent, ex regula, quod Ordinarius stante obligatione visitandi singulis annis Diœcesin, præsumitur informatus, ex relatis *per Buratt. dec. 479. in fin.* & passim, atque pluries sub diversis materijs, & præsertim in beneficiali advertitur, ipseque dicitur interessatus in omnibus causis, & juribus Ecclesiarum suæ Diœcesis, ex deductis apud *Buratt. decis.* 598. atque est exequutur piarum dispositionum, ut apud *Cavaler. decis.* 629. & 641. & advertitur pluries præsertim *in anno. ad Concil. Trident.*

Et quamvis istud argumentum solum, & de per se non concludat, cum ista sit simplex præsumptio habens contrariam possibilitatem, dum quandoque solent per Ordinarios negligi Jura Ecclesiarum inferiorum, in quibus non habeant interesse immediatum, & proprium; ideoque habemus quod quilibet de populo pro Ecclesia, vel causa pia agere potest, quamvis proprium, ac immediatum interesse non habeat; Multo igitur magis agere possent isti Religiosi habentes interesse privatum, ut supra; Attamen illud nimium considerabile dicebam junctum cum alijs, de quibus infra, & pro eorum adminiculo, ac majori corroboratione.

Ex pluribus itaque credebam istud legatum non deberi, atque venire sub dicta ademptione. Primò nempe à simili ex ijs, quæ habentur *sub tit. de fideic. disc.* 109. & *decis.* 49. *par.* 13. *recen.* ubi concordantes,
super cessatione, vel resolutione substitutionum de- 4
pendentium, & consequutivarum ab altera, quæ adempta sit, vel caducata, quasi quod ita adimendo principalem dispositionem, crediderit Testator ademisse quoque istam dependentem, & consequutivam.

Secundò magis ex eo quod Testator istas Ecclesias rurales in ultimis Codicillis providit cum dicto diverso legato librarum 20. mil. in sorte cum diverso
modo; Quamvis etenim regula sit, quod secunda dis- 5
positio ad favorem ejusdem legatarij, contenta præsertim in diversa scriptura, non inducat prioris ademptionem, vel reformationem, ex deductis supra *disc.* 53. Attamen magnum præbere videtur argumentum ademptionis, vel reformationis, cum alijs conjungendum dum revera iste non est punctus juris habens regulas certas, & uniformes, sed facti, & voluntatis ex facti circunstantijs regulandus; adeo ut ista regula inducat simplicem præsumptionem Juris in dubio de facili ex contrarijs argumentis, & conjecturis elidibilem, ut advertitur *in eod. disc.* 53. & alibi.

Tertiò, in idem fortius attento, ac perpenso toto tenore testamenti, & Codicillorum, ad quem principaliter per Judices, & Consulentes reflecti debet; con-
siderandu qualitatem Testatoris, ac modum ordinis, 6
an sit per Notarium, vel alium Scriptorem, vel per ipsummet disponentem cum maturo consilio, & cum accurata præordinatione, ex quibus desumenda

est substantia verisimilis voluntatis, non autem juxta frequentes Pragmaticorum errores, absque his reflexionibus more grammaticorum persistendo in sola litera, seu grammaticali verborum, ac dictionum, & clausularum significatione, aut in regulis generalibus, vel in doctrinis, & decisionibus, quæ in diversis casibus prodierint; Quoniam cum sit quæstio facti, & voluntatis, principaliter insistendum est in ipso facto individuo, ejusque circumstantijs, inspiciendo totum tenorem testamenti, vel alterius ultimæ voluntatis, atque ex tota massa simul juncta conjiciendo quid ille Testator voluerit, ut ad hanc materiam ultimarum voluntatum frequenter quidem, sed semper oportune, & utiliter advertitur præsertim *sub titulo de fideicommissis*.

Attento siquidem toto tenore utriusque dispositionis constabat, quod in plerisque alijs pijs legatis, & dispositionibus hujusmodi commutationes, vel reformationes Testator fecit, præsertim in hac specie adimendo legata annua, & relinquendo pro una vice in sorte cum accurata diligentia per se ipsum, adeo ut dici non posset, quod essent verba Notarij desumpta ex formulario, dum etiam ad minutias cum nimia diligentia advertit, easque explicavit, atque modus ultimæ dispositionis prope mortem ostendebat, quod ipse aliquam haberet dubitationem de diminutione virium suæ hæreditatis, ut in negociatoribus frequenter contingere solet, ob infortunia, & accidentia forte sequuta in eo intervallo biennij inter testamentum, & Codicillus, dum alias stante ejus nimia diligentia, & accurata descriptione, prorsus inverisimile videbatur, quod faciendo mentionem de istis Ecclesijs ruralibus, easque providendo cum dicto legato librarum 20. mil. quarum fructus in earum subventionem Archiepiscopi arbitrio erogari deberent, ac etiam recte conscius, & memor dicti alterius legati adeo notabilis annuarum librarum bis mille quingentum occasione ejus ademptionis, ejus aliquam mentionem non fecisset, si habuisset in animo, quod durare deberet, quodque non esset ademptum, cum in hac materia ambiguæ conjecturæ voluntatis verisimilitudo, vel inverisimilitudo sit principalis regulatrix, eaque totum faciat.

Quartò in idem, quoniam idem Testator in testamento expresse declaravit, quod si contingeret ipsum in vita adimplere illa pietatis opera, quæ in testamento demandabat, ita censerentur adimpleta, & adempta respective, excludendo duplicitatem, ideoque cum vivens per aliam dispositionem ad favorem istius operis disposuerit, exinde quoque resultare videbatur argumentum exclusivum duplicationis, cum alijs conjungendum.

Advertebam demum inspici debere statum istius hæreditatis, & an detractis omnibus tam pijs, quam prophanis legatis, alijsque dispositionibus, & oneribus certis superessent bona in tali excessu, quod istud legatum quoque posset commode adimpleri, quoniam ubi id non verificaretur, ut probabiliter ex præsuppositis facti circumstantijs credendum veniebat, tunc clarum remanere videbatur, quod Testator noluerit duplicationem, sed quod cum ultimo legato contento in Codicillis crediderit huic operi satisfacere.

Et in summa concludebam, quod totum penderet ab eo, an Ordinarius ageret pro dictis Ecclesijs ruralibus, quæ revera erant principales legatariæ, & interessatæ, quodque illis id negligentibus, quia forte agnoscerent veritatem, tunc non bene sentiret ista prætensio mere dependens, & consequutiva, quinimo incerta, & eventualis, quia possent executores non arbitrari ob deficientem indigentiam; istæque sunt reflexiones, cum quibus hujusmodi quæstiones super legatorum, aliarumque ultimarum voluntatum interpretatione decidi debent, non autem reflectendo in abstractu ad regulas, & conclusiones generales, sive constituendo vim in doctrinis, & decisionibus, earumque copiosa consarcinatione.

CREMONEN. LEGATI

Pro FRANCISCA DE SFONDRATIS.

Responsum pro veritate, seu pro directione.

An, & quando ille, cujus favore dispositum sit, censendus veniat legatarius, vel potius hæres.; Et incidenter quando legatum factum creditori, censeatur factum animo compensandi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione, an legatum factum creditori censeatur animo compensandi.*
3 *Quales debeant esse conjecturæ pro istius animi inductione*
4 *Quando dicatur hæres, & quando legatarius.*
5 *Fideicommissum particulare dicitur, ubi sit restrictum ad certa bona.*
6 *Non potest esse quis hæres, & legatarius.*
7 *De effectibus, & prærogativis inventarij.*
8 *Hæres non beneficiatus non opponit de ejus juribus contra fideicommissarium particularem.*
9 *De beneficio restitutionis in integrum adversus inconsulto aditam hæreditatem.*

DISCURSUS LXIII.

GAspar de Fodrijs in ejus testamento reliquit 1 Franciscæ Uxori usumfructum omnium bonorum stabilium, ac pleno jure, etiam in proprietate omnia mobilia, & nomina debitorum, aliaque jura, & actiones, eidem injuncto onere faciendi expensas funerum, & recognoscendi famulos, & adimplendi quædam legata; Hæredem verò instituere professus est in bonis stabilibus post mortem uxoris hospitale majus Civitatis Cremonæ, excepta quadam domo, cujus proprietatem reliquit Francisco d. uxoris fratri; Cumque prædicta Francisca esset creditrix viri in scut. mille pro ejus dote; Supponeretur autem, quod mobilia & nomina debitorum non adæquarent debitum & onera, adeo ut detractu de credito dotali pro legatorum, aliorumque onerum implemento opus esset aliquam partem stabilium applicare; Hinc administratores Hospitalis ad id evitandum, assumpserunt punctum compensationis d. crediti cum legato, atque desuper consuluerunt aliquos Advocatos Mediolanenses, qui cum prolixo superfluo currenti stylo præsertim in illa regione, nimium copiosa & elaborata ediderunt responsa super quæstione, an & quando legatum creditori factum censeatur animo compensandi, atque recensendo varias opiniones, quæ desuper habentur, & admittendo, quod pro regula magis recepta sit opinio negativa, quoties agatur de debito ex causa voluntaria, præ- 2 sertim ubi de illa ex causa dotis, quæ in hoc reputari solet privilegiata, ex deduct. *disc.* 99. *de Dote*, & generaliter supra *disc.* 15. & 40. nimium se diffundebant in limitatione deducta ex contraria conjectura voluntate testatoris, aliquas desuper considerando conjecturas, & argumenta. Quare desuper his responsis communicatis ex parte de Franciscæ consultus fui, quomodo se regulare deberet.

Respondi, quod licet ubi etiam ad hunc punctum

controversiæ

3 controversia reduceretur, pro exclusione compensationis probabilius respondendum veniret, cum conjecturæ, & adminicula in contrarium pro limitatione ponderata, nimium vaga, & levia essent, cum tamen ad hunc effectum ex magis communi sensu urgentia, & efficacia desiderentur, ex relatis supra *disc.* 15. *&* 40. *& d. disc.* 99. *de Dote*, quamvis & in hoc neque certa regula statui valeat, cuicumque casui applicabilis, quoniam ut in proposito adminiculorum, & conjecturarum advertitur *disc.* 72. *& seqq. &* 159 *de Dote*, frequentius verò *sub tit. de fideicom.* ac etiam supra *hoc eodem tit. & alibi*, totum pendet à singulorum casuum particularibus circunstantijs; ex quibus in uno casu aliquæ conjecturæ sufficiant, ac reputentur efficaces, in altero autem eædem, ac aliæ eis adjunctæ non sufficiant, atque inefficaces censendæ sint.

Attamen ista quæstio à casu extranea videbatur;
4 eo quia de Francisca hæres potius universalis, quam legataria dicenda venit; Ad distinguendum etenim hæredem à legatario, non debet attendi formalitas verborum, ut nimium superstitiosa antiquitas practicabat, sed spectanda est, substantia veritatis, cui scilicet relicta sit universitas bonorum, & jurium, ut iste dici debeat hæres, quamvis cum eo testator adhibeat verba legatum denotantia, puta *lego*, vel *relinquo &c.* Et è converso legatarius, vel fideicommissarius particularis dici debeat ille, cui certa bona relicta sint, vel etiam certum bonorum genus, quamvis cum eo testator adhibuerit verba institutionem hæredis denotantia cum non verba, sed facta in hoc attendantur ex ijs, quæ antiquioribus relatis habentur apud *Capyc. Latr. decis.* 5. *& consul.* 9. *&* 10. apud *Buratt. dec.* 847. *dec.* 63. *&* 64. *post Merlin. de pign. & passim.*

Ideoque applicando ad rem, cum dispositio ad fa-
5 vorem Hospitalis taxative restricta esset ad stabilia tantum post mortem uxoris, atque ad istius favorem de mobilibus, & nominibus debitorum, alijsque juribus & actionibus activis, cum universitate jurium passivorum, ita clarum esse dicebam, quod ipsa esset hæres universalis, gravata fideicommisso particulari in bonis stabilibus ad favorem Hospitalis, ut de fideicommisso restricto ad stabilia tantum, quod sit particulare, habetur apud *Merlin. dec.* 265. *&* 297. *repetit. par.* 5. *rec. dec.* 47. *&* 77. & habetur pluries in sua Sede *sub tit. de fideic.* ac etiam *sub altero de legitima & detract. disc.* . 5. *& in alijs*, ac propterea licet testator professus fuerit in stabilibus relinquere uxorem usufructuariam, attamen id intelligendam venit de usufructu causali, & juxta opinionem idiotarum gravantium hæredem fideicommisso post ejus mortem, quod ita spectato facto illum credunt usufructuarium.

Illo itaque retento præsupposito, quod dicta Francisca esset potius hæres universalis, quam legataria, prorsus extranea remanebat dicta quæstio, sed cum diversis terminis procedendum fore advertebam, inspiciendo scilicet an ipsa fecerit necne legitimum inventarium, ubi etenim illud confecisset, juxta formam *text. in l. fin. C. de jur. delib.* tali casu extranea remaneret dicta inspectio compensationis legati cum credito, dum posito titulo hæreditario singulari, absque concursu cohæredum dari non titulus legati, ut
6 *in Eugubina hoc eod. tit. disc.* 64. & alibi, sed eodem titulo redolente potius quamdam administrationem, ex deductis *discurs.* 36. *sub tit. de cred. & alibi pluries*,
7 intrat redditio rationum cum deductione propriorum jurium, quæ ita præservata remanent etiam juxta unam sententiam cum prærogativa solutionis imaginariæ, juxta deducta *disc.* 28. *de herede* & alibi, ut propterea nullam jacturam de proprio pati debeat; Ubi verò inventarium nullatenus, vel non legitime confectum esset, tunc de stricta, & rigorosa juris ceu sura, de proprio credito objicere non posset adversus fideicommissarium particularem, erga quem hæres non beneficiatus tenetur in solidum de proprio, etiam 8
ultra vires, juxta receptam distinctionem, de qua *disc.* 25. *de legitima & detract. & disc.* 128. *de fideic.* & alibi pluries; Istoque caso dixi aliud non suppetere remedium nisi illud restitutionis in integrum obtinendæ ab eo Senatu, juxta ea quæ frequenter habentur *sub tit. de Herede*, dum pro ejus justa causa sufficere, & abundare dicebam d. justam credulitatem resultantem à formalitate verborum, quod ipsa esset potius 9
legataria quam hæres, potissime dum agebatur de muliere hujusmodi Legalium subtilitatum ignarâ, & multo magis ubi in loco adesset Statutum inhabilitativum mulierum alienandi, vel se obligandi, sive alios præjudiciales actus faciendi, cum hodie magis communiter receptum sit, ut istius actus aditionis hæreditatis cadat sub hujusmodi prohibitionibus, ut pluries advertitur *eodem tit. de Herede*, & in altero *de Alien. & contr. probib.* Ac propterea resultat nullitas actus, adeout haberi debeat pro non hærede, vel saltim ut ista sit sufficiens causa de restitutionis in integrum; Istique videbantur veri, ac proprij termini casus, & per consequens, quod juxta frequentem contingentiam superfluus, ac extra propositum remaneret adeò magnus labor adhibitus in examine de quæstionibus, an legatum censeretur relictum animo compensandi cum credito legatarij.

EUGUBINA LEGATI

Pro ANDREOLIS

Cum ANGELA BILLIA.

Casus disputatus in Tribunali A. C. & in Signatura Iustitiæ, & concordatus.

An debeantur per hæredes ab intestato legata facta ijsdem intestatis successoribus in testamento, in quo alter hæres esset scriptus, per cujus prædecessum illud caducatum sit; Et incidenter de puncto, an, & quando pro legato competat via exequutiva.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De stylo Signaturæ attendendi principaliter justitiam causæ.*
3 *De conclusione quod legatum factum heredi non valeat, & de ejus limitationibus.*
4 *Quod fallacia consistere solent in applicatione potius, quam in conclusionibus.*
5 *De operatione clausulæ codicillaris, quando intret.*
6 *Non potest idem actus approbari, & reprobari, ac reportari commodum ex actu impugnato.*
7 *Intestatus hæres potest non curare successionem, & petere dispositionem testamentariam.*
8 *Declaratur conclusio, de qua num. 5. ut hæres obtineat legatum à cohæredibus*
9 *Ad quem effectum considerabilis sit opinio volentium, ut testator debeat esse conscius operationis clausularum.*
10 *Quæ regula tenenda sit in materia, quodque attendi debeat substantia voluntatis, & qualis illa sit.*
11 *De quæstione an, & quando legata habeant viam exequutivam, necne.*
12 *Quomodo leges, & doctrina intelligi debeant.*

DISC.

DISCURSUS LXIV.

LIvius de Bilijs, instituto hærede Francisco Maria ex fratre nepote, reliquit Angelæ sorori innuptæ apud eum viventi scuta sex mille, sed d. Francisco Maria testatori prædecedente, sequutum est, quod ob
1 testamenti caducationem aperta fuit intestata successio ad favorem quatuor sororum, vel respective aliquarum ex eis prædefunctarum filiorum in stirpes, inter quas erat eadem Angela, quæ, portione hæreditaria adepta in quarta parte contra cohæredes pro eorum virili, perijt dictum legatum, atque in Tribunali A. C. in processu exequutivo, qui in hoc Tribunali, juxta opinionem *Angeli* pro legatis practicatur, obtinuit mandatum canonizatum à Signatura justitiæ, cum solita clausula *sine præjudicio exequutionis*, ideoque commissa fuit in solo devolutivo causa appellationis in Rota, non prosequuta ob subsequutam concordiam, quæ controversiæ finem dedit.

In his itaque disputationibus habitis in utroque Tribunali A. C. & Signaturæ justitiæ, duo erant puncti, unus in meritis an istud legatum deberetur, necne, & alter ordinis, an scilicet intraret processus exequutivus.

Quatenus pertinet ad primum punctum justitiæ, ex quo magis alter pendet videbatur, pro stylo Signatu-
2 ræ. quod scilicet ubi causa in meritis sit turbida, de facili rescribitur de appellatione suspensiva, etiam ubi de sua natura sit extra dubium exequutiva, & è converso quando Justitia videatur clara, de facili negliguntur subtilitates Juris circa ejusdem appellationis competentiam, ut agendo de hoc Tribunali insinuatur *disc.31.in rel.Cur.* ac etiam aliquid advertitur *disc.37. de judic.*

Punctus difficultatis non erat in regulis, quæ ex hac parte deducebantur, Primò nempe in annullatione, seu caducatione testamenti ob hæredis prædecessum; Et secundò, quod non potest quis esse hæres, & legatarius; ideoque legata facta hæredi remanent inutilia, cum per scribentes in contrarium admitteren-
3 tur, utpote veræ, & incontrovertibiles, sed erat in limitationibus, quoniam primam evadere conabantur cum operatione clausulæ codicillaris, per quam irritato testamento, legata, & aliæ dispositiones substinentur, ex pluries deductis in sua sede sub *tit. de testamentis*; Et alteram dicebant procedere, quando unicus esset hæres purus, & irrevocabilis, qui à seipso legatum obtinere deberet, cum tunc intret ratio incompatibilitatis, ob concursum passionis in eodem subjecto, quodque unus, & idem sit hæres, & legatarius, ac debitor, & creditor, absque respectuum diversitate, secus autem ubi habeat cohæredes unum, vel plures; à quibus legatum assequi potest citra dictam incompatibilitatem, ut alijs relatis firmatur apud *Buratt. decis. 643. n. 2. & seqq. & decis. 229 n. 27. par. 10. rec. ubi n. 26.* statuitur regula, cum ita sit vera regula, sicuti est limitatio; Quinimò etiam ubi esset unicus, non tamen purus, & irrevocabilis, sed gravatus fideicommisso, vel aliàs habens titulum resolubilem adhuc legata sibi facta substinentur, quoniam sequuta resolutione, vel restitutione fideicommissi obtinet legatum, quod ita ab initio est validum, quoties ob expressam, vel conjecturatam testatoris voluntatem non intret sub fideicommisso, juxta ea, quæ de legatorum comprehensione, sub fideicommisso habentur in sua sede *sub tit. de fideic. disc. 89. & 131. cum seq.* dum interim durante Jure hæreditario legato facta ipsi hæredi dicuntur obdormire, vel esse in suspenso, ratione dictæ incompatibilitatis, eo autem resoluto reviviscunt, seu verius excitantur potius, tanquam à somno, quam tanquam à morte, sive quod per solutionem vinculi, vel remotionem obstaculi reassumunt suas naturales vires, quas ab initio creationis habuerunt, ut generaliter de omnibus juribus competentibus hæredi contra hæreditatem, habetur *disc. 40. de cred. ac etiam disc. 25. de legit. & detract.* & alibi.

Non negabam scribens pro cohæredibus reis conventis veritatem utriusque limitationis in abstracto, & in suis casibus, sed juxta id, quod meum fatum tri-
buit, adeo frequenter exclamandi, & inculcandi, negabam applicationem ad casum, in quo potius, quàm in veritate conclusionum, & doctrinarum consistere dicebam fallaciam, ut pene in omnibus hodie contingit; 4
Illas etenim distinctè expendendo; Quatenus pertinet ad primam super operatione clausulæ codicillaris, neglecta etiam opinione volente, quod hujusmodi clau- 5
sulæ operatio non intret in testamentis idiotarum, quoties non constet, quod de tali vi, & operatione essent rectè conscij, atque admittendo aliam opinionem magis receptam, quod Notarius censeatur eam posuisse de voluntate saltim implicita, & præsumenda disponentis, Et actus valeat eo meliori modo, quo potest, ex deductis *disc. 57. de testam.* & alibi; Adhuc tamen dicebam hanc operationem intrare, quando d. præsumpta, & verisimilis voluntas testatoris assistat, & non alias; Ac propterea habemus tam in terminis istius clausulæ, quàm in illis *Authent. ex causa*, ut non intrent quando accedat testatoris ignorantia, vel falsum præsuppositum, sed solum quando ex dispositione legis sequatur id, quod ipse naturaliter, & de facto noluit, & sic ad impediendum, quod bona contra morientis judicium non auferantur illi, cui ipse dari voluit, & non obtineant illi, quibus dare noluit, ut contingit, quando superstitibus testamentarijs, isti ex Juris subtilitate excludantur, atque succedant intestati, quod ipse noluit, quoniam tunc eadem lex temperando proprium rigorem tribuit istam medicinam, atque in his terminis procedunt omnes authoritates, quas super ista materia habemus; secus autem quando infectio testamenti proveniat ex casu incogitato, ita, & taliter, quod non intret dictum inconveniens, cum tunc ad instar casus, quod infectio proveniat ex præteritione ignoranter facta; vel ex falso præsupposito, dicendum est, quod respectu earundem personarum, dispositio testamentaria in totum corruat, atque omnia redocantur ad statum intestati, rectèque adaptetur conclusio, quod non potest, nec debet quis reportare commodum ex actu impugnato, neque idem actus ab eadem persona potest eodem tempore approbari, & reprobari, ut firmant communiter *Jas. Cagnol. Curt. Jun. & alij. in ead. auth. ex causa Rot. apud Gregor. decis. 271. numer. 7. & 8. & apud Buratt. decis. 257. numer. 18. & 19. repetit. apud Giovagn. cons. 42. num fin. lib. 2.* ubi concordantes.

Et quamvis in contrarium deducerentur ea, quæ habentur apud *Bellon jun. de jur. accresc. c. 7. q. 29. num. 24. & 25.* Attamen omittendo examinare istius doctrinæ veritatem, illamque ex abundanti citra veri præjudicium pro tunc admittendo, ac præsupponendò, decantabam idem intercalare solitum, quod scilicet fallacia consisteret in intelligentia, vel in applicatione, quoniam iste author loquitur cum præsupposito, quod successor intestatus, cui hæreditas delata sit ob infectionem testamenti in ejus gratiam inductam, illam non curet, sed potius eligat consequi legatum ex testamento, dum ita dicitur potius approbare actum, atque non intrat dictum inconveniens contemporaneæ approbationis, & reprobationis, ac assequutionis commodi ab actu impugnato, non autem, ut eodem tempore intestatam hæreditatem, & testamentariam dispositionem assequatur, atque in hoc videbatur consistere punctus.

Quo verò ad alteram limitationem, ut cohæres rectè possit esse legatarius, tanquam obtenturus legatum

8 legatum, non à seipso, sed à cohæredibus; dicebam
id recte procedere in casu suo, de quo authoritates
loquuntur, quando scilicet id proveniat sciente, &
volente testatore, qui legatum faciat ei, quem sciat
scripsisse hæredem in parte una cum alijs, quoniam
tunc lex, quæ fingit, vel præsupponit testatorem
sapientem, ob assistentiam, vel consilium sapientum,
præsupponit quod ita ad legatum factum uni ex hæ-
redibus pro validitate actus, & dispositionis alios
hæredes gravare voluerit, & in his terminis, vel
cum hoc præsupposito loquuntur dictæ authoritates,
& aliæ quæ desuper habentur; Nulla verò percutit
casum, de quo agitur, quod scilicet testator nes-
cierit, & non cogitaverit habere hæredem legata-
rium, dum ita instant quoque ea, quæ superius cir-
ca operationem clausulæ codicillaris habentur, adeout
istæ responsiones insimul connectant, & una alteram
coadjuvet.

Atque ad hunc effectum consideratione dignam
9 esse advertebam supra enunciatam, quamvis minus
receptam opinionem volentium, quod clausula codi-
cillaris, vel altera *omni modo meliori*, utpote adjici so-
lita ex Notariorum formulario non faciat suam ope-
rationem, nisi constet, quod testator esset ejus recte
conscius, pro regulatione scilicet istius voluntatis, &
ne illi detur ea operatio, quàm testator vere, seu veri-
similiter noluit.

Præterea procedendo cum sæpius insinuata propo-
10 sitione, quæ omnium quæstionum ambiguæ voluntatis
debet esse primaria regulatrix, atque principaliter
præ oculis judicantium, & Consulentium haberi de-
bet, attendendi scilicet substantiam verisimilis volun-
tatis potius quàm formalitates verborum, vel subtili-
tates juris cognitas, solum ejus professoribus, quinimo
paucis, quia forte major pars illas non bene callet, &
sic procedendo potius cum facti naturali veritate
desumenda ex ejusdem facti circunstantijs; Istis atten-
tis in facti specie, reflectendo etiam ad solam verita-
tem, dicebam prorsus improbabile videri, & contra
verisimilem defuncti voluntatem, ut actrix eodem
tempore portionem hæreditariam, & istud pingue
legatum obtineret, ac propterea ejus conditio supra
alias sorores, ita longe melior esset contra præsump-
tionem legis super exclusione inæqualitatis; Substan-
tia etenim veritatis ea videbatur, quod cum ista soror,
quæ virum non curando, cælibem vitam domi ducere
apud fratrem usque tunc elegerat, non esset provisa
sicut erant aliæ, quæ habebant viros, & dotem; Hinc
testator credens habere dictum nepotem masculum
hæredem, voluit istam sororem innuptam, & non pro-
visam ita providere, non autem cum adeo notabili
inæqualitate illam ditare, ut portionem hæredita-
riam, & legatum obtineret; Unde ad summum
quando verisimili testatoris voluntati famulandum
esset, ipsaque naturali veritate attenta, dicebam,
quod ipsa prætendere solum posset æqualitatem me-
diantem collatione dotium, quas ab eodem testato-
re aliæ sorores habuissent; & per consequens pro
meo judicio parum probabile videbatur istud rigo-
rosum judicatum, ob solas subtilitates, & super-
stitiones legales, & ex operatione dictæ clausulæ co-
dicillaris ignota disponenti, atque nullatenus ab eo
cogitata.

Majoris autem exorbitantiæ visum est Judicium
Signaturæ super exclusione appellationis suspensivæ,
procedendo simpliciter cum opinione *Angeli* tri-
buente legatis viam exequutivam cum revera isto
casu non intret, ex eisdem ponderationibus, & ra-
11 tionibus, de quibus supra *disc.* 6. ac etiam *disc.* 42.
de judic. & alibi; Siquidem nullibi in jure expressè
cautum est, ut pro legatis competat via exequutiva,
sed ista provenit ab originali doctrina *Angeli in §.
illud Auth. de hered. & falcid.* cujus opinionem in
Curia sequuntur Tribunalia Auditoris Cameræ, &
signaturæ, ac etiam alia excepto Tribunali Rotæ,
quod sequitur opinionem contrariam *Alexandri in l.
si cum dotem §. eo autem tempore num. 6. ff. solut matrim.
& l. ait. prætor §. 1. ff. de re judic.* & quarum utraque
multos habet sequaces per classes relatos per *Mer-
lin. contr.* 2. *lib.* 2. Ac propterea duo ita dignoscuntur
inconvenientia, ob quæ Juristæ puri pragmatici vere
contemptibiles censendi videntur; Primo nempe quod
in eodem Principatu, eademque Civitate unum Tri-
bunal judicet album; & alterum judicet nigrum in
eodem puncto. Et secundo, quod ita clausis oculis in-
tellectus, more cæcorum trahantur ad manus illius
Doctoris, cui prima vice proprio marte, & ex privato
judicio visum sit per unam potius, quàm per aliam
viam ambulare, quasi esset casus legis, & sic dicit
Angelus, ergo in dictis Tribunalibus Auditoris Ca-
meræ, & Signaturæ generaliter, & Indistincte conce-
denda est via exequutiva, & è converso contrarium
dicit *Alexand.* ergo generaliter, & indistincte in Tri-
bunali Rotæ id denegandum, non ex alia ratione, quia
sic unus, vel alter Doctor velit, & dicat, quo nil pro
meo judicio ineptius. Quando etenim adest clara, &
expressa determinatio legis, quæ dicitur auctoritas ne-
cessaria, tunc ubi repugnet ratio vel discursus oportet
captivare intellectum in obsequium potestatis legis- 12
latoris, & nihilominus etiam isto casu quando lex
quoquo modo sit capax alicujus interpretationis, vel
declarationis, debemus illam facere eo modo, quo di-
ctat ratio, quæ est anima legis, ut advertitur *disc.* 35.
de Judic & alibi pluries, sed quando agitur de doctri-
nis, quæ faciunt solum auctoritatem probabilem, tum
quia nunquam probabilis dici potest illa doctrina,
quæ repugnat rationibus, & principijs juris; Vel illa
contemnenda est; Vel ad evitandam notam illius te-
meritatis, de qua puri pragmatici redarguere solent
eos, qui ratiocinando impugnare velint seniorum
traditiones, indaganda est ratio, cui ille auctor sit
innixus, vel indagandus est casus, de quo ille lo-
quatur, ad effectum congruæ applicationis, juxta
ejusdem expressum vel verisimilem sensum, ut *eod.
disc. 35. de Judic.* & alibi advertitur; atque ita
possunt bene simul stare, quod eadem doctrina in
uno casu procedat, ac recipienda sit, in altero au-
tem non, quia sic unius, ac alterius circumstantiæ exi-
gant.

Applicando autem ad rem, *Angeli* verba hæc
sunt, latius registrata etiam per *Merlin. d. contr.* 2.
ibi. *Quando petitur legatum vigore testamenti, non est
necesse, quod Pars petat condemnari hæredem per sen-
tentiam diffinitivam, sed tantummodo, quod ei fiat præ-
ceptum de solvendo; &c.* loquitur ergo *Angelus* in
suo casu bene; quando scilicet legatum directe pe-
tatur vigore testamenti, quod ita supponatur va-
lidum, ac firmum, & per consequens ab hærede
testamentario, qui ab eodem testamento suum
jus metiatur, tunc etenim intrat congrua, & con-
vincens ratio, insinuata etiam supra *d. disc.* 6. quod
scilicet testamentum quoad ipsum hæredem, qui
ex eo totum jus metitur, dicitur res judicata, &
probatio probata, & casus legis, ac propterea ma-
nifestam redolet calumniam, velle impugnare illam
dispositionem, quæ in eodem testamento continetur;
Et nihilominus etiam in isto casu, quando hæ-
res aliquod habeat justum motivum impugnandi
petitionem legatarij, vel saltim dubium, ac Judi-
cis declaratione dignum, adeout non intret di-
cta ratio, quia nempe non impugnet voluntatem,
ac judicium sui auctoris, sed potius prætendat,
quod ille noluerit id quod legatarius petat, ex-
cipiendo de non comprehensione, aut de ademp-
tione, vel reformatione, juxta casus de quibus
supra *d. disc. 6. cum plur. seqq. penèque toto tit.* adhuc
dicta doctrina non intrat, cum ejus ratio non adap-
tetur.

Sed

Sed quando legatum petatur, ut in præsenti ab hærede intestato, potius condictione ex lege, quam ex testamento, sive ex voluntate tacita, & virtuali, ita subintellecta, quam hæres juste prætendere valeat non adesse ob plures limitationes, quas patitur clausula codicillaris, vel dispositio *Auth ex causa* ut supra, tunc multo minus intrare debet dicta doctrina, non solum quia non adaptatur ejus ratio, sed etiam quia recte dici potest, quod doctrina non loquitur de isto casu, de quo potius loquatur *Alexand.* qui in hoc sensu intelligendus veniat, & sic quod isti DD. non sint contrarij, sed potius diversi, dum ita non est impugnate judicium defuncti, sed potius illud Judicis, male illud interpretantis, à quo appellatur eo modo, quo in exequutione literarum Apostolicarum, alijsque similibus habemus, ex deduct. *disc.* 37. 42. *&* 43. *de judic.* & alibi, Ut etiam habemus in terminis ejusdem hæredis, quod posita ejus qualitate sine beneficio inventarij, non dubitatur, quod eadem via exequutiva, quæ competeret contra defunctum, competat etiam contra ipsum, utpote personam defuncti in universo jure activo, & passivo repræsentantem; Et nihilominus si neget qualitatem hæreditariam, vel illam acceptando alleget beneficium inventarij, atque super una vel altera exceptione Iudex decernat, tunc intrat appellatio, quia hæc à Iudice male declarante interponi dicitur, non autem à judicio defuncti; Cum similibus, atque ad idem conferunt deducta *sub tit. de fideicommiss. disc.* 271. ad materiam legitimi contradictoris, cum similibus.

ROMANA LEGATI

Pro CAPITULO ROTUNDÆ

Cum HÆREDE IOANNIS CAROLI VALLONI.

Casus disputatus in Tribunali Vicarij, credo, resolutus pro Capitulo.

An legatum factum Ecclesiæ, in qua electa fuerit sepultura, cesset per mutationem dictæ electionis, quæ fiat in alia Ecclesia,

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Præparatio testamenti non redacti ad perfectionem, non attenditur etiam ad pias causas.*
3 *Ubi quis habet intentionem fundatam, ei sufficit offuscare probationes alterius Partis.*
4 *Testes reduci debent, quo magis fieri potest ad concordiam, & conciliari.*
5 *Ex mutatione electionis sepulturæ non infertur ad revocationem legati facti Ecclesiæ, in qua prima electio facta erat.*
6 *Quando ista quæstio intret.*

DISCURSUS LXV.

1 JOannes Carolus Vallonus Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ supra Rotundam (ad quam redactum fuit antiquum celebre Pantheon) in testamento, vel alia sufficienti dispositione sepulturam sibi elegit in dicta Ecclesia, cui legatum fecit, deindeque in quadam præparatione alterius testamenti, non tamen ad actum testandi redacti, elegerat sepulturam in Ecclesia S. Laurentij in Lucina, explicando hunc ejus animum cum Religiosis in eadem Ecclesia viventibus, assignata ratione, quod cupiebat sepeliri in ea Ecclesia, in qua sepulta esset ejus Domina, & magna benefactrix, juxta seriem, de qua *in Romana Testamenti sub tit. de Testamen. disc.* 81. Eo autem defuncto ex improviso, cum adhuc esset Canonicus, in Ecclesia propria sepultus fuit, absque eo quod hæres, vel Religiosi dictæ alterius Ecclesiæ se opponerent, adversus tamen petitionem legati, excipiebat hæres de implicita revocatione resultante à dicta mutatione sepulturæ, quasi quod legatum fuerit correspectivum, juxta ea, quæ habentur *disc.* 16. *de donat.* introductaque causa in Tribunali Vicarij, scribens pro Capitulo actore, pro quo credo judicatum esse, nisi concordia finem dederit controversiæ, etiam cum sensu veritatis, dicebam prorsus vanam videri hæredis exceptionem; Tum ob defectum sufficientis probationis dictæ voluntatis mutandi sepulturam, Tum etiam quia ubi probatio adesset, non exinde resultaret iste effectus, ideoque duæ erant causæ inspectionis.

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum probationum dicebam, quod aut ea deducebatur ex minuta, seu scriptura præparatoria secundi testamenti, 2 & nullum fundamentum in ea constitui poterat, quoniam etiam in dispositionibus ad pias causas, in quibus omnes solemnitates à jure positivo introductæ non requiruntur, adhuc tamen ista imperfectio voluntatis potius, quam solemnitatum attenditur, juxta deducta *sub tit. de Testam.* præsertim *disc.* 13. *& in alijs ibi proximis.*

Aut verò deducebatur ex quibusdam privatis attestationibus factis per Religiosos dictæ secundæ Ecclesiæ; Et ultra exceptiones resultantes ex eo quod essent fide privatæ, & informes, ipsique attestantes dici possent interessati, utpote deponentes ad favorem propriæ Ecclesiæ; solidior exceptio videbatur illa conflictus attestationum hinc inde, dum ex hac parte dabantur attestationes diversæ voluntatis posterioris, ut sepeliri vellet in Ecclesia, cujus erat Canonicus, 3 cum etenim ista haberet intentionem jam fundatam in testamento, iste conflictus ei sufficiebat ad offuscandam, vel impediendam contrariam probationem, ne oriatur, vel ne perficiatur, ex deductis *disc.* 2. *de Iudic.* & alibi pluries.

Sed quoniam in hujusmodi conflictibus testium ad evitandum in eorum aliquibus mendacium, & falsitatem, quam ita supponere oportet, capi debet omnis possibilis intellectus pro eorum conciliatione 4 ac reductione ad concordiam, ex deductis *eod. tit. de Iudic. disc.* 32. *& alibi*; Hinc advertebam, quod omnes hinc inde dicerent veritatem, recteque possent conciliari ob eam circunstantiam, quod idem defunctus habebat in animo dimittendi Canonicatum, cum reservatione alicujus competentis pensionis, juxta frequentiorem usum, ut ita ingravescente ætate, se eximeret à servitio, atque de facto erat in tractatu, ideoque recte conciliationem cadere posse dicebam, quod scilicet quatenus decederet in eo statu Canonici, haberet in animo, ut par erat, quod in propria Ecclesia, & in sepultura Canonicorum sepeliretur, ubi verò mutato statu non esset amplius Canonicus, tunc tanquam ex cessante causa cuperet sepeliri in sepultura ejus Dominæ, & Benefactricis, & per consequens cum obierit Canonicus, firma remaneret prima voluntas.

Hinc non videbatur opus assumere alteram inspectionem cessationis legati ob mutationem sepulturæ; Et nihilominus quando de hoc agendum esset, duo adducebam fundamenta, quorum unum sufficeret; Primò nempe, quod probata etiam mutatione electionis sepulturæ, non exinde argui potest ad revocationem legati, nisi exprimatur, vel efficacia hujus revocationis accedant argumenta, juxta punctualiter deducta per *Maran resp.* 9. *par.* 1. *alleg. disc.* 16. *de Donat.* 5 *num.* 10. & alibi, *Rub. de Testament. cap* 68. *num.* 135. *& seqq. Quest. controv. for. cap.* 8. *num* 17. *&* 28. *Frances de Ecclesia Cathedral. cap.* 17. *ex numer.* 204. *Capon. contr.* 17.

tr. 17. num. 5. Et secundo clarius, quoniam dicta quæstio cadit quando mutatio sepulturæ effectum sortita est, quia defunctus in secunda, non autem in prima
6 sepultus fuerit, juxta casum, de quo *d. disc. 16. de Donat.* quo casu intrat ratio, quod expediat sacrificia, & suffragia, aliaque pia opera sequi in illa Ecclesia, in qua sit cadaver, ideoque ista consideratio potius assistebat, huic parti; Ponderando potissime, quod actus sepulturæ in ista Ecclesia pacifice sequutus fuerat, quod comprobabat dictum conciliativum intellectum datum testibus, cum aliàs eadem hæres germana soror defuncti, verisimiliter de hoc informata, id non permisisset, minusque permisissent dicti Religiosi, qui asserebant se informatos pro communi consuetudine Religiosorum non de facili hæc præjudicia permittentium.

TROJANA LEGATI

Pro MONASTERIO MONIALIUM ANNUNTIATÆ.

Cum PP. THEATHINIS.

Casus decisus per Rotam, ut infra, & postea concordatus.

An legatum factum Loco Pio destinato pro Conservatorio puellarum, debeatur, si erigatur in Monasterium cum clausura; Et an censeatur factum taxative, vel demonstrative in effectibus destinatis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Ubi actor fundavit suam intentionem, tunc reus in sua exceptione est actor.*
3 *De fundamentis pro consequutione legati ratione assistentis voluntatis.*
4 *Legata pia non cessant ob insufficientiam vel incapacitatem destinati operis, quia alteri pio operi applicantur.*
5 *Quod etiam in pauperibus verificatur, ut solvant dotem Monasterio, & quomodo.*
6 *Moniales, quæ exeunt ab uno Monasterio, ut ad alterum transeant non repetunt dotem.*
7 *An, & quando bona destinata pro implemento legati, stent demonstrative, vel taxative.*
8 *Quid operetur favor piæ causæ in hoc.*
9 *Quod in arbitrarijs non de facili convincatur injustitia.*
10 *Ponderantur circumstantiæ casus, ex quibus ad demonstrativam inferatur.*

DISC. LXVI.

1 CUm in Civitate nuncupata Foggiæ, quæ celeber est in Regno Neapolitano ob residentiam dohanæ peculum Apuliæ, cujus mentio habetur *disc. 94. de Regal.* præpararetur pium opus Conservatorij pauperum, quæ in eo se confovere deberent ad earum honestatem in tuto ponendam, atque in hoc opere aliquam partem, ac affectionem haberet Iosephus de Ruggerio illius Tribunalis Dohanæ Causidicus, iste decedens disposuit, quod ex ejus nominum debitorum exactione facienda in mense Iunij proxime futuro, præstaretur subsidium cujusdam quantitatis ab eo expressæ, puellis ingressuris istud Conservatorium, quod ipse materna lingua Monasterium appellavit sub jam destinata nuncupatione Annunciatæ, Cumque casus dederit, quod postmodum mutato consilio, non Conservatorium, sed formale Monasterium servatis servandis erectum fuerit, atque ex istius parte legatum peteretur à PP. Theathinis hæredibus, excipiebant isti non teneri ex cessante causa, vel præsupposito legandi; Quare introducta causa coram Ordinario prodijt sententia Monasterio actori favorabilis, in gradu appellationis revocata in Tribunali Auditoris Cameræ, introductaque per aliam appellationem causa *in Rota coram Bourlemont sub die 10. Aprilis* 1672. prodijt resolutio, legatum deberi, reservato videre, an nomina debitorum starent taxative, vel demonstrative, ad cujus resolutionis normam emanata sententia, & commissa causa appellationis *in ead. Rota coram Vicecomite sub die 26. Iunij.* 1673. prodijt resolutio conformis pro dictæ sententiæ Rotalis justitia, & confirmatione; Ac propterea altera pars acquiescendo resolutis, atque cedendo primæ parti dubij, an legatum deberetur, assumpsit disputationem *coram eod. Vicecomite,* alterius partis reservatæ, an scilicet taxative deberetur ex dictis nominibus debitorum exigendis, illudque *sub die 24. Iunij* 1674. resolutum fuit ad favorem hæredis, quod starent taxative, ut ipse prætendebat, non autem demonstrative, ut ex hac parte Monasterij actoris prætendebatur, neque causa ulteriorem habuit progressum ob subsequutam concordiam.

Duo itaque, ut præmissum est, erant puncti, vel inspectiones; Primò nempe super substantia legati, an deberetur necne; Et secundò quatenus deberetur super qualitate, vel accidenti, An scilicet illud restrictum esset ad exigentias per testatorem designatas, quibus non extantibus, vel parum idoneis, illud aliunde non deberetur.

Quatenus itaque pertinet ad primum, reflectendo etiam ad solam veritatem, casus mihi videbatur planus pro hac parte, Tum quia nullibi per excipientem docebatur, quod testator illud præsuppositum habuisset, sine quo non fuisset alias relicturus, ut ipsius onus 2
erat, dum actoris intentio jam fundata erat in testamento, ideoque reus in hac exceptione, cum qua actionem elidere prætendebat, actoris partes gerere dicebatur circa onus probationis, juxta distinctionem, de qua *disc. 2. de Iud.* & alibi pluries. Tum etiam quia tam in verbis, quàm in verisimili testatoris voluntate, ac etiam attentis regulis generalibus juris, eadem actoris intentio fundata remanebat; In verbis etenim, cum, ut supra advertitur, testator enunciatet potius Monasterium, quàm Conservatorium, ideoque ubi cum sola formalitate, vel cortice verborum procedendum esset ista huic parti assistebant, magis verò ex verisimili intentione, vel substantia voluntatis; Tum 3
quia extra Curiam etiam apud juris professores, & causidicos practicantes solum Tribunalia, & negocia sæcularia, adeout in Tribunalibus, & negocijs Ecclesiasticis non sint plus quàm bene versati, ista distinctio 4
inter vera Monasteria, & Conservatoria non de facili innotescit, quoniam habentur pro synonimis, juxta considerationes, de quibus *sub tit. de Regular. disc. 50. & sub tit. de Dote disc. 5. & 167.* Tum etiam quia cum hac immutatione de Conservatorio in Monasterium pinguius adimpleri dicitur pium desiderium subveniendi puellis, quæ ita Deo famulari eligant, suamque honestatem in tuto ponere velint; ob magis arctam clausuræ observantiam, & custodiam; ac etiam ob statum irretractabilem, juxta deducta *d. disc. 50. & 66. de Regul.* Ideoque intrare dicebam frequenter enunciatam verissimam, semperque præ oculis principaliter habendam propositionem attendendi substantiam voluntatis, ac finem, Vel effectum à disponente volitum, quoniam quo pinguius impletur ita melius.

Ac demum ob regulas generales juris pluries enunciatas *hoc eod. tit. & sub altero de testam.* ac etiam *in annotat. ad Concil. Trident.* occasione agendi de commutationibus piarum dispositionum, sive earum applicationibus Fabricæ Sancti Petri, de qua *disc. 20. in Relat. Cur.* & alibi, quod scilicet ubi non constet de

plusquam

4 plusquam enixa, & taxativa voluntate restricta ad illud opus sine quo cessare dicatur animus alias disponendi, piæ dispositiones principaliter, & in genere dirigi dicuntur in Deum, & animam propriam, unum verò, vel alterum opus pium stace dicitur demonstrativè ad implendum, quatenus possit adimpleri, sin minùs, quia ob rationem insufficientiæ, vel incapacitatis, id sequi non posset, vel quod sequutum cesset, non per hoc cessat dispositio, quæ in aliud pietatis opus erogari debet, ut etiam pluries habetur *sub tit. de Donat.* occasione agendi de donationibus factis pro erectione Monasterij, vel Conventus postea suppressi, vel non erecti, cum similibus.

Et quamvis Scribentes in contrarium ad probandum dictam taxativam, magnum constituerent fundamentum in dictione *non alias* in testamento contenta, attamen videbatur leve motivum, cùm ea rectè faceret suam operationem circa restrictionem potius ad unum, quàm ad alterum usum ejusdem pij operis, id est, quod hæc pecunia tanquam destinata in subventionem pauperum puellarum ingrediendarum, non erogaretur in fabricam, vel alios usus ejusdem loci, cujus existentia posita nullatenùs dispositionis cessatio prætendi poterat.

Dicebatur item, quod cum testator loquutus esset de pauperibus puellis ingrediendis, non ad aptaretur illis, quæ tanquam moniales recipiebantur nonnisi
5 cum de dote etiam pingui pro more Regionis ducatorum quingentum, quoniam non implicat dotem Monasterio solvi etiam per pauperes puellas, quæ eamdem dotem ex charitativis subsidijs obtineant, juxta adeo frequentem praxim Urbis, aliarumque præsertim magnarum Civitatum, juxta pluriès insinuata *eod. tit. de Dote*; Ac etiam quia de facto id jam dupliciter verificabatur; Primò nempè, quia intuitu istius subsidij receptæ supponebantur aliquæ pauperes puellæ cum minori dote ita supplenda; Tùm etiam quia in eodem Monasterio introductæ fuerant gratis, & absque dote, juxta communem usum rationabilem quidem duæ Moniales extractæ ab alio Monasterio tanquam magistræ, & instructrices, & quæ pauperes, ac indotatæ dici poterant, quamvis in susceptione habitus in proprio Monasterio dotem solvissent, cum ista restitui non debeat ex in-
6 sinuatis *disc.* 48. *de Regular. & ex d. disc.* 167. *de Dote*; ideoque ex pluribus causa circa hunc punctum habere videbatur de indubitabili, atque mirabat, quod invenirentur Advocati, & professores, qui Religiosis illius litis substentationem consulerent.

Quo verò ad alterum punctum, quod respiciebat potius accidens, quàm substantiam, quando subsisteret factum, quod ex hac parte præsupponebatur, quod scilicet inter dictas exigentias adessent plures idoneæ jam exactæ, sed occultatæ, & quod forte concordiam magis facilitavit, inanis, remanebat labor assumere jus, de quo nunquam agendum est, ubi quæstio removeri potest ex facto, cujus uncia,
7 ut pluries advertitur majoris est ponderis, quàm sint mille libræ juris. Sed quando de hoc articulo agendum esset, quamvis Scribentes hinc inde totum transcribendo ex deductis per *Rovit. decis.* 57. & alijs relatis supra *disc.* 14. multa deducerent super quæstione, An favor piæ causæ excluderet taxativam, juxta opinionem *Romani*, necne; advertebam tamen ad idem, quod adeo frequenter insinuatur in omni materia, præsertim verò in specie *d. disc.* 14. quod scilicet hodie id redoleat solitam superfluam, ac inutilem chartarum repletionem, improbumque contemptibilem laborem, cum verius dicatur quæ-
8 stio voluntatis, qua accedente pro taxativa nil prodest favor piæ causæ, qui operativus est tantum circa ea, quæ concernunt solemnitatem, non autem voluntatem, circa quam operativus quoque remanet in dubio, ut potius demonstrativa, quam taxativa præsumenda sit; Ac propterea censenda venit quæstio voluntatis, & per consequens potius facti, quàm juris incapax regularum generalium, cuicumque casui applicabilium, sed decidenda cum singulorum casuum circunstantijs particularibus, ex quibus, ut frequenter animadversum est, eadem argumenta in uno casu possunt esse efficacia, & in altero non, quamvis etiam alia majora adjungantur; Et licet adhiberi soleant distinctiones recensitæ *dicto disc.* 14. & alibi, An scilicet præcedat oratio perfecta legati, deindeque subsequtos destinatio, ut tunc ista stare dicatur demonstrative, secus autem ubi è converso destinatio præcedat, vel ita adjecta sit in eadem oratione, quod aliàs dispositio imperfecta remaneat, ut tunc stet taxative; Attamen ista distinctio rectè attendenda venit in ambiguo, & quatenus diversæ voluntatis non urgeant majores præsumptiones, & argumenta, dum semper omnium levius censendum est illud argumentum, quod resultat à formalitate verborum, quæ potius Notarij, quàm testatoris esse solent, semperque facta, id est argumenta, quæ resultant ex facto, prævalere debent verbis.

Hinc dicebam, agentibus pro Monasterio actore post proditam dictam ultimam resolutionem, quod quamvis mihi spectatis facti circunstantijs insimul ponderatis illa non placeret, non tamen redargui poterat de positiva improbabilitate, dum ita materia remanere videtur arbitraria, in qua non de facili injustitia convinci potest, cum ob ingeniorum 9
varietatem, posita etiam æquali doctrina, & integritate, id quod uni videatur album, alteri videri soleat nigrum.

Sed quoniam Scribentes in contrarium, ut præmissum est, totum transcribendo *ex d. jam edito disc.* 14. eo tacito, fundamentum constituebant in resolutione prodita inibi insinuata *Perusina Legati*, cum qua in hujus causæ decisione proceditur, advertebam tanquam Scribens in ea causa, quod fallacia erat in applicatione ob circunstantiarum diversitatem, ad quam pro congrua applicatione doctrina- 10
rum, & decisionum, omnino, ac principaliter est reflectendum; In eo etenim casu agebatur de dispositione facta per negotiatorem, qui habebat exigentiam Thesaurariæ publicæ per ipsum tentæ in appaltum; ideoque non bene inferri poterat ad casum præsentis quæstionis, quoniam hujusmodi negotiatores finito negotio in calculis, seu bilantijs separare solent exigentias bonas à malis, dictasque parvi pendere, ac de facili condonare, sive pro exigua recompensa alijs cedere, & per consequens dici potest, quod libenter de his dispositum sit de tanta quantitate, de qua aliàs dispositum non esset, si ex alijs effectibus bonis, & explicitis dispositio adimplenda esset; Id autem ad rem non videbatur adaptabile, tum ob affectionem testatoris erga istum locum, quodque non concurreret major affectio erga hæredem, ut in dicto alio casu in effectibus, & explicitis bonis concurrere videbatur, tum etiam ob qualitatem aliorum bonorum hæreditatis, & credulitatem testatoris, quod exigentiæ essent bonæ, eo quia superventa accidentia eas fecerant malas: Ac propterea mihi videbatur, quod ista designatio facta potius fuisset in gratiam hujus pij Loci legatarij, ut magis promptè, & explicitè summam legatam obtineret ob operis qualitatem non admittentem de facili dilationem.

ROMANA

ROMANA LEGATI. ALIMENTORUM.

Pro JOSEPHO DE ROSIS.

Responsum pro veritate.

De interpretatione legati alimentorum, & an ista debeantur juxta conditionem personæ, quamvis omnes redditus hæreditatis absorbeant, vel potius pro viribus, & numero personarum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod debeatur legatum victus, etiamsi absorbeat omnes redditus.*
3 *Non autem ex proprietate.*
4 *Contrarium resolvitur, ut debeatur ad proportionem personarum, & quare.*

DISCURSUS LXVII.

1 URsinus de Rosis institutis hæredibus Aloysio, & Josepho fratribus, ac Livia sorore cum præcepto insimul convivendi, sub administratione Josephi, reliquit Susannæ nepti victum, eo modo quo ipso testatore vivente percipere consuevit, & quatenus cogeretur ob parum urbanas tractationes, cum prædictis non cohabitare, tunc voluit sibi victum suppeditari in pecunia arbitrio duorum amicorum concorditer eligendorum. Cum itaque defuncto Aloysio nollet Joseph cum Livia, & Susanna amplius convivere; hinc ex parte ejusdem consultus fui quomodo præfatæ Annæ victus in pecunia taxari deberet, an scilicet juxta qualitatem personæ juxta illas considerationes, de quibus apud *Merlin. decis.* 5. & frequenter in multis Rotæ decisionibus valde notis, quamvis notabilem redditu um hæreditariorum partem ut supponebatur, absorberet, vel potius ad mensuram, & proportionem virium hæreditatis, & personarum hæredum ex testatoris judicio cum legataria convivere debentium.

Respondi, quod quando testator legasset huic nepti simpliciter victum in specie, vel in pecunia, aliud non exprimendo, tunc si juxta qualitatem personæ opus esset erogare omnes redditus hæreditarios, adeo ut parum, vel nihil remaneret ad commodum ip-
2 sius Josephi, & alterius cohæredis, non posset negari totum id, quod opus esset, quoniam cum agatur de testatore extraneo, qui nihil relinquere tenebatur hæredibus, quibus omnem detractionem prohibere poterat, nulla subesse videretur denegationis ratio, ex regula, quod hæres tenetur infra vires hæreditarias adimplere defuncti judicium; Et fortius, quoniam agebatur de legato alimentorum ad vitam; ac propterea quando etiam absorberet omnes fructus, adhuc ad commodum hæredum remanebat proprietas, atque solum cadere posset ratio dubitandi quan-
3 do fructus non sufficerent, adeout oporteret consumere proprietatem, quo casu verius contra legatariam respondendum esset ex verisimili, ac præsumpta voluntate testatoris, ex deductis apud *Buratt. decis.* 71. *num.* 1. & 2. Potissime vero, & clarius, quia testator in bonis ordinavit fideicommissum.

Verum in hac facti specie ob ejus particulares circunstantias, contrarium dixi videri probabilius, quod scilicet habenda esset ratio, vel proportio tam virium hæreditariarum, quàm etiam personarum, quæ insimul convivere deberent eo modo, quo cum ipso testatore convivebant adeout omnes æqualiter in hoc essent considerati, potissimè dum ut supra ordinavit fideicommissum, ac propterea titulus hæreditarius fatuus remaneret, dum hæredes erant seniores, ita attendendo potius substantiam verisimilis voluntatis, quàm regulas, vel formalitates juris, quodque ubi legataria cum cohæredibus convivere nollet, haberet in pecunia id, quod alias in communi mensa esset consumptura, ac etiam plus ubi juxta suam proportionem vires hæreditariæ supportarent ex fructibus, ut supra; In id ponderando, quod propterea testator mandavit isto casu taxam fieri arbitrio communium amicorum, ac juxta ea, quæ proxime ponderantur supra *disc.* 24. Credo autem, quod concorditer controversia terminata sit.

FOROLIVIEN LEGATI.

Pro SILVIO DE TAURELLIS.

Cum FRANCISCO, ET SEBASTIANO ETIAM DE Taurellis.

Casus disputatus in Tribunali A. C.

De legato facto pro subsidio Scholarium, quam conditionem implicitam habere dicatur; Et an contraventio explicitæ, vel implicitæ conditioni habeat oculos retro, & obliget ad restitutionem accepti.

Et de qualitate monetæ, in qua hujusmodi legatum præstari debeat, si Testator de aureis simpliciter loquutus fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione super mutatione monetæ, & cujus commodo cedat augmentum.*
3 *De significatione vocabuli*, Scutus.
4 *In dubio debetur id quod minus.*
5 *De significatione vocabuli*, aureus, vel aurei.
6 *De antiquis scutis auri reprobatis, & redactis ad monetam imaginariam.*
7 *Quod dispositio intelligi debeat de moneta magis usitata in Regione.*
8 *De errore componendi testamenta, & conventiones in lingua latina.*
9 *De distinctione inter dispositionem modalem, & conditionalem.*
10 *Legatum pro subventione in studijs, quas conditiones habeat.*
11 *De distinctione inter Doctores, & doctoratos.*
12 *De eadem distinctione, de qua num. 9. ejusque intelligentia.*
13 *De eodem, & quomodo ad rem practicari debeat.*

DISCURSUS LXVIII.

SIlvius de Taurellis in testamento condito de anno 1
1594. instituta perpetua primogenitura in linea masculina Thomæ ejus fratris cum diversis dispositionibus ad rem non facientibus, mandavit ejus effectibus per exequutores investiri aureos decem mille productivos, ut ipse opinabatur, pro illorum temporum conditione annuorum sexcentum, cum quibus manuteneri voluit in studijs legum extra patriam tres juvenes habiles de familia sub diversis legibus, & præsertim, ut vere studeant per septem annos continuos, & nunquam possint redire ad patriam cum privatione in casu contraventionis, præsupponendo etiam, quod debeant assumere lauream doctoratus dum disponit, quod si post istam susceptam, velit eorum aliquis se exercere in Curia Romana, tunc suspenso legato Scholarium totum subsidium huic præstetur.

Itaque facti serie sic stante inter personas de eadem familia, & linea respective plures exortæ fuerunt controversiæ in Tribunali auditoris Cameræ, & præsertim duæ; Primò scilicet super quantitate, seu qualitate monetæ præstandæ pro dicto subsidio; Et secundò, an illi, qui per aliquos annos fuerunt in studiis, sed infra septennium ad patriam redierunt, doctoratus laurea non suscepta, nullaque data probatione profectus in studiis tenerentur restituere acceptum, adeout privatio contravenientis haberet oculos retro, & operaretur tanquam ab initio, vel potius, solum ex tempore contraventionis in futurum.

In disputationibus itaque desuper habitis sub ignoto eventu; Quatenus pertinet ad primum punctum; Cum Scholares prætenderent decursas annualitates, in quibus vacarunt studiis solvi debere in scutis auri veris usualibus, & currentibus, vel in eorum æquivalenti ad nunc currentem rationem juliorum quindecim pro quolibet, dum Testator loquutus est de au-
2 reis, non obstante quod interim valor notabiliter excreverit, quoniam cum agatur de moneta vera, & non imaginaria, attendi debet tempus solutionis, atque augmentum cedit commodo creditoris, juxta distinctionem, de qua frequenter sub diversis materiis, & præsertim *disc.* 140 *de Cred. disc.* 89. *de benef. disc.* 34. *& seqq. de pension. & alibi*; E converso autem possessor hæreditatis, vel primogenituræ, cui hoc onus incumbebat, & pro quo ego scribebam, prætendebat, quod Testator sentiisset de illis scutis auri, qui tunc in ea Provincia currebant magis communiter, & qui postmodum de anno scilicet 1598. reprobati fuerunt de mandato Clementis VIII. ac determinati pro regulatione contractuum gestorum, aliorumque actuum in moneta imaginaria solidorum 84. pro quolibet, & per consequens, quod juxta eandem distinctionem citatis locis insinuatam non adesset augmentum, sed illud tempus attendendum esset; Et sic nulla erat quæstio juris super hoc articulo alterationis monetæ, locis citatis peracto, quoniam licet apud nostros majores ista repararetur quæstio nimium involuta, hodie tamen videtur jam explanata cum dicta probabili quidem, ac recepta distinctione, & per consequens remanet quæstio facti, & applicationis, an scilicet de una, vel altera monetæ specie agatur, adeò ut una, vel altera pars distinctionis intret.

In hoc itaque puncto, ut præmissum est, potius facti, & voluntatis, quàm Juris; Cum Scribentes in contrarium vim constituerent in eo, quod Testator in testamento concepto in lingua latina loquutus esset de aureis, Dicebam, quod revolutis *Calepino*, *Izolio*, & aliis linguæ latinæ professoribus; non in-
3 veniebam, quod vocabulum *scutus* denotaret monetam, eo modo, quo de præsenti, & aliquibus sæculis citra denotat; cum apud eos denotet illud instrumentum, quod per milites, aliosque pugnantes adhibetur, tanquam præservativum à telorum vulneribus, & amaritudinibus, & de quo loquitur *Psalmista*, ibi. *Apprehendet arma, & scutum*, ac etiam habetur *in lib. Reg.* agendo de scuto Goliæ, & sæpius, & in eodem sensu idem vocabulum acceptum fuit *per Glos.* & alios antiquos juristas, ut patet *ex Alber. in Dictionar.* Observando, quod *Covarruv.* qui in hac monetarum materia magnam ostendit eruditionem in ejus tractatu, cui vocabulum est *Veterum collatio numismatum*, agendo de antiquis Romanorum, aliarumque nationum monetis, istud scuti vocabulum non recenset, cum certè in hac subjecta materia monetarum sit barbarum, & modernum post dissolutum in Italia Romanorum Imperium, ob tot exterarum nationum dominationem, & mixturam, incertum est à qua, & quando introductum; Ac etiam illud est æquivocum, & aptum significare diversas monetæ species; non solum in ipsomet genere auri, in quo antiquitus habebantur per Italiam diversæ species monetæ auri, majoris & respective minoris bonitatis, & valoris, à fine sæculi decimisexti citra reprobari, ac deleri inceptæ, locis citatis recensitæ, ac etiam *disc.* 20. *de alien. & contr. probib.* sed etiam diversi generis, vel diversæ materiæ, quoniam (ex. gr.) in Urbe, & illo Statu Ecclesiastico immediato, in quo non adest diversitas monetarum, sicuti dignoscitur in legationibus Bononiæ, Ferrariæ, Romandiolæ, & Urbini, istud vocabulum non solum congruit scutis auri, qui etiam hodie sunt duplicis generis nempe stamparum, seu novi ponderis, & aliorum ponderis antiqui, sed etiam congruit scuto monetæ argenteæ juliorum decem pro quolibet, ac etiam æreæ ejusdem æquivalentiæ; Et in dictis legationibus in eodem genere monetæ argenteæ, vel Æneæ adest discretiva scutorum monetæ Romanæ Juliorum, seu Paulorum, & monetæ Regionis minoris valoris; Quinimo ubi non adjiciatur qualitas auri, quia nempe dicatur de scutis auri, dicendo simpliciter de scutis intelligitur potius de illis currentibus monetæ Romanæ, vel respective alterius monetæ Regionis, de qua agatur ex prædictis, *ut locis cit. de pensionibus*, ac etiam *disc.* 116. *de Regal.* & alibi, & præsertim supra *disc.* 40. Ac propterea quando Partes sentire volunt de scutis auri, id exprimitur, cum adjecto auri, & pariter isto casu est de dicta duplici specie stamparum novarum, & respective antiquarum. Quinimo in Urbe adest alia species recensita locis citatis, & præsertim *disc.* 89. *de benef. & disc.* 140. *de Cred.* quorumdam scutorum majoris valoris, quorum usus hodie amplius non habetur, adhuc tamen aliqui extant apud antiquarios, qui appellari solent Ducati Cameræ, sive scuti larghi solis. Et per consequens quando in actibus tam inter vivos, quàm per ultimam voluntatem, Partium intentio sit agere de scutis auri nunc currentibus, non sufficit dicere scutos simpliciter, sed necessarium est istud adjectum auri; & nihilominus etiam isto casu intelligitur de illis minoris valoris ponderis veteris, nisi adjiciatur qualitas ponderis novi, vel 4
stamparum currentium, ex regula desumpta ex vulgari *Text. in l. nummis*, de qua apud *Surdum decis.* 298. ac supra *dicto discurs.* 40. & alibi, quod in dubio intelligitur de minoribus, talisque est regula, quoties privilegium ejus, cujus favore dispositum sit, vel aliæ facti circumstantiæ non suadeant limitationem.

Ac ulterius circa istud vocabulum *scutorum*, aptum convenire tam monetis veris diversarum specierum, ut supra, quàm etiam illis imaginariis, quæ juxta diversos Italiæ usus constituuntur ex libris, vel solidis, convenit etiam alteri monetæ imaginariæ habenti adjectum auri, quales sunt scuti Marcarum discreti à scutis auri stamparum, de quibus agitur pluries *sub. titulo de Camb.*

Prout alterum vocabulum *Aureorum*, simpliciter sine mixtura dicti alterius vocabuli *scutorum*, ex communi moderniorum loquendi usu in lingua latina, non autem in Italica ita denotat scutum auri, sicuti scutum monetæ Regionis, quoniam illi, qui 5
pedagogico more elegantiam in eloquutione affectant quando etiam scutos, vel ducatos monetæ exprimere volunt, adhibent istud vocabulum aureorum; Ac propterea non denotat pernecesse monetam auri, sed aptum est convenire scutis monetæ argenteæ, vel æneæ, majoris, vel respective minoris valoris, pro diversis moribus Regionum, Quamvis etenim in legibus civilibus præsertim modernioribus trium librorum *Codicis Justiniani*, ac etiam in illis *Codicis Theodosiani* reperiatur istud vocabulum *aureorum*, quod denotet nummum aureum, Attamen iste erat diversi valoris, cum aliqui credant;

quod

quod importaret quartam partem unciæ, & sic illam monetam, quam hodie duplam dicimus, alii verò quod importaret illam sextam, quam important scuti auri currentes, ex relatis *per Covarr. loco citato c.3. in princ. & §.1. & 2.*

His itaque sic stantibus, quod scilicet ista vocabula *scutorum*, *& aureorum* respective, quando sint disjuncta remaneant æquivoca, & apta convenire diversis speciebus monetæ, tam veræ, quàm imaginariæ, adeo ut ad denotandum scutos veros auri requiratur utrumque vocabulum simul junctum, quia nempe dicatur de scutis auri, ut supra; Atque in casu quæstionis Testator loquutus fuerit de aureis
6 simpliciter, ita dicebam nullatenus concludi, quod sentierit de scutis auri veris nunc currentibus, cum sentire potuerit de dictis scutis auri, qui tunc currebant postea reprobatis, ut supra, & redactis ad monetam imaginariam, & de quibus, eorumque reprobatione, habetur pluries mentio in diversis Rotæ decisionibus, & præsertim apud *Pen. decis. 595. apud Bich. decis. 192. Ottob. decis. 64. Coccin. decis. 5851. in Forolivien. Legati 13. Januar. 1642. cor. Panzirolo, & in aliis*; Idque non solum dicta regula *Tex. in l. nummis*, ut in dubio censeatur de minori-
7 bus, sed etiam & fortius quia illi erant in Regione in magis communi usu, isti verò scuti auri veri currentes erant pene ignoti, ac vel nullius, vel nimium rari usus.

Ac ulterius in idem accedere observabam totum contextum testamenti, quod in plerisque partibus, loquendo de investimentis, vel exactionibus respective, adhibebat Testator idem vocabulum *aureorum*, quod pro subjecta materia nonnisi prædictis in Regione magis communiter currentibus erat adaptabile; Accedente quoque subsequuta observantia, quæ dicitur in omnibus optima interpres.

Hinc autem edocemur, quàm evidens error sit in plerisque locis enunciatus, præsertim in proemio Operis Italici, cui titulus est *il Dottor Volgare*, or-
8 dinandi testamenta, ac etiam contractus in lingua latina, præsertim ubi agatur de dispositionibus Mercatorum, & aliorum, qui non sint eximii Juris Consulti, ac propterea habeant peritiam in vocabulorum in utraque significatione legali & grammaticali.

Alter erat punctus contraventionis, an ista operaretur ut nunc, vel potius ut tunc, & ab initio, adeò ut intraret obligatio restituendi fructus, vel annualitates perceptas; Et Scribentes in contrarium procedebant cum terminis generalibus, qui habentur
9 *disc. 73. de Testam. & disc. 154. de fideicommiss.* & alibi super distinctione inter dispositionem conditionalem, & modalem, ut priori casu, quando desit conditio, sub qua, & non alias emolumentum disponens obtineri voluit, tunc restituendum veniat perceptum, quia revera nunquam adfuit dispositio, quæ ita non incœpit, in posteriori autem contraventio operetur amissionem emolumenti tanquam pœnam post delictum, non autem antea; Ultra alium effectum ut isto posteriori casu desideranda veniat malitia, & culpa positiva non desideranda in priori, ut ibi latius; Ideoque applicando ad rem, dicebant, quod versabamur in secunda parte distinctionis inobservantiæ, scilicet in futurum post jam coeptum opus, & assequutum in parte emolumentum, adeo ut adaptari non possint termini dispositionis conditionalis, de cujus natura est, ut implementum debeat præcedere, atque non implementum se opponat principio acquisitionis.

E converso scribens ego in contrarium deducebam authoritates *Dec. consil. 176. juxta unam, alias 179. juxta alteram impress. Jas. consil. 149. lib. 4. &*

aliorum de quibus apud Gratian. discept. 217. num. 87. & seqq. firmantes, quod hujusmodi legata pro 10
subventione illorum, qui studiis operam navare velint, duplicem sub se implicitam habent conditionem, unam nempe, quod revera studeant, & alteram, quod studia perficiant cum susceptione doctoratus veri, non autem ceremonialis juxta distinctionem Doctorum per veritatem, & per solum privilegium, qui doctorati, non autem Doctores dicun- 11
tur, de qua *discurs. 35. de praeminen.* & alibi, quoniam alias deficere dicitur voluntas testatoris, qui respexit ad certum finem, vel effectum, sine quo non dedisset illam subventionem, quamvis non exprimat, neque aliquam adjiciat caducitatem, Multo igitur magis quando expressa voluntas accedat, ut in præsenti accedere dicebam, ex illis testamenti verbis: *Ut vere studeant, & quod per septem annos continuos semper studendo, nunquam redire possint ad patriam ex quavis causa.* Ac etiam, quia expresse præsupposuit sequuturum esse doctoratum, adeo ut efficerentur habiles ad sequendam Romanam Curiam ut supra; ideoque versaremur potius in dispositione conditionali.

Et quoad distinctionem, de qua *d. disc. 73. de testam. & disc. 154. de fideicommissis*, ut scilicet conditio distinguatur à modo, quando adjiciatur à parte antea, ita ut implementum præcedere debeat ante assequutionem emolumenti, secus autem à parte po-
stea cum tractu successivo, & postquam emolumen- 12
tum obtentum est, seu obtineri cœpit, Dicebam distinctionem regulariter esse veram, illamque attendi debere in dubio, secus autem quando diversæ voluntatis argumenta, & conjecturæ accedant, cum tunc veritas potius, vel substantia veritatis attendi debeat, quoniam præsumptiones juris tolluntur ex contraria probatione, etiam præsumpta, & adminiculativa, ut advertitur præsertim *d. disc. 73.* quasi quod emolumenti assequutio de facto, quia sic importaret subjecta materia, & qualitas dispositionis, eam implicitam habeat conditionem, ob cujus defectum actus resolvatur ab initio, perinde ac si assequutio emolumenti sequuta non esset; Ut etiam proximè ad rem habetur *disc. 49. & 51. de Servitut.* ad materiam ususfructus, vel alterius animæ subventionis relictæ per virum uxori permanenti in viduitate, quod licet in casu transitus ad secunda vota super hoc puncto restitutionis ejus, quod medio tempore in statu viduitatis perceptum est, procedatur cum eadem distinctione, an viduitas in dispositionibus particularibus stet conditionaliter, vel modaliter, ideoque Doctores, cum consuetis frigiditatibus immorari soleant in formalitatibus, & grammaticalibus significationibus verborum, & dictionum; Attamen revera principaliter inquiri debet substantia voluntatis ex singulorum casuum particularibus circumstantiis desumenda, adeo ut intret sæpius insinuatus, ac damnatus error procedendi cum regulis, & propositionibus generalibus, vel cum doctrinis, & decisionibus, quæ diversos percutiant casus, cum revera ista non sit quæstio juris, sed potius facti, & voluntatis ex facto, totaque dispositionis massa, vel contextu desumendæ, spectato principaliter fine, vel effectu per testatorem desiderato, ut etiam advertitur *in Florentina substitutionis sub tit. de fideicommiss.* & alibi.

Omnemque difficultatem tolli dicebant ex facto, quoniam Testator adjiciendo pœnam caducitatis, adjecit clausulam *ex nunc pro tunc.* Ac etiam quia esset 13
fatua adjectio pœnæ, quoties ei non daretur ista operatio, dum sine adjectione, quoties Scholaris rediret ad patriam, vel non doceret morari in studiis, non posset petere annualitates, ut in pensionibus, & similibus habetur super justificatione supervivcntiæ, cum similibus, ideoque his omnibus simul junctis,

dicebam probabilius videri, qood versaremur in casu dispositionis conditionalis, potius qoàm modalis, ideoque intraret retrotractio ad suom initium, cum obligatione restituendi perceptum.

Reflectendo autem ad veritatem, etiam mihi videbatur idem, quod judiei, quod scilicet nimium durum esset Ita generaliter, ac indefinite id statuere, atque cogere ad restituendum id, quod paulatim receptum est in singulos annos, vel menses, consumptum extra patriam, in eo majori somptu, quem in patria facere non oportuisset, comedendo in mensa Patris, vel alterius conjuncti, juxta ponderationes, de quibus *disc.* 86. ubi de hac differentia convivendi in propria domo, vel extra, ac propterea esset beneficium, quod resolveretur in maleficium, & supplantationem; Ideoque procedendo potius cum discursu naturali, & rationali, regulato à magis communi usu, quàm cum superstitionibus Juristarum, & sic attendendo magis substantiam veritatis, quàm formalitates, ut supra, mihi videbatur, quod hujus quæstionis decisio principaliter pendeat à singulorum casuum qualitate, & circunstantiis; Ubi etenim ille Juvenis, qui accedendo ad aliquam publicam universitatem causa studiorum, ut hujusmodi subventione potiatur, revera quantum in se est aliquid condonando illi ætati, & cuidam naturali aversioni; quæ ab hujusmodi pessima occupatione homines habere solent, fecit, quod potuit saltem moraliter, adeout vacaverit illi fini, ob quem ad illam Universitatem accessit, non potuit autem prosequi, ac perficere opus ex aliquo probabili motivo infirmæ valetudinis, vel inimicitiarum, sive supervenientiæ indigentiæ redeundi ad patriam, ut propriis negotiis vacaret, alioque simili inopinato & justo casu, Et tunc verius videretur nullatenus intrare retrotractionem, sed solum cessationem subventionis in futurum, Ubi verò constet, quod ille deliciis, ac vitiis deditus, materialiter solum in loco studiorum stetit, revera tamen non studuit, adeout nullatenus impleverit voluntatem Testatoris, & tunc revera iste committere dicitur furtum, quod consistit in contrectatione rei alienæ invito Domino, & per consequens, ut teneri debeat ad restitutionem accepti; Ac propterea laudarem, quod ab hujusmodi Scholaribus, ac etiam ab illis, qui in Seminario, vel Collegio locum obtinere satagunt, fiant obligationes de restituendo totum acceptum, quatenus studiis non vacent, cum ut plurimum hujusmodi subsidia inutilia esse eventus doceat.

SARZANEN. LEGATI.

Ad petitionem

CATHARINÆ MANZIÆ.

Responsum pro veritate.

De Interpretatione legati facti uxori alicujus non cohabitantis cum viro, an cesset necne, si cum eo cohabitet.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Distinctio, cum qua dubium resolvitur.*
3 *Vxor tenetur sequi virum, neque aliàs extra ejus domum petit alimenta.*
4 *Distinguuntur species separationis vitæ conjugum.*
5 *Conditiones illicitæ in legatis rejiciuntur, & habentur pro non scriptis.*
6 *Conclusio discursus.*

DISC. LXIX.

CUm Catharina Manzi soror olim Abbatis Caroli, de tempore, quo iste testatus est, & antea solita esset vivere in loco Massæ patria in domo fratris, non autem cum Andrea viro, qui occasione professionis medicinæ conductus à Communitate Carrariæ, ibi moram trahere solitus esset, neque aliquando accedens ad patriam in domo Abbatis reciperetur, sed in illa ejus Patris; Rebusque in hoc statu existentibus, idem Abbas in testamento reliquit simpliciter dictæ sorori annua scuta quinquaginta ad vitam, postmodum verò per capitulum se-
paratum subjunxit, quod si eadem Catharina in ip- 1
sius Testatoris domo habitare voluerit seorsum à viro eo modo, quo aliàs facit, atque tunc faciebat, tunc ei reliquit annua scuta 200. ac etiam habitationem dictæ domus una cum mobilibus; Cumque post mortem Testatoris Catharina virum quandoque accidentaliter ad patriam accedentem à dicto loco conductæ, in dictam domum receperit, ac recipiat, ac etiam ipsa qoandoque accedat ad dictum locum Carrariæ ad domum viri, quod vivente Testatore non faciebat; Hinc dubitari contigit quale legatum dictæ mulieri debeatur, an illud scutorum quinquaginta, vel alterum scutorum 200. & habitationis, atque desuper consultus.

Respondi, quod quando coonviventis mulieris cum viro non esset cootinua pro majori parte vitæ, qualis esset, si ipsa ad locum Carrariæ accederet, sequendo domicilium viri, qui inibi ratione conductæ pro majori parte vitæ cogebatur morari, sed esset modica, & accidentalis, ut contingere solet in iis, qui extra patriam occasionaliter alibi vivant, occasione scilicet professionis, vel merca-
turæ, & simili, ut accidentalem, & modicam esse 2
in facti notula transmissa supponebatur, tunc pro præstatione majoris legati scutorum 200. & habitationis respondendum videtur, cum supponendum non esset, quod Testator Sacerdos Parochus, ac Prælatus majoris Ecclesiæ in patria, moriens esse voluerit immemor æternæ salutis, atque cum pinguiori legato sororem allicere, ut à viro diverteret, atque nullatenus cum eo conversari posset, ideoque dicebam, quod substantia verisimilis voluntatis, quæ principaliter potius quam verborum formula attendi debet, illa esse videretur, quod cum mulier de jure teneatur sequi virum, etiam extra patriam, atque cum eo vivere in loco Carrariæ, in quo ob suæ professionis exercicium, & Conductam vivere cogebatur, ex plene deductis *apud
Cels. decis.9. num.2. & seqq. decis. 35. num. 8. par.*
st.recent. neque vir teneretur extra propriam domum, 3
& mensam alimenta mulieri suppeditare, quamvis dotem habeat in manibus ex deductis *per Andreol. contr. 411. num.1. & seqq. & in Neapolitana Separationis Thori coram Puting. inter suas decisiones 235. num.4. & seqq.*

Idcirco ne dicta mulier, quæ in gravi ætate constituta supponebatur, cogeretur invita pati incommodum vivendi extra patriam, Testator voluerit, qoatenus eligeret vivere in patria ita eam providere, ac propterea vir non cogeretur ibi alimenta suppeditare, ut probare observabam dispositionis contextum, quod repositum esset in ejusdem mulieris voluntate, ibi .... *habitare voluerit in mea domo seorsum à viro*, ideoqoe ipsa hujusmodi continuationem facere vellet, dixi, quod essemus in casu posterioris legati.

Neque obstare observabam illa verba, quod *seorsum vivere voluerit à viro*, quoniam duplici modo
seorsum vivi potest; Vel scilicet cum formali, & om- 4
nimoda separatione Thori ex causa inimicitiarum, vel alia

alia de jure probata, sive ea non probata illicitè & culpose; Et aliud est, quod accidentaliter uxor vivat seorsum à viro absque odio, & formali separatione Thori, quia nempe vir ex causa mercaturæ, vel professionis, vel ex alia occasione vivat extra patriam, contenetur autem, atque permittat, quod uxor eum non sequatur, prout sequi tenetur, si ad illam cogere vellet, quoniam id permittendo non tenetur è converso illam alere, ut supra, istumque dixi videri verum, ac germanum hujus dispositionis sensum, quoniam præsumenda non est iniquitas, sive depravatus animus alliciendi mulierem, ut odio habeat virum; atque cum illo nullatenus converstetur, dum supponebatur, quod nulla adesset justa causa separationis Thori.

Et nihilominus ubi de ista voluntate constaret adhuc neque sufficere dixi, quoniam tunc dicenda esset conditio turpis, habenda pro non scripta, ac propterea legatum quoque deberetur ea non obstan-
5 te; juxta *Tex. litterales in l. sed neque 8. ff. de Usu, & habit. l. reprehendenda C. de instit. ubi glos. lit. G. allegat. concordantes Duran. de condit. par. 2. cap. 3. n. 15. & seq. Sanchez. de matrim. lib. 1. disp. 34. n. 6.*

Et in summa concludebam, quod vis non erat in verbis, sed in effectu, sive in substantia rei, & an revera mulier esset provisa de alimentis convivendo cum viro, vel è converso non provisa indigeret hujusmodi alimentis, ut priori casu solum primum minus legatum obtinere deberet, in altero autem majus, adeout convivenria cum viro sit continua, & pro majori parte vitæ, cum dicto effectu suppeditationis alimentorum, adeout cessaret ratio, vel finis legati pinguioris, & accidentalis, & ad modicum tempus, ac propterea finis non sequeretur.

PISTORIEN. LEGATI

Ad instantiam

MICHAELIS ANGELI PACINI.

Responsum pro veritate.

De eadem materia, de qua *disc.* 23. an scilicet esset legatum factum intuitu cohabitationis, & educationis alicujus, quæ postea cesset.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione, de qua in argumento, & cum quâ distinctione decidatur.*
3 *Quando puellæ admittantur in Monasterio gratia educationis.*
4 *Ubi uxor ita sit ad secunda vota, ejus parentes adhuc redduntur suspecti.*

DISCURSUS LXX.

1 N. Pacinus relictis quibusdam filiabus in infantili ætate constitutis, pro earum meliori custodia rogavit soceram & socerum, ac etiam uxorem, tanquam avos, & matrem respective, ut penes eos illas tenere, & educare deberent, usquequo essent in ætate, quod ingredi possent aliquod Monasterium eligendum, à Michaele Angelo fratre, in quo eas educari voluit, taxando alimenta dictarum puellarum, donec in domo avita educarentur, ad rationem scutorum 50. pro qualibet, quæ cessare deberent rata, vel respective in totum, post sequutum dictum ingressum in Monasterium; Cum autem puellarum mater transitum fecisset ad secunda vota, atque præfatus Michael Angelus tutor obtinuisset licentiam à Sac. Congregatione, ut istæ puellæ recipi possent in Monasterio gratiâ educationis, etiam ante solitam ætatem septem annorum, in qua ordinarius stylus est dictæ Sacræ Congregationis concedendi hujusmodi licentias; Hinc dubitari contingit, an cessaverit dicta provisio annuorum scutorum 50. solvendorum avo educatori pro alimentis cujuslibet, atque desuper consultus.

Respondi, quod casus videretur nimium planus, imo indignus ratione dubitandi, quoniam illa quæstio, quæ apud Scribentes involuta videtur, an, & quando esset legatum alicui factum cum onere cohabitandi, vel retinendi apud se aliquam personam, quæ cohabitare nolit, vel non possit, percutit casum, in quo lega- a
tum directè factum sit illi tertio in cujus persona principaliter sit substantiatum, eique annectatur dictum onus; Ac propterea cadit quæstio, an onus sit causa principalis, & finalis legati, vel potius accidentalis, & impulsiva; Sed quando ex tenore dispositionis constat, quod nullum legatum factum est, neque dispositio directa est in legatarium, cui solum, ac principaliter injuncta est educatio, cujus ratione demandata est suppeditatio expensarum ex causa alimentorum præstandarum personæ principaliter contemplatæ, tunc casus remanet extra omnem quæstionem, ut provisio sit mere cessativa, quæ cesset ex cessante causa, ad *text. in l. his libertis in fine ff. de cond. & demonst. cum concord. apud Ciriac. controv. 50. num. 19. & 20. decis. 636. par. 4. rec. n. 3. cum alijs supra disc. 23.*

Neque vim aliquam facere dixi illa verba, *fin che sono in età di poter entrare in Monastero*, quoniam
nullibi in jure cautum est, quænam sit ista ætas, adeout 3
intret inspectio, an ille casus, qui sequatur ex gratia dispensativa, veniat necne sub dispositione; Ista etenim facultas prius competebat Ordinarijs locorum, eorumque arbitrio remissa erat, in qua ætate id permittere deberent, postquam verò Sac. Congregat. eamdem facultatem Ordinarijs ademit, atque sibi reservavit, exercet hoc arbitrium, prout ei videatur, unde licet regulariter, & pro ordinario stylo, illud exercere non soleat, nisi quando puellæ pervenerint ad ætatem septem annorum; Attamen illud variat, ut sibi videtur, & per consequens non agitur de gratia exorbitanti & dispensativa, per quam tollitur jus quæsitum, tertiò quoniam revera socer, & socera nullum habent jus quæsitum, nullaque dispositio eorum favore facta est, sed tantum est provisio mere causativa, & accessoria super refectione alimentorum de jure debita, faciendo eorum taxationem ad tollendas omnes controversias, quæ desuper cadere possent.

Tertiò verò ob immutatum rerum statum, ac cessatum testatoris præsuppositum, literaliter in testamento expressum, quod scilicet ejus uxor puellarum respective mater, una cum parentibus in statu viduitatis vivere deberet, ideoque puellarum
educationi, & curæ melius vacare posset; Ac prop- 4
terea cum ipsa transierit ad secunda vota, quæ per legem præsumuntur abhorrita per primum virum, hinc sequi dicebam, quod non solum ipsa mater binuba, sed etiam ejus parentes, & sic avus, & avia materni reddantur suspecti, *GeZadin. cons. 54. ex num. 7. adden. ad Dec. cons. 188.* & advertitur *sub tit. de Tutor. disc. 12. num. 5.* Id autem dicebatur ad superabundantiam, quodque arbitrium Congregationis justum habuerit motivum, ideoque concludebam, quod casus videretur dubitandi ratione indignus.

SUMMA
SIVE
COMPENDIUM

Eorum, quæ in Foro magis practicabilia continentur in hóc Titulo de Legatis.

I.

De legatorum validitate, eorumque operatióne, comprehensione, & interpretatione, *à numer.* 1. *ad* 32.

II.

De legatorum privilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus, pro eorum assequutione competentibus, *à num.* 32. *ad* 42.

III.

De legatorum diminutione, seu contributione, quando hæreditas omnibus idonea non sit, ac de falcidiæ detractione; Et de ademptione, vel alia cessatione, seu caducatione, vel caducitate *à num.* 42. *ad* 67.

IV.

De legatis pijs, eorumque privilegijs; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate; Et de facultatibus exequutorum testamenti, ac illorum, qui sint de jure exequutores, ut sunt Episcopus, vel Fabrica S. Petri, & de istius facultatibus, *à num.* 67. *ad* 78.

SVMMARIVM.

I.

1 *Quando existente valido, ac perfecto testamento corruant legata.*
2 *De* Senatus Consulto Liboniano *in sibi ipsis adscribentibus.*
3 *An à validitate testamenti liceat arguere ad validitatem legatorum.*
4 *Quandoque legata debentur etiam à successore ab intestato, & quando.*
5 *Minores requiruntur solemnitates in legatis, quàm in testamentis, & quæ sit differentia.*
6 *Accessoria, sunt legata, quæ tamen stare possunt sine testamento, quod est principale, & quando.*
7 *An pecunia numerata, & merces veniant sub legato mobilium, & de qua specie monetæ legatum intelligatur.*
8 *Quid de legato generis, de quibus speciebus intelligatur.*
9 *In legato generis, cujus sit electio.*
10 *An possit eligi melius, vel deterius.*
11 *In dubio, an pro hærede, vel pro legatario fieri debeat, lata vel stricta interpretatio.*
12 *Quis præsumatur magis dilectus, an hæres, vel legatarius, distinguitur.*
13 *Quando censeatur de solo usufructu, vel etiam de proprietate.*
14 *Quando dicatur purum, vel conditionale, & quando ætas, vel tempus, seu casus faciat conditionem.*
15 *Quid veniat sub legato domus, vel prædij &c.*
16 *Factum pluribus de annua, vel menstrua præstatione, an intelligatur distributive pro singulis, vel unica summa pro omnibus.*
17 *An censeatur ad vitam tantum, vel sit perpetuum, & transmissibile.*
18 *Injunctum hæredi, an censeatur de primo tantum, vel etiam de ulterioribus.*
19 *Factum filijs, vel filiabus alicujus, de quibus intelligatur.*
20 *De legato facto illis de familia certam ætatem, vel qualitatem habentibus pro subsidio studiorum, quomodo sit intelligendum.*
21 *Certa designatio in legatis, an stet taxative, vel demonstrative, & quid in hoc operetur favor piæ causæ.*
22 *Quando res legata non est in commercio, vel est aliena, an præstanda sit æstimatio.*
23 *Factum simpliciter de aliqua re, an de tota, vel de solo jure testantis.*
24 *Collatum in arbitrium, seu voluntatem an valeat, & quomodo præstandum.*
25 *Legatum ususfructus, an resolvatur in proprietatem.*
26 *Vel an importet solum alimenta.*
27 *Et an totus ususfructus debeatur, vel solum pars, alia parte debita proprietario.*
28 *Ex observantia recipit restrictionem, vel interpretationem.*
29 *De legato habitationis, vel facultatis habitandi, & de differentia.*
30 *De legato usus aliquorum bonorum.*
31 *Quod super his, & similibus non detur certa regula, & quare &c.*

II.

32 *De hypotheca, quæ competit pro legatis.*
33 *Creditores defuncti etiam in sola actione personali vincunt legatarios.*
34 *Legatarij autem in bonis defuncti vincunt creditores hæredis.*
35 *Ad quid prosit hypotheca, de qua num.* 32.
36 *De eodem, & de beneficio separationis bonorum.*
37 *An dicta hypotheca competat pro legatorum fructibus, & accessionibus annuis.*
38 *Ratione hypothecæ remanet proficuum legatum quod debitor faciat creditori, seu pater de legitima, vel de dote.*
39 *An, & quando pro legato competat via executiva.*
40 *An pro legato debeantur fructus, vel usuræ &c.*
41 *An & quando legatum censeatur factum animo compensandi.*

III.

42 *Ex quibus causis legata diminutionem patiantur.*

43 *Falcidia*

43 *Falcidia potest, & solet prohiberi etiam tacite.*
44 *De privilegio pia causa in hac materia falcidia.*
45 *Quando hereditas omnibus legatis idonea non est, fit diminutio per contributum &c.*
46 *Fallit ex diversa testantis voluntate etiam conjecturata, & quando hac adesse dicatur.*
47 *Quid in legatis ad pias causas, an veniant in contributum.*
48 *Et quid inter legata speci i, & illa quantitatis.*
49 *De quaestionibus ademptionis, vel reformationis.*
50 *An, & quando secunda dispositio sit accumulativa, vel ademptiva.*
51 *Et quid ubi in vita testator aliquid prabet legatario.*
52 *De regulis, vel propositionibus generalibus qua desuper habentur, & in quo sint operativa.*
53 *De differentia inter casum caduci, & casum caducitatis.*
54 *Quando legatum dicatur conditionale, & quando modale, & de effectibus ex una, vel altera specie resultantibus.*
55 *Quando conditiones legato adjecta pro non scriptis habenda sint, ac vitientur, vel potius vitient.*
56 *Quando intret retrotractio pro restitutione fructuum.*
57 *Quomodo dignoscatur, an preceptum sit conditionale, vel modale.*
58 *Quando mors, vel dies, seu casus faciat conditionem, vel potius delationem contineat, atque exequutionem percutiat.*
59 *De effectibus transmissionis, vel caducationis exinde resultantibus.*
60 *Legata fideicommissis particularibus exequuta sunt, ideoque disposita in fideicommissis, legatis congruunt.*
61 *An, & quando legatum capi possit propria auctoritate, vel à manu heredis capi debeat.*
62 *Onera, quibus res legata subjaceat, an ad heredem, vel ad legatarium pertineant.*
63 *An in legatis debeatur evictio.*
64 *Quando legatum ab uno factum censeatur in exequutionem voluntatis alterius.*
65 *De ademptione, qua resultat ab alienatione rei legata, & de subrogatione rei quasita ex pretio.*
66 *An legatarius quota bonorum concurrat cum herede in supportatione onerum hereditariorum; Et de cessatione legati ob cessantem legandi causam, puta tutelam, vel educationem &c.*

IV.

67 *In favorabilibus à legatis prophanis ad pia, intrat generale argumentum, ut quod prophanis conceditur, pijs quoque competat.*
68 *In ijs, qua voluntatis imperfectionem respiciunt, pia causa nullum habet privilegium, quod in ejusdem voluntatis interpretationem cadit.*
69 *Privilegium consistit in ijs, qua pendent à solemnitatibus.*
70 *Vel alijs, qua a juris positivi prohibitione vel dispositione pendeant.*
71 *De effectibus, seu privilegijs piorum legatorum.*
72 *De incapacitate legatarij, quando adsit.*
73 *Data incapacitate legatarij, cuinam pium legatum debeatur, & de auctoritate Episcopi.*
74 *De facultatibus fabrica S. Petri.*
75 *De materia exequutorum testamentariorum remissive.*
76 *Quando etiam Religiones incapaces in communi, sint capaces legatorum.*
77 *De alijs incapacibus.*
78 *De differentia inter capaces, & indignos.*

I.

De legatorum validitate, & operatione, eorumque comprehensione, vel interpretatione; Et quando sint reiterabilia, cum tractu successivo.

TEstamenti validitate, ac perfectione præsuppositis, nulla cadit quæstio validitatis legatorum, quæ 1
in eo continentur; Nisi legatarij incapacitas, vel aliqua particularis circumstantia, contrarium suadeat, quia nempe error, seu falsum præsuppositum accedat.

Sive quod ad favorem scriptoris testamenti, sua manu, ac sibi ipsi legatum conscripserit, adeout *Liboniano Senatus consulto* locus fiat, ejusque non insit 2
limitatio. A.

A. *De materia Sen. Cons. Liboniani de sibi ad scribentibus sub tit. de testam. disc.* 8.

His etenim, vel similibus circumstantijs non accedentibus, ex quibus legatum in testamento, quamvis valido, ac perfecto contentum, inutile sit, A testamenti validitate, ad illam legatorum, quæ in eo continen- 3
tur, arguere licitum est, non autem è converso, à legatis, ad testamentum; Legata etenim, ab intestato etiam valere possunt, atque per intestatum hæredem quoque præstanda sint.

Ubi nempe ex causa exhæredationis, vel præteritionis, aut per inofficiosi querelam, testamentum corruat, seu alias, non sortiatur effectum; Quoties tamen 4
de præteritione ignoranter, vel de exhæredatione ex falso præsupposito facta non agatur, adeout verisimiliter deficientis voluntatis ratio accedat, etiam legandi, eo modo quo in ipsa præteritione, vel exhæredatione viget. B.

B. *Eod. tit. de testam. disc. 57. & seqq. & sub tit. de fideicom. disc.* 181.

Ac etiam quia, minor in legatis, quàm in testamento solemnitas requiritur, cum istud septem idoneos 5
testes, aliasque solemnitates, pro ejus diversa qualitate exigat, legata verò, per codicillos, aliamve simplicem ultimam voluntatem, cum solo numero quinque testium, tot non desideratis solemnitatibus, relinqui possint. C.

C. *sub tit. de testamen. pluries.*

Hinc proinde, accessoriorum regula, non semper tuta est, ut scilicet, ea corruant, principali corruente, 6
quoniam, & si legata partes accessoriæ sint testamenti, adhuc tamen, eo corruente, ipsa firma remanere possunt, quoties testamenti defectus naturalis non sit, ex mentis scilicet infirmitate, vel deficientia, unde propterea in universam dispositionem, ille influat.

Super legatorum autem operatione, vel comprehensione, seu interpretatione, majores, ac frequentes in foro quæstiones cadunt; Puta an pecunia numerata, 7
vel merces, aliaque, auri, & argenti pretiosa mobilia, seu debitorum nomina, sub legato mobilium cadant; Idque [neglecta opinionum varietate in abstracto,] verius est, ut certam regulam generalem, cuicumque casui applicabilem non recipiat, sed tanquam facti, ac voluntatis quæstio, ex singulorum casuum qualitate, & circumstantijs, atque voluntatis argumentis illo præsertim verisimilitudinis, decisionem recipiat; Ideoque non est sub compendio explicabile, sed in sua sede videndum est. D.

D. *hoc tit. disc. 4. cum pluribus seqq.*

Aut de qua monetæ specie legatum, intelligendum sit, ubi plures species adsint. D.

D. *hoc tit. disc.* 40.

Idemque super legato earum rerum, quæ sint generis, ad certam speciem non redacto, de quibus scilicet 8
intelligendum veniat, adeout peremptio earum, quæ in hæreditate erant, legatarij periculo cedere debeat, necne. E.

E. *hoc tit. disc.* 11.

Sive cujus esse debeat electio, an hæredis, vel legatarij, Et quatenus, uni, vel alteri competat, super modo 9
illam

illam faciendi, an scilicet eligi valeat melius, vel de-
10 terius respective, sive potius mediocre sit eligendum;
Id etenim plures recipit distinctiones præsertim circa
res inanimatas, quas etiam deteriores habere expedit,
& res inanimatas, quas deteriorea potius expedit non
habere, quam habere, cum alijs distinctionibus, de qui-
bus pariter in sua sede videndum est. F.
F. *hoc tit. disc. 12. & 15.*
In dubio autem, circa præmissa, aliaque similia, cu-
jus favore potius interpretatio facienda sit, an scilicet
11 lata & benigna, favore legatarij, ut plus obtineat, Vel
stricta, & rigorosa favore hæredis, ut quo minus cen-
seatur gravatus; Verius est, ut à prædilectione pendeat
decisio, Si enim facti qualitas majorem erga hære-
dem suadeat prædilectionem [In dubio præsumen-
dam.] stricta fiat interpretatio, secus autem è conver-
so, ubi ea sit major erga legatarium. G.
G. *dicta disc. 4. & seqq. & disc. 12. & seqq. & pluries hoc tit.*
Quæstione cadente super hac dilectione, quando
uni potius, quàm alteri ejus præsumptio assistat, ubi
12 præsertim filiorum, & piæ causæ favor concurrat, sive
de ejusdem piæ causæ concursu, ex diverso hæredis, &
legatarij titulo respective agatur; Idque certam non
recipit regulam, cum pro facti qualitate decidendum
sit, Potissime autem, si alia urgeant argumenta, quæ
simplici juris præsumptioni ex generalibus proposi-
tionibus resultanti, præponderare debent.
Super legatorum interpretatione plures aliæ fre-
13 quenter cadunt quæstiones; Præsertim an factum cen-
seatur de usufructu tantum, vel etiam de proprietate;
H. Sive quando dicatur purum, atque ab initio per-
fectum, ad certum tempus, vel casum, dilata solum exe-
14 quutione; Vel potius censendum sit conditionale,
adeout tempus, vel casus, legati substantiam percutiat,
illudque conditionale reddat, ad effectum caducatio-
nis, ac alios ex conditionali imperfecta dispositione
resultantes. I.
H. *hoc tit. disc. 3.*
I. *hoc tit. disc. 58. & 59. & disc. 3.*
Aut quæ, sub alicujus domus, vel prædij legato ve-
15 niant, an scilicet aliæ officinæ, aliave prædia, quæ ma-
terialiter diversa sint, ex destinatione tamen, seu dis-
ponentis voluntate, sub ea re veniant, quæ in legatum
deducta est. L.
L. *disc. 7. cum seqq. hoc eod. tit.*
Sive an legatum pluribus de eadem annua, vel
16 menstrua præstatione factum, distributive in singulis
intelligendum sit, vel potius eadem summa, inter om-
nes repartiri debeat. M.
M. *hoc tit. disc. 33.*
Vel, an idem annuum, vel menstruum legatum, ad
17 vitam tantum factum censeatur, vel ad hæredes, cum
tractu successivo transmissib le sit. N. Aut primo tan-
tum hæredi, non autem alijs successive venientibus
18 injunctum. O.
N. *eod. dis. 33. & 45.*
O. *hoc tit. disc. 34. & 42.*
Seu circa personas, sub aliquo generico, sive colle-
19 ctivo nomine explicatas, quia nempe alicujus filijs, vel
filiabus, certum, vel incertum subsidium relictum sit,
de quibusnam intelligendum sit. P.
P. *hoc tit. disc. 16. & seqq.*
20 Sive ubi legatum fiat illis de familia certam haben-
tibus qualitatem, vel ad certum effectum, puta studio-
rum, & an sit unicum, vel reiterabile. Q.
Q. *hoc tit. disc. 36.*
21 Potissime autem, ac frequentius disputare con-
tingit, ubi certa designatio facta sit, unde generis,
vel quantitatis legatum præstandum sit, an taxati-
ve, vel demonstrative facta censeatur; Et quid in
hoc piæ causæ favor operetur; ac speciale ha-
beat. R.
R. *hoc. tit. disc. 14. & 27.*

Atque, si res legata in libero commercio, liberave
testantis dispositione non sit, adeout præstari non
possit, vel non debeat, an inutile remaneat legatum, vel 22
potius in æstimatione sit adimplendum. S.
S. *hoc tit. disc. 1. & 2.*
Factumque simpliciter de re, an de tota intelligen-
dum sit, vel de ipsius testantis portione, vel jure. T. 23
T. *ibidem proxime.*
Collatumve ad legatarij, vel hæredis, aut tertij ar-
bitrium, seu voluntatem, an utile, vel inutile sit; Et
quatenus utile, quomodo arbitrium sit interponen-
dum, cum similibus ambiguis dispositionibus, cla- 24
ram, ac certam legem ipsius disponentis non habenti-
bus. V.
V. *hoc tit. disc. 10.*
Ut etiam contingit in ijs legatis, quæ de usufructu 25
facta sint, an scilicet de vero formali, vel etiam causa-
li, qui proprietatem importat; X. Sive ubi etiam de so- 26
lo formali, an ipsum verum importet, vel potius in ali-
menta resolvatur; Y. Seu an de sola portione intelli- 27
gendum sit aliæ portione hæredi, vel proprietario re- 28
servata; Z. Vel an ab observantia interpretationem re-
cipiat.
X. *tit. de servit. pluries.*
Y. *hoc tit. disc. 39. & de servit. disc. 50. cum duob. seqq.*
Z. *hoc tit. disc. 31. & de servit. disc. 55.*
Idemque in legato habitationis, quando scilicet ve-
ram, ac formalem habitationis servitutem importet, 29
vel potius facultatem habitandi; A. Sive in legato
usus aliquarum rerum, earum præsertim, quæ perso- 30
næ ornamentum concernant, quomodo intelligendum
sit.
A. *sub tit. de servit. disc. 65. & 66.*
Super his autem, ac similibus, utpote facti potius,
quàm juris quæstionem redolentibus, certa, & deter-
minata regula generalis, cuicumque casui applicabilis, 31
non de facili statui potest, cum ex singulorum casuum
qualitate, & circumstantijs, varijsque distinctionibus,
decisio pendeat, ideoque proprias sedes, in casus occur-
rentia adire oportet. B.
B. *Locis supracitatis.*

II.

De legatorum privilegijs, & effectibus, ac etiam de remedijs, & actionibus pro eorum assequutione competentibus.

Illud præcipuum legatis à jure novo privilegium
concessum est, quod lex antiqua non concedebat, 32
hypothecæ scilicet legalis, quæ tacita vulgo dicitur,
ad differentiam expressæ sub qua conventionalis ex-
plicatur. C.
C. *hoc tit. disc. 37. & 49. & de credito disc. 7. & in alijs.*
Quamvis enim in concursu legatariorum, & credi-
torum ipsius disponentis, hoc privilegium nullius ope- 33
rationis videatur, cum semper creditores, utpote cau-
sam onerosam foventes, quamvis chirographarij tan-
tum, vincant legatarios.
Atque in alio concursu legatariorum, & credi-
torum hæredis, quamvis expressam, vel tacitam hy-
pothecam habentium, potior sit legatariorum con- 34
ditio in bonis defuncti ex beneficio separationis
bonorum, quod ab eadem antiqua lege conceditur
priusquam à moderna hoc privilegium tribuere-
tur. D.
D. *tit. de credito disc. 27. & de feud. disc. 78.*
Adhuc tamen proficuum, nimiumque operativum
est, ut legatarius suas exercere valeat actiones contra
tertios bonorum possessores, in quos ex particulari ti-
tulo dominij, bona per hæredem, citra fraudem, ex 35
onerosa, & correspectiva causa translata sint, cum ces-
sante hypothecæ beneficio, sola personalis actio non
de facili remaneat experibilis contra tertium, quoties
illud

illud non intret edictum, quod ad fraudes tollendas à
36 lege prodijt E. Sive,quod firmiora ita remanent legatariorum jura,exempta à faciliori præscriptione, alijsque limitationibus,ex quibus beneficium separationis bonorum inutile remanere solet.

E. *tit. de feud. disc. 78. & sub dicto tit. de credit' pluries.*

Quæstione cadente,an pro ijs legatis, quorum sors
37 fructuom, vel annualium accessionum cum tractu successivo productiva sit, non solum pro sorte, sed etiam pro fructibus,vel annualitatibus decursis, bona testantis eidem hypothecæ subjaceant,cum potioritate, vel beneficio separationis bonorum adversus creditores hæredis,vel tertios,in quos ex præfato particulari titulo dominij translativo, bona distracta sint.

Licet autem id aliquam opinionum varietatem habeat; Verius tamen, ab ea distinctione determinationem recipit, ut attendendum sit, an ipsæ accessiones, vel annualitates,ita per testatorem demandatæ sint, ut ipsius legatum contineant,de ejus bonis implendum; Vel potius id injunctum sit hæredi, qui ex bonorum fructibus implere debeat,ut primo casu,bona defuncti affecta sint,ipsaque hæreditas debitrix existat; Secus autem in altero. F.

F. *hoc tit. disc. 37. & 49.*

Ex hoc autem legali privilegio resultat, ut inutile non sit legatum, quod debitor creditori faciat de eo
38 quod debet, cum ita proficuus resultet effectus istius hypothecæ,seu processus exequutivus, alias non competentis;Ut præsertim praxis frequentior docet in legato,quod parens liberis faciat legitimæ,vel dotis congruæ,seu de paragio,cum verius sit pro uno, vel altero legali debito hypothecam à lege tributam non esse, illam verò ex legato resultare. G.

G. *dicta tit. de feud. disc. 78.*

Super processu exequutivo, an pro legatis competat, in jure non est expresse decisum, ideoque variæ
39 desuper habentur opiniones, quarum negativam Rota Romana,ob quamdam antiquitatis reverentiam,tenet; Alia verò Romanæ Curiæ Tribunalia,magisque communiter illa aliarum ditionum,affirmativam,vere probabiliorem,sequuntur,pro via exequutivæ competentia. H.

H. *hoc tit. disc. 6.*

Cum ea tamen moderatione, ut contra hæredem in eodem testamento scriptum, id procedat, cum eidem facultas non detur sui auctoris factum impugnare, ejusque respectu,res judicata sit, atque probatio probata,illa dispositio,ex qua ipse suum jus metitur; Secus autem,ubi de intestato hærede agatur,qui rescisso, vel annullato testamento ex capite inofficiositatis, vel ex alio defectu,qui in legata non influat,ad eorum implementum adhuc teneatur.

Sive ubi de eodem testamentario agatur, qui directe sui auctoris factum non impugnet, sed aliam justam habeat causam, seu probabilem dubitationem, denegandi legati solutionem, quia nempe interpretationis,vel comprehensionis,aut non impletæ conditionis,sive caducationis,vel incapacitatis,vel insufficientiæ quæstio cadat,super qua Judicis determinatio prodierit, à qua potius, quàm à judicio defuncti hæres credat se gravatum, ideoque appellet. I.

I. *eodem disc. 6. hoc tit.*

Fructuum,vel accessionum quæstiones, inter hæredes,& legatarios frequenter forum audit, cum consueta opinionum diversitate.

40 Illa tamen probabilior distinctio est, ex qua decisio pendet,inter legata,quæ de specie sint, ac alia quantitatis,ut primo casu fructus ab instanti mortis testatoris, tanquam sequela dominij, ad legatarium pertineant, tanquam dominum [cui proinde rei vindicationis actionem lex concedit;] Nisi ea in hærede, vel in alio possessore concurrat bona, vel media fides,quæ à perceptorum,& consumptorum restitutione excuset.

In altero autem casu, in quo de legato quantitatis agatur,[præsupposita mora regulari,vel irregulari,sine qua,interesse,vel usurarum obligatio non datur,] lex civilis,favore pupilli, vel piæ causæ seu alterius privilegiatæ personæ,vel causæ,accessionum,vel usurarum cursum concedit.

Contrarium verò lex canonica statuit, cui propterea in hac usuraria materia,lex civilis ubique in laicali etiam foro cedere debet, ut aliud interesse non debeatur,nisi illud,quod suadeat ratio lucri cessantis,vel damni emergentis, vel altera non impleti mandati, quod per testatorem hæredi sit injunctum, ut in usurarum sede advertitur.

Quinimò,ut neque ipsius testantis lex,vel ordinatio hujusmodi accessiones licitas reddere valeat; Nisi ubi prohibita interim facultate legatario,sortem principalem petendi,ipsæ accessiones,in legatum deductæ dici valeant,Secus autem,ubi legatum peti potest, ejusque actio sit experibilis. L.

L. *de hac materia fructuum, vel usurarum legati sub tit. de usur. disc. 29. cum duobus seqq.*

A debitore creditori legatum, quod factum sit, an compensandi cum debito præsumptionem habeat, vel potius utrumque debitum sit,sub frequenti quæstione
cadit; Ea verò illam genericam recipit distinctionem 41
inter debitum necessarium,& voluntarium,ut in prima specie,compensandi præsumptio cadat, non autem in altera;Nisi contrariæ voluntatis expressa,vel Præsumpta probatio accedat,in cujus casu,tam una, quam altera pars distinctionis cessat,cum legis præsumptiones, ac regulæ, testantis voluntati perpetuò cedant; Ideoque certa desuper statui non potest regula,cum à facti speciali qualitate pendeat, quando probationes, vel præsumptiones, & argumenta concludant, necne.

Necessaria verò causa,ea est,quæ citra voluntarium factum hominis,à legis obligatione manet, secus autem, ubi necessitas à voluntate initium trahat, cum tunc voluntaria censendi veniat; Quæstione cadente in lucris dotalibus,quæ,etiam absque expressa partium conventione,ex Statutis,ac legibus municipalibus manent an scilicet,necessariam,id est legalem, vel potius voluntariam,id est conventionalem causam redoleant; jure implicitæ voluntatis à lege municipali subintellectæ, Idque opinionum varietatem habet;Ea verò in Romana Curia recepta videtur,quæ voluntariæ causæ id refert,ideoque compensationem excludit;Alibi verò diversa retinetur opinio, ideoque cum ea procedendum est, quæ in loco recepta. M.

M. *de hac materia compensationis legati cum debito, vel lucro hoc tit disc. 15. & tit. de dote disc. 99. & 120. ac etiam sub tit. de credito.*

III.

De legatorum diminutione, seu contributo, quando hæreditas omnibus idonea non sit; Ac de falcidia detractione;Et de ademptione vel alia cessatione, seu caducatione, vel caducitate.

DUplici ex causa, legata diminutionem pati solent,adeout io parte illorum sequatur implementum,Vel quia hæreditas,detracto ære alieno, seu legitima filiorum,omnibus legatis idonea non sit, quam-
vis falcidiæ detractio non intret, Vel quia hæc detra- 42
ctio eamdem causet diminutionem.

Ratus autem est hujus posterioris detractionis casus, cum pene pro commoni stylo, hæc detractio solent expresse probiberi; Quinimo, etiam tacite
& conjecturaliter ista prohibitio admittatur, quam- 43
vis leves essent conjecturæ, ob præmissam frequentiorem consuetudinem, ac etiam ob novissimam introductionem beneficij inventarij, ob quam cessasse videtur ea ratio, quæ hujus detractionis causa fuit. N.

N. *tit. de legitim. & detract. disc. 32. & 34.*

Sive

Sive quia, pro frequentiori osu legata concipi so-
lent favore piæ causæ, quæ ab hac detractione exemp-
ta est;Cadente quæstione,an hoc privilegium, adver-
44 sus aliam æque privilegiatam piam causam locum ha-
beat, quod varias habet opiniones;Probabilius autem
videtur, ut privilegium quuque intret. O. Adhuc ta-
men quandoque, præmissis, vel similibus limitationi-
bus cessantibus, hæc detractio legatorum diminutio-
nem producit.

O. *eod. disc. 34. de detraction.*

Sive igitur,uno, sive altero modo, integrum om-
45 nium legatorum implementum sequi non valeat;Re-
gula est, ut omnes per contributum, seu per æs & li-
bram, ac pro rata, juxta arithmeticam computatio-
nem,talem diminutionem pati debeant;Nisi ex dispo-
nentis voluntate aliqua legata exempta sint ab hoc
contributo.

In hoc itaque,ubi expressa sit voluntas nolla cadit
quæstio,cum ista non sit juris,sed facti,ac voluntatis;
46 Cadentibus quæstionibus quando id,ex conjecturata,
seu præsumpta voluntate deduci prætendatur, quod
certam non recipit regulam generalem cuicumque
casui applicabilem, cum juxta generalem omnium
conjecturalium quæstionum naturam, in singulis casi-
bus, ex eorum individuis circunstantijs decisio pen-
deat,Potissimè verò, ubi legatum non omnino volun-
tariam,sed necessariam,vel quasi,causam habeat;Quia
nempe ad conscientiæ exonerationem,Sive ad antido-
ralem remunerandi obligationem,aliamve causam,quæ
aliquam habeat specialem rationem, legatum referri
valeat, discrete ab alijs, quæ affectionis volontarium
habeant motivum; Sive ubi ratio sanguinis,vel alia,
specialitatem aliquam inducat.

Quæstione cadente,an generaliter pia causa in con-
cursu prophanæ hanc habebat specialitatem, vel po-
47 tius æquale contributum inter pia, & prophana lega-
ta intret;Idque varias habet opiniones,diversasque re-
cipit distinctiones in prupria sede recensitas, non de
facili sub compendio explicabiles.

Alia etiam quæstiune inter æque pia,vel æque pro-
48 phana legata cadente, ubi diversa sit legatorum con-
ditio,seu qualitas,quia nempe alia sint specierum,alia
verò quantitatis,quod pariter varias haber opiniones,
diversasque recipit distinctiones,à quibus decisio pen-
det; Adhuc tamen verisimilis, vel aliàs conjecturata
voluntas, totum facit. P.

P. *de his omnibus in materia contributi hoc tit.disc.35.*

Ademptionis item, vel reformationis quæstiunes
49 frequenter cadunt certam non recipientes regulam,
nisi eam,ut in dubio præsumendæ nont sint,omnisque
pro earum exclusione capi debeat interpretatio; In
reliquis etenim,totum est facti,ac voluntatis, ex facti
qualitate decidendum. Q.

Q. *de hac materia ademptionis hoc tit.disc.32. & disc.
49. cum seqq.*

Ubi verò geminata ejusdem testatoris dispositio
50 accedat erga eumdem legatarium, frequentiores ca-
dunt quæstiones,an scilicet posterior, prioris ademp-
tiva,seu impletiva,vel potius accumulativa sit, adeout
utrumque legatum debeatur; Sive ubi disponens, qui
supervivat,erga legatarium alium per actum inter vi-
51 vos liberalitatis, ac benevolentiæ actum exerceat, il-
lumque finem impleat, ad quem ultima voluntas di-
recta sit.

Super his autem,ac similibus,pariter certa compen-
diosa regula statui non potest, cum totum pendeat à
singulorum casuum circunstantijs,ex quibus verisimi-
lis volontatis probationes, vel argumenta resultent;
52 Licet enim aliquæ generales desuper habeantur pro-
positiones, an in unica, vel diversa scriptura disposi-
tiones contineantur;Sive an prior benevolentiæ aug-
mentum vel decrementum intermedio tempore rece-
perit; Aut an utraque eamdem habeat expressam, vel
saltem implicitam causam, vel rationem; Vel an id,
quod in utraque continetur, sit reiterabile,atque mul-
tiplicationem admittat;Attamen istæ, similesque ge-
neralitates,bene operativæ sunt, ubi voluntas omnino
incerta sit,unde propterea,facti adjutorio cessante,cum
regulis,ac præsumptionibus juris, quæstionem decide-
re oporteat;Sive ubi argumentis, & conjecturis hinc
inde colluctantibus,quæstio sit de præponderantia,cui
regularum juris assistentia magnum præbet pondus,
vel fomentum. R.

R. *de his omnibus,& an secunda dispositio sit adempti-
va,vel impletiva hoc tit.disc.49. cum plur.seqq.*

Caduci quoque, & caducitatis quæstiones cadunt,
Notabili tamen differentia inter unum casum, & alte-
rum cadente,ad affectum substitutionum,& an ea,quæ 53
in legatu contiuentur, ab hæreditate avulsa censean-
tur, vel potius adhuc in ea existant; In casu etenim
caducationis ista posterior pars verificatur, secus au-
tem in casu caducitatis, quæ præcedentem supponit
acquisitionem, quam caducatio negat, ac si legatum
factum non esset, ob lungam diversitatem effectuum,
ex una,vel altera specie resultantium, ut magis distin-
cte in sua sede advertitur. S.

S. *hoc tit. disc. 29. & 30.*

Ad id autem dignoscendum, eadem in legatis di-
stinctio intrat,quæ in fideicommissis, alijsque univer-
salibus,etiam directis dispositionibus habetur, an sci-
licet modalis,vel conditionalis dispositio sit; Ubi ete- 54
nim de conditionali agatur, quæ à conditionis puri-
ficatione perfectionem, ac essentiam recipiat, adeout
acquisitionem impediat,ejusque principio se opponat,
conditionis defectus, vel non implementum, sive cul-
posum sit,vel casuale nil refert,ideoque caducationem
causat; Ubi verò modalis, adeout juris jam quæsiti
amissionem, seu privationem importet, cum speciem
pœnæ id redoleat, culposa contraventio requiritur, ut
locus fiat caducitati, cujus terminus intrat; Ideoque
ad restitutionis in integrum, vel alicujus excusationis
præsidium confugere conceditur,quod priori casu ne-
gatur. T.

T. *hoc tit. disc. 43. & 58. sub tit.de testam.disc.73.&
sub tit. de fideic. disc. 154.*

Ad plures alios effectus ista distinctio quoque ni-
mium confert; Potissime verò, ubi de ijs conditioni-
bus agatur, quas lex reprobat, atque pro non scriptis 55
haberi mandat,ut [exempli gratia] sunt illæ,quæ vi-
duitatem inducant,sive libertatis matrimonij, aut ele-
ctionis vitæ religiosæ præjudicium contineant, cum
facilius in casu, quo resolutivæ sint, quàm in altero
quo sint suspensivæ,rejiciantur,ac vitientur, in altero
autem vitient; Ob eam notabilem differentiam, quæ
inter juris quæsiti amissionem, & quærendi impedi-
mentum dignoscitur. V.

V. *locis proxime citatis.*

Alter effectus est retrotractionis, pro restitutione
scilicet fructuum, seu totius emolumenti, quod inte-
rim perceptum sit,ut in casu conditionis intret, secus 56
verò in casu modi, ut frequens disputandi occasio po-
tissimum præbet in ijs legatis,alijsque dispositionibus,
quæ sub viduitatis præcepto uxoribus fiant, sive ad
instar, in alijs, quibus eadem ratio congruat.

Majores itaque desuper,facti,seu applicationis, esse
solent quæstiones, quando scilicet, in uno,vel altero
casu esse dicamur, quoties non omnino clara, & ex- 57
pressa sit voluntas, quæ omnes dirimit juris quæstio-
nes.

Quamvis autem desuper magna dignoscatur sen-
suum, sive opinionum varietas;Plerisque grammatica-
libus verborum,vel clausularum, ac dictionum sensi-
bus,vel legalibus significationibus principaliter inhæ-
rentibus, ideoque nimium quoque laborantibus su-
per gerundiorum, ac participiorum resolutionibus,
cum similibus frigiditatibus, ac ineptijs.

Verius tamen est,ut rei veritas, vel substantia vo-
luntatis attendi debeat,an.s. implementum,acquisitio-
nis

nis initio se opponat, illudque impediat, vel suspendat; sive lex ob disponentis voluntatem, suspensum, vel impeditum cum retrotractione fingat; Vel potius idem implementum acquisitionem subsequi debeat, illamque supponat velut necessarium antecedens, adeout juris jam quæsiti contraventio, pœnalem amissionem, seu privationem causet. X.

X. *locis proximè cit. & præsertim discur.* 154. *de fideicomm.*

Cumque tempus, vel casus, ad duplicem effectum adjici soleat; Vel scilicet, ut substantiam dispositionis percutiat, ideoque interim, quod ejus purifi-
58 catio sequitur, perfectionem impediat, atque conditionem facere dicatur; Vel solum exequutionem, ejusque dilationem, ipso actu ab initio puto, ac perfecto existente, Hinc propterea, involuta pariter quæstio est, an & quando mortis, vel ætatis, seu nuptiarum tempus, alteriusve casus purificatio, conditionem faciat, necne, quod ex variis distinctionibus, non de facili sub compendio explicabilibus, decisionem recipit, ideoque in sua sede quoque videndum est. Y.

Y. *hoc tit. disc.* 3.58. *& seqq. & dicto disc.* 73. *de testam.*

Atque hanc, transmissionis, vel respective caducationis, alter effectus resultat, ut in casu quo sub-
59 stantiam percutiat, atque conditionem faciat, mors legatarij, quæ ante conditionis purificationem sequatur, transmissionem impediat, atque caducationem indueat, nisi testantis voluntas aliud suadeat, secus autem, ubi dilationem solum, vel exequutionem concernat. Z.

Z. *ibidem.*

Generaliter item lege fideicommissis particulari-
60 bus legata exæquante; Hinc ea, quæ in fideicommissorum sede super vulgari, vel fideicommissaria, aliave substitutionum specie, vel super caducitate, seu caducatione habentur, legatis quoque congruunt. A.

A. *sub tit. de fideicomiss.*

Amissionem quoque legatorum, lex, in pœnam temeritatis induxit eorum, qui propria sibi auctoritate
61 jus dicunt, bonaque legata capiunt, cum illa ab hæredis manu capi debeant; Nisi testator hanc tribuerit licentiam; Sive legatarius absque vitio in rei legatæ possessione sit, ex alio titulo, quem sibi mutet, quod etiam absque expressa declaratione factum esse, lex præsumit; Aut quod, Ecclesiæ, vel piæ causæ favor eamdem tribuat licentiam; Seu quod certa detractionum incompetentia, vel canonica æquitas, inanem non permittat circuitum; Adhuc tamen, his, vel similibus limitationibus cessantibus, vitiosa quidem reputatur possessio, ut legatarium non faciat hæredi legitimum contradictorem, non autem, ut hanc pœnam incurrat, rato, vel numquam ad praxim redigi solitam, cum qualibet causa pœnam excuset. B.

B. *de his etiam sub tit. de fideicom. & sub tit. de judic. ad materiam legitimi contradictoris.*

Diminutionis legati quæstiones quoque inter hæredem, & legatarium oriri solent, quamvis hæredi-
62 tas idonea sit, neque detractiones, legatorum integro implemento impedimentum præstent; Ubi scilicet de legatis agatur specierum, quæ censibus, aliisque oneribus subjecta sint, quæ illarum valorem, sive utilitatem minuant, an ad hæredem, vel ad legatarium spectent; Idque [cessante testatoris voluntate, cui semper deferendum est] ex oneris qualitate recipit determinationem; Ubi etenim mere reale sit, ut in canonibus, ac livellis, vel censibus reservativis, aliisque vere realibus responsionibus, id verificari dicitur, planum est legatarij onus esse; Et è converso, planum est onus esse hæredis, ubi de simplicibus hypothecis generalibus, vel specialibus ab ipso testatore contractis agatur, pro debito generis, vel quantitatis; C. [Ubi etenim pro hypothecis à tertio rei legatæ priori domino molestias legatarius recipiat, evictionis quæstionem potius id percutit;] nisi legatum sit universitatis, quæ tam activa, quàm passiva jura secum trahat, cum nunc ad legatarium non autem ad hæredem onera pertineant. D.

C. *hoc tit. disc.* 38.

D. *eod. disc.* 38.

Tunc itaque juris dubietas cadit, quando de illo mixto agatur onere, quod ex consignativo censu resultare dicitur, quia nempe pro pecunia ad Apostolicarum Constitutionum præscriptum super ea re tanquam fundo, census sit constitutus; Atque ubi, non ab ipso testatore onus adjectum sit, sed à tertio, quod in testatorem translatum sit causative, ipsius scilicet rei occasione, adeout, cao sativum, vel occasionale onus dici valeat; Verius est, ut ad legatarium pertineat, quasi quod testator id, quod sibi competat, seu eo modo, quo ipse rem possidet in legatarium transferre voluerit; Si verò ab ipsomet, vel ab alio, cujus personam universali hæreditario jure ipse testator gerat, imposition facta sit, opinionum non modica scissura cernitur; Ea verò probabilior videtur, quæ hæredi potius, quàm legatario onus defert, nisi diversæ voluntatis argumenta, quæ ex ipsius rei, ac respective oneris qualitate præsertim derivent, aliud suadeant. E.

E. *dicto disc.* 38. *& sub tit. de censib. disc.* 18.

Evictio legatorum, regulariter non præstatur, nisi testantis voluntas aliud suadeat, sive onerosam, at- 63
que correspectivam causam habeat, pro qualitate facti, cujus potius, quàm juris est quæstio, pro facti qualitate decidenda. F.

F. *hoc tit. disc.* 7.

An proprium item, vel alienum legatum sit, sub quæstione cadere solet, adeout legatario, ad hæredita- 64
ria testantis bona non competat actio, quia nempe, in alienæ voluntatis exequutionem, ita legatum conceptum sit, ut alterius potius quàm ipsius testantis legatum dicendum veniat, idque ex facti qualitate, ac circumstantiis determinationem recipit. G.

G. *hoc tit. disc.* 57.

Per voluntariam autem rei legatæ alienationem, sive per necessariam, cujus pretium in aliam re ero- 65
gatum sit, an ademptio resultet, vel potius alterius rei subrogatio, quæstio est, quæ pariter certam non recipit regulam, cum à facti qualitate verius decisio manet; Quamvis enim aliquæ desuper habeantur generales regulæ, vel propositiones, illæ tamen pro norma potius deserviunt, ut dispositionis voluntas desumatur, ut in sua sede advertitur. H.

H. *hoc tit. disc.* 48. *&* 55.

Contriburi quæstio, inter hæredem, & legatarium 66
quoad bonorum, cadere solet, super aliorum legatorum, ac onerum implementum, an scilicet æqualis eorum concursus esse debeat, vel potius totum sit hæredis onus, quod varias habet opiniones; Probabilior autem videtur ea, quæ utrumque obligat, nisi argumenta accedant, quæ diversam arguant voluntatem, quæ totum facit. I.

I. *hoc tit. disc.* 72.

An autem cessante legandi causa, legatum cesset, quia nempe tutori, vel curatori, sed educatori factum fu, varias recipit distinctiones atque facti, & voluntatis quæstio est, ex facti circumstantiis decidenda. K.

K. *hoc tit. disc.* 22. *&* 23. *& de servit. disc.* 50. *&* 52.

I V.

De legatis piis, eorumque privilegiis; Et de legatariorum capacitate, vel incapacitate, seu indignitate; Et de facultatibus exequutorum, sive illorum, qui sint de jure exequutores, ut sunt Episcopus, vel Fabrica Sancti Petri, & de istius facultatibus.

EA omnia, quæ prophanis legatis favorabilia sunt, plis congruere quoties legatarii incapacitas non 67
obstet, de jure non dubitatur, cum à minus favorabilibus,

bilibus, minusque privilegiatis, ad favorabiliora,
magisque privilegiata, favorabile argumentum in-
trет, non autem odiosum; Ideoque super iis eadunt
quæstiones, quæ prophanis, vel temporalibus legatis,
per legem denegata piis, ex speciali favore, vel pri-
vilegio, competere contendatur.

68 Duplex itaque defectus, vel imperfectio, in legatis,
aliisque ultimis voluntatibus dignosci solet, volunta-
tis scilicet, ac solemnitatis; In iis itaque voluntatis
defectum respicientibus, [quidquid aliqui male opi-
nentur]nullus est piæ causæ favor; In eo solum con-
siderabilis, ut ejusdem integræ, ac validæ, sed am-
biguæ voluntatis interpretatio, magis lata, benigna-
que fiat interpretatio, quàm in prophanis facienda
esset, quoniam defectus est naturæ, cui legis po-
sitivæ privilegia non dispensant, ut generaliter in te-
stamentorum, aliarumque ultimarum voluntatum
sede, occasione legatorum quoque advertitur. L.

L. *sub tit. de testamen. pluries.*

In aliis autem, quæ juris positivi solemnitates
69 percutiant, iste favor nimium operativus est, omnia-
que supplet ab eodem positivo jure manantia, cum
sola naturalis veritas, vel probatio attendenda ve-
niat. M.

M *ibidem proximè.*

Idemque generaliter in iis omnibus, quæ ab eo-
dem jure positivo, ex ejus auctoritate, non au-
tem pro divini, vel naturalis juris observantia, vel
70 declaratione manant, dicendum est; Puta circa ea,
quæ patriæ potestatis defectum, vel inofficiosi que-
relam, seu verborum vim, ac operationem concer-
nant cum similibus N.

N. *Ibidem proximè.*

Qualia verò singulariter fiot privilegia, vel effec-
tus, qui ex hac generica theorica resultant, compen-
71 dio incongruum est recensere, cum formalem exigat,
ac particularem tractationem, ab aliis jam peractam;
Potissime quia non legatis tantum, sed etiam direc-
tis, ac obliquis dispositionibus universalibus, aliis-
que dispositionibus ea communia sunt; Atque ex hac
generica theorica, seu distinctione vir sensatus,
omnium singularium privilegiorum competentiam
recte comperiet.

Legatarii verò incapacitas, pias etiam, quamvis
alias validas, ac perfectas dispositiones, inutiles
quandoque reddit, quia nempe, de illis agatur Re-
72 ligionibus, vel Religiosis, in quibus, ob arctum
paupertatis institutum, tam in particulari, quàm in
communi, acquirendi, ac retinendi incapacitas ac-
cedat; Tunc etenim, dato substituto, vel alia favore
hæredis dispositione accedente, quatenus præcisum
legati implementum non sequatur, inutile remanet
legatum, atque pro non scripso habendum est, ex le-
gatarii defectu: Eo modo quo illud remanet lega-
tum, quod personæ in rerum natura non existenti,
vel ante testatorem defunctæ, fiat.

Ubi verò nullus detur substitums, nullaque alia
73 favore hæredis accedat dispositio; Cum piæ disposi-
tiones, ad Deum, vel propriam animam primario di-
rectæ censeantur, unum verò, vel alterum pium opus,
demonstrative, atque pro modo exequendi adjectum
dicatur; Hinc proinde, per loci Episcopum, utpote
piarum dispositionum legalem exequutorem, aliis piis
operibus, [non autem sibi, nec suis] eadem pia dis-
positio applicabitur. O.

O. *de testam. disc. 24. & in aliis.*

Per Apostolicas autem Constitutiones, in aliqui-
bus præsertim Italiæ partibus, vel Ditionibus, cu-
mulative cum Episcopo, istoque non bene prævenien- 74
te, Fabrica S Petri has explet partes exequutoris, sibi
ipsi etiam, ad earumdem Constitutionum, aliarum-
que ejus auctoritatum normam, in toto, vel in parte
applicando id, quod juxta testantis desiderium appli-
cari non potest; Vel quia legatarii incapacitas id pro-
hibeat; Vel quia ejusdem incertitudo id impediat;
Vel quia ad opus volitum non sufficiat. P.

P. *tit. de fideicomm. disc.* 108. *de testamen. disc.* 22.
& 23.

Aliorum verò, quæ particularium exequutorum
ab eodem testante destinatorum, ac Episcoporum, & 75
Fabricæ potestatum cernant, aliqua compendiosa
mentio in testamentorum sede habetur, cum eadem
sit generica ratio, ac potestas. Q.

Q. *tit. de testamen. disc.* 68.

Non semper tamen, Religiosorum, ac Religionum
præfatum arctum paupertatis votum, etiam in com-
muni profitentium, incapacitas viget, pia legata as-
sequendi, vel retinendi, cum in aliquibus, retentio- 76
nem perpetuam ad redditum, non autem assequutio-
nem pro erogatione in quotidianos usus, ea percu-
tiat; Sive in iis etiam, quæ omnimodam assequendi
incapacitatem habeant, ea solum viget, ubi ipsorum
Religiosorum provisionem dispositio concernat, adeo
ut diurnæ mendicitati ex quæstuatione id adversetur;
Secus autem ubi, Ecclesiæ, vel Conventus fabricam,
& ornamenta, sive sacristiæ sacram suppellectilem,
aut infirmariæ, vel librariæ usum concernat, ut in
Regularium sede advertitur. R.

R. *sub tit. de Regular. disc.* 35.

Aliæ quoque, in legatis, aliisque ultimis volunta-
tibus incapacitates legatariorum, sive passivæ intesta- 77
bilitates in jure habentur, quarum aliquæ in testa-
mentorum sede habentur; Et præsertim quæ in spu-
riis, potissime verò in iis, qui ex damnato coitu pro-
geniti sunt, dignoscitur, ultra id, quod alimentorum
obligatio exigat. S.

S. *sub tit. de testam. disc. 52. & seq. &* 74.

Quamvis etenim plures, legatorum, aliarumque
dispositionum indignos lex reputet, ut sunt testato-
ris occisor, vel quia alias eum gravi injuria affecerit, 78
ac similes; T. Attamen non semper id importat in-
capacitatem, cum indignitatem; quandoque causet;
Ut etiam in testamenti impugnatore habetur. V.

T. *dicto tit. de testam. disc.* 55.

V. *hoc tit. disc. 24. & d. disc. 55. de testam.*

Nimium autem refert, an incapax, vel indignus
quis existat, cum incapacis respectu, inutile re-
maneat legatum, atque pro non scripto haben-
dum sit, perinde ac si factum non esset, ideoque
bona per jus non decrescendi, ut in hæreditate re-
manent, vel ad substitutum deferuntur, qui propte-
rea ex secundo primus efficitur; Indignus autem
acquirit, sed ab eo, quod jam quæsitum est, fiscus
aufert. X.

X. *tit. de Regal. ad materiam confiscationis disc.*
560.

De aliis verò, de quibus in praxi tractare occa-
sio non præbuit, apud suas sedes, qui cupit, per-
quirat, cum non totius materiæ per speciem abso-
lutæ tractationis, sed eorum, de quibus agere con-
tigit, compendiosam insinuationem, isti labores
contineant.

D. JOAN.

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LVCA

DE SUCCESSIONIBUS AB INTESTATO ET DE STATUTIS.

PERUSINA SUCCESSIONIS,

Pro JACOBO, ET PETRO PAULO DE MUSCOLIS

Cum LEOPARDA, ET HORTENSIA.

Responsum pro veritate.

De Statuto Perusino super successionibus ab intestato, decernente successionem patruis, eorumque descendentibus, una cum sorore, & matre; An locum habeat, quando nullis patruis existentibus, adsint solum patrueles; Et an hujusmodi Statuta excludentia fœminas, & cognatos propter masculos, & agnatos respective, censenda sint odiosa, & exorbitantia, vel potius favorabilia, adeo ut benigne interpretanda sint.

SVMMARIVM.

1 *Quales sint quæstiones cadentes in successionibus ab intestato.*
2 *Refertur Statuti dispositio.*
3 *Facti series, seu casus controversi.*
4 *Quod punctus esset nimium ambiguus.*
5 *Quomodo in ambiguis quæstionibus de jure debeat responderi.*
6 *Qualis videatur sensus, vel intellectus magis probabilis Statuti.*
7 *De differentia an sit unica successio, vel considerentur duæ diversæ.*
8 *Statuta in materia successionis continent testamentum legis.*
9 *Vbi vocantur plures lineæ, vel plura genera, quomodo attendatur proximitas gradus.*
10 *Non vocatus à Statuto, censetur exhæredatus.*
11 *Quando aliqui sient demonstrative potius, quàm taxative.*
12 *Statuta exclusiva fœminarum, vel cognatorum non sunt odiosa, sed potius favorabilia.*
13 *De ratione dictæ conclusionis, & de historia legali super antiquo more succedendi.*
14 *De differentia inter non usum initiativum, & præscriptivum legis.*
15 *Ex usu fideicommissorum edocemur de moribus regionis.*
16 *Declaratio non importat novam dispositionem.*
17 *Quod in dubio sit capienda interpretatio favorabilis masculis, vel agnatis.*

DISCURSUS I.

NUllæ, vel nimium raræ sunt in foro quæ- 1
stiones, super successionibus ab intestato, in solis terminis juris communis, quoniam, si quæ antiquitùs inter Scribentes aderant; Attamen ex eo quod per Tribunalia, una opinio usu magis recepta sit pro regula; Altera verò opinio recepta est pro limitatione, hinc proinde videntur hodie remanere scholarum, & academiarum pabulum; Ut potissimum videmus in ea antiquiorum adeo celebri, & agitata quæstione inter *Accursium*, & *Azzonem*, an plurium prædefunctorum fratrum nepotes cessante concursu patrui, succedant in stirpes, vel in capita, dum hodie receptum est, ut cessante necessitate repræsentationis, successio sit in capita, Ac etiam in altera ad materiam text. *in l. quod scitis Cod. de bonis quæ lib.* vel ad materiam text. *in l. si infanti Cod. de jur. deliber.* cum similibus.

Frequentes autem fori hodiernæ controversiæ sunt, super intestatis successionibus ratione juris statutarij, vel consuetudinarij in casibus, qui non bene ab eo fuerint explicati.

Cum autem Statutum Perusinum *Rubr. 45. lib. 2.* inter alia disponat ut aliquo sine filiis, vel fratribus
moriente, superstitibus sororibus utrinque conjunctis, 2
& patruo, seu patruis, eorumque descendentibus, isti una cum sororibus ad successionem admitti debeant; In altera verò parte disponat ut moriente pariter aliquo sine filijs, vel fratribus, superstite matre, seu ascendentibus per lineam maternam, & patruis, uno, vel pluribus, ac præmortui patrui filijs, vel descendentibus, in medietate bonorum morientis succedat mater, vel avia paterna, vel ascendentes per lineam maternam juris ordine servato, & in alia medietate, patrui, unus, vel plures, ac præmortuorum filij, & descendentes in stirpes, exclusis fratribus, & sororibus uterinis, necnon avunculis, materteris, & amittis, expresse declarando casum, in quo adesset mater, ac soror utrinque conjuncta, & patrui, ut omnes æqualiter succedant.

Casus autem dederit mortem Sebastiani de Muscolis, superstitibus Leoparda matre, Hortensia sorore 3
utrinque conjuncta, & Jacobo, ac Petro Paulo Vincentij patrui prædefuncti filijs; Hinc orta est quæstio, an isti, ob nullius patrui existentiam, admittendi essent ad æqualem successionem, una cum matre, & sorore; Atque desuper pro veritate consultus

Respondi, quod adeo dubius reputatus fuerit iste articulus plene tractatus per DD. Perusinos nempe *Eugen. consil.* 57. *lib.* 2. substinentem jura patruelium, *& Honded. cons.* 1. *&* 2. *lib.* 1. substinentem eorumdem exclusionem ad favorem matris, & sororis, ut introducta in Rota eadem quæstione per dictos Consulentes disputata, causaque pluries proposita, capi non potuerit resolutio, unde propterea controversiæ finem dedit concordia, ab eodem Tribunali insinuata, vel demandata, ut in nimium ambiguis quæstionibus, stylus commendabilis est Tribunalis faciendi.

Hinc proinde dixi, temerarium videri, determinatum judicium pro veritate desuper tradere, cum
5 solum in hujusmodi casibus, Consulentis partes esse videantur, respondendi de proprio judicio, & quomodo ipse, si Judicis partes gereret, decerneret; Et juxta quem respondendi modum, frequens est mea consuetudo, potissime verò in materijs conjecturalibus, in quibus conjecturarum pondus, vel efficacia, certam, determinatamque regulam non recipit, sed ut sæpius *sub tit. de fideicommissis*, ac alibi habetur, id pendet a singulorum casuum individuis circunstantijs, pensandis ex prudenti Judicis arbitrio, quod etiam in ijs, qui solam justitiam, ac veritatem præ oculis habeant, pro ingeniorum varietate, frequenter varium esse solet.

Probabilior autem mihi videbatur opinio *Eugenij* pro patruelibus, tam ex rationibus, ac fundamentis
6 per eum docte deductis, quæ recte intuenti, solida, & stringentia, ac adæquata videntur, potius quàm alia deducta *per Honded. dicto cons.* 1. *&* 2. apud quos, absque superflua repetitione videri possunt; Quàm etiam, ac principaliter, quia Statutum non constituit in unica successione, seu patrimonio hujusmodi personarum concursum, sed dividendo in duas partes hæreditatem, distinguere voluit utramque lineam, agnationis scilicet, & cognationis, atque constituere duas successionum causas omnino diversas, ut in una medietate succedat, vel mater, vel avia, vel ascendentes per lineam maternam, non data distinctione numeri personarum; Et in alia medietate succedant patrui, unus, vel plures, seu prædefunctorum filij, & descendentes in stirpes, pariter absque differentia numeri, quoniam comparative ad aliud genus maternum, id nihil refert, dum tantum capiunt decem, vel viginti, quantum caperet unus, servando solum ordinem successionis inter seipsos in quolibet genere; Eo modo quo, vocatis æqualiter ab initio duabus lineis, vel personarum generibus, tantum obtinet una linea, in qua adsit unus, vel duo, quantum alia, in qua adsint centum, ut infra, atque advertimus pluries *sub tit. de jurepatr.* ac etiam aliquando *sub tit. de fideicommiss.*

His autem sic stantibus, nullatenus intrare videntur
7 tur propositiones, ac regulæ generales deductæ *per Honded.* in materia Statutorum excludentium masculos propter fœminas in gradus æqualitate, quoniam illæ procedunt in concursu personarum insimul ad eamdem hæreditatem, vel successionem venientium, quorum una, alteram ratione proximitatis excludere prætendat; Secus autem ubi finguntur duæ successiones pro diversis personarum generibus, juxta ea, quæ in proximis terminis consimilis distinctionis habentur deducta locis citatis, ac etiam *hoc eodem tit. in Reatina disc.* 125. quoniam non curatur numerus, vel qualitas personarum omnium per unicum simultaneum concursum, utriusque lineæ, seu generis, sed solum ille consideratur inter personas cujuslibet lineæ discretivæ.

Hujusmodi etenim statutariæ dispositiones dicun-
8 tur continere testamentum legis *Bald. cons.* 505. *num.* 1. *lib.* 4. & cæteri *per Rot. apud Cels. decis.* 248. *num* 11. *edita in dicta Reatina, disc.* 12. Unde propterea, si testator ab initio per nomen collectivum duas diversas lineas constituat, seu duo distincta personarum genera vocet, cum distinctione portionum, quia nempe ad unam medietatem vocet unum genus, & ad alteram medietatem alterum, cum successivo fideicommisso, tunc eveniente casu, juxta magis communem, 9
& probabilem opinionem, non curatur proximitas omnium utriusque generis, sed attenditur solum illa generis proprij, in qua sufficit esse proximior in sua linea, seu genere, quamvis comparative ad personas alterius generis, esset remotior, quoniam per subingressionem in gradum corruptum sui ascendentis, ita fit proximior, atque sufficit esse talis in sua linea ab initio, per testatorem constituta, & distincta, ut cæteris relatis, *Odd. cons.* 19. *num.* 58. *cum seqq. Menoch. cons.* 124. *num.* 78. *Giovagn. cons.* 26. *num.* 6. *lib.* 1. *Rot. dec.* 96. *post Merlin. de legitima* aliàs *dec.* 198. *par.* 4. *rec. tom.* 2. & habetur *sub tit. de fideic. disc.* 17. *&* 18. & in alijs.

Et licet retento eodem axiomate, ut ordo successionis ab intestato, continere dicatur testamentum legis
communis, vel municipalis, intret objectum, quod qui 10
non reperitur in hujusmodi testamento vocatus, præteritus, seu exhæredatus censeatur, ut ex *Bald. dicto cons.* 205. *lib.* 4. *&* 473. *lib.* 5. habetur in superius allegata *dec.* 248. *Cels.*

Ponderabam tamen, quod hoc objectum in proposito non intraret, cum Statutum non præterierit, sed expresse vocaverit patruorum prædefunctorum filios, ac descendentes, ideoque iste personarum ordo dici non potest neglectus, vel omissus, sed potius expres-
sus; Nil obstante quod in ejus vocatione supponatur 11
existentia patrui, quoniam illa non enunciatur taxative, quasi quod in eo tantum casu, & non aliàs istud personarum genus vocatum sit, dum nulla penitus congrua ratio id suadere videtur, sed solum quoad ordinem succedendi inter se, ut scilicet tali casu, prædefunctorum filij, vel descendentes in stirpes, non autem in capita successionem prætendere valeant; Ideoque non est extendere Statutum ad casum omissum vel ad personas non vocatas, ut credit *Hondedeus*, qui super hujusmodi extensionis regulari denegatione multum insistit, sed est solum interpretari, ut expressa vocatio hujusmodi personarum non cesset, ob cessationem illarum, quarum existentia quoque à Statuto considerata est.

Fortius verò, quia non agitur de Statuto odioso, ac
vere exorbitanti (quo casu strictius in materia exten- 12
sionis, vel comprehensionis proceditur,) sed potius reversio ad jus, quo Romani magis vivebant, vel conservativo morum Italiæ, de tempore, quo jus civile inventum est. & consequenter, vel favorabile, vel non odiosum censendum venit, ut de hujusmodi Statutis exclusivis fœminarum, vel cognatorum propter masculos agnatos, quod non sint odiosa, neque adeo stricte, & rigorose attendi debeant, ut sunt alia odiosa, & exorbitantia, cæteris allegatis habetur *apud Gratian. discept.* 449. *num.* 43. *Rota dec.* 188. *num.* 15. *dec.* 548. *num.* 8. *par.* 1. *rec.* 438. *par.* 4. *tom.* 2. *Add. ad Buratt. dec.* 6. *in fine.*

Et quidem, ut sæpius infra *hoc eodem titulo*, & sub altero *de testamentis*, ac alibi advertitur; Pro meo sensu fabulosum, ac erroneum videtur illud assumptum, quod per ora pragmaticorum ita volitare solet, ut hujusmodi Statuta exorbitantia, & juris communis correctoria sint, ex eo quod adversentur juri novissimo *Justiniani* dirimenti differentiam sexus, ac agnationis; & cognationis; Siquidem attentis occidentalium regionum moribus, præsertim verò Romanorum, totiusque Italiæ, potius dictum jus novissimum, exorbitans, atque contrarium censendum est, hujusmodi verò statutarium, nostris moribus magis adaptatum est, ac favorabile.

Quamvis enim DD. præsertim Institutionum glo-
sarores,

satores, ac præcipue illi moderni scholastici, qui lega-
13 li, eruditionis ac temporum supputationi magis inhærent, longas retexerint quæstiones, quid nam verius disponerent leges 12. tabularum, ac media jurisprudentia, (quæ lex *Vaconia* dicitur) sive Prudentum interpretatio; Aut Prætoris æquitas cum remedio possessionis bonorum, vel Imperatorum Constitutiones, ab Augusto initium sumentes; Atque in hoc ijdem eruditionis professores, nimium certent ad notata *per Gotifred. Misinger. Piccard. Harprect.* & alios *in §. cæterum instit. de legit. agnat. success. Albert. Brun. de statut. exclusiv. art. 2.* & alios de quibus *Cyriac. controv. 333. num. 26. & seqq.* Atque præter causæ necessitatem, & cum aliqua forte inutili evagatione agitur *in Firmanu fideicommissi. . . . . . 1671. coram Albergato*; Hoc unum tamen certum est, quod novissimis temporibus, in quibus, sub Constantino Magno, sequuta est Sedis Romani Imperij translatio ad Constantinopolitanam Civitatem, in Urbe vivebatur eo jure, quod masculos agnatos vocabat, non autem fœminas, vel cognatos, atque ita continuatum est usque ad tempora Justiniani, qui omnem sexus, ac agnationis, vel cognationis differentiam substulit; Verùm, juxta legalem historiam sæpius enunciatam præsertim *sub tit de servit. disc. 1.* latius verò actam *per Valentin. Forster. inter tract. magn. tom. 1.* istæ novissimæ leges Justiniani, quinimo omnes, juxta ejus compilationem, vel nullatenus cognitæ fuerunt Italiæ tunc à Vandalis, & Ghotis, alijsque barbaris nationibus jam pene devastatæ, ac oppressæ; Vel si cognitæ fuerunt postmodum ex Longobardorum, aliarumque dominantium exterarum nationum Romani Imperij nomini, & dignitati infensarum, legibus, ac prohibitionibus, sub oblivione sepultæ fuerunt, per sex sæcula, & ultra, vivendo; Vel cum legibus Longobardorum, quæ fœminas, vel per eas cognatos excludunt; Vel cum legibus, & usibus particularibus, idem disponentibus, ideoque ista Provincia, ejusque populi hoc jure vivebant.

Cumque sequuta in duodecimo sæculo nostræ Salutis, casuali dictarum legum civilium inventione, eisque receptis, compertum esset, quod ex litterali earum sensu, (ad hæc non reflectendo,) primi Glosatores, ac interpretes, dictum jus novissimum Justiniani editum in Græcia, hujus regionis moribus oppositum, ad praxim deducerent; Hinc proinde, vel renovando antiqua Statuta, seu consuetudines, quæ ante dictam inventioné in singulis Civitatibus vigebant, Vel ita declarando animum non acceptandi leges civiles in hac parte, Per Statuta fere ubique prodita, etiam in ipsamet Romana Civitate, eorum animum populi declara-
14 runt, adeo ut non sint nova Statuta juris communis jam recepti, ac practicati correctoria, sed potius impeditiva primævæ ejus receptionis, & usus, juxta distinctionem non usus initiativi, ac alterius destructivi, de qua *eodem disc. 1. de servit.*

Et consequenter, clarus error videtur istos terminos correctionis, ac exorbitantiæ, adhibere, cum præsertim frequens usus fideicommissorum agnatitiorum
15 nos doceat, ut isti sint regionis mores, eodem themate retento; Potissimè quia Statutum in hac parte, non processit per viam novæ dispositionis, sed per viam declarationis, ut liquet ex illo verbo *declarantes*;
16 Qui etenim declarat, nil de novó disponit, sed quid jam dispositum sit, melius aperit, ad instar excutientia grana à spicis, juxta exemplum traditum *per textum in l. adeo ff. de acquir. rer. domin.* atque advertitur sæpius *sub tit. de donat. & sub altero de fideicommissi*, & alibi; Ideoque patrui stare dicuntur solum demonstrative ad præcedenter disposita, non autem taxative, seu moderative; Maxime dum utitur dictione *pariter*, quæ de sui natura est præcedentium repetitiva.

Istam itaque dixi mihi videri veritatem, quoniam in meo sensu, sufficit casum esse dubium, ut in dubio capi debeat interpretatio pro fœminarum, & cogna-
torum exclusione ad favorem agnatorum ob jam di- 17
ctam rationem, ob quam nunquam intellectum captivare potui ut acquiescerem nostrorum pragmaticorum traditionibus, ac rigoribus, cum quibus in hujusmodi Statutorum intelligentia procedi solet, ob dictum præsuppositum quod sint exorbitantia, & juris communis correctoria, dum jus civile non habemus in ratione auctoritativa Imperatoris, eo modo, quo editum fuit, sed potius in ratione usus, ac legum respective particularium cujustibet regionis, vel Principatus, ut sæpe in omni fere materia advertitur.

† AGitur in *hoc & seqq.* discursibus de Statutis exclusivis fœminarum, vel respective cognatorum, propter masculos, sive agnatos, de quibus actum quoque est *disc. 45. 47. 49. 50 & 51.* Et incidenter sparsim de eisdem agitur, præsertim *sub titulis de Fideicom. Testam. Legitima. alijsque detractionibus*, ac etiam *sub tit. de jurepatr.* ad diversos effectus, de quibus *locis citatis*.

PERUSINA SUCCESSIONIS

Pro ASTORRE BENINCASA.

Cum PHYLOMENA SORORE.

Casus decisus per Rotam pro Astorre.

De Statuto Perusino excludente fœminas propter masculos, dummodo eas dotent, in casu negligentiæ eas ad successionem vocante, seu reintegrante; Quomodo intelligatur; Et quæ mora in masculo ad hunc effectum requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *De consuetudine Neapolis masculiante fœminas exclusas.*
4 *Quod masculus etiam non requisitus, tenentur dotare fœminam excludendam.*
5 *Ille qui negligit dotare puellam usque ad ætatem 25. annorum, est in mora.*
6 *Laudatur resolutio, & de ratione.*
7 *De fide non præstanda Consulentibus, & præsertim* Ruino.
8 *Non est immorandum in verbis, sed attendi debet substantia voluntatis Statuti.*
9 *Quod masculus debeat constitui in mora, & non procedat conclusio de qua num. 5.*
10 *In heredem non transmittitur facultas implendi conditionem legalem*
11 *Hoc Statutum diversimodè disponit de successione materna, quàm de paterna.*
12 *De novis reformationibus post quam scripsit Corneus.*
13 *Datur regula quomodo intelligenda, & practicanda sit conclusio de qua, num. 5. & 9.*

DISCURSUS II.

PArentibus ab intestato defunctis, Astorres, Philo- 1
menam sororem in pupillari ætate existentem, in Monasterio educari curavit; Cumque ejus factæ nubilis, diversitas geniorum nuptias distulisset usque ad
ætatem annorum 30. in qua, nulla constituta dote, 2
inscio fratre, virum duxit; Statutum autem Perusinum exclusivum fœminarum propter masculos

Rubric 45. exclusionem demandet, dummodo frater sorori in cuugrue dotet, sin minus illa in successione cum eo concurrat; Hinc dicta Phylomena prætendendo, ut ob non adimpletam conditionem factus esset casus successionis utriusque parentis, judicium desuper instituit coram illius Civitatis Gubernatore, qui ad maternam successionem eam admisit, à paterna verò, stante dote per fratrem oblata, exclusit; Introductaque causa per appellationem *in Rota coram Albergato* ac dato dubio an mulieri appellanti paterna successio
2 debita esset (cum materna non controverteretur) *sub die 26. Novembris* 1660. negativa prodijt resolutio, cui actrix acquievit, ideoque causa ulteriorem progressum non habuit.

Hujus disputationis punctus erat, an hæc statutaria exclusio sub onere dotandi, dicenda esset conditionalis, adeo ut onus esset masculi excludere volentis, conditionem adimplere, priusquam successio agnoscatur, unde propterea etiam non requisitus, & sine aliqua mora, dotem dare, vel saltim offerre teneatur, Vel potius è converso necessaria sit interpellatio, per quam incurratur mora, quæ locum aperiat reintegrationi fœminæ, juxta quæstionem præ cæteris magis tracta-
3 tum per DD. Neapolitanus super interpretatione illius Consuetudinis quæ disponit ut fratre negligente maritare, ac dotare sororem intra ætatem 16. annorum, ea æqualiter cum masculo ad successionem admittatur, quod ibi sub vocabulo *masculiare* seu *masculinationis* explicatur, cujus Consuetudinis memio habetur *in Beneventana sub hoc tit. 26. disc. 26. & in Neapolitana sub tit. de dote disc.* 103.

In hoc autem, Scribentes pro actrice dicebant verius esse, ut id pro conditione adjectum sit, quodque
4 frater, etiam non requisitus, dotare, vel dotem offerre teneatur innixi auctoritati *Ruin. cons. 74. l. 2. num.* 12. & magis in specie auctoritati *Corn. cons. 300. lib.* 4. qui loquitur in specie hujus Statuti Perusini, cum quo pertransit *Rota dec. 264. par. 6. rec. repetit. apud Gilian. ad Statut. fol* 258. Et nihilominus quod ubi etiam contraria opinio tenenda esset super mora, adhuc illa
5 quidem magna contracta erat, quoniam ex ijs, quæ habentur in sua materia *sub tit. de dote disc.* 1. & 2. & 144. lex moram in maritando, ac dotando puellam supponit per lapsum ætatis 25. annorum, adeout licentiam illi tribuat etiam indigne nubendi, quinimo, & se prostituendi, multu igitur magis dum usque ad majorem ætatem annorum 30. id fuerat dilatum, atque major dilatio accessisset, nisi ipsa mulier absque fratris opera invenisset virum, qui eam sine dote ducere contentus fuit.

Contrarium, etiam in sensu veritatis, probabilius dicebam ego, scribens pro fratre, ideoque resolutio justa, beneque fundata visa est; Tum ex facti circum-
6 stantijs, dum ex hac parte justificabatur, quod frater plures invenerat, ac obtulerat dignarum nuptiarum occasiones, ab ipsa muliere recusatas; Tum etiam, quoniam quidquid dicat *Ruin. dicto cons. 74. lib.* 2. (cui sicut in ingenij acumine non immeritò inter Consulentes forte prima laus saltim post *Baldum* danda est,
7 ita etiam congrua videtur obtrectatio, quod pecuniæ nimium inserviendo, totum id, quod Partes volebant, sæpius sibi contrarius, probare curabat, ut in dies facere coguntur Advocati) unde propterea pro meo sensu perniciosus est Consiliorum usus, magnusque error videtur Judicantium, hujusmodi Consulentium auctoritati deferre, quoties non sint Consilia decisiva ad veritatem, quæ nimium rara sunt.

Omnino verius, magisque receptum est, ut mora vera requiratur mediante formali interpellatione; quoniam, ut bene advertit *Isern. in Constitutione Re-*
8 *gni* quæ incipit. *In aliquibus, quinta Columna post num.* 8. quoties Statutum non restringit exclusionem fœminæ ad jam dotatam, sed supponit futuram dotationem, immorandum non est in verborum formula vel subtilitate, quam pertinacibus relinquendam esse dicit, sed attendi debet substantia voluntatis statuentium, seu finis ab eis contemplatus, non curata distinctione, an verba importent modum vel conditionem; Et consequenter requiritur mora vera per judicia-
lem interpellationem cum præfixione termini *ut per* 9
Isern. ubi supra num. 50. Afflict. ibidem n. 3. & in fortioribus terminis dictæ *Consuetudinis Neapolitana*, quæ habet tempus præfinitum, unde intrare potest dispositio textus *in l. magnam Cod. de contrahend. & committend. stipulat. Afflict. in dicta constitutione in aliquibus 8. notab. num. 69. Molfes. ad consuetud. par. 4. q. 4. num. 6. Capyc. Latr. decis. 59. num. 23 ubi add. num. 13. & seqq. & decis. 125. n. 5.* Et habetur *dicto disc. 103. de dote,* Et generaliter *Gabr. cons. 5. num. 30. & seqq. lib. 1. & cons. 139. n. 5. & seqq. lib. 2. Fenzon. ad Statut. Urbis cap. 145. num. 21. & seqq. Mart. de success. par. 1. quæst. 13. art. 6. n. 30. cum seqq.* cum alijs in causæ decisione.

Et in terminis specialibus hujus Statuti idem *Corn. cons. 75. num. 4. lib. 1. Ambrosin. dec. 46. n 21. p. 1.* cum alijs in decisione, ideoque curandum non est de dicta auctoritate *Ruin.* potissime quia ipse percutit casum
diversum, quod jam defuncto patruo, cui ex Statuto 10
competebat jus excludendi neptem, hujus conditionis, vel modi implementum offerebatur per ejus hæredem, in quem mea opinio credit non transmitti facultatem implendi conditionem legalem, ut advertit *Menoch. cons. 1170. num. 25. & seqq.* qui eum hoc præsupposito eum sequitur, unde propterea quidquid sit de hoc assumpto quod examinare non oportuit, sufficiebat quod non essemus in casu.

Neque præmissis obstare dicebam auctoritatem *Ro-*
ta dicta decis. 264 par. 6. rec. repetit. post Gilian. quo- 11
niam loquitur de successione materna, in qua diversa militat ratio, dum Statutum discrete de hac successione agit, cujus respectu præsupponit fœminam jam dotatam, secus autem respectu successionis patris, vel avi, in qua supponit fœminam esse innuptam, ac indotatam, dum disponit ut frater admittatur ad eam offerendum sorori quamvis invitæ, ac interim decernit alimenta, seu fructus eorum loco.

Quo verò ad auctoritatem *Corn. dicto cons.* 300. de illa pariter non veniebat habenda ratio; Tum quia
percutit casum diversum, magisque exorbitantem 12
consobrini excludere volentis à successione fratris germanam sororem; Tum etiam quia *Corn.* scripsit in terminis Statuti antiqui, quando adhuc non prodierant novæ reformationes editæ de anno 1563. & sic fere per sæculum post *Corneum*, in quibus reformationibus ad hujusmodi difficultatem removendam addita fuerant illa verba *mulierem etiam invitam, & in quacumque ætate constitutam*, ut advertunt *scribentes apud Gilian. ad hoc Statut. fol. 261. num.* 74.

Quamvis autem in ista causa, ex ejus particularibus 13
circumstantijs, probabiliter neglecta fuerit mora deducta ex lapsu congruæ ætatis, quoniam docebatur de diligentijs a fratre adhibitis, quodque mora potius pruvenerat ex parte ipsius mulieris respuentis occasiones à fratre oblatas, adeout potius ex facto, quàm ex jure prodierit decisio; Attamen reflectendo ad veritatem, pro meo judicio, improbabile videtur dictam conclusionem ita generaliter statuere, ut semper necessaria sit vera mora non incurrenda, nisi per judicialem interpellationem cum præfixione termini, quoniam cum puellæ innuptæ, sub fratrum educatione, ac potestate vivere soleant, eos locò patris, ut plurimum metuentes, atque ex virginali pudore non de facili audentes etiam extrajudicialiter, atque intra domesticos parietes, eos requirere de viro, cum hujusmodi licentiæ, seu petulantiæ in puellis contingere soleant, solum ubi reperiantur in Monasterijs, quæ juxta frequentem experientiam pro ijs, quæ maritandæ sunt, perniciosa potius videntur; Hinc

Hinc proinde nimium rari essent casus, in quibus ista conclusio practicabilis esset, satisque lata via aperiretur fratribus, exercendi tyrannidem cum sororibus, easque cogendi ad perpetuam viduitatem, illas domi tanquam famulas retinendo cum denegatione tam successionis, quàm dotis; Ideoque pro meo judicio ista dicenda videtur quæstio facti potius, quàm juris discretè pro facti qualitate, ac discrete, prudenti arbitrio tractanda, non autem inepto, & leguleico more cum regulis, ac propositionibus generalibus tam contra puellas ut in præsen. conclusione, quàm pro eis juxta exorbitantes propositiones practicatas in casu, de quo dicto disc. 1. & 2. sub tit. de dote. Aut enim puella ante ætatem immaturam, ex regionis usu metiendam, petulanter cum patre, vel fratre agendo; eis neglectis, virum sibi eligat, absque eo quod ipsi de culpa redargui possint, & tunc rectè ista conclusio recipienda sit super mora vera, nonnisi per judicialem interpellationem cum præfinitione termini à Judice facienda, incurrenda; Aut è converso constat de culpa nimium comprobata à lapsu dictæ ætatis 25. annorum, ob quem lex indigne nubendi, quinimmo etiam se prostituendi, licentiam concedit, & tunc alia mora desideranda non sit, quoniam ideo prudenter statuentes, masculis, fœminarum reintegrationem, seu masculiationem comminantur, ut ita providi, ac sollicitt sint ad eas collocandum ex impulsu proprij interesse, dictique timoris, ideoque substantia istius veritatis pro facti qualitate attendenda videtur, non autem procedendum est cum verborum formalitatibus; vel cum generalibus traditionibus quas semper erroneum est, generaliter, ac indeterminate practicare, cum principaliter spectari debeat finis, seu effectus à statuentibus consideratus.

† DEcisio prodita, impressa est *par. 13. recent. dec. 260.*

NEPESINA vel SUTRINA SUCCESSIONIS

Inter FRANCISCUM, ET ALIOS DE CONSTANTINIS

Cum ANNA MARIA, OLIMPIA, ET ALIIS.

Votum decisivum.

De Statuto Scrophani excludente fœminas propter masculos, an intelligendum veniat data gradus æqualitate, vel potius masculi remotiores succedant; Et demandata exclusione propter dotem, an unica sufficiat pro omnibus casibus, vel discretive requiratur dotatio ex qualibet successione.

Et de hujusmodi Statutorum cessatione, ob existentiam matris in medio, tanquam in casu mixto, Et quid ubi mater non succedat; Vel ea succedente in sua portione, quid inter fratres, & sorores; Et an sorores uterinæ concurrant cum matre.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Votum seu resolutio.*
3 *Quod difficiliores sint partes Judicis, quàm illæ Advocati.*
4 *Statuta exclusiva fœminarum intelligenda veniunt propter masculos æqualis gradus.*
5 *Declaratur quando secus.*
6 *Quomodo in materia procedi debeat.*
7 *Quod agatur potius de casu limitationis, & de ratione.*
8 *De hujusmodi Statutorum benigna interpretatione.*
9 *An in hoc dignoscatur aliqua differentia inter fœminas agnatas, & cognatas.*
10 *In successione attendenda est causa immediata.*
11 *Hæc Statuta procedunt in successione dotantis.*
12 *Quando secus ut unica dos sufficiat & de distinctione.*
13 *De applicatione ad casum.*
14 *Quomodo in materia procedendum sit.*
15 *Quod improprium sit eidem fœmina plures dotes dari debere.*
16 *Statuta exclusiva non procedunt, existente matre in medio.*
17 *Fratres, vel sorores ex latere paterno tantum non concurrunt cum matre, & è contra ex materno cum patre.*
18 *Quid ubi conjunctio est ex eodem latere ipsius matris, vel patris.*
19 *An existentia matris de facto sufficiat ad effectum de quo num. 16. quamvis illa non succedat.*
20 *Contrarium verius.*
21 *Statuta continent testamentum à lege factum pro morientibus ab intestato.*
22 *De Statuto Faventino.*
23 *De illo Imolæ.*
24 *Etiam ubi mater est in medio inter Statutum inter ipsos fratres, & sorores.*
25 *De ratione, ob quam in istorum Statutorum interpretatione benigne procedendum est.*

DISCURSUS III.

DEfuncto ab intestato Joanne Antonio de Constantinis, superstitibus matre binuba, pluribus sororibus uterinis ex secundo matrimonio, & duobus patruis; Cum in loco Scrophani, de quo omnes erant, cum bonorum etiam situatione, vigeret Statutum ut fœminæ maritatæ vel maritandæ à patre, avo, matre, avia, alijsque superioribus, vel à fratre, patruo, avunculo, nepotibus, alijsque consanguineis, vel affinibus vel extraneis personis, dote contentæ esse debeant, nec aliud prætendere possint, assignata ratione, quia expedit honestati habere mulieres dotatas, & maritatas, familias autem, & stirpes conservare. Hinc, ultra aliam controversiam fideicommissi in aliquibus defuncti bonis avitis; quatenus ad ejus intestatam successionem pertinet, orta quoque est controversia inter patruos, & sorores; Cumque ageretur de asse notabili, Partes concorditer obtinuerunt à loci Domino ut ille Gubernator, coram quo causa pendebat, procedere deberet de voto alicujus J.C. in Curia, ubi punctus fortiter discuti posset; Quare me deputato, assumptisque hincinde pluribus primi nominis Advocatis, super duobus articulis acriter disputatum fuit; Primò nempe an hoc Statutum intelligendum veniret, data gradus æqualitate vel potius, ut masculi quamvis remotiores excludant fœminas proximiores; Et secundò an intelligi debeat solum de illa successione, de qua fœmina dotata sit, vel potius unica dotatio sufficiat pro omnibus. 1

In utroq; autem puncto, mihi verius visum fuit, pro patruis contra sorores responderi debere; Excitavi tamen ego motivum contra patruos ab hac successione excludendos, ob existentiam matris, ut ea veniente atque successionem petente, Statutum tanquam in casu omisso cessaret, ideoq; subintraret dispositio juris communis, qua attenta, sine dubio in concursu matris, & sororum, patrui non veniunt, quæstione remanente inter ipsas matrem, & sorores; Unde propterea Scribentes pro patruis acquieverunt, bonis fideicommissarijs contenti, incertumq; est quid inter matrem, & sorores sequutum sit, cum desuper meum votum expetitum non esset, credebam tamen quod totum matri deberetur; Ideoque tres fuerunt puncti seu articuli, duo scilicet inter Advocatos disputati; Et alter à me tanquam Judice excitatus. 2

Rari autem sunt casus, in quibus ego has partes
gesserim, qooniam agendo Advocatum, effugi quan-
tum potui partes Jodicis, utpote pro meo sensu expert-
tus quod longe difficiliores sint partes Judicis, quàm
Advocati, adeout majorem laborem, ac timorem, &
3 applicatiooem mihi præberet una causa in judicando,
quàm quatuor,& ultra, more Advocati defendendæ,
& tamen videmus, quod cum tanta facilitate, partes
Judicis etiam per inexpertos explicantur.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum, an
scilicet hujusmodi Statuta excludentia fœminas prop-
ter masculos, intelligenda sint per masculos æqualis
gradus, non autem inæqualia; Scribentes pro fœminis
dicebant (& bene,) quod eis assistebat regula, ut s.
4 Statuta intelligenda veniant, data gradus æqualitate,&
non aliàs, ex ijs, quæ cæteria relatis habentur *apud
Brunum de Statut.art.11.num.248.Hond ed.conf.1.num.
33.lib.2.Tob. jun. consil* 15. ubi de Statuto Tudertino
Franch. decis. 87. *Rovit.decis.*20.*num.* 50.*Rota dec.*8.
*num.*33.*par.*1.*divers.*plene *decis.*68.*num.*4. *par.*6.*recen.*
& in alijs pluries.

Admittebant Scribentes pro masculis banc regu-
lam, cum illi assisteret magis communis, & recepta
5 opinio, Insistebam autem in limitatione, pariter magis
communiter recepta, ubi ex Statuti contextu pateat
de diversa voluntate, desumenda, vel à ratione conser-
vationis agnationis in ipso expressa vel à generalitate
verborum, alijsque argumentis hanc Statuentium vo-
luntatem suadentibus, cum in effectu ista sit quæstio
facti,& voluntatis potius, quàm juris, ex ijs, quæ cæte-
ris relatis, habentur *apud Honded. cons.* 4. *num.*85.*&
seqq.lib* 1.*Borgnin.dec.*22.*num.*20.*cum seqq.part.*4. late
*Thesaur.decis.*37.ubi plures cumulantur, *Rota in Ro-
mana, seu Spoletana bonorum* 22.*Maij* 1602.*coram Sa-
crato*, & io alijs, atque Scribentes pro fœminis, non
negabant veritatem limitationis in abstracto, sed ne-
gabant applicationem, super qua certatom fuit, adeout
ex jam insinoatis, vere ista noo sit quæstio juris, sed
facti,& applicationis, certam non recipiens regulam
generalem cuicumque casui applicabilem, cum deci-
sio pendeat ex singulorum Statutorum contextu;
6 Ideoque erroneum est, eum doctrinis, & propositioni-
bus generalibus procedere, bene istis deservientibus
ad intellectus illuminationem pro hujusmodi inter-
pretatione facienda, eo modo quo in alijs ambiguis
morientium, vel contrahentium voluntatibus habe-
mus.

Mihi verò visum fuit, quod versaremur potius in
casu limitationis favore masculorum, quam in casu
regulæ; Tum ob rationem assignatam à Statuto con-
7 servationis bonorum in familijs,& stirpibus, quodque
in fœminis sufficiat providere honestati, eas maritan-
do,& dotando; Tum etiam ob verborum amplitudi-
nem, ut Statutum dote etiam ab extraneo danda con-
tenteretur; Nimiumque me movit auctoritas quatuor
insignium bujus Curiæ antiquorum, ac primi nomi-
nis Advocatorum, quorum duo de tempore bujus dis-
putationis obieruot, alij verò duo In coospicuo Præla-
turæ statu constituti erant, nempe, *Spada*, *Portius*, *An-
dosilla*, *& de Rubeis*, qui in controversia circa hujus
sæculi initium excitata, ita pro veritate responde-
runt; Ita etiam oitnium impellente meo sensu, vel
8 genio ex pluries hoc titulo insiouata ratione præser-
tim *in Perusina disc.* 1. quod scilicet hujusmodi
Statutorum latam, ac benignam interpretationem
facere debemus favore agnatorum contra fœminas,
cum id nostris Italiæ moribus magis adaptatum sit, ex
ibi deductis.

Facilius autem in hac facti specie quoniam non
agebatur de excludendo sorores utrinque conjunctas,
9 vel coosanguineas, cum isto casu aliqua major dubi-
tandi ratio cadere videatur, eo quia fœminæ de fami-
lia, dicantur etiam agnatæ, in fideicommissis agnati-
tijs quoque succedentes, ex motivatis in specie *apud
Thes.d.decis.*34. & in terminis Statuti 141. Urbis ha-
betur *apud Rot.dec.*491.*par.*9.*rec.* Licet .u. verius sit,
ut id neque sufficiat, quoniam fœminæ de familia
dicuntur quidem agnatæ, ac succedunt in agnatitijs
dispositionibus in subsidium, quando masculi amplius
non extant, ex deductis *d.dec.*34.*Thesaur.*& in termi-
nis dicti Statutl 141. Urbis plene, recedendo, *à d. dec.*
491. firmatur *dec.*267.*&* 583.*ead.par.*9. & io termi-
nis fideicommissarija plene habetur *decis.* 153. *eadem
par.*9. *recen.* & pluries in sua materia *sub tit.de fidei-
commiss.*

Adhuc tamen videbatur circumstantia considerabi-
lis, non quidem apta ut sola, & de per se, induceret
dictæ regulæ limitationem, sed ut alijs concurrenti-
bus, quæ limitationem suadeant, oon tamen omnino
clare, adeo ut res in ambiguo maneat, id nimium con-
siderabile sit ad regulandum Judicis arbitrium, ut in 10
unam, vel alteram partem deflectat; Cum enim omnia
bona controversa obvenerint io defunctum à pater-
na successione, hinc nimium asperum, ac improbabile
videbatur, ut sorores uterinæ,& sic filiæ secundi viri,
probabiliter exosæ tam defuncto, quàm ejus patri;
agnatos adeo proximos excludere deberent; Siquidem,
licet attento leguleico rigore, id non attendatur, ex
regula attendendi causam immediatam, non autem
mediatam, quodque ita bona oon dicantur amplius
paterna, sed fraterna; Attamen adhuc id ab ipsa
lege io consideratione babetur, ut in materia secun-
darum nuptiarum hoc *eodem titulo* pluries habetur,
ad effectum scilicet regulandi arbitrium in casu
dubio.

Quoverò ad secundum punctum, an scilicet unica
dotatio sufficeret pro exclusione ab omnibus succes-
sionibus, vel potius Statutum discretive intelligendum
esset de successione illius, de cujus bonis fœmina do-
tata sit; Scribentes pro fœminis, pariter dicebant eis
assistere regulam, quoniam ex magis communi opi-
nione, hujusmodl Statuta fœminarum exclusiva prop- 11
ter dotem, intelligenda veniunt à successione dotantis
tantum, non autem ab alijs, ut firmant magis commu-
niter Scribentes, de quibus plene relatls habetur *per
Rotam apud Merlin. decis.* 390. *&* 429. *repetit.decis.*
247. *&* 521. *par.* 5. *recent.* *& decis.* 179. *&* 202. *post
Merlin. de legitim.* & in alijs frequenter.

E converso Scribentes pro masculis, non negando
hanc regulam, insistebant in limitatione, seu distin-
ctione late deducta *in dictis decis.*390. *&* 429. *Mer-
lin.& d.decis.*179.*&* 202. *post Merlin. de legit. apud
Cels.decis.*46.*apud Dunozett.decis.*929.& in alijs, quod
scilicet; Aut Statutum enumerat plures personas, & 12
successiones per copulativam; & tunc unica dotatio
sufficiat pro exclusione ab omnibus; Aut per alterna-
tivam,& idem dicendum sit, ubi sit in capite dotatio-
nis, non autem exclusionis, secus autem ubi alternati-
va sit, tam in dotatione, quàm in exclusione; Cumque
dicta distinctio non negaretur per Scribentes pro
fœminis, hinc tota quæstio, pariter erat super appli-
catione, an in una vel altera distinctioois parte versa-
remur.

Atque in hoc mihi quoque visum fuit pro masculis
respondere; Tum ex contextu Statuti, quod scilicet per
copulativam magis, quàm per alternativam procede-
ret; Tum etiam quia Statutum considerat casum suc-
cessionis de tempore, quo fœmina adhuc dotata, &
maritata non sit, dum disponit de fœmina maritanda,& 13
dotanda, ut considerat *Rota apud Merlin.de leg.d.*202.

Clarius verò; quia cum illa (ut dictum est) sit quæ-
stio potius facti,& voluntatis, quàm joris, idcirco pro
meo sensu decidenda venit cum regula pluries insi-
nuata *sub tit.de fideicommiss.* & alibi, ut non cortex, & 14
figura verborum, sed substantia voluntatis attendi
debeat, regulanda potissimum ex qualitate testatoris,
an sit litteratus, vel idiota, ac etiam ex alijs circum-
stantijs, quæ verisimile, vel inverisimile suadeat, Ideoque
cum

cum ageretur de Statuto parvi loci, grossolano modo, ab idiotis, vel parum doctis viris ordinato, improbabile mihi videbatur, ut ex sola phrasi seu forma eloquutionis, inferri posset ad hujusmodi volun-
15 tatem, omnino inverisimilem, etiam in Statutis conditis per magnas, ac primarias Civitates, atque per viros literatos, ratione subjectæ materiæ, & communis usus, qui in Jure etiam præsupponitur tanquam absolutus, quod scilicet fœminis unica dos constituitur, super cujus congruitate, vel natura, seu restitutione, aut fructibus, & aliis, semper lex loquitur in numero singulari, alia autem bona enunciantur sub genere extradotalium, seu paraphernalium; Et tamen ubi ageretur, de familia numerosa, in qua propterea agi contingeret de pluribus successionibus utriusque parentis, & quatuor avorum utriusque lateris, ac etiam fratrum, aliorumque conjunctorum, oporteret dare inconveniens, ut una, & eadem fœmina, haberet decem, & viginti dotes; Item quia notorius usus docet pluries enunciatus *sub tit. de fideicomm.* & alibi, quod omnes humanæ dispositiones, per ipsos dispositores, vel ordinatores concipiuntur in compendio, sive in substantia, deindeque alicui Notario, vel Jurisconsulto, seu linguæ latinæ professori committitur extensio, quæ in una, vel altera eloquutionis forma concipi solet pro ipsius extensoris loquendi, stylo, vel phrasi, non apta proinde alterare substantiam ejus, quod è disponente, vel à legislatore volitum sit; Ideoque hujusmodi Juristarum subtilitatibus, originaris ut plurimum ab acumine Consulentium, qui ad pecuniam, seu ad causæ oportunitatem scripserunt, (ut in dies nos advocati experimur) intellectum nunquam adaptate potui, erroneumque videtur, in judicando cum eis procedere, dum potius procedendum est cum dicta solida propositione ex utroque positivo, & naturali jure manante, ut substantia voluntatis attendi debeat; In idem suffragante alia recepta propositione frequenter insinuata, ut capitula tanquam verba Partium, non autem instrumentum, tanquam verba Notarii attendi debeant, cum similibus.

Nihil autem profuit patruis, ut in utroque puncto eorum favore responderem, dum practicando propositionem, *ut ea, quæ desunt Advocatis, Judex suppleat*, excitavi dictum alterum motivum eorum exclusivum, propter matrem, cui solum dixi debitam esse successionem, ex conclusione communiter recepta, ut hujusmodi Statuta excludentia sorores pro-
16 pter fratres, vel alios agnatos, locum non habeant, matre existente in medio, utpote in casu mixto, in quo cessante Statutaria dispositione, subintrat illa juris communis *Napod. ad consuetud. Neap.* Incipien. *Si quis, vel si qua num.* 552. *Ann. alleg.* .. *num.* 49. *& seqq. & alleg.* 117. *num.* 13. *cum seqq. Minad. decis.* 18. *Franch. dec.* 91. *decis.* 91. *num.* 7. *& decis.* 66. *per tit. de Marin. resol.* 70. *num.* 5. *lib.* 1. *Rota decis.* 53. *par.* 1. *recen. & dec.* 43. *par.* 7. apud quos concordantes.

Cum etenim sorores ex uno tantum latere conjunctæ essent, concursum cum matre prætendere non
17 poterant, ut de sorore consanguinea non concurrente cum matre est planum, ex iis, quæ cæteris ibidem relatis, firmatur *dicta dec.* 45. *par.* 7. *rec.* & in alia præcedenti decisione ejusdem causæ ibidem enunciata, cum posita diversitate conjunctionis, res sit extra controversiam.

Et quamvis disputent DD. an idem dicendum sit
18 ubi conjunctio esset ex eodem latere, ut in præsenti, dum sorores conjunctæ erant ex eodem latere materno, vel quod consanguineæ concurrerent cum patre, unde propterea *Castr. in Auth. defuncto num* 7. qui nonnullos habet sequaces, credit quod unicitas vinculi isto casu non obstet; Contraria tamen opinio est magis communis, & recepta, ait cæteris relatis *Boer. decis.* 185. *num.* 2. *Franch. decis.* 681. *Fab. de Ann. cons.* 92. *num.* 35. *Gras. de success. quæst.* 24. *in fine. Michalor. de fratr. par.* 3. *cap.* 14. *n.* 10. apud quos alii.

Non fuit autem opus examinare quid dicendum esset, ubi mater successionem negligeret, seu aliàs eam non obtineret, an scilicet ejus existentia de facto induceret dictam mixturam adimentem dispositionem Statutariam, ac aperientem locum juri communi, dum mater successionem agnoverat ideoque ex facto cessabat quæstio; Adhuc tamen in voto desu- 19
per edito, obiter insinuavit, quod ea etiam non succedente, pro sororibus tanquam proximioribus in exclusionem patruorum responderi debuisset ex auctoritate *Rot. d. decis.* 59. *p.* 1. *rec. & dec.* 43. *par.* 7. in quibus firmatur, quod sola existentia de facto matris, vel alterius personæ proximioris, causat dictam mixturam, ac aperit locum aliis à Statuto exclusis, quibus juris communis dispositione attenta, successio privative, vel in concursu debita esset.

Verùm licet adhuc occasio non præbuerit particulariter in foro id disputare, attamen reflectendo ad
rei veritatem, istud assumptum nunquam placuit; 20
Tum ex deductis *sub tit. de legit. & detract. disc.* 4. in proposito hujusmodi Statutorum excludentium fœminas propter masculos, vel cognatos propter agnatos, ut ex veriori, magisque recepta opinione, sola existentia personæ à Statuto contemplatæ, de facto non sufficiat nisi sequatur finis, vel effectus à Statuto contemplatus, attendendo substantiam voluntatis, non autem hujusmodi metaphysicam ex Consulentium subtilitatibus originatam; Tum etiam quia hujusmodi Statuta continere dicuntur testamentum,
quod lex ordinat pro moriente ab intestato, juxta 21
traditionem *Baldi consil.* 105. *num.* 1. *lib.* 4. cum aliis *apud Cels. dec.* 248. *num.* 11 *& in d. Perusina disc.* 1. & alibi; unde propterea si testator negligit aliquem ex filiis, vel parentibus verisimiliter prædilectum, vel ab eo de necessitate vocandum, non per hoc dispositio corruit, ac ordo successionis ab eo statutus respectu aliorum pervertitur, nisi quatenus exigat favor personæ præteritæ ad terminos textus *in Authen. ex causa Cod. de liber. præterit.* de quibus in sua materia *sub tit. de testamen* 3. Ac etiam à simili conferunt, quæ ob caducationem gradus antecedentis habentur *sub tit. de fideicomm.* ad materiam vulgatis anomalæ præservantis caducationem graduum sequentium, cum similibus; Ideoque meus intellectus captivari non potuit in obsequium dictarum decisionum sequentium quandam mere leguleicam traditionem Consulentium omnino improbabilem, atque à legali, & naturali ratione alienam, adeo ut videatur, (ut vulgo dici solet,) species judaismi legalis.

In dicta enim *decis.* 59. *par.* 1. *recen.* cum cujus fide & auctoritate procedit in altera *decis.* 43. *par.* 7.
cum ageretur de Statuto Faventino excludente ma- 22
trem propter agnatos intra quartum gradum, superesset autem patruus, qui erat religiosus professus in Religione claustrali, cui statutum profitetur nolle suffragari, deciditur, quod sola istius existentia, quamvis non succederet; sufficeret ad faciendum cessare Statutum, ac aperiendum locum matri in exclusionem aliorum agnatorum remotioris gradus; quod nullam habet probabilitatem, dum Statutum noluit suffragari claustralibus ex eodem motivo, ex quo matrem, ac fœminas exclusit, ut scilicet bona conservarentur in agnatione, & familia, ideoque non videtur, quæ ratio unquam suppetat, ita ut inferri possit ad hunc effectum, qui statuentium voluntati de directo oppositus est.

Et in dicta decis. 43. *par.* 7. agitur de Statuto Imo-
læ excludente matrem propter patruum; Dicitur enim 23
quod istud Statutum non operatur exclusionem soro-

ris

ris consanguineæ, de qua illud non loquitur, quodque propterea istius existentia faciat cessare dispositionem statutariam, atque locum aperiat matri, quæ excludat in totum ipsammet sororem, quæ est causa exclusionis patrui, quo nil improbabilius, atque de directo contrarium menti ac fini statuentium; Eatenus enim persona non exclusa in consideratione habenda est, quatenus ita remaneat præservatum ejus præjudicium, juxta deductæ d. disc. 4. de legit. & detractionibus, non autem ut exinde ad hanc magnam exorbitantiam inferendum sit.

Hinc proinde semper placuit, nimiumque probabilis visa est opinio, bene comprobata per Apont.
14 cons. 61. lib. 1. juxta quam decisum fuit apud Franch. decis. 92. num. 7. & seqq. cum concordan. per modern. adden. ad eum, quod scilicet existente matre in medio, cesset statutaria dispositio ad effectum, ut ipsa mater succedat in eo, quod jus commune sibi defert tanquam in casu omisso per Statutum, sed non per hoc cesset exclusio sororis utrinque conjunctæ per ejus germanum fratrem, ad cujus favorem, faciendo numerum, faciat partem, juxta ea, quæ ad aliud propositum habentur dicto disc. 4. & seq. de legit. & detract. quoniam spectandus est finis, seu effectus à Statuto volitus, sive attendenda est ratio, ob quam in casu omisso ita receptum sit, non autem immorandum est in hujusmodi judaismis vere alienis ab omni probabilitate, & ratione, quæ legis anima dicitur; Ponderando etiam quod in omnibus hujusmodi statutariis quæstionibus reflectendum est ad supra insinuatum principium latius deductum in dicta
25 Perusina disc. 1. ut inspiciendum sit, an agatur de Statuto vere odioso, ac exorbitanti, quod ab omni jure communi vere exorbitet; Vel potius de eo, quod sit restitutorium juris, cum quo in Romano Imperio, quando in Italia sedem habebat, vivebatur, sive per quod conserventur nostri Itali mores, qui aderant de tempore, quo legum civilium inventio sequuta est, seu earum usus haberi cœpit, atque exinde resultent tot omnino irrationabiles exorbitantiæ contra omnem rationem humanam, quæ est legis præcipuum fundamentum, vel anima.

JANUEN. SUCCESSIONIS

Pro THOMA SPINOLA

Cum DELLIA SORORE.

Discursus pro veritate.

De famigerata quæstione, occasione Statuti Urbis in successione exteri in ea morientis; An Statuta capiant bona extra territorium, sive an in bonis in territorio existentibus, suffragentur masculo forensi, in cujus patria idem vigeat Statutum, an scilicet intret necne, combinatio utriusque Statuti personarum, & bonorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod requiratur utraque subjectio personarum, & bonorum, & non detur combinatio Statutorum.*
3 *De Statuto Januæ super prohibita declinatione illius fori.*
4 *De Rota Romana auctoritate.*
5 *Ubi viget Statutum in loco personarum, & non bonorum, an ista sub eo veniant.*
6 *De rationibus, ob quas veniant etiam bona extra territorium.*
7 *Ut verius sit esse debere locum combinationi.*
8 *Contrarium tenet Rota, & de ejus fundamentis.*
9 *De rationibus pro benigna Statutorum interpretatione.*
10 *Quare apud Januenses non habeatur usus fideicommissorum.*
11 *De alio tamen usu æquivalenti.*
12 *Quod paganus non possit habere duos heredes, duasque diversas hæreditates.*
13 *Contrarium verius.*
14 *Ad quid istud inconveniens sit operativum.*
15 *Quod debeat attendi Statutum personarum.*
16 *Statuta operantur quoad bona extra territorium ratione voluntatis morientis.*

DISCURSUS IV.

Cum in Urbe obiisset Nicolaus Spinola nobilis 1
Januensis, qui occasionaliter in ea moram trahebat, superstitibus, Episcopo Savonensi germano fratre, Thoma ex uno, & Delia ex altero, pariter germanis fratribus prædefunctis, nepotibus; Hinc orta est dubitatio, an in bonis Urbis, dicta Delia ad intestatam successionem, admittenda esset, (cum in aliis existentibus in Civitate, ac Ditione Januensi, nulla caderet dubitatio ob copulativum concursum utriusque subjectionis personarum, & bonorum;) Quare desuper ex parte Thomæ pro veritate consultus

Respondi, quod ubi de quæstione disputari debuisset Curia Romana, ubi casus successionis contigerat, plana erat resolutio favore fœminæ, cum ho- 2
die post hujusmodi quæstionem acerrime disputatam in celebri Narnien. successionis coram Merlin. inter suas dec. 351. & 526. quarum prima est repetita decis. 177. par. 5. & altera decis. 68 par. 6. recen. extra controversiam sit, ut utraque subjectio personarum, & bonorum copulative requiratur, neque intret combinatio Statutorum, quamvis consimilium utriusque loci respective, ac habetur etiam apud Buratt. & adden. decis. 188. & 262. dec. 218. par. 8. rec. & frequenter.

Verum quia causa tractanda erat in dicta Civitate 3
Januensi communi patria, cujus forus, ex eo rigoroso Statuto (super cujus observantia nimium insistitur) neque pro bonis extra illud territorium vel ditionem existentibus, declinari potest, ut advertitur in sua materia sub tit. de Judic. Cum ibi non habeant Rotæ decisiones illam majorem auctoritatem, quam habent in Curia Romana, & in aliis Tribunalibus ab ea dependentibus; Quamvis ubique ipsius
Tribunalis magnam esse auctoritatem, ultra ea, quæ 4
dicunt nostri præsertim Gomez. in proem. ad regul. cancellar. q. 2. n. 10. testantur cæteris relatis Franch. dec. 605. n. 6. Fontanell. de pactis clausul. 6. glos. 2. p. 3. n. 46. Gait. de credito c. 4. qu. 7. nu. 729. & alii; Hinc proinde de meo sensu consultos fui, quid in puncto juris probabilius videretur, perinde ac si articulus non esset adhuc decisus in loco.

Super hoc autem dixi, quod, quando non con-
curreret utrumque uniforme Statutum, sed solum 5
adesset illud loci personarum concurrentium, non autem alterum loci bonorum sub controversia cadentium, tunc, aliqua major dubitandi ratio cadere videretur; Quamvis adhuc ex proprio sensu, vel genio, magis etiam placeret, atque probabilior videretur opinio masculo favorabilis, quàm plene, ac docte aliis relatis veriorem esse probat Bellon. jun.
cons. 74. num. 117. cum seqq. Tum ex pluries insinuata 6
ratione verisimilis voluntatis ipsius morientis; Tum etiam ex altera inhabilitationis proprii subditi, qui non videtur à proprio Principe, vel Superiore prohiberi, ne alterum subditum, cui magis ex publica causa favere voluit, molestet etiam in bonis, quæ extra propriam ditionem sita sint, eodem modo,

quo

quo circa ordinatoria judicii, sive fori competentiam præcipit.

Verùm ubi utriusque Statuti concursus adest, (ut in præsenti,) adeout, tam inspecto loco personarum, quam altero bonorum, exclusio fœminarum propter masculos sit uniformis, nullamque exorbitantiam
7 causare dicatur, tunc esse fere omnium receptam opinionem masculo favorabilem pro combinatione, probat *Bellon. jun. d. cons.74. n. 99.* ubi allegat *Socchi. Peregr. Surd. Thesaur.* & alios frustra transcribendos.

Et quamvis *in d. decis. 352. Merlin. repetit. decis. 177. par. 5. recen. num.42. & seqq.* istis DD. nominatim relatis, ac rejectis, contrarium firmetur pro dictæ combinationis exclusione; Attamen adverte-
8 bam, quod, (ut ex ejusdem decisionis contextu patet,) huic opinioni adhærere visum est, non quidem ex majori auctoritatum calculo, vel rationum præponderantia, sed solum in obsequium auctoritatis ejusdem Tribunalis, eo quia idem aliàs tenuerat *apud Gregor. decis.255. & apud Buratt. d. dec. 188.* aliam non allegando auctoritatem DD. nisi *Gratian. discept. 431. num. 16. cum seqq.* Ideoque in puncto juris, atque in loco tertio Respondi quod mihi probabilius videbatur, magisque placebat contraria opinio, juxta quam extra Curiam ego judicaveram, ex fundamentis
9 bene expensis *apud Bellon. d. cons.74.* Potissimum verò ex illo, de quo supra *in Perusina disc. 1.* & infra *in Tudertina disc.6.* & in aliis pluries, verisimilis scilicet voluntatis morientis.

Ista verisimilitudine ducta à nostris Italiæ moribus ibi ponderatis, quodque rigor super hujusmodi Statutorum intelligentia, vel restrictione utpote proveniens à quadam subtilitate, vel leguleica simplicitate nostrorum majorum, nullam haberet probabilitatem ita in hoc Discursu, seu Responso deducendo easdem ponderationes, de quibus super allegatis *disc.1. & 6.* super nostris Italis moribus antiquis, ac modernis, comprobatis tam ab antiquis legibus Romanorum editis ante translationem sedis Imperialis in Græciam, quàm etiam à legibus Longobardorum, & fere communi hujusmodi Statutorum, seu legum particularium usu; Nec non à quotidiana praxi super fideicommissorum, ac majoratuum ordinationibus, præsertim verò in hac Civitate, in qua licet, excepta quibusdam conspicuis bonis stabilibus, frequens
10 non habeatur usus fideicommissorum nisi intra certam ætatem ex ratione pluries assignata *sub tit. de fideicomm.* præsertim *disc. 153. & sub tit. de feudis disc. 108.* Attamen alter habetur laudabilis usus in ea frequentior, quàm alibi, quo mediante decor,
11 ac nobilitas familiarum conservatur, juxta deducta *eodem tit. de fideicomm. disc.3. & sub tit. de jurepatr. disc. 54.*

Ponderabam etiam alteram probabilem rationem absurdi, quod retenta dicta opinione Rotæ super ex-
12 clusione combinationis, resultat, quod scilicet ejusdem pagani dentur plures hæredes, pluresque hæreditates diverso jure censendæ, quod in jure implicat, ex deductis *per Merend. l. 11. contr. 45.*

Et quamvis Rota præsertim *dicta dec. 228. n. 22. cum seqq. par. 8. rec.* respondendo nominatim huic
13 difficultati, dicat non implicare ut pro diversitate territoriorum dentur diversæ successiones diverso jure regulandæ, quasi quod nil prohibere videatur, cur id, quod jus civile desuper induxit in milite, ad cujus instar idem receptum habemus in feudatario, vel clerico, ex deductis *sub tit. de feudis disc. 21. & seqq.* & alibi pluries, induci non possit per Statutum, quod etiam repetitur *apud Merlin. dec.828. & 853. & apud Rojas decis. 157.* & in aliis, atque habetur deductum *sub tit. de dote disc. 103. cum seqq.* & alibi, præsertim *sub tit. de harede disc. 3.* Attamen dicebam istam videri nimium considerabilem circumstantiam, non in ordine ad illam omnimodam incompa-
14 tibilitatem, quam scholastico more in puro leguleico rigore ponderat *Merend.* ubi supra pro defectu potestatis, quando Statutum sit clarum, cum reverà id improbabile sit, quoniam nihil impedit, ut id, quod una lex induxit, altera tollat, seu ad effectum interpretationis, ac attendendi magis unam, quàm alteram opinionem.

Ideoque mihi probabilius semper visum est, ut lex patriæ defuncti, ejusque conjunctorum successio-
15 ne concurrentium, pariformiter ubique, tanquam super unica successione, (ubi expressa lex non resistat,) attendi debeat eo modo, quo *sub tit. de jurisdiction. & for. compet. disc. 86.* habemus in materia fori super hæreditate, vel successione quando bona in pluribus provinciis sita sunt, ut attendi debeat (ut Hispani dicunt) caput hæreditatis; Potissime
16 verò, ex motivo voluntatis morientis, ob quam habemus, ut attendatur Statutum loci conditi testamenti, etiam pro bonis extra territorium, non in ratione auctoritativa ipsius Statuti, sed in ratione voluntatis testatoris, ex deductis *per Rotam apud Merlin. dec. 447. repetit. dec. 355. par.5. rec.* & habetur *sub tit. de fideicomm.* ad materiam Statuti vocantis filios in conditione positos, cum similibus; Semper præ oculis habendo ponderationes, de quibus præsertim *in dicta Perusina disc. 1.* & in aliis.

BONONIEN. SUCCESSIONIS DE ZANIS

Pro COLLEGIO SOCIETATIS JESU

Cum MONASTERIO MONIALIUM Sanctissimæ Trinitatis.

Discursus pro veritate super casu variè deciso per Rotam.

De Statuto Bononiæ exclusivo fœminarum propter masculos, an afficiat Moniales tanquam personas ecclesiasticas, & Statuto non subjectas; Et generaliter de omni alio simili Statuto.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Statuta Bononia præferunt fœminis, etiam legitimatos.*
3 *Resolutiones causæ.*
4 *Rota tenet opinionem, ut fœmina Moniales non excludantur à Statuto.*
5 *De Catalogo fere omnium Doctorum de ista quæstione agentium.*
6 *Ad quem punctum DD. restringere soleant dictam quæstionem.*
7 *Fœminæ forenses, & Statuto non subdita adhuc excluduntur.*
8 *Quod incongrue quæstio restringatur ad punctum, de quo num. 6. & qualis vero sit.*
9 *De eodem, & qualis sit ratio exclusionis fœminarum.*
10 *De Statuti laicalis operatione circa juramentum.*
11 *De exclusione clericorum à feudis.*
12 *De aliis licitis clericorum, & religiosorum exclusionibus.*
13 *De exclusione religiosorum à beneficiis, & pensionibus.*
14 *De inventione juris civilis, & quare Statuta debeant etiam comprehendere mulieres religiosas.*
15 *De ratione assignata per oraculum Pontificium.*
16 *Catalogus recensitus, num. 5.*

DISCUR

DISCURSUS V.

1 AB intestato defuncto Angelo de Zanis, superstitibus Febronia sorore moniali professa in Monasterio Trinitatis, & Carolo Antonio germani fratris filio legitimato, qui emissis tribus votis, quæ dicuntur simplicia, non autem quarto solemni, ingressus fuerat Societatem Jesu, & cujus ingressus initium, amplam fecerat renunciationem cum pacto resolutivo in casu egressus; Fuit iste per Superiores, juxta stylum hujus Societatis, ex justis causis ab ea dimissus, unde propterea in statu sæculari constitutus, sublato etiam per dictum pactum resolutivum, obstaculo renunciationis, hanc successionem agnovit prælative ad dictam Febroniam, stante Sta-
2 tuto Bononiæ exclusivo fœminarum propter masculos etiam legitimatos; Introductaque causa in Rota *coram Bichio sub die. 17. Maij 1641.* ad dicti Caroli favorem prodiit resolutio, quæ habetur impressa
3 inter illas *Bichij dec. 52. repertis. dec. 32. par. 9. recen.* dictaque resolutio produxit concordiam, qua mediante lis quievit, donec vixit Carolus; Eo autem defuncto, scripto hærede Collegio ejusdem Societatis, hinc indignati aliqui agnati, Monasterii prætensiones jam sopitas (impugnando concordiam tanquam læsivam) ex rescripto Signaturæ Gratiæ excitare curarunt *coram eodem Bichio*, coram quo proposita causa *sub die 9. Decembris 1654.* favore Monasterii, (recedendo à dicta priori decisione) resolutum fuit, ut patet *ex dec. inter illas ejusdem 625. repert. dec. 349. par. 11. rec. dec. 58. post Zuff. de legitim. process. & dec. 36. post Michalor. de fratr.* (isto abusu inter alios per Librarios, seu Bibliopolas introducto;) Cumque post hanc decisionem editam, novus concordiæ tractatus esset; Hinc per Societatis Superiores, ego, qui pro neutra partium in causa scripseram, de proprio sensu pro veritate consultus fui, ad effectum deliberandi, an expediret concordiam amplecti, quæ à me libenter consulta, sequuta fuit, atque liti finem dedit.

Duo autem erant puncta sub disputatione cadentes in utraque decisione enunciati; Primò nempe, an obstaret, necne renunciatio, non obstante pacto resolutivo in casu egressus, ex eo quod hic prætenderetur minus legitimus, utpote absque legitima causa sequutus; Et secundò, posito quod renunciatio non obstaret, an Statutum prædictum afficeret dictam Febroniam tanquam monialem professam, à laicorum statuentium jurisdictione exemptam. Super primo, ego non scripsi, quoniam, agnita dictæ prætensionis insubsistentia, in repropositione causæ, nulla capta resolutione, difficultas restricta fuit ad secundum super comprehensione monialis sub Statuto, quo non obstante soror absque dubio, juris communis dispositione attenta, ejus intentionem fundatam habebat.

In hoc autem; Quamvis pro meo sensu, etiam non verius videretur, ut dicta fœmina sub Statuto comprehensa esset, proindeque ad ejus nominem successio debita foret soli masculo; Attamen libenter dictam concordiam, quamvis Collegio præjudicialem, consului; Tum ex prudentialibus motivis respicientibus primum punctum; Tum etiam agnoscendo quod Rota moderna, juxta sensum in ea tunc sedentium, vel majoris partis eorum, istam opinionem tenaciter sustinere profitebatur, dum id formiter, & ex professo firmaverat *in Spoletana bonorum 13. Aprilis*
4 *1646. coram Corrado impress. post Censal. ad Peregr. dec. 34.* Idemque postea pariter ex professo dixerat *in Tudertina de anno 1652. coram Melzio impress. dec. 256. par. 11.* & consequenter quod probabiliter recessus sperandus non esset, ut subsequutus eventus docuit, dum postmodum in plerisque aliis causis, cum eodem sensu processum fuit, & præsertim *in Tudertina, de qua sub tit de testamen. disc. 25.*

In Responso autem, seu Discursu desuper edito, in quo concludebam quod omnino improbabilis videretur opinio, quæ antesignanum habet *Salicetum*, quem sequuntur alii in catalogo de quo infra, nullum adhibui laborem in parte doctrinali, expenden- 5
do scilicet numerum, & dicta DD. in verbis; Tunc quia hunc improbum, ac ineptum humerorum laborem qui nullas ingenii partes habet, genium semper abhorruit, ac nauseavit; Tum etiam quia, occasione repropositionis causæ post dictam ultimam resolutionem, vel unus ex Scribentibus, in causa, vel alter qui majus otium haberet, cum magna patientia, magnoque labore, omnium DD. hinc inde de materia agentium catalogum composuerat, ordine alphabetico dispositum, plurium DD. verba præcisa recensendo.

Iste autem labor pro studiosorum commoditate, ac veritatis elucidatione registratur in calce præsentis discursus; Ac etiam ut ità convincatur ineptia eorum, qui inanem allegationum cumulum oprant, vel in scribentibus laudant, cum ita dignoscatur quam facile sit id proprio operi referre agendo munus transcriptoris, vel collectoris.

Hinc proinde pro genio, & stylo assumendi partem discursivam, seu ratiocinativam; Advertebam quod (pro meo judicio) male per aliquos DD. cum quorum sensu in secunda præsentium decisione Rotæ 6
proceditur) restringi solet hujus articuli modus ad punctum subjectionis, sive temporis, in quo Statutum exclusivum hanc operationem facere debeat, an scilicet attendatur status personæ in instanti nativitatis fœminæ exclusæ, quæ ita tunc in statu sæculari, Statuto subjecta erat, adeò ut per diversum statum ecclesiasticum assumptum, dictus effectus jam consumatus tempore habili, cessare non debeat, ut sustinet opinio Statuto favorabilis; Vel potius attendendum sit tempus apertæ successionis, & an tunc fœminæ, vel aliæ personæ exclusæ subjaceant, necne Statuto, ut credit altera opinio, quam Rota moderna sequitur; Unde propterea pro consueto Juristarum stylo, (qui mihi verè ineptus videtur, ideoque tam in ista, quàm in omni alia interpretativa materia, nunquam intellectum in ejus obsequium captivare potui,) immorantur in formalitate seu grammaticali significatione verborum, & an ista importent exclusionem seu inhabilitationem in ipso instanti nativitatis, vel potius percutiant dictum alterum tempus successionis; Sive ut alii distinguunt, an Statutum prodierit de tempore quo personæ exclusæ erant jam in statu ecclesiastico, ac exemptionis, vel potius in statu sæculari postea immutato, ut patet ex DD. qui pro utraque sententia in dicto catalogo, ac etiam in istius causæ, ac aliarum supra allegatis decisionibus recensentur.

Errare enim siquidem videtur, istam exclusionem referre subjectioni Statuti, seu ejus jurisdictionali, ac potestativæ auctoritatis cum personis exclusis; Si enim ita esset, sequeretur quod fœminæ forenses ne- 7
que excludi possent, utpote Statuti jurisdictioni non subjectæ; Et tamen contrarium est verius, ab ipso etiam Rotæ Tribunali receptum, ut scilicet subjectio personæ excludentis, juncta cum altera subjectione bonorum in proposito sufficiat, non curata non subjectione personæ excludendæ ex deductis, *infra disc. 33.* Igitur ista ratio exemptionis fœminæ exclusæ prorsus incongrua est.

Idemque comprobari dicebam procedendo etiam cum opinione ab ipsomet Tribunali moderno tempore tenta, quamvis pariter pro meo sensu minus probabili, ex iis, quæ habentur in *Tudertina disc. 6.* 8
quod scilicet ubi agatur de successione clerici, quamvis

vis contentio sit inter laicos Statuto æque subjecto, attendi non debeat Statutum, ex ratione verisimilis voluntatis defuncti, qui potius ejus successionem regulare voluerit juxta ordinem juris communis, cui subjacebat, quàm juxta illum juris statuarii, à quo erat exemptus; Ergo si regulanda est successio à præsumpta, seu verisimili morientis voluntate, desumenda ex ejusdem subjectione, non curata subjectione succedentium; Ita ex eadem ratione de consequenti resultat quod moriente laico, qui est subjectus Statuto, ad istius limites successio debeat regulari, non curata exemptione aliquorum ex successoribus, cum nullum rationis discrimen desuper dignosci videatur.

Multo verò magis dum juxta ea, quæ *in dicta*
9 *Tudertina disc. 6. & in Perusina disc. 1.* ac frequenter in aliis insinuantur, ista præsumptio voluntatis morientis se conformandi cum Statuto, ad cujus limites ejus successio regulari debeat, maximum habet naturæ fomentum, ob regionis mores tam antiquos, quàm modernos ex ibi latius deductis; Igitur vis non est in subjectione personæ exclusæ, sed est in præsumptione dictæ voluntatis morientis, pro quo ut advertitur *in dicta Perusina dicto disc. 1.* & in aliis pluries, Statutum facere dicitur testamentum; Quemadmodum igitur si moriens cum testamento, masculis, vel agnatis institutis, fœminas præteriisset, utique non possent istæ ratione ecclesiasticæ immunitatis, morientis voluntatem impugnare, nisi quatenus contra illam ratione legitimæ aliquid prætendere possent; Sic à pari.

Ad quod bene conferre observabam ea, quæ habentur *sub tit. de dote, disc. 145.* & pluries *sub tit. de alien. & contract. probib.* in materia juramenti,
10 quod legibus, & Statutis laicalibus non subjacet, adeò ut hæc Statuta directè ejus vim tollere non possint, & quatenus id agant, tanquam improba, & cassa censenda sint ex defectu potestatis; Et tamen rectè admittitur enervatio indirecta, quæ resultat ex acto temporali, super quo lex laicalis rectè disponit, & de consequenti cessat juramentum ex defectu ejus probationis, quia nempe adimatur fides scripturæ, vel ex defectu naturali consequutivo illi vitio voluntatis, cujus præsumptivam probationem lex inducit, præsumendo scilicet actum dolosum, vel meticulosum, quoniam Statutum operatur circa probationem animi proprii subditi contrahentis, Sic in præsenti.

In idem quoque nimium conferre observabam ea, quæ habentur *sub tit. de feud. præsertim disc. 54.* super inhabilitatione clericorum sæcularium, vel regularium in successione feudorum, quoniam licet plu-
11 res credant hujusmodi leges, vel consuetudines feudales cadere sub dispositione *textus in Authentica cassa, & irrita, &c. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de Constitutionibus*; Contrarium tamen est verius, magisque usu receptum, ex ea congrua, nimiumque probabili ratione, quod lex directè non statuit super inhabilitatione clericorum, jurisdictionem cum eis exercendo, sed ita præsumit voluntatem infeudantis, quod scilicet hanc legem rei suæ adjicere voluerit, sive desiderare in successore feudi qualitatem laicalem, ex cujus deficientia de consequenti, clericorum, & ecclesiast. corum exclusio, seu inhabilitas resultat, non directe ratione clericatus, sed indirecte, & consequutive ratione deficientis qualitatis laicalis.

Eodem modo quo *sub tit. de dote disc. 12. & 167.* habetur de dispositionibus, quæ circa dotes, vel dotalia subsidia fiant, taxative, ac limitate favore nu-
12 bentium in sæculo, ut ab eis exclusæ sint eligentes vitam spiritualem, non in istius odium, sed ob dilectionem alterius qualitatis matrimonii carnalis, ob cujus deficientiam inhabilitatio resultat; Ac etiam habetur *sub tit. de fideicom. disc. 44. & sub tit. de testam. disc. 73.* super inhabilitatione nuptarum, quodque solum innuptæ habilitatæ sint, quamvis id, attento jure civili prohibitam viduitatem redolere videatur; Sive earum, quæ cum certis personis, vel certo modo nubant, quamvis attento jure canonico, talis conditio adversetur libertati matrimonii ejusque impeditiva sit, quoniam non dicitur dispositio odiosa, & privativa, sed solum invitativa personarum habentium certam qualitatem, juxta parabolam Evangelii, ut invitati ad nuptiale convivium, vestem nuptialem habere debeant, sine qua cœnaculum ingredi non liceat; Ideoque ut pluries habetur *eodem tit. de fideicom. præsertim disc. 63. & seq.* quidquid aliqui minus probabiliter dixerint, receptum est, validas esse testantium dispositiones super exclusione religiosorum, vel clericorum, ex dicta ratione, quod non est illos directè excludere, in odium status clericalis, vel religiosi, sed est invitare solos laicos.

Quod etiam in materiis ecclesiasticis & spiritualibus praxis docet, quod quamvis Ecclesia Catholica nimium laudet statum regularem, isteque in sensu 13
aliquorum, reputetur, perfectior, quàm ille clericorum sæcularium; Attamen eos excludit ab assequutione beneficiorum secularium, & pensionum ecclesiasticarum, adeout inducat amissionem etiam obtentorum, *ut sub tit. de benef. & sub altero de pension.* non in odium status regularis, sed ob deficientem qualitatem clericatus sæcularis, cum similibus.

Hinc observabam, quod si casus non dedisset editionem juris novissimi *Authenticorum*, per quod, agnationis, & cognationis, ac sexus differentia sublata fuit; Sive quod plurica recensita legum civilium
casualis inventio post tot sæculorum sepulturam, & 14
oblivionem, id dedisset de solis *Pandectis, & Codice*, non autem de *Authenticis* seu *Novellis* Justiniani, utique fœminæ nullum jus in successione haberent, sive essent seculares, sive moniales, utpote à dicta lege non invitatæ ad intestatam successionem, cujus beneficium provenit à jure positivo, non autem à jure naturæ; Igitur non videtur quid prohibeat, cur hanc fœminini sexus habilitationem, quam induxit Jus civile novissimum correctorium Juris antiqui, vel medii, non possit idem Jus civile particulare corrigere, sive antiquum restituere; Aut verius, ita non potuerint populi declarare animum non acceptandi dictum jus novissimum *Authenticorum*, dum ut pluries advertunt, à populorum usu potius, quàm ab Imperiali auctoritate, juris communis observantia provenit, ita inhabilitando sexum in genere, seu pro regula absque aliqua status distinctione, & consequenter non videtur quid, in proposito commune habeat materia ecclesiasticæ exemptionis, vel immunitatis; Quæ tunc intraret, quando successio alias debita esset de jure Divino, vel naturæ, seu gentium, aut etiam de jure canonico, sive quod sola ratio status ecclesiastici seu religiosi esset causa exclusionis, quia nempe fœminæ seculares non essent exclusæ; Secus autem ubi exclusio est generalis de sexu tollendo eam habilitationem, quam aliud in laicale *Authenticorum* induxit.

Nimium quoque in id conferre observabam ponderationem jam ab aliis in ista causa factam, super confirmatione Statutorum Perusii facta per Grego-
rium XIII. qui non solum Sanctissimus, ac justissimus Pontifex fuit, sed etiam doctissimus I. C. 15
fuit, dum eam assignat congruam rationem, quod si Statutum excludit fœminas in sæculo nuptas, quæ, earumque filii, & descendentes, verè, ac de facto sanguinem retinent; atque bona, quatenus successio eis deferretur, in sanguine conservantur, multo magis excludere debet moniales, dum juxta Canonistarum, in Curia Romana, ac foro ecclesiastico

receptum

receptam opinionem, ita directe, ac immediate, succedit potius Monasterium, quod in effectu est omnino extraneum.

Et quamvis in dicta ultima decisione *coram Bichio*, respondendo huic motivo, dicatur, quod ista se provisio particularis pro ea Civitate, ad alias non extendenda; Attamen videtur parum congrua responsio, quoniam id attendendum non est in ratione privilegii, cujus extensio non datur; sed attendi debet ratio generalis iei tanquam congrua per Summum Pontificem canonisata, cuicumque casui applicabilis, cui ea congruat.

Sequitur

CATALOGUS DOCTORUM

supra in discursu enunciatum.

TRibus de causis compulsi sumus ad hanc prolixitatem, alioquin onerosam iis, qui angustiis temporis urgentur, aut invisam illis, qui vel in curia, vel dissimulatione affectata, tantum Auctoritatum numerum, & pondus declinare malunt, quàm experiri. *Prima* est, quod non nemo Adversariorum, ausus est affirmare opinionem exclusivam Monialium *Falsam esse & communiter reprobatam*; inclusivam verò *magis veram & communem*, & pro illa *plures Doctores stare*, vel plurimos. *Secunda* est quod major pars illorum (licet perpaucorum) qui contra Statutum exclusivum Monialium adduci solent; aut in hoc puncto juris perperam adducitur, aut etiam manifestè stetit tandem pro tali Statuto. *Tertia*, ut de Rationum ipsarum momentis constet, ex ipsa qualitate & quantitate Doctorum, qui illi tanquam solidioribus, & evidentioribus permoti sunt ad pronunciandum in favore Masculorum contra fœminas Moniales, sperandum enim est à RR. PP. Romanæ Rotæ, & ab æquitate Tribunalis tam Sacri, fore ut recognita causa, secundùm eam, quæ vere *verior* est & *Communis* opinio judicent, ac decernant persistendum in pristina, & justissima Decisione 17. Maii anni 164.. Coram R. P. D. Bichio.

1 ABBAS Panormitanus in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constitutionibus numero 25. ib. *& ideo fuit aliàs consultum quod si Statuto cavetur, ut stantibus masculis fœmina non succedant, si fœmina erat monialis, Statutum non extenditur ad eam. In hoc tamen adverte ad tres casus: aut Statutum injecit vinculum ante clericatum aut post, aut oritur jus agendi ex facto Clerici seu quasi sive Statutum injecerit vinculum ante, sive post. Primo casu statutum porrigitur ad Clericum: Exemplum, statuto cavetur quod primogenitus succedat patri, si secundo genitus fiat clericus post statutum, ligatur illo statuto*, & scribens Lapo affirmat *quod si statuto cavetur quod stantibus masculis fœmina non succedant, si tempore statuti filia fœmina erit secularis, repellitur à successione, licet intret monasterium postmodum.* Idem Abb. in cap. Quod Clericis, de Foro competenti num. 39. ibi. *Exemplum, jam statutum conditum est ante clericatum secundogeniti, quod primogenitus succedat in hæreditate; certe licet secundogenitus postea fiat clericus, ligatur ista consuetudine, quia ante clericatum secundogeniti, jus primogenituræ erat effectum pro primogenito, ideo non debet tolli per clericatum supervenientem*, mox num. 40. subdit: *Et faciunt hæc ad quæstionem quotidianam; statuto cavetur quod superstantibus masculis, fœminæ non succedant, nunquid hoc statutum præjudicet fœminis effectis religiosis: Et secundum prædicta conclude, quod si assumpserunt monachatum ante statutum, non præjudicat eis, secus si post.* Requirit tamen Abbas, ut statutum generaliter excludat fœminas, tam laicas quàm moniales, ideoque in fine numeri 40. subjungit: *Sed si in omnem eventum filia fœmina veniret excludenda, extantibus masculis, valeret statutum ante ingressum factum, ut si diceret; Extantibus masculis filia fœmina non succedat, etiam si ingrediatur religionem, tunc enim non impedit religionis ingressum, cum in omnem eventum sit excludenda.* Hinc patet quare idem Abbas Consilio CXI. Catharinam monialem dixerit non excludendam à successione, *quia* ut ibi dicit num. 4. *statutum non potuit præjudicare mulieribus, quæ jam intraverant monasterium tempore statuti, erat ista Catharina, quæ non solum intraverat, sed etiam adiverat hæreditatem paternam.*

ACCURSIUS teste Alberico de Ros. mox adducendo determinavit, statutum, de quo hic quæritur, debere servari. 2

AFFLICTUS lib. 3. constitut. Sic. l. rubr. 23. de success. Filiorum n. 17. q. 6. ait hanc esse opinionem communem, & se de hoc non dubitare. 3

ALBERICUS de Rosate lib. 2. de statutis, quæst. 103. num. 1. refert Franciscum Accursium præceptorem suum disputasse an valeat statutum quo cavetur, si quis intestatus decesserit relicto filio masculo, & filia, quod filia non veniat ad successionem sed debeat dotari; & nu. 8. concludit. *Successio defertur filiis, & filiabus per jus civile; ergo tolli potest per aliud jus civile: ipse Dominus Franciscus determinando tenuit statutum valere, & debere servari, & dotata debeat esse dote contenta, non dotata dotetur decenter, & illa quæ religionem intravit dotetur decenter, secundum verba statuti.* 4

ALBERTUS Brunus Astensis tractat. de statis excludent. fœminas, articulo 6. n. 33. movet quæstionem hanc, quam n. 37. repetens resolvit dicens: *An talia statuta exclusiva fœminarum comprehendant personas Ecclesiasticas, quando generaliter, & indistincte loquuntur, &c. ut quia simpliciter dicunt, quod extantibus masculis fœmina non succedunt, & tunc etiam sunt opiniones: sed magis vera & communis est sententia, quod fœmina, quæ tempore statuti conditi non erant ecclesiasticæ, sed factæ sunt postmodum, per tale statutum à successione propter masculos, excludantur, quia tunc cessat ratio, per quam videantur timidiores reddi ad ingrediendam religionem*: & allegatis multis à num. 38. ad 43. allegat etiam jura pro contraria parte, sed num. 44. persistens in sua opinione dicit: *Sed istis non obstantibus adhuc puto prædictam opinionem tenendam, & esse pro ea magis communem opinionem, & maximè ex eo quod dicitur de primogenito, qui ex statuto vel consuetudine in successione præfertur ne excludat secundogenitum etiam clericum secundùm magis communem opinionem, prout etiam dicit Franc. Aretinus*, & numero 48. solvens rationes adversariorum de suo ait: *Dici potest quod clericatus vel religio superveniens, non se extendunt ad casus, qui suam virtutem ante clericatum sortiuntur, sicut patet in exemplo de primogenito, cui à principio inest jus primogenituræ, quod sibi confert emolumentum successionis, & consequenter idem dicimus in masculo, qui fœminæ ex forma statuti præfertur, quia ratio sexus, quæ hunc effectum producit, adest illi à principio: sic dicimus quod jus agendi ante clericatum observatur in utroque foro; & quod superveniens clericatus non impedit causam prius inchoatam coram judice seculari*, & num. 15. adducto exemplo de testamento pagani non solenni, & postea militis addit: *Sic ergo in proposito qualitas quæ adfuit à principio in muliere, per supervenientem religionem non mutabitur, nec ipsius qualitatis effectus*: & tandem numero 52. accumulat aliam rationem: *quia statutum afficit bona unde cùm antequam persona sit facta ecclesiastica, sunt affecta, valebit quoad eam statutum, sive illam legabit l. rescripto §. fin. ff. de mune. & hono. cum concordantibus supra allegatis: nec per hoc fit gravamen, vel injuria Ecclesiæ, vel Religioni, quia in omnem*

eventum talis persona exclusa remansisses, etiam si non fuisset ecclesiastica.

6 ALCIATUS ejusdem sententiæ fuit in cons. 358. nu. 2. antiquæ impressionis, prout eum quoque allegant Carpanus, & Thesaurus, de quibus infra.

Alexander Raudensis, vide infra, Raudensis.

7 ALTOGRADUS consil. 66. n. 37. *Existentibus masculis, ab hæreditate patris fœmina esset exclusa ex dispositione statuti fœminas propter masculos excludentis, quod cum injecerit vinculum priusquam puella monasterium ingrederetur, eam etiam afficiat, ut in puncto pluribus probat Tamburinus, & Martinus Medices decis. 53. per totam.*

8 ANCHARANUS Cons. 11. in fine dicit *quod licet in jam quæsitis Laici nullo ingenio possunt derogare ecclesiasticis, tamen bene in acquirendis, si Laici hoc non faciunt malo animo sed pro bono publico*, & consil. 107. num. 2. decidit Monialem *dotandam esse, ne per ingressum religionis, spirituale conjugium esse debeat deterioris conditionis*, & in fine aut admittendam esse ad successionem *aut dotandam*, & cons. 108. quærit item de Moniali, an sit dotanda, & præmittit num. 1. *Non absurde quidem dici posset statutum excludens fœminas à successione ab intestato extantibus masculis non debere intelligi de filiabus Monialibus, circa quas non potuissent statuentes expresse disponere.* Supponit ergo Statutum expresse excludens Moniales, ut tales, non autem generaliter, ut fœminas, deinde numer. 3. *Sed præsupposito sine præjudicio veritatis, quod arbiter vellet hanc interpretationem amplecti, sed præcise ipsam tanquam fœminam, licet monialem cum masculo non admitti, utrum secundum formam ejusdem statuti debeat dotari*: & tandem num. 4. *concludit dotandam quia spirituale matrimonium est fortius, quàm carnale, & ne impediatur vita contemplativa*, & quia alioquin retraheretur à *vita contemplativa quæ est melior quàm activa.* Quare si Statutum æqualiter disponat de laicis, ac monialibus, easque sic excludat, ut utrasque dotet, cessat ratio Ancharani, & poterit arbiter non admittere Monialem ad successionem. Ex initio tamen hujus consilii, & fine satis indicatur Statutum Ferrariæ tunc factum fuisse post ingressum illius fœminæ in Monasterium, quod magis confirmabitur mox ex Antonio de Butrio.

Andreas Gail, vide Gail.

9 ANTONIUS de Butrio in Cap. Quod Clerici, de Foro competenti sub n. 10. sic habet: *Ideò si statutum est factum quod primogenitus succedat in hæreditate ante clericatum secundogeniti, & secundogenitus postea fuit Clericus, ligabitur illa consuetudine, quod ante Clericatum jam erat affectum jus primogenituræ; non debet ergo tolli per clericatum supervenientem.* Deinde Lapi opinioni adhærens addit: *Ideò statuta ista, quæ excludunt fœminas à successione, usque ad certum gradum agnatorum; si fierent postquam fœminæ monachatæ sunt, eis non præjudicarent, & sic de facto consului in Ferraria ego, & Dominus Petrus Ancharanus. At si statuta essent simplicia, & ad tales non extenderentur si eas provenirent antequam monacharentur, eas ligarent, nisi specifice disponerent de monachatione ipsa.* Sed & antea in Cap. Ecclesia S. Mariæ; de constitutionibus sub n. 20. dixerat: *Si est statutum vel consuetudo quod primogenitus succedat in hæreditate, si ante consuetudinem secundogenitus jam sit Clericus, illa non ligat eum, alias si provenit, sic & ibi. Si autem injecit vinculum ante Clericatum*, &c.

10 ANDREAS Barbaria Messanensis consil. 4. n. 17. & 18. cum Antonio Butrio, & Jo. Andrea docet. *Quod si consuetudo primogenituræ fuit introducta antequam secundogenitus fuerit effectus clericus, excludit à successione, quia jam consuetudo talis injecit ei vinculum ante clericatum, & ideò Dominus Antonius in cap. quod Clericis refert se consuluisse cum D. Petro de Ancharano, quod masculus excludat fœminam in successione intestati, quod hujusmodi statutum excludit fœminam effectam Monialem, (nisi illud statutum emanasset, postquam illa fuisset effecta Monacha, quia tunc ligaretur tali statuto condito post monachatum) & sic statutum injecit vinculum ante Monachatum.*

11 ARETINUS in Cap. Quod Clericis, de foro competenti: quamvis argumentando dubitaverit in contrarium, in fine tamen fatetur esse magis communem opinionem quod statuto ante clericatum facto excludatur Secundogenitus ab hæreditate, quamvis postea fiat Clericus, &c. & argumenta dirigit contra statutũ, quod conferat suum effectum in tempus delatæ successionis, sed ut notat Flavius Tortus infra allegandus, dicit sequendam esse communem Jo. Andreæ non obstante subtili distinctione Salyceti.

12 ARGELUS de acquirenda possess. ex remedio legis finalis. Cod. de edicto D. Adriani tollendo quæst. 3. art. 4. num. 799. post alios asserit; *Receptam esse opinionem quod in hujusmodi Statutaria dispositione, ante ingressum Monasterii emanatâ, contineantur etiam Moniales, quia non potest dici contra libertatem Ecclesiasticam, & ideo servanda est*: quem etiam allegat Redenascus infra.

13 ARNALDUS Ferron. lib. 2. consuetodin. Burdegal. n. 15. de testam. in fine; à versic. *An statuto* plane stat pro eadem sententia, & *hoc esse certum* scribit nititurque vinculo à nativitate injecto.

14 AUCTOR Additionum ad Panormitanum in Cap. Ecclesia S. Mariæ, tit. Constitutionibus post n. 25. §. *Fœminæ non succedant* subscribit Abbatis, & Pauli Castrensis opinioni de exclusione Monialium, si non erant in Monasterio tempore statuti.

Azorius: vide infra. Jo. Azorius.

15 BALDUS in l. Cunctos populos Cod. de Summa Trinit. & Fide Cathol. num. 55. litt. b. proponit hoc dubium. *Nunquid clerici includantur in statutis odiosis, vel exclusivis, tunc si odium est irrationabile non excluduntur exempti, nec veniunt in generali sermone*, &c. *Si autem ratio finalis Statuti concernit bonum publicum, ut quod mulier non succedat, nisi in certa particula, extantibus masculis, tunc dic ut dicam in l. Deo nobis, & ibi per Jac. Butr.* Postea verò in l. Deo nobis, §. Hoc etiam Cod. de Episcopis, & Clericis n. 8. iterum proponit casum hunc ibi: *Dicit Statutum quod filia dotata, vel Religionem ingressa extantibus masculis non succedat, modo quæritur utrum istud Statutum valeat, quantum ad istam ingressam: Super hoc distinguit Jacob. Butrius: aut ingressio præcedit statutum, aut statutum præcedit ingressum; primo casu Statutum non potest excludere illam Monialem, quia tempore conditi statuti illa non erat subjecta, &c. Secundo casu dicit: quod videtur quod statutum valeat, quia respectu bonorum deferendorum, statutum potest disponere, quod deferantur filiis masculis tantum, unde excludatur fœmina non quia Monialis, sed quia masculus includitur ad totam hæreditatem: dicit tamen ipse quod istud est dubium utrum istud statutum sit contra libertatem Ecclesiæ: dicit quod ipse non solvit, quia tunc quæstio pendebat de facto.* Erat enim dubium id apud quosdam; mox Baldus solutionem suam subjungit dicens: *Tu solve quod in primo membro ipse dicit verum sine dubio, quia quantum ad jus municipale Monachus habetur pro mortuo, unde est exemptus à jurisdictione laicorum. Sed in secundo membro subdistingue: nam aut statutum dicit, quod ingressus Monasterium non succedat, & tunc non valet, quia confert dispositionem suam eo tempore quo statutum non potest disponere. Aut dicit quod ingrediens non succedat, & sic non requirat actum consummatum ipsius ingressus, & tunc valet, quia secundum id tempus persona erit subjecta, &c. Nec est verum quod sit contra libertatem Ecclesiæ: nam ex quo principale est permissum, scilicet providere de conservatione domus, & agnationis; istud* B quod

quod venit incidenter, & secundario, non intelligitur tunc probibitum argum. l. 1. ff de unthor. tutor & instituta de test. §. Legatarius. Antea verò Baldus in l. Omnes populi num. 5. ff. de Just. & jure ejusdem sententiæ fuerat cum Jacobo Buttio, non obstante quod alios dubitare in contrarium sciret, inquit enim: *Sed quid si Statutum dicet quod Monachus non succedat; Certe si quis ante Statutum esset factus Monachus non includitur in statuto, quia Laici non possunt statuere contra Monachos, & Clericos, sed monachati post Statutum non succedunt, quia statutum præambulans professioni, reddit eos incapaces secundum Jacobum Butrium: Alii dicunt quod non valet statutum tanquam religioni contrarium: Item videtur l. Deo nobis istam causam, & cunsatum simul reprobare.* Junctis igitur quæ postea in l. Deo nobis, §. Hoc etiam numer. 8. Cod. de Episc. & Clericis cum Jacobo Butrio determinavit, manifestum est Baldum, & Jacobum Butrium, nun obstantibus aliquorum dubitationibus pro certo hanc sententiam retinuisse. Neque verò sibi repugnavit Baldus, aut mutavit sententiam, ut quidam colligunt ex ejusdem Consil. 55. lib. 5. in quo consulunt pro Moniali, casus enim diversissimus erat à nostro: Statutum enim Fulginii, de quo ibi, excludebat fœminam à successione sub duplici conditione, nempe quod esset *dotata*, & quod masculus illi *superviveret*: Sed Monialis in odiosis non venit nomine Dotatæ, & Angelus, ac Franciscus, ut narratur ibi in facto, filius Lilli intestati non supervixit Sorori suæ Moniali: verba Baldi sunt. n. 1, *Nam licet statutum excludat filiam dotatam, tale statutum nihil disponit de Monacha. Item quia statutum loquitur de dotata excludenda quando supervivit masculus, sed hoc non supervixit*, & n. 2. *Et hoc est clarum si ista monacha vivit, item dico si decessit post mortem Angeli, & Francisci*, & mox *Monialis non includitur in statuto non Excludente.* Quia scilicet non includitur sub nomine dotatæ nisi in favorabilibus, & quia ipsa potius superviait masculis.

16 BALTHASAR Carducius Conf. 8. apud Zilerum num. 10. tunc tantum ait non valere Statutum exclusivum ingredientis Religionem, quando non æque excludit laicas. *Quia tale statutum esset intimidativum vitæ contemplativæ.* cessante igitur hac unica causa per eum adducta, & Statuto generaliter fœminas ingressuras excludente, valet.

17 BALTHASAR Tomaxius, Modernus propugnator Ecclesiasticæ Immunitatis: tractatu de Immunitate Eccles. tit. 11. numer. 799. rotundo ore pronunciat *Statutum excludere etiam Moniales, & hanc esse communem.*

18 BÆZA De non meliorandis filiis cap. 14. n. 35. sentit Statutum generaliter excludens fœminas propter masculos, excludere etiam Moniales, eo prorsus modo, quo Sanchez infra allegandus.

19 BARTOLUS in l. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinit. & Fide Cathol. n. 29. *Aut statuta sunt directo super Ecclesiis, vel rebus ecclesiasticis, & non valent, &c. aut Statuta sunt facta simpliciter, & tunc redundant contra ea quæ sunt concessa Ecclesiasticis, vel Clericis in privilegium, & non valent; aut contra ea quæ competunt Ecclesiis, vel Clericis, non in privilegium, sed ut cuilibet, & tunc ligant Clericos, & sunt servanda in foro Episcopali, dummodo sint honesta.* Sed in puncto quæstionis hujus l. final. Cod. de pactis n. 6. proponit casum de Statuto Assisii, *quod ingrediens monasterium non succedat*, & solvit distinguendo sic: *Aut Statutum disponit in ingrediente per hac verba: (ingrediens monasterium, vel si quis intraret monasterium, sit privatus jure succedendi, vel non succedat) dico quod statutum valet. nam non disponit circa Clericum, sed circa Laicum, nam laicus est ille qui ingrederetur monasterium, sicut vivens moritur l. qui duos in princip. de manu. test. & huic non obest quod dicitur in authentica Cassa & irrita. Nec obest authentica: Nisi gravati, quia ibi gravatur si monasterium ingreditur, hic verò lucrum aufert non autem in sibi quæsito gravatur. Si verò statutum disponit de jam ingresso, per hac verba si quis ingressus fuerit monasterium, tunc non valet statutum quia non potest Clerico auferre jus suum, & esset contra libertatem Ecclesiæ, & hoc dico salvo meliore judicio, & determinatione Canonicu & Theologorum.* Quamvis autem hæc distinctio Bartoli visa sit aliquibus propter subtilitatem suam, verbalis potius quàm realis, & etiam in primo casu contra libertatem Ecclesiæ, quia ingressurus religionem retardaretur ab ingressu, videns se privari lucro, & jure quærendo; tamen hinc manifestum est Bartolum multo magis stare pro statuto, quod non excludat ingressuram religionem specifice, sed generaliter ut fœminam.

20 BARZIUS quoque decis. 17. num. 29. ubi agatur de jure quærendo, docet Statuta laicorum Clericos ligare, & ita istum adducit Mangilius inferius allegandus.

21 BELLETTUS, quem R. P. D. Meltius in Tudertinà successionis 29. Maii 1652. indicat sub nomine *Moderni Pedemontani*: Est enim Jo. Marta Bellettus Vercellensis, Disquisitionum Clericalium parte 1. Titul. de Exemptione Clericor. à statut. sæcul. § quarto, n. 18 ait. *Quod si statuta fuerint in specie quoad ea quæ tangunt personas Ecclesiasticas, approbata per Papam, tunc valerent etiam contra Clericos, & Ecclesias*, &c. *& tunc dicentur statuta Papalia juxta regulam illam: Omnia nostra facimus, quibus authoritatem nostram impertimur, l. 1. §. merito Cod. de veteribus juribus enucl. Gloss. in cap. 1. de præsumpt.* & statim idem Bellettus n. 19. subjungit. *Statutum tamen tam in inclusione agnatorum, quam exclusione Fœminarum, conditum ante susceptum Clericatum, sive monachatum, dummodo prohibitio non fiat in personam, comprehendit personas Ecclesiasticas*, & cum Soccino, Nevizano, Buriatio, & Maranta dicit *esse communem. Quia hujusmodi statutum non excludit personas ecclesiasticas, ut Ecclesiasticas sed uti vel secundogenitos; qui repelluntur à primogenitis, vel uti mulieres, quibus præferuntur masculi, & ita non læditur libertas Ecclesiastica.*

22 BENEDICTUS Capra in Communium Opinionum Regulis Conclus. 15. num. 39. *Quando tale statutum esset de se honestum, & rationabile ligat Clericos, & personas Ecclesiasticas*, & n. 47. *Tertiò fallit quando statutum injicit vinculum ante Clericatum, cum tunc liget Clericos quoad bona patrimonialia*, & n. 1. subscribens Domino Nicolao, id est Nicolao Tudeschio, qui idem est ac Abbas Panormitanus in Cap. Ecclesia S. Mariæ dicit. *Idem esse si statutum disponat quod stantibus masculis fœmina non succedat, nam ligabitur tali statuto ipsa filia, quæ tunccumque postea intret monasterium: secus si tempore dicti statuti fuisset monialis, ut voluit Lapus, quod verum intellige.*

23 BLANCHETUS de Compromiss. quæst. 3. nu. 32. post versum: *In hac quæstione*, nostram sententiam docet *sic decisam ab omnibus*, ut habetur etiam apud Tamburinum infra adducendum.

24 BONACINA de censuris in Bulla Cœnæ disput. 1. quæst. 16. Sect. 2. puncto 2. num. 21. contra distinctionem Bartoli de qua supra dicit. *Statutum excludens ingressum, aut volentem ingredi Religionem, aut alios Ecclesiasticos a successione parentum agnatorum, vel aliorum est contra libertatem Ecclesiasticam, tum quia impedit ne bona locis piis, vel Ecclesiis acquirantur, tum quia retrahit Ecclesiasticos à statu Clericali, & Religionis.* At Statutum Bononiense non impedit fœminis potius religiosis quàm laicis acquisitionem hæreditatis, nec eas retrahit à statu Religionis, cum æque excludat laicas: in quo casu statutum sit generale, & antiquius ingressu, non negat Bonacina valere immo

immò valde indicat oppositum, dum pro se adducit Felinum, & Duardum, quos constabit infra stetisse pro tali statuto, & remittit lectorem ad *Carolum de Graffis effectu 4. n.269.* quem cum Marta, Parisio Marcorello, & aliis fatetur *Oppositam sententiam tueri, si statutum editum fuit antequam fœmina Religionem ingrederetur*, quam distinctionem non modo non reprobat, sed brevitati consulens, & tacite illi subscribens subdit, *Vide prædictum Carolum de Graffis, ubi plures quæstiones ad hanc rem pertinentes tractat.* Transit ergo cum illo quem constat esse pro nobis.

25 BORGNINUS Cavalcanus parte 2. decis. 9. n. 81. post assertum statutum exclusivum etiam Monialium affirmat *Contrariam opinionem esse periculosam*, nempe suscitandi infinitas lites, ac perturbationes Familiarum, *& pro ista magis Communi fuisse judicatum per Rotam Florentinam.* Pluribus verò hanc nostram opinionem tuetur parte 3. decis. 33. n. 15. à versu. *Quia tale statutum*, ubi addit Opinionem hanc *incomusse servari in Civitate Papiæ*, & par. 4. decis. 31. nn. 19. persistens in eadem ait: *Hinc est quod Statutum excludens fœminas propter masculos comprehendit etiam Moniales & Clericos, quia Moniales excluduntur propter masculos sæculares, & Clericos, & etiam comprehendit bona, & hæreditatem Clericorum, & vocat masculos Laicos, & excludit fœminas etiam Moniales, quia injecit à principio vinculum subjectionis, cui principio: quilibet reperiebatur masculus, & fœmina sæcularis, licet tempore hæreditatis, & successionis non reperiretur sæcularis, tamen eos comprehendit, ligat, & vocat, ut est communis opinio, & ita servatur, ut late ego dic. 3. n. 15. in 3. part.*

BOTTILIERIUS J. C. Neapolit. tractatu de Suc-
26 cessionibus ab Intestato cap. 1. theorem. 12. ut confirmet fœminas excludi à successione in bona Clerici intestati, per Masculum extantem, addit n. 18. *Immo dixerunt Doctores hanc consuetudinem vigere etiam contra Moniales, ita ut ipsæ excludantur per existentiam fratrum*, & allegatis Lapo, Bruno, Petro de Gregorio, Cavalcano, & de Graffis concludit. *Igitur à fortiori dicendum est nostram consuetudinem habere locum in hæreditate Clerici defuncti, scilicet fœminas excludi per existentiam fratrum.*

Brunus, vide supra n. 5. Albertus Brunus.

27 BURSATUS J. C. Mantuanus lib. 1. consil. 93. num. 28. ita loquitur. *Insuper ex dicta opinione frequentiori calculo Doctorum admissa quod fœmina licet ingressa monasterium, seu Monialis post statutum conditum effecta, vel quæ virginitatem voverit ab hæreditate masculis agnatis existentibus excludatur virtute Statuti, ea ratione ut plurimum assignata, quod statutum tempore nativitatis filii masculi illum tantummodo habilem ad successionem, fœminam verò inhabilem, ut incapacem reddat:* & num. 38. adducit illos, qui volebant statutum differre suam dispositionem, & effectum in tempus delatæ successionis, quando utitur his verbis. *Si quis decedat intestatus*, ac proinde non ligare monialem, vel Clericum, secus autem si utatur his verbis. *Agnati masculi excludunt fœminas in successione transversalium, tum isto casu statim natus masculus habilitetur solus ad successionem fœmina exclusa, & nata fœmina statim successionis incapax efficitur ob exclusionem extantibus masculis, adeò ut licet postea, vel alter clericus ordinetur, vel illa monialis constituatur retineant tamen dictam qualitatem inclusivam, & exclusivam. Officium affixam, & ante professionem acquisitam.* Idem tamen num. 38. dicit quod etiam si statutum loquatur per verba *si quis decedat*; comprehendit clericum, & monialem post statutum ad ordinem receptos *eo quia vinculum ante professionem, vel clericatum sit injectum cum jura, &c. efficiant uti præventos ante clericatum, & professionem, secus si post clericatus, vel religionis ingressum statutum fiat.* Quod firmat per exemplum de statuto totam hæreditatem primogenito deferente, & n. 40. *quam quidem doctrinam vinculi injecti ante vel post clericatum ab omnibus, passim probari video.*

Butrius, vide supra Antonius de Butrio.

CACCIALUPUS in l. Cunctos populos, Cod. 28
de Summa Trinit. & Fide Cathol. num. 109. adducitur pro hac ipsa sententia per Gasparem Antonium Thesaurum, de quo infra verbo Thesaurus. Sic Cacheranus decis. Pedemontana 80. apud Bursatum, docet in similibus casibus Ecclesiasticos ligari statutis laicorum.

CALCANEUS Consil. 7. num. 17. ita concludit. 29
Sicut ergo super rebus sibi subditis disponere potest statutum laicorum, antequam sint acquisita Ecclesiis vel Clericis, ita & super personis antequam sint effecta Ecclesiastica: propterea dicunt Doctores, stante statuto quod ingressi monasterium, vel quod Clerici non succedant, quod tale statutum non valet, &c. Sed si statutum diceret quod ingrediens monasterium non succedat, & sic non requirit actum consumatum ipsius ingressus, & valebit statutum, quia secundum id tempus persona erat subjecta statuto.

CALDERINUS in disput. quæ incipit *Statuto ci-* 30
vitatis cavetur, distinctione ista utitur de vinculo injecto ante Clericatum, si statutum disponat de iis, quæ habent principium, & fundamentum ante Clericatum, non autem post. Certum est autem principium, & fundamentum excludendi fœminas, ut conservetur agnatio per masculos esse sexum qui ante Monachatum ab ipsa nativitate incœpit.

CAMPEGIUS de Dote par. 3. quæst. 32. tunc 31
tantummodo putat non valere statutum exclusivum à successione, quando dirigit verba ad tempus, quo nondum est quæsitum jus hæreditatis ulli, & excluditur monialis hac sola de causa quòd fiat Monialis, ideoque num. 2. ait Non potest negari quod *tale statutum non sit impedimento futuræ ingressioni & sic contra libertatem Ecclesiæ.* Qua unica ratione exclusa sequitur per tacitum, saltem ipsius assensum excludi Moniales, quando excluduntur non ut Moniales, sed ut Fœminæ.

CANCERIUS par. 1. Variarum resolutionum c. 24. 32
num. 10. movet dubium. *An valeat statutum ut ingrediens religionem successione privetur*, & respondet *tale statutum valere*, adductisque Bartolo, & Castrensi, approbat etiam Baldum. *Quod licet in jam quæsitis Laici nullo ingenio possunt derogare Ecclesiis, seu juribus Eccles. possunt tamen bene in acquirendis*, si laici hoc *non faciunt malo animo, sed pro bono publico*: & infra reddens eam rationem, *Cum tale statutum non fiat odio religionis, nec ut quis a religione avertatur, sed tantum in favorem familiæ, ne bona extra familiam exeant* concludit; *Omnino fatendum est tale statutum valere.* Parte verò 2. cap. 11. à n. 187. ad 179. loquens de sua hac opinione antea tradita, perseverat in ea dicens: *A priori sententia non existimo esse judicando, & consulendo recedendum, cum certum sit prædicta statuta religionis odio non fieri, sed tantum causa conservandæ agnationis.*

Capra, vide supra: Benedictus Capra.

CAROLUS de Graffis, de effectibus Clericat. 33
effect. 4. n. 269. *Quæro quartò an statutum quod existentibus masculis fœmina non succedat excludat moniales, quæ habitum habuerunt post conditum statutum, & dicas quod sit*, adducitque Auctores fere 20. cum quibus censet esse magis communem, & id patere clarissime ait num. 270. & num. 271. inquit *Ratio prædictæ opinionis est, quia cum omnes nascantur laici, & sic à nativitate sint suppositi dispositioni statutorum, clericatus superveniens eos non eximit à jure statutario, à quo à principio sunt ligati* deinde subdit: *Alia ratio est quia cum spes succedendi fuisset certa à nativitate, & sic antequam mulier efficeretur monialis, & ante delatam hæreditatem, statutum potuit talem spem*

à principio tollere, eos faciendo omnino incapaces, quod secus est in aliis statutis, ubi tempore nativitatis nulla vigebat spes, neque excogitari poterat casus superveniens, ex quo sequitur quod cum statutum injecerit vinculum ante monachatum, cum ipso eodem vinculo etiam ad monachatum transit.

Carolus Ruinus: vide infrà, Ruinus.

34 CARPANUS ad Statuta Mediolani lib.1. cap.278. cum n.130. dixisset secundùm opinionem quorumdam non videri statutum hoc comprehendere Moniales, statim n.131. ait. *Verùm quod comprehendat moniales factas post confectionem statuti hujus, ubi statutum simpliciter excludat fœminas propter masculos notat idem Castrensis, &c.* & de sententia multorum quos ibi accumulat, confirmat esse communem, *& tanto magis si facta sint Moniales antequam hæreditas eis deferretur* qui est casus Febroniæ ante mortem Co. Angeli de Zanis Monasterium ingressæ.

35 CASTRENSIS, id est Paulus de Castr. Consilio in vetustis editionibus 339. libri primi, sed 304. in recentibus anno 1413. consuluit pro Hospitali S. Mariæ veniente ex persona Antonii contra Monialem exclusam à successione vi Statuti Florentini; & prius n. 4. adversariorum fundamentum præmittit ibi: *In contrarium dicitur & allegatur per Monasterium contra Hospitale quod statutum Communitatis Florentiæ præjudicium facere potuit dictæ Moniali, vel monasterio, ex quo tempore delata successionis illa erat Monialis, quia cum tunc temporis præfatum statutum operaretur suum effectum exclusionis mulieris à succedendo, masculo extante, dictaq. Monialis tunc non esset subjecta jurisdictioni statuentium nec etiam monasterium, non potuit præfatum statutum eam excludere*, & inter alia pro adversariis allegat Salycetum in auth. Cassa. Cod. de Sacros. Eccles. statimque subdit. *Sed si ista procederent, videbitur laicis resultare magna iniquitas, quod evitandum videtur, ut notat Glossa Cod. de transact. l. si major. Nam sequeretur quod si quis decesserit intestatus relicto filio, & filia moniali, & in monasterio competenter dotata, nihilominus Monasterium veniat ad dimidium hæreditatis quantumcumque magnæ una cum masculo: Sed efficietur melioris conditionis, quia non excludetur à statuto, à quo, si non esset ingressa, excluderetur, quod quidem absurdum & intolerabile videbitur laicis. Idcirco in hoc articulo salvo judicio melius sentientis, videtur mihi sic dicendum, quod longe aliud sit quando statutum specifice, & expresse disponit de Monialibus tantum, dicendo quod non succedant extante masculo, sed de monialibus nihil disponit: & aliud sit quando generaliter disponit quod mulier non succedat, extante masculo*, non approbat enim distinctionem aliorum de ingressa, & de ingrediente, immo fuse illam reprobat, deinde subdit. *Si verò statutum non loquitur specialiter de ingredientibus, vel ingressis monasterium, sed generaliter quod nulla mulier succedat extante masculo, tunc cessant rationes prædictæ, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingressum: cum etiamsi non ingrediantur, excludantur: unde non potest dici contra libertatem Ecclesiasticam, nec ex hoc capite nullum statutum. Videndum est ergo an possit comprehendere moniales & puto quod sic tali ratione. Nam in loco ubi tale statutum viget, censetur correctum jus commune, quia cum illud deferat hæreditatem fœminæ una cum masculo, statutum verò delationem reservet si masculus non extet, sed si extat aufert, ex hoc toto jus municipale efficitur ff. de just. & jure l. jus civile, & non dicitur deferri hæreditas de jure communi sed ex forma legis municipalis ff. de lege, & senatus cons. l.1. Igitur eo ipso quod mulier nascitur, instigitur sibi hoc potentia succedendi, ab ipso statuto, scilicet in totum si non extiterit masculus, & in nihilum si extiterit. Transeundo igitur in monasterium, transit cum illa potentia sic limitata, & sic conditionata, & non cum illa, quam mulieres habent à jure communi, quia ut dixi, in loco, ubi tale statutum viget, non censetur vigere jus commune, quoad fœminas, vel si viget, sub conditione dicitur vigere adjecta à statuto videlicet, si masculus non extabit*, & post pauca. *Satis enim est quod non efficiatur deterioris conditionis propter ingressum, non ergo debet petere quod sit melioris, & si non fiat melioris, non propterea potest monasterium conqueri argum. ff. quæ in fraudem Cred. l. qui autem §. simili modo*; & iterum sub eodem n. 4. *Dico quod statutum non ligavit moniales nec eas impotentes effecit sed effecit dudum antea, scilicet tempore suæ nativitatis, & sic antequam de ingressu esset cogitatum.* Et in fine ejusdem num. *Alias sequeretur quod si fieret hodie lex Imperialis, statuens illud idem, quod statuit hoc statutum, non ligaret moniales, quia possent venire secundum jus commune antrius; quia quæ ratione statutum non ligat ecclesiasticas eadem nec lex Imperialis, nisi quatenus per Ecclesiam recipitur, ut not. in auth. hoc jus porrectum: & tamen hoc esset ridiculum dicere. Concludo ergo dictam Monialem, vel ejus monasterium audiendum non esse contra Hospitale ad aliquid petendum ultra quàm habuit tempore ingressus.*

CAVAGNOLUS ad decreta Montisferrati 13.§.1. quæst. 7. fol. 79. de vinculo injecto ante ingressum status Ecclesiastici, idem quod cæteri supra tenet. 36

Cavalcanus, vide supra, Borgninus Cavalcanus.

CEPHALUS J. C. Ferrariensis est unus ex illis, quos adversarii allegant passim pro se: Sed ille lib.1. cons.53. n. 43. & 44. ait. *Dico etiam quod statutum nostrum loquitur etiam in rem, &c. quo casu omnes fatentur dispositionem ipsam personas quoque Ecclesiasticas includere: vel saltem effectus hujusmodi prohibitionis est propter rem: quia si prohibentur subditi, vetantur contemplatione ipsarum rerum: interest enim reipublicæ, ut bona remaneant inter subditos quo casu quando saltem prohibitionis effectus est realis ad clericos etiam porrigitur: non enim debemus considerare corticem verborum, neque in quem ea sint directa, sed intentionem.* Quæ notanda sunt pro puncto infra discutiendo an dispositio de successione ad hæreditatem, ut conserventur bona in familiis agnationis sit realis potius, quàm personalis. & in fine n.48. addit: *Posset etiam dici quod iste fuit factus Clericus post conditum statutum, quo casu videtur ut liget etiam clericos*, & pro hoc dicto allegat Jo. Andream, Calderinum, Butrium, Imolam, & Ruinum. Idem lib.1. cons.95. cum num.14. dixisset. *Ad primum respondetur, statutum non complecti moniales, quod stantibus masculis fœminas excludit, & ita Butrius cum Ancharano consuluit in Civitate Ferraria* At supra ostensum est num.9. Antonium de Butrio cum Petro Ancharano ita consuluisse, quod tunc statutum Ferrariæ non excludebat simpliciter fœminas ut fœminas, sed ut religiosas, & extendebatur etiam ad eas, quæ ante statutum fuerant Moniales: Statutum enim Ferrariæ antiquum sub rubr. de success. ab intest. num.141. habet hæc verba: *Et jam si essent bona quæ recognoscerentur ab Ecclesiis, vel piis locis, vel personis; & hæc locum habeant tam in præteritis, quam in futuris.* Sed pergit Cephalus, & num. 15. ejusdem Consilii dicit: *eorum fundamentum quo solo moventur, quod scilicet statutum injecerit vinculum ante professionem in ipsa nativitate tam ex parte masculi, quam fœminæ, locum habere non potest in statuto Ferrariensi, quod expresse confert suum effectum in tempus successionis delatæ, nec prius excludit fœminam, nec includit masculum ut subtiliter id perpendendo, & mature considerando concludit Ruynus cons. 200. num.8. & cons. 204. nu.8. &c.* & ibidem concludit: *Sic igitur ubi statutum stantibus masculis fœminas simpliciter excludit, potest procedere illorum sententia, ut effecta monialis post conditum statutum excludatur*: potuit ne clariori distinctione loqui pro statuto Bononiensi, quod in hoc toto cœlo diversum est ab

est ab antiquo illo Ferrarienſi, cum ſimpliciter excludat fœminas ut tales, ob incluſionem maſculorum, & multis annis præceſſerit monacatum Februniæ; & tamen adverſarii non dubitant pro ſe adducere Cephalum hoc ipſo Conſ. 95. & hoc ipſo n. 15. Sed nondum finis: nam lib.1.conſ. 146. n.16.contra Monialem ſic concludit. *Ex dictis infertur idem eſſe dicendum circa ſecundum dubium, de quo ſupra: nam ingreſſura monaſterium, licet etiam cenſeatur comprehenſa per ſtatutum fœminas excludens, ſecundum magis communem opinionem, tamen ipſa habet majorem facultatem renunciandi bonis paternis, nam ingreſſus monaſterium non poteſt dici ſe enormiter læſum cum paupertatem profiteatur; nec monaſterium ullam læſionem poteſt prætendere, cum ſpe lucri non debeat accipere ingredientem, quoniam eſſet ſimonia per Decium conſ. 31.* Supereſt Cephali conſ.109.lib.3.ubi concludit ſtatutum Murinenſe excludens fœminas propter maſculos à ſucceſſione in bona extra territorum ſita, quia ſtatutum ob bonum publicum poteſt reddere inhabiles mulieres ſibi ſubjectas, & cum generaliter loquatur cenſetur eas inhabitaſſe quoad bona omnia, ſic ille num. 73. quæ licet diverſa ſint à noſtro caſu potius tamen illi ſuffragantur.

38 CORNEUS Conſil.94. lib.2. num.9. aſſerit jus quæſitum primogenito ante Clericatum ſecundogeniti, & ideo vi ſtatuti aut conſuetudinis antecedentis excludi ſecundogenitum ab hæreditate, etiam ſi poſtea fiat Clericus.

39 COTTA nomine Catellanus in memorialibus verbo Clericus: ibi, *Secundò limitatur quando ſtatutum prius vinculum injeciſſet cognato vel mulieri, quæ monacha efficeretur, antequam clericatum aſſumeret, vel religionem ingrederetur*: aſſerit enim tunc ſtatuto ligari, immò aſſerit omnes recentiores Canoniſtas idem ſentire, ibi *ubi omnes moderni*.

40 CRAVETTA, nomine Aymon. conſ. 251. in fine num.1.& initio 2. *Maximè autem efficax erit ejuſmodi conſuetudo circa ſucceſſionem, quia in ea tractatur de jure quærendo, &c. ideò valet ſtatutum laicorum in præjudicium Eccleſiæ quando tractatur de jure quærendo.*

41 CROTTUS Conſ. 267. n.27. & 29. lib. 1. Stat. pro excluſione Monialium prout teſtantur Cavalcanus, & Redenaſcus aſſerens ſe Auctorem hunc in fonte vidiſſe conſ. 26. lib.5. num. 9.

42 DECIANUS in tractatu Criminali lib. 2. cap. 35. n. 4. *Quod tamen intellige quoad quæſita non quoad quærenda: quia ſtatutum Laicorum poteſt præjudicare Eccleſiis quoad quærenda, licet non quoad quæſita* & n. 13. *limitatur quartò quando ſtatutum injecit vinculum ante clericatum, quia licet poſt efficeretur clericus, ligaretur illi ſtatuto*, & allato exemplo de ſecundogenito addit ſtatim, *Similiter & ſtatutum quod extantibus maſculis fœmina excludit fœminam factam monialem poſt ſtatutum; & hanc dicit communem Aretinus in cap. quod Clericis in fine.*

43 DECIUS adeò conſtanter, aut rationibus ſibi adeo repugnantibus loquitur, ut non minus pro nobis quàm contra nos adduci queat; quod breviter oſtendo: nam in l. filiæ dotem Cod. de Collationibus columna penult. prope finem inquit ingreſſam monaſterium comprehendi ſtatuto excludente fœminas, *ſecundùm magis communem*, & Conſil. 296. col. utitur hac doctrina. *Teſtator manifeſtam facit differentiam inter maſculos & fœminas, quia filios maſculos dumtaxat hæredes inſtituit, filiabus autem particulariter dotes relinquit, quo caſu teſtator non videtur motus alia ratione, niſi favore agnationis, ut bona in familia conſerventur, prout Doctores dicunt in illo ſtatuto, quod extantibus maſculis fœmina non ſuccedant.* Deinde Conſ. 588. n. 15. *Statutum laicorum valet in præjudicium Eccleſiæ in quærendis, non in quæſitis*, & ſubdit. *Ideo cum in cauſa iſta agebatur de jure quærendo agnatis in futurum: clarum quod illud factum ex cauſa à principe tolli poteſt.* Igitur & Statutum diſponens de ſucceſſionibus futuris ab inteſtato, ob conſervationem agnationis, agit de jure quærendo, non de quæſito, ac proinde poteſt diſponere, ita ut ad moniales, non perveniat. Et in Cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtitut. n. 240. ait. *Tertia concluſio ſupra facta, habet locum quando tractatur de præjudicio juris quæſiti: Secus videtur eſſe in quærendo, in quibus valet ſtatutum laicorum in præjudicium Eccleſiæ & Clericorum*, quod confirmat tribus exemplis dicens. *Facit quod ſupra dictum eſt de beneficio ſtatuti quod Clericus denegare poteſt*, & num. 241. *& ad id quod dictum eſt de prædiis tributariis, quæ cum ſuo onere tranſeunt ad Eccleſiam; facit quod dicitur de prælato, qui Eccleſiæ præjudicare poteſt in quærendis, licet non in quæſitis* & n. 249. admittit quod ſtatutum valeat, quando non loquitur *ſpecialiter, & principaliter in præjudicium Clericorum ſed generaliter*: & inculcat illud. *In quæſtione iſta de bonis quærendis in quibus Eccleſia videtur quod facilius præjudicari poſſit*, ac tandem n. 251. *Quando non agitur de gravi præjudicio Eccleſiæ & ſtatutum laicorum habet rationabilem cauſam, etiam reſpectu Eccleſiarum, & piæ cauſæ debet ſervari. Hactenus Decius pro nobis.* In eodem tamen Cap. Eccleſ. S. Mariæ num. 212. ait: *Et ideò jus quæſitum in Moniali debet conſiderari tempore mortis ejus de cujus hæreditate agitur ut expreſſe tenet Salycetus*: & num. 213. *& ſic in puncto juris videtur quod dicta monialis à dicto ſtatuto non excludatur, nec etiam Clericus ſecundogenitus, niſi in fraudem hoc factum fuiſſet: nec obſtat quod quando quis naſcitur ſit purus laicus, & ſic videatur ligatus ſtatutis Laicorum, quia à tali vinculo eximitur per ordinem Clericatus, per quem hoc privilegium conſequitur.* At hoc privilegium nullo jure civili aut canonico probat, aut probare poteſt, deinde deberet aſſignare diſparitatem inter hunc caſum, & ſequentem, quem n. 214. admittit dicens, *Quod autem ſupra dictum eſt de vinculo injecto, bene procedit reſpectu bonorum* & num. 211. cum Bartolo ait. *Quod pro bonis, quæ non ſunt quæſita Eccleſiis vel Clericis ſtatuta poſſunt fieri quod etiam ſi perveniant ad Eccleſias vel Clericos collecta imponi poſſunt.* Quæro igitur cur per Clericatum non conſequuntur hoc privilegium, ut eximantur à vinculo injecto; cum perſona quæ debet compelli ad collectam ſulvendam, ſit Eccleſiaſtica, etiam ſi videatur ſtatutum loqui in rem: ſeu cur non ſimiliter dici poteſt injectum eſſe à ſtatuto vinculum hæreditat. Laicorum, ne poſſit pervenire niſi ad maſculos, cum hæc nondum ſit quæſita Eccleſiæ, ſed Lis ſit de quærendis, Supereſt ut exaggeratoriam illam rationem examinemus quam ib. n. 212. addit dicens: *Nec placet illa ratio Pauli de Caſtro quod ſufficit quod monialis non efficiatur deterioris conditionis quam prius eſſet, quia attenta tali ratione Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ferè ſemper ſtatutis præjudicialibus Laicorum ſubjicerentur* quam etiam conſ. 53. attulit: At hoc falſiſſimum eſt, quia ut contra illum reſpondit Burſatus conſ. 95. num. 41. ſæpius fiunt ſtatuta de novo in quibus Clerici non comprehenduntur quoad ea, quæ non habent qualitatem aut principium ante Clericatum, & plurimi ſunt caſus in quibus gaudent immunitate Eccleſiæ, nec habent paritatem cum caſu hoc. Monialium hanc eandem exaggerationem Decii reprobant Rochus Curtius, Strayna & Tiraquellus infra adducendi & Flavius Tortus addens eorum reſponſionem tollere omne dubium. Immò veriori exaggeratione dici poſſet, quod ſi per ſupervenientem Clericatum, ac Monachatum, poſſet quis eximere ſe à vinculo antea injecto, & ſuccedere in bona laici inteſtati, in nullo fere caſu valeret doctrina de vinculo injecto bonis aut perſonis, & ſic fere ſemper ſtatuta & leges laicorum poſſent eludere.

DIANA parte 6. Reſolutionum Moral. tract. 3. reſol. 8. ad 3. argum. hæc habet. *Sed pro dilucidatione* 44

veritatis ad individua deveniendo: Pone quod statutum excludat fœminas a successione ab intestato stantibus masculis, quæritur an excludat filias Moniales. & distinguitur: Aut statutum generaliter modo, quo supra, loquitur, & persona de cujus successione tractatur, non erat religiosa tempore conditi statuti, & tunc cum transeat in monasterium cum illa impotentia succeendi, ligatur tali statuto etiam facta Monacha, cum per ingressum non efficiatur deterioris conditionis, allegatisque multis, quos pene infinitos esse apud Hondedeum refert, & cum Soccino se Parisio supponens ita esse communem, *ut in judicando & consulendo ab ea non sit recedenda*, prosequitur sic. *Aut Statutum non loquitur generaliter sed specifice, ut puta quia excludit mulieres religiosas, & tale statutum non valet, sive loquatur de ingressa sive de ingrediente* ubi post adductos DD. concludit. *Si ergo statuta ex adverso allegata sunt generalia, includunt etiam moniales, cum ipsæ ingressæ sint monasterium cum illa impotentia succeendi, nec efficiantur deterioris conditionis per ingressum si verò statuta sint specifica, non valent.* Hæc aliquam Ecclesiasticæ immunitatis propugnatur acerrimus.

45 DUARDUS, quem in nupera Dec. Rom. videas allegatum sub cognomento *Monitalciterfis* in Bullam Cœnæ lib. 2. Can. 15. q. 17. loquens de Statutis n. 23. ait: *Quod si specialiter & ex certa scientia fuerint à S. P. approbata; tunc sunt inviolabiliter servanda inter Ecclesiasticos quoniam confirmatio facta ex certa scientia, dicitur alias Sedis Apostolica*: postlæc loquens de Statutis non confirmatis specialiter à Papa dicit numero 28. *Si verò in Ecclesiasticorum damnum ac dispendium tendant, eos non includunt. Unde statutum excludens a successione fœminas propter masculos, non comprehendit Moniales; ubi non injecerit vinculum ante Religionis ingressum, sed contulerit effectum suum ad tempus delatæ successionis, quando ipsa Monialis non erat sub ditione statuentium*, & ibidem de sententia Alterii in eandem Bullam subjicit. *Quod si hujusmodi statutum expressam mentionem facit de Religiosis, seu Monialibus excludendo eas non valet & repugnat libertati Ecclesiasticæ: tum quia sæculares carent potestate statuendi aliquid de personis Ecclesiasticis, tum quia hac ratione retraherentur mulieres a monasterio*, ex quibus liquet de mente Duardi tunc valere statutum quando generaliter disponens de fœminis & eas ut tales excludens nec retrahens à monachatu, injecit antea vinculum. Ideo Canone 15. q. 19. loquens de statuto laicali num. 35. dicit. *Adde etiam quod quando statutum generaliter disponens potest se habere ad commodum & incommodum, non potest dici præjudiciale, & proinde stante statuto, quod extantibus masculis fœmina non succedant, sicut Clerici masculi excludunt a successione fœminas sæculares, ita similiter Moniales excluduntur a successione à masculis sæcularibus, & in hoc bene servatur æqualitas ut habetur ex Felino.*

46 ÆMILIANUS cons. 1. num. 19. stat pro statuto Mutinensi excludente Monialem jam dotatam, ut testantur Thesaurus & Redenascus.

Episcopus Eugubinus, à Rota Romana sic allegatus in Bononiensi hæreditatis 28. Junii 1652. coram R. P. D. Bichio, idem est ac Alex. Sperellus, de quo plura infra inter Auctores contra nos allegatos.

47 FABER in definitionibus Senatus Sabaudiæ tomo 1. lib. 1. tit. 2. definit. 22. nostræ opinioni suffragatur, ut quidam Scribentes pro nobis allegant.

48 FELINUS Sandeus J. C. Ferrariensis in Cap. Ecclesia S. Mariæ de Constitutionibus sub num. 77. inquit. *Sexto quæro utrum stante Statuto, quod masculi excludant fœminas ab intestato, excludatur mulier monacha? Et breviter conclude, quod si assumpsit monachatum ante statutum, non excluditur: secus si post*: deinde num. 79. subscribens rationibus Pauli Castrensis, quas attuli supra, nempe de Statuti Municipalis vi, & de impotentia succedendi à nativitate, fœminis inflicta, dicit cogitandum de Salyceti & Aretini opinione, quia est additio perfunctoria: mox subjungit. *Cæterum quia communiter talia statuta ita demum excludunt fœminas, dummodo videlicet fuerint dotatæ, dicat quod etiam debeat dotari, alias non excluditur à statuto.* Et n. 101. quærit an consuetudo, quæ præfert primogenitum in hæreditate, noceat Clerico secundogenito respondetque. *Et conclusio est, quod noceat clerico, quod talis secundogenitus jam in nativitate sua ligatus erat illa consuetudine per quam ipsi primogenito debebantur bona etiam invito patre.* Quod confirmat ex dictis à se supra sic. *Ubi allegavi multos ipsam sequentes dum dixi, quod statutum excludens fœminas, excludit eam, quæ post statutum ingressa est monasterium, propter vinculum sibi injectum ante professionem.*

FLAVIUS Tortus in Annotationibus ad Statutum Papiæ sub rubrica Statuti 95. in civilibus num. 84. affirmat: *Communem esse distinctionem, quod si statutum injecit vinculum ante assumptionem clericatus, vel monachatus & tunc comprehenduntur sub hoc statuto, & excluduntur stantibus masculis, à statuto vocatis*, & allatis DD. addit: *ea ratione clara quia per hoc statutum non fit præjudicium aliquod ipsis monialibus, cum etiam si in sæculo remaneant, nihilominus essent, incapaces successionis*, & post pauca: *cum iste defectus status jam inde nascatur cum ipsis fœminis, ipse est causa exclusionis non autem ipsa assumptio habitus monachalis, & propterea nullatenus retrahuntur a religione occasione hujus statuti*, & num. 91. *Hoc statutum comprehendit personas monialium in capite exclusivo, ut supra dictum fuit secundum communem opinionem, & communem praxim in hac civitate Papiæ.* Postea num. 101. adducto exemplo secundogeniti exclusi, quamvis clerici subjungit. *Neque obstat quod dicta distinctio, Jo. Andreæ, & communis videretur intelligenda non de ipsa factione statuti ante vel post assumptionem clericatus, sed de effectu ipsius statuti sive de casu illius contingente ante vel post Clericatum, per id quod Salycetus, Decius, &c. quia respondetur pluribus modis. Primò quod ista subdistinctio communiter reprobatur, ut testatur Aretinus in cap. quod Clericis in fin. de foro compet. & inquit distinctionem ipsam Andreæ esse simpliciter sequendam ab omnibus uti communiorem, non obstante subtili distinctione Salyceti*: Quare repetit num. 101. pergit dicens: *Vinculum statuti ei sic inest ipsis personis etiam tempore, quo nascuntur, si tunc temporis Statutum erat conditum, non autem tempore quo casus statuti contingit: unde fœmina statim ut nascitur, dicitur nasci incapax successionis masculi superstite.* Objectum verò Decii quod semper statuta laicorum ligarent Clericis solutum esse à Rocho Curtio & Tiraquello plene, & *hac responsio tollit omne dubium* ad hæc num. 103. subdit. *Tertiò etiam ex abundanti dico quod subdistinctio* scilicet Salyceti *non procedit quando ante effectum statuti, vel in collatione illius est acquirendum jus ipsis vocatis à statuto*, Postremo num. 130. & 131. repetit comprehendi moniales hoc statuto antea condito, & *esse magis communem.*

Franciscus Aretinus, vide supra: Aretinus.

FRANCISCUS Marcus in Decisionibus Parlamenti Delphinalis quæst. 250. num. 4. scribit. *Nec obstat si dicatur quod statuta laicorum non ligant clericos. quia hoc verum est quando specialiter loquuntur de Clericis, secus si generaliter Cap. cum venissent de eo qui mitt. in possess. & maximè quando statutum non concernit personam nec loquitur specialiter de persona clerici &c.* 50

FRANCISCUS Redenascus lib. Consil. 26. num. 9. 51 *Cujus sane generalis statuti dispositione fœminas quoque & Sorores Moniales, quæ post statutū assumpserunt Monachatum, & sunt dotatæ, excludit propter masculos voluerunt*

voluerunt præ cæteris infrascripti Patres, quos oculata fide per lectos ordine recenseo. Et subtexit Cathalogum Doctorum quadraginta quinque, dicit hanc sententiam fuisse *receptam in varijs Tribunalibus, & in praxi observatam*, subscribitque Cavalcano *contrariam opinionem esse periculosam: & in hac civitate Cremonæ nefas prope esset ab ista opinione recedere, quam in dubium audio nunquam fuisse revocatam:* additque n. 10. *Fundamenta namque habet in illa solidissima Ratione, quæ dici solet, per hujusmodi statutum nullum fieri præjudicium ipsis Monialibus, quæ etiam si in sæculo remansissent pari modo incapaces successionis fuissent, & à masculis exclusæ, quando non assumptio monachalis habitus, sed ipsemet defectus fœminini sexus sit causa earum exclusionis; Eo enim ipso quod nascitur fœmina, infligitur sibi à statuto character privativus juris succedendi* &c. *sicut eo ipso quod nascitur masculus recipit habilitatem succedendi* &c. *Unde transeundo post ea ad Monasterium, transit fœmina cum illa impotentia succedendi, quæ sit ut per tale statutum minime dici possit effecta timidior ad religionis ingressum.* Immò ulterius ait *Statutum injiciens vinculum tempore nativitatis, potuit ab ea auferre jus succedendi etiam vivente patre, aut alio de cujus hæreditate agitur, quæ oblata censetur sub conditione si masculus extabit: non obstante quod tempore delatæ successionis in Monasterio reperiatur, quia superveniens Religio non tollit ea, quæ à jure communi statuta sunt: At statutum hoc in casu dicitur jus commune, & non est postea quærendum quid fiat post delatam successionem, cum persona sit affecta dispositione statuentium.*

52 FRANCISCUS Vegius Cons. 14. num. 14. relata opinione Felini de statuto excludente Moniales, & secundogenitum Clericum, si post statutum assumpsere habitum Ecclesiasticum, approbat eam addens: *Et ratio est quia statutum, & consuetudo jam injecit vires suas antequam personæ essent Ecclesiasticæ, meritò illas comprehendit, ut late probat Felinus, & attestatur hanc esse communem opinionem &c. & ita dicendum in proposito.*

Fusarius, vide infra Vincentius Fusarius.

53 GABRIEL Commun. Conclus. lib. 6. titulo de Statutis Conclus 6. num. 11. dicit opinionem de statuto exclusivo generaliter quarumvis fœminarum ob favorem agnationis veram esse, *& magis communem.*

54 GAIL nomine Andreas lib. 2. Practicarum observationum, observ. 32. num. 4. *Statuta si simpliciter, & generaliter disponerent mulierem non succedere, extante masculo, rectè includunt etiam moniales, cum in universum omnes fœminæ favore agnationis excludantur, nihilque eo casu contra libertatem Ecclesiæ specifice statuatur.*

55 GASPAR Antonius Thesaurus lib. 2. quæstionum Forensium quæst. 3. num. 2. narrat à Senatu Pedemontano in causa Astensi decisum fuisse *Moniales ab isto statuto exclusas censeri*. & nu. 3. limitat sic. *Quod quidem habet locum quando statutum generaliter disponit mulierem non succedere extantibus masculis, cum nihil tunc contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum odio specifice statuatur:* & num. 4. Neque dicatur *statutum non posse comprehendere personas Eccles. quia non militat quando statutum injecit vinculum ante religionis ingressum, & ingressus religionis sic magis accidentaliter, quàm principaliter* &c. *quia intentio principalis statuentium est ut bona, super quibus statuere possunt, conserventur in agnatione & familia defuncti, non autem ut excludant personas religiosas à laicorum successione*, & concludit: *In praxi non solet ab ista opinione recedi, quæ ubique terrarum recepta est.* Verùm eodem lib. 2. tota quæst. 72. reassumens hanc controversiam; firmat suam opinionem auctoritate doctorum plurium quàm quadraginta, & recensens adversarios ait: *Sed opinio Derij non est tenenda, & contra eum est magis communis opinio & veritas est in contrarium, quia superveniens Religio non tollit ea, quæ à jure communi statuta sunt, & statutum dicitur jus commune in casu isto: neque attendendum est tempus delatæ successionis, quia cum tempore mortis persona reperiatur inhabilis, non est postea quærendum quid fiat post delatam successionem, cum persona jam sit affecta dispositione statuentium* Subnectit postea tres alias rationes sumptas à statuti causa Finali, Materiali, & Formali, nempe à fine *conservandæ agnationis ob bonum publicum, & quod statutum disponit de bonis temporalibus, licet secundario de personis succedentium tractet*, & quod statutum simpliciter, *& indistinctè disponat circa res quæ jure communi competunt.* Postremo notetur illa Thesauri conclusio ad finem columnæ 3. *Quando statutum injecit vinculum ante Clericatum, illa est procul dubio verior & magis communis opinio ut Monialis excludatur, & cum ista declaratione transeunt omnes doctores supra &c.*

56 GEORGIUS Natta lib. 2. consil. 282. num. 11. & 12. *Statutum non valeret, si specifice tantum disponeret de ingredientibus religionem, quia videretur principaliter retrahere homines à religione, sicut etiam hac ratione non valet statutum specifice disponens, quod filia ingrediens monasterium non succedat sed disponendo generaliter & ex honesta causa statutum includit etiam monachus quando injectum est vinculum ante monachatum*, id est, ut statim se explicat *si jam condito statuto, monachæ fuerint effectæ* & l. 3. cons. 314. n. 3. dicit *Statutum prohibens successionem, sive loquatur in rem sive in personam; videtur effectualiter disponere de rebus, seu de personis contemplatione rerum*, & cons. 515. num. 6. cum Cyno, & Ancharano docet. *Non esse contra libertatem Ecclesiæ Statutum, si præferat suam publicam utilitatem utilitati Ecclesiæ: nam principaliter intendit suam propriam utilitatem, licet incidenter redundet in Ecclesiæ damnum, vel potiùs in prohibitionem novæ acquisitionis.*

57 GERARDUS Mazollus Consil. 53. num. 47. *Habet locum hujusmodi statutum, etiam ad exclusionem Monialium religiosarum, quia lex dicitur de bonis, & potest probibere bona acquiri uni, & alteri dare, cum bona sint sibi subdita.* Idem cons. 83. num. 34. *Intelligerem quòd moniales filiæ isto statuto non prohiberentur succedere, quæ essent moniales tempore statuti.*

58 GREGORIUS XIII. Pontif. Max. teste Giliano ad Statutum Perusiæ, verbo fœmina fol. 135. cum Reformatores Statuti Perusini sub Rubrica 45. & 46. excludente fœminas propter masculos, addidissent illam clausulam *Sine præjudicio locorum piorum, & personarum ibi existentium*, eam abolendam decrevit, & de facto abolitam fecit hac expressa ratione. *Quod conservationi Agnationum adversaretur, esset que contra omne juris, & æquitatis debitum*, adjungens universalem rationem illam: *Cum par sit & esse debeat conditio fœminarum pia loca ingredientium, quàm nubentium.* Ita Oraculum Sedis Apost. ex quibus liquet hoc non in Privilegium Perusini Statuti, sed universaliter pro quovis tali Statuto pronunciatum esse.

59 GULIELMUS de Benedictis in Capit. Raynutius, verbo, duas habens filias num. 126. *Quoties statutum, aut patria consuetudo habet, quod filiæ stantibus masculis non succedat; tunc non succedere possunt, cum consuetudo, vel statutum eas excludat, etiam si moniales factæ essent; tanquam statuto comprehensæ, quia nascendo jam ligatæ erant statuto aut consuetudine, filias propter masculos excludente, unde monachatus subsequens tollere non potest jus masculis quæsitum &c. Si autem monachatus statutum præcederet, vel consuetudinem, non posset eas, quibus jus erat jam*

quæsitum,

quæsitum, excludere, & idem si monachatus statutum sequeretur, & statutum eas expressim excluderet. Sed ubi statutum simpliciter fœminas excludit, nihil expresse de monialibus disponendo, tunc omnes fœminas excludit quamvis religiosas.

60 HONDEDEUS Eugubinus lib. 2. consil. 11. nu. 15. proponit adversariorum negantium exclusionem Monialium argumentum illud *quando ex verbis statuti constet quod inclusio masculi, & inclusio fœminæ confertur post mortem illius de cujus successione agitur, quo casu cessat ratio, quæ in contrarium adduci posset: quod statutum injecerit vinculum in ipsa nativitate fœminæ, & sic ante monachatum, ut in terminis statuti Ferrariensis respondit Ruinus, & Cephalus.* At ipse tandem respondet num. 37. *Verius quidem est statutum Cassianum generaliter excludens fœminas propter masculos, nulla facta mentione de monialibus, excludere etiam eam, quæ post conditum statutum effecta est monialis, ea ratione quia statutum injecit vinculum ab initio, & in nativitate fœminas ligavit, easque tempore, quo erant in sæculo sub jurisdictione statuentium inhabiles fecit ad succedendum cum masculis, & cum hoc vinculo inhabilitatis transeunt in monasterium.* Post quæ, allegatis plurimis Scribentibus, affirmat *hanc opinionem sequendam in consulendo, & judicando, cum sit non solum verior, sed etiam magis communiter recepta* & num. 38. *huic opinioni omninò inhærendum, quando ex verbis statuti non apparet statuentes voluisse conferre exclusionem fœminæ in tempus delatæ successionis, sed simpliciter excludit fœminas.* Denique num. 39. improbat distinctionem Ruini, & Cephali, *Quia communiter Doctores dicunt fœminam effectam monialem post conditum statutum remanere exclusam.*

HODIERNA ad Surdum decis. 20. num. 11. dicit

61 hanc esse communem opinionem. Novissime aut in Controversiis Forensibus lib. 1. cap. 7. nu. 58. *Sed contrarium videtur dicendum à masculo nempe excludi monialem ab omnium successione &c. siquidem verissimum est jus commune esse correctum in civitate Neap. & jus municipale est jus Civile illius civitatis, unde eo ipso quod mulier nascitur, infligitur sibi hæc succedendi potentia ab ipso statuto, scilicet in totum, si non extiterit masculus, in paragio si extiterit, ipso enim puncto quo masculus natus est, qualitatem inclusivam recipit, & filia etiam ut nata est impotentiam succedendi. Ingrediendo igitur monasterium cum illa impotentia sic limitata, & restricta ingreditur, & non cum illa, quam mulieres habent de jure communi: argum. text. in l. Statius Florius §. Cornelio Felici ff. de jure fisci l. peto §. prædium ff. de leg. 2. & hoc modo jus quæsitum considerat Lapus allegat. 9. in fin. quem sequitur Tiraquell.* & in fine n. 68. negat *effectum statuti non considerari nisi tempore executionis, quia huic motivo singulariter respondet Tiraquel. q. 41. de primog. à n. 16.*

62 JACOBUS Butrigat. tenuit quod si Statutum præcedat ingressum, statutum hoc excludit Monialem, cum id possit facere respectu bonorum deferendorum, ut de illo attestatur Baldus in l. Deo nobis §. Hoc etiam C. de Episcopo, & Clericis sub n. 8. & in l. Omnes populi nu. 54. ff. de just. & jure.

63 JACOBUS Mandellus de Alba lib. 1. consil. 98. n. 1. *Respondeo esse veriorem & magis communem opinionem, quod si statutum loquitur de omnibus fœminis, sive tradantur nupti, sive ingrediantur religionem, comprehendit tale statutum eas omnes in effectu, & eas excludit stantibus masculis, quia cessant eo casu rationes omnes, quibus solent talia statuta impediri, ne comprehendant fœminas ingredientes religionem; videlicet ne retrahantur mulieres ab ingressu religionis, timore statuti, vel ne saltem efficiantur timidiores: quia etiam si fœmina non ingrediatur religionem, comperit se exclusam à successione.* Idem. lib. 3. consil. 498. num. 1. *Si statutum simpliciter diceret quòd stantibus masculis fœminæ non succedant, & factum sit ipsum statutum antequam nata sit ipsa fœmina, de qua agitur, vel saltem antequam ingressa sit religionem; tunc comprehenderent etiam Monialem, dato quod hæreditas deferatur postquam est facta Monialis, secundum magis communem opinionem.* Et lib. 3. consil. 53. num. 19. *si ex duobus filiis junior efficiatur Regularis, erit talis filius exclusus per statutum.*

JACOBUS Puteus in decisionibus Rotæ par. 3. decis. 99. num. 3. *Est communis opinio in illo statuto, quod stantibus masculis fœmina non succedant, quia tale statutum ligat fœminas Ecclesiasticas, quæ tamen post statutum fuerunt factæ Ecclesiasticæ, & sic quando statutum per prius invenit vinculum* &c. 64

JASON Maynus in l. finalis Cod. de pactis, & in l. Servi legato §. si testator col. 2. ff. de leg. ejusdem fuit opinionis, ut attestatur discipulus ejus Albertus Brunus tract. de Statut. Exclud. fœm. art. 6. à num. 38. 65

IMOLA in Cap. Ecclesia S. Mariæ, & in Cap. Dilecti, de Constitutionibus, & in Cap. Quod Clericis de Foro competenti, docuit quod Ecclesiastici ligantur statutis exclusivis laicorum, si fiant Ecclesiastici post statutum conditum, & firmat id exemplo secundogeniti postea Clerici; eumque pro exclusione monialium adducunt Brunus, Capra, Mascardus, Riminaldus, Tamburinus, Thesaurus, Tiraquellus locis supra, vel infra allegatis. 66

JOANNES Andreas in Regula Sine culpa in Mercurialibus, de regulis Juris in 6. n. 17. censet & ipse comprehendi, & ligari à statuto, vel consuetudine primogenitum præferente, secundogenitum quamvis postea Clericum, ne detur locus fraudi, & aliquis cum spe præripiendi primogenituram, vel succedendi ex æquo assumat Clericatum: quo argumento Jo. Andream pro exclusione Monialium innumeri allegant ex his, quos partim jam nominavi, partim deinceps recensebo. 67

JOANNES Azorius 1. parte Instit. Moralium lib. 5. cap. 13. sub §. Octavo quæritur: *Item solent esse statuta, ut primogenitus excludat secundogenitum in bonis paternis; item ut masculi excludant fœminas: Quæres an valeant hujusmodi statuta Laicorum contra Clericos, vel fœminas religionis voto consecratas? & constans est multorum, & communis opinio, quam refert & sequitur Felinus nu. 101. valere, quoniam nihil detrahunt Ecclesiasticæ immunitati, nam ante Clericorum ordinem susceptum, jus est alteri acquisitum, proinde si secundogenitus sit Clericus nihil mirum si non succedat in bonis, quia lex constituta fuit antequam clericus crearetur. Similiter si fœmina sit Sanctimonialis Deo dicata; potest à successione paterna excludi, quoniam non excluditur eo quod sit Sanctimonialis, sed quia antequam religionis votis sese astringeret; & Deo obligaret, lex fuerat constituta, ut masculi fœminas excluderent, & propterea excluditur: sicut etiam secundogenitus non excluditur quia clericus, sed quia secundogenitus. Ergo hujusmodi statuta nihil Immunitati Ecclesiæ derogant, & eo ipso tuta conscientia firma & rata censetur.* 68

JOANNES Bapt. de Sancto Severino *in l. Cunctos Populos Cod. de Summa Trinit. & Fid. Cathol. num.* 189. & 190. dicit hujusmodi statutum afficere ipsam personam antequam monasterium ingrediatur, & ob injectum antea vinculum excludi à successione: & hanc opinionem magis communem, & veriorem attestatur: & proinde merito allegatur à Bruno num. 33. & Bursato & aliis. 69

Jo. Cephalus: vide supra Cephalos.

JOANNES Jacobus de Ferro super lege municipali Vicentiæ Cap. 14. n. 15. nititur vinculo injecto Monialibus in ipsa nativitate eo quod nascantur omnes laici. 70

JOANNES Bapt. Laderchius de Imola Consil. 74. num.

num. 29. *Si injiciatur vinculum ante ingressum, nam*
71 *hoc casu verius est valere; sicut dicimus de Statuto excludente fœminas; ob talem enim rationem & Moniales excluduntur, de qua ego alias late tractavi*: Et in fine ejusdem Consilii concludit. *Quare arbitror hanc Monialem &c. omnino esse excludendam: alioquin male ageretur cum plerisque familiis Ferrariensium, quandoquidem omnia bona earum brevi tempore Monasteria vendicarent.*

Jo. Salas: vide infra Salas.

72 LÆLIUS Caputus ad consuetudines Neapolitanas in præludi. §. 3. n. 22. pro hac parte stat.

Lardechius: vide Paulo supra Jo. Bapt. Laderchius.

LAPUS Allegatione 101. num. 16. *Nec obstat si dicatur quod Statutum quod repellit filiam à succes-*
73 *sione extante patruo non observaretur in foro Ecclesiastico contra filiam Monialem: Primò quia hoc de se est falsum, quando statutum præcedit monachatum, quia jura quæ inhabilitant eam & excludebant ante professionem; excludunt, & afficiunt eam puellam tanquam præventam l. cum quadam puella §. si ff. de jurisd. omn. jud.*

Laurentius Calcineus: vide supra Calcineus.

74 LAURUS de Palatiis *super statuto Communiter per Italiam vigente, quod extantibus Masculis fœmina non succedant* à numero 89. ad 100. disputans de hoc in utramque partem, tandem num 100. concludit: *Si vero Statutum non loquatur specialiter de ingredientibus vel ingressis monasterium, sed generaliter quod nulla mulier succedat extanto masculo tunc cessant rationes prædicta, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingressum, cum, etiamsi non ingrediantur, excludantur, unde non potest dici contra libertatem Ecclesiæ, nec ex hoc capite nullum: si ergo quæritur utrum tunc possit comprehendere, dico quod sic tali ratione*: num. 101. 102. 103. *Nam in loco ubi tale statutum viget videtur correctum jus commune* &c. & pergit exscribendo pene de verbo ad verbum Pauli de Castro discursum, quem supra deduxi num. 35. propterea non est cur cum hoc loco rescribam.

LOPEZ in l. 32. Hispan. tit. 9. parte 6. in glossa ver-
75 bo *No valdera* citatur à Molina Jur. Cons. de quo infrà pro hac opinione.

Mandellus: vide supra Jacobus Mandellus.

MANDOSIUS ad Lapum allegat. 101. sub finem,
76 *Non desunt tamen, qui distincte affirmant Statuto fœminas excludente nunquam Moniales excludi: Sed horum opinio communiter est improbata*, & antea dixerat valere, *quando statutum cujuscumque generis filias, non autem solas Moniales excludit, licet etiam de ipsis Monialibus mentionem faciat: tunc enim illud Statutum non impedit religionis ingressum ob metum non succedendi, nec Moniales efficiuntur deterioris conditionis, quoniam tam moniales, quàm aliæ filiæ excluduntur.*

MANGILIUS Pisaurensis de imputatione q. 38.
77 num. 8. *Statuti mens fuit excludere filiam ab universali successione cum fratribus; ut provideret agnatis, & ne bona ad alienam familiam transirent quæ ratio est etiam in ea, quæ monasterium ingreditur, ut patet ad sensum*: & num. 33. respondet. *Verius esse quod statutum generaliter excludens fœminas propter masculos, nulla facta mentione de monialibus, excludit etiam eam, quæ post conditum statutum effecta est monialis, ea ratione, quia statutum injecit vinculum ab initio, & fœminas à nativitate ligavit, quas tempore, quo erant in sæculo sub jurisdictione statuentium, fecit inhabiles ad succedendum cum masculis, & cum hoc vinculo inhabilitatis transeunt in monasterium.* Deinde paulo post allegato in contrariam partem Salyceto improbat ejus opinionem dicens *Tamen hæc est sequenda in judicando & consulendo cum sit verior, & magis communiter recepta*, & num. 37. *Statutum disponit super bonis quæ defert masculis & aufert à filia, quoniam filia, non quatenus monialis est* & mox: *At in quæstione nostra dici non potest contra libertatem Ecclesiæ, quia ex quo principale permissum est, scilicet providere pro conservatione domus & agnationis, istud quod venit incidenter & secundario, prohibitum non intelligitur.*

Manicalciatensis allegatur à R. P. D. Bichio in Bononiensi Hereditatis 28. Junii 1652. sub §. Quæ ratio. Sed is stat pro nobis & idem est ac Duardus, de quo supra num. 44.

MARANTA disput. 8. num. 26. & 36. opinionem 78
hanc de vinculo injecto ante monachatum, & ob id de exclusione fœminarum monialium *teneri communiter.*

Marianus Socinus: vide Socinus.

MARSILIUS in Capit. At si clerici num. 75. de Ju- 79
diciis: & in singularibus num. 305. subscribit Paulo Castrensi, quoad exclusionem Monialium, ut testatur Gaspar Antonius Thesaurus superadductus.

MARTA Neapolitanus in Consiliis Anno 1618. 80
primum editis, Consil. 118. num 14 ait veriorem & communiorem esse sententiam; quod statutum laicorum excludat fœminas à successione in bona Clerici præsertim patrimonialia, deinde num. 15. in puncto hoc dicit: *Item hoc statutum comprehendit personas Ecclesiasticas in capite exclusivo, ut Moniales dicantur & sint exclusæ per masculos quando dictum statutum injecit vinculum ante assumptionem habitus, ita post multos relates attestatur esse magis communem Parisius, Brunus, Bursatus &c.* Ubi manifestum est Martam seipso doctiorem factum retractasse, aut explicasse, quæ anno 1621. in contrarium attulerat in tractatu de successione legati parte 1. q. 13. art. 13. num. 1 dicens: *Effectus hujus statuti non consideratur inspecto tempore quo conditur, sed considerato tempore ipsius executionis, quando videlicet effectum sortiri potest*: & allegatis quibusdam textibus & Alberico concluserat: *Si igitur tempore delatæ successionis filia reperiatur monialis facta, ipsa dicto Statuto ligari non potest, quoniam statutum ante monachationem non adhuc injecit vinculum: etenim an aliquis sit capax, tempus delatæ successionis attenditur non ante*, pro quo mirum est quod alleget Cephalum, Brunum, ac Ruinum, ac supra Albericum, quos manifeste oppositum sensisse docuimus, ac docebimus, quando statutum præcedens monachationem non excludit specifice fœminas, nec ex verbis ipsius colligitur ipsum differre suam dispositionem ad tempus delatæ successionis. Advertendum est etiam Martam quæstione illa 13. artic. 12. num. 14. exclusionem filiæ odiosam, sed furoris (qui est casus noster) favorabilem putasse. Cum igitur standum sit ultimis resolutionibus Doctorum sicut ultimis voluntatibus, & Marta postea agnoverit ex Parisio, Bruno, & Bursato nostram hanc opin. esse magis communem, allegandus est potius pro nobis, quam contra nos, ut recte allegat pro nobis Thesaurus: & idem esto judicium de Martæ dictis in tract. de Jurisdict. part. 4. centuria 1. casu 4.

MARTINUS Laudensis de Primogenitis quæst. 81
30. in fine pro nostra Opinione affertur à Thesauro, sicut & Martinus Medices decision. Senens. 53. per totam adducitur ab Altogrado superius recensitus.

MASCARDUS ad general. statut. Interpret. Con- 82
clus. 1. num. 235. *Secus si laicus sit, vel de foro sæculari tempore statuti, quia tunc à statuto vinculum injicitur, à quo postea non eximitur per Clericatum supervenientem* & exemplificat in statuto, quo primogenitus præfertur secundogenito *quamvis postea Clericus efficiatur*: postea subscribit Abbati. *Quod si statutum disponat, quod stantibus masculis fœmina non succedat, ligabitur ex eo filia, quantumcumque postea intret monasterium.*

monasterium. Secus si tempore dicti statuti fuisset monialis : & num. 236. *Primò sublimita ut procedat limitatio de vinculo injecto ante Clericatum in Casibus, qui habent principium & fundamentum ante clericatum, sicut in exemplo de secundogenito, & de moniali fœmina quæ excluditur. Secus est in aliis casibus qui essentiam, & principium sumunt post Clericatum.* Addnque hanc esse *bonam & necessariam distinctionem pro modo cognoscendi vinculi injecti ante Clericatum vel post*, quo usos esse ait Buttium & Calderinum.

83 Mazollus : vide Gerardus : Mazollus supra.

84 MENCHACA de succesl. creat. lib. 3. §. 21. num. 179. allegatur pro hac opinione à Sanchez, infra recensendo.

5 MENOCHIUS lib 4. Præsumptione 189. cum num. 87. proposuisset dubium an alienari possint bona fideicommissi pro dote constituenda filiæ, vel nepti quæ vult ingredi religionem & monialis effici, cum Bartolo, ac plurimis docet posse, idque confirmat num. 94. sic *Quarto accedit eorum traditio, qui dixerunt stante statuto, quod filia nupta & dotata excludatur à successione, satis dici dotatam & nuptam, quæ religionem accepta dote est ingressa.* Accepit ergo Menochius tanquam traditionem quandam, seu communem doctrinam per manus traditam, quod filia quæ accepta dote religionem est ingressa, satis si dotata, & excludenda sit à successione. Neque obstat quod idem Menochius *Cons.* 1170. *num.* 8. dicit de attendendo tempore mortis in successione deferenda : loquitur enim ibi de filia excludenda à successione ; sed sub conditione quod sit dotata à patre saltem post testamentum, nam si non dotata, est habilis ad succedendum : quare ut de hoc judicetur expectanda est mors patris ut constet num saltem per testamentum provisum sit illi de dote & lib. 4. Præsumpt. 83. num. 25. nihil de hoc ex sua sententia, sed solum aliter solvit argumentum, dimissa hac opinione.

86 MERENDA lib. 23. Controversiarum Juris Cap. 30. num. 6. *Circa secundam quæstionem non est quod multis explicem, cum recepta opinio, & usus quotidianus resistat fœminis:* post quæ allegatis aliquibus DD. pergit sic. *Cum enim statutum impediat fœminis acquirere jus succedendi, si extiterint masculi, non potest allegari quod statutum aliquid ipsis adimat, si tempore sumpti habitus extabant masculi : dum ab iisdem masculis excluduntur, hæc enim exclusio est effectus ejus juris, quod prius ipsi acquisiverunt, quam illæ sumerent habitum religiosum. Si verò masculi non extabant tunc temporis; dicemus statutum disponere circa successionem personæ subditæ generaliter ac proinde non possunt conqueri moniales quod inde damnum sentiant juxta L. si quis nec causam ff. si certam personam. Omnia enim perturbarentur si persona Ecclesiastica occasione damni per accidens venientis, impedi e vellent effectum statutorum à laicis conditorum super rebus suorum subditorum, & proinde non possunt allegare ejus communem l. Omnes populi ff. de just. & jur.*

87 MERLINUS de legitima lib. 3. tit. 2. n. 12. *Infertur etiam ex prædictis quoad statutum excludens fœminas propter masculos vel propter agnatos, quod statutum locum etiam sibi vendicat adversum Monialem fœminam agnatam*, & cum Thesauro supponit esse *veriorem & communem.*

88 MICHELORUS de duobus fratribus parte 3. cap. 8. num. 2. ejusdem opinionis adducitur.

89 MICHAEL Grassus de successionibus ab intestato q. 2. n. 2. *Sed quæro numquid statuto excludantur fœminæ religionem profitentes? Respondeo quod sic : ita tenet Abbas, & hanc dicit esse communem.*

90 MIEREZ de Majoratu parte 3. q. 3. num. 2. ejusdem est opinionis.

MINADOUS in repetit. comm. n. 13. & 22. & pro eadem solet afferri.

MOLINA Jurisconf. de Hispan. Primogeniis lib. 2. cap. 10. num. 80. *Similiterque eam quæstionem proponunt in statuto excludente fœminas à successione parentum propter masculos, utrum scilicet comprehendat Monialem? in qua quæstione communis resolutio est. quod si statutum factum fuit post Clericatum, seu monachatum, illos non excludat; si verò ante factum fuit sic : idque in specie sic resolvunt &c.* Et nu. 81. id probat ex eo *quod hæreditas, exceptis alimentis necessariis, competat filiis à jure civili, legibusque Regiis, idcoque consequens est, ut a principe quoad hos ante delatam successionem tolli possit ex communi opinione, de qua per Bartolum & communiter Scribentes in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. In quo non est facienda differentia inter Clericos seu Religiosos, & Laicos, cum omnes ex lege civili jus succedendi capiant, atque adeo jure eisdem ante delatam successionem tolli possit :* postremo idem num. 82. addit. *Quod etiam comprobatur ex eo quod lex principis facta ob bonum publicum, quæ generaliter disponit, nec de Clericis aliquam mentionem facit, indistincte tam Clericos, quam laicos comprehendit, nisi Clericis præjudicialis sit : cum non potius in Clericorum, quam laicorum favorem seu odium condi soleat, quod sufficit ad hoc, ut lex non dicatur Clericis præjudicialis ut Abb. Decius, Felin. & Scrib. in Cap. Eccles. S. Mariæ resolvunt.* 91

MONTALBUS lib. 5. Fori tit. 5. n. 10. solet adduci pro hac ipsa opinione. 92

MONTERENTIUS ad Statutum Bononiense sub rubrica de Successionibus, ad §. de Clericis Religiosis, ac Monialibus, est manifeste pro statuto hoc in hoc puncto. 93

NATTA in tract. quod stantibus Masculis &c. quæst. 2. princip. n. 57. versu *Limita illam*, pro eadem opinione allegatur per Hondedeum, Mangi ium, & Thesaurum. 94

NEAPOLITANUS additionator in Consuetud. Neapolit. tit. de successl. ab intestato folio 102. littera D. & F. in hanc sententiam propendet. 95

NEVIZANUS Consil. 39. n. 16. & 17. docet non esse hujusmodi statuta contra libertatem Ecclesiæ, *quia non disponunt specifice de Clericis, aut bonis in Ecclesiasticis.* 96

PAULUS Æmylius de Exceptionibus successl. tit. 1. except. 1. part. 1. n. 72. & titul. 4. Except. 1. part. 1. n. 23. videndus pro eadem opinione. 97

Paulus Castrensis vide supra Castrensis.

PAULUS Parisius lib. 3. Consil. 40. num. 15. *Dico tale statutum ligasse & comprehendisse dictam sororem effectam monialem. quoniam post conditum statutum ipsa effecta fuit monialis, non enim statutum loquitur de ingressis vel ingredientibus religionem &c. sed loquitur generaliter & excludit fœminas à successione fratrum extante masculo* & numero 16. *Quæ fœmina soror, si post conditum statutum assumpsit habitum, excludi debet à successione, nam statutum injecit vinculum antequam habitum assumeret* : & num. 17. *Et etiam cum statutum prædictum concernat jus quærendum & non quæsitum quo casu valet etiam in præjudicium Ecclesiæ & Clericorum* : & num. 24. *Quia omnibus istis obstat dictum statutum quod præfertur juri communi, & jus municipale observandum est* : & ibidem addit *Communem opinionem, & judicando, & consulendo sequendam esse, ut Monialis comprehendatur, quando post statutum conditum habitum assumpsit.* 98

PEREGRINUS lib. 1. consl. 91. n. 12. *Lex municipalis pro publico beneficio lata generaliter respiciens bonum commune, modo directe non sit lata ad onus personæ Ecclesiasticæ, valet & ligat etiam personas Ecclesiasticas:* & num. 12. *Statutum Laicorum simpliciter, & indistincte disponens ex aliqua justa, & honesta causa afficit personas, & res Ecclesiasticas, in iis quæ jure* 99

communi

communi competunt, & contraria opinio Canonistarum in quæsitu locum habet, sed in quærendis limitatur ut in his etiam Clericos comprehendat. Idem Marc. Anton. Peregrinus in Decisionibus Patavinis decis. 138. n. 4. *Sic & è contra statutum istud prodest filio masculo adversus fœminam professam, quia statim cum nata fuit, ex lege exclusionis onus ei fuit injunctum.*

100 PETRI de Gregorio Additio facta à Garzia Mastrillo de Dote, & Paragio quæst. 13. lit. A. per Bottilierium adducitur pro hac ipsa opinione tract. de succeff. ab intest. cap. 1. theor. 13. num. 18.

101 PLOTUS consil. 23. n. 1. ad hanc ipsam rem allegatur à Thesauro, & à Redenasco; & Piagg. de consuetud. q. 11. num. 126. allegatus à Carolo de Grassis eundem adducit.

102 PURPURATUS in l. final. num. 153. Cod. de pactis apud Redenascum stat pro eadem.

103 RAUDENSIS, nomine, Alexand. Variarum resolutionum Cap. 11. num. 9. *Nec obstat quod statutum laicorum non adstringit clericos, nam istud est verum, sed non procedit quoad eorum bona laicalia ubi est statutum conditum, seu confirmatum à principe vibrante ensem Cæsaris in suo statu, estque honestum, non in odium Clericorum, & verba sunt vel censentur directa in ipsa bona, vel injiciunt vinculum statim à nativitate, & antequam quis efficiatur clericus, tunc enim cum nullus sit contemptus Ecclesiasticæ qualitatis, ac jurisdictionis, nec audacia disponendi super bonis Clericorum. sed modestia & laudabilis prudentia habet finem utilitatis publicæ, nec imponatur falx in alienam messem, & præsumatur consensus Pontificis, statutum absque dubio valet:* ac nu. 10. *Et generaliter statuta laicorum condita non in odium Ecclesiasticorum sed principaliter propter causam rationabilem & publicam utilitatem comprehendere Ecclesias & pia loca tenent Doctores.*

Redenascus: vide supra: Franciscus Redenascus.

104 RICCIUS in praxi Fori Ecclesiastici resolut. 207. num. 8. part. 3 stat & ipse pro nobis.

105 RIMINALDUS Senior in l. fin. num. 8. versu: & ad prædicta Cod. de pactis ejusdem opinionis fuit, & lib. 2. consil. 246. numero 21. ubi de primogenito.

106 RIMINALDUS Junior lib. 1. cons. 15. nu. 79 *Ante Clericatum forensis erat & inhabilis ad acquirendum, ex dictis decretis, & sic injectum jam erat vinculum incapacitatis, ergo nulla vis, & injuria fit clericatui, cum non excludatur tanquam Clericus, sed uti forensis, quæ qualitas est naturalis illa verò Clericatus accidentalis, unde illa debet huic prævalere l. 3. ff. de tutela:* Et ibidem num. 80. *Quod & in statuto fœminarum exclusivo late prosequitur Brunus:* & lib. 3. consil. 293. num. 12. *Dixi & nunc repeto, tale statutum comprehendere Clericos, & prodest ad exclusionem fœminarum &c.*

107 RIPA responso 84. num. 11. apud Thesaurum, & antea Responso 6. num. 11. titulo de Lege, & longa consuetud. ait hanc esse, *communem Doctorum Conclusionem.*

108 ROCHUS Curtius in Cod. cum tanto, de consuetudine num. 689. sed in nova impressione sect. 8. num. 81. ait: *Sexto limita dictam conclusionem, ut non procedat quando consuetudo injecit vinculum ante clericatum, quia tunc, licet post consuetudinem inductam quis efficiatur clericus, ligabitur tamen illa consuetudine &c. Exemplum si consuetudine vel statuto cavetur quod primogenitus succedat, certè secundogenitus factus clericus post statutum, vel consuet. ligabitur illo statuto.* Quod corroborat per Abbatem, & alios dicentes. *Quod statutum disponens, quòd extantibus masculis fœmina non succedant, excludit moniales, quæ assumpserunt monachatum post statutum &c. & eandem opinionem veram esse præsupponit Rota in antiquioribus sub hoc titulo de consuetud. decis. 1. & istam decisionem dicit esse communem Aretinus in C. quod Clericis in fine, licet arguat in contrarium.* Refert deinde duas objectiones adversariorum, quarum prima est Aretini à Salyceto sumpta, *quod statutum solum injicit vinculum tempore successionis deferendæ;* & hanc solvit priorò cum Paulo Castr. asserendo, *quod statutum prædictum injicit vinculum fœminis tempore quo nascuntur, non autem tempore, quo succedunt, quia stante dicto statuto jus commune non habetur in consideratione in eo loco, in quo viget &c. Exclusio enim fœminæ causatur propter qualitatem impotentiæ succedendi, quæ præcedit ingressum monasterij &c.* solvit secundo dicens; *Vel brevius possit negari id quod dicit Salycetus &c. quia de natura statuti est ligare statim, ut tradunt Abbas, & alij in cap. 1. supra eod nec illi verbo succedat, est adjecta aliqua qualitas per statutum, quæ qualitas debeat regulari secundum tempus ipsius verbi juxta l. in delictis § si extraneus ff. de noxalibus.*

Solvit deinde alteram objectionem Decii dicens: *Non obstat modo ratio Noviorum dicentium, quod attenta dicta decisione omnia statuta laicorum ligarent clericos, quia omnes qui nunc vivunt, sunt nati post statutum. Quia respondeo quod assumptum non est verum quia plerumque fiunt statuta nova, vel reformationes, & sic non omnes, qui vivunt sunt nati post statuta. Vel secundò melius ex de Cald. quod quando actus, de quo loquitur statutum, recipit consumationem post clericatum tunc Clerici non ligantur.* Et dat aliqua exempla disparitatis addens: *Sed in casu statuti excludentis fœminas dicimus, quod actus exclusivus fœminarum recipit consumationem tempore nativitatis ipsius.* Et concludit: *Stat ergo defensata dicta limitatio* de qua supra dixerat. *Tamen tenendo limitationem prædictam, quæ in practica observatur in hac patria maxime:* nempe Papiæ.

ROMANUS nomine Ludovicus in l. Stipulatio 109
hoc modo concepta 61. num. 18. ff. de verborum obligation. tenet *Moniales factas post Statutum exclusivum excludi à successione.*

ROMANA Rota olim idem tenuit in Decisioni- 110
bus antiquis, quas indicant Abbas, & Rochus Curtius supra relati, & sub Jacobo Puteo, de quo vide supra, nomine Jacobus Puteus, & valde favet decis. 99. num. 3. par. 3. & decis. 405. par. 5. recent. in Romana successionis coram R. P. D. Verospio 15. Novembris 1630. dum num 30. & 31. admittit exclusionem fœminarum ab hæreditate esse ob conservandam aguationem, & statuta hujusmodi *plurima per universum orbem terrarum condita reperiri*, & ex Cyno hanc esse *observantiam fere omnium Civitatum Italiæ.* Sed expresse in hac nostra Bononiensi Successionis de Zanis 17. Maij 1641. coram R. P. D. Bichio cujus Decisio in terminis est hujus tenoris. *Carolo filio naturali Com. Joannis de Zanis, & vivente patre per DD. de Campeggiis amplissime legitimato dandam esse immissionem bonorum hæreditariorum Com. Angeli patrui, Rota censuit; Monasterio Monialium Sanctissimæ Trinitatis venienti ex persona Monialis Febroniæ sororis defuncti excluso, vigore Statuti Bon. exclusivi fœminarum propter masculos.* Ubi cum bis nominentur *Moniales*, non potest dici Rota aut tantus Auditor non advertisse ad hanc qualitatem, sed dicendum eum non reputasse illam pro relevanti, præsertim cum in tota illa Decisione, nusquam fiat mentio de hoc motivo facto ab adversaria parte, quamvis, ut dicitur in fine decisionis, *iterum atque iterum, acerrime informante.* Quia tunc Advocati Monasterii alias omnes subtilitates excogitarunt, & hanc de qualitate Monachatus obviam, & patentem non ausi sunt producere, tanquam certissimi quod ob vim, & observantiam statuti nihil relevatura esset apud Romanam Rotam. Sed neque in tot Decisionibus ejusdem Rotæ ulla hactenus reperta est, id

in qua lis intentata fuerit contra Masculorum successionem à Monialibus illorum loco in quibus Statutum à Papa specifice confirmatum excludat æque laicas, ac religiosas fœminas.

111 RUINUS, quem adversarii non verentur contra nos allegare, manifestissime stat pro nobis siquidem lib. 3. consil. 42. loquens de Statuto Perusino ait nu. 5. *Et statutum hoc excludit etiam moniales dotatas, ex quo Statutum non loquitur specialiter de monialibus, sed simpliciter de filiabus, vel sororibus dotatis, quia statutum injecit vinculum ante monachatum, & in nativitate*: & pro hac ratione adducit Abbatem, Castrensem, Butrium, Ancharanum, Lapum, Jo. Andr., Imolam, & Calderinum. Meritò tamen contrarium dixerat de Statuto facto post monachatum, & expresse excludente personam Ecclesiasticam ut talem, nempe lib. 1. cons. 95 num 6. ibi. *Si statutum excludit filias à successione extantibus masculis, non excluderetur moniales, quæ erat professæ ante statutum &c. & idem multo magis est dicendum si lex, vel statutum in jure delato specialiter excluderet jam professum.* Etsi verò lib. 1. cons. 204. ut probet Renunciationem à Monacho factam ante ingressum Monasterii juramento vallatam, non obstare quo minus Monasterium nomine ipsius succedere possit in hæreditatem, quia in hoc attenditur tempus delatæ successionis, & ad id num. 10. adducat doctrinam Salyceti, illi tamen firmiter non adhæret: nam ibidem dicit. *Et dato etiam quod Opinio Pauli de Castro, Romani, & Abbatis in quæstione statuti supra proxime formata, esset vera, tamen adhuc secus dicendum esset in casu nostro. Prædicti enim Doct. illam sequuntur opinionem, præsupponentes, absolute quod tale statutum injecerit vinculum, & effectum suum consumaverit ante delationem.* Quod pluribus probat, & postea sub finem num. 10. hoc supposito argumentatur à contrario sensu sic: *De mente ergo omnium esse videtur quod si statutaria exclusio referretur ad tempus delatæ successionis, quod monachos, vel moniales eo tempore existentes non existentes non excluderet, dato quod post statutum forent ingressa monasterium. Sed omnes, ut supra dictum est, tenent quod exclusio, quæ ex renunciatione causatur, sortitur effectum tantum tempore successionis delatæ, ergo ex mente omnium concludendum mihi videtur, quod non operetur aliquid si tempore delationis est monachus, licet tempore renunciationis esset laicus*, Statimque subjungit aliam disparitatem inter Statutum, & Renunciationem, dicendo: *Pro qua differentia inter prædictum statum, & dictam renunciationem facit, quod statutum excludens fœminas superstitibus masculis tollit suitatem ut per Bartol. in l. 1. § sciendum de suis, & leg. & per Bald. in l. maximum vitium in fin. C. de liber. præter. Renunciatio vero prædicta eam non tollit*: Ruini autem consil. 195. lib. 2. non facit ad rem, loquitur enim de passiva hæreditate Clerici, à qua negat excludi fœminas ob rationem eam num. 4. *Nam in casu nostro statutum loquitur in personam, dum dicit, si quis ab intestato decesserit sine liberis &c. ex quo sequitur quod non comprehendit forensem, ergo nec Clericum, qui non est subditus*: & quod persona Clerici, de cujus successione agitur, magis etiam attendatur, quàm persona succedens, vel exclusa.

Libro autem 2. Consil. 200. loquitur in terminis de statuto Ferrariensi: quod peculiares clausulas habere supposuit ob quas suum effectum differret in tempus delatæ successionis, nec adhæret absolutæ Opinioni Salyceti num. 8. sed subdit. *Sed etiam dato quod quando statutum simpliciter extantibus masculis excluderet fœminas, operaretur etiam contra mulierem professam post hæreditatem delatam, prout voluerunt aliqui quos superius retuli. Nihilominus in casu nostro arbitror firmissime quod Statutum Ferrariense eum non excludat. Nam tenentes contrariam partem, moventur solum hac ratione, quia statutum injecit vinculum ante professionem in ipsa nativitate tam ex parte masculi, quam fœminæ &c. Quæ ratio locum habere non potest in casu de quo agitur, quoniam prædictum Statutum expresse confert suum effectum in tempus successionis delatæ, & prius non excludit fœminam, nec masculum includit.* Ponderat autem Ruinus statuti verba illa *si quis decesserit, vel decedat, tunc succedant, & præferantur fœminis, quæ dictio, tunc, denotat extremitatem temporis, & significat quod postquam quis decessit, & non prius masculi præferantur* pro quo adducit quosdam textus. Quare si Statutum simpliciter dicat præferantur, vel succedant, nec ibi apponat particulam, tunc, vel aliam, per quam exprimatur dilatio ad tempus successionis deferendæ; Doctrina de vinculo injecto ante monachatum non est contra mentem Ruini. Omnibus ergo consideratis apparet Ruinum non fuisse absolute contra nos in terminis statuti Bononiensis, immo stando, ut oportet posteriori ipsius sententiæ lib. 3. Consiliorum eum expresse stare pro nobis.

SALAS tract. 14 de legibus disput. 14. sect. 8. cum 112
docuisset Ecclesiasticos non teneri legibus laicorum; ponit tamen cum Rebuffo varias exceptiones, inter quas hanc. *Sexta exceptio, nisi ante Clericatum ordinatio in Clerico cœperit habere vires*, pro quo adducit non solum Jo. Andr. de Clerico secundogenito, sed etiam Albert. Brunum in tract. de Statuto *exclud. fœminas* de quibus satis supra; quare utrisque videtur subscribere quoad exclusionem, Monialium à statuto præventarum, alioquin non allegaret eos ad propositum.

SANCHEZ lib 7. in Decalogum cap. 12. cum num. 113
18. reprobasset distinctionem Bartoli, & aliquorum de statuto excludente ingressum, vel ingredientem Religionem, quia per expressam mentionem Religiosorum effectus statuti dirigitur in tempus, quo ille est ingressus religionem, tamen num. 19. limitat & ait. *Valeret tamen lex civilis statuens masculos in successione præferendos fœminis, nec obstaret quamvis fœminæ aliquæ effectæ essent moniales, adhuc enim ea lege ligarentur, & ipsæ postponerentur masculis. Ratio est quia lex civilis generaliter, & ob bonum publicum edita, nec mentionem Clericorum, aut Religiosorum faciens &c. ligat æque illos ac laicos, ut diximus supra sed hujusmodi est lex ergo omnes ligat. Secundò quia cum tam sæculares, quàm clerici ex jure civili jus succedendi habeant &c*

SARAYNA Veronensis in Annotationibus ad 114
Mathesilani Singularia sub num. 110. in Consilio Annotationi subjuncto num. 54. reprobat opinionem dicentium *quod respectu successionis, tempus mortis ejus, de cujus successione agitur, inspicitur* & ait: *Immo jus erat quæsitum ipsis agnatis vivente eo, de cujus hæreditate agitur &c. Nam quoad ejus exclusionem jus videtur agnatis quæsitum, siquidem eo ipso quod nascitur fœmina, recipit inhabilitatem succedendi*: & num. 56. *Et quod dicitur tempus mortis quoad successionem inspiciendum esse, illud verum est quoad executionem, & effectum dispositionis non quoad ipsam dispositionem*: quod late probat usque ad num. 62. ubi ex eo quod statutum conditum fuit *ante nativit. Dom. Lucæ, & tempore ejus nativitatis vigebat* infert *quod vinculum hoc statutarium fuit eidem à statuto impositum tempore quo erat laicus, & sic subditus statuentium jurisdictioni. Unde concludi potest quod dictum vinculum quo jam agnatis jus erat quæsitum, per qualitatem Clericatus postea supervenientem tolli non possit*, & num. 71. ac 72. attendendam esse intentionem principalem Statuti, quæ est inclusio masculorum, non exclusio fœminarum, quæ in consequentiam venit, & num. 79. statuta quæ generaliter disponunt, porrigi ad Clericos. Et num. 92. ac 93. discutit distinctionem

ſtinctionem de ſtatuto loquente in perſonam, & in rem.

115 SEBASTIANUS Medices de legibus & ſtatutis par. 4. quæſt. 6. n. 5. cenſet, *quod ſi Statutum ſimpliciter factum eſt contra ea, quæ Eccleſiis vel Clericis non in privilegium, ſed ut cuilibet, ligat Clericos.*

116 SFORTIA Oddus apud Flavium Tortum, & Redenaſcum lib. 1. conſ. 26. num. 9. ait: *communem eſſe diſtinctionem in hoc articulo, quod aut Statutum injecit vinculum poſt aſſumptionem habitus Monachalis, & Moniales non comprehenduntur ſub capite excluſivo Statuti: Aut injecit vinculum ante aſſumpt. monachatus, & tunc comprehenduntur, & excluduntur ſtantibus maſculis.*

117 SIGNOROLUS de Homodeis conſ. 6. in fine, de lege generaliter loquente, & ligante Clericos, eadem dicit, quæ Peregrinus ſupra, num. 97.

118 SOCINUS Senior lib. 1. conſil. 81. colum. 4. §. *Sed reſtat alia pulchra difficultas?* tandem ſubſcribit opinioni Pauli Caſtrenſis, & concludit: *Si Statutum non ſpecifice, & expreſſe de Monialibus, ſed ſimpliciter, & generaliter diſponit quod mulier non ſuccedat extante Maſculo, valet. nec eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, quia non efficiuntur deterioris conditionis propter ingreſſum, cum etiam ſi non ingrediantur, excludantur.* Addit & approbat radicalem illam Caſtrenſis rationem. *Nam in loco ubi tale ſtatutum viget, cenſetur correctum jus commune* & reliqua omnia, quæ jam ex Caſtrenſi ſupra retuli, & concludit. *In loco ubi tale ſtatutum viget, non cenſetur vigere jus commune quoad fœminas:* & item *quia non ligavit ut Moniales, ſed dudum tempore nativitatis.* Et confirmat *ex communi theorica Canoniſtarum, quod quando Statutum injecit vinculum ante Clericatum, tunc inſequitur Clericum & eum obligat*, datque exemplum de ſecundogenito.

Idem lib. 2. conſil. 230. ad finem ait. *Tertiò & ultimò confirmatur ea clara ratione. Nam antequam dicta Catherina efficeretur de tertio ordine, erat injecta qualitas filiæ; unde ſuperveniente qualitate religionis in perſonam matris, non debet hoc jus ſibi quæſitum auferre.* Repetitque exemplum de primogenito. *Nam ante Clericatum ſecundogeniti erat jam acquiſitum jus primogenito, & ideo non debet tolli per Clericatum ſecundogeniti ſuperveniens. Et hanc deciſionem ſequuntur Canoniſtæ, quia ſtante ſtatuto quod ſtantibus maſculis, filia fœmina non ſuccedat, comprehendit etiam fœminas religioſas, quod injectum eſt vinculum ante religionem aſſumptam:* & eodem lib. 2. conſ. 241. eandem diſtinctionem, & exempla eadem de excluſione ſecundogeniti Clerici, & fœminæ factæ Monachæ poſt ſtatutum repetit, & comprobat.

SOCINUS Junior lib. 3. conſ. 25. num. 11. dicit ſic.

119 *Tertiò evidentiſſime demonſtratur: nam quando ſtatutum excludit ſimpliciter certas perſonas à ſucceſſione, puta filiam, ſororem, matrem, aut ſimiles favore maſculorum, non habetur conſideratio cujus qualitatis ſint dictæ fœminæ, ſed ſatis eſt eas eſſe fœminas, & extare maſculos propter quos excluduntur: adeo ut etiam Moniales, & ſic non ſubditæ ſtatutis dicantur excludi.* & eum Bruno dicit eſſe *magis veram, & communem:* & num. 13. *Nec obſtat quod Statutum non poteſt præjudicare non ſubditis, quia reſpondetur quod illud non procedit quando illud præjudicium venit in conſequentiam permiſſæ diſpoſitionis.*

120 SURDUS, & ipſe allegatur pro adverſaria parte, quia deciſ. 20. num. 7. dicit. *Non obſtat autem quod ſtatutum injecerit vinculum ante adeptum Clericatum: reſpondetur enim hoc falſum eſſe, quia ſtatutum tunc videtur excludere, quando caſus evenit ſuccedendi*, Sed ibi diſputat de bonis clerici, cui ſuccedendum erat. At deciſ. 160. num. 7. de fœminis earumque activa ſucceſſione aliter ſuppoſuit dicens. *Sed præter eos eſt deciſio Ancharani conſ. 433. col. 1. n. 3. ubi vult quod utile dominium rei Eccleſiaſticæ ligetur ſtatuto licet ſtatuti vis non porrigatur ad directum exiſtens penes Eccleſiam: quia quoad utile competens laico nihil ad Eccleſiam: & ſtatutum hoc caſu non dicitur diſponere de rebus Eccleſiæ, ſed de jure perſonarum ſibi ſubditarum, puta quando diſponit quod ſuccedat maſculus vel fœmina vel agnatus.* Immo eadem deciſ. 20. n. 8. agnoſcit diſtinctionem inter ſtatuta quæ non ſimpliciter ſed ſpecifice diriguntur in Eccleſiaſticos, & quæ ſecus, nam laudato Cephali conſ. 95. num. 14. ſubdit. *Ubi diſtinguit an ſtatutum ſimpliciter excludat, vel vim ſuam conferat in tempus delatæ ſucceſſionis &c. Doctores autem in contrarium citati, loquuntur quando ſtatutum conſumavit ſuum effectum ante clericatum.* Et conſil. 2. num. 43. dicit. *Nemo cogitur aliis benefacere, & aliud eſt tollere jus quæſitum, aliud vero denegare quærendum, & proinde non tenentur laici Statutorum beneficium Clericis impartiri*, & de ſtatuti hujuſmodi caſu ait. *Primo caſu non aufertur libertas Eccleſiaſtica, ſed denegatur beneficium, aut privilegium, non tamen exercetur juriſdictio in Clericos, ſed jus quærendum adimitur.* Et conſil. 192. num 21. ad ſui favorem adducit multos dicentes, *quod nomine dotis intelligatur etiam id quod datur puellæ ingredienti monaſterium, & eam ſic dotatam excludi a ſtatuto.* Poſtremo conſil. 343. num. 10. allegat, ſequiturque multos docentes Statutum diſponens de ſucceſſionibus, & excludens fœminas ob maſculos, diſponere principaliter de rebus, eſto videatur loqui in perſonam, & ſic ſemper, & abſolute ligare etiam non ſubditos, ſi bona de quibus diſponit, ſint laicalia: additque aliam rationem; *Quia intentio ſtatuti non eſt tam fœminam excludere, quàm maſculos vocare: quia ſi fœmina eſſet ſubdita excluderetur, ergo multo magis cenſetur excludere non ſubditam, nempe qui multo minus vult ut bona tranſeant ad non ſubditam*, & nota illa verba *& id procedit multo fortius quando defunctus eſt ſubditus.* Quidquid ergo ſit de ſucceſſione paſſiva Clerici defuncti inteſtati, certe ſi agatur de Fœminarum etiam Monialium ſucceſſione activa in bona laici inteſtati, & de quærendis non de quæſitis, Surdus ſtat potius pro excluſione Monialium quàm contra illam.

TAMBURINUS de Jure Abbatiſſarum & Monialium diſput. 8. quæſito 10. cujus titulus eſt. *Utrum ſtatutum laicale fœminarum excluſivum propter maſculos liget Moniales.* Reſpondet initio ſtatim ſic. *Licet ſit controverſia inter Doctores recepta tamen magis communis opinio in judicando, & conſulendo videtur affirmativa ſive Rationes attendamus, ſive numerum Doctorum, qui eam ſequuntur.* Et num. 1. ac 2. præponit rationem Pauli Caſtrenſis, de jure Municipali à quo ſolo petendum eſt jus ſuccedendi cum reliquis, quæ ſupra ex Caſtrenſi attuli, & num. 3. addit: *& hæc ratio tanquam clara deſtruit unicam in contrarium* &c. & num. 4. *Nam ratio ſexus quæ hunc effectum producit, adeſt illi à principio, & ſic etiam ſecundum ſententiam eorum, qui contrariam partem conantur defendere, cum Religio ſuperveniens non ſe extendat ad caſus qui ſuam virtutem ſortiuntur ante Religionem, ſtatutum obſtat, cum ratio ſexus quæ effectum producit, adſit à principio:* Et num. 5. inculcat attendendum ſolum Statutum tanquam jus commune. Et num. 7. corroborat id exemplo de Secundogenito excluſo, non obſtante Clericatu ſuperveniente, & num. 8. Exemplo de prædiis tributariis tranſeuntibus ad Eccleſiam cum onere reali collectæ, & ex generalitate ſtatuti nihil diſponentis ob odium Religionis & num. 9. quia ſtatutum non diſponit de Monialibus ut talibus, nec retrahit fœminas ab ingreſſu religionis. Ibidem ad opinionem Salyceti de attendendo tempore delatæ ſucceſſionis: ait *Clara eſt reſponſio, quod tempus delatæ ſucceſſionis, licet conſideretur reſpectu emolumentorum, tamen ad id* 121

requiritur facultas succedendi, nec potest considerari illud tempus, cum facultas & jus succedendi sit sublata ante per statutum quod fieri potest etiam vivente patre, Quibus late probatis concludit: *Ex quibus sine dubio patet quod opinio in contrarium, tanquam sine ratione, non sit sequenda, cum ista sit magis communis & verior.* Confirmat tandem inde quod *versemur in quærendis non in quæsitis, cum bona antequam acquirantur, sint in potestate statuentium:* & ex fine conservandæ agnationis, ob quem per totam Italiam sunt hujusmodi statuta.

Thesaurus: vide supra: Gaspar Antonius Thesaurus.

122 THOMAS del bene Neapolit. De immunitate Eccles. tomo 1. cap. 8. dub. 11. sect. 4. num. 4. & 5. Docet Statuto exclusivo ligari Ecclesiasticos si fiant Ecclesiastici post statutum, hac etiam ratione, ne aperiatur via fraudibus.

123 THUSCUS Cardinalis tomo 7. Practicarum Conclusionum littera S. conclusione 581. num. 27. *Tertius casus est quando Statutum Laicorum est generale & ad bonum publicum, & ita potest juvare Ecclesiasticos sicut etiam nocere, non tamen loquitur de ipsis Ecclesiasticis, veluti si fiat statutum pro conservatione agnationum. quod stantibus masculis fœminæ non succedant, quia sicut fœminæ quæ efficiuntur Moniales, excluduntur à laicis masculis, ita etiam filiæ laicæ excluduntur à masculis clericis* & in fine approbat apostillam ad Lapum quæ dicit: *Quod attendi debet quia non retrahuntur mulieres à cælibatu & religione, quia omnes fœminæ excluduntur a masculis, & tantum confert quantum aufert*

Tiberius Decianus: vide supra Decianus.

124 Tiraquellus de jure Primogenitorum q. 43. n. 7. tom. 5. totus est pro nobis non solum in casu Secundogeniti Clerici, sed etiam Monialis, si facti sint Ecclesiastici post conditum statutum, eo enim casu affirmat Statutum *Excludere fœminas moniales:* & num. 14. *Confestim ut masculus natus est recipit qualitatem inclusivam, & filia etiam ut nata est, impotentiam succedendi ideoque ingreditur monasterium cum illa impotentia succedendi existentibus masculis.* & paulo post: *Suffi itque quod per ingressum non efficiatur deterioris conditionis juxta textum in l. Deo nobis §. Hoc etiam in fin. nec enim debet conqueri si non melioris efficiatur argum. l. Qui autem §. ult. ff. quæ in fraud. credit. & propterea non est verum quod Monialis excludatur, cum prius esset exclusa a tempore nativitatis suæ, id quod similiter dici potest de secundogenito Clerico & ita dicitur injici vinculum ante clericatum, exclusio nascatur ex qualitate præcedenti Clericatum:* addit autem jus esse quæsitum his ante mortem, nec expectandum tempus delatæ successionis, quod pluribus probat, & abunde solvit fallentiam Salyceti.

Tomaxius: vide supra: Balthasar Tomaxius.

Vegius: vide supra Franciscus Vegius.

125 VILLALOBOS in commun. Opinion. verbo Statutum, adducitur pro hac opinione à Bursato & Thesauro.

126 VINCENTIUS Fusarius de Fideicommissaria substitut. q. 439. sub n. 25. ait per accidens esse quod in exclusione ab hæreditate retrahatur, quis à vita contemplativa quando intentio disponentis illuc non ordinatur, sed ad bonum conservandæ familiæ: quanto magis si Statum non retrahat à vita contemplativa, eo quod excludat tam laicas, quam Moniales.

Vincentius Hondedeus: vide supra: Hondedeus.

127 VIVIUS lib. 2. comm. Opinion. verbo Statutum Exclud num. 10 seu opin. 812. num. 14. ait hanc opinionem de Exclusione etiam Monialium esse communem, & pro tali eum allegãt Mangilius, Molina, Redenascus.

128 URSILLUS ad Afflictum decis. 310. num. 9. In fine idem docet, *quia versamur in bonis quærendis, & nondum Ecclesiæ quæsitis &c.*

DOCTORES PRO CONTRARIA opinione allegari soliti.

INter hos quidam falso allegantur ab Adversariis, alieno in puncto loquentes qui tamen in puncto nostro aperte stant pro nobis, cujusmodi sunt, *Ancharanus, Baldus, Cephalus, Duardus, Imola, Ruinus, Surdus*, ut ostensum est supra; Quidam mutarunt postea sententiam ut *Morta*; Quidam disputando tantum videntur contrarii ut *Aretinus*, sed tandem opinionem nostrã communem fatetur; Quidam denique ut *Decius* ita inconstanter loquuntur, ut ex doctrina eorum sequatur eos, aut pro nobis potius, aut non magis pro contraria, quam pro hac allegandos, ut ex præcedenti Cathalogo constat. Supersunt ergo perpauci alii, nempe Alexander Tartagnus, Cumanus, Rolandus, Salycetus, Sperellus. De quibus eodem ordine agemus.

Alexander Tartagnus de Imola libro 2. Consil. 221. 5
num. 9. *Ex hoc quod contractus fuit celebratus post clericatum non dicitur statutum injecisse vinculum &c. nam jus primogenituræ de quo loquitur Jo. Andr. etiam vivente patre producit effectum non mirum si in casu illo potest dici quod procedit, quia ante clericatum secundogeniti jus primogenituræ erat radicatum, & acquisitum primo: alias secus, ut est etiam de mente Salyceti in auth. Cassa.* & adductis verbis ejus subdit. *Ecce quod Salycetus vult quod sufficit ipsam esse monacham, tempore quo acquiritur jus: & licet tale statutum esset factum ante clericatum, tamen non ligabit & idem consuluit Petr. de Anch. in cons. inc. in Christi nom. amen, in paucis verbis & ita etiam vult Bald.* Sed de Ancharani & Baldi opinione satis patet ex dictis. At eodem lib. cons. 121. num. 5. loquitur de testamento habente conditionem turpem, de qua dicit *habetur pro non adjecta, quia impeditiva est vitæ contemplativæ* Libro porro 5. cons. 44. cum Butrio loquitur de monachatis ante statutum dicens: *Statutum non excludit filias jam monachatas, quæ nunquam fuerunt sub jurisdictione statuentium*, addens sic consuluisse Anton. de Butrio in civitate Ferrariæ & n. 16. *improbat statutum loquens in personam.* Fatendum igitur est Alexandrum licet obiter, tamen propendisse in opinionem Salyceti.

Raphael quoque Cumanus consil. 84. ait. *Nam in* 2
successione intestati potissimum attenditur tempus aditionis in non suis hæredibus: & in fine. *Cum dictum statutum laicorum non possit præjudicare, dicendum est ipsam Dominam Luciam Monialem, & ejus monasterium admitti per edictum successorium.*

Rolandus de Valle lib. 2. cons. 57. videtur sed ne- 3
quaquam est contrarius; concludit enim Antonium licet Clericum, teneri tamen vi statuti ad compromissum, & solvens objecta adversariorum ponit responsiones, quas aliqui dare possent, & inter has hanc num. 24. & 25. vers. *Secundò responderi potest & quod si statutum injecit vinculum ante clericatum, quod ligatur statuto*, quod etiam num. 26. per Abb. *habet locum in moniali stante statuto, quod fœminæ excludantur, quia si tempore statuti non erat monialis, sed sæcularis, excluditur postea*: post quæ num. 27. ait. *Verum quia hujusmodi responsiones videntur pati aliquam difficultatem*, & inter difficultates adducit Alexandrum Salyceti sectatorem, de statuto exclusivo fœminarum, effectum suum dirigente in tempus delatæ successionis his inquam relatis, subdit nu. 29. *Ideo transeo ad aliam responsionem, quæ non habet scrupulum.* Male igitur allegatur hoc loco Rolandus, tanquam adhærens opinioni. Alexandr. & Salyceti, cum eam nec approbet, nec reprobet, sed solutionem meliorem quærat: Idem lib. 3. cons. 35. num. 26. *quod statutum disponens quod ingrediens monasterium non succedat, non valet, quia esset impedimentum vitæ contemplativæ.*

templativa. At statutom Bonooiæ, cum æque laicas ac moniales excludat, non est impedimentum vitæ contemplativæ: non est igitur ad rem locus iste Rolandi.

4 Salycetus est adversariorum antesignanus, qui primus doctrinam de expectando tempore successionis delatæ in lucem protulit in *Auth Cassa & Irrita.* C. de Sacrosanctis Ecclesiis num.14.dicens. *Et ex his infertur ad statuta causam intestati concernentia, quorum aliquo cavetur, ut filiis masculis extantibus filia fœmine non succedant patri ab intestato, ut, statutum illud non vendicet sibi locum si tempore mortis patris, filia concurrens cum masculo sit Monacha & idem si cavetur statute ut extantibus agnatis usque ad tertium gradum, cognati, licet intra illum gradum, non succedant. Nam cognatus intra gradum illum, & in sacris constitutus non erit Exclusus &c.* Quod firmat sic. *Et ita vidi determinari per valentissimos Doctores in persona Domini Viti de Alidoxiis Episcopi Imolensis. Et prædicta intellige quando tempore mortis defuncti, ille, de cujus exclusione tractatur, erat Clericus in sacris constitutus alias si post mortem Clericus esset effectus de jure remaneret exclusus, & ei non prodesset superveniens clericatus, quia tempore delatæ successionis jam erat per statutum ligatus & exclusus. Unde Clericatus superveniens jus alteri jam quæsitum tollere non potest.* Sed primò ego non video quomodo & unde Salycetus colligat illam consequentiam *& ex his infertur* cum sub eadem subrica multos casus admiserit, io quibus Clerici ligantur legibus, ac statutis laicorum; ut quando statutum dat formam & modum ædificandi porticum vel aviam, de quo num. 12. aut quando terminat instantiam infra triginta vel pauciores dies, aut de satisdatione præstanda, de quibus num. 10.& alios quosdam casus admittit num.8. Sed neque ex Regula, generali, quam sub finem numeri 1. dederat ibi. *Dico ergo quod statutum tunc est contra libertatem Ecclesiæ. quando per ipsum directe, vel per indirectum, aliquid disponitur, propter quod Ecclesia, seu persona Ecclesiastica, timidior efficiatur, quam libertas ex privilegiis validis eis concessa exigit & requirit.* Immò ex his potius deducitur statutum, quod æque excludit laicas ac Religiosas à successione, non sit contra libertatem Ecclesiæ, cum non reddat timidiores fœminas ingredientes Religionem, nec ullum privilegium sit, quod Monialibus fœminis concedat successionem illam, quæ in jure civili denegatur fœminis laicis.

Sed esto quod Salycetus sibi non contradicat, contradicunt tamen illi innumerabiles Doctores, qui post eum ab anno 1382.usque ad hunc 1655.de hac materia scripserunt, exceptis enim Alexandro, Cumano, Decio, & Sperello nemo illi constanter & absolute adhæsit, Qui verò doctrinam de vinculo injecto ab antiquiore statuto, & generaliter excludente à successione tam laicos quam Ecclesiasticos asseruerunt expresse, sunt plures quàm centum: immò qui Moniales excludi per hujusmodi statutum censuere, sunt saltem nonaginta & inter hos qui communem esse ac receptissimam opinionem nostram ajunt, sunt fere quadraginta; Qui denique expresse impugnant vel improbant Salycetum sunt *Bursatus, Castrensis, Hodierna, Hondedeus. Mangilius. Merenda. Flavius Tortus, Redenascus, Rechus Curtius, Sarayna, Tamburinus, Tiraquellus.* Quare in judicando & consulendo nullo modo debet his prævalere solita in illa doctrina Salyceti.

5 Alexander Sperellus Episcop. Eugub. In decisionibus Fori Ecclesiastici: decis. 11. num. 20. hæc habet. *Quod autem dicebatur statuto excludente filias fœminas à successione ab intestato propter masculos comprehendi etiam Moniales, respondeo hanc opinionem Thesauri esse falsam & reprobatam: nam immo totum oppositum ut nempe Moniales non afficiantur dicto Statuto, tenuit pulchre Salycetus, Alexander late Cephalus, Ruinus, Brunus, Marta, Duardus Rolandus & est communis & magis vera opinio, non obstante quod statutum prædictum injecerit vinculum, antequam mulier efficeretur Monialis.* Et num. 23. approbat opinionem Salyceti de expectando tempore successionis delatæ, & ob id de Moniali non excludenda, quam dicit *Esse veram & in praxi receptam.*

Cæterum Sperelli auctoritas in hoc puncto multis de causis claudicat. *Primò* enim hanc *opinionem Thesauri* appellat, quasi unus vel primus Thesaurus eam invenerit, ac propugnaverit, cum tamen num. 5. ipsemet alios sex Doctores enumerarit; & si legisset Thesaurum ipsum lib. 2. quæst. Forensi. q. 91. tota, agnovisset apud illum Doctores plures quam quadraginta pro exclusione Monialium allegatos, quibus si reliquos ex nostro catalogo adjungas, evadunt plures quam 90. immo si addas reliquos suffragatores sunt multo plures quam centum. *Secundò* itaque miror quomodo potuerit dicere opinionem Thesauri esse *falsam ac reprobatam,* suam verò *veram & in praxi receptam,* cum pro opinione Thesauri stet non solum Centuria integra Doctorum, sed ex illis fere quadraginta numeraverim, qui asserunt eam esse *Veriorem, communem, receptam, Constanti calculo probatam. sequendam in judicando, & consulendo, decisam in Tribunalibus,* &c. Contrariam verò *reprobatam, periculosam, perturbationi familiarum obnoxiam. intolerabilem, & iniquam laicis* ut ex Catalogo nostro patet, & in fine sub unum aspectum eos exhibebo. Sperellus autem septem tantum pro se Doctores adducat, sed non omnes ad rem.

Tertiò enim ex septem Doctoribus à Sperello pro sua opinione allegatis: duo tantum recte allegantur: nempe *Salycetus & Alexander.* Reliqui videlicet Brunus, Cephalus, Duardus, Marta, Ruinus tandem sictere pro nostra opinione, & inter eos Cepalus, Brunus, Marta agnoverunt eam esse communem, Rolandus autem neque pro nobis, neque contra nos stat, ut ex verbis ipsorum demonstravi in Catalogo.

Quartò concedit Sperellus ibidem num. 21. *Statutum quod ante Clericatum, vel professionem vinculum injecit, personas Ecclesiasticas comprehendat: si jus agendi oritur ex facto ante Clericatum vel ante ingressum in Monasterium.* Sed num. 23. male applicat doctrinam hanc dicens. *Porro jus succedendi oritur ex facto nempe ex morte Patris, vel Avi* Horum enim mors, si sint Laici, non est factum personæ Ecclesiasticæ, nec ipsa mors est causa deferens jus successionis, sed aut testamentum, aut Statutum, & jus municipale? esto expectanda sit mors intestati tanquam conditio purificanda, & dicere quod post mortem tantum intestati statutum disponat, & tunc tantum nascatur jus succedendi, est asserere sine probatione id quod est in quæstione.

Quintò Idem D. Sperellus par. 2. decis. 135. num. 125. utitur distinctione Calderini, de ijs quæ essentiam suam habent ante Clericatum, vel monachatum ad dignoscendum quandonam vinculum fuerit injectum ante Clericatum, & adducit plures auctores, & illis pro se utens dicit: *Qui omnes ponunt exempla tam statuti quod ante Clericatum injecisse vinculum dici potest, ut de inducente primogenituram, ut valeat contra secundogenitum Clericum, vel de excludente fœminas propter masculos, ut comprehendat etiam Moniales, (licet etiam in his casibus aliqui secus senserint) Quàm etiam Statuti quod non potest dici injecisse vinculum ante Clericatum.* Sicut ergo decis. 11. num. 24. non obstante adversantium opinione, dixit Secundogenitum Clericum excludi à successione, ita ex dictis hæc decis. 135. num. 125. non obstantibus aliquibus secus sentientibus, *Dici potest statutum excludens fœminas propter masculos comprehendere Moniales,* & injecisse vinculum ante monachatum, cum sexus,

sexus, ob quem excludnntur, habeat essentiam suam ante monachatum, nec quidqnam superveniat in quod tendat exclusio. Dici ergo hoc loco posset adversus Sperellum, sicut & Decium, & Martam. quod Doctori qui fuit sibi contrarius, in eo non creditur, ut *l. in causa ff. de procurat.* Alexander. *Cons.* 585. *num.* 32. *lib* 7. Jason *Consil.* 89. *colum. penult. lib.* 3. Surdus *Consil.* 2. *num.* 49

Totus igitur numerus eorum, qui firmiter, absolute, & constanter adversantur nobis in puncto particulari Statuti hujus, resolvitur in Salycetum, Alexandrum, Cumanum, qui tanquam nulli censendi sunt, respective ad centum, & amplius Doctores insignes pro nobis allegatos.

CONCLVSIONES
Pro exclusione Monialium ab Auctoritate.

I. COnclusio. Si sola Auctoritas Doctorum, & Qualitas attendatur, Excludendæ sunt omnino Moniales a successione, de qua igitur. Quia ut ex Catalogo præmisso manifestum est, pro exclusione illarum stant plures quam *Centum Doctores*, & inter hos præclarissimi Jurisconsulti, *Abbas, Accursius, Albericus, Ancharanus, Baldus, Bartolus, Brunus, Bursatus, Butrius, Butrigar, Castrensis, Carpanus, Cavalcanus, Cephalus, Decianus, Felinus, Gail, Gulielmus de Benedictis, Hondedeus, Imola, Laderchius, Lapus, Laurus de Palatijs, Ma dellus, Mandosius, Mangilius, Maranta, Marta tandem; Mascardus, Merenda, Merlinus, Molina, Natta Parisius, Peregrinus Raudensis, Redenascus, Rimi aldus uterque, Rochus Curtius, Ruinus tandem, Savayna, Sfortia Oddus, Socinus uterque, Thuseus, Tiraquellus, Thesaurus.* Præterea acerrimi propugnatores Ecclesiasticæ Immunitatis *Azorius, Bellettus, Bonacina, Carolus de Grassis, Diana, Duardus, Salas, Sanchez, Tamburinus, Thomas delbene, Tomaxius, & ipse Gregorius XIII. Summ. Pont.*

Contraria verò ex parte stant solummodo *Salycetus, Alexander, Cumanus, Decius* secum parum cohæxens, & ut aliquid de jure nostro cedamus, *Marta* olim, sed postea pro nobis. *Sperellus* non omnino sibi ronsentiens.

II. Conclusio. Si Censura & qualificatio opiionum attendatur, excludendæ item sunt in casu nostro Moniales, *Nam non esse ab hac opinione in praxi recedendum, nec solvere recedi in Consulendo & Judicando* expresse affirmant *Cancerius. Carolus de Grassis, Diana Flavius Tortus, Hondedeus, Mangilius, Merenda, Parisius, Rochus Curtius, Cavalcanus, Tamburinus, Thesaurus.* Esse vero *Communem resolutionem*, aut *conclusionem*, vel *decisam ab omnibus*, vel *passim probatam ab omnibus*, vel *Traditionem quandam*, vel *Canonistarum communem theoriam*, vel *constantem multorum opinionem*, dicunt in terminis *Azorius, Blanchettus, Bursatus, Cotta, Molina, Menochius, Ripa, Roch. de Curtiis, Sfortia Oddus, Socinus senior. Et per totam Italiam vigere* aiunt *Cynus, Iacobus Philippus Portus, Laurus de Palatiis, & Tamburinus.* Item hanc opinionem esse nixam ratione *clara, certa, indubitata, evidentissima, patente ad sensum, solidissima* affirmant *Afflictus, Arnaldus Ferron, Flau. Tortus. Mangilius, Socinus senior, Socinus junior, Tamburinus, Redenascus, Ursillus.* Nec unquam *revocatam in dubium, & nefas esse in sua patria ab hac recedere*, attestatur *Redenascus.* Esse verò *communem & veriorem, magis communem* præter prædictos Doctores asserunt, & alij illis addendi, videlicet *Aretinus, Antonius de Butrio, Angelus, Azorius, Balthasar Tomaxius, Brunus Astensis, Carpanus, Cephalus, Decius ipse, Gabriel, Hodierna, Mandellus, Io. Bapt. de S. Severino, Mandosius, Marta, Merlinus, Puteus, Vivius, Vegius.*

Contrariam autem opinionem, *Communiter improbatam, periculosam & perturbatricem familiarum, Intolerabilem & iniquam laicis.* Adverterunt, *Cavalcanus, Laderchius, Maudosius, Merenda, Paulus de Castro, Redenascus.* Immò *esse sine Ratione* pronunciavit *Tamburinus*; postremo esse *contra omne juris & equitatis debitum* pronunciavit Summus ipse ac Max. Pontifex Gregorius XIII. Quorum loca, & verba supra in Catalogo retulimus.

TUDERTINA SUCCESSIONIS
Pro BEATRICE DE ODDIS

Cum FRATRE.

Responsum pro veritate.

De Statuto Tudertino excludente fœminas propter masculos, an procedat in successione clerici, quamvis contentio sit inter solos laicos; Et de bonis extra territorium, an & quando veniant sub Statuto, ubi præsertim accedat morientis voluntas.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod Statuta exclusiva fæminarum exigant copulativam subjectionem personarum, & bonorum juxta opinionem Curiæ Romanæ*
3 *Eadem opinio tenetur in Regno Neapolitano ubi rarus est usus Statutorum, & consuetudinum particularium.*
4 *Loca montium, & similia jura circumscribuntur loco & censentur Vrbis, vel Civitatis Metropolis.*
5 *Declaratur conclusio, de qua num. 2. ut procedat ab intestato, secus autem condito testamento.*
6 *Quando statutum porrigatur extra territorium ratione voluntatis testatoris.*
7 *Vt declaratio de qua num. 5. procedat etiam respectu legitimæ, & quod legitima possit tolli per Statuta.*
8 *An & quando fæmina exclusa, censeatur per testatorem restituta suitati, ut cesset statutum per testamentum.*
9 *De legitima filij naturalis legitimati per rescriptum.*
10 *De duplici quæstione cadente in materia exemptionis Ecclesiasticorum ab his statutis.*
11 *De concursu persona ecclesiastico alias per statutum exclusa remissive.*
12 *An successio clerici defuncti inter laicos regulanda sit juxta Statutum, vel potius de jure communi.*
13 *De rationibus ob quas attendi etiam debeat Statutum.*
14 *Et quando istud cesset.*
15 *Quod etiam clericorum morientium voluntas regulatur à Statuto, & de ratione.*
16 *Quomodo Consulentes debeant se gerere.*

DISCURSUS VI.

COndito per N. de Oddis clerico in minoribus te- 1
stamento, scripto hærede filio masculo, relictis Beatrici fœminæ scutis 500. quibus, ac dote jam sibi nuptæ constituta, eam contentam esse voluit; Cum dictus restator bona notabilis valoris possideret, partim in territorio Tudertino ejus patria, partim vero alibi, præsertim plura loca montium in Urbe; Hinc dicta filia fœmina, prætensionem excitavit super legitimæ supplemento, non obstante statuto Tudertino fœminarum exclusivo propter masculos, illud etenim

etenim tripliciter non intrare prætendebatur; Primo nempe quia agebatur de successione clerici Statuto non subjecti 2. quia sub eo non cadebant bona extra territorium. Et 3. quia ob particularem institutionem de dicta fœmina factam in testamento pro omni, & toto eo, quod etiam ex causa legitimæ prætendere posset, ita censeretur eam restituisse suitati, & consequenter quod cessante statutaria exclusione, subintraret jus commune, quod, nulla data sexus discretione, filiis legitimam defert, Atque super his ex parte ejusdem fœminæ pro veritate consultus fui, ad effectum deliberandi, an deberet cum fratre litem prosequi, vel potius quamdam honestam oblatam concordiam amplecti.

Respondi quoad bona extra territorium, consistentia in toto, vel pro majori parte in locis montium
2 Urbis, quod licet in discursiva ratione, non improbabiliter dici posset, ut etiam hæc sub statutaria dispositione, cui subjaceant tam defunctus, quam successores, venire debeant, ubi præsertim, accedit expresse declarata voluntas morientis, ex ijs, quæ ponderantur *in Januen. disc.* 4. Attamen cum ageretur de causa tractanda in Statu Ecclesiastico coram Gubernatore dictæ Civitatis, atque in gradu appellationis in Curia, vanum erat hoc opus assumere, cum Rota, & Curia sequatur diversam opinionem super necessario copulativo concursu utriusque subjectionis, personarum, & bonorum sub eodem Statuto, adeo ut neque admittatur combinatio Statutorum utriusque loci idem disponentium, quia nempe tam in loco personarum, quam loco bonorum idem adamussim vigeret statutum, cum neque id sufficiat, ex ijs, quæ cæteris relatis plene habentur firmata *per Rot. apud Merlin. dec.* 352. *& 426. repetit. dec.* 177. *par.* 5 *& dec.* 68 *par.* 6. *recen.* ac etiam *dec.* 144. *&* 290. *part.* 8. Et in individuo hujus Statuti Tudertini dictum fuit *in Tudertina successionis coram Meltio dec.* 256. *part.* 11. *recen.* & in aliis, quoniam hoc jure passim vivitur in Curia, adeout sit conclusio, quæ hodie præsupponatur, aliamque disputationem non admittat.

Eandemque recepisse videntur Tribunalia Regni
3 Neapolitani occasione agendi de consuetudinibus Neapolitanæ Civitatis cum aliàs nulli, vel nimium rari sint hujusmodi quæstionum casus in aliis ejusdem Regni Civitatibus, & locis, dum ibi Statutorum usus non habetur, sed bene aliquis licet rarus usus consuetudinum, ut de illa *Baren.* in proposito successionis filiorum in dote advertitur *sub tit. de dote disc.* 104. *&* 105.

Prout extra controversiam est hodie; ut loca mon-
4 tium, vel similia jura cum Principe, circumscribantur loco, ac censeantur de territorio Civitatis Metropoliticæ, sive illius, in qua eorum erectio facta est, atque destinata solutio, ibique fiat contractio, quamvis effectus destinati à Principe consistentes frequentius in gabellis, aliisque redditibus publicis, sparsi essent per universum Regnum, seu Principatum, ut firmatur *per Rotam apud Merlin. d. dec.* 352. *num.* 38. *repetit. dec.* 177. *par.* 5. *recta. apud Baratt. dec.* 474. *num.* 12. *par.* 8. *recen.* aliàs *apud Roias dec.* 66. *num.* 10. & in aliis, & probat etiam *Rovit. super pragmat. in rubr. seu pragm.* 1. *de jurib. & exact. fiscal. num.* 66. *&* 80. & infra *disc.* 40. *ex num.* 214.

Dicebam tamen, ut retenta etiam ista opinione, super utraque copulativa subjectione personarum, & bonorum, à qua in Curia temerarium esset hodie recedere, sive illam sub disputationis trutina reducere;
5 Illa recte procederet in casu mortis ab intestato, quo casu lex fingit, ut moriens censeatur suam voluntatem adaptare ad limites necessitatis, ac subjectionis, & consequenter cum lex particularis non obliget nisi intra suum territorium, dici potest quod extra illud censeatur moriens voluisse se regulare cum dispositione juris communis, cum qua ibi procedendum est, ad instat eorum, quæ habentur proxime infra super alio puncto ratione clericatus, personæ morientis.

Secus autem ubi hæc ratio cesset, quia nempe moriens expresse ejus voluntatem in contrarium declaret, quod scilicet decedere voluerit, atque in ejus bonis succedi ad normam statutariæ dispositionis, ut in præsenti fecerat, dum ad formam Statuti, solum masculum hæredem scripserat, fœminam verò dote contentam esse voluit, solum benevolentiæ gratia quoddam particulare legatum relinquendo, quod comparatione successionis erat quid satis modicum, Isto etenim casu probabilius videtur, ut veniant omnia bona etiam extra territorium non in ratione auctoritativa, seu jurisdictionali ipsius Statuti quod extra proprij territorij vires porrigi non potest, sed in ratione voluntatis ipsius morientis juxta ea, quæ cæteris relatis habentur firmata *per Rot. apud Merlin dec* 447. *repe-* 6
tit dec. 355. *par.* 5. *recen. num.* 13. *cum seqq.* in proposito agendi de Statuto Urbis 142. per quod filij in conditione positi censetur vocati, ut attendendum veniat etiam in testamento forensis, qui in Urbe testetur, sive in bonis extra territorium, ex dicta ratione ut id non proveniat à potentia, vel operatione Statuti, sed à voluntate morientis, ut in sua materia *sub tit. de fideicommiss.*

Et quamvis in contrarium urgeret, ut id rectè procedat in iis, in quibus moriens liberam habeat testandi, ac disponendi facultatem, adeò ut nullo militante potestatis defectu, sola ejus explicita, vel implicita voluntas attendenda veniat, Secus autem isto casu, in quo agatur de legitima filiorum de necessitate debita, adeo ut neque volens pater possit eam minuere, vel alterare, cum tunc dicta ratio voluntatis in nihilo operativa videatur.

Adhuc tamen mihi probabilius videtur ut id 7
obstare non deberet, quoniam Statutum ita operatur circa personam, illam scilicet dispensando à dicta obligatione, quam altera lex positiva induxit, eamque constituendo in statu libertatis disponendi, cum tunc non sit disponere de bonis extra propriam Ditionem existentibus, sed sit qualificare personam disponentis, illique istud onus, seu vinculum adimere, quod de jure positivo fieri posse, non videtur amplius hodie cadere sub quæstione, ut advertitur pluries *sub tit. de legitima, & detractionibus* præsertim *disc.* 10. ubi habetur quod licet aliqui DD. crediderint, ut legitima utpotè de jure naturæ inducta per Statutum tolli, vel minui non possit, attamen inter fabulas reponi meretur, cum in jure civili dicatur per quemdam loquendi modum capiendo jus naturæ pro illo naturali instinctu, quo moventur homines ad filiorum educationem, eisque alimenta suppeditandum, quorum loco legitima successit, quæ propterea ad summum juris naturæ dici possit in filiis aliunde non provisis, neque modum sibi comparandi victum habentibus, adeout negando alimenta esset species necationis, secus autem erga filios qui cum bonis propriis, vel cum proprio labore, & industria hujusmodi provisionem habeant, ac etiam circa quotam, vel modum, cum id totum proveniat absque dubio à jure civili, cui derogare potest jus municipale, quoties legitima auctoritate conditum sit, ut in dicta sua sede latiùs habetur.

Fortius autem hæc procedere advertebam ex duplici circumstantia; Primò scilicet pluries insinuatæ rationis, quod hujusmodi Statuta nostris Italiæ moribus adaptata sint, atque non corrigant jus commune civile, sed potius declarent quod illud ab initio in hac parte noluerint recipere; Et secundò quia etiam in loco bonorum idem viget jus, capiendo combinationem utriusque Statuti pariter non in ratione auctoritativa, jurisdictionali, quando morientis voluntas incerta sit, sed in ratione benignæ interpretationis

tationis pro dicta libertate tribuenda morienti, ut cum ejus filiis qui Statuto patriæ quoque subditi sint ad istius normam, etiam de bonis extra territorium disponere posset.

8 Quo verò ad alterum punctum agnitionis in suam, mediante dicta particulari institutione facta sub præcepto, ne aliud prætendere posset, pariter contra ipsam fœminam requirentem Respondi ex eisdem rationibus, & fundamentis, de quibus *dicto tit. de legit. & detract. disc.* 4. ubi habetur, ut conclusio quod hujusmodi Statuta procedant ab intestato, non autem contra testamentum, per quod potest parens cessare facere statutariam dispositionem, atque fœminam a Statuto reputatam extraneam, restituere suitati, utpotè fundata in voluntate parentis, rectè procedit ad istius limites, & quatenus ista statutariæ dispositioni adversetur, unde constet quod ab ea moriens recedere voluerit; Secus autem ubi enim illa se potius conformet, quamvis juxta Notariorum ineptas cautelas, legitimæ mentio fiat, cum id fieri soleat ad superabundantiam, atque ad majorem testamenti validitatem, ideoque inducta ad unum finem, operari non debent alterum omnino diversum, immo oppositum, neque voluntas trahenda est ultra id, quod ipsa sit.

Potissime verò, quoniam ista cautela in proposito non incongrua fuit, ob dictam existentiam bonorum extra territorium, quorum respectu dubium cadere poterat, an ad limites juris communis ob filiæ prætritionem, testamentum corruere posset, nec ne, & consequenter legaliter, ac naturaliter omnino improbabile videtur, ut ista cautela talem effectum operari debeat, cum solum in iis, quæ pendent à voluntate ejus, qui poterat nihil relinquere, voluntas attendenda sit ad ejus limites, & non ultra; Ad instar eorum, quæ eodem *titulo de legit. & detract.*

9 habentur circa dispositiones, quæ fiunt cum naturalibus legitimatis per rescriptum, cum clausula *sine præjudicio venientium ab intestato* quoniam ita pater habilitatus est sublato juris civilis obstaculo, aliquid eis relinquere ac etiam totum, quando filiorum legitimorum, & naturalium existentia non obstet, sed nolens non tenetur, nisi ad id, quod ex causa alimentorum eum obligat æquitas canonica, quoniam si in aliquo eos instituat cum expressione pro consueta cautela *pro omni, & toto re, &c. etiam pro legitima*, non per hoc in istius necessitate constitutus censetur, ut ad supplementum actio competat, sive quod onera, & conditiones rejici valeant, quoniam qui potest nihil relinquere, multo magis potest relinquere minus, vel qualificate, ut *eod. tit. de legitima disc.* 11.

10 Demum quoad tertium punctum clericatus, an, & quando per illum cessent hujusmodi Statuta; Cum aliqui ex parte ejusdem fœminæ, vel ejus viri desuper consulti, multa cumulassent in hac materia non comprehensionis clericorum sub statutis laicalibus, & præsertim firmata *in dicta alia Tudertina coram Meltio decis. 256. part. 11. rec. & in Bonon. de Zanis coram Bichio decis. 349. eadem p. 11. repert. inter illas Bichii decis. 625. & decis. 18. post Zuff. de legitim. process.* & similia; Hinc proinde advertebam, quod in hoc proposito duæ cadunt diversæ quæstiones; Una est ubi persona exclusa per Statutum, contendat de successione sibi aliàs de jure communi debita, ut statutaria exclusione non obstante, adhuc sibi debeatur, ob clericatum, vel ecclesiasticam qualitatem ob quam Statuto excludenti non subjaceat, ut frequentius in hujusmodi statutis exclusivis contingere solet in fœminis, quæ reperiantur moniales; Et altera ubi successionis quæstio, sit quidem inter laicos Statuto subjectos, sed defunctus de cujus successione agitur sit clericus, vel aliàs à Statuto exemptus.

De prima agunt mox allegatæ decisiones, & aliæ similes, eaque non cadebat in hac facti specie, à qua proinde erant extraneæ, atque de ea agitur *disc. preced.* De altera verò in præsenti agebatur; In qua dicebam, quod licet *Rota apud Otthobon. dec.* 149. hodie in Curia recepta, & cum qua posthæc scripta processum fuit in *Urbinaten. successionis* 11. *Maii* 1668. *deinde confirmata coram Taja* & in aliis sequuta sit opinionem negativam *Imolæ*, & sequacium, ut scilicet in successione clerici non intrent hæc Statuta, quamvis contentio sit inter laicos, ex ista unica ratione præsumptæ voluntatis morientis, quod scilicet censeatur voluisse ejus successionem regulari juxta ordinem juris communis, cui ipse subjacebat, non autem statutarii, à quo exemptus erat. 11

Adhuc tamen ista opinione retenta, cessabat applicatio, stante diversa voluntate, ut supra per testatorem explicata, dum ita illa simplex juris præsumptio, quæ juxta dictam opinionem, personis à Statuto exclusis assistit, cessat per contrariam probationem, cui sine dubio præsumptio cedit, ut admittit idem *Mantic. de conject. lib. 6. tit. 7. num.* 10. in cujus auctoritate potissimum *in dicta decis.* 149. *Otthobon.* magnum sit fundamentum, atque advertitur *in alia Tudertina sub tit. de testam. disc.* 27. ubi quod etiam testamentum imperfectum, seu alias invalidum ad hanc probationem inducendam sufficit, ex regula quod etiam ex actu inutili voluntas probatur, multo verò magis illa ambigua declaratur; Unde propterea denuo reflectendo ad resolutionem, de qua in dicta alia Tudertina, intellectus illi acquiescere non potest neque percipere ejus probabile fundamentum.

Verum ubi nullo condito testamento, nullaque alia facta animi declaratione, ageretur de successione morientis ab intestato, quamvis clerici, vel aliàs à Statuto exempti; Adhuc mihi semper probabilior visa est altera opinio, quam eadem *decisio* 149. *Otthoboni*, fatetur esse magis communi DD. calculo receptam, multas ibi cumulando auctoritates eam firmantes; Tum ex deficiente ratione exemptionis Tum clariùs ex assistentia verisimilis voluntatis ejusdem morientis. 12

Quatenus enim ad deficientem rationem pertinet; ponderabam quod potissimum fundamentum tenentium opinionem clericis, & ecclesiasticis favorabilem, quando ipsi ad laici defuncti successionem concurrunt, consistit in eo quod spectandum non sit initium seu status præcedens clerici vel ecclesiastici, in quo dum esset laicus in instanti nativitatis lex laicalis exclusionem impressit, ut DD. laicali, seu Civilistæ tenent, sed attenditur præsens quando successio aperitur ex deductis *dicto disc. preced.* Ergo ex regula *quod quisque juris &c.* sive ex altera *secundum naturam &c.* idem dicendum est in præsenti, ut attendi non debeat status, seu qualitas antiqua bonorum, sed illa de præsenti quando successionis quæstio agitur, de quo tempore, ob annihilationem prioris possessoris amplius in rerum natura non extantis, bona sunt in statu laicali, si laicis insimul contendentibus eorum successio delata est. 13

Item quia si bona etiam defuncto clerico, delata laicis, in quorum dominio saltim habituali, vel in facultate esse dicuntur, quinimò etiam in actuali, post agnitionem, quæ illico hunc effectum operatur (dum Judicis declaratio super pertinentia nihil de novo inducit, sed quod à principio jam existeret declarat) prioris possessoris exemptionem retinerent, ita sequeretur quod deberent esse exempta etiam ab oneribus laicalibus, atque à Judicis laici jurisdictione, cujus contrarium verius est, atque quotidiana praxis omnium Tribunalium docet; Atque ita de manifesto errore convinci videtur ratio plene expensa præsertim *per Surd. dec. 20. num. 10. & seqq.* quod. s. ita esset per indirectum

ſubjicere clericum legi laicali , cui ſubeſſe cogatur ,
quoniam eo defunčto , atque annihilato , ejuſque do-
minio reſoluto,quoties ejus voluntas non reſiſtat , nil
defunčti intereſt, an una,vel altera lex in ejus ſucceſ-
ſione ſervetur.

Tuoc etenim iſta ratio conſiderabilis eſſet , (ut ali-
14 bi quoque advertitur)quando Statutum ita perſonam
excluſam inhabilitaret, ut neqoe ex teſtamento bona
obtinere poſſet ut(ex.gr.)contingit in legibus, & Sta-
tutis forenſium inhabilitativis, quoniam ita eſſet adi-
mere clerico libertatem alias ſibi competentem de
ejus bonis diſponendi , atque lex laicalis ita liga-
ret ipſum clericum adhuc viventem , illum privan-
do dičta libertate, eumque cogendo ad diſponen-
dum cum perſonis à Statuto volitis , Ceſſante autem
iſta ratione , non videtur quæ probabilitas id ſuadere
poſſit.

Urget etiam pro alia opinione probabilius volun-
15 tas morientis , quoniam ex dedučtis *ſub tit. de dote
diſc.*22 & 143.ac alibi,quamvis clerici non ſubjaceant
Statutis laicalibus ſubječtione paſſiva, non tamen eis
prohibetur eorumdem Statutorum uſus in ratione
aćtiva,& privilegiativa , qualis videtur iſte , ut potius
agnati ſuccedant pro conſervatione bonorum in fa-
milia,cum id(ex inſinuatis pluries) magis adaptatum
ſit hujus regionis moribus naturalibus, qui per cleri-
catum non amittuntur,nec mutantur ; Atque notoria
praxis docet,quod etiam clerici , æque ac laici amant
propriam agnationem, & familiam, ut advertitur per
eumdem *Surd.conſ.*554.*n.*14. *& ſeqq.* (& utinam non
magis;)Et conſequenter iſta ratio præſumptæ volun-
tatis pariter corruit,immò retorquetur;Unde propte-
rea eatenſor dičtarum deciſionum *Urbinaten.* tenaci-
ter hanc diverſam tenet opinionem,dum in eiſdem ita
proprium teſtamentum ordinat ; Atque de me ipſo
quoque fateor,quod ubi agnatos in gradu ſucceſſibili
haberem, potius iſtos vellem ſucceſſores , quam pro-
prias ſorores moniales , vel cognatos in gradu longe
proximiori , ita generaliter impellente natura ex Ita-
liæ moribus , ut in dies docet fideicommiſſorum , ac
majoratuum ordinatio præſertim in caſu , de quo *ſub
tit.de fideic.diſc.*25. *cum ejus annotationibus in ſupple-
mento* , quoniam ſi quæ ratio favore proximiorum de
ſanguine adaptabilis eſt, eatenus iotrat,quatenus fičte,
ſeu artificialiter cognati proximiores fiant agnati , &
non alias,ut ibi ponderatur,ideoque opinio,quam Ro-
ta tenet,plauſum alibi non habuit , neque retineri po-
teſt , ſed ab ea recedi debere ſperandum eſt , cum ipſe
naturalis diſcurſus, atque communis uſus nimium ad-
verſentur ; Neque eccleſiaſtica immunitas in hoc ali-
quid commune habet,niſi quatenus lex laicalis,clerici
morientis voluntatem prohibeat ut ſupra.

16 Ex his autem patet , quod in omnibus reſpondi
contra eum qui meam operam , requiſierat quamvis
in contrarium urgerent pecunia per eam tradita , ma-
gis verò nimia benevolentia erga virum , ut ita facilis
redderetur concordia cum fratre atque acerrime
præparatæ liti occurreretur,ut ſequutum fuit,Utinam
verò frequenter per hujus facultatis profeſſores id
pračticaretur,quodque modici turpis lucri gratia ad li-
tes etiam indebitas præſertim inter conjunčtos , non
adhortarentur,atque provocarent eos,qui eorum con-
ſilium petunt.

† DE exemptione tam aćtiva quam paſſiva Eccle-
ſiaſticorum ab hujuſmodi Statutis, habetur in-
fra *diſc.* 45. 47. 49. 50. & 51.

TUDERTINA SUCCESSIONIS

PRO CATHARINA DE PISENTIS.

Reſponſum pro veritate.

De eodem Statuto Tudertino excludente matrem ,
ab inteſtata ſucceſſione filij , ob remotiores agna-
tos , an valeat ; Et an ſtatuta diſponentia de ſuc-
ceſſione ab inteſtato , procedant in ſucceſſione in-
teſtabilis , Et quid in hoc operetur voluntas patris
pupilli , de cujus ſucceſſione agitur.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Statutum excludens matrem iniquum & irrationale.*
3 *Loquens de ſucceſſione inteſtata, non procedit in ſucceſſione inteſtabilis.*
4 *Contrarium ejus de quo num.* 2. *& quod hæc ſtatuta non ſint odioſa.*
5 *Et contrarium ejus de quo num.* 3. *ut procedant,etiam in ſucceſſione inteſtabilis.*
6 *De uſu loquendi in hac materia attendendo.*
7 *De rationibus , ob quas verior ſit opinio de qua n.*5.
8 *Magis legis præſidio digni ſunt inteſtabiles quam teſtabiles.*
9 *De proviſionibus circa inteſtabiles.*
10 *De ratione ob quam in verborum ſenſu grammaticali immorandum non eſt.*
11 *An ſtatuta diſponentia favore agnationis proſint fœminis agnatis.*
12 *Fœminæ agnatæ veniant ad fideicommiſſa etiam agnatitia defečtis maſculis.*
13 *Quod concluſio de qua num.* 5. *ceſſet accedente voluntate patris defunčti.*
14 *An & quando à fideicommiſſo in caſu delički , inferatur ad caſum mortis.*

DISCURSUS VII.

PEtrus, Inſtituto Angelo filio in pupillari ætate 1
conſtituto , ſub tutela , & educatione Catharinæ
uxoris, & matris reſpečtive, iſtam ei ſubſtituit in caſu
delički, eamque ab initio uſufručtuariam reliquit ;
Cumque in eadem ætate pupillari,præfati Angeli obi-
tus contigiſſet,ſuperſtitibus dičta Catharina matre, &
N. amita;Hinc inter iſtos orta eſt ſucceſſionis contro-
verſia, cui cauſam dedit Tudertinæ civitatis Statutum
diſtinčtione 2.*rubr.*56. per quod mater ab inteſtata fi-
lij ſucceſſione excluditur per agnatos,quorum appel-
latione,in eodem Statuto declaratur, venire ſororem,
& amitam ; Super qua controverſia Aliqui ex parte
dičtæ Catharinæ matris conſulti , reſponderunt ejus
favore, ex duplici fundamento,Primo nempe ob dičti
Statuti invaliditatem propter ejus iniquitatem , ac
irrationabilitatem excludendi matrem à lučtuoſa fi-
lij ſucceſſione ex individuali aučtoritate *Baldi conſ.* 2
58. *lib.* 5. Et ſecundò quod cum illud ita diſpone-
ret de ſucceſſione morientis ab inteſtato , locum
habere non deberet iſto caſu , in quo agebatur de
ſucceſſione inteſtabilis juxta opinionem *Bald. conſ.*
231. *num.* 2. *lib.* 4. quam plures ſequuntur plene ,
ac elaborate collečti per *Andreol. contr.* 330. ubi 3
profitetur cum illo ordine litaniæ , qui pro quodam
moderno nunquam mihi placito ſtylo iotrodučtus eſt
ſexaginta tres Aučtores referre hanc opinionem te-
nentes , quorum plures collečti habentur apud *Gabr.
de Statut. concluſ.* 1. & in punčto hujus ſtatuti Tu-
dertini *Bald. ſeu verius Jo. de Amelia apud eum conſ.*
133. *n.* 3. *lib.* 4.

Deſuper autem ex parte ejuſdem Catharinæ pro
veritate conſultus ; Reſpondi , quod neutrum ex his
fundamentis pro meo judicio ſubſiſtentiam haberet ;
bene tamen probabilius ei ſucceſſio debita eſſet ex
altero motivo voluntatis morientis , ut infrà;Quate-
nus enim pertinet ad primum, illud dixi omnino im-
probabile ; Tum ob contrarium uſum hujus Statuti
per plura ſæcula extra controverſiam. Tum etiam ob 4
falſum *Baldi* præſuppoſitum,circa illius iniquitatē vel
irrationabilitatem,

irrationabilitatē,cum attentis hujus regionis moribus,
tam antiquis, quam modernis, ac mediis, verius sit
contrarium, ex rationibus pluries insinuatis, præser-
tim *in Perusina disc.* 1. Unde propterea, quamvis
Rota, atque moderni scriptores sequantur hanc pa-
rum probabilem antiquorum credulitatem, seu tra-
ditionem, quod hujusmodi statuta dicantur juris cor-
rectoria, atque ab ejus dispositione exorbitantia;
Attamen fatentur quod non sint odiosa *ut dicto disc.* 5.
& alibi advertitur.

Quo verò ad alterum fundamentum, (quod ali-
quam majorem soliditatem, habebat;) Advertebam,
5 quod licet plures dictam opinionem teneant relati *per
Andreol. dicta controversia* 330. quorum majorem
partem referunt quoque *Menoch. cons.* 969. *& Ca-
stil. lib 6. controv. cap.* 154. *ac alii*, de quibus infra,
ex quibus probabiliter dictus Auctor, cum improbo
labore transcriptoris potius quam Doctoris, dictam
litaniam composuit; Attamen, ut etiam attento nu-
mero, magis communis (quæ antesignanum habet
Bart. in l. 1. *ff. de suis & legit.*) sit in contrarium,
plene probant. *Menoch. d. cons.* 169. *Gabr. dicta con-
clus. num.* 1. *& cons.* 14. *num.* 15. *lib.* 1. *Castil. dicta
contr.* 154. *lib.* 6. *Thesaur. lib* 2. *quæst. forens.* 18. *Rede-
nasch. cons.* 22. *cum duobus seq.* atque hanc pluries se-
quuta est Rota præsertim *dec.* 349. *num.* 35. *par.* 6.
rec. & apud Cels. dec. 125. *num.* 13. *cum seqq.*

Clarius verò quia cum istius opinionis potissimum
fundamentum consistat in communi usu loquendi,
super quo alii tenentes contrariam, nimium certant,
6 quod scilicet hic usus debeat fortiter probari, ut
appellatione intestati veniat intestabilis, ita cum con-
suetis Legistarum ineptiis, acriter immorando in for-
malitate verborum, quibus Statutum utatur eorum-
que grammaticali significatione, ob quam aliqui ex
eadem formalitate tres casus constituunt seu distin-
gunt, ut *apud* Cirocc. *contr.* 18. *num.* 10. Id probari
dicebam, dum idem *Bald.* qui reputatur contrariæ
opinionis antesignanus, in *cons.* 4. *lib.* 2. agendo de
hoc eodem Statuto individuali, (quamvis ad alium
effectum,) procedit cum præsupposito istius usus lo-
quendi in hac Civitate, ut appellatione intestati ve-
niat etiam intestabilis.

Quamvis autem hæc deducerem, ut currenti inepto
stylo satisfacerem, immorando in auctoritatibus, ea-
7 rumque majori calculo, ac etiam pondere, ob illam
præsertim Rotæ, cui potissime in hoc Principatu ma-
gis deferendum est, & ne alias mihi objiceretur soli-
tum objectum ratiociniorum, seu distinctionum de
capite; Attamen post expletas istas, improbi, ac
inepti laboris partes, assumendo partem ratiocina-
tivam genio magis adaptatam; Dicebam, quod pro
meo judicio, manifesta ineptia videtur huic puncto
tantam disputationis dotem præbere in verborum for-
malitate, seu communi loquendi usu immorando;
cum attenta verissima, semperque præ oculis ha-
benda à Judicantibus & Consulentibus adeo frequen-
ter insinuata propositione, in omnibus attendendi po-
tius substantiam voluntatis, quàm verborum forma-
litates, vel grammaticales significationes, punctus
videretur planus tali disputatione indignus.

Ut enim in præcedentibus pluries advertitur, hu-
jusmodi Statuta continere dicuntur testamentum legis
ita ab eis ordinatum, supplendo partes ejus, qui tum
credendo se moriturum, vel ex improviso moriens,
testatus non est, tanquam per speciem illius te-
stamenti quod in aliquibus partibus Episcopi circa
pias dispositiones pro morientibus ab intestato face-
re solent, ut habetur *sub tit. de testam. disc.* 24.

Si ergo lex ita occurrere voluit, atque commise-
rando eum, qui ex vi morbi, vel alio casu testari
non potuit, quamvis casum præveniendo potuisset
8 pro eo testari voluit, multo magis, & absque dubio
dicendum est, ut id agere voluerit pro iis, qui neque
volentes potuissent id agere ob ætatem, vel amentiam,
seu ob aliud impedimentum naturale, dum istis objici
non potest ea negligentia, de qua illi redargui pos-
sunt; Et consequenter, absque dubio, majori legis
præsidio, ac assistentia digni sunt; Ut in proposito
hypothecæ legalis, non competentis adversùs volun-
tarios administratores bonorum ejus, qui poterat per
se ipsum ejus bona administrare, bene tamen compe-
tentis adversùs administratores legales, ac necessarios
eorum, qui non possunt, ideoque legis præsidio ma-
gis dignus habetur *in Anconitana sub tit. de credito
disc.* 39. cum similibus.

Idque rectè comprobari dicebam ex pluribus Ita-
liæ Statutis, vel consuetudinibus præsertim ex *Nea-
politan. & Baren.* enunciatis *sub tit. de dote disc.* 103.
& seqq. & pluries etiam *hoc eodem titulo*, quod. s. 9
ubi filii ex aliquo matrimonio superstites decedant in
ætate non apta, ad testandum, habeantur pro non
extantibus, adeò ut, non ex ipsorum, sed ex præde-
functi parentis persona, successio reguletur; Et cla-
rius comprobat ipsum jus commune, quod facultа-
tem præbet patri testamentum condere pro filio pu-
pillo, vel amente mediante substitutione pupillari,
vel exemplari cum similibus; Ergo planum est, ut
Statuto potius intestabilis, quàm intestati casum co-
gitaverint.

Et quidem istam præ cæteris inter Legistarum
ineptias observare consuevi; Tum ob claram falla-
ciam præsuppositi odibilitatis hujusmodi Statuto-
rum, in qua ipsi magnum fundamentum, constituere 10
solent; Tum etiam ob verborum formalitatem, &
criticationem à Consulentium subtilitate proditam,
(ut mercenario more causæ inservirent,) non so-
lum ob dictam propositionem, ut substantia veritatis
potius, quàm formalitas verborum attendi debeat;
Sed etiam reflectendo quod hujusmodi Statuta, ut plu-
rimum in Italia, ordinata fuerunt de tempore quo
illa adhuc rudis erat, atque linguæ latinæ notitiam
adhuc non bene recuperaverat; Unde propterea vi-
demus quod *Accursius, & Bartolus*, aliique primi
nostri in hac facultate parentes, & magistri, quos
adeò & merito) veneramur, in gravissimos errores
linguæ inciderunt, circa captatoriam, sive circa
usuras centesimas, & similia; Igitur prorsus incon-
gruum est, leges, quæ rudi, & grossolano more,
juxta illorum sæculorum conditionem compositæ fue-
runt, interpretari cum verborum grammaticali cri-
ticatione, dum potius eodem grossolano modo, sub-
stantia verisimilis statuentium voluntatis attendenda
est, eodem modo quo in testamentis pluriès adverti-
tur *sub tit. de fideicomm.* & alibi; Et propterea in hac
materia, omnino in judicando, & consulendo, ca-
vendum videtur à Consulentibus, quàm eorum con-
ductam operam ad conducentis opportunitatem præ-
berent, hujusmodi subtilitates excitare, atque ut
vulgo dici solet cum Legistarum aureo argano, le-
ges ad suum sensum trahere, seu extendere studue-
runt.

Aliqua dubitandi ratio cadere videbatur in hac
facti specie super Statuti odibilitate, vel stricta intel-
ligentia, ex eo quod non ageretur de concursu ma-
tris cum agnatis masculis, in quibus actu, & habi- 11
tu urgeret ratio, seu favor conservationis agnatio-
nis, & familiæ, dum agebatur de concursu cum fœ-
mina, quæ licet esset agnata, non tamen apta erat
agnationem conservare, quinimo, neque actu de
facto conservabat ob Italiæ mores, quod fœminæ
nuptæ transeant in familiam virorum, eamque assu-
munt, juxta ea quæ in proposito Statuti Urbis 141.
late habentur *per Rot. decis.* 267. *par.* 9. *recent.* Ve-
rùm quamvis id esset aliqua consideratione dignum,
quando ageretur de interpretatione magis, vel mi-
nus benigne facienda de lege ambigua; Id non intra-
bat in præsenti, quoniam punctus erat, in Statutorum

inde

indefinite loquens de successione intestati, locum habere in successione intestabilis favore agnatorum in genere, & sic etiam masculorum; Isto autem puncto generaliter, ac indefinite pro affirmativa firmato, dicta ponderatio deservire posser in quæstione an sub nomine agnatorum veniant fœminæ de familia, quatenus id non exprimatur; Sed quia in verbis ita disponitur, limitate tamen favore sororis, & amittæ, hinc ita intrat vulgatis regula textus *in l. ille aut ille ff. de legat.* 3. quod in claris, & expressis non intrant præsumptiones, & argumenta, vel interpretationes.

Ac etiam quia (ut pluries habetur in sua materia
12 *sub tit. de fideicommiss.*) quidquid aliqui contradicant, verius, magisque receptum est, ut etiam in fideicommissis, & primogenituris expresse agnatitiis, defectis masculis, fœminæ veniant, quoniam verè agnatæ sunt, quamvis nuptæ, quinimo quamvis moniales ex ibi deductis, idque in specie favore fœminæ decisum habetur *apud Cels. dict. decis.* 125. atque difficultas eadit contra aliam fœminam agnatam, de qua *dicta decis. 267. par. 9. recen.*

Adhuc tamen, his non obstantibus, in hac facti specie pro matre respondendum esse censui, ex fundamentu, de quo in alia *Tudertina disc. præcedenti*,
13 & alibi, quod. s. cum hujusmodi statuta contineant factam suppletionem voluntatis ejus, qui intestatus, vel intestabilis obiit, dum lex præsumit, ut ita ejus successionem regulari voluerit, hinc proinde cum perpetuo cedat præsumptio veritati, hujusmodi Statuta cessant, ubi de contraria morientis voluntate constat, ut etiam pluries advertitur *sub tit. de legitim. & detraction.* ubi pariter de hujusmodi statutis fœminarum exclusivis propter masculos, vel agnatos; Ideoque cum in hac facti specie constaret de voluntate patris pupilli, (quæ etiam in ipsius pupilli successione attendenda est) de uxoris, ac respective matris prædilectione, non solum illam relinquendo usufructuariam, ac filii tutricem, & educatricem, sed etiam eam illi substituendo in casu delicti, hinc proinde ita ejus voluntas clara favore matris desumi videbatur.

Quamvis enim regulariter, substitutio in casu de-
14 licti, stricte ad ejus limites intelligenda veniat, neque ab illa inferri possit ad substitutionem in casu mortis, ut pluries habetur in dicta sua materia *sub tit. de fideicomm.* ideoque inferri non posset ad compendiosam, quæ sub se contineret pupillarem; Attamen id nimium considerabile mihi videbatur; Vel ex recepta propositione pluries in dicta sua materia insinuata, ut hæc substitutio in casu delicti nimiom sit considerabilis etiam pro casu mortis, tanquam una ex conjecturis voluntatis testatoris; Vel quod ita admittenda esset ea suppletio, de qua præsertim *in alia Tudertina eodem tit. de fideicomm disc.* 115. quasi quod minus dictum, quàm volitum; Vel demum quod ista sit circunstantia, ob quam ex duplici assistentia legis, & voluntatis defuncti, quam mater habeat, ita per quamdam speciem limitationis, recipienda potius veniat dicta prima opinio *Baldi*, his omnibus simul, ac unitim ponderatis.

FLORENTINA SUCCESSIONIS

Pro ELISABETHA DE MARUSCELLIS

Cum PETRO FRANCISCO DE CASTELLIS

Casus decisus per Magistratum Florentiæ pro Petro Francisco.

De Statuto Florentino excludente sorores, vel alias fœminas proximiores prupter agnatus remotiores, etiam usque ad sextum, vel respectivè octavum gradum; An intelligendum veniat de agnatis lineæ inferioris, vel etiam de illis lineæ superioris; Et de aliis ad ejusdem Statuti materiam; Et præsertim an sit favorabile, vel odiosum.

Et de aliquibus differentiis inter collaterales lineæ superioris, & illos lineæ inferioris sive inter patruum, & nepotem ex fratre.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De hærede putativo non bene conficiente inventarium remissive.*
3 *Quod super notoriis, & certis non debeant fieri allegationes.*
4 *Interpretatio Statutorum pendet ex eo an sint favorabilia, vel odiosa.*
5 *De ista quæstione an sint favorabilia, vel odiosa & de variis opinionibus.*
6 *Statuta debent intelligi ad litteram, & non admittunt extensionem.*
7 *De verbo* cippus *quid significet.*
8 *De differentia inter collaterales lineæ superioris, & inferioris.*
9 *Patruus, vel avunculus non succedit cum nepote ex fratre, vel sorore.*
10 *Inter plures nepotes ex fratribus prædefunctis non intrat repræsentatio, sed omnes succedunt in capita etiam si adsit amitta à statuto exclusa.*
11 *Nepotes ex fratre defuncto succedunt cum patre, vel matre.*
12 *Patruus, vel avunculus non succedit cum patre, vel matre.*
13 *Nepotes ex fratre utriuque excludunt nepotes ex fratre consanguineo, vel uterino.*
14 *In feudis Regni Neapolitani succedit nepos ex fratre, sed est sub quæstione in patruo.*
15 *Gratia extendens successionem ad quartum gradum intelligitur de linea inferiori.*
16 *Statutum favore fratrum suffragatur filiis fratrum, sed non patruis.*
17 *De consuetudine Neapoli super collateralibus remotioribus.*
18 *Ubi lex est clara non curantur ratiocinia, & absurda.*
19 *Idem de voluntate testatoris.*
20 *De novis reformationibus Statutorum Florentiæ.*
21 *Exclusa sorore, censentur exclusi ejus filii, & ulteriores.*
22 *Fœmina est agnata, & succedit in agnatitiis.*
23 *Quod quædam subtilitates à ratione deviantes non debeant attendi.*
24 *Statuta vocantia agnatos, sunt potius faverabilia.*

DISCURSUS VIII.

DEfuncto ab intestato Octavio de Castellis, cujus nimium pinguem hæreditatem adivit Elisabetha 1
ex germana sorore neptis; Petrus Franciscus agnatus sextu gradu æquali, ut pote ab Antonio communi pro avo descendens, ex dispositione Statuti Florentini, hanc successionem sibi potius debitam petiit; Introductaque causa coram ejusdem Civitatis quodam Magistratu per M. Ducem deputato, eaque pendente, ex parte dictæ Elisabethæ (ita causæ gravitate merito exigente,) per universam Italiam alicujos nominis Scribentes consulti fuerunt, præsertim verò in Urbe expetitum fuit consilium quatuor Advocatorum, mediante eorum congressu, juxta laudabilem stylum habito præviis discursibus qui in scriptis à singulis editi fuerunt; In hoc autem congressu scissa fuerunt vota; Duo etenim crediderunt potiores esse partes dictæ Elisabethæ, dictamque statutariam dispositionem non obstare; Alter autem senior,

nior, magnusque Advocatus, & ego tunc omnium junior, in contrario fuimus voto, nimiam difficultatem contra eam habentes; Adhuc tamen agentes pro dicta Elisabetha, ex prudenti consilio petierunt, ut omnes pro ea singulariter ad causæ opportunitatem scribere deberemus, ne aliàs duorum abstentio à scribendo, malam impressionem causæ præjudicialem produceret, cumque justa esset petitio, denegaria non erat.

Duo igitur Responsa desuper à me datæ fuerunt 1
Unum pro veritate in forma discursiva pro congressu
2 ut supra; Et alterum more Advocati ad causæ opportunitatem, ultra aliud Responsum pro eadem post decisam causam datum, quod fuit super puncto non bene confecti inventarii, de quo *sub tit. de herede, & hereditate disc.* 17.

Quatenus igitur pertinet ad secundum Responsum ad causæ oportunitatem, postquam (ut ignaro vul-
3 go, atque pragmatico mori satis fieret) manis chartarum repletio facta fuit cum allegationum cumulo, super notoria, & præsupponenda conclusione, quod attenta dispositione juris communis novissimi, per quod sublata sexus, ac agnationis, seu cognatio differentia sola gradus proximitas attendenda est, successio debita esset Elisabethæ in tertio, non autem actori in sexto gradu existenti; Ut Statuti obstaculum removetur, ad quod difficultas restringebatur, assumpsi quæstionem super hujusmodi Statutorum natura, seu qualitate an scilicet favorabilia vel odiosa censenda sint, cum ex hoc pendeat eorum interpretatio, an ea stricta, & rigorosa, vel potius lata, & benigna esse debeat.

In hoc autem, DD. de more nimium variant, pluresque habentur opiniones relatæ *per Soccin. jun.*
4 *cons.* 1. *num.* 46. *lib.* 2. *& Rot. decis.* 53. *par.* 3. *recen.* Prima scilicet, ut censenda sint favorabilia, vel saltim non odiosa odio irrationabili, ut pote ordinata favore agnationis, quam sequitur *Rota* ex relatis *per adden. ad Buratt. dec.* 6. *&* 288. *& dicta dec.* 53. *p.* 3. Altera est directo contraria, ut sint omnino odiosa, & exorbitantia quam sequutur plures relati *per Rotam dicta dec.* 53. *recen. num.* 2. Tertia est distinguens, ut censenda sint odiosa, quoad caput exclusivum ex relatis *eadem dec.* 53. *num.* 3. Quarta de-
5 mum distinguens inter masculos æquales gradu, & alios inæquales; Sive inter fœminas, quibus debita sit legitima, & alias, quibus non sit debita, ut primo casu dicenda sint favorabilia secus autem in altero, cum exorbitans videatur, ut remotior, ac inæqualis, proximiorem excludere debeat, ex deductis *per Molin. de primogen. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 15. *cum seqq. Giovagnon. cons.* 66. *num.* 12. *lib.* 1. *dicta dec.* 53. *num* 4. apud quos concordantes; Quinta distinguens inter fœminas agnatas, & non agnatas ut eadem *dec.* 53. *n.* 5. Et sexta an Statutum exprimat, necne rationem agnationis ut eadem *dec.* 53. *num.* 6.

Secundam igitur, seu quartam opinionem distinguentem, dicendo veriorem, ac probabiliorem, ita
6 inferebam, quod versaremur in Statuto omnino odioso, ac exorbitanti, ut adeò proxima neptis ex sorore, per nimium remotum, peneque extraneum transversalem excludi deberet; Atque hoc posito inferebam ad conclusionem, de qua plene *Giovagnon. dicto cons.* 66. *lib.* 1. *Rot. decis.* 68. *num.* 3. *&* 4. *p.* 6. *rec.* cum aliis infrà *in Fanen. disc.* 15. quod scilicet hujusmodi Statuta intelligenda sint ad litteram, ac de personis, de quibus loquuntur in verbis, denegata extensione, etiam ex identitate, majoritate rationis; Ideoque dum loquitur de sorore morientis, extendendum non esset ad casum controversiæ, in quo agebatur de nepte ex sorore jam defuncta.

Item quod idem Statutum intelligendum esset de collateralibus lineæ inferioris, non autem superioris,
7 ex duplici ponderatione; Primò quod Statutum in parte inclusiva agnatorum vocat eos, qui sint ejusdem stippis, qualis dicitur ille, qui sit communis excludenti, & excluso utpote ab utriusque parte, vel avo, ex iis, quæ super hujus vocabuli significatione habentur *sub tit. de fideicomm.* præsertim *disc.* 33. ubi de subdistinctione familiæ contentivæ in proximam, & remotam; Et secundò ob magnam differentiam; quam lex constituit inter transversales lineæ superioris, & illos lineæ inferioris istos magis diligendo, ac privilegiando in hac materia successionis; Siquidem jus commune admittit nepotes ex fratre, quamvis tertio gradu distantes unà cum parentibus, ac etiam cum germanis fratribus ad intestatam successionem, & tamen non admittit patruos, quamvis in eodem tertio gradu constituti sint, ex relatis *per Cyriac. controv.* 405. *num.* 34.

Neque vim argumenti tollere posset responsio; ut id proveniat ex beneficio repræsentationis, cujus ra-
tione nepotes, qui sunt in tertio gradu occupare di- 8
cuntur secundum eorum patris, quoniam istud quoque beneficium denotat majus privilegium; Ac etiam quia, etiam eo non instante, adhuc eadem prælatio conceditur, quoniam si moriente aliquo ab intestato, nullis extantibus parentibus, vel germanis fratribus, unde propterea cesset hæc fictio, ob quam remotior fiat proximiori æqualis, adhuc ex magis communi, & recepta opinione, successio debetur solum nepoti, non autem patruo, juxta opinionem quam tenent
Bart. Bald. Nicol. de Ubald. Marta, & alii relati per 9
Cypriacum dicta controv. 405. *num.* 34. *& seqq.* & latius per *Ursin. de feud. par.* 2. *quæst.* 8. *art.* 5. *num.* 2. rejecta contraria opinione *Salyceti*, & aliorum, quos refert. & sequitur *Mantic. de tacit. lib.* 13. *tit.* 30. *num.* 35. *& tit.* 32. *num.* 17. *& seqq.*

Atque ubi nulli supersunt fratres, sed solum nepotes ex pluribus fratribus prædefunctis, (quidquid antiquiores acerrime certaverint, adeo ut ista fuerit
una ex magis involutis quæstionibus, quæ in jure ha- 10
bentur,) hodie forsan ubique præsertim verò in Rota, & Curia Romana, ac etiam in Tribunalibus Regni Neapolitani, receptum est, ut non intret fictio repræsentationis, sed omnes succedant in capita ex plene relatis *per Thesaur. decis.* 162. *Franch. dec.* 24. *num.* 10. *Prat. observ.* 11. *Buratt. & adden. decis.* 352. *dec.* 600. *par* 5. *recen. decis.* 180 *&* 178. *par.* 6. *& decis.* 178. *par.* 7. *recen.* & sæpius; Idque Rota ampliavit quamvis adesset amita per Statutum exclusa *ut in Romana de Marescottis* 27 *Februarii* 1637 *coram Buccabilla, &* 18 *Junii* 1646. *coram Verospio*, & in aliis.

Et tamen si isto casu supersint parentes, adhuc isti nepotes ex fratribus cum parentibus admittuntur ad
successionem juxta magis communiter receptam opi- 11
nionem, super qua *Marin. in addit. ad Reverter. dec.* 418. multos refert, atque ita in fine refert decisum per S. Consilium & tamen sine dubio patrui, vel avunculi non admittuntur ad successionem cum patre vel matre, etiam si sint ejusdem lateris, quamvis eadem sit gradus proximitas, ergo magna differentia est inter collaterales lineæ superioris, & illos lineæ inferioris.

Prout nullis extantibus germanis fratribus, unde propterea dicta fictio repræsentationis cesset, adhuc
in patruis, vel avunculis non intrat distinctio unici- 12
tatis, vel duplicitatis vinculi, an scilicet ex uno, vel ex utroque latere conjuncti sint, cum istam differentiam lex consideraverit solum in fratribus, & fratrum filiis, quamvis cesset necessitas repræsentationis ut supra, quia nempe supersint nepotes ex fratre utrinque; & nepotes ex altero fratre consanguineo juxta
casum, de quo *in Romana hereditatis de Spatis sub tit.* 13
de fideicom. disc. 57. quoniam ex magis communi, & recepta opinione potior est conditio nepotum ex fratre germano, cum quibus alii nepotes non concurrunt juxta authoritates relatas *dicto disc.* 57. *de fideic. n.* 7.

In

14 In successione item feudorum Regni Neapolitani,
quæ restricta est per illius Constitutiones ad tertium
gradum, extra controversiam veniunt nepotes ex fra-
tre, & tamen in patruo, qui eodem gradu attinet, est
sub quæstione, ut patet ex deductis *per Ursin. de
feud. dicta par. 2. quæst. 7. art. 1. Bilott. conclus. feud.*
23. *Rovit.* 94 Et quamvis hodie ex moderna gratia,
successio extensa sit ad quartum gradum civilem, in-
15 telligitur tamen in linea inferiori, non autem supe-
riori, ut in sua sede, cum similibus.

Et in ipsamet materia statutaria, exclusio fœmina-
rum propter fratres juxta sententiam *Bart. in l. libe-*
16 *rorum ff. de verbor. signific.* canonixatam plene *per Ro-
tam in Romana successionis de Girona. 23. Januarii* 1574.
coram Robusterio, suffragatur etiam nepotibus ex fra-
tre, quamvis id non sit extra aliquam dubitationem
ex deductis infra *in Viterbien. dis.* 16. Sed extra quæ-
stionem est, ut patruus non veniat ex deductis *per
Gabriel. de statutis concl.* 7. & communiter; Idemque
habemus in materia Consuetudinum Neapolis de qui-
bus mentio habetur infra *in Beneventana dis.* 26. quod
scilicet data gradus inæqualitate masculos & fœminas
intrat conclusio solum favore masculorum lineæ in-
ferioris, non autem superioris cum similibus.

Quamvis autem cum his, ac similibus floribus, aliis-
que generalibus propositionibus atque cum superflua
17 copiosa allegationum congerie, ignaro vulgo grata,
curassem, more Consulentium conductitio jure scri-
bentium, Responsum sive Informationem exornare,
adeout ob dictas similitudines, an forte aliquem ha-
buerit plausum.

Attamen reflectendo ad veritatem (libere ut dic-
tum est, tam oretenus in congressu, quàm in scrip-
tis in discursu insinuatam) Ego contrarium crede-
bam probabilius, unde propterea resolutio justa visa
18 fuit ex vulgari regula textus *in l. ille aut ille ff. de
leg.* 3. quod scilicet in claris, & expressis non intrant
quæstiones, & argumenta; Ac etiam ex propositione
desumpta ex textu *l. non omnium ff. de legibus*, quod
ubi lex est clara, non curantur absurda, & an ratio
naturalis resistat, necne, cum ista sit præcipua legis
prærogativa, ut quamvis dura, servari debeat, ni-
mium attendendo rationem meam supra doctrinas,
ubi agatur de interpretatione legis dubiæ.

Quod etiam habemus in materia fideicommisso-
19 rum aliarumque ultimarum voluntatum, quod scili-
cet magnum reputatur absurdorum argumentum pro
conjectura seu interpretatione ambiguæ voluntatis,
ubi verò ea est clara, istud argumentum negligitur ut
præsertim advertitur *sub tit. de fideicomm. disc.* 30.
& in illius causæ decisionibus ibi relatis, cum si-
milibus.

Cum igitur in novis reformationibus editis, tam ad
majorem declarationem antiqui Statuti, quàm etiam
respective pro extensione favoris agnatorum usque
20 ad octavum gradum *§. & nulla mulier, vel ejus filii,
& §. sequen.* incipien. *alii verò omnes*, generaliter dis-
ponatur ut sorores per agnatos transversales intra
sextum, & omnes aliæ fœminæ, aliique per eas con-
juncti excludantur per agnatos usque ad octavum
gradum, neque cum eis concursum prætendere pos-
sint, quod clarius explicatum habetur in earumdem
reformationum publicatione, quæ materna lingua
populo facta fuerat; Hinc proinde, (pro meo judi-
cio,) contemptibiles remanent Juristarum subtilitates,
atque, ut vulgo dicitur *stiratura*, quæ per scriben-
tes pro hac parte, pro ingeniorum varietate deduce-
bantur, cum id in verbis claris decisum esset, non
solum de sororibus, sed etiam de omnibus aliis mu-
lieribus, ac descendentibus per eas.

Et nihilominus, ubi etiam id explicatum non esset,
21 idem quoque dicendum veniret ex regula, quod in-
fecta primativa, infecta dicitur derivativa, & con-
sequenter quod exclusio fœminæ proximioris secum
trahat exclusionem ejus filiorum, ac descendentium
juxta magis communem, ac probabilem opinionem,
de qua aliis relatis *apud Surd. cons.* 83. *Rota decis.*
405. *par.* 5. *recen. &* habetur infra *in Interamen.
disc.* 14.

Prorsus enim improbabile, ac humano discursui
contrarium videtur, ut remoti agnati excludere
deberent germanam sororem, quæ non solum habet
prærogativam majoris proximitatis primi gradus, sed 22
etiam alteram agnationis, quoniam fœminæ licet
non prorogent familiam, attamen donec vivunt,
illam conservant; Ideoque cessante concursu mascu-
lorum, ex magis communi, & recepta sententia
succedunt etiam in fideicommissis, ac majoribus agna-
titiis ut pluries habetur in sua materia *sub tit. de fi-
deicom.* & tamen, quod non debeant excludi fœmi-
næ ex fœmina, quæ sunt gradu remotiores, & ex-
traneæ à familia, & agnatione; Ideoque hujusmodi
simplicitates à naturali ratione, ac humano discursu
adeò aberrantes, irrisione dignæ videntur; Multo 23
verò magis eadem irrisione digni sunt, non quidem
ipsi Consulentes, qui eas deducunt, utpote excusa-
biles, ut sibi commissas partes, ingenium acuendo,
explicent eo quo possunt modo, sed Judices Consu-
lentium auctoritatem ita in cœca fide sequuntur,
quoniam repugnantia est nimis clara; Potissime quia,
licet in quadam physica possibilitate dari possint col-
laterales inferioris usque ad octavum gradum, atta-
men ex magis communi, & frequenti contingentia
id moraliter est impossibile; Ideoque dictæ pondera-
tiones de linea inferiori vel superiori percutientes
gradus magis proximos in quibus sint verificabiles,
non videbantur ad rem adaptabiles in gradibus adeò
remotis.

Clarius vero dum (pro meo pluries insinuato sen-
su) ex ratione ponderata præsertim *in Perusina disc.* 1.
& in aliis, magis efficax argumentum, quod in ista 24
statutaria materia favore fœminarum deduci soleat
super hujusmodi Statutorum exorbitantia, & odibili-
tate, corruit, nullamque habet probabilitatem, cum
potius, nostris moribus attentis, contrarium dicen-
dum sit, ideoque sit potius favorabile, ut formiter
discusso articulo, relatisque omnibus opinionibus,
ac singulis respondendo, firmatur *dicta dec.* 53. *par.* 3.
recent. cum qua processum est in aliis relatis *per add.
ad Buratt. dicta dec.* 6. *&* 228.

FLORENTINA SUCCESSIONIS
de Franceschis

Pro MARIA LUCRETIA, ET MARIA
Magdalena

Cum PHILIPPO FRATRE.

Responsum seu Discursus.

De Statuto Florentino exclusivo fœminarum propter masculos, an contentetur sola subjectione personarum, non curata illa bonorum, sive an utriusque Statuti combinationem admittat.

Et ubi successio complectatur bona in diversis Principatibus existentis, qualis dicatur hujusmodi successionis forus competens, etiam respectu bonorum alibi existentium; Et incidenter de legibus, scriptis vel non scriptis quæ in Civitate, ac Regno Neapolitano habeantur super fœminarum exclusione, ab intestata successione.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De fructibus an veniant in judicio petitionis hereditatis remissive.*

3 *Ad materiam tex.* in l. hæres abiens.
4 *De foro ab entis, tui danaus sit curator.*
5 *De foro rei sita, & an hares conveniatur in loco implementi.*
6 *Ubi de successione sit quastio, atque bona sint in pluribus Principatibus vel locis, quis sit forus magis competent.*
7 *De eodem ut attendatur caput hareditatis, & quomodo.*
8 *Paganus non habet duplex patrimonium neque hareditatem.*
9 *Declaratur quomodo, & quando procedat, & de pluralitate successionum.*
10 *De frequentia Statutorum, & praxi dicta conclusionis super diverso modo succedendi.*
11 *Fortius ubi sunt plures Principatus diversi.*
12 *An quilibet faciat confiscationem in suo.*
13 *Observantia est deferendum in interpretatione Statutorum.*
14 *De ratione ob quam non placet opinio, exigens subjectionem bonorum.*
15 *Quid in hoc statuto Florentino.*
16 *Prascriptio unquam datur cum malafide.*
17 *De legibus Civitatis, & Regni Neapolis super exclusione fæminarum.*
18 *Constitutiones & pragmatica Regni dicuntur jus commune.*
19 *Dos ibi succedit loco legitima.*
20 *De consuetudine Neapolis super exclusione fæminarum.*

DISCURSUS IX.

1 JUXTA seriem in hac eadem causa recensitam *sub tit. de Hered. & Heredit. disc.9.* Defunctis ab intestato in civitate Florentina patria originaria, prius Francisco patre, deindeque Julio filio, superstitibus Philippo filio, ac fratre respectivè, ac Maria Lucretia, & Maria Magdalena filiabus, & respectivè sororibus; Cum Philippus, ad normam Statuti Florentini fœminarum exclusivi, nedum per fratres, sed etiam per ulteriores agnatos ex deductis *in alia Florentina disc. praced.* hæreditaria bona in ipsa patria, ejusque ditione existentia, extra omnem controversiam obtinuisset, pleraque verò alia ad easdem hæreditates pertinentia existerent in Urbe, vel Statu Ecclesiastico, ac etiam in Civitate seu Regno Neapolitano, nec non in Civitate seu Dominio Veneto, eorumque possessionem, ac fruitionem de facto; tacita sororum existentia, obtinuisset; Certiorque factus de pluries insinuata opinione, quam urbis, ac etiam Neapolis Tribunalia retinent super copulativo concursu utriusque subjectionis personarum, & bonorum, in hujusmodi Statutis exclusivis necessario, quodque propterea respectu bonorum in his Principatibus existentium, ad limites Juris communis æqualis sororum conditio esset; Hinc proinde, cum præsupposito quod Rota Florentina, aliaque illius Civitatis Tribunalia diversam sequantur opinionem, ut sola personarum subjectio ad id sufficiat etiam pro bonis extra territorium, multo verò magis ubi in bonorum loco eadem lex vigeret; In judicio *l. diffamari* quod vulgo *jactationis & jactationum* dicimus, easdem sorores super universæ successionis judicio etiam respectu bonorum in dictis aliis Principatibus existentium coram Judice qui ibi dicitur *Quartariorum*, aliisque dictæ patriæ Tribunalibus provocavit; Quare ex earundem sororum parte super quatuor consultus fui; Primò nempe super fori competentia, & an juste petere possent remissionem causæ ad Tribunalia Principatuum, in quibus respectivè bona posita sunt; Secundo in meritis negotii principalis, an scilicet dictum patrium Statutum afficiat respectu dictorum bonorum in diversis Principatibus existentium; Tertiò quid de fructibus hoc medio tempore a fratre perceptis; Et quartò, an eisdem ex aliquibus prudentialibus motivis hujusmodi litis prosequutionem negligentibus, obstare posset aliqua præscriptio; Itaque necasione requisitus fui de notitia legum Civitatis, ac Regni Neapolitani super fœminarum exclusione.

De tertio puncto fructuum habetur actum *dicto disc. 9. de hared. & haredit.* Quatenus verò pertinet 2 ad primum super competentia fori; Cum aliqua Responsa quæ desuper hincinde data erant communicata essent, in quibus deducebatur universa fere materia competentiæ fori super facultate conveniendi hæredem, cum aliqua tamen confusione casuum, seu quæstionum, ut hodiernus stylus frequenter docet; Hinc proinde, ad veritatem eruendam, tollendaque æquivoca, cum quibus mihi videbatur quod procederetur; Pro genio, & consuetudine ad plurium casuum, seu quæstionum distinctionem.

Primus enim casus est ubi agatur de terminis, ac materia *textus in l. hares absens ff. de judic.* quia nempe quæstio non sit super hæreditate vel successione, 3 sed creditor hæreditarius, vel alter qui aliquod jus habere prætendat in bonis aliàs, quam jure hæreditario, conveniat eum, quem non dubitetur esse hæredem, in foro defuncti, quamvis ipse alibi moretur, diversumque forum habeat juxta casum de quo *sub tit. de jurisdict. & foro compet. disc 86.* ubi de materia; Id autem nimium extraneum erat à præsenti controversia, idroque extra propositum deducebantur auctoritates istum percutientes.

Alter casus est ubi agatur contra debitorem absentem à Civitate, vel Provincia, seu Principatu, conveniendum in loco contractus destinatæ solutionis, 4 sive habentem plures foros, an, & ubi conveniri debeat, sive ad quem Judicem pertineat dare curatorem absenti ex deductis *per Virgil. de legit. personarum c. 54. num. 30.* & alios relatos *per Amat. resolut. 33. num. 6. & seqq. & per totum* qui allegabantur, sed parites id extra casum controversiæ, & consequenter doctrinæ erat extra propositum.

Quales erant quoque aliæ, cum magna congerie deductæ super tertio casu ad materiam *textus in l. fin. C. ubi in rem actio*, de qua post antiquiores *Barbos.* 5 *in dicta l. hares absens § proinde num. 15. & 16. Carleval. de judic. tom. 1. disput. 2. num. 149. & seqq. Amat. dicta resolut. 33. num. 18. & seqq.* ubi scilicet agatur de foro rei sitæ, an sit competens etiam contra absentem, qui alibi forum originis, vel domicilii sortiatur; Atque de hoc tertio casu agitur, *eod. tit. de jurisd. & for. compet. disc. 75.* ubi in specie de hærede originario, ac domiciliario Urbis, an convenire possit in Civitate Senatum pro adimplemento voluntatis testatoris ibi faciendo; Omnia verò prædicta utpote extranea à casu quæstionis, inanem chartarum repletionem continebant, ut in dies hanc miseriam experimur.

Casus igitur proprius, ac præcisus quæstionis erat, (de quo tamen minus agebatur, quàm de aliis) ubi contentio sit de ipsa successione, vel hæreditate, quæ 6 habeat bona in diversis locis, vel diversis provinciis, ubi scilicet illa tanquam individua tractari debeat, ne continentia causæ dividatur, ob unicum, ac individuum punctum successionis directæ vel obliquæ, & quis sit forus, vel Judex magis competens ad notam *per Bart. Dec. Curt. & alios in l. fin. Cod. de edict. div. Adr. de quibus Peregr. de fid. art. 53. num. 1. & seqq. Molina de primog. lib. 2. c. 53. num. 73. Salgad. in labyr. par. 1. c. 4. num. 27.* cum aliis de quibus *eodem tit. de jurisd. & for. compet. disc. 74.*

Verùm pariter quæstio tractata per DD. ubi supra, non omnino percutiebat casum præcisum, cum ipsi contendentes ita inter se, diversi fori supponantur, unde quilibet prætendat trahere causam ad forum suum,

suum, sive impugnet gesta in foro electo per æmulum in alio foro, quem oppositor dicat quoad se incompetentem; Et mihi omnino etiam in isto casu magis communiter concluditur, ac probabilius est, illum dici digniorem, magisque competentem forum, ubi (ut Hispani dicunt) est caput hæreditatis ex deductis *dicto disc. 86. de jurisdict. for. compet.*

Atque his stantibus, multo magis, ac extra controversiam ponderabam pro ratione dubitandi, quod iste forus Florentinus quoad omnes videretur magis competens, non solum ob dictam rationem, quod ibi defunctus tanquam in patria originaria vixisset, ac obiisset,
7 set, ibique adessent bona stabilia antiqua constituentia caput hæreditatis, (cum alia in diversis Principatibus sparsa, accidentaliter quæsita essent occasione industriæ, & negotiationis,) sed etiam quia omnes contendentes, tam origine, quàm domicilio erant ejusdem fori, unde propterea casus remanere videbatur planus quod iste forus, potissime præventus, declinari non posset, cum ita cessaret ea ratio dubitandi, quæ cadit quando contendentes diversum respective forum sortiuntur.

Posita vero dicta competentia, nil obstare videbatur diversitas Principatuum, in quibus bona hæreditaria sparsa erant, quoniam cum in pagano non detur
8 pluralitas hæreditatum, ac patrimoniorum, quæ solum in militibus concessa est, ut habetur pluries deductum *sub tit. de hæred. & hæredit.* & in auctoritatibus de quibus proxime infra, hinc proinde in unica successione, vel hæreditate, diversi Judices dandi non sunt, sed unus inter plures alios trahere debet, atque inter plures est magis competens ille, qui habeat circumstantias isto casu concurrentes.

His tamen non obstantibus, contrarium dixi mihi probabilius videri, quoniam dicta regula exclusiva pluralitatis hæreditatum, vel patrimoniorum in paga-
9 no (quidquid sit ad alios effectus, & præsertim concursus creditorum, de quo in sua materia *sub tit. de credito*,) ad hunc effectum successionis, recte intrat, quando illa eodem jure communi, quod ubique pariformiter servetur, regulanda, ut contingebat sub antiquo Romano Imperio, quod non existente tanta Principatuum, ac jurium municipalium diversitate, ubique una, & eadem erat lex; Secus autem ubi etiam in eodem principatu diversa vigeant Statuta, juxta quæ, attenta opinione, quam sequitur Rota, & Curia, quodlibet Statutum operativum solum remanet in bonis intra proprium territorium existentibus, non autem extra, quoniam tunc moriens reputatur multiplex homo, atque tot dicuntur successiones, quot sunt loca, seu territoria, in quibus respective Statuta vigeant, ut cæteris plene relatis habetur apud *Capyc. Latr. decis. 137. num 49. apud Merlin. decis. 353. num. 35. & decis. 828. num. fin apud Rojas decis. 157. num 8. decis. 228. num. 38. cum seqq par. 8. & decis. 131. num. 21. & seq. par. 9. recen.* & in aliis, ex quibus patet, quod in eodem Statu Ecclesiastico, in quo potissimum nimium frequens est hic Statutorum usus, diversa est successio bonorum in uno, vel
10 altero loco existentium; Quod etiam in dies praxis docet in Civitate Neapolis, quod alius est succedendi modus in bonis existentibus intra Civitatem, ejusque territorium; Alius verò in bonis existentibus intra Regnum, quoniam prima species regulatur juxta consuetudines Civitatis, & altera juxta Constitutionem Regni ut infra, quod etiam frequenter contingit præsertim in Hetruria, ubi pariter forte frequentius, quàm in reliquis Italiæ partibus quilibet etiam parvus locus habet propria Statuta.

Multò igitur magis ubi agatur de Principatibus om-
11 nino diversis, ac independentibus quorum unus ab altero dependentiam non habeat, adeout dici non possit quod sint diversa membra ejusdem corporis divisam operationem habentia, quoniam quilibet Principatus in se ipso reputatur integer Orbis stans per se, sive integrum Imperium cum proprio Imperatore, cum eadem proportione, cum qua jus commune intra limites Romani Imperii disponit; Et consequenter multo magis unus, & idem reputatur multiplex homo, qui in uno Imperio possit esse servus, & in altero ingenuus, atque in uno capax, & in altero incapax, ut pluries advertitur præsertim *in Romana confiscationis sub tit. de Regalibus in supplemento* occasione agendi de quæstio- 12
ne, an sub confiscatione sequuta ex delicto in uno Principatu, cadant bona extantia in altero; Ideoque cum fingendæ veniant tot diversæ hæreditates, quot sunt patrimonia in diversis territoriis, vel Principatibus existentia, cessat ratio connexionis, atque quilibet forus cognoscit de proprio patrimonio, unde contentio solum cadit inter plures Judices, vel forus ejusdem Principatus, eo modo quo de jure communi inter plures Judices ejusdem Imperii.

Ea quoque consideratione accedente, quod cum Statutorum, ac jurium municipalium interpretatio nimium pendeat ab observantia; quæ dicitur omnium humanorum actuum, ac etiam legum optima interpres ex generaliter deductis *per Rotam decis.* 13
199. num. 12. & 13. & decis. 256. num. fin. par. 10. decis. 323. num. 13. p. 11. rec. Et in specie hujus Statuti Florentini exclusivi fœminarum *Monach. decis. Florent. 46. num. 2. cum seqq.* Sive pendeat à moribus locorum, & populorum, omnino incongruit, ut alibi hæc interpretatio fieri debeat ubi ignota est observantia illius legis, ignotique sunt illius populi, vel loci mores.

Atque hinc magis me confirmo in proprio sensu (quamvis juxta hodiernum rerum statum præsertim in Urbe, & Statu Ecclesiastico, ac etiam in Regno Neapolitano minus receptum) ut locus defuncti ubi 14
caput est hæreditatis, universam successionem regulare deberet, quodque persona trahat omnia bona eo modo quo trahit mobilia, vel jura, & actiones juxta deducta *hoc eodem titulo disc. 19.* cum ita ex hujusmodi leguleicis distinctionibus, & subtilitatibus, ab humana ratione, humanoque discursu extraneis, magnæ resultent confusiones.

Et his stantibus non respondi ad secundum punctum, an scilicet Statutum Florentinum contentum sola subjectione personæ capiat omnia bona ubique existentia, quamvis extra ejus ditionem, juxta te- 15
stimonium *Salycet. in l. cunctos populos Cod. de Summ. Trinit. n. 14.* cujus tamen contrarium, agendo de eodem Statuto, dicit *Thusc. litt. S. conclus. 658. nu. 16.* sed super eo me referebam ad versatos in regione, quibus in his materiis deferri debet.

Alter punctus præscriptionis erat planus pro negativa ob veram malam fidem resultantem à lite, stante dispositione juris canonici *in cap. fin. de præscript.* 16
ubique etiam in laicalibus principatibus, atque ut nostri dicere solent, etiam in tertiis Imperii recepta, ut *sub tit. de credito.*

Quo verò ad particulare quæsitum, quænam leges peculiares in Civitate, ac Regno Neapolitano vigerent in hac materia intestatæ successionis super exclusione fœminarum propter masculos; Respondi quod ubi 17
huic masculo non obstaret objectum deficientis alterius subjectionis personæ, cujus requisitum quoque magis necessarium in excludente, quamvis non in excluso, ut in aliis hoc *eodem titulo* pluries advertitur, tunc quoque debita esset successio universalis, cum obligatione tamen dandi sororibus dotem; Distinguendo siquidem Regnum à Civitate; Quatenus pertinet ad Regnum, in quo usus non habetur particularium Statutorum, sed solum aliquis nimium rarus adest Consuetudinum, vivitur eodem jure Constitutionum, & Capitulorum, & Pragmaticarum

constituentium jus, quod ibi, & merito, dicendum
non est municipale, sed commune, ut præsertim adver-
18 tit *Revit. decis.* 78. *n.* 5. Istoque jure attento, stantibus
masculis æqualis gradus, fœminæ excluduntur per
Constitutionem Regni, quæ incipit *In aliquibus*; Et
quamvis illa in verbis loquatur de successione paterna;
Attamen ex recepta Sapientium Regni interpretatio-
ne, capit etiam materna, non autem fraterna ex de-
ductis *apud Franch. decis.* 171. *Fab de Ann. cons.* 45.
& communiter; Debent tamen fœminæ dotari de pa-
ragio, quod succedit loco legitimæ, quæ per dictam
19 Constitutionem sublata non est, ideoque dos etiam
ante matrimonium, & quatenus istud neque sequa-
tur, mortuo patente, non potest esse minus legitima,
eaque transmittitur, atque producit fructus sicut le-
gitima ex deductis in sua materia *sub tit. de dote*, &
etiam sub altero *de legitim. & detract.* & insinuatur
quoque *sub tit. de feud. disc.* 108. ubi de paragio de-
bito in bonis feudalibus.

In Civitate autem adsunt Consuetudines in scri-
pturam redactæ cum diversitate, de qua *hoc eod. titul.*
in Benevent. disc. 26. & *sub titul. de dote disc.* 103.
20 eamdem continentes exclusionem imo latiorem, nam
etiam excludent à successione fraterna; Remanente
quæstione, an dotatio requiratur ex qualibet hæredi-
tate, vel successione ut requiritur attenta dicta Con-
stitutione Regni: Vel sufficiat unica, super quo va-
riæ habentur opiniones, quoniam negativam, ut
unica non sufficiat, sustinet *Ann. all.* 70. 81. & 117.
Affirmativam autem esse magis communem, & rece-
ptam patet ex deductis *per Franch. & adden. decis.* 87.
Afflict. ad consuet par. 4 *quæst.* x. *num.* 16. *Hodiern.*
controv. 24. *in princ.* & alios.

ANCONITANA SUCCESSIONIS

Pro MARIA NEROTTA

Cum THOMASIIS.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

De Statuto Anconitano excludente cognatos propter agnatos intra quartum gradum, an sit ffiagetor fœminis agnatis.

Et de activa, & passiva successione naturalium tantum, seu eorumdem legitimatorum per rescriptum, an in istis intrent jura agnationis active, & passive.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Quomodo se gerere debeant Advocati.*
3 *Statutum non egreditur gradus expressos.*
4 *Quando Statutum debeat stricte, & quando large interpretari.*
5 *An, & quando fœmina dicantur agnata in Statutis, vel fideicommissis.*
6 *Quod sub hoc Statuto non veniant, & de ratione.*
7 *De Statuto Asculano remissive.*
8 *Quod generaliter masculinum non concipiat fœmininum.*
9 *Naturales tantum habent jus cognationis non autem agnationis.*
10 *Jus successionis est reciprocum, sive vicissitudinarium.*
11 *Cum cognatis datur successio indefinita.*
12 *Procreati ex damnato coitu, neque habent jus cognationis.*
13 *Sed uxor eis succedit.*
14 *Quod in motivis adhibenda sit prudentia.*
15 *An procreati ex uxorato, & soluta, dicantur ex damnato coitu.*
16 *An legitimati habeant jura agnationis.*
17 *De distinctione inter bona ante, & post legitimationem.*
18 *An legitimatio tribuat jus agnationis successione passiva, non pro activa.*
19 *De materia successionis spuriorum, & naturalium, seu legitimatorum remissive.*

D I S C U R S U S X.

AD intestatam successionem Cyriaci Thomasii fi- 1
lii naturalis Nicolai, concurrebant, Joanna con-
sobrina ex latere materno, & altera Joanna etiam
consobrina ex latere paterno, cujus jura repræsenta-
bant Franciscus, & Thomas de Thomasiis agnati
sexto gradu attinentes, ipsique etiam ex propria
persona ex Statuti Anconitani dispositione succes-
sionem prætendebant; Quare introducta causa co-
ram A. C. inter dictos Thomasios duplici titulo ut
supra venientes, & Mariam defuncti uxorem, tam ex
persona propria, quàm ex illa dictæ Joannæ conso-
brinæ ex latere materno, plures desuper habitæ fue-
runt disputationes, absque determinatione, ob sub-
sequutam concordiam, quam dictæ Mariæ (pro qua
scribebam) consului; Tum ob aliquam difficultatem
in parte ut infra; Tum etiam, quia pauperi viduæ non
expediebat cum viris potentibus litem in judicio or-
dinario tractandam substinere; Ad quod ex debito
charitatis, cum prudentialibus motivis Advocati re- 2
flectere debent, non autem cogitando ad solum pun-
ctum juris in abstracto semper ignorando factum, sive
ad proprium turpe lucrum, mordicus litem substinere,
cum supplantatione clientum.

In disputationibus autem prædictis duo fuerunt
puncti, sive inspectiones; Primò nempe regulando
successionem cum jure statuario; Et secundò quate-
nus Statutum non intraret, unde propterea proceden-
dum esset cum dispositione juris communis, cui, &
quomodo ista successio debita esset.

Quoad primum; Exclusio dictorum de Thomasiis
erat plana, cum Statutum exclusivum cognatorum
propter agnatos restrictum esset intra quartum gra-
dum, ultra quem extra omnem quæstionem est,
ut illud non operetur, neque ejus extensio ad-
mittatur, unde propterea, tanquam extra casum 3
Statuti, perinde ac si istud in rerum natura non
existeret, subintrat jus commune, cujus dispositio-
ne, seu ordine attento, absolutum pariter est, ut in
concursu dictarum mulierum existentium in quarto
gradu, venire non possent dicti agnati existentes in
sexto, dum hodie attento jure novissimo, sublata
sexta, ac agnationis antiqua prærogativa, illa gradus
tantum attenditur.

Et quamvis in meo pluries insinuato sensu, qui in
regionis moribus fundatur hujusmodi Statuta potius
nostro juri Romanorum conformia, quam correcto- 4
ria, sint ideoque favorabilia censenda veniant; Nihi-
lominus id recte procedit pro benigna eorum inter-
pretatione, & ne admittantur isti mere leguleici irra-
tionabiles rigores, de quibus infra *disc.* 15. cum simi-
libus, non tamen, ut extendi possint ultra gradus,
intra quos statuentes id agere voluerunt; quoniam
Aliud est interpretari, vel agere de comprehensione
casus minus dubitabilis, Et Aliud est extendere ultra
casus, & gradus expressos; Idque ubi etiam ageretur
de successione personæ vere legitimæ, & naturalis,
quæ jus agnationis habeat, multo magis dum agebatur
de naturali; & legitimato per rescriptum, in quo dictum
jus agnationis, vel non intrat, vel est ambiguum ut
infra casus erat planus.

Hinc proinde Scribentes pro eisdem (cedendo præ-
tensioni ex persona propria,) eam restringebant ad il-
lam Joannæ agnatæ, intra quartum gradum existentis, 5
ideoque ad formam Statuti excludentis dictam alteram

Joannam

Joannam cognatam; Non obstante quod esset fœmi-
5 na, quoniam transcribendo pene ad litteram (juxta
modernam ineptiam) deducta *per Rotam in Romana*
supplementi legitimæ 22. Junii 1643. coram Cerro im-
press. decis. 491. par. 9. recen. dicebant, quod etiam
fœminæ de familia dicuntur agnatæ, in quibus verifi-
cetur dispositio statutaria, ex firmatis in dicta deci-
sione occasione Statut. Urbis 141.

Et quamvis notæ essent decisiones posteriores revo-
catoriæ *coram eodem Cerro impressæ eadem p. 9. rec.*
dec. 267. & 383. in quibus firmatur, ut dictum Statu-
tum intelligendum sit de masculis, non autem de fœ-
minis; Attamen præveniendo responsionem, replica-
bant, casum esse diversum, cum ibi contentio esset
inter duas germanas sorores, in quarum utraque ea-
dem agnatitia qualitas concurrebat, & consequenter
cessante ratione successivæ conservationis, quæ non
intrat nisi in sexu masculino, admittebant quod pro-
babiliter à dicta priori resolutione fuisset recessum;
Secus autem in hac facti specie, in qua agebatur de
excludendo cognatam, ideoque sufficere debebat, ut
verificaretur casus Statuti etiam attenta littera; Cum
pariter extra controversiam hodie receptum sit, ut
subsidiarie, atque cessante concursu masculorum de
agnatione, fœminæ dicantur agnatæ succedentes in
fideicommissis, & primogenituris quamvis agnati-
tiis, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Du-*
nozett. dec. 854. dec. 133. par. 5. rec. decis. 40 post
Censal. ad Peregr. & pluries in sua materia *sub tit. de*
fideicommiss.

His tamen non obstantibus (etiam cum sensu veri-
6 tatis, qualem ab initio quoque Judex agnovit, & de-
claravit,) contrarium dicebam verius, quamvis age-
retur de successione vere legitimi, & naturalis, adeo
ut non intraret difficultas, de qua infra super jure
agnationis, multo magis ea urgente; Siquidem absque
necessitate alicujus ratiocinii super generalibus, dice-
bam quod idem Statutum in specie decidit quæstio-
nem, ut sub nomine agnatorum fœminæ quamvis
agnatæ non veniant, dum postquam vocavit patruos,
eorumque filios, vocantur amitæ, quæ sunt agnatæ,
atque filiis patruorum absque dubio proximiores,
dum tertium illæ occupant gradum, consobrini au-
tem quartum, ut in proposito arguunt *Alex. cons. 45.*
num. 8 lib. 7. Soccin. jun. cons. 23. num. 55. lib. 1. & alii
relati *per Rub. tom. 2. sing. fol. 3,* occasione agendi
de Statuto Asculano.

Verùm ubi, (ista particulari circunstantia cessan-
7 te,) agendum esset de generica dispositione Statuti
intra certum gradum excludentis cognatos propter
agnatos; Adhuc omnino verius esse dicebam, ut id
intelligendum esset favore masculorum, per quos
agnatio conservatur, quoniam in hac statutaria ma-
teria, in qua non intrat illa præsumpta morientis vo-
luntas, ob quam ex benigna interpretatione, in ulti-
mis voluntatibus, masculinum concipit fœmininum,
ista conceptio admittenda non est, tanquam ex ces-
sante voluntate Statuentium fundata in ratione con-
servationis agnationis ex auctoritatibus relatis *in*
dictis decis. 267. & 383. par. 9. recen. Ideoque potius
intrat conclusio opposita, quam habemus in contra-
ctibus correspectivis stricte intelligendis, ut mascu-
linum non concipiat fœmininum ex deductis *sub*
titul. de emphyt. disc. 15. & in annotationibus ad eun-
dem in supplemento, ac admittitur in sua materia
sub titul. de fideicommissis; Declarando tamen istam
conclusionem ut procedat, ubi agatur de contra-
ctu oneroso, & correspectivo stricte intelligendo,
secus autem, ubi ageretur de simplici voluntario fi-
deicommisso, quod non expectato casu mortis,
per actum inter vivos ordinatum esset ex ibi de-
ductis.

8 Et fortius quia potissima ratio, ob quam in dicto
meo pluries insinuato sensu, hujusmodi Statuta favo-
rabilia censenda sint, atque late, & benigne inter-
pretanda, consistit in eo, quod ita retinuant illud jus,
quo Romanum Imperium regebatur, quando in Ita-
lia sedem habebat, & cum quo in ista regione ob le-
ges Longobardorum, ac alias vivi continuatum fuit,
mutando etiam in hoc legem Sacræ scripturæ Testa-
menti veteris, & consequenter ad dicti antiqui juris li-
mites favore agnationis junctæ cum sexu; Unde pro-
pterea dicta ratione cessante, de plano intrat ea pro-
positio, quæ generaliter apud pragmaticos magis re-
cepta est, ut in hujusmodi Statutis, stricta, & rigoro-
sa interpretatio facienda sit, ideoque incongrui rema-
nent dicti termini ultimarum voluntatum.

His autem sic stantibus, atque per Judicem in ipsa
prima disputatione sine dubio admissis, restricta fuit
difficultas ad ordinem succedendi justa dispositionem
Juris communis; Ista verò attenta, ubi de successione
legitimi, & naturalis ageretur, tunc planum erat
quod utriusque consobrinæ æqualis esse deberet con-
cursus ob gradus æqualitatem, non curata diversitate
lateris, utpote hodie jam sublata; Verum scribens
pro Maria habente jura Joannæ cognatæ, dicebam
quod huic tantum successio debita esset, non autem
alteri Joannæ conjunctæ ex latere paterno, ex regu-
la quod naturales tantum, habent solum jura cogna-
tionis, non autem agnationis, ideoque sicuti natura-
les non concurrunt in successione agnatorum, ita 9
neque illi in eorum successione concurrere debent ra-
tione juris vicissitudinarii *ad textum in l. si spurius ff.*
unde cognati §. vulgo quæ sit in Instit. de success. cog-
nat. DD communiter piene congestis *per Math. silan.*
de success. ab intest. membr. 3. artic. primo in princ. Pa-
leot. de noth. & spur. c. 39. num 4. Peregr. de jur. fisci
lib. 3. tit. 18. num. 26. Lup. de illegit. commentar. 1.
§. 2. num. 4. & cæteri collecti *per Luidor. in tract. de*
illegit. cap. 13. num. 5. ubi dicit hanc regulam certis-
simam; Quodque jus successionis sit vicissitudina-
rium, ut cui non succedimus, neque ille nobis succe-
dat, & è contra *Covarr. de success. de intest. post n. 13.* 10
vers. decimatertia conclusio, Peregrin. de jur. fisc. lib. 3.
tit. 18. num. 29. Surd. dec. 293. nu. 1. cum seqq. Burati.
dec 550. n. 1. & 7. ubi concurdantes.

Pro ista difficultate evitand. Scribentes in contra-
rium dicebant; Primò quod littera supra allegatorum
jurium tollentium in naturalibus tantum jus agnatio-
nis, procedit in matre, & fratribus tantum, ideoque
id extendendum non est ad ulteriores, de quibus lex non 11
loquitur, ut motivare videtur *Capra cons. 1. num. 21.*
ideoque post matrem, & fratres; Vel quod tanquam
in casu omisso, omnium æque conjunctorum æqualis
esset conditio; Vel quod potius nulli succederet;
Verùm hæc responsio frivola erat, quoniam verius est,
ut cognatorum indefinita sit successio cum naturali-
bus *per Math. silan. ubi supra num. 10. Paleot. d. loco*
cap. 39. num 4. Peregr. de jur. fisc. dicto lib. 3. tit. 8.
num. 25. & de fideicom. art. 22. num. 83. Lup. de illegit.
commentar. 1. §. 2. num. 14

Replicabant tamen ut id procederet in naturalibus
tantum, vel etiam in spuriis simplicibus, non autem
in illa, qui ex damnato coitu procreati sunt, quoniam 12
illi neque jura cognationis habent, ut ex prof. illo pro-
bant *Capr. cons. 108. n. 195. & seqq. & cons. 136. n. 19.*
Cepoll. cons. civil. 1. num. 6. lib. 1. ac admittunt alii pro-
xime supra allegati, & in his terminis versari dicebant,
dum agebatur de adulterino nepote procreato per vi-
tum uxoratum, quamvis ex muliere soluta.

Motivum, ubi etiam esset verum, non tamen suf-
fragatur Patri, pro qua deducebatur, sed potius ei 13
nocebat, atque confirmabat intentionem hujus Patris,
quoniam tali casu, sublatis tam agnatis, quam cog-
natis, prima successionis causa fuisset ipsius uxoris
juxta doctrinam *Bald. in l. si qua illustris C. ad Orfcia-* 14
num num 6. Lup. de illegit. commentar. 1. §. 2. num. 15.
& 17. Ideoque id arguebat judicii imbecillitatem;

Idque in iis, qui magis ingeniosi sunt, vel conclusionum, ac doctrinarum copiam profuentur, frequentius contingit, quoniam ut ingenii, vel doctrinarum ostentationem faciant non reflectunt, an expediat, necne motivum deducere; Ideoque Advocatis potissima pars est illa judicii, eligendo motiva, quæ expediant non autem totum id, quod in mentem venit.

Et nihilominus, neque de jure motivum subsistebat; quoniam licet apud DD. non levis quæstio sit, an procreatus ex conjugato, & soluta, adeout obstet solum macula adulterii ex parte viri, dicendus veniat ex
15 damnato coitu, ut patet ex plene relatis *per Peregr. de jur. fisci lib. 3. tit. 58. n. 35. & seqq.* ubi varias adhibet distinctiones, & conciliationes; Nihilominus quia de consuetudine violatio thori maritalis per accidentalem concubitum cum fœmina soluta, ubi non accedat qualitas concubinatus, non est punibilis, hinc proinde filii ita procreati dicendi non sunt ex damnato coitu, adeo ut jure cognationis quoque privati remaneant *ut Paleot. dicto tract. de illegit. c. 42 Lup. dicto commentar. 1. §. 50. n. 152.* ubi procedit cum dicta distinctione inter formalem concubinatum, & accidentalem seu causalem concubitum, idque in praxi, & communi usu receptum videtur.

Major autem difficultas pro æquali concursu dictæ fœminæ agnatæ, resultare videbatur ex legitimatione, per quam natalium macula abluta erat, dum ita cum ordine legitimorum procedendum videtur ex regula, quod legitimata pro legitimis habendi veniunt;
16 Verùm dicebam quod difficultas esset considerabilis, quando præsupposita sufficienti probatione filiationis quoad patrem, legitimatio fuisset pura, & plenaria, secus autem ubi (ut in præsenti) ad normam Constitutionis Pii IV. qualificata per clausulam *sine præjudicio venientium ab intestato*; Quamvis enim ex veriori, magisque recepta sententia, ista non sit simplex dispensatio, ut alia opinio credit, sed vera legitimatio ex plene firmatis *per Rotam dec. 35. p. 8 recent.* quæ reputatur in materia magistralis sæpius caponizata, ut advertitur *in Novarien. disc.* 48. & pluries *sub tit. de testam. & de fideicom.* Attamen habet hanc restrictionem seu qualificationem, intra cujus limites operativa est quoties agatur de successione ab intestato, secus autem de testamentaria ex deductis *dicta dec. 35. p. 8, & apud Rojas dec. 316.* cum aliis de quibus locis proxime citatis, & consequenter legitimatio non obstabat Joannæ cognatæ, cui eadem legitimatione seclusa, integra successio debita esset.

Motivabat Judex, an id procedere solum deberet in bonis quæsitis ante legitimationem, in quibus cognatis ab intestato venientibus aliquod jus in spe quæsitum dici posset, secus autem in obventis post legi-
17 timationem; Sed quamvis eum diligentiis tunc per Scribentes hinc inde adhibitis, non reperti essent DD. ad hanc reflexionem descendentes, unde propterea punctus visus est novus, attamen non videbatur intrare, cum hæc distinctio inter bona provenientia ante, vel post legitimationem, de qua *apud Lup. commentar. 1. §. 12. n. 17.* percutiat solum bona obventa à patre pro exclusione uxoris, non etiam ad effectum successionis testamentariæ, attamen dicebam, quod in proposito distinctio non intraret; dum ob dictam clausulam indefinite adjectam in hac parte excepta, legitimatio habetur pro non extante, perinde ac si concessa non esset.

Dicta etenim distinctio inter bona, quæ ante vel post legitimationem delata sunt, de qua *Lup. commentar. 3. §. 1. n. 58.* non percutit ea bona, quæ per ipsum naturalem legitimatum quæsita sint, atque remanserint in hæreditate, super qua sit controversia, sed percutit ea bona, quæ ex parentum, vel conjunctorum successione obveniant, ubi naturalis tantum per puram, & amplam legitimationem etiam in præjudicium venientium ab intestato fuerit legitimatus, ut scilicet hæc habilitatio non habeat oculos retro, neque suffragetur pro successionibus jam apertis, & delatis ante legitimationem ob jus tertio quæsitum, cui in dubio non censetur quod Princeps derogare voluerit, nisi dicatur juxta distinctiones de quibus præsertim *disc. 148. sub tit. de Regalibus* ad materiam potestatis tollendi jus tertii, & alibi, ideoque motivum non intrabat.

Ponderabam ego potuisse motivari ex parte dictæ agnatæ, (quamvis motivatum non esset,) ut dicta clausula præservativa jurium venientium ab intestato recte procederet in successione activa ipsius legitima- 18
ti, non autem in passiva, & sic quod ipse legitimatus in præjudicium legitimorum, parenti, & aliis non succederet, non autem è converso, quoniam quoad ipsum legitimatio habetur, ac si esset pura, ut advertunt *Angel. cons. 250. num. 8. Alciat. cons. 54. lib. 9. Honded.* eam referens *dicto cons. 83. n. 46. lib. 2. Martin. Lauden. de legitim. num 106. inter tract. magn. tom. 8. par. 2. fol. 95. Carpan ad statut. Medial. tom. 1. cap. 456. nu. 531. & seqq. Paschal. de patr. potest par. 2. cap. 4. num. 262 in fin.* Idque ex pluribus rationibus confirmari videtur, Primò nempe ut inducta ad favorem retorqueri non debeant in odium; Secundò ut adjectio hujus clausulæ proveniens ex dicta Constitutione Pii IV. reguletur à Regula Cancellariæ respiciente dictum effectum; Et tertio melius ex voluntate ipsiusmet naturalis, qui curavit legitimationem obtinere, sive eadem ab alio obtenta usus est, dum ita voluit de ea agnatione se facere, atque agnatos etiam ad successionem admittere; E converso autem obstabat dicta regula vicissitudinis, & inæqualitatis, quoniam justum non est ut nobis succedant illi, quibus nos non succedimus; Adhuc tamen ista difficultas tolli videbatur ex quadam speciali natura hujus successionis illegitimorum, in quibus ista claudicatio, seu inæqualitas dignoscitur in parentibus, & sic quod ista non esset successio jure quasi contractus reciproci, & correspectivi, sed esset potius jure solius voluntatis ipsius naturalis jure cujusdam impliciti testamenti à lege subintellecti, quod faciendo se legitimare, voluerit agnoscere agnatos in suos successores, quamvis è converso ipsi eum non agnoscerent; Non tamen desuper maturum judicium efformari potuit, cum formalis disputatio desuper habita non fuerit; Verum hæc difficultas ultra alias considerationes prudentiales me impulit ad consulendum, & facilitandum concordiam.

De aliis autem ad bastardorum successionem, vel capacitatem succedendi pertinentibus habetur actum *sub tit. de testament. disc. 52. & seq. & dis. 74.* ubi etiam 19
de legitimatis, & *sub titul. fideicommissis discurs. 68. & 69.*

MASSANEN. SUCCESSIONIS

Inter LAURENTIUM, ET NICOLAUM DE ZORA.

Responsum pro veritate.

De Statuto Plumbini excludente fœminas propter masculos, an procedat in bonis in defunctum obventis à matre, in exclusionem sororis utrinque conjunctæ, si masculus sit consanguineus tantum.

Et de successione morientis in captivitate; an in ea attendi debeat tempus mortis naturalis, vel potius illud captivitatis, intra fictionem *l. Corneliæ.*

SUMMA

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *An statutum excludens sorores propter fratres procedat in bonis obvenientibus a matre.*
3 *De successione parentum, & an detur distinctio bonorum obvenientium ab utroque latere.*
4 *Quod causa immediata attendatur, dantur exempla.*
5 *Quomodo decidenda sit quæstio de qua numer 2.*
6 *Quod statuta aliorum locorum attendi debeant pro interpretatione.*
7 & 8 *De fictione* l. Corneliæ, *ut moriens apud hostes censeatur mortuus præambula hora captivitatis.*
9 *De dispositione* l. fœminæ, *ut procedat etiam in patre.*

DISCURSUS XI.

8 Vivente Pasqualino patre, Jacobus in Turcarū servitutem redactus est, eoque ob mortem patris interim sequutæ, in dicto statu naturaliter defuncto; Stante Statuto Plumbini excludente fœminas propter masculos, ne dum à parentum, sed etiam a fratrum successione; Hinc orta est controversia inter defuncti fratrem consanguineum ex secunda uxore susceptum, ac sororem utrinque conjunctam super ejus successione in ejusdem Jacobi bonis maternis quæ liti causam dabant (cum paterna, vel aliunde quæsita non adessent,) Quare desuper per utramque partem concorditer meo voto pro veritate experito.

Ad favorem sororis utrinque conjunctæ, in exclusionem fratris consanguinei ex secunda uxore suscepti, 2 probabilius respondendum esse censui; quoniam Statutum non explicat, an fratres ex uno tantum latere conjuncti excludant, necne sorores quamvis germanas, & ex utroque latere, ut faciunt Statutum 3 146. Urbis, & alia consimilia, & quo casu intrat quæstio de qua præsertim *apud Rojas decis.* 399. & 415. ubi refert opiniones hinc inde super æquitate ponderata per *Castrens. in Authentica itaque mortuus sub n. 2. C. communia de success. de qua Gabr. cons. 6. lib. 1. & seqq.* & alii relati in dictis decisionibus *Coram Rojas*; Ex quibus patet forte magis communem, ac veram esse in contrarium, quam tenent alii ibidem deducti, ex ea probabili ratione, quod in materia successionis non attenditur causa, seu persona mediata, sed immediata, ut præsertim habemus in celebri quæstione, an inter patrem, & matrem filio succedentes facienda veniat ista separatio bonorum, spectata utrinque, quod scilicet pater succedat in iis, quæ obvenerunt ex ejus latere, & mater è converso in illis lateris proprii juxta opinionem *Bart.* quam plures sequuntur relati *per Thesaur. dec.* 27. quoniam contraria opinio magis communis, ac verior reputatur, atque præsertim in Rota, & Curia recepta est juxta plene firmata *per Rotam apud Merlin dec.* 126. & 218. quarum primam, quæ in materia reputatur magistralis, plene reassumunt *addent. ad Buratt. dec.* 439. quidquid parum mature innuat de *Maria resolut.* 162. *lib. 1. in fine*; Ac etiam ut infra habetur ad materiam textus *in l. fœmina* cum concordan. & *sub tit. de renunc.* 4 in proposito renunciationis factæ bonis paternis, seu maternis, ut non excludat renunciantem à fraterna successione, quamvis ejus bona à dictis parentibus obvenerint, quoniam non dicuntur amplius paterna, sed fraterna, cum similibus.

Attamen quidquid sit de dicto articulo, super quo adhuc occasio non dedit formalem in foro habere disputationem, ideoque omnino maturum judicium pro 5 veritate efformari non potuit, potissime quia pro meo sensu verius videtur istam esse quæstionem interpretationis voluntatis statuentium, ideoque potius facti, quàm juris pro singulorum Statutorum tenore, vel interpretativa observantia decidendum.

Advertebam quod juxta ponderationes, de quibus in proposito Statuti Bononien. habetur *decis.* 167. & 206. *par. 6. rec.* quæ sunt eædem, *apud Merlin. decis.* 564 & 581. quod dicta æquitativa considera- 6 tio *Castrens.* & sequacium, recte intrat, atque recipienda est pro hujusmodi Statutorum interpretatione, quando ad hanc speciem non descendatur, quia nempe simpliciter Statutum disponatur in successione fratris, frater superstes excludat sororem, in passivam interpretationem recipiat à jure communi, & consequenter intelligendum veniat data æqualitate vinculorum eodem modo quo regulariter hujusmodi Statuta intelligenda veniunt, data æqualitate gradus, non autem quod conjunctus ex latere paterno tantum excludat germanam sororem, in iis, quæ à matre obveniunt, quoniam nimis asperum, atque ab humana ratione alienum videtur, ut filius secundi matrimonii qui primæ uxori exosus est, in istius bonis, excludere debeat filiam ex ea superstitem; Ideoque consideratio causæ mediatæ recte intrat pro interpretatione, quando Statutum simpliciter disponat, ad hanc speciem non descendendo; Potissime quia istam æquitatem agnoscunt aliqua Statuta ad dictam speciem descendentia ut præsertim patet ex dicto Statuto 146. Urbis, quoniam licet fratrem consanguineum tantum præferat etiam germanis sororibus utrinque conjunctis; Attamen excipit bona obvenientia à matre, vel ejus latere; Ideoque licet istud Statutum in auctoritativa ratione legis attendendum non veniat, nisi in suo territorio; Attamen etiam alibi considerabile est pro interpretatione tanquam doctrina magistralis, ut de quadam consuetudine Neapolitana advertitur *sub tit. de legit. & detraction. disc.* 3. & aliàs pluries, ex ibi insinuata conclusione de legibus aliorum locorum pro interpretatione casus dubii attendendis.

Motivabatur ex parte fratris consanguinei, quod in omnem eventum, sibi medietas bonorum maternorum debita esset tanquam jam effecta de bonis, ac patrimonio Pasqualini patris, à cujus hæreditate, & successione non dubitabatur quod ipse tanquam mas- 7 culus sororem excluderet, dum respectu ejusdem parentis ista disceptio non intrat, eo quia ob fictionem *l. Cornelia*, dictus Jacobus, qui naturaliter post patrem obierat; fingebatur mortuus præambula hora captivitatis ex claris juribus, de quibus *sub titulo de benef. disc.* 16. occasione agendi an beneficii vacatio ad effectum reservationis ratione mensis, regulanda sit ex tempore mortis naturalis; Licet enim ibi probabilius firmetur, ut id non procedat in beneficialibus, ac spiritualibus, utpote nullam juris civilis subjectionem patientibus; Secus tamen est in materia successionis in qua cum jure civili proceditur; ideoque cum attento eo tempore, pater superesset una cum dicta sorore utrinque conjuncta, juris communis dispositione attenta, æqualis fuit eorum successio; Verùm absque necessitate subtilius examinandi hunc punctum, & an dicta fictio *l. Cornelia* operativa sit; ubi extrema non sint habilia, quibus cessantibus retrotractio regulariter non intrat; (quod pariter in specie practicare, ac 8 in foro disputare adhoc occasio non dedit;) Cessabat omnis difficultas ex dispositione textus *in l. fœmina Cod. de secund. nupt.* quod scilicet dum pater erat binubus, posita enim ejus æquali successione adhuc istam portionem reservare tenebatur ad favorem dictæ unicæ filiæ ex primo matrimonio superstitis, dum hodie extra controversiam, præsertim in Rota, & Curia frequentius, ac etiam in aliis 9 Tribunalibus recepta est opinio, ut dispositio dicti text. *in l. fœmina*, & concordantium, quamvis matrem binubam in verbis percutiat, attamen locum quoque habeat in patre, in quo tamen quandoque ali-

qua major excusationis ratio dari solet de facili in matre admittenda, ut infra pluries ad hanc materiam secundarum nuptiarum advertitur.

REATINA SUCCESSIONIS

Pro CHRISTOPHORO, ET ALIIS DE LEONIIS

Cum LUDOVICO, ET ALIIS DE TOSTIS.

Casus varie decisus per Rotam.

De Statuto Reatino vocante proximiores consanguineos, an intelligendum sit solum de agnatis, qui sub hoc vocabulo veniant; Et quatenus sic, quid de bonis obvenientibus à matre, vel a latere materno.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *De verbo* consanguineus *cui conveniat, & de duplici significatione.*
4 *Quod regula est, ut conveniat solum agnatis in sensu civili.*
5 *In materia successionis attendendum est jus civile.*
6 *Defertur usui loquendi, & quod istud Statutum utatur hoc verbo in sensu canonico, seu naturali.*
7 *De distinctione patrimoniorum utriusque lateris paterni, & materni.*
8 *De alio casu controversia.*
9 *De casu mixto ob existentiam matris, vel avi.*
10 *Transversales praeter fratres, & fratrum filios, non concurrunt cum ascendentibus.*

DISCURSUS XII.

1 OB mortem Hieronymi de Tostis ab intestato, orta est controversia inter illos de Leoniis avunculos, & illos de Tostis consobrinos, super successione, stante Statuto Reatino *lib. 2. de successión. ab intestat. Rubric. 19.* vocante consanguineos, sub quorum nomine praetendebant agnati, quamvis uno gradu remotiores, quod ipsi solum venirent, ideoque ita cessaret ordo juris communis, quo attento non dubitabatur de potioritate avunculorum; Introducta que causa *in Rota coram Celso sub die 15. Februarij 1658.* pro agnatis prodiit resolutio, postmodum revocata *sub diebus 21.*
2 *Junij, & 10. Decembris 1660. coram eodem*, in quibus pro avunculis responsum fuit ut patet inter *decisiones Cels. decis. 248. 327. & 336.* Incertumque est an causa ulteriorem progressum habuerit, cum ego in ea solum scripserim post editam primam resolutionem super illius impugnatione tanquam aliis defensoribus adjunctus juxta frequentem stylum.

Disputationis igitur punctus erat super significatione dicti vocabuli *consanguineus*, an accipiendum esset in civili, & propria significatione pro solis agna-
3 tis juxta opinionem *Baldi cons. 269. num. 2. lib. 2.* de qua *apud Peregr. de fideicom. art. 22. num 55. & Marta de success. part. 2. art 6. num 25. & seqq. Fusar. quaest. 364. num 7 & cons. 49. in princ. & sub tit. de praeminent. disc. 13.* Et in terminis Statuti *Rot. decis. 349. part. 6. & decis. 102. par. 7 recen.*

Vel potius recipiendum esset in sensu canonico, & naturali, significante omnes conjunctos, juxta opinionem *Bart. in l. cum quidam ff. de acquir. hered.* cum concordantibus *apud Burats. & add. decis. 75. Rota decis. 76. num. 5. par. 1. divers. decis. 616. numer. 1. & seqq. part 4. recen.* cum aliis pro utraque opinione insinuatis in hujus causae decisionibus, *& dicto disc. 13. de praeminent.*

Quando Statutum, ita simpliciter consanguineos ad intestatam successionem vocaret, absque circumstantiis, quae limitationem inducerent, adeo ut ageretur de statuendo regulam generalem, ac in abstracto, tunc ego admittebam quod regula esset in sensu civili juxta opinionem *Baldi*, quodque propterea prima resolutio 4
jam edita probabilis esset, ut etiam admittitur *dicto titulo de praeminen. disc. 13. & sub titulo de fideicommiss. disc. 34.*

Potissimum verò ubi agitur de interpretandis hujusmodi Statutis, ex triplici ratione; Primò nempe quod in materia successionum receptum est ut procedi debeat cum dispositione juris civilis, quoties de contraria statuentium voluntate non constet, ut occasione 5
computationis graduum advertitur infra *in Firmana successionis disc. 17.* Secundò quod ita Statutum inane, ac fatuum remaneret, si aliquam juris communis alterationem non induceret; Et tertio fortius quoniam, ex pluries insinuatis, hujusmodi Statuta in Italia prodierunt favore agnationis, atque ad conservandum regionis mores, cum quibus etiam sub Romano Imperio, quando in Italia sedem habebat, ac etiam postea sub Longobardis, & aliis ita vivebatur; Nimium hujusmodi mores comprobante adeo frequenti agnatitiorum fideicommissorum usu, ut etiam advertit *Rota decis. 55. par. 3. rec.* quae videtur in hac materia magistralis super puncto, quod hujusmodi Statuta potius favorabilia, quam odiosa censenda sint.

Verum in hac facti specie, contrarium probabilius mihi videri respondi, post editam primam decisionem, quam in hac parte parum probabilem credidi, ideoque probabiliores visae sunt posteriores resolutiones, Tum 6
ob praesuppositum, ac etiam in facto postea justificatum loquendi usum particularem loci, quem non dubitatur attendi debere, ac praevalere usui generali, juxta auctoritates deductas in duabus posterioribus *decis. 327. & 336.* Tum etiam clarius, quia ipsummet Statutum in pluribus partibus in eisdem proxime allegatis decisionibus ponderatis, pro synonimis habet, seu pariformiter explicat agnatos; & cognatos sub isto consanguineorum vocabulo; Ac etiam quia in ipsomet speciali puncto intestatae successionis denotat, quod statuentes vere nimium confuso, & grossolano modo hujusmodi Statuta ordinantes, rationem non habuerunt agnationis; dum foeminas etiam, ac attinentes per eas pluries intersecant, ideoque cessat ratio superius ponderata, quae in hac materia videtur potissima.

Hinc proinde aliqua major dubitandi ratio ex ejusdem Statuti contextu resultabat super distinctione patrimoniorum, an. s. Statutum ita distinguere voluerit bona lineae paternae, ac maternae, perinde ac si essent 7
duae diversae haereditates, ad quas respective vocarentur conjuncti de quolibet latere tanquam duo diversa genera; Unde propterea inter personas ipsorum generum non intraret proximitatis, vel gradus concursus, qui solum attendendos esset discretive inter personas cujuslibet generis, juxta ea, quae de pluribus lineis ab initio vocatis habentur *sub tit. de fideicomm. disc. 18.* ac etiam pluries *sub tit. de jurepatr.* & alibi. Et de hac patrimoniorum distinctione pro utriusque paterni, ac materni lateris diversitate habetur *apud Bald. cons. 104. lib. 2. & apud Rot. dicta decis. 349. par. 6. & decis. 102. par. 7. recen.* ubi concordantes; & insinuatur alibi *hoc eodem titulo.*

Verum probabiliter ista distinctio in duabus posterioribus decisionibus neglecta fuit, quoniam, bene perpenso Statuti tenore, videbatur, quod in hac parte solum percuteret casum exclusionis foeminarum in concursu masculorum coaequalis gradus, & ne masculi unius lateris tantum, excluderent foeminas in bonis provenientibus ab altero latere, in quo ipsi masculi extranei essent, & earum portiones quatenus masculi

ex

ex eodem latere non adessent, ad limites juris communis præservatæ remanerent, vel masculis ejusdem lateris accrescerent, ut alibi super hujusmodi patrimoniorum, seu laterum distinctione *hoc eodem titulo* advertitur, illosque terminos percutere videntur auctoritates in prima decisione super ista distinctione deductæ præsertim *Baldi in l. unica Cod quando non pet nt. part. num. 26.* & aliorum de quibus *apud Bellon jun. de jur. accrescen. cap. 7. quæst. 61. numer. 19. cum seqq.*

Illo autem medio tempore, inter primam, & posteriores resolutiones, super hoc eodem Statuto Reatino, aliam habui disputationem coram A. C. inter Gabrielem Omegnam, & Joan. Baptistam Ciocchium; Cum etenim Gabriel nuptui tradidisset Catharinam Carolo
8 dicti Jo. Baptistæ fratri, sequuta utriusque conjugis morte de tempore epydemiæ ac paulo post, illa duorum filiorum superstitum in infantili ætate, unde propterea Gabriel pulsaret Jo. Baptistam in solidum obligatum pro restitutione dotis, excipiebat ipse quod dos prædicta effecta fuerat proprium patrimonium dictorum infantium, qui matri supervixerant, quodque propterea regulando successionem ex persona illorum, non curata bonorum origine, ex pluries insinuata regula attendendi causam immediatam, non autem mediatam, sibi tanquam consanguineo successio debita esset, juxta firmata in dicta prima jam edita decisione, cum qua procedendam esse dicebant Scribentes pro reo conventio.

Verum hujusmodi exceptione rejecta, contrarium judicatum fuit cum relaxatione mandati exequutivi, canonizari etiam per Signaturam Justitiæ cum solita clausula *sine prajudicio exequutionis* Et quidem merito, non solum ob dictas difficultates urgentes contra dictam decisionem, quas ego scribens pro Actore deducebam, (cum donec revocatio decisionis sequatur, pro inferiorum Tribunalium stylo, sit labor inanis,) sed potissimum ob mixturam casus, dum Statutum agit de consanguineis collateralibus cum præsupposito quod
9 non adessent ascendentes, ideoque intraret conclusio, de qua *in Sutrina. seu Nepesina disc. 5.* Ac etiam quia, ubi etiam cum dicta jam edita decisione procedi debuisset ob distinctionem patrimoniorum, eu laterum, de qua supra adhuc pro Gabriele avomaterno contra Jo. Baptistam patruum respo. deri debuisset, dum agebatur de bonis, ab isto latere, seu linea obventis.

Fortius autem quia non agebat sola consideratio obventionis bonorum ex eo latere, sed agebatur de dote constituta filiæ ab eodem Gabriele, ad quem de jure revertere debuisset, juxta expressam dispositionem textus *in l. dos à patre Cod. de jure dot.* cujus dispositio ita cessabat ob brevem superviventiam viri cum filiis ex consuetudine *Martini* pluries insinuata in sua materia *sub tit. de dote*, quæ exorbitans reputatur, ideoque facilius dicta separatio admittenda veniret.

Cessante autem Statuto, ac procedendo cum ter-
10 minis juris communis, patruus ex veriori sententia, de qua *apud Honded. consil. 12. lib. 2. num. 13. Thesaur. dec. 5.* ubi in specie, cum aliis concordantibus *apud Rotam in Perusina successionis 23. Januarij 1654. coram Verospio*, concursum prætendere non poterat cum avo, quoniam collateralium concursus cum ascendentibus non datur, nisi fratribus, vel eorum filiis, non autem aliis; Atque iste est unus ex casibus, in quibus intrat prærogativa lineæ inferioris, quod licet nepos ex fratre, & patruus eodem tertio gradu attineant, attamen id, quod uni conceditur, alteri denegatur, ut advertitur infra *in Florentina disc. 8.*

BONONIEN. SUCCESSIONIS DE MAZZOCHINIS

Pro PETRONIO MAZZOCHINO

Cum DOMINICO DE NIGRIS.

Discursus pro veritate.

De Statuto Bononiæ præferente agnatos cognatis, an intelligatur indefinite de omnibus agnatis, vel potius de solis existentibus intra quartum gradum, ad quos in præcedenti capitulo restricta est exclusio fœminarum.

SVMMARIVM.

1 *Facti series, & de dispositione Statutorum Bononiæ.*
2 *De Doctoribus tractantibus in specie de hoc Statuto.*
3 *Consulentibus in oppositum in eodem casu non est deferendum.*
4 *De intellectu Statuti restringendi ad quartum gradum.*
5 *Et quod censeantur repetita qualitates Statuti præcedentis.*
6 *Quod non sit standum in formalitate verborum.*
7 *Quod hæc Statuta sint potius favorabilia.*
8 *De moribus Bononiensium in fideicommissis.*
9 *Quomodo Statuta, & leges populorum debeant interpretari.*
10 *De distinctione patrimoniorum utriusque lateris.*
11 *Quando repetitio intret, necne.*
12 *Dispositio favore agnatorum intelligitur de masculis.*
13 *De conclusione, ut Statuta intelligenda veniant data æqualitate gradus.*
14 *In hac materia deferendum est observantiæ.*

DISCURSUS XIII.

Disponente Statuto Bononiæ *lib. 4. Rubr. de success. ab intestato §. Agnatinanque*, ut intestata succes- 1
sione, agnati intra quartum gradum, secundum jus civile computandum, omnibus fœminis, quamvis agnatis præferantur; Cum in alio §. *sequenti* incipiente. *Et etiam prædicti agnati*, indefinite disponatur agnatos præferri cognatis transversalibus; Hinc facto casu intestatæ successionis Nicolai Mazzochini, orta est controversia inter Petronium agnatum in sexto, & Jo Dominicum cognatum in tertio gradu attinentes, cuinam successio debita esset, prætendente Jo. Dominico cog-
nato proximiore, qui sine dubio attenta novissimi ju- 2
ris communis dispositione potiora jura habebat, quod jus statutarium, cui innitebatur agnatus, non progrederetur ultra quartum gradum; Quare desuper consultus, Cum pro mea notitia casus non esset adhuc particulariter decisus per Rotam Romanam, sed de illo in objectum agerent *Decian. consl. 17. lib. 1.* qui tenet partes agnati in quocumque gradu existentis, & *Giovag. cons. 66. lib. 1.* qui nominatim respondendo *ad Decian. dicto consil. 17.* contrarium plene substinet, atque in fine refert, quod licet illa controversia per concordiam sopita fuerit, attamen id provenit ex aliis punctis: Super hoc autem modicam rationem habitam fuisse patet de dicta auctoritate *Deciani*.

Respondi quod, ubi cum dictis auctoritatibus pro-
cedendum esset, neutri deferri deberet, cum ambo es- 3
sent Consulentes ad causæ oportunitatem, ideoque utriusque auctoritas est suspecta; Ad instar duorum testium invicem pugnantium, quorum quilibet de directo affectate deponat ad oportunitatem sui inductoris respective, ut uterque poni mereatur ad partes, & consequenter

sequenter quod punctus examinandus esset ex integro, perinde ac si isti Auctores non adessent.

Procedendo autem hoc modo, attentisque pariter auctoritatibus; Probabilior dici posse videbatur ea
4 pars, quam sublimet *Giovagnon.* eo quia super intellectu consimilium Statutorum, idem tenuerunt plures relati per eundem *Giovagnon. dicto cons. 66. num. 18.* Ac etiam quia super hoc, idem sentire videntur *Alex. Grat. Monterent.* & alij relati ab eodem *Giovagnon. post num. 19. vers. sexto hec opinio*, ut scilicet dictum Statuti capitulum subsequens, utpote continens verba dupliciter repetita; Primò scilicet verbum *etiam*; Et secundò verbum *prædicti*, intelligendum sit ad limites capituli præcedentis, cujus restrictio intra quartum gradum repetita censeretur.

Magis autem stringere videbatur auctoritas *Rotæ in*
5 *Bonon. hereditatis de Bernal in 10. Martij 1597. coram Litta impress. post eundem Giovagn. cons. 1. eodem lib. 1. num. 59. ubi in §. Nec potest prætendi num. 66.* considerando dictum verbum *prædicti*, firmat, quod sit repetitivum orationis præcedentis cum suis qualitatibus; Quamvis enim dicta decisio male *per Giovagnon.* dicatur punctualis, quodque decidat casum præcisum, dum percutit terminos diversos, an scilicet sub nomine agnatorum veniant fœminæ de familia, atque decidatur negative, stante quod in capitulo præcedenti agitur de agnatis masculis, qui repetiti censentur; Attamen dum indefinite firmatur, ut dictum verbum causet repetitionem cum omnibus ejus qualitatibus, ita posita generali repetitione, ea in omnibus danda videtur.

E converso autem, negligendo ea, quæ per utrumque Consulentem hinc inde plene deducuntur super
6 explicatione seu grammaticali significatione dictionis *etiam*, ac alterius dictionis *prædicti*, cum nunquam intellectus adaptari poterit nudæ verborum formalitati, eorumque grammaticali significationi, atque pro genio, ac sensu verius videatur, ut in hujusmodi quæstionibus interpretationis perscrutari debeat substantia verisimilis voluntatis, Mihi magis placebat sensus *Deciani*, ex generali propositione pluries insinuata, quam *per Decianum* deductam *Giovagnonus* acriter impugnat, magnum fundamentum constituendo in proposi-
7 tione opposita; Quod scilicet hujusmodi Statuta tanquam restituentia illud jus antiquum, vel medium, ac novum, cum quo in Romana Republica vivebatur quando Imperium in Italia sedem habebat, favorabilia potius dicenda sint, quæ molliusa, atque late, & benigne, non autem stricte, & rigorose interpretanda, spectando principaliter finem Statuti, qui est juxta nostros Italos mores, ut bona conserventur in agnationibus, & familiis, ut frequenter in aliis insinuatur.

Id autem, si per universam Italiam æque procedit, multo magis ac potissimum recipiendum videtur in hac Civitate Bononiæ, quæ videtur fideicommissorum agnatitiorum fœcundissima mater, ac magistra, adeout (per quemdam modum loquendi) majores producat
8 causas fideicommissarias ista Civitas, quam reliquæ Italiæ partes; ut patet ex tot Rotæ decisionibus, & Consulentium Responsis, quæ super hac fideicommissaria materia in causis Bononiensibus habentur; Atque agendo de me ipso, dignoscitur *in titulo de fideicommissis ejusque supplemento*, ubi patet, quod adeo per Bononienses insistitur in conservatione agnationis, & familiæ, ut præter aliarum partium morem, defectis legitimis vocentur illegitimi, qui privative ad aliarum Italiæ partium usum, in aliqua majori existimatione habentur, atque illegitimis quoque deficientibus, ita cordi est agnatio, quod ea ficta seu artificialis renovatio, quæ demandatur in masculis descendentibus ex fœminis, restringi soleat ad immediate procreatos à fœminis agnatis, negligendo cognatas, adeo ut spreto proprio sanguine etiam descensivo per cognationem, vocentur cognati mediati ex fœmina agnata, immo etiam extranei agnationem renovaturi juxta casus, de quibus *dicto tit. de fideicom. disc. 29. & seq.* aliosque finitas.

Id autem pro meo judicio principaliter considerandum venit pro congrua intelligentia, seu interpretatione Statutorum quoniam in dicto hoc eodem tit. ad-
vertitur ac etiam pluries ponderatur *lib. 14. miscell. rerum ecclesiastic. sub tit. de maxim.* & in aliis, in proposito interpretationis S. Conc. Tridentini, quando leges per consilium, vel populum, seu aliam universitatem, ac adunantiam ordinantur, explicatur sensus omnium in compendio, seu in substantia, deindeque uni solum committitur, qui sit illius universitatis minister, ut extendat, idque sequi solet juxta diversas eloquutiones, ac phrases, quæ pro ingenij, vel styli diversitate diversimode concipiuntur, ideoque manifesta ineptia videtur, judaico more, mordicus insistere in formalitate verborum, eorumque rigorosa grammaticali significatione, quoniam probabilius indagandus est sensus universi populi, ex ejusdem usu, ac moribus, sive ex ratione, quæ omnes movere potuit, aliisque facti circunstantiis, ad idem tendentibus, ejusque mores desumendi veniunt ex communi usu, vel stylo disponendi. 9

In idem mihimet conferre advertiebam eandem ponderationem de qua supra *in Perusina disc. 1. & infra in Reatina disc. 12.* quod scilicet statuentes separare voluerint patri bona, seu bona distinguere obvenientia a linea paterna ab aliis obvenientibus a materna, atque reservare favore cognatorum ea, quæ obvenerunt ab eorum materno latere, agnatis autem id, quod provenit a latere paterno agnatitio, ideoque unum, & alterum genus ita invitatum dicitur generaliter, ac pro regula, quo casu non curatur de gradibus, *ut ex Baldo*, & aliis ibidem allegatis firmatur *per Rotam dec. 349. par. 6. rec. num. 15. cum seqq.* 10

Et quoad repetitionem resultantem à dictis verbis repetitivis; Advertebam ad propositionem pluries insinuatam *sub tit. de fideicom.* super ejus regulari exclusione, ubi potissimum aliqua diversitatis ratio dignosci valeat, quod ad rem bene conferre dicebam, dum in præcedenti capitulo agitur de excludendis fœminis etiam agnatis, atque in casu fortiori diversam rationem habente. 11

Exinde etiam observabam ad rem non facere dictam decisionem in *Romana hereditatis de Beroaldis coram Litta*, in qua tanquam punctuali *apud Giovagn. dicto cons. 66.* magnum fundamentum constituitur, utpote in casu diverso, atque ad diversum effectum, ut scilicet in sequenti capitulo subintelligenda esset repetitio qualitatis masculinæ, de qua in capitulo præcedenti, & merito, quoniam ita, & non aliter verificatur finis, vel intentio statuentium pro conservatione familiarum; Licet enim fœminæ de familia sint agnatæ, non tamen conservant agnationem, quæ in eis finem recipit, dum filij ab eis procreati paternam, non autem maternam familiam assumunt; Unde propterea in terminis Statuti Urbis 141. quamvis *in Romana supplementi legitimæ coram Cerro* ex dicta generalitate fœminæ sint etiam agnatæ, firmatum esset, ut in gratiam unius filiæ fœminæ, altera fœmina in vim dicti Statuti dote pro visa, excludi posset, ut patet *ex decis. 491. par. 9. rec.* Attamen *à dicta decisione* recessum fuit, firmando (& melius) ut spectato fine habito per Statutum, illius dispositio convenire non debeat nisi agnatis masculis; ut patet *ex decis. 267. & 383. eadem parte 9. rec.* atque hoc jure vivitur; Ideoque magna differentia videtur inter eam speciem repetitionis masculinæ qualitatis, de qua agitur *in dicta decis. de Beroaldis*, & istam super restrictione gradus, cum in prima specie urgeat ratio Statuti, ejusque finis, vel effectus, quod non verificatur in altera. 12

Observabam etiam convinci de errore *Giovagnonum* super altero assumpto, ut Statutum intelligendum sit, data gradus æqualitate, cujus contrarium in proposito est verius, quoniam licet in Statuto simpliciter exclusivo

elusivo fœminarum propter masculos, ista sit regula, attamen ea cessat, ubi accedat contemplatio agnationis, ut alibi advertitur præsertim supra *disc.* 3.

Hæc deducebam in discursiva ratione, insinuando meum sensum inclinantem pro agnato, nihil tamen præcise determinando, nisi prius haberetur notitia observantiæ, cui tanquam optimæ interpreti deferendum veniret; Verum non audivi amplius actum de controversia.

INTERAMNEN. SUCCESSIONIS

Pro JOSEPHO BERARDUCCIO

Cum FILIIS FRANCISCÆ SORORIS.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Iosepho.

De Statuto Interamnen. excludente fœminas propter masculos, an excludat etiam nepotes masculos ex fœmina præd. functa; Et de differentia inter exclusionem resultantem à renunciatione, & illam resultantem à Statuto; Et an attento isto Statuto, unica do atio sufficiat pro omnimoda exclusione ab omnibus successionibus.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Statutum excludit solum à successione dotantis.*
3 *Non obstat exclusio matris filio venienti ex persona propria.*
4 *Idem in renunciatione.*
5 *Testamentum facit cessare Statutum.*
6 *Contrarium ejus de quo num. 2. in hoc Statuto.*
7 *Contrarium ejus de quo num. 3. est verius.*
8 *De differentia inter exclusionem Statuti, & illam ex renunciatione.*
9 *Declaratur conclusio de qua num. 5.*

DISCURSUS XIV.

1 SUperstitibus ex Catharina Josepho filio, ac duobus nepotibus masculis ex Francisca filia prædefuncta; Cum mater, Josepho hærede instituto, quædam bona jure particularis institutionis pro omni, & toto eo, quod ratione legitimæ seu alias prætendi posset, reliquisset dictis nepotibus, illi autem aviæ judicio non acquiescentes, judicium coram A. C. super legitimæ supplemento instituerint contra avunculum; Hinc assumpta disputatione, Joseph, (me pro eo scribente,) sententiam absolutoriam cum justitiæ fundamento reportavit cui puto quod actores acquieverint, dum amplius de causa actum non audivi.

Tria vero erant eorundem Actorum fundamenta pro evitando statutariam dispositionem, qua cessante de plano eorum intentio ad limites juris communis
2 fundata remanebat pro legitimæ supplemento; Primo nempe quod cum Statutum excludat fœminas propter dotem, illa discretive debita esset de qualibet successione *juxta decisiones* 390. *&* 419. *Merlini repetit. dec.* 247. *par.* 5. *rec.* *& dec.* 329. *par.* 6. Secundo quod cum prædefuncta matre, ipsi nepotes non jure repræsentationis, sed subingressionis primum gradum jure pro-
3 prio occuparent, materna exclusio eis obstare non deberet, deducendo ad id probandum ea, quæ pro ratione dubitandi habentur deducta *per Rotam decis.* 40 *num.* 2. *cum seqq. par.* 5. *rec.* ac etiam conclusionem, *de qua sub tit. de renunciat.* præsertim *disc.* 15. ut scilicet renuncia-
4 tio matris prædefunctæ non impediat successionem nepotum ex persona propria in bonis avi, vel avunculi; Et tertio in idem, quod ubi etiam Statutum intraret, attamen illud utpote operativum ab intestato, cessaret
5 in casu testamenti; per quod alias cum dicta speciali mentione legitimæ eos suitati restituerat juxta firmata *per Gab. cons.* 190. *num.* 8. *&* 9 *Rot. decis.* 266. *par.* 1. *divers. in Romana legitimæ* 5. *Decembris* 1659. *coram Priolo impress. post Michalor. de fratr. dec.* 60. & in aliis intimatis *sub tit. de legitima*, *& detract.* ac etiam in aliis *hoc. eod. tit.*

His tamen non obstantibus, (cum scolis etiam veritatis, qualem Judex quoque agnovit,) contrarium dicebam probabilius, dictaque fundamenta singulariter expendendo; Quatenus pertinet ad primum, illud fere nullam disputationem exegit, quoniam quidquid sit de
6 conclusione firmata in allegatis *Decisionibus Merlini*, de qua præsertim *in Sutrina & Nepesina disc.* 3. In specialibus terminis istius Statuti Interamnensis, ex ejus tenore, *Rota usque ab anno* 1606. *in Interamnen. de Paradisis coram Pamphilio* (qui postmodum fuit Pontifex Innocentius X) firmavit, quod unica dotatio sufficeret ab exclusione omnium; Idemque firmatum fuit *de anno* 1649. *in alia Interamnen. coram Cerro impress. decis.* 329. *par.* 10. *rec. & repetit. dec.* 201. *post Merlin. de legitima*, adeo ut super hoc non videatur amplius cadere dubitatio.

Alterum fundamentum pariter de facili sublatum fuit ex plene firmatis *per Rotam dicta decis.* 405. *par.* 5. *rec.* quæ in hoc articulo est magistralis ut pote solida
7 deducens fundamenta, deducta etiam *per Surd. cons.* 85. & alios ibi relatos, ob nimium congruam, & probabilem rationem, alibi quoque hoc *eodem titulo* insinuatum præsertim *in Florentina disc.* 8. quod ubi excluditur causa, multo magis excludi debet causatum, ideoque infecta primitiva, infecta quoque remanere debet derivativa; Cum etenim nepotes avo, vel aviæ conjungantur per medium eorum matris, utique habito illo medio pro impertinente seu extraneo, nulla remanet conjunctio ex defecto extremorum; Et consequenter prorsus improprium est, ut exclusa remanere debeat filia primi gradus, si viveret; & inclusi remaneant remotiores contra omnem juris scripti, ac naturalis rationem.

Neque dicta conclusio in materia renunciationis ad rem adaptabilis est, ob notabilem differentiæ rationem inter unum casum, & alterum, Ubi enim agitur de ex-
8 clusione fœminæ ob renunciationem, tunc illa supponitur capax, & habilis ad successionem, à qua solum ex ejus voluntate reddit se extraneam, eo modo quo faciat ille, qui sibi delatam successionem agnoscere nolit, id autem non tollit vinculum sanguinis, atque pertinentiam, seu habilitatem medij, ob quod ipsius fœminæ filij remaneant sui, vel habiles, tanquam ex cessante illo accidentali impedimento personali, quod ipsi renuncianti solum obstabat; Non sic autem est in casu Statuti, quoniam istud reddit illud medium impertinens, vel extraneum, & consequenter cessat habilitas extremorum seu cessat habilitas illius medij naturalis, ob quod nepos avo, vel patruo, seu avunculo conjungatur; Istaque est potissima ratio, ultra plures alias ponderatas *apud Surd. dicto consil.* 85. *& per Rot. dicta decis.* 405. *p.* 5. *recent.* ubi concordantes.

Ad tertium demum objectum, deducebam eam-
9 dem responsionem; de qua pluries in præcedentibus præsertim *disc.* 6. *& dicto tit. de legitima & detraction. disc.* 4. Quod scilicet, tunc testamentaria dispositio statutariam cessare facit, quando inter utramque incompatibilitas urgeat, ideoque pateat, de morientis voluntate recedendi à Statuto, atque suitati, vel sanguini restituendi eam personam, quam Statutum extraneam effecit; Secus autem, ubi idem moriens, Statuto voluntatem accommodando, atque ad ejus limites disponendo, aliquam benevolentiam exercere voluit cum persona exclusa, cum nunquam actus mere voluntarij ultra ipsam voluntatem operari valeant; Istaque semper mihi visa est una ex Legistarum ineptiis, ex hujusmodi dispositionibus deducendi effectum oppositum disponentium voluntati.

lunctati, quo nil absurdius, ut advertitur, d. tit. *de Legit. & detract.*

FANEN. SUCCESSIONIS

Pro ALEXANDRO MARIOTTO

Cum ANNA BARTOLELLA.

Casus varie decisus per Rotam, ut infra.

De Statuto Fani excludente matrem ob agnatos transversales, an procedat favore patris, vel avi paterni.

De materia tex. *in l. si infanti C. de jur. deliber.* favore patris, ut bona filij occupet jure peculij, an hodie locum habeat.

Et de materia transmissionis successionis non agnitæ delatæ ex jure communi, vel statutario.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *De punctis, vel inspectionibus disputatis.*
4 *Quod hodie filius familias habeat heredem, & pater non occupet bona jure peculij, sed veniat jure successorio in concursu.*
5 *Statuta stricte, & in verbis intelligi debent prohibita extensione.*
6 *Quomodo debeant se gerere Advocati, & quando liceat colere motiva minus solida.*
7 *Potentior est causa, quàm causatum, ideoque statutum, quod excludit matrem vel alios ob transversales, fortius procedit ob patrem, vel avum.*
8 *Ubi Statutum expressam habet rationem, ista prævalet verbis.*
9 *De propositionibus tendentibus in idem super interpretatione Statutorum.*
10 *Quod voluntas statuentis vel alias disponentis, regulanda sit juxta opinionem, quam ipse habebat, vel tunc vigebat.*
11 *Quare hoc Statutum non faciat mentionem de patre, vel avo.*
12 *Interpretatio facienda est juxta sensum prudentium, & rationalium.*
13 *De aditione hereditatis materna ob retentionem dotium à patre.*
14 *Statutum non excludit fœminam nisi à successione dotantis.*
15 *Potest masculus non uti Statuto exclusivo, ideoque requiritur ut constet de animo utendi.*
16 *De quæstione transmissionis successionis statutariæ, distinguuntur plures casus, an intret, necne.*
17 *De altera quæstione transmissionis hereditatis non aditæ de jure communi.*
18 *Quid ad hunc effectum operetur Statutum excludens matrem.*

DISCURSUS XV.

1 DEfuncta Lavinia uxore Francisci ab intestato, superstitibus Jo. Andrea, Victoria, & Maria filijs, obijt postmodum Joannes Andreas, superstite Andrea filio infante, quo in pupillari ætate defuncto; Cum Statutum Civitatis Fani *Rubrica 66.* excludat matrem propter fratrem, patruum, patruelem, & alios ibi expressos ex latere paterno approximantes; Hinc super ejus successione, (quæ in toto, vel majori parte in dote dictæ Laviniæ consistebat.) orta controversia inter Annam pupilli matrem, & Franciscum avum paternum, introductaque causa *in Rota coram Albergato sub diebus 6. Aprilis 1663. & 23. Januarij 1664. 26. Junij*
2 *1665. & 15. Martij 1666.* pro Anna matre prodierunt resolutiones, à quibus *sub die 11. Februarij 1669.* respectu bonorum dictæ Laviniæ tantum, recessum fuit, eis firmis remanentibus in alijs bonis, atque resolutum pro Francisco avo, seu Andrea repræsentante ejus jura, ac etiam prædictarum Victoriæ, & Mariæ, atque in hoc statu causa adhuc pendet.

In his autem disputationibus tres fuerunt puncti; Primò scilicet, an ad favorem avi paterni, in cujus potestate pupillus erat, intraret dispositio textus *in l. si*
infanti. C. de bon. quæ liber. ut omnia jure peculij occu- 3
paret, ex eo quod existens in aliena potestate, hæredem non haberet; Secundò quatenus id non subsisteret, an eidem avo suffragaretur Statutum matris exclusivum; Et tertiò quatenus non ex persona dictarum Victoriæ, & Mariæ filiarum Laviniæ detrahi posset materna dos, quæ in dicti pupilli, vel Jo. Andreæ ejus patris hæreditate non veniret, dum de aditione hæreditatis dictæ Laviniæ non constabat, ideoque hæreditas non adita ad præfatam Annam extraneam transmitti non potuerit.

Primum motivum quod ab aliis, antequam ego ad causæ defensionem assumptus essem, excitatum fuit, merito rejectum semper fuit, adeo ut ego scribens pro
eodem avo, seu ab eo causam habente, illud semper ne- 4
glexerim, quoniam quidquid ex dispositione dicti textus *in l. si infanti* teneant plures relati *per Gab. de Anna consil. 1.* & alios de quibus infra, omnino verior, magisque recepta est contraria opinio, ut iste textus correctus remaneat per jus novissimum, introductivum peculij adventitij, contradistincti à profectitio, per quam introductionem, filius familias in adventitijs, patriæ potestatis defectu non obstante, est capax dominij, ac hæredem, & hæreditatem habet, ideoque in ejus successione servatur ordo præscriptus à novissimo jure *Authenticorum*, nulla patriæ potestatis ratione habita, adeo ut pater, vel respective avus, si morientem habeat in potestate, vincatur per ejusdem morientis filios, vel parentes magis proximos, & consequenter, ut avus vincatur per matrem, ac etiam pater concursum ejusdem matris, & fratrum utrinque pati teneatur ex relatis *per Apont. & Marram* infra allegan. *Fab. de Ann. cons. 1. & per alios.*

Quo verò ad secundum punctum juris statutarij, Rota processit cum vulgari regula textus *in l. commo-*
dissime ff. de liberis & posthum. ut Statuta juris corre- 5
ctoria, atque ab ejus dispositione exorbitantia tanquam odiosa strictissime intelligenda sint in solis personis, & casibus ibi expressis, atque, (ut nostri dicunt) in iis, quæ oculis corporeis legi possunt; In omissis autem intret dispositio juris communis, nullatenus admissa extensione de casu ad casum, ac de persona ad personam, quamvis rationis identitas vel majoritas accederet, juxta firmata *per Alex. cons. 97. num. 9. lib. 2. Dec. cons. 688. num. 2. Onded. cons. 95 num. 65. lib. 1. Giovagn. cons. 66. num. 19. lib. 1. Rot. apud Seraph. dec. 496. num. 2. dec. 329. num 12. par. 6. rec.* & in aliis, quæ in decisionibus habentur.

Quamvis autem, ex tertio motivo, de quo infra per ultimam resolutionem 11. *Februarij* 1669. ex hac parte victoria reportata fuit, atque ita præcedentes resolutiones super dispositione statutaria inanes remanserunt, prudensque consilium sit Advocatorum, inhæ-
rendo vestigiis Judicum, proponere motiva, quæ illis 6
magis placent, quamvis ipsis Advocatis parum fundata videantur, quoties ex aliis credant justitiam fovere, ut pluries insinuatur præsertim in casu de quo *sub tit. de feud. disc. 11.* juxta vulgare dicterium, *habeatur intentum, & non curetur de modo*; Attamen dictæ resolutiones non placuerunt, nimiumque displicuit quod in hac parte firmæ remanerent; Non quidem ex motivo affectionis causæ, vel clientis, qui ita obtinebat intentum, sed ex altero motivo justitiæ pro casibus futuris, cum id pro meo judicio, ad solam veritatem reflectendo, omninò improbabile videretur, ut etiam aliquibus ex

Judicibus

Judicibus videbatur, quorum tamen votum oon præ-
valuit.

Contrarium etenim verius videbatur, ut ſtatutaria
diſpoſitio intraret, ex ea viva, & convincenti ratione,
de qua diſc. præced. quod omne jus, ſemper potentius eſt
7 in cauſa, quam in cauſato, ac etiam ex alia regula. *Si*
vinco vincentem te &c. ideoque ſi frater, patruus, &
patruelis à patre, vel avo reſpective geniti gradu remo-
tiores, atque in jure ſucceſſorio longe minus jus ha-
bentes, excludunt matrem, multo magis eam excludere
debent pater, avus ut ex his rationibus firmant in ſpe-
cie *Caſtr. conſ. 175. num. 3. verſ. tunc ad partem lib. 1.*
Abb. conſ. 73. num. 6. verſ. non enim eſt lib. 1. qui agunt
de conſimili Statuto Senen. *Dec. conſ. 332. num. 3. in fin.*
Gabr. conſ. 14. num. 32. & conſ. 15. nu. 2. lib. 1. Brun. de
Statut. artic. 12. quæſt. 15. ſub num. 198. verſ. & hanc
opinionem, & quæſt. 16. ſub num. 216. verſ. ſecundus caſus,
Phanut. de Statut. num. 183. & ſeq. Mart. Medic. deciſ.
77. num. 21.

Clarius verò ubi ratio agnationis, quæ in hujuſmo-
di Statutis, quamvis oon explicata implicite adeſſe
dicitur, io eo expreſſa ſit, ut in præſenti, cum tunc ca-
ſus nullum dubium habere videatur, ut io ſpecie ad-
vertit *Caſtrenſ.* ubi ſupra; Atque ad evidentiam com-
8 probare videtur ipſe naturalis diſcurſus; Ubi etenim
Statutum expreſſam habet cauſam, ſeu rationem, tunc
iſta principaliter attendenda eſt, non curato cortice
verborum, Eo modo, quo attenditur anima in corpore,
cum tunc non dicatur extenſio, ſed intenſio, ſeu enu-
cleatio ejus, quod jam ſub ratione ineſt, quamvis appa-
renter lateat, ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud*
Maſcard. de Statutorum interpret. concluſ. 4. nu. 167.
cum ſeqq.

Ad quod conferre dicebam pluries enunciatam pro-
poſitionem, Judicantibus, & Conſulentibus principali-
ter, ac perpetuo præ oculis habendam, ut non cortex,
& figura verborum, ſed ſubſtantia veritatis, ſeu veriſi-
9 milis voluntatis diſponentis attendi debeat, cum etiam
in Statutis procedatur eo modo, quo in teſtamentis,
aliiſque morientium, ſeu viventium diſpoſitionibus
proceditur; Ac etiam quia, ut pluries inſinuatur præ-
ſertim latius, ac particulariter *in Peruſina diſc. 1.* pro
meo ſenſu, prorſus erroneum eſt aſſumptum, ut hæc
Statuta juris correctoria, & exorbitantia dicenda ve-
niant, quoties conſervationi bonorum in agnatione
proſpiciant, utpote regionis uſui, noſtriſque moribus
magis adaptata.

Quia verò per Scribentes in contrarium, ac etiam
10 in deciſionibus, magnum conſtituebatur fundamentum
in eo, quod Statutum, patris, vel avi oullam faciat
mentionem, nec in parte diſpoſitiva, neque ſaltim in
conditionali, ut facit Statutum Senen. de quo agunt
Abb. & Caſtr. ubi ſupra, quodque ab eodem Statuto
diſponatur, ut in caſibus omiſſis ſervari debeat jus
commune.

Hinc proinde adhibendo eam genialem partem, ra-
tiocinativam, quæ tamen ineptis pragmaticis adeo exo-
ſa eſt, advertebam quod, ut pluries habetur *ſub tit. de fi-*
deicommiſſ. & alibi; Ad regulandam, vel interpretandam
aliquam diſpoſitionem, attendendum eſt quid veriſimi-
liter diſponens crediderit, vel opinatus ſit, quamvis ejus
opinio, vel credulitas erronea ſit, unde propterea ha-
bemus, quod ad regulandam tranſactionem, an ex juſta
cauſa, & cum probabili dubietate ſequuta ſit, atten-
di debet illa opinio, quæ tunc retinebatur, quamvis
deinde illa reprobata fuerit, paſſimque de præ-
ſenti contraria retineatur, ut *apud Otthobon.*
deciſ. 28. ex num. 11. & advertitur præſertim in
caſu de quo *ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 173.* cum
ſimilibus.

Cum igitur, attento jure antiquo, & medio *Digeſto-*
rum, & *Codicis*; filius familias non haberet hæredem,
ſed omnia, pater, vel avus occuparet jure peculij, atque
11 uſque ad jus novíſſimum *Authenticorum* ſub ipſo *Ju-*
ſtiniano conditum mater in ſucceſſione filij extranea
reputaretur in concurſu patris, vel avi ad textum *in l.*
2. §. objicitur ff. ad Tertulian. §. ſed & filia, & §. pater
vero inſtit. eodem, cum concordantibus bene præſertim
ponderatis *Barboſ. in l. quæ dotis num. 67. & 68 ff. ſolut.*
matrimon. Quinimo non deſunt volentes, ut etiam ho-
die, dicto noviſſimo jure non obſtante, infantis ſucceſ-
ſio non detur, ſed omnia pater, vel avus occupet jure
peculij, dum contraria opinio, de qua ſupra magis re-
cepta eſt ex ſenſu modernorum, qui materiam magis
explanarunt, Hinc proinde nimium probabile videtur,
quod ſtatuentes iis antiquis temporibus legum civilium
proximis, quando illæ adeo (ut de præſenti) explanatæ
oon erant, cum iſto ſenſu, iſtaque credulitate proceſſe-
rint, ut ſ. exiſtentibus patre, vel avo, opus non eſſet ita
ſtatuere ſuper excluſione matris à ſucceſſione filij,
dum iſte ſucceſſionis caſus non daretur, cum alias nul-
la probabilis ratio ſuadere valeat, cur ſtatuentes ob
remotiores agnatos matrem excludere voluerint, atque
patrem, vel avum, quorum in jure antiquo, & novo,
longe melior cauſa erat, ita negligere.

Si enim in teſtamentis, & contractibus aliiſque hu-
manis diſpoſitionibus habemus, quod oportet inter-
pretationem facere eo modo, quo viri ſapientes, ac ra- 12
tionales interpretarentur, cum diſponentes præſuppo-
nendi non ſint homines beſtiales, ac irrationabiles,
multo magis id dicendum eſt in Legiſlatoribus; ideo-
que hujuſmodi improbabiles, ac leguleici rigores, qui
in iſta ſtatutaria materia adhiberi ſolent, perpetuo nau-
ſeam mihi fecerunt, ubi præſertim humana ratio, atque
communis uſus regionis io contrarium urgeant; Po-
tiſſime autem ubi jus ſtatutarium non ſit omnino no-
vum, ſed importet reverſionem ad jus antiquum, cum
quo iſta regio vivebat de tempore, quo Romanum im-
perium in Italia ſedem habebat, ita corrigendo, ſeu ve-
rius declarando animum non acceptandi jus noviſſi-
mum in Græcia editum pro illis Græcorum moribus,
ſeu verius, (ut alias advertere conſuevi,) pro adulatio-
ne, quam ſagaciſſimus Tribonianus facere voluit erga
ſexum muliebrem in gratiam Theodoræ dominantis,
& quæ in ſenſu Hiſtoricorum magis, quàm Juſtinianus
imperabat.

Quo verò ad tertium punctum reſtrictum ad hære-
ditatem Laviniæ ultimi morientis aviæ; Ille tres habeat
inſpectiones; Unam ſcilicet potius facti, quàm juris, an
conſtaret, quod Jo. Andreas filius maternam hæredita-
tem adiviſſet, & quatenus de expreſſa aditione non
conſtaret, an ea reſultaret ex retentione dotium facta
per dictum Franciſcum virum, ac patrem reſpective;
Altera erat ſuper tertia portione, quæ ſecluſo Statuto
ad limites juris communis noviſſimi ad dictum Jo.
Andream, & ſucceſſive ad Andream ejus filium ſpecta-
bat aliæ ad dictas Victoriam, & Mariam filias fœmi-
nas; Et tertio ſuper iſtarum fœminarum portionibus
præfato Jo. Andreæ maſculo debitis ex eodem Statuto
fœminarum excluſivo propter maſculos.

Super prima inſpectione, cum de explicita aditio-
ne non conſtaret, unde propterea punctus reſtringere-
tur ad alteram aditionem reſultantem à retentione do-
tium facta per patrem, & virum reſpective, deduceban-
tur eadem, quæ habentur deducta *ſub tit. de hæred. &* 13
hæredit. diſc. 15. pro aditionis excluſione, dum actus re-
tentionis ad jus vel titulum proprium ipſius viri re-
ferri poterat; Aliis etiam facti circumſtantiis concur-
rentibus, quæ nimium pro iſta excluſione coopera-
bantur.

Quo verò ad tertiam inſpectionem ſuper tranſmiſ-
ſione dictarum duarum portionum de jure ad fœmi-
nas pertinentium, & quæ in vim Statuti excluſivi
maſculo delatæ erant, ultima deciſio huic parti favora- 14
bilis, principale fundamentum conſtituere videtur in
eo, quod ſtatutaria diſpoſitio non intraret, cum ea in-
telligenda veniat quoad ſolam ſucceſſionem dotantis,
& quatenus fœmina dotata ſit ab eo, de cujus hæredi-
tate

tate agitur, juxta firmata *decis.* 175. *&* 179. *post Merlin. de legit.* & habetur supra *disc.* 3. & in aliis; Verum istud fundamentum mihi debile videbatur ex eisdem considerationibus, de quibus *d. disc.* 3.

Solidius autem erat alterum motivum, quod cum Statutaria exclusio pendeat ab animo masculi, qui potest nulle hoc beneficio uti, atque fœminas quamvis
15 exclusas admittere ad æqualem successionem juxta terminos juris communis, ut *decis.* 146. *num.* 6 *&* -. *par.* 10. *rec. & in Urbinaten. successionis* 28. *Junij* 1647. *coram Bichio* inter suas *decis.* 320. *num.* 32. *Ottoboen. decis.* 173. *num.* 24. in quibus concordantes, idcirco requiritur talis aditio per actum positivum, ut per eam declaretur animus utendi hoc Statuto ex relatis *per Altograd. cons.* 82. *n.* 25. *lib.* 1. cum aliis, de quibus infra.

Dicta verò declaratique non accedente, unde propterea intret inspectio transmissionis, Advertebam quod licet Moderni pro consueto stylo, unum casum cum altero confundendo, materiam involvere videantur, atta-
16 men tres casus distinguendi veniunt, cum quorum distinctione, congrua congruis applicando, bene conciliantur ea, quæ invicem pugnare videntur.

Primus enim casus est, ubi ex masculo, cui Statutum in successione adversùs fœminas prælationem concedit, superstit alter æque masculus, unde propterea vigeat eadem ratio exclusionis, atque verificetur utrumque extremum à quo, & ad quod ob eand m qualitatem æque militantem in transmittente, ac in transmissarios & tunc concors videtur opinio pro transmissione.

Alter casus est, ubi ex masculo supersunt etiam hæredes sanguinis, sed diversæ qualitatis, quia nempe filiæ, vel neptes fœminæ, & tunc intrat major difficultas ob varietatem opinionum quarum una tribuitur *Cyno*, & altera *Salyceto* juxta casum disputatum *apud Franch. decis.* 32. ubi modernus additionator *de Luca*, plura colligit super utriusque opinionis sectatoribus, magisque forte recepta videtur opinio pro transmissione, dum urget ratio sanguinis, ac suitatis ex iis, quæ in terminis fortioribus successionis feudalis habentur *sub titulo de feud. disc.* 13. Verum de hoc formiter agere non oportuit, cum non versaremur in casu, ideoque desuper nullum judicium efformari potuit.

Tertius demum est casus, ubi masculus decedat superstite hærede, qui extraneus sit ei, de cujus successione agitur, & tunc licet non desint tenentes partes transmissarij, ex deductis *apud Surd. dec.* 138 *& Grat. in addit. ad dec* 253. Attamen magis communis, ac rationabilis videtur contraria opinio ex relatis *per Altogr. d. cons.* 82. *num.* 16. *& seq. lib.* 1. *Bottiglier. de success. theor.* 2. *num.* 44 *& seq. Ciroch. contr.* 42 *n.* 26. *cum seq.* atque sentire visa est *Rota apud Cavaler. decis.* 504 *num.* 10. *& in dicta Urbinaten. coram Bichio* inter suas *decis.* 320. *in fine*; Istaque opinio videtur omnino probabilior, neglecta præsertim *dicta decis.* 138. *Surdi*, quæ in ejus casu ob aliquas circunstantias à probabilitate aliena non videtur, dum commodum transmissionis redundabat ad favorem agnatorum, ideoque verificabatur Statuti ratio, sive implebatur ejus finis, sed ista circunstantia cessante, nulla suppetere videtur congrua ratio cui hæc opinio innitatur, ideoque dicebam quod decisio est bona, sed malà est ratio per Extensorem assignata.

Quare major difficultas residere videbatur in tertia portione, quæ ad limites juris communis masculo debeatur ex persona propria; Circa quam advertebam quod quidquid sit de terminis generalibus transmissionis, quando ista sit unica, à primo scilicet transmittente in primum transmissarium, super quo multa ha-
17 bentur deducta *in d. decis.* 320 *Bichij*, quæ viderer in materia magistralis; Inhærendo commendabili Curiæ stylo, immorandi strictè super puncto præcisæ controversiæ, quatenus scilicet primus hæres non agnita successione, eam transmittat in ejus filium, qui deinde infans, seu aliàs decedat, unde intret quæstio secundæ transmissionis ad ejus matrem, quæ morienti, de cujus successione agitur, extranea est, superstite avo paterno juxta materiam text. *in dicta l. si infanti.*

Et tunc licet *Apont. consil.* 19. cum cujus auctoritate simpliciter non examinata materia, neque habita notitia contrariæ decisionis, pertransit *Marta de successión. part.* 1. *quæst* 24. *artic.* 4. *num.* 2. *cum seq. & decis.* 21. teneat pro matre; Attamen in eodem individuo casu, in quo scripsit *Aponte*, in oppositum magisque nervosè scripsit *Fab. de Anna cons.* 1. qui *consil.* 2. testatur ita fuisse decisum; Ideoque rectè intrat propositio *Franch. decis.* 260. *num.* 5. quod ubi allegantur Consilia, oportet videre decisiones; Atque quidquid sit de puncto juris in abstracto, & in ratione disputativa, ista videtur longe æquior, juxta Tribunalia procedere consueverunt contra transmissionem, contra quam etiam decisum fuit *apud Tuesanr. decis* 88. *& per Rotam in d. dec.* 320. *Bichij*, quoniam ubi cessat motivum æquitatis, nullatenus hæc aspera opinio pro transmissione recipienda est, utpote fundata in quodam irrationabili leguleico rigore, ut late prosequitur *Altograd. cons.* 81. *&* 82. *lib.* 1. & conferunt deducta *per Altogr. jun controvers.* 13. *numer. penult.* quoniam esset dare fictionem fictionis cum repugnantia æquitatis; Licet enim fallax dignoscatur fundamentum deductum ex *dicta l. si infanti*, cui pluries innituntur, Attamen Aliud est ut filius familias habeat hæredem, atque in ejus hæreditate attendatur ordo successorius; Aliud verò an intret hæc transmissio, ubi æquitas repugnet.

Et quamvis urgere videretur decisio *Rotæ in Hortana successionis* 5 *Novembris* 1601. *coram Pamphilio*, in qua pro transmissione ad favorem matris contra patrem responsum fuit, & quæ decisio majorem in hoc proposito difficultatem inferebat; Attamen ea particularem habebat circunstantiam, ob quam probabilis dici potest, quod scilicet de culpa redargui poterat pater tanquam legitimus administrator filij, quod fraudulenter hæreditatis aditionem non fecerit, ut facere tenebatur; Id autem in præsenti dici non poterat, dum Jo. Andreas filius per plures annos ætate major, uxoratus, ac Juris utriusque Doctor supervixerat, & quamvis non in formali statu patris familias, in ejus tamen figura

Clarius autem combinando dictam statutariam dispositionem, ob quam dicebam omnino de plano intra- 18
re ac recipiendam esse opinionem, de qua *Fab. de Ann. d. cons.* 1. *&* 2. cum aliis allegatis cum ita constaret quod causa matris non esset ita favorabilis, ut est, attenta sola juris communis dispositione, in cujus terminis hinc inde allegati loquuntur, quodque propterea Statutum, ad hunc effectum nimium considerabile, ac operativum esset, Ideoque licet de stricto juris rigore fallaciam contineret dictum argumentum duplicis transmissionis nimium ponderatum *apud Fab. de Ann. d. cons.* 1. quod scilicet ita esset dare transmissionem transmissionis, dum data etiam non agnitione Joannis Andreæ filii, per istius mortem nepos effectus est primus; Attamen æquitas, ac statutaria dispositio hunc rigorem omnino suffocare debent, ac propterea probabilis visa est resolutio.

Verum in meo sensu ea in totum debuisset esse talis ad formam Statuti, quoniam, ut supra, omnino improbabilis videtur intellectus illi datus.

† Decisiones enunciatæ sunt impressæ *par.* 14. *recent. decis.* 46. 121. 551. *&* 438. *& decis.* 35. *par.* 16. Ultra quas postmodum prodierunt aliæ *sub diebus* 30. *Maij &* 12. *Decemb.* 1672. *coram Albergato, &* 20. *Aprilis* 1676. *atque* 10. *Maij* 1677. *coram Gulat.* harum ultima præcipue favore matris.

De transmissione hæreditatis non agnitæ habentur aliqua *disc.* 43. Et quoad extensionem hujusmodi Statutorum habetur *disc.* 51.

VITERBIEN. HÆREDITATIS
Pro CARDINALI GUALTERIO
Cum LAURENTIO CHISIO.

Casus decisus per Rotam ut infra, postea concordatus.

De Statuto Viterbii excludente fœminas propter masculos, & cognatos propter agnatos, an procedat solum data gradus æqualitate, & an istæ admittantur ficta ratione repræsentationis; vel subingressionis; Et de casu mixto faciente cessare Statutum, ob existentiam personæ non exclusæ.

Et incidenter de alio Statuto Viterbien. prohibente mulieri disponere extra filios.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Renunciatio paternis, & maternis non capit fraterna.*
4 *De reciproca non attendenda de linea ad lineam.*
5 *De Statuto ut pater non possit disponere extra filios.*
6 *De motivis excludentibus Statutum exclusivum.*
7 *Quomodo debeant se gerere Advocati.*
8 *De linea masculina, cui data sit prælatio quomodo attendi debeat, & qui dicantur de eadem linea.*
9 *Statutum exclusivum intelligitur data gradus æqualitate.*
10 *De repræsentatione, vel subingressione, an detur ad hunc effectum.*
11 *Expenditur decisio* in Romana successionis de Girona coram Robusterio, *& de unica, vel duplici fictione.*
12 *De eadem, & quare illa nunquam controversa fuerit.*
13 *Expenduntur auctoritates in ea deducta circa repræsentationem.*
14 *De eodem, & de differentia casuum.*
15 *De auctoritate Consulentium suspecta.*
16 *Nepos ex fratre primogenito excludit patruum in primogenituris, & feudis individuis.*
17 *Quid in successionibus dicidui.*
18 *De favorabili, vel odiosa intelligentia Statutorum.*
19 *De casu mixto, qui faciat cessare Statutum in totum.*
20 & 21 *De eodem.*
22 *Ponderatur ratio an persona omissa, quæ facit cessare Statutum, & inducit mixturam, sit etiam fœmina collateralis.*

DISCURSUS XVI.

1 Poggio Chisio ab intestato defuncto, superstitibus, Francisco, & Laurentio ex altero Laurentio germano fratre nepotibus, Victoria germana sorore, ac Hieronyma ex Ludovico altero fratre prædefuncto nepte; Contra Franciscum, & Laurentium possessores bonorum patrui, cum quo pro communi vivebant, judicium super successione instituit Hieronyma ex fratre neptis; Et introducta causa *in Rota coram Buccabella*
2 *sub die 27. Novembris* 1638. restricta disputatione ad bona extra territorium, ad favorem actricis prodiit resolutio, quæ habetur impressa *decis. 290. par 8. recen.* quæ reputatur magistralis super puncto, ut census circunscribantur loco fundi censiti, quoties ibi destinata etiam sit solutio, ac etiam de locis montium; Assumptaque postea disputatione quoad bona etiam intra territorium *coram Rojas* subrogato, pariter pro actrice responsum fuit *sub die 26. Aprilis 1641. ut ex dec. 291. eadem par. 8.* repetit inter illas *Rojas decis. 153.* neque respectu dictæ Hieronymæ, causa ulteriorem progressum habuit, quia forsan concordia ei finem dedit; Cumque ad causam admissa quoque fuisset Victoria soror, ejus favore quoque sub diebus *10. Junij 1639. & 29. Maij 1643.* prodierunt resolutiones, quæ habentur inter illas *Rojas decis. 66. & 206.* Postmodum vero causa diu siluit, usquequo Cardinalis Gualterius hæres institutus à Julio Gualterio Victoriæ prædefunctæ filio, causam reassumpsit *coram Taja* subrogato, datoque dubio super immissione ex interdicto quorum bonorum *sub die 2. Maij* 1664. affirmativa prodiit resolutio, quæ ansam dedit honestæ concordiæ litem terminari.

In hac igitur ultima disputatione, in qua solum scripsi pro Cardinali actore (cum de tempore præcedentium adhuc scholaris essem in Neapolitano gymnasio,) tres fuerunt puncti, quamvis non de omnibus agat decisio desuper edita; Primo nempe super dictæ Victoriæ renunciatione; secundo super detractionibus; inter quas potissima erat illa bonorum maternorum, ob fideicommissum ab ipsa ordinatum; Et tertio Statuti exclusivi fœminarum propter masculos, respectu bonorum existentium in territorio, cum in illis extra territorium Scribentes pro Reo darent manus victas.

Super primo puncto, satis modica fuit difficultas, ob hodie planam conclusionem, de qua in sua 3
materia *sub tit. de renunciat.* ut renunciatio facta bonis paternis, & maternis, non comprehendat fraterna, quamvis parentibus obvenientia, ob regulam attendendi causam immediatam, ut in ultima decisione.

De altero puncto detractionum, super quo decisio nimium se diffundit, habetur actum *sub tit. de legit. & detract. disc. 16.* Et quoad fideicommissum à matre or- 4
dinatum, illud evitabatur; Tum ex regula quod reciproca ordinata inter filios intelligenda est discretive in qualibet linea *juxta decis. 1013. Seraph.* & in sua materia *sub tit. de fideic.* Tum etiam ob alterũ ejusdem Civitatis Statutum, quod prohibet matri (excepta decima parte) disponere de bonis extra territorium, & de quo 5
Statuto agit *Castrens. cons. 427. lib. 1.* atque mentionem faciunt *Dec. in cap. Ecclesia de constitutionib. num. 252. & Zabarell. cons. 144* Ideoque inferebatur quod fideicommissum desuper ordinari non potuerit, ex iis, quæ occasione consimilis Statuti Urbevetani vel Consuetudinis Neapolitanæ, ac Bituntinæ habentur *sub tit. de dote disc. 103. cum seqq.*

Quo verò ad tertium punctum Statuti exclusivi fœminarum propter masculos, de tribus ex hac parte re- 6
plicabatur ad ejus dispositionem evitandam; Primò quod, cum Statutum excludat sorores propter fratres, vel alios de linea masculina, intelligendũ veniat de eadem linea, de qua non erat Laurentius reus conventus utpote de linea Laurentii ejus patris, & sic diversa ab altera, de qua erat Victoria de linea Francisci ejus patris, cum linea constituatur ex proprio stipite cujuslibet; Secũdò quod hujusmodi Statuta intelligẽda veniũt data gradus æqualitate, ideoque fœmina proximior in secundo gradu excludenda non est per masculũ remotiorem in tertio gradu existentem; Et tertiò quod cum superesset dicta Hieronyma neptis ex fratre prædefuncto, de qua Statutum nõ loquitur, ideoque exclusa non erat, ut jam firmatum fuerat *in dicta decis. 135. coram Rojas repetita dec. 291. par. 8. rec.* ejusdem Hieronymæ favore edita, & quæ de stylo Tribunalis erat præsupponenda, ita intraret casus mixtus, cujus ratione, Statutũ in totum cessaret, etiam respectu personæ exclusæ.

De primo, & secundo motivo agit decisio, non autem de tertio, quia fortè satisfacta Rota de duobus primis, non credidit necessarium agere de altero; De omnibus autem magis disputatum fuit inter ejusdem Cardinalis actoris Advocatos post editam decisionem in congressibus habitis, tam pro nova disputatione habenda super jã demandata decisionis revisione, quàm pro consilio, an expediret amplecti concordiam, cujus

cujus magna causa fuerunt excitatæ difficultates juxta nimium vere commendabilem Romanæ Curiæ professorum ingenuitatem peomovendi difficultates contra clientem, summoque studio procurandi Ijt um terminationes contra propria commoda; Quare dicta tria motiva singulariter expendendo.

Quatenus pertinet ad primum diversitatis lineæ quamvis illud firmatum esset ad favorem Hierony-
8 mæ nepris *in dicta decis.* 135. *Rojas num.* 21. cum qua favore Victoriæ quoque processum est in aliis decisionibus *coram eodem Rojas*, ex propositione quod ubi sit mentio lineæ, intelligitur de effectiva, non autem de contentiva, atque cum eodem sensu processum fuerit in ultima resolutione *coram T-sa* Nibilominus ego, (reflectendo ad veritatem,) non modicam desuper habebam difficultatem ex defectu applicationis dictæ propositionis, quæ vera est in suis casibus, in quibus loquuntur auctoritates ad id desuper inductæ nempe *Soccin.cons.* 31 *lib.* 3. *& Rota dec.* 417 *p.* 1. *rec.* quoniam *Soccin.* loquitur de patruo excludere volente defuncti germanam sororem, ideoque in ea diversitas recte verificabatur, cum lineæ patrui stipes non esset ille, qui erat stipes lineæ defuncti, ac sororis; ideoque diversitas linearum erat certa; Idemque in casu, de quo agitur *dicta dec.* 417. *p.* 1. *rec.* ubi de linea masculorum descendentium per fœminam quæ non facit lineam, sed dicitur finis lineæ, cum ista constituatur per patrem, non autem per matrem, ideoque dictæ auctoritates percutiunt casus diversos.

In casu autem de quo agitur, Laurentius senior pater Laurentij junioris Rei conventi, ac Poggius defunctus, ipsaque Victoria soror, ex cujus persona actor veniebat, omnes erant ex eadem linea effectiva Francisci communis patris, quæ per necesse attendenda est in Statuto disponente de successione fratris morientis absque propria prole, & consequenter Laurentius junior dicti Laurentij filius erat de eadem linea effectiva dicti Francisci communis stipitis, ideoque istud motivum apud me magnam habebat difficultatem.

Quo verò ad secundum, super gradus inæqualitate;
9 Scribentes pro reo convento non negabant regulam pluries *hoc eodem tit* & in aliis insinuatam, ut hujusmodi Statuta quoties non habeant amplitudinem verborum, vel rati nem aliquam unde limitatio resultet, intelligenda veniant d ita gradus æqualitate, non autem per masculos inæquales, ut præsertim advertitur *disc.* 5. Dicebam tamen quod cum ageretur de filio superstite ex fratre prædefuncto, iste occupabat locum patris ex beneficio repræsentationis, quæ de plano intrat favore nepotum ex fratre in successionibus inte-
10 status, cum difficultas versetur in successione fideicommissaria, vel ex eo pinguiori beneficio subingressionis, ob quod etiam in fideicommissaria successione remotior fit proximiori æqualis ex pluries deductis *sub tit. de fideic. præsertim disc.* 17. *&* 18. atque ita cessabat inæqualitatis objectum.

Ad id autem, probandum, ultra generalia, quæ locis proxime citatis, ac alibi pluries habentur super hac utraque repræsentationis, & subingressionis legali fictione; In specie hujusmodi Statutorum deducebam firmata *per Rotam in Romana successionis de Girona* 23. *Ianuarij* 1574 *coram Robusterio*, *& in Urbevetana hereditatis* 28. *Maij* 1599. *coram Litta*; Ideoque in dictis congressibus, qui occasione revisionis ut supra habiti fuerunt, principaliter examinatæ fuerunt istæ decisiones, quæ majorem timorem inferebant, ob stylum nimium deferendi decisionibus præsertim antiquis.

Posterior decisio *Urbevetana*, de facili evitabatur ex facto, dum præcipuum ejus fundamentum consistit in littera clara Statuti, per quod soror tam per fratres, quàm per fratrum filios excluditur, ideoque ad rem non faciebat, unde propterea difficultas restringebatur
11 ad alteram decisionem *in Romana de Girona coram Robusterio*, pro qua autem evitanda ponderabam, quod inter Statutum antiquum Urbis, de quo ipsa loquitur, & istud Viterbiense, aliqua possit assignari ratio differentiæ; Illud enim vocat fratres dispositive, istud autem loquitur conditionaliter; Istaque differentia notabilis esse videtur, quoniam in primo casu, una tantum fictio intrat repræsentationis vel subingressionis; In altero autem duplicem fictionem admittere oportet, contra juris regulas, Unam scilicet fingendo, ut masculi in conditione positi censeantur vocati; Et alteram, ut remotiores ex dicto repræsentationis vel subingressionis beneficio, efficiantur proximiores; Istud autem inconveniens duplicis fictionis in specie observat *Faber de error. pragm. decad.* 29. *error.* 1. cum quo pertransit *Robles de represent. lib.* 3. *cap.* 3 *num.* 20. *cum seqq. & num.* 30. ut in causæ decisione.

Præterea advertebam mirandum non esse, quod di-
cta decisio successivis temporibus impugnata non fuerit, neque de ea amplius actum sit, quamvis aliquo 12
æquivoco ut infra laboraret, dum paulo post illam editam prodierunt sub Gregorio XIII. Statuta nova, per quæ hujusmodi quæstio litteraliter tollitur, disponendo in fratrum filiis idem, quod Statutum antiquum de fratribus disponebat; Ubi etenim id non contigisset, non improbabiliter ea impugnari potuisset; Siquidem principaliter se fundat in doctrina *Bart. in l. liberorum ff. de verborum signif. n.* 12. ubi loquitur de nepote directo succedente in locum patris, atque ita primum lo-
cum occupante in successione avi, ad exclusionem filiæ, 13
& sic de repræsentatione in linea descensiva in quibus terminis loquuntur *Fulgos. cons.* 77. & cæteri sequentes *Bart.* in eadem decisione allegati; Atque in eodem sensu loquuntur *Faber. & Robles ubi supra*, procedentes cum eadem doctrina *Bart.* In eisdemque terminis disputat quæstionem. *Brun.* dictæ doctrinæ impugnator *de Statuto exclusivo art* 12. *num.* 202 *cum seq.* (licet paucos habeat sequaces,) Nemo autem ex allegatis in eadem decisione descendit ad istam distinctionem inter lineam descensivam, & collateralem, quam individualiter excitat *Brunus ubi supra num.* 206. quamvis illam omittendo, atque terminos quodammodo confundendo, pertranseat ad alteram quæstionem, an sub nomine fratrum veniant patrueles.

Et quamvis in eadem decisione allegentur *Aretin. cons.* 162. *Alex. cons.* 83. *lib.* 1. *& cons.* 36 *lib.* 6. *Dec. cons.* 484. *Soccin. cons.* 252. *lib.* 2. *Roland. cons.* 68. *lib.* 1. & alij, qui loquuntur in his terminis concursus ne-
potis, ex fratre prædefuncto cum patruo pro suc- 14
cessione defuncti fratris vel patrui respective, & sic in propriis terminis repræsentationis in linea collaterali; Attamen omnes percutiunt terminos diversos, nemo autem percutit illos præsentis quæstionis excepto *Gabr. cons.* 1. *l.* 2. scribendo in eadem causa in qua decisio prodiit; Siquidem *Alex. & Decius*, ac alij loquuntur in terminis quæstionis inter nepotem, & patruum de qua *Bald. cons.* 30. *lib* 1. ubi scilicet vocato per Statutum fratre vel proximiore, frater superstes, denegando beneficium repræsentationis, ac proximitatem fictam, prætendat succedere in totum privative ad nepotem ex altero fratre prædefuncto juxta *Baldi* sententiam, quam ipsi negant, & sic ad diversum effectum, quoniam, Aliud est admittere repræsentationem, ut remotior ejus beneficio admittatur ad æqualiter succedendum cum proximiore; Aliud verò ut ex eodem beneficio, remotior proximiorem excludat, in quibus terminis loquuntur *Aretin. dicto cons.* 562. *& Soccin. d. cons.* 252. *lib.* 2. scribentes pro nepote in duabus famosis successionibus feudalibus, in Regnis Siciliæ ultra, & citra; Verum de istis auctoritatibus dicebam nullam in proposito habendam esse rationem; Tunc quia ipsi succubuerunt atque contrarium pro patruo judicatum fuit, ut testantur *Milanen. decis.* 8. *num.* 224. *&* 269. *Rauden. cons.* 1. *nu.* 66. *& sequen. Ursin. de feud. par.* 2. *quæst.* 4. *art.* 1. *num.* 9.

dum

dum tunc magis recepta erat opinio ut representatio, quæ per Feudistas datur in linea directa, non procedat in collaterali, unde propterea rectè quoad istas aucto-
15 ritates intrat consideratio *Franch decis. 60. num. 5.* & canonixata *per Rotam in Lauden. Census 23. Iunij 1666. coram Taja in fine*, quod quando allegantur Consilia, oportet videre decisiones super eis editas; Tum etiam quia ibi agitur de successione feudorum juris Francorum, quæ sunt individua & non conveniunt nisi uni personæ cum ordine primogenituræ, ita ut difficultas oritur ratione individuitatis, ob quam, atque ob peculiarem primogenituræ naturam, primum locum ob-
16 tinet linea non curato gradu; Atque ex hac ratione provenit apud modernos, ut magis communis opinio sit pro nepote ex fratre primogenito ex deductis per *Rovit. dec. 51. Vrsin. d. art. 1. per. tot.* plene & elaborate *Marcian. jun. disput. 1. cum sequen.* qui licet extra causæ necessitatem evagando, ingeniose conetur probare, ut etiam ex sola dispositione juris communis, beneficium representationis operativum, sit nedum quoad exclusionem nepotis insimul cum patruo, sed etiam quoad ejusdem patrui exclusionem, Nihilominus si bene ponderentur Novellæ Justiniani, ac auctoritates *Manik.* & aliorum per ipsum deductæ, contrarium videtur verius, quoniam cum hoc beneficium introductum sit ex quadam æquitate, ista semper exerceri debet sine alterius detrimento, cum alias iniquitatem potius contineret; Ideoque vera ratio dictæ opinionis consistere videtur in individuitate, ac in natura primogenituræ, in qua primum locum occupat linea ex iis, quæ deducta habentur *sub tit. de feud. disc. 23.* & latius *in decisione Siciliæ* ibidem registrata, *& sub tit. de fideicommiss. disc. 16.* & alibi.

Ubi verò agitur de materia dividua, tunc juridica,
17 ac rationabilis videtur *decis. 21. Capicij*, quæ indebite impugnatur *in dicta decis. de Girona*, cum eam à Sic. Consilio canonizatam esse etiam in temporibus, quibus hæc posterior opinio ad favorem nepotis retinebatur, observet in specie *Vrsin. dicta par. 2. quæst. 4. art. 5. & 6.* ubi multas ponderat differentias inter representationem in linea descensiva, & alteram in linea collaterali; Ac etiam quia magna differentia est inter representationem ad solum effectum includendi cumulative, & ad alterum effectum excludendi, ut observat etiam *Rota dec. 417. par. 5. rec.* ubi admittitur, ut etiam in Statutis intret prima species, quoties Statutum non esset ita conceptum, quod ex verbis vel aliis circumstantiis ejus ambigua dispositio diversam mereretur interpretationem, cum non minus in ambiguis statuentium dispositionibus, quàm in illis testantium vel contrahentium, conjecturata voluntas inquirenda sit.

Hæc super isto puncto discurrebam, deduci posse, loquendo more Advocati, cum probabili spe, quod admittendæ essent, stante opinione, cum qua communiter proceditur super stricta intelligentia hujusmodi Statutorum, utpote exorbitantium, Verùm quia in proprio
18 sensu, hæc Statuta potius favorabilia reputanda videntur, utpote ad antiquum jus Romanorum reversiva, nostrisque Italis moribus adaptata, ex iis, quæ habentur *in Perusina successionis disc. 1.* & in aliis, Hinc proinde magis placebat opinio Rotæ firmata in allegata *Romana de Girona*, ideoque tam ob affectionem erga propriam opinionem, quàm etiam ob auctoritatem dictæ decisionis, libenter consului concordiam; quodque suscipi non deberet futuræ disputationis alea, ut sequutum fuit.

Et quoad tertium motivum in decisione desuper edita non tactum, eo quia Rota satisfacta de motivis in prioribus decisionibus canonizatis, de illo non curavit; Quod scilicet cum superesset dicta Hieronyma fœmina ex masculo prædefuncto, de qua Statutum nullam habet mentionem, & quæ propterea tanquam in casu omisso, atque per Statutum non considerato, admissa fuit in allegatis *decisionibus 291. par. 8. rec. & 135. apud Rojas*, ita resultaret quod versaremur in casu mixto, ideoque ista mixtura personæ non exclusæ faceret in totum cessare Statutum, etiam respectu per-
sonæ exclusæ juxta *consil. Collegij Perusini inter cons. Angeli 210.* cum quo cæteri transeunt, ut omnium latius, & melius *Gabr. de success. conclus 4. num. 10. cum sequen. Marta de success. legal par. 1. quæst. 3. art. 2.* atque hanc opinionem tenuit *Rota, in Bonon. de Bernaldis apud Giovagn. cons. 1. lib. 1. dec. 59. par. 1. rec. & decis. 43. par. 7.* & habetur *in Nepesina seu Sutrina success. disc. 3.* 19

In discursu autem, qui super hoc motivo in congressibus habitus fuit, Collegæ non negabant veritatem conclusionis, sed dubitabant de effectu ob auctoritates *Ruini cons. 39. num. 2. lib. 3. Brun. in tract. extantibus masculis art. 6 num. 136.* & aliorum, de quibus plene *Giovagn. cons. x. num. 28 & sequen. & cons. 3. lib. 1.* quod scilicet ubi persona excludens est in pari gradu cum exclusa, & cum altera non exclusa, unde resultet mixtura, tunc vel exclusa non admittatur vel si admittatur, faciat partem ad favorem excludentis, Ponendo exemplum de fratre excludente sororem dotatam, quod si adsit etiam soror indotata, ista quidem succederet, sed non per hoc aperit locum sorori dotatæ, & exclusæ facienti partem ad favorem masculi; Et de quo etiam in terminis Consuetudinum Neapolis habetur *apud Rovit. cons. 18. & 19. lib 2. Apont. cons. 61. Capyc. Latr. decis. 61. Montan. controv. 1. Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 16. num. 9. & 10.*

Pro isto objecto evitando, (quatenus in prosequutione causæ, illud esset deductum;) Dicebam in con-
gressu, quod dupliciter responderi posset; Primò juxta 20
stylum simplicium pragmaticorum, quod allegatæ auctoritates non percuterent casum controversiæ, cum loquantur ubi persona excludens est in pari gradu cum exclusa, non descendentes ad casum ubi duo obstacula concurrant, unum mixturæ, & alterum inæqualitatis gradus, supplendum cum fictione representationis.

Et secundò neoterice, assumendo provinciam probandi, quod hæc *Ruin.* & sequacium opinio non videatur tuta, cum ipsi moveantur ex eo quod conclusio desumpta *ex dicto cons. Collegii Perusini* fundetur solum in ea ratione, quod eatenus persona exclusa non admittitur, quatenus excludens admittatur, itaut ista exclusa ab alia persona per Statutum omissa, cesset dicta ratio, quam ipsi unicam præsupponunt.

Istud autem præsuppositum detegitur fallax, cum non sit ista vera ratio conclusionis, sed potius altera,
quod Statutum loquens in casu simplici; non habeat 21
locum in mixto utpote omisso, in quo proinde, ipso Statuto de medio sublato, ac si non adesset, intrat indefinite dispositio juris communis, cum eadem sit ratio totius quoad totum, ac partis quoad partem, ut bene ratiocinatur *Rotæ. cons. 29. num. 6. & per tot. lib. 2. ex Ann. alleg. 117.* & aliis quos allegat, istaque est ratio, quam probavit *Rota in supra allegatis decisionibus 59. par. 1. & clarius dec. 43. p. 7. rec.* Ideoque cum causa disputanda esset in eodem Tribunali dicebam quod procedendum esset cum ratione per ipsum Tribunal canonizata, non autem cum subtilitatibus Consulentium, quorum, utpote ad pecuniam, vel affectionem scribentium, auctoritas semper est suspecta; Verùm defuit occasio id disputandi, atque maturius examinandi, ob subsequutam ut supra concordiam, quæ stantibus prædictis difficultatibus, ab omnibus concorditer consulta fuit.

Ponderabam quoque quod facilius hæc admitten-
da essent ob particulares facti circumstantias, quod 22
scilicet persona non exclusa, & à Statuto admissa, esset etiam fœmina, & remotior; Durum enim, atque ab humana ratione alienum esse videtur, ut soror excludi debeat à successione fratris, ad effectum ut ejus exclusio

impinguaret portionem alterius fœminæ remotioris ; Verum videbatur , quod in sensu supra allegatorum , hoc absurdum cessaret , quoniam dicta neptis non exclusa contenta esse debebat sua portione , soror vero exclusa faceret partem ad favorem excludentis.

Adhuc tamen non cessabat durities, quod soror primi gradus excluderetur per masculos remotiores in secundo gradu existentes , & quod fœmina remotioe succederet, unde posita istius remotioris admissione (in sensu etiam veritatis) credebam justas dictas resolutiones prò sorore ; Difficultas tamen mea erat contra utramque ut ex benigna in meo sensu, hujusmodi Statutorum interpretatione æqualiter excludi deberent, ex iis quæ super hoc puncto habentur *in dicta Nepesina disc.* 3. diversaque ratio est in matre, cujus causa in hoc est proximior , ac favorabilior.

FIRMANA SUCCESSIONIS

Pro MANARDIS

Cum PICCUCIIS.

Casus varie decisus per Rotam.

De Statuto Amandulæ excludente cognatos propter agnatos usque ad secundum gradum , an requirat , ut cognatorum mater sit dotata per eum , de cujus successione agitur ; Et de graduum computatione , an facienda sit de jure civili vel canonico.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *De punctis controversia.*
4 *Quid disponat hoc Statutum.*
5 *Quod debeat sufficere una dotatio.*
6 *Vt secunda pars Statuti esset independens à prima.*
7 *In testamentis non est immorandum in formula verborum, vel superficie scriptura, sed in substantia voluntatis.*
8 *Idem in Statutis , & de ratione.*
9 *De aliis Statuti interpretationibus.*
10 *Rubrica habet vim legis , vel deservit pro interpretatione.*
11 *Observantia nimium est deferendum pro interpretatione.*
12 *In computatione graduum attenditur dispositio juris civilis.*
13 *Quando secus , ut attendatur jus canonicum.*

DISCURSUS XVII.

1 CUm Mandricardus Manardus , scriptis hæredibus tribus filiis, unicæ filiæ dotem in certa summa reliquisset , atque fratres, dicta sorore nupta , & dotata, pro communi viverent, defunctoque uno eorum superstitibus Cæsare, & aliis filiis, isti convixerint cum patruis, eisque uno post alterum ab intestato absque prole defunctis, dicti nepotes possessionem antiquam pro communi continuantes , totum possederint pacifice continuato spatio annorum viginti circiter ; Postmodum Piccucij filij Mariæ Joannæ prædefunctæ Raphaeli ultimo defuncto, prætendentes ut ipsis ad formam juris communis intestata successio tanquam nepotibus ex sorore æque debita esset, ac nepotibus ex fratre, judicium immissionis in interdicto *quorum bonorum* instituerunt coram A. C. à quo prodiit reorum conventorum absolutoria ; Introductaque per appellationem
2 causa *in Rota coram Bevilaqua*, datoque dubio, an actoribus danda esset immissio *sub die* 14. *Martij* 1664. negative responsum fuit ; Repropolita verò causa 13. *Junij* 1668. recedendo à decisis, affirmativa prodiit resolutio, adversùs quam concessa nova audientia, pendet disputatio soliti dubij, an standum sit in primo, vel in secundo loco decisis.

Quamvis autem Rei conventi cum tribus motivis actores repellere curarent, de quibus omnibus disputatum fuit coram A.C. Primò nempe de renuntiatione ;
Secundò de fideicommisso à dicto Mandricardo ordi- 3
nato (ut supponebatur) omnia controversa bona absorbente; Et tertiò de Statuto loci cognatorum exclusivo propter agnatos; Attamen Rota suspensis duobus primis, iisque aliis disputationibus reservatis, de solo puncto intestatæ successionis, ac Statuti respective disputare voluit, de dicto autem alio puncto fideicommissi habetur *sub tit. de fideicom. disc.* 105.

In his autem disputationibus ; Cum Statutum duo capitula , unum post alterum contineret , quorum pri-
mum exlcudit fœminas propter masculos sub condi- 4
tione dotis , etiam in modica summa, de bonis ejus, de cujus successione agitur ; In altero autem subsequenti demandetur exclusio cognatorum propter agnatos usque ad secundum gradum; Hinc proinde unicus quæstionis punctus, super quo variavit , erat an ista posterior pars Statuti esset dependens, & consecutiva à præcedenti, ita ut intelligenda veniret eodem themate retento, quod scilicet fœmina, à qua cognati descendunt, dotata esset de bonis ejus, de cujus successione agitur, vel potius esset independens, adeout dicta dotatio repetita non censeatur.

Credebant actores evitare difficultatem cum solò facto , in quo supponebatur, quod fratres, ultra summam dictæ sorori à patre relictam , aliam de proprio dedissent pro dote , ideoque satisfactum esset Statuto , quod non exigit integram dotationem , sed aliquam partem etiam modicam; In hujus autem facti verificatione , certamen erat causæ Patronorum , cum de his Advocati non se ingerant.

Ubi verò dictum factum non assisteret ; Quatenus pertinet ad Advocatorum partes super dicti Statuti interpretatione , mihi pro reis conventis scribenti
(etiam in sensu veritatis) probabilioe videbatur prima 5
resolutio, quoniam, ut dictum est, Statutum duas haber partes , in quarum prima agitur de exclusione fœminarum propter masculos, & tunc cum Statutum exigat illarum dotationem saltim in parte , oportet illius formam implere, quatenus explicite id exigat; Secus autem ubi verba sint ambigua, adeo ut intret quæstio, an unica dotatio pro exclusione ab omnibus successionibus sufficiat , vel requiratur , ut sequatur de bonis , de quibus in specie est quæstio , & sic de qualibet successione , cum tunc , quidquid , distinguendo super verborum formulis , & an per alternativam , vel copulativam , habeatur in sæpius enunciaris *decis.* 390. & 429. *Merlini* ; & in aliis , pro meo sensu omnino verius videtur oppositum , ut unica dotatio sufficere debeat , ut advertitur *in Sutrina , & Nepesina disc.* 3. & in aliis , quoniam lex civilis in mulieribus , unicam semper considerat dotem in numero singulari ; Idemque comprobat communis usus , ac etiam naturalis discursus , ideoque dicta opinio nullam probabilitatem habere videtur , cum ita eisdem fœminis, quando in familia numerosa multarum successionum casus daretur, oporteret multas dotes constituere, ut alibi advertitur.

Verum quidquid sit de hoc , inane opus videbatur punctum disputare , quoniam ob prædecessum sororia , ac etiam ob non existentiam patrui , adeout juxta receptam opinionem *Azonis* , nepotes , exclusis
fratribus , vel sororibus , venirent in capita , non au- 6
tem intraret representatio , idcirco dictæ fœminæ persona extranea erat à quæstione, dum actores veniebant tamquam cognati ex persona propria in concursu agnatorum, & consequenter non agebatur de prima parte Statuti , in qua sit mentio de fœminis , quibus dos

dos congruit,ita ſeau eaigente pro conſervanda hone-
ſtate,ac pro publico bonu,ſed de ſecunda parte,in qua
generaliter , ac indefinite agitur de utroque agnato-
rum,& cognatorum genere compleaivo maſculorum ,
quibus terminus dotationis incongruit, ideoque omni-
no improbabilis videbatur poſterior intellectus in ſe-
cunda deciſione præſtitus , quod ſcilicet hæc ſecunda
pars Statuti eſſet dependens, & conſecutiva præceden-
tis, ac propterea intelligenda veniret eodem dotationis
thrmate , ſeu præſuppoſito retento , cum iſto ſecundo
caſu eſſet illa ratio, ob quam ſtatuta facientia fœminas
à ſucceſſione extraneas,illas de dote providere curant,
dum etiam lea antiqua,vel nova,quæ eamdem exclu-
ſionem demandabat,de dotatione ſollicita erat,ac etiam
quia inhumanum eſſet,ut fœminæ à ſucceſſione exclu-
derentur , eiſque non daretur proviſio.

Pro iſta verò interpretatione, uno , vel altero modo
facienda,plura per Scribentes hinc inde dicebantur, ac
in utraque deciſione,ponderantur , attenta verborum
7 formalitate, & an una pars ab altera diſtincta eſſet per
ſeparatam periodum, ſeu orationem necne;Et ad quem
effrctum conſiderabantur illæ frigiditates Juriſtarum ,
de quibus habetur pluries *ſub tit. de fideicomm.* ſuper
puncto, an & quando oratio adjecta prohibitioni alie-
nationis,vel excluſioni delinquentium, ſtet dependen-
ter,vel independenter,ſeu principaliter,vel famulative
ponderando , an adſit punctus , vel littera majuſcula
quæ unam orationem ab altera diſtinguat, cum ſimili-
bus conſiderationibus , quas pro meo ſenſu ſemper
pueriles cenſui , congruas Ludi magiſtris cum pueris
grammaticam addiſcentibus , quoniam in teſtamentis,
quæ ſcribuntur , vel per ipſoſmet teſtatores litterarum
ignaros . vel per Notarios , ſive alios eamdem imperi-
tiam habentes, ſive ad id non advertentes, inſiſtitur in
ſubſtantia diſpoſitionis, ut etiam litterati experiuntur,
quando ſcribunt negotia,ideoque prorſus improprium
eſt ex hujuſmodi formalitatibus, voluntatem, uno vel
altero modo regulare.

Fortius verò idem dicendum eſt in Statutis,quæ re-
8 troactis barbaris , ac indoctis ſæculis ordinata fuere ,
quando etiam in magnis Civitatibus , loquendi , ac
ſcribendi modus,ad modernam politiorem formam re-
dactus non erat,multo magis in hujuſmodi parvis op-
pidis , & locis , in quibus etiam hodiernis temporibus
ſtylus groſſolanus connaturalis videtur, ideoque pror-
ſus improprium eſt,cum hujuſmodi verborum formali-
tatibus , & grammaticorum rigoribus procedi debere ,
cum omnino verius procedendum ſit cum ſæpius inſi-
nuata propoſitione, ut neglecto verborum cortice, at-
tendi debeat ſubſtantia voluntatis , quæ ſtantibus plu-
ries inſinuatis Italiæ moribus,ea eſt , conſervandi bona
in agnatione , ac regulandi ſucceſſiones in ea forma
cum qua in hac regione regulabantur,priuſquam juris
noviſſimi inventio , ac uſus ſequeretur , præferendo
agnatos cognatis.

Ac etiam quia , dum in parte præcedenti excludun-
tur non ſolum fœminæ dotatæ , ſed etiam earum filij ,
9 iſta ſecunda pars omnino ſuperflua,ſeu fatua eſſet,cum
ſoli filij primi gradus fœminarum ſint illi , qui ve-
niunt ſub nomine cognatorum excludendorum intra
ſecundum gradum , ideoque non videbatur ad quid
oporteret repetere hanc ſecundam partem , niſi ut ea
eſſet omnino diſcreta à præcedenti, magiſque ampla ,
& compleaiva totius generis cognatorum, quam diſ-
cretionem clare comprobare videntur pleraque argu-
menta etiam ea ſenſu litterali deſumpta , & præſertim
ampliora verba denotantia etiam inteſtabilium ſucceſ-
ſionem ob illa verba *proprie,vel improprie* ; Potiſſime
verò attenta Rubrica dictam diſcretionem clare oſ-
tendente, dum profitetur de quatuor diverſis diſpone-
re,nempe de Teſtamentis,de Subſtitutionibus, de Suc-
ceſſionibus ab inteſtato , Et quod mulier dotata non
ſuccedat;Ergo diſcretus eſt caſus ſucceſſionis ab inte-
ſtato generalis, à caſu particulari excluſionis fœmina-

rum propter dotem ; Receptaque propoſitio eſt, quod
Rubrica ubi habet orationem perfectam, pro lege ha-
benda eſt , multu verò magis illa attendi debet pro le-
gis,ſeu nigri interpretatione, ex deductis *per Fenzon.* 10
ad Statut. Urbis 151. *num.* 8. & 9. *Rot. apud Gregor.*
deciſ. 5. *num.* 2. *apud Rojas deciſ.* 559. *num.* 14.& fre-
quenter.

Quia verò ubi agitur de materia interpretationis le-
gis , vel alterius diſpoſitionis ambiguæ, optima , om-
niumque melior interpres eſt obſervantia,in qua in ſe- 11
cunda deciſione magnum conſtituitur fundamentum;E
converſo autem agnati rei conventi acriter inſiſtebant,
quod iſta inconcuſſa eſſet in contrarium;Hinc proinde
eiſdem Reis conſului,ut curando quæſtionem dirimere
cum facto , cujus motiva ſemper meliora , & ſolidiora
ſunt;Quatenus hæc præſuppoſita juſtificatio ſequatur,
pro certo ſperandus videtur receſſus à ſecunda reſolu-
tione,cum ita obſervantia accedente, omnis difficultas
ceſſet.

In prima diſputatione Rotali,ac etiam coram A. C.
prætendebant Scribentes pro actoribus, quod data
etiam dictæ ſecundæ partis Statuti dependentia,adeout
motivum dotationis non intraret , adhuc tamen , non
erant in gradu , de quo Statutum loquitur nepote re- 12
ſtrictum ad ſecundum gradum , ea recepta regula , de
qua *ex Baldo in l.ſi avia. ad. de ſucceſſor edict. Mareſ-
cott lib.* 1. *var. cap.*8.*num.*23.*Hond.d.conſ.*4.*num.*3.*lib.*
1.*Grat.diſcept.*67.*num.*1. *Altogr.conſ.*47.*lib.*2.ut etiam
in terris Eccleſiæ in materia ſucceſſoria , graduum
computatio fieri debeat juxta ordinem juris civilis ,
cum ordo præſcriptus à jure canonico percutiat ſolum
materiam matrimonialem , Atque hoc poſito,reſulta-
bat quod attenta perſona defuncti , actores erant in
tertio gradu,ipſique contendentes tanquam conſobri-
ni inter ſe erant in quarto.

Verum iſtud motivum nullam penitus probabilita-
tem habebat ; Tum quia idem Statutum in alia parte
diſponit,quod ubi fit mentio graduum, intelligendum
veniat juxta ordinem juris canonici, ideoque verſaba-
mur in claris , & expreſſis , in quibus ceſſant omnes
quæſtiones,& argumenta ; Tum etiam quia receptum 13
eſt , ut etiam præſumpta , ſeu adminiculativa diverſæ
voluntatis ſtatuentium probatio in hoc propoſito ſuf-
ficiat ex doctrina *ejuſdem Bald.in l.fin.verſ.Sed ſi ſtatu-
tum C.de ſucceſſor.edict.* cum concordantibus *per Hon-
ded. d. conſ.*4.*num.*49.plene *Altogr.dicto conſ.*47.*lib.*2.
Iſtaque voluntas videbatur non ſolum adminiculativa,
ſed clara , quoniam juxta diſpoſitionem juris civilis ,
ſufficiebat dicere,quod fratres excludant ſorores, dum
intra iſtos reſtringuntur duo gradus de jure civili ,
ideoque non eſſet verificabilis alter caſus magis gene-
ricus concurſus cognatorum , & agnatorum niſi inter
conſobrinos, vel nepotes, & avunculos , & ſic attento
ordine , ſeu computatione juris canonici.

† DEciſiones habentur impreſſæ *par.*14.*dec.*157.& *par.* 15. *dec.* 273.

NUCERINA SUCCESSIONIS

Pro FRANCISCO MORONO

Cum N.

Caſus diſputatus coram Prælato Judice commiſſario, incertus eſt exitus.

De Statuto Gualdi vocante fratres , & fratrum fi-
lios ad ſucceſſionem fratris , excluſis fœminis ;
An attendenda veniat inter ipſos fratres diſtinctio
noitatis , vel duplicitatis vinculi ; Et an ſub ge-
nerica excluſione fœminarum , veniat etiam
mater.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *De Doctoribus tractantibus quaestionem hinc inde.*
3 *Ita sufficit eos indicare absque superfluo cumulo allegationum.*
4 *Quomodo ista quaestio decidi debeat, & num. 12.*
5 *De statuto Urbis vocante fratres per copulativam.*
6 *Secus ubi vocat per alternativam, quae denotat praelationem.*
7 *Concurrunt omnes ubi contemplata est agnatio.*
8 *De eodem concursu in fideicommissis.*
9 *Ubi latus maternum non est exclusum utrinque conjuncti praeferuntur.*
10 *De ratione, cui innititur opinio favorabilis consanguineis.*
11 *De historia legali in materia successionis.*
12 *De eodem, de quo num. 4. quomodo quaestio debeat decidi.*
13 *Declaratur conclusio, de qua num. 6. circa copulativam, vel alternativam.*
14 *Mater non venit sub generica exclusione foeminarum, sed indiget nota speciali.*
15 *De hoc Statuto particulari ejusque dispositione, & interpretatione.*
16 *De reduplicatione consuetudinis utrinque, an vincat unicam conjunctionem.*

DISCURSUS XVIII.

1 SEquuta morte ejus, qui fratres utrinque conjunctos, & consanguineos tantum habebat, stante Statuto Gualdi, seu alterius loci istius Nucerinae dioecesis ad intestatam fratris successionem vocante fratres, eorumque filios cum exclusione foeminarum; Hinc orta est controversia, an ex hac statutaria dispositione resultaret aequalis concursus fratrum consanguineorum, qui de jure sine dubio non intrat cum utrinque conjunctis, pro quibus in causa pendente coram Praelato in gradu appellationis ego semel scripsi, incertumque est quid in causa sequutum sit, forsan concordia ei finem dedit, dum amplius de illa actum non audivi, neque jurium alterius Partis communicatio sequuta est; Unde propterea judicium maturum desuper efformari non potuit.

In dicta igitur unica informatione desuper edita, duas efformabam inspectiones; Unam generalem, seu in abstracto, an ille ordo, qui per jus commune statutus est inter fratres utrinque, ac illos ex uno tantum latere, procedat etiam in hujusmodi Statutis, vel potius sola conjunctio ex eodem paterno latere sufficiat; Et alteram in concreto, quid scilicet in casu istius Statuti dicendum esset.

Quatenus pertinet ad primum, Quamvis DD. in hoc nimium certare videantur, atque per classes dividi,
2 adeout prae caeteris inter modernos, doctus, nimiumque elaboratus *Cyriac. controv.* 353. relatis *Mandell. cons.* 85. *Mart. cons.* 84. *Menoch. cons.* 187. *Surd. dec.* 239. & aliis quaestionem tractantibus pro opinione praeferente fratres utrinque ad normam juris communis, quadraginta duo Doctores colligat, quibus addi possunt deducta pro eadem opinione *per Michalor. de fratr. par:3. cap.* 14 *num.* 16. E converso autem, pro altera admittente aequalem concursum etiam consanguineorum, quam ipse in terminis Statuti Mantuani veriorem firmat, & juxta quam decisum testatur, referat majorem numerum quinquaginta octo Doctorum, pluraque deducat fundamenta praesertim *num.* 26. *& seqq.* reassumat legalem historiam in hac materia successoria insinuatam supra *in Perusina disc.* 1.

Attamen, loco omnium, dicta auctoritate *Cyriac.* insinuata, ut ita ostenderetur notitia agentium de mate-
3 ria, quodque nimium facile esset, transcriptoris partes gerendo, chartas allegationibus implere, (genio tamen ac stylo id nimium prohibentibus;) Advertebam, pro meo sensu erroneum videri, cum hujusmodi generalitatibus, vel cum arithmetico DD. numero, in ista quaestione procedere, atque cuicumque casui applicare auctoritates, uni, vel respective alteri opinioni assistentes, 4
cum verius videatur, istam esse pariter quaestionem facti, ac voluntatis potius, quàm juris, ad instar fere omnium quaestionum, quas in ultimis voluntatibus, & praesertim in materia fideicommissaria habemus, quodque propterea cum eadem methodo procedendum sit, desumendi scilicet decisionem ex singulorum Statutorum tenore, ac particularium casuum qualitate, seu circumstantiis, cum ita auctoritates, quae saltem pro notabili parte pugnantes videntur, potius diversae, quàm contrariae remaneant, cum congrua earum applicatione, super qua totus est punctus, bene reflectendo ad circumstantias, de quibus singuli agunt; Unde propterea *Cyriac. Surd.* & alij ut supra bene loquantur in terminis illius Statuti Mantuani, vel similis; non tamen generaliter cuicumque Statuto applicari debent, & è contra; Quare plures casus, ut decet, distinguendo.

Aut enim Statutum utranque fratrum speciem ex-
plicite distinguit, ut facit Statutum 146. Urbis, ac etiam 5
illud praesentis controversiae, & tunc subdistinguendum est; Aut eos copulat, unde propterea commodam aequalitatem inter eos denotat, ut facit Statutum Urbis, & tenenda sit opinio, quam substinent *Ciriac.* ubi supra & alij per eum relati, ut advertit *Rota decis.* 118. *post Fenzon. ad Stat.* ubi allegantur *Gabr. cons.* 6 *lib.* 1. & alij; Aut verò loquitur per alternativam, & tunc diversa opinio tenenda sit, cum alternativa denotet praelationem, seu ordinem per prius, & per posterius ut in his terminis *Ruin. cons.* 28 *num.* 4. *lib.* 3. Et generaliter de hac operatione alternativae habetur pluries *sub tit. de*
fideic. ac etiam *sub tit. de feud.* ad materiam Bullae Baronum *disc.* 89. & alibi. 6

Aut verò dictas species non distinguit, nullumque alium discretivum loquendi modum inter eos tenet, & tunc principaliter inspiciendum sit, an maternum latus extraneum à successione efficiatur necne, quia nempe habita explicita, vel implicita contemplatione agnatio-
nis, mater, ac alij per ejus latus attinentes, excludantur, 7
& pro concursu aequali consanguineorum cum utrinque conjunctis respondendum veniat; Ad instar eorum, quae in fideicommissis agnatitiis in hac eadem quaestio-
ne habentur in magistrali *decis.* 91. *Otthobon.* & in aliis 8
relatis *sub tit. de fideic. disc.* 20. Cum enim Statuta dicantur continere testamentum legis, hinc proinde merito haec materia, cum fideicommissaria regulanda videtur.

Aut verò maternum latus extraneum effectum non est, & tunc probabilior altera opinio videatur, quoniam
ut pluries advertitur *dicto tit. de fideic.* cognatorum in- 9
clusio seu mixtura, destruit agnationis contemplationem, & consequenter cessat potissima ratio, cui innititur opinio admittentium hunc aequalem concursum, neglecta vinculi inaequalitate, quod scilicet maternum latus tanquam extraneum seu impertinens
in consideratione non habetur, ac si non esset, ideo- 10
que istius vinculi praerogativa nullatenus remaneat considerabilis.

Historia verò legalis, quae *ex Valent. Foraster.* & aliis 11
in his terminis expenditur *per Ciriac. ubi supra.* & insinuatur *dicto disc.* 1. bene considerabilis est, pro Statuti interpretatione in casu dubio, ut scilicet facilius reversio fiat ad nostros Italos mores, atque ad illud jus, quo Romanum Imperium regebatur, dum erat in Italia, neglecto altero novissimo condito in Graecia, quod (nescitur quo spiritu) primi Interpretes, primique in hac facultate nostri parentes ita mordicus receperint; Sed ubi ista ratio cessat, non videtur subesse probabile fundamentum, ob quod à jure

receptò

recepto successionis ordine recedere teneamur, cum plerique ex tenentibus dictam opinionem pro concursu æquali, procedant, vel cum terminis feudalibus, vel cum illis fideicommissi agnatitii, ita præsupponendo extraneum, ac impertinens latus maternum, prout in utraque feudali, & fideicommissaria successione extraneum remanet.

Et in summa, in procedendo cum pluries insinuata regula in hujusmodi quæstionibus voluntatis necessa-
12 ria, quod principaliter immorandum sit in substantia verisimilis voluntatis, inspiciendus veniat finis, seu effectus à Statuto volitus, quoniam si ille est (ut frequentius esse solet,) juxta nostros mores pro conservatione bonorum in agnatione seu familia, ita sufficiat impleri hunc finem, qui æque habetur in consanguineis tantum, ac in utrinque conjunctis, secus autem è converso; Adeo ut ista voluntate assistente, pro meo judicio, negligenda veniat dicta distinctio inter copulativam, & alternativam; Ea etenim considerabilis
13 videtur in ambiguo, secus autem ubi de contraria expressa, vel conjecturali voluntate probabiliter constat, quoniam ex pluries deductis *sub dicto tit. de fideic.* ac etiam *sub tit. de credito disc.* 55. & alibi frequenter, copulativæ tribuitur virtus alternativæ, & è converso, alternativa vim copulativæ habet, firma semper remanente dicta propositione attendendi potius substantiam voluntatis, quam corticem seu figuram verborum.

His autem ita generaliter prænotatis, atque descendendo ad alteram inspectionem super applicatione
14 in concreto; Dicebam probabilius videri, ut servari deberet ordo juris communis ad favorem fratrum utrinque conjunctorum, dum nullibi legebatur exclusa mater, quæ sub generica exclusione fœminarum, ex magis communi, & recepta opinione non venit, ut p o e indigens nota speciali, ex iis, quæ post *Bald. cons.* 197. *lib.* 4. *&* alios habentur relata *per Menoch. lib.* 4. *præsumpt.* 39. *nu.* 2. *& cons.* 197. *nu.* 4. *&* 958. *num.* 2. *Mart. de success. par.* 2. *q.* 3. *art.* 10. *num.* 7. *&* 10. *cum seqq. Molphes. ad consuet. par.* 4. *quæst.* 44. *num.* 1. *cum seqq.* & conferunt, quæ habentur *in Sutrina, seu Nepesina disc.* 3. de matre existente in medio, ut cessare faciat statutariam dispositionem.

Clarius verò attento ipsius Statuti tenore, dum specialem mentionem facit de matre, quam certis ibi expressis casibus excludit, ideoque facilius intrat dicta conclusio, quod ea sub generali fœminarum exclusio-
15 ne non veniat; Ac etiam quia Statutum loquitur de fœminis ejusdem cippi, de quo sine dubio mater dici non potest; Et quod magis, discretive agendo de fratribus utrinque conjunctis, propter istos, explicite mater excluditur à successione reservata sola legitima, in concursu autem consanguineorum relinquitur sub silentio, atque inter eosdem fratres adhibetur alternativa, quæ his aliis circumstantiis accedentibus, bene considerabilis remanet, pro consueta operatione prædicta, inducendi inter alternatos ordinem per prius, & per posterius, ideoque probabilius videbatur, ut in hac facti specie, juxta ordinem juris communis; pro fratribus utrinque respondendum esset.

De notabili autem casu in Italia nimium raro, in Lusitania verò, aliisque regionibus, in quibus magis in
16 usu est matrimonia contrahere cum conjunctis, frequentiori an scilicet conjunctio utrinque reduplicata, vincat unicam, agit in specie *Sousa decis.* 1.

ANCONITANA

Seu BERGOMEN. SUCCESSIONIS

Pro CÆCILIA JOANELLA.

Responsum pro veritate.

De Statuto Bergomi excludente sorores ob agnatos; Et an civilitas, vel subjectio Statuti retineatur per eos, qui decedunt extra patriam, seu territorium, à qua diu absentes fuerunt; Et an mobilia, & nomina debitorum existentia extra territorium, sequantur personam defuncti, necne ad hunc effectum comprehensionis sub Statuto.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Statutis Bergomi, & Brixiæ.*
3 *Sufficit subjectio bonorum, & personæ excludentis, non curata subjectione personæ exclusæ.*
4 *Per absentiam occasionalem non admittitur civilitas naturalis, neque contrahitur domiciliaria.*
5 *Potest haberi duplex civilitas, & an attendatur subjectio morientis.*
6 *Quod Statutum non operatur in bonis extra territorium.*
7 *Referuntur agentes de quæstione an mobilia, jura, & nomina debitorum circumscribantur loco, & quomodo.*
8 *Distinguuntur species bonorum ad effectum hujus quæstionis.*
9 *Universitas mercimonii reputatur jure stabilium, ut circumscribatur loco, & de ratione.*
10 *Ratione negotiationis videnda sunt in loco, in quo gesta est.*
11 *Quæ bona mobilia circumscribantur loco, & quæ non.*
12 *Quid de pecunia numerata.*
13 *Et quid de juribus, & actionibus*
14 *De nominibus debitorum.*
15 *Quod ista sit quæstio facti, & quomodo decidenda.*
16 *An sub confiscatione veniant bona extra territorium.*
17 *Quomodo decidi debeat quæstio de qua num 7. & 15*

DISCURSUS XIX.

CUm Silvester Joanellus Bergomensis, qui diuturno spatio annorum 40. circiter vixerat in Civitate Anconæ, mercaturam exercendo, atque testa- 1
mentum condiderat, in quo in quadam ejusdem Civitatis Ecclesia sepulturam elegerat, obiisset in Civitate Recanaten. occasione nundinarum, ab intestato (ob testamenti caducationem per hæredis in eo scripti prædecessum,) superstitibus Cæcilia germana sorore, & duobus consobrinis, in Civitate autem Bergomi adsit Statutum, seu Pragmatica excludens ab intestata successione fratris sororem ob agnatos intra quintum 2
gradum, præterquam in tertia parte, quæ illi præservatur, juxta consimile Statutum Brixiæ de quo loquitur *Fulgos. cons.* 84. Hinc proinde, inter sororem, & patrueles, orta controversia, super ea pro veritate consultus fuit.

Cumque testator, tam in patria (de qua erant contendentes) quàm in dicta civitate Anconæ, aliisque pluribus locis, bona possideret, præsertim verò quamplura sparsa in variis locis nomina debitorum ex causa mercimonii quod exercebat; Hinc proinde Respondendo distinguebam causam in plures inspectiones, juxta dictorum bonorum qualitatem; Primò nempe quoad bona stabilia existentia in territorio Bergomen. in quo dictum Statutum viget; Secundò quoad bona stabilia vel æquipollentia, ut sunt census, & loca montium existentia in dicta civitate Anconæ, vel in Urbe, & alibi; Et tertiò circa merces, & bona mobilia, ac etiam nomina debitorum.

Quatenus pertinet ad primam; Respondi favore agnatorum contra sororem, cum ita de plano utraque subjectio verificaretur, dum tam defunctus, quàm omnes de successione contendentes, ac etiam bona 3
subjacebant Statuto; Et nihilominus advertebam ut

sufficeret quod concurreret civilitas agnatorum excludere volentium, ac subjectio bonorum, quamvis deficeret civilitas fœminæ excludendæ quoniam ubi fœminarum exemptio non provenit ratione ecclesiasticæ qualitatis, unde intrent difficultates de quibus supra *in Bononien. disc.* 5. non curatur an ipsæ sint Statuto subditæ, necne, dum sufficit subjectio masculorum excludentium, in quorum gratiam, ac favorem principaliter Statutum prodiit, quamvis fœminæ, vel aliæ personæ exclusæ sint forenses, ut reprobata contraria sententia, quam tenent *Calderin. cons.* 54. *de testam. & Ancharan. consil.* 157. *num.* 4. & alii, Sequendo alteram magis communem, cujus sequaces plene referunt *Thesaur. lib.* 2. *quæst.* 4. *& Surd. cons.* 343. & in locis proxime citandis firmavit pluries *Rota*, & præsertim bene *decis.* 58x. *num.* 11. *cum seqq. par.* 5. *rec. & decis.* 364. *nu.* 9. *& seq. ead. par.* 5. *Add. ad Gregor. decis.* 255. *lit. B. in fin.* & fuit dictum *in Senogallien. successionis* 28. *Junii* 1669. *coram Albergato* edita in casu de quo *hoc eod. tit. disc.* 23. ex ea congrua ratione quod potestas adest ratione bonorum ac adest favor familiarum subditarum, & quia si excluduntur fœminæ de loco magis aliæ minus dilectæ.

Neque dubitandum erat de subjectione, seu civilitate defuncti, cum pariter esset de territorio Statuti ratione originariæ civilitatis, quam semper retinuerat, ibi possidendo plura bona, & supportando publica onera, non obstante diuturna absentia ab ipsa cum animo, & credulitate decedendi extra patriam, & in loco, in quo diu vixerat, ut electio sepulturæ in testamento contenta, aliæque dispositiones denotabant, quoniam cum dicta mora fuisset occasionalis
4 ex causa mercaturæ, ob quam ista industria natio Bergomensis per Italiam, aliasque partes, nimium sparsa vivere solet, idcirco id non tollit naturalem, veramque civilitatem, nedum respectu eorum, qui nati in patria ab ea discedendo, ex ista vel altera occasione, alibi vitam ducant, sed etiam respectu filiorum, qui extra patriam originariam nascantur, ex iis, quæ habentur, *sub tit. de Regalibus in alia Anconitana disc.* 104. ac etiam pluries *sub tit. de præeminentiis* ubi de hac materia civilitatis; Quinimo etiamsi defunctus verum domicilium in dicta civitate Anconæ contraxisset, unde propterea illius civis factus esset, quoniam non implicat retentio duarum civilitatum, qua-
5 rum una sit ratione originis, & altera ratione domicilii ex deductis *dicto tit. de Regal. disc.* 104. cum tamen posita subjectione concurrentium, & bonorum, de non subjectione defuncti ratio haberi non soleat, nisi pro ejus voluntate regulanda juxta ea, quæ habentur *in Tudertina disc.* 6. Unde propterea istorum bonorum respectu nulla cadere videbatur probabilis ratio dubitandi.

Quo vero ad bona stabilia, vel æquipollentia, ut sunt census, & loca montium existentia in dicta civi-
6 tate Anconæ, ac in Urbe, aliisque Status Ecclesiastici partibus; Pro sorore respondi non quia in puncto juris ego ita sentirem, cum probabilius mihi videatur, ut universa successio ex persona defuncti, & ex capite hæreditatis pariformiter pro omnibus bonis regulanda sit juxta motivata *in Januen. disc.* 4. Sed cum controversia tractanda esset coram Gubernatore Anconæ, & successive per appellationem in Curia, manifeste improdens consilium esset cum dicta diversa opinione procedere, dum nimium est alia opinio *eodem disc.* 4. insinuata super copulativo concursu utriusque subjectionis personarum, & bonorum, adeo ut ubi ego (quamvis diversum habeam sensum) in Urbe, vel Statu Ecclesiastico judicare deberem, ita quoque judicarem.

Difficultas igitur restringebatur ad bona mobilia,
7 & nomina debitorum, an scilicet circumscriberentur loco, vel potius sequerentur personam defuncti, unde propterea caderent sub Statuto; In hoc autem, ut patet ex deductis *per Tiraquell. de primog. quæst.* 48. & 49. *Franch dec.* 93. *ubi adden. Rovit. pragm.* 1. *de jurib & exact. fiscal. n.* 74. *& seqq. Michalor. de Fratr. p* 3. *c.* 7. *Bell. jun. de jure accre. c.* 10. *q.* 2. *ex n.* 115. *Merlin. de legit. l.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 8. *num* 95. *& seqq. Buratt. dec.* 474. cum aliis apud eos, videtur quod DD. in varias abierint sententias, unde propterea reputatur involuta quæstio, ob magnam opinionum varietatem; Hinc proinde ut planius procedi posset, hanc inspectionem subdistinguebam in plures bonorum & jurium species; Primò nempe in ipsam tabernam seu fundacum mercium cum ejus annexis, & dependentibus, sub quibus veniunt nomina debitorum
ex causa mercium minutatim venditarum, habita fide 8
de pretio, ut vulgo dicitur ad credentiam, sive ex causa pecuniarum anticipate solutarum pro mercium vendendarum pretio; Secundò in alia nomina debitorum stantia de per se independenter à fundaco, Tertiò jura & actiones; Quartò mobilia domi retenta; Et quintò circa pecunias, quæ domi vel in bancis vel depositis publicis, aut privatis retinerentur.

Quoad fundacum, seu mercimonium cum annexis ut supra, dixi probabilius videri, ut circumscriberetur loco, & consequenter non caderet sub Statuto;
Tum ex hujus Anconitanæ Civitatis usu reputandi 9
hujusmodi negotia inter stabilia occasione æstimi, seu collectarum; Tum etiam quia ut pluries alibi advertitur, præsertim *sub tit. de usur. disc.* 15. & 16. hujusmodi mercimonia constituunt universitatem, quæ jure stabilium fructiferorum reputari solet etiam ad effectum fructuum recompensativorum juxta terminos textus *in l. curabit C. de act. empti*; Ac etiam
quia pro eodem negotio retinentur libri, qui pro jure, 10
& intercesse plurium ita contractantium, non possunt, nec debent à loco removeri, adeo ut id prohiberi possit, ibique videndæ sint rationes, ex iis, quæ habentur *sub tit. de jurisdict. & foro compet. disc.* 73. Et consequenter situatio seu circumscriptio loci videtur certa, secum trahens exigentias, quæ reputantur partes, ac membra ipsius universitatis, ut advertitur præsertim *sub tit. de empt. & vendit. disc.* 34. unde si in aliis quamvis remotis partibus adessent merces destinatæ pro hoc negotio, istius loci censerentur; Tum ratione universitatis, seu corporis universalis ad se trahentis omnia membra; Tum etiam ratione destinationis, quæ in hac materia totum facit, ut habetur *sub tit. de legatis disc.* 7.

Quo vero ad bona mobilia independentia à præfato mercimonio, cujus pars, vel membra dici non
possent; Subdistinguebam inter illa, quæ de sui na- 11
tura destinata sunt, ut in eo loco permaneant, & quæ non sequuntur personam domini, & possessoris, ut sunt mobilia lapidea, ænea, lignea, ac etiam mobilia grossa, lanæ, lini, vel serici, tanquam supellectilia domus, in qua ita fixe habitetur, ut tunc pariter pro circumscriptione loci respondendum sit; Potissime verò in hac facti specie, quod tam attentis præfata diuturna habitatione, quàm electione sepulturæ, aliisque dispositionibus, excludebatur animus discedendi, potiusque includebatur animus diversus continuandi habitationem in loco, ibique decedendi; Secus autem in altera specie mobilium, quæ personam potius sequuntur ut sunt, gemmæ, aurum, argentum, & similia.

Quo vero ad pecuniam numeratam pariter distin-
guebam; Aut est jure peculii, seu præsidii, ut in lo- 12
co certo perpetuo maneat; Vel sit destinata in emptionem stabilium, vel censuum; Sive sit membrum mercimonii, & tunc circumscribatur loco; Aut est usualis, & sequatur personam juxta distinctionem, quæ habetur *eodem tit. de legatis* præsertim *discurs.* 5. & 6. in quæstione, an, & quando sub legato mobilium veniat, necne pecunia numerata, quæ domi, vel in bancis retineatur.

Circa

Circa jura, & actiones, dierbam videndum eſſe,
13 ad quod competant; Si enim ad bona ſtabilia, iſtorum jure cenſentur, ideoque ſi ad feudalia, feudorum jore cenſenda veniunt, ut io ſua materia *ſub tit. de feud.* & eſt concluſio plana.

Demum quoàd nomina drbitorum, in quibus major
14 opinionum diſcrepantia dignoſci videtur; Advertebam, quod licet magis communis opinio videatur, ut attendi debeat locus contracti debiti, ac deſtinatæ ſolutionis, vel ſaltim iſte ſecundus; Attamen, cum frequentius adjici ſoleant pacta, ut debitores ubique deſuper conveniri videant, quod implicitum eſt ſub formula obligationis cameralis, ob quam receptum eſt, ut electio fori competat, quodque etiam de jore localitas præciſe non attendatur, ubi creditor offerat deducere id, quod intereſt, ex deductis *ſub tit. de credito diſcurſ.* 91. ſive quod mora incurſa per debitorem hunc effectum operetur; Hinc proinde his circunſtantiis accedentibus, probabilius mihi videbatue, ut certi loci circumſcriptio non intraret, ſed quod perſonam creditoris potius ſequi deberent, ut pote animo potius, quàm corpore, ſeu localiter poſſeſſa.

Conſiderabam præterea, ut iſta quæſtio, in qua DD. adeo diſcordant, atque pro conſueto mihi exoſo
15 ſtylo aliquas ponderant formalitates, ex legum diſpoſitione, ſive inductione, vel antiquorum traditionibus deſumptas, potius facti, & voluntatis, quam juris decidenda ſit cum regulis, vel diſtinctionibus inſinuatis *dicto diſc. 5. & 6. de legatis* occaſione agendi, an & quando pecunia, vaſa aurea, & argentea, gemmæ, merces, & ſimilia veniant ſoli legato mobilium; Sive juxta eas ponderationes quæ habentur *in Romana confiſcationis ſub tit. de Regal. in ſupplemento*, vel
16 *ſub tit. de judiciis*, occaſione agendi de materia confiſcationis, quæ in uno territorio, vel Principatu ſequatue, an capiat bona, & jura in alio territorio, vel Principatu exiſtentia.

Si enim caſualiter, (ita exigente negotiatione; vel alia occaſione) habeat quis in diverſis locis pecunias
17 in bancis, vel penes campſores ad uſum, vel merces, aliaque mobilia, ſeu etiam nomina debitorum in dies exigenda, abſque certo fine, vel particulari deſtinatione; Et tunc probabilius iſta ſequi debeant perſonam potius, quàm locum, quidquid noſtri varient, cum revera hæc perſonæ cohærere videantur; Secus autem ubi, ſtudioſe, ac appenſate, ad certum finem, ſeu effectum, pecuniæ deponantur in bancis aliarum Civitatum, vel Peincipatuum; ibique ſtudeatur habere etiam aurum, argentûm, gemmas, & alia mobilia prætioſa, necnon, ut pecunia non remaneat omnino otioſa, quod ibi ea traficetur ſuper cambiis, vel alias ad aliquod honeſtum, ſive inhoneſtum lucrum detur, animo ibi habendi quoddam ſeparatum peculium pro præſidio in caſu infortuniorum, quæ in propria patria, vel in loro domicilii contingere poſſent, ut conſideratur in dicta confiſcationis materia; Cum enim animus, vel deſtinatio in his totum faciat; Hinc proinde circumſcribuntur eo lòco, in quo poſſeſſor eſſe voluit, ut ibi exiſtant; Ideoque erroneum ſemper cenſui procedere cum generalitatibus, ſed quod ſit quæſtio facti, ac propterea in ſingulis caſibus pro eorum circunſtantiis, & facti qualitate, ut ſupra decidenda.

ROMANA

Seu SPOLETANA SUCCESSIONIS

Pro PAULO MORICONO

Cum ALPINIA, ſeu FRANCISCA.

Reſponſum pro veritate.

De civilitate, quæ requiritur in perſona excludente, ad effectum ut Statutum excluſivum ei ſuffragari valeat, quando adeſſe dicatur, necne; & in ſpecie Statuti Urbis excludentis matrem, & ſororem, propter fratres.

SUMMARIUM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Ad effectum Statuti requiritur civilitas excludentis.*
3 *Qualis debeat eſſe civilitas.*
4 *De acquiſitione civilitatis domiciliariæ.*
5 *Poſſunt haberi duæ civilitates.*
6 *Mora occaſionalis non inducit domicilium.*
7 *Aliud eſt acquirere civilitatem, aliud verò acquiſitum amittere.*
8 *De eodem.*
9 *Quando facilius, vel difficilius intret retentio duarum civilitatum.*
10 *De alio caſu ſuper eadem concluſione, de qua num. 5. & 8.*

DISCURSUS XX.

SVper inteſtata ſucceſſione Fabii Moriconi de Monte Leone Spoletanæ diœceſis indubitati domiciliarii Urbis, ubi totus, vel major ejus aſſis conſiſtebat; 1
orta eſt controverſia extrajudicialis inter Paulum germanum fratrem, & Alpiniam matrem, ſive Franciſcam iſtius interim defunctæ filiam, & hæredem; Prætendente etenim Paulo ad normam Statuti Urbis 146. ſibi, excluſa matre, & ſororibus, ſucceſſionem debitam eſſe; Replicabatur quod Statutum non intrabat ex defectu ſubjectionis, quæ copulative requiritur tam bonorum, quàm perſonæ excludentis, licet non adeſſet illa perſonæ excluſæ, ut pluries in aliis advertitur præſertim *in Januen. diſc.* 4. ex eo quod 2
dictus Paulus origine eſſet pariter de dicto oppido Montis Leonis, quodque licet diuturnum incolatum in Urbe habuiſſet ſpatio annorum viginti circiter, ac etiam ex privilegio, Populi Romani civilitate poliretur, Attamen eam, ſive ex privilegio, ſive ex domicilio quæſitam amiſerat, dum per plures annos antequam iſtius ſucceſſionis caſus contingeret, uxore ducta in patria, ibi vivebat, & conſequenter quod civilitas ficta, ſeu accidentalis Urbis non ſuffragaretur ad hunc effectum, pro quo neceſſaria eſt civilitas effectiva, cum domicilio vero, & perſonali, vel ſaltim interpretativo, retinendo domum apertam, & familiam, ac etiam ſupportando onera publica more aliorum civium, & ſubditorum ex deductis *per Barboſ. de Epiſcopo alleg. 4. Giurba obſerv. 75. & 76.* 3
cum concordantibus *per Rotam apud Rojas deciſ. 332. & 333. deciſ. 292. num. 8. par. 6. recen.*

Super hoc autem, ex parte dicti Pauli, vel ejus interim defuncti hæredum pro veritate conſultus, pro eo, probabilius reſpondendum eſſe cenſui, duas Reſponſi conſtituendo partes; Primò ſcilicet ſuper requiſito veræ domiciliariæ civilitatis, quam admittebam ad hunc effectum neceſſariam eſſe; Et ſecundò, an ea poſita, ſeu quæſita, per dictum diſceſſum ceſſaſſet, ſeu amiſſa eſſet.

Quatenus pertinet ad primum; Civilitatis probatio videbatur plana, non ſolum ob initium certum reſultans ex dicto privilegio, per quod ita declaratus fuit animus, cujus declaratione accedente, ceſſat quæſtio, in qua D. Doctores adeo ſe involvere videntur, 4
tam ſuper requiſito temporis decennalis, quam ſuper aliis ſignis, vel argumentis in propoſito ponderari ſolitis, cum hæc procedant in ambiguo, non autem in claris, ex iis, quæ habentur deducta *ſub titul. de præeminen. diſc. 36. & ſeq.* ubi habetur actum de iſta materia civilitatis; Sed etiam accedebant, longæva habitatio per duplicatum decennium, aliæque probationes, ea præſertim, quod in quodam Urbis Collegio, in quo ex fundatione nonniſi cives Romani ad-

mitti

mitti possunt, ipse admissus fuerat, pluriumque annorum spatio vixerat; Ideoque dubitandi ratio solum cadebat, an eadem jam contracta, & quæsita civilitas, amissa fuisset per dictum discessum.

In hoc autem dicebam, quod nisi efficacia hujus-
5 modi desertionis argumenta in facto concurrerent,
verius pro non desertione respondendum erat, ex vera, & recepta conclusione, de qua *apud Burats. & adden decis.* 811. & pluries *dicto tit. de præeminen.* ubi est sedes hujus materiæ, civilitates duæ etiam veræ, una scilicet originis, & altera domicilii, sunt invicem compatibiles, recteque potest eadem persona esse duorum locorum civis, tam ad effectum onerum, quàm etiam honorum, ac privilegiorum, aliorumque proficuorum effectuum; Idque præsertim in exteris Romanam Curiam sequentibus, quotidiana praxis docet, quoniam curant civilitate Romana donari, etiam cum effectiva adeptione publicorum officiorum, & munerum Civitatis, & tamen retinent alteram propriæ patriæ; Quamvis etenim, ut pluries in eadem propria sede advertitur, mora in Urbe occasionalis ra-
6 tione Curialitatis quamvis per longissimum tempus,
civilitatem non inducat juxta notissimas decisiones *in Firmana codicillorum coram Otthobono decis.* 89. *nu.* 9. *&* 145. *num.* 31. *& decis.* 312. *num.* 17. *par.* 9. *recen.* cum aliis in dicta sua sede, attamen id procedit in dubio, secus autem contraria probatione accedente.

Posita verò civilitate jam legitime contracta, & quæsita; Dicebam non obstare moram alicujus temporis extra Urbem in patria originaria, ducendo ibi uxorem, atque acquirendo aliqua bona, quo-
7 niam hujusmodi, ac similia argumenta ponderan-
tur per DD. beneque conferunt ad effectum probandi incolatum, atque ita acquirendi fictam, seu artificialem civilitatem domiciliariam, non autem ut exinde inferri posset ad desertionem civilitatis jam contractæ, præsertim ubi hujusmodi actus sint potius connaturales, novum, ac diversum animum non redolentes u.pote gesti in patria originaria, cujus civilitas recte compatibilis est cum domiciliaria, utramque eodem tempore retinendo, juxta casum præcisum, de quo habetur actum *in Britinorien. dicto tit. de præeminen. disc.* 37. ubi de originario Florentino, qui domiciliariam civilitatem in Statu Ecclesiastico bene contraxerat, deindeque occasione Senatoriæ dignitatis in patriam reversus fuerat; Quamvis n. in eo casu aliqua haberetur difficultas, unde propterea ad omnem bonum finem obtenta fuit Apostolica dispensatio; Attamen id provenit ex rigore Constitutionum Apostolicarum cum verbis nimium effrænatis requirentibus verum, ac effectivum domicilium, atque excludentibus quamcumque fictam civilitatem, secus autem ad alios effectus, in quibus ista particularis ratio non urgeat.

Et consequenter, (ut mox allegato discursu advertitur,) Aliud est ponderare hujusmodi adminicula ad effectum acquirendi novum domicilium; Aliud vero
8 ad effectum inducendi illius desertionem, atque civi-
litatis jam contractæ amissionem; Potissime verò dum in facto supponatur quod idem Paulus singulis annis ad Urbem accedere solitus erat, ibique morari per aliquod tempus, atque domum apertam retinere, ut de facto in eadem vivendo cum uxore, & filiis obiit.

Facilius autem dicta præsumptio retentionis, seu non desertionis domicilii Urbis admittenda venit, cum sit mere favorabilis, ac privilegiativa nullum præse-
9 ferens onus, cui subjaceant cives, non autem foren-
ses, ut contingit in parvis Civitatibus, & locis, in quibus solvuntur collectæ, aliisque civica onera supportantur, quo casu facilius intrat præsumptio desertionis ratione inverisimilitudinis, quod quis duplicia onera civica in duobus locis velit supportare.

Hinc proinde, in plerisque consimilibus controversiis, & præsertim in una *Faventina* pro Augustino Majolo cum Theresia etiam Majola, in qua occasione cujusdam renunciationis, cujus mentio habetur in sua
materia *sub tit. de Renunciat disc.*14. incidenter actum 10
fuit de Statuto Faventino excludente sorores propter agnatos, an scilicet Dominicus patruus, qui neptem, ac respective sororem excludere volebat, esset, necne civis Faventinus, ad effectum, ut ei Statutum suffragari possit; Cum objiceretur, quod dicti Majoli origine Mediolanenses, occasione mercaturæ effecti essent cives Faventini ex civilitate eorum patri donata per Civitatem, sub expressa conditione domicilii, ideoque suffragari non posset, stante domicilii desertione, aliud habendo in Civitate Ravennæ; Replicabam de eisdem, de quibus supra, quod scilicet incolatus in dicta Civitate Ravennæ esset accidentalis, seu occasionalis ratione mercaturæ, ac etiam ob dictam civilitatis duplicitatem recte compatibilem, præsertim, dum in filiis ejus, qui hanc civilitatem ex privilegio obtinuerat, ea erat potius naturalis, seu originaria, quam accidentalis, & acquisita.

PARMEN. HÆREDITATIS

Pro CATHARINA SPANA cum N.

Responsum pro veritate.

De Statuto Parmensi excludente fœminas propter masculos, sub conditione dotis, qua non data, vel non oblata, fœminæ ad successionem reintegrentur; An dotatio, seu oblatio fieri possit per masculorum creditores, vel hæredes extraneos.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Statuto continuante possessionem defuncti in hæredem.*
3 *An Statutum reintegrans fœminam intra certum tempus non dotatam, exigat interpellationem, & moram.*
4 *Non sunt adhibenda diligentia non profutura.*
5 *Jus excludendi fœminas à successione non transmittitur ad extraneos.*
6 *Quod negatur hæredibus, multo magis creditoribus.*
7 *Quando jus statutaria exclusionis transmittatur.*
8 *Quando dicatur pœna, vel conditio.*
9 *An creditoribus competat purgatio moræ, ne debitor incurrat pœnam, & privetur bonis.*

DISCURSUS XXI.

Retenta eadem facti serie enunciata *sub tit. de hæ-* 1
rede, & hæredit. disc. 26. occasione agendi de Statuto continuativo possessionis defuncti in hæredem; Disponente Statuto Parmen. exclusivo fœminarum propter masculos, ut fœminis dos dari, vel offerri debeat infra sex menses à die interpellationis, sin minus ad successionem reintegrentur; Cum in hac facti specie Cæsar, antequam Catharina soror nubilis efficeretur, plura contraxisset debita, ob quæ bona hæreditaria patris distincta fuerunt, ipseque à sorore interpellatus, respondisset non habere modum dandi, vel offerendi dotem ex carentia bonorum, ideoque elapso termino, ad formam Statuti, fœmina prætenderet se ad successionem reintegratam esse, atque tanquam cohæres vindicare vellet à tertiis possessoribus bona pro sua virili, ac etiam juvari beneficio alterius Statuti continuativi in possessorio; Rei conventi, qui bona emerant, ac etiam eis adhærentes creditores tanquam necessarii defensores, ac principales interessati prætendebant ipsos admittendos esse ad moræ purgationem mediante congruæ dotis oblatione; Quare introducta desuper causa, (ut credo,) in Consilio

Parmen.

Parmen. duo erant puncti, Unus ordinis circa beneficium Statuti continuativi possessionis; Et alter in
2 meritis negotii principalis, atque de primo habetur *dicto disc. 26. de harede, & hered.*

Quatenus igitur pertinet ad alterum punctum negotii principalis, an scilicet f. ctus esset locus reintegrationi fœminæ t n quam per restitutionem sustati; vel juri communi uo non impleram in termino conditionem, sub qua Statutum eam excludere voluit, & non alias; Nam opportebat assumere quæstionem,
3 de qua supra *in Perusina de Benintasa disc. 2.* an s. terminus a Statuto præfinitus curreret ipso jure, adeo ut dies interpellet pro homine, & sufficiat ad inducendam moram, vel potius necessaria sit formalis interpellatio judicialis, quoniam quæstio cessabat ex facto tripliciter; Primò quia Statutum (ut supponebatur) expresse demandat interpellationem; Secundò quia illa jam sequuta erat in forma judicii, ac set. ser. Et tertio quia non oportet spectare fictionem, ubi habetur veritas, dum masculus interpellatur ad dandam, vel offerendam dotem, declaraverunt neutrum implere posse ex carentia bonorum, ideoque intrabat recepta propositio pluries insinnata sub diversis materiis, & de qua cæteris relatis habetur *apud Bich. decis. 484. num. 1.* quod non oportet adhibere,
4 vel expectare illas diligentias quas jam certo constat esse inanes, & non profuturas.

Hinc proinde, unicus disputationis punctus erat, an masculi excludentis creditores, sub quorum nomine veniebant etiam emptores, ac possessores bonorum; Vel quia successerint in jura creditorum cum prætio dimissorum; Vel quia essent evictionis creditores, moram nomine debitoris purgare possent, atque dotem congruam ad formam Statuti dare, vel offerre etiam post lapsum termini.

In hoc autem, scribendo pro fœmina, atque substinendo negativam; Quamvis occasio non dederit
5 tractantes, qui ad hos præcisos terminos descendant; Attamen arguendo à fortiori juxta legale argumentum deductum *ab Authen. multo magis, &c.* Dicebam planam videri dictam negativam, dum ex firmatis *apud Ruinum cons. 74. lib. 2.* istud jus personale non transmittitur ad hæredem extraneum, in quo cesset Statuti ratio, seu finis, vel effectus ab eo contemplatus, ut etiam in proposito transmissionis hujus prælativæ successionis statuariæ non admittendæ, quando in transmissario non concurrat eadem qualitas vel ratio, quæ in transmittente, vel saltim ratio sanguinis, habetur supra *in Fanen. disc. 15.* quoniam, ut ibi advertitur, hæc est facultas in animo latens, quæ ab alio explicari non potest, dum masculus potest nolle hoc beneficio uti, atque fœminam ad coæqualem successionem admittere.

Multo igitur magis ubi id, quod negatur hæredi, negandum est creditori, qui longe minus jus in hujusmodi bonorum, ac jurium acquirendorum agnitio-
6 ne habet, quoniam fideicommissum vel legatum purificatum, ac delatum, quamvis non agnitum, transmittitur ad hæredes; Prout etiam transmittitur jus petendi legitimam vel ejus supplementum; Atque in plerisque casibus ratione sanguinis vel anni ad deliberandum, sive ex capite restitutionis in integrum, est transmissibile jus hæreditarium, & tamen hæc denegantur creditoribus, quibus jus non datur nisi ad bona jam effecta de dominio debitoris, qui potest in eorum præjudicium non agnoscere ex iis, quæ ad materiam *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditor.* habentur pluries *sub. tit. de credit.* præsertim *disc. 137.*

Quamvis autem, quando hoc Responsum dedi, ex præmissis conclusionibus, ac rationibus in jure veris, hæc deducerem, etiam cum aliquo sensu veritatis super qua tamen in hujusmodi controversiis seu causis
7 extra Curiam ad instantiam unius ex partibus absque formali disputationis trutina non de facili maturum judicium efformari potest;) Attamen ex aliquo intervallo, ad hæc reflectendo, aliqua exorta fuit difficultas considerabilis; Præmissa, siquidem recte procederent quando masculus nec verbis, nec factis ejus animum declarasset, adeo ut ambiguum remaneret, an voluisset sororem ad æqualem successionem admittere, atque non uti beneficio Statuti juxta casum de quo *in dicta Fanen. disc. 15.* Secus autem in hac facti specie, dum successionem masculus in totum agnoverat, distrahendo omnia bona, etiam pro virili fœminæ, unde propterea, ex hoc actu, qui in ista portione geri non poterit citra jus & nomen hæredis, resultavit aditio juxta terminos textus *in l. gerit. & l. pro harede ff. de acquirend. hæred.* de quibus pluries in sua materia *sub tit. de hared.* Et consequenter, data acquisitione non intrant amplius termini dicti textus *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditorum* cum in jam quæsitis debitoribus præjudicare non possit, ex deductis in locis citatis *sub tit. de credito*, adeout ista reintegratio, quæ fœminæ conceditur, redolere videretur potius speciem pœnæ, & caducitatis juris jam quæsiti propter moram in non adimplendo, & consequenter ut intraret conclusio *de qua sub tit. de emphyt.* ut creditor admittatur ad moræ purgationem.

Et quamvis, ut advertit in specie *Ruin. dicto cons. 74. lib. 2.* & habetur in hac eadem causa *disc. 26. sub tit. de harede*, vere ac proprie ista non dicatur formalis seu pœnalis, qualis dicitur illa, quæ consistat 8
in amissione rei propriæ, sed potius detectio non implementi conditionis potius suspensivæ, quàm resolutivæ cum retrotractione ad suum initium; ut etiam plene comprobat *Camerat. respons. 5. & seqq. lib. 1.* occasione agendi de eodem Statuto continuativo, atque advertitur *sub tit. de testam. disc. 73.* ubi de distinctione conditionis suspensivæ & resolutivæ, ac etiam *sub tit. de Matrim. disc. 14.* ad materiam *cons. 116. Oldradi*, & an contravenlo causet impedimentum juris quærendi, vel amissionem juris quæsiti, quasi quod ista sit conditio suspensiva, quæ in substantia insit ab initio ac se opponat principio acquisitionis, quamvis ex intervallo ejus purificatio detegatur, dum non est facere de novo sed detegere; Attamen inspecta veritate naturali, ac de facto, ista dicitur fictio, vel subtilitas legalis, operativa quidem ad effectum ut excludatur illa rejectio, quæ in iis, quæ sunt formaliter pœnalia, de jure intrat, non autem impedit quin vere dicatur tolli id, quod jam obtineatur juxta deducta *in Venusina coram Corcino decis. 493. p. 4. rec. tom. 2.* cum aliis, de quibus *dicto disc. 79. de test. & sub dicto tit. de matrim. disc. 14.*

Hinc propterea, purgatio moræ admittendo videtur, quando æquitas suadeat, quoniam aliud est agere de substinendo validitatem dispositionis, & ne 9
tanquam formaliter pœnalis improba dici valeat, atque pro non scripta habenda sit; Aliud verò agere ad effectum impediendi amissionem lucri jam quæsiti, atque privationem illorum bonorum, quæ naturaliter, & de facto acquisita, & possessa fuerunt, præsertim favore contendentium ex causa onerosa, adeo ut congruere videantur ea, quæ favore creditorum habentur *in Farfen. sub tit. de emphyt. disc. 8.* cum similibus; Defuit tamen occasio hucusque hunc punctum præcisum disputare, ideoque maturum judicium desuper efformari non potuit, incertusque est hujus causæ exitus, dum post unicum responsum, de illa amplius actum non audivi, quod in causis, quæ extra Curiam disputantur, ut plurimum contingit.

BONONIEN.

BONONIEN. SUCCESSIONIS DE MARASCOTTIS

Pro CORRADINO, ET NICOLAO

Cum CATHARINA DE PAZIIS.

Responsum.

De Statuto Bononiæ excludente matrem etiam à legitima propter fratres, an locum habeat ubi defunctus, condito testamento instituat fratrem, cui substituat extraneum qui succedat adhuc viva matre.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Quod statutum tollat legitimam parentum vel filiorum in totum.*
3 *Referuntur agentes de hoc Statuto in specie.*
4 *Statutum cessat in casu testamenti.*
5 *Declaratur quando id procedat.*
6 *De intelligentia Statutorum eorumque extensione.*
7 *Non sufficit existentia personæ excludentis, nisi ea succedat.*
8 *De congrua interpretatione hujus Statuti Bononiæ.*
9 *Declaratur conclusio de qua num. 7.*
10 *De regula* cessante causa, &c. *quando procedat.*
11 *Quod fideicommissarius habeatur etiam ad effectum Statuti tanquam primus hæres.*
12 *An fideicommissarius succedat testatori vel gravato, distinguitur.*
13 *Quando statutum non suffragetur extraneo substituto.*

DISCURSUS XXII.

ALexander Maria de Marescottis, scripta hærede
1 usufructuaria matre, hæredem instituit Clemen-
tem Mariam fratrem, cui sine liberis decedenti, sub-
stituit Corradinum, & Nicolaum agnatos; Cumque
factus esset substitutionis casus, adhuc superstite ma-
tre, ista prætensionem excitavit, ea postmodum de-
functa prosequutam per Catharinam filiam, super le-
gitima sibi de jure debita, ex triplici fundamento;
Primò quod Statutum Bononiæ *Rubric. de success. ab
intestat. §. ipsi quidem fratres*, exclusivum matris pro-
pter fratres, non possit tollere legitimam de jure na-
turæ debitam; Secundò quod, cum loquatur de suc-
cessione ab intestato, locum non habeat condito te-
stamento, Et tertiò quod in omnem eventum, defecto
fratre, tanquam ex cessante ratione Statuti, in con-
cursu remotorum transversalium, ad legitimam rein-
tegrari deberet.

Quare desuper ex parte substitutorum consultus,
pro ipsis probabilius de jure respondendum esse censui;
Siquidem statutaria dispositio super exclusione ma-
tris, etiam à legitima, est litteralis; Et quamvis ali-
qui crediderint Statutis hanc potestatem denegari, ex
eo quod legitima sit de jure naturæ; Attamen in foro,
id inter fabulas reponi meretur, etiam circa legiti-
mam filiorum, quorum aliquod majus jus esse vide-
2 tur, dum quoad eos, concors est DD. sensus, ut ea
sit de jure naturæ; Multo magis quoad illam paren-
tum, in quibus id est sub quæstione, ut patet ex de-
ductis in sua materia *sub tit. de legit. & detract. disc. 10.*
& in specie istius statuti agunt *Grat. cons. 21. lib. 1.
Bero cons. 133. in fine & cons. 177. num. 1. lib. 2. Rot.
Bonon. dec. 11. & Rot. Romana decis. 272. num. 10.
3 par. 5. rec.* Multo verò magis, dum istud Statutum
neque tollit legitimam in totum, sed ejus loco subro-
gat usum fructum, ideoque ita satisfacit illi juri na-
turæ, quod improprie à DD. in hoc proposito pon-
deratur, cum circa quotam, vel modum, extra om-
ne dubium sit, ut totum pendeat à mero jure positivo;
Ideoque primum fundamentum vere levissimum, nul-
laque ponderatione dignum erat.

Minus subsistere dixi alterum, ut Statutum proce-
dat ab intestato, ideoque cesset condito testamento,
& super qua propositione, juxta consuetam ineptiam,
allegationibus columnæ implebantur per aliquos ex
parte matris consultos, quoniam conclusio est vera,
sed fallacia clara est in applicatione; Ut enim alibi
hoc eodem tit. advertitur, & in specie hujus Statuti 4
*in dicta decisione 11. Bonon. & dicta dec. 272. n. 11.
par. 5. rec.* id procedit, quando testator, recedendo à
statutaria dispositione, facit suam, & successibilem
illam personam, quam Statutum extraneam, ac in suc-
cessibilem fecerat, ita recedendo à statutaria disposi-
tione; Secus autem ubi, cum illa se conformet, quo-
niam tunc ea facilius procedit.

Ut enim pluries in aliis habetur, hujusmodi Statuta
continere dicuntur fictum, seu præsumptum testa-
mentum ejus, qui testari noluit, vel non potuit, quasi 5
quod ita ejus successionem regulari voluerit; Cum-
que sine dubio, ne dum in legali, sed etiam naturali
sensu, ac ratione, major sit virtus, ac operatio expres-
si, & veri, quam taciti, & præsumpti; Hinc proinde
prorsus fabulosum esse dicebam hoc motivum funda-
tum in ea (pro meo sensu) inepta propositione, quæ
per ora pragmaticorum volitare solet, ut hujusmodi
Statuta intelligi debeant in verbis quodque tantum 6
disponant, quantum sonent, neque admittenda sit ex-
tensio ab identitate, vel majoritate rationis, sed solum
attendenda veniant in iis, quæ oculis corporeis legi
possunt, ut præsertim patet ex adductis *in Fanen. disc.
15.* ac in decisionibus in ea causa editis.

Alicujus autem considerationis videbatur tertium 7
motivum cessantis rationis Statuti, stante conclu-
sione de qua in aliis *hoc eodem titulo* præsertim *in
Sutrina disc. 3. & dicto tit. de Legitim.* pluries præ-
sertim *disc. 4.* ut non sufficiat existentia personæ ex-
cludentis de facto, nisi exclusionis effectus ad ejus
commodum cedat, non autem alterius extranei, vel
remotioris à Statuto non contemplati, (quidquid in
contrarium teneant plures locis supracitatis relatis,)
quoniam spectanda est ratio Statuti, seu finis, vel ef-
fectus ab eo consideratus; Unde propterea *Monterent.
ad hoc statut. Bonon. eodem tit. §. filiabus litt. A. verb.* 8
universa, bene observat, quod si moriens pro parte
instituat personam excludentem à Statuto contem-
platam, & pro parte extraneum, in hac rata fœ-
mina exclusa, cui de jure debita sit legitima, istius
supplementum petet; Atque hi Scribentes pro ma-
tre addebant vulgarem regulam eum eodem inepto
stylo copiosissime exornatam, quod cessante causa,
cessare debet effectus.

Verùm pariter dixi fallaciam consistere in applica-
tione conclusionis in suo casu veræ, male autem appli-
catæ; Procedit enim quando persona excludens non 9
vult, vel non potest successionem obtinere, adeout
Statuti ratio, vel finis non impleatur; Tunc etenim
admittebam verum esse ut illud non intret; Secus au-
tem ubi persona à Statuto prædilecta, successionem ob-
tinuit, quam deinde amisit per mortem naturalem,
vel civilem, ob quam eam amplius retinere non
poterat, quoniam tunc successionis effectus jam im-
pletus, seu consumatus est; Et consequenter ubi
agatur de Statuto simpliciter excludente absque illa
reintegratione, de qua *in dicta Perusina disc. 2.* duæ 10
intrant in proposito receptæ propositiones; Prima
scilicet quod semel exclusus, perpetuo remanet ex-
closus, ab eo tamen casu successionis, in quo exclu-
sio sequuta est; Et secunda, quod dicta regula *ces-
sante causa, &c.* non procedit quando effectus est jam
consumatus, juxta theoricam *Bart. in l. fin. sub
num. 2.*

num. 2. ff. ad Tertullian. cum concordantibus collectis *per Merlin. de legit. lib. 3. tit. 1. q. 3. n. 1. & seqq. & q. 23. n. 2.* & passim.

Et quamvis in contrarium ponderaretur conclusio, de qua *dec. 582. par. 5. n. 26.* ut fideicommissarius re-
11 puteiur verus, ac primus hæres morientis, ac si ab initio scriptus esset; attamen pariter fallacia consistebat in applicatione, juxta adeo frequens, & quotidianum vitium pragmaticorum immorandi in sola littera doctrinarum; Dicta enim conclusio est vera, sed procedit in casu opposito, quando scilicet moriens hæredem scribat ipsam personam exclusam, cui substituat excludentem, adversùs quam facto casu restitutionis detractionem prætendere non poterit sub prætextu quod recessum fuerit ab ordine Statuti, quoniam si poterat directè, & ab initio in totum excludere eam, quem primo honoravit, ac vocare substitutum, manifestæ ingratitudinis species esset, id objicere, ideoque prætensio irrationabilis remaneret, quod nil commune habet cum casu controversiæ.

Licet enim substitutus, primo testatori, non autem gravato succedere dicatur, atque ex illius, non autem
12 istius judicio successionem obtinere; Attamen non exinde inferri posse dicebam ad effectum de quo agebatur, quoniam si defunctus pure instituisset fratrem, qui deinde moriens, alterum sibi placitum scripsisset, vel ab intestato de jure communi, vel statutario habuisset, nihil adversùs eum persona jam exclusa prætendere posset; Igitur multo minus adversùs illum successorem, quem prudenter moriens destinavit, inhærendo eidem rationi per Statutum consideratæ, dum ut pluries advertitur *sub tit. de fideic.* & alibi præsertim *sub tit. de feud.* ad materiam Bullæ Baronum, fideicommissarius, ex quodam ordine necessario inducto per testatorem, succedere dicitur gravato, cujus proximitas attendenda est, dicitur autem primi, non autem secundi hæres, ad effectum onerum, & ne teneatur servare facturn gravati.

Tunc autem advertebam quod probabilis dubitandi
13 ratio cadere posset, quando substitutio facta esset in fraudem, quia nempe mortem instituisset personam à Statuto vocatam, quam pure, sed alias ita gravasset, quod in effectu commodum exclusionis non esset suum, sed extranei, ita eludendo legalem obligationem sub pallio Statuti, ejus fine vel ratione non impleta; Secus autem ubi sincere, ac citra fraudem, persona excludens instituta est, eique sine prole decedenti detur alter substitutus rationabilis, ac juxta mentem ejusdem Statuti, ita illius rationem, seu finem prosequendo, cum tunc nulla probabilis dubitandi ratio cadere videatur.

SENOGALLIEN. SUCCESSIONIS

Pro LIVIO PIISSIMO

Cum CHRISTOPHORO, ET ALIIS DE FONTINIS.

Casus decisus per Rotam pro Livio.

De Statuto Oppidi Corinaldi excludente fœminas, & conjunctos per eas, propter masculos, quomodo intelligatur, & quos casus comprehendat; Et an sufficiat subjectio personæ excludentis, quamvis non adsit subjectio personæ excludendæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causæ.*
3 *Planum est ut proximiores excludant remotiores absque distinctione agnationis & cognationis.*
4 *De duplici subjectione requisita ad effectum Statutorum.*
5 *Declaratur ut subjectio personæ intelligatur in excludente, non autem in exclusa.*
6 *Quid disponat hoc Statutum, & de distinctione inter descendentes, & transversales.*
7 *In Statutis non datur extensio.*
8 *Quod hæc Statuta sint potius favorabilia & benignè interpretanda.*
9 *Declaratur ad quos effectus hæc benigna interpretatio capienda sit.*

DISCURSUS XXIII.

INtestatam successionem Hippolyti Fontini defuncti in oppido Corinaldi patria originaria, ab eo Judice sibi decerni obtinuerunt agnati octavo, ac respectivè nono gradu transversali attinentes; Habita verò de his notitia per Livium quarto cognationis gradu attinentem, qui in patria diversa vivebat, judicium petitionis hæreditatis contra eos instituit cum subsequuta sententia, à qua introducta per appellationem causa *in Rota coram Vicecomite, sub die 27. Junii 1688.* ejus favore resolutio prodiit, ad cujus normam expedita sententia, & commissa causa in eadem *Rota coram Albergato*, conformes resolutiones prodierunt *sub diebus 28. Junii 1669. & 27. Junii 1670.* expeditaque tertia sententia, Signatura rescripsit cum solita clausula *sine præjudicio exequutionis trium conformium*, unde propterea actor intentum obtinuit. 1 2

Non dubitabatur de bono jure actoris, attentis terminis juris communis novissimi, per quod, sublata differentia agnationis, & cognationis, ac sexus, sola gradus proximitas attenditur, cum jura sint litteralia, ad quorum normam procedunt omnes DD. sine 3
contradictione, adeout nimium displiceret, quod in aliquibus ex dictis decisionibus (dum in eis loquendum est magistrali stylo) super principio adeo notorio, ac præsupponendo, jura, & auctoritates, ac decisiones allegarentur, quod etiam in ipsismet Advocatorum Responsis, vel informationibus inutile, ac nauseativum videtur; Ideoque in effectu disputationes fuerunt super jure statutario loci indefinite excludente propter masculos fœminas, ac descendentes per eas absque ulla gradus restrictione.

In hoc autem, scribens pro Livio actore, duo deducebam fundamenta; Primò nempe quod ipse non esset huic Statuto subjectus, ideoque sub eo non comprehensus, ex conclusione, quæ juxta opinionem in 4
Rota, & Curia receptam hodie tanquam vulgaris præsupponenda etiam venit, pluries insinuata, ut ad effectum hujusmodi Statutorum duplex subjectio copulative requiratur personarum scilicet, ac bonorum; Et secundò quod ubi etiam hæc subjectio concurreret, adeout inter cives, ac subditos contentio esset, adhuc Statutum non comprehenderet casum, utpote ultra personas, vel gradus ab eo consideratos.

Primum fundamentum, quamvis more Advocati à me comprobatum cum pluribus allegationibus desumptis *ex decisionibus 353. & 390. Merlin.* & aliis, quas in ista conclusione habemus, neglectum tamen fuit, & merito, quoniam ut pluries in aliis hoc eodem titulo advertitur; *præsertim disc. 19.* requisitum subjectionis personæ, ex probabiliori sententia, in qua Rota, & Curia hodie residet, percutit personam excluden- 5
tem, non autem exclusam; Et consequenter, cum agnati, quatenus essent intra gradum à Statuto consideratum, essent cives, ac subditi, nil referebat quod cognatus esset forensis, cum spectandus veniat effectus, seu finis Statuti, ut scilicet bona in eo territorio existentia conserventur in ejusdem loci agnatione, & familia, ut in eisdem decisionibus firmatur, concordantes pro stylo cumulando.

Alterum verò fundamentum erat ſolidum, ideoque
(reflectendo ad ſolam veritatem) reſolutiones juſtæ,
beneque fundatæ viſæ ſunt, quoniam hoc Statutum
duas habet partes; Unam nempe in linea deſcenſiva,
ſeu directa; Et alteram in tranſverſali; In prima in-
6 definite diſponit, atque propter maſculos omnes fœ-
minas, & quoſcumque per eas deſcendentes excludit,
nulla data gradus reſtrictione, vel diſcretione; In al-
tera verò ſe continet intra fratres, eorumque filios
maſculos excludentes matrem, ac ſorores, & deſcen-
dentes ab eis, quos gradus non egreditur, unde pro-
pterea planum remanet, ut in omiſſis intret diſpoſitio
juris communis, potiſſime verò ubi non urgeat iden-
titas, vel majoritas rationis, cum longa differentia
7 ſit inter lineam directam, & tranſverſam; Et nihilo-
minus attenta magis communi opinione, quam Rota
ſequitur, etiam in caſu identitatis, vel majoritatis
rationis, non admittitur extenſio ultra perſonas, vel
gradus expreſſos ex pluries inſinuatis præſertim *in
Fanen. diſc. 15.*

Scribentes pro agnatis reis conventis tranſcribendo
deducta in magiſtrali *deciſ. 54. par. 3. rec.* ſæpius in
8 aliis canonizata, cum longa allegationum congerie,
inſiſtebant in propoſitione mihi nimium grata, ut hu-
juſmodi Statuta agnationis favore edita, cenſeri de-
beant potius favorabilia, quam odioſa, ideoque lar-
ge, ac benigne potius, quàm ſtricte, ac rigoroſe in-
terpretari debeant.

Admittebam ego propoſitionem, quam negare,
nec poteram, nec volebam, utpote à me ſæpius incul-
catam, ac declamatam; Dicebam tamen fallaciam
eſſe in applicatione, illa enim ad duplicem effectum
rectè procedit; Primò ſcilicet ad illum validitatis
Statuti cum ſola confirmatione in forma communi,
9 vel cum ſola confirmatione præſumpta ob longiſſimi
temporis obſervantiam, quæ in forma communi tan-
tum reputatur, ad effectum ut deſideranda non veniat
illa confirmatio in forma ſpecifica, quæ neceſſaria
eſt in Statutis, vere à jure exorbitantibus, quæ odioſa
cenſenda ſunt.

Et ſecundò ad alterum effectum interpretationis,
quando iſta cadat, in caſu ſcilicet ambiguo, ac etiam
ad illum inventionis, ſeu comprehenſionis juxta caſum,
de quo *in dicta Fanen. diſc. 15.* non autem ad effectum
omnino novæ ac formalis extenſionis, cum apud
omnes extra controverſiam ſit, ut iſta non detur eo-
dem modo, quo in ultimis quoque voluntatibus rece-
ptum eſt ex pluries deductis *ſub tit. de fideicommiſſ.*
Potiſſime verò ubi non urgeat rationis identitas, ſeu
æquitas, ſed potius iſta etiam attenta communis uſus
reſiſtat, ut in præſenti, quod iſti agnati erant in gra-
du adeo remoto, quod tanquam cum extraneis ma-
trimonium in iis præſertim, qui in nono gradu præ-
ſupponebantur, contrahi potuiſſet, adeo ut ſingulare
in Italia videatur Statutum Florentinum, de quo ſu-
pra *diſc.* 8. quod juxta novas reformationes præfert
agnatos uſque ad octavum gradum, ſororibus, ac
deſcendentibus ex eis.

† DEciſiones ſunt impreſſæ *par. 15. rec. dec. 323. &
par. 16. dec. 171. & 301.*

FOROLIVIEN. BONORUM

Pro FRANCISCA SAXIA

Cum ANTONIA SORORE.

*Caſus diſputatus coram A. C. reſolutus pro
Franciſca.*

De Statuto Forolivien. deferente ſucceſſionem fi-
liorum patri in excluſionem ſororum, an ſuffra-
getur patri binubo, Vel potius intelligi debeat
juxta diſpoſitionem juris, ut moriens pro-
prietatem filiis primi matrimonii quamvis fœ-
minis, reſervare teneatur; Et incidenter de al-
tero Statuto continuativo poſſeſſionis in hære-
dem.

Et an filii cenſeantur veri proprietarii ab initio.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *Proprietario finito uſufructu debetur manutentio, & de ratione.*
3 *Statutum continuativum ſuffragatur venienti contra judicium defuncti.*
14 *Declaratur concluſio de qua num. 2.*
5 *De eodem Statuto de qua num. 3.*
6 *Quod parens binubus non dicatur ſimplex uſufructuarius.*
7 *In idem, & de rationibus id comprobantibus.*
8 *An Statutum deferens ſucceſſionem parenti binubo intelligendum veniat ad limites tex.* in l. fœminæ.
9 *De hoc Statuto Forolivii, ejuſque diſpoſitione & intelligentia.*
10 *De differentia inter patrem, & matrem ex eodem Statuto.*

DISCURSUS XXIV.

DEfuncto Carolo Saxio, duabus ſuperſtitibus filia- 1
bus, Antunia ſcilicet ex prima, & Franciſca ex
ſecunda uxore, cum ſecundam filiam hæredem uni-
verſalem inſtituiſſet, primæ verò ab ipſo vivente, nu-
ptæ, & dotatæ quædam bona reliquiſſet; Hinc iſta
prætenſionem excitavit ſuper præcipua, & neceſſaria
ſucceſſione in bonis ejus matris obventis in patrem
per mortem alterius filiæ ex Statuto Forolivienſi *libr.
5. Rubrica 32.* deferente filiorum ſucceſſionem patri,
vel alteri deſcendenti maſculo, quia nempe illud non
tolleret diſpoſitionem textus *in l. fœmina Cod. de 2.
nupt.* ut bona in parentem binubum obventa ex ſuc-
ceſſione filiorum primi matrimonii, ſint præcipua
filiorum ejuſdem matrimonii abſque participatione
illorum ſecundi; Cumque in hac Civitate vigeat
alterum Statutum continuativum poſſeſſionis defun-
cti in hæredem, inſinuatum etiam *ſub titul. de hæ-
rede diſc. 26.* Hinc dicta Antonia inſtituit coram A.
C. judicium manutentionis, quæ tamen decreta
fuit Franciſcæ pro ſe allegante eamdem ſtatutariam
civiliſſimam poſſeſſionem, ac etiam naturalem,
quam de facto habebat, idque canonizatum fuit
per Signaturam Juſtitiæ, reſcribendo de appellatio-
ne cum clauſula *ſine præjudicio exequutionis*, com-
miſſa cauſa in devolutivo in Rota, ubi pendet;
Atque in diſputationibus deſuper habitis, duæ fue-
runt inſpectiones; Una ordinis, ſuper manutentione
hinc inde petita; Et altera juſtitiæ in meritis nego-
tii principalis.

Quatenus pertinet ad primam; Per utranque par-
tem deducebatur idem Statutum continuativum poſ-
ſeſſionis defuncti in hæredem, unde quæſtio erat cui
eſſet adaptabile; Dicebant etenim Scribentes pro
Antonia actrice, cum præſuppoſito quod intraret
dicta diſpoſitio dicti textus *in l. fœminæ*, quod cum 2
parens binubus ſuccedat in ſolo uſufructu, reſervata
filiis primi matrimonii proprietate, ita ab ipſo in-
ſtanti mortis alterius filiæ, illa portio, de qua erat
controverſia, delata fuit ipſi actrici, ac propterea in
vim dicti Statuti, ex tunc, mortua ſorore, etiam pa-
tre vivente, poſſeſſionem habuerat proprietatis, quæ
defuncto uſufructuario tanquam ex ceſſata ſervitute,
jure conſolidationis, ac per remotionem obſtaculi, ad
ſe trahit uſumfructum, ideoque manutentio ei com-
peteret juxta firmata *in Recanaten. coram Cerro dec.
150. & 172. p. 9. recen.* & in ſua materia *ſub tit. de
ſervitut.* ad materiam uſusfructus.

Contra

Contrarium probabilius dicebam ego scribens pro
Francisca (etiam in sensu veritatis per Judicem quo-
3 que agnitæ) quoniam Statutum continuat possessio-
nem defuncti in hæredem venientem ex ejusdem de-
functi judicio, non autem in illum, qui ejusdem ju-
dicium impugnat, atque jure fideicommissi, seu alio
proprio independenter à defuncto veniat, ex deductis
decis.176. & 195. Otthobon. & in Leodien. dominii 10.
Jannarii 1650. *coram Cerro*, ubi de filio impugnante
testamentum paternum ratione præteritionis, ut ei
tanquam venienti contra defuncti judicium hoc Sta-
tutum non suffragetur.

Admittebam igitur conclusionem supra deductam
per Scribentes in contrarium super manutentione de-
bita ei, qui esset hæres in proprietate ultimi defuncti,
cui ultimus in solo usufructu successisset; Dicebam
tamen id rectè procedere, quando certum esset, quod
4 ultimo defunctus aliud jus in bonis non haberet nisi
illud simplicis, ac formalis ususfructus, omnino contra-
distincti à proprietate, ideoque redolentis nudam servi-
tutem, quæ supponit dominium, ac possessionem, nedum
civilem, sed etiam naturalem penes proprietarium, qua-
dam nuda detentione facti remanente penes usufruc-
tuarium, qui transmittere non potest in ejus hæredem
possessionem, quam non habebat, ut in propositu hu-
5 jus Statuti continuativi substinui in alia *Forolivien. do-
nationis* pro sororibus de Numaiis cum Pomirolis *sub
tit. de donationibus in supplemento*, quod scilicet hæ-
res donatoris juvari non posset contra donatarium hu-
jus Statuti beneficio in bonis donatis in vita, cum
translatione possessionis mediante clausula constituti,
ac reservatione ususfructus, quoniam ita defunctus
non possidebat, atque donatarius, contra ipsum,
quamvis viventem obtinere deberet manutentionem,
ideoque non potest plus operari fictio, quam veritas;
Nisi ageretur de vitiu intrinseco ipsius donationis,
quod influeret in ipsas clausulas tanquam accessorias,
super quibus dubietas cadat, an intrent, ac suffragen-
tur, necne, ut pluries advertitur *sub tit. de judiciis*,
ubi de his interdictis possessoriis.

Negabam verò dictæ conclusionis, seu theoricæ ap-
plicationem ad factum, ex deficiente præsupposito exi-
stentiæ proprietatis penes filios primi matrimonii,
adeout parens binubus habere dicatur eam nudam
facti detentationem, quam importat ille formalis usus-
fructus, qui mere personalem servitutem redolet;
Tum quia, vel certum ut infra, vel saltim nimium
dubium, ac disputabile erat in ordinariu judicio peti-
torii decidendum, an dispositio textus *in l. fœmina*
intraret, necne, stante Statutu, ideoque erat præsup-
ponere id, quod principaliter disputabatur.

Tum etiam quia, licet in jure d.eatur, ut parens
6 binubus hujusmodi bonorum proprietatem filiis primi
matrimonii reservare teneatur, ipseque solo usufruc-
tu contentus existat, attamen iste est modus loquendi,
spectato effectu, eo modo, quo pro usu sequendi di-
citur usufructuarius hæres gravatus restituere fidei-
commissum, quamvis vere sit dominus; Ac etiam di-
citur mulier in lucris dotalibus, cum similibus, cum
sit ususfructus causalis redolens tam dominium, quam
possessionem sub obligatione restituendi, seu reser-
vandi filiis per quamdam speciem fideicommissi even-
tualis à lege inducti, ideoque dicitur dominus cum
vero dominio, eventuali tamen resolutioni subjecto,
dum possunt alii filii præmori, ipseque obtinere bo-
na pleno jure, non ex nova assequutione; sed ex con-
tinuatione tanquam per remotionem obstaculi, dum
ut pluries in aliis advertitur præsertim infra *disc.* 34.
7 ista dicitur successio necessaria favore filiorum, qui
supersint de tempore mortis patris binubi; Ac etiam
quia receptum est ex clara ejusdem textus dispositio-
ne, ut ipse parens possit inter ipsosmet filios grati-
ficari, unum præeligendo, & alios excludendo; Ex
consequenter cum incertum sit, an ipsi filii super-
vivere debeant, & quatenus supervivant, quis nam
eorum hanc proprietatem sit obtenturus, implicat,
quod interim penes eos esse possint dominium, ac
possessio proprietatis; Ac etiam quia ut alibi hoc eo-
dem titulo advertitur, si ita esset, sequeretur, quod
vivente etiam parente, possent filii hanc proprieta-
tem alienare, sive illa per eorum creditores exequi,
ac subhastari posset, ut etiam ponderatur in proposito
lucrorum *sub tit. de dote in Romana de Sfortiis disc.*
140. ideoque verius videtur, ut id remaneat in ter-
minis spei, ac necessariæ successionis eventualis, ad
instar vocati ad fideicommissum, vel ad feudum, seu
emphyteusim ex pacto, & providentia, cum similibus.

Quoverò ad alteram inspectionem justitiæ in meri-
tis negotii principalis; Quæstio est inter DD. an Sta-
tuto deferente parenti successionem filii, aliquo pin-
guiori, ac speciali modo, ultra id quod jus commune 8
desert, ita censeatur derogatum dictæ dispositioni tex-
tus *in l. fœmina C. de 2. nupt.* cum concordantibus;
Vel potius ad ejus limites intelligendum veniat, firma
remanente obligatione reservandi proprietatem filiis
primi matrimonii; In hoc autem variæ habentur opi-
niones, dum partes filiorum contra parentem substi-
nent *Salycet.* (qui bene loquitur) *in d. l. fœmina §.
illud*; quem refert, & sequitur *Dec. cons.* 87. *num.* 3.
& cons. 396. E converso autem, partes parentis ple-
ne aliis relatis substinet *Bursat. cons.* 12. *num.* 15. *cum
seqq.* ubi septem fundamenta deducit.

Assumpta verò non fuit formalis disputatio hujus
quæstionis, in solo puncto juris, ac in abstracto, ita
inhærendo commendabili Curiæ stylo abhorrenti su-
perfluas evagationes, ac strictè immoranti super ca-
su, seu puncto præciso, qui disputatur, dum Statutum
descendit ad hanc speciem, atque considerat casum
transitus parentis ad secunda vota, ideoque punctus
erat super hujus Statuti intelligentia, Credebam ta-
men quod in dicta quæstione generali, seu in abstrac-
to, probabilior esset prima opinio *Salyceti*, *& Decii*,
quodque motiva *Bursat.* essent parum solida, quamvis
adhuc occasio non præbuerit id formiter disputare,
sed quod secus dicendum esset in isto casu.

Statutum siquidem *dicta Rubr.* 31. §. 4. incipien.
Si verò prædicti descendentes considerat casum patris, 9
vel alterius ascendentis masculi succedentis filio, &
transeuntis ad secunda vota, eumque gravat ad reser-
vandam proprietatem fratribus tantum, non autem
sororibus, non solum quia agendo de fratribus adjicit
taxativam, *tantum*, sed etiam quia adjiciuntur
alia verba negativa sumorem ibi, *Non autem soro-
ribus.*

Replicabant Scribentes in contrarium, id rectè pro-
cedere, ubi ex primo matrimonio superessent filii mas-
culi, qui ita prælative ad fœminas à Statuto vocantur,
non autem eis non extantibus, cum tunc tanquam in
casu omisso subintret dispositio juris communis;
Verum replicatio tollebatur; Tum quia idem Statu-
tum supponit non existentiam masculorum, quodque
casu successionis contigerit in alia fœmina, dum uti-
tur utroque genere masculino, & fœminino ibi, *non
autem sororibus defuncti, vel defunctæ*, qui casus con-
tingere non poterat nisi cum præsupposito non exi-
stentiæ masculorum, quibus extantibus, nulla est fœ-
minarum successio, istudque motivum nimium capti-
vavit intellectum Judicis; Tum etiam (judicio meo
clarius) ex altero Statuto *Rubr.* 34. ubi agendo de
matre binuba succedente alicui ex filiis, mandatur
eadem reservatio proprietatis, specificato ordine fa-
vore masculorum quatenus adsint, sin minus favore
fœminarum, deindeque agendo de patre, mandat ser-
vari *Rubr.* 32. Ista etenim discretiva clare tollere vi-
detur motivum casus omissi, dum statuentes ad id
cogitarunt; atque ubi voluerunt; dixerunt, ergo no-
luerunt ubi non dixerunt.

Ponderando probabilem differentiæ rationē, quoniam

pœnæ secundo nubentium litteraliter impositæ sunt
mulieribus, non aotem viris, ideoque est sub quæ-
10 stione, an quod de matre dicitur, locum habeat in
patre, atque negativam substinet *Facchin. lib. 3. con-
trov. cap.64.* Et quamvis in Rota, & Curia reccepta
sit opinio, ut etiam patrem comprehendant, ut infra
disc.31. & in aliis; Attamen negari non potest id esse
in quæstione, quæ præsertim dubia erat de tempore
Statuti, ideoque statuentes quamdam mediam viam
eligendo, ita magis benigne cum viro, quam cum mu-
liere agere voluerunt, illum in uno, & non in altero
casu gravando, Et sic quod generaliter, ac in abstracto
probabilis esset opinio *Salycetti*, sed quod in casu istius
Statuti verius esset contrarium.

FIRMANA SUCCESSIONIS

PRO VINCENTIO, ET ALIIS DE MANCINIS

CUM FRATRIBUS UTERINIS EX PRIMO MATRIMONIO.

Responsum pro veritate.

De Statuto Firmano prohibentes matrimonia cum forensibus, an attendendum sit in successione matris binubæ, quæ unum virum habuit, civem, & alterum forensem; Et an filii ex viro forensi procreati, ei succedant in bonis existentibus in territorio.

S V M M A R I V M.

1 *Facti series.*
2 *Qualem confirmationem habeat hoc Statutum.*
3 *Civitates subditæ Status Ecclesiastici non condunt Statuta.*
4 *Statutum inhabilitans forenses est favorabile.*
5 *In quibus sufficiat confirmatio in forma communi.*
6 *Declaratur, & de differentia inter Statuta exclusiva fœminarum, & illa forensium.*
7 *De invalidis statutis prohibentibus, vel restringentibus matrimonii libertatem.*
8 *Quando lex laicalis in materia matrimonii manus opponat.*
9 *Quod conceditur privatis, conceditur statuentibus.*
10 *Aliud est pœna, aliud autem conditio, seu qualitas.*
11 *Lex positiva potest tollere successionem, vel legitimam in totum.*
12 *De prohibitione dandi feuda in dotem.*
13 *De impedita libertate matrimonii per legem laicalem.*
14 *De eadem conclusione, de qua num.4.*

DISCURSUS XXV.

CLaudia, primia noptiis cum Alexandro forensi,
1 posterioribus autem cum Evandro cive contrac-
tis, eaque decedente ex utroque matrimonio relictis
filiis, inter istos orta est quæstio intestatæ successionis
in bonis in territorio Firmano existentibus, contro-
versiæ causam præbente ejusdem Civitatis Statuto
lib. 4. rubr. 88. prohibente mulieribus matrimonia
contrahere cum forensibus sub pœnæ omissionis bo-
norum illi Communis applicandorum, ac etiam fo-
renses ad intestatam, vel testatam successionem in-
habilitante; Istius enim Statuti vigore, filii secundi
matrimonii prætendebant, quod eis tantum in mater-
nis bonis successio debita esset, exclusis fratribus ute-
rinis ex primo matrimonio susceptis tanquam foren-
sibus; Quare desuper pro veritate ex parte excludere
volentium consultus

Contra eos pro æquali omnium successione respon-
dendum censui, ex potissimo fundamento inefficaciæ
Statuti utpote in hoc non habentis (ut in facti notula
supponebatur) puram, ac plenam confirmationem
Apostolicam in forma specifica, dum confirmationes
Eugenii IV. Pauli IV. & Sixti V. impressæ initio vo- 2
luminis eorundem Statutorum, præservativam liber-
tatis ecclesiasticæ, aliasque clausulas continent, de-
notantes non in omnibus intentionis fuisse confirman-
di hujusmodi Statuta probabiliter edita de tempore,
quo, Sede Apostolica in Gallia existente, seu alias
temporum conditione exigente, illa Civitas quamdam
libertatis imaginem habere videbatur, dum (ut alibi
pluries advertitur,) etiam juris communis dispositione
attenta, multo vero magis in Statu Ecclesiastico per
Ægydianam Constitutionem per Summos Pontifices
Sixtum IV. & Paulum III. confirmatam, atque ad
universum Statum Ecclesiasticum extensam, subditis
Civitatibus prohibitum est condere Statuta sine Apo-
stolica licentia, vel confirmatione; Ubi verò ista in 3
forma communi existat, non suffragatur in iis, quæ
sint contra jus, ut generaliter *apud Buratt. decis. 6.
& 129. Gregor. decis. 167.* & in aliis pluries; & in
individuo hujusmodi Statutorum forenses inhabilitan-
tium *Grat. discept.245. num 37. cum seqq.*

Quamvis enim, ut advertitur *sub titulo de aliena-
tion. & contractibus probib. discurs.39.* hujusmodi Sta-
tuta prohibentia alienationes in forenses potius ratio- 4
nabilia censenda veniant ex rationibus ibi ponderatis,
ac etiam *sub titulo de Regul. disc. 77. & 83.* ac alibi;
Atque conclusionem habeamus pluries in præcedenti-
bus insinuatam, de qua *per Add. ad Buratt. dicta de- 5
cis.6. & in Spoletana successionis 19. Junii 1651. co-
ram Celso* inter suas *decis. 12.* & in aliis, ac in iis, quæ
non sunt odiosa odio irrationabili, confirmatio in for-
ma communi sufficiat; Attamen id firmatur occasio-
ne Statutorum excludentium fœminas propter agnatos, 6
in quibus non sint odiosa odio irrationabili, sed potius
favorabilia, ob favorem, ac probabile motivum conser-
vationis bonorum in familiis, & agnationibus; Sed
etiam quia licet adversentur juri novissimo, attamen
assistentiam habent juris antiqui, & novi, ad quod,
dicto jure novissimo potius non acceptato, quàm de-
structo, redeunt, ideoque juri contraria verò dici non
merentur; Secus autem in hac specie Statutorum, quo-
niam licet irrationabilia dicenda non sint, sed ratio-
nis, & æquitatis potius probabile motivum habentia
ex deductis *dicto disc. 39. de alienat. & contract.* nul-
lam tamen habent juris communis tam antiqui quàm
novi, vel novissimi assistentiam, dum omni jure attento,
quilibet vir ingenuus, Romanique Imperii non hostis,
absque locorum discretione, habilis, & capax reputa-
tur in universo Imperio bona acquirere, ac retinere,
omnesque ejusdem Imperii subditi quadam mutua ci-
vilitate ubique ad hunc effectum donati videbantur,
cum hujusmodi prohibitiones, ac restrictiones post
dicti Imperii scissuram ex tot Principatuum divisione,
magisque ex factionariis dissensionibus prodiisse vi-
deantur; Ex consequenter dicebam quod dicta con-
clusio, quæ dictum diversum casum percutit, huic
adaptabilis non esset.

Quatenus verò iste potestatis defectus non concur-
reret; Dum agebatur de Statuto Civitatis subditæ Se-
dis Apostolicæ; quoties istius pura, & simplex con-
firmatio in forma specifica accederet, etiam in ea par-
te, in qua matrimonia cum veris forensibus prohiben-
tur, dixi quod attendi deberet; Licet enim juxta ple- 7
ne deducta *per Ciriac. contr.449. num.2. cum seqq.* in
his specialibus terminis hujusmodi laicalia statuta ma-
trimonii libertatem prohibentia sub aliqua pœna, in-
valida censeantur, ut etiam advertitur *sub tit. de te-
stam. disc. 73. & sub tit. de matrimon. disc.14.* Atta-
men ubi confirmatio Apostolica in forma specifica sup-
ponitur, per quam specialis approbatio resultare dici- 8
tur, cessat potestatis quæstio, quæ in laicis dignosci-
tur disponendi super spiritualibus.

Eatenus enim laicali potestati conceditur super hac
materia

materia statuere, quatenus dispositio versetur circa nudam temporalitatem, quæ tamen matrimonii libertati non adversetue, minusque ipsam spiritualitatem tangat, quia nempe non simpliciter, ac indefinite inhabilitet, vel privet bonis temporalibus contrahentes matrimonia sine certa solemnitate, cum tunc, tam ex sacrorum Canonum dispositione, quam clarius ex illa Sacri Concilii Tridentini, eorum invaliditas sit extra controversiam; Sed ubi indirectè, non per viam pœnæ formalis, sed per viam denegationis lucri, seu inductionis certæ qualitatis ad acquirendum necessariæ, ita statuat, absque eo quod dicta libertas simpliciter impedita remaneat; Puta præscripta tali qualitate ratione loci, temporis, vel generis personarum, quia intra ipsam qualitatem, seu permissionem, congrua libertas sit exercibilis, juxta distinctionem, de qua in proposito validitatis, vel invaliditatis conditionum, quæ ab homine adjectæ fuerint, habetur *dicto disc. 73. de testam. & disc. 14. de matrim.*

Illud enim quod privatis per actum inter vivos, vel per ultimam voluntatem disponentibus conceditur, viro publico, qualis est Princeps, vel alter, qui legis condendæ potestatem habeat, non est denegan-

9 dum, quoniam hic omnium nomine, atque de omnium consensu ita disponere dicitur, testamenta, vel contractus pro omnibus ordinando, ex pluries insinuata conclusione quod Statutum dicitur testamentum legis; Ideoque sicuti testatori, vel alias disponenti conceditur vocare solum innuptas, nuptas autem excludere, non in odium, vel pœnam matrimonii, sed ex altero probabili motivo, quod licet non expressum, in dubio præsumendum est, ita adjiciendo qua-

10 litatem necessariam pro emolumento obtinendo ex deductis *dicto disc. 73. de testamen. & disc. 14 de matrim.* ac etiam *disc. 44. de fideic.* ita non videtur quid prohibeat, id à Statuto fieri posse, dum ita bene libertas exercibilis remanet intra omnium civium, ac subditorum genus.

Et quemadmodum lex positiva auferendo solùm illud beneficium, quod ipsamet concessit; fœminas

11 generaliter, ac pro regula extraneas facere potest, atque ad successiones, ac bonorum acquisitiones inhabilitare, parentes quoque à legitimæ, vel alimentorum onere absolvendo, cum illud non à jure Divino, vel naturali præcisò ex obligatione justitiæ naturalis, sed ab ipsa lege positiva manet, ex iis quæ habentur in aliis *hoc tit.* ac pluries *sub altero de legit. & detract.* ad maternam hujusmodi Statutorum, fœminas, etiam à legitima excludentium; Ita non videtur quid prohibeat easdem cum certa qualitate, & non alias habilitare ad acquirendum, ac retinendum, quoniam qui potest totum denegare, ac non concedere, multo magis dare potest diminute, vel qualificate; Ut etiam occasione prohibitionis legum laicalium dandi in dotem feuda sine Principis consensu, advertitur *sub titul. de feud. disc. 20. & sub tit. de dote*

12 *disc. 146.* ubi etiam *disc. 149.* habetur de hac materia dandi in dotem bona forensibus; Ideoque punctus est, ne laicalis potestas se ingerat in hujusmodi spiritualitate validitatis, seu invaliditatis matrimonii,

13 sive in illius directa, ac præcisa prohibitione, ne illud absque ejus licentia contrahatur, aut aliàs prohibendo, vel impediendo, quoties provisio non sit circa temporalitatem libertatis consensus, & occurrendi coactionibus; Aut quod indirecta prohibitio mediante privatione, vel inhabilitatione bonorum temporalium, directæ, ac præcisæ coactionis vim habeat, eumdemque operetur effectum, quia nempe indefinita sit, secus autem ubi discrete ac certum genus, locum, vel modum restricta, unde propterea libertas congrue exercibilis remaneat.

Clarius verò, data sufficienti potestate, quamvis laicali, Statutum istud servari debuisset, quoniam non

14 agebatur de illa parte, in qua pœnaliter, matrimonium cum forensi prohibetur, non per viam subtractionis lucri, & emolumenti, sed per viam pœnæ, quæ dupliciter talis remanet vera, & formalis; Primo nempe privando bonis jam quæsitis, & possessis; sic secundò illa fisco seu Communi applicando; Sed agebatur de altera parte excludendi (matrimonio jam soluto) filios ex eo procreatos, non quia ex illo matrimonio procreati sint, atque in ejusdem matrimonii odium vel pœnam, sed quia generaliter forenses, ac inhabiles, cum de hujusmodi inhabilitatione, quoties cesset defectus jurisdictionis juxta deducta apud *Bichium decis. 466.* hodie dubitandum non sit juxta magistralem *decis. in Lucana majoratus coram Coccino dec. 251. par. 8. recent.* cum aliis *dicto disc. 39. de alien. & contract.*

† Vide deducta *sub tit. de testam. disc. 73. & sub tit. de matrim. disc. 14.*

BENEVENTANA REINTEGRATIONIS.

Pro JO. DOMINICO, ET ALIIS DE MORRA

Cum GOFFREDO ETIAM DE MORRA.

Casus disputatus coram A. C. postea concordatus.

De consuetudine Neapolitana Capuanæ & Nidi, seu more nobilium, super successione in dote mulieris; Et de aliis Consuetudinibus, vel Statutis in eadem successione dotis remissivè, præsertim de Barensi, Urbevetano & Bononiensi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De præscriptione statutaria remissive.*
3 *De consuetudine Neapolitana* Capuanæ, & Nidi.
4 *Etiam exteri possunt ex pacto eis se supponere.*
5 *De Statuto Beneventano conformi dictæ Consuetudini.*
6 *De duplici limitatione dictæ consuetudinis.*
7 *Impugnatur limitatio in muliere vidua.*
8 *Prohibitio facta mulieri ita capit uxoratam, ac viduam.*
9 *De quæstione an mulier, quæ primas nuptias contraxit more nobilium, possit contrahere secundas more Magnatum.*
10 *De Magnatibus diversis à nobilibus.*
11 *Nobiles Civitatis magnæ præcedunt illos Civitatis parvæ.*
12 *De alia limitatione ut prohibitio percutiat prohibitionem per ultimam voluntatem, non autem per contractum.*
13 *In curia defertur decisionibus.*
14 *Declaratur limitatio de qua num. 12.*
15 *De aliis Consuetudinibus, & Statutis, necessariam successionem inducentibus.*

DISCURSUS XXVI.

Camillus & Julia conjuges, Lucretiæ filiæ, in matrimonio collocatæ, dotem constituerunt scutorum 1
3500. cum pacto in ejus constitutione adjecto, ut matrimonium contractum censeretur more nobilium, sive juxta Consuetudines Sedilium Capuanæ, & Nidi Civitatis Neapolis; Lucretia verò sine prole decedens, postquam testamentum condiderat, in quo Goffredum instituerat hæredem, morti proxima, per donationem inter vivos eidem donavit dictæ dotis residuum scutorum 1500. à dotantium præsertim Juliæ hæredibus, ac bonis assequendum, una cum fructibus decursis, notabilem summam importantibus,

pro quibus omnibus mandatum ab A.C. obtinuit, ad-
versus quod per Signaturam commissa fuit causa in
Rota cum clausula suspentiva *coram Meltio*, atque
prætendente actore, ut ob appellationem non interpo-
sitam, vel non prosequutam, adesset res judicata, super
ea datum fuit dubium, ac præparatæ disputationes, quæ
impeditæ fuerunt ex subsequuta concordia super illa,
& aliis controversiis emanata.

In disputationibus autem habitis, tam coram A.C.
quàm in Signatura, & præparatis etiam in Rota, plu-
res erant puncti, quorum aliqui consistebant in facto,
duo verò juridici pertinebant ad Advocatos; Primò
2 nempe respectu fructuum, super præscriptione resul-
tante ex Beneventanæ Civitatis Statuto ob silentium
20. annorum, an. s. præsumptio, quæ ex hoc Statu-
to resultat, sublata remaneret ex contrariis præ-
sumptionibus, quæ ex parte actoris deducebantur,
& de hoc habetur actum in sua materia *sub tit. de
credito disc. 119. & seq.*, ubi de præscriptione sta-
tutaria.

Quo verò ad sortem ab eodem Statuto ad instar il-
lius Urbis exceptuatam; Punctus erat in Consuetudi-
ne prædicta registrata inter Consuetudines generales
3 Neapolis cum commentariis *Napodan.* compilatas
juxta compilationem *Salerni* post Consuetudinem,
quæ incipit *Si quis, vel si qua &c. pag. 132.* per quam,
disponitur, ut mulier absque prole decedens disponen-
di facultatem non habeat, nisi de medietate dotis; In
altera verò medietate, necessaria sit successio dotan-
tium, vel ejus hæredum.

Et quamvis ista Consuetudo, utpote localis, non
egrediatur Neapolitanam Civitatem, ejusque nimium
breve territorium, & consequenter locum non habeat
in aliis Regni Civitatibus, & locis; Multo verò mi-
nus in hac Beneventana quæ est de pleno dominio Se-
dis Apostolicæ tanquam non comprehensa in Regni
investitura, adeout neque Constitutiones, & Pragma-
ticæ, quæ sunt leges generales, seu jus commune Re-
gni, ibi vigeant, juxta ea quæ habentur *sub tit. de ju-
risd. d. 60.* Attamen Scribentes pro actore, ejus obstin-
4 tiam in genere non negabant, stante pacto adjecto,
eum possint forenses ex conventione (quæ in Regno
nimium frequens est inter nobiles) eis se subjicere,
quoniam tunc attendendæ veniunt, non in ratione au-
ctoritativa tanquam leges, sed in ratione conventio-
nali, & ex pacto, inter Partes ita relative inito, ut in
specie *apud Theodor. alleg. 1. n. 43. Galeot. l. 2. controv.
30. n. 59. Rovit. dec. 100. n. 5. Merlin lib. 1. controv. 49.
n. 8.* Et generaliter de voluntaria subjectione alicui
Statuto habetur *sub tit. de cred. disc. 116.* Omnisque dif-
ficultas cessabat, quoniam in eadem Civitate adest Sta-
tutum, quod idem disponit, ut cessantibus limitationi-
5 bus, supponitur *per Rotam in alia Beneventana Dotis
dec. 876. par. 4. divers.*

Verùm actoris fundamentum consistebat in dupli-
ci limitatione, quarum utraque firmatur in *dicta decis.*
879. Prima nempe ut dicta Consuetudo procedat, qua-
tenus mulier decedat superstite viro, secus autem ubi
6 eo defuncto in statu viduitatis; Et secundò ut proce-
dat circa dispositiones per ultimam voluntatem, non
autem per actum inter vivos, dum Consuetudo utitur
verbo *disponere* quod de sui regulari natura ad ultimas
voluntates refertur.

Circa primam limitationem, (etiam cum sensu ve-
ritatis,) dicebam quod in dicta antiqua decisione pro-
cedēte cum terminis generalibus Consuetudinis *Mar-*
7 *tini* processum fuerat cum æquivoco manifesto super
illius interpretatione, dum in contrarium illam in-
terpretati sunt sapientes ejus commentatores præser-
tim *Anton. de Alex. & Frec.* relati *sub tit. de dote d.
103.* occasione agendi de eadem Consuetudine pro-
hibente mulieri morienti cum filiis disponere de dote,
præterquam de decima parte, dum ibi quoque eadem
difficultas excitata fuit, quæ revera nullum habet pro-
babile fundamentum, ex tribus rationibus, quas pon-
derabam; Prima nempe ob rationis identitatem, ut
bona redeant unde venerunt, ut generaliter de Statuto
adimente mulieri potestatem disponendi de dote, ut 8
procedat tam in conjugata, quàm in vidua ob parita-
tem rationis æque vigentis in nuptis, ac in viduis *Ro-
ta in Fanen. nullitatis apocæ 13. Martii & 26. Iunii
1648. coram Rojas inter suas decis. 559. & 378.* Se-
cundò attenta scaturigine hujus particularis Consue-
tudinis ab altera generali, quæ in eadem Civitate ha-
betur super adempta facultate generaliter omnibus
tam viris, quàm mulieribus disponendi de bonis an-
tiquis alias, quàm ex propria acquisitione obvenien-
tibus, nisi de medietate, ex deductis *eodem disc. 103. de
dote*, cum dos tradita à parentibus vel conjunctis in-
ter bona antiqua recensenda veniat; Et tertiò quia ut
eodem disc. 103. advertitur, manifesta fatuitas esset tot 9
insignium DD. adeo disputantium quæstionem ibi in-
sinuatam, an mulier quæ primas nuptias contraxit
juxta istas Consuetudines Capuanæ, & Nidi, quæ vul-
gò dicuntur more nobilium *alla nova maniera*, possit
in præjudicium filiorum primi matrimonii, vel dotan-
tium, effecta vidua, contrahere secundas more magna-
tum, qui juxta probabiliorem opinionem à contradi-
ctionibus non immunem, idem importat, ac exem-
ptionem ab hujusmodi Consuetudinibus ut servetur
jus commune.

Quasi quod magnates, tanquam nobiles totius Re- 10
gni, atque constituentes seu repræsentantes Regni no-
bilitatem, diversi sint à nobilibus dictæ Civitatis ejus-
que Sedilium, qui dicuntur solum nobiles ex nobili-
tate privata unius Civitatis, eo modo quo discretive
in omnibus aliis ejusdem Regni Civitatibus sunt alii
nobiles in propria patria absque aliqua differentia, ni-
si ea quam de jure tribuit qualitas residentiæ Regis,
ejusque Tribunalium, quod operatur, ut Regiæ seu
metropolitanæ Civitatis figuram faciat, quod prælа- 11
tionem inducit, ex propositione, quod cives magnæ
Regiæ Civitatis præferuntur civibus aliarum Civita-
tum ejusdem Principatus ex deductis *apud Capyc. Latr.
decis. 181. num 17. & sub tit. de præmin ent. disc. 35. num.
18. & 19.* ubi in specie, semper tamen remanet nobili-
tas privata unius Civitatis, non autem publica totius
Regni, qualis est solum illa ordinis magnatum, ideoque
iste ordo noluit hujusmodi civicis consuetudinibus
agnoscere se subjectum.

Aliqua verò major difficultas residebat in altera li- 12
mitatione, quæ ex eorumdem Regnicolarum *seu Com-
mentatorum* communi sensu est recepta, ut scilicet stan-
te verbo *disponere*, intelligenda veniat per actus ulti-
mæ voluntatis, non autem inter vivos juxta auctorita-
tes relatas *eodem disc. 103. de dote.*

Adhue tamen (eodem sensu veritatis retento,) di- 13
cebam ex facti qualitate, limitationem non intrare,
idque Judex primæ instantiæ recte agnoscebat, tam
super una, quàm super altera limitatione, sed ob au-
ctoritatem *Rota in dicta decis. 879. par 4. divers.* ausus
non est, pro Curiæ stylo in contrarium judicare, ut
probabiliter sperabam judicari debuisse ab eodem Tri-
bunali non ligato à propriis resolutionibus, à quibus
recedendi liberum habet aditum; Quoniam ut latius
eodem disc. 103. de dote advertitur (eadem ibi deducta,
in ista causa prius disputata deducendo) ista facultas
disponendi inter vivos, non autem per ultimam volun-
tatem intelligenda venit discrere inspecto fine seu ra-
tione differentiæ inter unam disponendi speciem, & 14
alteram; non autem in sola formalitate verborum,
& sic ubi adsit justa causa, quæ per illos DD. expli-
cari solet, seu restringi ad quatuor species, nempe ut
nupta vivat, ut casta vivat, ut libera vivat, & ut sana
vivat, ex quibus patet quod disponendi facultas inter
vivos, ad necessariam, vel saltim justam, & congruen-
tiæ causam restricta est; Et quidem meritò; Tum ex
eadem superinsinuata ratione fatuitatis, qua laboraret
disputatio

disputatio adeo acriter habita inter illos Sapientes, an contractis primis nuptiis juxta Consuetudines, contrahi possint secundæ more magnatum; Tum etiam ex regula generali desumpta ex textu *in l. fin. Cod. de usur.* quod lex nunquam dicitur imposita verbis, sed rebus, quodque ut pluries hoc eodem titulo advertitur, etiam in Statutis, & legibus procedendum est cum eadem propositione, quam habemus in ultimis voluntatibus, & contractibus, ut non cortex & figura verborum, sed substantia veritatis attendi debeat, cum alias diceretur lex de vento ita de facili cum hac formalitate eludibilis, ei fraudem faciendo, & quæ fraus in hac facti specie videbatur evidens; Tum ob statum morti proximum, in quo actus initus erat, ut advertitur *d. disc. 103. de dote*; Tum etiam quia, dum idem erat jam hæres universalis scriptus in testamento, incongruus remanebat iste novus actus, alium non habens finem, nisi illum fraudandi legem.

De similibus autem Statutis, & Consuetudinibus inducentibus in dote successionem necessariam, præsertim favore filiorum tanquam per speciem legitimæ adauctæ, ut propterea fideicommissi onere gravari non possint; Et præsertim de Consuetudine Barensi & Bituntina, ac de Statuto Urbevetano, & de altero Bono-
15 nien. habetur actum *eodem tit. de dote disc. 104. cum duobus seqq.* ubi de materia.

† DE hujusmodi consuetudinibus super successione in dote mulieris, habetur plenius actum in sua sede *sub tit. de Dote disc. 102. cum seqq. & disc. 215.* & hic infrà.

ROMANA

Vel SENEN. SUCCESSIONIS

Pro ALEXANDRO DE BORSELLIS

Cum ARIADENO.

Responsum pro veritate.

An morientis ab intestato aversio ex justa causa, & tali, quæ ad exhæredationem sufficeret, apta sit excludere ab intestata successione personam alias ad eam vocatam, ut locus aperiatur remotiori, vel æquali; Et an voluntas ejusdem morientis desumpta ex ejus testamento quod caducatum sit, vel alias inutile remaneat, pro eadem exclusione sufficiat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Collaterales ingrati excluduntur ab intestata successione.*
3 *Contrarium verius.*
4 *Frater occidens fratrem non excluditur ab ejus successione, sed reputatur indignus.*
5 *De differentia inter incapacem, & indignum.*
6 *Indignus in odiosis habetur pro succedente, dantur similia.*
7 *De ratione, ob quam ingratus excluditur, ob voluntatem scilicet morientis.*
8 *De testamento tempore pestis.*
9 *De differentia probationem voluntatis dispositiva & declarativa.*
10 *De eodem de quo num. 7.*
11 *An exclusus ex testamento excludatur ab intestata successione ob caducationem testamenti.*
12 *De beneficio repræsentationis quando competere non debeat.*

DISCURSUS XXVII.

1 DEfuncto in Urbe ex morbo epidemiali Petro de Bursellis Senen. superstitibus Alexandro fratre, & Ariadeno ex altero fratre prædefuncto nepote, qui supponebatur defuncto nimium exosus ex aliquibus causis in jure expressis, ex quibus licitum est parenti filios, & descendentes exhæredare; Cum de jure æqualis esset fratris, ac nepotis ex altero fratre successio ex beneficio repræsentationis; Hinc ex parte Alexandri fratris ad integram successionem aspirantis, consultus fui, an ex dicta causa præfatum Ariadenum excludere posset, ut ita integram successionem obtineret.

Respondi distinguendo Responsum in duas inspectiones; Unam scilicet super puncto seu quæstione generali juris in abstracto; Et alteram in concreto, ob hujus casus particulares circumstantias ex parte requirentis præsuppositas.

Quatenus pertinet ad primam, Dixi quod regula- 2
riter contra ipsum requirentem potius responderi debuisset; Quamvis enim *Angel. in §. ingratitudinem Auth. de nupt. num. 64 & Salicet. in l. fratres C. de inoffic. testam* credant ut illæ causæ, quæ in jure sufficiunt ad filiorum exhæredationem, sufficere quoque debeant ad exclusionem venientium ab intestato, ut etiam tenet *Corset. singular.* 142. quod incipit *ingratitudo*, ubi allegantur *Jacob. de Aren. & Jo. Andr.* & alii.

Attamen contrarium est verius magisque communiter receptum per textum *l. cognatis ff unde cognat.* ut tenent *Gulielm. de Cun. in dicta l. fratres Cod. de* 3
inoffic. testam. ubi Bart. num. 6. Bald num. 11 idem Angel. num. 6. in fin. Ias. num. 9. (qui nominatim reprobat Salicetum,) *Aretin. in l. 3. § filius num. 8. & 9. ff de liber. & posthum.* ac firmant *Amanell. de clar. aquis singul. 147. Ioannes Legier. de primog. lib. 3 quæst. 6. num. 9. Mandos. de ingratitud. cap. 113. Menoch. cons. 256. num. 22. Vasquez de success. creat. lib. 3. §. 3 limit. 24. num. 179. Molin. de primog. lib. cap. 9. num. 15. Gomez var. resol. tom. 2. de success. contra testam. cap. 11. num. 37. Paschal. de patr. potest. par. 2. cap. 5. num. 101. & sequen.* apud quos habetur responsio ad textum *in dicto §. ingratitudinem.*

Idque adeò verum, quod si frater occidat fratrem, de cujus successione agatur, non per hoc successione privetur tanquam incapax, sed bene reputetur illa in-
dignus, ut ab eo tanquam indigno Fiscus auferat, ex 4
iis, quæ *post Peregr. de jure fisci*, & alios ibi relatos colligit *Michalor. de fratr. p. 3. cap. 56. num. 29. & seqq. & num. 54. & seq.*

Ista etenim differentia dignoscitur inter incapacitatem, & indignitatem, ut primo casu intret omnimoda exclusio, perinde ac si ea persona non esset in rerum natura, unde propterea locus aperitur ulterioribus
successoribus, eo modo, quo habemus de professis in 5
Religione incapaci, tam in communi, quam in particulari, seu alias de jure ad succedendum inhabilitatis, ac etiam in iis, qui voluntariè se faciunt tales per renonciationem, quæ dicitur mere realis, & extinctiva, juxta deducta in sua materia *sub tit. de renunciat. disc. 1. cum pluribus sequentibus*; Indignitas autem est privatio, quæ supponit habitum, quoniam ille succedit, atque acquirit bona, quæ tamen ab eo fiscus aufert tanquam ab indigno, ipso indigno adhuc remanente hærede in partibus odiosis, ac præjudicialibus;
eodem modo quo filius ingratus remanet suus, ac in 6
potestate in præjudicialibus, quamvis in favorabilibus, ac privilegiativis omne jus patriæ potestatis amiserit; Et è converso in parte turpi, vel criminosa cum filio; Sive in Religioso professo expulso tanquam incorrigibili, cum similibus.

Quo verò ad alteram inspectionem facti, seu applicationis; Respondi, quod probabiliores viderentur ipsius fratris partes pro dicti nepotis ingrati, ac exosi exclusione, quoniam supponebatur justificari per tres
testes, quod defunctus, dum à propria domo ad la[...] 7
rettum, juxta miserrimam epydemialis calamitatis con-
ditionem,

dirionem, ducebatur, expressè coram eis declara-
verat, ut dictus Ariadenus nepos nullam participa-
tionem in ejus bonis habere deberet, tanquam sibi
exosus, & ingratus; Quamvis enim dicti testes non
sufficerent ad concludendum testamentum, seu ulti-
8 mam voluntatem inclusivam, & ademptivam, cum
etiam de eo tempore ex decreto Alexandri VII. edi-
to ad omnem ambiguitatem tollendam, quinque te-
stes requirerentur; Attamen dicebam quod in hoc
proposito, etiam duo, quinimò unus junctus cum ad-
miniculis sufficere deberent, juxta distinctionem plu-
ries insinuatam *sub tit. de testamen. & sub altero de fidei-
commiss.* ac alibi, inter novam, ac dispositivam volun-
9 tatem, & inter declarationem voluntatis ambiguæ; ut
primo casu desiderandus veniat numerus sufficiens te-
stium tanquam in testamento, seu nova ultima volun-
tate, secus autem in secundo.

In hoc autem posteriori casu versari credebam,
quoniam sub quæstione est inter DD. ut supra, an so-
lum odium, seu causa ingratitudinis ad hujusmodi ex-
clusionem sufficeret, plerisque affirmativam ut supra
tenentibus ex sola ratione præsumptæ voluntatis mo-
rientis, quam alii diversam sententiam sequentes ne-
gant, ex eo quod ubi id in animo habuisset, curasset
10 decedere cum testamento, in quo personam exosam ex-
cluderet, atque alias præsumptio est, quod decedere
cum testamento, in quo personam exosam excluderet,
atque alias præsumptio est, quod decedere voluerit
cum eo testamento quod lex pro se ordinavit; Igitur
est quæstio ambiguæ voluntatis, quæ bene remaret
capax declarationis, ideoque intret dicta secunda pars
distinctionis.

In ea etenim quæstione, quam pluties disputavi
præsertim *in una Perusina* plene tractata *apud Gab.*
11 *cons. 129. lib. 2. & per Rotam apud Carill. decis.* 82.
& 125. repetit. decis. 82. & 129. par. 8. recen. An scili-
cet testamentum, quod ratione caducationis, vel ex
alio accidenti effectum non habuit, sufficiat, nec ne ad
excludendum ab intestata successione illum conjun-
ctum, quem constat, quod moriens noluit habere suc-
cessorem; Quamvis reprobata opinione *Angel. cons.*
206. & sequacium, magis recepta sit altera pro ve-
nientibus ab intestato, quamvis in testamento exclu-
sis, ut firmatur *in dictis decis.* 82. *& 125. Carilli* ca-
nonizantibus firmata *per Gabr. d. cons.* 129. Attamen
fundamentum constituitur in benigna interpretatione
voluntatis; Vel quia exclusio venientis ab intestato
non habeat causam odii, sed illam majoris benevolen-
tiæ erga testamentarium, aut etiam illam modicæ be-
nevolentiæ, non autem formalis aversionis & odii po-
sitivi; Vel quod morti proximus, sequendo Christi
præcepta, odia remittere voluerit, sive quod signa re-
conciliationis accedant, cum similibus considerationi-
bus circa præsumptam voluntatem, quæ proinde bene
declarationem admittit.

Fortius autem advertebam id recipiendum esse in
12 hac facti specie, quod attento Jure Antiquo, cum cu-
jus præsupposito procedit textus *in dicta l. si cognatis*,
successio soli fratri, attenta proximitate gradus per
veritatem, seu naturam debita esset; Nepotes autem
ex fratre prædefuncto, admittuntur ad coæqualem
successionem ex quadam æquitativa fictione, quam
Jus novissimum introduxit mediante beneficio repræ-
sentationis, ideoque cum istud sit beneficium funda-
tum in quadam æquitate, ab ista quoque regulandum
veniat, & consequenter admitti debeat opinio *Salyce-
ti* magis quàm altera communior, utpote fundata in
dispositione textus *in dicta l. si cognatis*, qua attenta,
iste nepos etiam non exosus, nullum concursum cum
fratre prætendere potuisset.

† NOn suppetit occasio ulterius disputandi.

NOVARIEN. SUCCESSIONIS.

Responsum pro veritate suppressis nominibus.

An legitimati per rescriptum ad instantiam, vel de consensu patris, cum clausula, sine præjudicio venientium ab intestato, habeant primam causam intestatæ successionis, in exclusionem filiorum legitimorum fratrum, vel filiorum naturalium patris.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Legitimati cum clausula*, sine præjudicio &c. *non excludunt venientes ab intestato.*
3 *De eodem, & de ratione, & num.* 10.
4 *Legitimatio cum dicta clausula est vera legitimatio, non autem dispensatio.*
5 *Non autem in parte excepta etiam si à patre sit obtenta.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num 2. & 3. quando procedat.*
7 *Ad quid adjiciatur, & operativa sit dicta clausula*, sine præjudicio &c.
8 *De eodem respectu ipsius patris.*
9 *Considerandum est an de voluntate ipsius patris adjecta sit.*
10 *Ponderatur ratio, de qua num. 3. quando procedat, & quomodo ista quæstio decidi deceat.*

DISCURSUS XXVIII.

FActo casu mortis ab intestato cujusdam divitis viri
in hac Civitate, vel diœcesi, superstitibus quibus-
dam filiis naturalibus, qui ad instantiam ejusdem pa- 1
tris legitimati fuerunt per Collegium Scriptorum Ar-
chivii Urbis cum consueta clausula, *sine præjudicio ve-
nientium ab intestato*, & germana sorore legitima, &
naturali; Orta est dubitatio, cuinam intestata succes-
sio debita esset; Quare ex parte filiorum legitimato-
rum desuper pro veritate consultus fuit quidam hujus
Curiæ in parte doctrinali doctissimus, ac verè insignis
Advocatus cunnancians *sub tit. de servitut disc. 74.* (quo
in hac parte doctrinali non cognovi majorem;) Ipse-
que juxta ejus stylum in dicta sola parte, cum aucto-
ritatibus tamen bene stringentibus, ac præcisis, non
autem vagis, respondit contra requirentes, cum ma-
gno, & accurato labore, cumulando plusquam quin-
quaginta DD. hanc opinionem tanquam veriorem fir-
mantes, quorum plures refert *Merlin. de legit. lib. 1.
tit. 2. quæst. 9 num. 3. cum seqq. Rota decis* 572. *par. 5. re-* 2
cen. & dec. 35. par. 8. atque ex eis multi descendunt ad
istos præcisos terminos legitimationis ab eodem patre
procuratæ.

Cum autem habito hoc Responso, dicti filii legiti-
mati, vel eorum defensores in partibus, non acquie-
scerent dicto Responso, atque alterius Advocati hu-
jus Curiæ judicium audire cuperent; Hinc desuper e-
go, quamvis tunc junior, dictoque Respondente lon-
gè inferior, desuper consultus, Respondi quod agendo
de articulo in genere, sive in abstracto, absque alia
facti circunstantia, idem dicendum venire mihi vide-
batur, quoniam hæc videtur opinio, nedum frequen- 3
tiori DD. calculo recepta, sed etiam melioribus mu-
nita rationibus, in quibus pro genio, ac stylo princi-
paliter insistere consuevi, quoniam, ut advertitur *sub
titulo de legit. & detract.* occasione agendi in filiis le-
gitimatis debita sit legitima; Sive an illa, quam pa-
ter eis relinquat sub aliqua conditione, vel onere,
consueta legitimæ privilegia habeat pro conditionum,
vel onerum rejectione; Quamvis rejecta sententia vo-
lentium, ut hæc species legitimationis ita qualifica-
tæ

tæ importet solum simplicem dispensationem, ve-
rior, magisque recepta sit opinio ut importet ve-
ram legitimationem, ut plenè discusso articulo fir-
matur *in dicta decis. 35. par. 8. recen.* ubi concordan-
4 tes, pluries in aliis canonizata; Attamen id intelli-
gitur in aliis, quàm in expressis, seu exceptuatis, in
quibus habetur pro non extante, & ac si concessa
non esset.

Neque obstare dixi quod ad instantiam ejusdem
patris legitimatio obtenta fuisset, quoniam cum ipse
5 ita qualificatam obtinere curaverit, negligendo il-
lam obtinere puram, & generalem à Principe supre-
mo, vel altero, qui refrænatam non haberet potesta-
tem à Constitutione Pii IV. ita censetur noluisse
quod actus præjudicaret venientibus ab intestato,
quos potius vocare voluerit, Ex ea ratione pluries
hoc eodem titulo insinuata, quod moriens ab inte-
stato censetur voluisse testari cum eo testamento,
quod lex communis, vel municipalis pro eo fecit, ut
in specie ratiocinatur præsertim *Galvan. cons. 18. num.
28. & seqq.*

Verùm advertebam, quod cum ex proxime insi-
nuata ratione, in casu quo legitimatio ab ipso patre
procurata esset, seu alias de ejus mandato, vel volun-
6 tate serio obtenta, punctus reducatur ad quæstionem
ambiguæ voluntatis, ideoque potiùs ad factum, quàm
ad jus, idcircò reflectendum esset, an facti circun-
stantiæ dictam præsumptam voluntatem tollere pos-
sent, atque contrariam suadere; Ut scilicet patris
voluntas, obtinendo legitimationem, ad id directa
fuerit, ut tollendo legis obstaculum, filios haberet
successores, ut est nimium probabile, cum etiam per
eos dicta macula abluta, agnatio, & familia conser-
vetur, ubi potissimum legitima proles desit, ut com-
probat frequens Italiæ usus notorius, probando sci-
licet quod pater, sequuta legitimatione, notabili-
ter immutasset tractatus cum filiis, eos publicando
suos, ac retinendo domi ad mensam, eosque tra-
ctando in vestitu, famulatu, ac aliis eo modo, quo
veri legitimi tractari solent, diversimodè à bastar-
dis, pro communi usu, atque procurando ut con-
versarentur inter nobiles, vel civiles ejus sphera,
aliaque peragerent, legitimis, non autem naturali-
bus congrua, pro facti qualitate, ac regionis more;
Potissimum verò ex discretivo modo ab eodem pa-
tre tento ante & post legitimationem respecti-
vè; Multò verò magis ubi cum amicis animum
habendi dictos filios in successores explicasset, seu a-
lia gessisset hanc voluntatem probantia, vel admini-
culantia.

Ista etenim legitimatio, quamvis ita qualificata,
ex veriori, magisque recepta sententia, est verè ta-
lis, non autem simplex dispensatio ut supra; Clau-
sula verò prædicta ex Constitutione Pii IV. potius ad-
7 jici solita, principaliter operativa est in iis, quæ de-
pendent à voluntate alterius, quam ipsius patris, qui
filios legitimare voluit; Puta pro successione in fidei-
commisso majorum, vel feudo, seu emphyteusi pa-
cti, & providentiæ, cum similibus; Et nihilominus e-
tiam in istis, quoties voluntas fideicommittentis, vel
primi acquirentis non resistat, sed assistat, dicta clau-
sula operativa non est, neque obstaculum præbet,
ut advertitur pluries *sub tit. de fideicomm.* præsertim
disc. 68. Undè propterea isto casu, tam in patre, quàm
in ipso legitimante, qui sit Principe inferior, dictamque
facultatem ita limitatam habeat, concurrere videtur
etiam defectus potestatis.

In bonis autem liberis, atque ad liberam ipsius pa-
8 tris dispositionem, de alio non quæritur, nisi de ejus
voluntate, qua accedente ista clausula nullius opera-
tionis est; Adeout dicta voluntate assistente, legitima,
quæ legitimatis relinquatur, consueta privilegia obti-
neat, eodem modo quo illa legitimorum, ut advertitur
sub tit. de legit. & detract. disc. 12. Atque in summa,
aliud isto casu non operatur nisi quod præservet pa-
trem ab ea necessitate, qua de jure premitur relin-
quendi filiis legitimis legitimam liberam, cum hono-
rabili titulo institutionis, ut scilicet ad id invitus cogi
non possit; Sed ejus voluntate assistente, nil differre vi-
dentur isti legitimati à legitimis; Et consequenter con-
gruere videntur ea, quæ habentur *sub tit. de testamen.
disc. 26. 27. & 75.* in materia testamenti patris inter fi-
lios, quod sufficiat sola probatio naturalis, & non re-
quiratur solemnis.

Potissime verò quia, ut plurimum præsertim perso-
næ idiotæ, sive sint nobiles, sive populares; hujusmodi
legalium subtilitatum ignaræ, ad hujusmodi qualita-
tes, & clausulas advertere non solent; Quinimo ut sæ-
pissime ego expertus sum neque legere, vel audire cu- 9
rant quid in privilegio legitimationis contineatur, sive
an à Papa, vel ab Archivio, aut ab alio Magistratu in-
feriori obtineatur, quoniam cogitatur solum ad sub-
stantiam faciendi actum legitimationis; Atque ubi ob-
tinetur à Curia Romana privilegium in charta perga-
mena, non distinguitur in partibus, an illud sit Papæ,
vel alterius inferioris, sed quotquot vident hujusmodi
chartas a Romana Curia venientes, reputant bullas, &
Brevia Papalia etiam simplicia monitoria A. C. quæ
Brevia vulgo dicuntur, ac reputantur; Quinimo non
desunt Rabolæ forenses, qui istam eorum correspon-
salium simplicitatem confirmant, & fovent, magnas pe-
cuniarum summas ita extorquendo, seu verius furtum,
ac rapinam committendo, ex eo quod essent Brevia, vel
Bullæ Apostolicæ, ut insinuatur *sub tit. de judiciis* in re-
latione, & praxi Curiæ.

Hinc proinde, ratio superiùs ponderata, quod quan-
do pater non curat obtinere legitimationem puram,
sed obtinet ita qualificatam, ita ejus voluntatem ex-
plicare dicitur, non præjudicandi venientibus ab inte- 10
stato, quodque ita decedendo, censeatur condere testa-
mentum eo modo quo lex communis, vel municipalis
illud ordinavit, est vera in abstracto, sed punctus est in
concreto, seu in applicatione, quoniam recte procedit
quando constat quod pater ita sciens, & volens hanc
speciem legitimationis potius, quàm alteram obtinere
studuit, sive quod ea directe, ac principaliter per eum
obtenta non sit, sed obtenta per ipsos filios naturales,
vel alios eorum conjunctos, qui studiose patris sim-
plicem consensum obtinuissent, absque eo quod ipse
verisimiliter cogitasset ad effectus exinde resultantes;
Vel quia habens filios legitimos, & naturales, constet
hanc legitimationem obtinuisse ad alios effectus, red-
dendi scilicet eos capaces illorum munerum, & offi-
ciorum, quorum alias essent incapaces, & cum qui-
bus prudens pater ipsos providere posset, retenta de
facto inferiori qualitate filiorum naturalium discre-
torum à verè legitimis; Secus autem ubi prolem le-
gitimam non habens, obtenta legitimatione continen-
te hujusmodi restrictiones, potiùs ex stylo legitiman-
tis, quàm ex ejus voluntate, illos legitimos declara-
verit, ac tractaverit, atque ab aliis recognosci, &
tractari curaverit, decedere verò intestatus potius à
casu, quàm electione provenerit; Et in summa ista
est quæstio facti ex istius qualitate, & circunstantiis
decidenda, non autem cum regulis, & doctrinis ge-
neralibus juxta consuetam pragmaticorum ineptiam;
Super his autem circunstantiis, an illæ assisterent,
necne, judicium dari non potuit, cum consilium ita
super quæstione in abstracto suppressis nominibus pe-
titum fuerit.

†DE legitimatis, videri poterunt concordantia *in
Annot. ad disc. 68. & 69. de Fideicomm.* Et ali-
qua circa clausulam *sine præjudicio*, habentur dedu-
cta *infrà disc. 53.*

ROMANA

HÆREDITATIS DE ARMANNIS.

Pro ANNA,

Cum IOACHINO, IO. BAPTISTA,

ET ALIIS DE ARMANNIS.

Casus disputatus coram Prælato, credo, resolutus pro Anna.

De exclusione matris à successione filii pupilli, eo quia non curavit infrà annum illi provideri de tutore; Et an detur, in hac materia purgatio moræ; Et de ejusdem matris exclusione ob transitum ad secunda vota, non redditis prius rationibus tutelæ, per eam administratæ, quando, & quomodo id procedat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quando mater privetur successione filii ob non petitum tutorem.*
3 *De eadem privatione ob non redditas rationes.*
4 *Datur purgatio moræ super obligatione, & pœna, de qua num.2.*
5 *De conclusione, de qua num. 3.*
6 *Pœnæ secundo nubentium sunt abrogatæ præter favorem filiorum.*
7 *An filii religiosi in hoc proposito considerentur.*
8 *De eadem conclusione, de qua num.6.*
9 *Quod purgatio, de qua num.4. non procedat de jure civili.*
10 *Contrarium verius.*
11 *Quando jus canonicum admittatur etiam in terris Imperii.*
12 *De adimplemento post terminum, an sufficiat.*
13 *Quod pœna, de quibus num. 2. & 3. procedant etiam favore extraneorum.*
14 *Declaratur, & de differentia inter unum, & alterum casum.*

DISCURSUS XXIX.

1 DEfuncto Joanne Baptista Lupo Annæ viro, superstite Veronica unica filia pupilla, Anna mater, nullum actum judicialem gerendo circa tutelæ acceptationem, illam de facto per annum, & menses exercuit, tam circa pupillæ educationem, quam bonorum administrationem, deindeque formiter eamdem tutelam in judicio acceptavit, adimplendo solemnitatem cum interventu, & consensu Joachini, & Joannis Baptistæ ejus fratrum; Volensque postmodum ad secunda vota convolare, curavit eidem pupillæ de tutore provideri, rationes etiam suæ administrationis exhibendo; quamvis ob aliqua impedimenta, priusquam secundæ nuptiæ sequerentur dicta redditio non omnino completa esset; In hoc autem statu sequuta morte dictæ Veronicæ in eadem pupillari ætate; Cum Anna tanquam mater hæreditatem peteret, se opposuerunt præfati Joachinus, & Joannes Baptista pupillæ avunculi, quibus alias tanquam proximioribus, matre de medio sublata, dicta intestata successio debita esset, prætendendo illam excludere ex duplici capite.

Primò ex quo infra annum non curaverit pupillæ de tutore provideri, unde propterea ipsius successione privatur, quatenus tamen illa in eadem ætate decedat, secus si post illam completam, quan-
2 do testari potest ad text. *in l. 2. §. si mater ff. ad Tertull. §. penult. Instit. eod.* DD. communiter, de quibus *Cancer par. 1. var. cap.7. de tutelis num. 53.* ubi de ampliatione, etiamsi de facto interim ipsamet mater administrasset, quia non per hoc pupillæ consultum dicitur *Guttier. de tutelis par. 1. cap. 16.* & per alios, de quibus infra.

Et secundo ob transitum ad secunda vota non redditis prius rationibus tutelæ per eam triennio circiter 3
administratæ ad text. *in l. omnem Cod. ad Tertull. Aut eisdem Cod. de secundis nuptiis*, & in corpore unde sumitur, Unde introducta causa coram Vicario, seu Prælato deputato.

Scribens pro Anna (cum sensu etiam veritatis) improbabilem dicebam hujusmodi prætensionem; Quatenus enim pertinet ad primam exclusionis causam, ob neglectam tutoris petitionem; Cum post tres vel quatuor menses anni decursi eadem Anna re integra tutelam acceptaverit, omniaque adimplenda impleverit, hinc proinde quæcumque mora per eam desuper contracta, purgata remansit, & quæ moræ purgatio (quicquid de stricto rigore juris civilis in contrarium dixerint *Salicet. in l. sciant num. 7. & 8. Cod. de legitimis tutoribus*, & cæteri *per* 4
Canc. dicto cap. 7. num. 56. Mantan. de tutelis cap. 18. num. 22. Merenda controv. Jur. lib. 24. cap. 4. num. 17.) Verius est ut de canonica æquitate intret ut per *Alex. & Bart. in d. l. sciant*, & cæteri *per Gabr. de tutelis conclus. 1. num. 22. Guttier. de tutelis par. 1. cap. 16. post num 68.* ubi hanc dicit opinionem benignam, & veram, *Galgarett. eodem tract. lib. 3. q. 28. num. 38. Surd. dec. 48. num. 8.* bene *Spada cons. 305. num. 8. cum sequen. lib. 3.* ubi quod contraria opinio *Saliceti*, & sequacium procedit de stricto jure civili, secùs autem de æquitate canonica in hac materia purgationis moræ admittenda, Accedente præsertim justa causa simplicitatis, seu ignorantiæ muliebris, ac etiam alia circumstantia, ut jus pupillæ interim effectum non sit deterius, stante bona administratione de facto per eamdem matrem gesta, adeout adesse solum videretur quædam culpa juris in negligendis solemnitatibus; quarum ignorantia de facili in muliere admittenda est, ubi nulla concurrat culpa vera, seu malitia de facto, quæ ad hujusmodi pœnæ incursum attendenda videtur, ut per *Spad. ubi supra, & Gratian. discept. 668 num. 7.*

Quo verò ad alterum exclusionis caput; ob non redditas rationes, difficultas tollebatur ex solo facto, in quo per causæ Patronum de redditione docebatur; Scribentes autem pro oppositoribus replicabant, quod neque per hoc satisfactum esset, ob non sequutam reliquatus restitutionem, dum ista per allegata jura copulativè demandata est; Verùm hoc objectum pari- 5
ter de facili dupliciter tollebatur; Primò nempè ex motivo illiquiditatis causatæ ex eorumdem oppositorum culpa, & facto, dum per aliquas eorum oppositiones malitiosè protractas, peritus aliquas partitas controversas certificare non potuit, quas tutrix credebat non debere, ideoque prætendi non poterat mora pœnæ inductiva à qua incertitudo, seu illiquiditas semper excusat *ad text. in l. 2. Cod. de usuris Afflict. & ibi Ursill. dec. 105. Duran. dec. 346. in fin.* & passim.

Et secundò quia hæc est una de pœnis per jus novissimum secundò nubentibus inflictis; Istæ autem
pœnæ generaliter favore libertatis matrimonii abro- 6
gatæ sunt, illis tantum firmis remanentibus, quæ concernant favorem filiorum ex primo matrimonio superstitum *Sanchez. de matrimonio lib. 7. disput. 87. num. 39. Capyc. Latr. dec. 22. num. 1. Rota dec. 479. n. 9. p. 1. rec. dec. 116. 181. 223. 267. & 503. par. 5. rec.* & in aliis
frequenter; Idque adeò verò verum; quod etiam filii 7
prioris matrimonii supersint, sed sint Religiosi de Religione, incapaci in communi & in particulari, adhuc dictæ pœnæ cessant ob non existentiam filiorum capacium, ad quorum commodum pœnæ prædictæ cedere possint, Solaque difficultas est, ubi sint Religiosi de

Religione

Religione capaci,quo casu adest aliqua inter Scribentes discrepantia, ut liqoet ex deductis *in Romana fuccessionis de Comitibus de qua disc.sequ.*

Et in terminis individualibus istius pœnæ amittendi filii pupilli successionem ob transitum ad secunda vo-
8 ta,ante redditionem rationum tutelæ administratæ, & restitutionem reliquatus plenè *Capyc. Latr. dec.* 131. Ideoque cum in præsenti nullus ex primo matrimonio superstes esset filius,ad cujus commodum cederet successio, à qua mater excluderetur, sed id opponeretur per collaterales,quorum nihil interest, an mater vidua permanserit, vel binuba affecta sit,hioc proinde indebite hujusmodi pœna objiciebatur.

Adversùs istas responsiones replicabant Scribentes in contrarium circa moræ purgationem,quod cum il-
9 la proveniat ex æquitate canonica,attendenda noo erat in Urbe, ubi ex Statuto servandum est jus civile, quo attento dicta æquitas intrare non debet allegando in id *Peregr.consil.*20. alias *Aldovin. apud eum num.*15. *lib* 4. Verùm levis erat replicatio, quoniam ubi jus partis effectum non est deterius, purgatio moræ re integra admittitur etiam ex intentione juris civilis, ut bene *Mantis.dec.*270.*num.*4.ubi concordantes; Et nihilominus ubi etiam ex sola æquitate canonica resultaret,adhuc magis communis,& recepta opinio est, ut
10 etiam io Terris Imperii,& ubi vivitur cum jure civili, ista æquitas admittenda veniat, ut relatis opinionibus hinc inde, verius firmat *Fulgin.de emphyteusi tit. de solutione canonis q.*6.*n.*7.ubi quod etiam Judei admittuntur ad moræ purgationem; Idque ultra rationes *per Fulginium* & alios deductas, ex ea probari videtur, quod nullibi de jure civili hujusmodi purgàtio prohi-
11 bita reperitur; Ubi autem aliquid est dubium de jure civili,seu ab eo non est definitum, sed expressè definitum est à jure canonico, tunc illud tanquam io casu omisso suppletivum attendendum est,etiam,ubi cum jure civili vivatur,ut benè *apud Merlin.decis.*671. alias *decis.*30.*num.*;4.*cum sequen.par.*7.*rec.decis.*166.*p.*6.& in aliis non curata dicta auctoritate *Aldovini apud Peregr.ubi supra*, cum id solùm deducatur pro ratione dubitandi, & juxta illas superfluas,& incidentes difficultates,quæ ex stylo Consulentium ad reddenda Consilia copiosa,deduci solent.

Omnemque difficultatem in proposito cessare dice-
12 bam,quoniam quæstio de admittenda,necne, purgatione moræ, procedit ubi res esset in fieri, quia nempè morosus velit illam purgare, alter autem, cujus intersit purgationem non sequi,illi se opponat,atque impediat; secùs autem ubi ille, cujus interest adimplementum in tempore sequutum vel non sequutum esse,post elapsum terminum scit & patitur illud sequi,cum tunc videatur ita moram remisisse *ad text in l.post diem ff. de l. commissoria Mantic. dicta dec.* 270. *n.* 14. & 16. *Greg. & addita. dec.*5 & 146.*Romana locationis* 10. *Junii* 1661. *coram Verospio* impress.*post sollicitat. Bondeni dec.*58. & sæpius.

13 Replicabant iidem Scribentes quoad alium punctum cessationis pœnarum secundò nubentium favore extraneorum de auctoritate *Franch.dec.*1 7. *Gutier.d, cap* 16.*n* 117.*Surd.cons.* 175.*n* 13.*Soccin.cons.*39.*num.* 11.& *sequen.lib.*1. ad probandum,quod hujusmodi pœna etiam hodie non sit correcta, dicendo præsertim quod in dicta *decis.*479.*n.*9.*par.*1.*rec.*id ex cursu calamo firmetur, se fundando *in consilio Aretini* 40 communiter reprobato ex deductis *per Gutier. ubi supra num.*123.& *seqq.*

14 Verùm hæc replicatio laborabat æquivoco manifesto;Allegati enim & alii, non loquuntur de ista pœna privationis successionis ob non redditas rationes tutelares,& non restitutum reliquatum ante transitum ad secunda vota, sed loquuntur de alia pœna ob non petitum tutorem intra annum, ad quam pœnam incurrendam nil commune habent secundæ nuptiæ, quoniam sive illæ contrahantur sive non, ea incurritur, cum jus Digesturum,à quo id provenit,hujusmodi distinctionem non dederit, neque super secundis nuptiis aliquam fecerit provisionem, unde propterea non bene ab uno casu ad alterum inferebatur; Præsertim quia eodem Digestorum Jure attento, dari non poterat casus alterius pœnæ ob non redditas rationes tutelares ante transitum ad secunda vota, cum tunc, etiam mater, & avia comprehenderentur sub generali inhabilitatione mulierum ad tutelæ munus publicum exercendum, utpote habilitate solùm per jus novissimum Authenticorum; Ideoque credo, quod cum justitiæ fundamento pro matre sententiatum fuerit, nisi aliqua concordia controversiam terminavit, dum post binas disputationes, non audivi amplius de causa actum.

† DE pœnis secundo nubentium ad eandem materiam *tex. in l.fœmina C. de secun.nupt.* habetur *disc.* 44. conferunt deducta *sub tit. de Dote disc.* 194. Et de materia *tex.in l.hac edictali*, habetur *eod. tit. de Dote disc.*214.ubi expenditur Statutum Cremonæ.

ROMANA SUCCESSIONIS

DE COMITIBUS

Pro COM. MARCO ANTONIO DE MARSCIANO.

Casus disputatus coram A. C. & in Rota, & concordatus.

An dispositio textus in l.fœminæ C.de secundis nuptiis super necessaria successione reservanda per matrem binubam filiis primi matrimonii in boois obventis à successione filii defuncti, locum habeat solum in successiooe immediata, vel etiam in mediata.

Et an dicta necessaria successio procedat favore illorum filiorum,qui sint religiosi professi.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De primis decisionibus hujus causæ in materia renunciationis.*
3 *De lesione in transactione.*
4 *Quando transactio obliget successores.*
5 *De punctis disputatis.*
6 *Ascendentes secundi gradus succedunt cum fratribus.*
7 *Quod dispositio* l.fœminæ, *noo procedat in successione mediata.*
8 *De distinctione inter medium directum, & transversum.*
9 *Impugnatur conclusio de quo num* 7. *ac etiam distinctio de qua num* 8.
10 *Dispositio* l. fœminæ *procedit etiam favore nepotum, & quando.*
11 *De ratione in qua fundata est* l. fœminæ.
12 *De eodem, & quare non subsistat distinctio de qua num* 8.
13 *Filii Religiosi professi habentur pro non extantibus ad effectum* l. fœminæ.
14 *Distinguitur inter Religionem capacem, & incapacem.*
15 *Impugnatur distinctio.*
16 *An Monasterium habeat jus vindictæ, & querelæ pro injuria Monachi.*
17 *Monasterium succedit directè, & immediatè juxta opinionem Canonistarum.*
18 *Quod vera sit distinctio de qua num.*14.
19 *Quomodo dicatur pœna hæc successio ex* l. fœminæ.
20 *Declaratur conclusio de num.* 17.
21 *Si mater binuba de tempore successionis est vidua, an procedat* l. fœminæ.

22 *Aliud*

22 *Aliud est considerare injustitiam in causa nova, aliud pro informatione.*

23 *Quomodo Iudices in hoc debeant ponderare conclusiones.*

DISCURSUS XXX.

1 BAldassare de Comitibus defuncto ab intestato, superstitibus Cornelia avia materna, alias bunuba, tunc autem vidua, Cleria germana sorore, ac Angela, & Hippolyta amitis, omnibus monialibus professis in Monasterio Sanctæ Catharinæ de Senis, orta dictæ successionis controvesia inter dictam Corneliam, &
2 Monasterium ex persona monialium, introductaque causa in Rota coram Dunozetto, duæ prodierunt decisiones inter se variæ *sub diebus* 15. *Jannarii* & 23. *Junii* 1642. impressæ inter illas ejusdem *dec.* 641. & 6-6. quarum prima est repetita post *Marin. resol.* 90, *lib.* 1. illæque sunt celebres in materia renunciationis, an esset realis, vel personalis, sive an facta intuitu ingressus in Religionem, requireret solemnitates statutarias, ut pluries insinuatur in sua materia *sub tit. de renunciationibus*; Deindeque inter Partes deventum est ad concordiam juxta seriem insinuatam quoque *sub tit. de feud.* ad materiam Bullæ Baronum *disc.* 96. & *sub tit. de servit.* ad materiam tetractus *disc.* 85.

Post diuturnam autem pacificam observantiam, Monasterium, prætendendo ex dicta concordia se notabiliter læsum, litem super ejus rescisione instituit coram A. C. contra Marcum Antonium Corneliæ defunctæ ex secundo matrimonio filium ac hæredem, & donatarium, (cum quo etiam dicta concordia inita fuerat,) atque post plures disputationes habitas coram Judice ex parte Monasterii, obtentum fuit rescriptum à Sanctissimo quod procedere deberet de voto Rotæ, ubi assumpta disputatione *coram Bichio*, nulla capta fuit resolutio, idque ansam dedit novæ concordiæ, quæ litem terminavit.

In primis disputationibus de anno 1642. habitis *coram Dunozetto*, ego non scripsi, utpote tunc existens in patria, nec quidem cogitando de accessu ad
3 Curiam; De conclusionibus autem, seu punctis in decisionibus contentis, actum fuit in hoc novo judicio ad effectum inspiciendi, an adesset necne læsio, cujus ratione Monasterium transactionem impugnabat; Quamvis enim Curia Romana constanter teneat opinionem, (ab aliquibus acriter) negatam, ut in transactione locum habeat dispositio textus *in l.* 2. *Cod. de rescind. vend.* ex deductis *sub tit. de empt. & vendit.* præsertim *disc.* 27. & alibi; Attamen ut ibidem habetur, pro læsione regulanda, attendendus non est valor bonorum, seu jurium in lite existentium, sed illa futuri eventus probabilis, qui est nimium difficilis æstimationis, unde propterea plures credunt id esse impracticabile, Verum Rota, & Curia in hoc nimium large agit, atque ad id dignoscendum reassumit cognitionem meritorum, seu justitiæ, vel injustitiæ ut ita id dignoscatur, ut insinuatur etiam pluries in aliis materiis occa-
4 sione agendi de conclusione, an transactio afficiat successores venientes jure proprio independenter à transigente, ut præsertim *sub tit. de feud. disc.* 49. & sub illo *de emphyt. disc.* 12. & sub illo *de fideicom. disc.* 172. *cum seq.* & insinuatur *sub tit. de alienat. & contract. prohibit. disc.* 50. ubi remissivè de pluribus ad materiam transactionis.

Quamvis autem in dictis decisionibus principaliter agatur de materia renunciationis, an esset realis, vel personalis, & an requireret solemnitates præscriptas à Statuto Urbis; Attamen in novis disputationibus, isti puncti ex parte Monasterii neglecti fuerunt, solumque
5 actum de duobus; Primò nempe an dispositio *textus in l fœmina* in successione filii primi matrimonii in bonis in eum obventis à primo viro, procedat solum in iis, quæ in defunctum, de cujus successione agitur, immediate obvenerint à primo viro, vel potius capiat etiam ea, quæ ex successione mediata obvenerunt, qualis erat casus controversiæ, quoniam primo viro successerat Evander filius, cui deinde morienti successerat dictus Baldassar primi viri nepos, ac successor mediatus; Et secundò an eadem dispositio textus *in dicta l. fœmina* favore filiorum primi matrimonii superstitum de tempore mortis matris binubæ, procedat in filiis, qui tunc essent Religiosi professi.

Non dubitabatur etenim de alia conclusione firmata *in dicta prima decis* 641. *Dunozetti*, ubi concordantes allegantur, quod ea veriori magisque recepta opinione (quamvis à contradictionibus non immuni) parentes 6
ulteriores post patrem, vel matrem, istis de medio sublatis, æqualem concursum habent in successione intestata cum fratribus, vel sororibus utrinque conjunctis, quamvis primum locum occupent.

Quatenus igitur pertinet ad primum punctum mediatæ, vel immediatæ obventionis; Cum Rota usque ab anno 1616. istam quæstionem formiter, & ex pro- 7
fesso disputaverit *coram Martin. Andr.* atque amplexa fuerit opinionem utpote magis communem, ac melius fundatam, ut dispositio dicti textus procedat solum in bonis à primo viro immediate obventis, ad illum filium, de cujus successione agitur, non autem de illis, quæ obvenerint mediate ex successione alterius, istamque opinionem, quam etiam late tuetur *Castill. de usufruct. cap.* 1. *num* 6. & *seqq.* firmatam *apud Martin. Andr. inter suas decis.* 74. *repetit. decis.* 71. *par.* 3 *rec.* pluries deinde eadem Rota tenuit *ut dec.* 177. *par.* 4. *rec. tom.* 2. *num.* 8. *decis.* 127. *num.* 14. *eadem par.* 4. *tom.* 3. *dec.* 242. *num.* 17. *par.* 6. cum aliis apud *Cels. decis.* 72. *num.* 14. & *seqq.*

Hinc proinde, Scribentes pro Monasterio, non impugnabant conclusionem, ubi ageretur de medio col- 8
laterali, quia nempe defuncto prius uno ex filiis primi matrimonii, alter ei successerit tanquam frater, qualis est casus, *de quo in dicta dec.* agitur; Dicebant autem secus esse ubi agatur de medio directo, quia nempe filio primi gradus, qui primi viri hæres extitit, successerit ejus filius ita ejusdem primi viri nepos juxta distinctionem traditam *in dicta secunda decis.* 676. *Dunoz.* fundatam *in cons.* 347. *Anchar.* & *cons.* 58. *Ruini lib.* 5.

Mihi scribenti pro Marco Antonio Reo convento, videbatur, quod si quæ probabilis dubitandi ratio cadere posset, ea procederet super dicto articulo in genere, cum in proprio sensu magis placeret, probabiliorque videretur alia opinio, ut indistincte dispositio dicti textus locum habere debeat in mediatis, ac immediatis, attenta origine, dum pro genio, ac stylo semper 9
visum est abhorreri debere formalitates verborum, sive grammaticales significationes, & an dictio ea denotet causam mediatam præcise, necne, cum similibus frigiditatibus ex sola legum littera desumi solitis, cum verius procedendum sit attenta substantia veritatis, ac fine, seu effectu per legem considerato, qui est, ne filii secundi matrimonii potiantur bonis obventis à primo, ideoque filii, vel descendentes primi viri videant eorum patris, vel avi bona occupata à personis exosis, ipsis exclusis.

Præsupposita verò, seu retenta dicta diversa opinione firmata in allegata *dec.* 74. *Martin. Andr.* & in aliis distinguente inter causam mediatam, & immediatam; Dicebam, etiam in sensu veritatis, improbabilem videri præfatam subdistinctionem inter medium transversum, ac directum, cum nulla dignosci videatur probabilis differentiæ ratio, atque auctoritates *Anchar.* & *Ruin.* locis citatis, deductæ quoque in præfata disputatione habita de anno 1616. *coram Martin. Andr.* nominatim reprobantur *in dicta decis.* 74. cum vis quæstionis consistat, an attendi debeat hæc distinctio mediati, vel immediati in genere; sive an spectari debeat origo, non autem circa qualitatem medii.

Observando præsertim quod hæc distinctio inter medium

medium directum, & transversum, originem habet ab
æquivoco claro desumpto ab aliquibus auctorizatibus
10 firmantibus quod dispositio dicti textus *in l. fœmine*,
procedit non solum favore filiorum primi matrimonii,
sed etiam nepotum, ac ulteriorum descendentium, quam-
vis primum locum non occupent ex deductis in eis-
dem *decisionibus Dunozetti*, & apud *Cels. dec. 72. n. 20.*
Id enim continet æquivocum clarum, non circa veri-
tatem conclusionis, sed circa applicationem; Proce-
dit etenim illis nepotibus, vel descendentibus, qui
prædefuncto patre, primum locum occupent de tem-
pore quo fiat casus successionis, unde propterea
agatur de nepote veniente jure activo ad successio-
nem, non autem quod congrua differentiæ ratio in-
trat inter unam speciem medii, & alteram, quoties
admittatur dicta distinctio causæ mediatæ, & imme-
diatæ in ordine ad successionem passivam, quoniam
vel talis distinctio in totum neganda est, vel in totum
acceptanda.

Quinimo observabam quod discurrendo materiam
per rationes, eadem distinctio inter causam mediatam,
& immediatam, potius reprobari deberet in dicto casu
medii transversi, de quo agitur *in dicta dec. 74. Mar-*
11 *tin. Andr.* quoniam si dispositio dicti textus *in l fœmi-*
na fundata est in injuria, quæ fiat filiis primi matrimo-
nii, aliisque descendentibus, major est injuria eorum,
qui sint primi, & immediati, quam eorum qui sint
ulteriores & consequenter non videtur subesse congrua
ratio, cur dicta pœna procedere non debeat in filiis
primi gradus, & debeat procedere in nepotibus remo-
tioribus, gradus ulterioris.

Et secundò quoniam de jure Codicis fratri morien-
ti, soli fratres in tota proprietate succedebant, paren-
12 tes autem in solo usufructu *ad textum in l. fin. Cod ad*
Tertull. nepoti verò succedebant soli ascendentes, ex-
clusis amitis, solumque certa portione patruis assigna-
ta, ideoque potentius est jus ulterioris ascendentis in
bonis nepotis, seu descendentis ulterioris gradus,
quàm sit illud filiorum primi gradus, ergo si in isto ca-
su, in quo minus habent jus, intrat dicta distinctio
causæ immediatæ, & mediatæ, juxta opinionem fir-
matam à Rota, quæ non impugnabatur, multo magis,
& à fortiori in isto; Ideòque quantum dignosci potuit
in unica disputatione Rota inclinabat in hunc sensum,
qualem quoque habebat Judex causæ, & consequenter
Monasterium aliqua modica majori utilitate reportata,
liti cessit.

Quo verò ad alterum punctum, an scilicet habenda
13 sit ratio filiorum primi matrimonii, qui essent religio-
si professi; Prima decisio coràm *Dunozetto 641.* pro-
cedit cum propositione firmata, *decis. 223. & 267. par.*
6. rec. & decis. 503. par. 5. ut filii religiosi professi, tan-
quam mortui Mundo, habeantur pro non extantibus.

In posteriori autem *decis. 676.* nova adhibetur di-
stinctio recepta in materia intestatæ, vel fideicommis-
14 sariæ successionis de qua pluries *sub tit. de fideicommiss.*
inter capacitatem, & incapacitatem Religionis in com-
muni, quasi quod habendi sint pro mortuis filii Re-
ligiosi professi in Religione inducente incapacitatem
tam in particulari, quàm in communi, secus autem ubi
illam inducat in particulari tantum.

Scribens ego, impugnando hanc distinctionem
more Advocati ad causæ oportunitatem, dicebam il-
lam improbabilem esse, quoniam ratio conclusio-
15 nis non consistit in capacitate, vel incapacitate, sed
consistit in pœna vindictæ, quæ filiis præstatur ob
injuriam sibi illatam per transitum ad secunda vota ex
deductis *dicta dec. 167. num. 19. par. 6. & dec. 503.*
num. 9. par. 5. ubi concordantea, & consequenter,
quod cum hæc injuria jam illata essent anteqnam
dictæ filiæ, vel neptes ex primo matrimonio profes-
sionem emitterent, ita remissa erat per illam cujus-
cumque injuriæ remissionem, quæ fit in formula pro-
fessionis.

Atque ad id deducebam ea, quæ cæteris relatis ple-
ne habentur *apud Farin. quæst. 15. num. 24. & seqq. &* 16
Rovit pragm. 8. de composit. nu. 19. & seqq. super quæ-
stione, an Monasterium habeat jus vindictæ pro inju-
ria facta monacho, quoniam distinctio est, an agatur
de injuria facta postquam erat Monachus, & tunc ha-
beat; Secus autem, si antea.

In idem quoque ponderando deficientem rationem,
cui dicta lex innititur, ut scilicet bona primi viri per
transitum ad secunda vota offensi, redeant ad ejus fi-
lios, & descendentes in dictæ injuriæ compensatio- 17
nem quæ ratio non intrat ubi agitur de professis,
non solum ob rationem incapacitatis in particulari,
sed etiam quia juxta opinionem Canonistarum, quam
Rota, & Curia sequitur, Monasterium succedit imme-
diate, ac jure suo, non autem mediate, ideoque suc-
cedit extraneus, non autem filius.

Verùm reflectendo ad veritatem advertebam, quod
ubi, non extante transactione agendum esset de ipso
puncto successionis, adhuc indeciso, ut scilicet intra- 18
ret, necne dispositio dicti tex. *in d. l. fœmina*, distinc-
tio esset vera, quodque filiis primi matrimonii quam-
vis religiosis in Religione capaci dicta successio debita
esset, quoniam professio non tollit jura naturalia, &
sanguinis; ideoque sicuti non tollit jus ordinariæ
successionis ab intestato, ac fortius non tollit jus suc-
cessionis necessariæ ex fideicommisso, ne dum puto,
& restitutorio, in casu mortis, sed etiam illo, quod
ex communi Juristarum loquendi usu dicitur pœnale
ob alienationem, vel aliam contraventionem, ita non
videtur subesse congrua ratio cur professio in Reli-
gione hanc fideicommissariam successionem à lege or-
dinatam impediat.

Ea verò quæ dicuntur de remissione injuriæ, ac vin-
dictæ, continere videntur consuetas ineptias eorum,
qui sola littera legum procedunt; Id enim dicitur per
quemdam modum loquendi pro explicatione rationis,
vel impulsus legis ad ita statuendum, non autem, ut
dicatur formalis pœna criminalis filius vindictæ, cu-
jus prosequutio viris religiosis prohibita est, quo- 19
niam esset dare absurdum per sacros Canones expres-
se damnatum, quod scilicet matrimonium redoleret
delictum vindicta dignum, pro quo formalis pœna
irroganda veniat, non pro refectione damni, sed lo-
co vindictæ; Verius etenim est quod Jus novissimum
benigne agendo cum parentibus, qui à filiorum suc-
cessione in proprietate exclusi erant, voluit eos ad id
admittere sub ista conditione, seu qualitate, adji-
ciendo implicitum onus fideicommissi, ac restitutio-
nis filiis ex eo matrimonio superstitibus, eodem mo-
do quo illud adjecit super lucris nuptialibus tanquam
ex implicita, seu præsumpta voluntate primi conju-
gis, à cujus substantia in alterum binubum bona ob-
veniunt immediate, vel etiam mediante successione fi-
liorum.

Pœna siquidem dicitur etiam per Juristas illa supe-
rius insinuata fideicommissi, quod ad differentiam pu-
ri in casu mortis, (quod restitutorium dicitur,) con-
servatorium appellatur, in casu scilicet alienationis vel
contraventionis, & tamen fabulosum esset dicere, ut illi
Religiosi, qui succederent in restitutorio, non deberent
succedere in isto conservatorio redolente pœnam ob
injuriam testatori illatam contraveniendi ejus disposi-
tioni, quod cum terminis delicti, & ingratitudinis ex-
plicari solet, quoniam non est pœna formalis in bonis
propriis in vindictam, ac punitionem, sed est subtractio
lucri de alienis bonis ex voluntate domini ob non re-
tentam qualitatem ab eo volitam.

Prout fallaciam continet dictum argumentum de-
ductum ex opinione Canonistarum super directo, ac
proprio jure Monasterii independenter à persona mo-
naci, quoniam ut alibi pluries advertitur, & præsertim 20
dicto tit. de fideicommiss. istud est privilegium Religio-
nis, & Monasterii; & ne in libito monaci, vel professi sit

nulle acquirere, ad instar illius juris, quod habet dominus in successione delata servo, non autem ut dicatur succedrre Monasterium tanquam extraneus, quoniam si religiosus non adesset in rerum natura, utique Monasterium non succederet, neque concursum cum aliis vocatis prætendere posset, cujus contrarium, non refragante testatoris voluntate, est verius.

Deducebam quoque tanquam Advocatus ad causæ opportunitatem, quod neque versaremur in terminis dicti textus *in l. fæmina*, stante quod de tempore apertæ controversiæ successionis, avia erat in statu viduita-
21 tis ob secundum matrimonium jam dissolutum, & consequenter quod hic status attendendus veniret, non curato secundo matrimonio, sive præcesserit, sive post jam obtentam successionem in statu habili subsequatur, ut per plura media probare conatur *Cyriac. controv.* 367. *num.* 44. *& seqq.* qui dicit hunc punctum esse novum à nemine tractatum nisi per *Menoch. consil.* 178. quem reprobare studet, quasi quod iste casus à dicta lege sit omissus, atque sub ea non comprehensus.

Pariter autem, reflectendo ad veritatem, istud motivum, quando causa esset integra, videbitur minus tutum; Tum ob auctoritatem *Rot. decis.* 45. *num.* 8. *& seqq. p.* 7. *recen.* ubi firmatur idem quod dicit *Menoch. d. cons.* 178. (quamvis neque de illo, neque de *Cyriaco* mentio habeatur;) Tum etiam quia probabiliora videntur *Menochii* fundamenta ob rationis identitatem, quæ rectè intrat, dum versamur in lege communi, non autem in Statuto, quod stricte, & rigorose intelligendum sit, potissime, dum est jus non exorbitans, & corectorium sed potius reintegratorium juris antiqui, nimiumque rationabile, & æquum.

Ambo tamen motiva, quamvis essent in meo sensu respective fallacia, oportune deducebantur, atque
22 consideratione digna erant, quoniam ob diversitatem opinionum, negari non potest, quin essent quæstiones disputabiles, ac expresse in jure non decisæ, & propterea transactio, de cujus infirmatione agebatur, sustineri deberet, idque minueret valorem juris, quod erat in controversia pro excludenda læsione; Atque in hoc consistere quoque debet advertentia Judicantis, vel Consulentis ad veritatem, quod scilicet in quæstionibus dubiis habentibus opiniones hinc inde; Aliud est considerare magis unius, quàm alterius opinionis probabilitatem in causa nova, & integra; Aliud verò ad effectum judicandi super rescissione transactionis, vel super ea injustitia, quæ deducator pro restitu-
23 tione in integrum adversùs rem judicatam, vel adversùs tres conformes, cum similibus; Atque in hoc versatur clarum æquivocum, quod quotidie experimur, quoniam examinatur in quæstionibus dubiis una, vel altera opinio pro hac injustitia convincenda perinde ac si esset causa nova, & integra, quod manifestum errorem continet.

ANCONITANA DOTIS

Pro NICOLOSA

Cum PIERA DE BONANGELIS.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Nicolosa, postea, ut credo, concordatus.

An bona primi conjugis obventa in alterum binubum, non ex successione, sed ex renunciatione filiorum primi matrimonii, subjaceant necessariæ successioni resultanti ex dispositione textus in l. fœminæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De quæstione an renunciatio prosit etiam filiis secundi matrimonii pro affirmativa.*
3 *Contrarium verius.*
4 *De differentia an tempore renunciationis secunda nuptia contracta essent, necne.*
5 *Declaratio ejus qui renunciationem fecit, attendi debet.*
6 *De distinctione in quæstione, de qua numero secundo & tertio.*
7 *In dubio juxta sensum, de quo num.* 3.
8 *De alia distinctione, an pater renunciatarius decedat testatus, vel intestatus.*
9 *De distinctione pacti de non petendo.*

DISCURSUS XXXI.

Ex prima uxore Francisci Mariæ Bonangeli, superstitibus tribus filiabus; Cum duæ ex eis vitam spi- 1
ritualem eligendo, Monasterium ingressæ, accepta dote dari solita Monasterio, aliisque consuetis spendiciis, patri renunciam de paternis, maternis, & sororiis fecissent; Eo autem defuncto superstitibus Nicolosa tertia filia ex prima; & Piera unica filia ex secunda uxore, inter istas super paterna hæreditate orta est controversia, an scilicet Nicolosa præcipuam destahrre deberet integram dotem maternam, vel potius propria virili contenta, reliquæ duæ portiones sororum monialium, stante dicta renunciatione, spectarent ad paternam hæreditatem ad commune commodum; Hinc proinde introducta causa coram A. C. ad favorem filiæ primi matrimonii, me pro ea scribente, prodiit resolutio decernendo scilicet mandatum contra hæreditatem pro integra dote, atque altera Parte de more recurrente ad Signaturam pro commissione appellationis in Rota cum clausula translativa exequutionis, incertum est quid rescriptum fuerit, neque amplius de causa actum audivi; Vel quia (ut probabile est) concordata fuerit; Vel quia mutaverit defensores, ut frequenter contingit ex mutatione causæ Patroni, ex quo Advocatorum electio, ac respectivè mutatio pendere solet.

In disputationibus autem desuper habitis, tam coram
A. C. quam in Signatura, punctus erat, an, & quæ 2
opinio probabilior videretur, an scilicet illa *Alex. cons.* 149. *lib.* 7. *&* aliorum, de quibus plene de stylo *Surd. cons.* 244. ut renunciatio acquireretur patri pleno jure; Vel potius illa quæ refertur *Aretino cons.* 90. ut cedere debeat commodo aliorum filiorum ejusdem primi matrimonii, qui supersint, adeout ex identitate rationis in hujusmodi bonis ita renunciatis intret eadem necessaria successio quæ resultat ex dispositione textus *in l. fæmina Cod. de secund. nupt.* ut in eis præcipua sit successio filiorum primi matrimonii, denegata participatione illorum secundi.

Atque ubi facti particulares circumstantiæ neutri Partium assisterent, adeo ut ageretur de quæstione in solo puncto juris, tunc scribens pro filia primi matrimo-
nii etiam in sensu veritatis dicebam, quod adhuc pro- 3
babilior videretur hæc posterior opinio *Aretini*, ut ex verisimili, tam renunciantis, quàm renunciatarii voluntate, renunciatio facta patri per aliquos filios primi matrimonii de juribus sibi competentibus in dote, aliisque bonis maternis, regulariter, ubi aliud expressè dictum non sit, facta censetur, ut succedant alii filii ex eodem primo matrimonio superstites, absque participatione filiorum secundi, quoniam, nec æquum, nec rationale videtur, ut isti, qui sunt minus in jure privilegiati, habeant integram dotem, aliaque bona eorum matris, absque eo quod aliquid communicent fratribus ex alia matre susceptis, & quod debeant participare de dote, ac bonis matris prædictorum; Ideoque *Aretini* opinionem magis communiter sequuntur DD. de quibus apud *Borr. dec.* 184. *num.* 1. *cum sequen. Alvarad. de conjectur. voluntate lib.* 2.

te lib. 2. cap. 3. §. 2. Niger. in cap. Rgm mulier detarium num 56. Hodiern. in l. hac edictali quæst. 11. *n.* 1. *& cum sequen. Molin. de Ritu nuptiar. lib. 3. quæst.* 85. *num.* 1. *cum sequen. Merlin. lib.* 1. *controv.* 32. *Bottilier. de success. ab intestat. theorem.* 51. *per totum*, apud quos concordantes.

Clariùs verò in hac facti specie ex duplici circunstantia omnem difficultatem removente; Primò quia de tempore renunciationis, pater non transierat ad secunda vota, sed solùm habebat filios primi matrimo-
4 nii verisimiliter à sororibus renunciantibus contemplatos, juxta ea quæ deducuntur infrà *disc.* 33. & insinuantur in sua materia *sub tit. de renunciat.* ideoque difficultas cadere solet, quando, pater cui fit renunciatio, esset binubus, cum tunc renuncians casum cogitare potuerit, ut habetur locis citatis.

Et secundò quod quæstio prædicta cadit, ubi omninò sumus in ambiguo, secus autem, ubi dictæ voluntatis indicia, vel conjecturæ habeantur, vel ejusdem renunciantis declaratio accedat, quod talis fuerit ejus voluntas, ut in specie observat *Molin. dicta quæst.* 85.
5 *num.* 50. Et generaliter de donatoris declaratione attendenda etiam ex intervallo non obstante irrevocabilitate actus ex regula, quod qui declarat, non disponit, sed adinstar excutientis grana à spicis, quid factum sit aperit, ubi præsertim declaratio sit verisimilis, ac juris assistentiam potiùs, quam resistentiam habeat, neque suum commodum respiciat *Cyriac. contr.* 295. *num.* 30. *cum sequen. Otthobon. decis.* 119. *num.* 8. *& decis.* 175. *num* 18. & ex pluribus in sua materia *sub tit. de donation.* Et hic erat casus; quoniam Moniales renunciantes adhuc vivebant, atque declarabant quod talis fuerat earum voluntas.

Scribentes in contrarium, ultra auctoritates *Alexandri, & Surdi* locis citatis, ac aliorum apud eos, magnum fundamentum constituebant in Rotali decisione edita *in Romana dotis* 30 *Maii* 1644. *coram Pen-*
6 *tingerio*, impress. *decis.* 19. *par.* 9. *recen.* in qua firmatur æqualis successio omnium filiorum tanquam in bonis jam effectis communis patris, qui de eis etiam in extraneos disponere potuisset; Verùm, quidquid esset de illius decisionis subsistentia in suo casu (quod juxta Curiæ stylum abhorrentem superflua examinatum non fuit;) Dicebam quod punctus erat in applicatione, ob quam decisio prædicta potiùs huic parti assistere videbatur, dum admittit distinctionem traditam *per Molin. dicta quæst.* 85. *num.* 60. an scilicet renunciatio facta sit per verba expressè universalia, quia nempe dicatur pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, vel potiùs simpliciter pro se, & suis &c. ut primo casu ob expressam comprehensionem etiam hæredum extraneorum, filii aliarum nuptiarum istis deteriores esse non debeant, secùs autem in secundo, in quo sub illis simplicibus verbis indefinitis, ex jam dicta probabili ratione, ac verisimili voluntate, indefinita non æquipollet universali, sed ratione subjectæ materiæ intelligenda est de hæredibus sanguinis ex primo so-
7 lùm matrimonio, de qua distinctione *Montan. controv.* 9. *Hodiern. d. quæst.* 11 *nu.* 38. *Bottilier d. theor.* 51. *n.* 9. apud quos habetur, quod licet regulariter renunciatio, seu donatio facta patri, & suis conveniat etiam hæredibus extraneis juxta *disc.* 230. *Guid. Pap.* nihilominus intelligitur in materia penitus indifferenti, & ubi verisimilitudo aliud non exigat.

Ponderabam tamen quod difficultas tunc intraret, neque præmissa de facili recipienda essent, quando pater renunciatarius decedendo testatur, animum declarasset super æquali omnium successione etiam in istis bonis, seu alias de eis disposuisset, ex propositione, de qua frequenter in dicta sua materia *sub tit. de Renunc.* quod istæ à filiabus per eos dotatis procurari
8 solent ad effectum acquirendi, disponendi libertate; Secùs autem ubi contrarium animum non declarat, decedendo intestatus, cum tunc. ratione dictæ veri-

similitudinis, ista renunciatio ad hunc effectum censeri debeat personalis, atque in gratiam filiorum ejusdem matrimonii tantùm.

ROMANA HÆREDITATIS

Pro MAURITIO DE ASTE

Cum DONATO PALAMOLLA.

Discursus arbitramentalis in congressu.

Ad materiam textus in l. hac edictali Cod. de secund. nupt. an scilicet secundus vir obtinere possit plus, quam quilibet ex filiis primi matrimonii; Et an in hujusmodi æquali successione regulanda, detrahi prius debeat tanquam præcipua legitima filiorum.

Et an in amasio, seu concubino procedat idem, quod in secundo viro.

SUMMARIUM.

1. *Facti series.*
2. *Divisio inter filios primi matrimonii & secundum virum fit de toto asse, non detracta legitima.*
3. *Contrarium verius.*
4. *Et non habetur ratio lucri dotalis.*
5. *An dispositio l. hac edictali, procedat in amasio, qui assimiletur secundo viro.*
6. *Quid favore filiorum naturalium tantùm cum alio amasio procreatorum.*
7. *Et quid respectu naturalium procreatorum cum eodem.*

DISCURSUS XXXII.

CUm Aurelia habens ex primo matrimonio enunciato *sub tit. de dote disc.* 24. Mauritium unicum filium, scripto hærede particulari filio in sola legitima, hæredem universalem instituisset Donatum secundum virum, hinc orta inter eos, post mortem testatricis, controversia extrajudiciali, eaque benevole remissa in cujuslibet contendentium respectivè Advocatos, ille autem secundi viri in congressu desuper habito diceret, legem testamenti esse clarsm, ideoque Mauritio filio debitam esse tertiam partem assis hæreditarii pro legitima, reliquum verò Donato hæredi universali; Vel ad summum, ubi dictæ testamentariæ dispositioni obstaret textus *in l. hac edictali Cod. de secund. nupt.* per quem disponitur, ut mulier binuba non possit plus dare, vel relinquere secundo viro, quàm cuilibet ex filiis primi, quod tunc procedendo cum æqualitate in eodem textu præscripta hæreditas inter eos æqualiter dividenda esset. 1

Diversa fuit mea sententia, in qua traxi Collegam, ut scilicet Mauritio filio besis debitus esset, reliquum verò triens ad secundum virum pertinere deberet, & non ultra, atque ita sequutum fuit concorditer.

Quamvis enim plurium sententia sit, ut æqualitas per dictum textum demandata inter secundum virum, & quemlibet ex filiis primi matrimonii enunciata *sub tit. de dote* occasione lucri dotalis *disc.* 130. *& seq.* 2
ac etiam *sub tit. de donationibus disc.* 50. indefinite procedere debeat, habita ratione totius assis, nulla facta præcipua deductione legitimæ per filios, ut tenent quamplures relati per *Hodiern. ad l. hac edictali quæst.* 7. *num.* 1. *& sequen.*

Attamen Rota, & Curia Romana inconcusse tenet diversam sententiam, quam veriorem putant *Hodiern. d. quæstion.* 7. *numer.* 14. *& sequentibus Marta de successionibus par.* 3. *quæstio.* 11. 3
articul. 1. & alii plures apud *Hodiern. ibidem*,

*G 2 ut

ut scilicet prius tanquam æs alienum detrahi debeat legitima favore filiorum, deindeque quod superest, æqualiter dividatur, ut plene cæteris relatis sequendo o iginalem *decis. Crescent.* 4. *de testam nt.* firmatur *in U bevetana restitutionis dotis 6. Februarij* 1640. *coram Merlino* inter suas *decis.*828.*in Romana successionis* 18.
4 *Maij* 1646.& 14.*Junij* 1647.*coram Corrado*, impress. *decis.*406.*n.*4.*p.*9.*recen.decis.*3 16.*n.*3.*par.*10.& in alns ac etiam locis citatis adversatur, ut etiam lucrum statutarium veniat in portione viri.

Et consequenter dum versabamur in Curia, dicebam, quod opus non erat examinare quæstionem per rationes,ac principia, & quænam opinio probabilior esset in puncto juris,cum id contineret inanem, ac superfluum laborem à Romanæ Curiæ commendabili stylo abhorritum, dum cum ista opinione passim proceditur.

In proposito autem hujus necessariæ successionis resultantis ex dispositione dicti textus *in l.hac edictali*;In una *Romana hereditatis de Neriis* pro Catharina
5 Cæcilia,cum Arrigoniis, pro veritate consultus fui, an eadem æqualitas procedere deberet inter filiam naturalem,& amasium,seu concubinum,quem mulier,prætertita filia,hæredem universalem instituerat,Respondi, quod ubi ageretur de filia legitima,& naturali ex matrimonio suscepta unde ageretur de Amasio,vel concubino viduæ, tunc casus esset planus,ut dispositio *d. l. hac edictali* à fortiori intraret, ut in specie cæteris relatis probat *Hediern. in repetitione hujus l.hac edictali*
6 *quæst.*10.ubi concordantes;Difficultas autem erat,quod ageretur de filia naturali tantum, suscepta per mulierem solutam, quæ licet respectu matris non illustris, cessante circumstantia coitus damnati,non differat à legitima, & naturali, adeo ut æquale sit jus intestatæ successionis,ac etiam necessariæ in legitima; Attamen non reperitur in jure privilegiata,dum textus loquitur de filiis, ex primo matrimonio susceptis;Ideoque prohibitiones restringentes libertatem disponendi de bonis suis generaliter competentem, amplianda non videntur, ut de eadem lege non suffragante naturalibus tantum habetur apud eundem *Hediern quæst.* 17.

Extra verò omnem dubitationem contra ipsam filiam requirentem respondi, ex eo quod ipsa esset procreata ex eodem amasio, seu concubino, qui hæres à muliere institutus fuerat, ideoque cessabat quæstio in radice, dum sicuti uxor non prohibetur relicta filiis legitima,virum,ac respectivè ipsorum filiorum patrem hæredem relinquere, ita (quoties ex alia ratione non intret prohibitio legis disponendi ad favorem amasii) ex eadem ratione, seu proportione idem dicendum videtur; Adhuc tamen occasio non dedit id formiter in foro disputare, quoniam rari sunt isti casus.

ROMANA SUCCESSIONIS
De Pelegris.

Pro ANTONIO PELEGRO

Cum VERONICA FILIA.

Casus decisus per Rotam pro Antonio.

An dispositio textus *in l.fœmina* procedat etiam contra virum contrahentem secundas nuptias;Et an excuset consensus filiorum, seu alia justa causa; Et incidenter an renunciatio capiat hanc successionem necessariam debitam ex dicto textu *in l. fœmina*.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *De punctis disputatis.*
4 *An pœna secunda nubentium procedant etiam in viro.*
5 *Consensus expressus, vel tacitus filiorum ex secundis nuptiis an suffragetur*
6 *De cautela desuper adhibenda.*
7 *Renunciatio non capit hanc successionem ex l. fœmina.*
8 *Quid si renunciatio facta est post contractas secundas nuptias.*
9 *Quod in hac facti specie renunciatio capiat istam successionem.*
10 *Dos congrua quæ dicatur.*
11 *In hac materia attendi debet substantia voluntatis.*
12 *Ex pretii quantitate deducitur voluntas.*
13 *Renunciatio quandoque est praeventiva solutis ejus, quod debetur renuncianti.*
14 *Consideratur circumstantia, de qua num.* 8.
15 *De regula tenenda in metienda, seu interpretanda renunciatione.*

DISCURSUS XXXIII.

Dissoluto matrimonio per mortem mulieris superstitibus pluribus filiis masculis & fœminis, quorum aliqui in infantili, seu pupillari ætate constituti erant;Antonius,de consensu,ac etiam consilio filij majoris,in ordine præsbyterali constituti, secundam duxit uxorem, deindeque Veronicam primi matrimonij filiam maritavit Stephanonio,cum dote scutorum 3.m. cujus intuitu consuetam ab ea reportavit amplam renunciationem,de quibuscumque successionibus,bonis, & juribus paternis, maternis, & fraternis,quæ tamen non obstante, occasione postmodum subsequutæ mortis unius, vel plurium ejusdem primi matrimonij filiorum, Veronica prætensionem excitavit super integra successione in bonis maternis juxta dispositionem textus *in l. fœmina Cod. de secund. nupt.* stante transitu patris ad secunda vota, contra quem adhuc viventem judicium instituit coram A. C. à quo sententiam favorabilem reportavit; Sed introducta per appellationem causa *in Rota coram Albergato sub die* 27. *Maij* 1658. contraria prodiit resolutio patri favorabilis, quæ est *decis.* 351. *par.* 12. *recen.*neque,quod sciam, causa ulteriorem progressum habuit,vel quia actrix acquievit, vel quia concordia sequuta sit.

In disputatione autem habita in Rota,in qua solum ego pro Antonio scripsi,plures erant puncta,Primo scilicet an dispositio dicti textus *in l.fœmina*; qui litteraliter loquitur de muliere transeunte ad secunda vota, locum quoque habeat in viro; Secundò an quatenus in viro quoque procedat, in hac tamen facti specie cessare deberet, eo quia dictus transitus factus esset de consensu, imò etiam consilio unius ex filiis primi matrimonij ex justo motivo melioris educationis aliorum filiorum,quorum etiam consensus, seu approbatio accedere videbatur,dum pacifice convixerant cum patre, & noverca,istam diligendo,ac tractando tanquam matrem;Et tertiò an in omnem eventum,quatenus neque id Antonio suffragaretur, renunciatio istam successionem complecteretur.

Quatenus pertinet ad primum; Quamvis ego scribens pro Antonio ex fundamentis ponderatis *per Fachineum lib.*3.*controv. c.* 64. cum quo transire videtur *Cyriac.controv.*137.*num.* 9. dicerem quod cum textus *in d.l.fœmina* loquatur de muliere,non erat ejus dispositio trahenda ad virum;Tum ex regula generali prohibente extensionem pœnalium;Tum etiam ex diversitate rationis,quod scilicet in mulieribus vigeat quædam major verecundia, transeundo ad secunda vota, per quæ viro defuncto quædam injuria inferri dicitur, unde Juristæ dicunt quod ejus anima contristatur, quod è converso non reperitur scriptum in muliere, ubi vir secundam duceret uxorem, unde propterea

DD.

DD. tam antiqui, quàm medij de muliere binuba, ac respective matre in hac materia agunt, non autem de viro, vel patre respective.

Attamen agnoscebam motivi fallaciam, ab initio pro stylo parti insinuatam, quoniam ex natura correlativorum magis communiter receptum est, præsertim verò constanter in Rota, & Curia Romana, ut idem procedat in viro, ut cæteris relatis firmatur *per Rotam dec. 45. num. 2. par. 7. rec. in Asculana hereditatis 7. Aprilis 1650. coram Celso inter suas dec. 87. in eadem 27. Januarij 1653. coram Dunoz. inter suas dec. 919. Add. ad Buratt. dec.* 82. & in alijs frequenter, cum sit propositio receptissima, quæ hodie absque aliqua disputatione præsupponenda venit, adeout tirocinium, vel ineptam chartarum expletionem importet allegationum cumulus, qui desuper fiat in Curia, ideoque merito motivum neglectum fuit.

Quo verò ad alterum punctum deductum ex consensu, ac respective ratihabitione filiorum primi matrimonij cum concursu justæ causæ: 5 Quamvis ego more Advocati, nimium in eo insisterem, atque motivum ampliarem; Attamen reflectendo ad veritatem (pariter ab initio insinuatam,) illud minus probabile reputabam, ideoque merito de per se, ac in abstracto consideratum, neglectum fuit; Dicebam tamen illud esse nimia consideratione dignum ad effectum regulandi tertium motivum renunciationis, quod fuit causa resolutionis.

Quamvis enim filiorum expresso consensu accedente, plures pro certo credant ut pœnæ secundo nubentium cessent, tanquam ex cessante ratione injuriæ, quæ inferri non dicitur volenti ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Menoch. cons. 237. num. 19. Castill. de usufruct. cap. 2. num. 11. Capyc. Latr. dec. 22. ibique add.* Quinimmo ut sufficiat etiam consensus tacitus, qui resultat à cohabitatione, potissime accedente dicto justo motivo ducendi uxorem in gratiam filiorum pro eorum meliori educatione late probare conatur *Ciriac. dicta cont. 137. num. 20. cum seqq.* Attamen verius, magisque receptum est, ut consensus implicitus, vel præsumptus, deductus à cohabitatione cum patre, & noverca, quin immo etiam explicitus ad id non sufficiat, cum non audeant filij in hoc parentis voluntati se opponere, unde propterea non contradictio, vel etiam approbatio referri debet modestiæ, ac reverentiæ, & consequenter tanquam actus virtutis hoc præjudicium causare non debet, ut cæteris relatis advertitur *per Rotam dec. 88. 197. & 241. par. 6. rec. Romana Domus 10. Junij 1649. coram Cerro adden. ad Buratt. dec. 82. Capyc. Latr. dicta dec. 22. num. 46.* Unde propterea requiritur ut consensus ita positive detur, quod filij bene certiorati, sciant illud præjudicium exinde resultare; Ideoque cautela est, ut volens pater ad secunda vota convolare, adeat Judicem, atque 6 deputato filiis minoribus, vel pupillis curatore, causa cognita, obtineat licentiam ducendi secundam uxorem sine incursu pœnarum, tanquam pro servitio, & utilitate eorundem filiorum, pro eorum educatione & custodia, præsertim si sint fœminæ, dum alias simplex consensus approbativus non videtur aptus tollere hoc jus, quod ut advertitur *in Romana successionis de Comitibus disc. 30.* non importat pœnam formalem compensativam injuriæ, & vindictæ, sed potius quamdam speciem fideicommissi rationabiliter per legem ordinati.

Demum quoad tertium punctum renunciationis, attendendo istam solam, & de per se cum solis terminis generalibus regulæ, quod renunciantibus ad jura sua non datur amplius regressus, non videbatur motivum tutum, quoniam magis communiter receptum 7 videtur, ut simplex renunciatio successionibus, & bonis paternis, & maternis, non capiat hanc speciem successionis pœnalis, nisi expresse, vel conjecturaliter constet de illa quoque actum esse, ut cæteris relatis probant *Fontanell. de pact. claus. 5. glos. 8. par. 4. num. 40. cum seq. Hediern. in l. hac edictali quæst. 13. n. 60. & seqq. de Marin. resol. 273. n. 8. lib. 1. Rota decis. 45. in fine par. 7. rec.* & de quo etiam agunt *Merlin. contr. 42. lib. 1. Altogr. jun. controv. 27. Bottilier. de succes. ab intest. theorem. 31.* quorum aliqui præsertim *Fontanell. ubi supra* firmant id procedere etiam si renunciatio facta sit pa- 8 renti jam binubo, & sic post jam contractas secundas nuptias, quo casu plurium sententia est ab eodem *Fontanell.* relatorum, ut renunciatio etiam hanc speciem successionis capiat, tanquam jus jam apertum, seu delatum.

Bene verum quod in hac facti specie, quamvis renunciatio rudi modo concepta esset, atque attento verbali contextu non haberet illam amplitudinem, quam aliqui credunt necessariam esse pro hujusmodi 9 comprehensione, adhuc tamen, ex particularibus circumstantiis, verius omnino videbatur eam comprehendi, ideoque (reflectendo etiam ad solam veritatem) resolutio justa, beneque fundata visa est; Siquidem atten- 10 tis illis circumstantiis; de quibus ad regulandam dotis congruitatem, habetur *sub tit. de dote disc. generali* 144. ac in aliquibus discursibus particularibus, nempe qualitate patris, quantitate ejus patrimonij, consuetudine particulari desumpta ex dote materna, aliarumque conjunctarum, numero filiorum &c. ista dos in summa scutorum trium mille, quam pater constituerat, vere excessiva erat, dum etiam medietas ad congruitatem sufficiebat, ideoque attenta ea saluberrima sæpius insinuata propositione, ut non cortex, & formula verborum, sed substantia verisimilis voluntatis at- 11 tendi debeat; In idem quoque accedente altera pariter sæpius insinuata, recepta propositione, quod ex pretij quantitate desumitur quid Partes in contra- 12 ctum deducere voluerint istudque dicatur optimum voluntatis argumentum; Ita liquidò constare dicebam, quod pater bene sciens obligationem reservandi huic filiæ primi matrimonij eam proprietatem, quam ex primæ uxoris substantia in manibus duplici titulo habebant; Uno scilicet successionis aliorum filiorum, Et altero proprio lucri statutarij, quod vir uxore præmoriente de tota dote facit, cum obligatione eam in casu mortis restituendi filiis illius matrimonij, ad dirimendam omnem quæstionem, quæ post ejus mortem cum filiis secundi matrimonij, ab hac filia primi moveri posset, largius cum ea agendo, ita præventive in vita dare voluit id, quod non nisi in morte dare tenebatur, ad hunc effectum renunciatione procurando, quamvis ex Notarij imperitia hæc voluntas viri idiotæ non bene explicata esset, dum adamussim dos materna, quam ad summum rigorem hæc filia post mortem patris ex hac necessaria successione sperare poterat, respondebat excessui ultra illam dotem congruam, quam pater constituere tenebatur; Quin immò plus attenta opinione, de qua in Romana successionis *de Comitibus disc. 30.* ut dispositio textus *in l. fœmina* non procedat in iis, quæ obveniunt ex successione mediata, faciendo hanc detractionem; Ideoque actrix intùs habebat quod petebat, dum pater ita præventive 13 etiam exuberanter, ut melius filiam collocaret, illi dedit in vita, quod prætendere poterat in morte, ut in proposito ponderant *Rovit. cons. 46. n. 26. lib. 1. Montan. contr. 10. n. 24.* & alij de quibus in causæ decisione.

Istaque circumstantia posita, bene in idem conferre dicebam alteram supra insinuatam, quod renunciatio 14 sequuta erat, post jam sequutas secundas nuptias, & sic istud jus delatum, & agnitum juxta distinctionem de qua ex *Castr. cons. 254. in fine lib.* 1. & aliis *Galerat. de renunc. centur. 2. capit. 128. n. 11. Molfes. ad consuet. tom. 1. de renunc. qu. 9. num. 35.* cum aliis *per Fontanell. ubi supra* (quamvis ipse dubitet,) quoniam dubitatio rationabilis est, ubi ista circumstantia sola, & de

per se consideretur ab aliis non vestita , secus autem ubi aliud accedat , quod id suadeat.

Hinc proinde,cum ista dicatur potius quæstio facti, & voluntatis,quàm juris , ut pluries advertitur in sua
15 materia *sub tit.de ren.*occasione agendi de comprehensione bonorum,& successionum sive de benigna, & lata, vel è converso stricta , & rigorosa interpretatione renunciationis,aut de ejus natura,& qualitate metienda,an sit realis , vel personalis , Pro meo judicio erroneum est hanc materiam regulare ex doctrinis , vel propositionibus generalibus , vel ex decisionibus in aliquibus casibus editis , sive ex litterali sensu verborum, eorumque grammaticali significatione, quoniam principaliter spectandum est ad statum rerum , ipsius renunciationis tempore attento , aliasque circumstantias suadentes tam renunciantis , quàm renunciatarij verisimilem , ac rationabilem , beneque regulatam voluntatem non autem juxta consuetas insipiditas Collectorum , vel subtilitates Consulentium pedagogico more insistere in rigoroso grammaticali sensu verborum , quæ frequentius manant , non à contrahentibus , sed à Notariis , qui etiam frequentius eorum significationem,vel sensum ignotant ; Itaque videtur verus , ac rationabilis modus decidendi has controversias.

ROMANA SUCCESSIONIS

DE AMBROSIIS

Pro FRANCISCA MORELLA

Cum JOSEPHO MAZOCCHIO.

Casus disputatus coram A. C. sopitus per concordiam.

An illa proprietas , quæ per parentem binubum reservanda est filiis primi matrimonij , transmittatur per dictos filios qui parenti binubo prædecedant,in eos quorum favore per testamentum , seu alias dispositum sit , Et de cessatione dispositionis textus in l. fœminæ in iis , quæ parens binubus , non ex intestata successione , sed ex voluntate filij morientis obtinet.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Dispositio* l. fœminæ *procedit favore filiorum , quatenus matri supervivant.*
3 *Limitatur si filij præmorientes decedant cum testamento.*
4 *Reprobatur limitatio.*
5 *Pœna secundo nubentium sunt correcta qua non concernant favorem filiorum.*
6 *Expenduntur doctrina super dicta reprobata limitatione.*
7 *De quæstione an filius possit privare legitima matrem binubam.*
8 *Quæ sit differentia inter filium morientem ab intestato , vel cum testamento.*
9 *Expenduntur plura jura in hac materia.*
10 *Expenditur alter tex. in hoc æquivoce ponderari solitus.*
11 *De rationibus , quibus innituntur,tenentes limitationem.*
12 *De juribus pro regula limitatione ponderari solitis.*
13 *An promissa in dotem hereditate simpliciter, censeatur de tota , vel de sola portione dotata.*

DISCURSUS XXXIV.

1 DOminicus de Ambrosiis Franciscæ, vir hæredem instituit Julium filium , Annæ Fœlicis filiæ congrua dote relicta;Cum autem ad breve tempus sequuta esset mors Julij ab intestato . Franciscæ, Annam filiam maritavit Josepho, illi in dotem assignando hæreditatem Dominici patris,cum suis oneribus, ac juribus activis,& passivis,talis qualis erat;Sequuta vero etiam morte dictæ Annæ Felicis absque prole, scriptis æqualiter hæredibus Francisca matre,& Josepho viro, orta est inter eos controversia coram A. C. super modo dividendi hæreditatem , quoniam Francisca mater prætendebat, ut ista consisteret in solâ medietate dictæ hæreditatis Dominici,testatrici delata ex intestata successione Julij Fratris , cum alia medietas delata esset ipsi matri ex persona propria ; E converso autem Joseph prætendebat quod integra hæreditas prædicta data fuisset in dotem,ita matre se abstinente à portione sibi delata, ut in filiæ dotatione concurreret ; Quodque in omnem eventum , ubi etiam data esset in dotem sola portio propria, adhuc tamen altera portio matri delata,debebatur testatrici saltem in proprietate ob transitum matris ad secunda vota juxta dispositionem textus *in l. fœmina C. de secund. nupt.* Post aliquas autem disputationes habitas,liti finem dedit concordia, quam ego consului, ac facilitavi ex primo tamen motivo,potius quàm ex secundo.

Quatenus igitur ad hunc secundum motivum pertinet;Dicebam scribens pro matre,ut non intraret terminis textus *in l.fœmina C. de secund nupt.*cum procedant ad favorem filiorum ex primo matrimonio superstitum , quatenus supervivant ex deductis *per Mart. decis. 22. n. 25. Fontall. de pactis clauſ. 4. gloſ. 9. par.1. num. 16. cum seqq. Fab. de Ann. conſ. 74. num. 13. & seqq.* & communiter ; Idque adeo verum,ut aliqui credant,ut sola mors civilis in proposito, sufficiat ex deductis *supra in Romana successionis de Comitibus disc. 30.* 2

Non negabant Scribentes in contrarium veritatem conclusionis , ubi filij primi matrimonij præmoriantur ab intestato ; Dicebant verò secus esse ubi moriantur cum testamento ex doctrina *Bolloguin. in addit. ad Matthesilan. de success. ab intest. art. 2.principali verſ. Item dubitari potest num. 22.* quem relatis ejus verbis sequitur *Jo.de Garronib in repet. Auth ex testamento C. de secundis nupt. n. 79.* eosdemque referunt,& sequi videntur *Soccin jun. conſ. 97. lib. 4. & conſ.71.lib.2 Gabr.de 2.nupt.concl. 3.num.31. Merl.n. de legit. lib. 4. tit.2.quæſt.1.num.13.Rot.dec.201.num 5. post eundem Merlin.de legitim.* plene *Camerat. respon. 46. ex n. 84. tom. 1.* 3

Verum,etiam in sensu veritatis,dicebam id continere fallaciam manifestam , tam attentis auctoritatibus , quàm rationibus ; Attentis autem auctoritatibus juxta opinionem *Mattesilan.* in specie firmant *Aretin. in §. præferuntur n.8 verſ.Item dubitari potest Instit ad Tertull Guliel. de Bened. in c. Raynutius* verbo *& Uxorem num. 85. plene Sanchez. de matrim.lib.7.disput 89.n. 37.* ubi pluribus fundamentis, ac auctoritatibus hanc dicit veriorem, rejecta contraria per ipsum relata *num 39.* atque omnium latius forte melius *Riminald. jun. conſ. 305 num.88.cum seqq.*ubi ex professo examinat articulum, ac reprobat *Bologuin. & Garron.* quem dicit in gravem errorem incidisse , atque hanc esse veriorem dicunt *Guttier de Matrimonio cap. 109. num. 46. & Sperell.dec.33.num.12.& sequen.* ubi quod iniquum esset,ut mater privaret[illegible] hac proprietate,quam filii non essent habituri. 4

Idemque comprobant auctoritates generaliter firmantes, ut omnes pœnæ secundo nubentium ista præ- 5
sertim intelligi debeant, quatenus redundent ad favorem ipsorum filiorum primi matrimonij superstitum , quo favore cessante remanent correctæ per jus canonicum,*ut per Bart.conſ.54 num final.lib. 1. & in auth. ex testam.Cod.de secundis nuptiis ubi Salicet.* & cæteri *Aretin.conſ.40.n.4.Sanchez.dicta disput.89.* & alij *per Castill.de usufructu cap 2.num.11.& 16.Boſſ.de matrim.*

cap.

cap 11.*n.* 370.ubi quod sufficit filios esse mortuos, antequam veniat casus restitutionis.

E converso superius relatæ auctoritates exceptis *Bolognino, & Ioanne de Garronibus* habendæ non sunt in consideratione, utpote non examinantes articulum,
6 sed incidenter, seu relative loquentes; Siquidem *Soccin. jun. cons.* 71. *lib.* 1. non facit ad casum, dum ibi ex filio defuncto fuerat superstes filius, ac respective nepos, in quem dicta proprietas transmittitur, cum in proposito nepotes veniant sub nomine filiorum ex deductis *per Bur. & Add dec.* 82. *Gratian in addit. ad discept.* 519. atque idem *Soccin. cons.* 97. *lib* 4. nihil firmat, sed solum dicit, quod secundum unam opinionem id prætendi potest, & *Gabr. de secundis nuptiis concl.* 3. *n.* 31. est simplex relator tanquam adnotans in repertorio non examinando articulum, neque propriam sententiam interponendo; *Et Merl. de legit. lib* 4. *tit.* 2. *q.* 2. *num.* 13. pa-
7 riter loquitur incidenter, non examinato articulo, occasione tractandi de diversa quæstione, an ultimus filius primi matrimonij moriens testatus, excludere possit matrem binubam a legitima, in qua quæstione hic Auct. etiam satis æquivocavit, ut actum habetur in *Bonon. sub tit. de legit. & detractionibus disc.* 11. *Et Rota dec.* 101. *n.* 5 *post eumdem Merlin.* pariter id dicit incidenter ex auctoritate *ejusdem Merlini*, non examinato articulo utpote ab eo caso extraneo, dum ex filia prioris matrimonij, quæ matri binubæ superstes etiam fuerat, supererat filia, & sic durabat favor filiorum, ac successive pœna, unde propterea remanent solum dictæ auctoritates *Bolognin. & Gar.* quæ suffocantur ab aliis ex professo contrarium tenentibus ut supra.

Clarius verò, attentis rationibus, seu juris principiis quæ in judicando, vel consulendo primatum obtinere debent; Eis enim inspectis evidenter liquet, Auctores
8 prædictos solenniter æquivocasse; Siquidem differentia inter filium prioris matrimonij morientem ab intestato, vel cum testamento ad illum solum effectum in jure consideratur, quod si condito testamento, filius matrem tunc vel postea binubam instituat, seu aliis ad ejus favorem disponat, tunc illa succedit pleno jure, quamvis alij filij ejusdem matrimonij supersint, itaut non intret hæc pœna obligationis reservandi aliis filiis proprietatem, cum tunc mater capere dicatur, non à provisione legis tanquam mater, sed ex testamento, sicut quilibet extraneus; Id namque si dispositio sequatur inter vivos, ut expresse habetur *in auth. ex test. Cod. de secundis nupt. & in corpore unde sumitur in* §. *cum igitur auth. de non eligen. secundo nub. & in* §. *hinc nos auth. de nup.* Atque in hoc consistit æquivocum. *Bolognin. & Garron.* se fundantium in differentia, quam lex constituit inter casum successionis testamentariæ & ab intestato, quoniam vera quidem est differentia, sed ad diversum effectum ut supra; Ex ea rationis differentia quod quando mater succedit ab intestato, dicitur capere ex dispositione, & beneficio legis, à qua proinde privatur, quando verò capit ex testamento, dicitur capere ex voluntate hominis tanquam extraneus, ut est communis sententia Legistarum *in dicta Auth. ex testamento* & Canonistarum in *cap finali de secundis nupt.* de quibus bene *Gomez. ad leg.* 14. *Tauri num.* 12. *Sanchez de matrimonio dicto lib* 7. *disput.* 89 *num.* 41. *Altagr. cons* 49. *num.* 7. *lib.* 2. *Bottiner. de success. ab intestato theorem.* 51. *num* 13. plene *Boss de matrimonio cap.* 11. *n.* 356. *& sequen.*

Prout æquivocavit etiam *Joannes de Garronibus* super intelligentia aliquorum jurium per ipsum ponderatorum etiam in casu successionis ab intestato; Ut
9 enim magistraliter advertit *Bart. dicto cons.* 54 *lib.* 1. *n. finali*, & *Aretin. cons.* 40. in hac materia successionis matris binubæ filio morienti ab intestato, tria jura habemus, Unum est *Codicis in d. l. fœmina* §. *illud. & in l. finali Cod. ad Tertull.* per quod disponitur matrem binubam succedere filio in solo usufructu cum obligatione reservandi proprietatem aliis filiis ex eodem matrimonio superstitibus; Alterum est jus *Authenticorum in* §. *cum autem auth. de non eligen. secundo nubent.* per quod corrigitur jus *Codicis*, atque expresse disponitur, matrem binubam, sive ante, sive post successionem, secundas nuptias contraxerit, pleno jure succedere etiam in proprietate, absque aliqua obligatione illam reservandi aliis filiis ejusdem matrimonij quamvis superstitibus; Et tertium demum est Jus novissimum pariter *Authenticorum in* §. *hinc nos auth. de nupt.* per quod correcto dicto jure medio, fit reversio ad primum jus *Codicis* ut supra, quod litteraliter dictam proprietatem præservat aliis filiis, quatenus essent matri superstites, ideoque dictum Jus novissimum nil disponit de novo, sed solum reintegrat primum jus *Codicis* in suis terminis prout loquitur.

Et quamvis iidem Auctores profiteantur, ut eorum opinio clare probetur *per tex in* § *primo siquidem vers. si vero non habuerint Auth. de nupt.* ubi disponitur omnibus filiis præmorientibus, matrem istam habere suæ 10
infelicitatis consolationem, ut bona rursus recipiat, si intestati moriantur, secus autem si condito testamento; Attamen hoc pariter est æquivocum magis solemne, quoniam hic textus non loquitur de reversione illorum bonorum, in quibus mater filio prædefuncto successerat, sed loquitur de illa medietate bonorum ipsiusmet mulieris, quam transire volens ad secundas nuptias, ad evitandam infamiam, aliasque pœnas, donare tenebatur filiis primi matrimonij, & sic de rehabendo bona propria; quæ ex dicta causa jam perfecte, ac irrevocabiliter dictis filiis postea ante ipsam morientibus donaverat, unde propterea error remanet clarus, Coadjuvante etiam dicta convincenti ratione correctionis omnium pœnarum, quæ non concernant favorem ipsorum filiorum ut supra.

Insipidam quoque dicebam rationem ab eisdem *Bolognino, & Garron.* ponderatam. quod scilicet hæres testamentarius repræsentet personam filij, atque istius 11
habeat voluntatem, quoniam etiam hæres ab intestato eamdem personam pariformiter, ac in omnibus repræsentat, eamdemque voluntatem habere dicitur, cum moriens ab intestato præsumatur voluisse ejus voluntatem accommodare dispositioni legis, atque testari eo modo quo lex testata fuit, ut sæpius *hoc tit.* occasione dispositionis statutariæ; Melior autem fuisset altera ratio favoris ita filio resultantis super facultate disponendi de hujusmodi bonis, atque personas sibi visas gratificandi, sed sufficit dicere, quod id lex habere noluit in consideratione, dum est favor remotus, qui in effectu respicit extraneum, unde propterea cessat ratio, cui hæc pœnæ adjectio innixa est.

Ponderabatur in contrarium, quod jura prædicta prohibent matri, ne istam proprietatem alienare, vel dissipare possit, attributa licentia filiis bona alienata 12
revocandi, unde inferebant illam censeri de hæreditate ultimi filij morientis; Sed hoc erat pariter æquivocum, quoniam quicquid alij (sed male) dixerint, verius est filios hujusmodi bonorum alienationem revocare non posse, ipsa matre vivente, sed solum post mortem, quando factus sit casus conditionis, sub qua lex, jure cujusdam fideicommissi per ipsam ordinati, eos vocavit, interim verò tali conditione pendente, dicuntur solum habere illam spem, quam fideicommissarius habet vivente gravato; Alias enim si filij in hujusmodi proprietate jus formale haberent, itaut de eorum hæreditate dici posset, plura sequerentur firmanda, quæ tamen in jure non subsistunt; Primo scilicet quod mater moriens non posset in hujusmodi bonis aliquos ex filiis primi matrimonij gratificari, cujus contrarium est verius; Quodque filij possent hujusmodi proprietatem in vita distrahere, seu illa caderet sub hypothecis per eos contractis, affectaque remaneret eorum creditoribus, quorum respectu nil interesset an decederet

deret testatus, vel intestatus, & sic vere ex pluribus, istud assumptum *Bolognin. & Garron.* detegitur erroneum.

Difficultas autem erat in altero motivo facti, cujus ratione consului concordiam, dum eadem mater, inte-
13 gram hæreditatem simpliciter tanquam spectantem ad filiam, in dotem dederat, unde propterea si quod jus ipsi competebat, ita censetur remisisse, præsertim pro jure, ac interesse viri foventis causam onerosam, & qui forte alias absque tanta dote matrimonium non contraxisset; Quamvis enim scribens tanquam Advocatus dicerem, quod dictæ filiæ integra Dominici patris hæreditas competeret, sed diversis titulis seu respectibus, pro medietate scilicet ex tunc, & pleno jure, & pro altera medietate in spe probabiliter eventura juxta naturæ ordinem, dum alias esset inducere in matre suæ portionis donationem adhuc invalidam ob non servatam formam Statutorum Urbis 149. & 150. Unde propterea deducebam receptas propositiones super donatione in dubio excludenda, quoties quicumque probabilis seu compatibilis intellectus dari potest, Nihilominus reflectendo ad veritatem id non satisfaciebat, quoniam non constabat, quod mater dictam hæreditatem agnovisset, itaut bona pro sua portione essent sibi quæsita, quo casu dicta motiva recte intrassent, sed potius agebatur de non acquirendo, atque ita declarando animum non agnoscendi, ad quem effectum dictæ solemnitates statutariæ non requiruntur, neque intrat dicta conclusio de donatione non præsumenda, & de capiendo quemcumque probabilem seu compatibilem intellectum pro ejus exclusione, cum sic faciens depauperati non dicatur, neque suum patrimonium diminuere, unde propterea omnia ea, quæ in jure in materia donationis habentur etiam inter probibitos, puta inter conjuges, istum casum non percutiunt; Ideoque ex hoc motivo, quod mihi solum inferebat difficultatem, libenter consului concordiam, quæ controversiæ finem dedit.

VOLATERANA SUCCESSIONIS

Pro ILLIS DE BAVA.

Responsum pro veritate.

An parens binubus possit in bonis, quæ filiis à Statuto reservantur, gravamina apponere, & quæ; Et an possit nolle acquirere, ut ita faceret deteriorem conditionem filiorum primi matrimonij, ac meliorem illam secundi viri, seu filiorum secundi matrimonij; Et incidenter de uxore relicta per virum usufructuaria.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Bona materna delata filiis à Statuto, habent naturam legitimæ.*
3 *Ideo non minuuntur per legata.*
4 *Neque per donationem inter vivos.*
5 *An hoc Statutum valeat utpote auferens facultatem testandi.*
6 *Factio testamenti est de jure positivo.*
7 *Potest mater non obstante Statuto non agnoscere.*
8 *Usufructuarius potest agnoscere legatum in solo usu, vel alimentis.*
9 *Usufructuarius non facit suos fructus nisi præstet cautionem.*
10 *An legatum usufructus relictum uxori, resolvatur in alimenta.*
11 *Probibitus disponere est probibitus confiteri, secus si confessio sit adminiculata.*
12 *De adminiculis.*
13 *Matri succedunt æqualiter, & in capita filij ex diversis matrimoniis.*
14 *Gravatus non potest pervertere ordinem successionis.*
15 *Statutum inductum ad favorem filiorum primi matrimonij, non debet operari odium.*
16 *Mater an possit plus dare filiis primi matrimonij.*

DISCURSUS XXXV.

Dissoluto matrimonio per obitum Bavæ, superstite Michaele Angelo unico filio, secundas nuptias contraxit Lucretia cum Gotto, qui etiam præmoriens, superstitibus Catharina, & Ludovica, (quas scripsit hæredes) uxorem usufructuariam reliquit, quæ cum filiabus convixit; Ea verò moriens cum testamento, utriusque matrimonij filios prædictos in stirpes pro numero matrimoniorum hæredes instituit, hoc est in semisse unicum ex primo, & in altero duas ex secundo, inter quas, & filios dicti Michaelis Angeli, etiam defuncti, exortis controversiis; Cum dicta Lucretia in testamento mandasset, ne filiæ secundi matrimonij ex causa dicti legati usufructus à primo molestari possent; Hinc, stante loci Statuto disponente, ut mater binuba debeat æqualiter tractare filios primi, & secundi matrimonij, neque plus uni, quam alij de ejus bonis dotalibus, ac extradotalibus habere possent, pro veritate consultus fui, an potuerit testatrix dictum præceptum etiam pœnale adjicere in præjudicium filij primi matrimonij, qui prætendebat cum dicto usufructu pinguis hæreditatis secundi viri, maternam hæreditatem nimium impinguasse, ob plurium annorum decursum. 1

Stante igitur dicto Statuto; Dicebam quod omnia bona hujus mulieris, prætendi poterant redacta ad naturam, ac terminos legitimæ, ita per Statutum impinguatæ, juxta ea, quæ in proposito hujusmodi Statutorum filiis deferentium successionem in dote, aliisque bonis maternis, habentur *sub tit. de dote disc.* 103. *cum duobus seqq.* ubi concordantes. 2

Hoc autem posito; Punctus erat, an remissio usufructus in dicto præcepto contenta, importaret donationem, seu legatum juris jam quæsiti, & agniti, vel potius declarationem animi non agnoscendi; Primo etenim casu, dixi certum videri, ut id fieri non potuerit idemque onus habendum esset pro non scripto, cum legitima debeatur, detracto quidem ære alieno, non autem detractis legatis, vel donationibus quamvis inter vivos, adeo ut bona inter vivos donata, etiam cum subsequuta traditione habeantur pro extantibus, ac non donatis, ad effectum legitimæ ex deductis *per Merlin. de legit. lib. 2. tit. 5. quæst* 18 *num.* 20. *&* 21. *Rota post eumdem dec.* 86. *Rovit. decis.* 100. *num.* 26. & pluries in sua materia *sub tit. de legit. & detract.* 3 4

Et quamvis id durum videatur, cum ita matri auferatur potestas de aliquo disponendi, unde propterea intestabilis reddi dicatur; Attamen id in consideratione habitum non fuit in decisionibus editis *in Urbevetana* de qua *d. tit. de dote disc.* 106. Vel quia remaneat habilitas testandi in bonis extra territorium, quæ Statuto subjecta non sunt, sed remanent sub dispositione juris communis; Vel quia rationabiliter pro muliere, seductionibus subjecta, Statutum ita testari dicatur cum propriis filiis; Neglecta (& merito) leguleica dubitatione potestatis in statuentibus tollendi hanc facultatem testandi, quoniam posita potestate statuendi etiam contra jus, id fabulosum videtur, dum verius est, testamenti factionem, ac facultatem disponendi de bonis suis post mortem, provenire à jure positivo, non autem naturæ vel gentium, cui lex positiva dispensare non possit ex deductis *sub tit. de fideic. disc.* 141. & pluries *sub tit. de legit. & detract.* in proposito quæstionis, an Statutum descendentibus, 5 6

vel

vel ascendentibus legitimam, etiam in totum auferre possit.

E converso autem, ubi dicta dispositio importaret nudam declarationem animi non acquirendi; Tunc verius esse dixi, ut dicto Statuto non obstante, dispositio substineri deberet, non in ratione præcepti obligatorii redolentis legatum, sed in ratione declarationis animi, ita impedientis transmissionem, quæ alias in legatis, & fideicommissis puris, vel jam purificatis
7 de jure datur; Idque sine dubio fieri posse dicebam, præfato Statuto non obstante, quoniam non possunt hujusmodi Statuta filiis tribuere majus jus, quàm habeant creditores ex causa onerosa, & correspectiva in bonis debitoris, & tamen iste potest hæreditates, ac legata in creditorum præjudicium nolle agnoscere, ad celebrem textum *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditorum*, ut pluries habetur in sua materia *sub tit. de credito*, & alibi.

Difficultas verò cadebat super applicatione hujus veræ, ac receptæ distinctionis inter jura agnita, & non agnita, seu quæsita, & quærenda, dum in facto supponebatur quod hæc mulier legatum prædictum in parte agnoverat, percipiendo in domo testatoris alimenta cum dominicali præeminentia, juxta eam operationem, quam regulariter, juxta celebrem, ac vulgarem *Bulgari* consuetudinem, facere solent hujusmodi legata, quæ uxoribus fiunt, propterea ageretur de jure agnito, non autem agnoscendo, atque super hoc totam vim constituebant aliqui J. C. de partibus scribentes pro dictis nepotibus ex primo matrimonio.

Verùm quamvis per eosdem consultus, dixi quod
8 difficultatem contra ipsos sentiebam, dicto motivo non obstante ex pluribus; Primo scilicet, quia in usufructu limitari videtur regula, seu propositio generalis ut idem jus possit agnosci, dum usufructuarius limitate potest legatum agnoscere in solo usu ad textum *in l. is qui usumfructum ff. quibus mod. ususfruct. amittat.* de cujus textus intellectu agitur *apud Rovitum decis. 97. num. 19. & 20.* & in sua materia ususfructus *sub titulo de servitut.*

Secundo quia de stricto juris rigore dicta mulier, vel ejus hæres neque fructus temporis decursi non perceptos prætendere posset, quamvis vellet ob non præstitam duplicem cautionem ab eo præstandam ex deductis *per Castill de usufruct cap. 16. Capyc. Latr. con-*
9 *sult. 112 Rota decis. 259. par. 7. rec. decis. 290. par. 10. apud Rojas decis. 426. & 453.* & pluries in aliis, cum sit conclusio certa, quoties agitur de fructibus non perceptis; Difficultas etenim cadit in jam perceptis, an ab eis ex muliebri simplicitate excusanda veniat, ne restituere teneatur ex deductis pluries in dicta sua materia ususfructus *sub tit. de servitut.*

Et tertiò clarius quoniam, ut pluries habetur *sub d. tit. de servitut.* præsertim *disc. 50.* sub quæstione est,
10 an, & quando hujusmodi legatum factum uxori importet formalem, ac plenum usumfructum, vel potius resolvatur in alimenta juxta dictam consuetudinem *Bulgari*; Atque ut ibi advertitur, quamvis plures ex nostris in hujusmodi quæstione se involvant, pro consueta præsertim pragmaticorum ineptia, retexendo quæstiones super grammaticali sensu, vel significatione verborum, aliisque frigiditatibus; Attamen verius est, ut ista sit quæstio facti ac voluntatis potius, quam juris, ex ipsius facti qualitate, ac singulorum casuum circunstantiis decidenda; Et consequenter dictum præceptum potius agnitionem veritatis, ac bonæ fidei redolere videbatur, quod scilicet, legataria conscia voluntatis viri, ita eam declaraverit.

Et quamvis dicti Scribentes de partibus immorando in generalitatibus; cum copiosis superfluis allegationibus insisterent in regula, quod prohibitus alienare,
11 vel disponere, est etiam prohibitus confiteri, ne alias lex verbis, & non rebus imposita diceretur, cum ita de facili frans legi fieri posset, atque indirecte agi, quod directe prohibitum est; Dicebam tamen quod vis non erat in veritate hujus regulæ nimium receptæ, ac vulgaris, ideoque testimoniis non indigentis, sed erat in applicatione, super qua hodie omnes fori quæstiones circumferuntur; Siqoidem procedit in confessione simplici, & nuda, non autem in adminiculata, ex iis, quæ in hoc proposito probibitæ confessionis habentur præsertim in materia dotis confessatæ *sub tit. de dote*, ac etiam alibi pluries, etiam in tutore, vel Prælato, & quocumque alio administratore, ut ejus adminiculata confessio attendenda veniat, cum prohibenda non sit agnitio veritatis.

Plura verò adminicula hujusmodi agnitionem coadjuvare observabam; Primò nempe illud deductum ex dicta generali consuetudine *Bulgari*; Secundò ex subsequuta observantia, quæ in omnibus dicitur opti- 12
ma interpres; Et tertiò ex nimia inverisimilitudine, ut testator voluerit, quod exuberantes fructus ejus bonorum ultra uxoris alimenta, quæ cum dominicali præeminentia accipi voluit, ejus assem impingnare deberent ad commodum filiorum primi matrimonii juxta ea, quæ ad hanc materiam secundarum nuptiarum *hoc eodem tit.* habentur in proposito renunciationis, quam unus ex filiis primi matrimonii parenti binubo faciat; Sive illius augmenti dotis, quod pro secundo matrimonio fiat cum similibus.

His autem sic stantibus, consului, ut ab hujusmodi prætensionibus abstinendum potius esset, ne ita excitarentur dormientes, atque pro lucro damnum repor- 13
taretur, quoniam cum mater melius filium primi matrimonii, quam illos secundi tractasset, pervertendo ordinem intestatæ successionis, quo attento æqualis debuisset esse filiorum successio, ita dubitari poterat, an
stante Statuto deferente filiis successionem necessa- 14
riam tanquam per speciem legitimæ sic adauctæ, potuisset testatrix dictum ordinem pervertere eodem modo quo in fideicommissis non licet, ut *sub tit. de fideicomm. disc. 55 & 57. & d. disc. 204. de dote.*

Quamvis enim mihi probabilius videretur, ut id fieri potuerit, cum in hac parte Statutum respicere vi-
deatur favorem, & gratiam filiorum primi matrimo- 15
nii, tollendo scilicet potestatem matri binubæ faciendi id, quod pro frequentiori usu fieri solet juxta praxim de qua *sub tit. de legit. & detract.* idcirco quod inductum est ad favorem, retorqueri non debet in odium; Attamen est disputabile, ideoque ob ingeniorum varietatem periculosum est, ac incertum.

De jure autem, quidquid plerique dubitaverint, de quibus *apud Thesaur. decis. 170 & Rovit. decis. 12.* Verius, magisque receptum est, ut (cessante fraude in dubio non præsumenda, ut sub nomine, vel pallio filio-
rum mater binuba favore secundi viri disponere vo- 16
luerit,) possit mater magis gratificari filiis secundi matrimonii non obstante dispositione textus *in l. hac edictali*, ut bene omnia hinc inde examinando *Rovit. dicta dec. 12.* atque hanc opinionem sequitur *Rota ut apud Gregor. dec. 173. & 443. decis. 406. num. 18. & seqq. par. 9. recen.* & in aliis.

AUXIMANA SUCCESSIONIS

Pro CAROLO CIMA

Cum UBALDO FRATRE UTERINO,

Casus disputatus coram A.C. sub incerto exitu.

An in augmento dotis facto pro secundo matrimonio cum pacto, ut filii primi in eo nil prætendere possent, præcipua sit successio filiorum secundi matrimonii; Vel potius etiam alii ex primo succedere debeant.

SUMMA

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De punctis, vel inspectionibus causæ.*
3 *An valeat pactum, ut in augmento dotis secundi matrimonii succedant solum istius filii.*
4 *De quæstione an mulier, quæ primò nupsit juxta Consuetudines more nobilium, possit secundò nubere more Magnatum.*
5 *De distinctione inter augmentum voluntarium, & necessarium factum à patre fœminæ.*
6 *Quid de augmento facto ab ipsamet muliere.*
7 *Donatio contemplatione matrimonii quomodo filiis acquiratur.*
8 *In idem, & de argumentis contemplationis filiorum.*
9 *An de hujusmodi donatione participent omnes filii omnium matrimoniorum.*
10 *In concursu legis universalis, & particularis, defertur particulari in successione.*

DISCURSUS XXXVI.

1 POst dissolutum matrimonium, à Catharina cum dote scutot. 4. m. initum cum Alexandro, superstitibus Ubaldo, & Faustina; Alterum eadem Catharina contraxit cum Carolo, constituto per Silvestrum Catharinæ patrem augmento aliorum scutorum bis mille post ejus mortem solvendorum ea lege adjecta, ut filii primi matrimonii nihil in eo unquam prætendere possent; Sequuta verò morte Silvestri, instituta hærede dicta Catharina filia, ac facto quodam legato particulari præfatis Ubaldo, & Faustinæ nepotibus primi matrimonii, Eademque Catharina postmodum ab intestato defuncta superstitibus pluribus filiis ex secundo matrimonio inito cum Carolo, Hinc inter istos & Ubaldum fratrem uterinum, orta est quæstio, coram A.C. super successione in dicto augmento, incertusque est causæ exitus, dum post aliquas disputationes, de illa amplius actum non audivi.

In disputationibus autem habitis, ac etiam in congressu Advocatorum pro causæ directione.

Pro filiis secundi matrimonii scribens dicebam, tres in proposito cadere inspectiones; Unam super hujus-
2 modi pactorum validitate, vel invaliditate, itaut intret, nec ne dispositio, vel ratio textus *in l. hac edictali Cod. de secundis nuptiis*; Alteram, (posita validitate,) an dictum augmentum libere acquisitum esset mulieri, adeout volens potuisset de illo disponere, seu aliquos ex filiis gratificari tanquam de re sua, Et tertiam, (posita hujusmodi potestate) qualis censenda esset voluntas, dum obierat ab intestato.

Quoad primam, disputatio major, quæ in hujusmodi quæstione cadit, percutit casum, in quo dictum augmentum cum tali pacto factum sit ab ipsa muliere de bonis suis; Istoque casu quæstionem post antiquiores ab eis relatos ex professo examinant *Fontanell.*
3 *de pact. claus. 4. glos. 9. par. 5. num. 197. & claus. 5. glos. 8. par. 4 num. 5. Rovit. decis. 12. Hodiern. in l. hac edictali C. de secund. nupt. quæst. 1. & De Marin. resol. 23. lib. 2.* apud quos habentur tenentes pro invaliditate, quasi quod, cum tunc nulla affectio considerari possit erga filios secundi matrimonii utpote adhuc non procreatos, ita id gestum sit in gratiam secundi viri; atque ad fraudandum dispositionem text. *in dicta l. hac edictali*
4 *Cod. de secund. nupt.* Nisi necessitas, vel justa causa ad id impulisset, juxta ea, quæ insinuata habentur *sub tit. de dote disc.* 103. circa quæstionem per Regnicolas tractatam, an mulier, quæ primum matrimonium contraxerat more nobilium, & juxta Consuetudines Capuani, & Nidi, possit in præjudicium filiorum ejusdem matrimonii, contrahere secundum more Magnatum.

Verùm nulla suberat necessitas hujusmodi quæstionem formiter disputandi, atque indagandi, quænam opinio esset verior, dum non eramus in casu, quoniam augmentum, non ab ipsa muliere, sed à patre factum fuerat; Atque de hoc agit ex professo *Surd. cons. 155.* ac deducta per eum, late. & bene examinantur *per* 5
Hodiern. in d. l. hac edictali quæst. 26. ubi distinguit inter augmentum voluntarium, & ex mera liberalitate factum tanquam ab extraneo, & necessarium, ad quod utpote ad supplendam dotem congruam; & de paragio pater compelli poterat; Primò enim casu, pro validitate pacti absque dubio respondendum est, cum pater consideretur tanquam merus extraneus, qui legem sibi bene visam ejus bonis adjicere potuit; Nisi urgentia concurrant fraudis indicia, quod scilicet ipsa mulier de bonis suis, vel alias sibi debitis, sub patris, vel alterius simulato nomine augmentum tali pacto fieri curaverit; In secundo autem, creditur pro invaliditate probabilius respondendum esse, quasi quod tunc esset idem, ac si ab ipsamet muliere augmentum prædictum constitutum esset.

Verùm quidquid sit de subsistentia hujus ultimæ partis distinctionis; Pariter defuit necessitas illam disputandi, ejusque veritatem indagandi, quoniam cum in facto non dubitaretur quod dos scut. 4. m. occasione primi matrimonii constituta, esset congrua, ita ut amplius ab invito parte prætendi non posset, hinc de consequenti augmentum prædictum fuit mere voluntarium, & ex patris liberalitate, ideoque de validitate dubitandum non erat.

Quo verò ad alteram inspectionem potestatis ipsius- 6
met mulieris, an scilicet volens potuisset de dicto augmento, salva legitima, disponere ad favorem filiorum primi matrimonii, vel etiam extraneorum, eo modo quo de reliqua dote potuisset; Dicebam, quod ubi augmentum prædictum sit mere voluntarium, illud censetur sonare in quamdam donationem factam contemplatione illius secundi matrimonii, ut habetur *apud Fontanell. & de Martin.* locis citatis; Atque licet juxta magis communem, ac veram opinionem, regulariter in hujusmodi donationibus filii ex meo matrimonio procreandi habere dicantur solum illud jus, vel interesse, quod per nostros vocatur secundarium, non importans ad eorum favorem dominium, vel onus impeditivum sponsi primi donatarii, quin de bonis de- 7
natis in casu dissoluti matrimonii liberam habeat dispositionem, ut sæpius deductum habetur in sua materia *sub t.t. de donationibus* præsertim *disc. 1. &* 2. Nihilominus recepta est limitatio, quoties, nedum verba expressa, sed etiam conjecturæ contrarium suadeant, ut locis citatis.

Plures autem conjecturæ in hac facti specie concurrere videbantur, quæ insimul unitæ cum regula in conjecturalibus perpetuò attendenda, *ut singula quæ* 8
non prosunt, unita juvent &c. vocationem, ac jus, quod nostri dicunt primarium, favore filiorum secundi matrimonii convincere videbantur. Prima enim erat conjectura generalis, quoniam viri volentes ducere mulieres viduas, aliosque filios jam habentes, solent hujusmodi augmenta procurare, tanquam peculiaria pro filiis ex illo matrimonio procreandis, ut in specie observat *Iason consil. 58. num. 1. lib. 3.* & admittunt *Surd. dicto cons. 155. de Marin. dicta resol. 23. num. 4. lib. 2. & Hodiern.* loco citato.

Altera conjectura deducebatur ex prægnantia & efficacia verborum, ibi, *Che per alcun tempo mai li figli del primo matrimonio possano pretendere &c.* cum illa non sint operativa nisi in casu mortis, cum vivente matre nullum jus dicti filii haberent, nullamque prætensionem habere possent, Tertia ex eo quod in instrumento stipulatio dicti augmenti ad favorem utriusque conjugis facta erat; Quarta magis proxima, atque speciem expressæ probationis redolens, resultabat ex attestatione mediatoris, cui nullum interesse habenti, atque bene informato quamvis unico, ex adminiculis plenarie deferri solet, ut *apud Merlin. decis. 608. n. 24.* & habetur

betue

berur *sub tit. de dote disc.* 27. Quinta etiam proxima, imò expressa etiam probatio resultabat ex attestatione uxoris dicti Silvestri contendentium aviæ, in qua pene morti proxima, & omnium æqualiter conjuncta præsumendum non erat mendacium; Et sexta præcedentium satis corroborativa deducta ex testamento dicti Silvestri, dum cum legatis bene providere curavit filios primi matrimonii, ut ita æqualitatem induceret cum illis secundi, quos ex eodem testamento constabat fuisse æqualiter, imò magis dilectos, & tamen nihil eis legavit, signum clarum, quod in eis præsupposuit dictam peculiarem, seu præcipuam successionem hujus augmenti.

Unde infirare dicebam firmata *per Rotam in Melevitana donationis* 12. *Decembris* 1655. *&* 14. *Maii* 1657. *coram Cerro*, impress. *decis.* 428. *&* 230. *par.* 12. *recen.* & quarum secunda est repetita *post Cutellum de donat. decis.* 13. quod s. facta donatione contemplatione certi, & determinati matrimonii, quoties non constat de vocatione filiorum ex eo procreandorum, in hu-

9 jusmodi bonis æqualiter succedant omnes filii sponsi donatarii tam ex illo, quam ex alio matrimonio procreati, juxta plenè firmata *apud Ottheben. dec.* 99. *&* 535. ubi concordantes; Attamen si ex verbis, vel conjecturis constat filios ex eo matrimonio procreatos, esse principaliter contemplatos, & vocatos, istis tantùm debeatur bona donata, denegata potestate sponso donatario ad eadem vocandi filios alterius matrimonii.

Hinc posito defectu potestatis, inanis remanebat altera inspectio voluntatis, quæ nullius est considerationis ubi potestas deficiat, Verùm ubi etiam ista concurreret, adhuc dicebam tanquam Advocatus, quod voluntas in dubio ad limites pacti regulanda est, ducto argumento ab iis, quæ habemus in con-

10 cursu duplicis legis, quæ in materia successionis habeatur, universalis scilicet, & particularis, seu municipalis, quoniam morientis ab intestato voluntas, particulari potius, quam universali accommodata censetur, *Cavaler. dec.* 125. 296. *&* 504. in omnibus *num.* 4. *&* 5. & sæpius; Verùm hoc fundamentum, inspecta veritate, videbatur leve, ob præponderantiam præsumptionis militantis pro æqualitate inter filios servanda, Solidum autem videbatur primum motivum deficientis potestatis, à qua etiam voluntas regulatur; Credo autem causæ exitum fuisse, vel juxta præmissa ad favorem filiorum secundi matrimonii, vel per concordiam, dum præter consuetudinem, post binam disputationem, non audivi amplius de causa tractatum.

ROMANA ADMINISTRATIONIS

Pro CATHARINA PAULINA.

Cum JACOBO PELLE

Casus decisus per Rotam pro Catharina.

De bonorum possessione concedenda proximiori in gradu ejus, cujus incerta sit vita, vel mors, quia nempè absentis, ac peregrinantis nullus habeatur certus nuncius; Et quatenus ista decernatur matri, an huic in aliquo obsiet transitus ad secunda vota.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*

2 *Resolutio causæ.*

3 *De bonorum possessione danda proximo successori; & de administratione bonorum vacantium danda ei, qui speratur successor.*

4 *De alio casu, & de possessione bonorum emphyteuticorum danda Domino directo.*

5 *Quod in hac materia non intrent termini matris transeuntis ad secunda vota, si est tutrix filiorum.*

DISCURSUS XXXVII.

SUscepta peregrinatione per Marcellum Pelle enunciatum *sub tit. de donat. disc.* 54. Cum certus nuncius non haberetur ejus vitæ, vel mortis, quinimò istius potiùs fama, vel rumor irrepsisset; Catharina mater, ac proximior, cui in casu mortis, privative ad alios conjunctos, intestata successio debita erat, obtinuit ab A. C. sibi decerni bonorum possessionem sub immissionis vocabulo in Curia quoque explicari solitam, præstita cautione in casu vitæ, ac reditus dicti Marcelli; Cumque postmodum eadem ad secunda vota pertransisset; Hinc Jacobus agnatus transversalis, (in gradu tamen non successibili in concursu matris,) institit pro istius remotione à dicta administratione, introductaque causa *in Rota coram Cerro*, ac dato dubio, an remotioni locus esset, *sub die* 1. *Iulii* 1669. negativa prodiit resolutio, cui actor acquievit, neque causa ulteriorem progressum hucusque habuit. 1 2

In hac autem disputatione Scribentes pro oppositore insistebant in iis, quæ in jure disposita sunt contra matrem, quæ suscepta filiorum tutela, transitum fecerit ad secunda vota, non curando prius provideri de tutore, ac non reddendo rationes juxta ea, quæ habentur supra hoc eodem titulo *dis.* 29. atque super his nimium se diffundebant pro consueta moderna ineptia, chartas allegationibus replendo.

Scribens ego pro Catharina matre rea conventa dicebam (etiam in sensu veritatis, qualem Rota agnovit) quod hujusmodi actoris prætensio omni prorsus destituta esset fundamento, ac omnino extranei essent dicti termini matris, quæ suscepta filiorum tutela, vel 3
cura ad secundas nuptias transitum fecisset, dum ista mater, non ex titulo tutelæ, vel curæ filii pupilli, vel minoris, aut amentis administrationem susceperat, sed eam obtinuerat, quæ in jure decernitur proximiori successuro in bonis ejus, cujus incerta sit vita; Non datur enim verus titulus successorius, cum ad hoc effectum dare oporteat certificationem mortis, sed bene datur hæc bonorum possessio, cum nemini melius vacantium bonorum administratio decerni valeat, quàm illi, cui debita est successio, cum ita proprium negotium potius gerere credat ad textum *in l.* 2. *§. sed si sub conditione, & l. si demum, & l. si servus ff de bon. possess. secund. tabul. & l. si quis instituatur hæres ff. de hered. instit.* utrobique communiter DD. de quibus *apud Surdum cons.* 125. *num. fin. Argel. de legit. contradict. quæst.* 51. *art.* 1. *num.* 16. *cum seqq.* cum concordantibus deductis *sub tit. de fideicomm.* pluries, præsertim *disc.* 7. ac etiam *disc.* 188. in proposito administrationis decernendæ hæreditatis, ad quam nasciturus vocatus est.

Hinc propterea in una *Ravennaten. emphyteusis* disputata coram A. C. postea concordata, de qua habebitur *sub tit. de emphyt. in supplemento*; Cum in ea investitura, vocati essent solum masculi etiam ex fœminis; atque sequuta esset mors ibi enunciati Andreæ, superstitibus duabus filiabus puellis, ex quibus suberat spes procreationis masculorum; Hinc orta fuit quæstio, quisnam deberet interim bona possidere, & administrare; Atque (etiam in sensu veritatis) dicebam, ut pro domino directo respondendum esset ex pluribus fundamentis particularibus in materia feudali, vel emphyteutica cadentibus favore domini, ibi deductis; Ac etiam ex isto, ut hujusmodi administratio decernenda sit ei, cui bona debentur, quatenus prior dominus mortuus esset, vel ille, qui nasci speratur, non nascatur; Isteque administrator ad aliud non tenetur nisi ad cautionem, quatenus contingat domi- 4

num

num absentem vivere, ac reverti, quod in præsen-
ti jam impletum fuerat, sed concordia quæstionem
terminavit.

Extranea verò erant ea, quæ (redeundo ad cau-
sam) de matre transeunte ad secunda vota dicebantur;
Tum ex pluries insinuata conclusione, quod pœnæ
secundò nubentium percutiunt solum favorem filio-
rum primi matrimonii, quatenus extent, non au-
tem extraneorum, cum aliæ omnes per jus cano-
nicum correctæ fuerint; Tum etiam quia leges novi-
5 ssimæ ita disponunt in casu tutelæ, vel curæ, quam Jus
antiquum, vel novum non cognovit in matre, & avia,
quæ veniebant sub generica exclusione fœminarum à
tutela, vel cura, solumque exceptuatæ fuerunt à jure
novissimo sub ista qualitate cœlibatus, quod nil com-
mune habet cum successione filiorum majorum sub
matris tutela non viventium; Ideoque casus videba-
tur hac disputatione Rotali indignus.

† Conferunt ad materiam notata *ad disc. 7. & seqq. de fideicomm.* in proposito suspensionis fi-
deicommissi, donec duret spes, penes proximè suc-
cessurum.

MELEVITANA SUCCESSIONIS

Seu COMMUNIONIS.

Pro ILLIS DE MANGION.

Cum ANGELICA.

*Discursus pro veritate, seu directione super causa po-
steà concordata.*

De consuetudine Insulæ Melevitanæ super necessaria
successione filiorum in quota bonorum per utrum-
que parentem, constante matrimonio quæsito-
rum, Et de alia consuetudine adjiciendi in pactis
dotalibus pactum communionis inter conjuges bo-
norum constante matrimonio quærendorum, seu
reciprocæ successionis in eis, Et si de dicto pacto
expressa mentio non fiat, an adhuc, stante consue-
tudine subintelligatur.

S V M M A R I V M.

1 *Insula Melevitana est membrum Regni Siciliæ data in feudum M. Magistro.*
2 *Vivit cum dicti Regni legibus, & præsertim de Statuto continuativo possessionis.*
3 *De Regia* Pragmatica 1. de censibus.
4 *De consuetudine ut bona sint communia conjugum, & filiorum.*
5 *De more Græcorum, seu Romano in matrimoniis & pacto adjici solito.*
6 *Facti series in casu &c.*
7 *Ex dicta consuetudine pater potest gratificari inter filios.*
8 *De validitate pacti, quia non est omnium bonorum, & quæ bona sub eo non cadant.*
9 *De consimili consuetudine, vel lege Cathaloniæ.*
10 *Pactum hoc consuetum est subintelligendum, licet non exprimatur.*
11 *Idem de clausulis, & pactis apponi solitis in genere.*
12 *Societas etiam tacitè inducitur, & probatur per præsumptiones.*
13 *De adminiculis, & præsumptionibus probantibus adjectionem pacti.*

DISCURSUS XXXVIII.

Cum Insula Melevitana sit pars, vel membrum
Regni Siciliæ ultra pharum, per Regem Catho- 1
licum ejusdem Regem infeudata M. Magistro Hiero-
solymitanæ Religionis, ut hæc ibi, post occupationem
Turcarum, Insulæ Rhodi, sedem haberet juxta seriem,
de qua in hac eadem causa *sub tit. de jurisdict. & for.
compet. disc. 69.* ubi de puncto, an in causis sæculari-
bus Curia Romana eligi possit, necne tanquam forus
Principis ex privilegio textus *in l. unica Cod. quand.
Imper inter vid. & pupill &c.* cum aliis ad materiam fo-
ri pertinentibus, Hinc proinde, eadem Insula adhuc vi-
vit cum præfati Regni legibus, & Consuetudinibus, vel 2
stylis, ut in proposito Statuti, seu Capituli super con-
tinuatione possessionis bonorum defuncti in hæredem,
de quo ex Siculis plenè agunt *Amat. resol. 19 & Cam-
marat. resp. 5. cum seqq. lib. 1.* habetur de hac Insula *a-
pud Othobon. decis. 176. & 165.* Et in proposito *Regiæ
Pragmat. 1. de Censib.* editæ per Alphonsum I. de Ara-
gonia, tam pro dicto Regno, quàm pro altero Siciliæ
citrà, seu Neapolitano, in vim Bullæ Nicolai V. in ea-
dem Pragmatica insertæ, & de qua specie censuum ple-
nè agit elaboratus amicus meus *Ursaia in ejus 2. tom.
decis. seu miscellan.* Præsertim circa processum exequu-
tivum etiam contra tertium, in causis Melevitanis ha- 3
betur *dec 246. par. no. recen.* & in aliis in eadem causa
editis in ea enunciatis, cum similibus.

Cumque in dicto Regno Siciliæ vigeat Consuetu-
do, ut bona per conjuges constante matrimonio quæ-
sita, sint ipsis conjugibus communia, ac etiam filiis
ex eodem matrimonio procreatis, id est quod tertia
pars sit filiorum, quæ filialis appellatur, aliæ verò duæ 4
sint dictorum conjugum; Dictaque tertia pars filio-
rum loco legitimæ succedat, ejusque speciem, ac na-
turam habeat, ut generaliter de ista consuetudine to-
tius Regni, cæteris relatis habetur plenè de more col-
lectum *apud Giurbam ad consuetud. Messanen. cap. 1.
glos. 12. num. 1. cap. 4. num. 1. & apud Nepitam ad con-
suet. Catanien. tit. 3. num. 153. & seqq.* Et in specie de
ista Insula agit *Imol. in cons. registrato apud Nepit. ubi
supra* & habetur *per Rotam apud Merlin. dec. 347. &
sub tit. de dote disc. 90.* ubi de puncto an super dote,
quam pater ex bonis ad hanc portionem pertinentibus
filiæ constituit, fideicommissum, vel alia onera, & pacta
adjicere valeat.

Cum præsupposito tamen, ut in hac Insula Melevi-
tana, in omnibus contractibus matrimonialibus qui 5
fiant more Græcorum, sive, ut vulgo dicitur, *alla Ro-
mana*, (Et quo more attento, bona conjugum non con-
funduntur, ut alias forte attentis ordinariis moribus,
loci confusio sequitur) adjici soleat pactum dictæ
communionis bonorum per conjuges constante ma-
trimonio quærendorum.

Cum itaque in contractu matrimoniali, inter Va- 6
lerium, & Isabellam, juxta dictum morem Græcorum
seu *alla Romana* inito, hujus pacti specificatio omissa
esset, atque ex eodem matrimonio, procreati essent,
Vincentius, & Angelica, dicto Vincentio parentibus
prædefuncto, pluribus filiis superstitibus, & Angelica
nupta; Conjuges, in eadem charta testamentum utrique
commune ordinarunt, institutis nepotibus ex dicto Vin-
centio, Defunctaque Isabella, Valerius vir supervivens,
institutis eisdem nepotibus, pingue legatum ad favorem
Angelicæ filiæ fecit; Hinc propterea inter istam, ejus-
que nepotes hæredes institutos, exorta controversia, ea-
que acriter in partibus disputata, deinde fuit ad Curiã
delata; Quare per unam Partium contendentium, de
tribus pro veritate seu directione consultus fui; Primò
nempe, an ex privilegio *d. l. unica C. quand. Imper. &c.*
ob mixturam pupillorum, fori electio, seu variatio
competeret; Secundò an dictus Valerius potuerit re-
vocare primum testamentum cum uxore conditum
ad favorem nepotum, faciendo satis pingue legatum
ad

ad favorem filiæ ; Et tertiò , an interdictos conjuges adesser bonorum communio , quæ ex dicto pacto apponi solito ; resultat, quamvis illud in contractu matrimoniali ad speciem redactum non esset.

De primo puncto habetur actum *dicto tit. de jurisdict. & for. compet. disc.69.* Et super secundo reservavi respondere post aliquas meliores facti notitias , quæ datæ non fuerunt.

Quatenus igitur pertinet ad tertium communionis
7 inter conjuges, ejus effectus erat , an præfati nepotes , (ex quorum parte consultus fui) præcipuam habere deberet , necne medietatem , seu portionem eorum aviæ,à qua instituti fuerant , dum idem pactum ; seu usus continet sub se facultatem gratificandi inter filios , unum vel aliquos præeligendo, alios autem negligendo : Non agebatur enim de punitione propria ipsorum filiorum , quæ filialis dicitur,dum illam jam habuerant à parentibus viventibus , filia scilicet occasione dotis , & filius occasione donationis sibi factæ contemplatione matrimonii.

In hoc autem, præsupposita validitate dicti pacti ,
8 utpote non continentis universitatem bonorum , unde propterea cadere posset difficultas, de qua habetur *sub tit. de fideic. disc.* 141. cum esset solum , bonorum constante matrimonio quærendorum ex industria,adeo ut sub hujusmodi communione non veniant bona,quæ habebantur ante initum matrimonium ; Quinimò neque sub eo veniant ea , quæ ipso matrimonio constante obveniant ex successione testata , vel intestata , seu legato & similibus ; Ut de hujusmodi conventionibus habetur in Cathalonia , unde forsan ad Regnum Siciliæ hic usus inolevit , eo modo quo plures Cathaloniæ leges , vel mores irrepserunt in alterum Regnum Sardineæ ex deductis *in Turritana sub tit.de dote disc.* 107. ubi de successione filiorum in dote mater-
9 nali cum similibus;Hinc proinde præsupposita validitate tanquam certa , atque restringendo quæstionem ad solam voluntatem , an scilicet dictum pactum apponi solitum , sed neglectum , censeatur tamen inesse.

Pro affirmativa probabilius respondendum censui ,
10 quoniam stante præsupposita generali consuetudine adjiciendi in omnibus contractibus , illud subintelligendum venit , quamvis non exprimatur , ut plene cæteris *Molin. de rit nupt. lib.3. quæst.77. Cancer. lib.2. var. cap. 7. de pact. num.168. cum seqq. Fontanell. de pact. dicta claus.* 11 *glos. unica num.2.& 3.* Et habemus generaliter receptum in clausulis , ac pactis de stylo adjici solitis , ut censeantur inesse , quamvis non exprimantur , ut de clausula constituti precarii , & pacti de capienda de stylo adjici solitis in Regno Neapolita-
11 no in instrumentis , ut subintelligantur , quamvis non dicatur ; Et de alio pacto ut instrumentum possit liquidari secundum formam Ritus M. C. V. ut quamvis negligatur , adhuc dicta liquidatio fieri possit *Franch. decis.* 366. *num.*8. cum aliis *sub tit. de credito disc.*115. Et magis ad rem de consuetudinibus Capuanæ, & Nidi , seu nobilium in contractibus matrimonialibus, ut inter illos nobiles subintelligantur,quamvis non exprimatur,habetur *dicto tit. de dote disc.* 103. cum similibus.

Clarius autem in hac facti specie ea pluribus conjecturis , & argumentis , illorum conjugum volunta-
12 tem suadentibus , quod hujusmodi pactum , vel societatem inire voluerint , cum de jure receptum sit , ut societas etiam tacite contrahi possit , atque præsumptivè seu adminiculativè probari , ea iis , quæ cæteris relatis habentur *apud Capyc. Latr. dec.* 26. *ibique add. Michalor. de fratr. par.*2.*cap.* 14. *Rosa consult.* 8. & pluries *sub tit. de credito* , ac alibi.

Plura verò argumenta id suadebant ; Primò nempe pactum in eodem contractu dotali contentum super portione , seu necessaria successione filiorum in tertia
13 Parte , quod tanquam connexum præsupponere videtur dictum aliud pactum , Secundò quia occasione dotandi filiam , seu faciendi filio donationem contemplatione matrimonii in causam propriæ portionis respectivè id præsuppositum fuit ; Tertiò reciproca dispositio facta in eodem testamento per conjuges tanquam de bonis communibus ; atque ad utrumque pertinentibus ; Et quartò subsequuta observantia, quoniam mortua uxore vir superstes , nullo confecto inventario , neque facta formali aditione , continuavit in possessione bonorum tanquam communium ; His autem omnibus , simul junctis cum dicta generalitate , casus videbatur planus , nisi aliæ adessent ignotæ circumstantiæ , ea quibus causæ facies notabiliter mutari solet ; Ideoque ut plurimum non auditis juribus alterius partis , neque prævia formali disputatione in Judicio , non de facili maturum judicium pro veritate potest efformari ; Defuit autem occasio , dum honesta concordia huic controversiæ finem dedit.

† DE pactis dotalibus agitur plene *sub tit. de dote disc.*155.

Discursus relativus sive instructivus super extraordinariis successionibus debitis , alias quàm ratione sanguinis , & præsertim de successione uxoris pauperis ad materiam *Auth. præterea C. unde vir. & uxor.* ad petitionem Magnatis.

SUMMARIUM.

1 *Deficientibus conjunctis succedunt invicem conjuges in exclusionem fisci.*
2 *Quid requiratur , ut dictæ successioni locus fiat.*
3 *An qualitas conjugis putativi ad id sufficiat.*
4 *Quare nimium rara sit illius successionis praxis.*
5 *De successione conjugis pauperis in quarta parte juxta* Auth. Præterea
6 *An procedat favore viri in bonis mulieris.*
7 *De agentibus de materia remissivè.*
8 *De ratione, ob quam etiam in viro procedere debeat.*
9 *De differentia rationibus inter virum , & mulierem.*
10 *Requiritur paupertatis exacta , & concludens probatio.*
11 *Quomodo paupertas regulari debeat.*
12 *Legatum vel lucrum est imputandum.*
13 *Si neglexit exigere quartam à primo conjuge , non petit à secundo.*
14 *Cessat successio ex ingratitudine , vel indignitate.*
15 *Quod materia sit rara.*

DISCURSUS XXXIX.

VLtra illas intestatæ successionis species , de qui-
bus , ratione sanguinis,qui gradus,vel sexus prærogativam quoque habeat, ex communis , vel municipalis juris dispositione , in præcedentibus *hoc eod. tit.* habetur ; Alias ejusdem successionis species lex induxit , etiam in iis , in quibus dicta sanguinis ratio non accedat.

Inter quas, ea primo loco recenseri solet, quæ, non extantibus sanguine conjunctis , infra decimum gradum,juxta juris civilis computationem,quæ in ista suc-
cessionis materia attendenda est ea deductis *hoc tit. disc.* 17. datur inter virum , & uxorem in exclusionem fisci ; Istaque nullam recipere solet quæstionem , nisi eam minus legitimi , vel adhuc non durantis conjugii, exceptio causet , cum apud omnes receptum sit , ut id non nisi legitimo conjugi competat, & quatenus thori separatio , quæ ex culpa ejus , qui successionem prætendit , sequuta non sit, juxta generalem omnium aliorum matrimonii effectuum regulam , de qua in sua sede *sub tit. de Matrimonio* ; Aliquibus etiam insinuatis *sub tit. de dote.*

Neque in hoc proposito , putativi matrimonii inspectio,cadere videtur,& an bona,vel mala fides accedat,

quoniam ea percutit filiorum legitimationem, aliusque effectus jam consumatos, priusquam putativum potius, quàm verum esse matrimonium detegatur, ut advertitur *dicto tit. de matr.* ac etiam *tit. de doto, in supplemento*; Nisi de tempore apertæ successionis matrimonii defectus adhuc detectus esset, id ue successionis assequutionem jam consumatam subsequeretur, quod adhuc disputare occasionem dedit; Ex bonorum autem extantium, vel consumptorum qualitate, aliisque facti circunstantiis æquitatem, vel iniquitatem respectu superstitis, qui non sit conjux, redolentibus, quæstio decisionem recipere videtur.

Raro tamen forus hujus successionis quæstiones audit, cum rarum sit, ut ita conjunctis destinatæ per-
4 sonæ decedant, quodque in tali casu existentes, de bonis suis disponere negligant, ideoque non mirum, si apud Scribentes rara est hujus successionis tractatio, cum præsuppositivè potius de ipsa, occasione successionis fisci agi soleat, tanquam in re de jure expressè decisa.

Minus tamen rara, quamvis neque multùm fre-
5 quens est, ea necessariæ successionis species, quam lex pauperi conjugi superstiti decrevit in quarta parte assis hæreditarii alterius conjugis decedentis juxta dispositionem tex. *in Auth. Præterea C. unde vir. & uxor.*

Quamvis enim in littera de uxore inope ita viro succedere debente dispositum sit, unde propterea inter Scribentes quæstio cadit; an idem è converso viri su-
6 perstitis favore in bonis uxoris decedentis dicendum sit, plerisque id negantibus, adeout in casu disputato in S. Consilio Neapolitano relato *per Rovit. decis. 46.* magna dos huic quæstioni attributa fuerit, nimiumque ab alto ea tractata sit, ut patet ex plene, ac ingeniose deductis *dicta decis. 46. Rovit.* ubi concordantes, ac etiam (ut de tota materia) late agitur *per Fontanell. de pact. claus. 5. gl. 8 par. 9. & 10. & 18.*

Contrarium tamen probabilius videtur, ideoque
7 merito in consimili casu disputato *in Rota apud Cels. decis. 115.* quamvis viro ob non bene probatam paupertatem, hæc successio denegata sit, & sic ex facto potius, quàm ex jure, attamen jus viri inopis verius esse firmatur ut in specie *num. 1.*

Et merito quidem, Tum quia eadem ex correlati-
8 vorum generali regula, videtur esse ratio; Tum clarius quia, si juxta eam opinionem, quæ magis communiter est recepta, in præcedentibus pluries insinuata, odiosæ leges contra binubam mulierem editæ *tot. tit. C. de secund. nupt.* contra virum quoque ad secunda vota transeuntem locum habent, cum autem legum littera de mulieribus agat; Aliqua etiam peculiari ra-
9 tione inter virum, & mulierem urgente, ob incertitudinem partus, ac etiam ob majorem honestatem in eo sexu desideratam, adeout usus receperit, ut in viris, adulterii pœnæ per legem inductæ, non vigeant, ut vigent in mulieribus cum similibus; Hinc proinde ex regula *secundum naturam, &c.* omnino probabile est, ut dum in odiosis ad virum extenduntur illæ leges, quæ de muliere loquuntur, quasi quod demonstrativè potius prò frequentiori contingentia, quàm taxativè, mulierum tantum fixat mentio, ita in hac favorabili lege, idem dicendum veniat, ut magis communis opinio sentire videtur ex relatis *dicta decis. 115. Celsi* inter quos *Fontanell.* loco citato recensetur.

10 Facti proinde potius, quàm juris hujusmodi quæstiones esse solent, super paupertatis scilicet sufficienti probatione, cum subsidiarum, atque à jure exorbitans hoc necessariæ successionis beneficium reputetur; Ideoque paupertatis exacta probatio desideratur, ut superstiti conjugi non sit alias de congrua substentatione provisum ex relatis *dicta dec. 115. Celsi* ubi habentur concordantes.

Super hoc autem, certa, & determinata regula, cuicumque casu applicabilis dari non potest, sed enim illis terminis procedendum videtur, quos frequentiores 11
habemus in subsidiariis alimentis, quæ naturalibus tantum debita sunt, cum similibus; Ex personarum enim qualitate, vel dignitate id pendet, quoniam id quod plebeum facit divitem, in nobili paupertatem importat; Idemque respectivè procedit inter simplices nobiles, ac magnates, Attenta etiam ætate, ac valetudine, aliisque circunstantiis, ex quibus dignoscendum est, an superstes aliunde commode se substentare valeat; Idemque ex facti qualitate, ac singulorum casuum circunstantiis, decisio metienda est, non autem ex generalibus propositionibus, vel doctrinis juxta consuetam pragmaticorum ineptiam ut bene *apud Cels. dicta decis. 115. nu. penult. & fin. & per tot.*

Id autem quod ex lucri dotalis, vel ex legati à defuncto conjuge facti causa, ad superstitem pertineat, 12
in istam quartam imputandum est, ex deductis *apud Cels. dicta decis. 115 num. 8* ubi de lucro; Et de legato *decis. 123. num 4. par. 10. rec.*

Atque si ex primi conjugis asse, hoc legis beneficium reportare poterat, & neglexit, in bonis secundi con- 13
jugis prætendere non poterit, ut (quamvis incidenter aliud agendo) cæteris relatis habetur apud *Rotam decis. 239. num 11. par 5. rec.* Ideoque in idem conferunt omnia ea quæ materiam subsidiatii remedii *Auth. res qua C. I commun. de legat.* habentur *sub tit de dote disc. 145.* & in aliis, ut 1. subsidiariis beneficiis indigni censendi veniant qui alia bona, vel jura assequi negligunt, vel assequuta dimittunt.

Cumque ista successio, quamdam imaginem habeat illius necessariæ successionis, quæ liberis, vel parentibus, pro legitima debita est; Hinc proinde si aliqua 14
in conjuge superstite ingratitudinis causa accedat, ob quam filius, vel parens, à dicta magis favorabili successione excludatur, idem fortius in præsenti dicendum est; Cum aliis quæ apud allegatos habentur super hac materia, in foro parum frequenti, adeout in meæ diuturnæ forensis vitæ cursu atque non modica causarum mole, adhuc occasio id formiter disputare non dederit; Et hæc ita ad aliqualem materiæ notitiam, atque, ut dici solet, pro gustu deducebam, ut cujusdam Magnatis petitioni satisfacerem.

Discursus generalis super puncto; An statuta exclusiva fœminarum à successionibus propter dotem, impleri dicatur atque locum habeant, ob dotem destinatam, vel promissam tantum; Vel potius effectiva traditio requiratur.

Editus in gratiam unius ex sedentibus in quodam magno Tribunali.

SVMMARIVM.

1 *De opinione ut dos destinata, vel promissa non sufficiat, & de ratione.*
2 *De opinione contraria, ejusque ratione.*
3 *De Constitutione utriusque Siciliæ super exclusione fœmina nupta, & dotata à successione feudi.*
4 *Quod secunda opinio sit verior, quodque ista Statuta sint favorabilia.*
5 *Ut sufficiat etiam implicita destinatio.*
6 *At etiam dos alias data, & resoluta.*
7 *Quomodo ista quæstio decidenda sit.*
8 *De ratione, ob quam in Statutis non est immorandum in verbis.*
9 *De eadem opinione de qua num. 2. & 4. tenenda.*
10 *De eadem materia de qua num. 3.*
11 *De differentia inter quæstionem de qua dicto n. 3. & istam.*
12 *An fœmina dicatur agnata, etiam ad effectum Statuti 141. Urbis.*
13 *Quando fœmina succedat in fideicommisso ordinato pro agnitione, & familia.*

14 De

14 *De eodem de quo num. 4. & 7.*
15 *De Monialibus Turris Speculorum Urbis, & similibus, ac dote eis data.*
16 *Quod non intrent termini lucrorum dotalium ob diversam rationem.*

DISCURSUS XL.

1 IN ista quæstione, an scilicet, Statutis excludentibus à successione fœminas propter dotem, requiratur dotis effectiva traditio, vel sufficiat sola destinatio, vel promissio; Antiquiores primam opinionem fœminis favorabiliorem tenuerunt, ut scilicet, dos promissa, vel destinata, non sufficiat, sed intelligi debeat, cum effectu jam consumato de tempore, quo exclusio facienda sit, tanquam qualitas, seu conditio, quæ tunc existere debeat, ut præsertim sentiunt *Petr. Jacob. de Aren. Rajner. Foroliv. & Cyn.* qui eos refert, & sequitur; Assignata ratione odibilitatis hujusmodi Statutorum, quæ tanquam redolentia speciem exhæredationis, strictè, ac rigorose, non autem benigne intelligi debeant, ideoque loquentia de dote, intelligenda veniant in stricta, & propria significatione, de vera; & effectiva dote jam constituta, & tradita, non autem de solum promissa, multoque minus de destinata, quæ remote, ac improprie dicitur.

Verùm, quoties Statutum in verbis expresse id non
2 exigat (quod nimium rarum videtur) adeout intret vulgaris regula textus in *l. ille aut ille ff. de leg. 3.* quod scilicet in claris & expressis non intrent quæstiones, & argumenta, sed istud loquatur simpliciter de dote, vel dotata, adeout congruant termini significationis vel interpretationis hujus vocabuli; Tunc verior, magisque recepta est contraria opinio, quæ tribuitur *Bartolo in l. Titio centum §. Titio genero. 6. ff. de condit. & demonstrat.* quam idem *Bart.* alibi quoque affirmat, & sequuntur *Bald. in l. non fine Cod de bon. qua liber.* & alii, quos refert *Bald. Novell.* qui bene articulum expendit *in princ. seu in prima parte tract. de dote n. 20.* & sequuntur *Brun. de statut. art. 6. quæst. 6. casu 4.* & alii *apud Joseph. Ludovic. dec. Perus. 21. n. 9. & seq. Thesaur. dec. 101. per tot. Rot apud Buratt. dec. 432. num. 1.* plene *Ursin. de feud. par. 3. quæst. 1, art. 2. & 4.* Qui de ista quæstione agit, occa-
3 sione agendi de Constitutione Regnorum utriusque Siciliæ excludente filiam primogenitam nuptam, & dotatam, eique præferente secundogenitam innuptam, quæ ibi vulgò dicitur *in capillo*, an scilicet ad hunc effectum sola dos promissa, vel destinata, sufficiat, & de qua quæstione habetur particulariter actum *sub tit. de feud. disc. 14.* ubi de dictæ Constitutionis requisitis, ejusque intelligentia.

Quidquid autem sit de veritate in casu dictæ Constitutionis particularis, loquentis de successione feudorum tantum, ex ibi deductis; Quatenus pertinet ad hunc articulum generalem, super successione in bonis indifferentibus; Verior, magisque recepta est hæc posterior opinio *Bartol.* & sequacium, altera an-
4 tiquiore rejecta; Non solum quia frequentiori, magisque communi DD. calculo recepta est; Sed etiam ob majorem assistentiam rationis, sive ob falsum præsuppositum, cum quo antiquiores in ea primæva simplicitate processerunt, quod scilicet hæc Statuta dicenda sint odiosa, & exorbitantia, redolentia speciem exhæredationis; Quoniam potius in oppositum se res habet, ut scilicet attenta dispositione juris Romanorum, attentisque nostris Italiæ moribus, juxta ponderationes de quibus pluries in præcedentibus præsertim *d. 1.* hujusmodi Statuta, potius favorabilia censenda sunt, atque benigne interpretanda.

5 Ideoque probabilis etiam videtur opinio quam contra *Roman.* tuetur *Gabriel. cons. 15. nu. 43. lib. 1.* ut etiam tacita, seu implicita destinatio sufficiat; Prout etiam altera quam ex *Bald. in d. l. non fine* tenet *Bald. Novell. ubi supra num. 21.* ut etiam ad hunc effectum, sufficiat 6
ea dos, quæ semel constituta, postmodum resoluta fuerit per matrimonii dissolutionem per mortem viri, juxta terminos *tex. in l. dos à patre C. de jure dot.*

Et quidem meritò, quoniam, ut in præcedentibus pluries advertitur, in hujusmodi Statutorum interpre- 7
tatione, vel praxi, tanquam in quæstione voluntatis statuentium, omnino procedendum est cum propositione, quæ frequenter in omni fere materia insinuata est, præsertim autem frequentius *sub tit. de fideicommissis*, & sub altero, *de alien. & contract.* ut immorandum non sit in cortice, & figura verborum, sive in eorum grammaticali significatione, juxta connaturale vitium Scholasticorum, sed attendi debet substantia verisimilis voluntatis statuentium, seu finis, vel effectus ab eis ponderatus, ne scilicet juxta Romanorum antiquos, ac etiam currentes nostros Italos mores, bona masculis deferantur, pro eorum conservatione in agnationibus, & familiis, fœminas autem sufficiat providere de congrua dote, ut earum honestati ac substentationi consultum sit; Parum curando verborum formulam seu phrasim, quam Statuti compositor adhibuerit, & an adhibeat verbum *dare*, vel aliud diversæ significationis; Sive an idem verbum positum sit in tempore præterito, vel in præsenti, vel futuro, cum id vere continere videatur quoddam legale judaismum, apud judiciosos forenses contemptibile, utpote proveniens à modo loquendi Extensoris; Eo modo quo in testamentis vel instrumentis habemus de Notariis, qui, circa testantium, vel contrahentium voluntatem, istam pro eorum modo loquendi, desumpto ex formulariis, explicant, ignorando vim verborum, eorumque operationem.

Potissime verò accedente pluries insinuata considera-
tione, quod Statuta, quæ pro majori parte in Italia 8
habemus, ordinata fuerunt in illis sæculis barbaris, nimiumque indoctis circa tempora legum civilium inventioni, & communi usu proxima, ad occurrendum simplicitati nostrorum primorum parentum, seu Interpretum: qui male processerunt in hac materia, successionis cum jure novissimo edito in Constantinopolitana Civitate, juxta Græcorum, non autem Romanorum, ac Italorum mores, dum in dictis sæculis, vel temporibus, lingua latina, non ita restituta erat, neque habebantur illi eruditi, ejusdemque latinæ linguæ magistri, ac restitutores, qui postea prodierunt, ut nos docent tot simplicitates, & æquivoca, in quæ inciderunt *Accursius, & Bartol.* aliique antiquiores super Pandectarum interpretatione, ex deficiente notitia linguæ latinæ; Et consequenter, prorsus erroneum est, interpretari hæc Statuta, quæ ut plurimum, rudi, & grossolano modo ordinata sunt, præsertim ubi non sint magnarum Civitatum, cum illis grammaticalibus subtilitatibus, ac regulis, quæ modernioribus temporibus elucidatæ fuerunt.

Atque hinc (pro meo judicio,) manifestam ineptiam 9
continere videtur improbus labor per nostros adhibitus in ea quæstione, de qua plenè, alios referendo, pro utraque sententia, agunt *Surd. cons. 45. & Thesaur. dec. 101.* (qui eam difficilem, ac involutam quæstionem appellat;) Ubi scilicet Statutum de dote data loquatur, quoniam verius videtur, ut non ex verborum formula, sed cum jam insinuata regula, in hoc proposito procedendum sit; Potissime verò nimium clarus videtur error eorumdem, ac aliorum, in ista quæstione 10
adhibere auctoritatem *Andr. de Isern.* aliorumque antiquorum Feudistarum utriusque Siciliæ, agentium de interpretatione superius insinuatæ Constitutionis illorum Regnorum super exclusione fœminæ primogenitæ nuptæ, & dotatæ per aliam fœminam secundogenitam innuptam, juxta ea, quæ desuper habentur *dicto disc. 14. de feud.*

Istud etenim est æquivocum manifestum æquipa-

randi scilicet istam materiam Statutorum agentium de successione in genere, cum illa dictæ Constitutionis, atque auctoritates percutientes dictam legem particu-
11 larem, ad istam generalem quæstionem applicare, cum in eo casu non intret superius insinuata ratio agnationis desumpta ex antiquis Romanorum legibus, ac etiam modernis ab eadem antiquitate desumptis & continuatis Italiæ moribus, dum agitur de excludendo fœminam habentem prærogativam primogenituræ, ob aliam fœminam; Id enim (ut ibi advertitur,) aliam non habet congruam rationem, nisi illam intermediæ mutationis status rerum, ob deficientiam masculi, ut ita feuda transeant ad viros magis qualificatos, non autem ad illam, cui in diverso statu, fœmina primogenita nupta fuit; Istaque videtur probabilior ratio dictæ Constitutionis, non autem altera agnationis, in qua totus est punctus in hac diversa quæstione Statutorum excludentium fœminas propter masculos agnatos, quoniam excludere unam fœminam, propter aliam fœminam, nullum continet agnationis favorem.

Licet enim non desint DD. asserentes quoque hanc simplicitatem, quod scilicet fœminæ dicantur quoque agnatæ, & consequenter quod in earum admissione intret favor agnationis; Idque moderno etiam
12 tempore Rotam decreperit, dum agendo de Statuto Urbis 141. pluries in præcedentibus insinuato, ac etiam *sub tit. de legitim. & detract.* ut scilicet habens solum filias fœminas, possit disponendo cum agnatis, eas sola dote congrua contentas præterire, illis denegato etiam legitimæ supplemento; Dictum fuit *in Romana supplementi legitimæ coram Cerro decis. 491. par. 9. rec.* ut cum agnatis quoque ad formam Statuti dispositum censeatur, si dispositum sit ad favorem unius ex filiabus, eo quia etiam fœminæ sint agnatæ; Attamen ista simplicitas agnita fuit, à dicta resolutione recedendo coram eodem ut patet *ex decis. 267. & 383 eadem par. 9. rec.* atque hoc jure vivitur; Et merito quidem, quoniam licet fœminæ sint agnatæ, attamen non conservant agnationem cujus dicuntur finis; Favor autem consistit in conservatione, ac tractu successivo.

Solumque ex quadam DD. ac Rotæ benigna interpretatione (forsan disponentium intentioni non mul-
13 tum adaptata,) recepta est fœminarum comprehensio sub generico agnationis, & familiæ vocabulo in solo casu defectus, ac terminationis lineæ, non autem in concursu masculorum, nisi quando ratio diversitatis lineæ, alios masculos lineæ diversæ faciat extraneos, ut pluries in sua materia *sub tit. de fideic.* Et sic ubi fideicommissum agnatitium, defectis masculis, habiturum est finem; Secus autem ubi urgeat ratio ejus conservationis, & continuationis.

Hinc proinde, ubi præsertim agatur de Statutis ita disponentibus in patre, vel fratribus; sola congruæ
14 dotis promissio vel destinatio sufficiens esse debet, spectata scilicet intentione statuentium, seu fine, vel effectu per eos considerato, neglectis prædictis, ac similibus ineptiis, Et præsertim, an copulativè, vel alternativè dotem, ac matrimonium, Statuti verba exigant, cum ista consideratio, super utriusque qualitatis copulativo concursu ponderato apud *Surd. & Thesaur.* ubi supra, ac alios, percutiat dictos diversos terminos dictæ exorbitantis, ac irrationabilis Constitutionis utriusque Siciliæ ob longè diversam rationem, *ut dicta disc. 14. de feud.*

Prout contemptibilis videtur alia ponderatio, à plerisque fieri solita, an id quod fœminæ pro dote da-
15 tum, vel destinatum est, verè, & legaliter dici possit dos, necne, quasi quod dos, nomen, ac essentiam recipiat à matrimonio carnali, vel spirituali, sine quo illa non datur, quoniam ut advertitur in sua materia *sub tit. de dot.* occasione præsertim agendi de mulieribus, quæ vitam cœlibem spiritualem ducere eligunt in celebri Monasterio Turris Speculorum Urbis, vel in altero ad ejus instar, cum consueta dote eidem Monasterio reddita; Quamvis legaliter, ac propriè, ista non sit dos, cum nullum intercedat spirituale matrimonium, quod resultat à solemni, ac formali Religionis professione, quam istæ mulieres non emittant, neque sunt moniales, cum sint simplices oblatæ, libertatem retinentes ad sæculum pro libito redeundi; Attamen per hujusmodi provisionem, verius, ac receptum est, ut ita dicatur satisfactum Statuto, dum ita ejus finis, vel effectus est adimpletus; Itaque est regula, cum qua hujusmodi Statuta interpretari, ac practicari debent, non autem cum grammaticorum regula, ac subtilitatibus.

Aliqui etiam relati per eosdem *Surd. & Thesaur.* ubi supra exigendo dotem datam, procedunt cum ter- 16
minis laicorum dotalium, pro quibus dos data, non autem destinata, vel promissa, pro legum municipalium diversa specie necessaria est (cum alicubi etiam promissa sufficiat, ut præsertim receptum est in Statuto urbi ex deductis in sua materia *sub tit. de dote*;] Illi enim termini pariter diversi sunt longè diversam habentes rationem, ideoque non bene ab uno casu ad alium infertur, semperque firmum videtur, ut in hujusmodi Statutis, attendi solum debeat ratio eorum inductiva, istaque semper mihi visa est genuina veritas, quoties verba statuti ita expressè, ac litteraliter disponant; Et hæc mihi promptè memoria suggerit pro nunc in ista quæstione insinuare, salvo maturiori judicio in casibus particularibus, pro eorum qualitate, & circumstantiis, ex quibus statuentium voluntatem desumere debemus.

DISCURSUS GENERALIS
REMISSIVUS.

In materia Statutorum, & Consuetudinum, circa successionem ab intestato; Et illius occasione aliorum Statutorum, quæ habentur in aliis materiis, cum distinctione inter Statuta particularia certorum locorum, cum alphabetico ordine locorum vel Diœcesum; Ac etiam de Statutis generalibus, seu de iis, quæ generaliter in materia Statutorum habentur.

SUMMARIUM.

De Statutis in specie.

1 D*E distinctione Statutorum generalium, & specialium, & recensentur specialia.*

A

2 De Statuto Amandolæ *exclusiva fæminarum, & cognatorum ob agnatos.*
3 Anconæ *de eadem exclusione à successione.*
4 *Eodem de taxa fructuum dotis.*
5 *Eodem de successione in dote.*
6 *Eod. ut credatur proxenetis.*
7. *Eod. de foro mercatorum, & privilegiis.*
† Aretii *exclusivo fæminarum.*
8 Ariminen. *de usufructu bonorum extradotalium.*
9 *Eod. de uxore obligata conficere inventarium bonorum viri*
10 Asculan. *de taxa fructuum dotis.*
11 *Eod. de solemnitate in testamento mulierum.*
12 Avenionen. *de prælatione venditoris in bonis suis.*
13 *Eod. in substitutiones non excedant tertium gradum.*

B

14 Barchinonen. *super exemptionibus Ecclesiasticorum à gabellis.*

15 *Eod.*

102 Eod. de Pragmatica super litteris cambii.
103 Eod. de ætate minori.
104 Eod. de gratiis super feudis.
105 Eod. de Ritu super liquidatione instrumentorum.
106 Eod. de Pragmaticis super contractibus Universitatum.
† Eod. de prag. 1. sen. conf. vell.
107 Nepesin. super lucro dotis.
108 Nonantulan. in emphyteusi.

P

109 Parmen. de Statuto continuante possessionem in hæredem.
110 Eod. de exclusione fœminarum propter dotem.
111 Perusin. de exclusione fœminarum.
112 Eod. de privilegio DD. ne ultra quam &c.
113 Pisan. de prohibente viro ne relinquat uxori, & è contra.
† Eod. quod conjuges ad favorem alterius testari non valeant.
114 Pisauren. super lucro dotis.
115 Placentin. de continuanda possessione in hæredem.
116 Plumbini ne vir testetur cum uxore.
117 De exclusione fœminarum.

R

118 Ravennaten. in materia emphyteutica.
119 Eod. de taxa fructuum dotis.
120 Eod. de contributione ecclesiasticarum in aggeribus.
121 Reatin. de successionibus ab intestato.
122 Regnorum Neapolis & Siciliæ.
123 Religionis Hierosolymitanæ circa nobilitatem & habitum.
124 Eod. circa Dignitates, Commendas & pensiones.
125 Religionis S. Stephani, & aliarum Religionum in genere.
126 Roman. de Statutis exclusivis 141 & 145.
127 Eod. de eodem Statuto 145. circa civilitatem.
128 Eod. de præscriptione Statuti 158.
129 Eod. de contractibus minorum, & mulierum ex causa dotis.
130 Eod. de eadem materia in genere.
131 Eod de filiis familias.
132 Eod. de dotium moderatione.
133 Eod. de lucro dotis.
134 Eod. de usuris, vel fructibus dotalibus.
135 Eod. de prohibitione disponendi cum illegitimis vel potestate respectivè.
136 Eod. de Statutis in materia donationum.
137 Eod. de usu muri vicini.
138 Eod. de via executiva dotis.
139 Eod. super læsione in tertia parte.
140 Eod. ut servari debeat jus civile in testamentis.
141 Eod de Statuto agricultura.
142 Eod. ut pro dote obligentur bona emphyteutica.
143 Eod. de reversione dotis ad fratrem.
144 Eod. de continuanda possessione remissivè.
145 Eod. de filiis in conditione positis.
146 Eod. de prohibita donationis inter conjuges.
147 Eodem de decreto Camerali favore inquilini.
148 Eod. de Statutis Montis pietatis.
149 Eod. de Statuto de duobus conformibus.
150 Eod. de Bulla Pii V. de non infeudando.
151 Eod. de Bullis prohibentibus alienationes bonorum jurisdictionalium.
152 Eod. de Bullis prohibentibus alienationẽ in forenses.
153 Eod. de Bulla Baronum Clem. VIII.
154 Eod. de Bulla Archivii Urban VIII.
155 Eod. de motu proprio Urban. VIII. super locis montium.
156 Eod. de Bulla Pauli III. super pœna decupli.
157 Eod. de Constitutione Gregoriana super utroque retractu coactivo, & prælativo.
158 Eod de Constitutione Clem. VIII. super reductione censuum.

S

159 Sancti Gemini super retractu.
160 Sardineæ remissivè.
161 Scrofani super exclusione fœminarum.
162 Senen. super gabella forensium.
163 Eod. de successione filiorum in dote.
164 Eod. de jure redimendi pignus prætorium.
165 Eod. de titulo institutionis subintelligendo.
166 Eodem in materia juris congrui.
167 Senogallien. de Statuto exclusivo fœminarum.
168 Siciliæ de Statuto continuante possessionem in hæredes.
169 Eodem de taxa fructuum dotis.
170 Eodem de legibus super successione feudorum.
171 Spoletan. de Pragmatica super taxa dotium.
172 Eodem de solemnitatibus in testamentis mulierum.

T

173 Tudertin. de Statuto exclusivo fœminarum, & cognatorum, ac matris.
174 Turritan. de successione filiorum in dote.

V

175 Velitern. de Statuto super retractu.
† Veneto super vocatione filiorum in conditione positorum.
176 Viterbii de Statuto exclusivo fœminarum.
† Eod. super necessaria successione filiorum matri.
177 Urbinaten. de consuetudine, ut gabella per forenses solvatur duplicata.
178 Eod. de concordia in materia emphyteutica.
179 Eod. de indulto Urban. VIII. in eadem materia.
180 Eod. de Decretis Ducalibus in donationibus.
181 De aliis Statutis particularibus remissivè.
† Urbis 141.& 145. de dote succedente loco legitimæ.
† Eodem de via executiva contra tertium.
† Eodem, de lucro dotis.
† Eod. super taxa usurarum dotalium.
† Eod. quoad solemnitates in contractibus mulierum.

DE STATUTIS IN GENERE.

182 Excludentia à successione stabilium, an procedant in censibus, & locis montium.
183 Excludentia forenses: an sint odiosa, vel favorabilia.
184 An Statuta afficiant exemptos ex conventione.
185 Cum non subditis, vel in bonis extra territorium deserviunt pro interpretatione voluntatis.
186 De illo Civitatis dominantis quomodo attendatur, ubi adest proprium Statutum.
187 Ubi disponant quod in casu omisso servetur jus commune de quo jure intelligatur.
188 An Civitas quæ recognoscit Superiorem, possit condere Statuta exclusiva forensium.
189 Quando Statuta capiant etiam præterita.
190 Imponentia gabellam, vel aliud onus pro successione sunt odiosa.
191 Quando Statuta comprehendant actus juratos.
192 Recipiunt interpretationem à Statutis aliarum Civitatum, vel regionum.
193 De Statutis inducentibus divisionem pascuorum.
194 Quando Statuta comprehendant personas ecclesiasticas.
195 Prohibentia alienationes in forenses, an comprehendant Clericos.

196 *De materia confirmationis præsumpta Statatorum.*
197 *De Statatis mandantibus expurgationem territorij à latronibas, & baaaitis.*
198 *Quale Statutum an viri, vel uxoris, attendi debeat in materia lucrorum dotalium.*
199 *An deferens lacrum conseatur derogare* l. hac edictali.
100 *Aaferens lucrum viro, an auferat etiam mulieri.*
201 *Prohibentia alieaationes in forenses, an capiant alieaatioaem ex causa dotis.*
202 *Qaaado Statutum ceaseatur vocare filios ad detem matris.*
203 *Excladentia fœminas maritatas à successione, an intelligaatur de delata ante matrimonium.*
204 *De exclusivis fœminarum in genere remissive.*
205 *De statatis vocantibas filios in conditione positos.*
206 *De Statatis inhabilitantibus minores, & mulieres ad contrahendum, an capiant causam dotis.*
207 *De Statutis circa redhibitoriam.*
208 *De Statutis circa solemnitates ia donationibus.*
209 *De Statutis restringentibus facaltatem testandi sine alicujus præsentia, vel coasensu.*
210 *De Statuto continuante possessionem defaacti in haredem.*
211 *An procedat in jurepatroaatus.*
212 *De Statatis circa duas conformes.*
213 *De Statutis circa matrimonium, ejusque libertatem.*
214 *An & qua bona circumscribantur loco, seu cujus loci censenda sint ad effectum comprehensionis sub Statutis.*

DISCURSUS XLI.

1 SUccessionum ab intestato quæstiones, frequentiorem occasionem præbent agendi de Statutis, cum supee illis potissimum, fere per universam Italiam habeantue Statuta particularia, alterantia ordinem intestatæ successionis à jure communi præscriptum; Non tamen ad hanc solam materiam, eorumdem Statutorum inspectio restricta est, eum omnes fere alias percutiat; Sub ea verò, quæ frequentior est, hujusmodi inspectionem assumendo, de aliis remissive agere, non videtur incongruum; Illa igitur io duas partes divisa; Unam scilicet Statutorum, vel consuetudinum, aliorumque particularium Jurium in specie, seu localiter; Alteram verò eorumdem Jurium in genere; Prima ad faciliorem cognitionem, juxta illum stylum, quem Rota, totaque Curia Romana adhibet in causarum distinctione, pec loca distinguitur.

De Statutis, & Consuetudinibus, aliisque juribus particularibus per loca, ordine alphabetico dispositis.

A

2 *Amandola* de Statuto exclusivo cognatorum propter agnatos, an exigat ut fœminæ, a quibus cognati descendunt sint dotatæ de bonis, de qoibus agitue *hoc tit. disc.* 17.

3 *Anconitan.* de Statuto excludente fœminas propter masculos, sive cognatos propter agnatos; Quomodo procedat; & an locum habeat in agnatis fœminis, *hoc tit. disc.* 17.

4 Eadem de Statuto taxante fructus, vel usuras dotis, *tit. de dote disc.* 161. *num.* 43.

5 Ead. de Consuetudine, vel Statuto super successione in dote, vel ejus reversione, *tit. de dote in supplemento, in Anconitana.*

6 Ead. de Consuetudine mercatorum credendi proxenetis, & de istorum obligatione, *tit. de credito disc.* 87.

7 Ead. de Competentia fori mercatorum, & de privilegiis mercaturæ, *tit. de Jurisdict. disc.* 71.

† *Aretij.* exclusivo fœminarum, *hoc tit. disc.* 50.

Arminen. de Statuto ut maritus sit usufructuarius bonorum extradotalium uxoris, *tit. de Regal. discurs.* 84. *& tit. de dote disc.* 168. 8

Ead. de uxore obligata conficere inventarium bonorum existentium in domo, viro defuncto, & quod alias non petat creditum dotale, *tit. de credito disc.* 18. 9

Ascalan. de taxa fructuum dotis, *tit. de dote disc.* 161. *num.* 43. 10

Eadem de Statuto ut mulier non testetue sine consensu conjunctorum, *titulo de testamen. disc.* 31. 11

Avenionen. de Statuto concedente venditori potioritatem in bonis venditis etiam adversùs dotem, *tit. de dote disc.* 81. *& disc.* 66. 12

Ead. de Statuto decernente ut substitutiones non transcendant tertium gradum, *tit. de fideic. disc.* 96. 13

B

Barchinonen. de Legibus, vel Statutis in exactione gabellarum etiam ab exemptis, *tit. de Regal. disc.* 58. 14

Ead. de successione filiorum in dote, seu de communione bonorum inter conjuges, *hoc tit. disc.* 26. *& sub tit. de dote disc.* 107. 15

Ead. de decretis, vel provisionibus mercatorum in materia assecurationis, & navigationis *tit. de credito disc.* 106. *& seqq.* 16

Baren. de Consuetudinibus super successione filiorum in dote, *tit. de dote discurs.* 105. 17

Ead. de Consuetudine ut hæredi liceat quandocumque repudiare hæreditatem aditam etiam sine beneficio inventarij, *tit. de harede, & hæredit. disc.* 23. 18

Beneventana. de successione filiorum, vel dotantium in dote, ac de prohibitione mulieris de illa disponendi, *hoc tit. disc.* 26. *& tit. de dote discursu* 103. 19

Ead. de Statuto supee præscriptione debiti per annos viginti, *tit. de credito disc.* 129. *& de dote disc.* 19. 20

Bergomen. de exclusione fœminarum propter masculos à successione, *hoc tit. disc.* 19. 21

Bituntin. de successione filiorum in dote, & an illa gravari possint, *tit. de dote disc.* 105. 22

Bononien. de exclusione fœminarum propter masculos, an excludat moniales, seu alias personas ecclesiasticas, vel exemptas, *hoc tit. disc.* 5. 23

Ead. de Statuto excludente cognatos propter agnatos, intra quos gradus procedat, *hoc titulo disc.* 13. 24

Ead. de Statuto excludente matrem propter fratres, an suffragetur extraneo, qui sit fratri substitutus, *hoc tit. disc.* 22. 25

Ead. de Statuto, ut mulier de bonis dotalibus disponere non possit, quamvis habeat filios, *tit. de dote disc.* 108. 26

Ead. de Statuto fori mercatorum vocante ad æqualem concursum omnes creditores intra quatuor annos ante decoctionem debitoris, *tit. de credito disc.* 10. *& tit. de dote disc.* 143. 27

Ead. de Statuto super fidejussore in expensis, *tit. de credito disc.* 100. 28

Ead. de statuto super restitutione, seu reversione dotis, & lucro faciendo per virum, *tit. de dote disc.* 108. 29

Eadem de usuris dotalibus debitis viduæ, *tit. de dote disc.* 101. *&* 161. 30

Eadem circa contractus minorum, *tit. de fideic. disc.* 179. 31

† Eadem super annullatione obligationum mulieris pro

pro viro factarum in ultimis bonis, *sub tit. de dote disc.* 180.

† Eadem super contractibus minorum & filiorum familias, *sub tit. de Alien. & Contr. prohib. disc.* 62. & 63.

† Eadem exclusivo fœminarum, *hoc tit. disc.* 49.

32 *Brachiani* de Statuto, seu Consuetudine tollente lucrum dotale, ac impediente Statutum Urbis super lucro, *tit. de dote disc.* 134.

C

33 *Camerini* de Statuto exclusivo fœminarum an faciat eas extraneas, & an dos succedat loco legitimæ, *tit. de dote disc.* 92.

34 Eadem de Statuto super facultate altius elevandi, seu aperiendi fenestras &c. *tit. de servitut. disc.* 4.

35 *Canciani* de gabella solvenda pro successionibus forensium, & an debeatur per mulierem nuptam extra patriam, *tit. de Regal. disc.* 83.

36 *Canciani* de Statuto ut forenses collectentur in duplo ultra cives, *tit. de Regal. disc.* 83.

37 *Castri*, de statuto Castri, *vide* Guardeæ.

38 *Civita Nova* de statuto excludente fœminam maritatam a successionibus, an intelligatur de delatis post matrimonium, vel de delatis antea, *tit. de fideicomm. disc.* 143. & *disc.* 44.

39 *Civitatis Castelli* de Statuto reddente tutum emptorem, *tit. de empt disc.* 43.

40 Eid. de Statuto concedente fidejussori actionem petendi liberationem ab obligatione, *tit. de credito disc.* 97.

41 Ead. de Statuto excludente fœminas propter masculos an faciat fœminam extraneam, necne, ita ut dos succedat loco legitimæ, *tit. de emphyt. disc.* 9.

42 Ead. de Statuto, vel indulto super necessaria renovatione emphyteutica, & modo succedendi in emphyteusi, *eod. disc.* 9. *de emphyt.*

43 *Comen.* de antephato, seu lucro dotali, & quomodo filij in ea succedant, *tit. de dote disc.* 139.

44 *Consulatus Maris, tit. de credito disc.* 106. *cum seqq.* in materia assecurationis.

45 *Corinaldi* de Statuto exclusivo fœminarum, & cognatorum propter agnatos *hoc tit. disc.* 23.

† *Cremona* super facultate dandi integram dotem secundo viro, non obstante *l. hac edictali, de dote disc.* 214.

E

46 *Eugubin.* de Statuto exclusivo fœminarum propter masculos an tollat legitimam, ita ut dos ejus loco succedat, necne *tit. de dote disc.* 13.

47 Ead. de decretis Ducalibus circa donationes, an habeant locum in hac Civitate, eorumque intelligentia, *tit. de donat. disc.* 35.

Eadem *verbo* Cantiani.

F

48 *Fauen.* de Statuto excludente matrem, & cognatos propter agnatos transversales an suffragetur patri, vel avo, *hoc titulo disc.* 55.

49 Ead. de Statuto super admissione civium ad Consilium, *tit. de praeminen. disc.* 38.

50 *Farfen.* de Statutis super renovatione emphyteutica, vel super facultate disponendi de bonis emphyteuticis. *titulo de emphyt. disc.* 8. *& in supplemento, & sub tit. de feud. disc.* 52.

51 *Ferrarien.* de Statuto super successione in bonis emphyteuticis usque ad quem gradum extendatur, *tit. de emphyt. disc.* 23.

Ead. de Statuto gabellæ contractuum, *tit. de Regal. disc.* 43. 52

Eadem de Statuto gabellæ frumenti, *tit. de Regal. disc.* 45. 53

Ead. de Statuto, vel privilegio super competentia fori, & ne cives trahantur, *tit. de jurisdict. disc.* 80. 54

Ead. de insinuatione requisita in donationibus, *tit. de donat. disc.* 38 *& eod. tit. in supplemento in Ferrarien. donationis.* 55

Firmana de Statuto prohibente matrimonia cum forensibus, & an excludat à successione matris filios viri forensis, *hoc tit. disc.* 23. 56

Eadem *verbo* Civitæ Novæ.

Eadem *verbo* Amandulæ.

Florentina. de Statuto inducente aditionem hæreditatis paternæ per habitationem in domo, seu retentionem bonorum, *tit. de haerede. & haeredit. disc.* 16. 57

Ead. de Statuto tollente hæredi beneficium inventarii, *tit. de haerede, & haeredit. disc.* 17. 58

Ead. de Statuto mandante solvi gabellam pro successionibus, quomodo intelligatur, *tit. de Regal.* 154. 59

Ead. de Statuto excludente sorores, aliasque fœminas propter agnatos usque ad sextum, vel octavum gradum quomodo intelligendum sit, *hoc tit. disc.* 8. 60

Ead. de Statuto excludente fœminas propter masculos, an capiat bona extra territorium, adeout sufficiat sola subjectio personarum, *hoc tit. disc.* 9. 61

† Eadem de incisione arborum, *de servit. disc.* 111.

† Ead. quomodo deferat dotem filiis, *de dote disc.* 215.

Forolivien. de Statuto deferente successionem filii patri, exclusa sorore an intelligendum sit ad terminos textus *in l. fœmina C. de secund. nupt. hoc tit. disc.* 24. 62

Ead. de Statuto continuativo possessionis defuncti in hæredem, *tit. de haerede, & haeredit. disc.* 26. *& hoc tit. disc.* 24. 63

Ead. de Statuto mandante, ut vir forensis solvat gabellam de bonis extradotalibus, *tit. de Regal. disc.* 84. 64

Ead. de Statuto circa Consilium, & admissionem Consiliariorum, *tit. de praeminent. discurs.* 31. 65

Ead. deferente usumfructum extradotalium viro, *dicto disc.* 84. *de Regal.* 66

† Eadem, continuativæ possessionis, *de dote disc.* 63.

Fulginaten de Statuto disponente circa donationes, an sit in usu, & quomodo intelligendum sit *tit. de donat. disc.* 26. 67

Ead. de eodem Statuto in materia donationis, an procedat ubi fiat in causam doris, vel contemplatione matrimonii, *tit. de dote disc.* 18. 68

Ead. de Statuto exclusivo fœminarum, vel matris, an tollat legitimam, *tit. de legit. & detract. disc.* 19. 69

† Eadem de exclusione matris propter patruos, *hoc tit. disc.* 51.

G

Gualdi de Statuto vocante fratres, an admittat duplicitatem gradus in exclusionem fratrum consanguineorum, *hoc titulo disc.* 16. 70

Guardea de Statuto prohibente alienationem in forenses, *tit. de alienat. & contract. disc.* 39. & de exclusione fœminarum, *hoc tit.* 71

H

Hebraeorum de Statuto, vel Consuetudine super lucro dotis, *tit. de dote disc.* 132. 72

Eod.

Ead.

120 Ead. de contributionibus Ecclesiasticorum pro aggeribus, *tit. de Regul. disc.* 59.

121 *Reatina* de Statuto super successione agnatorum, & cognatorum eorumque concursu, *hoc tit. disc.* 12.

122 *Regni*, *vid.* Neapolitana.
Ead. Siciliæ, *verbo* Siciliæ.

123 *Religionis* Hierosolymitanæ de Statutis hujus Religionis circa nobilitatem, & admissionem ad habitum, *tit. de praemin. disc.* 32. *& seqq.*

124 Ead. de Statutis circa dignitates, & commendas ac pensiones *de benef. disc.* 68. *&* 69. *& tit. de pensionibus, disc.* 42.

125 *Religionis* S. Stephani de intelligentia ejus Statutorum, *tit. de jurepatron. disc.* 10. *&* 90. *& de jurisdict. disc.* 92.

Religionum, in genere *sub tit. de Regularibus.*

126 *Romana* de Statutis 141. & 145. excludentibus fœminas propter masculos, vel agnatos à successione, eorumque intelligentia; Et an faciant fœminas extraneas, ut tollant etiam legitimam *tit. de legit. & detract. disc.* 1. 2. 3. *&* 4.

127 Eadem de eodem Statuto 145. exclusivo fœminarum, quam civilitatem exigat, *hoc tit. discurs.* 20.

128 Ead. de Statuto 158. super præscriptione statutaria quando procedat, *tit. de credito disc.* 129.

129 Ead. de Statutis 113. 151. super contractibus mulierum, vel minorum, an procedant in iis, quæ fiunt ex causa dotis, *tit. de dote disc.* 57. & 19.

130 Ead. de eisdem Statutis 113. & 151. super obligationibus, & contractibus minorum; & mulierum *tit. de alienat. & contract. disc.* 28. *&* 30. *&* 31. *& seqq.*

131 Ead. de Statuto 152. super contractibus filiorum familias, *tit. de alien. & contract. disc.* 37. *& tit. de credito, disc.* 146.

132 Ead. de Statuto dotium moderatorio *tit. de dote disc.* 22. *cum duobus seqq. & disc.* 143.

133 Ead. de Statuto 131. super lucro dotali; *tit. de dote, disc.* 128. *ad* 135.

134 Ead. de Statuto 137. super fructibus, & usuris dotalibus *tit. de dote disc.* 161. *& disc.* 117. *& seqq.*

135 Ead. de Statutis 143. & 144. super facultate, vel respective prohibitione testandi, vel disponendi cum naturalibus tamen etiam legitimatis, *tit. de testam. disc.* 52.

136 Ead. de Statutis 149. & 150. in materia donationum, ac solemnitatum in eis adhibendarum, in quibus casibus procedat, *tit. de donat. disc.* 27. *&* 28. *&* 32. *cum seqq.*

137 Ead. de Statuto 107. concedente murum vicini, quomodo, & quando procedat, *tit. de servit. disc.* 7.

138 Ead. de Statuto 83. tribuente doti viam exequutivam etiam contra tertium quomodo, & quando procedat, *tit. de dote disc.* 37. *&* 58.

139 Ead. de Statuto 154. circa læsionem in emptione, & venditione, an sufficiat in tertia parte, *tit. de empt. & vendit. disc.* 25.

140 Ead. de Statuto, ut servari debeat jus civile ideoque in testamentis non attendatur dispositio juris canonici *in c. cum esses tit. de testament. disc.* 11.

141 Ead. de Statuto agriculturæ, *tit. de servit. discurs.* 28.

142 Ead. de Statuto 122. ut bona emphyteutica obligari possint pro dote, & quando procedat, *tit. de dote disc.* 147.

143 Ead. de Statuto 130. ut dos data per fratrem ad ipsum revertatur, *tit. de dote disc.* 101.

Ead. de Statuto 143. ut mulier non possit disponere nisi de decima parte dotis, & quando procedat, *tit. de dote disc.* 116.

Ead. de Statuto 147. de continuanda possessione infra in inspectione generali super statuto de continuanda. 144

Ead. de Statuto 142. de filiis in conditione positis, ut censeantur vocati, *tit. de fideicomm. disc.* 74. *cum pluribus seqq.* 145

Ead. de Statuto 135. annullante donationes inter conjuges, an & quando intret *tit. de donat. disc.* 30. *&* 31. 146

Ead. super decreto Camerali, *titul. de locat. discurs.* 35. 147

Ead. de Statutis Montis pietatis Urbis, *tit. de credito disc.* 68. 148

Ead. de Statuto 180. super duabus conformibus, *tit. de Judiciis.* 149

Ead. super bullis seu Constitutionibus Apostolicis. 150

De bulla Pii V. de non infeudando *tit. de feudis. disc.* 3. 4. *&* 61.

De Bullis Sixti V. & aliorum Pontificum super prohibita alienatione jurisdictionalium, *tit. de feud. disc.* 66. *& seqq. & disc.* 105. *& tit. de credito disc.* 3. *&* 151. 151

Ead. de iisdem bullis seu Constitutionibus prohibentibus alienationem in forenses, *tit. de dote disc.* 149 *& tit de alienat. & contract. disc* 39. *& dicto tit. de credit. disc.* 13. *&* 151. 152

De bulla Clementis VIII. super Baronibus vulgo Bulla Baronum. *sub tit. de feud. disc.* 73. *cum multis seqq. & sub tit. de credito. disc.* 13. 127. 141. *&* 151. 153

De bulla Archivii Urbani VIII. *tit. de feud. disc.* 85. *&* 87. 154

De Bulla Urbani VIII. super locis montium, *tit. de Regal. disc.* 25. 38. 41. *& eod. tit. in supplemento.* 155

De Bulla Pauli Tertii super pœna, de culpis contra fraudantes rationes fiscales, *tit. de regal. disc.* 119. *cum seqq.* 156

De Bulla seu constitutione 23. Gregorii XIII. super retractu prælativo, & coactivo *sub tit. de servit. disc.* 74. *cum pluribus seqq.* 157

De Bulla Clementis VIII super reductione censuum Communitatum, *sub tit. de censibus disc.* 30. *& eod. tit. in supplemento.* 158

S

Sancti Gemini, de Statuto super retractu, *tit. de servit. disc.* 71. 159

Sardina verbo *Turritanu.* 160

Scrofani, de Statuto excludente fœminas propter masculos quomodo intelligendum *sit hoc tit. disc.* 3. 161

Senen. de Statuto super gabella solvenda per forenses, *tit. de Regal. disc.* 83. 161

Ead. de successione filiorum in dote, *tit. de credito disc.* 40. 163

Ead. de Statuto concedente jus redimendi bona exequuta, *tit. de credito, disc.* 142. 164

Ead. de Statuto subintelligente in testamentis titulum institutionis, *tit. de testam. disc.* 59. 165

Ead. de Statuto in materia retractus ejusque intelligentia, & an suffragetur Judæis, *tit. de servit. disc.* 68. *cum duobus sequen.* 166

Ead. *verba* Canciani.

Senogallien. de Statuto exclusivo fœminarum, *tit de fideic. disc.* 144. 167

Sicilia de Statuto continuativo possessionis defuncti in hæredem, *tit. de hæred. disc.* 28. *& hoc tit. disc.* 38. 168

Ead. de Consuetudine super taxa fructuum dotis, *tit. de dote disc.* 161. *n.* 43. 169

Ead.

170 Ead. de capitu''s, & legibus super successione feudorum, *tit. de feud. disc.* 13. *& in decis. Sicilia eod. tit.*

171 *Spoletana*, de pragmatica super taxa dotium, *tit. de dote disc.* 23.

172 Ead. de Statuto requirente solemnitates in testamentis mulierum, *tit. de testam. disc.* 30.

T

173 *Tudertina* de Statuto exclusivo matris, ac fœminarum à successione, an & quando procedat, & præsertim an in successione Clerici, *hoc tit. disc.* 6. & 7.

174 *Turritana* de successione filiorum in dote, *tit. de dote disc.* 107.

V

175 *Veliterna* de Statuto super retractu, *tit de servitut. disc.* 72.

† *Veneta* super vocatione filiorum in conditione positorum, *de fideic. disc.* 221.

176 *Viterbien.* de Statuto exclusivo fœminarum propter masculos, an, & quomodo procedat, *hoc tit. disc.* 16.

† Ead. super necessaria successione filiorum matri, *hoc tit. disc.* 43.

177 *Urbinaten.* d Consuetudine, ut solvatur gabella duplicata per forenses, *tit. de Regal. disc.* 77.

178 Ead. de concordia Urbini in materia emphyteutica, *tit. de emphyt. disc.* 19. & 26.

179 Ead. de Inu dto Urbani VIII. super renovatione in materia emphyteutica in Statu Urbini, *tit. de emphyt. discurs* 5. *cum seqq.*

180 Ead. de decretis Ducalibus super solemnitatibus adhibendis in donatione, *tit. de donation. disc.* 2. & *in verbo Eugubina.*

181 De aliis autem Statutis, de quibus hucusque particulariter agere occasio non dedit, dabit autem io futurum, habebitur *hoc eodem tit. in supplemento*; Ac etiam videri potest *apud Rubeum tom. 2. singularium ex fol.* 587. ubi de multis Statutis in specie, ac etiam ea, quæ adeo elaboratè colligit *Tusch. in suis conclusionibus* sub verbo *Statuta.*

† *Urbis* 141. & 145. de dote succedente loco legitimæ, *de dote disc.* 175. & *de fideic. disc.* 257.

† Ead. de via executiva contra tertium favore dotis, *de dote disc.* 184.

† Ead. de lucro dotis, *de dote disc.* 107.

† Ead. super taxa usurarum dotalium, *de dote disc.* 196.

† Ead. quoad solemnitates in contractibus mulierum, *de alien. & contr. prohib. disc.* 65. & 66.

DE STATUTIS IN GENERE.

182 Excludentia à successione stabilium an procedant in locis montium, & censibus, aliisque juribus constituentibus tertiam speciem, *titulo de Regal. disc.* 43. & *disc.* 83.

183 Excludentia forenses, an censeantur favorabilia, vel odiosa, *dicto tit. de feud. disc.* 83. & *de dote disc.* 149.

184 An afficiant exemptos ex conventione, *tit. de feud. disc.* 13. & *disc.* 89.

185 In non subditis, vel in bonis extra territorium, deserviunt pro interpretatione voluntatis contrahentium, vel disponentium, *eod. titulo de Regal. disc.* 128.

186 Civitatis dominantis quomodo attendantur in loco habente Statutum particulare, *tit. de Regal. disc.* 83.

Mandantia ut in casu omisso regulentur à jure communi, de quo jure intelligendum sit, an de illo Romanorum, vel Civitatis dominantis, *eod. disc.* 83. *de Regal.* 187

An Civitas quæ recognoscit Superiorem, condere possit Statuta excludentia forenses, *eod. disc.* 83. *de Regal. & de dote disc.* 149. 188

Quando capiant etiam præterita, *tit. de Regal. disc.* 49. 189

Imponentia gabellam, vel aliud onus pro successione sunt odiosa, *eod. tit. de Regal. disc.* 154. 190

Quando comprehendant actus juratos, *disc.* 128. *de Regalibus, & tit. de dote disc.* 143. *& de alienat. & contract. disc.* 26. 191

Recipiunt interpretationem etiam à Statutis aliarum Civitatum, vel locorum, *tit. de Regal. disc.* 83. *de servitut. disc.* 2. & *disc.* 72. 192

De inducentibus divisionem pascuorum, *tit. de Regal. disc.* 94. 193

Quando comprehendant personas ecclesiasticas, *tit. de Regalib. disc.* 32. & *de dote disc.* 22. 143. & 147. 194

Prohibentia alienationem in forenses an comprehendant clericos, *tit. de servitut. disc.* 81. & *de dote disc.* 149. 195

Quæ confirmatio in Statutis requiratur, & de confirmatione præsumpta, quid operetur, *tit. de servitut. disc.* 71. *de dote disc.* 145. 196

De Statutis mandantibus expurgationem territorii à banoitis, vel latronibus, *tit. de servitut. disc.* 46. 197

Quale Statutum attendi debeat in materia lucrorum dotalium, an illud viri, vel uxoris, *tit. de dote disc.* 128. 198

Deferens lucrum dotale, non censetur derogare dispositioni textus *in l. hac edictali, tit. de dote disc.* 130. & 132. 199

Auferens lucrum viro, an auferat etiam mulieri, *tit. de dote disc.* 135. 200

Prohibentia alienationes in forenses, an capiant alienationem ex causa dotis, *tit. de dote disc.* 149. 201

Quando censeantur vocare filios ad successionem dotis, *titulo de dote disc.* 101. & 105. *cum seqq.* 202

Excludentia fœminas maritatas à successione, intelliguntur de successione deferenda post matrimonium, secus autem de delata, quamvis non agnita, *tit. de fideicomm. disc.* 44. 203

De Statutis exclusivis fœminarum propter masculos, vel cognatorum propter agnatos, videndum in locis particularibus, de quibus præsertim *hoc titulo*, & in altero *de legit. & detract.* 204

De Statutis vocantibus filios in conditione positos pluries *sub tit. de fideicomm. disc.* 74. *cum pluribus seqq.* 205

De Statutis inhabilitantibus minores vel mulieres ad contrahendum sine certis solemnitatibus, habetur in locis particularibus, & *sub tit. de alienat. & contract.* ac etiam *sub altero de dote*, occasione agendi an capiant causam dotis. 206

De Statutis circa redhibitoriam, *tit. de empt. & vendit. disc.* 8. 207

De Statutis circa solemnitates in donationibus, *tit. de donat. disc.* 21. 28. 30. & *pluribus seqq.* 208

De Statutis restringentibus libertatem testandi sine consensu, vel præsentia alicujus, *tit. de testam. disc.* 29. & *seqq.* 209

De Statutis continuantibus possessionem defuncti in hæredem, *tit. de harede, & haredit. disc.* 26. 210

Et an illa habeant locum in jurepatronatus, *tit. de jurepatron. disc.* 63. 211

De Statutis circa duas conformes, eorumque intelligentia, 212

relligentia, ac de aliis ad materiam *sub tit. de Judic.*

213 De Statutis, & legibus circa libertatem matrimonii, *sub tit. de matrimon. disc. 14. & sub tit. de testam. disc. 75. & sub tit. de dote disc. 141.*

214 Cadunt item in hac Statutorum materia quæstiones circa loci circumscriptionem; Cum etenim recepta sit conclusio pluries in præcedentibus *hoc tit.* & alibi insinuata, ut Statuta, utramque exigant copulativam subjectionem personarum, & bonorum, ideoque etiam cum subditis non operentur in bonis extra territorium; Hinc proinde frequenter in foro disputari contingit, an, & quæ bona sequantur personam de cujus successione agitur, vel respective circumscribantur loco, & de quo censeantur ad effectum comprehensionis, vel non comprehensionis, sub Statuto.

Aut ergo agitur de bonis stabilibus per veritatem, ut sunt illa, quæ soli dicuntur, quia nempe in solo consistunt exinde non amovibilia, ut sunt vineæ, arboreta, prata, campi, ac etiam domus aliaque rustica, & urbana prædia; Et in istis nulla cadit quæstio, quoniam ad hunc effectum extra omnem controversiam circumscribuntur eo loco, vel territorio in quo sita sunt, cum solum in hac bonorum specie intret quæstio, de qua *sub tit. de legat. disc. 7.* quando scilicet destinatio domini in iis, quæ ab ejus voluntate pendent, faciat illa censeri diversi loci, utpote alteri prædio, vel bonorum universitati annexa.

Aut de illis juribus, quæ impropriè ex legis fictione stabilia dicuntur, seu verius tertiam speciem constituentia, loco stabilium censentur, ut sunt loca montium, aliaque similia jura cum Principe, vel Republica, vel census annui perpetui; Et tunc, licet apud antiquiores id sub quæstione fuerit; Attamen hodie receptum est, ut loca montium, aliaque consimilia jura cum Principe, vel Republica censeantur esse in Urbe, sive in ea Metropolitica Civitate in qua erectio facta est, ac destinata solutio, quamvis effectus pro Montis dote destinati, alibi siti sint ex plene deductis per *Rovit. in pragmat. 1. de jur. & exaction. fiscal. num. 66. cum seqq. Rota apud Buratt. dec. 474 num. 1. decis. 177. num. 38 par. 5. rec. apud Rojas decis. 6. num. 10.* & habetur *sub tit de Regal.* & alibi pluries; Et de censibus *Cent. hoc tractat quæst. 30. decis. 235. part 7 recent. Rojas dicta decis. 66. num. 11.* & pluries alibi advertitur, præsertim *dicto tit. de Regal disc 92.* ubi advertitur, an idem procedat ad effectum collectarum, quæ diversam habent rationem.

Solumque respectu stabilium, ac aliorum hujusmodi, quæstio cadit ubi agatur de bonis dotalibus in ordine ad mulierem cui data sint in dotem, an scilicet sequantur ipsius mulieris personam ob rationem universitatis, quam dos constituere dicitur, ex iis quæ in ista quæstione utriusque opinionis habente antesignanos *Azon.* & *Bart.* habentur plene deducta *per Barbos. in Rubr. ff solut matrim. par. 3. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 6. Capyc. Latr. consult num. 91 num. 4. Aponte de potestate Proreg. tit. de success. mulier. in princ. Bottilier. de success. ab intestato theor. 13. num. 16. Giurb. ad consuet. Messan. cap. 1. glos. 1. par. 1.* apud quos alii; Et in qua quæstione respectu bonorum, quæ loco circumscribuntur ad effectum comprehensionis sub Statuto verius esse videtur, ut censeantur de loco in quo sita sunt, non autem de loco personæ, ut in terminis Statuti deferentis dotem filiis, habetur *apud Merlin. decis. 828. & 853. apud Dunozett. decis. 828. & apud Rojas decis. 157.* & advertitur *sub tit. de dote disc. 105. & seqq.*

Ubi verò agatur de nominibus debitorum, est sub quæstione, in qua opinionum varietas pro more habetur; Aliquibus volentibus, ut non circumscribantur loco sed sequantur personam creditoris; Aliis, ut attendatur locus contractus; Et aliis, ut attendatur locus destinatæ solutionis, ex iis quæ in materia habentur cæteris relatis *apud. Bellon. jun. de jure accrescen. cap. 10. quæst. 2. ex n 138. Merlin. de legitim. lib. 3. tit. 1. q. 10. à n. 93. ad 99. Franch. decis. 93. ibique Adden. Rota apud Buratt. decision. 474. n. 4. & apud Merlin. dicta dec. 828. n. 17. Giurb. ad consuetud. d. c. 1. glos. 1. par. 1. & cap. 12. glos. 5.* Adhuc tamen occasio non dedit id formiter, & ex professo disputare, cum solum incidenter de hoc actum esset *in Faventina* de qua *sub tit. de Renunciat. disc. 14.* Cumque sit quæstio juris dubia, hinc proinde Tribunalium stylis deferendum videtur; Mobilia verò receptum videtur, ut personam sequantur.

ROMANA SUCCESSIONIS,

INTER SILVIAM ARGOLAM,

ET PETRONILLAM PAULINAM FILIAM.

Responsum pro veritate.

De consensu Patris, & Matris in successione filii, & de consuetudine locali, ut filiis in constantia matrimonii decedentibus, Pater solum succedat.

SUMMARIUM.

1 *Facti species.*
2 *Quomodo hodie reguletur successio filii familias etiam infantis.*
3 *De consuetudine ut solus pater succedat.*
4 *Quod ista non sit consuetudo correctoria, & exorbitans, & de ratione.*
5 *Quando Statutum, vel consuetudo non dicatur contra jus.*
6 *De historia legali, & quare aliqua consuetudines, quæ adversantur juri communi civili, non dicantur ejus correctoriæ.*
7 *De conclusione super utraque subjectione bonorum & personarum quando non procedat ad effectum ut veniant etiam bona extra territorium.*

DISC. XLII.

PAULUS Paulinus de Provincia Aprutina Regni Neapolitani vir providus, qui notabiles comparaverat divitias, provisis tribus filiabus de congrua dote, hæredes universales instituit Franciscum Antonium, & Hyacinthum filios, cumque in Urbe possideret notabilem quantitatem locorum montium, sciret autem, quod in hoc Principatu etiam pro delictis privatis pro quibus intret pœna capitalis, procedi solet ad confiscationem bonorum, juxta pluries insinuata *sub tit. de Regal.* & alibi, cujus contrarium est in dicto Regno, ubi confiscatio non practicatur nisi in casibus de jure communi statutis, utriusque scilicet læsæ majestatis divinæ & humanæ, quodque ob ætatem filiorum, ac mores regionis, præsertim in confinibus istorum Principatuum, de hujusmodi accidenti timeri posset, hinc ut illi occurreret, opinando adhibere temperamentum magis tutum, & exemptum ab illis quæstionibus, quæ cadere solent quando bona relinquantur eisdem delinquentibus, cum privatione & substitutione respectivè in casu delicti; Idcircò ea reliquit dictis filiabus cum quadam discretiva, easdem respectivè gravando ad illico restituendum primo filio nascituro ex quolibet, prout suscepto per Franciscum Antonium ex Silvis uxore Alexandro, huic illico, quamvis in fasciis, restitutio portionis per testatorem demandatæ, facta fuit cum translatione locorum in ejus faciem juxta stylum; Ac propterea dictus Franciscus Antonius tanquam pater, & legitimus administrator fructuum exactionem, & administrationem obtinuit, quam defuncto ad breve tempus infante, continuavit jure proprio tanquam hæres usque ad obitum, quoad breve quoque tempus subsequuto, superstite unica filia, & hærede Petronilla, postquam ista ad nubilem ætatem pervenit, vel illi proxima sponso fortasse destinata erat, extrajudicialis inter ipsam, & dictam Silviam 1

viam matrem exorta est dubitatio, super qua incertum est, an nomine utriusque, vel alicujus earum pro veritate consultus fui, an in præfatis locis montium translatis in dictum Alexandrum in pupillari ætate defunctum, & a Petronilla cum reliqua patris hæreditate possessis, Silvia mater aliquam de jure portionem prætendere posset, credo autem, quod aliis desuper consultis, cum aliqua concordia dubium sopitum fuerit.

Respondi itaque, quod quando, præscindendo à particularibus facti circumstantiis, procedendum esset cum terminis generalibus juris communis, tunc ad favorem Silviæ respondendum veniret, cum hodie ex jure novissimo æqualis sit hæreditaria successio utriusque parentis immediati, adeò ut æqualis sit proximitas in bonis filii, licet in potestate, atque infantili ætate decedentis; Quamvis etenim apud antiquiores sub quæstione fuerit, An à illuc vigeat distinctio bonorum, de qua *in l. quod sitis C. de jur. delib.* ut scilicet attendi debeat origo, a qua obveniant, ut propterea quilibet obtineat obvenientia ex ejus latere; Ac etiam, an subsistat dicta dispositio alterius *tex. in l. si infanti eod. tit.* ut pater occupet bona filii in pupillari ætate obeuntis jure peculii potius, quam jure successionis; Attamen ex magis communi sensu, præsertim moderniorum magis recepto in Tribunalibus, & præsertim in Rota, & Curia, ubi de ista quæstione agendum esset quando ad judicialem disputationem deveniendum veniret, utriusque legis dispositio correcta est per jus novissimum *Authenticorum*, per quod hujusmodi distinctionibus sublatis, attenditur ordo ab eodem novissimo jure præscriptus, juxta proximitatem gradus, ex his, quæ plene habentur deducta apud *Merlin. decis.* 126. *&* 218. cum aliis relatis per *Adden. ad Buratt. decis.* 435. *Fab. de Ann. consil.* 1. & alios de quibus suprà *dis.* 15.

Quia verò ex parte Petronillæ præsupponebatur, quod in ea Provincia adesset consuetudo, quod filiis constante matrimonio, in pupillari ætate morientibus, solus pater, absque aliqua matris, vel fratrum participatione succederet, & sic juxta terminos *d. tex. in l. si infanti*, Hinc dixi, quod decisio controversiæ 3 principaliter pendebat à negativa, vel affirmativa justificatione istius præsuppositi, ex certo principio, quod consuetudo locis cum suis legitimis requisitis inducta, prævalet dispositioni juris communis, juxta ea, quæ in terminis consuetudinum in ista præsertim materia successoria habentur *sub tit. de Dote disc.* 102. *cum plurib. seqq.* & alibi; ideoque ex facto potius, quàm ex jure decisionem pendere dixi.

Illud tamen, quoad ea, quæ juris sunt, subjungendo, quod ista consuetudo pro meo judicio censenda non esset odiosa, utpote exorbitans, & correctoria juris communis; Ac propterea intrarent frigiditates, & superstitiones pluries in præcedentibus enunciatæ oc-4 casione statutorum pro stricta, & rigorosa intelligentia, vel intrarent illi rigores, qui desiderari solent super requisitis consuetudinis, quæ sit contra jus, & de quibus *disc.* 21. *&* 33. *de Judic. & alibi*, quoniam ista consuetudo potius favorabilis, & honesta censenda videtur, ideoque cum dictis rigoribus non regulanda dupliciter; Primò nempè ex ratione generali ponderata suprà *disc.* 8. & alibi pluries, etiam in illis casibus, in quibus certa sit correctio juris antiqui, & novi per dictum novissimum, cum quo hodie proceditur in regulatione successionis ab intestato; Et secundò magis, quia in his terminis specialibus quod agatur de successione infantis, & de bonis obventis à latere paterno, correctio non est undequaque absoluta, cùm ut præmissum est, apud antiquiores id esset nimium controversum, ut etiam advertitur suprà *disc.* 15. ideoque intrarent ea, quæ habentur *disc.* 46. *numer.* 5 3. *de Emphyt. & in Aretina hoc tit. disc.* 50. & alibi de statutis, & consuetudinibus unam ex pugnantibus opi-

nionibus in articulo controverso canonizantibus, ut censeri non debeant odiosa, & correctoria, potissime ubi sit antiqua, & de tempore in quo adhuc non prodiris tot operibus modernorum, & tot decisionibus Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, & Sac. Concilii Neapolitani, articulus erat magis dubius.

Ponderando quoque loci qualitatem, ob quam id facilius recipiendum esset, quodque magis intraret tatio ponderata *disc.* 1. *de Servit.* ac etiam pluries *sub tit. de Dote*, occasione agendi de consuetudine Martini correctoriæ *tex. in l. Dos à patre C. de jur. dot.* 6 quod scilicet revera hujusmodi consuetudines censendæ non sint correctoriæ juris jam recepti, & vigentis, sed declaratoriæ ejus non receptionis, & non usus ab initio; quoniam in toto eo Regno jus commune reputabatur illud Longobardorum, illud verò Romanorum per plura sæcula subsequentia post inventionem reputabatur extraordinarium, & particulare, adeout oppositum, quod hodie practicatur, sit recens à duobus sæculis citra, magis verò in ista Provincia, & in altera Barensi, in quibus in multis adhuc continuatur cum eodem jure, vel moribus Longobardorum, ut patet ex deductis pluries *sub d. tit. de Dote*, & per *Massil. ad consuet. Baren.* ac etiam *ex moderno Annichin. in ejus tract. de præventione*, qui ex hac Provincia, ut mihi præsupponitur, est originarius, dictum jus Longobardum laudat, & magnificat, increpando eos, qui illud jus asininum appellant, & sic videbatur res verisimilis.

Et quamvis, ut audivi, aliqui desuper quoque consulti, procedendo cum generalitatibus pluries suprà enunciatis in materia statutorum, & præsertim *disc.* 4. dicerent, quod ista consuetudo, u- 7 bi etiam legitime probata esset, attendi non deberet in hujusmodi Locis Montium sitis in Urbe, à cujus loco receptum est circumscribi, ut suprà *disc.* 16. & alibi pluries, eo quia utraque subjectio personarum, & bonorum copulative requiratur, & per consequens dictum jus particulare operari non debeat pro hujusmodi bonis extra territorium; Attamen ista consideratio mihi non placebat, quoniam quidquid sit de dicto assumpto utriusque subjectionis, quod admittebam esse in curia magis receptum, ex relatis *d. disc.* 4. & alibi; Advertebam tamen, ut hujusmodi bona sob consuetudine caderent potius ex judicio dicti Pauli testatoris, qui originarius, & incola dictæ Provinciæ, recte conscius istius consuetudinis, cum ea voluntate se regulasse videtur, relinquendo hæc loca montium filiis nasciturıs ex ejus filiis, recte sciens eis non præjudicare, quoniam si sequeretur mors in ætate pupillari, penes eosdem filios, & patrem respective remanerent, ideoque intrarent considerationes, de quibus apud *Merlin decis.* 447. *aliàs decis.* 355. *par.* 5. *recent.* super operatione statuti, vel consuetudinis etiam extra territorium non in ratione potestativa, & jurisdictionali statuentis, sed in ratione voluntatis disponentis.

Clarius verò in hac facti specie, quoniam attenta substantia voluntatis dicti testatoris hæc dispositio favore fœminarum, & respective filiorum masculorum procreandorum ab ejus filiis masculis, aliud revera non continebat nisi enunciatam, quamvis ineptam, maleque conceptam cautelam, per quam excluderetur confiscatio ob aliquod delictum, de quo timere poterat in filiis masculis in furore adolescentiæ, cùm nullam haberet particularem affectionem erga filias, quas inhærendo legibus, & moribus Regionis, sola dote contentas esse voluit, minusque erga nascituros, utpote ignotos, dum nulla aderat causa aversionis à filiis jam natis, quos hæredes universales in reliquo esse cum magnæ dilectionis signis reliquit; Ac propterea ista dispositio continere videbitur potius quandam speciem fiduciæ pluries peractæ in sua sede *sub tit. de testam.* Sed quoniam hujusmodi considerationes apud pragma-

ticos, quibus hodie Mundus abundat, magis reputari solent ratiocinia, & ingenii acumina, ob quæ non de facili per eos discedatur à quibusdam propositionibus, quæ circumferuntur, cum eorum scientia, sit potiùs per traditiones, ipsique sint in legali facultate testes de auditu magis quam de visu; Hinc proinde concludebam, quod casus esset aliqua honesta concordia dignus. præsertim inter matrem, & filiam ita benevole agentes; ut credo sequutum.

VITERBIEN. SUCCESSIONIS.

INTER SEBASTIANUM FANUM.

Et CHERUBINUM LATINUM.

Discursus arbitramentalis.

De successionis intestatæ concursu inter matrem, & nepotes ex sorore; Et de successione necessaria filiorum matri ex statuto Viterbii; Ac etiam de materia transmissionis hæreditatis non agnitæ, & de præscriptione successionis delatæ, & non agnitæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series tum prætensionibus actoris, & exceptionibus Rei.*
2 *De statuto non capiente casus omissos.*
3 *An nepotes ex fratre, vel sorore, nullo extante fratre succedant cum parentibus.*
4 *De præscriptione juris adeundi quando intret, nec ne, & de restitutione in integrum adversus eam.*
5 *Quare mulieribus facilius detur hæc restitutio in integrum.*
6 *Quod in repudiatione hæreditatis requirantur solemnitates statutariæ.*
7 *An, & quando hæreditas non adita transmittatur.*
8 *Quomodo haberi debeat ratio personarum ad effectum numeri, & partis.*
9 *Quod statutum Viterbii non tollat legitimam fœminarum.*
10 *An dos debeat commensurari à legitima.*
11 *Quod legitima filiorum in bonis matris sit in novem ex decem partibus.*
12 *An, & quando fructus veniant in judicio petitionis hæreditatis.*

DISCURSUS XLIII.

1 AB intestato defuncto de anno 1639. Donato Spadensi, superstitibus Adriana matre, & sex nepotibus de Fanis ex Hieronima germana sorore prædefuncta, ex quibus quatuor, nempe unus masculus, & tres fœminæ, professionem in Religione, seu Monasterio capaci emiserant, altera verò fœmina Margarita vidua, & Paulus Victorius uxoratus, paulo post de anno 1641. obiit quoque Adriana condito testamento, in quo, relictis scutis octo pro quolibet præfatis aliis nepotibus, hæredem instituit solum Paulum Victorium, qui eodem anno, vel paulò post dictæ Margaritæ sorori secundas nuptias contrahenti dotem constituit, quam solvit de anno 1644. ita utramque avunculi, & aviæ hæreditatem obtinendo, Defuncta verò de anno 1667. Margherita, superstite Cherubino filio ex primo matrimonio; Iste de anno 1673. adversùs Sebastianum dicti Pauli Victorii ex filio defuncto nepotem, dictarumque hæreditatum possessorem, duplicem excitavit prætensionem ex persona Margheritæ matris; Unam nempe super dictæ intestatæ successionis Donati portione; Et alteram super supplemento legitimæ in bonis Adrianæ aviæ; Cumque ad evitandas lites concordassent meo acquiescere judicio, potius in forma responsi extrajudicialis pro veritate, quam laudavi, pro meo frequentiori stylo; Hinc dictas prætensiones utpote diversas distinguendo.

Quatenus pertinet ad primam intestatæ successionis Donati, de quatuor ex parte Rei conventi objiciebatur; Primò nempè, quod cum defunctæ nulli fuissent superstites fratres, vel sorores, cum quibus ex beneficio repræsentationis admitterentur nepotes ex fratre, vel sorore prædefuncta; ita remaneret casus omissus per legem, ac propterea successio soli matri debita esset, juxta opinionem *Alber. in Auth. defuncti num. 2.* quam aliqui sequuntur; Secundò objiciebatur de statuto excludente fœminas, quas dote contentas esse disponit, propter masculos, Tertiò quod ubi etiam successio debita esset, illa per longissimum silentium triginta annorum præscripta foret; Et quartò, quod cum Margarita vivens hæreditatem non agnoverit, illam utpote extranei ad ejus filium non transmiserit ex vulgari regula, de qua supra *d. disc. 15.* & alibi pluries.

E converso autem ex parte Actoris non solum petebatur dicta portio in sorte, sed etiam petebantur fructus, qui ob adeo longum spatium sortem excedebant, ex altera regula, de qua *sub tit. de hæred. disc. 9. &* 10. & alibi, quod scilicet in hoc judicio petitionis hæreditatis veniunt fructus, qui illā augent.

Pro irrelevantia omnium Rei conventi exceptionum mihi motivare visum est; Illa etenim statuti de plano corruebat, nulloque discursu digna videbatur; Tùm quia de successione avunculi nullatenus agit, ideoque ad casus omissos, nullatenus trahendum est, 2 ex iis, quæ generaliter habentur suprà *disc.* 15. & in specie hujus statuti Viterbien. *disc.* 16. Tùm etiam ob existentiam matris in medio, ob quam casus redditur mixtus, ideoque statutum non intrat, juxta firmata etiam suprà *disc.* 13.

Ideoque agendo in terminis juris communis, dicebam, 3 quod licet aliqui Doctores negent concursum in nepotibus ex fratre, vel sorore cum parentibus ex cessante beneficio repræsentationis; quod solum intrat, quando extant patrui, vel avunculi, juxta magis communem, magisque receptam opinionem *Bartholi* contra *Azonem* in celebri quæstione inter plures nepotes ex fratribus prædefunctis, an veniant in capita, vel in stirpes, Attamen altera opinio ad favorem nepotum, & pro eorum concursu cum parentibus in stirpes tamen, & repræsentando personam proprii parentis, videtur magis probabilis, magisque recepta ex iis, quæ plene habentur apud *Marc. jun. disput.* 1. & apud *Marin. in add. ad Reverter. dec.* 418. atque insinuatur suprà *disc.* 8. *n.* 11.

Circa tertiam exceptionem præscriptionis, attento tempore quo Margarita supervixit post delatam suc- 4 cessionem spatium tricennale non aderat, dum casus successionis factus est de anno 1639. ipsa verò obiit de anno 1667. sed ex parte Rei constituebatur fundamentum in regula, quod præscriptio cæpta cum defuncto continuat cum ejus hærede, quoties iste novum jus non deducat ex integro ex propria persona, ex relatis *disc.* 21. *de Iudic. & disc.* 87. *de Servitut.* & alibi.

Verum inhærendo iis, quæ insinuantur *d. disc.* 21. *de Iudiciis*, quod scilicet hodie nulli, vel nimium rari videntur casus, in quibus istud præscriptionis præsidium, ubi non agatur de immemorabili, vel centenaria bene conclusa, confirmet, atque ponat in tuto jura possessoris in substantia, sive in negocio principali, quidquid sit in concernentibus ordinatoria, sive actiones magis, vel minus privilegiatas in procedendo.

Quamvis etenim in hac specie præscriptionis non intret illud malæ fidei obstaculū, quod à jure canonico proditum

proditum penè totam juris civilis dispositionem destruere videntur, dum hæreditatis possessor, quamvis sciat adesse cohæredem, sive legatarium, aut fideicommissarium, etiam ex eodem testamento, ex quo ipse venit, eo quia opinari, & credere potuit, quod ille hæreditatem, vel legatum, aut fideicommissum non curet, istamque credulitatem longissimum silentium confirmet, ex insinuatis *eod. disc.* 21. Adhuc tamen tot alia supersunt remedia, ibidem deducta, quod ut plurimum impediunt hujus præsidii perfectionem, inter quæ illud frequentius recensetur, restitutionis in integrum ex capite alicujus justi impedimenti, vel justæ causæ, aut probabilis ignorantiæ, qualis præsumitur, passimque in hærede, ut etiam habetur *d. disc.* 87. *de Servit.* ubi de regula contra hæredem, & de hac limitatione sibi favorabili.

Quinimo etiamsi ageretur de ipsamet muliere, quæ vivens ad hoc beneficium recurreret adversùs propriam negligentiam, motivabam non videri illud denegandum, dum ex supra insinuatis ejus coæqualis successio cum matre pendet ex sensu magis communi Doctorum potiùs, quam ex jure omnino claro, adeout dici valeat ignorantia juris dubii, Potissime dum agebatur de muliere juvene, & vidua, quo-
5 dammodo vivente sub potestate fratris; Ponderando etiam, quod in hac Regione seu Principatu, tam per Constitutionem Ægidianam, quam per statuta localia, de quibus in sua sede *sub tit. de Alienat. & Contract. prohib.* mulieres exæquatæ videntur minoribus, atque declaratæ impetrasti judicii, non solum in alienationibus, & contractibus præjudicialibus in bonis, & juribus, quæ jam obtinent, sed etiam in actu repudiationis hæreditatis sibi delatæ, ut in specie repudiationis *Picus ad Stat. Urb. gloss.* 8. *num.* 3. *& seqq. Gratian. discep.* 858. *n.* 10. *& seqq. Buratt. decis.* 120. *n.* 14. *& seqq.* cum alits per *Terr. de pact.*
6 *futur. success. lib.* 2. *cap.* 3. *a ex num.* 40. Et per consequens si potest impugnare repudiationem expressam, multò magis tacitam, quæ dictæ probabili ignorantiæ referri potest saltim ad hunc effectum.

Demum circa quartam exceptionem denegatæ transmissionis, motivabam dupliciter istam regulam à quadam juris civilis subtilitate manantem evitari posse; Primò nempè, quod licet actori non suffragaretur
7 ratio suitatis, dum agebatur de matre non habente filios in potestate, ac de hæreditate transversalis juxta juris civilis formalitates, clarum judaismum frequentius redolentes; Adhuc tamen adest ratio sanguinis, cum non agatur de hærede extraneo, sed de filio; Et secundo, quod saltem intraret restitutio in integrum ob æquitatem, quæ assistit filio, non autem extraneo, ex iis, quæ eum nauseativa leguleica formalitate ad intellectum *textus in l. Pantonius* habentur late collecta apud *Altegrad. consil.* 94. *lib.* 1. *Fontanel. decis.* 484. *numer.* 1. *& seqq. Bich decis.* 3 10. *& decis.* 15. *post Gallef. de restit. in integr.* & insinuatur supra *disc.* 13. & alibi.

Ponderando quoque super ista specie restitutionis in integrum eadem, quæ circa ipsam mulierem ponderantur suprà ad effectum alterius restitutionis in integrum adversùs præscriptionem.

Ac etiam, quod consueta Juristarum simplicitas procedendi in legum litera & non distinguendi tempora, in ista præsertim transmissionis materia nimium dignosci videtur; Attento siquidem jure *Digestorum, & Codicis*, quinimo etiam Constitutiones *Authenticorum* antequam prodiret omnium novissima *lex fin. C. de jur. delib.* super introductione beneficii inventarii, nimium periculosa res erat hæreditates adire ob damnum, in quo hæres remanere poterat, ideoque probabiliter dici poterat, quod requireretur animus nimium deliberatus, & qui in ipso principali decesse potuit, ideoque in hæredem non transmitterentur ea, quæ laterent in animo probabiliter incerto, & dubio, nisi mors sequeretur infra annum ad deliberandum, quo casu ob cessantem illam præsumptionem, quæ resultat ab ejus lapsu, receptum est transmissioni locum dari, cum tunc adesse non dicatur implicita contraria animi declaratio.

Ista verò ratio hodie cessat ob dictum beneficium, cujus ratione hæres potest esse in lucro assecutatus à damno, & per consequens non intrat dicta præsumptio animi diversi, sed potiùs id referendum est ignorantiæ, & inadvertentiæ, ut suprà, ad quod advertendum videtur pro faciliori transmissionis admissione, ac temperantia antiquorum rigorum, ac formalitatum.

Quanta verò esse deberet actoris portio ex persona matris, motivabam statui non posse, nisi priùs certificaretur id, quod incertum adhuc erat, an scilicet præfati quatuor Religiosi fecissent, necne, ante professionem solitam renunciationem; Si enim eam non fecissent, neque Monasteria petant portiones professis delatas, tunc ex regula, *ut non petentium partes &c.* æqualis esset concursus in eo semisse, quem eorum mater, si vixisset, obtinere debuisset; Si verò adesset renuntiatio; Et tunc inspicienda venit ejus forma, si etenim esset realis, & extinctiva; tunc intraret idem, quod suprà, dum ista fingit mortuos renunciantes, sed si esset personalis, & translativa, redolens speciem donationis, vel successionis, & tali casu obtinere deberet eorum portiones renuntiatarius, juxta distinctiones, de quibus in sua sede *sub tit. de Renuntiat.* 8

Quo verò ad alteram petitionem in bonis Adrianæ aviæ super supplemento legitimæ, facta doris habitæ imputatione, quam actor non impugnabat, in ea non cadebat inspectio transmissionis, dum ista extra controversiam cadit in legitima, ejusque supplemento etiam ad favorem extranei hæredis, atque facilius intrant ea, quæ supra adversùs præscriptionem ponderantur, potissimè verò, quia supponebatur dotem traditam fuisse de anno 1634. in quo agnitum fuit in parte, ideoque ab eo tempore usque ad annum 1673. in quo lis mota fuit, non aderat spatium triginta annorum.

Minusque obstaculum faciebat enunciatum statutum exclusivum fœminarum propter masculos, quamvis illud perentiat casum successiunis aviæ ad commodum germani fratris, qui sitpote de eodem patre, dicitur esse de eadem linea masculina desiderata per statutum propter favorem agnationis, cui hujusmodi statuta innixa esse solent, & ne suffragarentur fratribus uterinis, ut pluries in præcedentibus advertitur, quoniam receptum est illud non facere fœminas omninò extraneas, sed eis reservare legitimam, cujus loco dos succedit ex testimonio *Pauli de Castro consil.* 362. *lib.* 1. cui super hujusmodi statutorum interpretatione nimium deferri solet, & merito, utpote eorum compilatori, juxta ea, quæ *sub tit. de Testam.* & alibi, habentur de testimonio scriptoris testamenti. 9

Posita verò dicta subrogatione intrat distinctio, de qua *sub tit. de Dote disc.* 13. *&* 144. & alibi, quod scilicet aut dos est constituta in vita per eum, ex cujus bonis legitima debita sit, & sufficiat illam esse congruam, & de paragio, attento eo tempore; Aut verò post mortem, & tunc non possit esse minor legitima, cujus supplementum peti valeat, ut ibi latius. 10

Difficultas itaque residebat in hujus legitimæ regulatione, an scilicet esse deberet attenta dispositione juris communis in triente, vel respectivè in semisse, vel potiùs ad formam alterius statuti decernentis filiis novem ex decem partibus bonorum maternorum ob prohibitionem factam mulieribus habentibus filios, disponendi nonnisi de decima; Et motivabam juxta hanc secundam partem respondendum videri ex auctoritate ejusdem *Castri cons.* 428. *lib.* 1. & generaliter 11

ter habetur *disc. 106. de Dote*, ubi quod ita dicitur aucta legitima filiorum, ut propterea minui non valeat, etiam disponendo cum aliquibus ex eisdem filiis.

Et quoad numerum, & partem quatuor filiorum religiosorum, ut suprà ponderabam idem, quod in casu alterius successionis dictum est.

Deinùm quoad prætensionem Actoris super fructibus, contra ipsum motivare visum est ex eisdem ra-
12 tionibus, & fundamentis, de quibus *disc. 9. & 10. de Hered. & Heredit.*

Curavi itaque partes concordare, ut scilicet Latinus actor contentus esset sola duodecima parte ex persona Margaritæ matris in sorte, reliquum verò ad Sebastianum possessorem remaneret, habita con-
13 sideratione, quod successio ejus matris dicto Donato in concursu matris defuncti non esset omninò in jure certa, sed penderet à dicto Doctorum ut suprà, ac etiam ut de dictis motivis præscriptionis, & negatæ transmissionis aliqua haberetur ratio.

BURGI S. SEPULCHRI

LEGITIMÆ.

Responsum pro veritate suppressis vel suppositis nominibus.

De eadem materià, de qua supra *disc. 30. cum proximis*, successionis parentis binubi, juxta dispositionem *text. in l. fœmine. C. de secundis nuptiis*; Et incidenter, An legitima matris sit tertia totius, vel tertia tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Statuta exigunt utramque subjectionem personarum, & bonorum.*
3 *An legitima sit tertia totius, vel tertia tertiæ.*
4 *De dispositione* l. fœminæ.
5 *An procedat in eo, quod obveniat ex dispositione testamentaria filii.*
6 *An, & quando consensus filiorum primi matrimonii faciat cessare dispositionem* l. fœminæ.

DISCURSUS XLIV.

CAjus institutis hæredibus agnatis, Titiæ, & Sem-
1 proniæ filiabus, pro legitima, & omni eo, quod prætendere possent, reliquit scuta quatuor mille pro qualibet cum reciproca inter ea, & pro quo legato, sive ex aliis juribus præsupponebatur, quod dictæ sorores pro indiviso possiderent aliqua bona extra territorium earum patriæ.

Cum autem Titia moriens hæredem instituisset Semproniam Sororem, Bertæ verò matri binubæ reliquisset legitimam sibi de jure competentem; Hinc ex parte ejusdem Bertæ Matris, quæsitum fuit pro veritate quidnam, & quomodo sibi legitima deberetur, stante loci statuto excludente Matrem à successione filiorum extantibus fratribus, vel sororibus, aut eorum filiis.

Respondi, quod de hoc statuto nulla habenda es-
2 set ratio, perinde ac si non adesset, ideoque procedendum esset cum terminis juris communis; Tum quia tractabatur de bonis extra territorium, ob jam receptam, hodieque absolutam propositionem super utraque copulativa subjectione requisita, juxta celebres *decis. 352. & 526. Merlin.* cum aliis deductis supra *disc. 4.* & alibi pluries; Tum etiam quia ob testamentariam dispositionem quæstio restringebatur ad solam legitimam, circa quam est quæstio, an per hujusmodi statuta censeatur etiam sublata, ex deductis *disc. 10. de Legitim.* sed istam quæstionem decidere voluit testatrix, relinquendo matri legitimam.

Quare ponendo statutum ad partes, atque rem agendo in terminis juris communis, dicebam, quod duæ cadebant quæstiones; Una quantitatis, an scilicet ob existentiam germanæ sororis legitima sit tertia totius assis, vel potiùs medietas dictæ tertiæ, & sic duæ unciæ ex duodecim; Et altera qualitatis, an scilicet debeatur in proprietate, & pleno jure, vel solum in usufructu, stante quod agatur de matre binuba.

Ad primum dixi, quod solum matri pro legitima deberetur medietas tertiæ partis, & sic duæ unciæ, 3
stante quod testatrix instituit sororem, quæ est prædilecta, tam à testatore parente, qui inter eas reciprocam ordinavit, quam à statuto deserviente solum pro hujus prædilectionis, ac majoris favoris probatione. Quamvis etenim in famigerata quæstione inter *Bart.* & *Butrigar.* An legitima matris, ubi supersint fratres, vel sorores, sit tertia tertiæ, vel tertia totius, magis videatur hodie recepta opinio *Butrigar.* ut sit tertia totius; Attamen intelligitur, quando fratres, & sorores sint præteriti, adeò ut illud, quod matri aufertur, accresceret alteri hæredi extraneo; secùs autem ubi agitur de commodo ipsius fratris, vel sororis; juxta *decis. 39. post Merlin. de Legitim.* cum aliis in specie deductis *d. disc. 10. de Legit. num. 27. ubi concordantes.*

Et ad secundum dixi, quod resolutio pendebat à futuro eventu, an scilicet Sempronia filia primi matrimonii, vel ejus filii supersint, necne, Bertæ matri, si enim non supererunt, ipsa obtinebit hanc portionem pleno jure proprietatis ad libe- 4
ram dispositionem; Sed si supersint, tunc obtinebit in solo usufructu, cum teneatur in proprietate conservare filiis primi matrimonii, quidquid ad eam ex successione unius ex filiis ejusdem matrimonii obvenit, *ad vulg. tex. in l. fœmine C. de sec. nupt.* de cujus materia agitur suprà *disc. 30. & seqq.*

Dixi posse ad favorem matris motivari, quod dis-
positio *d. l. fœmine* procedat ab intestato, secùs autem 5
condito testamento, in quo aliquid matri binubæ relinquatur; quoniam tunc id acquiritur pleno jure, dictæque legi non subjaret; *ad tex. in authen. ex testam. C. de sec. nupt.* & in corpore, unde sumitur, *cum concord. apud Bass. de matr. cap. 11. num. 356. & seq. Botti lier. de success. theorem. 51. num. 13.* atque advertitur supra *disc. 33. num. 8.* sed quod poterat dubitari de applicatione; quoniam id procedit quando aliquid relinquitur voluntarie, & ex affectione tanquam extraneo, cujus contrarium probabilius dicendum videbatur in hac facti specie, quod relictum est necessarium de eo solum, quod de jure debetur; ideoque non adaptatur ratio, cui conclusio innititur.

Præsupponebatur etiam, quod transitus ad secunda vota fuisset cum consensu, & satisfactione dictarum filiarum primi matrimonii; Sed dixi videndum esse qualis species consensus fuerit; Quoniam si fuis solum ille, qui ab urbanitate, vel benevolentia, & re- 6
verentia procedat, ut filiæ non se opponerent voluntati patris, sed ei obsequantur; Et tunc per hanc speciem cōsensus nō videtur inducta istius juris remissio, ut *decis. 80. 197. & 240. par. 6. recent. add. ad Buratt. decis. 82.* cum aliis relatis supra *disc. 33. num. 5.* ideoque necessarius est consensus positivus, per quem filii de hoc eorum jure certiorati illud remittant. Ideoque matri consulebam, ut eo meliori, quo potest modo cum filia se concordaret.

JANUEN.

JANUEN. SUCCESSIONIS.

Pro FRANCISCO MARIA, ET MARCELLO DE SAULIS.

Cum PAULA MARIA.

Responsum cum sensu veritatis.

De Statuto Januæ excludente Matrem ob patruos, & alios agnatos, an locum habeat ubi inter agnatos, adsit Clericus, qui tamen non succedat; Et an posita exclusione Matris, ea procedat etiam quoad legitimam.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De intelligentia statuti, quod in causis Clericorum servetur jus commune.*
3 *An mixtura laicorum suffragetur Clerico ad effectum ut gaudeat statuto.*
4 *Clericus potest nolle successionem, ideoque facere ut intret statutum favore laicorum.*
5 *An, & quando mixtura personæ non exclusæ per statutum faciat illud cessare etiam quoad subditos, licet illi non succedat.*
6 *Quod istud statutum non curet existentiam religiosorum.*
7 *Eatenus statuta exclusiva intrant, quatenus successio deferatur personis contemplatis.*
8 *Statuta exclusiva censenda non sunt odiosa & exorbitantia.*
9 *Qualia statuta reputari debeant tanquam jus commune.*
10 *Observantiæ deferendum est circa interpretationem statutorum.*
11 *An statuta disponentia de successione fratris locum habeant in successione sororis.*
12 *An posita exclusione Matris, ista censeatur etiam exclusa à legitima.*

DISCURSUS XLV.

DEfuncto Jo. Antonio Saulio in pupillari ætate superstitibus Paula Maria Matre, Francisco Maria, Marcello, & Josepho quorum ultimus erat Cle-
1 ricus sæcularis in sacris, qui tamen successionem non curare expressè declarabat, Hinc orta quæstione inter Matrem, & patruos, quibus alias dicto Clerico non extante successio, exclusa Matre, debita erat ex *Statuto lib. 5. de success. ab intest. cap. 23.* Super tribus consultus fui ex parte patruum. Primò nempè an eis obstaret aliud Statutum *lib. 6. cap. 4.* per quod disponitur, ut causæ Clericorum cognosci debeant juxta dispositionem juris communis. Secundò quid secluso isto Statuto dicendum sit in terminis generalibus, an scilicet existentia istius Clerici quamvis non succedentis cessare faciat dictum Statutum exclusivum; Et tertiò quatenùs non, an saltem Matri debita esset legitima, & quanta esset.

Ad primum respondi, quod ratio dubitandi cadere posset, quando ipse Clericus ad successionem
2 aspiraret, ac propterea tanquam Actor eam peteret in foro sæculari in concursu aliorum conjunctorum sæcularium, cum quo scilicet jure justitia sibi ministranda esset, potissime ubi vellet juvari dicto Statuto exclusivo contra ordinem præscriptum à jure communi, quia nempè illud deducat tanquam favorabile, quo tanquam privilegio uti velit, dum in plerisque Principatibus, etiam sine Statuto particulari proceditur cum opinione, quod dum illud non obligat Clericum passivè, ita non debeat suffragari activè, ex insinuatis *disc. 22. & 143. de Dote, & disc. 35. de Judic.* & alibi pluries; Vel quando idem Clericus pariter aspirando ad successionem, prætendat sibi suffragari mixturam aliorum agnatorum sæcularium, juxta quæstionem disputatam *per Ciarlin. controv. 45. num. 18. & seqq.* sed quoniam 3
ipse declarabat successionem non curare, illamque abstentivè renuntiabat, seu repudiabat, ideoque dicebam cessare rationem dubitandi.

Idque fieri posse, etiam re non integra, multò verò magis re integra, ut aliis cohæredibus liber, ac integer locus aperiatur, plenè habetur comprobatum 4
per Giovagnon. consil. 2. numer. 16. & seqq. lib. 1. & consil. 14. per tot. lib. 2. & probatur licet ad effectum diversæ quæstionis *apud Danozett. decis. 732.* quoniam sicuti ingrediendo religionem incapacem etiam in communi nullum præstaret impedimentum, ut infrà, ita nil prohibere videtur se facere pro non extante.

Ad secundum dubium dixi, quod dubitandi rationem præbet conclusio firmata *per Collegium Perusinum apud Argel. cons. 210.* & quæ antiquioribus relatis habetur firmata *per Rot. dec. 59. par. 1. recent. & decis. 43. par. 7.* cum concordantibus à me deductis supra *disc. 3. numer. 16. & 19. & disc. 16. numer. 19.* quod scilicet ubi adsit in medio alia persona per statutum non exclusa, exinde resultet mixtura, quæ faciat ces- 5
sare statutariam dispositionem, quamvis illa persona non inclusa non succedat.

His tamen non obstantibus, contrarium in hac facti specie verius esse dicendum censui ex duplici fundamento; Primò nempè ut id procedat, quando persona non exclusa per Statutum, quæ sit in medio, esset proximior personis excludentibus Matrem, vel aliam fœminam, sive Cognatum, cui alias de jure communi intestata successio debita esset, secus autem ubi est æqualis, vel talis, ut vocatorum à Statuto non operetur omnimodam exclusionem, ex plenè deductis *per Giovagnon. cons. 3. lib. 1.* ubi ita declarat præmissam contrariam conclusionem à se ipso latè defensam, & comprobatam *consil. 1. eod. lib. 1.* ac etiam advertitur supra *d. disc. 16. num. 19.* ubi etiam in specie deducuntur ista consilia *Giovagnon.* cum aliis ibi relatis; Talisque est casus, de quo *d. decis. 59. par. 1. recent.* quod scilicet aderat patruus Religiosus, qui proximior erat aliis remotioribus agnatis Matrem excludere volentibus, eosque etiam de jure excludebat, prout etiam in casu *decis. 43. par. 7.* aderat soror consanguinea proximior, & excludens patruum, ut à me advertitur *d. disc. 3. num. 22. & 23.* ubi dictarum decisionum casus expenditur, ideoque non percutiunt casum nostrum, in quo non exclusus est in gradu æquali cum excludentibus, quorum solùm tollendo se de medio per jus non decrescendi pinguiores reddit eas partes, quas eo etiam succedente, obtinerent, ideoque advertebam, quod non eramus in casu.

Secundò, quia conclusio firmata *d. dec. 59. par. 1. & 43. par. 7. rec.* & per alios supra allegatos, pro meo sensu continet merum Judaismum legale ab omni ratione, ac verisimili statuentium voluntate alienum, juxta ponderationes, de quibus supra *d. disc. 3. ex num. 40. ad finem.*

Et tertiò, quia idem Statutum 25. *lib. 5. §. masculus, vel fœmina*, supponit existentiam fratris, vel sororis 6
Religiosi, & tamen disponit, ut ejus existentia non obstante succedant alii fratres, vel sorores; Nil obstante, quod Religiosi sint exclusi, quoniam nimium dubitari posset de potestate, à qua regulanda est hujus Religiosissimæ, & Catholicæ Reipublicæ voluntas, quæ ita præsuppositive, potiùs quàm dispositive loquuta sit.

Atque omnino verior videtur conclusio *sub tit. de Legit. disc. 4. & disc. 10. num. 9.* & alibi, quod scilicet nunquam existentia personæ non exclusæ in conside-

tatione haberi debet, nisi quatenus de ipsius non exclusi commodo agatur, non autem, ut alteri personæ exclusæ, & non contemplatæ locum faciat, id etenim ab omni ratione, ac humano discursu, & verisimili statuentium intentione prorsus alienum videtur, atque sunt potiùs leguleicæ superstitiones omnino aberrantes à ratione, quæ est anima legis, & quæ præsumenda non est irrationalis.

Præterea pro hac magis benigna favore agnationis interpretatione, duæ considerationes pro meo sensu à judicantibus habendæ videntur superiùs deductæ *disc.1. & pluribus seqq.* ac etiam *d.tit.de legitim. d.disc.*10. & alibi.

8 Primò nempè, quod male, atque cum aperta simplicitate hujusmodi statuta favore agnatorum edita dicuntur exorbitantia, & juris communis correctoria, juxta ibi deductas ponderationes.

Et secundò, quod male ista statuta regulantur more
9 Statutorum Civitatum subditarum, quibus proprie juris municipalis terminus congruit, quoniam cum condita sint à Civitate non recognoscente Superiorem, & quæ jura Supremi Imperii habet, idcircò continent potius jus commune favorabile, quod juri communi Romanorum præponderat, ex deductis *d. disc.*10. *de Legitim.* ac propterea clarum æquivocum videtur istorum statutorum dispositionem regulare cum illis Statutis inferiorum, ac Subditorum Civitatum, & locorum, de quibus frequentiùs DD. loquuntur, atque ad id potissime reflectendum videtur.

Quod autem seclusa existentia Clerici Statum Ma-
10 tris exclusivum suffragaretur patruis, videbatur probabilius. Tum quia supponebatur talem esse observantiam, quæ etiam legum dicitur optima interpres ex relatis *disc.21.de Judic.* & alibi pluries, tum etiam quia *in d.cap.23.lib.5. in §.17. In omnibus verò casibus &c.* agitur de ascendentibus, & descendentibus à linea Patris relativè ad paragraphos antecedentes, & in antecedenti §.13. vocantur ad literam patrui.

Et quamvis in notula transmissa supponeretur, quod in contrarium fieret fundamentum in deductis per
11 *Altogr. jur. controv.* 22. Attamen ultra responsionem generalem, quod Consulentium ad causam, vel opportunitatem requirentis non autem ad veritatem, nulla debet esse auctoritas, ex deductis *disc.35. de Iudic.* & frequenter; Advertebam, quod ille casus extraneus esset à præsenti, dum agebatur de successione fœminæ, ideoque intrabant rationes dubitandi, de quibus *apud Marin. resol.212. lib.2. & apud Merlin. decis.* 471. ibidem repetita, ex quibus totum desumptum est, ideoque nulla suppetebat necessitas assumendi inspectionem super subsistentia eorum, quæ ibi dicuntur.

Ad tertium dixi, quod ista quæstio plenè examinata *in supra alleg. disc.* 10. *de Legitim.* ubi in terminis Statuti Lucani, non recipit certam, ac generalem re-
12 gulam, cuicumque casui applicabilem, cum revera decisio pendeat à singulorum statutorum diverso tenore arguente statuentium voluntatem, qua ambigua existente, tunc intrat regula in sensu plurium admissa, ut per generalem exclusionem Matris à successione, non intret exclusio à legitima, eo quia in dubio hujusmodi Statuta tanquam exorbitantia debent strictè interpretari; ac etiam quia legitima de sui natura non venit in dispositione generali, sed indiget mentione speciali, ex deductis *d.tit. de Legit. disc.* 17. *& seqq.* ac etiam admittitur *d. disc.* 10. sed quando statutum in verbis declarat excludere etiam à portione Jure naturæ debita, quæ in alio non verificatur, nisi in legitima; tunc prorsus erroneum videtur procedere cum regulis generalibus, vel cum illis authoritatibus, quæ percutiant statuta diversa id non exprimentia, seu diversum tenorem habentia, adeout ambigua remaneat statuentium voluntas, quam in dubio admittebam ita interpretandam esse; Secùs autem in nostra facti specie, in qua habetur lex expressa, & literalis, ut exclusio Matris intelligi debeat etiam pro successione debita ex Jure naturæ; quod in avio verificari non potest nisi in legitima, in qua est etiam sub quæstione, An in ascendentibus sit debita de jure naturæ, necne, ex plenè relatis *apud Duran. decis.*76. ubi licet firmetur tanquam verior opinio affirmativa: Attamen *num.*13. *& seqq.* recensentur in magno numero DD. contrarium tenentes.

Clariùs verò, quoniam statutum non contentum speciali mentione successionis debitæ de jure, ulteriùs progreditur cum verbis effrenatis, & amplis denotantibus omnimodam exclusionem, ut denotat illud verbum, *Penitus*, quod in statutis translatis in Italicum idioma explicatur, *Affatto*: Istud etenim verbum importat idem, quod *omninò*, sive *in totum*, ideoque statuit regulam generalem exclusivam cujuscumque limitationis, etiam in minimo, *ex* plenè collect. *per Barbos. dist.* 249. In casu autem Statuti Lucani, de quo agitur *d.disc.*10. *de Legit.* & in aliis, de quibus agunt DD. non adest hæc amplitudo vel specificatio respectivè: ac propterea non agnoscebam adesse stringentem authoritatem, vel rationem, ob quam intret ratio dubitandi.

Nullatenus verò ad rem facere dicebam aliud Statutum *lib. 5. cap.* 16. in quo præsupponitur, quod Matri legitima debita sit; quoniam potiùs illud ad evidentiam retorqueri dicebam, magisque comprobare præmissa, dum loquitur de casibus, in quibus cesset concursus agnatorum excludentium Matrem, ac propterea supponitur habilitas succedendi, quæ ita potiùs restringitur, Ideoque dicebam, quod legendo, ac perlegendo utrumque statutum, meus intellectus percipere non poterat, quomodo *in d. cap.*16. constitui posset aliquod fundamentum in contrarium; cum revera illud attente consideratum potiùs retorqueatur.

His autem sic stantibus, inane opus esse censui assumere inspectionem; An hæc legitima esse debeat tertia tertiæ, vel tertia totius, quoniam cum verius sit cessare in totum, idcircò frustra quæritur de quota: De ista verò quæstione agitur in sua sede *sub tit. de Legit. disc.*10.

ROMANA

Seu NULLIUS SUCCESSIONIS.

Pro A.*

Discursus ad veritatem in congressu pro directione.

De fœtu animato secto ventre prodito, atque ad breve tempus defuncto, an, & quandu succedat Matri, sive alias rumpat testamentum, aut conditionem deficere faciat.

Et incidenter, vel remissivè de nato in quinto, aut sexto, vel octavo, sive decimo mense.

SVMMARIVM.

1 *Facti series, & de agentibus de casu præciso controversia.*

2 *De agentibus de partu Cæsareo, vel nato in sexto, aut octavo mense.*

3 *De stylo Curiæ immorandi super puncto præciso quæstionis.*

4 *De partu Cæsareo mulieris viva, & valida, quæ supervivat.*

5 *An sit verum, quod Cæsar cæso ventre sit natus, & de errore Scriptorum modernorum circa res antiquas.*

6 *De casu partus Cæsarei mortua Matre ob eam mortem, quæ ab ipso partu proveniat.*

7 *De*

7 *De eodem casu ubi mors, à morbo, vel alio accidente proveniat.*

8 *Quod sola brevis supervivientia ob incertitudinem temporis non sufficiat.*

9 *In dubio pro non supervivientia respondendum. & de ratione.*

10 *De partu nato in quinto, vel sexto, aut octavo mense.*

11 *De incertitudine temporis conceptionis, & de fallacia signorum prægnantiæ, cum practico exemplo.*

12 *Ad quem effectum considerari, sive attendi debeat illa certa probatio temporis, quæ resultat à conjunctione, vel morte, aut alio impedimento viri.*

13 *Quomodo ista materia regulanda, seu decidenda sit.*

14 *De eadem conclusione, de qua num. 9. super præsumptione in dubio.*

DISCURSUS XLVI.

1 SEquuto in septimo primarum nuptiarum mense, ex morbo, ac alias quam ex partu, vel prægnantia obitu mulieris habentis ventrem prægnantem, ex quo secto prodiit animatus infantulus capax baptismatis, quo suscepto, ad horæ circiter tempus expiravit; Orta est quæstio similis illi, de qua agitur per Rotam *apud Peniam dec. 521. juxta impressionem Lugdunensem*, sive magis præcisè per *Bal. consil. 169. lib. 5. Curt. jun. consil 326.* & fortè in eodem casu in oppositum *Dec. consil. 623. juxta meam impressionem*, super dotis restitutione per virum facienda, necne; Hinc vir cupiens veritatem inquirere, & an cum probabili fundamento totius dotis lucrum prætendere posset, non obstante præexistentia patris mulieris, & quod ageretur de dote profectitia ob consuetudinem *Martini*, consilium ad veritatem, ac directionem à me, alioque docto & probo Advocato petiit, atque fuimus concordes contra ipsum requirentem, ut minus probabilis, vel periculosa esset ejus prætensio.

2 Dicebam itaque, quod neglectis iis, quæ cum consueta opinionum scissura nostri disputant, vel confundunt quarundam legum literæ pro solita Juristarum inepta tirannice inserviendo, super partu nato in quinto, vel sexto, vel octavo, aut decimo mense, ex iis, quæ antiquioribus relatis habentur apud *Afflict. & add decis. 236. Menoch. lib. 6. præsumpt. 52. Peregr. de fideicomm. artic. 43. num. 16. ubi Cesal. in addit. vers. Tertio observo cum seqq. Rustic. in l. cum avus lib. 4. cap. 6. & seqq. Narbon. de ætat. anno primo quæst. 6. Pacian. de probat. l. 2. cap. 9 Boss. tom 1. moral. par. 2. tit. 1. ex num. 1406. & de effect. matrim cap 9. §. 5. ex num.* 232. & alios collectos per *Franc. Verone de fat. anim. obser.* 4. cum quo pertransit elaboratus amicus meus *Turre Lucensis in tract. de pact futur. success. lib 1. cap.* 27. qui omnes multa desumunt ex *Carranza in tract. de vera human. partus designat. cap. 7. cum plur. seqq.* & ex docto Medico Romano amico meo *Paulo Zacchia in quæst. Medic. legal. tom. 1. lib. 1. tit. 2. quæst. 2. & seq.*

Quatenus pertinet ad punctum præcisum cæsarei fœtus, qui scilicet cæso, vel secto Matri ventre prodierit in lucem animatus, ac vivus, adeout certa sit vita, quamvis brevis, ac propterea non intret quæstio, de qua principaliter agitur apud *Bald. cons. 69. lib 5.* quod scilicet de vita non bene constaret; Cùm superius recensiti DD. ac alii apud eos multum in hoc se involvere videantur, atque in messem alienam falcem mittendo Medicorum, & Philosophorum partes per traditiones, vel transcriptiones assumant, non sine plurium æquivocorum incursu, atque confundendo ea, quæ super partu non cæsareo, sed nato habentur, an esset vitalis necne, ratione mensis, in quo luci prodierit.

3 Hinc proinde, inhærendo vere commendabili, atque ab omnibus imitabili, & nunquam satis laudato stylo Romano (quem tamen aliqui corrumpere satagunt) immorandi strictè super præciso puncto quæstionis, neglectis superfluis evagationibus, advertebam ad idem, quod adeò frequens est mea dicendi consuetudo, manifestum scilicet errorem esse tot frequentium æquivocorum productivum, procedere in ista quæstione, cum generalitatibus, vel cum auctoritatibus in abstracto, cum potiùs dicenda sit quæstio facti, ex istius particularibus, ac individuis circumstantiis decidenda; Siquidem punctus difficultatis non consistit, an ille fœtus perfectus, ac naturaliter vitalis, qui cæso ventre in lucem prodeat sit successionis capax, vel alios operetur effectus, quos naturaliter nati operantur, quamvis cito pereant, rumpendi scilicet testamentum, in quo sint præteriti, vel transmittendi testatam successionrm, aut faciendi deficere conditionem; Sed consistit in certificatione temporis, an scilicet ille fœtus esset in uno vel in altero mense, ex quo pendet, an sit vitalis necne, ideoque adhibenda est illa casuum distinctio, quam pene in omnibus forensibus quæstionibus, ut sæpissimè insinuari censeo necessarium, & sine qua certus, vel nimium frequens est æquivocorum incursus.

Primus itaque casus est, quando juxta casus, quos recenset *Romanus Medicus Mercurius in ejus tract. Italico idiomate instructivo obstetricum nuncupato la Commare, lib. 2. cap. 28. & seqq.* ubi agitur de isto partu cæsareo, mulier vivens, & valida, fœtum jam perfectum, atque egredi volentem, ob vulvam arctam, vel alia impedimenta edere non potest, ac propterea, ita ejus ventrem cædi contingat, ut tam ipse fœtus, quam eadem mulier supervivere valeant, atque de facto supervivant; dum ipse testatur de casibus, quod mulier, quæ ventris sectionem passa est, non solum supervixit, sed etiam denuò concepit, aliosque per vulvam edidit partus; Et tunc plana res est, istoque casu extra controversiam intrat dispositio *Tex. in l. 1. §. si qua prægnans ff unde cogn. l. quod dicitur 12 ff. de liber. & posth. l. 1. §. sed etsi matris ff. ad Senat. Consul. Tertul.* 4

Atque hinc rectè conciliari possunt illi, qui Cæsarem dicunt, utpote cæso Matris ventre natum, cum illis, qui hanc reprobant opinionem, ex eo quod eidem creato Pontifici Mater adstiterit, quoniam stat bene simul, quod ita natus esset cæso matris ventre, & quod ista supervixerit, adeout Pontificem, ac etiam Dictatorem, & occisum videre potuerit; In hoc etenim, tam nostrorum, quam aliorum Scriptorum proximè decursorum sæculorum, post legum inventionem, aliarumque facultatum, & literarum cœptam restitutionem in Italia, aliisque nostræ Occidentalis Europæ provinciis, dignoscitur simplicitas, quod cum suorum temporum statu, vel conditione peocedendo, alium non præsupponunt casum hujusmodi Cæsarei partus, quam illum ex jam mortua muliere, non reflectendo, quod illa majora omnium artium, & facultatum peritia cum illis experimentis, quæ modernis temporibus nobis innotescunt, ut præsertim in Gallia est ista cæsio ventris mulieris adhuc viventis, & validæ, ac etiam altera cæsio vesicæ pro extractione lapidum, & calculorum, longè melius adesset, ac practicaretur in illis temporibus Florentissimæ Romanæ Reipublicæ, cujus libertati adeò infensus, ac præjudicialis fuit iste partus, qui propterea monstruosus, vel portentosus meritò dicendus venit, dum ea, quæ in artibus, ac litteris, nunc valde admiramur, ex moderna inventione, vel melioratione, seu facilitatione, aliquam potiùs restitutionem antiquitatis in parte redolere videmur, quamvis hujusmodi rerum traditiones, vel memorias non habeamus, ob tot in copiosissimo numerò Scriptorum peremptionem, ut propterea casui, magnæque fortunæ referatur conservatio illorum paucorum antiquorum Scriptorum, quos habemus. 5

Alter casus est, ubi mors mulieris, ex cujus jam mortuæ cæso ventre, fœtus vivus edatur, proveniat ab ipsius partus excitatione, ac moribus, & doloribus, 6

quia nempè ob arctos meatus, aliaque accidentia, quæ partus difficultatem causent, ipsa patiens moriatur; Et tunc præsumptio est, quod fœtus esset perfectus ac vitalis, ut de facto praxis docet, quod plerique ita in lucem proditi, ad senectam, & decrepitam devenerint ætatem, ut proxima fuisset praxis in septima, & ultima mea germana sorore, mihi penè coætanea cum solo anni intervallo adhuc vivente, peneque sexagenaria, quod scilicet, nisi juxta quamdam piam traditionem, cum Reliquiis S. Venantii miraculosè prodita esset, post tridui acerbissimos dolores, & cruciatus Matris, eo quia brachium prius emiserat, magnamque corporis molem haberet, ita secato ventre eamdem habuisset vitam; Isto namque casu bene intrant ea, quæ super perfectione in dubio præsumenda advertunt tam nostri, quam Medici, & Philosophi, ex deductis per supra allegatos, & admisit *Rota in Bononien. Dotis Successionis, & Legati* 23. *Ianuarii* 669. *§. neque coram Emerix*, de cujus casu à me agitur *sub tit. de Legat. disc.* 40. quod scilicet cum ipse fœtus dederit signa, atque conatus fecerit sui exitus, vel proditionis; signum est quod erat jam perfectus, atque natura eum expellebat, sive quod cum vulva amplius eum non caperet, ex ipsius naturæ instinctu, vel impulsu egredi curaret.

Tertius casus est ille præcisus hujus controversiæ, quando scilicet fœtu, nullum dante signum, vel faciente motum, mors mulieris ex alio morbo, aliave causa, quam partus sequuta sit; Sive quod etiam absque alio morbo, illi causam dederit ipsa prægnantia,
7 sed ob promotum abortum ex aliquo accidenti, puta ex percussione vel magno labore, aut ex magno timore, aliisque similibus accidentibus, adeout non intret supradicta ratio, quod ipse fœtus dederit suæ editionis signa, vel fecerit conatus, ex quibus perfectio, ut supra arguitur; Et tunc, ubi brevis sit superviventia, verius est, præsumptionem esse in contrarium, ac propterea male concludit *Decius d. cons. 623. in fine*, ubi revera à se ipso diversus ostendit, quod scilicet quælibet brevis superviventia alio non curato, sufficiat, probabilisque est id, quod forte in eodem casu sequuto in Lucana Civitate concludit *Curt. Iun. d. cons.* 326. Quamvis pro meo sæpius enunciato genio, ac stylo, neutri fides præstanda sit, utpote de genere doctrinarum venalium ad requirentium opportunitatem.

Ut etenim superius initio insinuatum est, dum iste animatus fœtus, qui erat in ventre, ita esse poterat in septimo, vel nono mense, adeout esset naturaliter per-
8 fectus, & vitalis, sicuti in quinto, vel sexto, aut in octavo, quando juxta magis communem, & receptam opinionem, non erat vitalis; Hinc proinde sola brevis superviventia sufficere non videtur ad perfectionis præsumptionem, cum potiùs ob mortem celeriter sequutam, præsumptio esse videatur in oppositum.

Et quidem, cum hujusmodi legis civilis exorbitantes fictiones, quas habemus in hac materia transmis-
9 sionis testatæ, vel intestatæ successionis, ob brevem, peneque momentaneam superviventiam pueri, ob quam bona auferuntur à domibus, & familiis, & à sanguine eorum, qui illa quæsierunt, & possederunt, atque transferuntur in extraneos, videantur naturali rationi, vel discursui contrariæ, ac propterea in plerisque Civitatibus, vel Provinciis per scriptas vel non scriptas leges, & præsertim circa dotem, cautum est, ut mors intra pupillarem ætatem, eumdem operetur effectum, ac illa, quæ in ventre Matris sequatur, ex deductis *sub tit. de Dote disc.* 102. *cum seqq.* Idcircò in dubio pro imperfectione potiùs, vel non vitali qualitate præsumptio capienda videtur.

Fortiùs verò ubi agatur de hujus controversiæ præciso casu, quod scilicet hujusmodi fœtus superviventia consideretur ad effectum deferendi viro extraneo lucrum, vel successionem dotis profectitiæ in exclusionem Patris contra ejusdem juris civilis dispositionem *in l. dos à Patre C. de jur. dot.* ob illam à jure exorbitantem consuetudinem, quæ dicitur Martini, & de qua pluries in sua materia *sub tit. de Dote*, præsertim *disc.* 154. dum ita est cumulare exorbitantias, & per consequens in dubio illa capienda est præsumptio, per quam magis evitetur juris correctio, & exorbitantia, juxta ea, quæ in materia statutorum à jure exorbitantium pluries deducta habentur, præsertim *sub tit. de Success. ab intestat.*

Ex eadem autem ratione superius insinuata incertitudinis, an fœtus de tempore, quo ita in lucem pro- 10
diit, in uno mense vitali, vel in altero non vitali constitutus esset, sequi videtur, ut non de facili sit ad praxim reducibilis dicta quæstio initio insinuata respectu partuum per vulvam editorum, in quinto, vel in sexto, aut octavo mense, juxta quæstionem in praxi disputatam apud *Afflict. d. decis. 236. & Boer. decis.* 220. ac alios plene relatos *per Turr.* ubi suprà, quoniam major difficultatis punctus consistere videtur in probatione, seu certificatione mensis, dum impossibile videtur scire diem ac tempus certum conceptionis, ex qua mensium denumeratio facienda est, Quamvis etenim pro frequentiori praxi, aliqua haberi soleant signa ex menstruis, aliisque accidentibus, attamen ista sunt fallacia, atque super prægnantia, vel non prægnantia in dies videmus decipi Medicos peritissimos; 11
Ut nostra ætate in Urbe praxis docuit in quadam nobili matrona Romana, quod scilicet Medicis opinantibus, tumorem ventris, aliaque accidentia, provenire ab hydropisi, pro istius morbi curatione, vehementissima adhibuerunt medicamenta, quæ abortum omninò causare debuissent, cumque partus doloribus, & molestiis superventis, opinaremur quod morbo ad excessum aucto, jam imminens esset mors, ac propterea pro catholico ritu, Sacramentorum administratio, aliaque spiritualia morientium adjutoria, adhibita essent, casualiter evocata obstetrice, illico perfectus ac vitalis prodiit partus masculinus, adhuc vivens, peneque adolescens, alias extinctam familiam conservaturus; Potissimè quia non solum urget dicta incertitudo præcisi temporis conceptionis, sed etiam altera computationis Lunarum, seu mensium lunarium, qui diversi sunt à solaribus, & tamen etiam in ipsis solaribus adhuc inter Astronomos indecisa viget quæstio, sive ignota est veritas ut docet reductio anni sequuta sub Gregorio Decimo tertio, quam aliqui impugnant, & alii insufficientem credunt; Et nihilominus ad hunc effectum Medici ac Philosophi ponderant, quod momētaneus transitus ab uno signo, vel mense ad alterum, est in hoc operativus, & per consequens non videtur, quomodo haberi possit ista certitudo, an de tempore partus in uno, vel altero mense fœtus esset, præsertim ubi agitur de spatio intermedio inter utrumque extremum perfectum, nempe in octavo, qui est inter septimum, & nonum, in quorum utroque partus est perfectus, & vitalis.

Et quamvis illa imperfectio, quæ resultat à brevi-
tate temporis, ante scilicet, quam saltem septima at- 12
tingatur Luna, unde in quinto, vel sexto mense dicendus sit, certa probatio desumi soleat ex tempore conjunctionis viri cum muliere; Attamen ista probatio rectè attendenda venit, atque operativa est, respectu paternæ successionis, aliorumque effectuum resultantium à filiatione ex parte Patris, non autem ex parte Matris, aliorumque istius lateris, quoniam cum in isto latere præsertim quoad intestatam successionem, aliquibus casibus exceptis, nulla constituatur differentia inter legitimos, & illegitimos partus; Hinc proinde non ex eo quod breve sit tempus conjunctionis conjugalis, resultat probatio imperfectiónis fœtus, quoniam ille priùs ex furtivo illicito concubitu, cum alio viro sequi potuit, ut propterea jam prægnans sub cre- dulitate

dulitate puellæ, aut honestæ viduæ, ad inhonestatem celandam, virum ducere curaverit, ut nimium frequens quotidiana praxis, ubique, & præsertim in Urbe docet.

Et è converso ubi partus sequatur post nonum, vel decimum mensem, ob illam temporis certificationem, quæ resultet à morte, vel absentia, aut carceratione, aliove impedimento viri, tunc ista probatio, seu certificatio rectè procedit ad effectus concernentes paternum latus, non autem maternum, dum mulier post mortem, vel aliud impedimentum viri, ex eodem furtivo, & illicito concubitu cum alio viro concipere potuit.

Atque hinc evidens detegitur superiùs insinuatus error, ac manifesta ineptia pragmaticorum procedendi in hac materia cum generalitatibus, vel cum Scri-
13 ptorum traditionibus in abstracto, seu in litera, fundamentum constituendo in eorum majori arithmetico numero, cum revera sit quæstio potiùs facti, ex singulorum casuum individuis circumstantiis, cum medicorum & obstetricum, aliorumque Peritorum judicio decidenda, atque ubi partus mors ad nimium breve tempus sequatur, ejusque modica superviventia supradictos odiosos, ac irrationabiles effectus inductura sit, ut tunc pro imperfectione, ac non vitali qualitate in dubio potiùs responderi debeat, neglectis aliquibus irrationabilibus suptilitatibus, vel superstitionibus resultantibus, ex tyrannica vere damnabili, & contemptibili servitute, quam aliqui ex nostris majoribus erga legum literam agnoverunt, juxta ponderationes de quibus *disc. 35. de luaic.*

Et quod in dubio respondendum sit pro ea parte, cui assistat æquitas in exclusionem præfati minus æqui, minusque rationabilis rigoris legalis circa trans-
14 missionem conferunt ea, quæ *sub tit. de Success. ab intest. disc. 15. & in aliis*, habentur in hac materia transmissionis; Ac etiam ea, quæ in his terminis mortis mulieris prægnantis habemus in materia Societatis officii, quod scilicet ubi incertum sit, an mulier ex partu, vel ex alia causa obierit, capienda est illa præsumptio, quæ faver creditori, ut pote agenti de damno vitando *Cavaler. decis. 220. num. 8. & 239. in fin.*

BONONIEN. BONORUM

De SICIGHELLIS

Pro SEBASTIANO SICIGHELLO

Cum FRATRIBUS DE BOLOGNETTIS.

Casus pro utraque parte respectivè per Rotam decisus, ut infra.

De eadem materia, de qua suprà *disc. 6.* An scilicet in successione Clerici defuncti inter laicos de illa contendentes, attendi debeat ordo Statuti laicalis, vel ille Juris communis. Et quando judici detur repudiatio hæreditaris, vel successionis, quæ propterea remotiori deferatur, eo quia iste ab altero, cui delata sit, agnoscatur tanquam hæres, illum conveniendo pro debito hæreditario, sive illud ab eo exigendo.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Per quos actus inducatur repudiatio hæreditatis & successionis.*
3 *De punctis decisis, & quod resolutiones non placeant.*
4 *Impugnatur opinio quod in successione Clerici inter laicos non servetur statutum.*
5 *Quod etiam leges communes civiles sint laicales.*
6 *De eodem, & quare serventur etiam in Foro Ecclesiastico.*
7 *De eadem conclusione, de qua num. 2.*
8 *Consideratur differentia juris antiqui, & novi in materia hæreditaria.*
9 *An, & quando ignorantia, vel error juris excuset.*
10 *De mandato, & ratificatione per præsumptiones, & conjecturas.*

DISCURSUS XLVII.

Defuncto ab intestato Balthassare de Sicighellis Clerico, superstitibus Sebastiano pronepote ex Camillo fratre, & Dorothea moniali ex eodem fratre 1
nepte, nec non Joanne, ac Leonardo, & Josepho de Bolognettis nepotibus ex sorore, opinantes isti, ut nimium est probabile, quod stante statuto Bononiæ excludente cognatos proximiores, ob agnatos licet remotiores, nullum jus intestatæ successionis haberent, ac etiam crederent ad eorum favorem purificatum esse quoddam fideicommissum, quod penè totum assem absorbebat, essentque dicti Balthassaris creditores in libris mille, idcirco Joannes, & Leonardus nomine etiam Josephi eorum fratris, à dicti Sebastiani tanquam hæredis debitoris tutore eas petierunt, atque solvi obtinuerunt, facta quietantia, nec non contra eumdem Sebastianum, pariter tanquam hæredem Balthassaris instituerunt judicium pro vendicatione bonorum fideicommissi; cumque in isto succubuerint, adeout illi etiam cesserint, certiorati forte de opinione moderna Rotæ, de qua infra, immissionem ad bona hæreditaria dicti Balthassaris ex interdicto quorum bonorum, tanquam venientes ab intestato intentarunt in partibus coram Auditore generali Bononiæ, & obtinuerunt, introducta verò causa *in Rota coram Ottalora, sub diebus 2. Martii 1663. & 2. Maii 1664.* regulando hanc successionem juxta ordinem juris communis, non autem statutarii, ex eo quod ageretur de successione Clerici, illa decreta fuit pro medietate Josepho uni ex actoribus, & pro altera medietate Sebastiano reo convento, non quidem ex persona propria, sed tanquam cessonario, ac donatario dictæ Dorotheæ, excludendo Joannem, & Leonardum, ex eo quod petendo, ac recipiendo dictam solutionem eorum crediti à Sebastiano tanquam hærede, ita hæreditatem repudiasse censeretur, quod non verificabatur in Josepho, qui in actu non intervenerat, reassumptaque causa *coram Ubago*, subrogato super dubio, an standum esset in decisis hinc inde, vel recedendum, *sub die 26. Aprilis 1675.* persistitum fuit in decisis in omnibus, atque in hoc statu, quod sciam, causa pendet sub aliquo tractu concordiæ.

Tres itaque sunt puncti in his decisionibus firmati; Primò nempè, quod intestata successio Clerici non à Statuto, sed à jure communi regulari deberet, juxta firmata apud *Otthob. decis. 149.* & in plerisque aliis, quæ recensentur in eisdem decisionibus, & etiam suprà *disc. 6. & in aliis*; Secundò, quod respectu duo- 2
rum proximiorum, qui integrum eorum creditum ab altero successore, tanquam hærede in solidum petierant, & exegerant, censeretur inducta successionis repudiatio, adeò ut ad eam ampliùs regredi non possent, ex doctrina *Bald in l. ut debitum C. de hæreditar. action.* cum qua pertransit *Soccin. cons. 45. lib. 4. nu. 4.* & cum isto concivis meus *Robert. Maranta in l. is potest ff. de acquiren. hæred. num. 91. Menoch. lib. 4. præsumpt. 102. num. 18. Mantica de conjectur. lib. 12. tit. 14. num. 29.* Et tertiò, quod licet ipse actus repudiativus initus quoque esset nomine alterius fratris absentis, non tamen huic præjudicaret ad terminos *tex. in l. frater ff. de acquir. hæred.* deducendo quoque exclusionem quorundam Religiosorum, ex quorum personis actores, vel ille, qui præsupponitur capax, prætendebat augere portiones, tam ratione renunciationis, quàm ratione Brevis Alexandri VII. ut successiones delatæ

Monasteriis

Monasteriis ex personis Religiosorum usque tunc non agnitæ, non possent amplius peti.

Scripsi ego solum in hac ultima disputatione *coram Ubago*, non autem in aliis præcedentibus *coram Ottalora*, atque principaliter requisitus fui ad scribendum super tertio puncto, quod dum actus gestus erat per duos fratres nomine alterius, istum quoque afficeret, opinando primum punctum desperatum, ex eo quod ista opinio nunc constanter teneatur in Tribunali, atque non expediret scribere super secundo, dum habeantur decisiones favorabiles, quæ sunt loco informationis victoris. Ista verò occasione reflectendo ad totam causam, omnesque punctos ut supra, nulla ex his resolutionibus mihi placebat, constanter opinando, quod integra successio absque tot disputationibus & circuitibus debita esset soli Sebastiano ad formam statuti, quodque ista opinio, quam à moderno tempore hoc Tribunal sequi profitetur, nullum habeat
3 nec juris, nec actionis fomentum, ex eisdem rationibus, & fundamentis, de quibus supra *d. disc. 6.* Nunquam etenim meus intellectus captivari potuit, nec fortè in futurum poterit in obsequium istius opinionis ob nimium apertam repugnantiam rationis, atque tam humani, quàm legalis discursus; Tum ex eo, quod in instanti mortis personæ Clerici possessoris bonorum annihilata fuit, ipsaque bona ubi successio deferatur solis laicis hinc inde contendentibus, laicalia effecta sunt, adeout nec imaginabile dignoscatur præjudicium Ecclesiasticæ immunitatis, & exercitium jurisdictionis laicalis cum Clerico, ut etiam occasione fori, in quo de hujusmodi successione agendum sit, advertitur *disc. 94. de Iurisd.* & incidenter *in Camerinen. fideicommissi de Venantiis sub titulo de Fideicom. disc. 249. & alibi*; Tum etiam quia omni-
4 nò inepta, & improbabilis videtur ratio, cui dicta opinio innixa est, voluntatis scilicet ipsius Clerici morientis, quoniam, ut advertitur suprà *eod. disc. 6. & sub tit. de Testam. disc. 25.* ac etiam *disc. 21. & 143. de Dote, & alibi.* Clericatus non immutat mores naturales, illosque communes sensus, qui ex usu Regionis ab infantia cum educatione insiti videntur a natura, quales sunt isti sensus antiqui Romanorum semper in Italia continuati, conservandi bona in agnatione, atque abhorrendi eorum transitum in cognatos, tanquam extraneos à familia, ut suprà *disc. 1. & in aliis* pluries advertitur, semperque opportunum, & commendabile videtur, nunquam autem vitiosum, & superfluum repetere, & inculcare, quia revera talis videtur genuina, & irrefragabilis veritas.

Ponderando quoque, quod tunc dicta ratio verisimilis voluntatis Clerici defuncti, se conformandi potiùs cum jure communi, quàm cum statutario aliquam
5 forte habere posset probabilitatem in subjecta materia, quando diversus ordo successionis proveniret à jure Canonico, vel à Constitutionibus Apostolicis, seu Decretis Conciliaribus, secus autem dum proveniret etiam à legibus laicalibus, & quæ potius talem vim habent ex usu eorumdem populorum, qui ordinarunt hujusmodi statuta, per quæ ita potiùs declararunt eorum animum non acceptandi in hac parte istas leges, utpote in diversa regione, ubi cum diversis moribus vivatur, editas; ideoque non videtur subesse ratio, cur in concursu duarum legum æque laicalium, quarum una est extera, & contraria nostris moribus, altera est civica, nostrisque moribus adaptata, & conformis, debeat in Clericis præsupponi animus se conformandi magis cum prima, quàm cum secunda specie legis contra omnem verisimilitudinem, & præsumptionem.

Et quamvis circa leges civiles communes conside-
6 tari soleat illa frigidias enunciata *d. disc. 25. de Testam. & disc. 1. de Servit.* occasione agendi de historia legali, ac etiam *disc. 35. de Iudic.* occasione agendi de ordine tenendo in observantia legum, & alibi, quod licet Canones disponant illas servari debere in subsidium, & ubi per eos in contrarium non disponatur, quasi quod ita pro legibus Canonicis haberi debeant: Attamen id percutit punctum observantiæ, quodque cum eis non sit error procedere judicando etiam in Foro Ecclesiastico, & cum personis Ecclesiasticis, non tamen exinde inferri potest ad dictum argumentum animi, quodque sicuti prohibitius est voluntarius, & favorabilis potiùs, quàm odiosus istarum legum usus, in cujus ratione potiùs, in quam illa authoritatis legislatoris, illas servamus, ita idem dicendum non sit in legibus particularibus loci, dum omnes æque habent idem principium, eandemque naturam laicalem; unde quando bene reflectatur quodammodo impossibile videtur in humano, ac rationabili discursu dictam opinionem sustineri.

Hinc superfluæ, & inutiles de consequenti esse dicebam disputationes super aliis duobus punctis; Sed quando præsupponendo dictam opinionem, de illis agendum esset, mihi nullatenus placuit resolutio, quamvis favorabilis proprio clienti super repudiatio- 7
ne deducta ex præfato actu petitionis, & consequutionis proprii crediti, dum idem *Bald.* author istius assumpti, omnesque alii infra recentati, qui cum eo de more per eadem verba more pecudum procedunt, declarant procedere, quatenus certa haberetur scientia successionis ibi delatæ, secus autem ubi diversa haberetur opinio, ut etiam habetur *decis. 265. & 288. par. recent.* Et mirò quoniam animus trahi non potest ad ignorata, ideoque dum dicti cognati justè opinabantur pro legibus, & moribus patriæ, quod successio agnato, eis exclusis debita esset, ac etiam aliam haberent constantem opinionem cum notabili sumptu, & incommodo judicialiter in duabus instantiis sustentatam, quod eis debita esset successio fideicommissi, universum penè assem absorbentis, non videtur quænam tam legalis, quàm humana ratio istum animum suadere valeat, qui tam in adeundo, quàm in repudiando certus, ac deliberatus requiritur.

Ponderando quoque ad pluries insinuatum æquivocum nostrorum majorum in hac materia hæreditaria procedendi cum legibus antiquis *Digestorum*, vel mediis *Codicis*, sive cum argumentis, & inductionibus earum, non reflectendo ad notabilem differentiam, 8
quæ resultat à novissima introductione beneficii Inventarii, per *tex in l fin. C. de jur. deliber.* Prius etenim de facili iste animus repudiandi delatam successionem, præsumendus videbatur, dum continebat actum nimium periculosum, & qui poterat esse graviter præjudicialis, & damnosus in bonis propriis ratione obligationis ad debita, & legata in solidum etiam ultra vires, ac etiam ratione confusionis propriorum jurium, & actionum, & hodie propter hoc beneficium agnitio hæreditatis importare potest lucrum, & utilitatem cum præservatione ab omni damno, & præjudicio, unde ista voluntas non de facili præsumenda est.

Et quamvis in decisionibus, præsertim in secunda, & tertia, respondeatur, quod cum agatur de puncto juris jam cogniti, quia in plerisque causis Rota illum ita determinavit; Idcircò non valeat ejus ignorantia excusare; Attamen mihi videbatur frigidissima res- 9
ponsio, tùm quia agebatur de personis idiotis, & in partibus, tum etiam quia in ipsamet Curia ipsimet ejus professores diu in ea versati, atque non infimæ Classis, adhuc istam opinionem acriter negant, eamque erroneam putant, quinimò eundem sensum habent aliqui ex eisdem sedentibus in Tribunali, ut præsertim pluries declaratur *in decisionibus Urbinaten. Successionis 11. Maii 1618.* & in altera ejus confirmatoria *coram Taya*; Igitur multò magis dicendum est, quod ista opinio diversimode haberi potuit in partibus per idiotas, dum conclusio, quod ignorantia juris non excusat, propriè percutit casum excusationis

excusationis à delicto, vel casum reportationis commodè cum præjudicio tertii; Secus autem ad effectus damnosos, & præjudiciales, & in re verisimili, ut supra; Ideoque advertebam intrare potius alteram receptam propositionem, quod ad effectum præjudicii non sufficiat scientia præsumpta, sed requiratur scientia vera; Ponderando, quod tunc intrat ista inspectio, an ignorantia juris excuset, quando illa allegatur per eum, qui velit ob illam excusari ab actu, alias de sui natura præjudiciali, & inductivo alicujus effectus, quod in præsenti non videbatur dici posse, cum potius res esset in oppositum, quod scilicet eatenus iste effectus præjudicialis resultat, quatenus adsit scientia, cujus est effectus, igitur qui allegat scientiam ad sui favorem, tanquam fundamentum suæ intentionis in præjudicium scientis de illa docere debet,& tie aliud est non adesse justam ignorantiam,quæ excuset,& aliud est non adesse scientiam quæ præjudicet.

Verùm quando ex hujusmodi actu inferri posset ad dictam repudiationem, tunc quatenus pertinet ad tertium punctum, super quo ut supra unice, ac principaliter fui requisitus ad scribendum, pariter
10 videbatur, in dicendum esset idem, quod de aliis duobus fratribus dictum fuit, dum per eos istius quoque nomine actus ille initus fuit ratione mandati præsumpti, vel præsumptæ ratificationis, juxta ea, quæ à. lius relatis habentur apud *Bich. decis. 6. & 35.* & apud *Dunozett. decis. 786.* & pluries sub diversis materiis, de mandato per præsumptiones, & conjecturas habetur præsertim *disc.7. de Iudic.* quoniam multa in hac facti specie concurrere videbantur, ex quibus simul junctis, totaque facti massa attenta cum consueta regula, *ut singula quæ non prosunt, &c.* tam præcedens mandatum, quam subsequuta ratificatio clare concurrere videbantur. Primò nempè ratione communionis, in qua fratres vivebant, ideoque inter consortes adesse dicitur mandatum reciprocum; Secundò, ob conjunctionem sanguinis, & conviventiam in eodem animo; Tertiò ob solutum, quod Joseph esset solitus dare mandatum aliis fratribus, penes quos erat administratio domus, eo quia ipse in aliam familiam ratione cujusdam fideicommissariæ successionis transierat; Quartò, ob quandam generalem ratificationem factam de anno 1660. omnium gestorum usque tunc a fratribus; Et quintò ob longam litem super fideicommissaria successione,ut supra postea substentata cum aliis argumentis, quæ in facta deducebantur, quibus omnibus simul junctis, quando ad hunc punctum causa reduceretur, mihi videbatur, quod judicandum esset pro exclusione actoris, quæ tamen clarior videbatur ex primo motivo statuti.

11 Considerabam præterea circa secundum punctum implicitæ repudiationis successionis ob peritionem, & consequutionem proprii crediti, quod ubi etiam procedendum esset cum illis summis ac rigorosis juris apicibus, cum quibus in decisionibus procedimur, ut error juris adeo dubii non excusaret, atque non tolleret justam ignorantiam, cujus contrarium omnino verius credebam, ut suprà, adhuc tamen negari non posset, quod id induceret justam causam restitutionis in integrum ex clausula generali, *si qua mihi, &c.* ex eisdem rationibus, ex quibus *decis. 82. par. 9. recent.* & pluries *sub tit. de herede*, habetur illam concedi debere adversùs inconsultam aditionem, quæ præsupponit voluntatem certam, ac factum positivum adeuntis, multò magis in isto casu, quamvis ratio non sit eadem, quoniam in casu restitutionis adversus aditionem agitur de damno vitando, in præsenti autem de lucro quærendo, sine quo in nihilo quis remanet damnificatus de propria, ut est in alio casu.

RAGUSINA SUCCESSIONIS.

Pro IUNIO DE GRADIS

Cum PAULA.

Responsum ad causam cum sensu veritatis.

De mortuis eodem tempore ex terræmotu, ruina, vel naufragio, & similí, quisnam mortuus censeatur priùs, & quis posteriùs.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De resolutione sum distinctione.*
3 *An quod dicitur de juvene masculo, procedat in puella.*
4 *De effectibus regulæ, vel præsumptionis juris pro onere probationis.*
5 *De preponderantia probationum.*
6 *In dubio pro agnato, & de ratione.*
7 *De statutis Civitatis liberè habendis pro jure communi favorabili.*

DISCURSUS XLVIII.

Cum in horribili terræmotu à quo Ragusina Civitas sub die 6. Aprilis 1667. de mane hora decima quarta quassata fuit, inter alias domus ruinam passa esset domus Nicolai de Gradis, in qua erant ipse 1
Nicolaus, Paula uxor, Crilla filia pubes, Petrus famulus, Ancha famula, vel serva, & Clara, quæ numus Tabernariæ agebat in Cella vinaria, vendendo ejusdem Nicolai vinum ad minutum; Atque ex his obierint Nicolaus, Crilla, & Petrus; Evaserint autem Paula, Ancha, & Clara; Quæstio orta est inter dictam Paulam Nicolai uxorem,& Crillæ matrem respective,& Junium de Gradis proximiorem agnatum tertio gradu civili dicti Nicolai, super istius successione, atque desuper consultus.

Respondi, quod resolutio pendebat à puncto supervivientiæ Nicolai Patris,vel Crillæ filiæ, si enim prædefuncto patre filia supervixisset, tunc utique successio debita esset Paulæ matri succedenti ex persona dictæ Crillæ, cui superstiti delata fuit successio patris, quoniam isto casu dixi esse absque dubio transmissibilem, cum de jure absolutum sit, quod patri succedit filia, & filiæ succedit mater, excluso gradu transversali. E converso autem, si prædefuncta filia fuisset 2
superstes pater, tunc absolutum pariter esset, quod huic non Paula uxor, sed Junius proximior agnatus successerit, cum uxoris successio intret non extantibus agnatis, vel cognatis infra decimum gradum civilem,ideoque facti potius, quàm juris quæstionem esse dixi,cum regulæ,seu propositiones juris nullam admittant dubitandi rationem.

Deveniendo itaque ad applicationem ad casum, Quando sub ruinis contemporanee inventi essent mortui pater, & filia, adeout ad solam juris præsumptionem recurrere oporteret, tunc intraret quæstio 3
ad intellectum *tex. in l. qui duos §. cum bello ff. de reb. dub.* de qua aliis relatis *Menoch lib.6. præsumpt. 50. Intriglial. de subst. centur. 3. quæst. 57. Redenasch. cons. 49.* & in specialibus terminis hujus terræmotus *Attelin. resol. 96.* apud quos concordantes; Et nihilominus etiam isto casu, verius videri dicebam; quod juris præsumptio staret pro filiæ puellæ virginis præmorientia; non obstante, quod supponeretur pubes, quamvis in facti notula non exprimeretur ætas; Quamvis enim ut patet *ex d. tex. & aliis concordantibus* procedi soleat cum distinctione, An filius, qui cum patre, vel cum matre decedat sit pubes, vel impubes,

pares, ut isto casu præsumeretur patri prædecessisse, secus autem in casu contrurverso in quo contrarium sit dicendum.

Attamen cum *tex.* loquatur de filio, qui una cum patre moriatur in bello, ideo ut præsupponatur vir robustus, & habilis ad bellandum, hinc advertebam, quod ejus dispositio trahenda non esset ad illum casum filiæ, præsertim puellæ decedentis ea eodem casu una cum patre viro valido, sed quod omnino verior ac probabilior videretur celebris *decis. Marian. Soccin.* relata per alterum *Bartholomæum Soccin. filium, qui senior dicitur ad differentiam alterius Mariani nepotis, qui junior dicitur in l. si mulier num. 10. ff. de reb. dub.* ut pro filiæ præd. casu sit præsumendum, atque de isto casu, de quo agit *Soccin.* mentionem faciunt magis distinctè *Felin. in cap. Capitulum S. Crucis de rescript. Gomes ad regul. Cancellar. in Compend. utriusque Signaturæ num.* 1., de casu scilicet, qui contigit in ponte S. Angeli Urbis in anno Jubilæi, quod ob personarum multitudinem multi ceciderunt in flumen, & innocenti obierunt.

Illamque decisionem bene reassumit, atque probabilem dicit *Menoch. d. præsumpt.* 50. *lib. 6. num.* 27 rem discurrendo per rationem, vel discursum naturalem, qui aliquorum Jurisstarum subtilitatibus, vel leguleieis superstitionibus omnino prævalere debet, quod scilicet: puella virgo, tam ratione sexus magis timidi, quam ætatis, & status prius territa sit, minimeque facere potuerit defensionem adversus ruinas eam obruentes, quàm fecerit pater.

Et licet *Redenasch d. cons.* 49. agendo etiam de filia conetur *num.* 2., aliquos deducere volentes, quod *text. in d.* §. *cum bello*, debeat etiam intelligi de filia ob eam frigidam rationem, quod masculinum concipiat fœmininum, attamen rectè agnoscit difficultatem, ideoque conatur evitare applicationem *d. decis. Soccin.* ex facto, considerando plures circumstantias, & præsertim quod ageretur de concursu cum altera fœmina, nempe cum matre, quodque non ageretur de morte sequuta contemporanee ex eodem casu, ut sunt ruina, ignis, aqua, &c. sed ex peste, diversitatem assignando, pluraque etiam argumenta in eo casu considerando, ut *eod. num.* 23. *cum plurib. seqq.* ideoque evidenter agnoscit difficultatem alias insuperabilem; Ad sensum etenim evidentissime liquet verissimam esse considerationem *Soccin. & Menoch.* excogitabilem scilicet non adesse rationem, cur prius decessisse præsumendum esset masculum 4. annorum incompletorum, & non puellam virginem domi semper reclusam, & sexus adeo imbecillis.

Nimium autem referre dicebam, inspicere cuinam assistat juris præsumptio, quoniam stante conflictu probationum, ut infra, quando etiam probationes fa-

4 ctæ ex parte Junii agnati non suffocarent illas factas ex parte dictæ Paulæ uxoris, ac matris respective, adeout probationes prædictæ se invicem debilitarent, atque dubiæ remanerent, adhuc id sufficeret agnato ob quatuor juris regulas, vel propositiones, quarum unam sufficere advertebam, multò magis eis simul junctis.

Primò nempè quoniam illi, qui habet pro se regulam, vel præsumptionem juris, sufficit eam allegare, ut fundata dicatur ejus intentio, donec qui prætendit contrarium id probet, ex plene relatis per *Barbos. axiom* 198. *Rota apud Mant. decis.* 241. *num.* 4. & *disc.* 2. *de Iudic.* & passim.

Secundò in idem, quia ubi quis habet suam intentionem fundatam, sibi non incumbit necessitas elidendi probationes alterius partis, sed ei sufficit offuscare cum suis probationibus probationes alterius partis, illasque impedire ne concludant. *Surd. cons.* 505. *num.* 6. *Merlin. decis.* 597. *repetit. decis.* 429. *num.* 33. *par.* 6. *recent. decis.* 158. & 270. *par.* 10. & frequenter, & *d. disc.* 2. *de Iudic.*

Tertiò, quia existentibus paribus, vel dubiis probationibus, pronunciandum est favore Rei, & possessoris, ut ultra notissima generalia in his præcisis terminis aliis relatis *Altolin. d. resol.* 96. *num.* 17. edita in casu hujusmet terræmotus Ragusinæ Civitatis, ubi allegantur *Bart. Bald. Peregr. & alii.*

Et quartò, quia ubi adsit conflictus testium hinc inde, tunc prævalere debent illi, qui habent juris assistentiam, atque verisimiliora deponunt, *Mantic. decis.* 366. *num* 7 *Buratt. decis.* 41. *num.* 4 *ubi adden. num.* 10. & *decis.* 503. *num.* 6. *cum aliis per Farin. de testam. quæst.* 65. *num* 239. & consequenter quod sufficeret, ut per probationes dicti agnati dubia redderetur probatio facta ex parte dictæ Paulæ matris.

Dicebam ulterius, quod magis concludentes essent probationes factæ ex parte Junii agnati, quoniam per testes Sacerdotes, & nobiles, bene, & concludenter probabatur supervivientia Nicolai per aliquod tempus, adeout Sacramentum pœnitentiæ sibi fuit ministratum fuerit; E converso autem, ultra quod testes ex parte matris, inducti erant viles, famuli, pluresque alias suspiciones, ac exceptiones patiebantur, ideoque nulla fide digni, præsertim in concursu testium adeo qualificatorum, revera nihil concludebant, cum loquerentur de auditu, & vage, solaque 5
Clara Cauponilla, seu venditrix vini, vilis tunc ætatis deponebat de re omninò inverisimili; Ac propterea dicebam, quod sola lectura depositionis eam reddebat fide omninò indignam, quod scilicet præfata Cæcilia filia vixisset per totam diem Mercurii, ac etiam in die sequenti Jovis cum intervallo intermediæ noctis, quod utique non solum erat inverisimile, sed impossibile, quod scilicet Paula mater, cujus viscera adeò prona sunt ad filiorum dilectionem, unicam filiam, quam à famulis, & domesticis audiebat vivere, ita derelinquere, ac negligere voluerit per duos dies, & unam noctem, ideoque dixi, quod ista muliercula non solum merebatur, ut ei nulla fides adhibeatur, sed etiam mereretur fustigationem, vel aliam punitionem, tanquam testis ad evidentiam falsa, verisimiliter per ejus Dominam subornata.

Atque ultra præfatas quatuor regulas, seu propositiones, quæ Junio assistunt præ cæteris, dixi, quod ponderanda erat magna assistentia æquitatis, juxta 6
antiquos Romanorum mores irrationabiliter in nostris Partibus Occidentalibus alteratos per quoddam jus novissimum conditum a Justiniano in Constantinopolitana Civitate, juxta diversos Græcorum mores, & clarius ob assistentiam legum Reipublicæ favore agnationis, ut scilicet bona conserventur in agnatione, non autem ut ob quasdam irrationabiles legales subtilitates contra omnem æquitatem, & humanum discursum, bona dicti Nicolai transire deberent ad uxorem extraneam verisimiliter abhorrentam, utpote jam effectam binubam in exclusionem patrui, & agnati adeò proximi.

Considerando quoque, & quidem specialiter circa hujus Civitatis legem municipalem *lib.* 4. *cap.* 59. quod non agebatur de aliquo statuto Civitatis subditæ, quod dici deberet juris communis correctorium, & exorbitans, ac propterea mereretur strictam ac rigorosam intelligentiam, & in quibus terminis loquuntur Doctores, qui statutorum restrictionem volunt, sed ageretur de Civitate libera, & Republica, quæ est princeps, & non recognoscit superiorem, sed habet tantam potestatem quantam habebat Imperator in Imperio; & consequenter suæ leges non sunt dicendæ leges particulares, & municipales, sed dici debent jus commune, magis verum, ac proprium, quam sit illud contentum in compilatione Justiniani, dum Imperator in hac Republica nullum habet dominium, ideoque large, ac favorabiliter intelligendæ sint, ut advertunt 7

Franch.

*Franch.decis.*148.*num.* 5. *Rovit. decis.* 78. *num.* 5. qui alius refert,& advertitur *disc.*10.*de legitim.disc.* 35.*de Indic. & alibi pluries.*

BONONIEN. SUCCESSIONIS

Pro URSULA FELESANA, ET JOANNE

Cum MICHAELE etiam FELESANO.

Casus decisus per Rotam pro Michaele.

De Statuto Bononiæ excludente sorores, earumque filios propter fratres, an locum habeat favore fratrum Clericorum, vel Religiosorum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series cum resolutione.*
2 *Clericatus, vel professio in religione non tollit jus agnationis, & sanguinis.*
3 *Quod resolutio non placeat, & de ratione.*
4 *Quod ab una parte Statuti non possit argui ad aliam.*
5 *Quomodo in interpretatione hujusmodi Statutorum procedendum sit.*
6 *Quæ sit vera ratio Statuti super exceptuatione Clericorum, & Religiosorum.*
7 *De differentia inter extensionem statuti in parte correctoria, & in parte limitativa, per quam fiat reversio ad jus commune.*
8 *Ponderantur aliquæ differentiæ inter casum, de quo agitur* decis. 438. par. 4. recent. tom. 2. *& istum &c.*

DISCURSUS XLIX.

1 AB intestato defuncto Marco Antonio superstitibus Michaele fratre in sacris, & Canonico, Ursula sorore, & Joanne ex altera prædefuncta sorore nepte, ortaque successionis quæstione inter istos, stante Statuto Bononiæ in *rubr. de success. ab intest. lib.* 4. §. *Dicti verò fratres*, excludente sorores, earumque filios propter fratres, an illud locum haberet ad favorem fratris Clerici in sacris, per Auditorem generalem Bononiæ pro isto judicatum fuit, introductaque causa *in Rota coram Emerix, sub die* 2. *Martii* 1674. idem judicatum fuit, incertumque est, an causa ulteriorem progressum habuerit, vel habeat, atque in utroque judicato juxta modernum stylum processum fuit cum individuali *decis.*
2 438. *par.* 4. *recent. tom.* 1. ubi deciditur casus in puncto ad favorem fratris Religiosi, vel Clerici in sacris, ex eadem ratione, de qua *in Aretina disc. seq.* & in aliis, quod Clericatus, vel professio in Religione non tollit jura sanguinis, & agnationis.

Resolutio, reflectendo etiam ad solam veritatem, non placuit, quoniam quidquid sit de casu, in quo sta-
3 tutum nihil disponat de Clericis, & Ecclesiasticis, adeout urgeat solum ratio inæqualitatis, & claudicationis, & quo etiam casu probabilius videtur, ut retenta opinione, quod ipsi hujusmodi statutis non subjaceant, ideoque ubi sint cognati, velint servari ordinem juris communis, & non debeant eis active suffragari, juxta ponderationes, de quibus *in dicta Aretina disc. seq.* Attamen istud Statutum Bononiæ expresse disponit in alia antecedenti parte, quod masculi in sacris ordinibus constituti, vel Religiosi professi non excludant fœminas, quæ cum eis admittantur, juxta ordinem juris communis, atque advertitur *apud Bich. decis.* 321. *num.* 9.

Et quamvis huic fundamento in decisione desuper edita, transeundo cum dicta alia *decis.* 438. *par.* 4. *recent. tom.* 2. dicatur, quod id disponitur in alia parte, in qua agitur de successione ascendentium, ideoque 4
non trahenda ad istam partem, in qua agitur de successione Collateralium, ob diversitatem rationis consideratam *eadem decis.* 438. *num.* 21. quod scilicet magis debita sit successio descendentibus, quam Collateralibus; Fundamentum quoque constituendo in propositione firmata in decisionibus editis in casu, de quo supra *disc.* 15. super rigorosa intelligentia Statutorum ad litteram, & in solo casu, de quo loquuntur, non admittendo eorum extensionem de casu ad casum, quamvis identitas, vel majoritas rationis accedat.

Attamen pro meo sensu id continet illum errorem, qui *eod. disc.* 15. & in aliis frequenter *hoc eod. tit.* 5
advertitur immorandi in sola litera, & formalitate verborum more Judæorum, vel grammaticorum, cum verius attendi debeat substantia voluntatis, vel spectari finis, aut effectus, qui per statuentes consideratus est, qualis est ille propagationis, & conservationis familiarum, & agnationum, quia ratione, seu fine attento non videtur, quæ excogitabilis ratio differentiæ cadat; Ponderando, quod dicta alia pars Statuti non est fundata in ratione exemptionis Clericorum à foro statuentium ad effectum tollendi dictam claudicationem, quoniam si ita esset pariformiter in Clericis in minoribus, idem statui debuisset, dum circa exemptionem à foro, & à legibus laicalibus nulla dignoscitur differentia saltem in Italia, ideoque vera ratio est in Clericis Sæcularibus, qui sint constituti in sacris, & in regularibus, qui sint professi, quamvis non sint in sacris, quod ita in eis sublata est spes, vel potentia propagationis, & conservationis familiæ, quæ in Clericis in minoribus vigent, ut advertit *Monterent. ad idem Statut.* §. 1. *lit. B.* 6
ideoque revera non est extensio, sed comprehensio, vel interpretatio de jure non prohibita, ex deduct. *eod. disc.* 15. *& alibi*; Quinimò neque comprehensio, nec interpretatio, sed continuatio eodem themate retento.

Considerando quoque magnam esse differentiam inter casum, in quo agatur de extensione Statuti pro eodem effectu Statuti correctorio, & exorbitanti à jure communi; Et casum in quo agatur de extensione limitationis Statuti ad effectum, ut eo cessante subin- 7
tret dispositio juris communis, ad quam fiat reversio, cum priori casu intret regula strictæ, & rigorosæ intelligentiæ, in altero autem è converso, utpote in materia favorabili intrat benigna interpretatio, ex deductis *apud Buratt. & ad d. decis.* 6. *&* 188. *& in aliis pluries.*

Præterea ad tollendam applicationem *d. decis.* 438. *par.* 4. *recent. tom.* 2. ubi etiam in casu suo admittenda veniret, atque ad illam salvandam, duo ponderabam;
Primò nempè, quod ibi agebatur de concursu inter 8
patruum, & matrem, ideoque diversa erat ratio, cum Mater sit extranea à familia, ut in eadem *decis.* advertitur *num.* 10. ideoque trahenda non est ad casum præsentis controversiæ, in qua agatur cum sorore utpote agnata, & de eadem familia, dum jam passim receptum est, quod fœminæ dicuntur agnatæ & habiles ad succedendum etiam in fideicommissis, & majoratibus, ut pluries in sua sede *sub tit. de fideicom.* Alia namque differentia non dignoscitur inter fœminas, & masculos, nisi quia isti propagant familiam, & agnationem, illæ verò secus, & in ejs familia terminet, dum filii sequuntur naturam Patris, non autem Matris, unde meritò Clerici in sacris, vel Religiosi professi exæquantur fœminis, neque majus jus habere debent, quam illæ habeant, cum pariter familia non egrediatur earum personam, cum qua terminet.

Et secundò, quod de anno 1622. in quo prodiit dicta decisio non erat adhuc firmatum in Rota, & Curia illud assumptum, cum quo hodie procedit ur,

ditur, quamvis pro meo sensu improbabile, ut Statutum faciat suam operationem de tempore successionis, non autem in instanti nativitatis, quando omnes sunt illi subditi, cum hæc opinio invaluerit ab anno 1646. circiter *in Spoletana bonorum coram Corrado decis.* 34. *post Censal. ad Peregr.* prius autem procederetur cum diverso sensu, ut patet *ex dec.* 51. *Bicchii* prodita de anno 1641. & in aliis diligenter, & elaborate collectis per anonimum Scriptorem in Catalogo registrato supra *post disc.* 5. ideoque non mirum si cum aliqua maiori benignitate procedebatur cum Clericis, & Religiosis in parte activa, dum ipsi subjacebant in parte passiva, ideoque non urgebat inconveniens inæqualitatis, & claudicationis, ob quod id remanet omni probabili fundamento destitutum, ut in *dicta Aretina disc. seq.*

ARETINA SUCCESSIONIS

Pro MONASTERIO CASSINENSIUM

Cum FAUSTINA BACCIA, ET EIUS FILIO.

Responsum pro veritate.

An Statutum, quod excludit fœminas propter masculos à successione, excludat masculos ex eisdem fœminis; Et an idem Statutum prosit masculis excludentibus, qui sint Religiosi; Et in specie de Statuto Civitatis Aretii.

Et incidenter de aliquibus concernentibus ordinem judicii super immissione, quæ competat venientibus ab intestato.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De jure Canonico possessoria sunt appellabilia.*
3 *Episcopus per Constitutiones Synodales non potest tollere appellationem, & quando possit in casu dubio.*
4 *De opinione contraria conclusioni, de qua num.* 2.
5 *Declaratur conclusio, de qua num.* 3. *& quando sit casus dubius.*
6 *Judicium associationis non est appellabile, etiam de jure Canonico.*
7 *De eadem conclusione, de qua num.* 5 *& quando antiquitas temporis suffragetur.*
8 *Attenditur tempus editæ Constitutionis, & qualis opinio tunc teneatur.*
9 *Etiam in causis, quæ non sint appellabiles, intrat appellatio, si adest legitimus contradictor, & quando quis dicatur talis.*
10 *De interdicto quorum bonorum contra quem detur.*
11 *In materia appellabilitatis defertur judicio Signaturæ.*
12 *De conclusione, quod statutum non procedat in casu mixto.*
13 *Exclusa Matre censentur etiam exclusi ejus filii, & descendentes.*
14 *De erroribus in hac materia, & quomodo in ea procedi debeat.*
15 *De auctoritatibus agentibus in specie de hoc Statuto.*
16 *Examinatur punctus, an Clericis, & Religiosis suffragentur hæc Statuta exclusiva.*

DISCURSUS L.

1 Defuncto ab intestato sine prole Francisco Maria de Gozzanis superstitibus Faustina Matre binuba, Jo. Dominico Baccio fratre uterino, & Alexandro patruo Monacho Cassinensi, stante Statuto hujus Civitatis Aretii *rubr.* 66. *de success. ab intestat.* ut existente fratre, vel sorore ex utroque latere, vel Patris sive tantum, eorum filiis, aut patruo, Mater ad successionem non admittatur; Hinc Monasterium, ex persona dicti patrui successionem agnovit, atque bonorum hæreditariorum possessionem obtinuit, ad aliquod verò tempus Mater, & frater prætendentes, quod eis potiùs debita esset successio, obtinuerunt ab Ordinario ex interdicto, quorum bonorum immissionem illicò executioni demandatam, interpositaque appellatione ad Nuncium Apostolicum pendente in hoc statu ex parte Monasterii pro veritate consultus fui, tam in his, quæ concernant merita causæ, quàm ordinem, atque respondendo circa ordinatoria, quod clara viderentur attentata, ex eo quod dicta immissio concessa per sententiam diffinitivam esset appellabilis, ideoque Monasterio indebite spoliato competeret mandatum de manutenendo, quod hodie practicatur loco revocationis attentatorum, ita sequutum fuit, dictaque Faustina appellante, atque commissa causa Archidiacono Florentino, in devolutivo tantum ex rescripto Signaturæ Justitiæ cum solito rescripto, *sine præjudicio, &c.* iste Judex appellationis reposuit à dicto mandato de manutenendo, opinando, quod dicta sententia Ordinarii esset de sui natura executiva, ex Constitutionibus fori Episcopalis Aretii, atque in hoc statu denuo fui deinde per consultus, ideoque duas efformando inspectiones unam ordinis, & alteram justitiæ, seu meritorum.

2 Quatenus ad primam pertinet, hic ultimus Judex, qui priùs fuit in ista Curia doctus Advocatus, admittebat scilicet illas theoricas, quas desuper hodie habemus in Curia receptas, & per consequens in Curiis Ecclesiasticis inferioribus recipiendas recensitas *disc.* 37. *& disc.* 44. *de Judic.* quod scilicet de jure Canonico possessorium adipiscendæ sit appellabile ad utrumque effectum, adeò ut non intret dispositio *Tex. in l. unic. C. si de momentan. poss.* quæ catenus etiam in Curia practicatur, quatenus intret Constitutio Ægidiana, & per consequens data appellabilitate, intrent attentata in executione facta post interpositam appellationem; vel pendente termino ad illam interponendam; Sed in ejus motivis constituebat fundamentum in dicta Constitutione Synodali tollente appellationem suspensivam.

Et quamvis idem agnosceret difficultatem, quod scilicet juxta opinionem magis receptam, & cum qua hodie proceditur, non possit Episcopus in ejus Constitutionibus Synodalibus tollere appellationem in illis casibus, in quibus illa de jure Canonico competat ut habetur *dist.* 35. *num.* 55. *d. disc.* 37. *de Judic. num.* 61. 3
& disc. 30. *in annot. ad Concil. Trident. numer.* 14. & alibi; Attamen advertebat id procedere in iis, quæ sint clare contra jus, quod ita contrarium expresse disponat, secus autem ubi agatur de articulo disputabili, in quo adsint opiniones hinc inde quoniam tunc non est statuere contra jus, sed potiùs illud dubium interpretari, sive magis unam, quàm alteram opinionem amplecti, quamvis amplexa esset minus communis, quia videretur magis rationabilis, vel moribus Regionis magis adaptata, ex deductis *disc.* 46. *de Emphyt. num.* 5. qui in eisdem motivis allegabatur, ubi concordantes, ac etiam advertitur *d. disc.* 37. Et per consequens cum non desint Doctores volentes, quod etiam attenta juris Canonici dispositione, non debeat in judiciis possessoriis admitti appellatio suspensiva, ex relatis *per* 4
Menoch. de adipiscen. remed. 4 *numer.* 840. ubi concordantes, & insinuatur etiam *dist.* 37. hinc inferebatur, quod præfatæ constitutioni deferendum veniret.

Non negabam autem veritatem præmissorum in suis casibus, dicebam tamen fallaciam consistere in applicatione

5 applicatione ad casum, quoniam id recte procedit, quando vere agatur de articulo dubio adhuc firmiter non deciso, & stabilito, adeo ut adaptetur prædicta ratio, secus autem ubi una opinio sit magis fundata in dispositione Canonum, ideoque magis recepta, altera verò sit jam reprobata ac propterea articulus non mereatur dici dubius, neque amplius cadat in quæstione; quoniam tunc dicimur esse in Jure claro, non autem dubio, ut relata decisione Rotæ ita declarante, advertunt *addentes ad decis.* 20. *par.* 3. *rec. numer.* 39. atque pro jure claro, cujus ignorantia non suffragetur, habendum esse id, quod jam per plures decisiones firmatum fuit, advertitur in decisionibus editis *in Bononien. bonorum de Sicighellis hoc tit. disc.* 47. Quamvis etenim istud posterius assumptum non placeat, cum frequens praxis doceat, quod aliquod Tribunal sequendo semel unam opinionem minus probabilem, ita causarum fatis quandoque exigentibus, velit illam sequi, non tamen sequantur alia Tribunalia, aliique professores illius Orbis, qui cum eodem usu legum vivit, non exinde dici potest, quod sit certum, & clarum, ut (ex: gr.) contingit in eodem casu, de quo *in dicta Bononien. disc.* 47. *& disc.* 6. & etiam *disc.* 15. *& in plerisque aliis hoc eodem tit.* & pene in omnibus aliis materiis. Sed quando sit articulus jam terminatus, & ubique pariformiter receptus, adeo ut non cadat amplius sub quæstione, vel trutina disputationis, tunc recte intrat dicta declaratio; Et hunc dicebam esse casum, quoniam ubi vivatur cum dispositione juris Canonici, adeo ut non intret jus Civile, vel Ægidiana, iste est punctus, de quo amplius non dubitatur, atque irrideretur ille, qui ex integro velit ejus disputationem assumere, ex relatis in *eisdem citatis disc.* 37. *&* 44. *de Judic.* & sic conclusio est vera, sed ad rem non applicabatur.

Potissime verò occasione casus, in quo illa firmatur *d. disc.* 46. *de Emphyt.* ubi rationabiliter dicitur, quod articulus esset dubius, dum ibi agitur de judicio
6 allociationis competentis Domino directo in casu devolutionis in vim reservationis dominii, cum istud judicium ex magis communi, & recepta opinione sit privilegiatum, & exequutivum, etiam ex dispositione, vel intentione juris Canonici, & in foro Ecclesiastico ac propterea in eo non cadunt quæstiones Ægidianæ, ut advertitur *eodem disc.* 37. *&* 44. ideoque regula juris assistit Constitutioni, solumque cadunt quæstiones super limitationibus ex singulorum casuum qualitate resultantibus, & sic res est in oppositum.

Omninò tamen maturum judicium pro veritate super hoc puncto efformare non potui, ob deficientem notitiam temporis, in quo ista Constitutio prodierit, ejusque observantia; Quando etenim esset temporis recentis, quinimò etiam longissimi infra centenariam, tunc recte præmissa procedere observabam, quoniam licet ad tempus longissimum triginta annorum inducatur præsumptio confirmationis Apostolicæ ex illa præsumptione generali, de qua *disc.* 2. *de alien. & contr. probib. & disc.* 143. *de Dote, & alibi*; Attamen ista dicitur confirmatio in forma communi, quæ non sufficit in iis, quæ sunt contra jus, ut advertitur *eodem disc.* 35. *de Iudic.* ac etiam *hoc tit. pluries* in proposito præsumptæ confirmationis Statutorum, sed quando adesset centenaria, tunc contrarium dicendum veniret ob possibilitatem ex illa resultantem confirmationis Apostolicæ in forma specifica stante facultate allegandi quemcumque titulum de Mundo meliorem, ex deductis *disc.* 3. *eod. tit. de alien. & contr. probib & disc.* 21. *de Iudic. & alibi pluries.*

Ac etiam quia ad effectum inspiciendi, an articulus esset jam sopitus, adeo ut una opinio habenda veniat pro casu claro legis, vel potius è converso 8 sit ambiguus, & disputabilis, unde intret dicta ratio, attendendum venit tempus, in quo Constitutio prodierit, ut advertitur *per Rot. Bononien. post Giovagnon. cons.* 91. *lib.* 1. *n.* 26. *in fin. & Rot. Romana decis.* 311. *par.* 11. *recentior.* & advertitur pluries, præsertim *sub tit. de fideic. & eod disc.* 35. *de Iudic.* unde quando Constitutio esset adeo antiqua, dici non potest, quod articulus esset jam sopitus, & indubitatus, cum id verificetur de tempore moderno, in quo præsertim decisiones Rotæ Romanæ illum explanarunt.

Bene verum, quod in hac facti specie, atque ad effectum præsentis quæstionis, ubi etiam Constitutio 9 esset antiqua, unde ex prædicta ratione centenariæ cũ præsupposito observantiæ, attendenda veniret, adhuc tamen non relevaret ratione appellabilitatis resultantis ab existentia legitimi contradictoris, quamvis ageretur de casu, in quo procedendum esset cum dispositione Juris Civilis, vel cum Ægidiana, juxta ea, quæ in proposito legitimi contradictoris in prophanis, habentur *disc.* 271 *de fideicommiss. & d. disc.* 37. *&* 44. *de Iudic. & in beneficialibus disc.* 73. *de benef. & disc.* 43. *eod tit. de benef. & alibi ex recepta magistrali theorica Bar. in l fin C. de Edict. Div. Adr. latius explicata per Zuccard ibid.* Quæstio etenim legitimi contradictoris in prophanis, & in terminis istius possessorii ex interdicto, *quorum bonorum*, vel alterius *ex d. l. fin* percutit casum in quo contendentes veniant ex diversis titulis, & juribus, puta, quia unus veniat jure testati, alter verò jure intestati, vel unus jure hæreditario ultimi defuncti gravati, alter verò jure fideicommissi juxta casus, de quibus *decis.* 196. *& seqq. de fideic.* cum similibus, atque tunc intrant inspectiones, de quibus locis citatis, secus autem quando ambo veniant ex eodem testamento contendentes, an illud potius uni, quàm alteri conveniat vel eodem jure intestatæ successionis, quam unus prætendat ex dispositione juris communis, alter verò ex illa juris statutarii, cum similibus, quibus eadem congruat ratio, quoniam tunc, potissimè autem, ubi ut in hac facti specie unus possideat, contra quem alter agat, quoties in continenti non constet de possessoris malo jure, adeo ut intrusus potius quam possessor censendus veniat, dicendus est legitimus contradictor ad impediendum illum processum summarium, & exequutivum, qui aliàs cessante ista qualitate legitimi contradictoris intraret; Idque ex illa nimium probabili, & convincenti ratione, quod per necesse intrat formalis saltim implicita interpretatio, seu determinatio Judicis, an una, vel altera ejusdem intestatæ successionis intret species cum mixtura petitorii, quoniam aliàs nunquam iste casus legitimi contradictoris daretur.

Et quamvis hoc interdictum, *quorum bonorum* ad instar petitionis hæreditatis detur contra possidentem pro hærede, atque practicari soleat terminus immissionis, ut *decis.* 168 *par.* 12. *rec.* 3. *numer.* 4. *& sapius.* Attamen ut *d. disc.* 44. *de Iudic. & disc.* 35. *de fideicommiss.* & alibi advertitur, stant bene simul, 10 quod hæc actio, vel istud remedium competat, & tamen quod non habeat cum legitimo contradictore illud privilegium, quod alias haberet, si ille non adesset, ut etiam habetur in processu exequutivo, qui competit literis Apostolicis, & tamen cessat existente legitimo contradictore, Idoque in casu alterius remedii possessorii, quod competit fideicommissario in vim *l. fin C. de edict. Div. Adr. toll.* datur appellatio ubi adsit legitimus contradictor, ut practicatum fuit in casu, de quo *disc.* 25. *de fideicommiss.* & in specie ad rem nostram Matris venientis ad intestatam successionem, ex dispositione juris communis contra Avum paternum possessorem se fundantem in Statuto, quod pariter processum est in judicio ordinario,

& appellabili supra in casu de quo *disc.* 15. cum similibus.

Et quando aliqua dubitandi ratio desuper cadere posset, illam sublatam esse dicebam per judicium Signaturæ, approbando revocationem attentatorum cum mandato de manutenendo, ejus executio præser-
11 vata fuit, ut supra, dum receptum habemus, quod in hujusmodi appellabilitatis quæstionibus judicio Signaturæ nimium defertur, *ut eodem disc. 37. de Judic. & disc. 31. in Relat. Curia, & alibi.*

Quo verò ad alteram inspectionem boni juris, vel meritorum in negotio principali, quando Patruus esset laicus, adeo ut non intrarent rationes dubitandi, de quibus infra, tunc in quocunque foro causam agitari contingeret, dicebam, quod casus esset planus pro hac Parte, cum exclusio Matris sit literalis, & expressa; Quamvis etenim ea parte ejusdem, ejusque filiorum prætenderetur, quod existentia fratris uterini, ac etiam sororis ejusdem lateris, de quibus statutum non loquitur, faciat illud cessare tam ad favorem eorundem fratris, & sororis, quam etiam Matris, quasi quod ita remaneat casus mixtus, qui faciat cessare
12 Statutum, ideoque subintret dispositio juris communis, ea iis, quæ habentur supra *disc.* 3. Attamen dicebam id procedere, quando persona non exclosa, quæ causet hanc mixturam, sit talis, quod non dependeat à Matre exclusa, secus autem ubi ab ista dependeat, quia nempe sit de ejus filiis, vel descendentibus, adeout eatenus attineat defuncto, quatenus sit per medium ipsius Matris, tunc etenim exclusa Matre, censentur exclusi ejus filii, & descendentes ex duplici regula, una nempe, quod
13 infecta primitiva, censetur omnis derivata, & altera, quod potentior est causa, quàm causatum, ut aliis relatis plene firmatur *decis. 405. par. 5. recent.* ubi expenduntur tenentes contrarium, eisque respondetur, & habetur actum supra *disc.* 14. ubi concordantes; Atque ubi non haberentur auctoritates, id ad evidentiam probat ipse discursus naturalis, quoniam iniquum, prorsusque irrationabile videtur, ut excludi debeat Mater, quæ est proximior, magisque privilegiata in jure, & debeant admitti ejus filii, qui eatenus defuncto conjunguntur, qua enus transeant per illud medium, quod ita effectum est impertinens, & extraneum, dum in eis non urget illa ratio agnationis, quæ salvat hujusmodi Statuta Matrem excludentia, eaque rationabilia reddit.

Et licet dicta regula, ut potentior esse debeat causa, quam causatum, neglecta fuerit in decisionibus prodictis in casu, de quo supra *disc.* 15. & in quibus magnum fundamentum in contrarium in isto etiam casu constituebatur; Attamen ultra quod casus est diversus, adeout in eo non conjungatur, ut in præsenti conjungitur altera regula infectionis primitivæ, quæ influat in derivativam etiam, in eo casu in contrarium est veritas, quam demum eadem Rota agnovit, ut advertitur *in annot. ad eundem disc.* 15. Inter multas etenim prorsus irrationabiles superstitiones legales quas in hac facultate habemus in omnibus pene materiis insinuatas, primos occu-
14 pare videntur locos istæ per Consulentes præsertim introductæ, subtilizando ad pecuniam, ac requirentium opportunitatem, non autem ad veritatem; Quoniam ducto argumento ab ultimis voluntatibus, & pactis, à quibus ad Statuta licitum est arguere, & è contra immorandum non est in formalitate verborum, eorumque grammaticali significatione, sed in substantia verisimilis voluntatis statuentium, qui in ea simplicitate, quæ magis regnabat, quando hujusmodi Statuta ordinata fuerunt nunquam, nec quidem per somnium ad has superstitiones cogitarunt; Præsertim verò dignoscitur error non reflectendi ad id, quod advertitur supra *disc.* 1. & in plerisque aliis, quod scilicet ista statuta revera censenda non sunt exorbitantia, & correctoria, sed potius restitutoria illius juris, quod est antiquis Italiæ moribus magis conforme; sive denotantia animum populorum non recipiendi illud jus novissimum, quod potius in hac Regione correctorium, & exorbitans censendum est, itaque videtur pro meo sensu verus modus regulandi, & decidendi hujusmodi quæstiones, non autem ille prædictarum vere irrationabilium superstitionum, & formalitatum, seu verius ineptiarum ab omni verisimili statuentium intentione prorsùs extranearum, quo nil absurdius.

Præsupponebatur in notulis transmissis, quod Judea primæ instantiæ se principaliter fundasset in auctoritate *Soccin. consil.* 304. *lib.* 2. quod est repetitum 15
consil. 14. *lib.* 3. & in subscriptione, de qua apud alium *Soccin. jun. consil.* 5. *lib.* 1. ubi in puncto istius Statuti Aretini pro successionis sororis uterina in hæreditate sororis exclusa Matre, Verùm omnino fallax videbatur fundamentum, tum ob diversitatem casus, cum ibi non urgeret ratio agnationis, qua cessante hujusmodi statuta non intrant *ut disc.* 3. *num* 8. *& disc.* 4. *num.* 11. *& 13. & Legitim. & hoc eod. tit. pluries*, Tum etiam quia ejus assumpta sunt reprobata *dicta decis.* 405. *par.* 5. *recent.* ideoque auctoritas ubi etiam admittenda esset tanquam vera, extranea remanebat à casu, & ulterius sufficit dicere, quod sit auctoritas conductitia, & venalis Consulentis parvi facienda, ut adeo frequenter advertitur.

Observabam præterea, quod Statutum, cujus copia mihi transmissa fuit, præseferre videbatur, quod Statuta hodierna fuerint probabiliter reformata, ideoque diversa sint ab illis antiquis, super quibus *Soccin.* ubi supra, & alii scripserunt siquidem super illo scripserunt *Roman. cons.* 4. ubi disputat, an si habeat locum in successione intestabilis, *Bal. cons.* 47. *lib.* 5. ubi an Mater excludatur per filias patrui, *Bartholomæus de Accultis, Aretinus inter consil. Soccin. Iun. cons.* 1. *lib.* 1. ubi an frater uterinus excludat filiam defuncti, & tamen moderni Statuti mihi transmissi tenor ostendit, quod aliquæ ex dictis quæstionibus non intrant, utpote expressè, ac literaliter decisæ.

Dubitandi autem rationem mihi præbebat eorundem Statutorum dispositio ut Ecclesiastici eorum beneficio gaudere non possint, nisi cum effectu curent, ut illa etiam in foro Ecclesiastico, vel alibi cum eis serventur ad æqualitatem servandam; Ideoque ad hunc effectum ponderabam, quod bonum causæ factum erat causam agitari in foro Ecclesiastico, quoniam si ageretur in foro laicali, reputabam opus desperatum, cum etiam sine tali expressa, & particulari lege apud laicos magis communiter viget 16
opinio, ut id, quod procedit in subjectione passiva, procedat etiam in activa, ut advertitur *disc.* 71. *de Servit. eod. disc.* 35. *de Judic.* & alibi pluries; Multo igitur magis stante dicta lege, quam Judices laici servant etiam contra Clericos, non directè jurisdictionem exercendo cum ipsis Clericis, sed indirectè abstinendo à molestando proprium subditum laicum, ut advertitur *disc.* 22. *& disc.* 143. *de Dote & disc.* 8. *in Miscellan. Eccles.* ac etiam *eod. disc.* 35. *de Iudic. & alibi.*

Sed quoniam forus Ecclesiasticus se conformare debet cum opinionibus, quas Curia Romana sequitur, atque in curia magis recepta videtur ista claudicatio, ex iis, quæ aliis relatis habentur plene *decis.* 438. *par.* 4. *recentior. tom.* 2. in terminis Statuti Bononiensis, & de cujus casu agitur *in Bononien. hoc titulo disc.* 49. cum aliis collectis *per Ciroccb. discept.* 38. *num.* 13. Idcirco dicebam, quod potius sperandum, quam timendum esset.

Reflectendo autem ad veritatem, quamvis ista ul-

ultima propositio, tam ad affectum istius successionis statutariæ agnatitiæ, quam ad alterum pariter agnatitiæ successionis fideicommissariæ, videatur in Curia magis recepta, quoad illos Religiosos professos, quorum Religio est capax in communi, juxta præmissas decisiones, & auctoritates, cum aliis, de quibus *disc 63. & seqq. de fideic.* ex ea ratione, quod professio in Religione tanquam actus pius, & laudabilis, ac status perfectionis, non debet inducere pœnam privationis illius juris, quod aliàs competat, neque tollat jura naturalia, quoties voluntas disponentis non resistat; Attamen illi sic generaliter, indefinitè sumptæ intellectus nunquam acquievit, neque acquiescit, potissimè verò ubi, ut in hac facti specie, adsit Statutum expressum, quod vocet Ecclesiasticos sub certa lege, & qualitate, & non aliàs; Unde pro meo sensu remanebat occasio dubitandi, præsertim cum ageretur de Clerico Regulari. Duos siquidem casus in hoc proposito distinguendos esse advertebam; Unum nempe, in quo adsit expressa dispositio Statuti excludens Ecclesiasticos, vel illos non admittens nisi sub certa qualitate; ut istud Statutum facit; Et alterum, quando expressa dispositione non accedente illa prætendatur virtualis, & implicita, ex dicta ratione servandi æqualitatem, & excludendi claudicationem regulariter in Jure non datam.

Primo casu i distinctè, sive agatur de Clericis Sæcularibus, sive de Regularibus, pro illorum exclusione, quoties non habeant dictam qualitatem legitimæ subjectionis passivæ, respondendum videtur, non quidem in ratione veræ subjectionis passivæ, sed in ratione voluntarii usus ad effectum potiendi hac prærogativa, quia sic expediat, juxta ponderationes, de quibus *d. disc.* 12. & 143. *de Dote, & alibi*; Quamvis etenim dubitandum non veniat de Ecclesiasticorum assumpto, quod in puncto juris reputo verum, ut non possint leges laicales statuere contra personas Ecclesiasticas, eisque tollere jura aliàs eis competentia; Attamen directè procedit, quando lex directè cum eis ita disponat, tanquam in pœnam, & odium ratione Clericatus, vel vitæ Religiosæ; Secus autem ubi excludantur secundùm quid, & causative ob aliquam deficientem qualitatem, quæ principaliter ex motivo conservandi bona in agnationibus, & familiis, & in personis, quæ eas conservare, ac propagare possunt desiderata sit, non quidem tollendo id, quod de jure naturæ, vel Canonico eisdem competat, sed denegando illud commodum, & privilegium, quod contingendo jus commune, proveniat ab ipsomet jure particulari, cùm tunc non sit privare, vel tollere jus proprium, sed denegare id, quod aliàs non competeret, sed ab ipsa lege provenit, ex defectu qualitatis ab eadem desideratæ, potissimè ubi non sit qualitas, vel conditio certa, & semper exclusiva, ut est quando solùm laici ad successionem invitantur; sed etiam Ecclesiastici invitantur, sub conditione certæ qualitatis adeo honestæ, & à jure probatæ; Et nihilominus etiam ubi simpliciter soli laici invitentur ex motivo rationabili, adeo ut dici non valeat exclusionem provenire ab odio Clericatus, vel vitæ religiosæ, adhuc idem probabilius dicendum venit, ex iis, quæ habentur *disc.* 54. *de Feud.* in proposito exclusionis Clericorum à successione feudali, & generaliter in privatis dispositionibus excludentibus Clericos, vel Religiosos, habentur *d. disc.* 63. *& seq. de fideic. & disc.* 12. *de Dote*, & alibi, & conferunt, quæ habentur *disc.* 44. *de fideic.* & latiùs *disc.* 73. *de Testam.* circa conditiones præjudiciales libertati matrimonii, quod aliud est dispositio pœnalis, quæ inducat privationem Juris competentis, & aliud est dispositio invitativa ad lucrum, & jus assequendum sub certa conditione, & qualitate, maximè verò, ut in hac facti specie, ubi conditio sit nimium honesta, & à jure probata. Durum etenim, & irrationabile videtur assumptum, ut ille, qui nullam habeat obligationem faciendi aliquod convivium, se declaret velle solum facere illis, qui habeant vestem nuptialem, juxta parabolam Evangelii, vel solum illis, qui aliquid contribuant de proprio, tanquam per quamdam speciem societatis, & communionis, & deinde sine tali qualitate, alii introducantur; Siquidem illi, qui invitantur, conqueri non possunt, quod eis præjudicium, & injuria fiat, dum in eorum libitu, & facultate est obtinere illam vestem, vel qualitatem respectivè, vel facere illam contributionem; atque aliàs esset inire societatem leoninam, per quam personæ Ecclesiasticæ starent lucro, & non damno; quod est in Jure damnatum, & contra regulam, quæ reputatur juris naturæ ab utroque jure Canonico & Civili. Si etenim in laicis id damnabile censendum est, multò magis in Ecclesiasticis, dum Ecclesia profitetur esse Mater Justitiæ, & æquitatis; Igitur absonum est dicere ut id, quod contra jus naturæ, seu quamdam naturalem æquitatem reputatur illicitum in Sæcularibus, debeat esse licitum in Clericis, & Religiosis, dum videmus, quod æquitas Canonica ex dicta ratione, multos rigores Juris Civilis temperavit, atque si licitum est privatis ita disponere, non videtur quid prohibeat legislatoribus, vel statuentibus idem agere in iis, quæ ab eorum libito & voluntate pendent.

In altero autem casu, in quo expressa dispositio non accedat, sed ea prætendatur implicita, ob dictam rationem servandi æqualitatem, adhuc probabilius videretur indefinite idem dicendum, ex iisdem rationibus, de quibus supra, ut bene agnoscit *Abbas in cap. quod Clericis num.* 38. *de foro compet.* & sequuntur alii, de quibus apud *Bursatt. consil.* 93. *num.* 29. & 31. & *Ciarlin. contr.* 45. *n.* 14. & 15. cum dicta ratio æqualitatis fundata sit in lege, vel in æqualitate naturali, vel canonica, eademque Curia illam agnoscat, & practicet in materia Ægidianæ, ut insinuato *disc.* 37. *de Judic.* & alibi.

Fortius verò etiam isto casu respondendum videtur contra Religiosos professos, inter quos, & Clericos sæculares aliqua dignosci ut notabilis diversitas rationis ponderata *disc.* 64. *de fideic.* & alibi; Quod scilicet Clerici Regulares de facto viventes in sæculo, conservant decorem, & splendorem familiæ, adeout quoad hoc in nihilo differre videantur à Sæcularibus, secus autem est in Regularibus, qui ex quadam juris fictione, & subtilitate reputantur quidem de agnatione, & familia, sed de facto, & communi hominum opinione, tanquam mortui Mundo illam non conservant, neque verificabilis est in eis ratio conservationis majoris notabilis, & splendoris, cum divitiis ob magis honorifica tractamenta, dum non immutant habitum, neque habitationem, aut modum vivendi, atque naturaliter, & de facto, ipsa naturali veritate inspecta, successio tendit potius ad commodum Monasterii extranei, pro manutentione majoris numeri Religiosorum, vel pro aliqua commodiori vita omnium; Et per consequens durum, ac irrationabile videtur, ut hujusmodi leges, quæ reintegrative antiquorum legum, & morum Romanorum fundantur in dicta ratione conservationis nobilitatis, & decoris familiarum, ob quem tolerabilis reputatur exclusio Matris, & sororum, aliorumque proximiorum sanguinis, locum habere debeant in isto casu, cum dicta claudicatione, cum qua isti reportent commodum, & non subjaceant incommodo; quod nunquam intellectus meus capere potuit, quoniam ut advertitur *sub tit. de Regal.* ac etiam *Miscellan. Eccles.* in materia immunitatis Ecclesiasticæ Realis, immunitas hæc laudabilis

dabilis est, illaque omninò servari debet, per quam personæ Ecclesiasticæ præserventur à damno, quod inferunt onera laicalia, atque conserventur in primæva libertate naturali, per quam non immunuatur de proprio, non autem ut locupletari debeant de alieno.

FULGINATEN. SUCCESSIONIS

Pro MERCADANTIBUS.

Responsum pro veritate.

De Statuto Fulginei excludente Matrem propter patruos, an excludat etiam Materteras.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quod Statuta debeant strictè intelligi ad litteram.*
3 *Quomodo sit respondendum de jure.*
4 *De diversis circumstantiis, ob quas evitatur applicatio auctoritatum, de quibus num. 2.*
5 *De medio impertinenti non attendendo quoad omnes, qui per illud conjunguntur.*
6 *De differentia inter fœminas agnatas, & cognatas.*
7 *Respondetur aliquibus auctoritatibus in contrarium.*
8 *Quomodo procedendum sit in extensione decisionum.*

DISCURSUS LI.

1 DEfuncto Hieronymo de Mercadantibus, atque majori parte bonorum ab eo possessorum restituta illis, qui respectivè ad fideicommissa ejus Patris, & Matris, vocati erant, in utraque legitima sibi competente, & in quibusdam aliis ejus bonis, exorta est quæstio intestatæ successionis inter patruos, & Materteras; quorum attenta juris communis novissimi dispositione, æqualis erat causa patruis hæreditatis possessoribus se fundantibus in Statuto Fulginaten. quod excludit Matrem propter patruos, è converso autem materteris eorum prætensionem fundantibus in decisionibus moderno tempore editis in causa *Fanen.* de qua supra *disc.* 15. in quibus firmatur illa rigorosa propo-
2 sitio, quæ in subjecta materia est minus vera, & irrationabilis, in aliquibus aliis tamen vera, quod scilicet Statuta intelligi debent in rigore literæ, ac ad verbum, adeout id, quod non reperitur in eis expressum, habeatur pro omisso, atque remaneat sub dispositione juris communis, ideoque cum Statutum non loquatur de Materteris istæ censendæ non sint exclusæ, ut in terminis specialibus istius Statuti super consimili concursu patrui, cum Materteris, apud utrumque *Girocch. DD. Fulginaten. discept.* 38. *&* 39. ideoque desuper ex parte patruorum consultus

Respondi, quod quando de meo tantum judicio in abstracto essem requisitus, tunc absque dubio responderem pro patruis, idemque agerem, ubi age-
3 retur de controversia pertractanda in diverso Principatu, ubi decisiones Rotæ non faciunt illam authoritatem, & impressionem, quam faciunt in isto Principatu Ecclesiastico, sed attenduntur tanquam notabiles doctrinæ, eo modo, quo in Curia attenduntur illæ aliorum tribunalium decisiones, quæ in suis respectivè Principatibus eamdem, forteque majorem faciunt authoritatem, & impressionem; Sed quoniam agebatur in hoc Principatu, atque tunc vigebant decisiones editæ in casu, de quo *d. disc.* 15. idcircò, quatenus sequentes diversitatis rationes non accederent, ex quibus evitari posset earum applicatio, dicebam, quod oportuisset facere idem, quod habetur *in Galli en. hoc eod. tit. disc. seq.* respondendi scilicet pro veritate, contra illam veritatem, quæ sibi videatur ex ibidem insinuatis rationibus, dum ita inutiles remanerent ponderationes, de quibus *eod. disc.* 15. & in aliis pluries *hoc eod. tit.* super regula *si vinco vincentem te, &c.* & super altera, *quod potentius non potest esse causatum, quam causa*, cum aliis, de quibus ibi; Quare insistebam in dicta diversitate, ob quam evitari possent dictæ decisiones; Diversitatem autem ex pluribus deducebam.

Primò nempe, quod in eo casu agebatur de exclusione Matris à luctuosa filij hæreditate, quod habet quamdam majorem legis, & æquitatis repugnantiam,
quàm sit exclusio Materterarum; Secundò, quia con- 4
cursus erat Matris, cum avo remotiore, quem attenta dispositione juris communis, illa in totum excluderet, ac propterea Statutum quod conversam faciat operationem, continere dicitur majorem exorbitantiam, quam in præsenti ob æqualitatem gradus, Tertiò quoniam ita facilius fit reversio ad jus antiquum, & medium *Digestorum*, *&* *Codicis*, juxta ponderationes, de quibus supra *disc.* 1. *& in plerisque aliis.*

Et quartò, omnium fortius, & clarius, quod in eo casu non intrabat ratio, quæ cadebat in præsenti, quod scilicet illud medium, per quod defuncto conjungatur illud, qui vult succedere, sit expressè exclusum, & effectum extraneum; Ob istam etenim rationem præserom dicebam clarum videri bonum jus patruorum contra materteras, ex certo principio, non solum legali, sed etiam naturali, cuique ad sensum probato, quod impossibile est dare medium validum, & operativum, quod pendeat à principio infecto, quod habendum est pro non extante, ac propterea ha-
bemus vulgarem regulam, quod primitiva infecta, di- 5
citur infecta quæcumque derivativa, siquidem Materteræ eatenus conjunctæ sunt defuncto, quatenus sint sorores Matris, quæ dicitur principium earum conjunctionis, ideoque cum ipsa Mater habeatur pro extranea in concursu agnatorum, impossibile est ut magis privilegiatus sit effectus, quàm causa, sive magis principiatum, quam principium, cum ita ipsum latus maternum effectum sit impertinens, ac extraneum, juxta ea, quæ recepta habemus in successionibus fideicommissariis, ut non attendatur conjunctio utriusque lateris, quæ vincat alteram ex uno tantum latere paterno, ex ea ratione, quod latus maternum est impertinens, atque effectum extraneum; Ac etiam in materia feudali, quod cognatorum nulla ratio habetur, ex eadem ratione, quod ipsum initium Matris est impertinens, & extraneum cum similibus; Atque in his terminis bene firmant post antiquiores ab eis relatos *Cephal. cons.* 470. *num.* 24. *&* 25. *& cons.* 616. *num* 64. *Gabr. cons.* 15. *num.* 2. *lib.* 1 *cum aliis supra disc.* 14. *num.* 7. *& seqq.*

Nimium quoque conferre observabam auctoritatem Rotæ antiquæ apud *Puteum decis.* 127. *lib.* 3. ubi
firmata fuit exclusio fœminæ, quamvis germanæ soro- 6
ris, per remotiorem agnatum in septimo gradu distantem, cujus statuti mentio habetur pluries præsertim *disc.* 19. *de Legit. num.* 4. cum tamen casus sit longè fortior, cum germana soror quamvis in sexu differat à masculo in eo quod agnationem propagare non potest, sed in ipsa finem recipit, attamen ipsa est agnata, adeout ad fideicommissa agnatitia saltem in defectum masculorum veniat, ex relatis *decis.* 133. *num.* 6. *par.* 9. *recent.* & apud *Dunozett. decis.* 857. *&* 853. & pluries advertitur *sub tit. de fideic.* & alibi; Et sic duplex tali casu adesse dicitur exorbitantia; Una scilicet, quod soror esset etiam agnata, & altera, quod adesset nimia diversitas gradus, cum soror esset in secundo, agnatus autem in septimo, quorum

rum utrumque in præsenti cessabat, dum materteræ non erant agnatæ, sed omnino extraneæ ab agnatione, atque non adesset diversitas, sed potius æqualis gradus, ideoque magis intraret dicta ratio favorabilis reversionis, ad jus antiquum & novum.

Neque obstare dicebam auctoritatem utriusque *Cirochi senioris, & junioris discep. 38. & 39.* quoniam quatenus pertinet ad posteriorem, incidenter de hoc
7 agitur, cum potius quæstio percutiat concursum Matris cum patruo, atque agatur de successione intestabilis; In priori autem, quamvis senior elaborate & commendabiliter loquatur, attamen de eo dici potest id, quod habetur apud *Franch. decis. 260. n. 5. & 6. cum aliis disc 35. de Judic. & alibi sæpius*, super doctrinis suspectis Consulentium, cum sit informatio Advocati ad causæ oportunitatem, ideoque nullatenus in judicando attendenda; Addita etiam circumstantia particulari, quod ille patruus erat Monachus professus statuto non subjectus, ideoque intraret per ipsum ponderata ratio claudicationis, de cujus subsistentia opus non erat quærere, cum solum id insinuaretur ad ostendendam diversitatem casus.

Clarius autem hæc procedunt hodie, quod dicta-
8 rum decisionum sublatum est obstaculum ob recessum ab eis, juxta ea, quæ insinuantur *in annotat. ad d. disc. 15.* Atque ex hoc edocemur id, quod inculcatur *disc. 32. in Rel. a. Cur.* & alibi, quam scilicet caute, & mature procedi debeat in resolutionibus istius Tribunalis, & in extensione decisionum, ob magna præjudicia, quæ exinde resultant in aliis causis, quæ agantur in aliis Tribunalibus, vel coram aliis Judicibus, ac etiam in ipsamet Rota, ut ibi latius &c.

CALLIEN. SUCCESSIONIS

Pro BIZARRIS.

Responsum pro veritate.

An nepotes ex sorore prædefuncta, qui ex persona propria sunt exempti à Statuto exclusivo, prætendere valeant successionem cum fratre defuncti, si eorum Mater sit exclusa, & subjecta Statuto; Et incidenter de aliis ad materiam successionis statutariæ, & præsertim circa exemptionem Ecclesiasticorum ab hujusmodi Statutis.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De reintegratione fœminarum exclusarum.*
3 *Quod quandoque respondeatur etiam pro veritate contra proprium sensum & de ratione.*
4 *Qualis sit punctus præcisus controversia, & an remotior repræsentando personam exclusam fiat æqualis.*
5 *Quod cum auctoritatibus neglectis rationibus, quandoque procedatur, sed male.*
6 *Nepotes ex fratre prædefuncto succedunt ex persona, & jure proprio, non autem ex jure eorum parentis.*
7 *De ratione ob quam nepotes exempti occupant locum extraneum.*
8 *De differentia inter leges locales habendas pro jure communi ad differentiam Statutorum localium.*

DISCURSUS LII.

1 DEfuncto ab intestato Paulo Noca sine prole superstitibus Fabritio germano fratre, ac Petro, & Bernardo de Bizarris nepotibus ex Isabella sorore prædefuncta, Fabritius de facto hæreditatem obtinuit; eo autem post modum defuncto superstitibus aliquibus filiabus contra illas præfati nepotes ex sorore judicium instituerunt pro eorum portione intestatæ successionis dicti Pauli; Cumque desuper ex parte Actorum consultus essem, communicatis aliquibus responsis hinc inde, & præsertim ad eorum favorem per elaboratum amicum meum *Conciolum* auctorem allegationum, aliorumque operum, in quibus principaliter insistebatur in puncto, an decretum Ducale exclusivum sororum, earumque filiorum propter fratres excluderet simpliciter, vel potius ad tempus extantibus agnatis, quibus defectis locus fiat reintegrationi etiam ad favorem filiorum, & descendentium fœminarum, in quo hoc jus reintegrationis transmissum esset, juxta quæstionem adeo actam *in Perusina Reintegrationis*, in qua plures habentur decisiones *apud Royas, & apud Peutinger. inter eorum impressas*, quod supponebatur pendere à puncto, an 2
secundum decretum Ducis Guidobaldi Secundi, quod continet verba redolentia temporalitatem, quæ locum aperit reintegrationi, esset correctivum antiquioris decreti Ducis Federici, quod excludit simpliciter.

Respondi, quod ista quæstio extranea videretur à casu controversiæ, quodque propterea supervacaneus labor esset in ea immorari, quoniam illa caderet, quando de tempore apertæ successionis viveret dicta Isabella soror statuto subjecta, & per fratrem exclusa, sed cum ipsa esset præmortua, ejusque filii ex motivo exemptionis à Statuto haberent jus successionis ex persona propria, juxta ordinem juris communis, ut infra, hinc sequebatur, quod inutile opus esset.

Cumque versaremur in statu Ecclesiastico, cujus Judices, & Tribunalia sequuntur in judicando opiniones, quas tenet, & servat Rota, & Curia Romana, idcirco licet mihi non placeret opinio, quod Statutum 3
operetur, ut nunc de tempore apertæ successionis, non autem in instanti nativitatis, ex iis, quæ habentur supra *disc. 5.* & in aliis pluries; Adhuc tamen juxta eam consului, ideoque expertus sum in isto casu id quod moralibus videtur exorbitans consulendi scilicet pro veritate id, quod mihi non videretur verum; Siquidem in consulendo pro veritate insinuandum est illis, qui petunt consilium, an eorum prætensio sit probabilis, & an sperare possint victoriam ratione boni juris, quod foveant, vel è converso timere potius debeant succumbentiam ratione mali juris, atque in hoc Consulens non debet sequi opinionem suam, quam sciat in ea Regione, atque in Tribunalibus, in quibus causa est agitanda non esse receptam, quamvis bene faciat eam judicare ne requirentem decipiat, sed debet consulere juxta illam opinionem, quam in loco sequantur Tribunalia, à quibus controversia decidenda est, quoniam Advocati, & Consulentes non judicant, neque ab eorum sensu pendent causarum decisiones, sed solum indicant Judicibus motiva, & partibus prædicunt id, quod juxta regulas facilitatis probabiliter futurum esse credant, ut etiam advertitur *disc 46. in Relat. Cur.* occasione agendi de Advocatis, & Causidicis, & alibi.

Idque frequenter in plurisque aliis casibus contigit, & præsertim in una *Vaden. sive S. Angeli Successionis*, ubi viget idem decretum Ducale, quoniam defuncto ab intestato Bartholomæo de Duccis Clerico, & orta quæstione inter Michaelem Angelum fratrem, & Camillam neptem ex Hieronyma sorore super plerisque punctis pro veritate consultus fui, & præsertim super isto successionis, & quamvis ego firmiter crederem; quod ad formam decreti Ducalis successio debita esset solo Michael Angelo, dum ambo contendentes erant laici, ideoque Statuto subjecti; non obstante quod defunctus esset Clericus, attamen quia

qitia Rota, & Cutia nunc lequitur diversam upinionem *hoc eod. tit.* pluries insinuatam, dixi, quod successio utrique, juxta dispositionem juris communis debita esset; Et ita in plerisque aliis.

Præsupposito itaque in hac facti specie, quod ob mixturam Clericat non intraret Statutum quoad ipsos nepotes ex persona propria, eidem tamen Statuto sub-
4 jecta esset eorum Mater, adeout si illa viveret exclusa sine dubio per fratrem remaneret, Hinc stante quod dicti nepotes erant inæquales gradu, cum eorum avunculo defuncti fratre, atque eatenus fierent æquales quatenus repreſentarent personam eorum Matris, atque in ejus locum succederent, ipsa verò esset extranea, & exclusa, oriebatur dubium, an attentis etiam terminis juris communis inde successioni locus esset; Atque adhibitis aliquibus diligentiis tunc concessum non est invenire speciales decisiones, vel auctoritates ad hunc punctum descendentes, quoniam licet *in decis 256. par. 51. recent. & decis. 404. par. 13.* edita in casu de quo supra *disc. 6.* nepotes ex una sorore prædefuncta quamvis cognati admissi fuerunt ad æqualem successionem cum sororibus agnatis non obstante Statuto ex eadem, ratione Clericatus; Attamen non erat casus præcisus, cum Mater, quam nepotes repreſentabant non esset exclusa, adeout si viveret ex eodem Statuto æqualiter cum aliis sororibus succederet, & sic medium non erat extraneum, ut in præsenti.

In hoc autem puncto, quando ille discurrendus esset per rationes, ut deceret, cum ratio dicatur anima legis, adeout sub quæstione sit, an lex, quæ sit instituta extra rationem, habeat vim legis, necne, contra nepotes responderi deberet, ea pluries insinuata ratione, quod non potest, nec debet dari potentius jus in causato, quàm in causa, neque majoris operationis, vel privilegii esse potest fictio, quàm veritas, vel exemplum quam exemplar, ac etiam ob aliam
5 regulam desumptam, ex *Tex. l. si quando à Matre*, de qua late *decis. 405. par. 5. recent. & pluries hoc eodem tit.* quod infecta primitiva, infecta censetur omnis derivativa.

His tamen non obstantibus, cum ex hujus facultatis deplorabili miseria oporteat ambulare cum illis traditionibus, quas nostri majores extra omnem rationem cum consuetis ineptiis tradiderunt, contrarium respondi. Idque ex duplici fundamento, primò nempe, quia juxta opinionem, quæ videtur magis communis plene reassumptam per *Bottiglier. de success. theorem. 2. num. 35 & Robles de represent. lib. 1. cap. 6. num. 8. & seqq. & lib. 2. cap. 26. num. 51. & seq.* quod scilicet nepotes ex fratre, vel sorore prædefuncta, sub-
6 ingrediuntur quidem in locum eorum parentis, ut ita fiant patruo, vel avunculo æquales, sed ex privilegio legis, non autem ex jure parentis, dum ejus hæredes esse non tenentur; Ac propterea recepta est etiam isto casu altera pariformiter irrationabilis conclusio, quod nepotes ex sorore, quæ renunciavit, atque se extraneam effecit, si illa prædecessit, non prohibentur succedere ex persona propria, etiamsi sint hæredes Matris renunciantis, & possideant dotem, cujus intuitu, & ratione facta est renunciatio, quod nil irrationabilius, ut ita nepotes ex sorore plus obtineant, quàm fratres, vel fratrum filii; Admisso etenim, quod istud jus nepotum non sit ratione transmissionis, adeout qualitatem hæreditariam habere teneantur, minusque ratione illius veræ repreſentationis, quæ obliget ad eandem qualitatem hæreditariam personæ repreſentatæ, sed quod sit jure successionis in ejus locum semper firmum remanet, quod ipse locus est infectus, & extraneus, ipseque naturalis discursus repugnat, ut existente persona proximiori, ista habenda sit pro extranea, & quod altera remotior, quæ per ejus medium conjungitur, atque ex quadam legis fictione in ejus locum subingreditur, non debeat esse extranea, sed proxima, & habilis; Sed quoniam prò insinuata miseria ubi urgeant auctoritates, ista reputantur ratiocinia, & subtilitates, adeout Judices (ut *Quintilianus* dicit) plerumque indocti, ea non attendant, opinando, quod Advocati eum acumine ingenii, & cum fallacibus argumentis eos decipere velint, idcirco sæpius hujusmodi ineptiis cedere, & acquiescere oportet, non deficientibus plerisque ineptissimis pragmaticis Scriptoribus tradentibus, illam propositionem, quæ apud Judices levis armaturæ, magni fieri solet, quod plus valeat una doctrina punctualis, quam centum ratiocinia.

Secundò magis stringenter, non quidem in judicio, & sensu meo, seu in illo, cùm quo ut præmissum est, procedit hodie Rota, & Curia, ut scilicet Statutum operetur, ut nunc, attento tempore successionis, 7
dicebant, quod si isto tempore attento præfata Isabella soror viveret, sed reperiretur Monialis, adeo ut à Statuto exempta esset, tunc succedere deberet, juxta firmata apud *Bich. dec. 625. in casu, de quo supra disc. 5.* idcirco idem in ejus filiis, qui reperiantur de tempore successionis pariter à Statuto exempti, ut fingantur repreſentare Matrem tanquam exemptam, perinde ac si ista mutasset statum, dum ita alias Statutum suam faceret operationem cum personis Ecclesiasticis, eis tollendo illud jus, quod alias in successione competeret; Siquidem retento dicto præsupposito, quod Statutum operetur ut nunc, & de tempore apertæ successionis, exinde sequitur quod nullam fecerit operationem cum dicta sorore quamvis subtiles, utpote jam defuncta, & annihilata, sed illam faciat nunc cum ejus filiis, cum quibus suam jurisdictionem, & potestatem ita directè exerceret, quod est prohibitum, atque ex hoc præsertim ratiocinio resultante ex præfato assumpto, vel præsupposito, pro meo tamen judicio fallaci, concludebam, quod bonum jus nepotibus assisteret.

In isto autem casu, & in altero, de quo in dicta 8
Vaden. & in plerisque aliis, in quibus actum fuit de hujusmodi decretis Ducalibus Status Urbini & super quibus moderni Consulentes adeò se involvunt, ut præsertim in casu, de quo pro una opinione *Gabr. cons. 18. lib. 2.* & pro altera *Cephal cons. 616. & Eugen. cons. 85. lib. 1.* pro quibus decisum fuisse testatur *Andreol. contr. 138. num. 9.* cum plerisque aliis similibus quæstionibus, ex quibus apud *Felic. alleg. 25. & Andreol. controv. 60. & 306. & in aliis*, dum isti sunt Doctores Regionis, advertebam ad æquivocum eedolens unam ex consuetis simplicitatibus, vel ineptiis Nostrorum, regulandi hujusmodi decreta Ducalia, tanquam leges municipales, & Statuta localia subditarum Civitatum non reflectendo ad differentiam ponderatam *disc. 35. de Judic. numer. 22. & 23. & disc. 10. de Legit. num. 24.* & in plerisque aliis frequenter, quod scilicet cum Dux Urbini tanquam feudatarius vera dignitatis cum omnibus regalibus majoribus, & præsertim illo condendi leges, eisque derogandi, habet jura supremi Principatus, hinc sequitur, ut hæc Decreta dici debeant in eo Principatu, potius jus commune, quàm statutarium, & quod Juri Civili Romanorum prævalere debet, utpote magis favorabile, magisque privilegiatum, non quidem cum personis Ecclesiasticis, cum pariformiter urgeat defectus potestatis, qui adesset quoque in dictis legibus civilibus, nisi canones mandarent, quod in eorum defectum illæ attendi debeant, ut advertitur *eodem disc. 35. de Judic. & disc. 1. de Servit. & alibi*; Sed bene id considerabile est ad alios effectus inter subditos, cum non obstante, devolutione Sedes Apostolica decreverit, ut in eo statu cum eisdem legibus continuaretur, ut advertitur *disc. 2. de Donat. & alibi.*

ROMANA

HÆREDITATIS INTER PARTES,

ut infrà.

Veturin casu disputate in Signatura Gratiæ.

An adoptatus, vel arrogatus habeat jus intestatæ successionis conjunctorum arrogatoris, in exclusionem conjunctorum per sanguinem, & naturam.

SVMMARIVM.

1 *Facti series cum resolutionibus.*
2 *Votum Fabricæ editum in causa.*
3 *De punctis, vel inspectionibus causæ.*
4 *An jus antiquum Digestorum circa successionem arrogatorum sit correctum, vel ne.*
5 *De observantia in hac materia.*
6 *Quomodo Doctores agant de materia.*
7 *De Historia legali, & quomodo habeatur usus legum civilium.*
8 *De origine, & introductione adoptionum.*
9 *De differentia inter adoptionem, & arrogationem, & quo modo fiebant.*
10 *Quod omnium agnatorum interesset arrogationes fieri, & quare.*
11 *De ratione, ob quam introductus fuit usus adoptionum.*
12 *De alia ratione, cui innixa est hæc introductio.*
13 *De prohibitione adoptionum, earumque restitutione.*
14 *De mutatione morum circa successiones sublata differentia agnationis.*
15 *De alia mutatione rerum circà patriam potestatem.*
16 *Quare procedendum non sit cum legibus antiquis.*
17 *Adoptati non succedunt in feudis, & fideicommissis aliisque juribus.*
18 *Quod eis non suffragantur statuta excludentia fœminas, & cognatos propter agnatos.*
19 *De differentia inter successionem ipsius arrogatoris, & ejus conjunctorum.*
20 *De ratione, ob quam non debeant adoptati succedere.*
21 *Intestata successio regulanda est à præsumpta mente decedentis.*
22 *Quare hodie non debeant habere locum antiquæ leges* Digestorum.
23 *Quod circumstantiæ particulares non debeant attendi singulariter, sed unitim.*
24 *Gratia Principis intelligitur sine tertii præjudicio.*
25 *Stylus Papæ, vel Datariæ debet attendi pro interpretatione gratiæ.*
26 *Attendi debet item modus concessionis gratiæ.*
27 *De operatione clausulæ* servatis servandis.
28 *An habitatio arrogati succedendi in bonis arrogatoris stet demonstrativè, vel taxativè.*
29 *De operatione Clausulæ* sine præjudicio.
30 *An ista clausula patiatur restrictionem ad solum quartum gradum.*
31 *De requisitis validæ arrogationis.*
32 *Quare istud votum editum sit.*

DISCURSUS LIII.

1 CUpiens Christophorus de Pomis, liberis destitutus, atque senio confectus arrogare in filium Joannem Baptistam Pierettum domi suæ à teneris annis educatum, preces desuper porrexit Innocentio X, qui Senatori Urbis commisit, ut comperto, quod narrata veritati nitantur, dictam arrogationem, sine tamen alicujus præjudicio, atque servatis aliàs de jure servandis, approbaret, ita quod dictus Joannes Baptista in omnibus bonis paternis, & maternis ipsius Christophori etiam ab intestato succedere posset, ac deberet, perinde ac si esset ejus filius legitimus, & naturalis de legitimo matrimonio procreatus, atque ad formam Apostolici Rescripti Senator arrogationem concessit, seu auctorizavit.

Prædefuncto autem Christophoro condito testamento, in quo ejusdem Joannis Baptistæ filios instituit hæredes, legitima ei relicta, obiit postmodum ab intestato Gabriel ejus germanus frater, cujus intestatam successionem agnoverunt Joannes Angelus ejusque sorores de Pomis agnati transversales ultra quartum gradum civilem, sed ratione sanguinis proximiores, contra quos dictus Joannes Baptista, utpote gradu proximior judicium instituit immissionis ex interdicto quorum bonorum in Tribunali Fabricæ S. Petri, ex eo quod præfatus Joannes Angelus esset ejusdem Fabricæ Procurator, ideoque illi privativè subjectus, superventaque commissione Papæ, quod ejusdem Tribunalis Judex procedere deberet cum voto Congregationis generalis, ab ista *sub diebus* 21. *Martii*, & 25. *Decembr.* 1675. prodierunt resolutiones Joanni Baptistæ arrogato favorabiles super ejus immissione, ad quarum resolutionum normam lata fuit per Judicem primæ instantiæ sententia, confirmata in gradu appellationis per Prælatum ejusdem Congregationis; Habentibus autem agnatis Reis conventis recursum ad Signaturam Gratiæ, *sub die* 30. *Maij.* 1677. rescriptum fuit de commissione alteri Prælato, vel Cardinali ejusdem Congregationis cum voto Rotæ sine præjudicio exequutionis duarum conformium, sed adversus hanc resolutionem concessa nova audientia, sub die prima Junii sequentis reproposita causa, recessum fuit à decisis circa clausulam *sine præjuditio*, rescribendo cum clausula *consito*, atque in hoc statu causa reperitur disputanda in Rota; Pro justificatione autem prædictarum resolutionum Congregationis Fabricæ, Judex primæ instantiæ, reassumendo breviter, ac judiciose omnia, quæ late per Scribentes hinc inde, atque per judices in eorum votis deducta fuerunt, edidit Votum, quod habetur impressum inter 2
decisiones Remboldi voto 1.2. Occasione verò dictarum disputationum habitarum in Signatura Gratiæ desuper Ego tanquam Auditor Papæ efformavi de more Votum.

Plures itaque fuerunt puncti sub disputationis trutina positi, primò nempe; An hodie locum habeat dispositio juris antiqui *in l.2. §. hereditas ff. de suis, & legit.* ubi ad literam disponitur, ut idem sit ordo successionis per nativitatem, se per adoptionem; Vel 3
potius id correctum sit per jus magis novum *in l. penultima §. sed ne articulum C. de adoption.* ubi statuitur, ut adoptatus habeat jus successionis adoptantis tantum, dum *Textus* utitur illo verbo taxativo *tantummodo*, sive per jus novissimum *Authenticorum* super ordine intestatæ successionis, dum sublata antiqua differentia agnationis, & cognationis, habetur solum ratio sanguinis, ac proximitatis naturalis.

Secundò posito, quod adhuc vigeret præfata dispositio juris antiqui *Digestorum*, An illa cesset ob clausulam *sine alicujus præjudicio*, positam in literis Apostolicis. Tertiò, An, & quid operaretur restrictio in eisdem literis contenta, quod arrogatus succedere deberet in bonis arrogantis, An scilicet id operaretur restrictionem, sive taxativam ad præfata bona, & non ad alia. Quartò quid operaretur clausula *servatis servandis*, in eisdem literis contenta. Et quintò, An arrogatio esset invalida, ex eo quod arrogatus præsupponeretur filius illegitimus arrogatoris, sive quod non haberet patrem certum, unde spurius censendus esset, & an in hoc locum haberet Bulla Pii V. contra illegitimos, ex eo quod defunctus esset Clericus.

Quatenus

Quatenus itaque pertinet ad primum punctum, sive articulum principalem, in quo pro meo sensu residebat causa, dum posita correctione dicti juris antiqui, omnes aliæ inspectiones, de quibus in aliis quatuor punctis remanebant inanes. Quamvis tam Scribentes, quàm Votantes crederent, quod dispositio
4 dicti juris adhuc vigeat, ex eo quod multi Doctores in supra enunciato Voto cumulati, ideoque frustra transcribendi, cum hoc præsupposito procedant, quodque *textus in d. l. penult. C. de adoption.* procedat in adoptatis non autem in arrogatis ob notabiles differentias in eodem Voto recensitas inter adoptionem, & arrogationem, quodque jus novissimum *Authenticorum*, mandet quidem, ut sola ratio proximitatis gradus haberi debeat, non curata differentia agnationis & cognationis, sed non descendit ad hanc speciem, an proximitas debeat esse præcise naturalis, quodque non sufficiat civilis, ut in eodem Voto etiam advertitur. Nihilominus præscindendo etiam à clausulis, de quibus supra, & ab aliis circumstantiis, & considerationibus istius casus particularis, de quibus infra, adhuc pro dicti juris antiqui correctione, vel non receptione, & usu, verius credebam omnino respondendum fore.

Ad ita sentiendum movebar non quidem ex sola superius recensitorum jurium, recentioris, ac recentissimi litera, qua etiam attenta, probabilius pro correctione respondendum videtur, sed ex duplicibus fundamentis, quorum unum sufficit, multo magis utroque simul junctis.

Primò nempe, quoniam negari non potest, quin attenta dictorum jurium recentiorum litera, fortius verò ob argumentum cessationis rationis agnationis, cui antiquius jus *Digestorum* innixum est, ut infra, sit probabiliter dubium, an ista correctio adsit, necne;
5 Et per consequens posita dubietate, deferendum venit observantiæ tanquam optimæ interpreti, omniumque interpretationum Reginæ, adeout verborum proprietati prævaleat, ex deductis *disc. 21. de judic.* & alibi nimium frequenter, dum istius causæ occasione revolutis pene omnibus legalis facultatis libris compertum est, quod plerique Doctores in eodem voto cumulati, forteque alii loquuntur mere leguleico stylo,
6 vel in sola legum litera more Scholasticorum ad erudiendos tyrones in Scholis, vel more collectorum, sive transcriptorum incidenter, articulo in praxi formiter non examinato, in tot verò consiliis, ac responsis, vel Tribunalium decisionibus in spatio quatuor circiter sæculorum proditis, non reperitur, quod arrogati ad intestatam successionem alterius, quàm arrogatoris in exclusionem illorum de sanguine admissi fuerint.

Et secundò altius in discursiva, seu ratiocinativa ratione materiam reassumendo à priori, juxta ratiocinium frequenter insinuatum sub diversis materiis præsertim verò *disc. 1. de Servit. & in ejus annot. disc. 161. de Regal. & disc. 1. hoc eod. tit.* & alibi sæpius (quo-
7 niam si millies repeteretur, semper esset opportunum, ac proficuum) quod scilicet juxta legalem historiam locis citatis, & in aliis pluribus insinuatam; Nos non habemus usum legum civilium *Digestorum*, *Codicis*, & *Authenticorum* juxta compilationem Justiniani ex necessaria auctoritate legislatoris, sed ex voluntaria receptione ac usu populorum, sive ex permissione Principum post recentem casualem earumdem legum inventionem, postquam per septem circiter sæcula in omnimodæ ignorantiæ, ac oblivionis sepulchro steterant, & postquam ob omnimodum rerum, ac morum immutationem, atque antiqui Romani Imperii destructionem longe diversimode vivebatur, ideoque cum eorum usu, ac praxi potius, quàm cum litera procedi debet, ut latius locis citatis, & per consequens non usus attendi, vel capi non debet tanquam destructivus legis aliàs perfectæ, & obligatoriæ, sed tanquam se opponens initio acceptationis, ac perfectionis legis, ac si illa non emanasset.

Clarius verò peneque ad evidentiam convinci observabam præfatum non usum initiativum, sive non receptionem præfati antiqui juris disponentis de arrogatis, & de adoptatis, ob omnino cessatam multipliciter rationem, cui præfatum jus innitebatur. Ne- 8
gligendo siquidem examinare quæstionem academicis, ac inutilium idealium eruditionum professoribus reservandam, super origine, vel introductione hujusmodi adoptionum, & arrogationum usus, & an Romanis tribuendus veniat, ut non credit opinio, vel potius Græcis, à quibus pene omnem vitam civilem, omnemque rem literariam Romani mutuasse videntur, ut altera opinio sentit, quarum neutra mihi arridet, cum probabilius videatur, quod semper mondus post ejus creationem fuerit uniformis, ut propterea ea, quæ apud Græcos, & Latinos reputantur ex eorum inventione, ac introductione prodita, apud antiquiores populos, & nationes quoque fuerint, quamvis eorum memorias, & scripturas non habeamus; ut in plerisque locis a me advertitur, præsertim verò latius, magisque ex professo in opusculo Italici idiomatis, cui titulus est, *Il Cavaliere, e la Dama*, *cap. 4*

Illa distinctio, quæ in legibus Romanorum habetur, præsertim *in l. 1. ff. de adoption.* inter ampliorem speciem adoptionis, cui arrogationis nomen, seu vo- 9
cabulum tribuitur; Et minorem, quæ in stricta significatione adoptio dicitur, & super qua cum consueta omnium quidem elaborata, & commendabili eruditione multum se diffundit noster *Borellus in ejus opera de præstantia Regis Catholici cap. 16. ex numer. 8.* quod ex eo provenit, quod adoptio cum minori solemnitate, ac publicitate fiebat coram Prætore, vel Præside; Arrogatio autem cum longe majori solemnitate, ac publicitate, & cum causæ cognitione antiquitus de tempore Reipublicæ rogando populum, congregatum, post libertatem verò amissam, rogando Imperatorem in Senatu, ac propterea ab ista rogatione derivavit vocabulum Arrogationis, ex deductis per *Aulum Gellium*, qui formam, hujusmodi rogationum ponit *lib. 5. Noctium Atticarum cap. 19.* cum quo non solum Juristæ, sed etiam alii humanarum literarum, seu politioris literaturæ, ac eruditionis professores pertranseunt, ex relatis per *Borell. d. cap. 16.* inter quos *Barnabas Brisson, lib. 8. formul. pag. 723. & seqq.* & sic erat actus in Urbe notorius apud populum præsertim verò, ac magis apud universam familiam, seu agnationem, cui ille arrogatus adscribebatur, propriam familiam, & agnationem omnino deserendo, illamque arrogatoris assumendo, ita per non contradictionem implicitè actum approbando, eique consensum saltem implicitè accommodando; Potissimè 10
verò, & clarius ob hujusmodi consensus nimiam probabilitatem, quoniam omnium agnatorum intererat hujusmodi arrogationes fieri, ut ita in Comitiis majores essent partes, majorque potentia in Republica, eo modo, quo cum sua proportione in recentioribus historiis legitur de illis familiis, quæ aliis potentioribus aggregabantur in Republica Januensi, ac etiam in Florentina, forteque in aliis, & sic usus hujusmodi arrogationum, vel simplicium adoptionum erat frequens, ac notorius, non solum ob dictam rationem majoris potentiæ, majorisque adhærentiæ, ac numeri votorum in Comitiis, sed etiam ob alteram, quæ verè, & propriè huic introductioni causam, vel originem dedit, quod scilicet juxta antiquæ Romanæ Reipublicæ leges ac mores Cælibatus adeò exosus, ac odibilis erat, quod non solum illi, qui ab uxore ducenda abstinebant, incapaces erant honorum, ac munerum Reipublicæ, sed etiam illi, qui 11
habentes uxorem ex istius, vel propria sterilitate, aliove infortunio liberis carebant, cuinque durum id

id videretur, patiendo hanc pœnam absque delicto, idcirco inolevit hæc fictio, quæ naturæ defectum suppleret, idque non solùm ipsius arrogatoris, sed universæ agnationis prærogativam, ac utilitatem concernebat, ut ita in aliquo digno, & qualificato agnationis viro Consulari, vel alia dignitate cadente, omnes alii agnati de honoribus, ac inferioribus muneribus, & Magistratibus, ac utilitatibus participarent, ut in Civitatibus Veneta, & Januensi, ac aliis pro Republica se gerentibus, notoria praxis docet, & per consequens idem supra enunciatus omnium consensus concurrebat saltim implicitus.

Quia verò tractu temporis frandes desuper sæpè committebantur, unde ista laudabilis introductio, quæ
12 alium quoque bonum finem polyticum habebat, ut illi cives, qui sanguinis copiam habentes, fortunæ bonorum inopiam patientes, ita sublevarentur ab illis, qui è converso bonorum fortunæ copiam sanguinis verò inopiam habebant, in abusum transeant, quia nempe illi, qui Præsidatus, & Præfecturas, aliaque munera ambiebant, ad illa verò ob defectum liberorum aspirare non poterant, ideoque prope Comitia adoptiones faciebant, adepto verò fine, adoptatos emancipabant, hinc per Rempublicam, vel Senatum iste adoptionum usus prohibitus, ac abolitus fuit postmo-
13 dum tractu temporis restitutus sub Imperatoribus Diocletiano, & Maximiliano sub diversis legibus, & provisionibus, quæ habentur *in l. 2. cum plur. seqq. C. de adoption.* & sic actus habebat plures rationes, quarum nulla hodiè viget, nostrisque moribus adaptatur.

Quinimo ista morum immutatio sequuta etiam fuit in ipsismet antiquis temporibus, postquam nempe Sedes Imperialis per Constantinum primum translata fuit in Græciam, quoniam sub successoribus Imperatoribus in Oriente residentiam habentibus, & præsertim sub Justiniano juris Civilis compilatore ac reformatore, quando Europa Occidentalis, præsertim verò Italia passa fuerat incursiones Gothorum, Huuno-
14 rum, & Vandalorum, aliarumque exterarum nationum, sub quarum dominatione in magna parte sub longè diversis legibus, ac moribus vivebat, sublata fuit agnationis prærogativa, quæ prius apud Romanos fulgebat in successionibus, & aliis, pro cujus conservatione, ac ampliatione iste adoptionum, & arrogationum usus inolevit, ac etiam sublata fuerunt in magna parte, penequè in totum antiquæ prærogativæ
15 patriæ potestatis, cujùs ratione principaliter constituebatur differentia inter arrogationem, & adoptionem, quoniam juxta antiquas leges, ac mores Romanorum illi, qui erant sub parentum potestate, incapaces erant cujuscumque dominii, vel possessionis bonorum, vel jurium, neque habebant hæredem, quoniam totum acquirebatur patri cum sola limitatione peculii Castrensis, ad cujus instar recentius introductum fuit aliud quasi Castrense literarium; Per jus verò novissimum conditum in Græcia introductum fuit peculium adventitium; Ac propterea excepto usufructu, qui patri remanet (sub multis tamen limitationibus) nulla pene differentia dignosci videtur inter filios familias, & illos, qui sunt sui juris, prout attentis antiquis legibus Romanorum pater nullam habebat obligationem ergo filios emancipatos, quibus jus contrabulandi paternum testamentum negabatur, cum esset sola prærogativa filiorum in potestate, qui solum sui, & legitimi dicebantur, emancipati verò, vel aliàs sui juris habebantur pro extraneis, ut pariter per jus novissimum juxta mores Græcorum notabiliter immutatum est, dum parentum obligatio relinquendi legitimum, ita est erga liberos in potestate, ac illos sui juris, quibus pariformiter jus contrabulandi conceditur; Igitur magna dignoscitur immutatio legum, ac morum, quæ magis ad rem dignoscitur circa antiquam odibilitatem Cælibatus, ejusque supra recensitam pœnam inhabilitatis ad publica munera, ac honores, vel dignitates, dum in jure novissimo non legitur, & merito ob supervenientem Christianam Religionem, ob quam plures quæ immutationes, 16
ac diversitates sequutæ fuerunt; Igitur prorsùs erroneum ac fabulosum videtur hodie procedere cum litera antiquarum legum *Digestorum*, quæ per Ethnicos Romanos sub diversa Religione longeque diversos mores viventes, conditæ fuerunt, & postquam ut præmissum est, abolita fuit antiqua prærogativa agnationis, quæ erat unica, & potissima causa, ut agnati per fictionem mediante hoc arrogationis remedio jura sanguinis assequerentur.

Fortius magisque convincenter, quoniam in Italia, aliisque Provinciis Europæ Occidentalis viventis cum usu legum civilium, post dissolutum Imperium Romanorum, juxta varios mores nationum dominantium, multa fuerunt introducta favore familiarum, & agna-
tionum, quæ prius ignota erant, vel ex. gr. sunt feuda 17
recta, & propria, ac etiam majoratus, & primogenia seu fideicommissa agnativa, necnon jus patronatus gentilitium, seu familiare, ac usus restrictionis nobilitatis ad aliquas familias, cum similibus; Et tamen certum est, quod nullum jus in feudis, vel majoratibus, & primogeniis, sive in jure patronatus, aut nobilitate, aliisque præeminentiis habent adoptati, & arrogati in præjudicium illorum, qui sunt de vera agnatione, & familia per naturam ex deductis *disc. 15. de Præeminen. & disc. 50. de Fideicomm.* & alibi, & sic in hujusmodi juribus adhuc viget antiquus usus Romanorum super favore agnitorum cum exclusione, & inhabilitatione cognatorum, & tamen arrogati jus non habent; multo igitur minus in intestata successione bonorum indifferentium, in qua nullus hodie dignoscitur, ut viget agnatorum favor.

Idem quoque docent in hac intestata successione
praxis statutorum, quæ frequenter in Italia, aliisque 18
Regionibus habentur super exclusione fœminarum, & cognatorum, ex pluries relatis *hoc eod. tit.* dum pleraque habentur statuta restituentia antiquorum Romanorum mores, ut agnati transversales excludant etiam filias & matres quod utique maximum, ac penitus irrationabile absurdum produceret, si hujusmodi arrogati ad hunc effectum jure agnatorum habendi essent, præsertim in successionibus aliorum, non autem ipsius arrogatoriis.

Magna siquidem dignoscitur differentia inter successionem ipsius arrogatoris, & illum aliorum ejus conjunctorum, quoniam ipse sibi arrogando extra-
neum in filium, ita jure cujusdam impliciti testamenti, 19
quatenus in ea voluntate perseveret usque ad obitum, videtur illum sibi destinare heredem, & successorem, dum ad favorem cujuslibet extranei vivens, vel moriens de ejus bonis liberis disponere potest, nullique injuriam infert, istam verò facultatem non habet in bonis, & successionibus aliorum, vel in bonis à se possessis, quæ jure fideicommissi, vel investituræ post ejus mortem aliis debita sint, adeout non habeat liberam eorum dispositionem, ut ita distinguendo in filiis naturalibus, qui legitimentur, vel recognoscantur, & tractentur tanquam filii, ut habetur *disc. 68. & 69. de Fideicommiss.* & aliis frequenter, atque cum hoc præsupposito procedunt pro majori parte Doctores cumulati in dicto Voto, quod scilicet agatur de successione arrogatoris, & licet aliqui in parvo numero loquantur etiam de collateralibus, attamen, ut præmissum est, loquuntur obiter, & indigestè, nullatenus examinato, nec quidem gustato puncto.

Et quidem nimium durum, omnique tam legali, quam naturali rationi evidenter est contrarium, ut jus
ex voluntario facto alicujus conjuncti parum digni, vel 20
parum prudentis, aut parum benevoli, ita cogatur habere ignotum parum dignum, vel exosum successorem, exclusis illis de suo sanguine verisimiliter dile-

ctis,

ctis, ac volitis, Intestata etenim successio juxta ordi-
nem à communi jure novissimo *Authenticorum*, vel
à jure statutario, seu aliàs locali quodammodo testata
dicitur, quod scilicet ille, qui testari negligat, atque
ab intestato decedere eligat, ita voluerit uti testamen-
to ejus vice facto per legem, ideoque inestata succes-
sio à verisimili, vel præsumpta decedentis voluntate
21 regulatur ex deductis supra *hoc eod. tit. disc. 6. & 27.*
& alibi, & per consequens durum, ac prorsus irra-
tionabile censendum est, ut ille, qui sciens habere
proximiores dignos, & emeritos, negligat testari, ut
ejus bona transeant ad illos, quibus lex, & natura de-
ferunt, præter, vel contra ejus voluntatem habere de-
beat successorem prorsus extraneum ignotum verisi-
militer nolitum, & abhorritum, ut clare ad sensum.

Ista verò consideratio, seu ratio non urgebat apud
22 antiquos Romanos juxta superius recensitos eorum
mores, cum quorum præsupposito loquuntur eorun-
dem Romanorum leges in *Digestis*, vel in *Codice* re-
gistratæ quoniam illis moribus attentis, id erat fre-
quens, & usitatum, atque fiebat publicè, & palam,
adeout haberet speciem notorii, & expediebat etiam
aliis agnatis, ut superius advertitur, ideoque maxima
dignoscitur differentia inter unum tempus, & alte-
rum, nimiumque inepta leguleitas est ... antiqua-
rum legum litera hodie in subjecta materia proce...

His itaque sic stantibus, quod scilicet, præscindendo
do etiam à circumstantiis casus particularis, atque
agendo de articulo generaliter, & in abstracto, nulla
esset hodie causa successionis hujusmodi adoptivorum
in bonis aliorum, quam adoptantis, vel arrogatoris,
inanem, ac superfluum observabam esse labo em as-
sumere alias inspectiones particulares, de quibus in
quatuor superius distinctis punctis. Verum ubi de illis
agendum esset, quia nempè generaliter, & in abstracto
arrogari haberent jus intestatæ successionis pro regu-
23 la, cujus limitatio ex istius casus particularibus circun-
stantiis desumenda esset, adhuc erroneum credebam
esse stylum adhibitum tam per defensores, quam per
Judices, ut ex eodem recensito voto patet; dictos qua-
tuor punctos expendendo singulariter, ac distinctè, &
de per se, cum verius pro meo judicio omnia simul,
& unitim ad eumdem finem, sive effectum ponderanda
veniant; Ista namque censenda est quæstio facti, &
voluntatis potius, quàm juris, quid scilicet Papa con-
cedere voluerit, qualisve fuerit ejus intentio; & per
consequens intrat id, quod sub diversis materiis fre-
quenter quidem, sed semper utiliter, & oportune ad-
vertitur, clarum esse Pragmaticorum errorem proce-
dere cum regulis, vel doctrinis generalibus in abstrac-
to, sive ponderare singulas circumstantias distinctè, ac
de per se, cum verius procedendum sit cum regula, ut
singula, quæ non prosunt, &c. omnia simul & unitim
pro illius casus præcisa qualitate ponderando.

Quam plura igitur in idem tanquam per unionem
subtilium funiculorum ad efformandum magnum fu-
24 nem, in proposito consideranda fore advertebam. Pri-
mò nempe juris regulam generalem adeò frequentee
sub omnibus pene materiis insinuatam, quod gratiæ
Principis intelligendæ veniunt absque præjudicio ju-
ris tertii, quod semper præservatum censetur, quoties
non agatur de gratiis de sui natura pernecesse præju-
dicialibus ratione incompatibilitatis vel fatuitatis,
quod si generaliter procedit in omnibus principibus,
multo magis locum habet in illis Papæ, qui expresse
id profitetur per ejus regulam *Cancellariæ de jure ter-
tii quæsito non tollendo.*

Secundò, nimium considerandum esse dicebam,
genium, ac stylum Papæ concedentis, ex pariter plu-
ries insinuata vera, & recepta propositione, quod Pa-
25 pæ voluntas regulanda est Datariæ, & Cancellariæ,
vel Secretariæ Brevium stylo, qui non semper in hoc
electivo Principatu est uniformis, sed varius, juxta Pa-
pæ pro tēpore regnantis majorem vel minorē facilita-
tem in gratiarum concessione, ut advertitur in *Relat.
Cur. disc. 7. & 9.* ideoq; cum Pontifex Innocentius X. qui
concessionem fecit tanquam tenacissimus justitiæ, &
legum observator, nimium difficilis esset in concessio-
ne hujusmodi gratiarum, tertiò præjudicialium, in
gratiam, sive ad instantiam privatorum, adeout nun
de facili reperiantur per ipsum concessæ illæ gratiæ, de
quibus habetur *sub tit. de Regal.* præsertim *disc. 177.
& sub tit. de Fideicom. pluries*, occasione agendi de
fideicommissorum derogationibus, Quoniam licet iste
Pontifex magis quàm alii, exercuerit ejus supremam,
ac absolutam potestatem, in casu, de quo *disc. 148.
eod. tit. de Regal.* non tamen id sequutum est per viam
gratiæ, & concessionis ad favorem alterius privati,
sed per viam potiùs punitionis ad favorem Cameræ,
atque in causam publicam, ut ibi; sequitur exinde,
quod difficilius ad præjudicium tertii concessio tra-
henda esset, potissimè dum præjudicium est duplica-
tum, proximorum scilicet sanguinis, ut per penitus
extraneum excludantur, & ipsiusmet decedentis, de
cujus in estata successione agitur, ut extraneum igno-
tum præter, vel contra ejus voluntatem habeat suc-
cessorem, ut supra.

Tertiò, considerandum esse observabam modum
concessionis, quod non esset pura, & perfecta ab ini-
tio, sed potius per speciem mandati de concedendo,
directi Senatori in forma commissaria cum clausula 26
servatis servandis. Et quamvis Scribentes pro arro-
gato, ac aliqui Judices nimium se diffunderent in
virtute, & operatione dictæ clausulæ *servatis servandis*,
& an æquipolleret alteri clausulæ *vocatis vocandis*,
adeout exequutor mixtus, vel respectivè merus cēsen-
dus esset, juxta distinctiones, de quibus *disc. 45. de
Iudic.* & alibi, assumendo etiam quæstionem, an ad
validitatem arrogationis requiratur citatio proxi-
miorum arrogatoris, ut patet ex deductis in Voto, de 27
quo supra; Nihilominus & in hoc æquivocari adver-
tebam, quoniam aliud est agere de virtute, & operatione
istius clausulæ ad effectum validitatis, vel invalidita-
tis exequutionis gratiæ, ac processus habiti per exe-
quutorem, & an iste dicendus sit merus, vel mixtus
ad plures effectus, de quibus *d. disc. 43. de Iudic.* & ali-
bi, & in quibus terminis loquuntur auctoritates, quæ
desuper deducebantur; Aliud verò ad effectum exinde
arguendi voluntatem Pontificis, qui dictam clausulam
probabilius adjecit, quoad validitatem concessionis
etiam quoad ipsum arrogatorem, ejusque successionē,
ut arrogatio haberet requisita, sine quibus etiam res-
pectu arrogatoris est invalida, super qualitate scilicet
arrogati, ne sit spurius arrogatoris, & super istius æta-
te, aliisque requisitis, desuper desiderari solitis.

Quartò, in idem nimium observandum esse dice-
bam, quod Pontifex in literis habilitat arrogatum ad
succedendum in bonis paternis, & maternis, & aliis ar-
rogatoris, unde liquet, quod aliud in animo non ha- 28
buit, nec facere credidit, Et licet magnæ habitæ fue-
rint disputationes, an hæc verba starent taxativè, vel
demonstrativè, ut ex eodem Voto patet, sed pariter
pro meo judicio extra propositum, quoniam hæc ins-
pectio intraret, atque formiter examinari mereretur,
quando assistente certa juris dispositione ad favorem
arrogati, prætenderetur ejus limitatio ex diversa vo-
luntate Principis, qui taxativè ad certam speciem suc-
cessionis, vel bonorum, gratiam restringere voluerit;
Secus autem ubi id ponderatur declarativè, vel admi-
niculativè, & tanquam unum ex pluribus voluntatis
argumentis, vel adminiculis, atque in hoc est punctus,
qui influit in omnia alia motiva, de quibus supra, &
infra.

Quintò omnium fortius, & clarius ob dictam clau-
sulam *sine alicujus præjudicio*, per quam quodcumque
jus tertii præservatum remanet, ut in longe fortiori-
bus terminis legitimationis filiorum naturalium, quan- 29
du ista clausula adjiciatur, habemus in jure certum, ac
receptum

receptum ex pluries insinuatis *hoc eod. tit.* ac etiam *sub altero de fideicomm.* & alibi; Longe siquidem hodie majus censendum est jus filiorum naturalium, quam hujusmodi adoptivorum, dum in istis totum provenit à fictione, isti autem habent assistentiam veritatis, & naturæ, quibus attentis nulla dignoscitur differentia inter legitimos, & illegitimos, qui solum provenit a jure positivo; Ac propterea jus canonicum, quod rejectis subtilitatibus, & rigoribus juris civilis attendit veritatem naturalem, & æquitatem, illis defert alimenta, & dotem, ideoque prorsus durum, ac irrationabile videtur, ut legitimatio filiorum naturalium concessa cum ista clausula *sine præjudicio*, non debeat eis suffragari etiam quoad intestatam successionem ipsiusmet patris, multo minus aliorum conjunctorum, & tamen adoptio prorsus extranei cum eadem clausula debeat esse adeo majoris operationis.

Adversùs istud motivum plura deducebantur, quod scilicet non intraret dicta paritas legitimationis naturalium eo quia clausula in legitimationibus adjici solita, expresse reservat jura venientium ab intestatu; quod in præsenti non exprimitur, dum simpliciter dicitur *sine alicujus præjudicio*, quodque talis clausula præservat solum jus radicatum, atque competens ex causa de præterito de tempore gratiæ, ut est jus succedendi in fideicommisso, vel feudo, sive emphyteusi, & similibus, juxta auctoritates in eodem voto allegatas, necnon, ut etiam clausula, *sine præjudicio venientium ab intestato*, apponi solita in legitimationibus, intelligenda veniat restrictive intra quartum gradum civilem ex relatis per *Merlin. de legitima lib.1. tit. 2. quæst.9. num. 3.*
30 *& 4. & 16. & Grat. discept.* 24.*n.*13. *& seqq.* cum aliis in eodem Voto. Verum hujusmodi objectiones nullius videbantur momenti, dum quoad primam clausula *sine alicujus præjudicio*, videtur magis lata, & effrænata, ideoque majoris debet esse operationis, quàm illa restricta ad certum genus personarum, dum illud verbum *alicujus* est genericum, ac omnibus convenit, in quibus non intret ratio incompatibilitatis, ut sequitur in ipsomet arrogatore, ejusque bonis. Altera verò circa operationem ejusdem clausulæ ad jus radicatum de præterito, omni penitus destituta est fundamento, dum passim contrarium receptum habemus in praxi in filiis naturalibus cum ista clausula legitimatis, ut efficiantur quidem habiles ad successionem testamentariam aliàs eis denegatam. Prout omni penitus fundamento destitutam esse advertebam tertiam responsionem circa restrictionem ad conjunctos intra quartum gradum; nulla enim auctoritas vel ratio legalis, vel naturalis id probare videtur, quoniam liberis, & ascendentibus exceptis, in collateralibus, nulla dignosci videtur differentia super intestata successione inter unum, & alterum gradum usque ad decimum, attendendo solum proximitatem, ideoque istud reputandum somnium modernorum collectorum, qui indigestè transcribere solent id, quod scriptum inveniunt absque aliquo discursu, vel ratiocinio more ovium, vel avium; Est etenim solemne æquivocum derivatum a mala intelligentia cujusdam *consilii Baldi impressi inter consilia Angeli consil.* 261. cum quo procedunt *Nicolaus de Ubaldis*, *Cephal. & alii*, collecti per *Merlin. & Gratian. ubi supra*, in quo quartus gradus non exprimitur, an sit canonicus, vel civilis, ac etiam ex ejus tenore constat, quod quartus exprimitur ex errore impressoris, dum revera auctor loquitur de quinto Canonico, qualis est idem, ac decimus civilis, ultra quem non datur collateralium intestata successio, sed ista aperitur, vel conjugi, vel fisco, ad quorum exclusionem *Baldus* ad favorem legitimati respondet, ista clausula non obstante, ut patet ex toto contextu consilii, & in fine, ideoque æquivocum palpatur manibus. Et nihilominus intrat eadem responsio, de qua supra in aliis motivis, quod scilicet ista criticatio intraret, quando aliàs arrogatus pro certo haberet pro se regulam, ac intentionem fundatam, deduceretur autem ejus exclusio, ab limitationem ab ista clausula resultantem, secus autem ubi illa attendatur tanquam unum ex argumentis, vel adminiculis voluntatis concedentis ut supra.

Demum in idem nimium conferre observabam ea,
quæ per venientes ab intestato deducebantur circa arro- 31
gationis invaliditatem ex eo, quod arrogatus esset filius illegitimus arrogatoris, atque non verificarentur alia arrogationis requisita, recensita per *Sanch. de matrim. lib.7. disp.* 63. & alius adeout non esset extra turpitudinis, & malæ causæ suspicionem; Quamvis etenim, ut ex eodem Voto patet, nimium insistatur in legali rigore super defectu probationum dictæ filiationis, quodque in arrogato necessaria non sit qualitas legitimorum natalium, cum sufficiat eum esse sui juris, & non esse illegitimum filium arrogatoris; Attamen tota facti serie, vel massa inspecta, ipsaque naturali veritate attenta, magnus fumus hujus veritatis adesse videbatur; Siquidem Christophorus arrogatur non erat vir dives, vel aliàs adeo qualificatus, quod juxta antiquos Romanorum mores ei congrueret filios adoptare, ideoque actus est inverisimilis de per se cum prorsu extraneo; Cumque ex libro baptismatis pateret, quod arrogatus ex incerto patre procreatus esset, quodque arrogator ab infantia illum propriæ domi educaverit, ita his omnibus simul junctis cum aliquibus dispositionibus testium, licet essent exceptione elidibiles, dicta veritas elucere videbatur, addito quoque non levi argumento resultante ab enunciata testamentaria, dispositione ejusdem Christophori arrogatoris, viri, ut supponebatur, sagacis, & alicujus peritiæ legalis, quod recte conscius veritatis, habensque proinde suspicionem invaliditatis, dispositionis ad favorem illegitimi, adhibuit cautelam, de qua *disc.* 12. *de Testam.* & alibi, instituendo nempe ejusdem arrogati filios ex matrimonio susceptos.

Et ulterius observabam, quod hæc inspectio eo modo, quo ex eodem Voto constat, examinatam esse, intraret, quando principaliter ageretur de nullitate actus etiam respectu successionis intestatæ, vel testamentariæ ipsiusmet arrogatoris, quodque ista sola objectio deduceretur; secus autem ubi incidenter, & tanquam argumentum, cum aliis ut supra conjungendum, ad effectum, ut non tollatur successio illis de sanguine, & agnatione ac deferatur agnato ficto adeo suspecto.

Neutri verò partium istud Votum profuit, vel respective præjudicavit, dum Pontifex pro ejus nimium commendabili stylo enunciato *in annot. ad disc.* 51. *in Relat.*
Cur. attendi voluit vota Prælatorum, solumque illud 32
compositum fuit pro informatione ejusdem Pontificis, qui etiam primo aspectu, & antequam hæc fundamenta audiret, in eodem erat sensu, volui tamen hæc adnotare ex zelo veritatis, & justitiæ, & ne ista nova fraus, malaque introductio in Republica radices emitteret, dum ita infinitæ fraudes committi possent, atque status mundi, seu Reipublicæ involveretur, hujusmodi arrogationes practicando cum illis, qui creduntur proprii filii adulterini, vel alias ex damnato coitu suscepti, quoties id in foro sufficienter justificari non posset, quo nil absurdius, nilve detestabilius. Magnam quidem apud me impressionem faciente dicta consideratione, quod notitia status rerum de tempore ultimæ compilationis legum omnino abest ob intermediam oblivionem tot sæculorum, ut supra, quodque spatio quatuor, vel quinque sæculorum, in quibus cum usu legum vivimus, nunquam constet istum casum contigisse, istamque speciem successionis admissam, ac practicatam esse; Ideoque cum præfato Pontifici regnanti supplicatum esset pro consimili gratia, dum voluit quidam Romanus propria destitutus prole arrogare nepotem ex sorore ejus uxoris, concessa fuit gratia cum expressa restrictiva, & declaratione, ut intelligi deberet, atque effectum sortiri quoad ipsum arrogatorem, & in ejus bonis tantum, non autem quod aliquod arrogata acquireret jus agnationis, vel cognationis, quoad transversales Arrogatoris, quorum respectu habenda esset pro omnino extranea.

SUMMA
SIVE
COMPENDIUM

Eorum, quæ continentur in Titulo de Succesſionibus ab inteſtato, & de Statutis.

I.

De ordine inteſtatæ succesſionis, ex ſola diſpoſitione juris communis, *à num. 1. ad 22.*

I I.

De neceſſaria ſucceſſione, quæ à jure quoque communi, ſecundarum nuptiarum ratione reſultat, *a n. 22. ad 33.*

I I I.

De alia ſucceſſione neceſſaria, quæ reſultet à jure municipali, vel alio jure ſpeciali, *à num. 34. ad 37.*

I V.

De ſucceſſione prælativa alicujus generis perſonarum ex jure municipali, quod ſit alterius generis excluſivum, puta maſculorũ in excluſionẽ fœminatũ. *à n. 38. ad fin.*

S V M M A R I V M.

I.

1 *Qualis ſit ordo inteſtatæ ſucceſſionis de jure cõmuni.*
2 *Prima cauſa ſucceſſionis eſt filiorum legitimorum & naturalium ſupra parentes.*
3 *Quomodo ſit illa nepotum ex filio prædefuncto.*
4 *De differentia inter patrem, & matrem circa ſucceſſionem naturalium tantum, ut patri non ſuccedant, matri autẽ æque uccedant cũ legitimis, quod limitatur.*
5 *Filiæ imputant, vel conferunt dotem, & quando ſecus, & quid in donatione ob cauſam facta filio.*
6 *Non extantibus filiis ſuccedunt pater, & mater, & fratres utrinque conjuncti, vel eorum prædefunctorum filii, licet moriens ſit in poteſtate.*
7 *Hiſque extantibus, avus & avia aliique aſcendentes non admittuntur abſque repræſentatione.*
8 *Non extantibus patre vel matre, avus, & avia ſuccedunt cum fratribus vel eorum filiis.*
9 *An nepotes ex fratre prædefuncto ſuccedant cum patre, vel matre.*
10 *Fratres ex uno latere ubi extent fratres utrinque vel eorum filii, & parentes, non habent jus in ſucceſſione.*
11 *Quid deficientibus utrinque an fratres ex uno latere concurrant cum parente ejuſdem lateris.*
12 *Alii collaterales poſt fratres, & fratrum filios non ſuccedunt cum aſcendentibus etiam mediatis licet gradus ſit æqualis.*
13 *Nepotes plurium fratrum, nullis extantibus fratribus, an ſuccedat in ſtirpe, vel in capita.*
14 *Idem nepotes ex fratribus licet nulli adſint fratres excludunt patruos, & avunculos.*
15 *De ſucceſſione fratrum unius lateris tantum.*
16 *De generico ordine ſucceſſionis aliorum conjunctorum poſt prædictos.*
17 *Conjuncti ſuccedunt uſque ad decimum gradum civilem, & non ultra.*
18 *Eis non extantibus ſuccedit uxor, eaque non curante, fiſcus, ſed quando hæc fiſci ſucceſſio excludatur.*
19 *Illegitimi non habent jus agnationis ſed ſolum illud cognationis, ideoque cognatis, non autem agnatis ſuccedant, & è contra.*
20 *Quid de legitimatis.*
21 *Et quid de adoptivis.*
22 *An inter parentes intret diſtinctio, ut paterni in paternis, & materni in maternis ſuccedant.*

I I.

23 *De neceſſaria ſucceſſione filiorum primi matrimonii in bonis matris binubæ obventis à primo viro, vel à filiis primi matrimonii ex* l. fœminæ.
24 *Quas pœnas ſecundò nubentium inductas à jure civili, lex canonica aboleverit.*
25 *Iſtæ pœnæ procedunt etiam in viro binubo, & quando excuſetur.*
26 *De aliis excuſationibus iſtarum pœnarum, præſertim ratione conſenſus.*
27 *An dicta ſucceſſio procedat in bonis, quæ mediate obvenerint.*
28 *Illud jus filiorum eſt perſonale, ad hæredes non tranſmiſſibile, ſi ipſi parenti binubo prædecedant.*
29 *Minuſq; dicta ſucceſſio intrat in iis bonis, quæ parens binubus ex filii teſtata diſpoſitione, vel donatione obtinuit.*
30 *Aut in obtentis titulo oneroſo.*
31 *Poteſt parens binubus in his bonis gratificari aliquot ex filiis.*
32 *De ſucceſſione neceſſaria in legitima filiis* debita, *& de illa, quæ debetur conjugi pauperi.*
33 *De alia ſucceſſione neceſſaria*, ex l. hac edictali.

I I I.

34 *De neceſſaria ſucceſſione filiorum in bonis parentis præſertim in dotalibus matris ex jure municipali.*
35 *De illa conjunctorum in bonis antiquis.*
36 *De illa eorũdẽ volente poſſeſſore diſponere cũ illegitimis.*
37 *De ſucceſſione neceſſaria in fideicommiſſo, vel feudo, ſeu emphyteuſi.*

I V.

38 *De ratione introductionis Statutorum circa ſucceſſionẽ.*
39 *An cenſenda ſint odioſa & exorbitantia, vel potius favorabilia, & juri conformia.*
40 *In eis requiritur utraq; ſubjectio perſonarũ & bonorũ.*
41 *An excludant perſonas eccleſiaſticas.*
42 *An ſint ſervanda inter laicos in ſuceeſſione perſonæ eccleſiaſticæ.*
43 *De dotatione fœminarum, quæ per hæc Statuta demandatur. quomodo intelligenda ſint.*
44 *De aliis ad materiam remiſſivè, & quare de ſingulis non agatur.*

I.

IUris civilis diſpoſitione attenta, quæ ubique in terris etiam Eccleſiæ, atque in Eccleſiaſtico foro, quoque vi- 1
get; Quamvis antiquiori, vel medio tempore, non modica varietas, ſuper inteſtatæ ſucceſſionis ordine dignoſcatur; Ex noviſſimo tameo Juſtinianeo Jure, cum quo vivitur, iſte ordo planus redditus eſt, cum pleræq; dubitationes, quæ in caſibus omiſſis, vel non ſufficienter explicatis, magnã inter noſtros majores pugnã cauſarunt, hodie quoque ſopitæ pene ſint; Eam pro regula amplectendo opinionem, quæ magis Tribunalibus probabilior viſa ſit, ac propterea magis communiter recepta.

Filiorum itaque primi gradus, qui nullã natalium maculam habeant, (ſublata ſexus differentia,) & prima, &
coæqualis eſt cauſa utriuſque parentis reſpectu, neque 2
cum filiis, nepotes, ex eiſdem, qui adhuc extent, minuſq; defuncti pater, vel mater concurrunt, cum filii omnes alios vincant; Nepotes autem, vel ulteriores deſcenden-
tes, qui aliis prædefunctis, primum eum avo, vel proavo 3
locum occupent, filiorum loco habentur, ideoque parentes etiam vincunt, atque in aliorum filiorum primi gradus cooeurſu, ex repræſentationis beneficio obtinent id, quod eorum parens obtineret ſi viveret.

Ea verò inter patris, ac matris ſucceſsionem, filiorum vel deſcendentium, ex eis, differentia dignoſcitur, quod patri, non niſi legitimi, & naturales, non autem naturales
tantum ſuccedunt; matri autem, omnes coæquali jure, 4
natalium macula non obſtante; Niſi de matre Illuſtri agatur, quæ filios legitimos habeat (utroque requiſito copulativè deſiderato;) Vel niſi ex damnato, & punibili coitu progeniti ſint, ut in legitima quoque filiis de neceſſitate debita ſtatutum eſt.

Quamvis autem, ex dicto Noviſsimo Jure, ſublata ſit
ſexus differentia; Si tamen fœminæ, ab eo parente, de 5
cujus ſucceſsione agitur, dotem habuerint, Iſtam conferre, ac imputare debent; Niſi ex ea donatione dos data ſit, quæ ab alio, quàm filiationis motivo proveniat, ideoque collationi, ac imputationi non ſubjaceat; Opinione data non conferendi, quatenus à ſucceſsione abſtinere velit; Idemque in maſculis, quibus cauſativa donatio, juxta juris regulas imputabilis facta ſit. A.

A. *de hac materiã collationis, vel imputationis ſub tit. de hæred. diſc. 31. & tit. de legit. diſc. 24.*

Poſt filios, alioſque deſcendentes Parentum primi gradus,

dus, nempe patris, & matris, ac fratrum, & locorum utrinque conjunctorū secunda, & coæqualis est succedendi causa, patriæ potestatis vinculo neglecto, in ea bonorum specie quæ,
6 sub adventitio peculio cadit, cum solum eorum, quæ sub verè profectitio peculio adhuc remanent, occupatio patri concedatur ipsius peculii jure, In aliis autem hæreditario, ac successorio jure, cum matre, & fratribus venit.

Atque ubi uterque primi gradus parens extet, vel eorum
7 alter, avi, vel aviæ seu ulterioris ascendentia, nulla est successio, neque repræsentatio ordine inverso datur.

Si verò germani fratres, vel sorores vel eorū prædefunctorum filii adsint, immediati autem parentes desint, atque so-
8 lum mediati extent, avus nempe, vel avia, sub quæstione est, an locum parentis coæquali jure occupet, magisque recepta, & probabilis affirmativa videtur. B

B. hoc tit. disc. 30.

Prout etiam quæstio est, cum opinionum varietate, in casu
9 converso, ubi nempe pater, vel mater extet, non autem frater utrioq; conjunctus, sed ex eo prædefuncto nepos, an repræsentationis beneficium ingret, ut ita primum locum occupet, majorque dubitandi ratio cadit, quando alter primi gradus frater non extet, qui repræsentationi ansam præbeat; Pariterque probabilior est opinio nepoti favorabilis, ut repræsentationis beneficio juvetur. C

C. hoc tit. disc. 8. n. 11.

Illi verò fratres, vel sorores, quibus unius tantum lateris
10 conjunctio datur, cum parentibus, vel cum fratribus utrinq; conjunctis, eorumq; prædefunctorum filiis, nullum habent concursum; Ca lente quæstione, an utrimq; conjunctis non extantibus, illi qui ex uno tantum latere conjuncti sunt, ad successionem concurrant, cum eo parente, à quo eorum con-
11 junctio manet, quia nempe uterini cū matre, vel consanguinei cum patre concurrere velint, magisque recepta est negativa. Non tamen cum ascendentibus, etsi mediatis, alii collaterales post fratres, & fratrum filios concursum aliquem ha-
12 bent, licet respectivè gradus æqualitas adsit. D

D. hoc tit. disc. 3.

Nullis autem extantibus fratribus, sed plurium prædefun-
13 ctorum nepotibus, magna apud antiquiores, nimiumque involuta fuit quæstio, an adhuc intrare debeat repræsentationis ordo, per quem successio fiat in stirpes, eo modo quo accedente patrui, vel avunculi, seu amitæ, vel materteræ concursu succeditur; Hodie verò ubique magis ea recepta est opinio, ut successio fit in capita, cum cesset repræsentationis necessitas. E

E. disc. 8. num. 10. & alibi hoc tit.

Adhuc tamen hujus repræsentationis casu, vel necessitate
14 cessante, illa an fratrum prædefunctorum filiis, operativa remanet, ubi cum defuncti patruo, vel avunculo concursus fiat; Licet enim, eadem, & coæqualis tertio gradu conjunctio sit, non tamen æqualis est successio, sed potior est illa inferioris lineæ collateralis nepotum ex fratre, primum fraternum gradum ita repræsentantium. F

F. disc. 8. hoc tit.

Utrinque conjunctis quoque, vel eorum filiis, non extantibus, fratrum, ac sororum ex uno latere tantum, prior
15 quàm ulteriorum collateralium successio est coæqualis, si ex eodem latere attineant, si verò ex diversis, dividitur successio pro bonorum origine, ut in iis, quæ à patre, consanguinei, in iis autem quæ à matre, uterini succedat; In quæsitis autem à defuncto, fit jus coæquale; Nepotes autem
16 ex fratre unius lateris cum nepotibus ex fratre utrinque pro magis recepta opinione non concurrunt.

Aliorum verò omnium ultra præmissos, indefinita est successio, sola gradus proximitate attenta, ideoque patruus
17 vel avunculus consobrinum excludit, vinculi unicitate, vel duplicitate non curata, usque ad decimum civilem gradum, quem successionis ordo non egreditur, sed vir, vel uxor subintrat G. Istoque etiam non extante succedit fiscus, quem
18 tamen aliquando in clericis, Ecclesiā, & in infirmis, vel addictis aut expositis Hospitale, vel alia Congregatio, pro casuum vel morum diversitate excludit. H

G. disc. 39.

H. sub tit. de Regal. disc 140. ubi de hac materia successionis fisci in bonis vacantibus, & quando non intret.

In illegitimis autem, inter agnatos, & cognatos, distinctio est, ut agnatorum nulla activa vel passiva successio detur, cognatorum verò secus, nisi ea accedat circumstantia, quæ (ut supra) matrem quoque extraneam efficiat, cum ab ea 19
relinqui per cognationem conjuncti normam recipiant. I

I. disc. 10.

Legitimatorū activa, & passiva successio, à legitimationis qualitate pendet, eo modo quo circa legitimæ debitum advertitur, en scilicet pura, & plena à supremo Principe facta 20
sit, ut explicitam, vel subintellectam non habeat juris veniētium ab intestato præservativam L. Adoptivorum autem hodie nullum quæstionis casum praxis docere videtur. 21

L. sub tit. de legitim. & detraction. & hoc titulo disc. 18.

In parentibus mediatis præsertim, magna est Juristarum lucta, an coæquale sit jus, ex gradus majori proximitate regulanda, vel potius patrimoniorū divisio intret, sed bonorum origo attendatur, ut scilicet paterni in paternis, materni autē 22
in maternis succedant; Probabilior autem, atque in praxi magis recepta videtur opinio, quæ primam tenet partem, ut scilicet hæc distinctio, sed differentia hodie sublata sit.

I I.

De necessaria successione, quæ à jure quoque communi, secundarum nuptiarum præsertim ratione, vel aliàs resultet.

Inter alias pœnas, quas lex civilis, mulieri ad secundas nuptias convolanti injunxit, ea est, in praxi frequenter con- 23
tingibilis ut in iis bonis, quæ ex liberalitate, ac benevolentia primi viri, vel ex immediata successione unius ex filiis primi matrimonii, in eam binubam obvenerunt, sive etiam ex lucris dotalibus, necessaria fit successio filiorū, aliorumque liberorum ejusdem primi matrimonii, dispositione ipsi matri morienti prohibita, vel etiam ea inter vivos, quæ lucrativa sit, aut aliàs legis fraudem respectivè redoleat.

Quamvis enim, matrimonii libertatis favore, pœnas, quæ secundò nubentibus lex civilis inflixit lex canonica abole- 24
verit, istaque lex correctoria, in foro etiam laicali, atque in laicalium Principum ditionibus, (quæ sub terrarum Imperii vocabulo explicari solent) legi civili prævaleat; Adhuc tamen incorrectæ remanent illæ pœnæ, quæ liberorum primi matrimonii favorem respiciunt. M

M. de his pœnis secundo nubentium disc. 29. cum pluribus seqq.

Prædictæ autem legis civilis litera, mulieri binubæ istam 25
aliasq; irrogat pœnas, ideoq; plurium sententia est, ut in viri, locū non habeant; Contrarium tamen magis receptū est, ut in utroque conjuge, vel parente respectivè, pariformiter id procedat; Facilius tamen in viro cadet justa excusationis causa, in gratiam eorumdem filiorum ex prima uxore superstitum, quorum, melior educatio alterius uxoris moralem necessitatem, vel congruentiā exigat, pro facti qualitate. N.

N. disc. 33.

Excusat itaque ab hac pœna superius insinuata, vel alia similis justa causa, sive ipsorum liberorum consensus, qui ta- 26
men expressus, ac legitimus existat ad hanc finem datus, non autem, ubi ex sola urbanitate, seu benevolentia, vel quod parenti filius contradicere non audeat, sive quod novercam, vel respectivè vitricum amaverit, eique reverentiæ actus exhibuerit. O

O. eodem disc. 37.

Non levis autem quæstio est, an hæc necessaria successio, in iis bonis procedat, quæ à primo conjuge in binubum superstitem, non immediatè, unius ex filiis successione, sed 27
mediatè obvenerunt, quia nempe uno filio prius defuncto, alter pro ejus virili succedat, eiq; postea morienti, cum aliis fratribus parens binubus succedat, an scilicet, quod ita mediatè obvenit, huic necessariæ successioni subjaceat, quod varias habet opiniones variasque recipit distinctiones præsertim in linea descensiva, vel transversa, ideoque id sua sede videndum est. P

P. disc. 30.

Hinc verò necessariæ successioni favore liberorum tantū qui parenti binubo superfint, locus est, ideoque primi matrimonii liberi, qui tali binubo parenti prædecedunt, ad extra- 28
neum hæredē hujusmodi successionis jus non transmittunt, quamvis restati decedant, quidquid aliquorū error tradat. Q

Q. disc. 34.

Minusque eidem necessariæ successioni locus est, in illis bonis, quæ non ex intestata successione, legisque benefi- 29
cio, sed ex morientis filii benevolentia. & dispositione, parens binubus obtineat, sive per ultimam voluntatem, sive per actum inter vivos id sequatur. R

R. eod. disc. 34.

Prout

SUMMA
SIVE
COMPENDIUM

Eorum, quæ continentur in Titulo de Succeſſionibus ab inteſtato, & de Statutis.

I.

De ordine inteſtatæ ſucceſſionis, ex ſola diſpoſitione juris communis, *à num. 1. ad 22.*

I I.

De neceſſaria ſuceeſſione, quæ à jure quoque communi, ſecundarum nuptiarum ratione reſultat, *a n. 22. ad 33.*

I I I.

De alia ſucceſſione neceſſaria, quæ reſultet à jure muoicipali, vel alio jure ſpeciali, *à num. 34. ad 37.*

I V.

De ſucceſſione prælativa alicujus generis perſonarum ex jure municipali, quod ſit alterius generis excluſivum, puta maſculorũ in excluſionẽ fœminarũ. *à n. 38. ad fin.*

SVMMARIVM.

I.

1 *Qualis ſit ordo inteſtata ſucceſſionis de jure cõmuni.*
2 *Prima cauſa ſucceſſionis eſt filiorum legitimorum & naturalium ſupra parentes.*
3 *Quomodo ſit illa nepotum ex filio pradefuncto.*
4 *De differentia inter patrem, & matrem circa ſucceſſionem naturalium tantum, ut patri non ſuccedant, matri autẽ aque ſuccedant cũ legitimis, quod limitatur.*
5 *Filia imputant, vel conſerunt dotem, & quando ſecus, & quid in donatione ob cauſam facta filio.*
6 *Non extantibus filiis ſuccedunt pater, & mater, & fratres utrimque conjuncti, vel eorum pradefunctorum filii, licet moriens ſit in poteſtate.*
7 *Hiſque extantibus, avus & avia aliique aſcendentes non admittuntur abſque repreſentatione.*
8 *Non extantibus patre, vel matre, avus, & avia ſuccedunt cum fratribus vel eorum filiis.*
9 *An nepotes ex fratre pradefuncto ſuccedant cum patre, vel matre.*
10 *Fratres ex uno latere ubi extent fratres utrimque vel eorum filii, & parentes, non habent jus in ſucceſſione.*
11 *Quid deficientibus utrimque an fratres ex uno latere concurrant cum parente ejuſdem lateris.*
12 *Alii collaterales poſt fratres, & fratrum filios non ſuccedunt cum aſcendentibus etiam mediatis licet gradus ſit aqualis.*
13 *Nepotes plurium fratrum, nullis extantibus fratribus, an ſuccedat in ſtirpe, vel in capita.*
14 *Idem nepotes ex fratribus licet nulli adſint fratres excludunt patruos, & avunculos.*
15 *De ſucceſſione fratrum unius lateris tantum.*
16 *De generico ordine ſucceſſionis aliorum conjunctorum poſt pradictos.*
17 *Conjuncti ſuccedunt uſque ad decimum gradum civilem, & non ultra.*
18 *Eis non extantibus ſuccedit uxor, eaque non curante, fiſcus, ſed quando hac fiſci ſucceſſio excludatur.*
19 *Illegitimi non habent jus agnationis ſed ſolum illud cognationis, ideoque cognatis, non autem agnatis ſuccedant, & è contra.*
20 *Quid de legitimatis.*
21 *Et quid de adoptivis.*
22 *An inter parentes intret diſtinctio, ut paterni in paternis, & materni in maternis ſuccedant.*

I I.

23 *De neceſſaria ſucceſſione filiorum primi matrimonii in bonis matris binuba obventis à primo viro, vel à filiis primi matrimonii ex* l. fœminæ.
24 *Quas pœnas ſecundò nubentium inductas à jure civili, lex canonica aboleverit.*
25 *Iſta pœna procedunt etiam in viro binubo, & quando excuſetur.*
26 *De aliis excuſationibus iſtarum pœnarum, praſertim ratione conſenſus.*
27 *An dicta ſucceſſio procedat in bonis, qua mediate obvenerint.*
28 *Illud jus filiorum eſt perſonale, ad haredes non tranſmiſſibile, ſi ipſi parenti binubo pradecedant.*
29 *Minuſq; dicta ſucceſſio intrat in iis bonis, qua parens binubus ex filii teſtata diſpoſitione, vel donatione obtinuit.*
30 *Aut in obventu titulo oneroſo.*
31 *Poteſt parens binubus in his bonis gratificari aliquot ex filiis.*
32 *De ſucceſſione neceſſaria in legitima filiis* debita, *& de illa, qua debetur conjugi pauperi.*
33 *De alia ſucceſſione neceſſaria*, ex l. hac edictali.

I I I.

34 *De neceſſaria ſucceſſione filiorum in bonis parentis praſertim in dotalibus matris ex jure municipali.*
35 *De illa conjunctorum in bonis antiquis.*
36 *De illa eorũdẽ volente poſſeſſore diſponere cũ illegitimis.*
37 *De ſucceſſione neceſſaria in fideicommiſſo, vel feudo, ſeu emphyteuſi.*

I V.

38 *De ratione introductionis Statutorum circa ſucceſſionẽ.*
39 *An cenſenda ſint odioſa & exorbitantia, vel potius favorabilia, & juri conforma.*
40 *In eis requiritur utraq; ſubjectio perſonarũ & bonorũ.*
41 *An excindant perſonas eccleſiaſticas.*
42 *An ſint ſervanda inter laicos in ſucceſsione perſona eccleſiaſtica.*
43 *De dotatione fœminarum, qua per hac Statuta demandatur. quomodo intelligenda ſint.*
44 *De aliis ad materiam remiſsivè, & quare de ſingulis non agatur.*

I.

Uris civilis diſpoſitione attenta, quæ ubique in terris etiam Eccleſiæ, atque in Eccleſiaſtico foro, quoque viget; 1
Quamvis antiquiori, vel medio tempore, non modica varietas, ſuper inteſtatæ ſucceſſionis ordine dignoſcatur; Ex noviſſimo tamen Juſtinianeo Jure, cum quo vivitur, iſte ordo planus redditus eſt, cum pleræq; dubitationes, quæ in caſibus omiſſis, vel non ſufficienter explicatis, magnã inter noſtros majores pugnã cauſarunt, hodie quoque ſopitæ pene ſint; Eam pro regula amplectendo opinionem, quæ magis Tribunalibus probabilior viſa ſit, ac propterea magis communiter recepta.

Filiorum itaque primi gradus, qui nullã natalium maculam habeant, (ſublata ſexus differentia,) & prima, & 2
coæqualis eſt cauſa utriuſque parentis reſpectu, neque cum filiis, nepotes, ex eiſdem, qui adhuc extent, minuſq; defuncti pater, vel mater concurrunt, cum filii omnes alios vincant; Nepotes autem, vel ulteriores deſcendentes, qui aliis prædefunctis, primum cum avo, vel proavo 3
locum occupent, filiorum loco habentur, ideoque parentes etiam vincunt, atque in aliorum filiorum primi gradus concurſu, ex repreſentationis beneficio obtinent id, quod eorum parens obtineret ſi viveret.

Ea verò inter patris, ac matris ſucceſsionem, filiorum vel deſcendentium, ex eis, differentia dignoſcitur, quod patri, non niſi legitimi, & naturales, non autem naturales tantum ſuccedunt; matri autem, omnes coæquali jure, 4
natalium macula non obſtante; Niſi de matre Illuſtri agatur, quæ filios legitimos habeat (utroque requiſito copulativè deſiderato;) Vel niſi ex damnato, & punibili coitu progeniti ſint, ut in legitima quoque filiis de neceſſitate debita ſtatutum eſt.

Quamvis autem, ex dicto Noviſsimo Jure, ſublata ſit ſexus differentia; Si tamen fœminæ, ab eo parente, de 5
cujus ſucceſsione agitur, dotem habuerint, Iſtam conferre, ac imputare debent; Niſi ex ea donatione dos data ſit, quæ ab alio, quàm filiationis motivo proveniat, ideoque collationi, ac imputationi non ſubjaceat; Opinione data non conferendi, quatenus à ſucceſsione abſtinere velit; Idemque in maſculis, quibus cauſativa donatio, juxta juris regulas imputabilis facta ſit. A.

A. *de hac materià collationis, vel imputationis ſub tit. de hared. diſc. 31. & tit. de legit. diſc. 24.*

Poſt filios, alioſque deſcendentes Parentum primi gradus,

dus,nempe patris,& matris,ac fratrum, & locorum utrinque
conjuncto.ū secunda,& coæqualis est succedendi causa,pa-
triæ potestatis vinculo neglecto,in ea bonorum specie quæ,
6 sub adventitio peculio cadit,cum solum eorum , quæ sub
verè profectitio peculio adhuc remanent , occupatio patri
concedatur ipsius peculii jure ; In aliis autem hæreditario,
ac successorio jure , cum matre , & fratribus venit.

Atque ubi uterque primi gradus parens extet,vel eorum
7 alter,avi, vel aviæ seu ulterioris ascendentia, nulla est suc-
cessio, neque represeutatio ordine inverso datur.

Si verò germani fratres,vel sorores vel eorū prædefunc-
torum filii adsiot,immediati autem parentes desint,atque so-
8 lum mediati extent,avus nempe,vel avia,sub quæstione est,
an locum parentis coæquali jure occupet,magisque recepta,
& probabilis affirmativa videtur. B

B. *hoc tit. disc.* 30.

Prout etiam quæstio est,cum opinionum varietate,io casu
converso,ubi nempe pater,vel mater extet,non autem frater
9 utrinq; conjunctus,sed ex eo prædefuncto nepos, an repre-
sentationis beneficium ingret,ut ita primum locum occupet,
majorque dubitandi ratio cadit , quando alter primi gradus
frater non extet , qui representationi ansam præbeat ; Pari-
terque probabilior est opinio nepoti favurabilis , ut repre-
sentationis beneficio juvetur. C

C. *hoc tit. disc.* 8. *n.*11.

Illi verò fratres,vel sorores, quibus unius tantum lateris
10 conjunctio datur,cum parentibus,vel cum fratribus utrinq;
conjunctis,eorumq; prædefunctorum filiis , nullum habent
concursum ; Calente quæstione,an utrimq; conjunctis non
extantibus,illi qui ex uno tantum latere conjuncti sunt, ad
successionem concurrant,cum eo parente,à quo eorum con-
11 junctio manet,quia nempe uterini cū matre, vel consangui-
nei cum patre concurrere velint,magisque recepta est nega-
tiva. Non tamen cum ascendentibus,etsi mediatis,alii colla-
terales post fratres,& fratrum filios concursum aliquem ha-
12 bent , licet respectivè gradus æqualitas adsit. D

D. *hoc tit. disc.* 3.

Nullis autem extantibus fratribus,sed plurium prædefun-
13 ctorum nepotibus,magna apud antiquiores , nimiumque in-
voluta fuit quæstio,an adhuc intrare debeat representationis
ordo , per quem successio fiat in stirpes,eo modo quo acce-
dente patrui,vel avunculi, seu amitæ,hel materteræ concur-
su succeditur ; Hodie verò ubique magis ea recepta est opi-
nio , ut successio sit in capita , cum cesset representationis
necessitas. E

E. *disc.*8. *num.*10. *& alibi hoc tit.*

14 Adhuc tamen hujus representationis casu, vel necessitate
cessante, illa an fratrum prædefunctorum filiis,operativa re-
manet , ubi cum defuncti patruo , vel avioculo concursus
fiat ; Licet enim , eadem , & coæqualis tertio gradu con-
junctio sit,non tamen æqualis est successio , sed potior est
illa inferioris lineæ collateralis nepotum ex fratre, primum
fraternum gradum ita representantium. F

F. *disc.* 8. *hoc tit.*

Vtrinque conjunctis quoque,vel eorum filiis,non extan-
tibus , fratrum , ac sororum ex uno latere tantum , prior
15 quàm ulteriorum collateralium successio est coæqualis , si
ex eodem latere attineant,si verò ex diversis,dividitur suc-
cessio pro bonorum origine, ut in iis,quæ à patre , consan-
guinei,in iis autem quæ à matre, uterini succedāt ; In quæ-
sitis autem à defuncto , sit jus coæquale ; Nepotes autem
16 ex fratre unius lateris cum nepotibus ex fratre utrinque
pro magis recepta opinione non concurrunt.

Aliorum verò omnium ultra præmissos,indefinita est suc-
cessio , sola gradus proximitate attenta , ideoque patruus
17 vel avunculus consobrinum excludit , vinculi unicitate, vel
duplicitate non curata, usque ad decimum civilem gradum,
quem successionis ordo non egreditur , sed vir , vel oxor
subintrat G. Istoque etiam non extante succedit fiscus,quem
tamen aliquando in clericis , Ecclesià , & in infirmis , vel
18 addictis aut expositis Hospitale , vel alia Congregatio, pro
casuum vel morum diversitate excludit. H

G. *disc.* 39.

H. *sub tit. de Regal. disc* 140. *ubi de hac materia successionis fisci in bonis vacantibus , & quando non intret.*

In illegitimis autem,inter agnatos,& cognatos, distinctio
est,ut agnatorum nulla activa vel passiva successio detur ,
cognatorum verò secus , nisi ea accedat circunstantia , quæ 19
(ut supra) matrem quoque extraneam efficiat,cum ab ea
relinqui per cognationem conjuncti normam recipiant. I

I. *disc.* 10.

Legitimatorū activa,& passiva successio, à legitimationis
qualitate pendet , eo modo qun circa legitimæ debitum ad-
vertitur,en scilicet pura , & plena à supremo Principe facta 20
sit,ut explicitam,vel subintellectam non habeat juris veniē-
tium ab intestato præservativam L. Adoptivorum an-
tem hodie nullum quæstionis casum praxis docere videtur. 21

L. *sub tit. de legitim. & detraction. & hoc titulo disc.* 18.

In parentibus mediatis præsertim , magna est Juristarum
lucta,an coæquale sit jus,ex gradus majori proximitate re-
gulanda,vel potius patrimoniorū divisio intret,sed bonorum 22
origo attendatur,ut scilicet paterni in paternis,materni autē
in maternis succedant ; Probabilior autem , atque in praxi
magis recepta videtur opinio,quæ primam tenet partem, ut
scilicet hæc distinctio , sed differentia hodie sublata sit.

II.

De necessaria successione,quæ à jure quoque communi , secundarum nuptiarum præsertim ratione,vel alias resultet.

INter alias pœnas , quas lex civilis , mulieri ad secundas 23
nuptias convolanti injunxit,ea est,in praxi frequenter con-
tingibilis ut in iis bonis,quæ ex liberalitate , ac benevolen-
tia primi viri , vel ex immediata successione unius ex filiis
primi matrimonii,in eam binubam obvenerunt, sive etiam
ex lucris dotalibus,necessaria sit successio filiorū , aliorum-
que liberorum ejusdem primi matrimonii , dispositione ipsi
matri morienti prohibita,vel etiam ea inter vivos , quæ lu-
crativa sit , aut aliàs legis fraudem respectivè redoleat.

Quamvis enim,matrimonii libertatis favore,pœnas, quæ
secundò nubentibus lex civilis inflixit lex canonica abole- 24
verit,istaque lex correctoria, in foro etiam laicali , atque in
laicalium Principum ditionibus,(quæ sub terrarum Imperii
vocabulo explicari solent) legi civili prævaleat ; Adhuc ta-
men incorrectæ remanent illæ pœnæ , quæ liberorum pri-
mi matrimonii favorem respiciunt. M

M. *de his pœnis secundo nubentium disc.*29.*cum pluribus seqq.*

Prædictæ autem legis civilis litera, mulieri binubæ istam 25
aliasq; irrogat pœnas,ideoq; plurium sententia est,ut in viri,
locū non habeant ; Contrarium tamen magis receptū est, ut
in utroque conjuge,vel parente respectivè , pariformiter id
procedat ; Facilius tamen in viro cadet justa excusationis
causa,in gratiam eorumdem filiorum ex prima uxore super-
stitum, quorum , melior educatio alterius uxoris moralem
necessitatem,vel congruentiā exigat,pro facti qualitate. N.

N. *disc.* 33.

Excusat itaque ab hac pœna superius insinuata , vel alia
similis justa causa,sive ipsorum liberorum consensus,qui ta- 26
men expressus,ac legitimus existat ad hanc finem datus,non
autem, ubi ex sola urbanitate, seu benevolentia , vel quod
parenti filius contradicere non audeat , sive quod nover-
cam , vel respective vitricum amaverit , eique reverentiæ
actus exhibuerit. O

O. *eodem disc.* 37.

Non levis autem quæstio est,an hæc necessaria successio,
in iis bonis procedat, quæ à primo conjuge in binubum su-
perstitem, non immediatè , unius ex filiis successione , sed 27
mediatè obvenerunt, quia nempe uno filio prius defuncto ,
alter pro ejus virili succedat,eiq; postea morienti , cum aliis
fratribus parens binubus succedat,an scilicet , quod ita me-
diatè obvenit , huic necessariæ successioni subjaceat , quod
varias habet opiniones variasque recipit distinctiones
præsertim in linea descensiva , vel transversa , ideoque id
sua sede videndum est. P

P. *disc.* 30.

Hinc verò necessariæ successioni favore liberorum tantū
qui parenti binubo supersint,locus est,ideoque primi matri-
monii liberi,qui tali binubo parenti prædecedunt,ad extra- 28
neum hæredē hujusmodi successionis jus non transmittunt ,
quamvis testati decedant,quidquid aliquorū error tradat. Q

Q. *disc.* 34.

Minusque eidem necessariæ successioni locus est , in illis
bonis , quæ non ex intestata successione, legisque benefi- 29
cio , sed ex morientis filii benevolentia. & dispositione, pa-
rens binubus obtineat , sive per ultimam voluntatem , sive
per actum inter vivos id sequatur. R

R. *eod. disc.*34.

Prout,

Prout neque sub hac pœna cadunt ea, quæ binubus conjux, ex primi bonis obtinuerit, non ex liberalitate, sed ex
30 causa onerosa, & correspectiva, ut præsertim ea donatio esse solet, quæ ipso alicujus inæqualitatis compensatione fiat.

Non omnium item liberorum primi matrimonii necessa-
31 ria est successio, sed eorum tantum, quibus parens binubus gratificari velit, cum istam à lege habeat potestatem, qua ad exercitium non deducta, æqualis est omnium conditio, juxta successionis ordinem. S

S. *de præmissis, & aliis ad materiam secundarum nuptiarum dicto disc. 29. cum plur. seqq.*

Aliæ sunt necessariæ successiones, quæ à juris communis dispositione manant, ut est legitima, quæ liberis, vel
32 parentibus debita est, ista verò diversam habet sedem vel materiam. T Sive illa, quæ pauperi conjugi superstiti debetur in bonis morientis conjugis in quarta parte. V

T. *sub tit. de legit. & detract.*

V. *disc. 49.*

Prout impinguatæ legitimæ speciem habet illa necessaria
33 successio, quæ in ipsiusmet binubi parentis bonis, primi matrimonii liberis debita est, ut ultra legitimā eis de jure debitā, cujuslibet eorū conditio æqualis fiat secundo conjugi superstiti, cujus favore parens binubus disposuerit, quamvis ex causa lucri conventionalis, vel statutarii dispositio manet, ubi lex municipalis, explicitam vel implicitam non habeat derogationem illi legi, quæ liberorum primi matrimonii favore ita statuit. X

X. *disc. 32. & sub tit. de dote disc. 130. & seqq.*

III.

De successione necessaria, quæ resultet à jure municipali, vel ab alio jure particulari.

34 QUamvis juxta ordinem in prima Rubrica insinuatum; Jus civile novissimū, intestatam successionem regulari debere statuerit; Attamen, Vel quia antiqui Romanorū mores, ab illis Græcorum, qui tale Jus novissimū condiderunt, essent diversi; Vel quia in eo intermedio spatio, quod inter Imperii Romani translationem, dictarumq; legum inventionem, ac usum, intercessit; pro diversarum dominantium Nationū moribus, vel ex aliis accidentibus, diversum succedendi ordinē plures præsertim Italiæ populi sibi statuerint; Hine proinde; Vel ex antiquarū legum, seu consuetudinū particularium continuatione; Vel ob novas leges statutarias, quas iidem populi pro eorū animi declaratione, circa legum civilium usum condiderunt; In plerisque locis, diversus est ordo succedendi, etiam necessarius, ut præsertim frequentior usus docet in mulieris dote; In qua filiorum necessaria est successio, adeout neq; volēs possit materaliter, per ultimā præsertim voluntatē, disponere, ut in dotali potissimū sede advertitur. Y

Y. *de his legibus, vel consuetudinibus sub tit. de dote disc. 90. & disc 103. cum plurib. seqq. & hoc tit. disc. 38.*

Sive quod de bonis antiquis, ac alias quàm ex propria acquisitione obventis, non liceat, illis de sanguine, qui
35 etiam per transversum conjuncti sint, exclusis, in toto, vel in parte, cum extraneis disponere. Z.

Z. *dicto disc. 103, de dote.*

Aut quod volens cum propria prole natusali tantum dis-
36 ponere, fratres, vel agnatos in aliqua parte successores habere teneatur A. cum similibus restrictionibus, certam, ac generalem non admittentibus regulam, cum ab ipsarum legum particulari qualitate id pendeat.

A. *de testament. disc. 52.*

Ex privato quoque jure, necessariam successionem frequens praxis ubique docet, ubi nempe de fideicommissaria, vel de feudali, seu emphyteutica successione pacti, & provi-
37 dentiæ, aut simili agatur, ut in earū peculiaribus sedibus advertitur; Id autem, testatæ, vel conventionali, potius, quā intestatæ successioni referendum est, cum non ultimo morienti, sed primo disponenti, vel acquirenti succedi dicatur. B

B. *sub tit. de fideicom. præsertim disc. 141. & sub tit. de renunciat. ubi de pactis super successionibus vel earū renunciationibus.*

IV.

De successione prælativa alicujus generis personarum ex jure municipali, quod sit alterius generis exclusivum, puta masculorum in exclusionem fœminarum.

38 EX eadem ratione, quæ initio præcedentis Rubricæ insinuata est, ut scilicet antiquis Romanorum moribus, ac etiam illis, cū quibus sub Longobardis, ac aliis post scissum Romanum Imperium Italia continuavit usque ad casualem inventionem voluminum, ex Justiniani Imperatoris mandato in Constantinopolitana Civitate ordinatorum, adversaretur illud Jus novissimum, quod, vel pro Græcorum moribus; Vel pro tunc dominantis fœminini sexus adulatione, favore fœminarum, & cognatorum conditum fuit.

Per universam pene Italiam Statuta condita sunt, fœminarum, atque cognatorum exclusiva favore masculorū agnatorum, ex nimiū commendabili voto præfatis Italis moribus valde adaptato, conservādi bona in agnationibus, & familiis quorū decus, ac nobilitas ita conservantur, alias autem vilescunt, ita extraneas ditando familias, ac personas, quæ revera nullā habeāt sāguinis cōjūctionē, abeo, à quo bona parta sūt.

Super hujusmodi verò Statutorum interpretatione, scri- 39
bentium pugna non levis est, an ea lata, & benigna, vel potius rigorosa, & stricta fieri debeat; Aliquibus in majori numero, qui cū novissimi Justiniani Juris dispositione procedūt, opinantibus, ut ejusdē juris correctoria fuit, ideoq; strictam, nimiumq; rigorosam interpretationem habere debeat, atque rigorosa reputata, extensione prohibita, ultra verborū sonū, quamvis rationis identitas, imo, & majoritas, accedat.

Aliis autem (forte probabilius) primam recipientibus parsem, ut præfatu Jure novissimo neglecto, utpote per Græcos pro eorum diversis moribus edito, nostris autem Italis moribus, atque antiquo Romanorum juri adverso, favorabilia potius, benignaque interpretatione digna censenda sint hæc Statuta, utpote veri juris Romanorum restitutiva, seu verius, morum regionis continuationem, dictique diversi Græcorum juris non acceptationem comprobantia.

Adhuc tamen in foro, illis deferendū est opinionibus, quæ in loco magis recepta sint, quāvis rationis habeant resistentiā, cū ita exigat legalis facultatis deploranda miseria, ad quā pragmaticorū ineptum, ac irrationabile vulgus eam induxit.

Eodemque rigoroso, parumque rationabili sensu retento, 40
eam quoque recipere oportet restrictionem, ut utriusq; subjectionis copulativus concursus pro hujusmodi Statutorum operatione sit necessarius, personarum scilicet, ac bonorum, quæ statuentis territorio circumscribantur.

Unde propterea clerici, aliæque personæ ecclesiasticæ, quæ à statuentis potestate exemptæ sint, ad intestatam successio- 41
nem alias vocatæ ex dicto Justinianeo novissimo Jure, quod sexus, ac agnationis, & cognationis differentiam sustulit, neglecto Statuti ordine, admitti debeant; Quinimo, & ipsi- 42
met laici, Statuto alias subditi, quoties de clesici, vel alias exempti defuncti successione sit quæstio; Horum autem neutrum placet, parumque probabile videtur, ut in sua sede latius advertitur.

Ibique illa etiam improbabilitas advertitur, ut Statuto fœ- 43
minæ exclusæ, dotationem demandante, ista sequi debeat ex singulis quibusque hæreditatibus, de quibus agitur, nisi Statutum unica dote contentum, fit, unde propterea super verborum formalitatibus adeò insistitur, magnæque disputantur quæstiones quando uno, vel altero modo Statutum disponat; Quod pariter pro meo sensu frigiditates, parumque rationabiles legum sensus continet, cum potius legis finis, vel effectus attendi debeat, ne scilicet mulieres à successione exclusæ, à dote quoque excludantur, ideoque honestatis jacturam seu perpetuam viduitatem cum suo, ac Reipublicæ præjudicio pati cogantur; Quando itaque huic inconvenienti consultum est, isque finis, cum dote congrua pro qualitate personarum sit impletus, nimium improbabile est, ut uni mulieri, quæ plures habeat ascendentes, vel transversales, quorum successionis locus fuit, plures habere debeat dotes, cum lex cum in singulari numero resideret, cum uni etiam usu, ipsaque naturali ratione adversantibus.

Quia verò hujusmodi municipalium legum diversa est for- 44
mula, vel dispositio, ipsarumque singulæ diversam, receperunt interpretationē vel praxim; Hinc proinde compendii incapax ista materia esse dignoscitur, cum facti potius quæstionem esse videantur, pro facti idcirco particulari qualitate decidendæ, ac de consequenti certam non recipientes regulam cuicumque casui applicabilem, ideoque in sua sede videndum est; Potissime verò, cum proxima habeatur quoque Statutorum, aliarumque municipalium legum aliq; compendiosa enunciatio C

C. *de his omnibus ad materiam Statutorum in successionibus hoc tit. discur. & seqq. & disc. 41. ubi alia recensentur.*

D. JOAN. BAPTISTÆ DE LVCA

DE RENUNCIATIONIBUS.

BONONIEN. SUCCESSIONIS DE FABRETTIS

Inter ALIQUA MONASTERIA MONIALIUM.

Responsum pro veritate.

An renunciatio facta per filiam paternæ successioni occasione ingressus in Monasterium, eam ab intestata patris renunciatarii successione excludat, ob existentiam aliarum filiarum æque monialium, quæ non renunciaverunt.

Et an hujusmodi renunciationes factæ per ingressas, vel ingressuras Monasterium, subjaceant solemnitatibus statutariis.

Et de aliquibus generalibus prænotationibus ad hanc renunciationis materiam.

SVMMARIVM.

1 *Quod materia renunciationum sit frequens & involuta, & quare.*
2 *Quare congruat repetere casus cadentes sub eisdem articulis.*
3 *Distinctiones, ac termini sunt notorii, sed punctus est in applicatione.*
4 *Quot species quæstionum cadant in materia.*
5 *De renunciatione extinctiva, seu abstetiva, & qualis sit.*
6 *De translativa.*
7 *Quomodo dignoscatur, an sit extinctiva, vel translativa.*
8 *De renunciatione reali.*
9 *De personali.*
10 *Quando una, vel altera species dignoscatur, & de distinctione inter eam, quæ fit occasione matrimonii carnalis, vel spiritualis.*
11 *Quando hæc distinctio procedat, & quomodo intelligenda sit.*
12 *Facti series, seu casus particularis quæstionis.*
13 *An renunciationes, quæ fiant per ingressuros in Religionem in statu sæculari subjaceant solemnitatibus Statutorum laicalium.*
14 *Cum tribus sequentibus, De eodem, &c. ut non requirantur.*
18 *De ratione, ob quam dictæ solemnitates non requirantur.*
19 *Quando ea, quæ sunt onerosa, & prohibita censeantur favorabilia, & permissa.*
20 *& duobus sequentibus, De distinctione, cum qua intelligenda sit utraque opinio in quæstione de qua n. 14. & seqq.*
23 *An & quando renunciatio excludat monialem renunciantem, vel Monasterium à successione renunciatarii.*
24 *Ad quos effectus renunciationes procurari solent à puellis &c.*
25 *Quomodo voluntas renunciantis, & renunciatarii regulari debeat.*
26 *De applicatione ad casum specialem controversiæ.*
27 *Ubi omnes fœminæ sint moniales, quarum una renunciavit, & altera non.*
28 *Quid de concursu æquali fœminarum quarum aliquæ sint nuptæ, & aliæ non.*
29 *Quod non debeant attendi formalitates verborum.*
30 *De errore procedendi cum generalitatibus non bene applicando ad casum.*

DISCURSUS I.

SUCCESSIONUM, aliorumque jurium, ac bonorum renunciationes, quæ parentibus, vel fratribus (pro Italiæ præsertim communi usu,) occasione matrimonii carnalis, per puellas; Alterius verò spiritualis, 1
per illos utriusque sexus, fieri solent; Nimium frequentes in foro producunt quæstiones antiquioribus pene ignotas, apud modernos autem nimium involutas, extensive quidem, ob earum frequentiam, magnam habentes latitudinem, intensive autem, intra breves juris cancellos restrictas, adeo ut, quod ad ea, quæ juris sunt, unicus ac brevis discursus, universam materiam comprehendere sit aptus, cum nulla desuper dignoscatur legum antinomya, seu articulorum perplexitas; Latitudo autem, adinstar præsertim fideicommissariæ materiæ, ex eo provenire videtur, quod facti, ac voluntatis potiùs quæstiones esse dignoscantur, ideoque certam generalem, seu uniformem regulam, cuicumque casui applicabilem, recipere non sunt aptæ, cum pro singulorum casuum peculiari qualitate, ac circumstantiis, varia decisio resultat.

Hinc proinde, ut in præmissa fidei commissaria, aliisque similibus materiis ambiguæ voluntatis adverti- 2
tur, Citra superfluæ repetitionis notam, plures casus, vel quæstiones, licet sub eisdem terminis, vel conclusionibus cadentes, adnotare congruum est, ut ita ex dissimili eorum, (quamvis prima fronte similium) determinatione, edoceamur, quomodo hujusmodi quæstiones decidendæ veniant, cum vere erroneum sit, idque tot æquivoca producat, cum solis generalitatibus in hac materia procedere.

Apud omnes etenim, ex concordi sensu, recepta est 3

generica propoſitio,ſuper qua,utpote notoria,& indu-
bitata , nauſeativum quidem, ac irriſione dignum eſt
magnam allegationum congeriem facere,ita cum im-
probo , ineptoque labore,chartas inaniter replendo,ut
ſcilicet renunciantibus jura ſua , non detur amplius
regreſſus.

Punctus autem eſt in applicatione , ob ejuſdem re-
gulæ limitationes,quæ quatuor habent vias,ea quibus
manant,atque fori quotidianas quæſtiones producunt;
* Unam ſcilicet invaliditatis actus,ob aliquas non adhi-
bitas ſolemnitates , cum tunc renuncians pro non re-
nunciante habeatur;Alteram comprehenſionis,an ſci-
licet capiat ſucceſſiones, vel jura , de quibus quæſtio
ſit;Tertiam reſolutionis , ſeu ceſſationis , ob cauſæ vel
præſuppoſiti ceſſationem, ſive ob ſtatus rerum immu-
tationem;Et quartam demum (poſitis validitate,com-
prehenſione,& non reſolutione,)ſuper actus reſciſſio-
ne , ex læſionis vitio.

Pro iſtis autem, vel earum aliquibus limitationibus
regulandis,totiuſque materiæ tractatione;Duos habe-
mus terminos generales , ſuper ipſius renunciationis
natura,ſeu qualitate,ea qua deciſio quæſtionis pende-
re videtur,Alia ſiquidem eſt renunciatio , quæ extin-
5 ctiva,ſeu abſtentiva,vel abdicativa dicitur , per quam
ille,qui renunciat , nihil det , vel in renunciatarium
transferat;ſed ſolum de medio ſe tollat, atque negati-
ve ſe habeat,ita ſe faciendo,vel habendo mortuum ,at-
que in rerum natura non exiſtentem,ut aliis æqualibus,
vel remotioribus locum aperiat;Sive iis , qui alias
cum eo aliquam obligationem,vel ſervitutem habeant,
diſponendi libertatē tribuat,perinde ac ſi non exiſteret.

Alia verò tranſlativa dicitur,quæ in ipſo renuncian-
6 te jurium,vel bonorum præviam ſaltem inſtantaneam,
ac intellectualem præſupponit acquiſitionem , eadem-
que jura,vel bona renunciata, tanquam propria , per
implicitæ donationis ſpeciem , in renunciatarium
transfert,qui non jure ſuo per obſtaculi remotionem,
ut in præcedenti ſpecie,illa obtinere dicitur,ſed ea ju-
re,vel perſona ipſius renunciantis , in quo ipſum jus
renunciatum ſubſtantiari,ſeu radicari dicitur, ejus ta-
men utilitas,vel effectus,renunciatarii commodo cedit.

Ad unam verò,vel alteram ſpeciem diſtinguendam,
certant Juriſtæ, aliquas deſuper tradendo regulas pro
hujuſmodi natura , ſeu qualitate metienda , præſertim
verò in verborum formulis perſiſtendo,& an bona,vel
7 jure renunciata , in dativo , vel in accuſativo poſita
ſint,ut præſertim cæteris relatis advertitur *per Rotam
apud Bichium deciſ 63 t.* cum ſimilibus ponderationi-
bus,ſeu verius frigiditatibus;Hujuſmodi ſiquidem,vel
ſimiles verborum formulæ , aliqua quidem pondera-
tione dignæ videntur , ad unum ex argumentis , ſeu
adminiculis inducendum, quod alia confoveat , non
autem,ut certam, ac determinatam regulam inducere
id aptom ſit , quaſi quod eo ipſo,quod verba , unam,
vel alteram habeant formam , pro conſtanti (aliud
non inquirendo) una , vel altera renunciationis
qualitas , vel natura ſtatui debeat , cum frequentius ;
ex Notariorum potius loquendi ſtylo , verborum
formulæ manent , quam ea voluntate ipſorum renun-
ciantium , dum frequentius inexperti adoleſcentis
vel puellæ ſunt ; adeo ut , vere irridenda leguleica
ineptia videatur , in ſola verborum formalitate ,
principalem vim conſtituere , cum facti circumſtan-
tia , juxta conſuetam conjecturalium naturam , ſeu
regulam , unitim ponderandæ ſint , inter quas veriſi-
mile , ſeu inveriſimile potiſſimum ſortiri debet,locum,
ex regionis moribus , ac perſonarum qualitate ar-
guendo.

Altera diverſæ qualitatis, vel naturæ diſtinctio eſt,
8 inter eam renunciationem,quæ realis dicitur, ac eam,
quæ ſit perſonalis;Realis etenim ea eſt , per quam re-
nuncians non unius , vel alterius perſonæ affectione
moveatur,vel particularem habeat reſpectum;Sed ge-
neraliter,ac indeterminate ſe mortuum faciat, atque à
ſucceſſionibus,vel juribus renunciatis, extraneum, ac
omnino alienum,non curando,an ad unius,vel alterius
perſonæ commodum renunciationis effectus ce-
dat.

Perſonalis autem eſt ea , quæ unius , vel plurium
perſonarum intuitum , vel favorem concernat , ad 9
hoc,ut actus , vel effectus renunciationis , earum tan-
tum , non autem aliorum commodo cedat , ſive per
viam extinctivæ , ſive per alteram tranſlativæ renun-
ciationis actus ſequatur , Atque ab his diſtinctioni-
bus , vel terminis , in omnibus controverſiis , ſeu
diſcurſibus repetendis,vel ſupponendis , tota materia
pendet.

Ad hujuſmodi autem realis,vel perſonalis, diverſas
ſpecies diſtinguendas , pariter , ac magis ſe involvunt 10
Scribentes,potiſſimum verò ipſius renunciationis cau-
ſam ponderando , an ſcilicet ſpiritualis vel carnalis
matrimonii, vel ſtatus occaſione fiat , quaſi quod re-
nunciationes , quæ per puellas carnaliter nubentes
fiant,perſonales cenſendæ ſint;Reales autem illæ,quæ
per utriuſque ſexus perſonas , occaſione profeſſionis
in Religione,vel aſſumptionis vitæ ſpiritualis fiant, ut
hoc ſecundo caſu amor Dei,ac vitæ ſpiritualis, præci-
puum ſit renunciandi motivum, ut renuncians tempo-
ralibus omnibus abdicatis promptius ac expeditius
Deo famulari , atque ſpiritualibus incumbere valeat ;
juxta diſtinctionem , ſuper qua multa cumulat elabo-
ratus *additionator ad deciſ. 513. par. 4. rec. tom. 3.* &
pluries habetur *hoc titulo* , atque in pluries ibidem re-
cenſitis deciſionibus , cum ea hodie volitet etiam per
ora illorum , qui nullam facientes librorum apertu-
ram,per traditiones more pſytacorum ſciunt totum id,
quod dicunt.

Verùm erroneum pariter eſt, atque pragmaticorum
conſueta leguleica ineptia,in hac diſtinctione, certam 11
vim conſtituere;Sive ea ea certam,ac generalem deſu-
mere regulam;Unius etenim,vel alterius vitæ, ſeu ſta-
tus qualitas, argumentum quidem eſt , cum aliis con-
jungendum,pro una,vel altera renunciationis qualita-
te,vel ſpecie metiendā,non autem , ut certam inducat
probationem , ſeu certam ſtatuat regulam , cum tan-
quam quæſtio voluntatis(ea ipſius ſubſtantia metien-
da,)vere determinationem recipiat , pro ſingulorum
caſuum qualitate , & circunſtantiis.

His igitur pro omnium controverſiarum , ſeu diſ-
curſuum generali norma prænotatis ; Quatenus ad
hanc facti ſpeciem pertinet ; Cum ab inteſtato obiiſſet 12
Franciſcus Maria Fabrettus , tribus ſuperſtitibus filia-
bus,quæ omnes vitam ſpiritualem eligentes, in diver-
ſis Monaſteriis profeſſionem, jam emiſerant, quarum
duæ amplam renunciationem (juxta illius Civitatis
pingue formularium) patri , ejuſque hæredibus fece-
rant;Altera vero non;Hinc propterea orta eſt contro-
verſia, an renunciationes obſtarent filiabus , quæ eas
fecerant , ſeu Monaſteriis ea earum perſonis venienti-
bus,adeo ut inteſtata ſucceſſio,ſoli filiæ , quæ non re-
nunciaverat,vel ejus Monaſterio,debita eſſet ; Seu po-
tius omnibus æqualiter deberetur ; Deſuper autem ,
meo pro veritate voto expetito , in notulis pro ſtylo
tranſmiſſis , duo continebantur puncti ; Primò
ſcilicet ſuper dictarum renunciationum invaliditate
ob non ſervatas illius ſtatuti Bononiæ ſolemnitates ;
Et ſecundò , quatenus eſſent validæ , ſuper earum
operatione.

Ad primum ; Cum hujuſmodi renunciationes
factæ eſſent per puellas in ſtatu mere ſæculari , pri-
uſquam habitum monaſticum ſuſciperent ; Hinc 13
proinde motivabatur per ſapientes de partibus ,
quod ita remanerent Statuto ſubjectæ , ideoque
ob non ſervatas ſolemnitates ab eo præſcriptas , re-
nunciationes remanerent invalidæ , ob decretum
annullativum ejuſdem Statuti , ut in ſpecie aliis re-
latis habetur *apud Grat. diſcept. 195. per tot. & Ro-
tam apud Duran. deciſ. 121. num. 41. repetit. par. 5.
rec,*

*rec.dec.*125.*& apud Dunozet.decis.* 641. ubi concor-
dantes.

Verum respondi, quod istud motivum parùm tutum
videbatur, quoniam hujusmodi renunciationes, vel dis-
14 positiones quamvis in statu laicali factæ, quoties id
sequutum sit in limine ingressus in Religionem, ejus-
que ingressu, non subjaceant solemnitatibus, ut firma-
tur *apud Buratt.decis.*461.*n.* 10. *cum seqq* atque rece-
dendo a firmatis *apud Dunozett.dicta decis.*641. verius
esse statuitur *coram eodem decis.* 676. Istamque poste-
riorem opinionem Rota postmodum sequuta est plu-
ries, præsertim *apud Otthob.decis.*10.*n.* 48. *apud eum-
dem Dunozett decis.*951 *&* 954.*decis.*161.*n.*8. *& seqq.
par.*10.*rec.*& advertitur *sub tit.de donat.disc.*15. *& sub
tit. de Regular. disc.* 58.

Et quamvis, ut *eod.disc.*15.*de donat.& d.*58. *de Re-
gular.* insinuatur, id parum probabile mihi videatur,
15 quoniam ex magis recepta opinione, de qua ibi, in re-
nunciationibus, aliisque dispositionibus, quæ per hu-
jusmodi ingressuros fiunt, ante susceptionem habitus,
& priusquam novitiorum statum assumant, non requi-
runtur solemnitates præscriptæ *per Sac. Concil. Tri-
dent.sess.*25.*de regul.cap.*16. juxta decisiones, & aucto-
ritates ibidem allegatas, quasi quod illæ solùm præs-
criptæ sint, ad occurrendum inconvenientibus, ne ip-
simet Religiosi, habentes novitium in eorum manibus,
ac potestate, curando eum ita ad favorem Religionis,
vel aliorum, bonis spoliari, illum quamvis invitum, ut-
pote bonis temporalibus destitutum, cogant ad profi-
tendum, unde propterea resultet inconveniens, quod
ita inexpertus adolescens, seductionibus de facili sub-
jectus, imprudentes dispositiones facere posset, utraque
solemnitatum via, seu beneficio cessante.

Attamen id non reputatur considerabile, ex eâ po-
tissimum ratione, quod hujusmodi dispositiones natu-
16 ram habent donationum causa mortis, sive ultimarum
voluntatum, dum non sequuta professione in Religio-
ne, resolvuntur, ideoque non afferunt renuncianti il-
lud præjudicium irretractabile, cujus ratione solem-
nitates desiderari solent, ut advertitur *apud Buratt.di-
cta decis.* 461.

Instat enim dilemma, quod aut renuncians profes-
sionem emittit, & tunc tanquam jam mortuus Mundo,
temporalia curare non debet, cum eorum incapax ita
efficiatur, ideoque nil ejus interest, an magis ad unum,
quam ad alterum bona, quæ jam reliquit, pertineant;
Aut non profitetur, & tunc, cum actus resolvatur tan-
quam ex cessante præsupposito (ut alibi etiam hoc ti-
17 tulo advertitur) idcircò nullum exinde resultat præ-
judicium; Adeo ut, quemadmodum in testamentis, aliis-
que ultimis voluntatibus, quæ per ingressuros fiunt,
hujusmodi solemnitates non desiderantur, ita in præ-
senti contingat: Ideoque probabilis ratio dubitandi so-
lum cadat, ubi renunciatio, vel altera dispositio, ita
concipiatur, quod etiam non sequuta professione, ipso-
que disponente ad sæculum regrediente, actus rema-
neat firmus, ac irretractabilis.

Itaque videtur magis congrua ratio, quam altera
18 deducta ex *§.illud Auth.de Monach. & cap.de his de
Sepultur.* cum qua plures procedunt relati *Sanchez ad
præcept.Decal lib.*7.*cap.*6.*n.*19. *&* 20. *Barbos.in collect.
ad Concil.dicta sess.*25.*de regular.cap.*6.*n.*35. & in su-
pra allegatis decisionibus, quod scilicet habentibus hoc
pium propositum, libertas disponendi concedenda sit,
ideoque temporalium legum vinculis detenti esse non
debeant, quoniam revera hujusmodi statutariæ provi-
siones, quæ fiunt ad consulendum ætati, vel sexus im-
becillitati, non continent onus, & ligamen, sed potius
favorem, ac beneficium eorumdem, ut ipsorum indem-
nitati consultum remaneat.

Ad instar eorum, quæ insinuantur *sub tit. de te-
stamen. disc.* 8. in proposito *Sen. Cons. Liboniani*, ut
non importet testatoris ligamen, sed favorem; Ac etiam
circa prohibitiones, quæ fiant super legitima filio-
rum, quæ onera, & conditiones non recipit, ubi in eo- 19
sumdem filiorum favorem, ac provisionem tendant
circa prohibitionem, ne patri quæratur usufructus,
vel circa administrationem, seu aliam dispositionem,
ideoque non videtur congrua ratio ex defectu ejus
applicationis.

Et nihilominus, pluries de hac materia agendo, di-
cere consuevi (quamvis deficientibus decisionibus, vel
doctrinis ad hujusmodi distinctionem descendentibus, 20
ista reputaretur unum ex meis ratiociniis,) ut scilicet
utraque opinio in hoc proposito rectè conciliabilis
videatur, inspiciendo qualitatem renunciationis; Si
etenim ea bene ordinata sit, favore parentum, vel fra-
trum, seu aliorum, erga quos bene ordinata ratio, ita
exigat, puta, quia sint dotantes, seu aliàs benefactores
&c. Et tunc rectè posterior opinio recipienda veniat,
cum tali casu etiam in renunciationibus, quæ fiunt
per puellas carnaliter nubentes occasione dotis, quæ
eis constituitur, probabiliùs hujusmodi solemnitates
desiderandæ non veniant, ut advertitur infrà *disc.* 6.
Secùs autem, ubi facti circumstantiæ suadeant actus
improbabilitatem, ac fraudis, vel seductionis probabi-
lem suspicionem.

Potissime verò ubi agatur de ingressuro Religio-
nem capacem in communi, cum tunc nimium ejusdem
renunciantis interesse soleat, renunciationem factam 21
non esse, vel factam non substineri, ideoque bona de-
ferri ad Religionem, vel Monasterium, tùm ob quan-
dam fere communem Religionum, ac Monasteriorum
consuetudinem, ab Ecclesia toleratam, ut ipsimet prio-
res domini, in toto, vel in parte, suorum bonorum, seu
eorum fructuum administrationem, ac dispositionem
habeant; tùm etiam ob casus, qui contingere possunt
transitus ad Episcopatum, vel ad alium statum, sive de
una Religione ad alteram, adeo ut infinitum pene nu-
merum agnoverim hujusmodi Religiosorum, qui fa-
ciendo renunciationem in adolescentia, quandò id,
quod agant forsan ignorant, præsertim circa tempora-
lia, majorem renunciationis, quàm professionis habue-
rint pœnitentiam; Ac etiam quia ità intrare videtur
præmissa ratio, ob quam Concilium Tridentinum
solemnitates præscripsit, quoniam ità, in ea tenera æta-
te seducti adolescentes, ab iis, qui eorum bona cap-
tare student, induci solent ad ingrediendum Reli-
giones, quamvis verum spiritum vocationis non ha-
beant.

Ideoque pro facti qualitate ista quæstio pro meo
judicio decidenda videtur, amplectendo unam, vel alte-
ram opinionem, pro ut facti qualitas, seu renunciatio- 22
nis bonus ordo, ex prudenti arbitrio suadebit, non au-
tem judaico more cum generalitatibus in omni casu
procedendo.

Quo verò ad alterum punctum principalem, circa
validæ renunciationis operationem; Cum ad favorem
renunciantium, vel Monasteriorum ex earum persona 23
venientium, ponderarentur ea, quæ cæteris relatis ha-
bentur firmata in puncto monialis, per Rotam *apud
Dunozett.decis.*346.*repetit decis.*543.*par.*5.*rec.*& post
*Tamburin.de jur. Abb.decis.*6. sæpius in aliis recepta,
præsertim apud eundem *Dunozett.dicta decis.*641. *re-
petit.apud Marin.resol.*190.*lib.*2. qui Monasterii quo-
que jura tuetur.

E converso autem, contra monialem renunciantem,
vel ejus Monasterium ponderarentur firmata *apud
eumdem Dunozett.decis.*676. ubi in hac parte receditur
à *dicta decis.*641. ac etiam *coram Bichio decis.*631. *& in
Romana hæreditatis de Lanuviis coram Taja in casu*,
de quo infrà *disc. seq.* & in aliis.

Hinc proinde, ut eam, quæ dari potest, dictarum
contrariantium decisionum, aliarumque auctoritatum
conciliationem præberem, illaque tollerem, æquivoca
(si possibile est) cum quibus frequenter procedi sum
expertus; Advertebam (ut initio præmissum est) quod
vere ista, non juris, sed voluntatis ac nudi facti est quæ-

ltio, ideoque erroneum est, cum generalitatibus procedere, atque decisiones in aliquibus casibus editas, cuicumque applicare, cum ex casuum distinctione, eorumque particulari qualitate, ac circumstantiis, varia decisio, pro eorum varietate pendeat.

Ad duplicem etenim effectum, hujusmodi renunciationes procurari, ac reportari solent; Primò nempe,
24 ac principaliter, ad effectum obtinendi libertatem disponendi de bonis suis, etiam cum extraneis, ita scilicet tollendo obstaculum necessariæ successionis ratione legitimæ, vel fideicommissi, vel crediti dotium maternarum, aut ex dispositione *text. in l. fœmina Cod. de 2. nupt* cum similibus, ut advertunt, aliis relatis, *Apont. consil. 39. & 40. lib. 1. Capyc. Latr. decis. 3. num. 26. & seqq. Rot. apud Gregor. decis. 85. apud Dunozett. dicta decis. 346. alias 543. par. 5. rec. apud Otthob. dicta decis.* 10. cum aliis *per Add. ad decis. 523. par. 4. rec. tom.* 3. & sæpius.

Ideoque ubi ipsius renunciatarii dispositio, de ejus bonis inter vivos, vel per ultimam voluntatem accedit, cessant comprehensionis quæstiones, & an ipsius renunciatarii hæreditas, vel successio sub renunciatione cadat, ut apud allegatos, solumque isto casu intrat inspectio nullitatis actus, ob non servatas solemnitates, vel altera rescissionis ex capite læsionis

Secundò autem in casu non factæ dispositionis, ac mortis ab intestato procurari solent ad effectum ut ita, sublato renunciantis obstaculo, pinguior, ac integra sit successio aliorum filiorum, vel eorum, quos potius pater, vel qui renunciationem reportavit, ejus voluit intestatos successores, quam renunciantem.

In hujus autem voluntatis regulatione, ferè omnes hujus materiæ quæstiones esse solent, atque in ea, ut præmissum est, se involvunt Scribentes, qui merè pragmaticum stylum sequendo, in generalitatibus, vel in decisionibus, ac doctrinis malè ad litteram immorantur, cum revera totum pendeat à distinctione casuum, sive ab istorum circumstantiis verisimilem renuncian-
25 tis, ac renunciatarii, præsertim istius voluntatem suadentibus, & an immutato statu rerum verisimiliter voluntas esset, ut renunciatio resolvi, vel effectum sortiri non deberet, sive quod cogitato casu, ea facta non esset, juxta diversas casuum species, de quibus in aliis controversiis *hoc eodem tit.* ex quorum combinatione, ad veritatis notitiam, seu decisionis regulationem deveniri potest.

Applicando autem ad rem, In hac facti specie agebatur de renunciationibus per filias patri dotanti fa-
26 ctis de tempore, quo filium masculum habebat, cujus intuitu, pro communi præsertim Italiæ usu, nimium verisimile est, quod pater, filias ita providendo, de earum renunciatione sollicitus fuit, ut ita, sublatis omnibus quæstionibus, quæ super statutorum intelligentia cadere solent, filius masculus familiam propagaturus, atque paternam domum conservaturus, integrum assem paternum, & maternum, aliorumque majorum obtineret, & consequenter potiùs ex voluntate renunciatarii, quam ipsarum renunciantium, quæ inexpertæ puellæ ad hæc non solent cogitare, nec reflectere, an renunciationes essent personales potiùs quam reales, id est factæ intuitu personæ fratris, ejusque filiorum, vel ejusdem patris, quatenus frater quoque deficeret, pro dicta disponendi libertate, quatenus ista ad exercitium deducatur.

Utraque autem circumstantia cessante, ob fratris prædecessum, patri absque prole, atque ob ejusdem patris obitum, ab intestato, superstitibus una, vel pluribus filiabus, vel neptibus, & sic personis ejusdem sexus, unde propterea non urgeat ea ratio quæ pro communi usu, favore sexus, ac agnationis urgere solet, quoties altera non urgeat personalis demerentia, tunc nulla subest congrua ratio, cur pater, unas voluerit esse filias, & alias (ut vulgo dicitur) privignas, ut in his terminis patris renunciatarii ab intestato decedendis, pluribus filiabus, quarum aliquæ renunciaverant, aliæ verò non, agunt *Bald. cons. 437. lib. 1. Cravet. cons. 41. Gall. cons. 64 n. 8. & 9.* & alii, de quibus *apud Marir. dicta resol. 89. num.* 20.

Clarius verò, ac extra controversiam, ubi earumdem filiarum eadem sit conditio dum omnes erant moniales professæ, ex quarum persona æqualiter earum Monasteriis successio deferebatur, ideoque non intra- 17
bat, illa diversa ratio, quæ etiam inter filias, vel ex eadem ratione inter sorores, aliasque decedentis renunciatarii conjunctos cum eadem proportione cadere solet, ubi earum dispar sit conditio, vel status, quia nempe aliquæ sint moniales jam professæ, aliæ verò nuptæ in sæculo, filios habentes, vel probabiliter sperantes, Siquidem cum spectato effectu, non ipsa filia, vel soror monialis succedat, sed monasterium, quod est extraneum; E converso autem ipsæ filiæ, vel sorores nuptæ, earumque sperati filii, & descendentes successionem habeant, unde propterea commodum saltem pro nostra spe vel credulitate, futurum est proprii sanguinis, hinc proinde intrat ex verisimili voluntate personarum discretio.

Eademque intrat, ubi aliquæ ex filiabus, vel aliis fœminis essent jam nuptæ, & congrue dotatæ, aliæ verò adhuc innuptæ, quoniam ubi etiam rerum status
varietur, quia nempe postea decedant masculi de tem- 28
pore renunciationis existentes, adhuc tamen cessare non dicitur voluntas renunciatarii, ut resolvatur renunciatio ex probabili motivo ita faciendi magis qualificata, & conspicua matrimonia illarum puellarum, quæ adhuc supersunt innuptæ juxta ponderationes de quibus *sub tit. de feud. disc.* 14. in proposito legum vigentium in utriusque Siciliæ Regnis, super fœmina innupta, seu in capillo secundo genita in feudorum successione præferenda filiæ primogenitæ nuptæ, & dotatæ, cum ibi contentis declarationibus, atque docet quotidiana praxis.

Atque exinde desumebam rationem, ob quam iste pater de duarum filiarum primò in Monasterium ingressarum renunciatione sollicitus fuerit, non autem de illa ultimæ, quoniam defecto masculo, cujus intuitu diligentias prudenter pro nostris moribus adhibebat, id neglexit, verisimiliter pro neglectis habendo etiam aliarum filiarum renunciationes.

Hinc propterea dicebam in hoc Responso, ac frequenter in aliis dicere consuevi, quod pro meo sen-
su contemptibiles videntur ponderationes fieri solitæ 29
ob formulas verborum, vel clausularum; Sive an renunciatio concepta sit etiam pro hæredibus extraneis; Vel an adsit, necne verbum generale *quibuscumque*; Sive an adsit verbum denotans realitatem, cum similibus ineptiis, ac frigiditatibus; Quoniam, ut advertitur in pluribus discursibus sequentibus præsertim duobus proximis, satis notum est, quod istæ verborum formulæ non sunt Partium, sed Notariorum eas transcribentium ex formulariis, sive (ut sæpius, tam in Notariis, quam in ipsismet Advocatis minutarum Consultoribus expertus sum) pro stylo transcribendi formulas, & cautelas adhibitas in renunciationibus factis per filias Principum, & Magnatum, habentium filios, vel agnatos, atque pro facti qualitate principaliter reflectentium ad faciendum eam fœminam, etiam ex politicis, seu aliàs prudentialibus motivis, tam actu, quam habitu omnino extraneam à successione; Atque in hoc consistit nostra simplicitas, ob quam reddimur apud aliarum scientiarum professores, contemptibiles, quod scilicet, non distinguimus casum à casu, magnificando aliquam specialem doctrinam non reflectendo ad diversas circumstantias; Ideoque in ista potissimum materia, principaliter, ac omnino præ oculis habenda est illa, quæ in omni alia, præsertim fideicommissaria materia, adeo

frequentee

frequenter insinuata est propositio, ut non cortex, & formula verborum, sed substantia verisimilis voluntatis inquiri debeat pro facti qualitate, ac singulorum casuum circumstantiis.

ROMANA HÆREDITATIS DE LANUVIIS,

Pro BERNARDO EVANGELISTA

Cum MONASTERIO S. ANNÆ.

Casus decisus per Rotam pro Bernardo, posteà concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminas profitentes in Monasterio, parentum, ac fratrum, aliorumque successionibus; An eas in extraneas faciat, ut eorumdem renunciatariorum intestata successio, aliis remotioribus collateralibus potiùs aperiatur.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones hujus causæ.*
3 *Aliæ resolutiones in alia causa super eadem renunciatione.*
4 *Quod renunciatio esset realis, ac extinctiva, & quare.*
5 *Illa quæ fit occasione Religionis est realis.*
6 *Quid operetur pactum de non petendo.*
7 *De difficultatibus adversus dictam realitatem.*
8 *Quod sit error concipere renunciationes puellarum latino sermone.*
9 *Quomodo istæ quæstiones decidi debeant, ac distingui species renunciationis.*
10 *Donatoris, vel renunciantis declarationi est deferendum, & quando.*
11 *De varietate resolutionum super hoc eodem puncto naturæ renunciationis factæ per Monialem.*

DISCURSUS II.

1 CUM Placida, & Scholastica de Lanuviis per
Patrem, (qui plures filios masculos habebat,)
cum consueta dote collocatæ essent in Monasterio
Sanctæ Annæ, atque pro communi usu, amplissimam
fecissent renunciationem tam parentum, quàm fratrum successionibus, ad eorumdem, eorumque hæredum & successorum quorumcumque favorem, cum amplis, ac effrænatis verbis, & clausulis, quæ pro benè consulto formulario in hujusmodi renunciationibus adjici solent; Atque defunctis aliis fratribus, omnia bona consolidata essent in Hieronymo Prælato Utriusque Signaturæ Decano; Isto imprudenter in decrepita ætate ab intestato defuncto, prætensionem excitavit Bernardus quinto gradu civili per cognationem conjunctus, ut sibi potius, quàm præfatis germanis sororibus monialibus, quæ ob earum amplam renunciationem omninò extraneæ effectæ erant, hæc intestata successio debita esset; Introductaque
a causa coram A. C. Sententia ipsi Bernardo favorabilis prodiit, in gradu appellationis approbata *per Rotam coram Taja*, cum bina resolutione *sub diebus 21. Iunij 1661. & 23. Iunij 1662.* Cumque adversùs has resolutiones nova audientia Monasterio concessa fuisset, atque ego pro Bernardo obtinente scribens, adhuc difficultatem haberem, Hinc proindè, me consulente, controversia finem habuit per concordiam, quæ attento præfatæ causæ statu, nimium honesta, potiusque Monasterio utilis fuit, ab ejus etiam Advocatis consulta, atque tunc per Rotam quoque desiderata.

Ista igitur causâ ita sopita, consimilem prætensionem excitavit alter eodem gradu conjunctus, atque pro neutra parte me scribente, eo quia non poteram
scribere pro Monasterio, minúsque honestum censui 3
scribere pro alia parte ob difficultates desuper habitas, quas occasione facilitandi concordiam in discursu ad veritatem edito explicaveram; In hac diversa causa, diversæ prodierunt resolutiones *coram eodem Taja.* quoniam *sub die 20. Aprilis 1668.* responsum fuit pro Monasterio, & *sub diebus 27. Februarij 1665. & 11. Martii 1672.* responsum fuit contrarium, atque in hoc statu causa pendet.

Scribens igitur pro dicto remotiori cognato in ex-
clusionem germanarum sororum, more Advocati de- 4
ducebam firmata *per Rotam coram Dunozetto dec. 676. & coram Bichio decis. 586. & 634.* istæque ultimæ decisiones in eadem causa *Ariminen. Successionis*, approbatæ fuerunt *prima Aprilis 1658. coram Bevilaqua*, Quod scilicet cum renunciatio facta esset patri, & fratribus pro eorum hæredibus, & successoribus quibuscumque, ita per istud generale, ac effrænatum verbum *quibuscumque* omnium complexivum, etiam pro remotioribus conjunctis stipulatum censeretur, ideoque renunciatio merè realis dicenda esset, quæ effecerit dictas fœminas omninò extraneas, seu mortuas, juxta firmata in supra allegatis decisionibus, præsertim *coram Bichio*, in quibus concordantes.

Clarius verò, dum agebatur de renunciatione facta occasione ingressus in Monasterium, ac susceptionis
vitæ spiritualis; Unde propterea intrat præsumptio 5
realitatis, quod scilicet principale renunciantis motivum fuerit amor Dei, & abdicatio à bonis temporalibus, ut expeditiùs Deo famulari valeat ex deductis *apud Ottbobon. decis. 10. num. 38.* & latius *in Romana hæreditatis de Tuscanellis 31. Maii 1649. coram Meltio*, cujus mentio habetur infrà *in Romana fideicommissi de Steccatis disc. 4.* & in allegatis decisionibus *coram Bicchio.*

Item quia, renunciatio concepta erat per pactum
de non petendo, quod censeri facit renunciationem 6
realem ex deductis *apud Montan. contr. 10. n. 1. Rovit. cons. 42 n. 13. & 14. lib. 1. Ottbob. d. decis. 10. n. 39. & 40.* & plene *in dicta Romana de Tuscanellis coram Meltio*, cum aliis in causæ decisionibus; Hisque addebantur alia verba ampla ibi, *nullo unquam tempore ex quavis causa, & occasione &c.* cum similibus.

Adhuc támen (reflectendo ad veritatem) non modicàm sentiebam difficultatem, stante meo sensu, in istis vel similibus voluntatis quæstionibus haberi solito,
atque *disc. præcedenti*, etiam insinuato, ut scilicet ver- 7
borum, & clausularum formulæ, utpote Notariorum, vel Consultorum magis, quàm ipsarum Partium; negligi debeant; potissime verò ubi, (juxta Urbis, & Status Ecclesiastici, parùm laudabilem usum,) concipiantur instrumenta in lingua latina, super actibus puellarum, vel ideotarum personarum, quæ nullatenus intelligunt hujusmodi formulas, vel clausulas, super
quo plura colligit *Pignatell. consult. canon.* 12. Ideo- 8
que potius, ac omninò procedi debet inspecta substantia verisimilis voluntatis, desumendæ ex rerum statu, ac facti circumstantiis, eodem modo quo in fideicommissis, aliisque ambiguæ voluntatis quæstionibus procedendum est.

Ista verò regula retenta, quodque renunciatarii potiùs, de cujus successione agitur, quàm renunciantis verisimilis voluntas indagari debeat, dicebam quod
tunc hujusmodi verborum, & clausularum operatio 9
admittenda esset, quando aliqua verisimilitudo assisteret etiam favore remotiorum transversalium, putà (pro Italiæ præsertim moribus) favore agnationis, & familiæ, in qua bona conservarentur, excluso Monasterio, quod in effectu extraneum est; sive quod intrarent aliæ ponderationes, de quibus *disc. præcedenti* vel juxta casum, de quo *in Romana test. vel success.* pro

Cardinali Bortomeo *sub tit. de ecsiam. in supplemento* cum similibus, quæ prudenti homini suadeant, ut id verisimiliter volitum esset.

Secus autem, ubi turbato ordine legis, ae naturæ, atque cessante dicto agnationis motivo, resultaret effectus à partibus verisimiliter non cogitatus, neque volitus, ut remotis cog... tis pene ...gnotis, atque neglectis, sæpiusque parum dignis, exclusis germanis sororibus, adeo probum, beneque ortunatum hæredem habentibus, successio aperiri deberet, cum id prorsus improbabile sit; ut de me ipso dicere possem, quod ex magno sororum numero tres adhuc habens moniales professas, quæ occasione profitendi, amplam ad mei favorem fecerunt renunciationem, ut in casu intestatæ mortis, mihi cordi esset potius successio remotorum agnatorum pro ea dilectione, quæ pro nostris moribus habetur erga familiam, & agnationem, ubi de illa adessent, non autem, ut in vim verborum, vel clausularum contentarum in instrumentis renunciationum exclusis germanis sororibus, exosis, vel saltem in nulla, vel modica respective existimatione habitis agnatis successio deferretur.

Duplici præsertim in hac facti specie circumstantia accedente, Primò ... è, quod defunctus, donec vixit nimio amore sorores prosequebatur, aliquos autem ex hujusmodi cognatis fortè non cognoscebat, seu agnoscere nolebat.

Et secundò, quod una ex dictis sororibus superstes, (ob alterius mortem, lite pendente, sequutam) valdè probata monialis in decrepita ætate constituta, cum juramento quoque declarationem fecerat, quod earum voluntas fuisset renunciandi intuitu fratrum, eorum-
10 que descendentium; ideoque intrare videbatur conclusio sæpius insinuata *sub tit. de donat.* & alibi, ut quoties aliqua probabilis dubietas cadere valeat, adeo ut dispositio non sit omnino clara, eaque declarationis vel interpretationis capax sit, tunc ipsius donantis, vel renunciantis declarationi deferri debeat; potissimum autem, ubi ex probitate personæ, atque ex cessatione notabilis interesse proximi, omnis excludatur affectionis suspiciu, ut in præsenti rectè dici posse videbatur, cum improbabile esset, quod probata monialis, quæ pro animæ salute, per sexaginta circiter annos vitam religiosam duxerat, jam decrepita, mortique proxima, cum animæ detrimento, absque privato interesse, hanc mendacem assertionem, per viam juratæ, ac formalis declarationis, directæ ad alterius valdè notabile præjudicium, facere voluerit, ideoque istæ non sunt quæstiones decidendæ cum verbis, sed cum facto ejusque circumstantiis, ac propterea non juris scientia, sed juris prudentia in earum determinatione adhibenda est.

Adhuc tamen, (quatenus ad istam causam pertinet,) relinquitur integer locus veritati, quoniam
11 cum in ulteriori ejus progressu non scripserim, idcircò maturius judicium efformare non potui, neque intendendo assumere illas Judicis partes, quæ meæ non sunt; benè verum, quod combinando istam causam, cum altera de qua infra *dicto disc. 4.* atque perpendendo decisiones in utraque respectivè proditas, non videtur, quomodo bene compatiantur, seu quomodo Advocati, & Consulentes, veritatis judicium congrue dare valeant, sive litigantes de justitia, vel injustitia causarum monere.

MARSICANA SUCCESSIONIS

Pro OLYMPIA DE MACEROLIS

Cum JACOBO, ET ALIIS PARITER DE MACEROLIS.

Casus decisus per Rotam pro Olympia.

De renunciatione facta per fœminam nubentem in sæculo ad favorem fratris, cum expressione, ut ea realis esse debeat, an excludat renunciantem ab ipsius renunciatarii intestata successione; Qua occasione agitur de explicatione hujusmodi terminorum renunciationis realis, vel personalis, sive translativæ vel extinctivæ.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *Quod termini soleant confundi, ideoque sit distinguendum.*
4 *De quæstione, an renunciatio uni tantum, vel omnibus prosit, & an renuncians faciat numerum, & partem.*
5 *De altera quæstione inter renunciantem, ac eum, cujus favore renunciant disposuit.*
6 *De quæstione in bonis renunciantis ad renunciantem obventis, de cujus successione agatur.*
7 *Et altera in bonis, & successione renunciatarii, qui disposuerit.*
8 *De intestata successione renunciatarii.*
9 *Non censetur ista successio comprehensa in renunciatione.*
10 *De distinctione inter nubentem in sæculo, vel in Monasterio.*
11 *De casu speciali controversia.*
12 *De intelligentia verborum, ut renunciatio sit realis.*
13 *Attendi debent capitula potius quam instrumentum.*
14 *Clausula apposita in executivis non multum attendenda.*
15 *De distinctione inter bona quæsita, & quærenda pro regulanda renunciatione.*
16 *Quomodo ista quæstiones decidi debeant.*

DISCURSUS III.

Defuncto ab intestato Constantio de Macerolis, superstite Olympia germana sorore, carnaliter nupta, quæ occasione nuptiarum, in instrumento dotali, fratri dotanti amplissimam fecerat renunciationem, cum declaratione, ut ea realis, imò realissima semper esse, ac haberi deberet, Hinc Jacobus, Julius, & Nicolaus dicti Constantii patrueles, prætensionem excitarunt, quod ipsis intestata successio esset, ac etiam altera fideicommissaria in bonis majorum, introductaque causa coram A.C. cum de facto in possessione bonorum se intrusissent, eorum favore prodiit sententia: 1
Devoluta verò per appellationem causa *coram Emerix sub die 4. Februarii* 1665. ad Olympiæ sororis favorem prodiit resolutio, neque ulteriorem progressum hucusque causa habuit, vel quia concordata sit, vel ex alio ignoto accidenti. 2

Duo autem erant controversiæ puncti; Primò scilicet super paterno fideicommisso, & de hoc habetur actum in sua materia *sub tit. de fideicommiss. disc. 46.* Et secundò super intestata successione fratris, super qua stante dicta amplitudine verborum, præsertim quod renunciatio perpetuò realis, ac realissima esse deberet, scribentes pro agnatis remotioribus, ita dicebant, quod stante renunciationis realitate, dicta mulier habenda esset pro mortua, atque in rerum natura non existente, ideoque ipsis, ita per obstaculi remotionem proximioribus effectis, successio debita esset; cumque terminos realitatis, & personalitatis cum aliis extinctivæ, vel translativæ renunciationis terminis confunderent, atque auctoritates, unos vel alios percutientes 3
cumularent, hinc proinde, ad æquivoca tollenda, advertebam, tam istius, quam aliarum causarum occasione, ut ad casuum, vel effectuum distinctionem, adverti deberet, ne alias (pro consueto stylo) quid pro quo caperetur.

Primus

Primus igitur casus controversiæ cadere solet, an renunciatio facta uni fratri, vel conjuncto, prosit illi tantùm, vel etiam aliis fratribus, seu conjunctis,
4 æqualem succedendi causam cum renunciatorio habentibus, in concursu successionis tertii; & sub qua dubitatione, cadit etiam altera, quæ sonat in idem, an scilicet persona renunciantis, faciat numerum, & partem, & ad cujus favorem, & de his agunt (cæteris relatis) *Fab. de Ann. conf.* 45. *Hodiern. controv.*7. *Galeot. lib.* 2. *controv.*8. *Bellon. jun. de jur. accresc. cap.*5. *quæst.*48. & habetur *in Bonon. disc.* 7. & tunc hujusmodi quæstionum decisio pendet à distinctione, an renunciatio sit translativa, vel extinctiva, ut primo casu prosit renunciatorio tantùm, cujus favore persona renunciantis faciat etiam numerum, ac partem, quoniam fingitur, quod ipse renuncians succedat, atque in ejus persona successio substantietur, ac effectuetur, ad commodum tamen; ac utilitatem renunciatarii, sive hic æqualem cum aliis habeat succedendi causam, ut frequenter contingit inter fratres, quorum uni soror renunciationem fecerit; sive sit remotior, vel omninò extraneus considerandus tanquam procurator succedentis in rem propriam; secundo autem casu, sublata de medio persona renunciantis, tanquam mortua, per jus non decrescendi, seu per remotionem obstaculi, æqualis remanet conditio omnium, æqualem succedendi causam habentium.

Istam autem distinctionem plerique faciunt sub diversis terminis realitatis, & personalitatis, quasi quod, idem sit terminus translativæ, ac ille personalis, utpote ad favorem certæ, ac determinatæ personæ facta; Idemque sit extinctiva, ac realis, id est generaliter abdicativa, à bonis, absque contemplatione potiùs unius, quam alterius personæ, verum hic est potiùs improprius loquendi modus, unde merito Rota, ubi de isto casu, vel effectu agit, præsertim *in Auximana datam* 26. *Maii* 1655. *coram Bichio inter suas decis.* 631. de qua infrà *disc.*8. utitur dictis terminis magis propriis, translativæ, & extinctivæ.

Alter casus est, ubi pariter agatur de successione tertii, in concursu ipsiusmet renunciantis, ac hæredum renunciatarii, seu eorum, in quos renunciatarius, in vita, vel in morte de hac sperata futura suc-
5 cessione disposuisset, & hic est propriè casus disputatus *in Romana fideicommissi de Ursinis disc.* 6. Et tunc decisio pariter pendet à dicta distinctione, an renunciatio sit translativa, vel extinctiva, ut primo casu, successionis commodum spectet ad hæredem, vel successorem renunciatarii, in exclusionem ipsius renunciantis; ex jam dicta ratione, quod jus successionis substantiatur in persona renunciantis, ad commodum tamen, ac utilitatem renunciatarii, seu ejus hæredum, aut aliorum, in quo ipse disposuerit juxta terminos text. *in l. spem Cod. de donat.* Quatenus tamen agatur de bonis indifferentibus, quorum renunciatarii hæres, vel successor sit capax; ubi enim est incapax, tunc intrat difficultas derivata ex pluries enunciata theorica *Bart. in l. qui Romæ* §. *duo fratres ff. de verborum obligatione*, de qua *in duobus discursibus proximè seqq.*

Isto etiam ea, Scribentes promiscuè uti solent dictis aliis terminis, personalis & realis, considerando personalitatem, tanquàm restrictionem renunciationis ad solam personam, cui facta est, & quatenus supervivat, non autem, ut præmoriens transmittat commodum successionis ad extraneos, juxta difficultatem excitatam *apud Achill. decis.*10.*de donat.* quasi quod cessante persona contemplata, cessaret causa finalis renunciationis pro illius resolutione ex regula textus *in cap. cum cessante*, & hic est articulus principaliter disputatus *in dicta Romana fideicommissi disc.*6. Sed ille promiscuus usus hujusmodi terminorum, ad hos, vel similes effectus non facit, ut generaliter, atque pro regula, ad alios diversos effectus, idem sit renunciatio realis, ac extinctiva.

Tertius casus est, ubi agatur de successione ipsiusmet renunciatarii, in illis solum bonis, quæ ad eum obvenerunt ab ipsamet renunciante, quia neinpè fœmina renunciaverit germano fratri bona paterna, vel 6
materna, atque ad illius posteà morientis intestatam successionem, concurrant fratres consanguinei, vel uterini ex secunda uxore, vel respectivè ex secundo viro suscepti, qui alias ex Statuto in bonis morientis æqualiter cum utrinque conjunctis succedere possent, ut frequenter in consanguineis tantùm contingit; sive, quod, filia renunciaverit bona materna ejus patri tunc habenti filios ex eodem matrimonio postmodum defectos, & cui ab intestato morienti, succedere velint filii ex altero conjuge procreati, juxta casum tractatum *per Merlin. contr.* 32. *lib.* 1. *Altogr. jur. controv.* 13. & alios apud eosdem, ac habetur actum *sub tit. de successionibus, in Romana successionis de Pellegrinis disc.* 33. ac in aliis; Et in his terminis intrat etiam distinctio, an renunciatio sit realis, vel personalis, capiendo pariter personalitatem pro restrictione ad certas personas, quasi quod filia, vel soror renunciationem fecerit; solo intuitu fratrum utrinque conjunctorum, & quatenus ad eorum commodum successio bonorum communis parentis deferatur, adeo ut, eis defectis, renunciatio resolvatur, tanquam per remotionem consensus, & tanquam ex cessante causa finali renunciandi, ondè propterea dicitur personalis, vel è converso fuerit generalis, ac indefinita pro transmissione bonorum ad quoscumque, & ad quem effectum dicitur realis; & tamen isti termini cadunt etiam cum præsupposito, quod renunciatio sit merè translativa, ergo ex verbo denotante realitatem, non infertur perneceſse ad qualitatem extinctivam.

Quartus casus est, ubi agatur de successione ipsiusmet renunciatarii morientis cum testamento, seu 7
aliàs, ad favorem extraneorum disponentis de bonis, de quibus aliàs (seclusa renunciatione) in præjudicium renunciantis, in toto, vel in parte disponere non poterat, ut (e. g.) est filia, cui pater legitimam relinquere tenetur, vel soror, quæ à Statuto reintegratorio exclusa, habeat jus reintegrationis ad suam portionem fratre deficiente, sive ubi agatur de bonis antiquis, quorum medietas pernecesse juxta Consuetudines Neapolis relinquenda est, juxta casum tractatum *per Marin. resol* 191. *lib.* 2. vel ubi de bonis fideicommissariis, ad quæ renuncians jus habeat vocationis per mortem fratris, vel alterius renunciatarii juxta casum, de quo *dicto disc.*6. cum similibus; Et tunc plerique procedunt etiam cum eadem distinctione personalitatis, vel realitatis, ut scilicet non constito de realitate, renunciatio tanquam personalis, cessante persona, evanescat, adeo ut suffragari non possit extraneis, in quos renunciatarius disposuerit; verum hæc distinctio magis communiter rejicitur, quoties non appareat de hac restrictiva & præcisa voluntate, dum hujusmodi renunciationes à filiabus, vel sororibus procurari solent ad hanc disponendi libertatem acquirendam. *Greg. decis.* 85. *Apont. conf.*39.& 40.*lib.* 1.& infrà *disc.seq.*& sæpius.

Demum (omissis aliis ad rem non facientibus;) quintus est casus, qui in præsenti disputatione cadebat, ubi scilicet agatur de intestata successione renunciatarii in ejus bonis propriis indifferentibus; & 8
tunc, aut renunciatio est translativa, quàm aliqui isto casu (sed erroneè seu impropriè) dicere solent personalem; & tunc impossibile est dicere, ut sub ea veniat hæreditas, ac successio ipsiusmet renunciatarii, quoniam hæreditas propria alicui donari non potest, neque datur extremum, in quo hujusmodi translationis effectus verificari possit, ut infrà *dicto disc.*

*disc.*6. atque de hoc nemo dubitat, ut etiam de plano admittebant Scribentes in contrarium; aut est pure, ac simpliciter extinctiva, quam pariter Ali-
9 qui (sed improprie, ac erroneè) dicunt realem; & tunc in primis inspiciendum est, an in renunciatione actum sit de successione ipsiusmet renunciatarii, si enim non apparet, tunc ista regulariter non censetur comprehensa, ut in sæpius allegata *Romana de Perottis coram Dunozett. dec.* 346. *repetit. dec.* 443. *par.* 5. *rec. ex num.* 9. *cum seqq.* Si verò de hoc appareat; & tunc, licet nostri, multos casus distinguere soleant, ut constat ex diligenter, satisque elaborate deductis *per Marin. dicta resol.* 189. ubi, felici quidem stylo, compendiose deduxit omnia, quæ per primarios Italiæ viros deducta fuerunt in celebri causa successionis Principatus Venafri, & Comitatus Celani, à qua omnem ejus fortunam mutuatus est, adeo ut dici possit, quod ibi materia magistraliter tractata sit, utpote continens succum omnium eorum, quæ per magis insignes viros, non solum illius Civitatis, & Regni, sed etiam Curiæ Romanæ, aliarumque Italiæ Civitatum, elaborata fuerunt; attamen (brevius agendo) ut plurium hujusmodi controversiarum experimentum dedit, quod genuina veritas ea esse videatur, quæ insinuatur supra *disc.* 1. & in aliis, quod s. ista sit quæstio potius facti quàm juris, ideoque non apta recipere generalem uniformem determinationem, sed singulorum casuum decisio pendeat ab eorumdem particularibus, ac individuis circumstantiis, quæ uno, vel altero modo verisimilem utriusque contrahentis, renunciantis scilicet, & renunciatarii voluntatem suadeant, quia nempe renunciatarius probabiliter renunciationem à filio, vel sorore procurare voluerit, ut aliis conjunctis, quamvis remotioribus, ex justa, & rationali causa, etiam intestata successio deferatur juxta ponderationes, de quibus *dicto disc.* 1. Vel econverso.

Ad id autem indagandum, aliqualiter conferre solet consideratio causæ, ob quam renunciatio sequatur, an scilicet, sit ob ingressum in Monasterium vel ob nuptias carnales, ut primo casu faciliùs utriusque contrahentis voluntas præsumatur pro qualitate extinctiva, seu realitate (ita impropriè dicta,) Ex
10 parte renunciantis scilicet, ut non in gratiam potius unius quàm alterius id egerit, sed amore Dei, ac vitæ cælestis, ad quam ut expeditior fieret, temporalia à se omnino abdicare voluerit, seque mortuum Mundo facere; Renunciatarii verò, dum verisimile est, ut voluerit, ejus successionem, ac bona, deferri potius ad conjunctos, quamvis remotiores in sæculo existentes, quam ad renunciantem Religiosum, cum in effectu, non ad ipsum, sed ad Monasterium penitus extraneum, successio deferri dicatur, ut advertunt *Rovit. cons.* 43. *nu.* 7. & *cons.* 44. *lib.* 1. *Merlin. controv.* 5. *lib.* 1. *de Marin. dicta resol.* 189. *numer.* 22. 190. *num.* 6. *cum seqq.* & *numer.* 4. *Otthob. dicta decis.* 10. *in Romana hæreditatis de Tuscanellis* 31. *Maii* 1649. *coram Meltio* cum concordantibus *disc. præceden.*

In illis autem, quæ in sæculo nubunt, præsumptio est in oppositum, quoniam cessantibus filiis, seu fratribus, vel aliis verisimiliter à renunciatario magis dilectis, & in quorum gratiam de communi usu hujusmodi renunciationes à fœminis nubentibus procurari solent; Ac etiam cessante dispositione, ob cujus libertatem, ut suprà pariter renunciationes procurantur, tunc ex verisimili utriusque contrahentis voluntate, sub renunciatione, quantumvis ampla, & in forma extinctiva, seu reali concepta, casus dicendus est non comprehensus, ut ex magistrali, ac recepto consilio *Baldi* 437. *n.* 2. *l.* 2. aliis pluribus cumulatis probant *Rovit. cons.* 13. *n.* 21. *lib.* 1. *Apont. dicto cons.* 39. *de Marin dicta resol.* 189. *per totam* & 191. *n.* 4. & *sequen.* cum aliis *dicto disc.* 1. & in aliis.

Hinc proinde qualitas nuptiarum carnalium, vel spiritualium, juxta dictam communem, ac frequenter receptam distinctionem, non importat pernecesse qualitatem extinctivam, vel respective translativam, sive ut alii dicunt, personalitatem, vel realitatem, quoniam stare simul possunt, ut renunciatio facta per nubentem in sæculo sit pure, ac simpliciter extinctiva, quam aliqui improprie dicunt realem, quodque facta per ingredientem Monasterium sit solum translativa, seu improprie personalis, ac propterea, una, vel altera qualitas, consideranda est ad metiendam voluntatem, istamque uno, vel altero modo facilius, & cum minoribus, vel respective majoribus argumentis præsumendam, ut apud allegatos, apud quos, ac etiam *apud Altograd. jun. controv.* 27. reprobata habetur opinio *Caroli Antonii de Puteo in consilio unico post consilia Oddi*, & *Menoch. cons.* 6. volentium, ut renuncians, quamvis occasione nuptiarum carnalium, simpliciter, ac indefinite per alios quamvis remotiores à successione excludi debeat.

Ista igitur theorica ita constituta, quatenus pertinet ad applicationem ad hanc facti speciem, in primis agebatur de renunciatione facta per nubentem 11
carnaliter; ac etiam ex instrumento renunciationis non constabat, quod renunciatum fuisset intestatæ successioni ipsiusmet renunciatarii, quoniam, licet mentio fieret etiam de fraternis, attamen id verificabile erat in successione, ac bonis Julii Cæsaris alterius fratris, jam defuncti, unde propterea bene intrabant firmata *in dicta decis.* 546. *Dunozett.* alias 543. *par.* 5. *rec.*

Et clarius, quia renunciatio clare concepta erat in forma translativa, per viam donationis, quo casu (ut suprà) res est indubitata pro excludenda comprehensione successionis ipsiusmet renunciatarii, cum hæreditas propria sibi ipsi donari non possit.

Illa verò verba, ut renunciatio censeretur perpetuo efficax, ac realis, & realissima, (& in quibus totum erat fundamentum scribentium in oppositum,) 12
pariter, imò, in satis ampliori formula continebantur in dicto casu tractato *per Marin. dicta resol.* 189. *in principio*, ubi verba præcisa illius renunciationis registrantur; & tamen contrarium decisum fuit, ex ea congrua ratione, quod in quibuscumque humanis actibus, non cortex & figura verborum, sed substantia verisimilis voluntatis attendi debet.

Ac etiam quia erroneum est dicere, ut verbum, seu terminus realitatis pernecesse importet qualitatem, pure, ac simpliciter extinctivam, quæ ita tollat omnino de medio personam renunciantis perinde ac si non esset in rerum natura, dum verba prædicta, recte verificari possunt, atque operativa remanent in ordine ad tertium, & quartum casum supra exemplificatos, & ad quos, vel similes effectus, hujusmodi cautela introducta est, adjiciendi hanc verborum amplitudinem.

Potissime verò ex duplici circunstantia, una scilicet, quod verba prædicta non erant in capitulis matrimonialibus, quorum substantia attendenda est,
non curata majori amplitudine verborum per Nota- 13
rium in instrumento apposita, nisi quatenus hæc deserviat pro majori robore, ac observantia, & firmitate illius substantiæ, quæ in capitulis habetur,
sæpius in ista, & omni materia advertitur; & alte- 14
ra, quod verba prædicta non erant in parte dispositiva, sed in clausulis executivis adjectis pro ejusdem renunciationis observantia, & ne unquam contra renunciatarium, vel habentes causam ab eo, renuncians ad bona, vel jura renunciata regressum habere posset.

Longas quoque distinctiones, ac allegationes retexebant Scribentes in contrarium, super ea distinctione,

tione, an ageretur de juribus, ac successionibus dela-
15 tis, valde deferendis, ut primo casu verificabilis esset renunciatio translativa alias personalis nuncupata. In altero autem non caderet nisi extinctiva, alias realis, ex deductis *per. Montan. controv.* 10. *numer.* 5. *Donat. de renunc. cap.* 50. *num.* 28. verum, ultra quod illa distinctio non subsistit, cùm etiam futuræ successionis spes per viam venditionis, seu donationis, aut alterius similis contractus in commercium deduci possit, ut frequenter habetur *hoc tit.* præsertim *d. disc.* 6. & in decisionibus in ea causa editis; non videbatur qualis in proposito esset istius distinctionis effectus, cum illa ad alios fines, seu effectus adhiberi soleat.

Atque hinc edocemur, quàm erroneum sit, cum
16 solis generalitatibus conclusionum, vel doctrinarum, ac decisionum in his materiis procedere, ut *disc.* 1. & in aliis advertitur, cum in hujusmodi quæstionibus, quæ sunt potius voluntatis, ac facti, ex istius circumstantiis decisio, prudenti, beneque regulato arbitrio desumenda sit.

ROMANA FIDEICOMMISSI DE STECCATIS

Pro. FRANCISCO ANT. ZAMBOTTO & Hieronymo Clementino

Cum MONASTERIO SS. DOMINICI ET SIXTI.

Casus varie decisus per Rotam, posteà in parte concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per monialem, an sit realis, vel personalis, ad effectum, ut cessata persona contemplata, cessare debeat, necne; Et de alia distinctione renunciationis translativæ, vel extinctivæ; Et an renunciatio capiat fideicommissa.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Prima resolutio in alia causa super hac renunciatione.*
3 *Resolutiones in ista causa.*
4 *Distinguuntur puncti causæ.*
5 *An renunciatio capiat certas successiones.*
6 *De eodem, & an enumeratio specierum restringat.*
7 *Quod debeat attendi substantia voluntatis.*
8 *In quo differant scholastici à forensibus.*
9 *De particulari circumstantia, quæ consideratur in renunciatione monialium.*
10 *Quod amplitudo verborum, vel restrictio renunciationum proveniat à Notario.*
11 *De renunciatione hæreditatis certæ personæ.*
12 *Damnatur stylus procedendi cum formalitate verborum, & significationibus grammaticalibus.*
13 *Damnatur stylus adhibendi linguam latinam in instrumentis.*
14 *De realitate renunciationis factæ à moniali.*
15 *An & quando id procedat.*
16 *Renunciatio non capit ea, quorum hæres extraneus renunciatarii sit incapax.*
17 *Spes futuræ successionis potest credi.*
18 *Quod renunciatio esset personalis.*
19 *In generali renunciatione non veniunt prohibita.*
20 *Declarantur conclusiones, de quibus n.* 16. *&* 19.
21 *De eadem declaratione super alienatione commoditatis.*
22 *Monasterium ex persona Religiosi, quando succedat in fideicommissis.*
23 *De eadem personalitate, de qua num.* 18.

DISCURSUS IV.

SUsceptis per Marcum Antonium Tuscanellam ex
Hippolyta Steccata uxore, tribus filiis, nempe 1
Maria Virginia, Constantia, & Curtio; Cum prima in Monasterio SS. Dominici, & Sixti, professionem emittere vellet, consuetam fecit amplam renonciationem Marco Antonio patri dotanti; *de bonis, ac successionibus paternis, maternis, avitis, fraternis, paternorum, & aliorum, tam ab intestato, quam ex testamento, vel fideicommisso, &c.* Defunctisque prius Curtio, deindeque, tam patre, quam matre, (in qua consolidatum erat ex persona Ludovici ejus patris fideicommissum à Petro Paulo dicti Ludovici patre ordinatum;) Hinc orta est inter Constantiam in sæculo nuptam, ac præfatam sororem monialem, seu
ejus Monasterium controversia, præsertim super in- 2
testata successione Marci Antonii patris; Introductaque causa *coram Vicario* de voto Rotæ *coram Meltio sub die* 31. *Maii* 1649. in causa intitulata *Romana hæreditatis de Tuscanellis*, Constantiæ favorabilis resolutio prodiit, quæ ansam dedit concordiæ.

Defuncta verò postmodum Constantia sine prole, instituto hærede Hieronymo Clementino secundo viro; Cum eadem, adhuc vivens per concordiam initam cum Francisco Antonio Zambotto additum fideicommissum vocato, sibi appropriatis, ac extractis aliquibus bonis ex causa quarundam detractionum, fideicommissi præventivam restitutionem fecisset dicto Francisco Antonio, contra istum, Monasterium prædictum ex persona dictæ monialis, ad fideicommissum absque dubio prius vocatæ, judicium insti-
tuit *in Rota coram Bourlemont*, atque *sub die* 10. *Fe-* 3
bruarii 1662. favore Francisci Antonii prodiit resolutio, quæ deinde revocata fuit per contrarias resolutiones favore Monasterii *sub diebus* 15. *Junii* 1665. *& Februarii* 1667. deindeque deventum est ad concordiam, firma remanente lite, cum Hieronymo Constantiæ hærede, occasione bonorum ut suprà, à fideicommisso extractorum, istaque causa adhuc pendet in eadem Rota sub diversa intitulatione *Romana bonorum*, de qua *sub tit. de judic.* vel sub altero *de fideic. in supplemento.*

In his autem disputationibus; Cum fideicommissum esset litterale, atque seclusa renunciatione, ex-
tra controversiam pariter esset prior vocatio dictæ 4
monialis, dum Franciscus Antonius descendens à testatore per filiam fœminam subsidiarie vocatus erat post defectam descendentiam dicti Ludovici filii masculi; Hinc proinde quæstio consistebat in operatione dictæ renunciationis, Eaque duas habebat partes, vel punctos; Primò nempè, an istud fideicommissum sub ea comprehensum esset; Et secundò, posita comprehensione ad favorem filiorum, ac descendentium Marci Antonii patris renunciatarii, an istis defectis renunciatio esset resoluta.

Primus punctus, nullum continebat juris articulum, adeo ut determinatio, uno vel altero modo facta, de injustitia positiva redargui posset, dum totum
consistebat in nudo facto deducto ex renunciationis 5
verbis, sive ex eorumdem verborum interpretatione, circa quam utpote ex judicantis arbitrio, vel intellectu pendentem, certum judicium desuper constitui non valet, ob humanorum ingeniorum varietatem, ob quam indies experimur, ut data etiam æquali peritia, & integritate, id, quod uni videtur album, alteri videatur nigrum; Ideoque in hujusmodi ambiguæ voluntatis quæstionibus, rectè, ac frequenter practicatur causarum fatum, quod in eo consistit, ut Judicum ingenia unam, vel alteram capiant interpretationem, quamvis, summa integritate accedente, nulla concurrat operatio voluntatis, sed ea
solum

solum sit intellectus (ut revera semper , vel saltem
frequentius , contingit in Rota , aliisque primariis,
& qualificatis Curiæ Tribunalibus , à quibus etiam
levissima, & remota foedum , seu corruptelæ suspi-
cio omnino abest.)

Cum etenim in renunciatione enumeratæ essent pa-
rentum , avorum , fratrum , patruorum , ac aliorum
successiones ; Ista verò fideicommissari successio es-
6 set proavi , idcirco cadebat comprehensionis quæstio ;
In quâ tamen , mihi (pro Francisco Antonio fidei-
commissario scribenti , ac etiam pro Hieronymo, qui
illi pro ejus jure adhærebat ,) reflectendo ad solam
veritatem , probabilior videbatur intellectus primo
loco traditus , pro comprehensione , quoniam cum
præcederent verba generalia , omnium successionum
comprehensiva ibi , *successiones quascumque ascenden-
tium , & alias quascumque , in quibus ipsa renuncians
succedere potuit , vel poterit* ; Hinc proinde intrat re-
gula , quod subsequens enumeratio specierum , de-
monstrative potius , quam taxative , seu restrictive
apposita censetur , ideoque non corrigit , neque res-
stringit præcedens genus.

Magisque , pro meo judicio , stringebat pluries in
præcedentibus insinuata propositio , quæ hujusmodi
quæstionum ambiguæ voluntatis , perpetua est , ac
7 primaria regulatrix , ut substantia verisimilis volun-
tatis , non autem verborum cortex , seu formalitas,
vel nuda grammaticalis significatio attendi debeat,
quoniam immorari in rigore verborum pertinet ad
grammaticos , & pedagogos, non autem ad Juris-
prudentiæ professores.

Atque in hoc differunt scholastici à forensibus,
quod primi , juris scientiæ tantùm , cum ingenti acu-
8 mine vacant ; Alii verò jurisprudentiæ , atque cum
maturo judicio potius , quàm cum ingenio, & subti-
litatibus procedunt , ideoque merito dicitur jurispru-
dentia potius quam juris scientia.

Cum etenim ageretur de renunciatione facienda
per monialem , quæ Mundo mori debebat , adeo ut,
quæcunque successiones , verè , ac spectato effectu,
9 non ipsius , sed Monasterii extranei utilitatem percu-
terent ; Potissime autem , ubi (ut in Curia ,) rece-
pta est opinio Canonistarum super immediata Monas-
terii successione, nullatenus curato assensu , vel dis-
sensu ipsius personæ professæ , cujus ratione successio
differatur ; Hinc proinde nulla suppetebat congrua
ratio , seu verisimilitudo , ob quam , curando renun-
ciationem aliarum successionum , ista comprehendi
non debuerit.

Potissime verò stantibus dictis verbis generalibus
omnium comprehensivis , Specierum etenim enu-
meratio , (ut pluries in praxi expertus sum ,) pro-
venire solet ab ineptis cautelis Notariorum, qui cum
10 imperiti sint , volentes se facere peritos , aliqua pro
cautela addunt , quæ potius nocent ; Ut præsertim
frequens , penequè quotidiana praxis docet illis exi-
guis legatis, quæ fieri solent filiabus dotatis , quæ
per Statutum à successione exclusæ sunt , adjiciendo
titulum institutionis , seu faciendo mentionem legiti-
mæ , juxta ea , quæ habentur *sub tit. de legim. & de-
tract.* præsertim *disc.* 3. & 4 cum pluribus similibus,
quorum unum habetur , præsertim *sub tit. de Regal.
disc.* 105.

Non omnis enim specierum enumeratio, ita in ver-
bis attendi debet ; Ut ultra plura similia, quæ desuper
11 ponderari possent , habemus in hac speciali materia
renunciationis , quoniam prohibitum est eam fieri de
hæreditate certæ personæ viventis , quæ absque ejus
consensu usque ad mortem perseveret ; Secus autem
ubi fiat de quibuscumque successionibus , etiam futu-
ris personarum viventium ; Istoque casu , si genus
præcedat , deindeque aliquarum personarum specia-
lis mentio fiat , non per hoc intrat regula prohibi-
tiva , cum id demonstrativè , seu majoris expressionis
gratia factum censeatur , ut advertitur infrà *disc.* 16.
& alibi.

Ideoque semper damnabile , pro meo sensu, censui
stylum , in judicando , vel consulendo , procedendi
cum verborum formalitatibus , eorumque gramma- 12
ticalibus significationibus, quoties probabilia non ac-
cedant argumenta , ut ea verba studiose , atque ex
partium præordinata voluntate adjecta sint ; Potissi-
mum verò , ut advertitur suprà *discur.* 1. & alibi , ubi
pro damnabili potius , quàm pro commendabili sty- 13
lu , mulierum , ac idiotarum contractus, vel disposi-
tiones in latina lingua per Notarios extendantur.

Quo verò ad alterum hujus causæ punctum , an
scilicet , posita hujus successionis comprehensione ;
Stante quod renunciatio facta erat Marco Antonio
patri , ac etiam Curtio fratri , utroque , eorumque
etiam descendentia defectis, ista renunciatio resoluta
censenda esset , tanquam ex cessantibus personis con-
templatis ; Quamvis ego Scribens pro remotiore de
diverso genere ad fideicommissum vocato , insiste-
rem in jam firmatis in dicta alia causa usque ab anno 14
1649. *coram Melzio,* in qua non scribebam , super
hujus renunciationis realitate , deducta ex pacto de
non petendo , ac verborum amplitudine , & fortius
ex jam in præcedentibus insinuata distinctione , inter
renunciationes factas per ingredientes Monasterium,
& illas , quæ fiunt per manentes in sæculo , ut prima
species realis , ac omnino extinctiva censenda esset,
faciens renunciantem mortuum , quasi quod non
unius , vel alterius personæ intuitu , sed ex motivo
spiritus , ut temporalia abjicerentur , facta cen-
seatur.

Attamen , reflectendo ad veritatem , in hac parte
probabilior visa est succumbentia , potius quam vic- 15
toria ; Tum ex ponderatis *dicto discursu* 1. & in aliis,
ut ista distinctio , spectato communi usu , quoties
agatur de Monasteriis, vel Religionibus capacibus in
communi , cum quadam etiam permissiva , seu con-
niventi administratione , ac dispositione in particu-
lari , continere videtur piam meditationem , in pra-
xi forte verificabilem antiquis temporibus , in qui-
bus nostri majores scripserunt , quando Religionum
tanta multiplicatione , ac relatione , seu commodi-
tate non vigente , nonnisi ex solo fervore spiritus,
Religionum , ac Monasteriorum ingressus sequeba-
tur ; Secus autem hodiernis temporibus , quoniam
dicta capacitatis circumstantia accedente , ista distin-
ctio verè idealis videtur ; Ideoque pro sola leguleica
simplicitate admittenda est;Bene tamen est considera-
bilis , in ordine ad regulandum , non quidem renun-
ciantis voluntatem , sed potius illam renunciata-
rii , ut aliis filiis , vel etiam agnatis transversali-
bus prudenter bona deferantur , ut *dicto disc.* 1. & in
aliis advertitur.

Et clarius quoniam , cum verisimiliter pater re-
nunciatarius non cogitaret ad tristem , ac insperatum
eventum extinctionis propriæ descendentiæ masculi-
næ , & fœmininæ , probabiliter sperandæ ex duobus
filiis utriusque sexus carnalibus nuptiis destinatis : 16
illi autem de altero genere subsidiariè ad fideicom-
missum vocato , sibi essent omnino ignoti , ac peni-
tus extranei ; Hinc proinde rectè adaptabilis remane-
bat magistralis theorica *Barthol. in l. qui Romæ §. duo
fratres ff. de verbor. oblig. num.* 24. *& in l. Gallus §.
& si perempta num.* 4. *ff. de liber. & posthum.* de qua
habetur particulariter actum *disc. sequenti* , quod sci-
licet noluisset propriam filiam , quamvis monialem,
excludere , ut locum aperiret penitus extraneis , ac
ignotis ; Ideoque juxta dictam theoricam , utriusque
renunciantis scilicet , ac renunciatarii voluntas veri-
similiter deficere videbatur, ac propterea, in hac par-
te ; posteriores resolutiones magis placuerunt , atque
probabiliores visæ sunt.

Non placuerunt autem in altera parte , in qua ex-
cluditur

cluditur etiam jus Hieronymi hæredis mediati dicti
17 Marci Antonii renunciatarii, quoniam renunciationis tenor ostendebat, ut illa, non solum concepta esset in forma extinctiva, seu abdicativa, (cum ista esset solum verificabilis respectu Marci Antonii patris in propria ejus successione, & legitima,) sed etiam in forma translativa, atque per speciem donationis, per quam receptum est, ut etiam spes futurarum successionum, potissimum verò earum, quæ trahant originem à causa de præterito, in extraneum transferri possit ad textum *in l.ſp:m Cod.de donat.* cum concordantibus, de quibus infrà *in Romana fideicommissi disc.* 6. Et consequenter, quod ista successio caderet sub donatione ad commodum hæredum dicti Marci Antonii, pro quibus quoque ipse stipulatus fuerat.

Adversùs hoc fundamentum, Scribentes pro Monasterio, duo deducebant, quæ per Rotam in posterioribus decisionibus amplexa fuerunt; Primò nempe, quod ista renunciatio facta esset, intuitu, & contemplatione etiam Curtii fratris, qui domum, ac ag-
18 nationem conservaturus, & propagaturus erat, ideoque tanquam personalis, cessata persona, cessaverit, atque proficere non deberet hæredi extraneo, juxta auctoritates latè in decisionibus (forsan præter necessitatem) cumulatas.

Et secundò, quod cum fideicommissum contineret strictissimam prohibitionem alienationis, sub pœna
19 caducitatis, ita intraret altera regula, seu conclusio de jure vera, atque in eisdem decisionibus pleuè exornata, de qua, etiam infrà *disc. seq.* ut in generali dispositione, vel renunciatione non veniant bona prohibita, & ea quorum alienatione, vel cessione incursus pœnæ sequi potest, & de qua habetur etiam *sub. tit. de feud. & sub altere de emphyteus.* Ac etiam in proposito hypothecæ generalis non comprehendentis ea hac ratione bona jurisdictionalia, aliaque probibita, habetur *sub tit. de credite disc.* 13. *&* 151. cum similibus.

Quamvis etenim ista conclusio, in abstracto de jure vera; Attamen fallacia videbatur in applicatione, quoniam cum agatur de hujusmodi renunciationibus
20 generalibus, quibus danda est operatio possibilis, seu compatibilis, unde propterea non intrat incompatibilitas, quæ cadit, quando de certæ rei vera, & omnimoda alienatione agatur; Hinc proinde, renunciatio verificabilis, ac operativa remanet, in fruitione, seu commoditate, quæ etiam in prohibitis transferri potest in extraneum, remanentibus penes capacem, dominio, ac possessione, ex iis quæ habentur pluries deducta *sub dicto tit. de feud.* præsertim *discur.* 61. *& sequ. & sub tit. de emphyt. disc.* 44. *& dicto disc.* 13. *&* 151. *de cred.* docet praxis quotidiana in fortioribus terminis pensionum ecclesiasticarum, ut in sua materia *sub tit. de pensionibus*; Ita enim successio rectè substantiatur in persona vocata, ejus tamen commodum, (ut nudi facti est,) ad renunciatarium pertinet.

Et licet replicaretur, atque in decisionibus admittatur, quod ob effrænatam prohibitionem, neque ista
21 species alienationis admittenda sit; Attamen id vere nullum, nec facti, nec juris fundamentum habere videbatur; Verius autem subsistere videbatur dilemma, quod ego deducebam, cui tamen ultima decisio respondere conatur, sed responsio non satisfacit, quod scilicet; Aut ista est simplex probibitio expressiva ejus, quod de jure inest, pro illo majori effectu, qui resultare solet, ubi prohibitioni legis, accedat etiam altera hominis, ut in sua materia *sub tit. de fideic.* Et tunc nil prohibet, dictæ commoditatis, vel utilitatis alienationem. ipsius renunciantis jure durante;
22 Aut prohibitio est talis, ut suadeat etiaam prohibentis voluntatem, ut bona, vere, ac de facto, semper permaneant penes personas de sanguine, juxta casum de quo *disc. seq.* & tunc Monasterium remanebat incapax succedendi etiam durante vita monialis, juxta distinctionem de qua *sub tit. de fideicommiss. disc.* 63. *& seqq.*

Minus solida quoque videbatur altera responsio super personalitate, seu restrictione renunciationis ad personam fratris, ejusque descendentium, cujus res-
pectu soror, abstinendo à speratis successionibus, se 23
extraneam facere voluerit juxta firmata *in Marsicana successionis 4. Februarii* 1665. *coram Emerix* edita in casu, de quo suprà *disc. praced.* cum qua in ultima decisione nimium processum fuit; Tum quia, verba contrarium expresse probare videbantur, ob stipulationem *pro heredibus, & successoribus quibuscumque*; Tum clarius quia inanis, ac fatua fuisset renunciatio, de qua non oportebat sollicitudinem aliquam habere, dum etiam sine illa, stante statuto. 145. Urbis, renuncians exclusa remanebat, nullumque jus habebat in concursu fratris, ejusque filiorum; Ideoque illud personalitatis motivum, esset rectè considerabile, in casu intestatæ successionis, & ne ob omnimodam realitatem locus fieret remotioribus juxta casum, de quo *in dicta Marsicana dicto disc. praced.* non autem ubi agatur cum eo cujus favore renunciatarius, vel ejus hæres disposuerit juxta deducta infrà *disc.* 6. Atque in hoc mihi videbatur, quod consisteret æquivocum; quodque propterea resolutiones in hac parte parum probabiles essent.

ROMANA seu URBEVETANA SUCCESSIONIS

Pro CATHARINA ARDICCIONA

Cum HERCULE MISSINO.

Casus decisus per Rotam pro Hercule, postea concordatus.

De eadem materia renunciationis factæ per fœminam, carnaliter nubentem, an capiat fideicommissum, quod contineat strictam, ac pœnalem alienationis prohibitionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *Impugnantur, & de ratione.*
4 *Renunciatio non capit ea, quorum heres extraneus renunciatarii sit incapax, ideoque resolvitur.*
5 *Super ea conclusione, & an procedat etiam in bonis fideicommissariis.*
6 *De eadem pro affirmativa ut capiat.*
7 *Quod non possit dari certum judicium in causis, ideoque excusentur Advocati.*
8 *De varietate judicandi super eodem puncto.*
9 *De materia comprehensionis renunciationis, & an veniant fideicommissa.*
10 *Renunciatio facta per puellas occasione matrimonii carnalis, vel spiritualis, an & quando subjaceat læsioni, vel nullitati, &c.*

DISCURSUS V.

PRæsupposita facti serie, de qua in hac eadem causa *sub tit. de fideicomm. disc.* 104. Postquam Hercules
reus; ac possessor succubuit in puncto fideicommis- 1
si, convolavit ad alterum renunciationis, quam occasione nubendi, Catharina fecerat fratri; assumptaque proinde disputatione super dubio, an obstaret renunciatio, *sub diebus* 3. *Januarii* 1661. *&* 22. *Maii* 1662. *coram eodem Albergato*, affirmativæ prodie-
runt resolutiones; cumque inter unam, & alteram 2
disputationem, admissi fuissent ad causam Tarusii ejusdem Catharinæ filii, utpotè vocati ad fideicommissum pœnale, quod ob alienationem eorum favore apertum erat, *eadem die* 22. *Maii* 1662. pro ipsis responsum fuit, idque ansam dedit concordiæ, per quam controversia finem habuit.

Mihi,

Mihi, tam pro Catharina, quam pro filiis scribenti, reflectendo ad solam veritatem, etiam post causam sopitam, nulla ex his resolutionibus placuit, etiam hæc posterior, quæ me scribente obtenta fuit, credebam etenim, quod vel renunciatio Catharinæ obstare non deberet, utpote per fratris renunciatarii mortem resoluta; vel quod si obstaret, adeo ut operativa esse posset ad favorem hæredis extranei renunciatarii, purificatum non esset fideicommissum pœnale ad favorem substitutorum durante vita Catharinæ, propter dilemma, quod mihi videbatur clarum.

Aut enim renunciatio importare dicebatur formalem alienationem ipsorum bonorum per fideicommittentem strictissime prohibitam, explicata voluntate veræ, ac effectivæ permanentiæ ipsorum bonorum penes descendentes vocatos; aut non, quia nempè importaret cessionem commoditatis compatibilem cum prohibitione alienationis juxta insinuata *disc. præcedenti.*

Si non importabat formalem alienationem prohibitam, adeo ut ulteriori substituto non opponente, extraneus hæres renunciatarii, jurium renunciatorum capax esset; & tunc de consequenti resultabat, quod nulla adesset contraventio, ideoque improbabilis esset resolutio favore substitutorum.

Si verò dictam prohibitam alienationis speciem importabat, unde propterea pœnæ locus fieret, in exclusionem, tam renuncianris, quam renunciatarii, & tunc dicebam, quod intraret pro meo judicio solidum, beneque applicabile motivum *eodem disc. præcedenti* insinuatum deductum ex theorica *Bart. in l. qui Roma §. duo fratres num. 24. ff. de verb. oblig. & in l. Gallus §. & si parente num. 4. de liber. & posthum. &*
4 *cons. 58. in 4. dub. lib. 1.* quod scilicet renunciatio, quantumvis ampla, etiam deducendo ad speciem bona prohibita, & differentia, ubi facta sit personæ capaci, ex verisimili subintellecta utriusque voluntate intelligenda venit, respectu hujusmodi bonorum personalis, restricta scilicet ad ipsum renunciatarium, ejusque descendentes, vel alios ab eo causam habentes, qui sint capaces, non autem, ut ob incapacitatem extranei hæredis, ita aperiretur locus remotiori, vel extraneo, absque aliqua renunciatarii, vel ejus hæredis utilitate, contra quidem verisimilem voluntatem, consequenter, ut dicta renunciatio cesset, seu resolvatur; dictamque *Bart.* theoricam communiter DD. sequuntur ex iis, quæ cæteris relatis habentur *apud Honded. cons. 36. lib. 1. Bero cons. 97. lib. 1. Peregr. de fideicom. art. 52. num. 73. cum seqq. Surd. cons. 446 num. 13. & cons 527 num. 14. cum seqq. Cypriac. contr. 4. num. 19. & seqq. Schrader. de feud. part. 8. cap. 5. num. 27. Fulgin. de emphyt. tit. de renunc. quæst. a num. 1. cum seqq. Rot. decis. 186. part. 3. rec.* & insinuatur pluries *sub tit. de feud.* & sub altero *de emphyt.* atque post has disputationes firmatur in duabus ultimis decisionibus editis *in Romana fideicommissi de Steccatis*, de qua *disc. præcedenti.*

Et quamvis Scribentes in contrarium (inter quos erat unus doctissimus quidem, adeo ut in parte doctrinali, atque individuorum notitia ob magnos inexplicabiles studii camerarii labores non cognoverim
5 majorem, mere tamen pragmaticus, super nuda doctrina,) insisterent, in eo, quod, tam *Bartolus*, quam alii superius allegati, ac cæteri apud eos, loquantur in terminis feudalibus, vel emphyteuticis, ne scilicet fieret locus devolutioni ad favorem domini, vel successioni ad favorem remotioris agnati, vigore investituræ in forma pacti, & providentiæ, non autem in terminis fideicommissorum, in quibus de conclusione plene agit *Odd. de fideic. quæst 11. n. 518. & seqq.* ubi plura deducendo hincinde, nil decidit, sed remanet incertus, vel dubius.

Nihilominùs ista responsio, quæ aliquem recepit plausum, pro meo judicio, omnino contemptibilis videbatur, indignaque aliquo discursu, quoniam punctus non est in peculiari lege, vel in peculiari natura 6
feudi, vel emphyteusis, sed est in ratione verisimiliter deficientis voluntatis, quæ capit omnia, quibus ea congruat, sive ubi idem resultet effectus; istamque insipidissam nimium frequenter experiri occasio præbuit ob hunc detestabilem pragmaticum abusum immorandi in cortice seu litera doctrinarum, ut præsertim in casu, de quo *sub tit. de credito disc. 53. & 151.* & in aliis, ideoque frequenter, (sed semper utiliter, & opportune,) eandem declarationem repetere oportet.

Postmodum verò in his terminis fideicommissariis id agnovit, ac firmavit quoque Rota in suprà insinuatis decisionibus editis in casu, de quo *disc. præcedenti*, in cujus disputationibus, ego, qui contra renunciantem, pro renunciationis efficacia scribebam, non negabam conclusionis veritatem, sed ejus congruam applicationem, in casu, & ad effectum de quibus agebatur, cum in reliquis eadem sit ratio, ideoque non videtur, cur eadem esse non debeat juris dispositio.

Quamvis etenim, ob omnimodam unionem, inter matrem, & filios, in isto casu effectus esset, idem, nihilominus eadem resolutio ita intrare debuisset, si dicti substituti fuissent de diverso genere, nullamque connexionem cum matre habuissent, unde propterea intrare debuisset dictum absurdum, quod bonis privati remanerent, tam renuncians, quam renunciatarius, ut aperirentur extraneo, quo nil improbabilius.

Hinc autem, combinando istum casum, cum altero de quo *dicto disc. præcedenti*, edocemur, quam 7
varia sint hominum judicia, variique, ac incerti causarum eventus, ad quod reflectere deberent Morales, quando penitus ignorando quid dicant, loquuntur de Advocatorum, ac forensium conscientia, ut insinuatur etiam *sub tit. de fideicom. discur. 189.* & alibi pluries, præsertim *sub tit. de judic.* in relatione, & praxi Curiæ, occasione agendi de Advocatis, & Curialibus.

Siquidem in eodem articulo, eademque fideicommissariorum bonorum specie, cum eadem circunstantia prohibitionis alienationis, in isto casu resolutum 8
fuit contra renunciantem, & in præcedenti pro eo, cum tamen res potius esse debuisset in oppositum, dum in isto casu agebatur de renunciatione facta per nubentem in sæculo, quæ juxta generales propositiones, pluries in præcedentibus insinuatas, strictius intelligenda est, magisque personalis, ibi verò facta occasione ingressus in Monasterium, quæ latiorem habet interpretationem, atque realis potius præsumi solet.

Actum quoque fuit in his disputationibus de eodem puncto comprehensionis, de quo *dicto disc. præcedenti*, 9
an scilicet sub renunciatione facta successionibus, venirent illæ, quæ aperiantur ex causa fideicommissi; & quamvis ego, more Advocati, plura deducerem pro non comprehensione, deducendo, atque plene cum allegationibus exornando vulgarem propositionem, quod renunciatio dicitur stricti juris, ac strictissime intelligenda est; ponderando etiam differentiam, quæ datur in jure, inter spem futuræ successionis, quæ nullam trahat causam de præterito, ut sunt mere eventuales ac speratæ bonorum indifferentium testatæ, vel intestatæ successiones; & inter istam spem antiquorum fideicommissorum, trahentem causam de præterito, & super quibus, ac similibus propositionibus, pro consueto inepto stylo, superfluæ chartarum repletiones fieri solent; attamen reflectendo ad veritatem, (partibus pro consuetudine insinuatam) credebam, quod hoc motivum non subsisteret, quodque in hac parte resolutiones remanerent probabiles; tum quia verba erant nimium ampla, ideoque attenta etiam litera, seu grammaticali significatione, hujusmodi comprehensionem probabant; tum etiam, & pro meo sensu fortius, attenta substantia voluntatis,

voluntatis, quæ in hoc principaliter attendi debet, ut *disc.procedd.* & in aliis advertitur, ac plenè, pluribus pro stylo relatis, in terminis comprehensionis fideicommissi sub renunciatione, ac virtuali comprehensione, firmatur *in Romana fideicommissi de Cosciaris coram Corrado dec.161.part.10.rec.*

Pro ut actum fuit de renunciationis invaliditate, pro qua ex hac parte deducebantur decisiones editæ
10 *in alia Urbevetana impress.part.4.rec.tom.3.decis. 523. & 724.* verùm eodem sensu veritatis retento, (Partibus quoque ab initio insinuato) neque erat solidum fundamentum, cum dictæ decisiones in suo casu, ex ejus circunstantiis essent probabiles, utpote continentes renunciationem bonorum, ac jurium jam quæsitorum, seu delatorum, pro nimium incongrua recompensa, aliæque accedebant circunstantiæ claram læsionem redolentes, ideoque applicabiles non erant ad hanc facti speciem, in qua agebatur de illa renunciatione, quæ pro communi, ac laudabili consuetudine Italiæ, enunciata per Rotam *in Asculana renunciationis 1.Julii 1652. coram Cerro,* & in aliis, fieri solet, patri & fratribus, à fœminis de facto in virorum familiam transeuntibus, atque exeundo à domo fraternâ, seu paternâ, quodammodo pro extraneis reputati solitis, ideoque eis sufficere debeat congrua dos, quæ dari dicitur, tanquam futurarum omnium successionum præventivum pretium, seu emolumentum, ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum, totumque propterea in hujusmodi quæstionibus consistit in applicationibus.

Præjudicium autem, quod huic Parti dictæ resolutiones produxerunt, fuit notabile, quamvis fortè crederetur, quod nullum adesset, eo quia esset idem date matri, ac ejus filiis concordibus, quoniam ita oportuit amittere omnes fructus à die motæ litis, usquequo determinatum fuit, ut filii venirent ad causam.

ROMANA FIDEICOMMISSI

Pro CREDITORIBUS HENRICI, ET
Francisci de Ursinis.

Cum ISABELLA URSINA DE CARPINEA.

Casus decisus per Rotam pro Creditoribus.

De eadem materia renunciationis factæ per sororem fratribus occasione dotationis, an capiat fideicommissa per renunciatariorum obitum purificanda favore renunciantis, adeo ut jura renunciata, ad extraneos etiam transmissibilia sint; Vel potius renunciatio dicatur personalis, adeo ut per renunciatarii mortem resolvatur; Et incidenter de solemnitatibus, præsertim illa insinuationis, quæ requiritur in donationibus, an in hujusmodi renunciationibus requiratur.

SUMMARIUM.

1 *Casus controversia cum resolutionibus causa.*
2 *De differentia inter decisiones, & discursus.*
3 *De ratione, ob quam adhibetur titulus, vel nomen Discursuum.*
4 *De prohibitione diponendi de bonis jurisdictionalibus in Statu Ecclesiastico.*
5 *Distinguuntur puncti, seu inspectiones hujus causa.*
6 *An, & quando pretium succedat loco rei.*
7 *In generali dispositione non veniunt bona alienari prohibita.*
8 *Quando adesse dicatur, necne in Castris qualitas feudalis.*
9 *Constitutiones Apostolica super prohibita alienatione jurisdictionalium non distinguunt feuda ab allodialibus.*

10 *Quare feudalia, & jurisdictionalia in renunciationibus soleant exceptuari.*
11 *De conclusione, quod sub renunciatione non veniunt ea, quorum hæres extraneus est incapax.*
12 *Quomodo dignoscatur an renunciatio sit realis, vel personalis, sive translativa seu extinctiva.*
13 *Quod eadem renunciatio possit eodem tempore esse translativa, & extinctiva.*
14 *De decis. Achill. ut cessante agnatione contemplata, non per hoc cesset renunciatio.*
15 *Quando donatio ob certam causam resolvatur cessante causa.*
16 *De renunciatione, qua importet solùm liberationem renunciantis ab onere.*
17 *Regula ut cessante causa, &c. limitatur ubi effectus est consumatus.*
18 *Spes futuro successionis translativè cedi, vel renunciari potest.*
19 *Declaratur, quando ista conclusio procedat.*
20 *De eodem de quo n.16.*
21 *Ad quem finem frequentius renunciationes procurentur.*
22 *De insinuatione requisita in renunciationibus.*
23 *De differentia inter insinuationem de jure communi, & ex statuto Urbis.*
24 *Juramentum facit cessare insinuationem requisitam de jure, non autem illam ex Statuto.*
25 *De differentia inter diversas species insinuationis.*
26 *De Constitutione Ægidiana, & de Carpensi, & de differentia inter eas.*
27 *De erroribus pragmaticorum circa doctrinas.*
28 *Quando insinuatio requisita in donationibus, requiratur in renunciationibus.*
29 *Non sunt assumenda quæstiones juris, ubi tolli possunt ex facto.*
30 *Mulier dotari dicitur de suo, ubi dos sit intuitu renunciationis.*
31 *Quomodo sit æstimandus valor jurium, quæ renunciantur.*
32 *insinuatio non intrat in donatione cum onere.*
33 *An in donatione juris quærẽdi requiratur insinuatio.*
34 *De eadem conclusione, de qua num.18.*
35 *De alia conclusione de qua num.16.*
36 *Quando renuncians non dicatur aliquid dare, ac patrimonium minuere.*
37 *Onera & vincula minuunt de valore.*
38 *De insinuatione requisita in remissione proprii juris, quando intret, &c.*

DISCURSUS VI.

POstquam super puncto fideicommissi, super altero Bullæ Baronum, ad favorem Comitissæ Isabellæ prodierunt *in Rota coram Verospio*, resolutiones de quibus *sub tit. de feud. disc. 84. & sub tit. de fideicommiss. disc.37.* Me hoc motivum ab initio promovente, succumbentes creditores Henrici, & Francisci dictæ Isabellæ fratrum, convolarunt ad renunciationem, quam ipsa nubendo occasione dotis per fratres sibi constitutæ ad eorum favorem fecerat, atque coram *eadem Verospio* favore creditorum pro renunciationis obstantia responsum fuit, *sub diebus 3. Decembris 1655. & 9. Maii 1659.* ad quarum resolutionum normam expedita sententia, in gradu appellationis confirmata fuit *coram Bevilaqua* prævia unica decisione *sub die 11. Junii 1660.* Commissaque denuo per Signaturam pro frequentiori stylo, causa *coram Taia*, cum clausula *constito quod sit locus Statuto de duabus conformibus*, pro istarum executione responsum fuit *sub diebus 17. Februarii 1661. & 24. Maii 1662.* atque ita causa finem habuit. 1

Quamvis enim in prima instantia, altera *coram Verospio* circumferatur Decisio *sub die 29. Maii 1656.*

artamen revetà non est Decisio, sed Discursus; quan-
do etenim ob aliquas difficultates vota concordia
2 non sunt, solet quandoque Rota (pro stylo quidem
commendabili) demandare causæ Ponenti, ut bene
recognito facto, Discursum super iis, quæ hincinde ur-
geant, edat, ut ita partibus, earumque defensoribus
ad ejus normam propria motiva comprobantibus, seu
melius elucidantibus, atque illa Partis adversæ
stricte reprobantibus, melior veritatis inquisitio
habeatur, ut patet *apud Mantic. decis.* 247. *Pe-
ram decis.* 1660. *Duran. decis* 285. *Bich. decis.* 506. &
in aliis pluries, ideoque Discursus discreti sunt a de-
cisionibus.

Atque hinc edoctus fui istum Discursuum termi-
num meis adnotationibus tribuere, atque in forma dis-
cursiva examinare veritatem aliquarum forensium
quæstionum, ex iis quas in longe majori numero for-
3 te ultra duplum, vel triplum, disputare occasio dedit
sub silentii tenebris relictis, quia regulæ prudentia-
les, aut Partium præjudicia prohiberent.

In disputationibus autem (& quidem acerrimis) de-
super habitis, quatuor fuerunt puncti; Primò nem-
pe cum quæstio esset super locis montium, aliisque
bonis provenientibus ex pretio oppidi, seu castri
Montis Rotundi venditi in vim Bullæ Baronum juxta
celebrem *decisionem* 36. *part.* 5. *rec.* adeo frequenter
enunciatam *sub tit. de feud.* ad materiam dictæ Bullæ,
atque renunciatio contineret exceptuationem bono-
rum jurisdictionalium, de quibus prohibitum est dis-
4 ponere per actus inter vivos sine licentia Apostolicâ
per Constitutiones de quibus *sub tit. de credit. disc.*
11. *&* 151. ac *sub tit. de feud. disc.* 62. *cum seqq.* an
dicta loca montium venirent sub renunciatione; Se-
cundò super comprehensione renunciationis, an sci-
5 licet caperet casum fideicommissariæ successionis per
eorumdem renunciatariorum obitum aperiendæ; Ter-
tiò in idem, super ejusdem renunciationis natura,
seu qualitate, an scilicet esset realis, vel personalis,
seu respective translativa, vel extinctiva, ad effectum
illius resolutionis per cessationem personarum; Et
quartò demum, ubi esset translativa redolens dona-
tionem inter vivos, an corrueret ob non adhibitam
insinuationis solemnitatem à Statuto Urbis 150. re-
quisitam, sub decreto annullativo in summa exceden-
te ducatos bis centum, qui important hodiernos scu-
tos monetæ centum quinquaginta.

Quatenus pertinet ad primum; scribentes pro ac-
trice dicebant (& bene,) quod absque necessitate
assumendi quæstionem pluries insinuatam præsertim
6 *sub tit. de emphyt. disc.* 58 *& sub tit. de credit. dis-
curs.* 35. ac etiam pluries *sub tit. de feud.* an scilicet,
& quando pretium succedat loco rei, ejusque natu-
ram assumat; id planum est in pretio obvento ex
alienatione castrorum, aliorumque bonorum, quæ
vendantur per Congregationem Baronum in vim Bul-
læ prædictæ, quæ ita expresse disponit, ut pluries
habetur ad ejusdem Bullæ materiam *sub tit. de feud.*
& consequenter posita omnimoda subrogatione, dice-
bant quod dictum oppidum, seu castrum non cadebat
sub renunciatione, dum castra, & feuda exceptuata
fuerant; in idem deducendo etiam propositionem
7 pluries insinuatam, ut sub genericis dispositionibus
non veniant bona feudalia, seu alias alienari prohi-
bita, ut *eod disc.* 13. *&* 151. *de feud.*

Merito autem istud motivum neglectum fuit, adeo
ut post primas disputationes, per eosdem Scribentes,
derelictum sit, quoniam feudalis qualitas non aderat,
ex jam firmatis per Rotam *in Sabinen. Montis Rotun-*
8 *di coram Cerrino decis.* 93. *part.* 5. *rec.* pluries allegata
sub tit. de feud. super exclusione propriæ, ac strictæ
qualitatis feudalis in hujusmodi castris & locis, quæ
per Barones Romanos possidentur; quamvis ad ef-
9 fectum de quo agebatur, id nihil referret, dum stan-
tibus Constitutionibus Apostolicis, de quibus *sub tit.
de feud. disc.* 62. & pluribus sequentibus, *& sub dicto
tit. de credit. disc.* 13. *&* 151. idem importat.

Verum corruebat motivum, ex eo, quod renuncia-
tionis tenor clarè comprobabat, ut partium voluntas
fuerit faciendi amplam renunciationem generalem de
omnibus, & quibuscumque bonis, ac juribus de præ- 10
senti, vel de futuro competentibus, quodque dicta
exceptuatio, seu præservativa non percuteret sub-
stantiam renunciationis, ut sub ea comprehensa non
essent bona feudalia, & jurisdictionalia, ex deficiente
voluntate renunciandi, sed solum pro quadam caute-
la adhiberi solita, ad effectum evitandi pœnas in eis-
dem Apostolicis Constitutionibus contentas, quatenus
earum prohibitio casum reprehenderet, ut advertitur
præsertim *sub tit. de feud. disc.* 85. & in eadem causa *in
supplemento.*

Dicta verò prohibitio in præsenti non intrabat, dum
renuncians nullum jus de præsenti habebat, neque
aliquid in renunciatarios transferebat, ut infrà, sed
solum renunciatio importabat remissionem propriæ
spei incertæ, ac eventualis, quod dici non potest, ut
importet ipsorum bonorum propriam, vel impropriam
alienationem.

Secundus punctus, pariter modicam habuit diffi-
cultatem, quoniam licet bona fideicommisso, aut in- 11
vestituræ, vel devolutioni subjecta, ubi præsertim
strictam, ac pœnalem habeant alienationis prohibi-
tionem, sub hujusmodi renunciationibus non cadant,
juxta theoricam *Bart.* de qua *in duobus discursibus
proximè praecedentibus*; Attamen id procedit, quando
urgeat ratio, cui eadem theorica innixa est, quia
nempe, data renunciationis operatione, super exclu-
sione personæ renunciantis, commodum non esset
renunciatarii, vel habentium causam ab eo, sed esset
extraneorum, vel remotiorum contra verisimilem
utriusque voluntatem; Secus autem, ubi dicti absur-
di seu inverisimilitudinis ratio cesset, quia nempe
quæstio sit cum habentibus causam à renunciatario,
in cujus commodum, ac utilitatem, renunciationis
effectus redundet absque mixtura tertii extranei, vel
remotioris venientis independenter infringendo jus
utriusque, ideoque dicebam, quod conclusio esset ve-
ra, malè tamen applicata.

Major igitur, ac tota quæstio fuit super tertio pun-
cto concernente qualitatem, seu naturam renunciatio-
nis, an scilicet esset realis, vel personalis, sive trans-
lativa, vel extinctiva, pro eodem effectu resolutionis
vel cessationis, ob cessationem personæ contemplatæ,
ut in extraneos hæredes, bona, ac jura renunciata
transitum facere non potuerint.

In hoc autem puncto, Cum ego, & cæteri pro
parte creditorum Scribentes, convincenter probare-
mus, quod ista renunciatio esset quoque in forma
translativa; Tum attento contextu verborum, quod
scilicet successiones, ac bona, & jura renunciata posi-
ta essent in accusativo, non autem in dativo, vel abla- 12
tivo, juxta distinctionem, de qua habetur in præce-
dentibus, ac etiam infra *in Auximana disc.* 8. *& in de-
cis.* 631. *Bichii*, quæ in ea causa de tempore istarum
disputationum jam edita erat, (& quæ causa mihi in
ea scribendi impulsum dedit ad promovendum istud
motivum renunciationis, ita dando spiritum causæ
pene mortuæ;) tum etiam ob clausulas *ponens, dans,
transferens, &c.* ac similes in proposito considerari
solitas ex deductis *dicto disc.* 8.

Respondebant Scribentes pro actrice dupliciter Pri-
mò nempe quod cum expresse diceretur, quod renun-
cians hujusmodi renunciationem faciebat erga fra-
tres eorumque filios, ac descendentes contemplatione
agnationis, ita in verbis habetur personalitas, adeo ut
intraret vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de
legat.* 3. quod in claris, & expressis non intrent quæ-
stiones, & argumenta.

Et secundò, quod cum renuncianti competerent
bona.

bona, & jura duplicis generis, illa scilicet quæsita, ac
de præsenti competentia, pro dote du paragio, & alia,
de futuro super successionibus obventuris, præsertim
13 ex isto fideicommisso, quod per ipsorum renunciata-
riorum mortem purificari potuisset, ac etiam ad eo-
rumdem Intestatam successionem, ita sequebatur,
quod eadem renunciatio utramque naturam respecti-
ve haberet. translativæ, & extinctivæ; Primam sci-
licet in bonis ac juribus jam quæsitis, ac de præsenti
competentibus; Alteram vero in illis de futuro, juxta
distinctionem, de qua *ex Bald cons. 437. l. 1.* & aliis,
*Montan. contr. 10. & Donad. de renunc. tom. 2. cap. fin.
n. 28. cum seqq.*

Prima responsio, circa renunciationis causam re-
strictam ad contemplationem agnationis, sublata fuit
14 *cum decis. unic. Achil. de donat.* cum qua (pro stylo de-
ferendi antiquarum decisionum auctoritati) processum
fuit, potissime stante ejus canonizatione *per Rot. me-
diam dec. 587. part. 2. rec.* & in aliis, de quibus in
hujus causæ decisionibus; quod scilicet, ubi donans,
vel renuncians sibi expresse non consulit de pacto
reversivo tunc sola expressio contemplationis hunc
effectum non operatur, neque impedit, quin bo-
na, vel jura donata, vel renunciata, transeant ad do-
natarii, vel renunciatarii hæredes, vel successores,
quamvis extraneos.

Ista responsio ita generaliter sumpta, mihi (quam-
vis more Advocati causæ inservientis eam dedu-
15 cerem, nimiumque laudarem) non placebat, ex
iis, quæ in materia resolutionis donationis, ex ces-
sante donandi causa, ad quam donator expresse se
restrinxerit, ubi probabilia accedant argumenta,
quod eadem causa non esset solum impulsiva, sed fi-
nalis, ac principalis, habentur *sub tit. de donationibus
disc. 8. & seqq.*

Bene tamen credebam, quod motivum non intra-
ret in hac facti specie, ex ejus qualitate, & circun-
stantiis, dum donatio, seu renonciatio non conti-
16 nebat bona, & jura, quæ sive de præsenti, sive de
futuro ex ipsius renunciantis persona ac jure, trans-
ferantur in donatarium, seu renunciatarium, qui
ita ipsum renunciantem, vel donantem agnosceret in
ejus auctorem, in quibus terminis intrat quæstio
super dicta decis. Achill. cum aliis, de quibus *dicto
disc. 8. de donat.* sed vere ac proprie versabamur in
casu, de quo in celebri *Signina castrorum dec. 12.
292. 320. & 321. part. 6. rec.* Sive in altero, de quo
*sub tit. fideicommiss. disc. 94. & dec. 587. part. 1. & 598.
part. 5. rec & dec. 161. part. 10.* cum similibus, quod
scilicet ille, qui jam erat dominus, ac possessor bo-
norum, cum onere restitutionis, & fideicommissi ad
favorem alterius, qui præmori potuisset, ita ad ac-
quirendum libertatem bonorum, renunciationem ob-
tinere curavit, per quamdam speciem liberationis ab
eo vinculo, vel onere, tanquam per remotionem ob-
staculi, ita faciendo voluntarie se præmortuum: Et
consequenter non intrant termini pacti resolutivi, seu
regressus ad jura propria donata ex regula *cum cessan-
te, &c.* dum nihil transtulit, sed renunciatarius tan-
quam dominus, ac possessor continuavit jure suo
primævo, removendo solum dictum obstaculum in-
certi oneris restitutionis; Ideoque ista bona, in in-
stanti renunciationis, acquisierunt libertatem, cu-
17 jus effectu consumato, non intrat dicta regula *cum
cessante*, inter cujus limitationes illa præcipua est, ut
non cesset effectus jam consumatus ex deductis *per Ti-
raquell.* ad hanc regulam *limit. 12. num. 1. & per tot.
Mantic. dec. 131 n. 4.* & communiter.

Quo verò ad alterum motivum, ut in juribus de fu-
turo, verificari non possit renunciatio translativa,
sed per necesse dicenda sit extinctiva, juxta supra al-
legatum *consil. Baldi, & controv. 10. Montan.* quæ in
18 hac materia nimium circumferri solet; Rota in de-
cisionibus, contenta fuit responsione, quam ego &
cæteri deducebamus desumpta ex textu *in l. spem
Cod. de donat.* quod scilicet etiam futurarum succes-
sionum spes in contractum donationis, vel venditio-
nis deduci potest, ubi præsertim agatur de renuncia-
tione generali, adeo ut non intret illa prohibitio, quæ
propter votum captandæ mortis, prohibita est, ubi
agatur de successione certæ personæ juxta text. *in l.
fin. Cod. de pact.* de quo in aliis *hoc eod. tit.*

Pariter ista responsio, ita simpliciter sumpta, in
hac facti specie periculosa videbatur; illa siquidem
recte procedit, ubi agatur de successionibus aliarum
personarum, in quibus verificari valeat id, quod in 19
præcedentibus insinuatur, ut scilicet, successio sub-
stantietur in renunciante, ex cujus persona, ac jure,
capiat renunciatarius, vel habens causam ab eo, quam-
vis incapax, in sola utilitate seu commoditate, &
tanquam renunciatarii procurator in rem, seu cau-
sam propriam; & in his terminis rationabiliter de-
ducta *per Montan. dicta contr. 10.* impugnantur *per
Camil. de Medic. 35. n. 15. & per Fab. de Ann. cons. 45.
n. 28. cum seqq.* ac per alios, cum id nihil prohibeat,
quoties cessaret dicta infectio, quæ resultat ex dispo-
sitione text. *in l fin. Cod. de pact.*

Secus autem, ubi agatur successione aperienda per
mortem ipsiusmet renunciatarii, in bonis per ipsum
possessis, cum implicet, ut res mea, denuo mea effici
valeat, atque ad me per alium transferri, & consequen-
ter actus renunciationis, non potest importare nisi
remissionem, seu extinctionem juris sperati per renun-
ciantem, juxta supradictos terminos remotionis ob-
staculi, ac propterea improprii remanent termini dic-
ti textus *in l. spem*, atque in hac parte, bene pro meo
judicio, dicebant scribentes in contrarium.

Vetum objectum solide removebatur cum dicta alia
responsione, effectus liberationis bonorum jam con-
sumati, quodque propterea, ubi renunciatarii obiis-
sent ab intestato, atque de bonis renunciatis non dis-
posuissent, renunciatio non excluderet personam
nunciantem à dicta successione, ex deductis in præ-
cedentibus, secus autem, dum jam renunciatarii dis-
posuerant tanquam de bonis jam ita liberis effectis.

Aliam quoque nimium efficacem ponderabam ra-
tionem, seu circunstantiam dictæ personalitatis ex-
clusivam, & quæ aperte comprobabat renunciatario-
rum voluntatem, ita acquirendi prædictam bonorum
libertatem, ab eo fideicommissi nexu, cui ea subjacere 20
poterant, favore fœminæ renunciantis, quatenus ipsis
absque prole decedentibus, ejus casus fieret; quod
scilicet renunciatio alias omnino inutilis esset, atque
manifestam fatuitatem redoleret, dum tam ex ordina-
tione fideicommissi, quàm ex Statuto Urbis fœmina-
rum exclusivo, masculis existentibus, donec ipsi fra-
tres viverent, vel eis decedentibus, superstitibus fi-
liis masculis, sive fœminis, eadem renuncians nullum
jus habebat.

Ideoque dicendum est, id quod in præcedentibus
insinuatur, quod scilicet hujusmodi renunciationes
frequentius principaliter reportari solent ad effectum
acquirendi dictam disponendi libertatem, quodque
propterea, ubi ageretur de ipsorum renunciatariorum 21
intestata successione, in concursu remotiorum, tunc
recte procederent ea, quæ ex parte renunciantis dedu-
cebantur, ut donatio durare non deberet, Secus au-
tem in præjudicium creditorum, vel aliorum, ad
quorum favorem renunciatarii disposuerant, quoties
dispositio, secluso obstaculo renunciantis, effectum
sortiri potest, quia nempe non intret ratio, cui inni-
xa est supra enunciata theorica *Bartoli in l. qui Romæ
§. duo fratres ff. de verborum obligat.* & alibi, istique
mihi videbantur hujus controversiæ termini.

Demum quoad quartum punctum prætensæ inva-
liditatis renunciationis, ob non adhibitam insinua-
tionis solemnitatem; iidem Scribentes pro actrice, qui 22
in hoc puncto acriter insistebant, nimiumque in eo

laborarunt, materiam involvere videbantur, commiscendo, seu verius confundendo conclusiones, seu auctoritates percutientes illam insinuationis solemnitatem, quæ requisita est per Ægidianam Constitutionem in omnibus contractibus quomodocumque læsivis minorum, ac mulierum respective, cum altera insinuatione, quæ de jure communi in donationibus tantum requisita est, eâdem juris dispositione innovata, ac etiam alterata in Urbe per ejus
23 Statutum c. 150. Tum circa summam, quæ de jure est
solidorum 500. qui ex magis communi, & recepta sententia important scuta 700. circiter nostrorum temporum, ut advertitur in sua materia *sub tit. de donation.* præsertim *disc. 60.* Statutum vero restrinxit ad summam ducatorum bis centum de carolenis, qui important scuta 150. monetæ juliorum decem pro quolibet, sive juxta currentem auri valorem, scuta centum auri.

Tum etiam, tollendo efficaciam juramenti, cujus
24 ratione dicta solemnitas à jure communi inducta, pene idealis remanere videtur, dum magis communiter receptum est, ut juramento accedente, illius defectus non attendatur, ut in dicta sua materia *de donat. dicto disc. 60.* & in aliis.

Longè autem isti termini differunt inter se, quo-
25 niam prima species insinuationis, restricta non est ad veras, ac puras donationes tantum, ut est altera, sed percutit omnes, & quoscumque contractus, qui læsivi, ac alias præjudiciales esse possunt, ideoque in pluribus causis, in quibus agitur de hac speciali materia renunciationum, disputatur de hac infectione resultante à defectu hujus insinuationis, non autem alterius, quæ in donationibus requiritur.

Æquivocum autem erat, hujusmodi decisiones, ac auctoritates deducere in hac facti specie, in qua solemnitas desiderata per Ægidianam non intrabat, cum ageretur de muliere majore, de qua dicta consti-
26 tutio non disponit, utpote agens de minoribus tantum; quamvis ejusdem Constitutionis contextus probet ut ea, quæ in minoribus statuta sunt, ad mulieres quoque extensa fuerint; nihilominus (ut pluries advertitur in sua materia *sub tit. de alienat. & contract. prohib.*) ista est extensio facta *per Carpensem*, in qua non intrat confirmatio, ac respective extensio ad Urbem, universumque Statum immediatum Ecclesiasticum facta per Sixtum IV. & Paulum III. unde propterea operativa est intra limites propriæ provinciæ Marchiæ Anconitanæ.

Isteque est unus ex intolerabilibus modernorum erroribus, adeò frequentium æquivocorum productivis, quod immorando in sola superficie literæ, atque
27 studendo solis indicibus, seu repertoriis, quidquid reperitur sub eo nomine, seu termino, qui cadat in quæstione, cum improbo, indigestoque labore, consarcinatur, non distinguendo casuum, vel terminorum diversitatem.

Stricte igitur ad insinuationem requisitam in donationibus, quamvis in ultimis præsertim disputationibus tertiæ instantiæ *coram Taja*, nimium inter Seri-
28 bentes hinc inde certatum fuerit, super applicatione theoricæ *Baldi in l. illud n. 11. Cod. de sacrosanct. Eccles.* à qua derivat conclusio, quod in donatione, vel renunciatione juris quærendi, hæc solemnitas non requiratur, nihilominus Rota in decisionibus, deducendo aliquid hinc inde, ob votorum diversitatem, nihil determinare voluit, evitando difficultatem cum
29 solo facto, & quidem prudenter, quoniam, (ut pluries insinuatur,) forensium nimia imprudentia, imo ineptia, seu judicii imbecillitas est, assumere juris quæstiones in abstracto, seu reducere causam ad articulos juris qui ob ingeniorum varietatem semper periculosi sunt, quoties difficultas tolli potest ex facto.

Ista siquidem renunciatio, non erat mere gratuita, & lucrativa, sed correspectiva ad pinguem, ac excessivam dotem, quam fratres, ultra illud paragium, quod ex obligatione debitum erat, sorori constitue-
bant, & qui excessus dicunt pretium futuræ spei re- 30
nunciatæ, adeo ut puella dotem ita, non de paternis, vel fraternis, sed de propriis bonis habere dicatur, ut pluries advertitur in sua materia *sub tit. de dote*, præsertim *disc. 154 & 155.* & in aliis ibi enunciatis.

Valor autem, seu pretium hujusmodi renunciationum, metiri debet de præsenti, id est de tempore renunciationis, & quantum communi peritorum judicio æstimaretur, seu vendi posset ista spes, quæ inanis 31
remanere potest, juxta illam æstimationem, quæ datur in jactu retis, vel in incerta alea, atque pro frequentiori usu in illis sponsionibus, quæ vulgo *lotto* nuncupantur, quarum exemplo utitur ultima decisio *coram Taja*, & de quibus habetur *sub tit. de alienat. & contract. prohib. disc. 47. & sub tit. de usur. disc. 36.* Itaque valutatione attenta, certum remanebat, quod neque adæquabat dictum excessum, quoniam cum esset quædam spes, quæ pro naturali cursu probabiliter non erat eventura per mortem duorum juniorum fratrum sine prole, juvenum ac robustorum, qui sæcularem vitam ducebant, idcirco cessabat quæstionis occasio in radice, dum ita nil remanebat, quod donationi, atque lucrativæ causæ referri posset, in quo caderet insinuationis inspectio.

Clarius verò, quoniam hæc renunciatio non erat pura, neque libera, sed continebat onus fideicommissi ad favorem descendentium eorumdem donatariorum, 32
quo casu etiam vera, & pura donatio tanquam onerosa, & causativa, non subjacet insinuationi ex deductis *dicto disc. 60. de donat.* & advertitur etiam in ultima decisione *coram Taja*, ac in aliis.

Verum quatenus pertinet ad dictam conclusionem, seu quæstionem, an scilicet in donatione, vel renunciatione juris quærendi, insinuatio requiratur; quamvis ego, & ceteri pro hac parte scribentes, simpliciter deduceremus regulam negativam deductam ex dicta 33
theorica *Baldi in l. illud Cod. de Sacrosf. Eccles.* de qua ceteris relatis *Tiraquell. in l. si unquam verbo donatione largitus num. 180. & seqq. Gabr. de donat. conclus. 1. Martic. de tract. lib. 13. tit. 5. n. 16. Rota apud Buratt. decisione 333. & in supra allegatis decisionibus 12. 292. 320. & 323. part 6. rec.* Attamen reflectendo ad veritatem, mihi videbatur, quod æquivocum esset cum hac generalitate procedere, quodque procedi deberet cum sequenti distinctione.

Aut etenim agitur de illa futuræ spei, vel juris quærendi renunciatione translativa, quæ per speciem donationis, juxta dictos terminos textus *in l. spem Cod. de donat.* fiat de una, vel pluribus speratis successionibus, quæ per parentum, vel aliorum conjunc- 34
torum mortem aperiendæ sint; & tunc, ubi præsertim est spes de futuro, radicata in causa de præterito, ut in his fideicommissariis successionibus contingit, vel in feudalibus sive emphyteuticis, quæ resultant ab investitura pacti, & providentiæ, cum similibus, certum est, quod istud speratum jus, pro magis proxima, & verisimili, seu respective remota, & inverisimili spei verificatione, suum habet pretium, seu valorem, eodem modo, quo (juxta exempla superius tradita) jactus retis, ac incerta alea, sive sponsio, regulando hujusmodi incertitudinem, cum ponderationibus, de quibus *sub tit. de Regal. disc. 30. & seqq. & sub tit. de donat. disc. 54.* adeo ut in emptionis & venditionis contractum deduci valeat, ac de consequenti intrare possit læsio, seu circumventio, juxta terminos textus *in l. 2. Cod. de rescindend. vendit.* ideoque de consequenti recte intrat insinuatio, quatenus hujus cessæ spei valor à jure communi, vel statutario præfinitam summam excedat, cum sit transferre jus, quod in illa spe jam de præsenti competit, ut in specie advertitur *apud Gabr. dicta conclus. 1. de donat. n. 77.* & conferūt quæ habentur *dicto disc. 154. & seq.* & in aliis

sub

sub tit. de dote, ut dos, quæ per patrem, vel fratres datur puellæ renunciationis intuitu, constitui dicatur potius de ipsius puellæ bonis tanquam dictæ spei pretium; ergo spes habet suum valorem.

Aut verò agitur de renunciatione illi necessariæ successioni, quæ speretur per ipsius renunciatarii
35 mortem, ut in præsenti; & tunc revera (ut superius in tertio puncto advertitur) non intrant termini donationis, vel translationis, sed potius illi abstentionis, faciendo se mortuum, seu tollendo se de medio tanquam per remotionem obstaculi, seu per quandam præventivè declaratam futuram non agnitionem, quæ non importat jus formatum, sed simplicem facultatem, ex cujus usu, seu exercitio, & non alias jus resultare dicitur, juxta notata ad textum *in l. qui autem ff. quæ in fraudem creditor.* de quibus *sub tit. de credito discur. 40. & 136. & seqq.* Et in his terminis procedunt dictæ auctoritates, præsertim superius allegatæ decisiones *in Signina Castrorum part 6. rec.*

Ita enim renuncians, nihil transferre dicitur, cum sit spes, quæ non existere, atque caducari potest, ideo-
36 que suum patrimonium diminuere non dicitur, neque verò pauperior effici, minusque renunciatarius aliquid de novo acquirit à renunciante in se translatum, cum ita in ejus antiquo dominio, ac jure perseveret, meliorato quidem, sed ita per accidens, ac insensibiliter, per remotionem illius servitutis, vel resolutionis, cui ejus dominium subjacebat, eodem modo, quo dominus rei, usufructus, vel alterius servitutis onus habentis, eo cessato, nullum jus de novo acquirere dicitur, sed suum antiquum continuat, ita melioratum, per cessationem accidentis; adinstar eorum, quæ habentur apud Beneficialistas de jure, quod ordinarii collatores obtinent conferendi beneficia reservata Sede Papali vacante, ob expiratas regulas Cancellariæ, sive ob Apostolica Indulta, juxta formam antiquam ante Constitutionem Urbani VIII. ut in sua materia *sub tit. de benef.* cum similibus.

Importat siquidem hujusmodi obstaculi remotio renunciatarii locupletationem, in eo majori valore, quem bona per ipsum possessa acquirunt, ob remotio-
37 nem oneris, quod de pretio, seu valore, pro illius qualitate notabiliter minuit, ex deductis in proposito locorum montium vinculatorum *dicto titulo de Regal. disc. 30. cum seqq & sub tit. de camb. disc. 2.* ac etiam *sub tit. de feud. disc. 99. & sub tit. de credit. disc. 53. & 139.* occasione agendi generaliter de diminutione, quam etiam pecunia patitur ratione cautionis, vel obligationis de restituendo prioribus, vel potioribus creditoribus; adeo ut renunciatarius, qui subjectus erat vinculo, prius possideret bona valoris (e.g.) scutorum 150. quæ ita effecta sunt valuris 200. sed è converso renuncians, verè, & de facto non sit pauperior, neque suum patrimonium diminuit.

Et quamvis, ut advertitur *dicto tit. de donat. disc 60.*
38 etiam in remissione insinuatio requiratur, nihilominus procedit in remissione juris jam quæsiti, atq; actualiter competentis, juxta distinctionem de qua in terminis textus *in l. qui autem ff. quæ in fraud. creditorum dicto disc. 40. & 136. cum seqq. de credito.*

BONONIEN. SUCCESSIONIS

Seu FIDEICOMMISSI AD INSTANTIAM Joannis Philippi de Podiis

Cum CHRISTOPHORO.

Responsum pro veritate.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an dicatur personalis, adeo ut suffragetur ei soli, cujus intuitu facta est, ad cujus favorem faciat numerum, & partem; vel potius sit realis, ita ut eo habito pro non extante, suffragetur omnibus.

Et an Renunciatio facta per ingredientem Religionem, capiat successiones obventas post professionem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2. *Renunciatio translativa prodest solum renunciatario, cujus favore persona renunciantis facit numerum & partem.*
3 *Quod ista sit quæstio facti.*
4 *Quando renunciatio sit translativa.*
5 *De eodem ob clausulas.*
6 *De eodem ob correspectivitatem.*
7 *An translativa renunciatio dari valeat in successionibus de futuro.*
8 *De successione de futuro, trahente causam de præterito.*
9 *An renunciatio facta per ingredientem Religionem capiat successiones delatas post professionem.*

DISCURSUS VII.

PRæsupposito, quod fideicommissum ordinatum per Ludovicum de Astis, purificatum esset æqua- 1
liter ad favorem Christophori, Antonii, & Elisabettæ nepotum dicti Ludovici ex Clara filia, seu Joannis Philippi dictæ Elisabethæ filii, & de quo fideicommissu habetur in sua materia *sub tit. de fideicommiss. disc. 32.* Cum Antonius, in Ordine Minorum Conventualium professus, in limine professionis, ad præscriptum Sac. Conc. Tridentini *sess. 25. de Regular. c. 16.* renunciaverit, atque cesserit Christophoro fratri omnia ejus bona & jura, necnon successiones, quomodocumque, tam ex testamento, quàm ab intestato sibi devolutas, ac revolvendas cum clausulis amplissimis, præsertim illis *ad habendum, & constituti, ac promissione strictioris*, Cumque fideicommissum prædictum, post Antonii, jam emissam professionem, purificatum esset; hinc orta est dubitatio, inter dictos Christophorum, & Joannem Philippum, an stante dicta renunciatione, æqualis deberet esse eorum successio, perinde ac si persona dicti Antonii renunciantis, de medio sublata esset, vel potius hic, numerum, & partem facere deberet ad favorem Christophori renunciatarii, adeo ut iste duas obtinere deberet portiones; sive, an potius portio dicti Antonii, utpote delata post professionem, deberetur Religioni capaci in communi; atque super his consultus pro veritate ex parte Joannis Philippi, qui æqualem successionem desiderabat.

Contra ipsum requirentem, ad favorem Christophori, dixi probabilius respondendum videri, quoniam ubi expressè, vel conjecturaliter constat, quod
renunciatio ad favorem unius tantum facta sit, il- 2
la, utpotè translativa potius, quàm extinctiva, ita redolens speciem donationis, renunciatario tantum prodesse debet, ut ita rejiciendo, seu declarando *cons. 6. Dini* & sequacium post *Gulielm. de Cuneo, & Rayner. de Forol.* & alios, firmant *Bald. in l. pactum numer. 6. Cod. de Collation.* ubi *Castrens. num. 8* & cæteri *Jas in l. avus neptis num. 4. 4 ff. de pactis Bellon. jun. de jur. accresc. cap. 5 quæst. 45. n. 15 cum seqq. Surd. cons. 446. n. 14.* bene *Galeot. lib. 2. controv. 10. à n. 7. ad 20.* latè *Fab. de Ann. cons. 45. num. 15 cum seqq. & n. 46. cum seqq.* Et hanc opinionem, præsupposita qualitate renunciationis translativæ, non autem extinctivæ, tanquam absolutam, sæpius tenuit *Rota* præsertim *in Auximana dotium, 26. Junii 1665. coram Bichio inter suas decis. 631. in Maceraten hæreditatis 27. Maii 1658. coram Verospio in Bonon. bonorum, seu successionis de Sigighellis 2. Martii 1663. coram Otalora in fine*, & habetur sæpius in aliis *hoc eod. tit.* præsertim in

in dicta *Anximana discur. seq.* Ex quibus liquet, ut
ista sit quæstio potius facti, seu applicationis, super
3 natura scilicet, seu qualitate renunciationis, quoties
ejus verba sint ambigua, an scilicet censenda sit per-
sonalis, vel realis, sive (ut alii dicunt) translativa,
vel extinctiva, quoniam posito, ut ea sit personalis,
seu translativa, (quod in proposito sonat in idem,)
certum est, ut prodesse debeat soli renunciatario,
tanquam donatario, atque per renunciantem solum
contemplato, non autem aliis, secus è converso.

Quod autem præsens renunciatio esset personalis,
seu translativa, clare ostendebat illius tenor, dum
concepta erat per verba meram donationem, expressè
denotantia, unde propterea, ut advertitur *in dicta*
4 *Anximana dotium coram Bichio*, & in aliis, in cla-
ris non intrant præsumptiones, & argumenta ad vul-
garem regulam tex. *in l. ille aut ille ff. de legat.* 3. Ne-
que in mirandum est in iis, quæ in casu dubio consi-
derari solent per DD. plene deductos *per Fab. de An.*
dicto cons. 45. & apud Bottiglier. de success. ab intest.
theorem. 49. num. 18.

Ultra verò dicta verba donationem redolentia, ac-
5 cedebant etiam, promissio evictionis clausulæ *ad ha-*
bendum, & *Constituti* & alia similia, quæ apud allega-
tos pro translativa, & personali qualitate considerari
solet, & clarius, quia expressè dicebatur, ut jura cessa,
soli Christophoro acquirerentur, quod repugnat re-
nunciationi reali, seu extinctivæ, ut ponderat *Fab.*
de Ann dicto cons. 45. num. 46. cum seq. Ac etiam quia
renunciatio non fuerat mere gratuita, neque dici po-
terat facta solo amore Dei, ut abjicerentur tempora-
lia, ut aliqui in hujusmodi renunciationibus factis
per ingredientes Religionem, ponderare solent, quod
tamen, ut alibi advertitur, hodie non de facili verifi-
catur, ubi agatur de Religionibus capacibus, sed ob
6 correspectivam obligationem Christophori fratris sol-
vendi etiam de proprio Religioso renuncianti singulis
annis libras 200, ejus vita naturali durante, ut in
proposito renunciationis factæ per sororem dotatam
illi fratri, à quo solum dotata fuit *Bellon. jun. dicto*
cap. 5. quæst. 48. num. 19. & 20.

Difficultas solum cadere videbatur, ut translativa,
seu personalis renunciatio non congrueret juri de fu-
turo, de tempore renunciationis adhuc non delato
7 juxta distinctionem, de qua Scribentes *apud Bottiglier.*
dicto theorem. 49. n. 18. & seq. Hodiern. controv. 7.
n. 15. & apud alios, de quibus *disc. præced.*

Verùm advertebam, quod ista distinctio procedit
in dubio, secus autem ubi actus expressè, vel conjec-
turaliter sonat in donationem, ac translativam cessio-
nem, simplex enim juris præsumptio, quæ resultat
ex qualitate rei cessæ, suffocata remanet à contraria
probatione expressa, vel à fortioribus præsumptioni-
bus, ut plene *Fab. de Ann. d. cons. 45. & in Romana*
fideicommiss. 9. Maii 1659. coram Verospio, & in aliis
ejus confirmatoriis coram *Bevilaqua*, & *Taja* editis
in casu de quo *disc. præced.* ubi de differentia renun-
ciationis successioni jam delatæ, & alterius speratæ,
seu deferendæ, atque respectu deferendæ, de alia di-
stinctione, an de successione tertii, vel de illa ipsius-
met renunciatarii, ex ea clara ratione, quod in jure
prohibitum non est, spem futuræ successionis vendi,
seu donari, aut aliàs in contractum deduci ad tex. *in*
l. spem. Cod. de donat. cum sola difficultas, quæ in pro-
posito cadere solet, percutiat casum venditionis, vel
cessionis hæreditatis certæ personæ sine illius consen-
su, cujus perseverantia requiritur usque ad mortem,
sive sit ob votum captandæ mortis, sive ad conservan-
dum testandi libertatem ad *text. in l. final. Cod. de*
pactis cum concord. Secus autem, ubi agitur de hære-
ditatibus, ac successionibus in genere, cum dicta dif-
ficultas procedat, ubi agatur de successione certæ, ac
determinatæ personæ, ut pluries in aliis *hoc eod. tit.*
Et clarius ad effectum, de quo in præsenti, dum age-
batur quidem de futuro, ac sperato, sed originem tra-
hebat à causa certa de præterito, quo casu certum est,
quod dicta difficultas non intrat ex deductis *per Ro-* 8
vit. decis. 87. num. 15. & 16. Rot. decis. 12. nu 7 par. 6.
rec. decis. 161 par. 10. & in dictis decisionibus *Romana*
fideicommissi. de qua *discur. præced.* & frequenter.

Ad excludendum autem dictum Christophorum,
reddendumque æqualem, ac meliorem conditionem
Joannis Philippi, cogitabam, an dicta portio specta- 9
ret ad Religionem, à qua cessio obtineri posset, stante
quod successio aperta erat post professionem, & sic in
tempore inhabili, in quo Religiosus ex persona pro-
pria nullum jus succedendi habebat, cum in Rom. &
Curia recepta sit opinio Canonistarum, ut successio
ex persona monachi delata, directè, ac immediatè de-
feratur Monasterio, quod ex persona, & jure proprio
succedere dicitur, & ex qua ratione plures tenent, ut
hujusmodi donationes seu translativæ renunciationes,
quæ fiunt per ingressuros Religionem, non compre-
hendant successiones post professionem delatas, seu
apertas, ut tenent *Corn. & Soccin.* & alii relati *per*
Fab. de Ann. dicto cons. 45. num. 94. Andreol. controv.
310. num. 24. Altograd. cons. 42. num. 30. & cons. 43.
num. 40. & sequen. lib. 2.

Verum, & hoc fragile fundamentum esse dixi, quo-
niam (quicquid allegati teneant) magis recepta est
contraria opinio *Decii*, & *Covarr.* & aliorum, de
quibus *apud eundem Fab. de Ann. dicto cons. 45. n. 95.*
cum pluribus sequen. quod etiam bene probat *Rovit.*
cons. 44. n. 21. & sequen. lib 1. & decis. 85. n. 2. & fir-
mavit *Rota in decis. 61. par. 10. rec.* ubi in specie de
renunciatione capiente ad commodum renunciatarii
futurum fideicommissum, quod per ipsiusmet renun-
ciatarii mortem purificatum fuit, post emissam mo-
nialis renunciantis professionem, monasterium enim
prætendere non potest bona, & jura per professum in
alterum distracta, & translata, priusquam professio-
nem emitteret, & ideo si hæc spes est alienabilis & in
contractum deducibilis, nulla subest ratio, ob quam
hujusmodi successio ante professionem jam distracta
per Monasterium prætendi valeat.

AUXIMANA DOTIUM

Pro AUGUSTINO GALLO

Cum BERNARDINO FRATRE.

Casus decisus per Rotam pro Augustino.

De eadem materia renunciationis factæ per sorores
uni, vel pluribus fratribus, an sit realis vel per-
sonalis; sive translativa, vel extinctiva, ad eun-
dem effectum, an scilicet prodesse debeat solum
personis contemplatis, quibus facta est, vel potius
omnibus coæquale jus habentibus; & incidenter,
an, & quando renunciatarius, seu refutatarius fi-
deicommissi, vel alterius juris sibi de futuro debiti,
renunciantem in ejus auctorem agnoscere dicatur,
ut ad sibi incumbentia onera teneri debeat.

SUMMARIUM.

1 *An, & quando refutatarius agnoscat in auctorem refutantem, ut ad ejus onera teneatur.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *De effectu resultante ex personalitate renunciationis.*
4 *Ex quibus personalitas probetur.*
5 *Quod substantia voluntatis potius attendi debeat, quàm famulari verbis.*
6 *De eodem de quo num. 4. ad arguendam personalitatem in verbis*
7 *De eodem attenta substantia facti.*
8 *Quomodo ista quæstiones decidi debeant.*

DISCUR

DISCURSUS VIII.

1 REtenta facti serie, de qua in eadem causa *sub tit. de fideicom. disc.* 195. De duobus inter istos fratres in Rota disputatum fuit; Primò nempe, an onus dotandi filias, quod patri primogenituræ possessuri incumbebat, transfusum esset in filium primogenitum, cui ejusdem primogenituræ præventivam refutationem fecerat; atque in ibi enunciatis decisionibus bene deciditur affirmativè, ob receptam distinctionem quod aliud est habere se negativè, seu abstentivè, non agnoscendo jus delatum, ut ita locus proximè successuro aperiatur, cum tunc iste obtinere dicatur jure suo per solam remotionem obstaculi, non agnoscendo refutantem in auctorem; Aliud autem ubi id sequatur, post juris agnitionem, cum tunc dicatur formalis translatio, atque refutatarius, durante jure refutantis, seu renunciantis, illum agnoscat in ejus auctorem, atque ex ejus jure potius possidere dicatur, saltem respectu onerum jam impressorum, seu contractorum de tempore factæ renunciationis, ex ibi deductis.

Altera verò quæstio fuit super renunciatione, quam dictæ filiæ, per Augustinum, aliosque fratres dotatæ, ad eorum favorem fecerant, quoniam cum dotatio facta non esset de ipsorû renunciatariorum bonis propriis, sed de obventis ex communis matris bonis, ita dicebat Bernardinus primogenitus Reus conventus, ut renunciatio per sorores facta, etiam ipsi tanquam matris cohæredi suffragari deberet, utpote intuitu communium bonorum, quasi quod, non personalis, sed realis, sive non translativa, sed abstentiva esset renunciatio per singulos respectivè facta.

Quamvis autem in præcedentibus decisionibus enunciatis *dicto disc.* 195. *de fideic.* incidenter & quasi per transennam de ista renunciationis natura agatur, atta-
2 men cum in hac prætensione firmiter insisteretur, idcirco formalis ac particularis disputatio assumpta fuit *coram Bichio*, atque *sub die* 26. *Maii* 1655. prodiit resolutio Augustino, aliisque fratribus renunciatariis favorabilis, super translativa qualitate.

Hoc enim posito, de consequenti resultabat effectus
3 insinuatus *disc.* 1. & in aliis præcedentibus, qui per Scribentes in contrarium non negabatur, utpote de jure certus, ut renunciatariis tantum, non autem aliis renunciatio prodesset, ideoque persona renunciantis habita, perinde ac si non renunciasset, numerum, & partem faciat ad favorem renunciatarii, qui tanquam procurator in rem propriam renunciantis, omnia jura, huic competentia, exercere valeat, istaque resolutio forte ansam dedit concordiæ, quæ tunc controversiæ finem imposuit, neque habetur impressa inter illas *Bichji decis.* 631.

Mihi pro Augustino, aliisque fratribus renunciatariis scribenti (reflectendo etiam ad solam verita-
4 tem,) talis resolutio probabilis, beneque fundata visa est, cum hujusmodi personalem, seu translativam qualitatem suaderent, tam instrumenti litera, seu contextus, attenta verborum & clausularum formalitate, in qua potissimum insistere videtur decisio desuper edita, quàm fortius attenta substantia veritatis, seu verisimilis voluntatis Partium, quæ pro meo sensu pluries insinuato magis, ac principaliter attendi debet, quoniam (ut mea est dicendi consuetudo.) Voluntas est domina seu Regina, verba verò & clausulæ sunt famulæ, seu ancillæ, quæ dominam comitantur, eique
5 famulantur, ac inserviunt, ideoque non debent eam opprimere, vel suffocare, in idem suffragante dicto Apostoli, quod spiritus est qui vivificat, litera verò occidit, ideoque ista illi familiari debet, non autem eum opprimere, atque prævalere, cum ita esset dare, quod servus dominaretur proprio domino, & tamen pragmaticum vulgus non de facili id percipit, neque practicat, sed potius oppositum, procedendo cum sola litera, prorsus neglecto spiritu, atque non considerando, quod frequentius verba, & clausulæ, non sunt Partium, sed Notarii, vel alterius Sapientis compositoris scripturæ.

Attenta igitur prima parte literæ, seu formalitatis verborum, & clausularum, plura concurrebant dictam
qualitatem suadentia; Primò nempe ob verba *donare*, 6
& cedere, Secundò quod bona & jura renunciata posita non essent in dativo vel ablativo, sed in accusativo, qui videtur modus distinguendi unam speciem ab altera; Tertiò ob clausulas *ponens*, *constituens*, *transferens*, *&c.* Quartò, quod cum de tempore renunciationis dicta materna successio jam delata esset, idcircò non cadebat dubitatio, de qua supra *disc.* 6. & in aliis, ubi agatur de juribus futuris, ac speratis, an eis congruat, necne terminus translativæ renunciationis, cum de ea non dubitetur in juribus, ac bonis jam de præsenti competentibus.

Attenta verò altera solidiori parte, substantiæ scilicet verisimilis voluntatis; videbamur versari in ter-
minis nimium claris, qui clariores remanebant ex fa- 7
mulatu, sive comitatu dictorum aliorum argumentorum, quia nempe dictus frater primogenitus aliis ditior, & qui capitis domus figuram faciebat, cui onus incumbebat sorores decenter collocare, quamvis pluries requisitus esset, id neglexerat, ideoque ipsis sororibus nimium adultis, ipsisque fratribus, ex ista causa exosus redditus erat, alii verò fratres, cum eorum diligentiis, & incommodis, proprius maternæ successionis portiones in aliquod imminuendo, ut dotes sororibus constituerent, de illarum collatione solliciti fuerunt, ideoque peculiaris gratitudinis ratio ipsis assistebat, manifestè autem dicto alteri fratri resistebat.

Atque hinc edocemur id, quod pluries insinuatum est, quod istæ non sunt quæstiones juris, sed facti, &
ambiguæ voluntatis, ideoque prorsus erroneum est, 8
cum generalitatibus vel cum clausulariis, seu grammaticalibus verborum significationibus procedere, dû principaliter reflectendum est ad facti circumstantias, ex quibus substantia voluntatis renunciantis, ac renunciatarii desumenda venit, deservientibus verbis, & clausulis, ac generalitatibus pro quadam norma, ut legaliter, non autem de proprio capite interponatur arbitrium, cui hæc materia commissa est.

VITERBIEN. HÆREDITATIS

Pro CARDINALI GUALTERIO

Cum LAURENTIO CHISIO.

Casus decisus per Rotam pro Cardinali, postea concordatus.

Renunciatio facta bonis paternis & maternis, an capiat successionem fraternam, in bonis quæ ad fratrem defunctum obvenerunt à patre, & matre; Et de quibus bonis talis renunciatio intelligenda sit.

SVMMARIVM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutiones causa.*
3 *De distinctione inter carnaliter & spiritualiter nubentes.*
4 *Renunciatio facta bonis paternis. & maternis non capit fraterna, licet à parentibus obvenerint.*
5 *Fallit, si constet de diversa voluntate.*
6 *&* 7. 8 *De argumentis hujus voluntatis.*
9 *De eodem, & quomodo hæc voluntas reguletur.*
10 *Expenduntur argumenta, de quibus nu.* 6. *& seqq.* 11. *&* 12.
13 *Attendi debent capitula potius, quàm instrumentum.*

DISCUR

DISCURSUS IX.

IUxta seriem, de qua in hac eadem causa *sub tit. de*
1 *successi disc.* 16. Victoriam Ch stiam, Poggio fratri ab
intestato succedere volentem, ex duplici capite, Lau-
rentius & Franciscus, ex fratre prædefuncto nepotes,
excludere prætendebant, in bonis scilicet intra territo-
rium Viterbiense, ex illius Civitatis Statuto excluden-
te sorores propter fratres, & in illis, extra territorium,
ex renunciatione per eam facta, quando competenter
dotata nupsit Paulo Gualterio, unde introducta causa
in Rota, ad ipsius Victoriæ favorem super bonis, præ-
sertim extra territorium in exclusionem hujus secundi
objecti responsum fuit *sub diebus* 10. *Junii* 1659. *&*
19. *Maii* 1643. *coram Rojas* inter ejus impressas *dec.*
66. & 106. (de quo tempore ad hanc Curiam adhuc
non accesseram) Reassumpta verò post diuturnum silen-
tium causa prædicta per Cardinalem Gualterium hæ-
redem Julii dictæ victoriæ prius defunctæ filii, & hæ-
redis *coram Tasa*, datoque duplici dubio; Uno scili-
cet circa operationem Statuti in bonis intra territo-
rium, de cujus resolutione habetur *in dicto disc.* 16.
de successi. & altero circa punctum renunciationis, an
standum esset in aliis ut supra decisis; Sub *die* 2. *Maii*
2 1664. dictæ resolutiones confirmatæ fuerunt, ex eo-
dem fundamento in prioribus decisionibus contento,
quod cum renunciatio concepta esset de bonis pater-
nis & maternis, operativa non esset in fraternis, ex
renunciationis natura, ut strictè ad limites jurium
renunciatorium intelligi debeat, potissimè verò, ubi
per nubentem in sæculo fuit, in qua non cadit consi-
deratio, quæ militare solet in ingredientibus Mona-
sterium, ut finis, seu causa principalis renunciandi,
esset bonorum temporalium abjectio in universum,
ob amorem Dei, & vitæ cœlestis, adeò ut aliquæ suc-
3 cessionum, vel bonorum species, dici possint, ut stent
potius demonstrativè, faciendo generaliter renuncian-
tem Mundo mortuum; Quicquid enim sit de hujus-
modi consideratione in dicto casu, receptum est, ut
ea regulariter non intret in hoc altero casu carnali-
ter nubentis; juxta distinctionem, de qua in aliis *hoc*
eodem tit. frequenter.

Et licet bona de quorum successione agebatur, pro
majori parte, ac pene in toto, ab utroque parente pro-
4 venirent, attamen id non operabatur renunciationis
obstaculum, quoniam non attenditur origo bonorum,
seu causa mediata, sed causa immediata, illorumque
qualitas de tempore successionis, quando, non amplius
paterna dicenda sunt, sed fraterna, utpote de fratris
defuncti dominio effecta, atque cum reliquo ejus pa-
trimonio confusa, ex deductis in iisdem *decisionibus*
coram Rojas, & ultra ibi deducta, habetur *apud Spad.*
cons. 352. *lib.* 2. *Ciroc. discept.* 58. *n* 45. *&* 46. *Donad.*
de renunc. cap. 20. *num.* 25. *Adden. ad dec.* 375. *nu.* 23.
par. 4. *rec. tom.* 2. apud quos concordantes.

Non negabant Scribentes pro Laurentio reo con-
vento, veritatem hujus propositionis in genere; Verum
dicebant, quod cum ista sit quæstio voluntatis, illa etiã
ex adminiculis rectè desumi potest quod scilicet tam
5 renuncians; quam renunciatarius, loquendo de pater-
nis & maternis, intellexerint etiam de mediatis, quam-
vis fraterna effecta essent, inspecta scilicet origine, ac
demonstrativè potius seu impropriè, quam propriè, ac
taxativè ex deductis, præsertim *apud Surd. cons.* 267.
n. 27. *& cons.* 562. *n.* 5. *Soccin. cons.* 287. *n.* 35. *lib.* 2. *Mi-*
nad. cons. 22. *n.* 6. cum aliis, qui pro ratione dubitandi
habentur deducti *in Bonon. de Armis coram Merlino*
inter suas decis. 22. *&* 62. alias post alterum *Merlin. de*
legitima decis. 47. *&* 48. ubi magistraliter examinatur
hujusmodi materia renunciationis conceptæ de bonis
paternis & maternis, an ista capiat, postquam effecta
sunt Fratris, de cujus successione agitur, & quæ de-
cisiones firmantes negativam, sunt in terminis for-
tioribus renunciationis factæ per monialem.

Ad hujusmodi autem voluntatem probandam, plura
per dictos Scribentes ponderabantur, primò nempe, 6
quod de tempore successionis jam obiisset Franciscus
pater, ita ut facto jam casu successionis, bona renun-
ciati, pro ejus portione delata, in stricta, & propria sig-
nificatione, non essent amplius paterna, sed propria, &
tamen dicuntur paterna, ergo Partes stare noluerunt
in præcisa, & stricta significatione verborum, ut pon-
deratur *apud Soccin. & Minad.* ubi supra.

Secundò, quod stante Statuto exclusivo fœminarum
propter masculos renunciatio nõ remaneret in aliquo 7
verificabilis, seu operativa, si io dicta stricta signifi-
catione capienda esset, unde propterea ne actus rema-
neat fatuus, subintelligenda est dicta voluntas, expri-
mendi bona paterna, & materna, spectata origine, seu
causa mediata ex deductis *apud Surd.* ubi supra.

Et tertiò, stante renunciatariorum observantia de- 8
ducta ex renunciatione facta per alteram sororem pa-
riter nuptam, in qua specifice agebatur etiam de fra-
ternis, quorum comprehensio etiam deducebatur ex
amplitudine verborum instrumenti super capitulis
matrimonialibus postmodum initi.

Scribens Ego in hac ultima disputatione pro Car-
dinali actore, non negabam, ut generaliter ac in ab-
stracto dicta limitatio esset vera, quoniam sæpius mi- 9
nus scriptum, quam dictum, seu volitum esse solet, at-
que in illis, quæ à disponentium, vel contrahentium
voluntate pendent, vera & recepta propositio est, ut
illius substantia potius quam cortex, & figura verbo-
rum spectari debeat, dicebam tamen (etiam cum sensu
veritatis, ut Rota admisit,) quod cessaret fundamen-
tum facti, seu probationis talis voluntatis, cujus pon-
derata inditia inefficacia videbantur.

Quatenus enim pertinet ad primum, licet mors pa-
tris sequuta esset, non inde tamen bona desierant esse 10
paterna, cum non constaret, quod renuncians pro cu-
jus portione successionem agnovisset, sine qua agnitio-
ne certum est, ut dici non possent bona propria, cum
possit ille, cui successio delata est, non agnoscere, ad
cõmuniter notata *in l qui autem ff. quæ in fraud. credit.*

Quo verò ad secundum, de infructuositate, seu non
operatione, facilior erat responsio; Tum quia plura 11
aderant bona extra territorium, in quibus cessante sta-
tutaria exclusione, absque dubio renuncians jus suc-
cessionis habebat; Tum quia etiam in bonis intra ter-
ritorium Statuto subjectis, remanebat spes, seu po-
tentia succedendi, dum illud Statutum non est simpli-
citer, ac perpetuo exclusivum, sed temporaliter, do-
nec extent fratres excludentes vel eorum descenden-
tes, à Statuto contemplati, quibus defectis, fœmina
exclusa reintegratur ad propriam portionem, ideo-
que etiam in istos renunciatio operativa remanebat;
Cum enim argumentum superfluitatis, seu fatuitatis,
nimium debile in jure reputetur, hinc ad illud exclu-
dendum sufficit qualis qualis ratio.

Et quoad tertium, illud potius retorquebatur ex
argumento ducto à discretiva per text. *in l. unica §.*
fin. autem Cod. de cadnc. tollen. dum enim in una renun- 12
ciatione actum est de fraternis, signum est, quod in al-
tera, in qua omissa fuerunt, partes noluerunt, & quan-
do voluerunt dixerunt, & quæ dicebantur de ampli-
tudine verborum, de plano pariter cessare videbantur,
tum quia ipsa quantumvis prægnantia rectè operativa,
& adaptabilia erant ipsis speciebus, ad quas restricta
erat renunciatio, cujus majorem vim & observantiam
prægnantia verborum potius percutiebat, tum etiam
quia, cum instrumentum in quo amplitudo verborum
continebatur, initum esset, non animo novandi, sed
solum pro exequutione & observantia capitulorum
matrimonialium.

Hine proinde istorum tenor tantum attendendus
erat, quoniam hæ dicuntur verba Partium earumque 13
voluntatis veram faciunt probationem, cum verba in-

strumenti

ſtrumenti dicuntur potius Notarii, ex formulariis, vel imperitia ſæpius in magna copia adjici ſolita, ut in bis ſpecialibus terminis habetur *apud Capyc. Latr. deciſ. 2. num. 3. verſ. ſecundo dicebatur*, & latiùs *per adden. ibidem num. 6. & ſequen.* atque generaliter recepta propoſitio eſt in omni ferè materia inſinuata, ut capitulis potius, quàm inſtrumento deferendum ſit, quoties non conſtat, ut iſtud ex intervallo initum ſit animo novandi, prioremque conventionem in capitulis contentam immutandi, ut præſertim *ſub tit. de emphyteuſ. diſc. 13. & 14. & ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 179.* & alibi, Concordia verò controverſiæ finem dedit.

ARIANEN. SUCCESSIONIS

Pro P. MARCO LANDIMARO.

Reſponſum pro veritate, cum ſubſequuta concordia.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an illum excludat à ſucceſſione parentum, vel aliorum, quorum favore renunciatio facta eſt.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*

2 *De æquitate, cum qua in hac materia procedendum eſt favore conjunctorum in excluſionem Monaſterii, vel Religionis.*

3 *Quod renunciantis declarationi deferri debeat.*

4 *De effectibus reſultantibus à natura renunciationis, & an ſit extinctiva, vel tranſlativa.*

5 *De eadem diſtinctione.*

6 *Quod renuncians non prohibetur ſuccedere renunciatario.*

7 *Quæ regula in hac materia detur, & quomodo judicandum ſit.*

8 & 9 *De circumſtantiis arguentibus, unam, vel alteram ſpeciem renunciationis.*

10 *Statutum excluſivum fœminarum deſervit in hoc pro argumento.*

11 *De Conſtitutione Regni Neapolitani ſuper excluſione fœminarum propter maſculos.*

12 *De modo interpretandi renunciationem & quare benignè favore hæredum renunciatarii contra renunciantem debeat interpretari.*

DISCURSUS X.

CUm Michaelis ſæculo, nuncupatus, qui Marci nomen in Religione Prædicatorum aſſumpſit, profeſſionem emittere deberet; amplam renunciam,
1 juxta pluries enunciatum communem Italiæ uſum, de omnibus juribus, ac bonis de præſenti, & futuro, fecit Angelo patri, ac Franciſco & Marco Antonio fratribus, cumque defunctis, primò Angelo patre, cujus inteſtatam ſucceſſionem obtinuerunt præfati Franciſcus & Marcus Antonius filii in ſæculo exiſtentes, deinde obiiſſet Franciſcus, ſuperſtitibus filiis, atque ultimo deceſſerit Marcus Antonius clericus ſæcularis in ſacris, ejuſque inteſtatam ſucceſſionem agnoverint aliqui ex prædefunctis germanis ſororibus, ac etiam fortè ex dicto altero fratre nepotes, dictuſque Religioſus, cui frater defunctus aliquas ſubventiones pro extraordinariis religioſis uſibus ſuppeditare ſolebat, acquieſceret, quatenus tamen nepotes eundem continuarent ſtylum, donec viveret, ipſi autem id indiſcretè negarent, hinc proinde idem in ſtatu Magiſtri in ejus Religione cõſtitutus, atq; Urbẽ pro aliis Religionis negotiis adiens, me pro veritate deſuper conſuluit.

Quamvis autem, ego crederem, ut bonum jus, ſibi ſuper inteſtata ſucceſſione fratris aſſiſteret, adeò ut de
2 rigore, ſuam virilem cum nepotibus in ſtirpes ſuccedere volentibus, obtinere deberet, de conſequenti tranſmiſſibilem ad ejus Religionem, ſeu Conventum, ſeu verius ex tunc delatam; Ad hoc tamen, pro ea congruentia, quæ mihi cordi eſſe conſuevit, non de facili expoliandi bonorum proprietate conjunctos, ſeu domos, & familias, ut Religiones, ac Monaſteria ditentur, idcirco, edidi quidem Reſponſum ad ejus favorem, ut ita dicti nepotes, eorumque Conſultores eorum imprudentiam agnoſcendo, honeſta patrui deſideria implerent, donec viveret, ne aliàs amitterent bona in proprietate; Ipſi autem Religioſo conſului, ut acquieſceret, aliud non promovendo, non quod ejus acquieſcentia dictis nepotibus poſſet ſuffragari, cum juxta opinionem Canoniſtarum, & bona, & ſucceſſiones, quæ Religioſo profeſſo deferuntur, directè, ac immediatè acquirantur Monaſterio, ſeu Religioni in-
dependenter à Religioſo, cujus velle, vel nolle non 3
attenditur, ſed ut ex laudabili motivo charitatis, cum ſolo ſilentio evitaret conjunctorum damnum, idque abſque conſcientiæ, ſeu jurium Religionis læſione fieri poſſe credebam, (quamvis meum non ſit de iis, quæ forum internum percutiunt, agere, utpote extra meam ſpheram,) Siquidem, ut advertitur præſertim in ſpecie Religioſi *ſub tit. de teſtam. diſc. 35.* licet poſt profeſſionem ceſſet poteſtas revocandi, vel diſponendi, non tamen ceſſat poteſtas declarandi ejus animum, quem in renunciatione habuerit, ut bona in illis de ſanguine remaneant; Ac etiam circa dictam declarationem habetur *ſupra diſc. 2.*

In Reſponſo itaque deſuper dato, ad materiæ elucidationem, atque pro tollendis æquivocis, cum qui-
bus aliqui Conſultores dictorum nepotum procede- 4
bant in hac materia renunciationis, an ſcilicet illa eſſet perſonalis, vel realis, ſeu, (ut alii diſtinguunt) an extinctiva, vel tranſlativa, adeò ut reſultet pluries enunciatus effectus, de quo præſertim ſupra *diſc. 2. & 3.* ut perſonam renunciantis indefinitè mortuam faciat perinde ac ſi in rerum natura non eſſet, unde propterea locus fiat aliis quamvis remotioribus nullatenus cognitis, neque contemplatis; Diſtinguebam ſex diverſas quæſtiones, ſive ſex diverſos caſus, in quibus hujuſmodi terminorum diſtinctiones pro diverſis reſpectibus cadunt, juxta diſtinctiones de quibus *in diſcurſibus præcedentibus* & præſertim *diſc. 3.* ut ita
dignoſceretur, quod plures auctoritates, quæ deſuper 5
pro conſueto abuſu per dictos Conſultores de partibus cum nimia conſueta prolixitate, ſuperfluiſque allegationum apparatibus deducebantur, percutiebant diverſos terminos, illos ſcilicet præſertim, in quibus contentio ſit inter renunciantem, ac teſtamentarios renunciatarii hæredes, vel alios, cum quibus ipſe in vita, vel in morte diſpoſuerit.

Dicebam igitur, quod caſus præciſus quæſtionis eſſet ille, de quo ſuper *diſc. 1. & 2.* ſuper quo tanquam ma-
giſtralis circumferri ſolet pluries enunciata *deciſio* 6
246. Dunozetti repetit. deciſ. 543. par. 5. rec. & poſt Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. deciſ. 6. ubi ſcilicet agatur de ipſius renunciatarii inteſtata ſucceſſione, ut tali caſu, quoties efficacia non urgeant argumenta, quod renuncians omnino ſe mortuum facere voluerit omnibuſque abſque perſonarum exceptione, vel particulari affectione, ſeu reſpectu, locum cedere, non prohibeatur ſuccedere, niſi è converſo ad certas perſonas reſpectum habuerit, ita cum aliquo pleniori calamo, præter genium ac ſtylum, cumulando deciſiones, ac auctoritates præſertim deductas in deciſionibus editis *in Romana fideicommiſſi de Steccatis*, de qua ſupra *diſc. 4.*

Ac etiam ſubjungendo idem quod habetur *diſc. 1.* & in aliis, ut ſcilicet in hujuſmodi quæſtionibus certa, & determinata regula generalis, cuicumque caſui ap-
plicabilis, dari non poſſit, ſed deciſio ex ſingulorum 7
caſuum particularibus circunſtantiis metienda ſit; Ideoque (ut pluries advertitur,) prorsùs erroneum eſt, cum generalitatibus procedere, ſive cum doctrinis, vel deciſionibus, quæ in aliquibus caſibus prodierint, quoniam

DISCURSUS IX.

IUxta seriem, de qua in hac eadem causa *sub tit. de*
1 *success. disc.* 16. Victoriam Chisiam, Poggio fratri ab
intestato succedere volentem, ex duplici capite, Lau-
rentius & Franciscus, ex fratre prædefuncto nepotes,
excludere prætendebant, in bonis scilicet intra territo-
rium Viterbiense, ex illius Civitatis Statuto excluden-
te sorores propter fratres, & in illis, extra territorium,
ex renunciatione per eam facta, quando competenter
dotata nupsit Paulo Gualterio, unde introducta causa
in Rota, ad ipsius Victoriæ favorem super bonis, præ-
sertim extra territorium in exclusionem hujus secundi
objecti responsum fuit *sub diebus* 10. *Junii* 1639. &
19. *Maii* 1643. *coram Rojas* inter ejus impressas *dec.*
66. & 106. (de quo tempore ad hanc Curiam adhuc
non accesseram) Reassumpta verò post diuturnum silen-
tium causa prædicta per Cardinalem Gualterium hæ-
redem Julii dictæ victoriæ prius defunctæ filii, & hæ-
redis *coram Taja*, datoqile duplici dubio; Uno scili-
cet circa operationem Statuti in bonis intra territo-
rium, de cujus resolutione habetur *in dicto disc.* 16.
de success. & altero circa punctum renunciationis, an
standum esset in aliis ut supra decisis; Sub *die* 2. *Maii*
2 1664. dictæ resolutiones confirmatæ fuerunt, ex eo-
dem fundamento in prioribus decisionibus contento,
quod cum renunciatio concepta esset de bonis pater-
nis & maternis, operativa non esset in fraternis, ex
renunciationis natura, ut strictè ad limites jurium
renunciatorum intelligi debeat, potissimè verò, ubi
per nubentem in sæculo fuit, in qua non cadit consi-
deratio, quæ militare solet in ingredientibus Mona-
sterium, ut finis, seu causa principalis renunciandi,
esset bonorum temporalium abjectio in universum,
ob amorem Dei, & vitæ cœlestis, adeò ut aliquæ suc-
3 cessionum, vel bonorum species, dici possint, ut stent
potius demonstrativè, faciendo generaliter renuncian-
tem Mundo mortuum; Quicquid enim sit de hujus-
modi consideratione in dicto casu, receptum est, ut
ea regulariter non intret in hoc altero casu carnali-
ter nubentis; juxta distinctionem, de qua in aliis *hoc*
eodem tit. frequenter.

Et licet bona de quorum successione agebatur, pro
majori parte, ac pene in toto, ab utroque parente pro-
4 venirent, attamen id non operabatur renunciationis
obstaculum, quoniam non attenditur origo bonorum,
seu causa mediata, sed causa immediata, illorumque
qualitas de tempore successionis, quando, non amplius
paterna dicenda sunt, sed fraterna, utpote de fratris
defuncti dominio effecta, atque cum reliquo ejus pa-
trimonio confusa, ex deductis in iisdem *decisionibus*
coram Rojas, & ultra ibi deducta, habetur *apud Spad.*
cons. 352. *lib.* 2. *Ciroec. discept.* 58. *n.* 45. & 46. *Donad.*
de renunc. cap. 20. *num.* 25. *Adden. ad dec.* 375. *nu.* 23.
par. 4. *rec. tom.* 2. apud quos concordantes.

Non negabant Scribentes pro Laurentio reo con-
vento, veritatem hujus propositionis in genere; Verum
dicebant, quod cum ista sit quæstio voluntatis, illa etiã
ex adminiculis rectè desumi potest quod scilicet tam
5 renuncians; quam renunciatarius, loquendo de pater-
nis & maternis, intellexerint etiam de mediatis, quam-
vis fraterna effecta essent, inspecta scilicet origine, ac
demonstrativè potius seu impropriè, quam propriè, ac
taxativè ex deductis, præsertim *apud Surd. cons.* 267.
n. 27. & *cons.* 562. *n.* 5. *Soccin. cons.* 287. *n.* 35. *lib.* 2. *Mi-*
nad. cons. 22. *n.* 6. cum aliis, qui pro ratione dubitandi
habentur deducti *in Bonon. de Armis coram Merlino*
inter suas decis. 22. & 62. alias post alterum *Merlin. de*
legitima decis. 47. & 48. ubi magistraliter examinatur
hujusmodi materia renunciationis conceptæ de bonis
paternis & maternis, an ista capiat, postquam effecta
sunt Fratris, de cujus successione agitur, & quæ de-
cisiones firmantes negativam, sunt in terminis for-
tioribus renunciationis factæ per monialem.

Ad hujusmodi autem voluntatem probandam, plura
per dictus Scribentes ponderabantur, primò nempe, 6
quod de tempore successionis jam obijsset Franciscus
pater, ita ut factu jam casu successionis, bona renun-
ciãti, pro ejus portione delata, in stricta, & propria sig-
nificatione, non essent amplius paterna, sed propria, &
tamen dicuntur paterna, ergo Partes stare noluerunt
in præcisa, & stricta significatione verborum, ut pon-
deratur *apud Soccin. & Minad.* ubi supra.

Secundò, quod stante Statuto exclusivo fœminarum
propter masculos renunciatio nõ remaneret in aliquo 7
verificabilis, seu operativa, si in dicta strictã signifi-
catione capienda esset, unde propterea ne actus rema-
neat fatuus, subintelligenda est dicta voluntas, expri-
mendi bona paterna, & materna, spectata origine, seu
causa mediata ex deductis *apud Surd.* ubi supra.

Et tertiò, stante renunciatariorum observantia de- 8
ducta ex renunciatione facta per alteram sororem pa-
riter nuptam, in qua specificè agebatur etiam de fra-
ternis, quorum comprehensio etiam deducebatur ex
amplitudine verborum instrumenti super capitulis
matrimonialibus postmodum initi.

Scribens Ego in hac ultima disputatione pro Car-
dinali actore, non negabam, ut generaliter ac in ab-
stracto dicta limitatio esset vera, quoniam sæpius mi- 9
nus scriptum, quàm dictum, seu volitum esse solet, at-
que in illis, quæ à disponentium, vel contrahentium
voluntate pendent, vera & recepta propositio est, ut
illius substantia potius quam cortex, & figura verbo-
rum spectari debeat, dicebam tamen (etiam cum sensu
veritatis, ut Rota admisit,) quod cessaret fundamen-
tum facti, seu probationis talis voluntatis, cujus pon-
derata inditia inefficacia videbantur.

Quatenus enim pertinet ad primum, licet mors pa-
tris sequuta esset, non inde tamen bona desierant esse 10
paterna, cum non constaret, quod renuncians pro cu-
jus portione successionem agnovisset, sine qua agnitio-
ne certum est, ut dici non possent bona propria, cum
possit ille, cui successio delata est, non agnoscere, ad
cõmuniter notata *in l. qui autem ff. quæ in fraud. credit.*

Quo verò ad secundum, de infructuositate, seu non
operatione, facilior erat responsio; Tum quia plura 11
aderant bona extra territorium, in quibus cessante sta-
tutaria exclusione, absque dubio renuncians jus suc-
cessionis habebat; Tum quia etiam in bonis intra ter-
ritorium Statuto subjectis, remanebat spes, seu po-
tentia succedendi, dum illud Statutum non est simpli-
citer, ac perpetuo exclusivum, sed temporaliter, do-
nec extent fratres excludentes vel eorum descenden-
tes, à Statuto contemplati, quibus defectis, fœmina
exclusa reintegratur ad propriam portionem, ideo-
que etiam in istas renunciatio operativa remanebat;
Cum enim argumentum superfluitatis, seu fatuitatis,
nimium debile in jure reputetur, hinc ad illud exclu-
dendum sufficit qualis qualis ratio.

Et quoad tertium, illud potius retorquebatur ex
argumento ducto à discretiva per text. *in l. unica §.* 12
fin. autem Cod. de caduc. tollen. dum enim in una renun-
ciatione actum est de fraternis, signum est, quod in al-
tera, in qua omissa fuerunt, partes noluerunt, & quan-
do voluerunt dixerunt, & quæ dicebantur de ampli-
tudine verborum, de plano pariter cessare videbantur,
tum quia ipsa quantumvis prægnantia rectè operativa,
& adaptabilia erant ipsis speciebus, ad quas restricta
erat renunciatio, cujus majorem vim & observantiam
prægnantia verborum potius percutiebat, tum etiam
quia, cum instrumentum in quo amplitudo verborum
continebatur, initum esset, non animo novandi, sed
solum pro exequutione & observantia capitulorum
matrimonialium.

Hinc proinde istorum tenor tantum attendendus
erat, quoniam hæc dicuntur verba Partium earumque 13
voluntatis veram faciunt probationem, cum verba in-
strumenti

ſtrumenti dicuntur potius Notarii, ex formulariis,vel
imperitia ſæpius in magna copia adjici ſolita,ut in his
ſpecialibus terminis habetur *apud Capyc. Latr. deciſ. 2.
num. 3. verſ. ſecundi dicebatur*, & latiùs *per adden, ibidem num 6. & ſequen.* atque generaliter recepta propoſitio eſt in omni ferè materia inſinuata, ut capitulis
potius, quàm inſtrumento deferendum ſit, quoties
non conſtat, ut iſtud ex intervallo initum ſit animo
novandi, prioremque conventionem in capitulis contentam immutandi, ut præſertim *ſub tit. de emphyteuſ.
diſc. 13. & 14. & ſub tit. de fideicommiſſ. diſc. 179.* & alibi,
Concordia verò controverſiæ finem dedit.

ARIANEN. SUCCESSIONIS

Pro P. MARCO LANDIMARO.

Reſponſum pro veritate, cum ſubſequuta concordia.

De renunciatione facta per virum ingredientem Religionem, an illum excludat à ſucceſſione parentum, vel aliorum, quorum favore renunciatio facta eſt.

SVMMARIVM.

1 *Facti ſeries.*
2 *De æquitate, cum qua in hac materia procedendum eſt favore conjunctorum in excluſionem Monaſterii, vel Religionis.*
3 *Quod renunciantis declarationi deferri debeat.*
4 *De effectibus reſultantibus à natura renunciationis, & an ſit extinctiva, vel tranſlativa.*
5 *De eadem diſtinctione.*
6 *Quod renuncians non prohibetur ſuccedere renunciatario.*
7 *Quæ regula in hac materia detur, & quomodo judicandum ſit.*
8 & 9 *De circunſtantiis arguentibus, unam, vel alteram ſpeciem renunciationis.*
10 *Statutum excluſivum fœminarum deſervit in hoc pro argumento.*
11 *De Conſtitutione Regni Neapolitani ſuper excluſione fœminarum propter maſculos.*
12 *De modo interpretandi renunciationem & quare benigne favore hæredum renunciatarii contra renunciantem debeat interpretari.*

DISCURSUS X.

CUm Michaelis ſæculo, nuncupatus, qui Marci
nomen in Religione Prædicatorum aſſumpſit,
profeſſionem emittere deberet; amplam renunciam,
1 juxta pluries enunciatum communem Italiæ uſum, de
omnibus juribus, ac bonis de præſenti,& futuro, fecit
Angelo patri, ac Franciſco & Marco Antonio fratribus, cumque defunctis, primò Angelo patre, cujus
inteſtatam ſucceſſionem obtinuerunt præfati Franciſcus & Marcus Antonius filii in ſæculo exiſtentes, deinde obiiſſet Franciſcus, ſuperſtitibus filiis, atque
ultimo deceſſerit Marcus Antonius clericus ſæcularis
in ſacris, ejuſque inteſtatam ſucceſſionem agnoverint
aliqui ex prædefunctis germanis ſororibus, ac etiam
forte ex dicto altero fratre nepotes, dictuſque Religioſus, cui frater defunctus aliquas ſubventiones pro
extraordinariis religioſis uſibus ſuppeditare ſolebat,
acquieſceret, quatenus tamen nepotes eumdem continuarent ſtylum, donec viveret, ipſi autem id indiſcrete negarent, hinc proinde idem in ſtatu Magiſtri in
ejus Religione cõſtitutus,atq; Urbẽ pro aliis Religionis negotiis adiens,me pro veritate deſuper conſuluit.

Quamvis autem, ego crederem, ut bonum jus, ſibi
ſuper inteſtata ſucceſſione fratris aſſiſteret, adeò ut de
2 rigore,ſuam virilem cum nepotibus in ſtirpes ſuccedere volentibus,obtinere deberet, de conſequenti tranſmiſſibilem ad ejus Religionem, ſeu Conventum, ſeu
verius ex tunc delatam; Ad hoc tamen, pro ea congruentia, quæ mihi cordi eſſe conſuevit, non de facili
expoliandi bonorum proprietate conjunctos, ſeu domos, & familias, ut Religiones, ac Monaſteria ditentur, idcirco, edidi quidem Reſponſum ad ejus favorem, ut ita dicti nepotes, eorumque Conſultores eorum imprudentiam agnoſcendo, honeſta patrui deſideria implerent, donec viveret, ne aliàs amitterent bona
in proprietate; Ipſi autem Religioſo conſului, ut acquieſceret, aliud non promovendo, non quod ejus acquieſcentia dictis nepotibus poſſet ſuffragari, cum
juxta opinionem Canoniſtarum,& bona, & ſucceſſiones, quæ Religioſo profeſſo deferuntur, directè, ac
immediatè acquirantur Monaſterio, ſeu Religioni independenter à Religioſo, cujus velle, vel nolle non 3
attenditur, ſed ut ex laudabili motivo charitatis,cum
ſolo ſilentio evitaret conjunctorum damnum, idque
abſque conſcientiæ,ſeu jurium Religionis læſione fieri
poſſe credebam, (quamvis meum non ſit de iis, quæ
forum internum percutiunt, agere,utpote extra meam
ſpheram.) Siquidem, ut advertitur præſertim in ſpecie Religioſi *ſub tit. de teſtam. diſc. 35.* licet poſt profeſſionem ceſſet poteſtas revocandi, vel diſponendi,
non tamen ceſſat poteſtas declarandi ejus animum,
quem in renunciatione habuerit, ut bona in illis de
ſanguine remaneant; Ac etiam circa dictam declarationem habetur *ſupra diſc. 2.*

In Reſponſo itaque deſuper dato, ad materiæ elucidationem, atque pro tollendis æquivocis,cum quibus aliqui Conſultores dictorum nepotum procede- 4
bant in hac materia renunciationis, an ſcilicet illa
eſſet perſonalis,vel realis,ſeu, (ut alii diſtinguunt) an
extinctiva, vel tranſlativa, adeò ut reſultet pluries
enunciatus effectus, de quo præſertim ſupra *diſc. 2.
& 3.* ut perſonam renunciantis indefinitè mortuam
faciat perinde ac ſi in rerum natura non eſſet, unde
propterea locus fiat aliis quamvis remotioribus nullatenus cognitis, neque contemplatis; Diſtinguebam ſex
diverſas quæſtiones, ſive ſex diverſos caſus, in quibus hujuſmodi terminorum diſtinctiones pro diverſis
reſpectibus cadunt, juxta diſtinctiones de quibus *in
diſcurſibus præcedentibus* & præſertim *diſc. 3.* ut ita
dignoſceretur, quod plures auctoritates, quæ deſuper 5
pro conſueto abuſu per dictos Conſultores de partibus cum nimia conſueta prolixitate, ſuperfluiſque allegationum apparatibus deducebantur, percutiebant
diverſos terminos,illos ſcilicet præſertim, in quibus
contentio ſit inter renunciantem, ac teſtamentarios
renunciatarii hæredes, vel alios, cum quibus ipſe in
vita, vel in morte diſpoſuerit.

Dicebam igitur,quod caſus præciſus quæſtionis eſſet
ille,de quo ſuper *diſc. 1. & 2.* ſuper quo tanquam magiſtralis circumferri ſolet pluries enunciata *deciſio* 6
*246. Dunozetti repetit. deciſ. 543. par. 5. rec. & poſt
Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. deciſ. 6.* ubi ſcilicet agatur de ipſius renunciatarii inteſtata ſucceſſione, ut tali
caſu,quoties efficacia non urgeant argumenta, quod
renuncians omnino ſe mortuum facere voluerit omnibuſque abſque perſonarum exceptione, vel particulari
affectione, ſeu reſpectu, locum cedere, non prohibeatur ſuccedere, niſi è converſo ad certas perſonas reſpectum habuerit,ita cum aliquo pleniori calamo,præter genium ac ſtylum, cumulando deciſiones,ac auctoritates præſertim deductas in deciſionibus editis *in
Romana fideicommiſſi de Streccatis*, de qua ſupra *diſc. 4.*

Ac etiam ſubjungendo idem quod habetur *diſc. 1.*
& in aliis, ut ſcilicet in hujuſmodi quæſtionibus certa,
& determinata regula generalis, cuicumque caſui applicabilis, dari non poſſit, ſed deciſio ex ſingulorum 7
caſuum particularibus circunſtantiis metienda ſit;
Ideoque (ut pluries advertitur,) prorsùs erroneum eſt,
cum generalitatibus procedere, ſive cum doctrinis,vel
deciſionibus, quæ in aliquibus caſibus prodierint,
quoniam

quoniam in hujusmodi quæstionibus, facti, seu voluntatis, stant bene simul, ut in uno casu aliqua argumenta, vel adminicula sufficiant, in altero autem, quamvis pene identifico, eadem, ac longe majora insufficientia sint; quia sic unius, vel respective alterius casus qualitas, pro locorum, vel personarum diversitate, seu ob alias circunstantias exigat.

Applicando autem ad rem; Plura accedebant argumenta hujusmodi realitatem de stricto jure excludentia, quodque renuncians mortis non fuerit ex plu-
8 ries enunciata ratione, quæ in ingredientibus Religionem, vel Monasterium ponderari solet, quod scilicet ex solo spiritu religionis, ac abjiciendi temporalia, ut spiritualibus, expeditius vacare posset, renunciatio facta esset; Tum quia ut in præcedentibus advertitur, non de facili hæc ratio hodie ad praxim reducitur in profitentibus in Religione, vel Monasterio habente capacitatem in communi ex rationibus ponderatis præsertim *disc.* 1. & 2.

Tum etiam quia, specialiter, ut expresse constabat de diversa renuncianτis voluntate se non omnino ab-
9 dicandi à temporalibus; Primò quia reservata pro communi stylo quadam annua vitalitia præstatione, sibi consuluit de pacto resolutivo, ac regressu ad jura renunciata, & secundò quia sibi expresse reservaverat futuras successiones, vel dispositiones testamentarias, ac alias quoque intestatas, dum renunciatio ad certos casus restricta erat; Idemque illa unica, ac simplex juris præsumptio, super qua Scribentes de partibus integra folia auctoritatibus replebant, ut scilicet renunciationis, quæ fiunt occasione, ingressus in Religionẽ, reales potius, vel extinctivæ præsumantur, ita per contrariam probationem omnino elisa remanebat.

Tunc autem probabilius contra hunc Religiosum renunciantem respondendum fore credidissem quan-
10 do militante Statuto fœminarum, & cognatorum exclusivo, agnatis intestata successio debita esset, adeò ut ista admissio religiosi, quæ spectato effectu, non ad ipsius, sed ad Monasterii extranei favorem tenderet agnationis præjudicium redoleret, contra commune votum, saltem nostræ Italiæ moribus attentis, ut in præcedentibus advertitur, attamen ista consideratio non cadebat in casu quæstionis, dum in Regno Neapolitano hujusmodi Statutorum usus non habetur, solumque viget constitutio generalis, quæ incipit *In ali-*
11 *quibus, &c.* excludens fœminas propter masculos à successione patris tantum, à qua neque omnino eas extraneas efficit, dum eis non tollit legitimam, cujus loco dos de paragio succedit, dictamque Constitutionem de paterna tantum successione in verbis loquentem, Regni Sapientes extenderunt ad maternam, cujus respectu idem in praxi receptum est, ideoque non capit fraternam, multo minus illam patruorum, vel aliorum remotiorum, unde propterea intrat ordo juris communis novissimi super solo gradu, sublata antiqua prærogativa agnationis, & secus, & consequenter dicta ratio agnationis, cujus favore diversa voluntas subintelligenda videtur, non militabat.

Adhuc tamen, reflectendo ad veritatem, atque re-
12 tinendo meum sensum, ut in his quæstionibus, quæ sunt potius facti, & voluntatis, quam juris, negligi debeant generales DD. traditiones, seu conclusiones, quandoque continentes leguleicos rigores ab humana ratione, seu communi sensu naturali extraneos, sed indagandi substantiam verisimilis voluntatis, non quidem renunciantis, sed potius, ac principaliter renunciatarii, qualis scilicet fuerit ejus finis, renunciationem procurando, adhuc sentiebam aliquam difficultatem contra religiosum renunciantem, quoniam licet renunciatio facta esset patri, & fratribus, attamen illi vocati erant ex providentia potius patris renunciatarii, qui providendo istum filium de vitalitia subventione, prudenter de ejus renunciatione sollicitus fuit, ne bona in præjudicium filiorum, ac descendentium, ad Religionem, seu Monasterium extraneum transitum facerent; Istaque ratione attenta, illa applicabilis quoque ad rem videbatur, cum contendentes essent dicti renunciatarii descendentes, ac hæredes sanguinis. Quamadmodum enim (ut pluries insinuatur) renunciatario de juribus renunciatis disponente, respondendum est pro eo, cujus favore dispositum sit, ita in casu intestati quando verisimilitudo suadeat morientis voluntatem, ideoque libentius dictam acquiescentiam consului, atque ita sequutum fuit, & quidem laudabiliter.

SABINEN. BONORUM

Pro MONASTERIO MONIALIUM ARCIS ANTIQUÆ

Cum MARONIIS.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Monasterio.

An renunciatio facta per ingredientem Monasterium, obstet intestatæ successioni ejus, qui sit hæres renunciatarii, adeò ut quæstio non sit de immediata successione renunciatarii; sed de mediata.

Et an renunciatio facta per novitium, subjaceat formæ præscriptæ per Concilium Tridentinum, ubi ea sit correspectiva, & ex causa onerosa.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Quæ interdicta possessoria admittant appellationem.*
3 *De forma renunciationis facienda per novitios.*
4 *Quod ista forma non requiratur in correspectivis.*
5 *Frater uterinus, an teneatur dotare.*
6 & 7 *De ratione, ob quam inducta est dicta forma per Concilium Tridentinum.*
8 *De duobus monialium remissivè.*
9 *Quando contractus ex causa dotis non subjaceat solemnitatibus statutariis.*
10 *Quod in his materiis procedi debeat attenta substantia veritatis, non autem cum formalitate verborũ.*
11 *Qualis dicatur substantia veritatis in hujusmodi renunciationibus, quæ fiunt per puellas.*
12 *Quando dicatur actus correspectivus ex ratione meritorum.*
13 *Quod erroneum sit concipere renunciationes puellarum, & idiotarum personarum lingua latina, atque insistere in significatione verborum.*
14 *De eodem, & quando in verbis fieri debeat fundamentum.*
15 *De renunciationis realitate, ejusque operatione.*
16 *Quod ista esset potius renunciatio personalis & translativa, & quare renuncians non excludatur.*

DISCURSUS XI.

Volens Hippolyta Antonia professionem emittere in Monasterio Arcis Antiquæ, atque pro stylo, 1
diverso assumpto nomine Claræ, amplam fecit renunciationem de omnibus ejus bonis, & juribus, ac præsertim de illis, quæ sperare poterat ex materna dote, vel successione Tertiæ matris ad favorem Hieronymi fratris uterini qui eam, in toto, vel in notabili parte, de proprio dotaverat; dictoque Hieronymo postmodum ab intestato defuncto, ejus integram successionem obtinuit dicta Tertia mater superstes, istaque etiam ab intestato defuncta, Maronii ejus ex fratre nepotes, qui seclusa dictæ filiæ monialis persona, erant proximores, prætendentes, ut ob dictam renunciationem ipsis hæc successio delata esset, possessionem bonorum hæreditariorum prævenerunt; quare Monasterium coactũ fuit recurrere ad in-

terdictum

terdictum possessorium adipiscendæ *quorum bonorum*, (quod pariformiter cum altero in casu testati competente ex dispositione textus *in l. fin. Cod. de edict. Divi Adrian. toll.* immissionis dicitur ;) Verùm quia istud, ex dispositione juris canonici, speciem petito-
2 rii habere videtur, dum reputatur appellabile, quodque non suffragetur dispositio textus *in l. unica Cod. si de moment. possess.* ob contrariam dispositionem juris canonici, per quam, juxta opinionem in praxi receptam, excepto summariissimo possessorio retinendæ, quod vulgo manutentionis dicimus, ac altero associationis in vim facultatis, vel pacti de capiendo propria auctoritate (quoties tamen unum, vel alterum decernatur per decretum interloquutorium, & non alias) est appellabile, dum Ægidiana Constitutio, quæ in Urbe, & Statu Ecclesiastico dictam juris civilis dispositionem restituit, utpote reputata lex laicalis, non capit causas, in quibus adsit mixtura personarum, vel bonorum ecclesiasticorum, ut *sub tit. de Judic.* ac alibi pluries advertitur; hinc proinde Monasterium, ne cogeretur per tres instantias hanc litem substinere, obtinuit in Signatura Gratiæ committi causam A. C. cum voto duorum ejus Locum tenentium, appellatione remota, atque ab istis sententiam favorabilem, cum justitiæ quidem fundamento, reportavit.

In disputationibus autem desuper habitis, duo fuerunt puncti, quorum uterque singulariter, ac de per se sufficiens dicebatur pro dicta resolutione Monasterio favorabili, multo verò magis utroque simul juncto; Primò nempè, ob dictæ renunciationis nullitatem, ob non semper servatam formam præscriptam à Sac. Concilio Tridentino *sess. 25. de regular. cap. 16.* adhibendam in renunciationibus faciendis per novitios.

Ea enim defectiva erat, ob deficientem licentiam
3 Episcopi, seu ejus Vicarii Generalis; ac etiam quia neque constabat, an elapsi essent decem menses novitiatus, ut requiritur ex deductis *apud Merlin. decis. 869. n. 5 & 6.* & advertitur alibi *hoc eodem tit.* ac in altero *de Regular.* Et secundò circa dictæ renunciationis obstantiam, dum illa in specie continebat maternam successionem, de qua erat quæstio.

Quatenus pertinet ad primum, ultra ea, quæ in solo facto consistebant, de quibus in Curia, ad Advocatos agere pertinere non solet, super probatione scilicet licentiæ Episcopi, vel Vicarii, quæ per testes probari prætendebatur, dicebant Scribentes pro reis conventis, quod admissio etiam dictæ formæ certo defectu, adhuc tamen id obstare non deberet, quoniam Conciliaris dispositio procedit in renunciationibus, quæ,
4 sive sint translativæ, sive extinctivæ, ex benevolentia, seu alias ex mera voluntate renunciantis fiant, secus autem ubi ageretur de contractu oneroso, mereque correspectivo, cum tunc istud Conciliare decretum non intret; istumque dicebant esse casum, dum frater uterinus, qui aliàs dotare non erat obligatus, saltem non facta excussione paternorum, àc maternorum bo-
5 norum, ac aliorum, quorum prior esset dotandi obligatio juxta ordinem recensitum *sub tit. de dote disc. 142.* eam dotaverat, istoque intuitu, in renunciationis instrumento dicebatur, quod ea fieret.

Non negabam ego scribens pro Monasterio verita-
6 tem dictæ propositionis, cum revera Conciliare decretum, illas percutiat irretractabiles renunciationes, quæ, sive ad favorem Monasterii, sive ad favorem alterius, absque forma ibi præscripta fiant, illud parere possent inconveniens, ut renuncians ità bonis denudatus, cogatur quamvis invitus, profiteri, atque ob eandem rationem prohibitum est renunciationes fieri
7 non nisi per duos menses ante professionem, id est post jam decursos decem menses novitiatus, unde propterea novitius jam Religionis Institutum expertus fuerit, atque hoc non obstante in eodem proposito perseveret, quoniam ut advertitur in sua materia *sub tit. de Regularibus*, & alibi, isti duo menses ante professionem, ex veriori, ac omnino recepta interpretatione, adjecti solum sunt ad demonstrandum, quod ad minus debent esse lapsi dicti decem menses, adeo ut duo solum supersint, & ne prius iste actus fieri valeat, si verò major terminus decurrerit adeo ut renunciatio sequatur completo anno, atque in ipso professionis limine, tunc illa erit melior, magisque ita satisfactum erit intentioni, vel rationi, Sacri Concilii, istæ autem rationes cessant in actibus mere onerosis, & correspectivis, ad limites tamen correspectivitatis, ac juxta ea, quæ *sub tit. de donat.* pluries habentur in materia insinuationis, aliarumque solemnitatum, quæ per legem communem, vel municipalem in donationibus desiderantur, ut eas adhibere non oporteat in donationibus vere causativis, & onerosis, & advertitur supra *disc. 6.*

Negabam verò applicationem dictæ limitationis ad casum controversiæ, quoniam instrumenti tenor ostendebat, quod dictus frater, jam dotem dederat fere per annum, dum ad præscriptum Decretorum Sacræ Congregationis, de quibus ad materiam dotis 8
monialium *sub tit. de dote disc. 167.* oportet illius depositum facere, antequam puella admittatur ad Monasterii ingressum, sive ad susceptionem habitus, nullo accedente pacto, vel conventione super hujusmodi renunciatione, quam in dicto instrumento dicebatur sponte fieri, ex motivo gratitudinis, ac benevolentiæ absque eo quod ad id cogi posset; unde propterea scribendo more Advocati deducebam ea, quæ habentur *sub tit. de dote disc. 17. & 18.* in proposito exemptionis, quam habet causa dotis, vel matrimonii à solemnitatibus, quoniam intelligitur, ubi actus dici possit præcisè, vel moraliter necessarius; sive ubi congruat ratio privilegii fundata in favore 9
matrimonii, ut illud scilicet sequatur; secus autem ubi jam sequutum sit, ex ibi deductis.

Verùm reflectendo ad veritatem, agnoscebam, quod hæc responsio, quamvis in suo casu, seu in abstracto vera, adhuc tamen vitio applicationis magis laborabat; procedendum etenim esse advertebam in ista quæstione, cum adeo frequenter insinuata verissima, imo in judicando, & consulendo, necessaria propositione, ut at- 10
tendi debeat substantia veritatis, desumenda ex ipsa massa facti, ejusque circumstantiis, voluntatem Partium arguentibus, non autem insistendo in verborum formalitatibus, quæ frequentius proveniunt ex ineptiis Notariorum, non autem ex voluntate Partium; potissime verò in hujusmodi parvis locis, atque ubi agitur de puellis, ac personis idiotis, ut in præsenti.

Ea verò substantia veritatis videbatur, quod ob carentiam bonorum paternorum, aliorumque ascen- 11
dentium ex eo latere, onus dotandi hanc puellam incūbebat matri, cui etiam, sine obligatione legali incumbebat illud onus, quod infert naturale votum maternum, cum autem bonorum maternorum qualitas, ad id proportionata non esset, dum consistebant in stabilibus, quæ in parvis locis non sunt facilis venditionis, ad effectum obtinendi pecuniam numeratam, in qua juxta enunciata Decreta, depositum facere oportet, hinc proinde, procedendo cum eo præsupposito, quod seclusis juris subtilitatibus, inducit ordo naturæ, quod bona materna, post collatam hanc puellam, integre devenire deberent ad alterum unicum filium secundi matrimonii, cujus intererat eadem bona non distrahi, seu pro eo conservari, stante quod pecunias habebat, ita inductus fuit, dum adhuc in tenera ætate existeret, per matrem ad id agendum, cum præsupposito renunciationis, quæ verisimiliter, primario habita fuit in intentione, quamvis ita ex intervalle subsequuta esset, ob credulitatem, quod prius fieri non posset, cum non omnibus notum sit, quod ea fieri poterat ante susceptionem habitus, atque in statu mere sæculari, quando, ex magis recepta sententia,

tentia, ista Conciliaris forma non intrat ea deductis in d ɛ̃ti sua materia *sub tit. de Regular.* Ac propterea actus vere correspectivus dicendus videbatur.

E nihilominus, ubi etiam cum sula litera verborum procedendum esset, ut puella ea motivo gratitu-
12 dinis id egisset, adhuc tamen pro meo sensu, idem dicendum veniret, tanquam in actu renumeratorio, & ob illa merita, quæ de justitia istud præmium ea pluries enunciato Italiæ communi usu exigere videbantur. unde propterea intrarent ea, quæ in sua materia *sub tit. de donationibus* ac etiam *sub tit. de feud. disc. 94.* habentur de donatione vere renumeratoria habente speciem contractus correspectivi, & onerosi.

Atque hinc monemur, quàm magna sit consueta Aliquorum ineptia, in hujusmodi, vel similibus actibus gestis præsertim per mulieres, vel idiotas, ac sim-
13 plices personas, procedendi cum formalitatibus verborum instrumenti, potissime verò (ut insinuatum est,) ubi illud, juxta hujus regionis abusum, conceptum sit in lingua latina, contrahentibus ignota; ac etiam quia juxta frequentiorem usum parvorum locorum, imo, & magnarum Civitatum, quoties non agatur de illis gravioribus negotiis, in quibus Minutæ per plures dies antea præparari solent, atque per
14 manus Advocatorum, ac Sapientum transmitti, usus est, quod adnotatur per Notarium in parva Schedula substantia instrumenti, faciendo, ut dicitur, imbreviaturam, seu bastardellum, postmodum vero domi in prothocollo, vel in alia nitida scriptura, desuper extenditur instrumentum, juxta formularia; & consequenter, prorsus erroneus videtur iste stylus, procedendi cum formalitate literæ, seu verborum, nisi quando, aliis in contrarium non urgentibus, probabilitas accedat, ut ea fuerit Partium intentio, quæ in verbis explicata sit.

Quo verò ad alterum punctum, efficaciæ, seu operationis renunciationis; Scribentes pro Reis conventis, cum copiosis allegationum apparatibus, deducebant propositiones pluries in præcedentibus insinua-
15 tas, præsertim, ob tunc jam editas decisiones *in Romana de Lanuviis* de qua supra *discur.* 2. super realitate renunciationum, quæ fiant occasione ingressus in Monasterium, ut ita, renunciante habita pro mortua, intestata successio dictis transversalibus aperiretur, utpote proximioribus, ac primis.

Verùm (in sensu etiam veritatis,) deducendo eadem quæ supra *discur* 1. & 2. & in aliis habentur,
16 dicebam, quod verè ista inspectio realitatis, vel extinctivæ renunciationis non intrabat, cum in verbis renunciatio expressè concepta esset, an forma translativa, atque per speciem donationis, ita fundamentum constituendo, potius, ac principaliter in dicta substantia veritatis, quæ superius occasione solemnitatum ponderata est, quod scilicet maternæ successionis spes juxta terminos *in l. spem Cod. de donat* sive ejusdem spei commodum, esset quidem in hæreditate dicti fratris renunciatarii; sed quoniam hæc hæreditas, naturæ ordine turbato, obvenerat in ipsam matrem, de cujus intestata successione agebatur, idcirco casus præbebat hujusmodi juris conclusionem, quodque bona, & jura fraterna, effecta essent materna, ac propterea, ita deficeret persona habilis, quæ, facto casu maternæ successionis, istaque substantiata in persona filiæ renunciantis, illius commodum, ac utilitatem acciperet, & sic, quod de renunciatione non posset opponere, nisi ipse renunciatarius, vel ejus hæres, sive alter, qui in hæreditate jus haberet, ot in hoc proposito verificari posset, si ejusdem renunciatarii hæreditas, ære alieno gravata esset, quoniam ob illam personarum diversitatem, quam in veritatis beneficium producit, sive ob alteram, quæ etiam sine inventario conservatur ob jus, vel interesse tertii, quod impedit actionum confusionem juxta ea, quæ habentur *sub tit. de credito disc.* 40. & alibi pluries, ita hæreditas fratris renunciatarii, fingeretur persona diversa ab ea ipsius matris; & consequenter, ut facto casu hujus intestatæ successionis, illaque substantiata in persona renunciantis, ejus commodum esset dictæ hæreditatis, ad beneficium creditorum, aliorumque interessatorum, sive substitutorum, quatenus adessent; Istique videbantur veri, ac proprii termini istius casus; ac propterea, ut cessato interesse alterius jus habentis, rectè dicta confusio inducta esset, cum isto casu, nulla considerabilis ratio urgere videretur, cur filia excludi deberet ab intestata successione matris, cujus, non autem fratris renunciatarii hæc bona dicenda erant; ideoque ex hoc fundamento, non autem ex altero invaliditatis renunciationis ob formam Conciliarem non servatam, resolutio justa, beneque fundata visa est, cum revera censenda non esset illa voluntaria, & gratuita donatio, seu renunciatio, de qua Conciliare decretum agit, sed potius correspective recognitio veritatis, & obligationis.

BONONIEN. DE LUCATELLIS

Pro ANNA MARIA

Cum EJUS FRATRIBUS CONSANGUINEIS.

Responsum pro veritate.

An renunciatio facta patri binubo, capiat necessariam successionem renuncianti debitam in bonis ejus matris, in exclusionem filiorum secundi matrimonii; Vel potius ista species successionis, remaneat extra renunciationem.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An renunciatio facta per filios primi matrimonii ad favorem parentis binubi tollat dispositionem* l. fœminæ Cod. de servandis nuptiis.
3 *De eodem & qua opinio sit verior.*
4 *Quod in hac facti specie renunciatio caperet istum casum.*
5 *De eodem ubi renunciatio facta est pro hæredibus quibuscumque.*
6 *An, & quando filii secundi matrimonii participent de donatione facta contemplatione primi matrimonii.*
7 *De distinctione renunciationis facta occasione ingressus in Religionem.*
8 *Quod sit renunciatio translativa, & de effectu.*

DISCURSUS XII.

SUsceptis per Cæsarem, ex Silvia prima uxore, tri- 1
bus filiabus, aliisque filiis ex secunda procreatis, cũ a duabus ex dictis filiabus primæ uxoris Monasterium ingressis, consuetam renunciationem reportasset, atque facto quodam legato Annæ Mariæ alteri filiæ, universales hæredes instituisset filios masculos secundi matrimonii; Hinc dicta Anna Maria, innixa dispositioni text. *in l. fœmina Cod. de secund. nupt.* prætensionem excitavit, quod sibi, ultra ea, de quibus ad ejus favorem per patrem dispositum fuerat, præcipuam detrahere deberet integram dotem maternam, non solum propriæ portionis, sed etiam sororum, dicta renunciatione non obstante, utpote non capiente casum hujus pœnalis, ac necessariæ successionis; cumque desuper quidam Advocatus de partibus discursum edidisset, eo communicato, ex parte ejusdem Annæ Mariæ meum pro veritate consilium expetitum fuit.

In dicto autem discursu, elaboratè quidem exami- 2
nabatur in abstracto quæstio, insinuata etiam *sub tit. de success. ab intest disc.* 31. an scilicet renunciationes,

quas

quas filii primi matrimonii patri binubo faciunt, comprehendunt, necne, casum hujus necessariæ successionis à lege delatæ; atque deducendo utrinsque sententiæ sequaces, pro negativa, ut scilicet istam successionem non capiat, deducebat *consil. 90. Aretin.* quod plures sequuntur, & præsertim *Boer. dec. 184. n. 1. cum seqq. Alvarad. de conject. defunct. volunt. lib. 2. cap. 3. §. 2. Jo. Ant. de Nigr. in cap. Regni* quod incipit *mulier dotarium n. 56. Hodiern. in l. hac edictali q. 11. n. 12. cum seqq. Merlin. lib. 3. contr. 32. Bottiglier. de success. ab intest. theorem. 51. per tot. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 85. n. 10. & seqq.* apud quos concordante.

E converso autem concludebat quod contraria opinio *Alex. cons. 149. lib. 7.* & aliorum, quos refert *Surd. cons. 244. & Rota decis. 290. par. 9. rec.* videretur magis communis, dum *Rota* loco citato *n. 4.* eam talem appellat, & consequenter, quod huic potius deferendum esset.

Quamvis autem ego idem sentirem, ideoque contra ipsam filiam primi matrimonii, quæ meum votum
3 expetiit responderem, principaliter motus ex particularibus facti circumstantiis; nihilominus, quatenus pertinet ad dictam quæstionem, in abstracto, ut etiam advertitur *d. disc. 31. de success.* Dicebam quod probabilior videretur prima opinio super non comprehensione, quando facti circumstantiæ aliud non suaderent, quia nempe, ut advertitur *dicto tit. de success.* cessaret applicatio nimium congruæ rationis, cui dicta prior opinio favore filiorum primi matrimonii innixa est, ubi præsertim de intestata patris successione agatur, quod scilicet asperum, ac improbabile videatur, ut adeo melior esse deberet conditio filiorum secundi matrimonii, qui in jure civili minus favorabiles reputantur, quam sint illi ex primo, dum integram dotem propriæ matris obtinerent, absque eo quod filii primi matrimonii aliquam illius participationem haberent, & è converso participarent etiam de dote primæ uxoris.

In hac verò facti specie, contrarium probabilius dicendum veniebat; tum quia renunciatio sequuta erat post transitum ad secunda vota, eaque in specie conti-
4 nebat dispositionem textus *in dicta l. fœmina.* Tum clarius, quia non agebatur de successione ab intestato, adeo ut, incerta, seu ambigua existente renunciatarii voluntate, lex ob dictam nimium congruam rationem, ita illam interpretetur; ubi verò conditum sit testamentum, factaque dispositio de bonis renunciatis, tunc ut pluries in præcedentibus advertitur, cessant illæ quæstiones, quæ in successionibus ab intestato cadere solent, quoniam unus ex finibus, vel causis, ex quibus hujusmodi renunciationes procurari solent, est ille obtinendi libertatem disponendi ex deductis *per Apont. cons. 39. & 40. lib. 1. Rota apud Greg. decis. 85.* & admittitur *in decis. 346. Dunozett. repetit. decis. 543. par. 5. rec.* cum aliis pluries deductis *hoc eodem tit.*

Potissime verò, dum renunciationes conceptæ erant pro hæredibus quibuscumque quod in specie ponderatur *in dicta decis. 290. par. 9. rec.* Tunc etenim iidem
5 *Alvarad.* & *Molin.* ac *Merlin.* & alii, contrariæ opinionis sequaces id admittunt, ex ea probabili ratione, quod cum ita pater renunciatarius libertatem haberet disponendi de hujusmodi bonis ad favorem extraneorum, salvo solum jure legitima filiorum, non videtur prohibendus disponere ad favorem filiorum secundi matrimonii, ut in proposito donationis contemplatione primi matrimonii, ut quoties filii ex eo procreandi, jure mixti fideicommissi vocati non sint, non prohibean-
6 tur de illa participare filii diversi matrimonii, ut *eod. tit. de success.* ac altero *de donationibus* advertitur, cum legis prohibitio, quæ disponendi facultatem adimit, percutiat secundum conjugem superstitem juxta textum *in l. hac edictali Cod. de secund. nupt.* non autem filios, dum personæ ipsius conjugis conditio deterior per legem effecta est, quam illa cujuslibet extranei.

Ponderabam in ratione motivandi ad favorem dictæ Annæ Mariæ, quod cum ageretur de renunciatione facta occasione electionis vitæ spiritualis in Monasterio, ita juxta distinctionem pluries insinuatam, 7
dicenda esset renunciatio realis, seu extinctiva, utpote facta principaliter ex motivo vitæ spiritualis, & abdicationis temporalium, & consequenter, quod ita renunciaotibus habitis pro mortuis, atque in rerum natura non existentibus, tanquam per remotionem obstaculi, integra materna successio dictæ filiæ sæculari delata esset, quodque ita evitaretur quæstio in radice.

Verum insinuabam, quod motivum esset fragile, ob deficientem facti assistentiam, dum renunciatio expresse concepta erat in forma translativa, & per speciem donationis; clarius verò quia non agebatur de succes- 8
sione deferenda, & sperata, adeout recurrere opus esset ad terminos textus *in l. spem C. de donat.* de quibus præsertim supra *disc. 6.* & in aliis, sed agebatur de successione jam delata, & quæ ita etiam agnita supponebatur, dum ut præmissum est, in renunciatione deducebatur ad speciem materna successio cum specifica mentione *dicti textus in l. fœmina*; ideoque rectè intrabat vulgaris regula textus *in l. ille aut ille ff. de leg. 3.* quod in claris, & expressis non intrant quæstiones, & argumenta.

ROMANA. DONATIONIS vel HÆREDITATIS

Pro SAVO PORCARIO

Cum FRATRIBUS DE PINEA.

Casus disputatus coram A. C. resolutus pro Savo.

De renunciatione, quæ per puellam in sæculo nubentem, occasione dotationis facta sit parentum, ac aliorum successionibus, quarum mentio habita sit; an dici possit invalida, utpote facta sine consensu eorum, de quorum successione agitur; & an, & quando hujusmodi renunciationes exigant solemnitates, statutarias, quarum defectus illis obstet, necne.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Renunciatio intelligitur ab intestato, non autem ex testamento.*
3 *De invalida renunciatione hæreditatis viventis.*
4 *De solemnitatibus statutariis in Urbe in renunciationibus minorum, & mulierum.*
5 *In claris, & expressis cessant quæstiones.*
6 *Declaratur conclusio, de qua num. 2.*
7 *Item declaratur conclusio, de qua n. 3. ut procedat in renunciatione generali.*
8 *Etiamsi aliquæ personæ deducantur ad speciem.*
9 *De eodem, & quando vere procedat dispositio* text. in l. fin. Cod. de pact.
10 *De solemnitatibus statuti, de quibus num. 4.*
11 *De promissione facti alieni, quando & quomodo sit obligatoria.*
12 *Quod non congruat, ut sponsa de futuro tractet cum sponso.*
13 *De eadem materia solemnitatum in renunciationibus, & quando rigorose in eis procedatur.*
14 15 & 16 *De eodem cum distinctione casuum.*
17 *Et an solemnitates requirantur in renunciatione juris querendi.*

DISCURSUS XIII.

NUptiis destinata A. de Porcariis cum B. de Pinea ejus conjuncto, constituta per patrem, 1

vel fratrem, jam conventa congrua dote, juxta com-
munem hujus regionis usum, amplam fecit renun-
ciationem, in forma expresse translativa per speciem
donationis, ad favorem Julii fratris, ejusque filiorum,
& descendentium masculorum, de omnibus, & qui-
buscumque testatis, ac intestatis parentum, vel conjun-
ctorum, hæreditatibus, & successionibus, & signanter
de illa matris adhuc viventis; cumque ista moriens,
dictam filiam heredem instituisset, ista quoque defun-
cta, adversus ejus filios, & hæredes, Savus Julii defun-
cti filius, ea persona propria quoque expresse vocatus,
judicium immissioois coram A. C. instituit ad bona
provenientia ex dicta hæreditate matris, atque pro ac-
tore, post plures disputationes, prodiit sententia, exe-
quutioni etiam demandata.

In disputationibus autem desuper habitis; cum Ac-
toris intentio absque dubio fundata esset, idcirco quæ-
stio cadebat, in Reorum exceptionibus, quæ tres erant;
2 Prima nempe super conclusione de qua cæteris relatis
apud Dunozet decis. 346. repetit. decis. 543. par. 5. rec.
pluries in præcedentibus enunciata, quod hujusmodi
renunciationes, quamvis amplæ de quibuscomque hæ-
reditatibus, etiam certæ personæ viventis (data validi-
tate) intelligendæ veniant ab intestato, non autem ex
testamento, de quo etiam plene *apud Surd. decis.* 14.
ibique *Hodiern. in addit. de Marin. resol.* 194. *lib.* 2.
cum ibi deductis.

Secundò, quod ubi agitur de renunciatione hæredi-
tatis personæ viventis, ea invalida est, ubi non accedat
3 consensus ipsius, de cujus hæreditate, vel successione
agitur, imò neque ejus interventus sufficit, nisi acce-
dat etiam perseverantia usque ad mortem, cum iste
consensus sit quandocumque revocabilis, sive id pro-
veniat ea ratione tollendi votum captandæ mortis; si-
ve ex altera non reddendi illum intestabilem, ad no-
tum text. *in l. fin. Cod. de pact.* cum concordantibus *apud
Altograd. cons. 40. cum duob. seqq. lib. 2. Rota apud Bich.
dec. 119. repetit. dec. 166. par. 9. rec.* & in aliis.

Et tertiò dicta renunciatio invalida dicebatur ob
non adimpletam formam Statuti 151. Urbis, dum vo-
catus non fuerat ejusdem puellæ renunciantis desti-
4 natus sponsus, tanquam unus ex proximioribus, eo-
que neglectu, alii remotiores vocati, vel eorum loco,
curator adhibitus fuerat, quod importat nullitatem, ex
pluries deductis in sua materia *sub tit. de alien. & con-
tract. prohib.*

His tamen non obstantibus; scribens pro actore
(etiam cum sensu veritatis,) contrarium dicebam
probabilius esse, quodque dictæ exceptiones subsi-
stentiam non haberent, singulas etenim examinando;
quatenus ad primam pertinet, difficultas de plano
tollebatur ex facto, adeo ut intraret vulgaris regula
textus *in l. ille aut ille ff. de leg.* 3. late exornata *per
Rot. decis. 44. n. 14. par. 11. rec.* quod in claris, &
expressis non intrant præsumptiones, & argumenta,
dum renunciatio in verbis expresse; nimiumque
clare cantabat de quibuscumque hæreditatibus, &
5 successionibus, etiam ex testamento; Id etenim,
etiamsi ex causa de futuro, prohibitum non est fieri
posse ad favorem tertii per viam renunciationis trans-
lativæ juxta pluries enunciatos terminos textus *in l.
spem Cod. de donat.*

Dicta verò conclusio, ut renunciatio non excludat
renunciantem à testata successione, percutit terminos
6 diversos, extinctivæ scilicet renunciationis factæ, per
quam renuncians tollat se de medio, atque abdicet à
se jus succedendi ab intestato, ut aliis æqualibus, vel
ce…ctioribus, per remotionem obstaculi locum ape-
riat; sive ubi agatur etiam de translativa renunciatio-
ne, quæ facta esset ei, de cujus hæreditate, vel successio-
ne agitur, quia nempe eundem renunciantem instituat,
seu aliàs cum eo disponat, eodem modo quo cum quo-
cumque extraneo disponere posset, cum renunciatio
tollat quidem omne jus, quod renuncianti in renun-
ciatarii bonis, vel successione competere posset, cum
tamen non inhabilitat, ne ipse renunciatarius dispone-
re valeat cum eodem renunciante, ideoque isti termini
extranei erant à casu quæstionis.

Plana quoque remanebat solutio secundi objecti,
quoniam ultra responsionem deduci solitam ex nota
decis. 330. Afflict. de qua dubitat *Rota apud Bich. dicta* 7
decis. 119. repetit. decis. 166. par. 9. rec. Difficultas cessa-
bat, ex eo quod dispositio dicti textus *in l. fin. Cod. de
pact.* procedit, ubi agatur de renunciatione, vel alio
contractu super hæreditate personæ certæ, ac deter-
minatæ, secus autem ubi sit generalis, de omnibus, &
quibuscumque hæreditatibus, & successionibus; quo-
ties tamen generalitas affectate adjecta non sit ad le-
gem fraudandam, quia nempe substantia veritatis sit,
quod actum esset de persona certa, & determinata, in
qua tantum casus esset verificabilis juxta *decis. 89.
Franch.* quæ reputatur in materia magistralis cum con-
cordantibus relatis, *ibid. per Add.* Secus autem ubi ista
suspicione cessante; vere renunciatio sit generalis, cum
tunc cesset ratio prohibitionis, ideoque actus valeat.

Idque adeo verum, ut neque obstet, quod aliquæ
personæ ad speciem deducantur, cum id continere dica-
tur enumerationem specierum jam sub genere caden- 8
tium gratia majoris declarationis, ut *apud Franch ibi-
dem, & Rot. apud Buratt. decis.* 366. Et conferunt, quæ
habentur *sub tit. de jurepatron.* quod licet istud jus
in contractum donationis absque Ordinarii consensu
deduci non valeat, multo verò minus in illum emptio-
nis, & venditionis in quo pretium accedat; attamen, ubi
agatur de donatione, vel venditione universitatis, cui
jus patronatus accessorie annexum sit, istud sub tali
contractu venit, atque nil refert, quod ejus mentio spe-
cialis fiat, dummodo ejus ratio in pretio non habeatur,
quoniam expressio facta censetur de eo, quod tacite
inerat, gratia majoris declarationis.

Clarius verò, quoniam prohibitio contenta in dicta
l. fin. Cod. de pactis, vere percutit illas futuræ heredita- 9
tis renunciationes, quæ ad favorem extraneorum, ita
alienas hæreditates captare sollicitorum, parum lauda-
biliter, ac præter communem usum, seu ex parte re-
nunciantis præter regulas prudentiæ fiant, cum tunc
intret suspicio seductionis, vel malarum artium; secus
autem ubi id fiat ad favorem parentum, vel fratrum
dotantium, ex communi Italiæ usu, pro justo motivo
regionis moribus adaptato, ut sufficiat fœminas con-
grue dotare, quodque istæ tanquam prov. sæ, à paterna
domo exeuntes, atque in illam vix transeuntes, quo-
dammodo extraneæ fiant, neque aliud prætendere de-
beant quasi quod, dos, quæ eis datur, sit præventivum
emolumentum, seu congruum pretium hujusmodi spei,
cum alias melior esset conditio fœminarum, quam
masculorum, contra omnem probabilitatem, & com-
munem usum; ideoque erroneum pro meo judicio vi-
detur, dispositionem, seu terminos *dicta l. finalis*, indefi-
nite in omni casu attendere, dum potius cum dicta di-
stinctione procedendum videtur, malam vel respective
bonam fidem attendendo; ad instar eorum, quæ *sub tit.
de credito* habentur ad materiam textus *in l. per di-
versas, & l. ab Anastasio Cod mandat.* cum similibus, ac
propterea, quod sit quæstio, pro facti qualitate deci-
denda, inspiciendo, an congruat necne ratio prohibi-
tionis.

Quo verò ad tertium punctum solemnitatum; diffi- 10
cultas cessabat ex facto, in quo illarum implementum
ex ejusdem Instrumenti facie patebat; nil obstante,
quod neglectus esset dictus proximior, quoniam cum
iste jam destinatus esset puellæ sponsus, hinc proinde
duplex urgebat nimium congrua ratio, ob quam ille
adhibendus non erat, ideoque prudenter neglectus
fuit, atque habitus pro non extante; Primò nempe
quia absolutum, atque in praxi quotidie receptum est,
ut proximiores interessati, ad id inhabiles sint, atque
vocari non debeant, sed habendi sint pro non extanti-
…bus.

bus,ut in sua materia *sub tit. de alien. & contract. pro-
hib.* atque talis iste rectè dici poterat nimium interes-
satus in hujusmodi renunciatione,ut ea non sequeretur
ob commodum,quod ipse,ejusque filii alias sperare po-
tuissent,ex renunciandis hæreditatibus, ac successioni-
bus.

Unde propterea, ut in proposito promissionis facti
alieni habetur *sub tit. de credit. disc.* 124. receptum
11 hodie habemus, quod licet regula sit, ut promittens
factum alienum, ad aliud non teneatur nisi ad di-
ligentias, quibus adhibitis excusatur, quoties clausu-
la *ita quod, &c.* vel alia æquipollens, aut alia parti-
cularis circunstantia diversimode non suadeat; atta-
men ubi agitur de hujusmodi renunciationum pro-
missionibus, quæ per sponsum nomine sponsæ in ta-
bulis dotalibus fiant, dicta conclusio super excusa-
tione à diligentiis resultante, non intrat ob præ-
sumptam collusionem inter sponsom, & sponsam,
quodque ille apparenter adhibendo diligentias, in
substantia, ac de facto contrarium affectet ob ejus
interesse, juxta optimam observationem *Aponte de
potest. Proreg. tit. de successi. mulier. num.* 10. *Cavaler. de-
cis.* 64. & sequuntur moderniores communiter, ut pa-
tet ex deductis loco citato, unde propterea interesse
erat indubitatum.

Et secundò quia manifeste resistebat ratio con-
gtuentiæ, ac honestatis, ut puella, ita familiariter tra-
12 ctare deberet cum eo qui ejus futurus sponsus destina-
tus erat, dum proximiores adhibendi sunt, non pro so-
la cerimoniali, ac materiali præsentia, ut frequentius
praxis docet, sed eorum interventus debet esse forma-
lis, quo mediante impleatur finis, vel ratio, ob quam
ille desideratus est, ut scilicet bene certiorent puellam
de actu per ipsam faciendo, ac de effectibus, & præju-
diciis exinde resultantibus, explorando ejus volunta-
tem, an libera, & determinata sit, necnon indagando, an
expediat, quod etiam per Judicem faciendum est, sola
etenim cerimonialis interventus, reputatur inanis, ut
advertitur in sua materia *sub tit. de alien. & contract.
prohibitis*; Et consequenter requiritur, ut familiariter
prosimior cum puella tractet, quod utique incon-
gruum, ac indecorum esset; ideoque dicebam, quod iste
conjunctus, eligendo statum conjunctioni contrarium,
ut esset hujus mulieris vir, ita conjunctioni renuncian-
do, se extraneum effecisse videbatur.

Cæterum, ubi etiam iste solemnitatum defectus
adesset; Quamvis in Curia hujusmodi quæstio soleat
esse quotidiana, ob illum præsertim defectum qui re-
sultat ab insinuatione non facta ad formam Ægidianæ
Constitutionis, cujus in hoc proposito mentio habetur
13 supra *disc.* 6. dum pro frequentiori usu, hujusmodi re-
nunciationes, fieri solent per puellas nuptiis destina-
tas, quæ in minori ætate adhuc existunt, adeo ut pene
centies, quando pro nullitate, & quando pro validitate
substinenda, id tam in Rota, quam in Tribunali A. C.
aliisque Tribunalibus, disputaverim, præsertim in casu,
de quo *sub tit. de dote disc.* 34. ac etiam in illa *Arimi-
nen. bonorum*, in qua prodierunt variæ resolutiones 24.
Maij 1660. 22. *Junii* 1661. *&* 12. *Junii* 1665. *coram
Bevilaqua*, cum similibus, quæ in Rotæ decisionibus
frequenter leguntur; attamen, ista est una ex illis
materiis, in quibus nimium evidentem censui prag-
maticorum errorem, procedendi cum generalitati-
bus, atque propositiones in uno casu admissas, cui-
cumque alteri applicandi, non distinguendo casus,
eorumque circunstantias, ex quibus pendere debet
inspectio, an legis communis, vel municipalis ratio
congruat, ob quam hujusmodi solemnitates adinventæ
sunt.

Aut enim agitur de renunciatione, præsertim trans-
lativa, quæ extraneo, vel remotiori non dotanti fiat,
14 unde propterea circumventionis ratio intret multo ve-
rò magis si de bonis, ac juribus jam quæsitis juxta ca-
sum, de quo *decis.* 523. *&* 724. *par.* 4. *rec. tom.* 3. cum qui-
bus procedi solet, atque præsertim processum fuit *in
dicta Ariminen.* & tunc rectè intret rigor solemnita-
tum, quoniam militat ratio, ob quam illæ adinventæ
sunt; idemque, si in forma extinctiva fieret renunciatio,
quæ nullum haberet probabile motivum, ut ita remo-
tior, qui eam affectavit, per hujus obstaculi remotio-
nem, proximior effectus, illas obtineat successiones, quę
renuncianti debitæ sint.

At verò agitur de illa renunciatione, quæ, juxta
communem, ac rationabilem Italiæ usum; fiat per
puellam occasione nuptiarum, ad favorem patris do-
tantis, vel fratrum, à quibus congruam dotem acci-
piat, & tunc prorsus erroneum, ac improbabile vide- 15
tur, istam speciem renunciationis, regulare cum illo ri-
gore, cum quo dicta alia species regulãda venit, ob lon-
ge diversam rationem, ista etenim species favorabilis,
ac rationabilis potius dicitur, benigneque in ea proce-
dendum est, cum actus dicatur prudens, ac laudabilis, ut
in specie advertitur *per Rotam in Asculana renuncia-
tionis* 1. *Julij* 1652. *&* 22. *Maij* 1651. *coram Cerro*,
quarum posterior est impressa *decis.* 15. *par.* 11. *rec.* Ista-
que videtur vera, nimiumque probabilis distinctio; ad
cujus comprobationem conferunt, quæ habentur *dicto
disc.* 34. *de dote*, ac etiam firmata *in Romana renuncia-
tionis coram Otthob inter suas decis.* 82. *in fin.* & in ea- 16
dem *coram Cerro decis.* 23 *par.* 11. *rec.* in proposito re-
nunciationis factæ, ex rationabili motivo conservandi
bona in agnatione cum similibus; ac propterea, ad is-
tas facti circunstantias reflectendum est atque cum
ista distinctione procedendum videtur, non autem ge-
neraliter, ac indefinite pro omni casu illam attendere,
cum in hoc præsertim pragmaticorum ineptia consi-
stere videatur.

Dicebam quoque, scribendo more Advocati, quod 17
cum ageretur de renunciatione juris quærendi, solem-
nitates necessariæ non essent, juxta firmata *apud Bu-
ratt. decis.* 333. & in decisionibus editis in causa, de
qua supra *disc.* 6. verum agnoscebam, quod motivum
non esset tutum, merito in specie rejectum *in dicta
Ariminen. coram Bevilaqua*, de qua supra *dicto
disc.* 6.

FAVENTINA seu RAVENNATEN.
RENUNCIATIONIS

Pro AUGUSTINO MAIOLO

Cum THERESIA PARITER MAJOLA.

*Casus disputatus coram A.C. resolutus pro Augustino in
ordinatoriis tantum.*

De materia læsionis, quæ cadat in renunciationibus,
quæ per puellas occasione nuptiarum; ac dotis fiant,
an, & quando intret, ipsamque renunciationem infi-
ciat, necne.

Et incidenter, an renunciatio, quæ invalida prætendi-
tur, impediat necne actiones, vel remedia, quæ re-
nuncianti alias competerent, si renunciatio facta
non esset.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *An & quando renunciatio, quæ prætendatur nulla, im-
pediat exercere primævas actiones.*
3 *De læsionum renunciatione regulanda.*
4 *De eodem.*
5 *Quando non sit renunciatio, sed potius venditio hære-
ditatis, vel actionis.*
6 *Traditur regula, seu distinctio, cum qua ista materia
læsionis in renunciationibus est regulanda.*

DISCURSUS XIV.

1 AUguſtinus ſenior de Maiolis, ſcripto hærede Jo. Franciſco filio in pupillari ætate exiſtente, hu c ſine filiis decedenti ſubſtituit Dominicum, & Joſephum ejus germanos fratres; duabus verò filiabus reliquit dotem librarum 14.m. pro qualibet, ea lege adjecta, ut prædicta dote contentæ, amplam renunciam facere deberent in forma conſueta; cum autem defuncto dicto Jo. Franciſco, parum poſt pupillarem ætatem completam, factus eſſet caſus dictæ ſubſtitutionis; ad favorem Dominici tantum ſuperſtitis, defunctaque etiam eſſet, adhuc vivente fratre, una ex dictis filiabus, onde propterea Thereſia altera ſuperſtes, jure ſucceſſionis obtinuit medietatem legati facti alteri ſorori, & ſic haberet pro dote libras 21. m. cuperet autem habere dotem majorem, & æqualem illi, quæ filiabus dicti Dominici conſtituta erat in libris 28. m. circiter; hinc proinde, eodem Dominico defuncto cum tutoribus Auguſtini ejus filii, & hæredis, conventio inita eſt, cum conſenſu & interventu matris ejuſdem Thereſiæ, ſuper ſuppletione dictæ majoris dotis, cujus intuitu renunciationem fecit de omni, & toto, eo quod in paterna hæreditate, ex perſona propria, & ex illa dicti Jo. Franciſci, tam ipſa, quam ejus frater prætendere poſſent; atque ita ſtante dicto ſupplemento, qualificatis contractis nuptiis, ipſa, ejuſque vir, ſub prætextu, quod illa renunciatio enormiſſimam læſionem contineret judicium immiſſionis coram A. C. ad bona paterna inſtituerunt pro tertia parte cadente ſub legitima debita dicto Jo. Franciſco, cujus erat hæres, utpote à ſubſtitutione exempta; verum poſt plures acerrimas diſputationes, potius facti, quam juris; ut infra, prodiit Rei conventi abſolutoria ab obſervatione judicii, ob intentati remedii incompetentiam, merita negotii principalis intacta relinquendo.

In diſputationibus autem deſuper habitis, duæ fuerunt inſpectiones; Una ſcilicet circa judicij ordinem, ſuper intentati remedii competentia, vel incompetentia; Et altera in meritis negotii principalis, circa prætenſam enormiſſimam læſionem, ex qua nullitas renunciationis deducebatur.

Quatenus igitur pertinet ad primum; Scribentes hinc inde, concordabamus in theorica, quæ in hac materia recepta habetur ex deductis in ſua materia *ſub tit. de judic.* ſuper iſta quæſtione, an ſcilicet & quando, concordia, vel renunciatione non obſtante, hoc interdictum competat, eo modo, quo ex primævo jure competeret, ſi renunciatio vel concordia non
2 adeſſet; Diſtinctio etenim eſt, quodque Aut nullitas actus manifeſta eſt, atque incontinenti probata, adeo ut dici valeat vitium patens, ſive intrinſecum, quod aliam extrinſecam non exigat juſtificationem, quæ altioris indaginis dici valeat, unde propterea certum ſit, quod intret decretum annullativum ipſo jure, & tunc, actu habito pro infecto perinde ac ſi in rerum natura non eſſet, recte competunt, atque exerceri poſſunt ea remedia, vel actiones, quæ jam competebant ante initam tranſactionem, aut è converſo, id probabilem habet dubitationem, adeo ut extrinſecas exigat juſtificationes, à quibus pendeat infectio, quæ propterea dici non valeat ipſo jure in continenti probata, ſed exigat formalem Judicis declarationem, & tunc ſecus dicendum ſit, ut ſcilicet præcedere debeat judicium reſciſſorium, quo mediante, per rem judicatam, vel per tres conformes tollatur prius de medio renunciationis, vel concordiæ obſtaculum, eoque ſublato, priora jura exerceantur juxta *deciſ.* 550. *Cavaler num. 4. deciſ.* 86. *num. 9. par. 6. rec.* cum aliis plene deductis in alia *Faventina primogeniture* 23. *junii* 1666. *coram Bevilaqua* edita in ult. de quo *ſub tit. de fidei. diſc.* 59. ac habetur in dicta ſua materia *ſub tit. de judic.*

Iſta igitur theorica concorditer conſtituta ut pote vera, & recepta; Diſcordantia erat ſuper applicatione, ſcribentes etenim pro actrice, probando valorem bonorum hæreditariorum dicti Auguſtini ſenioris ejus pa-
3 tris, quorum tertia pars pro legitima debita erat dicto filio inſtituto, ex cujus jure actrix, tanquam hæres veniebat, ita dicebant notoriam ac evidentem eſſe infectionem, cum ſupponeretur, ut hæc tertia pars importaret libras circiter centum mille, dictum vero ſupplementum, datum in recompenſam importabat ſolum libras ſeptem mille, unde propterea, etiam attenta diſpoſitione juris communis, adeſſe dicebatur læſio pluſquam enormiſſima redolens abſque dubio dolum, ex quo reſultat nullitas actus ipſo jure, abſque neceſſitate recurrendi ad remedium reſciſſorium, quod reſultat ex diſpoſitione textus *in l. 2. Cod. de reſcind. vend.* juxta diſtinctionem de qua *ſub tit de empt. & vendit. diſc.* 17. Multo magis ſtante Statuto Civitatis Ravennæ, ubi contractus initus fuerat, per quod ultra ſolemnitates materiales in contractibus præſertim minorum, requiritur juſta cauſa utilitatis.

Scribens ego pro Reo convento, dicebam quod in hoc conſiſteret fallacia, ita in aëre calculando valorem bonorum, quæ per defunctum poſſidebantur, dum
4 oportebat calculare quoque æs alienum, aliaque onera detrahenda, nec non detrahi debebant bona exiſtentia in territorio Faventino, in quibus Dominicus patruus, vel idem Auguſtinus conſobrinus, ex illo Statuto, cujus mentio habetur in ſua materia *ſub tit. de ſucceſſionibus*, actricem quamvis ſororem excludebat, etiam ab ejuſdem Jo. Franciſci ultimo defuncti inteſtata ſucceſſione; Atque ſuper hoc magnæ fuerunt diſputationes, ſuper valore ſcilicet dictorum bonorum, ac etiam an dicti Dominicus, & Auguſtinus dici poſſent cives Faventini, quibus dictum Statutum ſuffragaretur; Sive an nomina debitorum, aliaque negotia ad dictum Auguſtinum ſeniorem ſpectarent, & quatenus ſpectarent, an loco circumſcriberentur, vel potius perſonam ſequerentur, ad effectum inſpiciendi, an caderent ſub dicto ſtatuto, necne, quæ omnia, magnam, ac altiſſimæ indaginis diſcuſſionem exigebant, cum extrinſecis juſtificationibus cum quibus oportebat firmare dictæ hæreditatis ſtatum, ex quo pendebat quantitas legitimæ, quæ exempta à dicto Statuto, caderet ſub inteſtata ſucceſſione actrici debita, ex quo regulanda veniebat læſio; Ideoque omnino ſummum remanebat, ut ineptum eſſet intentatum remedium, unde propterea probabiliter, ac fundate prodiit dicta ſententia abſolutoria, ab obſervatione judicij, intacta relinquendo merita, dum eorum inſpectio a dicto ſtatu pendebat.

Hinc proinde, (quatenus ad ſecundam inſpectionem meritorum pertinet) quæſtio erat potius facti quam juris, an ſcilicet firmata quantitate, quæ actrici pro dicta fratris ſucceſſione debita erat, factaque proportione pro ſumma correſpective ſoluta, adeſſet necne prætenſa læſio, quæ annullationi, vel reſciſſioni aditum præberet.

Cum etenim non ageretur de illa conſueta renunciatione, quæ juxta pluries enunciatum Italiæ uſum, per puellas, occaſione dotationis, patri, vel fratribus, de futuris incertis ſperatis ſucceſſionibus fieri ſolet,
ſed ageretur de juribus jam delatis, & quæſitis, quæ 5
cedebantur extraneo, tanquam per ſpeciem emptionis, & venditionis, hinc proinde videbamur eſſe in terminis ceſſionis, ſeu venditionis hæreditatis, vel incertæ aleæ, cujus exitus bonus, vel malus reſultare debebat à ſtatu hæreditatis, quæ poterat remanere damnoſa, adeo ut læſio potius eſſet ex parte pupilli renunciatarii juxta terminos textus *in l. 1. & 2. tit. ff. & Cod. de hered. vel act. vendit.* dum hæreditate detecta minus idonea,

idonea, evictio non intrat, nullumque jus cessionario adversùs cedentem competit ex deductis *sub tit. de empt. & vendit. disc. 26.* ac etiam in sua materia *sub tit. de hered. & heredit.* Istique termini vere, ac proprie potius in ista causa cadebant, quam termini generales renunciationis.

In hoc autem proposito læsionis, quæ deduci solet adversùs hujusmodi renunciationes, quæ per puellas occasione matrimonii carnalis, vel spiritualis, recepta dote, fiunt omnibus earum juribus, ac
6 hæreditatibus, & successionibus; In pluribus nimium frequentibus disputationibus in hac materia habitis, tam in Rota, quam coram A. C. aliisque Curiæ Tribunalibus, ac etiam extra Curiam respondendo pro veritate præsertim *in Rota in Fulginaten. renunciationis coram Priolo* pro Josepho Lilio cum Ursula nepte, in qua prodiit prius ad effectum firmandi statum bonorum *discursus sub die 20. Junii 1661.* deinde verò *sub die 25. Maij 1662.* prodiit resolutio favorabilis Josepho renunciatario Reo convento, ob non justificatam læsionem, dum Ursula renunciationem ob congruam dotem a patre acceptam ei fecerat; reflectendo ad veritatem pro meo sensu dicere consuevi idem, quod occasione solemnitatum habetur *disc. præcedenti*, & in aliis, ut scilicet prorsus erroneum sit in hac materia cum generalitatibus procedere, sive cum decisionibus, vel doctrinis percutientibus casus, vel terminos diversos, cum verius procedendum videatur cum eadem ibi insinuata distinctione.

Aut etenim agitur de bonis, vel juribus jam agnitis, & quæsitis, vel saltem delatis, ac de præsenti certitudinaliter competentibus, quorum renunciatio fiat patri, vel fratribus intuitu dotis, quam filiæ, vel sorori quamvis diviti, ac aliunde provisæ, de proprio præstare tenentur, adeo ut non intret ratio correspectivitatis, seu præventivæ perceptionis emolumenti, ac æstimationis jurium renunciatorum; & tunc rectè intrent termini læsionis, quoties facti circumstantiæ non suadeant, quod ita suadentibus legibus polyticis, vel status, vel alia probabili ratione, sive usu regionis, vel personarum, id redoleat donationem prudenter, atque ex probabili motivo factam, adeo ut sit actus, qui mereatur à prudentibus laudari, atque ita cum publicis, seu bene præmeditatis tractatibus, ac negotiationibus gestus sit, ut ab eo dicatur abesse illa suspicio, quæ in privatæ fortunæ puellis cadere solet, seductionis, ac doli, vel concussionis; (Licet ubi dicta polytica, seu status ratio intrat, nimium clara pro meo judicio sit Juristarum ineptia, hujusmodi quæstiones cum eorum leguleicis propositionibus tractare, ac decidere, cum decisionem recipiant ab eo jure, quod insinuatum habetur *sub tit. de dote disc. 146.*).

Aut verò agitur de speratis juribus de futuro, juxta frequentiorem contingentiam; & tunc inspiciendum est, an actui assistat, necne, eadem bene ordinata ratio de qua supra, illa præsertim pluries insinuata, quæ resultat à communi regionis, vel personarum usu, adeo ut actus dicendus veniat prudens, ac rationabilis, qui à prudentibus laudari mereatur, vel è converso imprudens, ac læsivus, ut doli, vel seductionis, aut concussionis probabilem redoleat suspicionem; & in summa videtur quæstio facti, pro istius qualitate decidenda, certam non de facili recipiens regulam cuicumque casui applicabilem, unde propterea manifesta videtur pragmaticorum ineptia cum generalitatibus hanc materiam tractare, & decidere.

S. SEVERINÆ SUPPLEMENTI LEGITIMÆ.

Pro HELYSABETTA OLIVERIA

Cum ILLIS DE BONA ET ALIIS.

Casus decisus per Rotam pro Helysabetta.

An, & quando renunciatio facta per matrem prædefunctam, obstet filiis, ex propria persona venientibus.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causæ.*
3 *Renunciatio matris non nocet filiis ex persona propria.*
4 *Fallit quando renunciatio matris est propter dotem.*
5 *Declaratur.*
6 *Quomodo sunt extendendæ decisiones, & in quibus eis deferendum sit.*
7 *De conclusione de qua n. 1. declaratur cũ distinctione.*
8 *Rejicitur distinctio repræsentationis.*
9 *Non placet conclusio, de qua n. 4 & 7.*
10 *Quando avo sit imputandum cur dotem donaverit.*
11 *De hac implicita donatione dotis.*
12 *Et quomodo leges debeant intelligi, & practicari.*

DISCURSUS XV.

Juxta facti seriem, de qua in hac eadem causa *sub tit. de legitim. & detract. disc. 8.* cum Marcus Antonius, scriptis hæredibus Emanuele, & Dominico nepotibus ex Maria filia prædefuncta, ac Josepho ex Clementia altera filia pariter prædefuncta, nec non quibusdam nepotibus ex fratre; Elysabettæ nepti ex eadem Maria certum reliquisset legatum, dictaque Elisabetta non acquiescendo avito judicio, legitimæ supplementum petierit, introducta causa *in Rota coram Taja sub die 31. Maij 1666.* favorabilem reportavit resolutionem, quæ forte concordiam produxit, dum (quod sciam,) causa ulteriorem disputationis progressum non habuit. 1

2

De duobus autem actum fuit; Primò nempe de dicto supplemento, ejusque quantitate in genere, seclusa renunciatione, quam dicta Maria mater fecit; & secundò, an hæc renunciatio actrici obstaret, necne; de primo autem agitur *in dicto disc. 8. de legitim. & detract.*

Quatenus igitur pertinet ad punctum renunciationis, cujus validitas præsupponebatur; Scribens ego pro dicta Elysabetta actrice dicebam, quod fundata erat ejus intentio in propositione tradita *per Bart. in l. qui superstitis ff. de acquir. hered.* quam sequuntur ibidem *Roman. Castr. Alex.* & alii relati *per Surd. cons. 33. n. 18. cum seqq. Andreol. contr. 212. n. 1. Fontanell. de pact. claus. 5. glos. unic. par. 1. n. 59. & seqq. de Marin. resol. 189. & 192. lib. 2. & in addit. ad Revert. decis. 157. n. 3.* Quod scilicet renunciatio facta per matrem non obstet filiis ex persona propria venientibus, ut præsertim nostra ætate, scribentibus hinc inde, fere omnibus Europæ primi nominis J. C. materia hæc examinata fuit in gravi causa, in qua, ex dictorum Scribentium laboribus, commendabili quidem, ac fœlici stylo *de Marin.* composuit *dictam resol. 189.* Et habetur etiam *per Rot. decis. 2. post Galerat. de renunc.* & in aliis. 3

Non negabant Scribentes pro hæredibus reis conventis, dictæque conclusionis veritatem; Insistebant vero in limitatione tradita *per Roman. in dicta l. qui superstes n. 7.* cum quo pertranseunt alii relati *per Surd. cons. 255. num. 43. in fin.* & cum quo pertransit *Rota apud Rojas decis. 399. n. fin. & in Ariminen. bonorum 24.* 4

Maij 1660. *coram Bevilaqua*, (Licet enim ab ista decisione recessum fuerit coram Vicecomite, attamen recessus non est respectu hujus conclusionis, sed ob nullitatem renunciationis ex defectu solemnitatum, ut in præcedentibus advertitur faciendo mentionem hujus causæ *Ariminen.* in qua ego scribebam ;) Ut scilicet, id non procedat, quando agatur de renunciatione, quæ per matrem facta esset intuitu dotis per eam acceptæ, quoniam injustum esset, ut filii, eorumdem jurium duplicatum emolumentum assequantur, dum ut suprà dictum est, puella, quæ intuitu dotis hujusmodi renunciationem facit, præventivum spei emolumentum, vel pretium cum dote obtinere dicitur.

Facilis tamen fuit objecti solutio ex solo facto, absque necessitate assumendi articulum juris de quo infrà, cum actrix non esset matris hæres, nilque
5 haberet de materna dote, & consequenter cessabat in radice illa ratio, cui dicta limitatio innixa est ; atque cum hac responsione de plano processum fuit, juxta commendabilem stylum Tribunalis, licet
6 quandoque moderno tempore (nimium quidem damnabiliter) ille corrumpi soleat ; Quod scilicet assumendæ non sint evagatoriæ quæstiones juris præter necessitatem causæ, cujus plana resolutio resultat ex solo facto, idque vere sit causa resolutionis, unde propterea alia, quæ dictum stylum corrumpendo, in decisionibus deducuntur, potius Extensoris privatum sensum continere videntur, quæ vere decisionis auctoritatem non habent, ut pluries antiqua, media, & moderna Rota protestata est ; verum protestatio parum proficua est, præsertim apud inferiores Judices, qui pro moderno inepto usu, decisiones, ac auctoritates in sola litera attendendo, non curant ad has reflectiones, vel ratiocinia descendere.

Cæterum, ubi etiam in actrice qualitas hæreditaria adesset, unde propterea ipsa, in toto, vel pro
7 ejus virili, possideret dotem maternam, cujus intuitu renunciatio facta erat, adhuc tamen dicebam, ut dicta limitatio non intraret, cum ea procedat quando, juxta modernam frequentiorem cautelam, renunciatio etiam pro filiis, aliisque descendentibus facta esset, cum promissione observantiæ, tunc etenim, licet ista dicatur promissio facti alieni, dum filii non veniunt tanquam hæredes matris, sed ex jure, ac persona propria ; Nihilominus, cum materna hæreditas teneatur ad quanti interest pactum servari, intrat hodie recepta propositio, de qua pluries *sub tit. de fideicom.* & alibi, ut regula textus *in l. cum à matre Cod. de rei vindicat.* quæ obligat hæredem ad habendum ratum factum sui auctoris, & ne illud impugnare valeat, quatenus vires hæreditariæ suppetant, procedat etiam in juribus ex propria persona competentibus, inventarii beneficio non obstante.

Secus autem ubi dicta promissio pro filiis facta non sit, quoniam tunc renunciatio facta censetur pro solo jure renunciantis, quatenus in ejus favorem purificetur sperata successio, cui renunciatum est, ipsa verò præmoriente, dictaque spe caducata, actus evanescit tanquam per inanem exitum illius retis, cujus jactus, ita in conventionem deductus dicitur, & consequenter per renunciantem vel ejus hæredem nulla fit contraventio renunciationi, ut rejecta variatione aliquorum, ista distinguendo habetur *apud Franch. decis. 67. ubi add.* & præsertim modernus elaboratus *de Luca* concordantes referunt, ac habetur *apud Surd. de Marin.* & alios collectos *per Andreol. dicta contr. 212. nu. 3. & seqq. Michalor. de fratr. par. 3. cap. 12. n. 35. cum seqq.* ac supponitur *per Rot. in dicta dec. 2. post Galerat.* & in aliis.

Quamvis etenim aliqui distinguere soleant, an filii indigeant repræsentatione personæ eorum matris, quæ renunciationem fecit, puta quia, ex beneficio 8
repræsentationis, concurrere velint cum patruis, vel cum avunculis ; attamen est distinctio, quæ nullum habet probabile fundamentum, quoniam ille, qui remotior, ex hoc repræsentationis beneficio, proximiori æqualis redditur, non venit ex jure personæ repræsentatæ, cujus hæreditaria qualitate indigeat, sed venit independenter jure suo, & ex beneficio, quod lex ita per quamdam imaginem sui parentis, nepotibus concedere voluit.

Bene verum quod, tam istius, quàm plurium consimilium causarum frequenti occasione, reflectendo ad 9
veritatem, iste semper visus est quidam indiscretus, parumque rationabilis rigor leguleicus, humanæ rationi, sive verisimili Partium intentioni, contrarius, dum ita melioris conditionis erant fœminæ, earumque descendentes, duplicem sortientes ex avi hæreditate portionem ; unam scilicet occasione maternæ dotis, & alteram propriæ portionis jure successorio, masculis autem primi gradus, vel nepotibus ex eis, unicam tantum portionem obtinentibus, quod utique absurdum, nimiumque improbabile videtur.

Ac propterea, licet de stricta juris censura, recte dici valeat, quod sibi imputet parens, cur dotem fi- 10
liæ donaverit, adeout ea in speciem peculii adventitii transitum fecerit, unde propterea filii eam obtinere dicantur ex benevolentia matris, tanquam de ejus patrimonio, de quo (salva legitima) poterat extraneis gratificari, sive poterat in vita, debita, vel onera contrahere, adeo ut jus filiorum inutile remaneret, quodque propterea debebat relinquere dotem in suis connaturalibus terminis profectitiæ, quæ mortua filia, ipso superstite, ad eum jure consolidationis rediisset, juxta regulam textus *in l. dos à Matre Cod. de jure dot.* Quodque ubi etiam ob eam consuetudinem, quæ *Martini* dicitur, viri, ac filiorum superexistentia, dictam consolationem seu reversionem impediat, adhuc tamen, juxta veriorem, magisque receptam sententiam, nepotes dotem obtinere dicuntur jure vocationis dictæ Consuetudinis directè ab avo, & ex ejus substantia, unde propterea conferre, vel imputare tenentur ; ideoque absurdum resultat ab ipsius parentis culpa, malaque providentia, quam sibi ipsi imputare debet, faciendo donationem filiæ, quæ potius jure extranei donatarii consideranda venit.

Nihilominus ista, etsi in puncto juris vera sint, adhuc tamen continere videntur quasdam legales subtilitates vix peritis J. C. cognitas, ad quas proinde contrahentes, præsertim personæ idiotæ reflectere non solent, sed pro ea naturali veritate, quæ pluries in præcedentibus insinuatur, parentes cogitant solum filias providere, ut ita de paterna domo exeuntes, cum universa earum posteritate, ab ea extraneæ efficiantur, quodque infectio primitivæ inficiat omnem derivativam, istaque videtur substantia veritatis, ac verisimilis voluntatis Partium.

Potissime quia, ut in his terminis advertitur *sub tit. de dote disc. 31. cum duobus seqq. & disc. 154.* & ali- 11
bi, quoties hæc donatio non proveniat ex plusquam clara, & explicita patris voluntate faciendi hujusmodi donationem filiæ tanquam extraneæ, ex aliquo merito, vel affectione personali, adeo ut, secluso etiam motivo paternæ obligationis, vel altero necessitatis dotandi, ac providendi filiam, adhuc eadem donatio facta esset, sed hujusmodi donatio juxta legales subtilitates ob omni probabilitate, ac ratione alienas deduceretur ex forma stipulationis, de qua *dicto disc. 31. & seqq. de dote*, quoniam tunc revera id videtur provenire potius ex ignorantia Notariorum, qui nescientes quid dicant, neque verborum, seu clausularum vim, seu operationem percipientes, uno vel altero modo stipulationem concipiendo, causant hujusmodi effectus, contrahentium voluntati de directo contrarios.

Ad

Ad id autem cuperem, ut reflecterent magna, supremaque tribunalia, quæ judicibus inferioribus judicandi normam præbent, reflectendo etiam ad frequenter insinuatam legalem historiam de qua præsertim *sub tit. de servit. dist.* 1. quod scilicet legum civilium usum habemus, non ex imperiali auctoritate Justiniani, quæ ad id nos cogat, unde propterea intrare valeat propositio, quod lex quamvis dura, servanda sit, sed illum habemus, quia populi, eas tanquam rationabiles, ac bene, prudenterque ordinatas, receperunt, ideoque ad limites rationis practicari debent, non autem cum hujusmodi rigoribus, qui humanæ rationi, atque communi usui nimium adversi sunt; istaque est ratio, ob quam aliarum scieotiarum professores, illi præsertim moralis philosophiæ, hanc legalem, adeo abhorrent facultatem, eamque dicunt Reipublicæ potiùs perniciosam, quodque Mundum involverit; mali enim effectus hujusmodi, non resultant à legibus, quæ sanctæ sunt, ac rationabiles, sed ab earum mala intelligentia, & à praxi, seu à veredamnabili, ac nauseativo pragmatico usu doctrinatum ad litteram, ac more collectorio, uno alterum transcribente absque aliquo discursu. 12

ROMANA, seu JANUEN. RENUNCIATIONIS

Pro HIERONYMO PANESIO

Cum LUCA, & JO. PAULO ETIAM DE PANESIIS.

Disc. pro veritate in congressu.

An, & quando valeat, & obligatoria sit renunciatio futuris successionibus viventium, seu pactum de non succedendo ad materiam tex. *in l. fin. Cod. de pact. & in l. pactum quod dotali Cod. de pact. convent.*

SUMMARIUM.

1 *F. Hi series.*
2 *Ad materiam pacti de successione viventis, & an prohibitio manet etiam a jure canonico.*
3 *De eodem ut prohibitio sit etiam de jure canonico, & de distinctione inter pactum affirmativum, & negativum.*
4 *De consensu ejus de cujus successione agitur.*
5 *De voto Auctoris in casu.*
6 *De Statuto Janua eximente testamentum à querela inofficiosi.*
7 *Quod sit error cum generalitatibus procedere in quæstione de qua numer. 2. & 3.*
8 *De pacto super successione ipsiusmet paciscentis, assecurando ejus successionem ad favorem alicujus, an sit nullum, vel revocabile.*
9 *De eodem, & quare dispositio legis civilis, hodie non debeat attendi.*
10 *Expenditur ratio voti captanda mortis.*
11 *De altera ratione adimendi liberam facultatem testandi.*
12 *Et de altera conclusione, quod pactis hereditas dari non potest.*
13 *De pacto hæreditatis viventis facto per speratum successorem ad favorem tertii.*
14 *De Distinctione, an sit pactum generale, vel speciale.*
15 *De renunciatione facta ad solum effectum libertatis disponendi.*
16 *Qualis esset casus præsentis controversia, in qua renunciatio esset valida.*

DISCURSUS XVI.

Joannes Baptista Panesius, instituto Hieronymo uno ex ejus filiis, in quibusdam bonis, conditionem præscripsit, ut ipse renunciare deberet successioni in bonis Hieronymæ matris, & uxoris respectivè, prout sequuta morte testatoris, volens Hieronymus obtinere disposita ad ejus favorem, in dicti præcepti exequutionem renunciationem fecit, dictaque Hieronima eo præterito, hæredes instituit Lucam, & Jo. Paulum alios filios, quos idem pater instituerat; Sequuta verò dictæ testatricis morte, Hieronymus, qui in Urbe moram trahebat, dissimulatis renunciatione, ac testamento, curavit se declarari hæredem ab intestato pro tertia parte, atque pro eadem virili in ejus faciem describi quædam loca montium hæreditaria; supervenientes autem dicti ejus fratres hæredes instituti, judicium desuper introduxerunt coram Thesaurario, à quo prodiit sententia eis favorabilis, unde Hieronimus per appellationem causam introduxit in Camera, incertum tamen est, an ulteriorem prosequutionem habuerit. 1

In congressu autem Advocatorum, qui ex laudabili stylo desuper habitus fuit, ad effectum consulendi, an expediret appellationem prosequi, ac etiam, super prosequutionis directione; aliqui, ingeniosi quidem, ac elaborati juvenes, multa deducebant ad materiam textus *in l fin. Cod. de pact. & l. pactum quod dotali Cod. de pact. convent.* in proposito renunciationis, vel pacti de hæreditate certæ personæ adhuc viventis, sine ejus expresso consensu, examinando, an iste deberet esse expressus, vel sufficiat tacitus, ac implicitus, & qualis scientia ad hunc effectum desideretur, assumendo etiam quæstionem, an hæc prohibitio resultet solum à jure civili (in quo casu juramentum eam tolleret,) vel etiam à jure canonico, quod juramentum etiam infringat. 2

Atque hinc resultat altera distinctio, quam alii faciunt, inter pactum affirmativum, & pactum negativum, quasi quod prima species, juris canonici quoque prohibitionem habeat, ideoque juramentum non operetur; secus autem altera; cujus tamen contrarium alii magis communiter tenent, ut scilicet indistinctè prohibitio, de utroque jure procedat, quoniam pactum negativum ex parte renunciantis, implicitè, sive in consequentiam sub se includit affirmativum ex parte recipientis, ex iis quæ firmant DD. quos pro consueto nimium elaborato, (quamvis non multum felici) stylo, colligit ad hanc materiam *Castill. lib. 3. contr. cap. 9.* & habetur *per Rotam decis. 53. par. 6. rec. & decis. 166. par. 9.* repetit. *apud Bich. decis. 119. & per Add. ad Buratt. decis. 894.* Nimium in specie magnificando, pro currenti moderna ineptia, doctrinam *Surd. cons. 480. num. 21.* tanquam individualem in terminis præcisis renunciationis factæ maternæ hæreditati, ob paternum prærreptum. 3

Potissimè verò quia supponebatur non constare, quod præfata Hieronyma testatrix scientiam dictæ prohibitionis, ac renunciationis respective haberet, neque de ejus consensu expresso, cum tacitus, vel præsumptus, seu conjecturalis, juxta unam opinionem, non sufficiat, vel juxta alteram, deduci non possit, nisi concludenter probata scientia pacti, cum animus trahi non possit ad ignorata, atque ita concludebant, quod hæc renunciatio, utpote invalida, obstare non deberet, & consequenter, quod competeret querela inofficiosi. 4

Diversa fuit mea opinio, contra ipsum Hieronymum requirentem, quodque propterea, sententia Thesaurarii esset justa, beneque fundata, sive quod ubi etiam præmissa subsisterent, ejus actio operativa,

tiva esse non posset, nisi in sola legitima, quæ importabat tertiam dictæ tertiæ portionis, quo casu ex
5 facti circumstantiis, ob paternã dispositionem, non expediebat litem prosequi, cujus utilitas consistebat,
quando integra tertia pars, jure successionis ab intestato obtineri potuisset; tum quia ob clausulam codicillarem, quæ in omnibus ferè testamentis de stylo apponi solet, ad solam legitimam effectus hujus querelæ restringi videtur, ex deductis in sua materia *sub*
6 *tit. de testam.* tum etiam clarius, stante Statuto Januæ disponente, ut salva legitima, vitium præteritionis, vel exhæredationis testamentis obstare non debeat ex deductis *eod.tit. testam.* præsertim *disc.*60.

Verum ubi de dicto puncto invaliditatis renuncia-
7 tionis agendum esset; adhuc advertebam ad idem, quod occasione fideicommissi conventionalis habetur *sub tit. de fideicom. disc.*141. ut scilicet erroneum sit, ita cum hujusmodi generalitatibus procedere, pluresque casus inter se diversos confundere, cum juxta fere generalem pluries insinuatam regulam, forensium quæstionum, congrua decisio, pendere videatur ex casuum distinctione, ex qua resultat conclusionum, seu doctrinarum congrua applicatio, alias vero resultant illa æquivoca, quæ adeo invaluerunt ex illo modernorum errore, ita non distinguendi paleam à tritico.

Distinguendo igitur diversos casus, Primus est de illo, hæreditatis, vel successionis pactu, quod fieret per ipsum, de cujus hæreditate, vel successione agi-
8 tur, ad favorem alterius paciscentis, vel tertii in ejus gratia, juxta illum frequentiorem usum, qui habetur in Hispania, præsertim in Catalonia, ac etiam quandoque in Italia, illorum pactorum, quæ per Hispanos *hæreditamenta* dicuntur occasione matrimoniorum, quod scilicet parentes sponsæ, in partem dotis, & parentes sponsi jure donationis contemplatione matrimonii, paciscuntur de eorum futura hæreditate, vel successione, ad favorem filii, vel filiæ respective; unde propterea intret dubietas, an hæreditas pactis dari possit, juxta terminos textus *in dicta l. pactum quod dotali, & l. hæreditas Cod. de pact. & l. ex ea Cod. de inutil. stipulat.*

Istu autem casu, varias habemus opiniones; aliqui enim credunt, in indefinite, sive de tota, sive de quota agatur, pactum sit inutile, quodque matrimonii favor, vel juramentum illud non salvat, alii verò distinguunt, ut cessante juramento, vel favore matrimonii, dicta nullitas indefinite intret, sive agatur de tota, sive de quota; quatenus verò una, vel altera circumstantia accedat, tunc intret distinctio, an agatur de tota, vel de quota; ut primo casu actus sit nullus, juramento, vel favore matrimonii non obstante; in altero autem, cesset quidem nullitas, sed actus sit quandoque revocabilis, ideoque necessaria sit voluntatis perseverantia usque ad mortem, ex iis quæ cæteris relatis habentur *per Rotam apud Rojas decis.* 282. 317. & 455. cum quibus proceditur *dec.* 137. *num. fin. part.* 11. *rec.* & in aliis.

Quamvis autem ut advertitur *eod. disc.* 141. hujusmodi ac similes propositiones, quas habemus in istis pa-
9 ctis, sive in donationibus omnium bonorum præsentium & futurorum, vel in reciprocis pactis de succedendo, mihi non placeant, atq; continere videantur quamdam leguleicam simplicitatem, attamen iste non erat casus, discurrebam verò de eo, ut infrà, (citra evagationis notam,) ad tollenda æquivoca, seu ad distinguendum auctoritates, quæ desuper confundebantur; Dicebam etenim quod hæc nullitas deducitur ex illis juris civilis subtilitatibus, cum quibus sub antiquo Romano Imperio in illis temporibus procedebatur, quando diversi erant mores, ex quibus forte prudenter, ita statuere oportuit, ob inconvenientia scilicet, quæ tunc exinde resultare, experientia docebat; ac etiam quia jurisjurandi religio forte apud illos ethnicos non ita afficiebat, ut apud Christianos ex Divina, & canonica lege afficere debet; Ideoque non videtur subesse congrua ratio, cur ille, qui profitendo in Religione, sive faciendo aliquod deductum, ob quod servus pœnæ efficiatur, potest se reddere intestabilem, sive etiam talem se reddere per solam donationem inter vivos favore piæ causæ, & id facere non possit per aliam conventionem ab ejus libera, & sincera voluntate manentem, jurisjurandi religione munitatem, & quare juramentum efficere non debeat, neque in eo intret generalis regula textus *in cap. quamvis pactum de pact. in* 6. *& cap. per vestras de donat. inter vir. & uxor.* ut semper juramentum servari debeat, quoties æternæ salutis interitus, vel bonorum morum naturalium offensio, sive publici favoris principalis ratio aliter non suadeant, dum ex pluribus rationibus, quæ desuper à Juristis deduci solent, nulla videtur adeo urgens, quæ naturalem libertatem disponendi de bonis suis impedire debeat, aut juramenti efficaciam tollere.

Tres enim rationes in hujusmodi, vel similibus pactis ponderari solent, una scilicet voti captandæ mortis; altera se reddendi intestabilem, & altera, quod
hæreditates pactis dari non possunt; prima verò non 10
intrat, ubi pactum innixum sit ordini, seu rationabili motivo naturæ, quod nempe concipiatur favore liberorum, vel aliorum, quos successores sibi quis destinaverit, ita assecurando alteram partem contrahentem matrimonium de hujus destinationis certitudine, ac irrevocabilitate; neque ex communi praxi istud captandæ mortis votum, quod forte tunc vigebat, ob Christianam pietatem junctam cum conjunctione sanguinis, præsertim ubi de filiis agitur, juxta frequentiorem hujusmodi pactorum praxim, auditur operativum; Si enim illa ratio vigeret, invalida quoque censeri deberent Statuta, de quibus habetur *sub tit. de dote disc.* 104. *& seqq.* & in ejus magis peculiari sede *sub tit. de success. disc.* 40. & in aliis, ut præsertim mulieribus in dote, necessaria sit filiorum successio, neque mater in eorum præjudicium disponere possit, dum ita resultaret, quod filii, de parentis successione certificati, ejus mortem accelerare curarent, cum nulla disparitatis ratio inter pactum & Statutum quoad hunc effectum dignosci videatur, ideoque cum in Statutis id non attendi debeat.

Quo verò ad aliam rationem adimendi sibi facul-
tatem testandi, ut *eodem disc.* 141. *de fideic.* adverti- 11
tur, non videtur subesse ratio, cur favore Ecclesiæ, vel piæ causæ id fieri possit, & cur jurisjurandi religioni eadem virtus, vel operatio tribuenda non sit, quoniam si ista facultas competeret de jure naturæ, ita & taliter, quod neque volentes, possint homines ea se privare, sequeretur quod lex positiva illi derogare non potuisset, neque intestabiles reddere filios familias, servos, ac monachos, & alios, minus que reddere intestatos eos, qui certas solemnitates, vel formam non servarent; meritò autem lex positiva id facere potuit, eò quia verius est, ut hæc testandi facultas proveniat à mera benignitate juris positivi favore testantium, qui illi renunciare possunt.

Magisque à jure positivo mere civili, manat alte-
ra ratio, quod hæreditas pactis dari non potest, & 12
consequenter fortius juramentum hujus legis obstaculum tollere debet; solum etenim hujusmodi pacta eodem modo, quo donationes universales testandi facultatem adimentes, ratione nimiæ imprudentiæ, seu prodigalitatis, aliquam redolere videntur suspicionem doli, vel circumventionis, aut imbecillis judicii, unde propterea illis resultet naturalis defectus, qui juramenti vim tollat, quasi quod inverisimilis dispositio sit; Ideoque ubi justum, ac probabile motivum accedat, ob quod illa successio, quæ ex ordine naturæ, vel ex motivo affectionis testato, vel intestato
alicui

alicui destinata est, ita ex quodam usu, vel ad majorem successoris utilitatem pro aliquo qualificato matrimonio faciendo, seu pro gradus, vel dignitatis assecutione, aut ex alio justo motivo sequeretur per pactū irrevocabile, præsertim juratū, tunc non videtur, quidnam id prohibeat; fortius verò, ubi id sequatur occasione firmandi cum alio conventionale fideicommissū reciprocum, juxta deducta *dicto disc.* 141. *de fideic.*

Alter casus est, ubi agatur de pacto, vel renunciatione hæreditatis tertii adhuc viventis, ad favorem alterius paciscentis, vel renunciatarii, unde propterea tres personæ concurrant, nempe renuncians, renunciatarius, & ille de cujus hæreditate, vel successione agitur, & tunc subdistinguitur inter renunciationem extinctivam, quæ idem importat, ac pactum de non succedendo, & translativam, quæ supponit successionis delationem, & acquisitionem in renunciatario, in quo substantiata remaneat, ejus tamen emolumentum, vel utilitas cedat ad commodum renunciatarii, juxta distinctionem, de qua pluries in præcedentibus.

13 Primo etenim casu, sive in prima specie, ubi pactum fiat ad favorem ejus, cujus de jure successio, remoto renunciantis obstaculo, in totum, vel pinguius debita sit, non videtur ad quid desiderari debeat, (ut aliqui credunt,) expressus consensus ejus, de cujus successione agitur, cum in istius libertate repositum sit, tale pactū eludere, utpote intelligendum, ac operativum in casu intestatæ successionis, non autem in casu testamenti, ex quo renuncians recipere non prohibetur, multo verò magis, ubi hoc pactum de non succedendo, sapeeet speciem malignitatis, ut renuncians inhabilitetur absque utilitate renunciatarii, vel alterius in cujus gratiam ipse de hoc pacto sollicitus fuit; atque tunc intrat ratio hujus pacti improbativa adimendi, scilicet testandi libertatem, istumque casum percutiunt ea, quæ tam longa & involuta serie deducuntur *per Castil. dicto lib.* 3. *cap.* 9. ubi ad satietatem cumulantur alii de materia agentes, ac etiam agitur *per Rotam d. dec.* 33. *p.* 6. *&* 166. *part.* 9. alias *dec.* 119. *Bichii.*

In altera verò specie renunciationis translativæ, non intrat dicta ratio impediendi libertatem testandi, quoniam, posita testamentaria dispositione ad renunciantis favorem, iste succedere dicitur, atque dispositio effectum sortiri, dum successio substantiata remanet in renunciatario, quem sicuti nulla lex, vel ratio prohibet, obtentam successionem alteri cedere ad terminos textus *in l.* 1. *& tot. tit. ff. & Cod. de hered. vel act. vend.* ita neque prohibet cedere præventivè spem, sive spei emolumentum ad terminos textus *in l. spem Cod. de donat.* de quibus supra *disc.* 6. & in aliis pluries.

Bene tamen isto casu, quando agitur de renunciatione hæreditatis, vel successionis certæ, ac determinatæ personæ, intrat altera ratio voti captandæ mortis, quam ad materiam textus *in dicta l. fin. Cod. de pact.* ponderant DD. relati *per Castill.* & alios ubi supra; ideoque adhibetur distinctio pluries in præcedentibus insinuata præsertim *disc.* 13. inter renunciationem generalem successionibus, ex majorum morte speratis, & ubi de illa certæ ac determinatæ personæ agatur.

14

Verum pariter erroneum videtur, ita simpliciter ac indefinite hujusmodi distinctionem attendere, illam cuicumque casui applicando, quoniam pariter recipienda venit cum eadem distinctione, de qua supra in primo casu, an scilicet renunciatio justum habeat motivum ex parte utriusque, talesque contineat circumstantias, ut dicta ratio non congruat, vel è converso, si etenim omnino extraneus, studio ita captandi alienas hæreditates, ac successiones, futurum verisimiliter speratum successorem alicujus, ad id indicat, & tunc merito pro actus improbatione respondendum est; tum ob dictam rationem voti captandæ mortis; tum etiam ipsa est res mali exempli magnam redolens seductionis, vel confusionis, vel alterius doli, & fraudis suspicionem, ideoque permittenda non est potius ex præ-

sumendo defectu naturali, qui juramentum quoque inefficax reddit, quam ex subtilitatibus juris civilis; secus autem è converso ubi ex justo ac rationabili motivo id sequatur ad favorem personæ, in qua dicta ratio voti captandæ mortis non intret.

Ponamus enim quod pater, pinguius, ac ultra propriam obligationem, carnaliter, vel spiritualiter dotando, & collocando filiam, reportet ab ista translativam renunciationem futuræ speratæ hæreditatis ejus uxoris, ac matris respectivè, non videtur quænam lex, vel ratio id prohibeat, cum præsumendum non sit, quod vir uxorem occidere velit, ut ejus successionem ita obtineat, quoniam eadem præsumptio (ut supra insinuatum est) admittenda veniret etiam in filiis, ut occiderent matrem, cujus necessariam successionem lex municipalis eis defert sive improbandæ essent omnes donationes universales bonorum, ac jurium præsentium, & futurorum, quæ alicui fierent cum ususfructus reservatione, quæ actum à nullitate præservat, nam ita in donatario intraret eadem ratio captandæ mortis, quæ pariter intraret in omnibus filiis in successionibus necessariis, quæ ex fideicommisso, vel majoratu, sive ex feudali investitura patri & providentiæ debentur; Igitur manifesta ineptia videtur cum hujusmodi generalitatibus procedere, cum id intelligendum veniat, ad limites potius dictæ alterius rationis, fraudis, & illicitæ captionis alienarum hæreditatum venientium ab imprudentibus adolescentibus, vel à puellis, ad instar prohibitionis *Macedoniani*, sive adinstar dispositionis textus *in l. per diversas, & l. ab Anastasio Cod. mandati, &c.*

Quamvis autem præmissa omnia extranea essent à casu controversiæ, qui verè diversus est ut infrà, attamen congruum censui, in discursu desuper edito (citra evagationem, à meo stylo, ac genio nimium abhorritam) ea recensere, ad tollenda æquivoca, dum Alii ingeniosi quidem, ac elaborati, in eorum discursibus, studendo cum moderno insipido pragmatico stylo, totam eruditionem constituere in inani chartarum repletione, cum allegationum copia, deducebant auctoritates ac decisiones quæ dictos diversos casus, vel terminos percutiunt, unde propterea tot frequentia resultant, in hac facultate intolerabilia æquivoca.

Proprius igitur, atque præcisus controversiæ casus est, ubi illum, cui ex legis dispositione aliqua necessaria successio debita sit, renunciatio fiat illi, de cujus successione agitur, ad effectum, ut tanquam per remotionem obstaculi, vel necessitatis à lege inductæ, ille acquirat disponendi libertatem de omnibus, juxta casum illius renunciationis, quam filius agnoscens se moriturum, à matre reportavit, ne ob legitimam ei debitam in proprietate, ejus hæreditas diminutionem, vel scissuram patiatur, de quo *apud Ottho. decis.* 182. *& dec.* 23. *part.* 11. *rec.* & de quo casu habetur *sub tit. de testam. disc.* 43. Sive juxta illum, de quo in celebri *Signina castrorum decis.* 12. 292. 320. *&* 321. *part.* 6. *recent.* quod scilicet hæres gravatus restituere hæreditatem, vel bona alteri, renunciationem ab isto huic futuræ speratæ successioni per ejus mortem obtinere studuit, ut ita bonorum libertatem acquireret, ut advertitur *supra disc.* 6. & in aliis pluries, tunc etenim id nihil prohibeat in his terminis renunciationis, quæ per parentes à filiabus procuratur occasione earum dotationis, ac etiam à filiis masculis occasione ingressus in Religionem, pluries in præcedentibus insinuatur, juxta *cons.* 39. *&* 40. *Apont. lib.* 1. *Gregor. dec.* 85. & admittitur *in decis.* 346. *Dunozetti repet. decis.* 543. *part.* 5. *rec.* & in aliis. 15

Et hic erat casus, quod scilicet, providus pater, cōmunicato consilio cum uxore, ac matre respectivè, agnoscendo unius ex filiis profusam naturam, ut utrumque paternum, ac maternum assem à scissura, & dissipatione præservat, ad commodum aliorum filiorum, quos magis prudentes reputabat, timeret autē ne post

† D ejus

ejus mortem, iste filius, de quo suspicabatur habebat, matrem induceret ad moriendum ab intestato, sive alias ad ejus favorem disponentium, ita occurrere voluit, dictum filium congrue providendo sub hac lege, cujus intuitu ei reliquerat plus quam de bonis propriis ex necessitate ratione legitimæ debitum esset, unde propterea ita in illo excessu obtinuit, de præsenti pretium incertæ spei maternæ successionis, & conse-
10 quenter non debebat utrumque obtinere; Solaque difficultas cadere potuisset quando ipsa mater, ista renunciatione non obstante, eumdem filium hæredem instituisset, seu alias ipsius favore disposuisset; sed cum dictæ renunciationi innixa disposuerit juxta finem à viro desideratum, ita explicite constabat de ejus consensu, quodque totum gestum esset de mutuo consilio; Ideoque edocemur, quam erroneum sit in hac materia, cum solis generalitatibus procedere.

ROMANA RENUNCIATIONIS

Seu BONORUM

Pro URBANO ET MARIO DE MILLINIS

Cum JO. CELSO FRATRE.

Casus decisus per Rotam pro Urbano & Mario, postea concordatus.

An, & quando renunciatio facta occasione ingressus in Religionem, vel Monasterium, resolvatur, seu alias cesset per mutationem status renunciantis, quia nempe ad sæculum redeat, sive ad Episcopatum, vel ad aliam dignitatem assumatur, aut ad aliam Religionem, vel Monasterium transeat.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Resolutio causa.*
3 *Quæ sint distinguendi casus.*
4 *De resolutione renunciationis ob egressum à Religione ex nullitate professionis.*
5 *De alio casu resolutionis ob egressum puellæ à conservatorio.*
6 *De egressu à Religione Societatis Jesu, vel similium.*
7 *De eodem, quid operetur quartum votum.*
8 *De egressu ob incorrigibilitatem.*
9 *De transitu de una Religione ad alium, vel de uno Monasterio ad alterum.*
19 *De egressu occasione Episcopatus, vel alterius dignitatis.*
11 *De eodem, & de indulto testandi Episcoporum.*
12 *De egressu ob suppressionem Religionis.*
13 *Quid ubi professus in Religione suppressa, prius professus esset in altera Religione.*
14 *De eadem conclusione, de qua n. 10. & seqq.*
15 *An resolutio placeat necne.*
16 *Distinguuntur plures casus, vel species bonorum ante, vel post egressum à Religione.*
17 *Gratia Principis intelligēda est sine præjudicio tertii.*
18 *Religiosus factus Episcopus, an succedat in feudo.*
19 *Quod quandoque resolutiones prodeant ex regulis prudentialibus.*
20 *Ponderantur facti circumstantia, ob quas renunciatio non debeat obstare.*
21 *Quare cum decisionibus & doctrinis generalibus in omni casu procedendum non sit.*

DISCURSUS XVII.

CElsus, adhuc in sæculo existens, ob jam factam deliberationem assumendi statum regularem in Religione Clericorum Regularium Minorum, amplam cōpletam renunciationem fecit, ad favorem Urbani, & Marii, aliorumque fratrum, cum autem emissa jam professione, Apostolica auctoritate, legitime translatus fuisset ad Congregationem Boni Jesu Ravennæ, quæ postmodum passa est suppressionem, enunciatam *sub tit. de locat. disc.* 25. unde propterea, ejus professores (ut generaliter de plerisque parvis Religionibus suppressis nostra ætate vidimus,) statum clericorum sæcularium assumpserunt; atque in hoc statu, dictus Celsus jam constitutus, ab altero prædefuncto fratre hæres institutus esset, juxta seriem de qua *sub tit de testamen. discur.* 38. Hinc inter ipsum, ac præfatos Urbanum, & Marium ejus fratres sæculares, lis exorta fuit, tam super dicti testamenti validitate, quam etiam super dictæ renunciationis duratione, vel resolutione respective, ac etiam super ejusdem Celsi statu, cum alii fratres prætenderent, quod non esset sæcularis, sed utpote primo regulari voto adhuc adstrictus, ad primam Religionem regredi, vel aliam æqualis instituti ingredi deberet; de primo autem puncto testamenti habetur *dicto disc.* 38. *de testam.* Et de altero status regularis habetur in sua materia *sub tit. de Regular. disc.* 38.

Quatenus igitur ad hunc punctum renunciationis pertinet, proposita causa *in Rota coram Cerro*, coram quo omnes prædictæ aliæ pendebant, *sub die* 20. *Fe-* 2
bruarii 1658. pro testamenti validitate ad favorem Celsi, & è contrà renunciationis obstantia ad favorem aliorum fratrum responsum fuit, istaque resolutio quæ habetur impressa *decis.* 514. *part.* 12. *rec.* produxit concordiam, quæ controversiæ finem dedit; verum, ut advertitur *dicto disc.* 38 *de testam.* mihi res videbatur in oppositum, ut scilicet in quæstione renunciationis, pro ejus non obstantia responderi debuisset, ad effectum dictæ testatæ successionis, quatenus testamenti validitas præsupponenda esset.

Cum autem in disputationibus desuper habitis, Scribentes pro dicto Celso renunciante, cum copiosa allegationum congerie, in idem cumularent ea, quæ per 3
DD. tractata habentur super diversis quæstionibus cadentibus ratione mutationis status religiosi, qui bona renunciavit, seu alias dimisit, vel de eis disposuit, intuitu professionis; ubi scilicet Religiosus transeat de una Religione ad alteram; vel ubi à Religione egrediatur ob promotionem ad Episcopatum; vel ubi alias regrediatur ad sæculum absque dicta occasione dignitatis, hinc proinde, ad veritatem melius indagandum, atque ad æquivoca tollenda, advertebam ad hujusmodi quæstionum, vel casuum distinctionem, qua mediante segregaremur etiam auctoritates, quas desuper habemus, ut ita earum cōgrua resultet applicatio.

Primus igitur casus est, ubi egressus à Religione, cum regressu ad sæculum, resultet ob professionis nullitatē resultantem ex illis pluribus nullitatis speciebus, quæ recensetur in sua materia *sub tit. de Regular.* & tunc renunciatio resolvitur, tanquam ex ces- 4
sante causa, seu tanquam ex falso præsupposito, ad instar illius resolutionis, quæ resultet à renunciatione, vel alia dispositione facta per novitium, vel per ingressurum, qui postea, mutato consilio, profiteri noluerit, ut in specie de resolutione hujusmodi renunciationis, cæteris relatis habetur *in Romana, seu Florentina transactionis* 4. *Aprilis* 1660. *coram Cerro impress. post cellect. Bonden. decis.* 75. *& decis.* 50. *post Zuff. de legitim. process.* edita in casu de quo *dicto tit. de regular. disc.* 47. ideoque omnia, quæ istum casum percutiant, extranea erant ab illo controversiæ, dum professio legitime sequuta erat, atque diu effectum sortita, regressus autem ad sæculum, obvenerat ex accidentali suppressione Religionis.

Atque à simili idem dicebam, pro veritate consultus *in Arimineu. renunciationis* pro Anna Maria Tingola, quæ occasione ingressus in quoddā Conservato- 5
riū, seu domū puellarum, ad instar monialiū, cum promissione

missione castitatis, & obedientiæ viventium, renunciationem fecerat, deinque egressa fuerat ex quibusdam provisionibus Sacr. Congregationis Episcoporum, & Regularium, atque ad propriam domum reversa, quoniam licet non intrent isti termini annullatæ, vel alias dispensatæ professionis, dum hujusmodi mulieres, veram professionem non emittunt, neque spirituale matrimonium contrahunt ex iis, quæ habentur *sub tit. de Iurisdict. disc.45. & sub tit. de dote disc. 5. & 167.* Attamen ercte iidem fintrant termini, sive eadem ratio, quod scilicet puella, non callēdo has juris subtilitates, ac distinctiones, quæ vix Jurisperitis innotescunt, ita cogitando de facto statum monasticum assumere, ibique provisa de victu, aliisque necessariis collegialiter vivere, suorum bonorum, ac jurium renunciationem fecit, alias non facturā, ideoque intrat eadem regula *cum cessante, &c.* sive altera, cessantis præsuppositi, unde resultat defectus voluntatis; nisi expresse casus prævisus esset, atque non obstante egressu conventum sit, ut renunciatio effectum sortiri debeat juxta casum, de quo *in Neapolitana donationis sub tit. de donat. disc. 15.* cum tunc intrent potius alii termini læsionis, vel restitutionis in integrum.

6 Alter casus est, ubi sequuta sit professio, qua non obstante, absque occasione Episcopatus, vel alterius dignitatis, professus qui renunciationem fecit, ad sæculum redierit, in statu mere sæculari, absque aliqua Apostolica dispensatione, quia nempe sinæ Religionis Institutum, ita concedat, ut praxis docet in Societate Jesu, in qua, non obstante emissione trium generalium votorum, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, quæ post novitiatum pro omnium Religionum stylo fiunt, donec sequatur altera professio magis solemnis quarti voti, liberum est Superioribus, cum quadam claudicatione contractus, professum dimittere, quamvis ipse pro libito discedere non valeat, istéque est casus de quo agitur *in Bonon. successionis de Zanis coram Bichio inter suas decis.5 2.& 625. repetit. decis.32.part 9 rec.& decis.349. part.11.* & de cujus serie habetur *sub tit.de success. ab intest.d.disc.5.*

7 Quamvis autem istæ decisiones per dictos Scribentes magnificarentur, tanquam punctuales, ac pertinentes casum præcisum, adhuc tamen dicebam, quod extraneæ erant, quodque manifesta fallacia esset in applicatione, tum quia in eo casu, renunciario continebat expressum pactum resolutivum, in casu quo sequeretur egressus, cum iste casus in hac Religione, ex singulari Instituto, sit frequenter contingibilis, ideoq; prævisus; tum etiam quia, licet prima professio minus solemnis, quæ fit ad præscriptum Sacri Concilii Tridentini, nonnisi expleto integro, & continuo probationis anno, imo biennio, fit vera professio, ac professores sint viri Religiosi; attamen iidem quodammodo retinent statum sæcularem, ad quem, ut supra, patere solet aditus, dum retinent dominium, & professionem bonorum, juxta modum de quo *sub tit.de testam. disc. 36.* ac etiam *sub tit.de Regular.* Quinimo retinent pensiones ecclesiasticas super beneficiis sæcularibus, quarum sunt incapaces Regulares professi, & consequēter dici potest quædam status Regularis assumptio conditionalis, quæ perfectionem recipit ab implemento, sive à purificatione explicitæ, vel implicitæ conditionis, alterius magis solemnis professionis, in emissione quarti voti, ob quod contrahitur incapacitas de qua *dicto disc.36. de testam.* unde propterea, desectā conditione, tanquam per speciem postliminii, priorem statum sæcularem reassumat, juxta ea quæ habemus de dispositionibus conditionalibus sub conditione suspensiva, vel resolutiva, ut prima desecta, vel altera purificata, remaneat actus, ita infectus, vel resolutus, ac si nunquam gestus esset; Rectéque intrant eadem, quæ de renunciatione facta per novitium, egredientem non emissa professione superius habentur.

Tertius casus est, ubi Religiosi professi egressus à Religione, resultet ex ejus culpa, quia nempe sit dimissus tanquam incorrigibilis, tunc certum videtur, ut renunciationis resolutio prætendi non valeat, quoniam, ut advertitur in dicta sua materia *sub tit. de Regular.* ita dimissus, in iis, quæ sint sibi favorabilia, & privilegiativa, habetur pro sæculari potius quam pro Religioso, in iis autem, quæ sint onerosa, vel præjudicialia, adhuc perseveret in eo statu, ad instar filii familias, vel liberrini ingrati, ut amittat patriæ potestatis, vel libertatis effectus favorabiles, retineat autem odiosos, ne alias ex delicto commodum reportet. 8

Quartus casus est, ubi non mutetur status religiosus in genere, sed bene mutetur status in specie, ob transitum de una Religione ad alteram, sive de uno Monasterio ad aliud; & de hoc habetur particolariter actum *in Neapolitana transitus dicto tit. de Regular. disc.39.* atque in viris major quæstio cadere solet, ubi inter unam Religionem, & alteram, vigeat omnino diversa ratio super capacitate bonorum etiam in universum; Puta quia, professus in Religione Capuccinorum, seu Minorum Observantium, quæ est omnino incapax tam in particulari, quam in communi, ex Apostolica dispensatione, seu alias ex legitima licentia Superiorum transeat ad aliam Religionem capacem in communi juxta casum, de quo *apud Buratt. decis. 510.* cum aliis *dicto disc.39. de Regular.* Ibi pariter auctoritates, quæ istum casum pertinent, extraneæ remanebant à nostro, ideoque segregati merebantur. 9

Quintus casus est, ubi Religiosus professus, ad sæculum redeat occasione Episcopatus, vel alterius dignitatis, quæ eumdem operetur effectum, & de isto agunt DD. moderni potius, quam antiqui, qui in varias scinduntur opiniones. 10

Resolutionem etenim renunciationis, ac recuperationem bonorum, jure postliminii, tanquam ex cessante causa, sustinent, cæteris per eos relatis, *Molphes.conf.1.& conf.39. Donat. Laurensis rer.regular.tit. de renunc.t.20.n.6.& 7.* aliique moderni Morales.

Contrarium verò rectè probant *Fab. de Ann. conf. 45. de Marin resol.185.n.4. lib. 2.* istamque veriorem esse probat *Rovit.dec.10.* ubi rastatur, itaab eo Sacr.Cōsilio decisum fuisse, ex regula, quod monachus factus Episcopus non desinit esse monachus, neque à votis regularibus absolutionem obtinet, vel dispensationem assequitur; nisi quoad incompatibilia cum eo statu, ut sunt, disciplina regularis in vita claustrali, sub obedientia Superioris & aliqua incapacitas in particulari.

Adeout magis receptum videatur, quod indulta testandi, quæ Episcopis concedi solent, indigeant dispensatione, seu nota speciali tanquam per speciem duplicis dispensationis, quando agitur de Episcopis regularibus, ut habetur *sub tit de testam. disc.9.* ideoque probabilior videtur posterior opinio, quam tenere quoque videtur Rota per argumentum ex deductis *apud Buratt. dicta decis.510.* cum concordant, *per Add. apud eum decis.576.* (quamvis adhuc occasio non dederit istum casum præcisum ex professo disputare.) 11

Sextus demū est præcisus casus præsentis controversiæ, ubi scilicet regressus Religiosi professi ad sæculum, sit solum accidentaliter, ac de facto, per suppressionem Religionis, vel Monasterii; & tunc advertebam, quod duplex cadebat inspectio, una scilicet generalis pro quibuscumque Religiosis, ita accidentaliter ad sæculū redeuntibus; & altera specialis, in casu præciso respectu dicti Celsi, qui renunciationis resolutionē prætēdebat. 12

Isto etenim secundo casu, aliqua major urgere videbatur ratio contra ipsum Religiosum, quoniam in ista suppressa Congregatione, egressus non erat, direr ctè, ac immediatè, adeout dici posset, ut ita cessante causa, cessaret effectus, ipseq; restitutus esset primævo statui, in quo erat ante professionem, quam in ista Religione emissā, in alia non fuisset emissurus, dum juxta præmissā facti seriem, ipse professionem emiserat in Religione

Clericorum Minorum, à qua, ex Pontificia dispositione, vel Sacr. Congregationis licentia pro majori ejus
13 commoditate transitum fecerat, & consequenter, ex iis quæ habentur in hac eadem causa *dicto tit. de Regular. disc.* 38. vel sibi incumbebat necessitas redeundi ad primam Religionem, à qua causative solum dimissus fuerat, ideoque contra eumdem retorquebatur dicta regula *cum cessante, &c.* in qua totum erat ejus fundamentum, vel aliam æqualem ingredi tenebatur, vel ad summum, ubi permanentia in sæculo permitteretur, ita aliquod majus vinculum habebat ob duplex votum, ideoque notabilis videbatur esse differentia inter istum, & illos, qui immediate à sæculo in Religionem ingressi, ab ista suppressa egredientes, ad idem sæculum redeunt.

Verùm, ubi etiam ista particulari circunstantia cessante, agendum esset de prima inspectione generali, adhuc tamen, ubi tanquam verior tenenda esset posterior opinio in præcedenti casu recensita, quod scilicet
14 per promotionem ad Episcopatum, renunciatio resolvatur, multo magis in præsenti id dicendum esset tanquam in casu minus dubitabili, ut hujusmodi Religiosi, dispensari non censeantur à votis compatibilibus cum vita non claustrali, in habitu clericorum sæcularium, ac etiam ex cessante illa ratione, quæ in Episcopis considerari solet, ut in ea dignitate constitutus, pro illius decore, temporalium bonorũ subsidio magis indigeant dum juxta enunciata in specie hujus religionis *dicto disc.* 25. *de Locat.* & frequenter praxis docet aliarum Religionum, quæ suppressæ fuerunt, ex eorumdem Monasteriorũ redditibus hujusmodi Religiosis, qui extra claustra in habitu clericorum sæcularium vivere debent, in ipsamet suppressione assignari solet quædã moderata præstatio, quæ sustentationi sufficiat proportionata vitæ religiosæ, non autem pompis sæcularibus, ut sequitur in iis, qui ad Episcopatum promoventur, ubi præsertim splendor natalium ita exigat juxta quotidianam praxim, ideoque aliqua notabilis differentia dignosci videtur inter unum casum & alterum.

Cæterum, licet Rota cum his generalitatibus processerit, ideoque pro obstantia renunciationis responderit, etiam pro dicta restata successione, quæ obvenerat post Religionis suppressionem, attamen (reflecten-
15 do ad veritatem) resolutio placuit quidem quoad dona parentũ, delata ante renunciationem, vel etiam postea, durante statu religioso etiam facto, & priusquam dicta suppressio sequeretur, non autẽ placuit respectu istius successionis (licet major quæstio, seu major quæstionis effectus primam bonorum speciem percuteret.)

Hinc proinde in hoc proposito distinguebam tres casus, vel tres bonorum species; primo nempe illorũ, quæ jam quæsita per renunciantem in statu sæculari, vel saltem delata per speciem renunciationis translati-
16 væ, quæ formalem donationem redolet, per ingressurũ religionem renunciata sint; Secundò circa ea bona, quæ renunciatariis acquisita sint ex persona, & jure proprio, tanquam per remotionem obstaculi personæ religiosæ, quæ per renunciationem extinctivam, se fecit, à successione extraneum, & tertiò circa bona, quæ obveniant ex successione, vel alio jure, postquam Religiosus, vel ob dictum casum suppressionis Religionis, vel ob promotionem ad Episcopatum, sive etiam ex gratiosa dispensatione à claustris, ac statu monachali, egressus est, atque ad sæculum rediit, vivendo in habitu, & statu clerici sæcularis, non tamen per annullationem professionis, quæ valida, & perfecta præsupponenda est.

In primo, & secundo casu, omnino verior videtur opinio, de qua *apud Rovitum d. decis.* 50. cum concordantibus, ut ista restitutio sæculo, quæ ex facto Papæ
17 provenerit, non debeat habere oculos retro, neque tollere jus tertio quæsitum, nisi expressè voluntas accedat, ad instar eorum, quæ *sub tit. de Regal. disc.* 148. *&* 160. habentur, circa potestatem Papæ tollendi jus tertii, et id in dubio præsumendum non sit, sed semper gratia, vel aliud factũ Principis intelligi debeat sine præjudiciis tertii, præsertim occasione agendi de restitutione banniti, in qua tamen aliqua major urget ratio restitutio favorabilis atque ubi hæc voluntas accedat, in alienis Principatibus, communque laicalibus Tribunalibus per Juristas explicari solitis cum vocabulo Terrarum Imperii, cadere potest quæstio potestatis, de qua in specie agere occasio non venit.

In tertio autem casu bonorũ obventorum post egressum plures distinctiones cadere videntur, aut etenim per renunciationem à Religioso factam in forma extinctiva, vel reali, successio, vel aliud jus delatum non caderet ad commodum renunciatarii, ejusque successoris, sed ad commodum remotioris, vel extranei, juxta casus de quibus supra *disc.* 1. *cum pluribus seqq.* & tunc rectè sequenda sit opinio *Molfes. & sequacium*, ut hæc restitutio sæculo tollat, obstaculum renunciationis, tanquam ex cessante causa, ad instar eorum, quæ 18
plene disputata habentur *per Fagnan. in cap. quæ in Ecclesiarum de constit. ex nu.* 104. & enunciantur *sub tit. de feud. disc.* 54. circa capacitatem succedendi in feudis, Religiosi professi, qui promotus ad Episcopalem dignitatem, ad sæculum redierit.

Ubi vero conventio sit cum renunciatario, vel conveniente ex ejus persona, ac jure; Et tunc, aut renunciatio est mere realis, ac in forma extinctiva, per quam renuncians, ita se neget, ac de medio tollat, faciendo se mortuum, tanquam per remotionem obstaculi, & pariter probabilior videtur dicta opinio *Molphes.* & sequacium, ut intret eadẽ ratio, seu regula *cũ cessante, &c.* quæ operativa videtur in isto casu, in quo effectus consumatus non est, in autem duobus aliis ut supra principaliter distinctis; ex ea differentiæ ratione, quando effectus jam in esse productus, & consumatus fuerit, quæ non intrat isto casu.

Si autem agatur de renunciatione in forma translativa per speciem donationis, vel alterius correspectivæ cessionis, juxta pluries enunciatos terminos textus *in l. spem Cod. de donat.* atque renunciatio sit talis, quod etiam capiat successiones ex testamento, vel ex alia simili hominis dispositione, pura ex donatione, vel fideicommisso conventionali, sive ex investitura feudali, vel emphyteutica, &c. & tunc, tanquam quæstio potius facti, & voluntatis, quàm juris pro facti qualitate, & circunstantiis decidi debeat; aut enim est renunciatio correspectiva, in qua dici valeat, ut id quod pro ea receptum est, sit pretium incertæ seu eventualis spei renunciatæ, ac verisimiliter prævisæ, ut præsertim verificabile est in ea spe de futuris, quæ ex antiqua fideicommissi, vel investituræ, seu Statuti causa radicẽ trahat, & tunc restitutio Religiosi effectum tertio præjudicialem causare non debeat, ex eisdem rationibus de quibus supra, aut vero est gratuita, & originata ex solo motivo, vel præsupposito vitæ religiosæ, in qua per Religionem provisus, non indiget temporalibus, quorum obventio de jure non tendit ad commodum ipsius Religiosi in particulari, sed ad illud Religionis, vel Monasterii in communi, & tunc secus dicendum sit, quodque rectè intret dicta ratio regulæ *cum cessante, &c.* sive altera deficientis præsuppositi, ex eisdem rationibus ac fundamentis de quibus *sub tit. de donat. disc.* 12. *& seq.* in proposito cessantis, vel resolutæ donationis ex cessato præsupposito.

[Licet enim renunciatio facta sit in forma personali, vel translativa, attamen id isto casu sequi solet pro eo effectu pluries in præcedentibus considerato, ut scilicet renunciatio prosit solum illi, ut cujus gratiam facta est, non autem alteri non contemplato, sed retento præsupposito, cum quo facta est, non autem sublato, ut eo cessato, actus cessare non debeat, clarius verò ubi agatur de causa omnino de futuro ex causa testati, quæ in sensu plurium, neque in renunciationibus adbuc durantibus intrat ex pluries *hoc eod. tit.* insinuatis.

Cum

Cum igitur in hoc ultimo casu versaremur, nempe testatæ successionis ex causa mere de futuro, verisimiliter de tempore renunciationis non prævisæ, ac sequutæ de tempore, in quo renunciationis causa, vel præsuppositum cessaverat, atque religiosus ad sæculum redierat; hinc proinde, de stricta juris censura, resolutio hujus causæ, mihi (quamvis eam obtinenti,) non placuit, parumque probabilis visa est, quamvis in substantia de
19 positivæ injustitia redargui non mereatur, vel quia pro meo judicio probabilior esset testamenti nullitas ex testatoris amentia, ex deductis *dicto disc. 38. de testam.* vel quia, ob facti circumstantias, ita nimium laudabiliter exigerent regulæ prudentiales, cum quibus inferioribus, ac pedaneis Judicibus procedere non conceditur, bene tamen, quandoque magnis, ac supremis Tribunalibus collegiatis juxta declarationes, vel distinctiones, de quibus *sub tit. de judic.* in relationes, seu praxi Curiæ Romanæ, occasione agendi de eodem Tribunali Rotæ, ac etiam de Congregationibus Cardinalium, ideoque ut *eodem disc. 38. de test.* insinuatur, placuit exitus causæ, sed nõ placuit via, sive placuit resolutio, sed non placuit ratio.

Alia etiã ponderatione accedente (quam tamen Scribentes pro ipso renunciante non faciebant,) quod scilicet, posita in testatore prudentia, seu bene ordinato discursu, ita probabile esset, ut ratio, seu principale motivum, ita parum rationabiliter testandi, prætereundo sci-
20 licet duos fratres uxoratos, quorum unus nimium numerosa prole oneratus erat, ac instituendo fratrem clericum in sacris jam constitutum fuerit ad effectum, ut ita istum in statu sæculari de facto viventem, destitutum autem propriis bonis patrimonialibus, quæ in vim renunciationis possessa erant per alios fratres, congrue provideret, ut juxta gradum suæ nobilitatis vivere posset cum debito decore; Siquidem, sive vere effectus esset sæcularis, sive non, dum de facto vivebat in sæculo, in habitu, & statu sæculari, apud vulgus, cui hujusmodi distinctio ignota est, ita indecore vivendo, nobilitati, seu dignitati familiæ præjudicium causat, dum etiam clericis sæcularibus, imo fortius in Urbe, ex qualitate Principatus magis incumbit eadem necessitas, quæ sæcularibus, vivendi cum decore, atque non intrat ratio, quæ militat in regularibus viventibus in claustris, dum idem est victus, & vestitus nobilis, ac plebei, ut ita distinguendo ponderatur *in Romana fideicommissi de Cuppis sub tit. de fideicom. disc. 64.* & consequenter ita esset de directo destruere voluntatem testatoris, atque tollere bona ei, quem ipse providere voluit, eaque dare aliis, quos ipse noluit, ac
21 abhorruit; atque hinc edocemur, quàm erroneum sit, decisiones in uno casu editas, cuicunque alteri applicare, cum ista resolutio potius provenerit ex prudentialibus motivis, quæ (laudabiliter quidem) resultabant ex circumstantiis particularibus facti.

INTERAMNEN. RENUNCIATIONIS

Pro FRATRIBUS PETRI, &c.

Responsum pro veritate.

An renunciatio facta patri dotanti per filias occasione nuptiarum carnalium, istas excludat ab ipsius patris renunciatarii intestata successione ob ejus fratres, vel agnatos, qui ex Statuto patriæ fœminas excluderent, si agatur de bonis existentibus extra territorium statuentis, in diverso loco; in quo mors defuncti contingat, ac successio aperiatur.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *De Statuto Bergomen. exclusivo fœminarum.*
3 *Renunciatio non excludit renunciantem à successione renunciatarii.*
4 *Lex communis, vel municipalis dicitur testamentum morientis ab intestato.*
5 *Quod renunciatio deserviat pro interpretatione voluntatis morientis.*
6 *Statutum attendi debet etiam extra territorium pro voluntate morientis.*
7 *Civilitas nõ cõtrahitur, neq; amittitur ex mora occasionali.*
8 *Possunt retineri duæ civitates una originaria, & altera domiciliaria.*
9 *An moriens censeatur se conformare cum legibus loci, domicilii, vel originis.*

DISCURSUS XVIII.

Cum Petrus, origine Bergomensis, juxta istius industris nationis consuetudinem, in civitate Interamnen. mercaturam fundatariam exerceret, atque prole 1
masculina destitutus, dum haberet filias, istis nimium congrue dotando, ab eis, juxta sæpius enunciatum Italiæ usum, amplam renunciationem reportasset, de necq; in eadem Civitate ab intestato obiisset; Hinc super ejus successione, ac hæreditate consistente in mercibus, aliisque bonis, etiam stabilibus existentibus in ejusdem civitatis territorio, orta est quæstio, inter ejusdem Petri germanos fratres, & dictas filias, quarum exclusio per fratres prætendebatur ob dictæ renunciationis amplitudinem juxta casum præcisum de quo supra *in Marsicana disc. 3.* ex fundamentis ibi ponderatis, pro remotioribus transversalibus, contra fœminam proximiorem renunciantem, atque desuper (incertum est ex cujus parte) pro veritate consultus fui.

Respondi, quod ubi procedendum esset, cum sola dispositione, seu terminis juris communis, atque non intraret circumstantia Statuti Civitatis Bergomi communis patriæ defuncti, & fratrum, per quod, agnati intra certum gradum quamvis remotiorem excludunt filias, vel alias fœminas proximiores, & de quo Statuto agitur *in* 2
Anconitana seu Bergomen. sub tit. de success. ab intest. disc. 19. Tunc planum esset bonum jus filiarum, quibus absque dubio de jure communi, debita est patris intestata successio, etiam in exclusionem parentum, multo vero magis in exclusionem fratrum absque aliquo renunciationis obstaculo, dum verius est ex deductis *d. disc. 1. & 2. cum aliis seqq.* & præsertim in dicto valde simili casu de quo in allegata *Marsicana disc. 3.* ut renunciatio, non 3
excludat renunciantem ab intestata renunciatarii successione, nisi supersit persona verisimiliter prædilecta, in cujus gratiam ipse renunciatarius de renunciatione sollicitus fuerit, puta favore filiorum masculorum, vel etiã quandoque transversalium agnatorum, ubi præsertim agitur de fœminis ingredientibus Monasterium, juxta ponderationes, de quibus præsertim supra *dicto disc. 1.* Ideoque cum nulla diversa voluntatis defuncti argumenta haberentur, atque ageretur de renunciatione facta per filias carnaliter nuptas, unde propterea non intraret ratio, quæ cadere solet in eligentibus vitam spiritualem, ita planum remanere videbatur, ut renunciatio obstare non deberet, juxta sensum aliorum, qui desuper quoque consulti fuerant.

His tamen non obstantibus; Contrarium mihi probabilius videbatur stante dicto Statuto excludente filias ab intestata successione patris propter fratres, ex recepta propositione de qua pluries in sua materia *sub tit. de succ. ab intest.* ac etiam frequenter *sub tit. de fideicom.* 4
& habetur etiam *sub tit. de testam. disc. 25.* quod scilicet, lex communis, vel municipalis dicitur testamentum morientis ab intestato, qui præsumitur voluisse cum legis ordine se conformare, atque ita testari, quamvis nullà adesset renunciatio, multo magis dum de illa sollicitus fuit mysteriose quidem, ac prudenter, adeout renunciatio inutilis, vel fatua dici non posset, stante opinione hodie in praxi magis recepta, de qua pluries in dicta sua materia *sub tit. de success.* ut hujusmodi Statuta utrumque personarum, ac bonorum copulativam subjectionem exigant, ideoque suam non faciant operationem, in bonis extra territorium statuentis.

Ita etenim mihi videbatur, quod sufficienter explicata esset, sive argui posset defuncti verisimilis voluntas, faciendi filias, cũ congrua dote, per renunciationem extraneas, ut fratribus, vel agnatis, juxta patrias leges, succes- 5
sionem aperiret, quatenus contingeret ab intestato decedere removendo dictum obstaculum, quod ex Legistarum subtilitatibus, ab humana ratione, seu communi usu extraneis resultat.

Et

Et consequenter quod bene intraret conclusio, de qua *Rota apud Merlin.dec.447. repetit.decis.355.par.5.rec.*
6 *num.13.cum seqq.* & pluries insinuata *sub tit.de fideic.& eod. tit. de success. ab intestato*, & alibi, quod scilicet ita veniant sub statutaria dispositione, etiam bona extra territorium statuentis, ubiq; sita sint, non in ratione auctoritativa Statuti, sed in ratione voluntatis morientis, quæ individua est, ac ubique in ejus bonis pariformiter operativa, sine distinctione locorum, quoties ista non produceret obstaculum potestatis juxta deducta *sub tit. de dote disc. 114.& seq.* ac etiam *eod.tit.de success.* pluries.

Neque obstare dicebam, quod idem defunctus quoque vixerit extra patriam in hoc diverso Principatu, in quo
7 etiam obiit, ac bona habebat, quoniam vera, receptaq; est conclusio pluries insinuata *sub tit.de praeminen.* ad materiam civilitatis præsertim *disc.37.& sub tit. de Regal. disc.104* ac etiam *sub tit. de matrim. discur. 14.* quod occasionalis mora, quamvis diuturna in aliquo loco, puta ratione mercaturæ, vel officii, seu feudi, aut curialitatis, &c. non tollit civicam qualitatem naturalem, seu originariam, neque induxit qualitatem domiciliariam in loco, nisi accedat expressa, vel adminiculativa probatio diversæ voluntatis, qua etiam accedente in hac secunda parte contrahendi scilicet domicilium in loco habitationis, non per hoc resistat desertio, seu amissio alterius civilitatis naturalis ex altera conclusione insinuata locis proxime citatis, & præsertim *dicto disc.14. de matrim* ut plures civilitates in eadem persona sint rectè compatibiles, ideoque utramque originariam scilicet, & domiciliariam, eodem tempore, obtinere, ac retinere valeat, ad omnes effectus ex utraque resultantes, multo magis, dum in hac facti specie non dabatur probatio contrahendi domicilium in loco occasionalis moræ.

Ubi verò dicta utraque civilitas accederet, tunc intrare potuisset ratio dubitandi, an potius, cum unius, quam alterius loci legibus moriēs voluerit se conformem reddere; atque procedendo cum solitis Legistarum subtilitatibus, debuisset responderi, ut voluntas regulanda esset ex hoc secundo loco, ubi servandum erat jus commune, quod in concursu prævalere debet statutario, adhuc autem mihi, ex rationibus ponderatis pluries *d.tit.de success. ab intest.* ac etiam *dicto disc. 25. de testam.* contrarium probabilius visum esset, cum nostri Itali mores conservationi bonorum in agnatione magis adaptati videantur, ex ibi deductis.

SUMMA
SIVE
COMPENDIUM

Eorum, quæ in praxi magis frequentia continentur in hoc Lib. XI. Par. III. de Renunciationibus.

SUMMARIUM RUBRICARUM.

I.

Proēmialia, *à num. 1. ad 6.*

II.

De renunciationis diversis speciebus, eorumque diversa materia, seu qualitate, *à num.7. ad 13.*

III.

De effectibus, qui ex una, vel altera specie, seu qualitate resultant, *à numer. 14. ad 15.*

IV.

De comprehensione renunciationis, quidve sub ea veniat, *à num. 16. ad 26.*

V.

De renunciationis resolutione, vel cessatione, *à num. 27. ad 31.*

SUMMARIUM.

I.

1 *Ista materia intensive brevis, ac restricta est, extensive autem lata.*
2 *Regula generalis est, ut renunciantibus non datur amplius regressus ad jura renunciata.*
3 *De quæstionibus invaliditatis renunciationis ob non servatas solemnitates in contractibus minorũ, & mulierũ.*
4 *De aliis ob nõ servatas solemnitates à Cõcilio Tridẽtino præscriptas in renũciationibus quæ fiunt per novitios.*
5 *De aliis similibus ob votum captandæ mortis vel quia de hereditate viventis, quo pactus dari non possit.*
6 *Distinguuntur Rubricæ, seu inspectiones materiæ.*

II.

7 *De distinctione inter renunciationes jurium quæsitorum, & quærendorum, & de terminorum, seu vocabulorum diversitate ex hoc resultante.*
8 *De alia distinctione renunciationum quæ fiunt ob nuptias carnales, vel spirituales.*
9 *Major distinctio est inter extinctivas, seu reales, & translativas, seu personales.*
10 *Qualis sit renunciatio extinctiva, seu realis.*
11 *Et qualis translativa, seu personalis.*
12 *Quando detur renunciatio, quæ eodem tempore sit realis, & personalis.*
13 *Quomodo dignoscatur an renunciatio sit extinctiva, vel translativa, & qualis sit vera regula.*

III.

14 *De effectibus resultantibus à renunciatione extinctiva.*
15 *De aliis effectibus resultantibus à translativa.*

IV.

16 *Regula est, ut renunciatio strictè, ac rigorosè ad limites verborum intelligi debeat.*
17 *Declaratur, seu distinguitur, quando stricta, & rigorosa, vel potius lata, & benigna interpretatio fieri debeat.*
18 *Renunciatio puellarum, quæ dotantur est connaturalis moribus Italiæ, ideoque favorabilis.*
19 *Quomodo ista quæstio decidi debeat.*
20 *Jura competentia ex testamento non veniunt sub renunciatione absque speciali mentione cum declaratione.*
21 *Alienari prohibita, pariter non veniunt.*
22 *Quomodo interpretanda sit renũciatio, quæ fiat personæ capaci de juribus non transmissibilibus ad extraneos.*
23 *Quod sub renunciatione non veniant jura competentia ex dispositione* l. fœminæ Cod. de secund. nupt.
24 *Renunciatio successioni alicujus, non capit, quod ex ejusdem testamento obtineatur.*
25 *De regula generali super comprehensione, & quid veniat in renunciatione.*
26 *Filii matris, quæ renunciavit non prohibentur venire ex persona propria.*

V.

27 *De materia regressus resignãtis ad beneficiũ resignatum.*
28 *De regressu donatoris ad bona donata. & generaliter de pactis resolutivis.*
29 *De qua resolutione, vel regressu in præsenti agitur.*
30 *De regressu, vel resolutione ex cessatione personæ contemplatæ renunciatarii.*
31 *Quid de renunciatione Religiosi, qui transeat ad laxiorem Religionem, aut fiat Episcopus, seu alias ad sæculum redeat.*

I.

PROEMIALIA.

Nimium lata, & extensive frequens ista renunciationum materia esse dignoscitur, intensive autem brevis, nimiumque restricta est. Theorice siquidem, in paucis consistit, Practice autem, pluries, ac frequentes involvit quæstiones, quæ ipsius renunciationis naturam, seu speciem, aut comprehensionem, vel interpretationem seu resolutionem concernunt. 1

Ad hæc igitur, juris theorica restringitur, regula enim generalis plana est, ut eorum jura renunciantibus, ad ea regressus amplius non detur, nisi renunciationis nullitas, vel non comprehensio, sive resolutio, aliter suadeat, præfatæque regulæ limitationem producat. 2

Nullitatis

Nullitatis quæstio, hujus materiæ peculiaris non est, quoniam ex illis generalibus regulis, vel formis procedit, quæ alias dispositiones inter vivos irrevocabiles percurivor, sive personæ habilitatem, aut ipsius actus solemnitatum concernant A; isto renunciationis actu, pro fre-
3 quentiori contingentia hujusmodi quæstionibus ansam præbente, cum pro communi, præsertim Italiæ usu, puellæ in adhuc minori ætate constitutæ (unde propterea duplex ætatis, ac sexus impedimentum accedat,) carnalis vel spiritualis matrimonii occasione, renunciationes parentibus ac fratribus aliisq; conjunctis facere soleant.

A. *de his agitur sub tit. de alien. & contract. probib. disc. 21. cum pluribus seqq. & hoc tit. disc. 13.*

Idemque faciunt adolescentes, qui virorum Religio-
4 nes ingrediantur, ibi professiones emittant, ob novam formam à Concilio Tridentino inductam; ideoque sub donationum, ac etiam prohibitorum contractuum, & Regularium sedibus particularibus de hoc agitur, cum tam renonciationibus quàm etiam donationibus, aliisque dispositionibus generaliter id congruat. B.

B. *de his agitur sub tit. de donat disc. 15. & sub tit. de Regular. disc. 58, & 59. & hoc tit. disc. 11.*

Sive ubi ex eo, quod ex voto captandæ mortis, aut ex
5 prohibita futuræ certæ hæreditatis pactione, actus infectio resultet, quod pariter diversos terminos percutit. C.

C. *hoc tit. disc. 13 & 16. & tit. de fideicommiss. disc. 141.*

Ista itaque peculiaris renunciationum materia, (validitate actus præsupposita,) quatuor habet inspectiones,
6 primò scilicet super ejus natura, seu qualitate; Secundò super effectibus ex una, vel altera specie, seu natura resultantibus, tertiò super comprehensione, quidve sub renunciatione veniat; Et quartò super ejus resolutione, vel cessatione, ideoque de his, cum distinctis Rubricis, vel capitulis agere pro clariori notitia congruit.

II.

De renunciationum diversis speciebus, earumque diversa natura, seu qualitate.

PLures habentur generales renunciationũ distinctiones; Aliæ siquidem sunt, quæ jura jam delata, & ag-
7 nita concernant, alia verò, quæ delata, sed non agnita, vel neque delata, sed sperata percutiant, sive in idem, quæ de bonis ac juribus, já quæsitis, vel de quærendis fiant, ut in una specie *Repudiationis*, in altera verò, *Renunciationis* terminus cadat, verũ licet stricti, propriaq; loquendi ratio id exigat, adhuc tamen promiscuus est istorum termi-
8 norum usus, ideoque non ex eo, quod unus, vel alter sit adhibitus, pernecesse ad unam, vel alteram infertur speciem, cum facti, seu veritatis potius attendatur substantia, quàm verborum formalitas; potissimè quia Notariis non de facili subtilis hæc distinctio innotescere solet.

Alia est renunciationum distinctio, quæ à causa illas faciendi manat, ut scilicet, aliæ sint, quæ carnalium nuptiarum occasione fiant; aliæ verò, quibus ingressus in Religionẽ, vel Monasteriũ, aut ecclesiastica status susceptio causam præbeat, ob diversos effectus exinde resultantes.

Tertia verò magis operativa & specialis distinctio est
9 (& super cujus applicatione pene omnes fori quæstiones circumferri videntur, majorumque æquivocorum incursum praxis docet) inter eas renunciationes, quæ extinctivæ & quæ translativæ sint.

Extinctiva etenim ea est, quæ renunciantis personã de medio tollat, mortuãq; efficiat, seu pro tali haberi faciat, perinde ac si in rerũ natura nũquã extiterit, vel nõ exter, unde propterea accidentaliter potius, & cõsequutive, aliis
10 prosit per remotionẽ obstaculi, ut ita scilicet tollendo se de medio, qui sunt remotiores, proximiores fiant, suoque jure, testatã, vel etiam intestatam, directam, vel obliquam successionem obtineant, non autem ex jure renunciantis.

Translativa verò est ea, quæ donationis vel cessionis speciem redolent, ob quam renunciatarius, quamvis remotior, vel extraneus, alios vincat proximiores, non quidem jure suo, sed ex illo renunciantis, cujus perso-
11 nam repræsentat, & in qua substantiatur successio, cujus commodum renunciatario cedat.

Hæc autem distinctio sub diversis vocabulis explicari solet, quia nempe, extinctiva, realis quoque dicatur, quasi quod non unius, vel alterius personæ intuitu ea facta sit, sed negative se habendo ad ipsa bona, translativa verò explicatur, cum vocabulo personalis, utpote ad favorem certæ personæ facta.

Non tamen iste personalitatis terminus, qui huic etiam casui adaptabilis est, ad illũ præcise restrictus, cum etiam extinctivæ, seu reali renunciationi adaptetur ea, cum qua certæ personæ intuitu renuncians de medio se tollere, ac mortuũ se facere voluerit, ut ita persona contemplata, jure suo per remotionem obstaculi, successiones aliaq; jura 12
renunciata pleno jure obtineat, ea tamen cessante neque de juribus renunciantis ex defectu voluntatis disponente, illa resolvatur, ideoque renuncianti integrum sit ad jura renunciata regredi, seu illa ex novo successione casu, per ipsius renunciatarii deficientiam obtinere. A.

A. *de his distinctionib. habetur à disc. 1. ad 11. hoc tit.*

Quæstiones igitur super hujusmodi distinctionum vel 13
terminorum congrua applicatione, ex facto cadunt, quãdo scilicet de una, vel altera extinctivæ vel trãslativę, seu realis, vel personalis renunciationis specie agatur.

Super hoc autem, ex renunciandi causa, unius, vel alterius speciei argumentum deduci solet, ut scilicet ubi ex causa spirituali ingressus in religionem fiat, extinctiva, seu realis potius censenda sit, quasi quod non ex unius, vel alterius personæ dilectione, sed pro temporaliũ abjectione, ut expeditius Deo famulari valeat, ac spiritualibus vacari facta sit renunciatio, secus autem ubi carnaliũ nuptiarũ occasione facta sit, ut tunc translativa, seu personalis potius ex temporali dilectione censenda veniat.

Alia esse solet ponderatio verborum, an scilicet ampla, & effrænata sint pro hæredibus & successoribus quibuscumque, vel potius majorem habeant restrictionem, ut potius casu realis, in altero autem personalis censeatur.

Et alii casum ponderant, in quo bona, vel jura renunciata posita sint, ut scilicet ubi in accusativo, translativam, seu personalem denotent, ubi verò in dativo, vel ablativo, extinctivam, seu realem significent.

Verius tamen est, ut hujusmodi distinctiones, vel ponderationes, aliquod quidẽ præbeant argumentũ unius, vel alterius qualitatis, quoties cõtraria probatio expressa, vel præsumpta, quæ ex fortioribus argumentis oriatur, contrariũ non suadeat, non autem ut pernecesse concludant, facti etenim potius quam juris quæstio est, ideoq; ex facti qualitate, ac singulorũ casuũ circunstantiis id desumendum venit, veritatis, aut verisimilis voluntatis substantia potios, quã hujusmodi verborũ formalitatibus, vel renũciãdi occasione attentis, ut in sua sede latius advertitur. B.

B. *locis citatis à disc. 1. ad 12.*

III.

De effectibus ex una, vel altera renunciationis specie, vel natura resultantibus.

QUando simpliciter, ac indefinite vere, extinctiva, seu realis renunciatio sit, per quã renuncians prin- 14
cipaliter id agat, ut à bonorum, ac jurium renunciatorũ acquisitione extraneum se faciat, atq; pro mortuo se habere velit, istaque sit principalis, seu finalis renunciandi causa; Quamvis alia occasio, vel alicujus personæ dilectio, ad id agendum impulsum dederit, indefinite renunciatori locus aperitur, non ipsius renunciantis jure, sed ex proprio illius, qui per hujus obstaculi remotionem ex remotiore proximior effectus est, ideoque parisormiter omnibus in eodem gradu existentibus, vel idem jus habentibus, actus prodest, perinde ac si persona renunciantis mortua esset, vel numquam in rerum natura extitisset.

Minusque cessatio personæ, vel causæ, quæ impulsum ad id dedit, renunciationem resolvit, seu cessare facit, utpote, renunciationis effectu, illico ac perfecte cõsummato.

Ubi verò translativa sit, vel personalis, triplex resultat diversus effectus, primò nempe, ut eidem renunciatario alias non disponente, renuncians in ipsismet bonis, ac 15
juribus renunciatis succedere non prohibeatur, secundò, ut renonciatio renunciatario tantum prosit, ejusque successuribus, vel alijs capacibus, quorum favore disposuerit, vel disponere potuerit, non autem aliis à renunciante vel renunciatario verisimiliter cõtemplatis; & tertiò, ut cessante persona contemplata, vel altera, in qua ipsa persona, præsupposità potestate, disposuerit, ad jura renunciata debeatur regressus, ipsaque renunciatio

tio resolvatur, vel cesset, tanquam ex cessante causa, ut
pariter latius in propria sede advertitur. C.

C. *locis proximè citatis. à disc. 7. ad 12.*

IV.

De comprehensione bonorum, ac jurium, & quænam sub renunciatione veniant, necne.

STrictam, ac rigorosam renunciationis interpretatio-
56 nem fieri debere, ut quo minus renuncianti præjudi-
cet, pro regula Juristæ communiter statuunt, verius au-
tem est, ut renunciandi causa, seu renunciantis qualitas
pro moribus regionis, attendi debeat, ubi etenim illa re-
nuntiatio sit, quæ extraneo absq; probabili motivo fiat,
57 adeout ea intret donatio, vel remedio, quæ perditionem
redoleat, atq; pro renunciantis, ac renunciatarii quali-
tate, circumventionis suspicionem aliquam habeat, rectè
dictæ regula stricta, nimiumq; rigorosa interpretatio ad
verborum limites intret; secus autem ubi renunciatio-
nis occasio, vel renunciantis, ac renunciatarii qualitas
pro moribus regionis, rationabilem eam reddat, ut po-
18 tissime illa renunciatio reputari solet, quæ pro Italiæ
usu per puellas carnaliter, vel spiritualiter decenter col-
locatas accepta dote, patri, vel fratribus fiat, cum tunc
lata potius, ac benigna interpretatio facienda sit.

Hinc proinde, certa, & generalis regula, cuicumque
casui applicabilis non de facili desuper statuenda est, cũ
ex facti qualitate, ac circunstantiis decisio pendeat, an
59 æquitas, vel favor renuncianti potius, quam renuncia-
tario assistat, vel èconta. D.

D. *ibidem locis proximè citatis.*

Ubi verò de iis juribus agatur, quæ directè, vel obli-
que, ex testamento competant, Regula est, ut sub renun-
ciatione non veniant, nisi eorum specialis mentio, cum
certa notitia testamenti accedat, adhuc tamen, quia vo-
20 luntatis, non autem potestatis quæstio est, si verborum
amplitudo, vel occasionis, aut personarum, seu recom-
pensæ qualitas, istorum jurium comprehensionem sua-
deat, eamq; verisimilem reddat, illa juris præsumptio, quæ
à dicta regula manat, contrariæ probationi, ex fortiori-
bus etiam præsumptionibus resistanti, cedere debet. E.

E. *ibidem.*

Ea quoque bona, vel jura sub renunciatione, absque
21 speciali mentione non cadunt, quæ renunciat, vel cedit
sub pœna prohibitum sit, cum pro delicti, ac pœnæ ex-
clusione, fieri debeat interpretatio.

F. *ibidem præsertim. disc. 4. & 5.*

Sive ubi esset quidem prohibitio in renunciatario, cui
22 nulla obstet incapacitas, quæ tamen, eo defecto, in hæ-
rede, vel successione dignoscetur; Tunc etenim, ne
remotiori, vel extraneo tam per renunciantem, quam
per renunciatarium non contemplato, locus aperiatur,
limitare ad personam capacem renunciationem factam
ille censendum est, ut ex defecta, integrum renuncian-
tis jus remaneat, ac si ea facta non esset. G.

G *ibidem proximè.*

Ea quoque necessaria, seu pœnalis successio, quam lex
contra binubũ parentem, primi matrimonii filiis reservat
23 sub renunciatione regulariter non venit, nisi verba, seu
aliæ facti circunstantiæ limitationẽ regulæ inducant. H.

H. *hoc tit. disc. 12.*

24 Prout alicujus etiam particularis personæ successioni
facta renunciatio, quæ valida supponatur, ea non capit,
quæ ex testamentaria, vel aliàs expressâ dispositione
ejusdem, de cujus successione agitur veniunt, nisi va-
lide ista quoque spes renunciata sit. I.

I. *disc. 13.*

Et in summa, facti, de voluntatis est quæstio, quæ com-
25 prehensionem includat, vel excludat, ideoque certam
regulam generalem, cuicumque casui applicabilem,
non facile recipit, sed pro facti qualitate decidendum
est, substantiam voluntatis, potius quàm verborum for-
mulas, vel generales juris regulas, aut præsumptiones
attendendo, ut latius in sua sede, cum ea, quæ facti
sunt, ac voluntatis, sub compendio firme explicabilia
non sint.

26 Sub non comprehensione quoque cadunt renuncian-
tis filii, quibus ex propria persona proprioque jure ve-
nientibus, non obstat matris renunciatio, nisi pro eis,
qui sint renunciantis hæredes, quoque facta sit, vel ita
suadeat æquitas, quia dotem habeant ob quam renun-
ciatio facta sit pro facti qualitate. L.

L *hoc tit. disc. 15.*

V.

De renunciationis resolutione, vel cessatione, ac regressu ad bona vel jura renunciata.

ILle regressus, qui resignantium beneficia ecclesiastica
favore, ex lege resignationis, vel ex juris dispositione, 27
ob pensionis non solutionem, aliumve defectum conce-
ditur, sub hac materia non cadit, non sub ea, quæ pe-
culiaris beneficiorum est, cadat; suamq; sedem habeat.

Idemque in eo regressu, qui donatori, ob non imple-
mentum legum, vel onerum, quæ in donatione adjecta 28
sint, donatori conceditur, cum id pariter propriam, ac
particularem donationum sedem habeat, ut etiam ha-
bent pacta resolutiva, vel rescissoria, quæ in correspe-
ctivis etiam, ac onerosis contractibus adjiciantur. M.

M. *sub tit. de donat. & sub tit. de fideic. & sub tit. de benef.*

De illa siquidem renunciatione in hac sede agitur, quæ
delatis bonis, ac juribus, vel (frequentius) deferendis, 29
ac speratis successionibus, occasione matrimonii per
puellas, vel occasione mortis civilis quæ ab assumptio-
ne status regularis, per illos utriusque sexus fuit, an
scilicet, rebus in eodem statu non permanentibus, ipso-
que statu immutato, tanquam ex cessante causa, vel
cessante præsupposito, resolvatur, ac cesset.

Ubi autem in renunciatario, status rerum immutatio
sequatur, quia nempe deficiat, adeo ut renunciante su- 30
perstite, jurium, ac bonorum renunciatorum commo-
dum, non personæ contemplatæ, sed ejus extranei hæ-
redis, vel successoris futurum sit; tunc à superius enun-
ciata natura, seu qualitate renunciationis decisio pen-
det, an scilicet, ea realis; vel respective personalis po-
tius censenda sit, ut hoc secundo casu, in quo personæ,
contemplatio finalis, ac taxativa fuerit, cesset; secus
autem è contra, quia nempe renunciatarius pro dispo-
nendi libertate, quam ad exercitium deduxerit, de re-
nunciatione sollicitus fuerit. N.

N. *disc. 1. & seqq. ad 11.*

Major itaque cadit quæstio, ubi in ipso renunciante,
status immutatio sequatur, adeo ut ea cesset qualitas,
quæ renunciationis causa fuit, neque aliàs facta esset, 31
quia nempe (gratia exempli) ille, qui in arctiori, &
incapaci Religione professionem emissurus, renuncia-
tionem fecerit, ad laxiorem, & capacem in communi,
cum aliqua etiam permissiva privata commoditate tran-
situm faciat, sive occasione Episcopatus, vel alterius
Dignitatis ad sæculum de facto redeat, aut quod ob Re-
ligionis supressionem, vel ob Apostolicam dispensatio-
nem, idem redditus ad sæculum de facto sequatur cum
similibus.

Quamvis autem, aliquis desuper opinionum conflictus
inter Scribentes dignoscatur, verius tamen est, ut regu-
lariter, in eo effectu, qui jam ante rerum immutationem
sequutus, vel consummatus est; causæ productivæ cessa-
tio resolutionem non inducat; secus autem, ubi de illis
quæ adhuc effectum sortita non sint; id autem neque
certam, ac generalem recipit regulam, cum pariter pro
facti qualitate decisionem recipiat ex iis distinctionibus,
& circunstantiis, de quibus in sua sede latius habetur. O.

O. *hoc tit. disc. 17.*

Ubi enim resolutio sequatur, ob adhuc non perfectam
renunciandi causã, quia nempe Regularis destinata pro-
fessio, cujus intuitu renunciatio facta sit, jam de facto, quã
de jure, suum non sortiatur effectum, vel si de facto sor-
tiatur, eventus tamen in effectuationem de jure deregat,
quia nempe invalida sit professio, ideoque causa ad non
causam reducatur, atque renuncians priorem statum,
numquam vere dimissum, cujusdam postliminii jure
reassumat, tunc, non cessationis, vel resolutionis, sed
imperfectionis, vel non effectuationis terminandum;
nisi expresse de actus firmitate, isto etiam casu valide
cautum sit P, cum aliis in sua sede insinuatis.

P. *ibidem, & sub tit. de donat. disc. 15.*

